А. III. Ђ. 400.

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 12617

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

1911.

ГОДИНА VII.

УРЕДНИК

ДУШАН Ђ. АЛИМПИЋ

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1911.

САДРЖАЈ

I УКАЗИ:

О сазиву Народне Скупштине, страна: 281.

О постављању, премештању пензионисању и отпуштању полицијских чиновника, страна: 1., 17., 25., 33., 41., 57., 65., 74., 81., 89., 97., 113., 114., 115., 129., 137., 153., 161., 193., 194., 201., 225., 241., 257., 265., 273., 281., 282., 289., 290., 313., 314., 329., 344., 353., 362., 369. и 377.

О разгруписавању старих и образовању нових општина, страна: 65. и 169.

О одликовању, страна: 1., 57., 97., 193., 265., 289. и 361.

II РАСПИСИ:

О благовременом извиђању кривичних дела и спровођењу криваца суду, страна: 1.

О тражењу осуства полицијских чиновника у случају болести, страна: 33. и 34.

О ношењу пасоша наших поданика приликом путовања у иностранство, страна: 57.

О службеним путовањима по округу команднра жандармеријских одреда, страна: 57. и 58.

О укидању издавања сталних бесплатних карата државним чиновницима, служитељима за њихова службена путовања железницом, страна: 89. и 90.

О Ревакцинацији Цигана због заразне болести великих богиња, страна: 129.

О наплати таксе за одобрење привременог механисања, страна: 153. и 154.

О примању у домаће грађанске болнице, законите жене и брачну децу чланова болничког и помоћног фонда, службеника срп. држав. железница, страна 161.

О изолацији лица из саобраћаја која болују од колере, страна: 225. и 226.

О контролисању наплате пореза од лица, приликом њихових послова код полицијских власти, страна: 226.

О секцији животиња за доказ да ли је била бесна, страна: 241.

О проглашењу града Нове Пеште, за заражено колером, страна: 273.

О проглашењу Оршаве, Дубове, Љуткове и Турског Бечеја у Угарској за заражене колером, страна: 290.

III ОБЈАВЕ:

О проглашењу Цариграда и малоазијског приморја Турске царевине, за заражене колером, страна: 185.

О проглашењу Јевропске Турске за заражене колером, страна: 209.

О проглашењу града Трста за заражен колером, страна: 217.

О забрани прелажења преко наше границе свима исељеницима, раденицима, и Циганима који у масама долазе из Турске Империје, страна: 225.

IV КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА:

За месец децембар 1910. г., страна: 34. и 35.
» » јануар 1911. » » 58. и 59.
» » фебруар » » » 90. и 91.
» » март » » » 129. и 130.
» » април » » » 161. и 162.
» » мај » » » 185. и 186.
» » јуни » » » 217. и 218.
» » јули » » » 249. и 250.
» » август » » » 282. и 283.
» » септембар » » » 314. и 315.
» » октобар » » » 353. и 354.
» » новембар » » » 377. и 378.

V СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО:

чланци и расправе

О продаји за извршење одлука судских, од *Живојина Перића*, страна: 2., 3., 9., 10., 17., 18., 19., 25., 26., 35., 36., 41., 42., 49., 50., 59. и 60.

Граничне међе умишљаја и нехата, од *Живка Тошаловића*, страна: 3., 10., 11., 20., 27., 28., 37., 43., 44., 51., 52., 61., 67., 68., 74., 75., 82., 83., 84., 99., 100., 106., 107., 108., 118., 119., 120., 121., 132. и 133.

Одговорни уредник, од *Д-ра Августа Мирички*, превео са немачког *Д-р Драгољуб Аранђеловић*, страна: 4.

О увреди и клевети, од *Др. Томе Живановића*, страна: 19., 26., 27., 36., 37., 42., 43., 50., 51., 60., 61., 66., 67., 73., 74., 91., 92., 97., 98., 99., 105., 106., 115., 116., 130., 131., 132., 137., 138., 145., 146., 154., 162., 163., 169., 170., 177., 178., 186., 187., 194., 195., 201., 202., 209., 210., 218., 219., 226., 227., 233., 234., 241., 242., 250. и 251.

Криминалитет у Србији 1905—1909., од *Душана Ђ. Алимпића*, страна: 29., 30., 31., 38., 45., 53., 62., 75., 76. и 84.

О стогодишњици београдске полиције, саопштио *А.*, страна: 65. и 66.

Организација полиције у Италији, од *Живојина А. Лазића*, страна: 81. и 82.

Приложак историји београдске полиције, саопштио *А.*, страна: 92. и 93.

Отисци прстију као судски доказ, од *Др. Едмона Локара*, превео са француског *Душан Ђ. Алимпић*, страна: 116., 117. и 118.

Белешке из судске праксе по кривичним делима, критичко излагање од *М. С. Ђуричића*, страна: 138., 139., 146., 147., 155., 163., 164., 170., 171., 178., 179., 187., 195., 196., 203., 210., 211., 219., 220., 227., 228., 229., 234., 235., 242., 243., 244., 251., 252., 257., 258., 265., 266., 273., 274. и 275.

О извршењу казне, од *Милоша М. Станојевића*, страна: 139., 140., 147., 155., 156., 170., 172., 179., 180., 188., 203., 204. и 205.

Службеници у београдској полицији 1828. до 1838., написао *А.*, страна: 148., 149., 156., 157., 164., 172. и 173.

Интернационална криминална полиција, од *Р. А. Рајса*, превео са немачког *Миливој Ј. Петровић*, страна: 196. и 197.

Полицијска техника, од *Душана Ђ. Алимпића*, страна 202. и 203.

Формалне примедбе на пројекат казненог законика за Краљевину Србију, од *Живка Тошаловића*, страна: 211., 212., 220. и 221.

§ 222. крив. закона, од *Дим. С. Калајџића*, страна: 221.

Којој архиви припадају жалбе, од *Душака Николића*, страна: 229.

Кад имање, продато јавном лицитацијом, прелази у сопственост купчеву, од *Дим. С. Калајџића*, страна: 235. и 236.

Полицијско технички лабораторијум, од *Др. Едмона Локара*, превео са француског *Душан Ђ. Алимпић*, страна: 244., 245., 252. и 253.

Злочиначка удружења и банде, *Др. Р. А. Рајса*, превео са француског *Душан Ђ. Алимпић*, страна: 258., 259., 267. и 268.

Трагови обијања, од *Д-ра А. Рајса*, превео са француског *Душан Ђ. Алимпић*, страна: 275., 276., 277., 284. и 285.

Аустријски ухода Млинарић, од *Мил. Вукићевића*, страна: 283., 284., 290., 291., 297., 298., 305. и 306.

Интересантни кривични процеси, превео са немачког *Миливој Ј. Петровић*, страна: 285., 286., 293., 294., 299., 300., 307., 308., 316., 317., 324., 325., 326., 331., 332., 340., 341., 348., 349., 356., 357., 358., 372., 373., 382., 383., 384. и 385.

Криминалитет у Србији у 1910. год., од *Душана Ђ. Алимпића*, страна: 291., 292., 298. и 299.

Потказивачи, од *Др. А. Рајса*, превео са француског *Душан Ђ. Алимпић*, страна: 306. и 307.

Прављење лажног новца, превео са француског *Душан Ђ. Алимпић*, страна: 315., 316., 322., 323., 324., 330., 331., 338. и 339.

О превари, од *Др. Томе Живановића*, страна: 321., 322., 329., 330., 337., 338., 345., 346., 354., 355., 362., 363., 369., 370., 379., 380. и 381.

Пожари и паљевине, од *Др. А. Рајса*, превео са француског *Душан Ђ. Алимпић*, страна: 346., 347., 348., 355., 356., 363., 364., 370., 371., 372., 381. и 382.

VI ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА:

Да су кантарске признанице оне исправе који је предвидео § 147. крив. закона и да се приправљање истих у намери да се неко на штету другога користи казни по наведеном § 147. а да не стоји дело § 251., од М. Л. Р. страна: 6. и 7.

Пропис чл. 158. закона о општинама може се применити само на активне општинске часнике, односно оне, који у моменту изрицања казне нису више на положајима активних општинских чланика од Јос. К. Ст. стр.: 12. и 13.

У случају распре о атару између две или више општина, односно два или више села или заселка, надлежна надзорна власт дужна је, по саслушању дотичних страна и свом извиђају, привремено одредити границе атару и слабију страну упутити да тражи састав избраног суда, који коначно решава о границама атара од Јос. К. Ст. стр.: 13.

Сеоски дућани могу постојати код општине, цркве или манастира, ако су општина, црква или манастир удаљени на четири сата растојања од вароши или варошице, или се налази на средини пута између двеју вароши удаљених једне од друге за шест сахата, и најзад у местима, удаљеним за три и по сата од вароши, ако су ова непроходна, од Јос. К. Ст. стр.: 13.

Један случај разрешења председника општине у варошици због неписмености, од Јос. К. Ст. страна: 13.

Један случај поништаја одлуке збора услед тога, што одлука општинског одбора о сазиву збора није у законом року достављена надзорној власти на расмотрење и оцену, од Јос. К. Ст. страна: 13 и 14.

Свака општина која има преко 500 правних гласача, мора имати свога благајника, који мора бити писмен, а у општинама испод 500 правних гласача за општинског благајника може одбор изабрати, поред редовне му дужности председника општинског суда, кмета одборника или кога општинског службеника, али овај такође мора бити писмен, иначе, ако је неписмен, или се неће да прими тога посла, бира благајника као и у општинама које имају 500 правних гласача од писмених грађана, од Јос. К. Ст. страна: 14.

За доношење пуноважне одлуке општинског одбора потребно је, да у седници буде половина и један више од целокупног броја одборника дотичне општине, а одлука је оно, наш то пристане половина и један више од присутних одборника, ако су сви одборници били позвани, од Јос. К. Ст. страна: 14. и 15.

Чим је часник општински стављен под суд и у притвор за злочинства и преступе, поменуте у тач. 1. и 2. чл. 32. закона о општинама, па ма он био пуштен и на јемство да се из слободе брани, мора се разрешити од дужности општинског часника, јер се за његово разрешење у том случају не тражи и то, да је он и остављен у притвору, на према томе и у фактичној немогућности да дужност отправља, од Јос. К. Ст. страна: 22.

У практичну пољопривредну школу, која постоји уз сваку пољопривредну станицу дужне су све општине дотичног округа сваке године шиљати по једног питомца из своје средине, а овај мора имати ове услове: да зна читати и писати, да има преко 16 година живота, да је здрав и добро развијен, да је доброг владања и да се код своје куће бави земљорадњом, од Јос. К. Ст. стр. 22. и 23.

Да ли се на основу чл. 51. Устава може дати помиловање у контумацији за неполитичке кривице, пре него што би се на основу § 319. крив. суд. поступка кад се ухвати или сам јави и преда властима; и 2. да ли овако помиловање треба да спречи сваки даљи рад суда на доношењу пресуде у смислу § 319. крив. суд. поступка, од М. Л. Р. страна: 15.

У чему се по закону о правозаступницима састоји пракса правозасупничких практиканата и колики је њен обим, од М. Л. Р. страна: 15.

Да ли ће издавање меничних протеста у меничних протеста у местима где нема првостепеног суда или среске полицијске власти моћи вршити и општински судови, који по чл. 94. закона о општинама иначе у извесном смислу врше функције полицијске власти, од М. Л. Р. страна: 15.

Ако у смислу чл. 172. закона о општинама жалба није предата оној власти, противу чије се одлуке изјављује, већ непосредно вишој власти, дужна је ова, и без упуштања у оцену главне ствари одбацити је као непрописним путем поднесену, од Јос. К. Ст. страна: 23.

Један случај из чл. 10. закона о сувоземним јавним друмовима, од Јос. К. Ст. страна: 23.

Општински суд дужан је да се стара о добром одржању мостова и путова и у опште о могућности за лак и безбедан саобраћај у свом реону, од Јос. К. Ст. страна: 28. и 29.

Противу решења и одлука надзорне власти о задржању од извршења одлука општинског суда, одбора или збора, жалба се изјављује Државном Савету, а не Министру Унутрашњих Дела, од Јос. К. Ст. страна: 29.

Када при извршењу извршне судске пресуде осуђени не буде у стању вратити тужиоцу досуђене напире од вредности у натури, дужан је накнадити њихову вредност по курсу, од Јос. К. Ст. страна: 29.

Пропис тачке 3. чл. 114. закона о општинама у супротности је са чл. 53. в. истог закона, као доцнијим по времену, те по томе и лица, која су осуђивана за злочин, и преступе и иступе учињене из користољубља, могу бити изабрана за општинског деловођу после пет година од дана, кад су повратила грађанску част, од Јос. К. Ст. страна: 39.

Један случај уништаја избора кмета услед тога, што је кандидат за то звање био председник бирачког одбора, од Јос. К. Ст. страна: 39.

Један случај застарелости казне, изречене од стране надзорне власти на основу чл. 158. закона о општинама, према општинским часнициима, од Јос. К. Ст. страна: 39.

Један случај неумесне примене чл. 12. и 18. уредбе о касапницама, од Јос. К. Ст. страна: 40.

Одлука одељења Касац. Суда о сукобу војне власти са полиц. влашћу о томе: која је власт надлежна за извиђање и оптужбу грађан. лица која су учинила кривицу из § 115. војног казненог законика, од М. Л. Р. страна: 40.

Један случај умесне примене чл. 30. правила за слободно клање стоке и продају меса у општини београдској, од Јос. К. Ст. страна: 46 и 47.

Да би се општински часник могао разрешити од дужности због тога, што на дан избора није имао прописан број година старости, потребно је, да се ово меродавним доказима несумњиво утврди, од Јос. К. Ст. страна: 47.

Да ли закон о судијама треба да важи и за чланове Главне Контроле када су тужени, или они могу бити тужени непосредно суду као остали државни чиновници и ако их Устав и закон о уређењу Главне Контроле сматра као судије, од М. Л. Р. страна: 47. и 48.

Општински одбор може председника општине, потпредседника и кметове разрешити од дужности само на захтев надлежне надзорне власти, од Јос. К. Ст. страна: 54. и 55.

Кад се отуђује општинско или сеоско непокретно имање онда се у зборској одлуци морају изложити како величина и каквоћа тога имања тако и разлози са којих се то чини, од Јос. К. Ст. страна: 55.

Општински часник, који је поднео оставку, може од ове одустати пре него што по њој општински одбор буде донео своју одлуку, од Јос. К. Ст. страна: 55.

Одлука општинског збора о подизању општинских грађевина не подлежи расматрању Државног Савета, од Јос. К. Ст. страна: 55.

Општински одбор у сеоским општинама надлежан је да решава о подизању какве општинске грађевине само у том случају, ако трошак око тога износи мање од 1500 динара, и ако за то није потребан никакав прирез, а у противном надлежан је општински збор, од Јос. К. Ст. стр.: 55.

Треба ли суд да потврди или одбаци листу, која није поднесена у року прописном у 1 одељку чл. 53. д. закона о општинака и 2 ако треба да одбаци, онда како тај рок рачунати, т.ј. да ли се дан избора и дан подношаја листе суду рачуна у тај рок или не од М. Л. Р. страна: 55. и 56.

Ако одсек Државног Савета, у случају општих избора општинских часника, по жалби не донесе своју одлуку у року од два месеца, а у случају других избора општинских часника у року од месец дана, рачунајући од дана кад су акта у Савету од поште примљена, сматра се да је избор оснажен, од Јос. К. Ст. страна: 63.

Општински збор није надлежан да опрашта појединцима накнаде штете, на које су осуђени због горосече, од Јос. К. Ст. страна: 64.

Сукоб између начелства окружног и првостепеног суда решен 27. августа 1910. Бр. 9304., од М. Л. Р. страна: 64.

Сукоб између првост. суда за град Београд и Управе вароши Београда решен 30. децембра 1910. год. Бр. 15528., од М. Л. Р. страна: 64.

Аренда на сеоске дућане наплаћује се у корист општинске, црквене или манастирске касе, на чијем се атару дућан налази и то тромесечно у напред, а о величини њеној решава општински одбор за општине а црквени одбор за цркве и манастире, али не може бити мања од 150 динара ни већа од 300 динара годишње, од Јос. К. Ст. страна: 71.

И члан среског одбора и срески посланик не може бити у исто време народни посланик, нити председник или кмет општински нити у каквој државној и у опште плаћеној јавној служби, као ни лиферант или предузимач за рачун округа, од Јос. К. Ст. страна: 71.

Окружни државни инжињери немају право по закону ни на какву награду, накнаду или додатак. из касе окружног приреза за вршење техничких окружних послова у округу, од Јос. К. Ст. стр.: 71.

Само се оним општинским одборницима може уважити оставка на одборничку дужност, чија се неспособност лекарски утврди или код којих, после избора наступе такви узроци, који их апсолутно спречавају да даље врше ову дужност, и најзад онима, који се одселе, од Јос. К. Ст. стр.: 71. и 72.

Сукоб између начелника среза рамског — односно војног суда и првостеп. вел. градиштанског суда, решен 8. октобра 1910. год. Бр. 11.321., од М. Л. Р. страна: 72.

Општински суд дужан је да сазове општински или засебан збор за раздвајање или спајање општина или села, по изјављеном захтеву дотичних грађана, у року од 10. дана, а ако он то неби учинио у овом року, онда ово мора учинити у року од пет дана од протеклог рока општински одбор, од Јос. К. Ст. страна: 78. и 79.

Сукоб између начел. ср. грочанског и начел. среза космајског решен у I одељењу Касационог Суда 20. новембра 1910 год. Бр. 13.462., од М. Л. Р. страна: 79.

Сукоб између чачан. првостеп. суда и начелства окр. чачан. решен у I одељењу Касац. Суда. 21. августа 1910. год. Бр. 9012., од М. Л. Р. стр.: 79.

Сукоб између крушевач. првостеп. суда и господина Министра Унутрашњих Дела решен у I одељењу Касац. Суда Бр. 11.135., од М. Л. Р. страна: 79.

Који се законски пропис има применити у случају, када по иступним кривицама сведоци или вештаци неће да даду исказе или на дате исказе неће да се закуну, да ли ће се у таквим случајевима применити § 100. крив. пост. или чл. 110. зак. о општинама или пропис § 327. крив. закона, од М. Л. Р. страна: 79. и 80.

Заступника окружном деловођи одређује председник окружног одбора у споразуму са окружним одбором у случају: кад деловођа одсуствује или је спречен да врши дужност а овај мора имати све квалификације које закон тражи за овај положај, од Јос. К. Ст. страна: 95.

Седнице среског одбора сазива срески начелник сам, или по захтеву среског члана окружног одбора или среског одбора, кад то послови захтевају, од Јос. К. Ст. страна: 103.

Један случај ненадлежности Државног Савета за расматрање пресуда надзорне власти о казни општинских часника за кривице из чл. 20. закона о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним поништајем ствари, од Јос. К. Ст. страна: 103.

Ако појављени господар пописаних ствари не буде у стању приликом пописа доказати да су пописане ствари оне исте које су побројане у исправи којом доказује својину истих, слабији је у праву од повериоца, од Јос. К. Ст. страна: 103.

По чл. 28. закона о општинским кошевима, храна која лежи у кошевима и амбарима може се заменити увек новом и здравом, а замењивање се врши по одлуци општинског одбора и одобрењу Министра Народне Привреде, од Јос. К. Ст. стр.: 103. и 104.

Један случај неумесне примене казне према председнику и благајнику за не предају школској благајни приреза за издржавање школе — тач. 4. члана 157. закона о општинама, од Јос. К. Ст. страна: 104.

За изрицање казне над општинским чланицима за нешиљање извештаја о мерини на општинском кантару, надлежан је сталан статистички одбор а не надзорна власт, од Јос. К. Ст. страна: 111.

Општина има право да од кафеција, који изношењем столова употребљавају тротоаре и делове улица, наплаћује таксу величину које одређује сам општински одбор, од Јос. К. Ст. стр.: 111.

Сваки сеоски дућан подлежи плаћању дућанске аренде — чл. 4. и 5. закона о сеоским дућанима, од Јос. К. Ст. страна: 111. и 112.

Један случај задржања од извршења зборске одлуке о избору сеоског пуномоћника, због неправилности из чл. 45., 46., 48., 54 о, 55 и 145. закона о општинама, од Јос. К. Ст. страна: 127.

Кад између кметова једне општине наступи сродство до четвртог степена по крви, или до другог степена по тазбини и духовном сродству, онда увек има да одступи онај који је млађи по годинама старости, од Јос. К. Ст. страна: 127.

Надзорна власт, пре но што би у смислу чл. 148. закона о општинама учинила образложни предлог општинском одбору за уклањање од дужности општинских чланика, дужна је да ове претходно саслуша, од Јос. К. Ст. страна: 127. и 128.

За расходовање непокупљеног општинског приреза није надлежан општински збор у смислу тач. 3. чл. 33. закона о општинама, већ се ово, по утврђеној немогућности наплате врши на начин, прописан законом о непосредном порезу, од Јос. К. Ст. страна: 135.

Један случај поништаја избора кмета с тога, што је члан бирачког одбора био општински одборник који није положио заклетву на звање општинског одборника, од Јос. К. Ст. стр.: 135. и 136.

Један случај не умесне примене чл. 152. зак. о општинама, од Јос. К. Ст. страна: 143.

Ако се коме путнику, или иначе, догоди каква штета што путеви и мостови у атару општине нису у реду, а докаже се да општинска власт није вршила прописе § 14. закона о сувоземним путевима, надзорна власт може према општинском председнику и кметовима применити казну коју предвиђа поменути закон а не закон о општинама, од Јос. К. Ст. страна: 143.

Таксе механске и хлебарске односно пића, хране и станова људских и сточних прописује општински суд са одбором, а одобрава надлежна власт чије је решење извршно, од Јос. К. Ст. страна: 143.

Један случај неумесне примене чл. 152. закона о општинама с тога, што је решење надзорне власти о задржању одборске одлуке од извршења донесено по жалби која није изјављена на време и начин, прописан у чл. 171. и 172. закона о општинама, од Јос. К. Ст. страна: 143.

Један случај неумесне примене § 471. тач. 4. а грађанског судског поступка, од Јос. К. Ст. страна: 150.

Кад је у питању извршење пресуде, онда се ова има извршити у свему како је изречена, и једноремено према свима лицима која су и у колико њоме осуђена, од Јос. К. Ст. стр.: 150. и 151.

Државни Савет није надлежан да одобрава одлуке општинског одбора и збора о куповини непокретног имања за рачун општине, од Јос. К. Ст. страна: 151.

Односно протоколисања фирме, од М. Л. Р. страна: 151.

Један случај умесно примењене казне по правилима о општинским поштама, од Јос. К. Ст. страна: 158. и 159.

Општинска судница мора бити близу друма или места где је живљи саобраћај, а ако је могућно и на средокраћи општине чл. 13. закона о општинама, од Јос. К. Ст. страна: 159.

Начелна одлука опште седнице Касац. Суда односно разумевања тачке 4. а § 471. закона о судском поступку у грађанским парницама, од М. Л. Р. страна: 159.

Пропис § 471. грађанско-судског поступка равно правног је карактера и по томе извршна власт дужна је по званичној дужности, извидети и утврдити статус дужников у времену задужења, од Јос. К. Ст. страна: 166. и 167.

Кад општински одбор усвоји тражење надзорне власти и изрече разрешење општинских чланика (чл. 148. зак. о општинама), онда се надзорна власт по жалби њиховој не може упуштати у оцену правилности одлуке општинског одбора јер је ова одмах извршна, од Јос. К. Ст. страна: 167.

Један случај умесне примене чл. 8. закона о местима, од Јос. К. Ст. страна: 167.

Кад у састав једне општине улазе два или више села онда једно село не може истиснути из заједнице оно друго односно остала села, већ једино може на свом засебном збору донети да се од дотадање општине оно одвоји и за себе образује општину, од Јос. К. Ст. страна: 174. и 175.

Надзорна власт не може на основи чл. 158. закона о општинама, изрећи казну над општинским чланицима и за неизвршење оних закона, у којима су специјално предвиђене казне и надлежност за њихово изрицање, од Јос. К. Ст. стр.: 175.

Застарева ли и за које време новчана накнада коју пенсионар потражује из државне касе на основу познатог му, законитим путем права на пенсију, коју он тражи од Главне Контроле првинут по истеку три или више година од дана указа о пенсионисању, од М. Л. Р. страна: 175.

Један случај неумесне примене чл. 7. закона о местима, од Јос. К. Ст. страна: 182. и 183.

Један случај неумесне примене чл. 158. закона о општинама с тога, што наредба власти није била законита, од Јос. К. Ст. страна: 183.

Само оне деловође општинске који су служили као писари или деловође општинске најмање три године дана до дана кад је закон о општинама од 1909. године (29. децембра 1909.) ступио у живот ослобођавају се полагања испита за деловође, од Јос. К. Ст. страна: 183.

О § 111. у вези II одељка § 149. кривичног закона, од М. Л. Р. страна: 190. и 191.

Жељу за одвајање појединих села од једне општине, у циљу образовања засебне општине, изјављују села на засебним зборовима, па је преко општинског суда достављају надзорној власти, а ова чим се увери да је одлука на засебном збору донесена, спроводи је Министру Унутрашњих Дела, који је дужан поднети је првом сазиву Народне Скупштине на решење, од Јос. К. Ст. страна 206. и 207.

Један случај разрешења општинског одборика од дужности с тога, што је у исто време чиновник надлештва које над општином води непосредно надзор, од Јос. К. Ст. страна: 215.

Нема повреде материјалног државног интереса кад је неко указом постављен на извесан положај без квалификација прописаним законом за тај положај, од Јос. К. Ст. страна: 215.

Одлука опште седнице Касационог Суда од 4. априла 1911. год. Бр. 4028. Реферат чувара шума потпун је доказ по чл. 133. зак. о шумама и ако он приликом састављања истог није био заклет на дужност, само ако је он на исту заклет пре доношења пресуде, од М. Л. Р. страна: 237. и 238.

Општински чланици одговарају за прављење лажних спискова о регрутовању по § 133. крив. законика. од М. Л. Р. страна: 255. и 256.

Да ли по § 471. грађ. суд. поступка оцена о остатку земље треба да се врши по имовном стању земљорадника у време извршења пресуде и онда кад је поверилац јавна каса, од М. Л. Р. страна: 255. и 256.

И дела из § 105. крив. зак. могу се доказивати сведоцима, од М. Л. Р. страна: 261. и 262.

Према § 161. крив. суд. поступка при решавању о стављању под суд, суд има поред осталог да цени да ли у опште може бити кривичне одговорности оптуженог лица, од М. Л. Р. страна: 262. и 263.

Да се извесно лице може сматрати као помагач у извршењу каквог казнимог дела потребно је утврдити неку његову позитивну радњу која олакшава извршење дела или да је у циљу да извршење помогне пропустило какву радњу која му је у дужности стајала и којом је могао спречити или отежати извршење, тач. 2. § 46. крив. суд. законика, од М. Л. Р. страна: 270. и 271.

Лажна изјава извесног лица дата пред судом на поречена, пре него што је од суда оверена, преставља дело из § 149. I одељка у вези са § 41. и 44. кривичног законика а не дело из § 359. I одељка крив. законика, од М. Л. Р. страна: 302.

Да ли се кривице из чл. 153. закона о радњама имају третирати као преступна или иступна дела и колика се такса има плаћати по жалбама изјављеним првостепеним судовима, од М. Л. Р. страна: 302. и 303.

Ако се општина састоји из више села, општински чланици дужни су да поднесу гласачке спискове за појединa села, иначе одговарају за дело из чл. 163. I одељак закона о општинама, од М. Л. Р. страна: 319. и 320.

О праву службености, од М. Л. Р. страна: 327. и 328.

По § 220. кривичног поступка суд ће само оно за истинито сматрати што је по прописима овог закона доказано а признање окривљеног по § 225. крив. поступка сматраће се као доказ ако исто има све услове из тог прописа, од М. Л. Р. страна: 366.

За решење о стављању под суд није потребно да постоје онакве и онолике околности или основа подозрења како се тражи за потпун доказ о кривичној одговорности оптуженог већ се у смислу тач. 3. § 161. крив. поступ. захтева да има само довољно основа да се може вероватно закључити да је оптужени учинилац или помагач дела за које се оптужује, од М. Л. Р. страна: 366. и 367.

По II одељку § 73. крив. законика не може се као повратник узимати ни казнити дело кад га кривац учини после десет година, од М. Л. Р. стр.: 390.

Може ли бити саучешћа код дела увреде § 104. крив. закона, од М. Л. Р. страна: 390.

Да би неко могао одговорити за дело из §§ 147. и 111. треба да буде несумњиво утврђено да је каква исправа направљена лажно у намери да би се њоме извесно лице користило или другом шкодило, од М. Л. Р. страна: 390. и 391.

VII ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА:

О разгруписавању општина, страна: 6.

О општинским буџетима, страна: 6., 158., 279., 301., 302. 351. 389. и 389.

О надлежности општинских судова за извиђање казнимих дела, страна: 6.

О додатцима полицијских чиновника кад су на боловању, страна: 11. и 12.

О застарелости општинског приреза, страна: 12. и 39.

О општинским пуномоћницима, страна: 12. и 54.

О избору школског одборника страна: 21.

О сродству општинских чланика, страна: 21. и 22.

О важности пресуде кад један од сараоца не положи заклетву, страна: 22.

О § 471. грађ. суд. поступка, страна: 31., 32., 143., 270., 280. 327. и 389.

О издацима школског благајника кад није у договору са школским одбором и управитељом школе, страна: 31.

О извршењу званичне пресуде над лицем, које изјави да нема новаца нити свога имања већ живи од милости свога оца, страна: 31.

О извршењу пресуде над председником и благајником општинским кад су престали бити општински чланици, страна: 38. и 39.

О општинским чланицима, страна: 39.

О § 15. и 16. полицијске уредбе, страна: 45. и 46.

О наплати такса по новом закону о таксама, страна: 46., 142., 149., 150., 174., 182., 214., 231., 247., 254., 255., 270., 295., 296., 301., 311., 319., 335., 360. 375. 387. и 388.

О избору општинских чланика, страна: 46. и 135.

О застарелости решења изреченим над општинским чланицима по закону о општинама, страна: 53. и 54.

О употреби уверења пре него што је снабдевено таксом, страна: 62. и 63.

О отварању писама од стране председника општине, упућена школском одбору, страна: 63.

О избору лица за општинског извршитеља, кад кметови не могу да постигну све послове, страна: 63.

О извиђају и пресуђењу кривица, над лицем које изврши иступну кривицу у општинским и приватним шумама, страна: 63.

О полагању заклетве општин. деловође, страна 63.

О наплати општинског приреза, страна: 70.

О избору општинских одборника, страна: 70.

О извршењу кривичне пресуде над женскињом кад је трудна, страна: 70. и 71.

О подели школске имовине, приликом одвајања, извесних села из једне школске општине, и спајању с другом општином, страна: 77.

О потврди азбучних гласачких спискова, страна: 77., 78. и 318.

О извршењу општинских пресуда, страна: 78.

О изрицању казне над лицима која нису надлежно саслушана, страна: 78.

О квалификовању дела из § 357. крив. закона, страна: 86. и 87.

О положају благајничког особља према окружном начелнику, страна: 87.

О § 365. тач. 11. каз. закона, страна: 87. и 88.

О уклањању са положаја селског кмета, кад је неуредан у вршењу своје дужности, страна: 94.

О опраштању казне од стране приватног тужиоца, кад је пресуда изречена, страна: 94. и 95.

О застарелости иступне кривице, страна: 95., 199. и 375.

О извршењу забране на дужну кирију, страна: 101. и 102.

О избору општинског деловође, страна: 102. и 376.

О кулучењу, страна: 102. и 103.

О надлежности општинског председника, за распоредрада кметовима и осталом особљу, страна: 110. и 111.

О попису имања кад нема таџија, страна: 125. и 126.

О убаштињењу општинских имања, страна: 126.

О наплати свештеничких такса; при заклињању општинских и других часника, страна: 126., 287. и 288.

О надлежности општинског суда, за изрицање пресуде над лицима који самовласно захватају општинску шуму, страна: 126. и 127.

О § 375. *а* кривич. закона, страна: 134. и 135.

О надлежности свештеника, за издавање крштеница кад то траже власти по званичној дужности, страна: 135.

О застарелости злочиних дела, страна: 135.

О накнади штете за стоку која је сама отумарала, страна: 142.

О погрешкама код последњег издања грађ. суд. поступка, страна: 149.

О смањивању плата председника, кметова, деловођа и писара општинских, страна: 158.

О доношењу зборске одлуке за поделу сеоске утрине својим грађанима, страна: 158.

О поништају дрвета у државним шумама. страна: 166.

О наплати казне од чиновника кад је стављен у пензију, страна: 182.

О надлежности општинске власти у парницама кад извесни грађани заузимају туђе земљиште, страна: 189. и 190.

О надлежности царинарница за извршење увозне експедиције, зеленог камена галице и плавог камена, страна: 198.

О давању дозволе за отварање сеоског дућана кад је варошица од села удаљена свега 5 к. м., страна: 199., 222. и 223.

О наплати општинских прихода, страна: 223. и 389.

О замени казне новчано, страна: 231.

О застарелости пореза и приреза, страна: 236. и 237.

О наплати личног пореза од лица која су условно пуштена са робије, страна: 231.

О наплати општинске аренде, страна: 237.

О надлежности општинског суда за изрицање казне над лицем, које се понашало непристојно за време суђења, пред општинским судом, страна: 246.

О наплати општинског потраживања од својих дужника, кад су неуредне платише, страна: 261.

О разрешењу сеоског кмета, кад је осуђен на затвор због горосече, те је спречен да врши дужност, страна: 261.

О потврди уговора за усиновљење, страна: 270. и 271.

О надлежности општинског одбора за уважење оставке општинског председника, страна: 279.

О таџијама као доказу својини имања, страна: 279. и 280.

О казнама за недолазак на позив по предмету дуговања и плаћања, страна: 287.

О закључивању азбучних гласачких спискова, страна: 295.

О наплати порезе, страна: 295. и 375.

О изрицању казне општинских судова над земљорадницима кад раде тежачке послове у празничне дане, страна 311.

О застарелости облигација, страна: 312.

О премештању општин. судница, страна: 318. и 319.

О бесправном крчмљењу пића, страна: 319.

О казни лица који раде свој занат у недељне дане изван своје радње, страна: 344.

О казнама ђачких родитеља, што своју децу не дају у школу, страна: 334. и 335.

О увођењу лица у гласачки списак која се са службом премештају из једног места у друго, страна: 335.

О осуди лица, чија стока пасе општинску утрину, страна: 327.

О надлежности полицијске власти да расматра решења општ. власти, донесена по § 466. грађ. суд. поступка, приликом извршења забране, страна: 343.

О пријави имовине за разрез порезе, страна: 351.

О ослобођењу личне порезе за лица која поднесу уверење о сиротном стању, страна: 351. и 352.

О изузећу општинског деловође од суђења, страна: 352.

О исплати штете учињене злонамерном паљевином, страна: 359.

О давању награде председнику општине, кад поред своје редовне дужности врши дужност благајника, страна: 359.

О повраћају општинске утрине кад је уживаоц исте умро, страна: 360.

О опраштању изречне казне затвора према § 375. а кр. зак., страна: 365.

О праву уживања општинске утрине, страна: 365. и 366.

О сечи шуме приватних лица без одобрења шумске управе, страна: 387. и 388.

О одузимању селске шуме од стране шумске комисије, страна: 388.

О наплати општинске кантарије, страна: 388.

VIII ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО:

Један дедектив, превео са француског *Ник. Ст. Матијевић*, страна: 4. и 5.

Видокови мемоари, превео са француског *Душан Николић*, страна: 68., 69., 76., 77., 85., 86., 93., 94., 100., 101., 109., 110., 123., 124., 125., 133., 134., 141., 142., 157., 165., 173., 180., 181., 182., 188., 189., 197., 198., 205., 206., 213., 214., 221., 222., 229., 230., 231., 236., 245., 246., 253., 254., 260., 261., 269., 270., 277., 278., 279., 286., 287., 294., 295., 300., 301., 309., 310., 311., 317., 318., 326., 327., 333., 334., 341., 342., 343., 349., 350., 351., 358., 359., 364., 365., 374., 375., 386., 387. и 388.

Слободњак од *Дим. С. Калајџића*, страна: 108. и 109.

Два листа из историје београдске полиције, саопштио *А.*, страна: 121., 122. и 123.

Нови прилошци историје Београдске полиције, саопштио *А.*, страна: 140. и 141.

IX ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА:

Абдул Керим, из Калкуте, (са сл.), стр.: 24.

Азис Јусуф из Калкуте, (са сл.), страна: 24.

Алекса Ђорђевић, из Катуна, скитач Циганин (са сл.), страна: 32.

Васил Самарита, из Атине, (са сл.), стр.: 208.

Вељимир-Вељко Радосављевић, из Црне Горе, (са сл.), страна: 176.

Винко Сајатовић, из Шпаније, (са сл.), страна: 200.

Владимир Бошковић, из Пакошнице, стр.: 376.

Димитрије Ластри-Лалопулос, из Вотирија (Грчка), (са сл.), страна: 207.

Добросав Ј. Петровић, зв. „Јелац“ из Ужица, (са сл.), страна: 336.

Драгутин Вељковић, зв. „Гишица“, (са сликом), страна: 176.

Живојин-Живко Маринковић, осуђеник пож. казн. завода, (са сл.), страна: 199.

Јанош Вухингер, из Нађа, (Мађарска), (са сл.), страна 112.

Јашар Капетановић, из Аустро-Угарске, (са сл.), страна: 368.

Јусуф Мухамед, из Калкуте, (са сл.), стр.: 24.

Касум Сали, из Калкуте, (са сл.), страна: 24.

Костандин Ђорђис, из Сипна (Грчка), (са сл.), страна: 207.

Лајош Месарош, тишлер. радн. из Јаношхлама (Бачка), (са сл.), страна: 16.

Љубомир Марковић, (са сл.), страна: 192.

Мехмед Абдула, из Цариграда, (са сл.), стр.: 8.

Мејира Петмухамед, из Цариграда, (са сл.), страна: 24.

Милош Ранковић, из Жаркова, (са сл.), страна: 240.

Миливоје Остојић, зв. „Зељић“-„Вапбрак“ (са сл.), страна: 336.

Милорад-Миша Пузовић, из Ужица, (са сл.), страна: 336.

Ненад Брановић, из Губеревца, (са сликом), страна: 336.

Петар Кујовић, (са сл.), страна: 376.

Рудолф Хаузер, из Шваца (Тиролска), (са сл.), страна: 224.

Светислав Ратајац, из Крушевца, (са сликом), страна: 48.

Светислав Симић, бив. саобрач. приправник из Зајечара, (са сл.), страна: 320.

Тереза Милер, (са сл.), страна: 112.

Хасан Мухамед, из Калкуте, (са сл.), стр.: 24.

Христо Манев-Цанев-Бакалов, коцкар из Софије, (са сл.), страна: 368.

Фатима Мухамед, из Калкуте, (са сл.), стр.: 24.

X ПОТЕРЕ:

Александар Ракић, зв. „Гајдаш“ коцкар из Шапца, (са сл.), страна: 128.

Алекса Главашевић, касан. раденик из Београда, страна 280.

Алекса Ђорђевић, слуга, страна: 288.

Алдар Фажи, војни бегунац, страна: 360.

Анастас Хрисофовић, бив. дијур. из Крушевца, страна: 72.

Андраш Сабо, из Загреба, страна: 263.

Анђелија Јанковић, служавка из Београда, страна: 136.

Артур Кандик, бив. трговац из Беча, (са сл.), страна: 215.

Бертолд—Алоја Станка, (сл. сл.), страна: 144.

Борисав — Бранко Павловић, из Крушевца, страна: 32.

Бора Ристић, коцкар из Ниша, страна: 159.

Божидар Стојковић, хлебар. раден. (са сл.), страна: 184.

Божидар Јанковић, бив. поднаредн. страна: 360.

Божин Јовановић, коцкар из В. Дренове, (са сл.). страна: 392.

Богдан Стајић, војник из Комарика, стр.: 223.

Богосав Богдановић, калфа абациски из Коромана, страна: 239.

Богосав Гајић, осуђеник ништ. казнен. завода, из Кобиља, страна: 256.

Бошко Радовановић, Циганин из Звечке, страна: 248.

Борис Сиберштајн—Махевић, директор банке из Лебединска, (са сл.), страна: 248.

Богдан Н. Момак, страна: 343.

Боривој Томић, кројачки раденик из Трстеника, страна: 263.

Будимир Жарковић, из Бањевца, страна: 223.

Васа Марковић, из Ваљева, страна: 56.

Васа Арсовић, пекар. момак из Ниша, страна: 335.

Вељa Н. зв. „Шуца“, страна: 32.

Видосав Милуновић, из Чунгуле, страна: 200.

Видоје Петровић, из Јабланице, страна: 256.

Виден Милојковић, осуђен. пожар. казненог завода, из Дреновца, (са сл.) страна: 303.

Владимир Стаменковић, из Лозовика, стр.: 159.

Владимир—Влајко С. Младеновић, из Балиновца, страна: 175.

Влајко Пауновић, из Стрелца, страна: 392.

Влајко Стевановић, из Лесковца, страна: 144.

Војислав Томић, зв. „Мурга“ коцкар, (са сл.), страна: 167.

Војислав Крајичић, цревар. раден. страна: 223.

Вукашин Недељковић, из Вирова, страна: 32.

Гастон—Франсоа Рене Дени, банкар. касир из Брисла, (са сл.), страна: 151.

Давид Бањанац, фотограф. помоћ., (са сл.) страна: 88. и 96.

Давид Мијалковић, надничар из Јовца, страна: 151.

Данило Милосављевић, из Појате, страна: 112.

Данило Мијатовић, келнер из Књажевца страна: 216.

Димитрије Тасић, столар из Крушевца, страна: 248.

Димитрије Ђорђевић, из Винче, страна: 352. и 392.

Добросав Миљковић, из Јабуковице, страна: 72.

Добросав Н. пекар. момак из Аранђеловца, страна: 80.

Добросав Ивковић, страна: 80.

Добросав Станојевић, момак из Београда, страна: 256.

Добривоје Петровић, зв. „Јелац“ коцкар из Ужице, страна: 280.

Добривој Петровић, осуђ. пожар. казн. завода, из Трновче, (са сл.), страна: 168.

Добривој Милосављевић, надничар из Београда, страна: 216.

Драгутин Стаменковић, из Тешице, страна: 40.

Драгутин Раденковић, скитачки Циганин, страна: 192.

Драгутин Јовановић, из Бунатовца, страна: 223.

Драгутин Стаменковић, из Рајиног Поља, страна: 392.

Драгутин Ђорђевић—Календарац, из В. Крчмара, страна: 239.

Драгутин Јовановић, осуђеник из Параћина, (сл. сл.), страна: 263.

Драгутин Протић, трг. помоћ. из Шапца, (са сл.), страна: 280., 288. и 304.

Драгутин Митровић, зв. „Мајмунче“, стр.: 360.

Драгиша Миловановић, из Горјана, страна: 7.

Драгољуб Митић, калфа бербер., страна: 144.

Драгољуб Лазић, трг. помоћник, из Шапца, страна: 280.

Драгомир Радовић, из Поповића, страна: 159.

Драгомир Савић, бивши момак из Смедерева, страна: 256.

Душан Костић, зв. „Гале“ коцкар (са сл.), страна: 40.

Душан П. Бранковић, коцкар из Крушевца, (са сл.), страна: 240. и 376.

Душан Павловић, зв. „Штаба“ обућар. раден. страна: 216.

Ђорђе Савић, из Црковнице, страна: 7.

Ђорђе Драгићевић, Циганин из Књажевца, страна: 64.

Ђорђе Михајловић, из Нереснице, страна: 159.

Ђорђе Савић, бурегц. момак из Београда, страна: 160.

Ђорђе—Ђурђе Митровић, теж. из Лугавчине. (са сл.), страна: 184. и 200.

Ђорђе Човрта, осуђ. из Подвршке, страна: 208.

Ђорђе Кон, из Ровича, страна: 328.

Ђорђе Мијић, из Дубља, страна: 367.

Ђока Здравковић, из Метриша, страна: 128. и 144.

Ђурђе — Владимир Митровић, из Лугавчине, страна: 16.

Жарко Даниловић. келнер из Ушћа. стр.: 175.

Живан Милићановић, осуђ. из Сибнице, (са сл.). страна: 7. и 264.

Живан Мишић, из Лесковца, страна: 7.

Живан Марковић, из Клења, страна: 239.

Живан Марковић, из Баре, страна: 288.

Живко К. Ристић, зидар. раден. из Паланке, страна: 88.

Живко Антић, из Лукова, страна: 392.

Живко — Светолик Костић, кројач. раденик страна: 23.

Живко Маринковић, осуђен. пожарев. казнен. завода из Београда, (са сл.), страна: 96., 104. и 360.

Живко Ђорђевић, из Рашанца, страна: 144. и 160.

Живко Човић, из Купинова, страна: 367.

Живојин Јеремић, слуга из Љубовије, страна: 392.

Живојин Милошевић, калфа лимар. из Књажевца, страна: 72.

Живојин Миливојевић, осуђ. пожар. казненог завода, из Медвеђе, (са сл.), страна: 216. и 224.

Зарије Милуновић, из Чунгуле, страна: 200.

Зарије Ђ. Живковић, из Алдине Реке, страна: 264.

Зафир Пиварка, надничар из Текије, стр.: 239.

Иван Бошњаковић, благај. из Загреба, страна: 256.

Илија Михајловић, из Лугавчине, страна: 16.

Илија Јанковић, земљ. из Лубнице, страна: 23.

Илија Ивковић, осуђ. пожар. казн. завода, из Ракинца, (са сл.), страна: 80.

Илија Ивковић, осуђен. из Сремске Митровице, (са сл.), страна: 247.

Илија Филиповић, осуђен. из Ловца, (са сл.), страна: 263.

Илија Петровић, осуђен. пожар. казн. завода, страна: 335.

Исидор Мојсеско, акродант, страна: 40.

Јаков Хорват, из Сомбора, страна: 32.

Јаков Калмић, студент из Београда, стр.: 175.

Јанко Вукановић, из Мачије Стене, стр.: 239.

Јеврем Поповић из Врбе, страна: 239.

Јефта Милић, скитница, из Купиновца, страна: 280.

Јелисавета Краус, страна: 360.

Јован Ћатковић, из Пипера, страна: 40. и 304.

Јован Ракић, цревар. раден., страна: 223.

Јован Гргић, из Нереснице, страна: 352.

Јованка Јорговић, фризерка из Београда, страна: 160.

Јоле Иванишевић, поручник у пензији, страна: 216.

Јовица Радосављевић, келнер из Београда, страна: 248.

Јозеф Бенес, келнер, (са сл.), страна: 344.

Јоца Петровић, зем. из Н. Села страна: 392.

Катица Миљковић — Шундлер, собарица, из Земуна, страна: 16.

Костандин — Владимир — Дика Стајић — Ђорђевић, осуђен. пожар. казн. завода, из Мрамораца, страна: 88.

Коста Нешковић — Нешко, из Куманова, страна: 268.

Крста Вучковић, калфа обућар., страна: 88

Крста Јовановић, из Копаонице, страна: 280.

Крста Стоиљковић, чистач обућа, из Београда, страна: 312.

Крста Трајковић, из Трстене, страна: 328.

Лазар Савковић, скитач. Циганин, страна: 159.

Лазар Стојановић, зв. „Кљунча“ шегрт из Ниша. страна: 328.

Лиополд Френкел, Д-р из Реача, (Мађарска), (са сл.), страна: 128.

Лиза Маркус, служавка, из Митровице, (са сл.), страна: 303.

Лудвик Бадер — Бојар, из В. Пеште, (са сл.), страна: 367.

Љубомир Поповић, ђак. из Београда, стр.: 88.

Љубомир Јовић, из Костојника, страна: 128.

Љубомир Благојевић, из Дражеваца, стр.: 184.

Љубомир Милошевић, осуђен. пожар. казнен. завода, (са сл.), страна: 183.

Љубомир Ивковић, бив. председ. општине, страна: 232.

Љубисав Николић, цревар. раден. страна: 223.

Љубисав Илић, из Грбовче, страна: 232.

Марко Јовановић, берберин, из Крагујевца, страна: 48.

Марко Гудурић, бив. црквењак, страна: 80.

Марко Радоњић, из Топшице, страна: 256.

Манојло Јовичић, из Божеваца, страна: 56.

Манојло Јовичић, из Беришића, страна: 168.

Маринко Драгутиновић, скитач. Циган., страна: 80.

Марин Иванов, страна: 128.

Марија Алекс. Манеом, зв. „Манолеско“, (са сл.), страна: 160.

Максим Станковић, ложач из Крагујевца, страна: 223.

Макс Кон, из Ровича, страна: 328.

Милан Ф. Седлић, из Пилатовића, страна: 7.

Милан Јовановић, кочијаш из Ведеречи, страна: 40.

Милан Цековић, пивар из Обреновца, страна: 136.

Милан Петровић, из Загрђа, страна: 184.

Милан Влатковић, из Гостуше, страна: 192.

Милан Мартинов, бив. благајник из Софије, страна: 215.

Милан Алексић, осуђ. пиштког казнен. завода из В. Потока, страна: 216.

Милан Кузмановић, коцкар, страна: 392.

Милан Ердељац, из Трпиње, (са сл.)' стр: 391.

Милан Стаменчић, раден. из Грделице, страна: 239.

Милан Симић, скитач. Циганин, страна: 272.

Милан Шупута, из Шегеновца, (са сл.), страна: 391.

Михајло Т. Рајковић, из Крњева, страна: 7.

Михајло Ристић, мех. из Свилајнца,. стр.: 48.

Михајло Стајић, трг. из Београда, страна: 48.

Михајло Миливојевић, страна: 151.

Михајло Ђурић, осуђеник, страна: 152.

Михајло Радовановић, — Ускоковић, коцкар из Ужице, (са сл.), страна: 167.

Михајло С. Максимовић, б. слуга, страна: 168.

Михајло Лазић, земљ. из Д. Јарушнице, страна: 280.

Михајло Мартеновић, из Грабовца, страна: 360.

Миливој Томић, из М. Крчмара, страна: 247.

Миливој Станковић, раденик из Београда, страна: 280.

Миливој Остојић, зв. „Балбрак“ коцкар из Ужице, страна: 280.

Миливој Тодоровић, зв. „Муја“ страна: 296.

Миливој Томић, земљ. из Топаонице, страна: 344.

Милош Јовановић, мутавџија из Црковнице, страна: 7.

Милош Никодијевић, из Шетоње, страна: 136.

Милош Миленковић, кројач. раден. из Вуковара, (са сл.). страна: 328.

Милош Лазаревић, осуђен. пожарев. казненог завода, из Милатоваца, страна: 312.

Милосав Илић, слуга из Баточине, страна: 16.

Милосав Станковић, из Трњана, страна: 136.

Милија Ристић, момак из Београда, страна: 23.

Милић Митровић, земљ. из Бошњановића, страна: 136.

Милић Глигоријевић, слуга из Крагујевца, страна: 184.

Милић Ђорђевић, из Жировнице, страна: 280.

Милорад Ковачевић, б. поднарод. страна: 144.

Милорад Радовановић, бив. келн., страна: 192. и 216.

Милорад Пузовић, коцкар из Ужице, стр.: 280.

Михаљ Кираљи, вој. бегунац, страна: 16.

Мита — Павле Радосављевић, Циг. из Трепче, страна: 104.

Милован Анђелковић, из Слишана, страна: 216.

Милева Јовановић, служавка из Београда, страна: 216.

Миљко Мисић, осуђ. из Принчева Брда, (са сл.), страна 272.:

Младен Јовановић, Аустро-Угарски вој. бегунац, страна: 280.

Мојсило Станојевић, осуђеник из Сталаћа, (са сл.), страна: 200.

Мустафа Мујић, Циганин, страна: 88.

Настасија Дамњановић, из Свилајница, стр.: 48.

Настас Павловић, земљ. из Власа, страна: 312. и 376.

Никола Никчевић, из Црне Горе, страна: 40.

Никола — Васка Вељковић, Циганин из Статовца, страна: 64.

Никола Младеновић, кожар. помоћник, страна: 80.

Никола Бранковић, осуђ. пожар. казн. завода, (са сл.), страна: 216. и 224.

Никола Стевановић, из Ракинца, страна: 366.

Никодије Петровић, из Коромана, страна: 80.

Никодије Бојић из Жабара, страна: 224.

Новица Миљевић, из Прекораче, страна: 231.

Обрад Николић, из Бегаљице, (са сл.), страна: 136. и 152.

Оскар Бек, трг. из Б. Пеште, (са сл.), страна: 256.

Павле Марјановић, из Језера, страна: 223.

Петко Ђурковић, из Ст. Србије, страна: 72.

Петар Мишковић, кројач. раден., страна: 80.

Петар Ђорђевић, војни бегунац из Румуније, страна: 88.

Петар Кекић, осуђен. из Жагубице, (са сл.), страна: 144. и 160.

Петар Андрашевић, осуђен. из Митровице, (са сл.), страна: 175. и 208.

Петар Илић, из Грбавче, страна: 232.

Петар Плочић, из Теочина, страна: 239.

Петар Ђорић, бив. бакал. помоћ. из Пирота, страна: 263.

Петар Анастасијевић, бербер. калфа из Шимановца, (Срем.), страна: 264.

Петар Павловић, осуђен. пожар. казн. завода, (са сл.), страна: 303.

Пера Павловић, кројачки раден., страна: 192.

Петар-Пера Марјановић, из Висибабе, стр.: 392.

Радивој Радовановић, из Б. Паланке, страна: 192.

Радивој Ивановић, из Н. Села, страна: 160.

Радивој Милошевић, бив. трг. из Д. Раче, страна: 312.

Радован Николић, скитач. Циганин, страна: 272.

Радован Иванковић, земљ. из Умке, страна: 288.

Радован Сандуљевић, теж. из Пољане, страна: 344.

Ранђел С. Ивановић, из Несврте, страна: 175.

Радосав Блацковић, учитељ из Пјешевице, страна: 263.

Радосав—Радивој Бољковић, осуђеник, из Грошнице, (са сл.) страна: 288 и 296.

Ранко Милекић, келнер уз Јабланице, стр: 296.

Радул Недељковић, земљ. из Лубнице, стр: 23.

Риста Кржан, осуђен. пожар. каз. завода из Дубочке, (са сл.), страна: 303.

Сава Николић, пекар из Зајечара, страна: 160.

Сава Николић, из Црнољевице, страна: 232.

Сава Петровић, из Кушиљева, страна: 239.

Сава Миленковић, калфа обућар. страна: 312.

Светозар Аташевић, продавац ужич. производа из Београда, страна: 32.

Светозар—Тодор Грујић, из Миријева, страна: 80.

Светозар Раденковић, из Стрелца, страна: 392.

Светозар Урошевић, зв. „Сека Перса“ коцкар из Параћина, (са сл.) стр: 296.

Светозар Мратинковић, келнер из Смедерева, страна: 344.

Светислав Жеравчић, обућар раден. из Београда, страна: 151.

Светислав Живковић, ужар. раден. стр: 263.

Светислав Пеливановић, осуђен. из Параћина, (са сл.), страна: 263.

Светислав Милосављевић, осуђен. пожар. каз. завода, из Љубичева (са сл.), страна: 264.

Симеон Павловић, из Витине, страна: 239.

Славко Х. Сотировић, коцкар, страна: 40.

Сотир Станковић, абација из Ниша, стр: 80.

Спасоје Атанасковић, из Видроваца, стр: 151.

Спиридон Луић, из Браиле, (са сл.), стр: 160.

Сретен Поледица, из Ерчега, страна: 7.

Стојан Муњић, осуђ. (са сл.), страна: 160.

Стојан Ж. Стојковић из М. Лаола, страна: 136.

Стојан Стаменковић, Д-р страна: 296.

Стојан—Ранђел Гавриловић, скитачки Циганин, страна: 376.

Стојан Гавриловић, Циганин, страна: 376.

Станоје Станимировић, страна: 232.

Станоје Маринковић, Циг. из Грушића, стр: 312.

Станојка Ћаранић, служ. из Београда, стр. 144.

Стеван—Василије Цајић—Миленковић, из Алдинца, страна: 17.

Стеван Матејић, из Београда, страна: 216.

Стеван Милинковић, кел. из Беле-Реке, стр. 312.

Стеван Пиперски пекар. момак, из В. Бечкерека, стр: 320.

Стојадин Крстић, из Клашнице, страна: 168.

Стојадин Радосављевић, из Стопоње, стр: 303.

Станимир Милутиновић, осуђ. ниш. каз. зав. из Ћићевца, страна: 312.

Танасије Пејић, раден, из Н. Села, стр: 151.

Таса Митић, наднич. из Врање, страна: 367.

Тихомир Н. б. келнер страна: 232.

Тодор Стојановић, служитељ страна: 239.

Тодор Живадиновић, обаџиски раден, из Јасике, страна: 247.

Тома Радосављевић, скитач. Циганин, стр: 376.

Урош Вељковић, из Г. Требишња, стр: 367.

Филип Јовановић, осуђ. из Бошњана, (са сл.), страна: 263.

Филе Јошка, осуђен. из Митровице, (Срем), страна: 272.

Фридрих Ото Кименмунд, из Албека (са сл.), страна: 64.

Фридрих Хецнер, прокуратор из Ауксбурга страна: 280.

Франц Денеш, адвокат. писар. из Н. Сада, страна: 367.

Франц Пенцле—Пендула, из Берлина стр: 367.

Фрања Ниснер, банкар. благајник, стр: 215.

Хамдија Сиахо, банкар. чинов. страна: 208.

Чедомир Марковић, из Читулка, страна: 216.

XI ТРАЖЕ СЕ:

Александар Ђорђа Радовановића, из Граница, страна: 344.

Ангелина Благојевић, из Крушевца, стр.: 48.

Анка кћи Томе Поповића, радника из Београда, страна: 112.

Божидар син Петра Радивојевића, кафеџије из Београда, страна: 264.

Богољуб - Божа Бошњаковић, кројачки радник из Пирота, страна: 184.

Богољуб син Драгомира Бабића, земљ. из Десимировца, страна: 288.

Васа Ристић, шегрт, страна: 72.

Вења Таловић, тежак из Остре, страна: 8.

Велимир син Милана Ђорђевића, из Рутевца, страна: 368.

Винка кћи Драгутина Дамњановића, из Луњевице, страна: 288. и 296.

Гвозден Недељковић, из Метке, страна: 152.

Даринка жена Душана Трифуновића, теж. из Свилајнца, страна: 184.

Даринка кћи пок. Ставре Стаменковића, из Ћуприје, страна: 344.

Димитрије Крстић, из Д. Комрена, страна: 56.

Димитрије син Јанче Митровића, из Г. Јабукове, страна: 344.

Драгољуб Радовић, из Београда, страна: 88.

Драгутин Јовановић, страна: 224.

Драгутин Михајла Рајковића, из Лукомира, страна: 392.

Драгутин Н. Станојевић, ковачки калфа из Медвеђе, страна: 40.

Душан син Станка Ристића, из Катуна, страна: 280.

Ђорђе Стојковић, из Сикирице, страна: 72.

Ђорђе син Павла Тасића, из Јелашнице, страна: 88.

Ђорђе Величковић, из В. Плане, страна: 272.

Живадин Ж. Властић, из Селевца, страна: 152.

Живадин син Радована Николића из В. Крсне, страна: 240.

Иван син Давида Вићентијевића, из Рабровца, страна: 96.

Илија Стевана Аврамовића, из Масне, страна: 96.

Јеврем Томовић, из Виче, страна: 128.

Јулијана кћи Тодора Станковића, из Ниша, страна: 246.

Лазар Трајчевић, ђак из Београда, страна: 232.

Марија жена Јозефа Џеленера, из Вел. Митровице, страна: 280.

Милојко Кандић, из Горобиља, страна: 56.

Милева Стевана Милојевића, из Хума, страна: 96.

Милосав син Васе Вукотића, из Растовнице, страна: 246.

Миленко Томовић, из Лознице, страна: 288.

Милан син Радована Божиновића, из Буљана, страна: 328.

Мијат П. Московљевић, из Доброселице, страна: 328.

Милић Танасковић, из Придворице, страна: 368.

Милоје Стошић, из Коробевца, страна: 376.

Пантелије Спасојевић, из Раче, страна: 23.

Петар Милев, бугарин, страна: 72. и 88.

Првослав син Игњата Радоњића, из Бачевице, страна: 280.

Предраг Милутиновић, браварски радник из Београда, страна: 240.

Радојица Матић, из Вранова, страна: 200.

Светолик Ђуровић, из Кучева, страна: 8.

Светозар Крстић, из Д. Комрена, страна: 56.

Светозар син Неце Јеличића, кочијаша, страна: 280.

Симон Ханџић, млинар из Степојеваца, страна: 224.

Смиљка, кћи Марка Пантића, из Врела, страна: 224.

Софија кћи Марка Сулића, зидара из Вел. Митровице, (са сл.) страна: 248.

Спасоје син Ивана Савића, из Ритопека, страна: 360.

Сретен Костандина Николића, из Лозовика, страна: 240.

Стеван Домазета, шофер, страна: 72.

Танаско Радојковић, зв. „Товрљан“, (са сл.), страна: 272.

Урош Јовановић, страна: 224.

Цветан Павловић, асурџија из Београда, страна: 304.

Цвета Ибраимовић, из Београда, страна: 152.

Чедомир Станишић, из Азнића, страна: 24.

Чедомир син Данила Мићића, из Лознице, страна: 72.

XII СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА:

Александар Милојковић, зв. „Санда“ из Јагодине, страна: 160.

Андреја Ваналиди, из Смирне, страна: 175.

Апостол Димитријевић, из Београда, стр.: 216.

Благоје Марковић, зв. „Цуца“, страна: 160.

Бранко Јаковљевић, из Бара, страна: 160.

Божин Јовановић, из Вел. Дренове, стр.: 160.

Бон Савковић, из Дедине, страна: 191.

Велимир - Милан Бабић, зв. „Гиша“, стр.: 136.

Велика Милошевић, из Шапине, страна: 288.

Влајко Глигоријевић, из Лужнице, страна: 160.

Даскал Петријан, страна: 175.

Димитрије Павловић, (са сл.), страна: 192.

Драгутин Цветановић, из Уба, страна: 56.

Драгутин Кнежевић, из Краљева, страна: 80.

Драгутин Поповић, зв. „Попче“, стр.: 136.

Драгутин Јовичић, зв. „Црногорче“, из Крушевца, страна: 160.

Драгољуб Милојевић, зв. „Јагодинче“, стр.: 160.

Живан Ђорђевић, из Лазаревца, страна: 56.

Јелица кћи Светозара Марића, из Радљева, страна: 184.

Костандин Атанасопулос, из Цариграда, (са сл.), страна 232.

Љубомир Благојевић, зв. „Калаба“, (са сл.), страна: 184.

Милош Јанковић, из Вранића, страна: 184.

Милутин Цупко, из Крагујевца, страна: 160.

Милутин Милошевић, зв. „Ћора“ из Крагујевца, страна: 160.

Милоје Петровић, из Лапова, страна: 160.

Михаило Радовановић, зв. „Ускок“ из Ужица, страна: 160.

Милан Крштенић, из Н. Адибеговца, стр.: 152.

Петар Михајловић, из Крагујевца, стр.: 216.

Риста Трнковић, из Ћуприје, стр.: 200.

Сава Јовановић, из Призрена, (са сл.), страна: 232.

Сава Станисављевић, из Крушевца, стр.: 128.

Светозар Стојковић, из Рибара, страна: 128.

Светозар Јовановић, из Линовца, страна: 136.

Станко Окановић, страна: 160.

Станко Мартиновић, из Влакоња, стр.: 80.

Стојан Јанковић, из Турије, страна: 80.

Сточни пасоши општин. ресничке, стр. 104.

Тодор Поп, из Сурчина, (са сл.), страна: 232.

НЕПОЗНАТИ КРАДЉИВЦИ:

Страна: 7., 8., 16., 23., 24., 32., 48., 56., 72., 80., 88., 96., 101., 128., 136., 144., 152., 160., 168., 184., 192., 200., 208., 223., 224., 240., 247., 248., 256., 264., 272., 288., 296., 304., 312., 320., 328., 336., 344., 352., 360., 368. и 376.

НАЂЕНИ ЛЕШЕВИ:

Страна: 112., 136., 160., 200., 208., 224. 256. и 392

СЛИКЕ НЕПОЗНАТИХ ЛИЦА:

Страна: 168., 296., 344. и 352.

УХВАЋЕНИ:

Антоније Милосављевић, осуђ. београд. казн. завода, страна: 72.

Никола Никчевић, страна: 56.

Петар Миљковић, осуђен. пожарев. казн. завода, страна: 32.

ПОЗИВ НА ПРЕДАЈУ:

Вуксан Радовановић из Свињишта (са сл.), страна: 304. и 335.

ОГЛАШЕНИ ЗА ХАЈДУКЕ:

Атем Елезовић, из Дуката, страна: 352.

Муса Дуњић, из Тулара, страна: 352.

Тајир Бислимовић из Сијерине, страна: 352.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА:

О аутомобилима, страна: 2.

Полиција у Лондону, страна: 5.

Злочиначка вандеја, страна: 69.

Нов начин идентификовања злочинаца, страна: 69.

Догунастъ самоубица, страна: 69.

Злочин из празноверице, страна: 70.

Школовање злочинаца и дегенерисаних, страна: 86.

Смртна казна у Швајцарској, страна: 86.

Телесне казне у Француској, страна: 86.

Криминалитет у Сједињеним Америчким Државама, страна: 173.

Кинематограф у служби полиције, страна: 174.

Криминалитет у Лондону, страна: 174.

РАЗНО:

Саопштења уредништва, страна: 104.

Књижевни огласи, страна: 176.

Огласи за комплете „Полицијског Гласника“ за године 1909. и 1910., страна: 224.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

БРОЈ 1. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 9. ЈАНУАРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласиика“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, одликовати:

Орденом Св. Саве
ЧЕТВРТОГ СТЕПЕНА:

Венијамина Шарковића, трговца из Рашке.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 1. јануара 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, одликовати:

Орденом Св. Саве
ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Љубомира Курсулића, трговца из Рашке.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. јануара 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Драгољуб М. Петаковић, полицијски писар прве класе среза мачванског на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе с тим, да му се на име помоћи издаје из државне касе 30% од његове досадашње плате.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 30. децембра 1910. године, у Београду.

РАСПИС

свима окружним начелствима

Из извештаја инспекторâ подручног ми Министарства, извештаја окр. начелника, као и из појединих конкретних случајева, који су ми достављени услед жалби — увидео сам, да многи срески начелници, противно § 156. а. крив. судског поступка, држе дуже у притвору лица, која су стављена под кривичну истрагу и притвор, но што горе поменути законски пропис допушта.

Правдање тих среских начелника, да се истрага не може брзо да оконча, неосновано је у већини случајева, пошто су ретка казнима дела, која се ни за месец, а особито за два месеца, не би могла довршити. На против, из појединих случајева видео сам, да је томе узрок немарност чиновника, који на ислеђивању тих кривица ради и недовољан надзор среског старешине над радом по тим предметима; јер се дешавало да по неколико дана, па чак и месеци иследне власти пису ништа радиле по предметима, по којима су кривци већ стављени у притвор.

Кривична дела, по којима су кривци у притвору, по самој природи су хитна и рад на ислеђењу тих дела не сме се ни у ком случају запостављати, нити без стварног разлога одуговлачити.

С тога препоручујем томе начелству и свима среским начелницима да најозбиљније стално настојавају, да се сва кривична дела, за која кривци буду стављени у притвор, одмах и неодложно извиђају и кривци што пре, а најдаље у законом одређеном року, суду спроводе.

Дешава се да одуговлачење истраге по овим делима, често бива зато, што општински судови не шаљу одмах уверење о владању и имовном стању за окривљене, или што се друге иследне власти одмах не одазову захтеву власти, која води истрагу, и која од њих тражи да испитају извесне сведоке, или да упуте појединa лица ради суочења, или да учине потребан увиђај, претрес и томе слично или што позвани сведоци неће да предстану власти по позиву и т. д. А међу тим срески начелници, као иследници, према свему томе остају равнодушни, не водећи рачуна, што због таке немарности притворена лица остају дуже у притвору но што то закон допушта и што резултат истраге захтева.

Да овога не би било, ја препоручујем истражним властима, да уверења за притворене кривце траже чим донесу решење о притвору. На случај да се општински судови не одазову том захтеву, онда нека срески начелници, према небрежљивим општинским председницима примене најстроже казне, на које им закон даје право. А ако се деси, да се која од истражних власти не одазове у остављеном року захтеву оне власти, која води истрагу, онда одмах о том треба известити свог претпостављеног окружног начелника. Начелник окружни наредиће да се одмах по тражењу поступи и у исто време одговорног чиновника узети на одговор и казнити, ако је то у његовом подручју, а ако је у другом округу, он ће мене о томе депешом известити, како бих ја предузео даље што треба. Кад пак сведок неће да предстане по позиву, онда нека се иследна власт користи правом § 99. крив. поступка и такве сведоке добави силом своје власти, па за неоправдан недолазак казни их, као што прописује речени законски пропис.

Среским начелницима стављам у дужност да они воде лично истрагу по свима тежим делима, а особито по оним која повлаче притвор. Изузетак од тога може бити само у случајевима када су они спречени другим службеним послом, но и тада истрага се има водити под њиховим надзором и упутством.

Окружним начелницима препоручујем да се сваком приликом, када врше ревизију као и у сваком другом случају уверавају прегледањем акта по којима су кривци у притвору, да ли срески начелници у свему поступају овако како наређујем, па за свако противно поступање, одговорне чиновнике казне у границама своје власти и мене о томе извештавају.

Овај претпис нека се саопшти на потпис свима полициским чиновницима ради знања и управљања.

ПБр. 25019
29. децембра 1910. год.
у Београду.

Заступник
Министра унутрашњих дела,
Министар финансија,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(НАСТАВАК)

Разлозима већине ми ћемо додати још и овај. Ми знамо да се процедура егзекуције може употребити само тамо где има извршне одлуке судске. Када повериоци имају такву одлуку противу дужника, зар би било и правично и логично такав положај изменити због тога што купац на јавној продаји није положио излицитирану цену? Зар није рационалније и правним правилима саобразније узети да је купац, купујући пописано добро, себе ставио, у погледу поверилаца, у положај дужника чије се добро продаје, из чега излази да повериоци, и наспрам њега, имају она иста права која су имали и наспрам дужника, поименце право да, за наплату својих тражбина, не иду више пред суд? Свакако треба узети да је купац на јавној продаји примио на себе обавезу дужникову да повериоце, у мери понуђене цене, измири, и, наравно, ту обавезу на себе је примио онако каква је она била, то јест у стању обавезе извршном одлуком судском утврђене. Иначе би купац, противно вољи њиховој, положај поверилаца једнострано погоршао. Отуда закључак: да и обавеза купчева да плати онај мањак који се покаже другом продајом има исти карактер, то јест има се узети да је и та обавеза била предмет извршне одлуке судске, због чега није потребно да повериоци понова због ње спор воде. У осталом, кад год се врши пренов (новација) дуга на тај начин што поверилац место старог добија новог дужника (§ 848. Грађ. Зак.), тада је нови дужник — осим ако се не би нарочито друкчије уговорило — у истом правном односу као и стари. Према томе, ако је поверилац имао против старог дужника извршну одлуку судску, он ће имати право, и према новом, на егзекутивну наплату. Јавна продаја је једна врста пренова где, место једног дужника, онога над којим се врши процедура принудне наплате, долази други, купац на лицитацији — наравно у границама цене коју је он на овој понудио, — што значи да повериоци могу, и од купца, наплатити егзекутивно оно на што се он обавезао, па, дакле, и ону штету и трошкове из §-а 484..

Да се сви трошкови и штета која се покаже новом продајом може наплатити егзекутивно од купца на првој лицитацији, то мисли и Апелациони Суд (II. Одељење), у једној пресуди коју смо већ напред цитирали и коју је пресуду, као што смо и тамо казали, одобрио и Суд Касациони (II. Одељење), решењем својим од 24. Октобра 1902. год. Бр. 8278.. Апелациони Суд, на име, вели, у својој пресуди (С. Јањић, *ор. cit., Полицијски Гласник*, год. 1904., број од 5. Септембра, стр. 275.) између осталога и ово: „Према овоме први купац није ослобођен одговорности за накнаду штете, него се за расправу исте имају применити општи прописи гл. III. грађан. законика. Овако разумевање прописа § 481. гр. пост. утврђује се још и тиме, што се по тач. 6. § 465. грађ. пост. *наилата штете ове врсте може вршити егзекутивно и без судске пресуде*“[1]). У истом смислу је и решење Министра Унутрашњих Послова од 24. Августа 1884. год., Бр. 10096., које смо напред, у другом циљу, такође цитирали и у коме стоји ово: „Штету, пак, на овај начин проузроковану (— то јест када купац не положи излицитирану цену на дође до нове продаје —), по јасном пропису § 465. т. 6. грађ. пост. наплаћује сама извршна власт из имања сада дужника... (— овде долази име купца на првој продаји —) према продавцу — маси без пресуде или решења судског“[2]). Међутим, као што смо то већ видели, решење Првостеп. Шаб. Суда од 12. Децембра 1902. год. бр. 28357., које је одобрио и Суд Касациони (решење од 22. Априла 1903. год., бр. 2596.), не само да спори заинтересованим лицима, дужнику односно повериоцима, право да могу, без судске пресуде, наплатити од купца на првој лицитацији све трошкове и штету који буду другом продајом проузроковани, већ, по том решењу, купац одговара само у границама положене кауције[3]). Да наведемо, у истом смислу, то јест да се сва штета која се другом продајом покаже не може наплаћивати егзекутивно, још и пресуду, раније већ цитирану, Апелационога Суда од 19. Августа 1903. год. бр. 3258., у којој читамо и ово: „У пропису §§ 484. и 481. грађ. суд. пост. у начелу је признато право оштећеним лицима (дужнику и повериоцу) на накнаду штете, која би се појавила, кад купац не положи излицитирану цену, па се на другој продаји мања цена добије, а одговорност за штету и количина исте има се утврђивати *аугем грађанског спора*[4]) по прописима главе XXX. грађ. зак. која говори о штети, јер одговорност за штету и количина исте имају свој извор у материјалном (грађанском) законику“[5]).

Ако други купац положи излицитирану цену, тада је ствар проста: од првога ће се купца тражити она разлика између цена на првој и другој лицитацији, заједно са интересима као и са трошковима који су поновном продајом изазвани, и само, као што смо то већ видели, може бити говора о томе, да ли се сва та сума, коју први купац дугује повериоцима (односно дужнику чије је добро продавано) наплаћује егзекутивно, без судске пресуде.

Али ствар постаје тежа и компликованија, ако претпоставимо да ни други купац своју обавезу испунио није, да, дакле, ни он није положио цену коју је понудио на новој, другој, лицитацији. Власт ће, наравно, тада одредити и трећу продају, на трошак и штету другога купца (§ 484.). Ако сад и на тој продаји цена добру спадне, то јест ако трећа лицитација да мање него друга — која је већ дала мање него прва — ко ће одговарати за тај нови мањак, за деференцију између друге и треће продаје? Да ли сам други купац или и онај први?

Да узмемо један пример. На првој лицитацији добро је продато за 12.000 динара; на другој 10.000, а на трећој 8.000. Дакле, разлика је између друге и прве продаје 2.000, а између друге и треће, такође, 2.000 динара. Да ли ће повериоци моћи целокупну диференцију између прве и последње продаје, у суми од 4.000 динара, тражити од самога првога купца; или ће они имати право од њега захтевати само ону разлику између онога што је он понудио и онога што је понудио други купац — дакле, само 2.000 динара, — док ће се за онај остатак имати обратити једино другом купцу?

За прву солуцију може се навести овај правни разлог. Да је први купац положио понуђену цену, то јест 12.000 динара, нити би дошло до поновних продаја нити би повериоци (односно дужник) претрпели штету од 4.000 динара. Први купац је, дакле, проузроковач те штете, и он је дужан накнадити је по оној пређутној клаузули у сваком уговору, да се плати штета која би се причинила неизвршењем обавезе. Први купац, пак, ступајући, исплатом свих оних 4.000 динара, у права поверилаца (односно дужника) имао би да од другога купца тражи 2.000 динара: овај купац, не извршујући своју обавезу, довео је до тога те је он, први купац, платио 4.000 динара, док би иначе платио само 2.000 динара.

Друга, пак, солуција може се бранити овако. Положај заинтересованих лица пошто се сврши друга продаја јесте овакав. Први уговор о продаји и куповини раскинут је, њега нема, јер је на место њега дошао други, онај који је закључио други купац, на поновној лицитацији; од првога уговора преостаје само обавеза купчева да повериоцима накнади причињену им штету, то јест да плати онај мањак који се је показао другом продајом. Дакле, повериоци, после поновне продаје, имају ова два права: 1°, да траже тај мањак од првога купца и 2°, да од другога купца траже оно што је он понудио, то јест другу излицитирану цену. Других права они немају, поименце немају, осим онога што смо под првом тачком навели, ништа друго да траже од првога купца. Обавеза у којој је овај био наспрам поверилаца до поновне продаје замењена је сада његовом обавезом да положи мањак и обавезом другога купца да положи излицитирану цену. Могло би се рећи да, у мери ове цене, повериоци су примили за дужника другог купца, док су првог за толико ослободили. Овај правни однос између првога купца и поверилаца (односно дужника), овако заснован и утврђен, не може се изменити том евентуалношћу да други купац не положи цену, због чега је дошло и до треће продаје,

---

[1]) Курсив је наш.

[2]) С. Јањић *ор. cit., Полицијски Гласник*, год. 1904., број од 30. Маја, стр. 156.. Г. Јањић, на истом месту, додаје: „У овом смислу има решење Министра унутр. дела Пр. 11641. од 6. нов. 1884. год.“.

[3]) С. Јањић, *ор. cit., Полицијски Гласник*, год. 1904., број од 5. Септембра, стр. 275..

[4]) Курсив је наш.

[5]) С. Јањић, *ор. cit., Полицијски Гласник*, год. 1904. број од 19. Септембра, стр. 288. и 289.)

која је дала још мање него и друга. Та евентуалност може имати једино дејства на правни однос између поверилаца (односно дужника) и другога купца; она је могућна последица уговора закљученога, на другој лицитацији, између поверилаца (односно дужника) и њега, другога купца. Она није никаква последица правнога односа између првога купца и поверилаца (односно дужника) нити може имати на њега какав утицај.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Ж. Перић.

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

ПРВИ ДЕО

Глава I. Увод

Кривично право има своју особиту социјалну задаћу. Целокупно право, па и кривично као његов део, има прву задаћу да формира правни поредак, да рече: шта се има сматрати за законско право, а шта за неправо. И кад закон то уради онда држава, која се карактерише тиме што има на расположењу један квантум велике и добро организоване физичке силе, нагони свакога појединца да мора поштовати наредбе правнога поретка. Ако он то неће, биће нагнан силом. Појединац, па и читави редови друштвени у нормалноме стању ствари, немају могућности да се одупру државној сили. Ако то покушају биће уништени. И тако хтели нехтели, они морају да поштују прописе правнога поретка.

У свакој друштвеној организацији правни поредак гарантује појединцима известан квантум права, обезбеђује им један известан комплекс животних интереса, да би они могли живети и делати сагласно основним принципима на којима почива та друштвена организација. Ти правом заштићени животни интереси људи, називају се правним добрима. Но правна добра могу припадати не само појединцима већ и организацији, заједници, целини.

Свакоме појединцу стало је до тога, да његови животни интереси, његова правна добра буду поштована, да их нико не вређа. Али је и држави, општом правном поретку такође до тога стало. Јер појединцима или појединим друштвеним организацијама додељен је онај квантум права који они морају имати, па да и целина друштвена као таква може постојати. Отуда се у свакој повреди правнога добра једнога човека, у исто време вређа друштвена целина, постојећа социјална организација, јер се подривају темељи на којима она почива. Врховна задаћа пак свега правнога поретка јесте да ту социјалну организацију, заједничко правно добро, чува.

Држава као представник целине, у интересу њеном, мора да реагира на сваку повреду права. Она редовно реагира на тај начин што нарушиоца враћа у границе права. Али таква јој реакција није довољна. Извесна правна добра појединаца и друштва од особитога су значаја за целину, за државу. Та особито важна правна добра држава мора особито и да заштити. И кад неко њих повреди, онда се он не само враћа у границе права него бива *кажњен*. Држава поништава његова правна добра: живот, слободу, имање итд. готово свети му се за његове поступке. Заиста казном заштићења правна добра веома су енергично заштићена. Онај ко њих хоће да вређа зна да ће му се не само силом одузети оно што је он повредом добио, већ да ће му се и поред тога одузети још и велики квантум права којима сам располаже. Нормално се претпоставља да ће свака повреда права бити пронађена и да ће на њу држава реагирати. Код правних повреда, за које се казни, злочинац не може никад рачунати да што добије, већ само да изгуби велику количину онога што има. Ако уме да мисли онда се он никад неће решити да сам себи чини зло. Ту је првенствени значај казнених прописа.

Ево онда социјалне задаће кривичнога права: да између правних добара појединаца и заједнице пробере она, која нарочито треба да заштити казном и да их унесе у свој зборник. Кад то учини онда да одлучи како их, на који начин, којом ефикасношћу треба заштити, на име каквом и коликом казном злочинце треба казнити. Оно сад на даље има да утврди принципе и методе овога диференцирања и одабирања. Већ из ове задаће види се да свака културна и политичка епоха човечанства мора имати своје кривично право, које са друштвеном целином расте и развија се.

Казна као спољни израз егзистенције кривичноправне власти државне, јесте реакција целине противу човека, појединца, који није хтео да поштује онај ред што га је целица поставила. Казна има циљ: да код сваког који би намеравао извршење кривичнога дела пробуди осећај страха за себе. За своја правна добра, а ако је дело већ извршено онда да дејствује тако да деликвент у будуће слична дела више не чини. На овој задаћи организује се систем казни и врши се одмеравање казне. Од споредног је значаја да ли ће се овоме репресивноме или првенственоме дејству казне придавати већа вредност. Оба се дејства признају.

Из циља казне несумњиво излази да кажњиве акције људи могу бити само озбиљне и *свесне* акције. Ако казна превентивно делајући, има смер да појединцу стави на знање да се он извршењем дела ставља у опасност да нашкоди самоме себи, онда ће то она моћи само тада, ако је деликвент у моменту радње свестан тога да он чини нешто што је забрањено, недопуштено, да вређа туђа правна добра, да чини нешто наша нема права. Деликвент дакле мора имати правилан појам о својој радњи и последицама њеним. Јер ако он у опште дела без свести, или ако дела у уверењу да чини нешто Законима, моралом и сватањем средине у којој живи, допуштено, кад нема представе о противправном или противдужносном карактеру своје радње, онда од куда може ту бојазан од казне утицати на њега и одвраћати га од вршења злочина? Пре свега злочинац треба да је у опште способан да појми значај своје радње, по том, да је у конкретноме случају био способан да га појми, па тек према таквоме човеку може запрећивање казном стварати отпорни мотив жељи за злочином.

И свој репресивни циљ може казна иставити само према свесним акцијама људи. Тиме што су извршили злочин, повредили социјални мир, злочинци су показали једну антисоцијалну црту свога карактера. Они су се показали неспособнима да живе животом који постојећа друштвена организација тражи од појединаца. Циљ извршења казне тада јесте да изглађава те антисоцијалне црте њихова карактера. Тога ради се захтева потпуно индивидуалисање казне, прилагођавање њено особинама појединих злочинаца, деловање онако и оним срествима како се тај конкретни злочинац најбоље може поправити т. ј. оспособити се да може живети и опходити се са људима онако како закон прописује, како је то нужно ради опстанка друштвене средине у којој је.

Да би пак једна радња била израз карактера деликвентова, да би она била одблесак његових интелектуалних склоности, његових психолошких особина, та радња мора бити производ његове свести, *мора бити свесна радња*. Ова радња треба да се јави као резултат борбе многобројних престава у човечијој свести. Унутрашњи надражаји, психичке особине, карактерне црте, ваља да добију прилике да конкуришу са спољашњим надражајима, да учествују у борби око формирања одлуке, око креације воље. Нема ли те борбе престава за радњу и последицу и против њих у човечијој свести, нема ли свеног остваривања последице помоћу радње, онда ми по таквоме поступку човековом не можемо да оценимо његове карактерне особине. Какве антисоцијалне карактерне црте или не. Деловање казне ту би било беспредметно. Ако се њена примена хоће да оправда, онда се она може примењивати само на свесне људске акције.

Полазећи са ових основних поставки, одмах се закључује да се кажњавати само може *човек*, као једино свесно биће. А човек пак може бити кажњен само тада ако је делао свесно. Кад год је код деликвента оскудевала свест о његовој радњи, та радња не може бити подложна кази. То је у опште признати принцип у кривичном праву. Отуда се у многим законодавствима, па и код нас деца до извесног доба за све своје поступке не кажњавају, јер се претпоставља да не могу имати свести у својој радњи и карактеру њеном. На даље се поступци људи без свести, духовно болесних, и оних који су у моменту лишени могућности за нормално, расуђивање здраво, такође не кажњавају.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

ПОКУШАЈ ОДРЕЂИВАЊА ПОЈМА

од

Д-ра Августа Мирички

јавног редовног професора права на чешком универзитету у Прагу

(СВРШЕТАК)

Али ако одговорни уредник не мора бити уредник у обичном смислу речи, т. ј. не мора учествовати у правим уредничким пословима, зар онда нису привидним уредницима широм врата отворена? Ја мислим, да то не стоји и да нарочито овде заступано гледиште зацело ту злоупотребу не потпомаже ни у чему више од ма које њему противне теорије. Јер је баш по нашем мишљењу једна важна, стварна ознака за разликовање, која карактерише привидног уредника, као што је већ речено, та околност, што при његовом постављању *није иостојала намера да му се да онај утицај на садржину штампаног списа, који је потребан ради исауњења законских дужности одговорнога уредника.* Да ли ствар тако стоји или не, цениће суд у конкретном случају на основу слободног оцењивања датих чињеница.

Без важности је, да ли одговорни уредник врши или не у појединим случајевима дати му утицај. Ако он то не чини, онда према околностима постоји његова немарљивост у области права о штампи или штампарски деликт (на пр. непубликовањем исправке и т. сл.). Ипак његов правни положај као одговорног уредника остаје тиме начелно недодирнут. Следствено то важи и у случају кад постављени одговорни уредник дотични утицај *у опште* не би вршио. Наравно да би ова чињеница могла према околностима чинити важан основ подозрења за то, да имамо посла са подметнутим уредником.

Са тог истог становишта морао би се процењивати случај, кад би одговорни уредник свој утицај на садржину листа у опште истина вршио, али кад би и поред тога у поједином случају у лист ушло штогод кажњиво без његовога знања или против његове воље, или кад од њега наређено штампање неке исправке или неке званичне објаве не би било извршено, па било да се ово десило услед погрешке или услед мешања кога другог лица, које би ометало наредбе одговорнога уредника, на пр. пакошћу слагача или самовласном наредбом подузетника новина и томе слично. Да ли би се у таком случају без обзира на то могла ставити одговорном уреднику на терет каква кривица, питање је фактичко. За нашу материју приметићемо, да се из неког појединог случаја ове врсте још не сме изводити, да одговорни уредник нема утицаја на садржину листа, потребног за испуњење његових законских дужности, и да стога није одговорни уредник или да је престао то бити. Наравно да би било другачије, кад би се такви случајеви чешће догађали, кад би од стране одговорнога уредника у његовоме делокругу издате наредбе стално бивале игнорисане, а поглавито кад би диспозиције одговорнога уредника стално својевољно мењао и ометао сам подузетник новина или по његовој вољи и са његовим знањем неко друго лице. Ово би био зацело несумњив знак за то, да постављени одговорни уредник у ствари није одговорни уредник, да он то одмах с почетка није био или да је у току времена престао бити.

Из овога се по моме мишљењу јасно види, да наше гледиште свуда тамо, где околности побуђују сумњу да имамо посла са подметнутим лицем, пружа суду погодно средство за то, да из ових околности може извући консеквенце, које одговарају намерама закона.

На крају само још да у вези с овим што је речено додирнемо питање, како се са гледишта кривичнога права о штампи има поступати с оним лицем, које је у поједином случају самовласно осујећавало наредбе, издате од стране одговорнога уредника, и тако произвело повреду закона (деликат садржаја или реда).

У овом погледу зацело је пре свега несумњиво, да би ово лице, ако је у питању *деликат садржаја*, могло бити под околностима узимано на одговор по *општим казнено-правним начелима*. Сумњиво би само могло бити, да ли би било могуће, узети дотично лице на одговор по *особеним* прописима закона о штампи, да ли би дакле на пр. могао бити узет на одговор штампар, који би самовласно нешто додао којој званичној исправци, због преступа забране глосирања. У овом погледу могла би се поглавито по аустријском праву појавити сумња, пошто је текст дотичне казнене норме § 22. зак. о штампи (нарочито у упоређењу са § 21.) у тој мери општи, да се може односити не само на самога одговорнога уредника, него и на сваку другу личност, која је крива због прекорачења забране.

Али и поред тога ваља узети, да се у таком и сличним случајевима друга личност, ван одговорног уредника, не може казнити због деликта реда, и то за то, што оне дужности, чије је занемаривање овде угрожено казном, само на одговорнога уредника падају, те су према томе *чисто личне особене дужности његове.*

Ствар не стоји другачије него као кад би непозвано лице произвело несрећан случај тиме, што би нешто покварило на машини, која је поверена старању једнога машинисте. И овде се учинилац не може казнити казнама, које су одређене за занемаривање особених дужности машинисте, него само по општим казненоправним одредбама.

Гледиште Friedmann-a (Предлози за преораду аустријскога права о штампи стр. 33.) да би такав упад у права одговорнога уредника, да би тако обилажење његове контролне дужности de lege ferenda требало да буде кажњиво као преступ против реда у штампи, сматрам да се са теоријског становишта може дискутовати, али тешко да постоји каква практична потреба за таквом законском одредбом, особито што се оно лице, за које је доказано да је самовласно пустило у штампу садржину противну казненом закону — а овај случај стоји зацело поглавито у питању — може узети на одговор по правилу као долозни учинилац деликта садржаја.

Превео

Д-р Д. Аранђеловић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЈЕДАН ДЕТЕКТИВ

J. Joseph Renaud

Ручак у врту довршио се. С времена на време лак ветрић мешао је мирис сунцокрета и руже са димом наших цигарета и лагано љуљушкао један шумарак хортенсија. Стари истражни судија, чију су некадању прослављену финоћу, запамтили многи окривљеници, рече ми:

— Прочитао сам сву криминалну литературу која је данас врло на гласу. Полицајци и лопови показују силну дар, за дивљење, у извођењу својих послова. Али сам их још боље упознао у једном догађају који је једина непријатна успомена из моје дуге каријере...

Почео сам своју каријеру у једној префектури суседној Паризу и, Бога ми, са успешним почетком. Једна дружина лопова, врло дрских, у нужди и убица, терорисала је целу околину. Сами су себе звали: »непобедими«. За шест месеца ја успех, да их похватам и изведем пред поротни суд, после врло живе и испреплетане истраге, непрестано праћен штампом. Због тога славнога резултата, који ме је уздигао на извесну завидну висину, ја добијем месец дана одсуства, да га проведем у Паризу, јер сам то заслужио.

Једног јутра добијем писмо, писано неком неотесаном и крутом руком, оваке садржине:

„Наша трупа још живи и осудила вас је на смрт, ако нам не платите суму од педесет хиљада франака: Ако пристајете, обесите једну цепну мараму на прозорски наслон ваше собе. Непобедими«.

Прснем у смех. Који ли то мој друг тера оваку шалу са мном?

Али, на два дана, после тога, кад сам се, око поноћи, враћао кући, нешто удари у зид, са свим близу мене, и у исти мах одјекну страшан пуцањ. Видех две сенке како промакоше између Еспланаде. При светлости неколиких свећица, нађем дубоку бразду од зрна у зиду и само зрно које, све спљоштено, лежаше на тротоару... Добро и лепо гађали — преко мене!

И сутра дан у мојој јутарњој пошти нађем једну отворену карту са овим речима, писаним плајвазом: »прва опомена! Непобедими«.

Прекосутра, после мога доручка јутрењег млека, поче ме грчити нешто врло неразумљиво и гадно у стомаку, од чега сам до увече патио. Један пажљив лекарев преглед млека констатовао је, да у млеку има арсеника и средстава за повраћање. Ту истину потврдише још и ове речи: »Друга и последња опомена. Ми можемо и појачати дозу. — Непобедими«.

Не, то није могућно! Зар ја један магистрат да живим животом Монтепена или Конана Дојла! Па још овај пуцањ! Ово млеко које је купио у честита млекара мој стари момак који ме је однеговао!.. Ја сам изгубио присебност, признајем. Ужас који ме је мало по мало обузимао, а немам моћи, да га онако опишем, како бисте га и ви, као и ја, осетили, после овог оваког пријатног и доброг пољског ручка под овим сумрачком који румени дубоку пољску тишину! У пуној младости, при првим почецима у успесима, видети, како се, изненадно и безразложно, испред вас испрсава црна аветиња!.. Ах, познао сам ја то добро, смртне сам ја муке претрпео, осуђен на издржавање изречене смртне казне у својој ћелији...

Успех да себе мало „уздигнем“. Аја, неће ме увући у клопку! Видеће се то! И по други пут триумфоваћу ја над том руљом! Увек са пуним револвером, са храном прегледаном тачно и са пуно енергије увек за све готов. Чак сам и то предвидео, да пишем мојој банци, да само мени лично, без обзира на поднесена писмена од моје стране, издаје новац и моје заложене вредности. Тако да за случај, кад бих био лишен слободе, и наредбе, које бих био приморан да издајем, не извршује.

Једнога дана, враћајући се са своје кратке, свакодневне, шетње, дође ми на памет једна мисао. На првом спрату мога стана на једним вратима стоји прикована бакрена дашчица са натписом: „Дик Бертран, приватан детектив“. Читао сам, сећам се, у новинама похвалних нотица за тога човека због његових „испредања, истраживања, мотрења и штићења оних којима се прети“... итд. Што га не бих запитао за мишљење?

Један окретан слуга уведе ме код г. Бертрана, човека глатка и отмена, врло допадљива, који је слушао пажљиво моја навођења.

— Господине судија, то је врло озбиљно, рече он. И овоме је мање узрок каква претња, колико је освета. Они хоће и ваш новац, али и живот. Занимао сам се ја таким случајевима. Покушаћу, да вас извучем из невоље. Моја награда, ако успем биће десетина суме коју вам они траже. То није премного, јер се излажем големом риску. Разумете ли? Добро. Треба да окачите о ваш прозор једну мараму, као да имате намеру да проспете паре, ма да ћете ишчезнути пре двадесет и четири сата. Ја ћу се „направити“ као ви главом и обући ваше одело. Најпосле, вас ћу преобући и дотерати вам лице, као у радника. И, док ви, измакнете споредним степеницама, ја, представљајући вас, изаћићу мирно; свет ће мислити да сте то ви, а ако буду покушали, без сумње, да ме ухвате, ја ћу, како знам, све припреме тих угурсуза, већ, припремити неколико изненађења за њих.

Одох горе да истакнем знак и да обавестим мога слугу, да ћу одсуствовати два дана. За тим, за неколико минута г. Дик Бертран претвори се у „мене“ чудесно! Ход, ношење главе, начин кретања једне руке и држања пресавијене друге руке, лако стезање мишића леве трепавице, све као — пљунути ја! И моје хаљине, мој шешир, моје рукавице, мој штап, стоје му не може боље бити! Да се превари и највештији човек! Натрпо потрфељ старим хартијетинама, које су требале представљати уцену. Ја се претворих у једну силу од радника са руменим лицем.

— Ви не можете ићи свуда у том костиму, рече ми мој најмљени заштитник. У Вил-Авреју у улици „Св. Марија“, бр. 6. има један породични пансијон, који држи г-ђа Лапорт, једна врло поуздана личност, код које сам већ имао прилике да шиљем људе ваше судбине. Она ће вас снабдети једном собном хаљином. И тамо ћете очекивати моје новости, које ће бити, надам се, брзе и добре.

....Г-ђа Лапорт, врло лепа, црномањаста особа, враћала се баш тада, са испраћаја неке енглеске породице, са станице, која се враћала у Лондон. И ја сам био њен једини пансионер. Моја соба, мирна, свежа и искићена цвећем, имала је изглед на Севарске брежуљке. И, после мојих скорашњих мука, осећање моје да сам заштићен од „непобедних“ беше дражесна. Умијем се и обучем собну хаљину.

На скоро ручак распростре неки слађани мирис; то је био идеалан ручак лице у лице са том г-ђом Лапорт, која је била толико исто духовита, колика и заносно лепа. Ох, један створ големо очарљиви!.. Шта ћете, био сам млад! Шампањ је пенушио!.. Тврдо сам веровао, да ћу, после ручка, на канабету бити са свим близу обожаване црнојке!.. Али, то је само једна успомена и то — пуста!..

Пробудих се тридесет и шест сата, после легања на овом истом канабету, а у утроби мојој једно свирепо увијање од грчева. Кућа беше празна и затворена. Викнух кроз прозор: пролазници ме избавише. Бих извештен од лекара, да ја изгледам као отрован извесним врло јаким опијумом, а од жандарма, који дотрчаше, да она кућа, закупљена са намештајем за осам дана од неке тобожне г-ђе Лапорт, није никад ни служила за породични пансијон.

Истина ми сину пред очима... Одјурим најбржим колима у моју банку, где ми, изразом чуђења, од мога препарађења, благајник да на знање: да сам јуче *ја дошао лично*, са својим признаницама, потпуно у реду, и примио све што сам имао у банци. Показа ми моје потписе: и сам ја морао бих се у њима преварити!

Што се тиче г. Дика Бертрана — више се није појављивао. Видео је, да је агенција хладна према мојој афери, те је решио, да исплеткари сву ту аферу, тврдо верујући, да ћу ја потражити његове услуге, што би ми, у случају, могао понудити! И пуцање револвера, зачин, просут у суд од млека мога старога служитеља, у пролазу поред њега, оно пререшавање, ручак успављив код једне вештe саучеснице, све је то његово дело.

И та крађа оста некажњена: дуго година морао сам живети врло оскудно. Али, опет, знате ли, шта и данас још од бола носим у својим прсима, понесене из те авантуре?... Глупост!... Не за неврађеним мојим новцем, него за изгубљеним из мојих очију витога стаса и крупних и умилних очију госпође Лапорт!....

25. октобра 1910. год.
Неготин.

С француског
Ник. Ст. Матијевић

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Полиција у Лондону. — Услед изјаве управника париске полиције познатог Лепина: да му је са *8000* жандарма — колико их има париска полиција — немогућно осигурати потпуну безбедност у свима крајевима Париза, француски стручњаци чинили су упоређење између париске и лондонске полиције, и том приликом дошли до ових резултата:

Реон лондонске полиције велики је 24 километра, т. ј. трипут је већи од реона париске полиције, и у њему станује преко 6,000.000 становника. Број полицијских органа, који се брину о њиховој сигурности, износи *19.500* [1]), од којих 1000 стоје под управом општинског председника, док су остали под управником вароши. Број овај довољан је да осигура готово потпуну безбедност у Лондону. Ноћни напади по улицама, слични онима у Паризу, врло су ретки: по 4—5 годишње, и ако лондонске улице преко ноћи нису ни приближно онако живе као улице париске. Лондонски полицијски органи немају никаквог оружја, и приликом ноћњег патролирања иду појединачно, а не по двојица као што је то у Паризу. Има више узрока због којих је овако велика разлика између успеха лондонске и париске полиције. Енглезима је, пре свега, урођено *иоштовање власти*. Сваки полицијски орган у њиховим је очима представник друштвеног реда и, као такав, довољно заштићен својим званичним карактером. Са овим, чисто психолошким разлогом, у вези су и многи материјални од којих су најглавнији: *строге казне*, *батинање* и тешкоће с којима је скопчана *куповина оружја*. Напад, који би имао за последицу убиство, изједначава се са убиством с предумишљајем и кажњава смртном казном. Казна ова изриче се веома брзо и извршује, вешањем, у самом затвору, т. ј. без ларме и церемонија а листови јој посвећују свега два до три реда. Осуђени апаш није херој, већ предмет презирања, који друштво уништава као сваку штетну биљку са минимум формалности. За покушаје злочина и извесне преступе постоје *батине* које су, после смртне казне, најстрашније за измет друштвени. Што се тиче оружја, у Лондону га је много теже купити но у Паризу. Гвожђари и пушкари смеју га продавати само познатим и исправним личностима. На случај сумње купац мора донети допуштење од полицијског комесара кварта у коме станује.

[1]) Целокупни број полицијских органа у Паризу износи око 10.500.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине доњо-зуничке, актом својим Бр. 2416, пита:

„Општину Д. зуничку, у срезу заглавском окр. тимочком, сачињавала су до сада два села, — село Доње и село Гор. Зуниче. Седиште је општ. суднице било у Д. Зуничу.

Њ. В. Краљ, указом својим од 29. новембра т. г. одобрио је решење Народне Скупштине, да се село Г. Зуниче одвоји од општине доњо-зуничке, и са другим селима образује засебну општину, и суд овај, наредбом власти ср. заглавског од 8. децембра т. г. Бр. 23.547, одређен је да предњи указ изврши.

По извршеном разгруписавању, село Д.-Зуниче остаје само за себе са општинском судницом у селу Д.-Зуничу, и према овоме отпао је један кмет и седам одборника, који су из села Гор. Зунича. Па како је председник ове општине из села Д.-Зунича, кога је бирало и село Гор. Зуниче, настаје питање: хоће ли се за ову општину До. Зуничку, по извршеном разгруписавању, извршити избор само за отпали број часника — кмета и одборника, или ће се одредити и извршити избор и председника и целог одбора општине Д.-Зуничке или не, или ће досадањи председник остати и даље са својим одбором, а да се изврши избор само за онај број часника колико је отпало.

Па како у закону о општинама, у ниједном члану, нема пропис за овакве случајеве, то се учтиво моли уредништво за обавештење у првом наредном броју".

— На ово питање одговарамо:

Члан 68. закона о општинама постаља правило, да у случају разгруписавања, нове општине бирају свака за себе: председника, кметове и одборнике.

Како је одвајањем села Горњег Зунича, од досадашње општине доњо-зуничке, извршено разгруписавање, то се у смислу поменуте законске одредбе има извршити нов избор једнога кмета, ради састава општинског суда у смислу чл. 88. реченог закона, даље председника општине и одбора, јер су и председник и одборници бирани докле је у саставу било и село Г. Зуниче те се може претпостављати, да је резултат садашњега састава општинског часништва дошао утицајем гласача поменутог села.

II

Суд општине островичке у срезу нишком, актом својим Бр. 1560, пита:

„У селу Островици ове општине, постоји један сеоски дућан.

Суд ово општински, приликом састава општинског буџета, унео је у приход од дућанске аренде суму од 200 динара, коју је и општински одбор одобрио приликом одобравања истог буџета.

Сеоски дућанџија жалио се начелнику среза нишког, што му је аренда од 150 динара, колика је била у претпрошлој години, повећана сада на 200 динара.

Среска власт, на основу жалбе жалиоца наредила је одбору ове општине, да засебну одлуку донесе о овој аренди, на коју дућанџија има право жалбе.

Одбор општински одлуком својом Бр. 992, одредио је 200 динара аренде, и суд општински исту је спровео среској власти на одобрење.

Власт среза нишког, расмотривши одлуку одбора ово општинског, одобрила је исту, а жалбу жалиоца одбила решењем својим № 15746, противу чијег се решења дућанџија није хтео жалити, већ је исто постало извршно.

У току овог времена суд је послао поменути буџет преко среске власти окружном одбору на одобрење, који га је решењем својим од 16 № 663 одобрио, али је аренду смањио од 200 на 150 динара, прецртавши првобитну суму црвеним мастилом и наредио да се суд строго истог придржава.

Како је општин. одбор у буџету па и засебном одлуком одредио аренду дућанску годишње 200 динара, а окружни одбор смањио на 150 динара, дућанџија пак неће да плати повишицу у 50 динара, то настаје питање; да ли је меродавнија одлука среске власти под № 15746 или решење окружног одбора № 663, кад на ниједну одлуку није жалба изјављена већој власти, и да ли треба наплатити 150 или 200 и ако би требало учинити ово последње, онда на који начин треба наплатити разлику у 50 динара, кад дућанџија и даље остаје упоран.

Да не би суд општински овде погрешио, то учтиво моли уредништво за што скорије објашњење".

— На ово питање одговарамо:

По члану 5. закона о сеоским дућанима, аренда оних дућана, чије је постојање одобрено од стране надлежних власти, не може бити мања од 150 ни већа од 300 динара на годину.

А колика ће баш бити у овим границама минимума и максимума, одређује општински одбор.

Ово право одбора апсолутно је, и не може га спорити ни крњити ни једна власт.

И, кад је он засебном својом одлуком нашао, да дућанска кирија треба да је 200 динара, па та одлука његова одобрена и одлуком надлежне надзорне власти, онда тако има и да остане, без обзира на то, што је ту суму смањио окружни одбор при прегледу и одобравању буџета, пошто он то право није имао ни по поменутој законској одредби, нити га може извести из чл. 108. закона о уређењу округа и срезова.

Ако дућанџија не пристане да ону разлику од 50 динара плати на леп начин, онда нека општински пуномоћник подигне редовну тужбу код тога суда, па нека суд то потраживање утврди и регулише својом пресудом, па кад ова постане извршном, нека га и наплати.

III

Суд општине вишевачке, актом својим Бр. 2253, пита:

„Општина вишевачка суседна је општина са општином бошњанском, поред које граничи пут, и раздваја једну општину од друге.

Неки становници у атару општине бошњанске попуштају своја имања и заузимају од пута који води између ове две општине, а неки пак од грађана ове општине вишевачке такође попуштају своја имања и заузимају од пута на атару општине бошњанске.

Питање је сада: која је општина надлежна за расправу овога дела т. ј. да ли општина вишевачка само за грађане општине бошњанске што заузимају пут, и гоне на атар ове општине, или над својим што заузимају пут и гоне на атар општине бошњанске, јер је суд овде у недоумици за овај спор, пошто општина бошњанска предузима ислеђење и на спрам грађана општине вишевачке што заузимају пут, а тако исто и на својим грађанима.

Као предплатник листа молимо уредништво за објашњење у првом наредном листу, те како би суд знао управљати се за даљи рад".

— На ово питање одговарамо:

И по начелу постављеном у § 35. кр. суд. поступка, и према наређењима § 4. Полицијске Уредбе и чл. 94. закона о општинама, општински судови морају да цене своју надлежност прво по месту где је учињено казнимо дело и по месту у коме кривац живи, па тек онда по томе, где је кривац ухваћен.

Како је пут, чијим се заузимањем врши кривично дело гранична међа, те се узима да половина припада општини вишевачкој а половина бошњанској, онда је за грађане општине бошњанске надлежан суд општина бошњанска, а за грађане општине вишевачке суд општине вишевачке.

И један и други треба да настану енергично, да се захватачина сузбије и одржи угодно и потребно саобраћајно средство.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касационог Суда од 19. октобра 1910. год.

Јагодинском првостеп. суду били су оптужени Ж. Ж. и В. И. и то: 1.) што су 3. фебруара, кад су продали приват. тужиоцу 1. цак кукуруза, измерили на име некога М. В. под бр. 39 свеска 51. кантарске признанице општине јагодинске, који је мерио 63 кгр. добивени дупликат признанице преправили додавши броју 1 једну „0" речи цак слово „а" пред бројем 63 број „7" и од броја 1 направили број „7" и са тако преправљеном признаницом наплатили од тужиоца 84·33 дин. у место 7·50 дин. дакле више 76·83 динара; и 2.) што су 27. јануара, када су признаницу бр. 98 свеска 42 општ. јагодинске извадили на име некога Н, С. преправили додавши броју 1 још број „1" словима цак слово „а", поред броја 63 додали број „7" а од броја 1 напра-

вили број „7“, и са тако преправљеном признаницом наплатили од тужиоца 84·29 дин. у место 7·64 дин. дакле више 76·60 динара.

Првостепени суд је нашао да у овим радњама оптужених стоје два дела преваре из § 253 тач. 2 крив. зак. кажњава по § 252. крив. зак. па нашав да су за прво дело криви осудио их је по годину дана затвора. Но Апелациони Суд по незадовољствима држ. тужиоца и оптужених нашао је, да у радњи оптужених стоје два дела преправљања и употребе лажне исправе кажњива по § 147. крив. зак. нашав да су оптужени за прво дело криви осудио их је са по две године робије.

Но по жалби држав. тужиоца и оптужених, Касациони Суд примедбама свог I. одељења од 25. септембра 1910. год. № 10613. поништио је пресуду Апелационог Суда а са разлога:

Погрешно Апелац. Суд налази, да овде стоје два дела фалсификата исправе из § 147. крив. зак., а не дела преваре из тач. 2. § 253. крив. зак., као што је првостеп. суд у својој пресуди утврдио.

И код фалсификата и код преваре намера је учиниочева да неистинитим представљењем фактичког стања прибави себи користи или причини коме штете.

Код фалсификата тај се циљ постиже преиначавањем *извесних* истинитих исправа и употребом њиховом, а код преваре приуговорима, као што је овде случај, тиме, што се изопачавањем праве истине наводи неко лице да на уштрб своје имаовине што учини:

Под исправама, пак, чије фалсификовање као кажњиво предвиђа § 147. крив. зак., разумеју се, према последњем одељку овог законског прописа, исправе које служе као доказ о уговорима, обвезностима и у опште о каквом праву или правним односима.

Инкриминоване кантарске признанице не могу се сматрати као такве исправе. Оне у себи не садрже констатовање каквог уговора, права или правног факта који би имао правних последица за лице према коме су употребљене. Садржина њихова тиче се једног фактичког стања — количине ствари измерене на општинском кантару, а то није правни факт, чије се констатовање захтева у исправама по којима може бити дело фалсификата из § 147. крив. зак.

Преписивањем кантарских признаница и употребом њиховом оптужени су ишли на то да тужиоца доведу у заблуду односно количине кукуруза истовареног у његову магазу и он је под таквом заблудом и исплатио неистинито престављену количину кукуруза а у таквој радњи оптужених стоји дело преваре, као што је првстепени суд нашао.

Апелациони Суд није усвојио напред поменуте примедбе Касационог Суда већ је под 1. октобром 1910. год. дао следеће противразлоге:

У радњи оптужених Ж. и В. стоје два дела преиначавања исправа, која се казне по § 147. крив. зак., а не дела преваре као што је I. одељење Касац. Суда нашло, јер за појам преваре, тражи се, да варалица у користољубивој намери лажним престављањем, изопачавањем и прикривањем истине наведе кога, да што на уштрб свога имања учини или неучини, што ислеђењем по овој ствари није ни утврђено, већ на против утврђено је да су оптужени добивене кантарске признанице преправљали у намери да себе користе а купца оштете, па су по тако преправљеним признаницама наплату и извршили.

Да овде стоје наведена два дела преправљања исправе казнима по § 147. кр. зак. и да су кантарске признанице јавне исправе којима се доказује количина и тежина измереног предмета — Апелац. Суд налази из следећег:

По чл. 1. зак. о општинској мерини, све што се у јавном саобраћају прода, а у тежини већој од 25 кгр. или литара, мора се измерити на општинским мерилима — кантарима, а по чл. 3. II. одел. истог закона мерење врше општински службеници — мерачи који при ступању у ову службу морају положити заклетву, а по чл. 21. правила о извршењу закона о општинској мерини, мерачи су дужни издати сопственику измерене робе признаницу о измереној роби, а у којој признаници мора бити број колета и укупна тежина измерене робе.

Кад према напред наведеним законским прописима, све што се у јавном саобраћају прода мора бити на општинском кантару измерено, да сопственик измерене робе добија кантарску признаницу о количини и тежини измереног предмета, и да те кантарске признанице издају заклети општински службеници, — то онда овако издата признаница према § 187. и 188. грађ. с. пост. има карактер јавне исправе, која у овом случају служи продавцу као доказ о количини и тежини измереног предмета, а по којој му признаници купац по куповној цени измерену робу има исплатити, — па када су оптужени од надлежног лица добивене у законој форми кантарске признанице преправили како у количини тако и у тежини измереног кукуруза, и тако преправљене признанице употребили и наплатили већу суму новаца него што су требали наплатити, — онда овде стоји дело преправљања исправе, која има карактер оне исправе, која је предвиђена у § 147. крив. зак., јер се кантарском признаницом тврди обвеза продавчева, да је он дужан по истој измерену количину кукуруза предати купцу, а тако исто по истој признаници обвезан је и купац по закљученој цени између њега и продавца, исплатити продавцу измерени кукуруз у тежини означеној у кантарској признаници.

Према свему напред изложеном Апелациони Суд налази, да су кантарске признанице оне исправе које је предвидео § 147. крив. зак. и да се преправљање истих у намери да се неко на штету другог користи, — казни по наведеном § 147. крив. зак., и да овде не стоји превара — § 251. крив. зак.

Према овако датим противразлозима Касациони Суд у својој општој седници од 19. октобра 1910. год. нашао је, да су противразлози Апелационог Суда закону саобразни а да не стоје примедбе I. одељења Касационог Суда.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Михајло Т. Рајковић, из Крњева, одговара за крађу али се налази у бегству.

Он је стар 28 година, у сељачком оделу.

Депеша начелника ср. орашког Бр. 21438.

Живан Милијановић, из Сибнице, окривљен за убиство, побегао је из среског притвора.

Он је стар 21 годину, раста средњег, црномањаст, широких образа, на десном образу и врату има ожиљак. У оделу је сељачком.

Депеша начелника ср. косјајског Бр. 26842.

Стеван - Василије - Цајић - Миленковић, из Алдинца, редов III пешадијског пука, побегао је из војног затвора у Пироту.

Он је стар 21 годину, добро развијен, косе смеђе, очију зелених.

Депеша начелства окр. пиротског Бр. 14123.

Живан Милић, из Лесковца, извршио је разбојништво над Рајком Тодоровићем из Паланке па затим побегао.

Он је стар 30 година, сув, смеђ.

Депеша начелника среза алексиначког, Бр. 18468.

Драгиша Миловановић, из Горјана, извршио је опасну крађу, па затим побегао.

Он је стар 30 година, малог раста, дежмекаст, косе и бркова смеђих. У сељачком оделу.

Депеша начелника среза ужичког Бр. 12078.

Милош Јовановић, мутавџија и **Ђорђе Савић,** оба из Црковнице, одговарају за опасну крађу и покушај убиства али се налазе у бегству.

Милош је стар 21 годину, раста средњег, очију и бркова плавих, образа дугих.

Ђорђе је стар 25 година, средњег раста, сувоњав, бркова малих црних, смеђ, косе коврџасте. Оба у сељачком оделу.

Депеша начелника среза лесковачког Бр. 20975.

Милан Ф. Седлић, из Пилатовића у ср. драгачевском, покрао је свога газду Петра Симића, пекара из Обреновца, и однео му 180 динара у новцу и 12 џакова.

Депеша начелника среза посавског округа ваљевског Бр. 1926.

Сретен Поледица, из Ерчега, има да издржи годину дана полицијског надзора, али се налази у бегству.

Он је стар 32 године, средњег раста, косе и бркова риђих, обријан, на левом уву има белегу.

Акт начелника среза моравичког Бр. 13785.

Непознати разбојници, ноћу између 26. и 27. прошлога месеца, разбили су касу Јарослава Чечелског, апотекара из Пожаревца, и из

исте украли: 2000 динара у банкнотама по 10 динара са бандеролом «Кредитне Банке», четири стотинарке, 500 дин. у новчаницама од по 10 дин., један фишек од 50 дин. увијен у бланкету «Штедионице Свилајначке», две банкноте аустријске од по 100 круна и једна од 10 круна, једна златна монета од 10 круна, два руска «Империјала» од по 40 динара, један наполеон од 20 дин., једна кутија у којој је било 11 комада стотинарки и 70 дин. у банкама, једну меницу са потписом Ђоке Марковића а жиром Д-р М. Манојловића од 23. или 24. децембра од вредности 1000 дин., једну меницу од 1200 дин. Михајла И. Живановића из Краљева са жиром Д-р М. Манојловића издату за 24. децембар прошле године, једну меницу од 300 дин. са жиром Д-р М. Манојловића, датирану 10. новембра прошле године; све ове менице здружене су са есконтним листама означене са бр. 85, 110 и 111; једну меницу без рока од 3000 са потписом Илије Цакића и жене му из Смедерева, стару меницу од 700 дин. Симе Николића, три менице Игњата Шлангера у износу 306 дин., једна стара меница — исплаћена — од 800 дин. Станоја Матића, из Сараорца.

Од докумената однесено је још: тапије: од млина, штале, багремара, бив. млина Обрада Јовановића и куће Д-р М. Манојловића, даље: полиса осигурања млина, пореске књиге Д-р М. Манојловића и Јосифа Чечелског, једно требовање сточарског завода за мекиње, неколико писама Врачарске Задруге о примљеном новцу, две уложне књиге Управе Фондова једна на злато а друга на сребро, и једна бисерна огрлица.

Депеша начелства округа пожаревачког Бр. 19491.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

ТРАЖЕ СЕ

Светолик Ђуровић, ђак 2 разреда основне школе у Кучеву, нестао је још 16 прошлог месеца и до данас се не зна где је. Он је стар 10 година, плав, на левом длану има ожиљак.

Депеша начелника среза звишког Бр. 17636.

Вељка Таловића, тежака из Остре, нестало је 17 прошлог месеца. Он је стар 54 године, висок, добро развијен, косе смеђе, бркова риђих, изнад левог уха има белегу без косе и на десном палцу ожиљак од ране.

Депеша начелника ср. љубићског Бр. 17280.

Исидор Вујић, шегрт браварски, побегао је од свога газде Драгољуба Николића, бравара из Београда, и до данас се не зна где је.

Он је стар 12 година, раста малог, смеђ, у грађанском оделу са шубаром на глави.

Акт кварта палилулског Бр. 11432.

КРАЂА СТОКЕ

Ноћу између 22. и 23. прошлог месеца, украдена је Вељку Марковићу, из Бресија, једна кобила, матора 13 година длаке алатасте, на челу цветаста, са жигом положено «Т».

Депеша начелника ср. ресавског Бр. 24166.

Марку Мартиновићу, из Бегаљице, украден је један коњ, матор 10 година, длаке пепељаве, чарапаст у десну ногу, са жигом положено «В».

Акт начелника среза грочанског Бр. 16170.

Јовану Петровићу, из Бобова, украдена је 29. прошлог месеца, једна кобила матора 6 година, длаке зелене, висока 150 см. са жигом «К».

Депеша начелника ср. ресавског Бр. 24428.

Ноћу између 26. и 27. прошлог месеца, непознати крадљивци, украли су Симеону Марјановићу, из Језера, два вола. Оба длаке црне, матори по 6 година, на челу цветасти, и оболели од шапа.

Акт начелника ср. деспотовачког Бр. 24006.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивце.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У половини прошлог месеца допутовало је у Београд једно лице, које се издавало за **Мехмеда Абдулу** из Цариграда, по рођењу из Сарајева.

Како је Мехмед целокупним својим држањем показивао један сумњив тип, то је полиција обратила јачу пажњу на њега, и кад се уверила да он живи без одређеног занимања, узела га је на одговор и пресудом својом од 13. пр. месеца Бр. 45061, осудила на затвор и прогонство у Турску.

Тек после извршеног прогонства сазнало се, да се он не презива Абдула него **Крилаш,** и да је извршио једну одиста интересантну и оригиналну превару према оцу овдашњег имама г. Мехмеда Ремзи Делића.

Како је та превара већ изнесена у бр. 11. «Хрватског Дневника» од ове године, то је и ми доносимо како је тамо описана.

Тамо се вели:

«Хафис Алија Делић, из Босне, има сина Ремиса Делића, који је у Београду муфтија.

Пре два месеца добије Хафис писмо из Рушчука у Бугарској, ове садржине: «Драги оче! Добио сам једномесечно одсуство као и сваке године, и несрећа ме доведе овде у Рушчук где ме ухапсише. Зашто сам ухапшен то ћу ти други пут казати. Као да ме је Бог научио казао сам овде друго име, иначе би ме знао сав Београд, те бих изгубио част, службу па и живот.

Сада овде лежим под истрагом. Драги оче, о овоме не казуј никоме ништа, него чим примиш писмо баци га у ватру, да не би који сазнао за моју срамоту, а мени пошљи 300 форината. Ако немаш новаца ти узајми од кога, а ја ћу ти вратити кроз неколико дана. Не пропуштај време него ми одмах пошљи. Прими селам од мене — Ахмед Делић.

П. П. Како сам име променуо, то новац пошљи на госпођу Ангелину Петковић, митрополијска улица, фабрика кана, Лазаревић — Рушчук (Бугарска). Ниси ми отац више, ако ми у овој невољи не помогнеш».

Алија Делић, да помогне своме «несрећном» сину, одмах пошље 600 круна на горњу адресу.

Кад на ту пошиљку није добио никакав одговор за дуже време, он се обрати писмом своме сину и писмо пошље у Београд, питајући, наравно, шта је с њим и с парама.

На ово писмо добије одговор путем телеграфа, да је он жртва преваре, и да одмах пријави ствар полицији, што овај и учини.

Извиђајем, који је чинила полиција у Сарајеву утврђено је, да је превару извршио овај Абдула и да је он родом из села Гуњанима општине мартиначке у котору фојничком.

Износимо му слику, како би га власти при првој појави могле познати и водити рачуна о њему, ако се још који пут наврати у Србију.

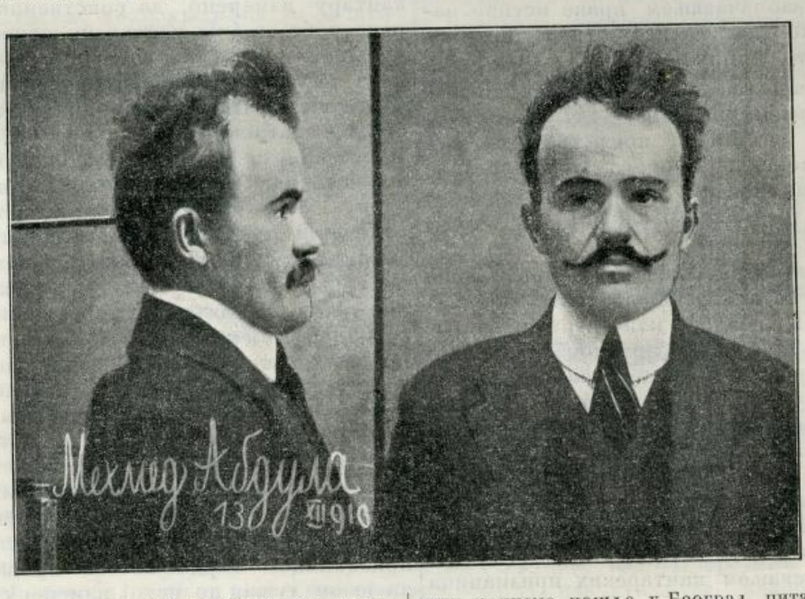

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 2. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 16. ЈАНУАРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(НАСТАВАК)

То је све за првог купца res int r alios acta. Закључак је овога тај да први купац одговара само за диференцију између прве и друге цене, а за диференцију између друге и треће цене одговоран је само други купац[1]).

Прва солуција више је у складу са општим интересима који захтевају да обавезе на јавним продајама закључене буду озбиљније и по својим последицама строжије, како би и сами купци били озбиљнији, а повериоци (дужник) боље обезбеђени против евентуалних неисправности од стране лицитаната. И заиста, када први купац зна да он одговара за сву штету коју повериоци претрпе услед неизвршења његове обавезе, дакле, не само за диференцију између прве и друге продаје, већ и за диференцију између друге и треће, треће и четврте итд. продаје, он ће јамачно бити мање склон да доведе до друге продаје него када би одговарао само за мањак који се покаже на другој продаји. У осталом, ако би се примила прва солуција, првом купцу било би лако ослободити се сасвим своје обавезе да плати излицитирану цену. Ево како. Он не би ову положио, и власт би могла тада само то, по нашем законодавству, да одреди другу продају. На овој продаји купи добро једно лице које је са првим у договору, и то купи га за ону исту цену за коју га је купио и први купац, или, можда, дâ још нешто више. По другој солуцији, први купац испада дефинитивно из обавезе, ма какви догађаји наступили после друге лицитације. Други купац, који је лицитирао до понуђене цене само зато да првог купца ослободи његовог уговора, не плати, наравно, ту цену, и власт одреди и трећу продају на којој добро

[1]) У смислу овога, другога, мишљења: Михаило Тадић, председник Првостепеног Суда за Град Београд, у својој, овде већ наведеној, расправи, *О одговорности купца за накнаду штете код јавних продаја*. Г. Тадић вели да право поверилаца (односно дужника) на наплату, од првога купца, онога мањка који се показао другом продајом настаје «када се изврши и постане стална нова продаја и покаже се диференција у продајној цени, јер тек тада и фактичка штета постоји, која се у облику одређеног материјалног правног потраживања према купцу може истаћи». Г. Тадић додаје да је овај моменат од пресудне важности, јер «..... одређује правну природу ове тужбе и искључује солидарност купаца за накнаду, износећи просту обавезу њихову као предмет тражбеног права за накнаду штете». Из доцнијих разлагања види се да г. Тадић под «простом обавезом» разуме, у колико је реч о првоме купцу, то да он одговара само за мањак који се другом продајом покаже. Изгледа нам да овде, код г. Тадића, има мало petitio principii: пошто се, вели он, одговорност првога купца одређује у моменту када друга продаја постане извршна и стална, то онда не може бити речи за његову одговорност за мањак који би се евентуално између друге и треће, треће и четврте итд. продаје показао. Ова друга половина тврђења г. Тадића могла би бити тачна само тако, ако би била несумњива она прва половина његовога тврђења, то јест: да се одговорност првога купца одређује у моменту када друга продаја постане извршна и стална, али то је оно баш што има да се докаже quod ad probandum est, а што г. Тадић узима као доказано. Због тога смо и рекли горе, да, овде, код г. Тадића има petitio principii. У осталом, ми мислимо да, код овога питања, ваља поћи обрнуто од онога што је учинио г. Тадић и казати: пошто први купац одговара само са разлику између прве и друге продаје, а не и за доцније диференције које би се могле показати, то онда излази да је одговорност купчева утврђена одмах, чим је друга продаја постала извршна и стална, и та се одговорност одмах може и реализати. Наравно да и када се овим путем пође — а њиме се, по нама, мора поћи — остаје да се докаже тај principium да први купац не одговара за трећу, четврту итд. продају.

Г. Тадић, додајемо, не пренебрегава ни то: да директно обара мишљење да први купац одговара за све доцније мањке, то јест да утврди директно онај мало час речени principium. Један од разлога које је он, у прилог тога, навео, овај је: «...ранији купац има право да полаже цену све док се друга продаја не сврши, и тиме отклони своју одговорност за штету (§ 484. грађанског судског поступка). После тога, чим је продаја остала стална, ово његово право по закону престаје, јер настаје обавеза другог, трећег и осталих купаца да то учине, услед чега је он ван законске могућности да доцнију диференцију, ма коју, отклони». Овај аргуменат није много сигуран, јер, и ако у начелу, обавезано лице не одговара за неиспуњење обавезе, када је испуњење њено немогућно (impossibilium nulla obligatio, или, као што вели француски правници, A l'impossible nul n'est tenu, B. Lacantinerie, *Précis de droit civil*, II, p. 616) — чак и сама обавеза не постоји (она је тада nichtig, inexistante), ако је немогућност та постојала ab initio (§ 538. Грађ. Зак.)., — (B. Fischer und Henle, *Bürgerliches Gesetzbuch*, S. 153 und 156; Goldmann und Lilienthal, *Das bürgerliche Gesetzbuch*, Erster Band: Allgemeiner Teil und Recht der Schuldverhältnisse, S. 334 ff.; Арнтс, *Пандекте или данашње римско право*, превод Д-ра Драгише Т. Мијушковића, књига трећа. — Облигационо и заложно право, стр. 735.), инак он одговара, ако је испуњење обавезе, које је иначе било могућно, сада постало немогућно кривицом његовом, кривицом обавезаног лица. А овде је такав случај: ако, као што вели г. Тадић, купац на првој лицитацији није имао никакве могућности да, после означеног момента, «доцнију диференцију, ма коју, отклони», он је сам за ту немогућност крив: он ју је изазвао својим неполагањем цене коју је на првој продаји понудио. Да је он ову положио био, не би се дошло ни до поновне продаје ни до оне немогућности.

Даље се мишљењу г. Тадића да повериоци могу, чим је њиме означени моменат наступио, тражити од првога купца наплату диференције између прве и друге продаје, стим да то што они од купца, по том основу, наплате остаје дефинитивно као њихова имаовина — бар ми тако схватамо речи, г. Тадића: «.... а тако исто одредбе ове показују, да се употреба овога права не везује за трећу и даље нар дне продаје» (*Архив*, год. 1906., стр. 144.) — може учинити овај приговор: да ће, на тај начин, често пута повериоци наплатити оно на шта нису имали право односно да ће купац на првој продаји платити оно што није био дужан. Поимимо, ми мислимо на случај да, на трећој продаји, изиђе већа цена него на првој и трећи купац ову положи. Тада се не може рећи да су повериоци (односно дужник) оштећени услед неполагања цене од стране првога купца; шта више они су, због тога неполагања, добили, пошто се је, на трећој лицитацији, добило за пописано добро више него на првој. И када тако та лица нису радњом, или, боље, нерадњом, купца на првој продаји оштећена, како онда она могу наплаћивати ону диференцију између прве и друге продаје, која сада нема никаквог правног значаја? Та сума представља, за та лица, једно неправично обогаћење (unberechtigte Bereicherung) а за купца на првој лицитацији испуњење једне обавезе sine causa. [Исту примедбу чини г. Тадићу и г. М. Стојановић, у својој расправи: *Јавна продаја непокретности и обавеза купца на њој који цену не положи* (*Архив*, год. 1906., стр. 426. и 431.)]. Г. Тадић, када већ није поставио правило: да ће се питање о наплати диференције између прве и друге продаје од првога купца резервисати за доцније, док се не види дефинитивно колико ће се фактички добити и наплатити за пописано добро, требао је бар да дода: да ће повериоци (односно дужник) бити обавезани вратити купцу са прве лицитације од њега наплаћени мањак, ако се доцније утврди да се је за пописано добро добило бар онолико колико је оно изишло на првој лицитацији — ограничење оном његовом праву поверилаца (односно дужника) да могу одмах, чим друга продаја постане извршна и стална, тражити наплату мањка који се другом продајом буде показао — које ми нисмо могли наћи у његовој, иначе марљиво израђеној, студији. [Као г. Тадић, и Апел. Суд (I. Одељење), пресуда од 19. Августа 1903. год., бр. 3258.. С. Јањић, *ор. cit.*, *Полицијски Гласник*, год. 1904. бр. од 19. Септембра, стр. 289.].

изиће далеко мање него на ранијим продајама. Прихвати ли се друга солуција, повериоци могу тражити од другога купца једино диференцију између друге и треће продаје. Ако је сада он инсолвентан те ту диференцију не може да плати, повериоци (дужник) остају оштећени, не рачунајући и то што су тако дуго, за оним што су успели наплатити, чекали, и уговор између првог купца и њих (односно дужника) изигран је чак и у оној пређутној клаузули по којој је тај купац био обавезан накнадити штету коју повериоци буду претрпели неизвршењем, од његове стране, обавезе коју је на се примио да положи излицитирану цену.

Али, и претпостављајући да између првог и другог купца није било никаквог договора, повериоци (дужник) могу, ако би се усвојило друго мишљење, бити оштећени и без своје кривице. По том мишљењу, као што знамо, повериоци (дужник) могу од првог купца тражити само ону диференцију између прве и друге лицитационе цене, што значи да ће они трпети од те евентуалности да други купац не може да плати разлику између цене на другој и цене на трећој продаји. Зашто да повериоци (дужник), којима се нема шта пребацити, трпе ту штету, а не први купац који је крив, јер своју обавезу: да положи понуђену цену, није испунио?

Стога ми мислимо, да први купац одговара за сву ону разлику између прве лицитационе цене и последње. То је, најзад, у духу одредбе § 484.. Он вели, да ће власт, ако купац цену не положи, одредити на његову штету другу продају. *На његову штету*, што значи, да ће тај купац бити одговоран повериоцима за сву штету коју они претрпе услед тога што он није излицитирану цену положио. А колика је штета? То је она разлика између цене, од стране тог првог купца понуђене, и онога што последњи купац, то јест купац на последњој продаји, положи. Те своје обавезе да целокупну ту разлику повериоцима накнади не може се он разрешити потоњим продајама, јер би то значило да се један уговарач може, једнострано и самовласно, своје обавезе ослободити.[1])

Сада имамо да расмотримо ово питање: на који начин први и други купац одговарају за диференцију између друге и треће продаје? Што се тиче диференције између прве и друге цене, за њу је, наравно, одговоран само први купац, и питање о одговорности другога купца ту се, разуме се, не поставља.

Несумњива је ствар, као што смо то већ и горе објаснили, да повериоци могу целу диференцију између друге и треће продаје тражити од самога првога купца: овај се не би могао, од таквога захтева поверилаца, бранити том околношћу што за ту диференцију одговара и други купац. Тај факат што још неко, осим нас, одговара за једну обавезу за коју и ми одговарамо нас не може, природно, ослободити наше сопствене одговорности. Када се поверилац, код солидарне обавезе (§§ 546., 804. и 696. Грађ. Зак.), обрати, ради наплате своје тражбине, једном од дужника, не може се тужени бранити тиме што, за исти дуг, одговарају и друга лица.

Исто је тако несумњиво да повериоци могу цео мањак који се показао трећом продајом (у сравњењу њеном са другом лицитацијом) тражити и од другога купца и да овај не може, ни најмање, против њих истицати то што, за тај мањак, одговара и први купац.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Ж. Перић.

[1]) За исто је мишљење и г. Марко Стојановић, у својој исцрпној расправи: *Јавна продаја непокретности и обавеза купца на њој који цену не положи*, објављеној у *Архиву за Правне и Друштвене Науке*, год. 1906., св. од 25. Јуна, стр. 423. и коју смо већ овде навели. Г. Стојановић, побијајући мишљење г. Тадића: да први купац одговара одмах за диференцију између цене на првој и другој лицитацији, чим је ова друга лицитација постала извршном и сталном, и да се њега, првога купца, не тиче шта ће даље бити, примећује сасвим умесно, да се питање првога купца не може расправити, догод се продајна цена описаногa добра не наплати, па било да се је добро два пута, три пута или више пута продавало. Тек када се сравни оно што је купац на првој лицитацији понудио и на шта се је он обавезао, са оним што се је, од неког потоњег купца, *фактички* наплатило, може се знати да ли је и за колико први купац повериоцима (односно дужнику) одговаран.

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

Лица која су неспособна за једну свесну акцију, за развијање једне правне важне воље, називају се правно *неурачунљивима* и казна се на њих не примењује.

Први основ за примену казне јесте дакле лична урачунљивост, *способност* лица које је у питању, да предузима свесне акције и да формира једну вољу која се правно може третирати. 2.)

Досадања излагања чине подлогу још за један закључак. На име, не само да је нужно ради примене казне, да једно лице буде урачунљиво, већ да се томе урачунљивоме лицу наступела противправна последица из његове радње *може урачунати у кривицу*, т. ј. да се може рећи да је то лице *криво* или *вино* што је последица наступила.

Као што се види има две врсте урачунљивости: урачунљивост *кривца*, виновника, која управо ништа није друго него његова *способност за одговарање*. Немачки израз Zurechnungs — fähigkeit то тачно и вели. Друго је пак урачунљивост *последице*, т. ј. допуштеност, могућност да се та последица уништи виновнику у кривицу, да му се она може урачунати. Немачки израз то зове Zurechenbarkeit 3.).

Кад се може рећи да је неко крив за наступање последице, т. ј. једне промене у спољњем свету, којом су повређена туђа правна добра?

На првоме месту јасно је да ваља захтевати каузални однос између радње човекове и наступеле последице, т. ј. радња човекова мора бити узрок што је последица наступила, или: зато што је било радње било је и последице; да није било радње не би било ни последице. Човекова радња, као напон његове физичке снаге, целисходан покрет његових органа, јесте нешто видљиво. Промена у спољњем свету која је таквом човековом акцијом произведена, такође је нешто видљиво. Отуда је нама јасан каузални однос између та два елемента. Али он још није довољан за појам кривице. Јер каузални однос између човекове радње и наступеле последице у много случајева може да буде чист механички однос, однос два мртва елемента. На пр. један месечар, потпуно несвестан шта ради, начини штету нељуђи се на туђ кров. У том случају не може да буде речи о кривици, то би била бесмислица, као год што би било бесмислено говорити о кривици машине што је човек повређен, или о кривици грома који је разорио кућу.

Појам кривице садржи у себи један личан, свесан елеменат, захтева постојање једнога свесног бића, које има моћ самоопредељивања. Отуда се може да говори само о кривици човека, и то у случају кад је он у могућности да се опредељује независно од сваке психичке и психофизичке принуде. Појам кривице дакле захтева један каузални однос, али каузални однос између човекове *свести* и *воље* и наступеле последице. Радња човекова т. ј. акција његове мишићне снаге јесте само нужни посредник, мртво оруђе, којим се свест и воља служе да у спољњем свету створе промену коју желе. Што се пак вулгарно говори о каузалном односу радње и последице, то је с тога, што су то видљиви елементи, док су свест и воља невидљиви, и што су махом човекове радње резултат, производ, његове свести и воље, синонимне дакле са њима. Али то што је у већини случајева није увек, јер може бити и таквих покрета човечијих мишића, који или не одговарају његовој вољи или су директно њој супротни. Овако је увек кад човек дела, ради, у оскудици сваке здраве воље и свести, или гоњен елементарним силама, или под дејством психичке или психофизичке принуде или у пуној заблуди о стварноме току своје радње.

Да узмемо баш да је за појам кривице довољна егзистенција каузалнога односа између два факта, без обзира да ли је један од њих свестан онда ћемо доћи опет до истога резултата. Реч је о кривици *човека*, или кад се човек може окривити за известан учин. У том расматрању ми морамо рачунати са нормалним човеком. Нормалан пак човек јесте биће које се поглавито од осталих бића одликује јачом свешћу, располагањем моћи самоопредељивања и разумевања. Отуда рећи да је човек каузална чињеница за једну последицу значи то исто што и рећи: да су човечија *свест* и *воља* за њу каузални.

Кривица или урачунљивост последице постоји тада, када се последица може свести на човеково *хотење*, на његову вољу. Воља је наша несумњиво крива за наступелу последицу кад је она управила мишиће наше на акцију, која је мо-

рала довести до последице, кад постоји, дакле, директан каузални однос између воље и последице. Ту можемо говорити о једној позитивној акцији воље. Али наша воља може бити крива за наступеле последице и у случају своје неакције. Она није хтела да се развија, остала је лења против своје дужности, и услед те инерције свести и воље наступила је последица. Тај каузални однос није директан већ индиректан, посредан.

Као што се види, у појму *кривице* урачунљивости последице, огледа се један *психички однос* човека, кривца према наступелој последици. Но у свима случајевима почињених кривичних дела није исти тај психички однос човека и промене у спољнем свету. Веза је ова некад чвршћа некад лабавија. Отуда мора бити веће и мање кривице човека за дело. Степенисање личне кривице човекове, пак, врши се увођењем у кривично право разноврсних појмова, који у себи обухватају поједине делове пуне воље. Тако се добија могућности да се мањи степен противправне воље казни блажије, него виши степен њен, а да се казна не примењује на случајеве где постоји, истина, повреда туђих правних добара, али се никаква људска воља за то не може учинити узрочном. Ову потребу правнога кривичнога правосуђа задовољавају појмови *умишљаја*, *нехата* и *случаја*, о којима ћемо даље говорити. 4.)

У кривичноправној наредби је општа сагласност у томе, да је постојање овога личнога, моралнога, елемента, личне кривице виновникове, основа за примену казне.

Контраверзно је питање да ли тај лични морални, елеменат ваља унети у појам о кривичном делу, па рећи да не може постојати кривично дело у недостатку личнога елемента; или не уносити га у појам кривичнога дела, допустити да у тај појам улазе само објективне чињенице, које леже ван личности, а субјективни елементи да буду само претпоставка за примену казне. Општа правна теорија, којој на челу стоји *Лист*, уноси у појам кривичнога дела и субјективне и објективне елементе. (Lisrat-Lehrbuch § 26, I_2). По њој је кривично дело „*вино*, противправно делање, угрожено казном". Г. Др. *Тома Живановић* (De l'élément.... 259, 264) мисли да је погрешно уносити субјективне елементе у појам кривичног дела, већ само објективне. Отуда по њему *виност* (лична кривица) није обележје појма кривичнога дела.

„Кривично је дело против-правно делање, угрожено казном". Али он у исто време вели да је la cupabilité („психички однос учиниоца према последици његове радње") други *услов за примену казне*. Он мисли да кривично право има не два основна појма: кривично дело и казну, већ још и трећи: кривца, деликвента. Субјективни елеменат не улази у појам кривичнога дела, али улази у појам деликвента. Ипак дакле без њега не може бити казне јер се казна примењује само на деликвента. А то је оно што је за нас поглавито од важности.

Глава друга

Умишљај и нехат у страном позитивном законодавству.

А. Умишљај.

I. Појам. Страна позитивна законодавства се могу поделити на два дела: она која одређују појам, дају дефиницију умишљаја и она која то не чине. Где позитивни закон дефиницију није дао она се услед практичне нужности створила у правосуђу и у кривичној науци.

Сва су законодавства сагласна у томе да је умишљај један општи појам, правна установа која вреди за све деликте, тако да људски учини узимају на себе тек тада форму деликата ако су друговали са умишљајем. Умишљај је форма у којој имају да се обављају људске радње, ако хоће да се назову деликтним радњама. Према томе где се год не буде могло доказати умишљено делање ту нема ни кривичнога дела. Незнатна оступања од овог општег принципа законодавства изрично прописују.

1. Никакву дефиницију не дају о умишљају француски, белгиски, холандски, португалски, швајцарски кантонални и норвешки законици. Сви они међутим усвајају умишљај као технички појам (dolus, dol, intention) и по свима се код злочина и преступа за појам кривичнога дела безусловно тражи умишљај. Код иступа (contraventions) међутим казни се без обзира на то да ли се делало умишљено или нехатно. Умишљај се стално не тражи генерално већ само тада, кад је закон изрично наредио, или се то из природе деликата види, да се умишљено мора делати.

У француској јудикатури и науци, као и у свима осталим, под умишљајем се разуме она *воља, која је управљена на противправно остварење битних обележја кривичнога дела*. У умишљај долази пре свега *хотење* обележја кривичнога дела. Свако законом предвиђено кривично дело има неколико својих битних обележја. Онај ко *хоће* да оствари сва та обележја и вољно их оствари извршио је умишљено кривично дело. Ако се ма и једно битно обележје конкретнога кривичнога дела у напред неће, или ако о њему виновник у моменту радње није имао тачно преставку, био је дакле у заблуди, тада нема умишљаја.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

О аутомобилима. — Учестани судари аутомобилски по многољудним улицама лондонским, дали су повода полицији у Лондону, да прибегне разноврсним начинима, како би се то зло отклонило.

Маса наредба, које је до сада полиција издала, односно брзине вожње по улицама у Лондону, и казне за прекорачење ових, нису имале таквог успеха и несрећни случајеви умножавали су се све до пре неки дан, када је полиција издала своју последњу наредбу, која је имала одличног успеха. Овом наредбом, поред већ раније прописане брзине за вожњу, наређено је, да сваки аутомобил, који врши саобраћај, мора бити снабдевен и једним апаратом, који, чим мотор пређе прописну брзину, производи ужасно звоњење.

Поводом ове наредбе први је подигао свој глас лекарски орган „Britich Medical Journal", који узима у заштиту медицинско особље лекаре и друге, који су најчешће кажњавани за брзу — непрописну — вожњу, па вели: да лекарима никако не треба замерити што се често греше о ову наредбу, за то што они то чине из претеране ревности — да се што пре одазову позиву пацијента и нађу поред његове постеље. Даље наводи, да се овом наредбом само штите интереси пролазника уличних, а никако и интереси оболелих људи, који жудно очекују долазак лекара.

Противу овог нахођења лист „Police Chronicle" износи, да горње тврђење није тачно, зато што је сваком разумљиво, да брзом — непрописном — вожњом, па било то баш и лекарском, у врло честим случајевима страдају здрави мимопролазници, док се не може претпоставити да доласком лекаревим, ма то било и најбрже, пацијент увек добија. Чак шта више лекари би требало да избегавају, да својом кривицом не долазе у додир са полицијским органима, јер се баш тиме изазива обустављање саобраћаја, и скраћује прописана брзина.

А. Ј. А.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Један полицијски чиновник пита:

„Месна Контрола за округ пиротски тражила је од благајнице, да од мене наплати 55 динара примљеног додатка за месец септембар, по закону о трошковима управних власти, у коме сам, по лекарском уверењу и одобреном одсуству, био на *боловању* 20 дана.

Сем тога, она је упутила акт окружној благајни и тражила: да се додатак чиновницима не издаје у првој половини месеца кад и плата, него на крају сваког месеца.

Ја налазим, да је и један и други поступак Месне Контроле противан закону, јер прво за време мога боловања ја нисам имао заменика, те ми се додатак не може оспорити, а друго по чл. 83. закона о државном буџету и додатци се издају у почетку месеца кад и плата.

Нека изволи уредништво изнети своје мишљење по овоме".

— На ово питање одговарамо:

1. По другом ставу члана 4. закона о трошковима управних власти, додатак се спори само онда, кад би неки службеник

био на *осуству* по своме »*приватном*« послу, дуже од 15 дана, или ако би на место чиновника, које је упражњено, морао доћи заступник.

Боловање, које долази без воље дотичног чиновника, не може се убрајати у *осуство* по приватном послу, па се зато, за све време овога, и не губи додатак, ако није било потребе, да се после 15 дана одређује нарочити заменик.

То јасно казује други став тачке г. чл. 4. правила за извршење закона о трошковима управних власти од 28. априла 1902. год. П№ 9529, који гласи: »Ако би боловање трајало дуже од 15 дана, *па би за то време било потребно да се одреди нарочити чиновник, да заступа у дужности оболелог чиновника*, онда оболелом чиновнику престаје тећи додатак после 15 дана«.

Кад, дакле, у овом истакнутом случају није било одсуство по *приватном послу*, него боловање по лекарској сведоџби, и кад у опште није одређиван заступник, онда је захтев Месне Контроле несаобразан закону, и против истог треба употребити правна средства; и

2. Истина, у члану 2. закона о трошковима управних власти од 9. јануара 1899. године стоји, да ће се додатак издавати *на крају сваког* месеца јер је у доба стварања овога закона, постајало законско наређење, да се плата издаје сваког 26 дана у месецу.

Али доношењем закона о државном буџету, од 4. априла 1902. године, измењен је дан за издавање плате и додатака, и све ово везано за прву половину месеца, те је, тако, прећутно укинуто и наређење из чл. 2. закона о трошковима управних власти.

То се још јасније види из чл. 124. закона о државном рачуноводству, који је ступио у живот 1. јануара ове године, и који вели: »Исплата плата, пенсије, издржања, *додатака*, врши се почетком сваког месеца за месец који настаје«.

Како Месна Контрола својом наредбом хоће да утврди други ред и за време од 1. јануара на даље, то је њена наредба противна поменутом закону, па се, наравно, не сме ни вршити од стране благајне, и на овој лежи дужност да редовним путем тражи од Гл. Контроле, да обустави једну наредбу Месне Контроле, која је противна закону.

II

Писар општине деспотовачке, пита:

»1. Кад по чл. 131. зак. о општинама, општински прирез до 50% одобрава окружни одбор, а, преко 50% министарство финансија, па се овај буди из кога узрока не може да наплати, којим путем и који је надлежан да га расходује;

2. Кад по чл. 126. закона о непоср. порезу, распоређени и казнени порез и »*прирез*« застаревају за 5 година, онда може ли се узети да застарева и »*општински прирез*« за које време и по ком законском пропису, и који је надлежан за расходовање; и

3. Кад се у току године из општинске касе изда извесна сума новаца на набавку канцеларијског намештаја, који у буџету на страни расхода није предвиђен, може ли се тај издатак водити као привремени и да се расходује у идућој години, пошто се и у буџет стави на страни расхода, треба ли за то одобрење и од кога, и има ли какве одговорности за овакав рад.

Молим за објашњење у наредном броју »Полицијског Гласника«.

— На ово питање одговарамо:

1. Кад се неко ослобођава плаћања општинска прирева услед тога, што је пореском влашћу смањена сума његовог непосредног пореза као основица за разрезивање општинског прирева. онда се мора ослободити и сразмерним делом општинског прирева.

То ослобођење обухватају својим решењем пореске власти и врши се онако, како је објашњено у бр. 36. овога листа за прошлу годину, на питање општине латвичке.

Кад се, међутим, неко не ослобођава плаћања прирева, него се од њега није могао да наплати услед немаштине, отумаралости и томе слично, онда се, пошто се немогућност наплате констатује рефератом органа, коме је наплата била стављена у дужност, ствар износи на решење општинском збору, пошто по последњем ставу тачке 13. чл. 86. закона о општинама, општински одбор не може у опште решавати о овим стварима.

Зборска одлука о томе, да је извесна сума расходована као пропала, служиће као доказ по рачунима пред Главном Контролом за разлику између предвиђених и у касу унесених сума;

2. За општински прирез није одређена нарочита застарелост каквим специјалним законом, као што је то учињено за порез у чл. 126. закона о непосредном порезу.

Према томе, застарелост општинског прирева има се ценити по § 931. грађанског закона, од 6 година као и за остале покретне ствари, које припадају држави, општини или цркви.

Расходовање општинског прирева услед застарелости, бива као и за онај под 1. који се не може наплати услед немаштине; и

3. Како се набавка намештаја, у редовним приликама једне општине, не може убрајати у непредвиђене потребе о којима говоре чл. 133. и 134. закона о општинама, то се ни исплата не сме вршити из ове позиције, кад није предвиђена потребна сума буџетом.

Према томе, издатци учињени на набавку намештаја, не могу се исплаћивати из редовних буџетских прихода, намењених за предвиђене издатке.

Ако је ово већ учињено невођењем рачуна о законским прописима, онда треба одмах унети потребну суму у буџет за ову годину, и кад буде одобрен, извршити ислату и тако регулисати ствар.

III

Суд општине топлодолске, актом својим Бр. 1474, пита:

»У члану 57. закона о општинама предвиђено је, да свако село мора имати свога пуномоћника.

По члану 58. истог закона, ово пуномоћије издаје изабраном пуномоћнику општински суд. на основу зборске радње.

Моли се уредништво за што скорије обавештење.

Да ли ово пуномоћије, треба да потврди и надзорна полицијска власт, и да ли исто подлежи плаћању таксе и по ком законском пропису?«

— На ово питање одговарамо:

Кад се у последњем ставу чл. 58. закона о општинама изрично вели, да изабраном сеоском пуномоћнику пуномоћије издаје општински суд, на основу зборске радње, онда нема разлога да се једна јавна исправа оверава још од које власти, јер је овде самим законом учињен изузетак од постојећих прописа за потврду пуномоћија.

VI

Суду општине пољанске, на акт Бр. 71, одговара се, да је о имунитету посланичком писато у бр. 1., 2. и 3. за 1909. год. у чланку »Парламентарни имунитет«, па нека суд тамо нађе одговора на постављено питање о начину наплате аренде од посланика.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Пропис чл. 158. закона о општинама може се применити само на активне општинске чланове, али не и на бивше чланове, односно оне, који у моменту изрицања казне нису више на положајима активних општинских чланова.

Месни одбор тр..... основне школе, на седници својој од 27. јануара 1910. год. казнио је десет ђачких родитеља новчаном казном, која укупно износи 140 дин., за нешиљање деце у школу. Ово решење, у смислу чл. 24. закона о народним школама, одмах је доставио суду општине к..... на извршење, али чланови исте општине те казне нису хтели наплатити у законом одређеном року од месец дана, већ су допустили да исте застаре.

Због овога узети су на одговор бив. председник Милован М., бив. кмет Дамњан П., бив. благајник Тодор К. и кмет Живан Л., па су у својим одбранама свађивали кривицу један на другога.

Надзорна власт нашла је, да се овим ни у колико нису оправдали, већ да су на против свађивањем кривице од једног на другога дали очитог доказа о својој неуредности и немарности у вршењу званичне дужности, па их је с тога, на основу чл. 158. закона о општинама, решењем од 12. маја 1910. године, № 8559. казнила са по 50 дин. у корист државне касе, као и да солидарно накнаде каси школе тр.... застареду казну ђачких родитеља у 140 динара.

По изјављеним молбама, III. одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти, у колико се односи на казну кмета Живана Л., правилно и на закону основано, али да исто не може остати у снази, у колико се односи на

казну Милована М., бив. председника, Дамњана П., бив. кмета и Тодора К., бив. благајника, јер се на њих није могао применити пропис чл. 158. закона о општинама, кад они у времену осуде нису били на положајима активних општинских часника.

С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се жалба кмета Живана Л. одбаци као неумесна, а да се жалбено решење надзорне власти, у колико се односи на казну осталих жалитеља, поништи.

Одлука од 17. новембра 1910. године. № 10790.

У случају распре о атару између две или више општина, односно два или више села или заселака, надлежна надзорна власт дужна је, по саслушању дотичних страна и свом извиђају, привремено одредити границе атару и слабију страну упутити да тражи састав изабраног суда, који коначно решава о границама атара.

Мијалко И. и Марјан Н., земљ. из М. Б....., тужбом својом од 6. фебруара 1908. године оптужили су среској власти сељане села О....., да им самовласно заузимају њихову утрину — трњак и ситну шуму — и споре право уживања на исту.

По овој тужби, начелник срески учинио је увиђај на лицу места у присуству кметова оба села и сведока, и њиме утврдио да се спорна утрина налази у атару села М. Б....., и да је она од старина у његовој својини; а из пописних књига оба села види се, да су оба села поменуту утрину уписала и да оба и порез плаћају.

Како се овде појавио спор око границе атара утринског између ова два села, то је начелник срески донео решење 16. јуна 1908. год. № 2141., којим је одлучио: да спорна утрина остане у атару села М. Б....., као пречег у праву, а сељани села О....., имају у року од 25 дана, од дана пријема решења, тражити састав изборног суда, који ће овај спор између њих и сељана села М. Б....., расправити.

По благовремено изјављеној жалби пуномоћника села О....., Министар Унутрашњих Дела, као надлежан, расмотрио је сва односна акта овог предмета, као и ожалбено решење среске власти, па је нашао, да је исто на закону основано, само што је срески начелник погрешио, што рок за састав изабраног суда узима од пријема решења, а треба од извршности решења. С тога је решењем од 16. јула 1909. год, П№ 11776., а на основу чл. 11. закона о општинама, одобрио решење среске власти са изменом, да се рок за састав изабраног суда има рачунати од дана извршности решења.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је жалбено решење Министрово правилно и на закону основано па га је с тога одлуком од 26. новембра 1910. год. № 11348. одобрио, а жалбу као неумесну одбацио.

Сеоски дућани могу постојати код општине, цркве или манастира, ако су општина, црква или манастир удаљени на четири сата растојања од вароши или варошице, или се налазе на средини пута између двеју вароши удаљених једне од друге за шест сахата, и најзад, у местима, удаљеним за три и по сата од вароши, ако су ова непроходна.

Јован П. М., економ из П.... упутио је молбу одбору општине п.... и тражио, да му се допусти, да у П... отвори један сеоски дућан, у коме ће држати и продавати све оне намирнице, које су одобрене законом о сеоским дућанима.

Одбор општински на свом састанку од 5. септембра 1910. године донео је одлуку, да се молиоцу одобри отварање овог дућана, пошто су удаљеност од најближе варошице и теренске прилике у опште за то, да се овај дућан може отворити.

Надзорна власт нашла је, да ова одлука не може остати у снази из ових разлога:

По чл. 2. закона о сеоским дућанима, ови могу постојати само у местима удаљеним на четири сата растојања од вароши или варошице, или у оним местима која се налазе на средини пута између двеју вароши, удаљених једне од друге шест сахата. Најзад, ови могу постојати и у оним местима, која би била удаљена од вароши или варошице $3^1/_2$ сата, али би била непроходна.

Међутим код општине п.... не постоји ни један од побројаних услова за отварање сеоског дућана, те је по томе ова одлука противна закону, а сем тога и неистинита, кад се у њој износи, да је село П.... одсечено водом, пошто за Бољевац има одличан пут, а тако исто и за село Злот, где се налазе сеоски дућани.

Са ових разлога, решењем од 7. септембра 1910. год. № 15203, а на основу чл. 152. закона о општинама, надзорна власт задржала је од извршења одлуку одборску.

Незадовољан овим решењем, молилац Јован изјавио је жалбу Државном Савету и у њој навео, да решење надзорне власти не одговара закону, јер одлуком општинског одбора није повређен закон о сеоским дућанима ни у једној својој одредби.

Трећи одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано, па је с тога, на основу чл. 170. закона о општинама, решио: да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 6. новембра 1910. године № 10588.

Један случај разрешења председника општине у варошици због неписмености.

П. В., народни посланик из Б....., доставио је Министру Унутрашњих Дела, да је Станоје М., председник општине варошице Б....., неписмен, јер уме да напише само почетно слово од имена и цело презиме, али не уме више ништа ни да чита ни да пише, те, према томе, дакле, да нема услова из чл. 105. зак. о општинама.

На испиту свом код полицијске власти, именовани председник изјавио је: да уме да се потпише, да нешто зна и да чита, а нешто не зна; да сем свог имена и презимена ништа друго не зна написати; да читати зна само из буквараских слова, а писане ствари не зна, нити коју другу књигу, сем буквара.

Надзорна власт, према оваквом стању ствари, не знајући шта да ради, тражила је од Министра Унутрашњих дела упутство, и Министар јој је дао објашњење, да је председник, о коме је реч, сам дао доказа, да је неписмен, те да се с тога има даље по закону поступити.

Надзорна власт, с обзиром на наведено, утврдила је, да председник Станоје није писмен и да по томе не може и даље остати као председник општине варошице Б....., па је с тога, на основу чл. 122. и 148. закона о општинама, решењем својим од 26. септембра 1910. год. № 17248., захтевала од општинског одбора, да га разреши од дужности председничке.

Општински одбор, на свом састанку од 3. октобра 1910. год. нашао је, да је председник Станоје писмен, па је с тога донео одлуку № 3128., да се захтев надзорне власти не може усвојити.

Услед овога покушано је, да се писменост овог председника утврди пред једном комисијом. Ну кад је позват да прочита и напише оно што му је том приликом пред комисијом дато, он (председник) је одбио и да чита и да пише, изјављујући, да је он већ раније све казао, што је по овој ствари имао, и да при томе и сада остаје. Комисија, према оваком стању ствари, није могла тачно утврдити, је ли и у колико овај председник писмен, али је тиме, што је избегао да чита и пише, навукао сумњу о својој писмености, те је, услед тога, комисија са вероватношћу закључила, да је неписмен.

На основу овога, надзорна власт упутила је овај предмет, преко начелства окружног, Министру Унутрашњих дела с молбом, да се поступи по II. ставу чл. 148. закона о општинама.

Министар Унутрашњих Дела писмом од 22. октобра 1910. год. П№ 20306, спровео је овај предмет Државном Савету и тражио, да се овај председник, на основу чл. 148. у вези са чл. 105. и 122. закона о општинама, разреши од дужности председника општинског.

III. Одсек Државног Савета нашао је, да је захтев о разрешењу овог председника на закону основан. С тога је на основу чл. 148. закона о општинама решио, да се, захтев о разрешењу усвоји.

Одлука од 16. новембра 1910. године № 10565.

Један случај поништаја одлуке збора услед тога, што одлука општинског одбора о сазиву збора није у законом року достављена надзорној власти на расмотрење и оцену.

Збор сељана села Ц....., на дан 17. новембра 1910 године, донео је одлуку, да се сецо Ц. одвоји од школске општине б..... и придода школској општини ј.....

Противу ове зборске одлуке изјавио је жалбу надзорној власти С. И., гласач и члан гласачког одбора, молећи да се, као неправилна, обустави од извршења.

Надзорна власт, како по овој жалби, тако и по званичној дужности, упустила се у расматрање ове зборске одлуке, па ју је, налазећи да иста не одговара закону, на основу чл. 152 закона о општинама, решењем од 29. октобра 1910 год. № 20190. задржала од извршења, са ових разлога:

1., што у смислу тач. 4. чл. 34. закона о општинама молбу за одвајање овог села није потписао довољан број грађана — најмање једна шестина свих правних гласача;

2., што збор није сазван у року предвиђеном у чл. 37. закона о општинама;

3., што се не види, да је одборска одлука о овој ствари слата надзорној власти;

4., што се гласачки одбор састао у 8 часова, а збор почет тек у $8^1/_2$ часова пре подне;

5., што по свршеном гласању нису изборна акта пропивена, нити је урађено све остало, што захтева пропис чл. 48. закона о општинама;

6., што у записнику није означено и стављено, колико гласача има у том селу; и

7., што је према чл. 63. тач. 6. закона о народним школама за ово питање једино надлежан окружни школски одбор, а не сеоски збор.

Министар унутрашњих дела, налазећи да је посматрање надзорне власти правилно и на закону основано, писмом од 7. децембра 1910 године П№ 23438. а на основу чл. 152. закона о општинама, доставио је Државном Савету акта овог предмета на оцену и решење.

Трећи одсек Државног Савета расмотрио је како решење надзорне власти, тако и акта овога предмета, па је нашао, да је решење надзорне власти, с обзиром на разлоге под 3. и 7., правилно и на закону основано, па га је стога, на основу чл. 152. закона о општинама, одобрио.

Одлука од 20. децембра 1910 године № 11808.

Свака општина, која има преко 500 правних гласача, мора имати свога благајника, који мора бити писмен, а у општинама испод 500 правних гласача за општинског благајника може одбор изабрати, поред редовне му дужности, председника општинског суда, кмета, одборника или кога општинског службеника, али овај такође мора бити писмен, иначе, ако је неписмен, или се неће да прими тога посла, бира благајника, као и у општинама које имају преко 500 правних гласача, од писмених грађана.

Одбор општине т....., на основу чл. 112. закона о општинама, изабрао је Н. Б.. кмета исте општине, за општинског благајника са платом, која је буџетом одређена.

Надзорна власт, решењем од 12. новембра 1910 год. № 18934., а на основу чл. 152. закона о општинама, обуставила је од извршења ову одборску одлуку са ових разлога:

По чл. 112. закона о општинама, општински благајник мора бити писмен, а ово је законодавац прописао зато, што општински благајник рукује касом, прибира општинске и државне приходе, попуњује и потписује књижице и признанице грађанима на примљене суме и води новчане књиге, те да, радећи тако, као писмени човек, не би никада могао учинити никакву злоупотребу и на тај начин оштетити државу, општину и грађане своје.

Према томе, самим тим, што је Н. Б. неписмен, није могао ни бити биран за општинског благајника, а у толико пре што у општини има толико писмених лица.

Незадовољан овим решењем, Н. Б. изјавио је жалбу Државном Савету и у њој навео, да решење надзорне власти не одговара закону из ових разлога:

1., што његова општина има свега 360 пореских глава — дакле испод 500 правних гласача, те према III. одељку чл. 112. закона о општинама благајник општински не мора бити писмен, самим тим, што дужност благајника може вршити и који од изабраних часника, а за ове у овим општинама, испод 500 правних гласача, није законом предвиђено да морају бити писмени; и

2., што не стоји у истини навод надзорне власти, да у његовој општини има више писмених лица, већ на против има свега једно писмено лице, али му општински одбор није могао поклонити вере, пошто је по све сумњиво, а сем тога није часник ни службеник општински, те да би га могао изабра и, а међутим општина, пошто има испод 500 правних гласача, нема права да бира благајника ван општинског часништва.

III. Одсек Државног Савета расмотрио је како жалбу и решење, тако и акта овога предмета, па је нашао, да је решење надзорне власти на закону основано. С тога је на основу чл. 170. закона о општинама решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 12. децембра 1910 године № 11661.

За доношење пуноважне одлуке општинског одбора потребно је, да у седници буде половина и један више од целокупног броја одборника дотичне општине, а одлука је оно, на што пристане половина и један више од присутних одборника, ако су сви одборници били позвани.

Суд и одбор општине б... п..... према одлуци од 2. августа 1910 године № 2241, расписао је конкурс за избор благајника општинског. Услед овога пријавило се са понудама неколико кандидата.

Узевши у обзир све пријаве, суд и одбор општински, на свом састанку од 12. августа 1910. год.. одлуком својом № 2798, изабрао је од пријављених кандидата за благајника општинског А. С., трговца из Б. П., одређујући му плату у 800 динара на годину.

Ту своју одлуку општински суд, на основу чл. 85. закона о општинама, доставио је надзорној власти на расмотрење и одобрење. Ну у исто време противу ове одлуке изјавио је жалбу надзорној власти Д. Р., из Б. П., наводећи у њој, да је одлука противна закону с тога, што се суд и одбор нису ни у колико обазирали на пријављене кандидате, већ су узели за благајника човека са највећом понудом, а који је при том одговарао и за прљава дела.

Надзорна власт, упуштајући се у расматрање како по изјављеној жалби, тако и по званичној дужности, нашла је, да ова одлука суда и одбора не одговара закону, пре свега зато, што нису узете у обзир и понуде осталих кандидата са куд и камо повољнијим условима, већ је изабрат А. С., са платом од 800 динара на годину, ма да су остале понуде биле са мањом платом: а сем тога што нису наведени разлози, због чега су одбачене остале понуде са повољнијим условима. те се тиме очигледно показује, да при избору није вођен рачун о општинским интересима. Тако исто није вођено рачуна ни о томе, нити се то у општ ма из чега даје сазнати, шта од имовине има изабрани благајник, да би се, на случај какве штете, општина могла осигурати, а дато имање као куција оптерећено је извесним теретима.

Најзад, одлука не одговара закону ни са тога, што је при доношењу исте, од 24 одборника колико општина има, учествовало свега њих 12 — дакле недовољан број према чл. 80. зак. о општинама. и што је изабрано лице у општ човек са рђавом прошлошћу.

Са ових разлога, надзорна власт решењем од 9. новембра 1910. године № 12170. а на основу чл. 152. закона о општинама задржала је ову одлуку од извршења.

Противу овог решења изјавио је жалбу Државном Савету Р. П., општински одборник. У жалби је навео, да решење надзорне власти не одговара закону, пре свега зато, што је за избор општинског благајника једино надлежан општински одбор, и овај, нема сумње, изабрао је и у овом случају само оно лице, у коме је имао вере, да ће ову дужност најисправније и најсавесније вршити, без обзира на друге по плати повољније понуде; а сем тога, што је неумесно позивање надзорне власти на чл. 80. зак. о општинама, јер у овом случају може бити места примени само чл. 83. истог закона. а из одлуке се види, да је на седници било и одлуку потписало 13 одборника — дакле, довољан број према чл. 83. закона о општинама.

Трећи одсек Државног Савета расмотрио је како жалбу и решење, тако и акте овог предмета, па је нашао, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што избор општинског благајника спада искључиво у самоуправан рад општинског одбора, према чему је он оно једино надлежан да оцењује, кога ће од пријављених кандидата да изабере за општинског благајника.

Навод надзорне власти, да нису звани при решавању овог предмета сви одборници, као што прописује чл. 80. закона о општинама, није ничим утврђен, а према пропису чл. 83. истог закона, одбор је могао пуноважно донети одлуку, кад је

у седници при решавању било присутних половина и један више од укупног броја одборника, а то је, као што се из послатих акта види, испуњено овде.

С тога је, на основу чл. 170. зак. о општинама, решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 12. децембра 1910. године № 11625.

Јос. К. Ст.

Мишљење опште седнице Касационог Суда

Поводом захтева господина Министра Правде од 4. децембра 1910. год. № 18693, да му Касациони Суд да своје мишљење о томе: *1., да ли се на основу чл. 51. Устава може дати помиловање у контумацији за неполитичке кривице, пре него би се на основу § 319. крив. суд. пост. кривцу судило поново кад се ухвати или се сам јави и преда властима;* и *2., да ли овако помиловање треба да спречи сваки даљи рад суда на доношењу пресуде у смислу § 319. кривичног судског поступка*, — Касациони Суд у својој општој седници од 3. јануара 1911. године № 14728/910, проучио је ово питање и односне законске прописе, па је у смислу тач. 2. § 16. свога устројства нашао:

1. По чл. 51. Устава, Краљ има право помиловања у кривичним делима. Оно је, по том уставном пропису искључено само код неполитичких кривица за време истраге и док је суђење још у току. Других граница оно нема. А кад оптужени, који се у контумацији налази, буде осуђен и кривична пресуда постане извршном, суђење је завршено, оно није више у току. То што ће се њему, кад се добави или из бегства врати, према наређењу § 319. кривич. суд. пост., поново судити, није никаква сметња за употребу права помиловања, онако исто, као што у опште могућност поновног испитивања и суђења у кривичним делима, о којој се говори у глави XXV законика о кривич. судс. пост., није никаква сметња за употребу права помиловања пре отпочетог поновног испитивања и суђења. То доста јасно казују и прописи овог законика који се на то односе. Тако, по трећем ставу § 318. истога поступка извршна кривична пресуда, којом је осуђен кривац у бегству, „*и извршиће се у оној мери, у колико се у одсуству оптуженог извршити може*“. Суђење је, дакле, тиме и сам закон огласно за завршено, без обзира на поновно суђење које ће наступити ако би се осуђени добавио. Даље по другом ставу тога § 318., ако би у контумацији осуђени био каžњен смрћу, „*само се смртна пресуда неће подносити по званичној дужности Краљу на помиловање*“. Значи, да и закон предвиђа употребу права помиловања код свих осталих осуда над кривцима у контумацији, па и код осуде на смртну казну, само што у овом случају то не бива подношењем на помиловање и по званичној дужности према наређењу у § 283. кривичног судског поступка, него према потреби и по наођењу власти.

Дакле: *помиловање осуђенима у контумацији за неполитичке кривице може се дати по чл. 51. Устава пре него што би се на основу § 319. кривич. судс. пост. кривцу поново судило кад се ухвати или се сам јави и преда властима, и то може се дати све до тренутка отварања поновног испитивања и суђења.*

2. Помиловање, у колико би само било потпуно, т. ј. у колико би се њиме сасвим опраштала кривцу изречена казна, спречава свако у опште поновно испитивање и суђење исте кривице, онако исто као што и застарелост, и у опште околност која казну искључује, чини да поновном суђењу, по § 339. крив. суд. пост., не може бити места.

Према томе *помиловање, којим се изречена казна сасвим опрашта, спречава сваки даљи рад суда на доношењу пресуде у смислу § 319. кривич. судс. пост., ако је то помиловање дано пре изнова наређеног испитивања и суђења по том законском пропису.*

Мишљење опште седнице Касационог Суда.

Поводом захтева господина Министра Правде од 23. децембра 1910. године под № 19521, да му Касациони Суд да своје мишљење о томе: *1.) у чему се по закону о правозаступницима састоји пракса правозаступничких практиканата и колики је њен обим; 2.) могу ли, према томе, правозаступнички практиканти радити као самостални правозаступници или само као пуномоћници, својих принципала; и 3.) ако раде као пуномоћници, да ли им је потребно специјално пуномоћство за сваки појединн предмет (грађански или кривични), или могу радити по једном генералном пуномоћству*, — Касациони Суд у својој општој седници од 3. јануара 1911. године № 15522 проучио је ово питање и односне законске прописе па је у смислу т. 2. § 16. свога устројства нашао:

Наш законодавац поставио је као битну погодбу за адвокатску праксу, поред свршених правних наука и положеног правозаступничког испита, још и претходну праксу (§ 3. т. 2. *б.* закона о правозаступницима) код суда или код јавног правозаступника. Без те претходне праксе, не може се никако стећи право на адвокатску праксу.

Међутим у § 3. и *3 а.* измене и допуне закона о правозаступницима није одређено да, при претходној пракси код адвоката, адвокатски практиканти могу самостално вршити адвокатске функције, ма то било и у делокругу оних послова, за које је овлашћен њихов принципал. А кад такво изузеће од предњег начела, усвојеног у закону, није изрично законом предвиђено, оно се не може ни претпостављати, већ се има сматрати да адвокатски практиканти по закону немају право на ову функцију.

Према овоме њихова пракса, подобно пракси свршених правника као судских чиновника, има да се састоји у помагању у правозаступничким пословима њиховим принципалима у правозаступничким канцеларијама, а ван ових само у толико, у колико би се тиме ишло на прибављање каквих података или извешћа, у обиму правозаступничке праксе дотичнога принципала.

У овоме обиму они би се могли користити и генералним пуномоћством својих принципала.

У погледу права на положај браниоца по кривичним делима, не важи изнето начело о претходној пракси, јер се ово право признаје сваком свршеном правнику (§ 10. кривич. суд. поступка). С тога односно овога права нема разлога да се забрани адвокатским практикантима, да у тој функцији, могу заступати своје принципале, кад ту функцију они и сами могу пуноважно вршити, зарад чега би могли имати једно генерално овлашћење.

Мишљење опште седнице Касационог Суда.

Господин Министар Правде актом својим од 5. децембра 1910. год. под № 18579, а поводом представке новчаних завода из варошице Младеновца, тражио је да му Касациони Суд да своје мишљење о томе: *да ли ће издавање меничних протеста у местима где нема првостепеног суда или среске но полицијске власти, моћи вршити и општински судови, који по чл. 94. зак. о општинама и иначе у извесном смислу врше функције полицијских власти.*

Касациони Суд је поводом овога питања у својој општој седници од 3. јануара 1911. год. под № 14639, проучио исто и односне законске прописе и у смислу тач. 2. § 16. свога устројства нашао:

1. Да је § 149. трговач. законика својим исцрпним и одређеним наређењем огласио за надлежне да издају протесте због непријема или неисплате само трговачки суд, где овога нема првостепени, а где ни њега нема среску полициску власт, а тим је пређутно искључио сваку другу власт, па следствено и општинске судове.

2. Да издавање протеста, које се састоји у констатовању надлежне власти да меница није на захтев примљена или исплаћена, долази у ону врсту послова у коју и оверавање исправа и изјава приватних лица, а не чисто у полицијску функцију, те да би се могло узети према духу закона да се они могу подизати увек и код општинских судова, који по чл. 94. закона о општинама и иначе у извесном смислу врше функције полицијских власти.

3. Да су општински судови по тач. а § 6. грађан. суд. поступка надлежни да суде спорове о меничним потраживањима до 100 динара закључно, па према томе се има узети да су надлежни и да издају протесте због непријема или неисплате.

Према напред наведеном Касациони Суд је мишљења: *да се протести због непријема или неисплате могу подићи само код трговачког суда, првостепеног суда или где ових нема код среске полициске власти, а код општинског суда само за менице до 100 динара закључно кад у месту нема ни трговачког ни првостепеног суда, нити полицијске власти.*

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милосав Илић, слуга, родом из Баточине, извршио је крађу своме газди Мити Белићу, кафеџији из Пожаревца, па затим побегао.

Он је стар 22 године, раста средњег, плав, ћосав.

Депеша начелства округа пожаревачког Бр. 104.

Илија Михаиловић и **Ђурђе - Владимир - Митровић,** оба из Лугавчине, одговарају за опасну крађу али се налазе у бегству.

Илија је стар 35 година, висок, сувоњав, црномањаст, бркова омањих. Од особених знакова има младеж на лицу,

Ђурђе је стар 36 година, висок црномањаст, бркова малих у лицу сув.

Депеша начелника среза подунавског Бр. 40.

Катица Миљковић-Шундлер, собарица из Земуна, на преваран начин узела је од свастике Светозара Игњатовића, кафеџије овдашњег, следеће ствари: један палето, зимски — црн, једну цицану сукњу, једну блузу од порхета, једне нове ципеле — шевро на дугмета, један свилен шлајер, један златан прстен са црвеним каменом. Са свима стварима Катица је отумарала незнано куд.

Катица је стара 17—18 година, средњег раста, плава. Од особених знакова има: на лицу два видна младежа, један над горњом усном а други испод доње усне.

Акт кварта савамалског Бр. 112.

Михаљ Кираљи, војни бегунац аустро-угарски, који је био на лечењу у ужичкој војној болници, побегао је из ове и украо пар болничарског одела, које је обукао.

Михаљ је по народности Мађар и говори само мађарски. Он је стар 21—23 године, без браде, црномањаст, пун, средњег раста, са нагареним усницама.

Депеша начелства ужичког Бр. 302.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

30. прошлог месеца непознати крадљивац украо је Ђорђу Грбовићу, овдашњем, једне чезе зелено обојене и једног коња.

Коњ је длаке доратасте, у леву задњу ногу путаст, на челу цветаст.

Акт кварта варошког Бр. 18442.

КРАЂА СТОКЕ

Срећку Васиљевићу, из Америића, украдена је једна кобила, матора 4 године, врана, цветаста, висока 156 см. са жигом «К».

Депеша начелника среза космајског Бр. 398.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивце.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У почетку овога месеца једна наша виђена личност известила је полицију, да је добила једно анонимно писмо, у коме је непознато лице извештава да је противу њеног живота организована завера, и да је то лице изабрано за извршиоца дела, али да оно то не може извршити. већ хоће целу ствар да открије, те да сви буду похватани. У том писму то лице прича: Једнога дана, месеца новембра пр. год. оно је се враћало у Београд из Пеште, где је било код својих рођака. У путу, у возу, случајно се упозна са «четири господина човека», међу којима је био и један београдски адвокат. У разговору ова су га господа питала од када је у Београду, познаје ли ову виђену личност, је ли познат у Београду итд. Он им је одговорио да је у Београду већ 16 година, да је свуда добро познат, пошто је скоро у свакој кући радио, да ту личност тако исто добро познаје пошто је и код ње у кући радио. И тако у разговору дошли су и у Београд, где су га господа позвала да иде са њима. Са њима је отишао у једну кафану где су господа нешто између себе говорила, па га позвали у стан адвокатов, где је још један њему непознат господин дошао, и где су му поново почели упућивати разна питања: о њему, породици његовој, има ли деце, има ли каквог имања или пара итд. И када им је на сва питања одговорио онда му је један од господе рекао: «Видите, ви се толико мучите и радите па ништа немате. Ми ћемо вам нешто предложити што треба да извршите на ћете бити срећни и богати, и моћи ћете са вашом породицом богато живети», и тражили су му да им обећа и да реч, да ће учинити што му предложе, па ако добро сврши добиће 30.000 динара. Као сиромах човек он је се полакомио на толики новац и пристао, и тада су му они саопштили да је њихов план да се та личност ма на који начин уништи — убије, да ће се то извршити ускоро и да он то изврши, али до тога доба да пази да се не изговори и не изда, јер ако то учини свршено је и са његовим животом. После овога ова господа још два пута су била у Београду и рекли му да ће се то извршити у месецу Јануару и да ће и они ту бити.

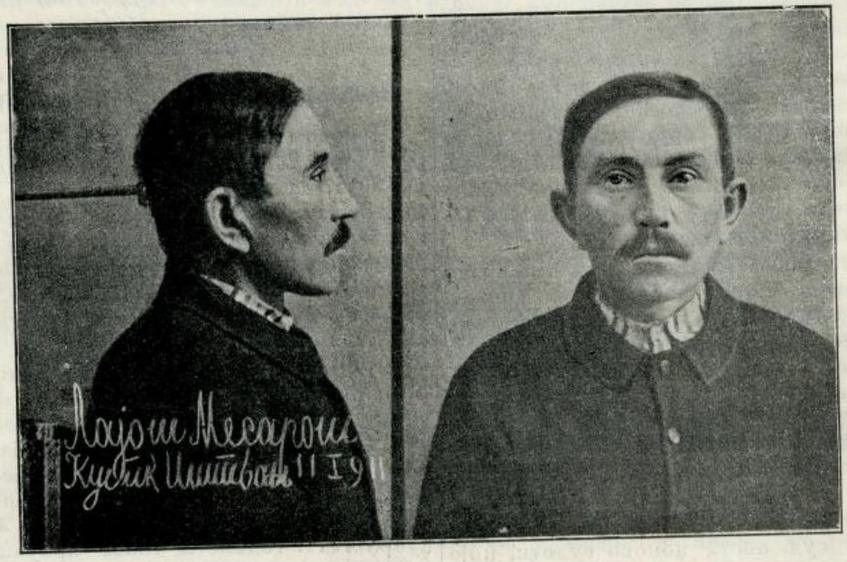

«Никада нисам био убица, а нећу ни да будем, и хоћу ово да спречим јер ћу иначе излудети, а новац који ми се овако даје не треба ми» — вели се даље у писму. С тога оно о овоме извештава и каже да ће, када се сви скупе, писмом известити и означити место где ће сви на окупу бити, и где их лако све могу похапсити. И он ће тамо морати бити јер ће, иначе, посумњати да их је издао. Када сви буду на окупу он ће послати у стан по једном човеку писмо са потребним извешћем, али «ви будите добри и предајте томе човеку, да он ништа не зна, спаковано 4—500 динара, јер вам то живот спасава». Овај новац тражи само за то да би његова «сирота породица» док он у хапсу буде, имала шта јести. Моли, даље, да се овом човеку, који писмо донесе, ништа не говори, и да се за њим не шаље ни жандарм нити ко други «јер се онда неће постићи циљ», а да се у њему има потпуно поверење.

Добивши ово писмо полиција је послала детектива да мотри и ухвати лице које писмо донесе тој личности. Ускоро је полицији пало у шаке и лице које је писмо писало. На своме саслушању изјавило је да се зове **Лајош Месарош,** родом из Јаношхалма у Бачкој, по занимању тишлерски радник, ожењен, и отац двоје деце. У почетку је одрицао да је он писао ова писма али је најпосле признао да је све ово сам измислио и за разлог томе навео да је то чинио једино из тога разлога, да би на лак начин дошао до 4—500 дин. те био у могућности да своју давнашњу жељу оствари, — да оде у Америку.

Вођеном истрагом утврђено је, да је Лајош дошао у Београд почетком јула пр. године, али да је се пријавио под другим именом — као Кубик Штеван. И ово је учинио стога да би, ако би у овом свом предузећу успео, лакше траг заметнуо јер га под именом Кубика не би лако могли наћи. Због употребе туђег имена Управа гр. Београда пресудом својом од 10. т. мес. Бр. 927, казнила га је са тридесет дана затвора.

Износећи његову слику моле се све власти и приватна лица да, ако би штогод знале о овоме лицу, јаве Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 917.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 3. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 23. ЈАНУАРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласиика“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за начелника прве класе среза ариљског Јована Леовца, начелника друге гласе истога среза;

за начелника друге класе среза жичког Петра Чађевића, начелника исте класе среза ужичког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза ужичког Божидара Вујића, начелника исте класе среза жичког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза нишавског Петра Протића, комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника среског исте класе, по службеној потреби; и

за комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника среског прве класе, Анту Иванковића, начелника исте класе среза нишавског, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 16. јануара 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за полицискот писара прве класе среза деспотовачког Симу Николића, полицискот писара исте класе среза ресавског, по службеној потреби;

за полицискот писара прве класе среза расинског Драгомира Муњића, полицискот писара исте класе среза трстеничког, по службеној потреби;

за полицискот писара друге класе начелства округа пиротског Андрејy Цветковића, полицискот писара исте класе начелства округа ужичког, по молби;

за полицискот писара друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Светислава Јанковића, полицискот писара исте класе среза гружанског, по молби;

за полицискот писара друге класе среза голубачког Радомира Матића, полицискот писара исте класе среза деспотовачког, по службеној потреби;

за полицискот писара друге класе среза гружанског Драгомира Јовановића, полицискот писара исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе начелства округа нишког Радивоја Мирковића, полицискот писара исте класе среза алексиначког, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе среза пожешког Живојина Видаковића, полицискот писара исте класе среза рачанског, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе начелства округа подринског Милорада Илића, полицискот писара исте класе начелства округа нишког, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе начелства округа нишког Михаила Хаџи-Ценића, полицискот писара исте класе начелства округа пиротског, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе среза трстеничког Александра Југовића, полицискот писара исте класе среза жупског, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе среза жупског Михаила Лучића, полицискот писара исте класе начелства округа крушевачког, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе среза алексиначког Милана Ђ. Павловића, полицискот писара исте класе начелства округа нишког, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе среза рачанског Милана Јелића, свршеног правника;

за полицискот писара треће класе среза космајског Љубодрага Карића, апсолвираног правника;

за полицискот писара треће класе начелства округа ужичког Миливоја М. Јездимировића, практиканта среза тамнавског и свршеног матуранта;

за полицискот писара треће класе среза мачванског Душана Берића, практиканта истога среза; и

за полицискот писара треће класе среза ресавског Стевана Нешића, практиканта истога среза.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. јануара 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Др. Ђорђе Хадија, лекар среза нишавског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пензијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. јануара 1910. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Миннстарског Савета, решено је:

да се Витомир Јовановић, полициски писар прве класе среза космајског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. јануара 1911. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(НАСТАВАК)

Према повериоцима оба су, дакле, та купца одговорна, јер су они оба у уговорној погрешци[1]): први је обавезан на-

[1]) *Уговорна погрешка је* она коју чини једно лице према неком са којим је известан уговор закључило,

кнадити сву штету коју им је причинио неиспуњењем обавезе коју је он био узео на себе на првој лицитацији, а која штета обухвата не само диференцију у ценама између прве и друге продаје — ова прва диференција нас се овде не тиче — него и диференцију између друге и треће продаје; други, пак, купац одговоран је, од своје стране, за штету коју им је проузроковао неизвршењем обавезе коју је он на се примио на другој лицитацији. Обавезе првога и другога купца, у колико се оне односе на изравнање диференције између цене на другој и цене на трећој продаји, стоје независно једна према другој, у том смислу што повериоци могу слободно тражити реализање *ма које од њих*, а не само *једне од њих*, тако да би они имали право обратити се или само првоме купцу или само другом: напротив, они имају право обратити се или једном или другом. Другим речима, нетачно би било рећи да, за диференцију у ценама између друге и треће продаје, одговара само први купац а не и други, или, обрнуто, да, за то, одговара само други а не и први.

Питање је само ово: јесу ли те две обавезе потпуно на равној нози, тако да повериоци, за наплату своје тражбине (штете), могу, по свом нахођењу, поћи ма којим редом: или се обратити најпре првом купцу, а другом тек онда ако би овај био инсолвентан, или почети прво са другим купцем а првог тужити тек онда ако се од њега не би могли наплатити? Или, пак, овде постоји неки ред кога би се повериоци морали држати, и ако је тако, онда би се поставило питање: који је то ред?

Питање ово није лако, и мишљења нису неподељена. Али пре него прећемо на расправљање истога питања, да приметимо одмах да, и ако су и први и други купац у обавези према повериоцима, ови могу само *једанпут*, било то од једнога од њих било од обојице (делимично од једнога и делимично од другога), наплатити ону диференцију између цене на другој и цене на трећој лицитацији. Чим би повериоци ту диференцију ма од кога од та два купца наплатили, њихова би тражбина била угашена и према другом, онако исто као што то бива код солидарних обавеза. Наравно, да само подизање тужбе против једнога купца не ослобађа од обавезе другога купца, што има практичне вредности за случај да подигнута тужба није дала, услед презадужености туженога, повољних резултата. Познато је да је, у римском праву, и само подизање тужбе против једног од солидарних дужника ослобађало остале садужнике, тако да је, тамо, поверилац, код солидарне обавезе, сносио ризик избора дужника кога ће тужити.

Враћајући се на главно питање, рећи ћемо да се оно и не поставља у мишљењу г. Михаила Тадића, председника Првост. Суда за град Београд: пошто ту сваки купац одговара само за своју диференцију, први за мањак који се покаже на другој а други за мањак који се покаже на трећој продаји, то, наравно, ту не може ни бити говора о горе истакнутој тешкоћи. О овој може бити, дакле, речи само у мишљењу по коме први купац одговара и за диференцију у ценама између друге и треће продаје.

Најпре би се могло рећи да је обавеза једнога од двају купаца главна а друга да је споредна, то јест јемствена. И тако, н. пр., ако би се узело да је главни дужник први купац, онда би повериоци имали претходно да се обрате њему за наплату диференције између цене на другој и цене на трећој продаји, и тек онда ако би се утврдило да је први купац презадужен (insolvable, unvermögend), могли би они, за исту диференцију, тужити друга купца, као што то тражи § 829. (у вези са §-ом 830.) Грађ. Законика за вршење права које повериоци имају наспрам јемца (la caution, der Bürge — § 1346. Аустр. Грађ. Законика). Обрнуто би се поступило, ако би се обавеза другога купца сматрала као главна а првога као јемствена.

Ми мислимо да се ово објашњење не може примити, из простога разлога што је јемство (la cautionnement, die Bürgschaft) уговорни однос[1] (§ 828. Грађ. Зак.), однос кога нема између првога и другога купца: нити је први купац дао, на првој лицитацији, повериоцима (односно дужнику) за јемца другог купца, за кога се, у опште тога момента није ни знало да ли ће га бити нити ко ће он бити, ако би до друге продаје дошло, нити је, пак, други купац уговорио са повериоцима (односно са дужником), да њему први купац буде јемац.

На другом месту, да ли би се обавеза првога и другога купца могла схватити као заједничка обавеза о којој имамо одредбе у решењу од 7. Октобра 1846., зб. III стр. 140. (Код §-а 545. Грађ. Зак.)? Ако би то било, онда би повериоци (односно дужник) морали ону диференцију у цемама између друге и треће лицитације поделити између првог и другог купца, тако да би од свакога од њих били овлашћени тражити само једну половину, стим да би ти купци били, између себе, узајамни јемци за оно што се од једнога од њих не би могло наплатити: ми знамо да су, по наведеном решењу, садужници, код заједничке обавезе, јемци једни другима за случај њихове инсолвенције[2].

Али ни ова солуција не задовољава, јер и заједничка обавеза има свог извора у уговору. („Но будући да они, који су заједно обвезани на штогод....“, каже се у решењу од 7. Октобра 1846. год.)[1], а таквог правног посла нема између првог и другог купца, који су се, независно и самостално, према повериоцима (односно дужнику) обавезали.

Треће би мишљење било да овде има солидарне обавезе у односима првог и другог купца, мишљење које налазимо у решењу I. Одељења Касационога Суда од 22. Јануара 1904. год., Бр. 9050. којим је поништена, позната нам већ, пресуда Апелационога суда (I. Одељење) од 19. Августа 1903. год., бр. 3258.. Том пресудом Апелациони Суд одбио је тужилачку страну од тражења да разлику у ценама између друге и треће продаје накнаде солидарно оба купца, и први и други: Апелациони Суд је пресудио, напротив, да први купац одговара само за мањак који се другом продајом показао, а за мањак који се показао на трећој продаји, сравњеној са другом, одговоран је само други, а не и први, купац. Касациони Суд је стао на друго, у осталом — као што смо то већ видели — правилно гледиште: да и први, а не само други, купац одговара за разлику између цене друге и цене треће лицитације, налазећи, даље, да су они, за ту разлику, солидарно обавезни. Ево, напослетку, речи самога Касационога Суда: „Међутим, за суму од 2445 дин. колико је тужилац оштећен разликом у продајним ценама на другој и трећој продаји, одговорни су оба тужена солидарно, по § 804. Грађ. Зак., пошто је та штета проузрокована тужиоцу кривицом обојице туженик, јер су они обојица својом противзаконом радњом — неполагањем куповне цене — причинили те је продаја имања понављана, према одредби

и штета која из такве погрешке проистече зове се *уговорна штета*, о чему имамо помена, н. пр., у §§-има 553. и 555. Грађ. Законика. А погрешка коју учини неко каквом лицу према коме не стоји ни у каквом уговорном односу зове се *аквилијанска погрешка*, и штета која из такве погрешке проистече зове се *аквилијанска штета*, по Lex Aquilia која је, у римском праву, то питање била регулисала. О аквилијанској штети поглавито и говори гл. XXX. Грађ. Законика (§§ 800. à 826.).

[1]) § 1346. Аустр. Грађ. Законика изражава се овако: ... „und das zwischen ihm — den Schuldner — und dem Gläubiger getroffene Uebereinkommen ein Bürgschaftsvertrag genannt“ — Stubenrauch, *op. cit.*, II, 686. B. Lacantinerie вели о јемству овако: „Le cautionnement est un contrat итд...“ (Јемство је уговор итд.): *Précis de droit civil*, III, p. 559. В. и чл. 204. Франц. Грађ. Зак..

[2]) В. Св. Радојичић, *Заједничка обавеза*, у *Архиву за Правне и Друштвене Науке*, год. 1907., број од 25. Јануара, стр. 481.. Р. Радојичић, на крају ове своје студије, вели: „У осталом виши судови до сада су стално тако разумевали, али у новије време Касациони је Суд у две прилике од таквог схватања одступио, пришао мишљењу г. Павловића и узео да се ово законодавно решење односи само на оне заједничке обавезе, у којима се државна каса налази у улози повериоца“. *Loc. cit.*, стр. 490.. В. Ђ. Павловић, *О обвезностима и уговорима у опште*, друго издање, стр. 182., прим. под 1.. У француском праву, заједничка, несолидарна, обавеза (l'obligation conjointe) дели се међу садужнике, који су обавезни само свој део платити, не одговарајући ни у колико један за другог: B. Lacantinerie, *op. cit.*, II, p. 679. Исто је тако и у Аустр. Грађ. Законику, в. §§ 888. и 889.: Gemeinschaftliche Verbindlichkeit oder Berechtigung. § 889. вели овако: „Ausser den in dem Gesetze bestimmten Fällen haftet also aus mehrern Mitschuldnern einer theilbaren Sache jeder nur fur seinen Antheil....“, што значи: „У случају кад има више садужника једне дељиве ствари, сваки дужник одговара, осим случајева одређених у закону, за свој део....“, по преводу Др-а Драг. Арапћеловића: *Аустријски Грађански Законик*, стр. 117..

[1]) Ако би заједничка обавеза проистицала из закона — што, такође, горе није случај —, као што је, специално, код наслеђа, где се обавеза de cuius-ова дели међу санаследнике, сразмерно њиховим наследним правима (§§ 394. и 498. Грађ. Зак.), тада, по нашем мишљењу, садужници нису својн респективни јемци: принцип је да сваки садужник одговара, и у својим односима са повериоцима, само за свој део и више не, и од тога принципа може се одступити само тамо где, за то, постоји или уговор (као н. пр. код солидарних обавеза — § 545. Грађ. Зак.), или закон, као што је решење од 7. Октобра 1846. год., закон који се мора, наравно, рестриктивно тумачити и примењивати.

§ 484. грађ. судс. поступ. на штету повериоца и дужника, које штете не би било, да је ма који од тужених уговор куповине и продаје од своје стране испунио т. ј. куповну цену положио. Одговарајући солидарно са туженим Миланом на овај начин, тужени Никола не одговара за туђе дело (§ 810. Грађ. Зак.) већ по својој кривици, пошто је он дао повода те су продаје понављане“ [1]).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Ж. Перић.

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

§ 1. Увод.

Наш Казн. Законик, за разлику од неких страних, познаје само два кривична дела управљена против части, на име увреду и клевету. О њима је реч у Гл. 10, 22 и 38, и то појам клевете је дат у § 210, а појам увреде у § 213. На том гледишту стоји и закон о штампи, који важи за увреду и клевету, нанету путем *штампе*. Појам клевете и увреде дат је у гл. 22.

Према нашем законодавству увреда и клевета су два квалитативно различна кривична дела против части. Према немачком законодавству међутим клевета је само једна специјална врста *увреде*. Увреда је дакле шири појам, под који се подводе увреда у ужем смислу (Beleidigung) и клевета (Verleumdung und üble Nachrede [2]). Но и ако су увреда и клевета према нашем законодавству два квалитативно различна кривична дела, и ако дакле једна од њих није специјална врста друге, ипак оне имају једну заједничку карактерну црту од битног значаја, јер се према овој групишу кривична дела у категорије, на име оне су управљене против истог добра, против части. Сем тога има неколико питања, која су им заједничка, на име питање о појму части, о објекту увреде и клевете и о пасивној способности за ова два кривична дела. Зато се увреда и клевета требају заједно расправљати. Но пре говора о њима имају се претрести наговештена, заједничка им питања.

§ 2. Појам части.

О појму части постоје неколико мишљења, од којих је нека схватају шире, друга уже. Тако је исто и са позитивним законодавствима. Но из неких се не може видети, у ком је обиму схватају, те је широм отворено поље произвољности у тумачењу. Ово је односно увреде случај и са нашим законодавством.

Част се разликује у *сиољну* или *објективну* и *унутарњу* или *субјективну*. Човек као живо биће и члан извесне друштвене заједнице има разне *вредности*, као н. пр. моралну, културну и т. д. *Ове вредности сачињавају његову унутарњу част*. На основу пак тих вредности он има извесно *уважење* у друштвеној заједници, он ужива дакле извесан глас. Колико ће бити то уважење, зависи од интензитета његових вредности. *Уважење, које одговара његовој унутарњој части, јесте његова сиољна, објективна част*. Објективна част је дакле *сиољни рефлекс* унутарње части.

Човек, као што је речено, има разне вредности. Питање је спорно, које од ових вредности сачињавају част. Отуда су постала разна, мало час наговештена мишљења. Нека уносе у појам части већи, друга мањи број вредности.

Према некима част је само *морална* вредност човекова, другим речима вредност, коју он има на основу испуњавања својих моралних дужности.[1]) У колико се савесније испуњавају моралне дужности, у толико ће и морална вредност бити већа или мања.

Част је, вели *Binding*,[2]) вредност човекова како у погледу испуњавања моралних тако и *правних* дужности. Његов појам части је дакле шири, јер обухвата поред моралне и *правну* вредност човекову, ако би се тако назвала његова вредност у погледу испуњавања правних дужности.

Неки проширују још више појам части, јер под њоме подразумевају сем двеју именованих вредности и *друштвену* вредност човекову, т. ј. његову вредност у погледу испуњавања дужности, које му припадају по томе, што је он члан друштва [3]). Према некима друштвена вредност обухвата и правну вредност, тако да они стављају друштвену вредност на супрот моралној [4]).

Према извесним писцима част обухвата још и *кредитну* вредност (економска страна части) [5]). Кредит је поверење, које се ужива на основу тачности и способности плаћања. Кредитна је вредност према томе вредност, која се има у погледу тачности и способности плаћања. *Liepmann* сматра кредитну вредност као саставни део части само за трговце, а за остала лица она је, вели, *имовинска* вредност, те према томе напад на исту може бити само кривично дело против *имовине* [6]). Многи пак сматрају кредитну вредност искључиво као имовинску вредност [7]). То је претежно мишљење.

Како друго тако нарочито и прво мишљење схватају част сувише скучено. Кривично-правна заштита је потребна и за друге вредности, а не само за моралну и правну. Као увреда и клевета се не сматра само дело, које се састоји у повреди ових двеју вредности, већ и дело, којим се напада на *друштвену* вредност као и на *кредитну*. Но друштвена вредност је сложена из више вредности, те је потребно да се она анализира [1]).

Друштвена вредност обухвата на име према нашем мишљењу:

1° Вредност, коју човек има као човек без обзира на његов друштвени положај, пол и доба старости. Ова се вредност означава и као *људско достојанство* или као *људска част*.

2° Вредност, коју човек има на основу испуњавања својих културних дужности, т. зв. *културна вредност* или *културна част* [2]).

3° Вредност, коју човек има у погледу нормалног испуњавања полних прохтева, коју можемо назвати *полном вредношћу* или *полном чашћу*.

4° Вредност, коју човек има на основу испуњавања дужности свог позива, т. зв. *позивна вредност* или *част*. Ту спада и кредитна вредност, коју можемо назвати *кредитном чашћу*.

Као што се види, част обухвата разнолике вредности. Другим речима она је сложене природе, јер се састоји из разних врсти части. Све вредности, из којих је она састављена, потребне су ради испуњавања разних животних задатака. Према томе можемо част дефинисати као *скуп оних вредности, које су потребне ради остваривања разних животних задатака* [3]).

Из горњег се види, да част није *једноставне* природе, т. ј. такве природе, да је она иста за све људе. Овако би се могло узети само онда, кад се част схвати искључиво као морална и правна вредност. Отуда н. пр. *Binding* тврди, да је част једноставна. Кад се пак узме, да част обухвата и вредност културну позивну итд., онда је овако тврђење апсурдно, јер квалитет ових вредности зависи од друштвеног положаја, од тога дакле којој се класи друштвеној припада. Друкчији су захтеви земљорадничког позива од захтева судијског позива, те су и друкчије особине, друкчије вредности потребне ради испуњавања ових захтева. На тај начин може се говорити о *сталешкој* части.

У нашем законодавству, као што ће се видети приликом говора о увреди и клевети, част није увек схваћена у наведеном смислу, већ често пута много уже. Тако у Казненом Законику част као објект клевете је схваћена искључиво као *морална* и *кредитна* вредност. Закон о штампи пак схвата је у нашем, горе наведеном смислу.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

---

[1]) С. Јањић, *op. cit.*, *Полицијски Гласник*, год. 1904. број од 19. Септембра, стр. 289..

[2]) Овако исто и аустријски К. З. В. *Јанка — Шиловић* 316.

[1]) Тако *Hälschner* 2 158, *Birkmeyer* 1169, *v. Buri* G S *33* 422, *Kohler* G A 47 29.

[2]) Lehrbuch des gemeinen deutschen Strafrechts. Besonderer Teil I (1902), стр. 136.

[3]) Тако *Meyer - Allfeld* 421, *Olshausen* § 185, 2, *v. Bülow* G S *46* 269.

[4]) *Lilienthal* Vergl. D. 6, *Merkel* § 109.

[5]) *v. Liszt* § 95 II 1, *Hess* Die Ehre und die Beleidigung des § 185 (1891.), стр. 28, *Volkmann* Der Begriff der Beleidigung (1896), стр. 39.

[6]) 225.

[7]) B. *Meyer - Allfeld* 421, *Olshausen* § 187, 5.

[1]) Уп. *Liepmann* 225 и сл.

[2]) „Култура захтева, вели *Liepmann* (227), супрематију човечије духовне стране, и према томе пре свега ставља чисто животињске сексуалне функције у службу „љубави“ и „брака“, и сем тога да животињске функције и органи, који их врше, уступају пред оним, што карактерише човека“.

[3]) *Liepmann* дефинише (227) част као *скуп оних својстава човекових, која су неопходно потребна за испуњење његових специфичних задатака.*

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

По француској се теорији на даље за појам умишљаја тражи и *хотење повреде права*, т. ј. и свест о противправности радње. Виновник зна да последица коју он хоће да оствари објективним правом није допуштена, али он радњу ипак предузима. Његово хотење противправне последице обухвата у себи хотење повреде права. Међутим се у пракси кажњава и онај виновник који би био у заблуди, о допуштености своје радње. Гарсон и Ортолан узимају да за појам умишљаја није нужна вољна повреда права, већ само фактичка могућност да се виновник упозна са законским прописима. Ако би се десио такав случај да он апсолутно није могао сазнати да је његова радња законом забрањена, онда не би било умишљеног делања. У Јапану и Белгији је на случај правне заблуде допуштена блажија казна а у Норвешкој и потпуна некажњивост. Међутим у Енглеској, Холандији, Италији, Немачкој, Бугарској незнање да је предузета радња и жељена последица правно недопуштена нема никаквога утицаја на примену казне па ни на појам умишљаја (Hippel, Vorsatz 387, 587, 588.).

2. Старији, нарочито закони немачких државица одликовали су се тиме што су редовно постављали легалну дефиницију умишљаја. Њу имају, ма да недовољно одређено изражену и аустриски, италијански и јапански законици. А као плод научне борбе и практичне потребе дате су јасне, потпуне и одређене законске дефиниције умишљаја у законима бугарском и руском и последњем пројекту општега швајцарскога казненога законика.

По свима овим законицима умишљај је *сазнање и хотење обележја кривичнога дела* (Wissen und Wollen).

Виновник треба да је у моменту радње знао, имао у свести преставу о свима обележјима конкретнога кривичнога дела. Поред тога он треба да *хоће* њихово остварење. Оба елемента: сазнање и хотење дају појам умишљаја.

Сви позитивни законици који су се упустили у постављање дефиниције о умишљају усвојили су у томе погледу *теорију воље* (Wilenstheorie). Умишљај, по њима, није ништа друго до воља, психолошки каузални однос између човека и битних обележја кривичнога дела. Новија теорија преставе (Vorstellungstheorie) у позитивноме законодавству још није нашла себи израза.

II. Подела. Поделу умишљаја на разне облике ретко су кад вршили позитивни законици. Она је вазда остављана кривичној правној науци. Али у старијим законицима, као што су немачки партикуларни и аустриски законик, и у новијим који дају дефиницију умишљаја има у самој дефиницији набрајања случајева у којима је dolus дат, и онда сваки од тих случајева преставља по једну форму dolus-a.

Подела умишљаја може бити двојака: или с обзиром на *начин* како је воља постала, или с обзиром на однос воље према последици. Ова друга подела је за нас важнија, јер ако је воља садржина умишљаја ако умишљај није ништа друго до нарочнти психолошки однос виновника према последици, онда има онолико облика dolus-a колико год ступњева има између највише и најмање мере каузалности последице.

Ово су главнији облици долуса:

а) dolus *direktus* sive *determinatus*. Он постоји тада када је радња управљена за постизање једне унапред одређене последице. Виновник тачно оствари што је унапред хтео.

б) dolus *indeterminatus*. Овај dolus постоји тада кад је хотена последица радње унапред неодређена. Из те радње могу произаћи више последица. Виновник хоће само једну од њих, али му је све једно која ће то бити. На пр. пуца на више људи који стоје један поред другог. Све једно му је кога ће од њих убити.

в) *dolus indirectus*. Овај dolus, који се где што назива и евентуалним постојао је готово у свима старијим казненим законицима, па и данас још постоји у аустриском. У литератури је међутим потпуно напуштен. За овај dolus Гарсон поставља т. зв. question classique: како ће виновник одговарати при умишљеноме делању кад последица не одговара или промаша нашу намеру. Виновник је на пр. хтео да рани човека, па га је убио. Он је предузео умишљено извршење једнога кривичнога дела, али је из његове радње произишло друго, теже кривично дело. Аустриски закон наређује да ће се виновник и за то друго дело казнити ако оно из предузете радње „обично или врло могућно происходи“ („gemeinglich erfolgt, oder doch leicht erfolgen kann“).

Давнашњи противник овога dolus-a јесте Фајербах. Он мисли да кад је злочинац поставио себи за циљ један одређени противправни ефект, али из радње, којом је он требао тај ефект да реализира, постане други противправни ефект, кога је злочинац предвиђао као вероватну последицу своје радње, или га је бар могао предвидети, онда је злочинац *in dolo* с обзиром на ону правну повреду коју је *хтео* остварити, а *in culpa* с обзиром на ону правну повреду која је остварена без његове намере. У овоме случају дакле постоји идеални стицај умишљеногa и нехатнога делања, који Фајербах назива „нехат одређен умишљајем“ („culpa dolo determinata“).

У модерној литератури индиректни је долус учињен непотребним после утврђења новога важног облика — евентуалног долуса.

г) dolus *eventualis*. У почетку је овај dolus сматран за истоветан са индиректним, код кога се наступела последица хтела посредно, евентуално. Данас он има самосталан облик.

Кад из једне радње могу да произађу две разноврсне последице и њих виновник предвиђа онда или је њему све једно која ће од њих наступити он хоће једну па ма коју, или он првенствено жели једну од њих. У првом случају постоји dolus *alternativus* (или, или) а у другом dolus *eventualis*.

Евентуални је долус гранична међа између умишљаја и нехата. По Ламашу се и код евентуалног долуса и код нехата последица предвиђа само као могућна. Ако се виновник не нада да ће се та in abstracto могућна последица in concreto моћи избећи, ако он свесно више цени своју наду на добит него правни поредак који ће можда повредити, кад је његова безобзирност према туђим интересима била толика да је радије рескирао повреду ових интереса него што би пропустио прилику да се сам користи, тада постоји евентуални долус. Код њега се последица *хоће*.

Овако евентуални dolus дефинишу и руски и бугарски законици.

Б. Нехат.

I. Појам. Нехат се са своје горње стране граничи умишљајем а са доње случајем. Просторну област нехатнога делања одређивали су, ма да врло резервисано, неки од законика који су дали дефиницију о умишљају. То су руски, бугарски, швајцарски пројекти и старији партикуларни немачки законици. Међутим италијански, аустриски, јапански ма да говоре о умишљају, нехат не дефинишу позитивно, већ по њима излази да је нехат онај облик кажњивога делања при коме је искључено *хотење* последице. Утврђење појма нехата остављено је науци и правосуђу још више него утврђење појма умишљаја.

По рускоме и бугарском закону, чије су опште одредбе готово истоветне, нехат постоји тада кад је виновник делао ма да је предвиђао да противправна последица може наступити, или се лакомислено надао да то неће бити; или последицу у опште није предвиђао, а могао је и требао је да је предвиди. Пројект општега швајцарскога к. з. од 1908. год. вели да се злочин остварује нехатно тада кад виновник није помишљао на последицу свога делања, или је није предвиђао због противдужносне непажње. А противдужносна је непажња она кад виновник не дела са онолико пажње са колико је према околностима и према својим личним односима дужан то чинити.

У правосуђу и литератури земља где нема легалне дефиниције нехата он се од умишљаја разликује оскудицом *хотења* последице. По швајцарском криминалисти Штосу није непредвиђање последице карактеристика нехата. И онај дела нехатно који последицу предвиђа као могућну, али је он неће, не жели. Карактеристично је обележје нехата то да виновник последицу не жели и даље да је он њу пажњом могао и требао спречити. Ламаш вели да сви облици нехата имају заједнички тај негативни моменат што се правно релативна, злочина последица није *хтела* (ни пређутно, ни евентуално, ни условно, ни индиректно). Позитивно обележје и основ за кажњивост нехата јесте занемаривање под датим околностима дужне пажње, брижљивости и обзира према туђим правно заштићеним инте-

ресима. Мера те пажње одређује се *објективно* стањем ствари, а *субјективно* личним особинама кривца.

Од случаја се нехат разликује по томе што се код нехата може учинити кривцу један оправдан *прекор*, док код случаја то не може бити. Код нехата је кривац *могао* и *требао* да предвиди и да спречи наступање последице, а код случаја то није ни могао ни требао.

II. Подела. Већ је у законским дефиницијама дата подела нехата за *свесни* (avec prevoyans) и *несвесни* (sans prevoyans) према томе да ли се противправна последица у моменту радње предвиђала или се није предвиђала. И та је подела у опште данас усвојена. При изради пруског казненог законика предвиђале су се три врсте нехата: *груб* нехат — кад се при обичним способностима и без икаквог напрезања пажње може спречити последица; *средњи* (обични) нехат — кад се при обичном, нормалном степену пажње може спречити последица; и *ситан* нехат — где се последица може избећи тек особитим напрезањем пажње. Ова подела има врло мало својих присталица.

III. Кажњивост. Све позитивно законодавство је сагласно у овоме основном принципу: код злочина и преступа нехат се казни само изузетно. Тек ако закон изрично нареди казниће се нехатно извршени злочин и преступ. Другачије је код иступа и полицијских преступа. Тамо се казни сваки прекршај закона без обзира на форму свесног људског делања, којом је то извршено. Према томе и кулпозно учињени иступи редовно се казне. Изузетно закон наређује да се казне само долозно извршени иступи, или се из природе деликта види да он може бити само умишљено остварен. Тада се нехат ни ту не казни.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине сигачке, актом својим бр. 35, пита:

„Сигачку школску општину састављају два села: Сиге (општина сигачка) и Милановац (општина крупајска).

Са школским одбором школе сигачке стоји овај случај:

1). Један одборник (С. Г.) изабран је за школског одборника 1904. године, па и данас врши дужност школског одборника, *и ако није више* **никако** *биран;*

2). На место једног школског одборника, који је отишао на робију, *а на захтев управитељев*, политички одбор изабрао је другог школског одборника (Ј. С.), али *ова одлука одборска није* **никако спроведена надлежној надзорној власти** као што то налаже чл. 85. закона о општинама;

3). Школски одборник за село Милановац, П. П., који је био отишао на рад у Сењски Рудник, где је провео више од шест месеца, није хтео да долази на седнице (јер није могао), па је *управитељ захтевао*, да се на његово место изабере други одборник.

Одбор општине крупајске *усмено* изабере С. Т.. из Милановца и на прву школску седницу упути га.

Овога одборника (С. Т.,) **не хтеде** *управитељ* да прими, већ је захтевао да се изабере *други*.

Политички одбор крупајски 12. марта 1910. год. Бр. 283. изабере П. П., из Милановца, за школског одборника. Ову одлуку одборску одобри и срески начелник 17. марта 1910. год. Бр. 2433.

Али сада управитељ школски *неће ни овога одборника да прими*, а међутим *хоће да прими, С. Т.*, онога, којега *пре није хтео да прими*, а који није законим путем изабран.

Моли се уредништво за објашњење.

1). Кад по чл. 55. зак. о народним школама изабраним школским одборницима звање школских одборника траје две године, а после тога настаје *нов избор*, — онда може ли се С. Г. сматрати за школског одборника, кад је он биран и изабран за школског одборника 1904. год., *а од тада више* **није никако биран,** ма да му је рок истекао 1906. године?

2). Кад одборска одлука није послата на одобрење надлежној надзорној власти, онда може ли тај избор важити и може ли тако изабрани члан вршити дужност школског одборника?

3). Ко од оне двојице школских одборника за село Милановац има пре право за школског одборника, да ли С. Т., који није редовним путем изабран за одборника, или П. П. који је изабран редовним путем и чији је избор одобрио срески начелник?

4). Да ли су *одлуке* **овако састављеног** школског одбора *ништавне?*

5). Ако је овај школски одбор незаконит, онда може ли се и треба ли се бирати нов?

Кад по ставу 3. чл. 56. закона о народним школама благајник школски не може бити управитељ школски, онда може ли управитељ држати код себе школски новац и с њиме руковати (са школском благајном)?

7). Сме ли управитељ примати за одборника и с њиме решавати, кад тај одборник није законитим путем изабран, а не примати, шта више истеривати из школске зграде, одборника који је редовним путем изабран?

8). Како се може оквалификовати из тачке 3. и 7. рад управитељев?“

— На ова питања одговарамо:

1. По члану 55. закона о народним школама, школски одборници бирају се на две године.

Према томе, чим тај рок истекне, они губе тај положај, и мора се вршити нов избор.

Из ових разлога одборник С. Г. одавно није школски одборник, и на његово место треба сада бирати новог одборника.

Ако одбор нађе да је С. Г. вршио умешно и савесно дужност школског одборника, може га поново изабрати;

2. Кад је Ј. С. уредно изабран од стране политичког одбора за члана школског одбора, али само пропуштена једна дужност из чл. 85. закона о општинама, онда треба ту погрешку сада поправити и послати одборску одлуку надзорној власти на одобрење, јер нема разлога да се бира нов одборник, ако овоме није протекао двогодишњи рок.

3. С. Т. не може се сматрати за члана школског одбора, кад он није утврђен писменом одлуком политичког одбора, и кад је доцније уредно изабран П. П., чији је избор одобрила и надзорна власт;

4. У начелу одлуке незаконито састављеног одбора могле би бити оспорене, али како су у овом случају у одбору суделовали увек председник општине и управитељ, као стални чланови одбора, и увек чинили већину, то се не може узети, да су одлуке незаконите;

5. Председник општине и управитељ никако не могу бити благајници школског одбора (чл. 56. став трећи), него благајника треба бирати између осталих чланова одбора.

Према томе незаконито је што учитељ рукује благајном школског одбора.

Због тога треба одмах изабрати благајника и предати му школску благајну у смислу чл. 59. поменутог закона.

6. Учитељ нема права да решава: кога ће примити за одборника, а кога не, него на случај појављеног питања о законитости избора кога члана одлучује цео школски одбор, и ако дође до несугласице и сукоба, ствар се доставља на решење окружном школском одбору у смислу чл. 64. истог закона, који те сукобе расправља.

А до ових сукоба не треба у опште да се долази, јер треба да се уноси више добре воље и од стране учитеља и од стране суда и одбора, да се задатак школе дигне на висину, на којој и треба да стоји, како би се постигли ресултати који се отуда очекују.

II

Суд општине рипањске, актом својим Бр. 69, пита:

„1. У Рипњу постоје већ два изабрана кмета, поред председника. Али одбор је донео одлуку: да се изабере и трећи кмет. Да ли оваква одлука одговара духу чл. 86. т. 5. зак. о општ.?

2. Кандидат за трећега кмета рођени је шурак једном од већ изабраних кметова, те, према томе, да овај кандидат буде и изабран, може ли се овде и како применути чл. 71. зак. о општинама? Да ли право примене тог зак. прописа припада првостепеној надзорној власти, или се такав избор може осујетити жалбом Државном Савету против избора. Јер, остане ли овај избор у снази, врло би често били случајеви изузећа из § 17. грађ. суд. пост.

Пошто је ово питање тако рећи горуће код нас, то се учтиво моли уредништво за одговор у наредном броју“.

— На ово питање одговарамо:

1. У члану 100. закона о општинама вели се, да свака општина мора имати „*најмање* два кмета".

Кад ни у једној другој одредби није овај број строго ограничен, јер чл. 88. говори само о саставу општинског суда, онда се из речи: „најмање", може извести правилан закључак, да овај број може бити и већи, према потреби која се буде појавила у којој општини.

О тој потреби, несумњиво има да решава општински одбор, и према томе, одлука његова о избору трећег кмета, с обзиром на чл. 86. т. 5. мора се узети као саобразна закону; и

2. Ако би за трећег кмета било изабрано лице, које стоји у таквом сродству са једним од већ изабраних кметова, да не би заједно могли остати на положајима према чл. 71. зак. о општинама, онда се такав избор може уништити и жалбом на Државни Савет, а може и сама надзорна власт тражити разрешење на начин предвиђен чл. 148. овога закона.

III

Суд општине трнавске, актом својим Бр. 1110, пита:

„Понова се моли уредништво, да изволи овоме суду, као свом претплатнику, у своме листу дати следеће обавештење:

Пресудом овога суда од 8. јула т. г. Бр. 1110, а према примедбама Краљевског Првостепеног Суда Бр. 11084, осуђена су оба стараоца једне масе, да се закуну на околност ту: да маса не дугује тужиоцу ништа на име дуга, већ да му је цео дуг исплатила. Па кад се закуну да се тужиоц од тражења као неумесног и недоказаног одбије и плати стараоцима дангубу; а ако се не би смели или хтели на наведену околност заклети, да маса плати тужиоцу спорни дуг по тражењу и остале парничне трошкове поменутом пресудом именоване.

Но по поменутој пресуди главни стараоц ове масе, није се хтео заклети, већ се о томе на дан извршења заклетве формално саслушао и казао, да се заклети не сме. А подстараоц — удова ове масе, заклела се је по пресуди на наведену околност.

Како је и на који начин сада напред поменута пресуда овога суда извршна, пошто је већ овако била изречена?"

— На ово питање одговарамо:

Истина, у §275. грађанског судског поступка прописано је, да ће се пресуда извршити на штету онога, који не буде хтео положити досуђену му заклетву, али овде није тај случај, јер је удова положила заклетву да маса не дугује ништа тужиоцу.

Ако се овоме дода, да је удова овде управо у своме делу, јер је она непосредни познавалац односаја масе и тужиоца, а први старалац са свим страно лице, коме околност, о којој се судило, није ни била позната, онда се не може узети да је тужиочево право доказано.

Ово у толико пре, ако је маса тужена не за своје дугове, него за дугове, које је учинило лице, чија се маса сада парничи.

И кад овако стоји ствар, онда се пресуда, по мишљењу уредништва, не би могла извршивати на штету масе, а тужиоцу остаје право да новим спором, где се заклетва не би досуђивала лицима, којима је околност, о којој се заклетва полаже, непозната, тражи своје право.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Чим је часник општински стављен под суд и у притвор за злочинства и преступе, поменуте у тач 1. и 2. чл. 32. закона о општинама, па ма он био пуштен и на јемство да се из слободе брани, мора се разрешити од дужности општинског часника, јер се за његово рааресење у том случају не тражи и то, да је он и остављен у притвору, па према томе и у фактичкој немогућности да дужност отправља.

Решењем првостепеног л.... суда од 6. октобра 1910 год. № 13876, стављен је Ћирко Ј., председник општине б.... под истрагу и у притвор за дело покушаја убиства. С тога је начелник среза ј.... решењем својим од 29. октобра 1910 год. № 20453, тражио од одбора општине б.... да овога председника разреши од дужности.

Одбор општински на свом састанку од 4. новембра 1910. год. донео је одлуку, да овом позиву надзорне власти не може следовати и председника разрешити од дужности из следећих разлога:

1., По чл. 122. закона о општинама, на положају председника општинског суда не могу даље остати лица, код којих наступи један од оних случајева, побројаних у чл. 32 закона о општинама.

У овом случају решењем полицијске власти представља се, да је наступио случај из тач. 3. чл. 32. закона о општинама, али тај случај није овде, јер председник Ћирко није ни у судском ни у полицијском притвору, нити је у притвору био, већ је, као саучесник у покушају убиства, стављен под истрагу и у притвор, али одма пуштен на јемство, да се из слободе брани, што се све види и из извештаја првостепеног л..... суда од 25. октобра 1910. год. № 32974, који је, у овереном препису, уз решење одбору достављен. Међутим, тачком 3. чл. 32. пом. закона, за разрешење председника, тражи се, да је он у притвору и у немогућности да председничку дужност врши.

2., Дело, за које је председник Ћирко стављен под суд и у притвор, није дело пређаве природе, нити дело учињено из користољубља, јер да је такав случај, председник Ћирко, према одредбама крив. суд. поступка о јемству, не би могао бити пуштен на јемство, јер се за дело пређаве природе учињено из користољубља кривац безусловно из притвора брани, и не може се ни под којим условом пустити на јемство ни материјално ни лично; међутим, по одредбама закона, само бешчастећи преступи и дела злочине природе доносе разрешење председника општ. суда. Да дело покушаја убиства није бешчастећи преступ, ни злочин, доказ је одредба чл. 44. казненог закона, по коме се покушај казни најмање са девет месеци затвора, а дело са оваком казном и врстом казне, преступ је, али не бешчастећи и из користољубља учињен, јер не повлачи губитак грађанске части.

3., Што је председнику Ћирку по одлуци одбора од 10. октобра 1910. год. № 1762. дато одсуство до 1. децембра 1910. год., те је одбор и са те стране у немогућности да изврши решење надзорне власти.

Надзорна власт добивши овакав извештај од општинског одбора, послала је сва акта Министру Унутрашњих Дела, тражећи, на основу чл. 148. зак. о општинама, да се поменути председник разреши од дужности.

Писмом од 11. новембра 1910. год. П№ 21539. Министар Унутрашњих дела спровео је сва акта овог предмета Државном Савету, и тражио, да на основу чл. 148. зак о општинама донесе одлуку, да се именовани председник општине б... разреши од дужности председника општинског.

III. Одсек Државног Савета нашао је, да је захтев о разрешењу овог часника на закону основан, па је стога, на основу чл. 148. зак. о општинама, решио, да се захтев о разрешењу усвоји.

Одлука од 18. новембра 1910. год. №10919.

У практичну пољопривредну школу, која постоји уз сваку пољопривредну, станицу, дужне су све општине дотичног округа сваке године шиљати по једног питомца из своје средине, а овај мора имати ове услове: да зна читати и писати, да има преко 16 година живота, да је здрав и добро развијен, да је доброг владања и да се код своје куће бави земљорадњом.

Суд и одбор општине б...., на свом састанку од 5. октобра 1910. године, донео је одлуку № 1222, да се за питомца за практичну пољопривредну школу у Лесковцу изабере Антанас син Р. Н., трг. из Б....., јер он има услове из чл. 7. закона о пољопривредним станицама. (Из ове одлуке види се, да су је донели председник, два кмета и два одборника, јер се — вели се у њој — многи од одборника не налазе код својих кућа, већ на страни у печалби).

Ову одлуку примила је к знању надзорна власт.

Али и преко овога, Р. Н., отац изабраног кандидата, изјавио је жалбу надзорној власти противу ове одлуке и навео, да је иста противна чл. 7. закона о пољопривредним станицама, јер се његов син не бави код своје куће земљорадњом, већ са свим другим послом.

Надзорна власт, по расмотрењу жалбе и односних акта, нашла је, да је поменута одлука на закону основана, па ју је с тога решењем од 30. октобра 1910. год. № 17942. одобрила, а жалбу као неумесну одбацила.

Противу овог решења надзорне власти, Р. Н., изјавио је жалбу Државном Савету, и у њој навео да је исто непра-

видно, јер је њиме одобрена одборска одлука, која је донесена од недовољног броја одборника.

III. Одсек Државног Савета, по расмотрењу како жалбе и решења, тако и акта овог предмета, нашао је, да решење надзорне власти, којим је одобрена одлука општинског одбора, при чијем су доношењу учествовала свега два одборника, не може остати у снази с тога, што је у истој одлуци изречно казато, да се за питомца пољопривредне станице бира жалитељев син, који се не бави земљорадњом, према чему је та одлука противна чл. 7. закона о пољопривредним станицама.

Стога је, на основу чл. 170. зак. о општинама, решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 2. децембра 1910. године № 11130.

Један случај казне за бесправно лечење.

Пресудом начелства округа в .... од 15. маја 1910. године № 6375, а на основу чл. 16. тач. 7. закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, кажњена је Марија удова Ђ. С., из В...., са педесет динара у корист народно-санитетског фонда, због бесправног лечења.

По изјављеној жалби, Министар Унутрашњих Дела нашао је, да је радња начелства правилна и на закону основана. С тога је решењем од 15. јуна 1910. године С№ 6530, пресуду начелства одобрио, а жалбу као неумесну одбацио.

У жалби Државном Савету, изјављеној противу решења Министровог, жалитељка Марија навела је, да се њено лечење састоји једино у намештању уганутих — сломљених делова руку и ногу, дакле без давања и употребе ма каквих лекова, и да јој је према томе ову радњу, коју она врши већ 30 година, требало претходно забранити, па тек, ако би је она и после тога вршила, осудити је на казну.

Државни Савет нашао је, да се предмет ове жалбе не тиче административног спора у смислу чл. 48. тач. 2. саветског пословника, за чије би расматрање био надлежан по чл. 5. зак. о свом уређењу и чл. 144. Устава, па је стога одлуком од 3. јануара 1911. године № 12649. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Ако у смислу чл. 172. закона о општинама жалба није предата оној власти, противу чије се одлуке изјављује, већ непосредно вишој власти, дужна је ова, и без упуштања у оцену главне ствари, одбацити је као непрописним путем поднесену.

Васа В., благајник општине к....., упутио је молбу одбору општинском и тражио, да му одбор уважи оставку на звање благајника општинског, пошто је, вели, према њему нерасположен један кмет.

Одбор општински, на основу чл. 112. и 86. закона о општинама, донео је одлуку, да му се оставка уважава, с тим, да до избора новог благајника врши дужност благајничку.

Незадовољан овом одборском одлуком, именовани благајник изјавио је жалбу и исту упутио непосредно надзорној власти. У жалби је навео, да је одлука неправилна с тога, што је његова оставка потекла пре месец и више дана, и одбор му је није хтео уважити тада, а сада је ову одлуку донео по вољи председника.

Надзорна власт, по расмотрењу жалбе и односних акта, нашла је, да је поменута одлука на закону основана, па ју је с тога решењем од 5. октобра 1910 г. № 21039. одобрила, а жалбу као неумесну одбацила.

По изјављеној жалби, III. одсек Државног Савета нашао је, да решење надзорне власти не може остати у снази из ових разлога:

Према чл. 172. закона о општинама жалбе се предају оној власти, противу чије се одлуке жалба изјављује.

У овом случају, када је жалба противу одлуке општинског одбора изјављена *непосредно* надзорној власти, она се у расматрање њено није могла ни да упушта, већ је требала, у смислу горњег законског прописа, жалбу да одбаци као непрописним путем поднесену.

С тога је на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 2. новембра 1910 године № 11309.

Један случај из чл. 10. закона о сувоземним јавним друмовима.

Одбор општине ст..а... на свом састанку од 18. октобра 1910. год. донео је одлуку № 3726., да се срески друм Марковац-Свилајнац насипе (оправи) кулуком, а овај кулук да се расподели, према суми непосредне порезе на земљиште и друге облике, сем личности[1]), само на оне пореске личности, које плаћају преко 10 динара. Као разлог за овакав распоред и деобу друма навео је то, што су многе пореске главе, које су имале деонице на овом друму, осиротеле и немају теглећу стоку.

Надзорна власт нашла је, да је ова одлука на закону основана, па ју је решењем од 19. октобра 1910. год. № 16620, на основу чл. 152. закона о општинама, одобрила, ну стим, да се овај пут изради што скорије, а најдаље до 1. новембра текуће године.

Противу овог решења надзорне власти, изјавио је жалбу Д. М. онд., Државном Савету и у њој навео, да је апсолутно немогуће овако огроман посао извршити трећином грађана, а међу тим и сви грађани треба, према свом имућуству, да сносе терете па и кулук, а не да једном држава или општина буде мати, а другом маћеха.

III. Одсек Државног Савета расмотрио је односна акта, па је нашао, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што је њиме одобрена одлука општинског одбора од 18. октобра 1910 год. № 3726., која је била противна чл. 10. закона о јавним сувоземним друмовима.

Стога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 17. новембра 1910. г. № 10729.

Јос. К. Ст.

[1]) По сразмери 40 метра на 100 динара непосредне порезе.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивци, ноћу између 18. и 19. овог месеца, обили су дућан и разбили у њему касу фирме Вукојчић и Станковић из Куршумлије. Том приликом однели су: 13 наполеондора, пет златних турских лира, неколико банкнота од по 100 динара и ресто у сребру.

Депеша начелника среза косаничког Бр. 464.

Непознати крадљивац, на дан славе „Св. Саве", у радничкој женској школи у Београду, покрао је следеће ствари: једну зелену, ручну ташну, у којој је био: један новчаник у коме је било 70 динара у сребру, један џвикер, три сребке дома средњих школа, једне глазе рукавице, један бон за железничка дрва и разне прибелешке и рачуни; један нов зимски капут и шешир; један женски нов жакет; један црни жакет и две матроске капе; и један нов мушки шешир. Непознати је оставио свој стари полуцилиндер и стари жути иберџиер поцепан.

Акт кварта савамалског Бр. 344.

Милија Ристић, момак овдашњи, има да одговара за крађу, али се налази у бегству.

Он је стар 18 година, средњег раста, сувоњав, плав, на десној нози има свежу рану.

Акт кварта теразијског Бр. 93.

Радул Недељковић и **Илија Јанковић,** земљоделци, оба из Лубнице, имају да се узму на одговор за крађу стоке, али се налазе у бегству.

Радул је стар 36 година, средњег раста, бркова црних, носа малог кукастог, обријан.

Илија је стар 45 година, црномањаст, бркова црних, такође обријан.

Акт начелника среза зајечарског Бр. 23879.

Живко - Светолик Костић, кројачки радник, осумњичен је за крађу сата, извршену Живку Миленковићу, бив. опанчару овдашњем.

Он је стар 18—19 година, смеђ, са малим једва приметним наусницама, у оделу затворено сиве боје — похабаном, са црним шеширом на глави и ципелама на шнир на ногама.

Украдени је сат сребрн, са 3 капка, и детелином емајлираном на првом капку.

Акт кварта теразијског Бр. 369.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

ТРАЖЕ СЕ

Пантелија Спасојевић, родом из Раче у ср. косаничком, ђак IV. разреда гимназије у Прокупљу, 27. септембра прошле године оти-

шао је из Прокупља за Крагујевац, и од тада се не зна ништа о њему.

Он је стар 17 година, раста средњег, косе плаве, очију зелених, кукастог носа у оделу грађанском, са шајкачом на глави и опанцима на ногама.

Акт начелства округа топличког Бр. 251.

Чедомира Станишића, из Азнића у Ст. Србији, слуге Љубе Новаковића, трговца из Чачка, нестало је 6. овог месеца и до данас не зна се где је.

Он је стар 15 година, очију црних, лица црвеног, у оделу грађанском са шајкачом на глави.

Акт начелства округа чачанског Бр. 419.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ноћу између 14. и 15. овог месеца, неко непознато лице украло је са кућних врата Николе Спасића, трг. овд. једну лавовску главу од месинга.

Акт кварта варошког Бр. 591.

Ноћу између 7. и 8. овог месеца украдено је Угљарској Компанији у Београду: два тега по 10 кгр.; 2 тега од по 5 кгр.; 2 тега од по пола кгр.; два тега (месингана) од по 200 гр. и два тега од по 100 гр. Ови се тегови разликују од осталих што су им алке за дизање потпуно учвршћене, а не покретне као обично.

Акт кварта савамалског Бр. 154.

КРАЂА СТОКЕ

Непознати крадљивци, ноћу између 11. и 12. ов. месеца, украли су Станку Стојановићу, из Зајечара, једног вола маторог 6 година, длаке жуте, без роваша, и краву матору 4 године, длаке сиве, на предњим ногама и плећима пераста, на челу цветаста, репа белог.

На покраденој стоци били су покровци од кучине.

Депеша начелства тимочког Бр. 336.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивце.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

16. ов. мес. возом, преко Земуна, приспела је у Београд једна циганска банда, која броји 7 чланова, од којих су пет људи и две жене. Како су стигли у Београд, одсели су у једну механу у непосредној близини железничке станице, где су свој пртљаг оставили, па се по вароши размилели и својим поступцима показали у правој боји. Тога истога дана, када су допутовали, дошли су у кафану «Битољ» двојица од њих и од кафеџије тражили да им размени једну новчаницу од 100 динара и за њу да наполеоне. Док им је газда из чанчета са наполеонима бројао наполеоне и одвајао оне, које су они желели, они су му том приликом, на брзу руку, смотали $4^1/_2$ наполеона.

Сутра дан, одмах по ручку, дошли су у радњу Душана Тодоровића, где су од једног његовог помоћника тражили да им промени 5 наполеона и за њих да 100 динара. Пошто им је помоћник избројао сто динара у српским новчаницама од по 10 динара, један од њих узео је новчанице али их је одмах вратио тражећи да му се у место њих да једна новчаница од 100 динара. Помоћник је примио новчанице натраг и кад их је пребројао видео је да му две новчанице нема, које је онај други благовремено стрпао у свој џеп где су му нађене и одузете, а они најурени из радње.

Истога дана између 12 и 1 часа по подне, најстарији из ове банде **Јусуф Мухамед,** дошао је у радњу Мих. Петковића, часовничара

у Краљ Милановој улици, на Теразијама, а у друштву са својим сином **Азисом** и женом му **Фатимом**, и тражио да купи један прстен. Када им је сопственик радње изнео дијамантско прстење они су му објаснили, истина с муком јер говоре само турски и арапски, да желе само брилијантско прстење, које им Петковић одмах и изнесе, а међу овим прстењем и један брилијантски прстен са 3 велика камена. Како им је цена изгледала и сувише велика, то прстен нису могли купити, већ су се манули прстења и затражили да купе један сат. За један сат који су изабрали, а који им се допао, давали су 15 динара по коју им цену Петковић сат није могао продати, те су они из радње изашли ништа не купивши. На један сат по њиховом одласку Петковић, примети да му нема оног брилијанског прстена са 3 камена, који су они разгледали и хтели купити, а који је коштао 1500 динара. Петковић је одмах о овом случају известио Управу града Београда, где је ускоро и цело друштво било сакупљено.

Сви чланови овога друштва налазе се у притвору код Управе града Београда, где се над њима води испитивање, и њихова имена су: **Јусуф Мухамед, Азис Јусуф, Фатима Мухамед** друга жена Јусуфова, **Касум Сали, Абдул Керим, Хасан Мухамед** и **Мејира Петмухамед,** девојка сестра Абдул Керимова. Неки од њих рођени су у Индији, у Калкути, неки у Алжиру, а Мејира је рођена у Цариграду. Неки су енглески, а неки француски поданици. Нашли су се у Босни где су, бар како они причају, продавали ћилимове купљене у Цариграду.

Код њих је нађено у новцу преко 1000 динара које у злату, наполеонима и полунаполеонима, великим дукатима, а које у сребру и српским новчаницама. Осим тога међу њиховим стварима нађено је нових ствари које су, по свој прилици, покрали по разним местима у којима су се бавили. Ту има: два пара нових женских ципела, два пара нових. више малих дечијих чизмица, неких нових шалова, више миришљавих сапуна, петнаестак лутака, исто толико дечијих играчака од гуме (разне животиње), кутија са мирисима итд.

По њиховом казивању у последње време били су у Цариграду, у Бугарској, Румунији, Пешти, по Босни, одакле су се сви скупа кренули, преко Србије, у Цариград па су се мало задржали у Београду.

Управа је утврдила да је Јусуф Мухамед и пре извесног времена долазио и бавио се у Србији, а исто тако сазнала је, да је ова компанија, бавећи се по разним градовима вршила разне крађе и преваре.

Они говоре само турски и арапски, и ни једног другог језика не знају.

Износимо њихову фотографију и молимо све власти и приватна лица, да јаве Управи града Београда, ако би што год знали о овим личностима, с позивом на акт Бр. 2091.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 4. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 30. ЈАНУАРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласиика“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за полициског писара треће класе среза љубићског Божидара Тошића, полициског писара исте класе начелства округа чачанског, по службеној потреби;

за полициског писара треће класе начелства округа чачанског Стојана Гавриловића, свршеног правника и практиканта Управе вароши Београда; и

за полициског писара треће класе среза љубићског Димитрија Кузмановића, апсолвираног правника и практиканта Апелационог Суда,

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 22. јануара 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела. Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Павле Јевтић, полициски писар друге класе среза љубићског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 22. јануара 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за лекара среза лужничког Др. Божидара М. Банковића, лекара среза качерског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 22. јануара 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Чедомир Маринковић, полициски писар прве класе среза љубићског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 22. јануара 1910. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(НАСТАВАК)

Да ли заиста, као што то, у наведеном његовом решењу, узима Касациони Суд, постоји однос солидарности између првога и другога купца, за изравнање мањка који се покаже трећом продајом према другој? Тај однос може имати свог извора или у уговору[1]), и тада имамо уговорну солидарност, или у закону, и тада имамо законску солидарност[2]). Да, у горњем случају, нема уговорне солидарности, то је ствар јасна: никакав споразум између првога и другога купца није утврђен да они солидарно буду обавезни, за диференцију између цене на другој и трећој лицитацији, према повериоцима (односно дужнику)[1]).

О чему би, дакле, могло једино бити говора, то је о солидарности којој је основ у самом закону, специално о оној о којој имамо одредбу у §-у 804. који овако гласи: „Ако није кривица једнога него више њих онда су дужни сви заједнички један за све и сви за једнога штету накнадити. А они међу собом нек се равнају, и по мери кривице исправљају колико на кога да спадне —“ (§ 1302. Аустр. Грађ. Зак.). Што је сигурно то је да штета која је повериоцима (односно дужнику) причињена тиме што је дошло чак и до треће продаје није резултат заједничке радње првога и другога купца, била та радња намерна или ненамерна (погрешка већа или лакша, culpa levis или culpa lata[2]).

То је, у осталом, тачно приметно и Г. Михаило Тадић, у својој расправи: *О одговорности купаца за накнаду штете код јавних продаја (Архив,* год. 1906., стр. 145. и 146.). Радња из које је, за повериоце (односно дужника), проистекла штета, то јест неполагање цене дате на првој продаји, од стране првога купца, и неполагање цене дате на другој продаји, од стране другога купца, јесу два оделита чина, која између себе стоје само у тој чисто објективној вези, да су они причинили једну и исту штету реченим лицима.

Али, солидарна одговорност може постојати и онда ако је штета проузрокована засебним и независним радњама два или више лица. Истина, према стилизацији § 804. Грађ. Зак., могло би се су-

---

[1]) § 545. Српскога и § 891. Аустриског Грађ. Законика; Stubenrauch, *op. cit.*, II, S. 229. ff.. Ради потпуности, додајемо да солидарност може имати свога основа и у тестаменту (завештању, последњој вољи — § 424. Грађ. Зак.) као и у уговору на случај смрти (§ 425. Грађ. Зак.): то бива када се наследницима или легатарима нареди да извесну обавезу, која је иначе дељива, испуне солидарно. На тај начин, ова прва врста солидарности назива се општим изразом: ***вољна солидарност*** (јер потиче од ***воље*** појединаца).

[2]) Примећујемо, да је овде реч о пасивној солидарности (la solidarité passive, passive Correalität), оној међу садужницима, од које треба разликовати солидарност активну, ону која може постојати међу саповериоцима (correi credendi или stipulandi, la solidarité active, active Correalität). Ову последњу солидарност § 545. Грађ. Зак., који говори о солидарности (међу дужницима), и не спомиње.

[1]) Солидарност може имати свога извора још и у недељивости предмета обавезе, што, такође, горе није случај: обавеза првога и другога купца ту се састоји у давању једне суме новаца, а таква обавеза је сасвим дељива.

[2]) По аустриском праву, ако је заједничка радња која је штету проузроковала била намерна (vorsätzlich, in böser Absicht), тада је одговорност учинилаца штете солидарна; ако је, пак, та радња била ненамерна, ако је она само једна погрешка, тешка или лака (Versehen), тада је обавеза проста, и штета се дели међу проузроковаче њене, осим случаја да се не може да одреди мера одговорности појединих учинилаца штете и у коме случају је њихова обавеза накнаде штете солидарна. B. Stubenrauch, *op. cit.*, II, S. 624.; Rušnov, *Tumač občemu austrijskomu građjanskomu zakoniku,* Knjiga II, strana 682 и даље).

дити да наш законодавац мисли само на случај да је штета резултат заједничке и договорне радње два или више лица (communi consilio, gemeinschaftlich: § 1304. Аустр. Грађ. Зак.), али то не би било основано тврђење. Ми се, код овога питања, морамо обазрети и на аустриско право, као изворник нашем приватном праву. И ако ни §§ 1301. и 1302. Аустриског Грађанског Законика не предвиђају малочашњи случај[1]), ипак коментаристи тога Законика говоре о солидарности и у таквом случају, а на име онда „ako je ista šteta, вели Rušnov у своме Tumač-у obćemu austrijskomu gradjanskomu zakoniku (II, str. 683), počinjena tako činom jednoga kao i činom drugoga (n. pr. ako su dvie osobe, koje nisu medju sobom bile u dogovoru, t. j. od kojih jedna za nakanu druge znala nije, zajedno upalile dva hitca na trećega, kojimi obimi hitci nastala je njegova smrt), tako da bi bio čin jednoga dovoljan da prouzroči štetnu posljedicu, jer je onda svaki po načelu, da ima odgovarati za posljedice svoga čina, i cijelim njegovim činom prouzročenu štetu naknaditi dužan (Vidi Hasenhörla II. str. 120—121)“.[2]) Иначе, то јест изван претпоставке о којој је, у горњем цитату из Rušnov-a, реч, у случају када међу учиниоцима штете није било договора, штета ће се, каже Stubenrauch (*op. cit.*, II., S. 625), поделити на равне делове међу њене учиниоце, ако се већ не би могло одредити у којој је мери ко од њих за штету крив (...„wenn sich nicht bestimmen lässt, welchen Antheil die Handlung eines jeden an der eingetretenen Beschädigung habe“).[3])

Ни под овај случај солидарности не можемо подвести заједничку и потпуну одговорност првога и другога купца за мањак који трећа продаја, упоређена са другом, покаже. Јер, обавеза коју имају та два лица да тај мањак плате проистиче из уговора које су она, прво на првој а друго на другој продаји, закључила: ми смо већ имали прилике рећи, напред, да, сваки уговор садржи у себи ту прећутну клаузулу, да ће једна уговорна страна бити обавезна накнадити другој страни сваку штету коју би ова претрпела услед евентуалнога, тоталнога или парцијелнога, неизвршења уговора од њене стране (Schuldverletzung). Дакле, штета коју поверилац (односно дужник) могу имати услед тога што купац на лицитацији своју цену не положи јесте штета уговорна, а обавеза да се та штета накнади јесте уговорна обавеза. Међутим, као што и Г. Тадић умесно примећује, §. 804. Грађ. Зак. не мисли на ту штету нити на такву обавезу накнаде штете: тај пропис говори о неуговорној штети и неуговорној обавези накнаде штете, то јест о штети и обавези накнаде штете између лица која не стоје ни у каквом уговорном односу у вези са том штетом и том обавезом. То се, у осталом, види и из Аустриског Грађ. Зак., а специално из његовог §-а 1301., доведеног у вези са §-ом 1302., (који, § 1302., одговара §-у 804. Срп. Грађ. Зак. код чијега се тумачења, наравно, мора имати у виду и његов изворник) који се (§ 1301.) овако изражава: „Für einen widerrechtlich zugefügten Schaden können mehrere Personen veranwortlich werden, indem sie gemeinschaftlich, unmittelbarer oder mittelbarer Weise, durch Verleiten, Drohen, Befehlen, Helfen, Verhehlen u. dergl.; oder, auch nur durch Unterlassung der besonderen Verbindlichkeit, das Uebel zu verhindern, dazu beigetragen haben“, што значи: „За какву противправно нанесену штету могу више лица бити одговорна, у колико су она заједнички, непосредно или посредно, томе приномогла, завађењем, претњом, заповедањем, помагањем, прикривањем и другим, или самим занемарењем нарочите дужности, која им је налагала да зло спрече“.[1]) Дакле, у §§-има 1301. и 1302. Аустр. Грађ. Зак., па, разуме се, и у §-у 804. нашега Грађ. Зак., реч је о штети коју једно лице, неком другом према коме оно не стоји у облигационом односу, нанесе својом недопуштеном радњом, била ова, уз то, још и кажњива (радња коју француски правници називају тада le délit péna!) било да она то није (што француски правници зову le délit civil).[2]) У овом смислу можемо навести и § 1303. Аустр. Грађ. Зак. који вели: „In wie weit mehrere Mitschuldner bloss aus der unterlassenen Erfüllung ihrer Verbindlichkeit zu haften haben, ist aus der Beschaffenheit des Vertrages zu beurtheilen“, а то значи: „По својству уговора судиће се у колико више садужника имају да одговарају само због тога, што су пропустили испунити своју обавезу“.[3]) Када, дакле, законодавац, у аустриском праву, питање о одговорности садужника (Mitschuldner) расправља у специалној одредби, §-у 1303. Аустр. Грађ. Зак., за случај да је штета произишла из уговорнога односа, онда то значи да, у §§-има 1301. и 1302. истога Законика, тај законодавац говори само и једино о штети неуговорној.[4])

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Ж. Перић.

[1]) «Des zweiten Hauptfalles, wenn nämlich ein Schade von mehreren Personen *ohne Einverständniss* herbeigeführt wurde, hat unser Gesetz nicht insbesondere erwähnt“, вели Stubenrauch, *op. cit.*, II, S. 624 und 625.

[2]) И Г. Тадић није пропустио навести, у својој, напред наведеној, расправи, овај случај солидарне одговорности.

[3]) B. Rušnov, *op. cit.*, II, str. 683.

[1]) По преводу Д-ра Драг. Аранђеловића, *op. cit.*, стр. 168..

[2]) В. дефиницију речи: le délit et le quasi-délit код B. Lacantinerie, *op. cit.*, II, p. 935 et 936.

[3]) По преводу Д-ра Драг. Аранђеловића, *op. cit.*, стр. 168..

[4]) B. Stubenrauch-ово објашњење §-а 1301. Аустр. Грађ. Зак., где овако почиње (наслов објашњења): „Concurrenz des Verschuldens mehrerer Personen bei Delicten“ II, S. 622.

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

§ 3. Објекат увреде и клевете.

Част по себи, вели се, не може бити објекат увреде и клевете, *јер она не може бити одузета*, као што то може н. пр. живот, слобода итд., јер је дакле част *неповредима*.[1]) Заступници овог мишљења схватају различно објекат увреде и клевете:

1° Према *Binding*-у објекат ових кривичних дела је *воља*, која полаже на поштовање части, која, дакле захтева респектовање части.[2]) Човек има вољу, да се не напада на његову част, и онај, који би то ипак учинио, повредио би тиме ту вољу. Ово мишљење је неумесно зато, што из њега излази, да је немогућа увреда или клевета душевно болесног лица, пошто оно нема воље. *Binding* држи ово за умесно.

2° Према некима је објекат увреде и клевете т. зв. *стална част*, т. ј. *уважење*, углед, или, како се још каже, добро име.[3]) Међутим неко може имати уважења, добро име, али немати части, и обрнуто неко може имати части, али немати уважења, н. пр. зато што је потпуно непознат у средини, где живи. Према томе се не може сматрати као об екат увреде и клевете оно, чега може и не бити, и ако њих има.

3° *Liepmann*[4]) и *Hess*[5]) налазе различне објекте за увреду и клевету. Објекат клевете је, вели, *важење* код других („Geltung im Urteil andser“), *добро име* („Guter Name“), *репутација* („Leumund“), *добар глас* („Guter Ruf“), како се они на разне начине изражавају. Објекат пак увреде је, вели, *Liepmann*, *осећање сопственог важења* („Gefühl der eignen Geltung“), а *Hess осећање части* (Ehrgefühl). Против наведеног објекта клевете важи оно, што је мало час речено односно другог мишљења. Што се пак тиче објекта увреде, на име осећања свог важења и осећања части, њих не мора бити, па ипак да има увреде и клевете, према томе и части. Сем тога душевно болесни и неодрасла деца не би могли бити жртве ових кривичних дела, што и тврде *Liepmann* и *Hess*.

Сва су дакле наведена мишљења погрешна. Но погрешна је и њихова заједничка полазна тачка, на име тврђење, да част по себи не може бити објекат увреде и клевета зато, што је она према схватању њихових заступника неповредима.

Пре свега част у смислу, у коме се овде узима, дакле чак и т. зв. унутарња част повредима је. Увредом и клеветом она се може смањити, па и поништити. Превиђа се, као што је *Liepmann* поред осталих нагласио, „да свако теже обесчашћење, а особито продужено непоштовање може чак горим учинити човека, против кога је оно управљено, кад му одузме поверење у сопствену снагу и потпору других лица“. Али она могу,

[1]) В. *v. Liszt* § 95 II 1, *Binding I* 136, *Frank* 306, Kohler GA 47 1.

[2]) 136.

[3]) Тако *v. Liszt* § 95 II 1, *Frank* 307, *Merkel* 287, *Meyer-Allfeld* 421, *Olshausen* § 185, 2.

[4]) 228.

[5]) Die Ehre und die Beleidigung des § 185 (1891), стр. 27.

продужује он умесно, и гору штету овом лицу нанети, на име погоршати с продуктивном вредношћу и његову карактерност, јер од „презираног“ постаје огорчени и егоистични „презирач“, од јаког карактера слаб и недостојан аривист.

Сем тога баш и кад би било тачно тврђење о неповредимости части, то ипак не може бити разлог за то, да се она сама не сматра као објекат увреде и клевете. Има на име и других добара, која су неповредима, па су ипак објекат кривичних дела. Тако је н. пр. право својине неповредимо, јер крадљивац не постаје одузимањем ствари сопственик исте, па је ипак то право објекат крађе.

Као објекат увреде и клевете има се дакле сматрати *част* и то *унутарња* част.[1]) Разуме се пак по себи, да посредно може бити објекат и т. зв. *спољна* част, т. ј. уважење код других, добар глас, репутација.

§ 4. Пасивна способност за увреду и клевету.

Може бити увређен и оклеветан онај, који има ма коју од вредности, што сачињавају част. Пошто једна од њих, на име људско достојанство припада сваком самим тим, што је једно људско биће, то сваки може бити увређен и оклеветан. Према томе има пасивну способност у питању и онај, који је осуђиван за т. зв. *бесчастећа* кривична дела. Грађанска част, на име о којој је реч у § 18. к. з. није истоветна са чашћу, која је објекат увреде и клевете; губитак исте не обухвата и губитак људског достојанства. Ко би довикнуо некоме, који је издржао казну за крађу, „лопове“, могао би му тиме према околностима нанети увреду, и ако не клевету.

Има ипак неколико случајева, где је врло спорно, да ли постоји пасивна способност у питању. То су случајеви:

А. Деца.

Према претежном мишљењу и деца могу бити увређена и оклеветена.[1]) Она истина немају свих вредности, које сачињавају част, али им никад ни недостаје једна од њих: људско достојанство.

Према *Liszt*-у дете може бити жртва кривичних дела у питању само онда, кад је ступило у известан круг дужности, н. пр. у школи, и кад је ових дужности свесно[2].) Против њега је умесно приметио *Bar*,[3]) да би се тиме привилегисала школска деца и тиме учинила неправда деци, која се уче од њихових родитеља или иначе privatim. Сем тога, као што он даље умесно примећује, морална вредност се не прибавља самим ступањем у известан круг дужности, већ испуњавањем тих дужности. Најзад ако деца немају моралне вредности или друштвене, имају бар људско достојанство.

[1]) B. *Meyer-Allfeld* 424, *Olshausen* § 185, 2 c, *Kohler* 140, *Binding I* 139.

[2]) § 95. II 2.

[3]) 185. пр. 141.

Према *Frank*-у[1]) дете постаје пасивно способно за увреду и клевету онда, кад се његов карактер подвргава оцени, која има утицаја у људском друштву. Но не може се, вели, тачно одредити тај тренутак, а само је извесно, да он може наступити раније од цивилне и кривичноправне одговорности. Ово би мишљење било умесно само онда, кад би се част састајала искључиво из моралне, правне и друштвене вредности, а не и из људског достојанства.

Према *Liepmann*-у[2]) деца могу бити жртве кривичних дела у питању, јер и њима припада људско достојанство као једна врста вредности, и шта више могу имати и социјалну вредност, на име кад заузимају извесан социјалан положај као шегрти, пиколо н. пр. Али он чини као и *Hess*[3]) једно ограничење у погледу њихове пасивне способности за *увреду*. Деца могу, вели, бити увређена. само у колико имају увиђавности потребне за разумевање смисла радње управљене против њих. Тако блудни говор или радња пред децом неће бити, вели, увреда, ако су она несвесна значаја истих. Ово схватање је неумесно. Оно потиче из његовог схватања објекта увреде. Као што је речено, тај је објекат према њему *осећање* сопственог важења, а према *Hess*-у *осећање* части. Пошто се пак то осећање ни најмање не дира, кад се не разуме значај радње управљене против њега, то не може онда ни бити говора о увреди. Но као што се је видело, овако схватање објекта увреде је погрешно, према томе и његов закључак, о коме је реч.

Против мишљења, да увреда детета не постоји, кад оно не разуме смисао радње, наведена су и следећа два умесна аргумента:[4]) 1. И за постојање кривичних дела против тела, живота и имања, без значаја је то, што би повређени у време дела био можда у стању бесвесности, или што не би никад сазнао за повреду свог права. Зашто да је онда разумевање значаја радње управљене против части потребно за постојање увреде?! При томе се предвиђа, вели *Liepmann*, да би побио ову примедбу, да су код деликата против тела, живота или имовине у питању *телесни или реални суистрати*, који се нападом вређају и онда, кад повређени ништа од тога не осећа, што није случај с увредом.[5]) Али то није случај с њом зато, што он погрешно схвата њен објекат. — 2. За појам увреде је довољно, да је и неко трећи сазнао радњу управљену против части и разумео њен значај. Према *Liepmann*-у ово наравно није довољно, пошто је према њему објекат увреде осећање свог личног важења.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) 307.

[2]) 334.

[3]) 27.

[4]) *Liepmann* 336 против *Reichsgericht*-а.

[5]) 336.

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

Изузетно од овога чини шпански казнени законик по коме се и нехат кажњава исто тако генерално као и умишљај. Редовно се казни фактичко остварење противправне последице, а као субјективни квалитет радње увек је довољна несмотреност или лакомисленост виновника. Ово вреди и за нека партикуларна немачка законодавства која су стајала под Фајербаховим утицајем. По Фајербаховој теорији *психичке аринуде* суштина је нехатна у свесној повреди дужности свакога човека да буде пажљив (obligatio ad diligentiam). Ова obligatio има генерални карактер те и кажњивост нехата мора бити генерална (Hippel, Vorsatz 457.).

Глава трећа

Српско позитивно законодавство и литература о умишљају и нехату.

I. Српско позитивно законодавство и раније и доцније нема никаквих одредаба ни о умишљају ни о нехату. Остала законодавства имају бар одредбу о заблуди по којој незнање кога битног обележја кривичног дела искључује кажњивост за умишљај, те се отуда посредно изводи да је умишљај воља која је управљена на остварење свију обележја једнога кривичнога дела. Код нас нема ни те одредбе о заблуди. Законъ за злочинства и преступе у кнежевству србскомъ од 6. юля 1859., Криминалый (казнителный) законикъ за княжевство Србію, од 29. марта 1860. године, са свих својих двадесет и три измене до данас, па и њихов претходник, Казнителный законикъ за полицаине преступке од 1850. године, немају ниједне одредбе која би одређивала појам умишљаја и појам нехата. У њима се нигде не одређује каквога субјективнога квалитета треба да буду све кажњиве радње. Међутим у специјалном делу сви законици предвиђају и умишљене и нехатне деликте. Тако на пр.: законикъ за полицайне преступе од 1850. године у своме § 1. вели: „Сваки є дужан, повиновати се законімъ полицайнимъ наредбама. Ко не учини наредбомъ наложено казни се, и после мора онъ опетъ оно исто учинити. Овај општи пропис несумњиво односи се на све врсте делања и он наређује да ће свака радња којом се вређа наредба власти бити кажњива. Али закон у својим даљим одредбама предвиђа неколико нехатних деликата. Отуда би се могао извести закључак: да код полицајнихъ преступа“ т. ј. ситних кривица, данашњих иступа, вреди правило да се нехат и умишљај изједначују, у колико закон изрично не наређује да ће само умишљај или само нехат, једно на један а друго на други начин казнити. Нехате деликте предвиђа овај закон у §§ 11, 53, 129, 185. и 186. (Интересантно је поменути да у § 53. овај закон казни покушај самоубиства).

Данашњи казнени законик у специјалном делу, нарочито у глави XV о убиству и у XIX о повреди тела на више места говори о намерном и нехатном

вршењу кривичних дела. Свакако термин »намера« употребљује закон не само у смислу долуса већ и нешто више од тога, желећи да тим означи *циљ* делања. Закон је усвојио термине умишљаја и нехата којима никакво значење није одредио.

II. Ми смо до сада имали два коментатора нашега казненог законика: Ђорђа Ценића и Д-р Косту Петковића, који се по датумима разликују за 43 године. Ни Ценић ни Петковић ни на једноме месту својих коментара немају речено: каква субјективна квалификација кривичнога дела треба да буде па да би закон за њу везивао казну. Они нам нигде не дају одговора на питање: уноси ли наш законик субјективне елементе у обележје кривичнога дела, или, чини ли од субјективних елемената бар претпоставку за примену казне, и какав субјективан квалитет радње треба да буде да би било места примени кривичнога законика. И коментари по примеру законика не знају за једно начелно схватање питања, већ код појединих параграфа, где је изрично поменут умишљај или нехат, дају одредбе о њима. Јасно је међутим да се не само код оних параграфа, где се умишљај и нехат изрично траже, мора о њима водити рачуна, него се о томе мора бити начисто апсолутно код свакога деликта.

Ценић описно дефинише умишљај или »намишљај« као решење, *вољу* да се изврши једно *одређено кривично дело* (овога или онога дућанъ обити). Та се воља остварује »чрезъ решимостъ, кад се т. ј. реши да намеру своју и изврши«. (стр. 133.). Воља се међутим не остварује одлуком да се оствари већ радњом, покретима тела, који стварају последицу.

Ценић не зна за поделу умишљаја. Ипак он напомиње Фајербахову culpa dolo determinata, ма да јој не даје никакав практичан значај. „Ако је когодъ ктеюћи какво забрањено дѣло учинio, па изъ тога произаће и друго кое е онъ предвиђао, или увидети могао, гди се дакле хотимице и нехатъ стичу, тако на пр. ктео когодъ само да рани и раніо га, но изъ те ране и смртъ произаће, онда се и едно и друго као идеалный стицай казни“. (стр. 538. и 539.). Ценић не чини разлику да ли се предвиђана као могућна последица хтела или није хтела, па да у првом случају буде dol. eventualis а у другом culpa lata, већ предвиђа само нехат. За њега дакле не постоји никакав даљи појам ван непосредног умишљаја.

Ценић карактерише нехат као ненамерно остварење кривичнога дела, које се могло при довољној пажњи спречити.

Он разликује две врсте нехата лакомисленост, пустош, или свестан нехат и непажњу, несвестан нехат.

Судећи по примерима које је Ценић навео за потврду свога схватања о подели кулпе, он је није добро разумео.

Други коментатор Петковић говори о умишљају код § 155. Крив. Зак. Он вели да хотичност као таква по самом филолошком значењу речи обележава намеру. Задржавајући исто значење и у правном смислу речи хотичност радње код дела убиства показује да је убиство *вољно*, да се оно *хтело*. (стр. 255.). У детаљније одређивање појма Петковић се није упуштао.

О нехату он говори код § 158. Крив. Зак. (стр. 265., 266.) и као нехат, небрежење, непажњу, несмотреност у правном смислу речи разуме сваку радњу против личности, имања или права коју је њен извршилац могао да избегне да је био пажљив, предострожан, смотрен до мере обичнога, статистички просечнога човека. Разни степени овога нехата и то груби нехат, који може да се избегне са најобичнијим способностима, без икаква трага какве нарочите пажње, обични нехат, који може обична пажљивост просечнога човека да избегне, и нижи степен нехата, који може да избегне само нарочита пажња, немају уплива на саму кажњиву страну нехата, већ само на степен кажњивости.

III. Монографске књижевности о овоме питању нема. Отуда је гледиште литературе измењено само у једноме систематском делу из кривичног права: Јована Авакумовића.

Авакумовић, што се могло очекивати од једнога научнога дела, не показује нигде генетичку везу умишљаја и нехата, нити говори о потреби једне такве институције у кривичном делу. У том погледу он се равна са коментаторима нашега Крив. Законика.

Елементи су dolus-a *воља, намера* и *радња*. Воља има свој почетак у томе што човек хоће да подмири неку своју потребу, пожуду, на прилику што би прибавио какву имовину. Кад човек за остварење такве своје воље предузме какву незакону радњу, онда воља већ постаје недопуштеном намером (стр. 428., 429.). Авакумовић не разуме под вољом хотичност последице, већ мотиве за постанак намере.

Дефиниција dolus-a, на страни 434. гласи: „dolus је кад човек намерно предузме какву радњу или пропусти нешто да уради, с намером да би постигао какав недопуштени резултат, знајући да је незаконита та радња или пропуска“.

Culpa или нехат по Авакумовићу јесте у казненом праву појава(!) која се може овако карактерисати: она је каква радња или не радња, у којој се показује *непажња;* она ствара какво некажњиво дело *против воље или бар без знања* онога, који има да одговара за тај кажњив резултат. Најпосле појам culp-е претпоставља и то да је било могуће спречити кажњиви резултат, кад би се употребила обична пажња и смотреност у раду. Нехат се дели на нехат из злоћудости (свестан) и из несмотрености (несвестан).

IV. Кад једно питање од еминентне практичне важности законом није регулисано свакако је нужно имати у јудикатури једно константно мишљење. Ту ваља очекивати какву начелну одлуку Касационог Суда. У свима земљама нарочито у Немачкој, чији законици не садрже законске дефиниције долуса и кулпе, има много начелних и специјалних одлука највишега суда о њима. Начелне одлуке нема до сада у Збиракама објављеним. Гледиште се бар донекле ипак да израдити по неколико специјалних одлука.

У *Новој Збирци* Ст. Максимовића на стр. 266—268 има овакав пример. Полициски чиновник оптужен за неизвршење осуде по штампарској кривици. Први га суд ослободио јер налази да је он имао и других хитних ствари на извршењу те га је службени посао спречно. Касациони Суд то поништи и чиновник буде кажњен са 5 дана затвора по § 128. Кривичног Закона у коме се вели: „Чиновник, који *оклева* да изврши казну и т. д.“ Апелациони Суд поништи ту пресуду што се из акта овог оптужења не види нити доказује *намерно оклевање* оптуженога, већ просто *небрежење*, што не преставља кривицу, која је предвиђена горе реченим законом“ Касациони Суд поништи решење овога Суда Апелационог са ових разлога; „Суд Апелациони наводећи разлоге, на којима оснива поменуто решење, признаје да пресуде због којих је г. Јеремија оптужен нису извршене једино из небрежења његовог а никако са оклевања што се за овакво дело тражи, пошто обе оне речи „оклевање“ и „небрежење“ нису ништа друго до израз једне исте радње или управо нерадње, из које кривица као последица произилази као што је то већ и општом седницом К. С. решено.“ Апелациони Суд дâ овакве против разлоге: „К. С. у горњим примедбама, наводи да између речи „оклевања“ и „небрежања“ нема никакве разлике. Такво мишљење некоректно је, јер небрежење и оклевање није једно исто. Кад когод учини кривицу зато што је оклевао да изврши своју дужност, онда се ту увек претпоставља зла намера његова, и он знајући да то чини противзаконо, чини нарочито ради тога да би ствар остала без правних последица, — а код небрежења нема никад зле намере, него је *немарљивост проста*, где извесно лице случајно, или нехотично не ради свој посао тачно, па због тога изађе неправилност у његовој радњи“. Општа седница К. С. одбацила је ове противразлоге.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Општински суд дужан је да се стара о добром одржању мостова и путова и у опште о могућности за лак и безбедан саобраћај у свом реону.

Збор општине З...., на дан 28. новембра 1910 године, донео је одлуку, да се не прави мост преко воде, у »Поповој улици“, који би везивао ову улицу са железничком станицом.

Надзорна власт решењем од 9. децембра 1910 године № 17226. обуставила је од извршења ову зборску одлуку из ових разлога:

Претписом Министра грађевина од 8. марта 1910 године № 1678. наређено је, да се у З.... просече нова — „Попова“ — улица у ширини од 18 метара као

приступна улица, која спаја варош са железничком станицом, те да се на тај начин омогући веза вароши са железничком станицом. Све је урађено, само је остало да се још сагради мост преко реке. Подизањем овог моста, општина би подмирила своју једну битну потребу, јер би само средством овога моста био омогућен колски саобраћај са железничком станицом, пошто друге приступне улице за колски саобраћај са железничком станицом и нема.

По тач. 3. чл. 95. закона о општинама, општина, односно општински суд дужан је, да се постара за лакоћу и безбедност саобраћаја у своме реону.

Наведеном зборском одлуком, кад би иста остала у снази, општина би била доведена у немогућност да изврши своју дужност, прописану јој поменутим законским прописом, јер би у том случају железничка станица остала за колски саобраћај неприступачна. Разуме се, да би у том случају трпела огромну штету привреда и трговина не само вароши З . . . ., већ и околини, а без сумње, да би то било штетно и по државне интересе.

С тога је цео предмет са својим решењем спровела Министру Унутрашњих дела.

Налазећи, да је решење надзорне власти на закону основано, Министар је писмом од 13. децембра 1910 год. П№ 23934., а на основу чл. 152. закона о општинама, послао Државном Савету сва акта овог предмета на коначно решење.

Трећи Одсек Државног Савета по расмотрењу односних акта, нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. С тога је, на основу чл. 152. закона о општинама, решио, да се решење надзорне власти одобри.

Одлука од 31. децембра 1910. године № 12126.

Противу решења и одлука надзорне власти о задржању од извршења одлука општинског суда, одбора, или збора, жалбе се изјављују Државном Савету, а не Министру Унутрашњих Дела.

Ђ. Ч., агент и заступник Дунавског Паробродског Друштва, обратио се одбору општине шабачке, са молбом, да друштво, на земљишту општинском подигне своју агенцију са потребним магацинима, за смештај трговачке робе, а у интересу извозне трговине, пошто је Шабац најјача извозна станица. Као накнаду за кирију на земљиште, друштво је понудило, да те грађевине, које би према плановима и предрачуну коштале преко 40.000 динара, оно ужива за 40 година, а после тог рока да остану својина општине шабачке.

Одбор општински донео је одлуку 10. августа 1909. године № 16299., да се понуда, као корисна по општину, прими у начелу, с тим, да се остали услови регулишу специјалним уговором.

Начелство округа подринског на основу чл. 152. закона о општинама, решењем од 14. августа 1909. год. № 11970., задржало је ову одборску одлуку од извршења.

Противу овог решења, Ђ. Ч. изјавио је жалбу Министру Унутрашњих дела, и молио, да се решење начелства, као неправилно, поништи.

Министар је нашао, да се по чл. 170. закона о општинама, жалбе противу решења и одлука надзорних власти над општинама, донетих на основу поменутог закона, изјављују Државном Савету. Па како ни једним другим законским прописом није предвиђено, да се Министру Унутрашњих дела изјављују жалбе противу решења надзорне власти, донетих на основу чл. 152. закона о општинама, о задржању од извршења одлуке општинског одбора, то је, на основу чл. 27. Устава, решењем од 15. септембра 1909. године П№ 20559. одбацио ову жалбу као ненадлежној власти поднесену.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је жалбено решење Министрово правилно и на закону основано. С тога је одлуком од 3. јануара 1910. године № 12642. одбацио жалбу као неумесну.

Када при извршењу извршне судске пресуде осуђени не буде у стању вратити тужиоцу досуђене папире од вредности у натури, дужан је накнадити њихову вредност по курсу.

П. И. Ј., овд. трговац, поднео је кварту варошком на извршење извршну пресуду београдског првостепеног суда од 16. новембра 1907. године № 23612., да му се од Н. Б., трг. овд., наплати досуђено потраживање у готову новцу у 8371·10 дин. и да му се врате вредећи папири, именовани у пресуди, са купонима, у вредности 25199 дин. — свега 33.570·10 дин.

Позван да измири досуду, Н. Б. изјавио је: да папире није у стању да врати, зато, што их је отуђио још пре парнице, и да је за измирење целокупне досуде положио 34.500 дин. у депозит трговачком суду још за времена вођења парнице, молећи, да се тај новац сада изузме и употреби на измирење досуда.

Кварт варошки првих дана месеца августа 1909 год. изузео је од трговачког суда овај депозит у 34500 дин. и предао га П. И. Ј. за измирење досуда по пресуди. Али је П. И. Ј., још пре него је примио тај новац, учинио примедбу, да је Н. Б., кад није у стању да врати папире у натури, дужан да положи њихову вредност *по курсу*, а не у вредности од 25199 дин., као што је у пресуди означено, и да, према томе, депозит у 34500 дин. није довољан да измири целокупну досуду.

Кварт варошки, коме је пресуда била дата на извршење, огласио је овај захтев као умесан; прибавио је податке о курсу папира у том времену и колико је који од њихових купона износио, па је решењем од 12. јула 1909 год. № 11245. одлучио, да Н. Б., поред положених 34500 дин., треба да доплати још 9434·90 дин.

Налазећи, да по пресуди има да врати или папире или њихову означену вредност од 25199 дин., Н. Б. је противу овог решења квартовог, као незаконитог, изјавио жалбу Управи града Београда, положивши у истп мах, на позив кварта, у депозит још 10000 дин. док се не расправи коначно питање, да ли је дужан или не да доплати ову диференцију у 9434·90 дин., коју је кварт пронашао, рачунајући непродате папире по тадањем курсу, а не по вредности означеној у пресуди.

Поводом овога, извршна власт тражила је од београдског трговачког суда да своју пресуду протумачи, и суд је протумачио у том смислу, да је Н. Б. дужан накнадити П. И. Ј. вредност папира по курсу, а не по оној вредности, која је у диспозитиву пресуде означена.

На основу овога, извршни одељак Управе града Београда решењем од 19. јуна 1910 год. Бр. 16301., собзиром на курс ових папира тога дана, одлучио је, да Н. Б. положи 14283·65 дин. на име ресто дуга и осталих досуда по поменутој пресуди трговачког суда № 23612/907, што ако не учини, одељак ће наплату горње суме извршити претходно из депоноване суме, а по том из његове покретности.

Министар унутрашњих дела решењем од 14. јула 1910 год. П№ 12875. одобрио је ово решење.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је жалбено решење Министрово правилно и на закону основано, па је стога одлуком од 3. јануара 1911. године № 12644/910 г. одбацио жалбу као неумесну.

КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ

(1905—1909 год.)

О криминалитету у Србији писано је и пише се врло много, али никад објективно и стручно, већ готово увек површно и са тенденцијом: да се стање представи много горе него што је у истини. Било је сасвим природно што се услед оваквог писања створило мишљење — не само код нас већ донекле и на страни — да ми у погледу криминалитета стојимо врло рђаво, скоро очајно, што у ствари не стоји у истини. Не стоји у истини бар кад је реч о општем криминалитету, т. ј. о криминалитету у целој земљи, јер, као што ћемо доцније доказати, то су свега 10—12 срезова који са својим ненормалним локалним криминалитетом погоршавају знатно цифру општег криминалитета, и у овом погледу целу земљу представљају много горе него што је у ствари.

Констатујући ово, ми у исто доба хитамо да изјавимо, да и ми нисмо потпуно задовољни са данашњим стањем криминалитета у земљи, јер на његовој поправци има и треба да се још много и много ради, али у исто доба сматрамо за дужност да будемо објективни и да, излажући право стање ствари, покажемо колико су нетачна и погрешна мишљења оних, који, било свесно или несвесно, тврде да цела наша земља стоји врло рђаво у погледу криминалитета. Тврдећи ово, они канда смеју са ума да је криминалитет нормална друштвена појава, и да, према овоме, не може бити ни речи о његовом потпуном уништењу, већ само о његовом умањењу.

* * *

Студирајући податке о најтежим и најважнијим кривичним делима у Србији за последњих 5 година (од 1905. до 1909. год.), утврдили смо ово:

1. За ових пет година извршено је у Србији:

	у 1905.	у 1906.	у 1907.	у 1908.	у 1909.	Свега	
а). Убистава	466	470	415	480	469	2300	
б). Детоубистава	39	50	46	31	36	202	
в). Покушаја убистава	328	395	357	411	401	1892	
г). Разбојништава	146	116	117	112	162	653	
д). Паљевина	578	552	720	768	622	3240	
ђ). Опасних крађа	2514	1874	2114	1972	2064	10538	
е). Злонамерних поништаја	236	237	195	265	266	1199	
Свега	4307	3694	3964	4039	4020	20.024	
2. Од ових дела пронађено је:							
а). Убистава	405	424	382	442	422	*2075* или *90·2%*	
б). Детоубистава	34	45	34	27	28	*168* » *83·2%*	
в). Покушаја убистава	305	360	335	393	383	*1776* » *93·8%*	
г). Разбојништава	116	91	91	93	131	522 » *76·9%*	
д). Паљевина	84	118	139	128	78	547 » *17·0%*	
ђ). Опасних крађа	930	692	715	666	807	3810 » *37·3%*	
г). Злонам. поништаја	57	65	52	56	92	322 » *26·3%*	
Свега	1931	1795	1748	1805	1941	9220	
	44·8%	48·5%	44%	44·4%	48%	46%	

3. Из овог сумарног прегледа јасно се види:

а) Да је општи број кривичних дела готово стационаран за означену петогодишњу периоду. Мала одступања у овом погледу чине 1905 и 1906 год., и то обе у крађама: прва у њиховом повећању (2514), а друга у њиховом смањењу (1874). Потребно је, међутим, знати, да подаци о крађама нису апсолутно тачни, јер многе крађе остају непријављене, јер их власти општинске прикривају, а често пута и саме пресуђују.

Према овоме, може се слободно рећи, да је општи број кривичних дела у времену од 1905 до 1909 год. закључно био *стационаран*. Из овога, опет, излази, да за ово време није било никаквог успеха на пољу сузбијања криминалитета, што се, у осталом, сасвим природно, могло и очекивати, јер, сем издавања шаблонских расписа, у овом правцу није ништа стварно рађено.

б). Да је општи проценат пронађених кривичних дела (и по годинама и за целу петогодишњу периоду), такође *стационаран*, али у исто доба и *жалосан*, јер више од половине извршених кривичних дела остају непронађена.

в) Да је проценат пронађених кривичних дела много већи код најтежих дела (убистава, детоубистава, разбојништава), несумњиво због тога што се овим делима обраћа много већа пажња но осталим и, Да је проценат пронађених паљевина и злонамерних поништаја туђих ствари врло мали. Разлог овоме не треба тражити само у тешкоћама с којима је скопчано извиђање ових дела, већ и у самом закону о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерни противзаконим поништајем туђих ствари по коме се оштећенима овим делима надокнађује штета само онда ако се кривац *не ухвати* у року од 30 дана, или ако се, на случај да је он ухваћен, не би могла од њега штета наплатити. Сасвим је природно што оштећени, који код осталих кривичних дела имају највише интереса да кривац буде пронађен, у овим случајевима претпостављају да он остане непознат. Поред овога, и саме државне власти сматрају, у већини случајева, да је њихов рад по овим делима дефинитивно свршен чим се оштећени наравњају са општинским властима.

Ако изложена дела посматрамо по окрузима, у којима су извршена, добијамо ову слику:

Окрузи	Убиства	Детоубиства	Пок. убиства	Разбојништва	Паљевине	Опасне крађе	Злон. поништаји	Свега
Београдски	148	1	170	28	187	585	38	1157
Ваљевски	74	10	50	29	124	410	67	764
Врањски	209	16	174	27	173	423	71	1093
Крагујевачки	181	14	145	47	267	690	90	1434
Крајински	74	11	65	50	178	606	59	1043
Крушевачки	131	8	81	31	176	538	214	1179
Моравски	174	12	144	68	270	836	111	1615
Нишки	104	4	95	15	226	565	61	1070
Пиротски	24	12	24	7	89	192	28	376
Подрински	129	13	110	30	196	749	78	1305
Пожаревачки	244	25	180	140	353	1583	59	2584
Руднички	93	8	55	34	60	258	49	557
Смедеревски	100	5	129	30	244	773	70	1351
Тимочки	116	11	81	39	257	683	56	1243
Топлички	195	6	149	20	150	329	69	918
Ужички	128	19	90	23	129	359	36	784
Чачански	151	20	94	28	151	442	29	915
Београд	25	7	56	7	10	517	14	636
Свега	**2300**	**202**	**1892**	**653**	**3240**	**10.538**	**1199**	**20.024**

Као што се из изложених цифара види, у погледу криминалитета постоји знатна разлика између појединих округа. Да би се ова разлика што боље уочила изложићу, у допуну предњег прегледа, и однос између извршених криминалних дела и броја становника по окрузима по последњем попису од 31. децембра 1905 године.

Ево како у том погледу стојимо с криминалитетом за означену петогодишњу периоду: (В. таблицу на идућој страни).

Један летимичан поглед на изложене цифре довољан је, да нас увери, да у погледу криминалитета постоји огромна разлика између појединих округа. Тако, док се у округу *пиротском*, који у погледу криминалитета стоји најбоље, једно убиство врши на *4573* становника (за 5 год.), дотле по једно убиство долази у окрузима: *топличком* на *526* становника, *крагујевачком* на *817*, *рудничком* на *840*, *чачанском* на *866*, *београдском* на *878* ит.д.

У погледу *крвних* злочина најгори је округ *топлички*, јер и у убиствима и у покушајима убистава односи рекорд над осталим окрузима. Противно овом, у погледу разбојништава и крађа овај округ долази у боље округе.

У овом последњем погледу, т. ј. у погледу разбојништава и крађа, најгори је округ *пожаревачки* (једно разбојништво на 1740 а једна опасна крађа на 154 становника), ма да и по осталим делима овај округ долази међу најгоре.

Пада у очи, да се у окрузима *ужичком* и *чачанском*, који у погледу криминалитета такође долазе међу најгоре, врше највише *детоубистава* (у првом 1 детоубиство на 7303 а у другом на 6549 становника), док су ова дела по другим окрузима врло ретка.

Да би ово анализање криминалитета по местима било што тачније и потпуније, прегледаћемо укратко изложена дела понаособ.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ОКРУЗИ	Број станов.	Убиства		Детоубиства		Покушај убиства		Разбојништва		Паљевине		Опасне крађе		Зл. поништаји	
		Свега	1 убиство на становника	Свега	1 детоубиство на станов.	Свега	1 покушај убиства на станов.	Свега	1 разбојништво на станов.	Свега	1 паљевина на станови.	Свега	1 опасна крађа на станови.	Свега	1 зл. поништај на станов.
Београдски	139962	148	878	1	139962	170	823	28	4987	187	748	583	240	38	3681
Ваљевски	143710	74	1941	10	14371	50	2894	29	4958	124	1159	410	350	67	2142
Врањска	230702	209	1102	16	14419	174	1326	27	8544	173	1322	423	545	71	3389
Крагујевачки	147978	181	817	14	10555	145	1014	47	3148	267	554	689	215	90	1644
Крајински	104450	74	1411	11	9459	65	1638	50	2089	178	589	606	172	59	1170
Крушевачки	150279	131	1149	8	18788	81	1855	31	4847	176	853	538	279	214	702
Моравски	186900	174	1074	12	15575	149	1298	68	2735	270	690	836	223	111	1700
Нишк	183854	104	1767	4	45963	95	1935	15	12259	226	813	565	324	61	3014
Пиротски	104086	24	4573	12	8673	24	4573	7	14869	89	1169	192	542	28	3714
Подрински	219755	129	1703	13	16904	110	1997	30	7325	196	1121	748	293	78	2814
Пожаревачки	243705	244	998	25	9750	180	1354	140	1740	353	690	1581	154	59	4130
Руднички	78111	93	840	8	9777	55	1420	34	2297	60	1301	258	303	49	1594
Смедеревски	131574	100	1345	5	26914	129	1044	30	4485	244	551	773	174	70	1922
Тимочки	140807	116	1213	11	12806	81	1738	39	3841	257	548	683	206	56	2514
Топлички	102592	195	526	6	17098	149	682	20	5128	150	684	329	312	69	1447
Ужички	138760	128	1084	19	7303	90	1541	23	6034	129	1075	359	386	36	3854
Чачански	130989	151	866	20	6549	94	1393	28	4680	151	866	442	295	29	4484
Београд	80747	25	3229	7	11535	56	1442	7	11535	10	8075	519	156	14	5767

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Начелник среза мачванског, актом својим Бр. 1050, пита:

„Молим уредништво за следеће објашњење:

По тач. 16 правила Господина Министра Правде, као додатак тач. 4. § 471. грађ. суд. пост., земљоделцу се не може узети у попис ни продати оно имање, описано у тач. 4., ако се има да изврши пресуда у обичним грађанским парницама; али ако има да се изврши кривична пресуда по којој би осуђени имао да накнади и штету, онда нема права на ово благодејање.

Штити ли овај законски пропис земљоделцима ово имање и онда, када су они осуђени за преступе и злочине који нису учињени из користољубља, као убиство, тешка повреда, итд. итд., а међу тим пресудама судским осуђени су да плаћају повређеноме за претрпљене болове и нерад у боловању, деци убијеног издржавање, итд. итд.“

— На ово питање одговарамо:

Тачка 16. § 471. грађанског судског поступка, која није замењена изменама од 24. децембра 1873. год. гласи: „У тачкама 4. 5 и 6. побројане ствари продаће се, ако се по пресуди има подмирити штета, коју је кривац учинио *злочином* делом, преступљењем или иступљењем учињеним из *користољубља* или преступљењем *намерно* учињеним“.

Према овакој јасној законској одредби, у свима случајевима осуде за *злочинство*, па и онда кад оно није учињено из користољубља, кривцу се може продати за досуђену накнаду штете сва имовина, без обзира на § 471. грађ. судског поступка.

Исто тако земљоделце не штити закон за накнаду штете учињене преступом и иступом *из користољубља*, као и преступом *намерно* учињеним.

II

Народна школа драгушка, актом својим Бр. 8, пита:

„Моли се уредништво тога листа, да дâ одговор на следећа питања:

1. Може ли школски благајник чинити издатке из школске касе на свој рачун т.ј. без икаквог договора са школским одбором и управитељем школе?

2. Ко треба и мора да овери све квите школског благајника?

3. Има ли права управитељ школе утицати код школског благајника, коме треба и колико да се изда школског новца?“

— На ово питање одговарамо:

1. Школски благајник може чинити из школске касе само оне издатке, који су за дотичну годину предвиђени школским буџетом.

Од ових издатака он исплаћује без претходног споразума све оне, који су стално буџетом утврђени као: плата, послуге и т. слично, а остале издатке чини по претходној писменој одлуци школског одбора;

2. Закон о народним школама не вели изречно: ко оверава признанице о издатцима из школске благајнице али по природи послова и положајима што их појединци имају у школском одбору, то право једино може припасти председнику школског одбора, или ономе кога он из одбора одреди за свога заменика; и

3. Учитељ нема права да утиче на то, коме ће се што и у колико исплатити из касе, јер то мора бити, као што је напред речено, регулисано или самим школским буџетом или претходном одлуком школског одбора.

Али, кад год он, као повереник школског одбора (чл. 56), примети неисправности у раду школског благајника, он, као члан одбора, има право да тражи преглед касе у смислу чл. 59 закона о народним школама, како би се сузбиле све неправилности благајникове и спречила штета за школску касу.

III

Деловођа општине јаковљанске пита:

„Чести су случајеви, да се осуди неко лице по званичној дужности, да плаћа кривичне трошкове и таксе као по закону о шумама, закону о монопол. дувана итд. и кад се приступи извршењу пресуде оно изјави, да нема новаца нити свога имања, већ живи од милости свога оца. Пошто, наравно, отац неће за сина да плати, нити одобри да се његово имање прода, онда се издаје уверење о немаштини за осуђеног према §§ 57. и 121. грађ. закона, за целу досуду и кривичне трошкове и таксе.

Молим уредништво да изнесе своје објашњење: је ли дужан отац да својим имањем плати таксу на коју је његов син — који живи у његовој кући — осуђен по званичној дужности за учињену извесну кривицу, кад већ остале досуде не мора да плати сем означених у § 325 *а* крив. суд. пост. или се и у овим случајевима има да примењује чл. 2. тач. 8. закона о таксама, односно задруге између оца и синова у заједници“?

— На ово питање одговарамо:

Кад год судском пресудом или одлуком истражних власти није нарочито речено, да ће за окривљеног и осуђеног сина платити таксу његов отац, онда се, с обзиром на прописе § 325 *а* крив. суд. поступка, ова не може ни наплатити из имовине очеве.

Задругарство између оца и сина, које се помиње у чл. 2. тачке 8. закона о таксама, односи се само на случајеве, кад има да се расправи питање: да ли се син, који је у заједници са оцем, може сматрати за сиромашног или не, и отуда да ли подлежи плаћању таксе за приватно правне спорове или не.

Али како се овим самим истиче и питање: да ли подлеже плаћању таксе и они, који су сиромаси у смислу поменуте законске одредбе, а међутим су кривичном пресудом осуђени на плаћање, јер се при доношењу ове није о томе ни разбирало, нити је то питање у опште тада имало разлога расправљати, уредништво налази, да се по начелу, постављеном у чл. 2. т. 8. зак. о таксама не би требала наплаћивати такса кад год се утврди сиромаштина, па било да су осуђена лица задругари било самци.

IV

Суд општине јасеничке, актом својим Бр. 194, пита:

Моли се уредништво да у своме првом наредном броју, изнесе ово објашњење

Кад један земљоделац издаје коме таџију на непокретно имање, па тражи да му општински суд изда уверење да има довољно земље за уживање колико му § 471. грађ. суд. поступка штити од продаје, да ли општински суд може издати уверење на основу пописне књ. „Б“ које књиге има свака општина, пошто се по истој увери да продавац има довољно земље за уживање колико је законом опредељено; или суд мора извршити премер имања продавчевог, па тек по томе ако пронађе да стварно продавац има довољно земље за уживање колико је законом опредељено, да му суд изда уверење о томе; а да се не обазире на пописну књигу „Б“?“

— На ово питање одговарамо:

Пописна књига „Б“, служи само као основица за разрез пореза на земљиште, али никако није доказ о просторности уписаног имања кад је реч о примени § 471. грађ. суд. поступка, јер се зна, да су мере тамо обележене махом нетачне, и да одступања од тачнога стања ствари иду до невероватности.

Према томе, једини начин да се нађе просторност земљишта јесте премер, узимајући за основицу 1600 □ хвати за један дан орања.

Како би стручни — геометарски — премери коштали скупо, и у већини случајева онемогућавали у опште продају непокретности, то се треба помоћи уобичајеним простим начином — множењем ширине и дужине, — јер код правоугаоника не би било знатног одступања, нарочито кад се увек код сваке парцеле од нађене просторности узме за $^1/_4$ мање.

Код неправилних фигура земљишта то се може постићи деобом на троугле и изналажењем њихове просторности.

На овај се исти начин треба уверавати о наглавици (заштићеној земљи по § 471) и онда кад се узима имање у попис за извршење по грађанским осудама и свима другим, где је земљоделац заштићен.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивац, ноћу између 21. и 22. овог месеца, извршио је крађу Живку Леоновићу трг. овдашњем, и том приликом однео му: два зимска капута, један од црног ластика а други браон боје; једну ћилибарску муштиклу; и један пар американских ципела.

Акт кварта варошког Бр. 1054.

Непознати крадљивац, извршио је крађу Богдану Милосављевићу, бакалину овд. и том приликом однео му следеће ствари: две кутије цигарета од по 500 ком.; око 100 кутија дувана од по 0.50 динара; 12 кутија дувана од по 100 грама; 7 кутија цигарета од по 1.20 дин.; 6 кутија цигарета од по 1.40 дин.; 17 кутија цигарета од по 1. дин., 10 кутија цигарета од по 0.70 дин.; 50 кутија цигарета од по0.55 дин.; и један гравиран џепни сат „Роскоп“ са два поклопца.

Акт кварта палилуског Бр. 623.

Светозар Оташевић, продавац ужичких производа из Београда и његов момак **Вељa Н.** звани „Шуца“, одговарају за крађу угља извршену на опасан начин, али се налазе у бегству.

Светозар је родом из Турске, стар 26 година, средњег раста, плав, бркова малих, обријан. Од одела има на себи: грао сако, зимски капут црн и дугачак, на глави шубару или полуцилиндер.

Вељa је стар 20 година.

Акт кварта савамалског Бр. 658.

Непознати крадљивци, ноћу између 19. и 20. овог месеца, обили су дућан, филијале Ђорђевића и Рајковића из Колара, и из дућана покрали разног бакалског еснапа у вредности 1500 динара.

Депеша начелника ср. подунавског Бр. 1261.

Борисав-Бранко-Павловић, из Крушчице, бивши осуђеник пожаревачког казненог завода, поред казне има да издржи и годину дана полицискот надзора, али се налази у бегству.

Акт начелника среза арильског Бр. 312.

Јаков Хорват, аустријски војни бегунац, украо је Божидару Ђурићу, рибарском трговцу, следеће одело: једне црне летње панталоне, један капут са белим пругама и један прслук кестењаве боје.

Јаков је родом из Сомбора, стар 24 године, омален, плав, у плавом капуту са сомотским панталонама и шубаром на глави.

Акт кварта дорћолског Бр. 397.

Вукашин Недељковић, из Вирова, у срезу драгачевском, извршио је крађу Миловану Томашевићу, механџији из Пожеге. па затим побегао.

Он је стар 17 година, средњег раста, смеђ, очију граорастих, у оделу је сељачком.

Акт начелника ср. драгачевског Бр. 16364.

Непознати крадљивац, 21. о. м. покрао је веш из авлије г-ђе Миле Ковачевић из Београда. На двема мушким кошуљама био је жиг фирме „Коста Николић и друг“.

Акт кварта палилулског Бр. 529.

Ноћу између 6. и 7. овог месеца, украдени су Анки Митић, из Вранића, два велика ама са палдумима, две узде за јахање и једно бок седло са прибором.

Акт начелника среза посавског Бр. 659.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

КРАЂА СТОКЕ

Непознати крадљивци украли су Станку Стојадиновићу, из Зајечара, једног вола маторог 6 година, длаке жуте без роваша и једну краву матору 4 године, длаке сиве цветасту са белим репом.

Депеша начелства округа тимочког Бр. 336.

Јанку Томанићу из Рвата 17. овог месеца нестало је једно женско ждребе старо 19 месеца, длаке отворено-алатасте на челу лисасто.

Акт начелника среза посавског Бр. 964.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивце.

ПРЕСТАЛА ЈЕ ПОТРЕБА

Петар Миљковић, осуђеник пожеревачког казненог завода, који је 22. августа прошле године побегао из казненог завода, јавио се сам управи завода, те је зато престала потреба за даљим његовим тражењем.

Депеша Управе пожаревачког казненог завода Бр. 187.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ово лице, чију слику износимо у данашњем броју, налази се у притвору код начелника среза расинског, због више дела крађе стоке. По добивеним подацима, до сада је утврђено да се зове **Алекса Ђорђевић,** скитачки Циганин из Катуна, у срезу темнићском, а често се издавало и под именом **Стојана Васића „Катунца“.**

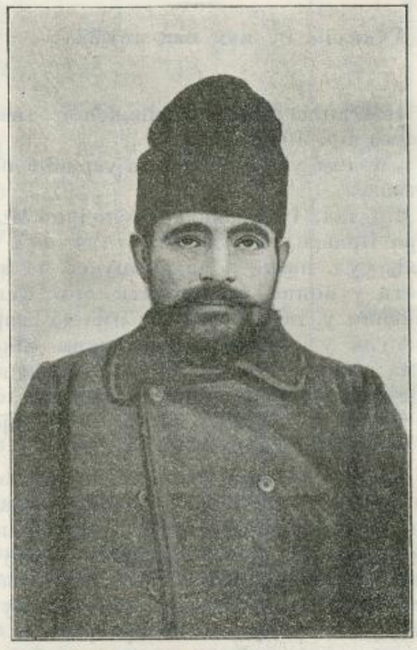

Са њиме у притвору налазе се још седморица његових другова, са којима је он вршио крађе стоке по окрузима: крушевачком, моравском, крагујевачком, рудничком и ваљевском.

Како није искључена могућност, да се овај Алекса са својом компанијом појављивао и на вашарима у другим окрузима, то, износећи његову слику, препоручујемо свима полицијским и општинским властима као и приватним лицима, да ако би ма шта знали о њему доставе то одмах поменутом начелнику среском, у чијем се притвору они налазе, са позивом на Бр. 1068.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 5. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 6. ФЕБРУАРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Милоје Лешјанин, полициски писар прве класе среза алексиначког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 22. јануара 1911. године, у Београду.

РАСПИС

свима окружним начелствима и Управи града Београда.

Поједини чиновници подручне ми струке, обраћају ми се са молбом да им, у смислу § 19. закона о чиновницима грађ. реда одобрим одсуство од дужности, ради лечења и боловања.

Други опет, по праву § 71. истог закона, траже да се ставе у пензију на основу тач. 2. или 3. § 69. пом. закона.

И једни и други, као доказ за своје тражење, подносе лекарска уверења о стању свог здравља издата им, било од државних било од приватних лекара.

У већини случајева тих тражења, како за одсуство тако и за пензију нашао сам да нису испуњени услови ни из § 19. ни 69. закона о чиновницима грађан. реда; јер многи чиновници сматрају да је довољно само поднети лекарско уверење о болести, па да они имају права да им се по молби учини. Лекарске пак сведоџбе махом су нејасне, пошто се из њих не види, да ли би се дотични чиновник, према болести коју има, могао лечити и поред отправљања поверене му дужности, или му је, с обзиром на болест, потребно одсуство од дужности, ради лечења и боловања.

По § 19. реченог закона одсуство се даје само по важној потреби, а по § 69. тач. 2. и 3. молба за пензију не може се одбити само тада, ако је дотични чиновник због телесних слабости за службу неспособан постао, или ако због болести не би могао дуже од године своје званичне послове радити, што се и једно и друго, по природи саме ствари, мора утврдити стручним — лекарским — прегледом, који стручњаци морају бити одређени од надлежне власти, а никако по вољи и избору молиоца.

Како су оваки захтеви тих чиновника и одобравање одсуства и уважавање молби за пензију по досадањем начину противни горе наведеним законским прописима и штетни по интересе државне службе — то позван дужношћу да руководим пословима поверене ми струке и да се бринем о тачном извршењу закона и законитих уредаба, не могу допустити да се тако и даље поступа.

Зато, а на основу §§ 5. и 7. Устројства Централне Државне Управе наређујем томе начелству — Управи — да у будуће прима и спроводи ми на решење само оне молбе подручних му чиновника, било за одсуство било за пензију, које су снабдевене лекарским сведоџбама о стању здравља молиочева, издатим од стране лекара, који су указни државни чиновници и то:

за одсуство до петнаест дана довољна је и сведоџба издата од стране среског лекара;

за одсуство до месец дана сведоџба издата од стране окружног физикуса;

за одсуство до два месеца сведоџба од три лекара, који ће као стручна комисија прегледати оболелог чиновника и у којој комисији као члан мора бити окружни физикус. Ову комисију, на захтев молиоца и о његовом трошку, одређује окружни или срески начелник, како се кад молилац буде обратио, и како буде могуће и лакше према броју лекара у месту среза односно окружног начелства. Само у местима где нема три државна лекара, моћи ће се за трећег члана комисије одредити приватни лекар; и

за одсуство преко два месеца сведоџба од стране тројице лекара, које ја у комисију одредим.

У свакој лекарској сведоџби, на основу које се тражи одсуство, мора бити утврђено и изрично наглашено, да се молилац, према стању болести, не може лечити и поред отправљања редовне дужности, већ да му је зато непходно потребно одсуство од дужности, ради лечења. А у случају, када молилац тражи одсуство дуже од два месеца, чланови комисије, поред наведеног, морају још констатовати: да ли је молилац, због нађене болести, у опште способан за државну службу.

У случају када се чиновник изненадно разболи, он је дужан с места о томе известити претпостављеног му старешину, па ако би болест трајала дуже од три дана, тада у свему има поступити овако како се овим претписом наређује у случају тражења одсуства.

Молба за пензију на основу § 69. тач. 2. или 3. закона о чиновницима грађ. реда, неће моћи бити одбијена само у том случају, ако се сведоџбом од стране тројице државних лекара, које ја одредим о трошку молиоца, утврди да постоји оно што се условљава § 69. тач. 2. односно 3. реченог закона.

Лекарске сведоџбе, које нису издате на овај начин, како се овим претписом на-

рећује, или би биле издате од стране приватних лекара, неће се узимати у обзир и сматраће се да молилац своје наводе у молби ничим није доказао.

Препоручујем начелству — Управи — да овај претпис саопшти свима полицискима чиновницима и државним лекарима у своме подручју, ради знања и управљања па ме о томе што пре извести.

ПБр. 1789.

26. јануара 1911. год.
у Београду.

Заступник
Министра Унутрашњих Дела,
Министар финансија,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу децембру 1910. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца децембра извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**23**
2.	**Детоубистава**	**2**
3.	**Нехотичних убистава**	**5**
4.	**Покушаја убистава**	**32**
5.	**Разбојништава**	**7**
6.	**Силовања**	**3**
7.	**Тешких телесних повреда**	**20**
8.	**Паљевина**	**99**
9.	**Опасних крађа**	**134**
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**10** [1]

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	21	или	91·3%
Детоубистава	0	»	0·0%
Нехотичних убистава	5	»	100·0%
Покушаја убистава	29	»	90·6%
Разбојништава	7	»	100·0%
Силовања	3	»	100·0%
Тешких тел. повреда	20	»	100·0%
Паљевина	14	»	14·1%
Опасних крађа	54	»	47·7%
Злонамер. поништаја туђих ствари	2	»	25·0%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (**10**), затим помоћу *тупог оруђа* (**8**), помоћу *оштрог оруђа* (**5**).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 14 случајева, у *освети* за 2, у *одбрани живота* за 1, у *користољубљу* за 1 и у *љубави* за 1. За четири случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу параћинском **2**, у срезу млавском **2** и по **1** у срезовима: врачарском, подгорском, крагујевачком, неготинском, ражањском (непронађено), копаоничком, деспотовачком, темнићском, оба моравска, пожаревачком, љубићском, таковском, бољевачком, косаничком (непронађено), рачанском, жичком, трнавском и у вароши Београду.

Детоубиства су извршена по **1** у срезовима: неготинском (непронађено), и млавском (непронађено).

Нехотична убиства су извршена: у срезу црногорском **2** и по **1** у срезовима: брзопаланачком, трстеничком и ариљском.

Покушаји убистава су извршени: у срезу звишком **4**, у срезу подунавском **3** (1 непронађен), у срезу колубарском округа београдског **2**, у срезу лесковачком **2**, у срезу копаоничком **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу поцерском **2**, у срезу добричком 2, у срезу прокупачком **2** и по **1** у срезовима: врачарском, власотиначком, јасеничком округа крагујевачког, поречком, расинском, алексиначком, јадранском, млавском, заглавском (непронађен),[1] златиборском (непронађен) и у вароши Ваљеву.

Сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу ресавском **2** и по **1** у срезовима: поречком, млавском, хомољском, подунавском и у вароши Београду.

Силовања су извршена по **1** у срезовима: расинском, љубићском и у вароши Ваљеву.

Тешке телесне повреде су извршене: у срезу подунавском **3**, у срезу колубарском округа ваљевског **2**, у срезу таковском **2**, у срезу качерском **2**, у срезу жичком **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, крагујевачком, јасеничком округа крагујевачког, лепеничком, гружанском, посаво-тамнавском, поцерском, јадранском и млавском.

Паљевине извршене су: у срезу подунавском **10**, у срезу масуричком **8**, у срезу бањском **7**, у срезу нишком **5** (1 пронађена), у срезу прокупачком **5** (2 пронађене), у срезу параћинском **4**, у срезу алексиначком **4**, у срезу орашком **4** (1 пронађена), у срезу добричком **4** (2 пронађене), у срезу колубарском округа ваљевског **3**, у срезу јабланичком **3**, у срезу копаоничком **3** (2 пронађене), у срезу деспотовачком **3**, у срезу пожаревачком **3**, у срезу посавском округа београдског **2** (1 пронађена), у срезу ваљевском **2**, у срезу посавском округа ваљевског **2**, у срезу лепеничком **2** (1 пронађена), у срезу гружанском **2**, у срезу трстеничком **2**, у срезу качерском **2** (1 пронађена), у срезу пожешком **2** и по **1** у срезовима: пчињском, лесковачком, крагујевачком, јасеничком окр. крагујевачког (пронађена), брзопаланачком, неготинском, кључком, беличком, левачком, темнићском (пронађена), ресавском, рађевском, бољевачком (пронађена), косаничком, златиборском, драгачевском и у вароши Пожаревцу.

Вредност свих ових паљевина износи око **17.600** динара.

Опасне крађе су извршене: у вароши Београду **7** (4 пронађене), у срезу ресавском **6** (4 пронађене), у срезу лепеничком **5**, у срезу звишком **5**, у срезу хомољском **5** (све пронађене), у срезу зајечарском **5** (2 пронађене), у срезу жупском **4** (1 пронађена), у срезу беличком **4** (3 пронађене), у срезу качерском **4** (све пронађене), у срезу грочанском **3** (1 пронађена), у срезу ваљевском **3** (1 пронађена), у срезу колубарском округа ваљевског **3**, у срезу пчињском **3** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **3** (2 пронађене), у срезу трстеничком **3**, у срезу голубачком **3**, у срезу млавском **3** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **3** (1 пронађена), у вароши Горњем Милановцу **3** (све пронађене), у срезу жичком **3** (2 пронађене), у срезу врачарском **2** (1 пронађена), у срезу космајском **2** (1 пронађена), у срезу посавском округа ваљевског **2**, у срезу лесковачком **2** (1 пронађена), у срезу гружанском **2**, у срезу брзопаланачком **2** (1 пронађена), у срезу неготинском **2**, у вароши Ћуприји **2** (1 пронађена), у срезу нишавском **2** (1 пронађена), у срезу лужничком **2**, у срезу посаво-тамнавском **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу јадранском **2** (1 пронађена), у вароши Пожаревцу **2** (1 пронађена), у срезу моравском округа пожаревачког **2** (обе пронађене), у срезу бољевачком **2** (1 пронађена), у срезу тимочком **2**, у срезу драгачевском **2**, у срезу студеничком **2** (1 пронађена), у вароши Чачку **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, кључком (пронађена), ражањском (пронађена), копаоничком, левачком (пронађена), нишком, белопаланачком, рађевском, рамском (пронађена), таковском (пронађена), косаничком, ариљском (пронађена), пожешком и у варошима: Неготину, Крушевцу и Зајечару. Вредност свих ових крађа износи око **14.300** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу деспотовачком **3** и по **1** у срезовима: подгорском, копаоничком, качерском (пронађен), јасеничком окр. смедеревског, добричком, драгачевском и у вароши Крушевцу (пронађен).

Вредност свих уништених ствари износи око **1.900** динара.

Поред изложених дела у току месеца децембра извршено је у Србији и **15** самоубистава и то: у вароши Београду **3**, у срезу рачанском **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, јабланичком, кључком, трстеничком, левачком, поцерском, прокупачком, студеничком, драгачевском и у вароши Шапцу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* **7**, *ватреним оружјем* **6**, *тровањем* **1** и *дављењем у води* **1**, а узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **6** случајева, у *рђавом домаћем животу* за **3**, у *частољубљу* за **1**, у *страху од казне* за **1**, у *душевном растројству* за **1** а за **3** случаја узроци су *непознати*.

Покушаји самоубистава извршени су: у вароши Београду **3**; у вароши Врању **1** и у срезу млавском **1**, и то **3** ватреним оружјем а тровањем **2**; а узроци страх

[1] У децембру месецу 1909. г. дела ових било је:

1. Убистава	29
2. Детоубистава	1
3. Нехотичних убистава	3
4. Покушаја убистава	32
5. Разбојништава	9
6. Тешких телесних повреда	10
7. Паљевина	75
9. Опасних крађа	185
8. Злонамерних поништаја туђих ствари	7

[1] Убачен динамит у кући.

од казне, љубав, рђаво материјално стање, очајање и **1** непознат.

Општи преглед до сад изложених дели овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	3	—	—	—	2	8	—	1	—
2	„ ваљевски	1	—	—	1	—	1	3	7	8	1	—	—
3	„ врањски	—	—	—	3	—	—	—	13	5	—	1	1
4	„ крагујевачки	1	—	—	1	—	—	4	6	10	—	—	—
5	„ крајински	1	1	1	1	1	—	—	3	6	—	1	—
6	„ крушевачки	2	—	1	3	—	1	—	5	10	2	1	—
7	„ моравски	4	—	—	2	2	—	—	11	13	3	1	—
8	„ нишки	1	—	—	1	—	—	—	16	1	—	—	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—
10	„ подрински	—	—	—	3	—	—	3	1	7	—	2	—
11	„ пожаревачки	4	1	—	5	2	—	1	4	24	—	—	1
12	„ руднички	2	—	—	—	—	1	4	2	8	1	—	—
13	„ смедеревски	—	—	—	3	1	—	3	14	—	1	—	—
14	„ тимочки	1	—	—	1	—	—	—	1	10	—	—	—
15	„ топлички	1	—	—	4	—	—	—	10	1	1	1	—
16	„ ужички	1	—	3	1	—	—	—	3	2	—	2	—
17	„ чачански	2	—	—	—	—	—	2	1	9	1	2	—
18	Управе града Београда	1	—	—	—	1	—	—	—	7	—	3	3
	Свега:	**23**	**2**	**5**	**32**	**7**	**3**	**20**	**99**	**134**	**10**	**15**	**5**

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 31. јануара 1911. године АБр. 223, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(НАСТАВАК)

Г. Марко Стојановић, у својој документованој расправи: *Јавна продаја непокретности и обавеза куица на њој који цену не положи (Архив*, год. 1906., стр. 432.), упоређује случај којим се овде бавимо са установом приватнога права познатом, у аустриском (§§ 1400. à 1410. Аустр. Грађ. Зак.) и немачком (§§ 783. à 792. Нем. Грађ. Зак.) праву, под именом: Die Anweisung. Код нас имамо о тој установи одредбе у §§ 872. à 881. Грађ. Зак.. То је, речено у најопштијим потезима, случај када дужник себе, код повериоца, другим дужником замени. Поверилац се тада зове заменопримац, der angewiesene Gläubiger, Assignatar. (ако је, то јест, он пристао на замену), први дужник, који даје замену, заменодавац, der anweisende Schuldner, der Assignant, а други дужник, који се даје у замену, заменитељ, der zugewiesene Dritte, der Assignat. Када је, због тога што први купац није платио излицитирану цену, дошло до друге продаје, тада, вели Г. Стојановић, имамо случај замене дужника: први купац, који је дужник као лицитанат на првој продаји, даје повериоцима својим (онима за чији је рачун била продаја као и ономе чије је добро продато), на место себе, новог дужника, купца на другој продаји. Па како, по §-у 878. Грађ. Законика који вели: „Ако су и заменопримац и заменитељ примили поднесену замену, али заменитељ не исплати на време дуг; онда ће се заменопримац обратити на заменодавца, и овај ће га намирити морати по оном закону по ком уступитељ пријемнику одговарати мора за уступљени дуг“ [1]), то онда излази, да је први купац, као заменодавац, дужан платити ономе чије је добро продавано односно његовим повериоцима цену коју је други купац, као заменитељ, понудио на другој продаји, ако овај ту цену не би о року положио. Први купац одговара за целу ту цену, ако би она равна била цени коју је он сам био дао на првој продаји или ако би она од ове мања била. Наравно, у овом другом случају, замена не би била потпуна, у том смислу што би ту први купац био замењен другим само делимично, у границама цене коју је овај други купац понудио на другој продаји: преко тога био би само један дужник, први купац.

Ово објашњење које Г. Стојановић расматра више ради исцрпније обраде теме своје расправе, не прихватајући га одлучно, бар у колико је реч о правним последицама замене, не би се могло усвојити ни по томе што је тешко рећи да, у случају поновне јавне лицитације, имамо пример замене. Замена претпоставља једну одређену личност коју дужник место себе предлаже повериоцу, што овде не стоји: купац на првој лицитацији не зна ко ће пописано добро купити на другој продаји, те се стога не може ни рећи да је, не полажући излицитирану цену и доводећи ствар до нове продаје, први купац хтео повериоцима својим да дâ замену. Осим тога, да други купац буде заменик првом, треба и његов пристанак за то, а ми знамо да је он одговоран за цену коју је дао на другој продаји по уговору и куповини који је на њој закључио а не по каквом споразуму са првим купцем, кога споразума и није било.

Али, још је важнији овај разлог због кога се не може овде аргументисати помоћу установе замене дужника. Јер, то би, као што је горе речено, водило томе резултату да би се повериоци (односно дужник) морали прво обратити, за наплату диференције између цене на другој и трећој лицитацији, другом купцу, и тек ако овај то не би био у стању измирити, могли би они, за исту наплату, тужити првога купца (§ 878. Грађ. Зак.). Међутим, повериоци (односно дужник) који су преко свога пуномоћника, извршнога органа, закључили, са првим купцем, засебно и независно од друге лицитације, уговор о продаји и куповини, имају несумњиво право захтевати, од њега, директно наплату све штете коју им је причинио неизвршењем тога уговора, нити би се први купац, да би своју обавезу направио, према обавези дугога купца, споредном (субсидиерном), могао позивати на замену из §-а 878. Грађ. Зак., замену на коју повериоци (односно дужник) нити су, преко органа власти, пристали нити су за њу били питани. Само онда ако би се овај случај подвео под замену из §-а 874. Грађ. Зак. који вели: „Ако дужник против воље повериоца другога место себе као дужника стави, то повериоца везати не може, но обавеза важи само између оних, који су на то пристали и сагласили се“, могли би повериоци (односно дужник) тражити, и поред замене, непосредно од првог купца наплату мањка који је трећа продаја према другој показала. Али, и у том обиму, не би се могао овај случај са заменом изједначити, пошто, као што смо то већ казали. није, за замену, било уговора ни између самих дужника, првога и другога купца.

Па какав је, напослетку, правни однос између првога и другога купца и повериоца (односно дужника)? Извесна је ствар да ови имају право обратити се, директно и одмах, за наплату разлике у цени између друге и треће продаје на ма кога од двају купаца, што значи да повериоци (односно дужник) имају, у том погледу, исто право наспрам тих купаца које повериоци имају код солидарних обавеза. Међутим, ту немамо, а то смо из досадашњих објашњења видели, ни уговорну солидарност нити законску солидарност из § 804. Грађ. Зак..

[1]) В. §§ 864. à 871. Грађ. Зак.. Само у случају, предвиђеном у §-у 872. Грађ. Зак., не може више заменопримац тражити наплату од заменодавца, случај који § 1401. Аустр. Грађ. Зак. назива Vollständige Anweisung. Иначе имамо: Unvollständige Anweisung (§ 1402. Аустр. Грађ. Зак.).

Ми мислимо да је овде онај случај који извесни аустриски правни аутори називају простом солидарношћу, die blosse Solidarverpflichtung, за разлику од праве солидарности, die Correalität. То је такав случај када солидарна обавеза проистиче не из једног већ из *више правних посло*ва[1]) — њих има толико колико и солидарних дужника — једних од других одвојених и независних. Заједница која између њих постоји састоји се у томе што све те обавезе имају исти предмет, што су оне, објективно, само једна обавеза, тако да, када ма који од обавезаних своју обавезу испуни, обавеза и осталих дужника је тиме угашена. Међутим, код праве солидарности имамо *само један правни посао* закључен од стране два или више лица која се тим послом солидарно обавезују.

То баш што неки аутори називају простом солидарношћу имамо у нашем случају: први и други купац дугују објективно једно и исто, ону диференцију у цени између друге и треће продаје, али та њихова објективна заједница не произилази из једног и истог правног посла, већ из два засебна и одвојена правна посла: један је прва а други је друга лицитација, односно уговор о куповини и продаји на њима закључени. Ово је, дакле, по начину свога постанка, једна солидарна обавеза sui generis: она нити је уговорна, јер уговорна солидарност претпоставља споразум међу солидарним дужницима, чега овде нема, нити је законска, пошто обавеза накнаде штете овде произилази из уговора а не из деликта или квази-деликта.

(наставиће се)

Ж. Перић.

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(наставак)

Према *v. Bar*-у увреда је, као што ће се видети, *наношење душевног бола*, те према томе може бити објекат увреде само онај, који је може осетити.[2]) На тај начин и деца могу бити према њему жртва увреде, али само онда, кад је осећају, што је једно фактичко питање. Жртва клевете пак она могу, вели, увек бити.[3]) Пошто је његово схватање увреде неумесно, погрешан је и закључак из истог односно пасивне способности деце за увреду.

Према некима деца немају у опште пасивне способности за увреду и клевету.[4])

Према нашем К. З. деца имају пасивну способност у питању. То се види из § 215. т. 1., где се поред осталог вели: „но отац може тужити за своје *неиунолетно дете*". Пошто није укинута, ова одредба важи и за штампарске увреде и клевете.

Б. Душевно болесна лица.

Према претежном мишљењу и душевно болесна лица имају пасивну способност за увреду и клевету[1]). На име она могу бити вређана и клеветана у погледу свог људског достојанства, које не губе душевном оболелошћу, као и у погледу оних вредности, које су имала за време здравог душевног стања.

Према некима душевно болесна лица немају пасивне способности у питању[2]). *v. Bar*[3]), *Liepmann*[4]) и *Hess*[5]) деле за душевно болесна лица исто мишљење односно пасивне способности за *увреду* као и за децу.

У нашем К. З. ово питање није решено, али се има узети исто, што и за децу. И душевно болесна лица имају дакле пасивну способност за увреду и клевету.

В. Умрла лица.

1. Према некима умрла лица немају пасивне способности за увреду и клевету. Сопственик правног добра части, може, вели, бити само правни субјекат, а ово опет може бити само жив човек[6]). *v. Bar* на други начин то аргументише. Увреда и клевете се према њему састоје у наношењу душевног бола. Пошто исти могу имати само лица, која осећају, то је наравно немогуће увредити или оклеветати умрлог[7]).

Но пошто увреда и клевета могу бити управљене против умрлог лица, и ако се према овим писцима умрло лице у питању не може сматрати као њихова жртва, питање је, ко се има сматрати као жртва дотичне увреде и клевете. На ово питање се је различно одговорило.

Према извесним писцима увреда и клевета нанете умрлом у ствари су управљене против *породице* као једне колективне личности[8]). Оне се дакле имају сматрати као увреда и клевета *породице*. Ово је умесно за случај, кад су увреда и клевета, нанете једном умрлом лицу, тичу посредно и породице. Међутим тога не мора бити, те увредилац и клеветник не би у овом случају могли бити кажњени, кад би се остало при схватању ових писаца. Сем тога би се онда морало узети, да је увреда и клевета једног лица у исто време увек увреда и клевета осталих чланова породице!

Неки схватају увреду и клевету умрлог као повреду *религиозног осећања* („religiöses Gefühl") *сродника*, те према томе њима није место у глави, где се говори о увреди и клевети, већ тамо где је реч о кривичним делима против *религије*[1]). Ово схватање је заступљено и у мотивима немачког К. З. „Само под особитим околностима би се, вели *Olshausen*, грдњом успомене умрлог истовремено могла нанети увреда и клевета наживелим члановима породице. Али одредба §-а 189. не почива на овој мисли, већ — према мотивима — на томе, да се треба штитити оправдани религиозни осећај, с којим се наживели сећа свог умрлог оца, своје мајке, свог детета или своје супруге; одредба §-а 189. имала би, сходно намери II пројекта, своје тачније место у одс. 11." Ово мишљење је пре свега противно позитивном праву, јер се о увреди и клевети управљеним против умрлог лица говори у одељку, где је реч о увреди и клевети у опште. Тиме се несумњиво изражава мишљење, да умрла лица могу бити пасивни субјекти увреде и клевете. Сем тога осећање пијетета је опште људско осећање, а не религиозно, јер је по својој суштини независно од религиозних представа о смрти, т. ј. од религиозног веровања у будући живот[2]). Зато неки вели, да постоји овде само повреда *осећања пијетета* код сродника.

Према *Frank*-у увреда и клевета управљене против умрлог лица су кривична дела, која имају за објекат како *породичну част* тако и *осећање пијетета*[3]). Држећи оба горња мишљења за умесна, он их дакле комбинира. Законски текст говори, вели *Frank*, у прилог тога, да је објекат т. зв. увреде и клевете умрлог осећање пијетета, јер се у § 189. к. з. говори о грдњи на „успомену". С друге стране пак, вели, систематски положај овог §-а нем. К. З. говори у прилог другог мишљења. Што је наведено против прва два мишљења, важи наравно и овде.

Према неким писцима увреда и клевета управљене против умрлог имају се сматрати као непосредна увреда и клевета њему *блиских лица*, која су га надживела[4]). Сама та чињеница дакле, што су ова лица у ближим личним односима са умрлим, довољна је да се и она сматрају као непосредно увређена и оклеветана. По себи је већ разумљиво, да повреда части умрлог не мора бити у исто време повреда части његових сродника. Сем тога кад би тврђење ових писаца било тачно, онда би се морало узети, да је повреда части једног лица у исто време повреда части његових сродника, и ако је он у животу[5])!

Према некима увреда и клевета управљене против умрлог имају се сматрати као посредна увреда и клевета њему блиских лица, али само онда, кад је и њихова част заиста њима повређена[6]). Али ово би било тачно само, кад би се узело, да овде постоји и увреда одн. клевета умрлог, јер да би било *посредне* увреде и клевете треба пре свега да постоји непосредна[7]). Сем тога клевета и увреда

---

[1]) Ми узимамо само случај уговорних обавеза, јер нас се овде једино он и тиче. У самој ствари, проста солидарност може постојати — ако се у опште прими деоба солидарности на праву и просту — и код неуговорне обавезе накнаде штете. В. Stubenrauch, II, S. 230, n. 2.

[2]) 182.

[3]) 184.

[4]) *John* у Holtzendorfft's Rechtslexikon 263.

[1]) В. *v. Liszt* § 95 II 2, *Meyer-Allfeld* 424, *Frank* 307.

[2]) *John* 263, *v. Buri* Abhandlungen 87.

[3]) 182.

[4]) 335.

[5]) 29.

[6]) В. *v. Liszt* § 95 II 2, *Kohler* 148, *Hälschner* 2 199, *Binding* 1 139, (умрла лица немају части, јер им није потребна).

[7]) 184.

[8]) В. *v. Liszt* § 95 II 2, *Hälschner* 2 199, *Kohler* 148.

[1]) В. *Olshausen* § 189, 1.

[2]) В. *Lipmann* 342.

[3]) В. *u Mumm* G S 48 200.

[4]) Тако поред осталих *Landsberg* Injuria und Beleidigung 1886, стр. 99.

[5]) Упореди *von Gemmingen-Fürfeld* Zur Lehre der Beleidigung Verstorbener 1905, стр. 42.

[6]) Тако *v. Bar* 184.

[7]) Уп. *von Gemmingen-Fürfeld* 43.

умрлих остала би неправедно некажњена, кад ниједан од његових сродника није посредно увређен одн. оклеветан, или кад их он у опште нема.

Према извесним писцима клевета и увреда управљене против умрлог имају се сматрати као кривична дела против *усиомене* умрлог.[5]) Они се позивају и на § 189. немачког К З., у коме се вели: „Ко *усиомену* умрлог лица тиме нагрди, што...“ Но то је противно месту, на коме се говори о клевети и увреди управљеним против умрлог.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

Два највиша суда споре се око тога: да ли је за извршење дела из § 128. нужно долозно или кулпозно делање, ма да, изгледа, Касациони Суд то довољно не схвата. Ту би свакако нужно било најпре начелно утврдити шта је dolus а шта culpa. Апелациони Суд то покушава велећи да је dolus „зла намера“. За кулпу он вели да је то „немарљивост проста“ где извесно лице случајно (!) или нехатно ради. Касациони Суд просто бега од јасног изражавања. Он у 1886. години изгледа да није имао израђено схватање о умишљају.

На страни 329.—332. наводи се одлука о § 266. Крив. Зак. — делу кривоклетства. Један судски рачуновођа заклео се да од извесног лица није примио једну суму новаца. После те заклетве буде тужен за кривоклетство јер се поднесе његова признаница издана пре годину дана и тада, као и при полагању заклетве кад му признаница није била још показана, већ на њу само опоменут, да се он апсолутно не сећа да је новац примио и да не верује да је признаницу издао. Признаје пак признаницу за своју чим је показана. Утврђује да код њега није било свести о лажности заклетве. Први га суд ипак казни. Апелација то поништи са ових разлога: „из наведеног прописа (закон вели: „ако се са *знањем* криво закуне“) јасно излази да законодавац тражи да извесно лице вољно и са знањем лажну клетву положи и да је потпуно убеђено да не постоји факт који заклетвом хоће да утврди, већ нешто што је сасвим противно“. Утврђује даље да у конкретном случају није било свести о неистинитости факта на који се куне.

Касациони Суд то поништи, јер вели: „Знање или незнање кога кривца о томе што ради, закључује се по околностима које или претходе делу, или које дело прате, или за њим иду, пошто се другојачије знање, као унутрашњост кривца, не може на други начин сазнати. Кад кривац изврши таква дела, које скорашњи траг свој остављају и за *која он због тога лако сазнати или их се опоменути може*, па затим противно овима ради, онда се са поузданошћу може изрећи „да је он *хотично* и са *знањем* доцније противно радио“. Општа седница одбија ово резоновање одељења, а Максимовић вели да то није требало чинити.

У овоме случају умишљај је дефинисан као знање и хотење последице.

У јудикатури Касационог Суда од 1899. год. па на даље, која је изложена у трећој свесци „Одлука Касационог Суда“, у издању *Бранича*, осећа се већ једно и костантно и правилно гледиште.

Своју дефиницију умишљаја дао је Касациони Суд у неколико полемика са Апелационим Судом. У одлуци од 15. новембра 1899. г. Бр. 9261 вели се: „Да би се радња оптуженога могла сматрати за долозну није довољно то да је оптужени *знао* да његова радња може имати рђавих последица, већ треба још констатовати да је он и *хтео* да ове последице претрпи лице, против кога је радња управљена“.

У одлуци од 18. марта 1900. год. Бр. 2605 развија се појам још јасније. Тамо се вели: „Кривична намера по усвојеним начелима у криминалној науци састоји се у правилном сватању забрањење противзаконе радње, која се намеравала да изврши. Према томе *воља* — примењена на радњу или нерадњу — која преставља материјални елеменат кривице, *јесте битни услов кажњивости*. Сама пак кривична намера (dolus) појављује се с обзиром на последице радње (и на остало, на пр. начин вршења) у три облика: као одређена намера (dolus determinatus) као неодређена намера (dolus indeterminatus) и као евентуална намера (dolus eventualis).

Примени облика одређене намере (dolus determinatus) по науци има места код оних забрањених радњи где се воља учиниоца тачно испољава у последицама његове радње т. ј. кад је учинилац *хтео* и *предвидео* једно прецизно зло као последицу своје радње.

Облик неодређене намере (dolus indeterminatus) по науци има места код оних забрањених радњи, где се воља може испољити у разним последицама његове радње т. ј. кад је учинилац *предвиђао разне зле последице своје радње*, ну исту врши без обзира на то која ће од последица наступити. Овде учинилац само претпоставља, замишља могућност, али не и извесност резултата, извесност какве штетне, одређено очекиване последице.

Намера је евентуална (dolis eventualis) и даје се констатовати код оних извршених радњи, где се јављају последице које иду даље од воље учиниочеве т. ј. кад је учинилац предвиђао и хтео извесно зло, а у исти мах и предвиђао, но не да је хтео и наступање другог, акцептујући га као могући резултат његове радње, дакле као последицу која иде ван домашаја његова циља. На пр. паљевина зграда одређених за обитавање, па при паљевини изгоре и становници зграда.

Да ли је учинилац хтео и ову радњу да изврши или је она била само неизбежна последица за постигнуће другога циља — за кривичну је одговорност сасвим све једно, другим речима: кад је учињено зло *нужна* или бар обична последица свесно и вољно (хотично) умишљеног дела, учинилац, који је свесно учинио дело такве природе, да је из њега морало произаћи зло, које је учињено, мора се сматрати као да је не само предвидео него хтео то зло.

Касациони је Суд стао на земљиште теорије воље и сматра да је долус вољно остваривање предвиђених последица. У своме разлагању он је потпунце акцептирао одредбе аустриског казненога законика.

Од највећега практичнога значаја јесте схватање Касационог Суда о неодређеној намери (dolus indeterminatus) при коме он постојано остаје и по коме је поништно неколико одлука нижих судова. Такав је случај на пр. у одлукама од 9.—X—1899. год. Бр. 7911, Бр. 3832, 15. новембра 1899. год. Бр. 9261, 28. новембра 1899. год. Бр. 10533, 8. фебруара 1900. год. Бр. 1017, 18. марта 1900. год. Бр. 2605 на пр. оптужени је у сутон бацио се испред својих вратница на Илију каменом и размрскао му главу толико да је наскоро умро. Првостепени и Апелациони Суд осуде га на 8 година робије за дело злоставе са непредвиђеном смртном последицом. У примедбама I одељења Касационог Суда вели се: „Није утврђена намера оптуженога да Илију злоставе, већ се на против има узети да га је ударио у неодређеној намери (dolus indeterminatus) и по томе оптужени је кривично одговоран за оно дело, које је последица његове противправне радње, а то је дело *убиства*“. (Одлуке стр. 58.). Или, кмет наређује општинскоме служитељу да избаци из кафане једнога пијаног. Овај вади смртоносан нож и удари кмета у груди услед чега му нанесе лаку телесну повреду. Првостепени и Апелациони Суд осуде га за покушај убиства јер је употребио смртоносно оруђе а Касациони Суд нађе да је напад извршен у неодређеној намери те отуда не може бити покушаја убиства, већ је оптужени крив само за последицу коју је произвео, а то је лака повреда тела (стр. 39.). Или, тужени је тужиоца ударио два пута ножем у леђа. Првостепени га и Апелациони Суд казне за покушај убиства. Касациони Суд вели: „Апелациони Суд погрешно је нашао у овоме случају покушај убиства. Напротив, из свега онога што је утврђено ислеђењем не да се *извести несумњива намера за убиство* те да може бити кажњен за покушај тога дела, него по томе што је доказано да се оптужник пре дела забадио са тужиоцем и да су се узајамно гађали каменицама и најпосле да је поводом тога оптуженик ударио оптужиоца каменом, има се узети да је дело извршено са неодређеном намером (dolus indeterminatus). Зато оптуженик може бити одговоран само за последице своје радње, а то је повреда тела“. (стр. 12., 13.).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

[5]) Тако поред неких старих писаца (н. пр. *Goltdammer* у Archiv für Preuss. Strafrecht св. 15, стр. 367) *Binding* 188, *Blummensath* Die Religion und ihr strafrechtlicher Schutz 33, *von Gemmingen Fürfeld* 46, 77.

КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ

(1905—1909 год.)

(НАСТАВАК)

а) Убиства.

Поменули смо већ, да у погледу убистава најгоре стоји округ топлички. У њему је, опет, најгори срез *косанички*, у коме је за пет година извршено 94 убиства, док је у Прокупљу за ово време извршено свега 2, у срезу *добричком* 23, а у *ирокупачком* 76.

У односу према броју становника, у округу топличком извршује се:

у срезу	*косаничком*	једно	*убиство*	на	262 становника
» »	*ирокупачком*	»	»	»	568 »
» »	*добричком*	»	»	»	1368 »
» вароши	*Прокупљу*	»	»	»	2785 »

Опште је позната ствар, да ова силна убиства у округу топличком потичу из узрока на које полициска власт има врло мало утицаја: географски положај округа, природа насељеног елемента и несређеност аграрних односаја.

Крагујевачки округ заузима *друго* место међу окрузима по убиствима, или боље рећи по односу између извршених убистава и броја становника (једно убиство на 817 становника). Што се тиче срезова, најгори је *јасенички*, јер је у њему извршено највише убистава, 51; за њим долазе: *гружански* са 48, *лепенички* са 37, *крагујевачки* са 36 и *Крагујевац* са 9.

Однос убистава према броју становника овакав је:

у срезу	*јасеничком*	једно	*убиство*	на	753 становника
» »	*крагујевачком*	»	»	»	900 »
» »	*гружанском*	»	»	»	1042 »
» »	*лепеничком*	»	»	»	1051 »
» вароши	*Крагујевцу*	»	»	»	1707 »

Треће место заузима округ *руднички* са својих 93 убистава (једно убиство на 840). У њему је, опет, најгори срез *љубићски*, у коме је за 5 година извршено 54 убиства, три пут више но у срезу *таковском* (17). За ово исто време у срезу *качерском* извршено је 22 убиства.

По једно *убиство* долази:

у срезу	*љубићском*	на	562	становника	
» »	*качерском*	»	885	»	
» »	*таковском*	»	1536	»	
» вароши	*Г. Милановцу*		—		

И *чачански* округ стоји рђаво у погледу убистава (једно убиство на 866 становника). Најгори је срез *моравички* са 43 убиства, а за њим долазе: *драгачевски* са 35, *жички* са 28, *студенички* са 22, *трнавски* са 21 и *Чачак* са 2 убиства.

По једно *убиство* врши се:

у срезу	*моравичком*	на	548	становника	
» »	*трнавском*	»	714	»	
» »	*драгачевском*	»	955	»	
» »	*жичком*	»	974	»	
» »	*студеничком*	»	1208	»	
» вароши	*Чачку*	»	2573	»	

Округ *београдски* стоји такође врло рђаво у погледу криминалитета, а у погледу убистава *пети* је међу окрузима. Што је још жалосније, међу његовим срезовима врло је мала разлика у овом погледу. Тако је у њима извршено:

у срезу	*грочанском*	29	убистава	или	једно	*убиства*	на	783 становника
» »	*посавском*	35	»	»	»	»	»	807 »
» »	*космајском*	35	»	»	»	»	»	1007 »
» »	*врачарском*	26	»	»	»	»	»	1069 »
» »	*колубарском*	23	»	»	»	»	»	1139 »

Убиства у округу *пожаревачком* — који је у погледу убистава *шести* међу окрузима — овако су распоређена:

у срезу	*хомољском*	46	убистава	или	једно	*убиство*	на	486 становника
» »	*звишком*	33	»	»	»	»	»	660 »
» »	*рамском*	42	»	»	»	»	»	849 »
» »	*млавском*	49	»	»	»	»	»	1092 »
» »	*моравском*	25	»	»	»	»	»	1304 »
» »	*голубачком*	12	»	»	»	»	»	1346 »
» »	*пожаревачком*	31	»	»	»	»	»	1608 »
» вароши	*Пожаревцу*	6	»	»	»	»	»	1995 »

Од 174 убистава, колико их је у означеном периоду времена извршено у округу *моравском*, на сам срез *деспотовачки* долази 48, и ако је овај срез, по броју становника, после *темнићског*, најмањи у овом округу. Остала убиства овако су распоређена: у срезу *ресавском* 35, у срезу *параћинском* 33, у срезу *беличком* 25, у срезу *левачком* 15, у срезу *темнићском* 9 и у *Ћуприји* 9.

По једно убиство извршује се:

у срезу	*деспотовачком*	на	525	становника
» вароши	*Ћуприји*	»	579	»
» срезу	*ресавском*	»	865	»
» »	*параћинском*	»	1140	»
» »	*беличком*	»	1433	»
» »	*левачком*	»	1967	»
» »	*темнићском*	»	2581	»

И округ *ужички* у погледу убистава долази у горе округе. За означену петогодишњу периоду у њему је извршено 128 убистава (једно убиство на 1084 становника), која су овако распоређена: срез *ужички* 32, срез *пожешки* 25, срез *златиборски* 20, *ариљски* и *рачански* по 17, *црногорски* 11 и *Ужице* 6.

По једно убиство извршује се:

у срезу	*ужичком*	на	701	становника
» »	*ариљском*	»	882	»
» вароши	*Ужице*	»	971	»
» срезу	*пожешком*	»	1043	»
» »	*златиборском*	»	1317	»
» »	*црногорском*	»	1514	»
» »	*рачанском*	»	1558	»

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Начелник среза ражањског, актом Бр. 7624, пита:

„Пресудом ово-среске власти од 27. априла 1910. год. Бр. 3948, кажњени су по чл. 157. тач. 2. зак. о општинама и то: Сретен Стевић, председник општине брачинске са сто динара и Милен Тодосијевић, благајник исте општине са педесет динара у корист државне касе, што у року предвиђеном у чл. 130. зак. о општинама нису саставили буџет општине брачинске.

Пресуду ово-среске власти одобрио је и Државни Савет решењем својим од 7. августа 1910. год. Бр. 7027. које је решење предато Сретену и Милену а одмах за тим од њих је тражена наплата, но они исту нису хтели по ожити.

Док су акта по жалбама Сретеновој и Миленовој послата Државном Савету и Државни Савет донео по истом решење, Сретен и Милен *престали су бити општински чланици*.

Молим уредништво „Полицијског Гласника“ за објашњење: Може ли се у овом случају — пошто су кажњени општински чланици престали бити општински чланици пре него што је пресуда постала извршном — ова казна од њих наплатити, или пошто већ до данас сами казну нису платили, може ли се према њима применити чл. 168. зак. о општинама — замена затвором, или са њиховим силаском са положаја општинских чланика има се сматрати да је и ова казна отпала?“

— На ово питање одговарамо:

Важност пресуде, која је постала извршном, може се поништити само путем помиловања или кад застари.

Према томе, пресуда којом су осуђени општински чланици, мора се извршити без обзира на то, што су осуђена лица, *после изречене казне*, престала бити општински чланици.

Ако они не би платили казну у законском року, пресуда ће се тада извршити на начин прописан чл. 168. закона о општинама.

Али, како је ова казна изречена као административно — дисциплинска мера,

са задатком да општинске чланике нагна на правилан рад, а међутим, силаском њиховим са тога положаја промашен је циљ казне, то би било и упутно и праведно, да се учини предлог за помиловање, ако би, наравно, они поднели молбу.

На тај начин они би били поштеђени једне казне, којој после њиховог силаска са положаја општинских чланика, у истини нема разложне и праведне основице.

Овако мисли уредништво, ма да Државни Савет у одлуци својој од 17. новембра пр. год. Бр. 10790, истина не баш у истоветном случају, налази да казни не би у опште било места.

II

Суд општине трстеничке у срезу посавском, актом својим Бр. 221, пита:

„Бив. деловођа овог суда, пресудом ваљев. првост. суда осуђен је на 30 дана затвора за дело из § 112. и 132. крив. зак. за 27 дин.

Пошто бив. деловођа није пресудом осуђен на губитак грађанске части, то је општински одбор, на основу чл. 53. *в.* закона о општинама, узео га за *млађег писара* и општин. благајника.

Ову одлуку начел. ср. посавског под 22. тек. месеца № 1056, задржо је од извршења с тога, што је бив. деловођа осуђен по § 112. и 132. крив. закон. из користољубља и да не може бити писар ни благајник.

Према овоме моли се уредништво за објашњење: може ли бив. деловођа бити млађи писар или благајник или не, пошто у пресуди није означено да је осуђен и на губитак грађанске части?“

— На ово питање одговарамо:

По § 38. Крив. Закона, губитак грађанске части може бити досуђен само онде, где се то у закону изречно каже. (§ 18. Крив. Зак.).

Како дела из § 112. Крив. Закона не повлаче губитак грађанске части, то ова околност не би била препрека да неко уђе у општинске службенике.

Али како су у чл. 53. *в.* закона о општинама и ова дела изједначена са онима, где се губи грађанска част, то ни лица, осуђена за дела из § 112. Крив. Закона, не могу бити општински службеници, док не протекне време од пет година, од дана издржане или опроштене осуде.

У осталом интерес саме општине захтева, да на положају благајника има човека чиста и ничим неокаљана, те је за осуду поступак одбора, што је изабрао човека, чија је склоност ка послузи општинским новцем утврђена судском пресудом.

III

На акт суда општине ливадичке Бр. 294, одговара се, да је питање о застарелости општинског приреза расправљано у неколико бројева овога листа, па и у бр. 2. за ову годину, и зато сада уредништво неће да даје никакав одговор.

Нека деловођа прати шта у листу излази, па неће постављати непотребна питања.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Пролис тачке 3. чл. 114. закона о општинама у супротности је са чл. 53. в. истог закона, као доцнијим по времену, те по томе и лица, која су осуђивана за злочин, и преступе и иступе учињене из користољубља, могу бити изабрана за општинског деловођу после пет година од дана, када су повратила грађанску част.

Одбор општине к...., као надлежан на основу чл. 113. закона о општинама, одлуком својом од 11. маја 1910. године № 544. изабрао је за деловођу општинског С. А., дотадањег свог деловођу.

Ова одлука на основу чл. 85. закона о општинама достављена је надзорној власти на одобрење.

Надзорна власт, расмотривши ову одлуку, нашла је, да је незаконита по томе, што С. А. не може бити општински деловођа, пошто је судски осуђиван за прљава дела — чл. 114. зак. о општинама. С тога је решењем од 12. маја 1910. год. № 3733. задржала ову одборску одлуку од извршења.

По изјављеној жалби од стране општинског одбора, III. Одсек Државног Савета поништио је решење надзорне власти у главном с тога, што у решењу није означено за које је дело, и кад изабрани деловођа осуђиван, нити је актима приложена односна пресуда, из које би се то видело.

После овога, надзорна власт наредбом од 8. септембра, а затим наредбом од 17. септембра 1910. године № 7591. тражила је да суд и одбор општински одмах разреши од дужности, односно отпусти из службе деловођу С. А., пошто је судски осуђиван за прљава дела, те по чл. 114. закона о општинама нема услова за деловођу.

Како општински суд по овим наредбама није поступио, то је за неизвршење ових наредаба узет на одговор председник општинског суда П. Д., па је изјавио, да је одбор општински, као надлежан, одлуком својом изабрао за деловођу С. А., налазећи, да овај има законских услова за то место. Та одлука достављена је надзорној власти, и све дотле, док се та одборска одлука не огласи за неправилну, он нема могућности да деловођу отпусти из службе; у толико пре, што је и Државни Савет поништио решење надзорне власти које се односи на задржање од извршења ове одлуке.

Надзорна власт, на основу чл. 158. закона о општинама, пресудом од 21. септембра 1910 године № 7696. казнила га је са 20 динара.

По изјављеној жалби, III. Одсек Државног Савета нашао је, да се из пресуде Апелационог Суда од 17. маја 1899, године № 2025 види, да деловођа С. А. није ни осуђиван на губитак грађанске части, већ само на губитак државне службе за једну годину. Према томе на њега се није могао ни применити пропис чл. 114. тач. 3. закона о општинама, кад према чл. 53. *в.* истог закона, као доцнијем по времену, службеник општински може бити и онај, који је осуђиван за прљава дела, кад протече 5 година од повраћаја грађанске части.

С тога се не може узети да жалитељ није хтео да изврши наредбу државне власти на закону основану, па према томе се на њ није могла применити казна, предвиђена у чл. 158. закона о општинама.

С ових разлога, на основу чл. 170. закона о општинама, решио је, да се пресуда надзорне власти поништи.

Одлука од 30. децембра 1910. године № 10237.

Један случај уништаја избора кмета услед тога, што је кандидат за то звање био председник бирачког одбора.

С. П., из Б....., жалио се Државном Савету противу избора кмета села Б....., који је извршен 28. новембра 1910. год., због ових неправилности:

1., што је збору председавао изабрани кандидат П. И.; и

2., што изабрани кмет дугује општинској каси по облигацији.

Трећи Одсек Држ. Савета, по расмотрењу односних акта и оцени жалбених навода, нашао је, да овај избор не може остати у снази, јер је утврђен навод жалитељев, да је збору председавао П. И., који је том приликом био кандидат за кмета, а тиме је повређен пропис последњег одељка чл. 52. *а* закона о општинама.

С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се овај избор поништи.

Одлука од 4. јануара 1911. године № 12549.

Један случај застарелости казне, изречене од стране надзорне власти, на основу чл. 158. закона о општинама, према општинским чланицима.

Пресудом среске власти од 7. фебруара 1910. године № 2213., а на основу чл. 158. закона о општинама, кажњен је Ђурађ Ж., кмет села В..... са 20 динара, за неизвршење наредаба среске власти.

Ова пресуда саопштена је осуђеном кмету 8. фебруара 1910. године, и он је противу исте благовремено изјавио жалбу Државном Савету, предавши је среској власти 10. фебруара исте године.

Среска власт под 20. априла 1910. године написала је спроводно писмо за пошиљај ове жалбе и односних акта, али су са овим писмом акта примљена у Државном Савету тек. 22. новембра исте године.

Трећи Одсек Државног Савета, нашао је, да је пресуда у смислу § 396. кривичног закона застарела, јер надзорна власт за време од 20. априла 1910. године па до 22. новембра исте године није ништа радила, нити што предузимала да прекине застарелост.

С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се акта врате нерасмотрена.

Одлука од 18. децембра 1910. године № 11256.

Један случај неумесне примене чл. 12. и 18. уредбе о касапницама.

Одбор општине Д. М..... на дан 22. новембра 1910. године, донео је одлуку, да се на дан 28. новембра 1910. године одржи и четврта лицитација за издавање под закуп касапске аренде, са условима: да закупац (арендатор) није обавезан имати увек меса, пошто је клање сваком слободно, али да положи на име кауције 500 динара и да аренду полаже месечно унапред; у противном општина има право одређи му закуп без икакве накнаде... итд.

Надзорна власт нашла је, да је ова одлука противна чл. 12. и 18. уредбе о касапницама, по којим је законским прописима закупац касапске аренде дужан увек имати меса. Према томе, ако би се одобрила одлука одборска, дошло би дотле, да варошица некада остане без меса, а за то не би имао ко да одговара. С тога је решењем од 5. децембра 1910. године № 9733 задржала од извршења горњу одлуку одборску.

По изјављеној жалби пуномоћника општинског, III. Одсек Државног Савета нашао је, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога. што одлука суда и одбора, која говори о давању касапске аренде под закуп, није била противна прописима чл. 12. и 18. уредбе о касапницама од 8. априла 1839. године, јер се ови законски прописи не односе на арендаторе, већ само на касапе.

Навод пак надзорне власти, да, ако се одобри горња одлука суда и одбора, може наступити и такав случај. да варошица једног дана остане без меса, неумесан је, пошто се из саме одлуке види, да је у варошици задржано и даље слободно клање стоке.

С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 31. децембра 1910. године № 12154.

Јос. К. Ст.

Одлука одељења Касац. Суда о сукобу војне власти са полиц. влашћу о томе: која је власт надлежна за извиђање и оптужбу грађан. лица која су учинила кривицу из § 115. војног казненог законика.

Поводом сукоба команданта моравске дивизиске области и начелства округа тимочког по кривици Милутина Ц. Нинића пекара и Тасе Радуловића кафеџ. из Зајечара, оптужених за дело из § 115. војног казненог законика, Касациони Суд расмотрио је акте ове кривице, па је нашао:

Надлежност војних власти и војних судова у кривичним делима регулисана је у одредбама, које су изложене у глави II. законика о поступку војних судова у кривичним делима. У тим одредбама нигде није поменуто да се надлежност војних судова простире и на грађанска лица, којима би се имало судити по § 4. војног казненог законика за кривице, тамо именоване, које се казне по војном казненом законику.

Према изложеноме, кад законником о поступку војних судова у кривичним делима није предвиђено да ће војни судови судити и грађанским лицима, која учине какво дело казнимо по војном казненом законику, онда се надлежност за извиђање оваквих дела учињених од грађанских лица има да одреди према општем кривич. суд. поступку, тим пре што према § 3. кривич. суд. пост. у II. одељку и војницима има да суде грађан. судови кад су учинили какво казнимо дело у друштву са грађан. лицима.

Из свега наведеног, за извиђање ове кривице, па дакле и за оптужбу поменутог Милутина и Тасе, надлежно је начелство округа тимочког, а не војна власт.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Душан Костић, коцкар, звани «**Гале**», чију слику износимо, у друштву са **Славком Х. Сотировићем,** такође познатим коцкаром, извршио је крађу новаца Никодију Јанковићу, сељаку из Каменице у срезу нишком, па су побегли незнано куда.

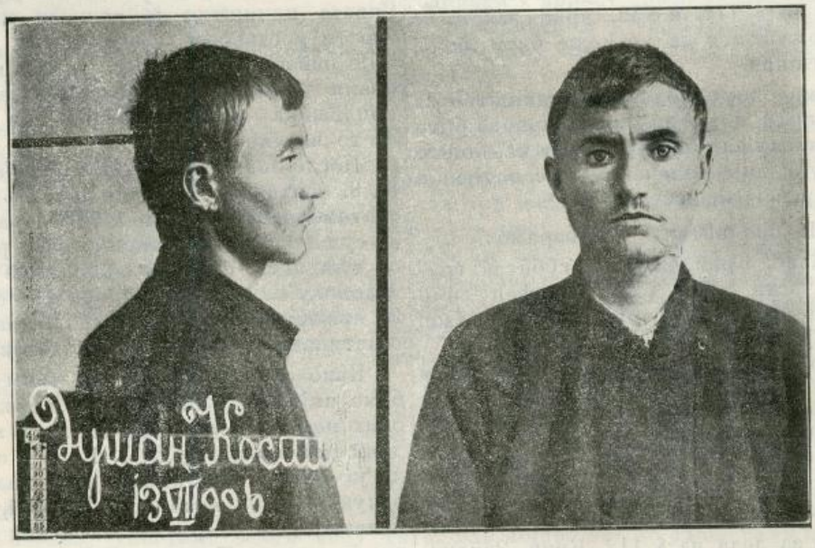

Душан је стар 24 године, мали, сувоњав. Одело носи кад сељачко кад обично грађанско.

Славко је стар 20 година, повисок, сувоњав. Од одела има зеленкаст капут и шешир од зеленог филца.

Акт начелства округа нишког Бр. 1861.

На тавану бараке Франсоа Манжа, на прузи Параћин—Зајечар, нађен је убијен Јован Ђоновић, раденик из Црне Горе, који је до краја децембра пр. године, радио на тунелу.

Утврђено је да су убице **Јован Ћатковић** и **Никола Никчевић,** и да су убијеном однели 600 динара у новцу, пасош, све хартије и једне ципеле са федерима.

Ћатковић је из Пипера у Црној Гори, стар је 30 година, раста средњег, плав, бркова жутих, брија се.

Никчевић је такође из Црне Горе, али одавно живи у срезу јабланичком као насељеник, стар је 28 година, висок, плав, бркова жутих.

Треба их нарочито тражити по рудницима и на новим железничким пругама, јер се они махом баве тим послом.

Депеша начелника ср. параћинског Бр. 2740.

Драгутин Стаменковић, земљоделац из Тешице, оптужен је за злонамерну паљевину, али се налази у бегству.

Он је стар 54 године, раста омаленог, сувоњав, косе смеђе, очију плавих, бркова малих проседих, брија се.

Депеша начелника среза моравског, окр. нишког Бр. 958.

Милан Јовановић, кочијаш, родом из Велереči у срезу таковском, извршио је опасну крађу своме газди Мих. Радоњићу, пуковнику, па побегао.

Он је стар 20—22 године, средњег раста, дежмекаст, у лицу смеђ, косе смеђе, бркова кратких дебелих, кад говори отеже.

Депеша начелства крагујевачког Бр. 2305.

Исидор Мојсеско, акордант предузећа за грађење железничке пруге, има да одговара за дело из § 192. крив. закона код начелника среза жичког, али је незнано куда отумарао.

Лични опис непознат.

Акт начелника среза жичког Бр. 13653.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

ТРАЖИ СЕ

Драгутин Н. Станојевић, ковачки калфа из Медвеђе у срезу деспотовачком, отумарао је незнано куд.

Он је стар око 15 година, раста омаленог, дежмекаст, смеђ, у сељачком оделу.

Депеша начелника ср. ресавског Бр. 2337.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 6. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 13. ФЕБРУАРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Гаврило Николић, полициски писар друге класе среза бољевачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 5. фебруара 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, а на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решено је:

да се Димитрију В. Грудићу, секретару прве класе Управе вароши Београда, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 9. фебруара 1910. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(НАСТАВАК)

Да приметимо да је то дискутовано питање да ли, и по Аустриском Грађанском Законику, треба правити разлику између обавеза солидарних (проста солидарност) и кореалних (права солидарност), разлика коју налазимо у Римском Праву. Тако, по једнима, (н. пр. Mages), и Аустр. Грађ. Законик зна за две врсте солидарности: праву (кореалност) и просту (краће речено солидарност), док други налазе да је та подвојеност непозната Аустр. Грађ. Законику (н. пр. Pfaff, Hasenhörl, Unger, Rušnov), и да су, са гледишта свога дејства, све солидарне обавезе једнаке и само се разликују међу собом по своме постанку (Entstehung)[1]. Rušnov, осим тога, додаје још и ово: „Već iz gore navedene i kratko nacrtane teorije sljedbenika o razlici solidarnih obligacia od correalnih obligacia uvidja se, da teorija ne vodi do nikakvog praktičnog rezultata“ *(Op. cit.,* II, str. 345).

Закључак је из свега овога тај да су први и други купац, за ону разлику у цени између друге и треће продаје, солидарно одговорни повериоцима (односно дужнику), и да је та солидарност, апстрахујући само њен специални начин постанка, по правним последицама равна солидарним обавезама у Грађ. Законику предвиђеним, то јест уговорној (§ 545. Грађ. Законика) и законској (§ 804. Грађ. Зак.) солидарној обавези. Г. Стојановић, у његовој, овде више пута споменутој, расправи, вели: „Ако би се узело, да је обавеза солидарна, онда би се, без тога реда[2]), могло одмах тражити од кога се купца хоће, или од више њих, или од свију заједно, па од кога се пре разлика наплати, или од кога се колико наплати“. Према ономе што смо до сада о овој ствари казали, не треба рећи: Ако би се узело да је обавеза првога и другога купца солидарна, већ треба баш узети да је та обавеза заиста солидарна. У осталом, мислимо да нећемо погрешити, ако кажемо да, управо, и Г. Стојановић ту обавезу као такву сматра, пошто он, пре горе цитиранога пасуса, вели, у истој својој расправи: „Заиста дакле сад, по овом примеру, може да се пита: шта би сметало и закону и правди, ако би се узело да је обавеза ових купаца и солидарна?“

Трећи случај: Цена на другој продаји изишла је већа него на првој.

Тај случај регулисан је §-ом 485. на овај начин: „Изађе ли на другој продаји већа цена од прве, тај вишак, пошто се трошкови око тога одбију, бива у ползу дужника или повериоца“. Дакле, први купац, који одговара за евентуални мањак, нема никакво право на вишак који може, у излицитираној цени, показати друга продаја. То је стога што се, услед друге лицитације, као што знамо, прва продаја раскида[1]), тако да се сматра као да ње није ни било, и онда не знамо по коме би основу први купац могао претендовати на овај вишак.

Овај случај не задаје никакве тешкоће, ако други купац исплати излицитирану цену. Али quid, ако он то не учини, већ дође до треће продаје? Да ли ће тада први купац бити у сваком случају разрешен од свих својих обавеза наспрам поверилаца?

Овде има једна евентуалност која је лака. То је ово. Трећа продаја дала је, истина, мање него друга, али није дала мање од прве; т. ј. цена је на трећој продаји била равна оној са прве или је од ње већа. Она је, као што рекосмо, мања само од цене која је понуђена на другој продаји. Диференцију у ценама између друге и треће продаје плати ће сам други купац; први купац није за њу одговоран, пошто је онолика сума колику је он понудио био положио трећи купац, због чега је он, први купац, дефинитивно испао из сваке обавезе наспрам поверилаца.

Али, тежи је овај случај: Цена добијена на трећој продаји мања је чак и од цене на првој продаји. Н. пр., први купац био је понудио 12000, други 15000, а трећи 10000 динара. Да ли први купац одговара за ону разлику у 2000 динара између прве и треће продаје? Што је сигурно, то је, да повериоци имају право да од другога купца траже наплату свих оних 5000 динара за колико је трећа продаја подбацила: они су за толику суму другим купцем, који се обавезао да плати за пописано добро 15000 динара, оштећени. Али, ако је други купац инсолвентан, онда за њих добија важности питање: да ли ће они моћи тражити да им први купац накнади оних 2000 динара, у колико се трећа продаја од прве разликује?

[1]) Stubenrauch, *op. cit.,* II, S. 230, n 2; Rušnov, *op. cit.,* II, str. 344. и 345.

[2]) „.... без тога реда....“, то јест без онога реда кога би се повериоци (односно дужник) имали држати, када би се овај случај идентификовао са заменом дужника из §-а 878. Грађ. Зак..

[1]) Наравно, као што је то већ на свом месту речено, та прва продаја не раскида се одмах и потпуно; обавеза евентуалне накнаде штете остаје.

Ми мислимо, да треба одговорити афирмативно, стим да би први купац, ступивши у права повериоца, могао тражити за толико накнаду од другога купца. Јер први купац, неизвршењем своје обавезе да плати уговорену цену, проузроковао је повериоцима штету од 2000 динара, и ту штету треба он да плати. Истина је, да је уговор, закључен са првим купцем, раскинут услед друге лицитације, али обавеза тога купца, да плати штету коју повериоци неизвршењем уговора од његове стране претрпе, само је условно угашена: ако повериоци тим неизвршењем не остану оштећени. Не испуни ли се овај услов, обавеза остаје и даље у снази.

У истом смислу и М. Стојановић, у своме чланку: *Јавна продаја непокретности и обавеза купца на њој који цену не положи.* Contra Мих. Тадић, у чланку напред наведеном. По Г. Тадићу, дакле, купац на првој лицитацији испада дефинитивно из обавезе, када друга лицитације дâ онолико колико и прва или више, и за њега је равнодушна ствар да ли ће купац на другој лицитацији положити или не излицитирану цену, као и то да ли ће, за случај да буде и треће продаје, цена на овој бити мања или већа од цене на првој или њој равна; и онда ако би цена на трећој продаји била мања од цене на првој продаји, први купац би био неодговоран: он не може више одговарати, због туђе радње, пошто је једном већ из обавезе испао.

Као што видимо, то питање, да ли ће први купац, који није положио цену одговарати или не у оном случају када је на другој продаји изишла једна цена која је равна цени на првој продаји или је већа од ње, зависи од тога да ли ће купац на другој продаји ту цену фактички и положити или не, као и од тога колико ће се, ако ни други купац цену положио не би, дефинитивно, благодареći трећој лицитацији и трећем купцу (који би цену положио), добити. Исто тако и одговорност првога купца, онда када друга продаја дâ мању цену него прва, може не бити дефинитивна: Ако други купац не плати цену, па дође до треће продаје на којој се добије цена већа него на првој, или тој цени равна, па ту цену тај трећи купац и положи, тада први купац испада из обавезе у коју је био дошао услед тога факта што је на другој продаји испала цена мања него на првој: како, *напослетку*, повериоци нису, неполагањем цене од стране првога купца, оштећени, то им овај нема што ни давати.

Дакле, као што тачно примећује и Г. М. Стојановић, у својој расправи о одговорности купца на јавној продаји непокретности, у случају да је било више продаја, одговорност првога купца — а то исто важи и за потоње купце — стоји у вези не са ценом или ценама које су дале друга, трећа, четврта итд. продаја већ са тим: *колика се је цена фактички и наплатила.* Тек после и на основу овога, може се са сигурношћу знати да ли су и колику штету повериоци претрпели услед тога што први — или неки потоњи купац — није цену положио, те је морало доћи до поновне продаје. И заиста, какве користи повериоци (односно дужник) имају отуда што је, на другој, или трећој, или четвртој, итд. продаји изишла цена равна цени на првој лицитацији или чак и већа од ове, када су они фактички, после последње продаје, наплатили једну цену мању од цене на првој продаји, цену коју је дала та последња продаја? Зар није очигледно да су повериоци (односно дужник) оштећени за ону разлику између цене на првој и цене на последњој продаји која је фактички и положена?

За које време сада могу повериоци (односно дужник) тражити наплату оне штете коју купац на првој продаји дугује зато што је друга продаја дала мање него прва?

§ 939. Грађ. Законика вели да „Право на тражење накнаде за штету застариће за три године, од дана кад је оштећеном штета позната постала“ [1]). Да ли је тај пропис општи, то јест да ли се он тиче и уговорне накнаде штете? Питање се поставља стога што би се сасвим могла ствар и овако схватити: да право на уговорну накнаде штете подлежи оној истој застарелости којој и главно тражбено право засновано на истом уговору, тако да би се § 939. имао применити само на аквилијанску штету. Ипак, треба том пропису дати генерални значај, то јест треба узети да се он односи и на уговорну накнаду, једно стога што изрази накнада штете, ако се противно не би, из дотичнога законскога текста, дало извести, обухватају обе врсте накнаде штете, и, друго, што је тако и по изворнику нашега Грађ. Законика, Законику Грађ. Аустриском, чији § 1489. одговара §-у 939. нашега Грађ. Законика. или, тачније, чијем §-у 1489. одговара § 939.. Објашњујући § 1489., коментаристи Аустр. Грађ. Законика веле да се он тиче у опште сваке тужбе за накнаду штете (Entschädigungsklage), па, дакле, и оне тужбе те врсте која проистиче из каквог уговора. (В. у овом смислу: Stubenrauch, *op. cit.*, II, S. 832).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Ж. Перић.

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

ОД

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

2. Неки разликују између увреде и клевете, тврдећи да је немогућа *само увреда* умрлог лица. То су заступници погрешног мишљења, да је објекат увреде осећање сопственог важења *(Liepmann)* или осећање части *(Hess)* [2]). Пошто ово осећање престаје са смрћу, то је увреда по смрти немогућа. Објекат *клевете* је напротив уважење код трећих, добар глас, а то не престаје са смрћу. То је, како вели *Hess*, објекат, „који лежи у главама трећих лица“.

3. Према нашем мишљењу могуће су *и увреда и клевета* умрлих. Као што се је видело, објекат ових кривичних дела је част. У интересу је пак поштовања успомене умрлих, да се и они сматрају као субјекти части, и ако нису *правни* субјекти, да се дакле част схвати као независна од правног субјективитета човечијег. Овако треба узети тим пре, што је она по превасходству једно добро нематеријалне природе.[1])

Према § 215 б. к. з. умрла лица имају пасивну способност са увреду и клевету. „Клевете и увреде, учињене наспрам умрлог лица, казниће се по одредбама овог закона исто као и да је то лице било живо у време учињеног дела“. Напротив према чл. 33. зак. о шт. умрла лица немају те способности. Ту се вели, да ће се по овом закону казнити клевета и увреда, „нанета умрлим лицима“ само онда, „ако је учињена у намери да повреди част или нахуди угледу њихових живих наследника“. Извесна увреда или клевета није дакле кривично дело, у колико је управљена против једног умрлог лица, већ само у колико је она истовремено и увреда одн. клевета његових живих наследника, т. ј. она је кривично дело само као увреда одн. клевета ових лица.

У страним законодавствима ово питање је на разне начине решено. Тако према белгијском праву умрли имају пасивну способност само за клевету, према швајц. пројекту к. з. такође. У немачком праву је пак као што се је видело, врло споран смисао §-а 189 у овом погледу.

Г. Колективна лица.

Колективна лица су скупови људи и организације, који се у обичном говору означавају као једна целина услед истоветности њиховог циља и њихових функција, ма да се мењају лица, из којих су они састављени, одн. која њима управљају. Колективна су лица н.пр. разна трговачка и индустријска друштва, еснафи, политичке странке, задужбине итд.[2]) Нека су колективна лица законом призната као субјекти права, и она на основу тога постају т. зв. *правна* лица. Врло је спорно питање, да ли правна лица и у опште колективна лица имају пасивну способност за увреду и клевету.

1. Према некима колективна лица немају ове способности. То се на разне начине образлаже.

„Само појединац има част, вели *Binding*,[3]) као што само он има живот и здравље. Бесмислица је колективна част породица, сталежа, правних лица, фирми, власти. Они немају људске вредности, и требао би се још наћи човек, који би могао увредити један завод животињском

[1]) Други део тога параграфа, који нам овде не треба, гласи овако: „Ако је штета из злочинства постала, онда ће застарети право на тражење за 24 године“.

[2]) *Liepmann* 340, Hess 36.

[1]) Тако *Amsler* Die Möglichkeit einer Injurie an Verstorbenen 1871, стр. 97, *Meyer-Allfeld* у 5. изд. В. прот. *v. Gemmingen-Fürfeld* 39/40.

[2]) Уп. *Liepmann* 348.

[3]) *I* 140.

псовком". За тим продужује *Binding*, да колективна лица немају ни „претпоставке за морално делање", на име „она немају сопствене савести". Ово је нетачно. Пре свега част није квалитет само физичког лица зато, што је она, као што се је видело, скуп разних вредности, а бар неке од ових могу имати и колективна лица као бића, која имају своје одређене функције.[1]) Што се пак тиче тврђења о недостатку сопствене савести као претпоставке моралног делања, *Liepmann* је умесно приметио, да ово није нужна претпоставка за постојање части, јер и част појединаца зависи једино од начина, како врши своје животне функције, а не обраћа се пажња на његове унутарње психичке појаве. Делање у спољњем свету је дакле једино меродавно за питање о постојању части.

Према *v. Bar*-у[2]) колективна лица немају пасивне способности за увреду и клевету зато, „што она не могу осетити душевни бол, који је карактеристичан за увреду и клевету". Увреда и клевета управљене „привидно" против колективног лица могу бити схваћене према околностима, вели он, само као увреда и клевета појединих лица, која сачињавају већину при гласању. Ово схватање је последица његовог погрешног појма о увреди и клевети.

2. Према некима од колективних лица само *правна* имају пасивну способност за увреду и клевету[3]). Ово мишљење се заснива на данас одбаченој романистичкој теорији, према којој се само код правних лица може замислити *заједничка делатност*, т. ј. делатност различна од делатности појединих чланова.

3. Према нашем мишљењу сва колективна лица могу бити жртва увреде и клевете. Свако од њих на име има своје функције и на основу ових прибавља себи извесне вредности, н.пр. кредитну, правну итд. т. ј. извесне врсте части. Тако ако би више лица основала економско друштво, ово би могло бити увређено одн. оклеветано.

4. Неки писци чине овде једно ограничење. Према њима колективна лица имају пасивну способност за увреду и клевету, али под условом да су *организована*[4]). „Нужно је захтевати организацију, вели *Liepmann*[5]) да би се добио видљив израз за заједничку сферу, која се има разликовати од појединачне, и да би у исто време било субјекта који се појављује као овлашћен на кривичну тужбу и истрагу у име целине".

5. Према *Liepmann*-у организована колективна лица нису способна за увреду, већ само за *клевету*. Ово је последица његовог погрешног схватања о објекту увреде: колективно лице не може имати *осећање* сопственог важења. Исто овако узима и *Hess*, јер је према њему објекат увреде *осећање* части.[1])

6. Према *Olshausen*-у *задужбине* се не могу сматрати као пасивно способне за увреду и клевету, јер, вели, „не може бити увређено и оклеветано оно правно лице, чији супстрат сачињавају само имовински предмети, на име задужбина, јер је част особина људи".[2]) Ово је неумесно, јер, као што је већ наглашено, довољно је вршити извесне социјалне функције, да би се прибавиле неке од оних вредности, које сачињавају част.

Против схватања у опште, да колективна лица, сва или само извесна, могу бити жртве кривичних дела у питању, наводе се још два аргумента.[3]) 1° Тиме би се, вели се, онемогућили писање историје и критика, и то би водило споровима, у којима би судска одлука била лишена сваког поузданог ослонца. Тако морало би се, вели, сматрати као клевета изношење дела једног још постојећег друштва, ма да ово дело припада једном столећу раније, и ма да су помрли чак и унуци свих лица, која су онда била чланови тог друштва. Аргумент је очигледно и сувише слаб. Част колективних лица је независна од тога, да ли су његови чланови живи онда, кад је повреда исте извршена, и не може бити остављена на милост и немилост критици само зато, што би се колективном лицу приписавала дела из једног столећа раније. Што се пак тиче тешкоће доказивања, она не може бити на уштрб нечије части, већ само на штету онога, који је што износио. — 2° Схватање, да су и колективна лица пасивно способна за увреду и клевету води, вели се, у бесконачност, јер би онда могао бити оклеветан и увређен и кугланski клуб, шетачко удружење створено само за једно лето, ученици једне школе, ноћни стражари једне вароши. Ова примедба је такође неумесна. Ако у именованим случајевима заиста постоје колективна лица, онда нема разлога, да се и она не сматрају пасивно способна за кривична дела у питању. Међутим нема колективног лица у неким од поменутих случајева. Тако н.пр. градски стражари не сачињавају једно колективно лице већ по томе, што су стражари, јер не постоје елементи појма колективног лица: ту нема заједничке функције, различне од функције појединих стражара.

Према нашем к. з. имају од колективних лица пасивну способност за *увреду* и *клевету државна надлештва*, и *разна политичка тела* као н.пр. Народна Скупштина, окружне и среске скупштине (§ 104), а остала *правна* лица као н.пр. разна трговачка друштва и друштва у опште (дакле сва колективна лица) само за *клевету*, која је управљена против кредита (§ 210).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

---

[1]) Уп. *Liepmann* 350.

[2]) 189.

[3]) Ово је схватање старије кривично-правне науке. Од модерних писаца тако *Kohler* 140.

[4]) *Stengleid* Kommentar zur Strafprozessordnung u. zum Gerichtverfassungsgesetz 1898, стр. 84. (потребна је могућност заједничке воље). *Bolze* Arch. f. d. Strafrecht 25 2 (потребна је свест заједничке части).

[5]) В. нарочито *Liepmann* 352.

[1]) 27/28.

[2]) § 185, 11 a.

[3]) В. *v. Bar* 190, 188 пр. 149. Уп. прот. *Liepmann* 188.

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

У овоме смислу могло би се цитирати још неколико одлука. Противљење Апелационог Суда није у одбијању принципијелнога схватања о dolus-у indeterminalus-у и његовој кажњивости, које има Касациони Суд, већ у томе што Апелациони Суд увек налази да постоји доказан фактички елеменат — одређена намера, управо воља да се оствари последица за коју се оптужује.

Схватање Касационога Суда јесте логично извођење теорије воље на коју је он стао дефинишући умишљај. Да би се једна последица некоме могла урачунати као умишљена, нужно је да је он њу пре остварења хтео. Кад виновник предвиђа само једну последицу своје радње и њој својом радњом директно тежи, онда је то одређени умишљај. Али кад он предвиђа више последица своје радње и хоће их све, хоће сваку појединачно и не прави разлику између једне или друге, кад се он задовољава само ако једна наступи па ма која, онда се он може оптужити да је умишљено остварио само ту последицу, која је фактички настала, а не и друге које је само замишљао. Јер, чим је *само једна* од више могућних последица хотења, па једна и наступи, онда је у ствари воља дефинитивно заступљена, ње више нема, па се отуда и не може распростирати на друге ненаступеле последице.

Практична вредност оваквога схватања јесте у разликовању између повреде тела и покушаја убиства. У оба та деликта материјални елементи су истоветни. И у случају повреде тело је обрађено, поремећен је његов интернитет, а то је исто и у случају покушаја убиства скопчаног са повредом. По материјалноме основу ми ова два деликта не можемо разликовати. Отуда се морамо обратити субјективним елементима кривичнога дела, па питати: шта је виновник хтео својом радњом да оствари. Ако је он хтео да произведе смрт онда постоји покушај убиства, а ако он то није хтео, онда постоји повреда. Међутим, ако виновник у моменту радње није могао никакву одређену намеру, ако му је било свеједно а убио а повредио, ако је дакле једнако хтео и убити и повредити, онда је он у ствари хтео ону последицу која фактички наступи.

Судови и истражне власти, махом кад хоће да утврде покушај убиства, не обраћају се испитивању субјективних елемента, не истражују вољу виновникову, па да изнађу коју ће му последицу урачунати, већ вазда помоћу вештака утврђују да ли је оруђе којим је дело извршено per se смртоносно и да ли је способно да произведе смрт. Ако вештаци реку да јесте, онда се пресуда изриче за покушај убиства. Знамо случај да је осуђен за покушај убиства човек који је ударио противника малом тупом секиром по врату и нанео му лаку повреду тела.

Овакво је поступање апсолутно погрешно. Никакве солидне базе нема ра-

зликовање на смртоносна и несмртоносна оруђа. И најмањом иглицом може се човек убити, ако се њоме згодно пробије до мозга. И човечијом песницом, па чак у неким случајевима и чврком може се човек убити. Би ли сад по томе требало осудити за покушај убиства свакога који удари другога песницом или чврком? У извесним случајевима свакако се мора водити рачуна о квалитету оруђа, али оно што је за покушај убиства карактеристично није употребљено оруђе него намера, воља, хотење виновниково. Кад ја неком љутом смртоносном камом узмем да отсецам нокте, па му на једном месту намерно закачим парче меса онда, јесам ли извршио покушај убиства или повреду тела?

Касациони Суд је са свим у праву што је стао уз теорију воље за појам умишљаја и ту теорију даље доследно провео. Он је тумачио дух закона који је рађен по врло старим законицима, када је једино и искључиво владала теорија воље. Основа за то има нарочито у пропису § 41. К. З. који вели: да покушај злочинства или преступљења постоји тада, кад је виновник кажњиво дело *хтео* да изврши, па то није успео услед дејства других околности.

ДРУГИ ДЕО

Умишљај — dolus.

Глава прва

Теорије о умишљају.

Биће несумњиво јасно са разлога које смо у уводу изнели и са практичне потребности појма умишљаја у кривичном праву, да он умишљај преставља један психолошки однос виновника према кривичноме делу. О њему се може говорити тада кад се човек може окривити за једну последицу.

Да бисмо правилно сватили умишљај, мора се детаљније испитати какав је, које је природе и категорије онај духовни однос виновника према последици.

У овоме питању сусрећемо се са две основне теорије, које се између себе боре о појму умишљаја. То су теорија *воље* и теорија *преставе*.

Теорија воље је данас владајућа теорија у позитивном законодавству, а има већину преставника и у науци. Њезин најенергичнији бранилац јесте проф. Хипел, а затим Бар, Белинг, Бермер, Биркмајер, Бурн, Фингер, Хелшмер, Хутер, Ламаш, Олсхаузен, Опенхоф, итд. Теорија преставе пак има уза се мали број али најодличнијих криминалиста: Бекера, Листа, Франка, Лукаса, Лилијентала, Колера, Томзена, Хагена.

I. Теорија воље сматра да умишљај постоји тада кад је виновник *свесно* и *вољно* остварио последицу. Да би је остварио свесно он је најпре мора предвиђати, т. ј. имати у свести преставу о последици, радњи и каузалноме току његове радње. Али то није довољно. Поред предвиђања он последицу мора још и хтети. Хотење се мора односити на сва битна обележја кривичнога дела, и свију њих виновник претходно мора бити свестан. Хипел вели: „Суштина је умишљаја *воља* која је управљена на остварење обележја кривичнога дела. Заступници овога гледишта сагласни су у томе да се могу хтети само оне последице радње, које се предвиђају, те отуда проблем умишљаја за њих гласи овако: кад се предвиђање последице радње хоће, те су према томе умишљене, а кад се оно неће, те су неумишљене". (Vorastz, 487., 488.). Вајнрих вели: „Dolus је моменат воље; он мора у себи обухватити све стварне моменте, моменте дела" (Strafrecht 809.). Меркел (Lehrbuch 79.). „Кад се говори о умишљају мора се ићи даље од онога што се само предвиђа. Кад за кога тврдимо да је умишљено убио човека, ми тада речју „умишљено" не обележавамо само оно што стоји ван радње, већ у исто време квалифицирамо радњу као израз свесне људске воље". Опенхоф (Strafgestzbuch § 59, 1.). „Изузев нехатних преступа и неколико других, махом омисивних деликата. за свако кривично дело нужно је *умишљено* делање т. ј. воља да се оно оствари. Кривично дело мора происходити из те воље. То је општа карактеристика кривичнога дела а не само тада кад закон ову умишљеност тражи као обележје кривичнога дела. Отуда никаква радња није кажњива ако она није вољна радња учиниочева". Олсхаузен (Komentar § 59, 16.) „Претежно мишљење теорије воље дефинише кривичноправни умишљај као предвиђање и хотење свију обележја кривичнога дела". Хелшнер (Srafrecht 227.) „Оно што је предвидео човек остварује хотећи и делајући. Последица радње није условљена (одређена) једино људском вољом, јер пошто се последица јавља као производ телеснога покрета то ће она бити таква каква по природним законима из учињених покрета тела мора постати, а не таква какву би је људска воља желела или предвиђала. Наступање предвиђене и хотење последице зависи од тачног познавања околности под којима се дела, од познавања особина снаге која се пустила у покрет, и од тачнога руковања њоме да би доспела жељеноме циљу. Кад се у једном случају оно што се хтело и оно што се догодило поклапа, кад се дакле догодило оно што се хтело, онда ми такав однос последице према вољи називамо умишљајем; или, последица је тада умишљено проузрокована, кад је она у целоме своме пространству, па и начин њенога остварења била најпре у вољи учиниочевој". Бернер (Lehrbuh, 120.) „Под умишљајем ми разумемо вољу као стварни (делајући) узрок"[5].

За ову је теорију од врло велике важности разликовање између онога што се *хоће* и онога што се *жели*. Бар је то најизразитије изложио. Ево тога излагање: (Dol. ev. 535, 536.). Главно је питање у колико се једна одређена спољашња последица може правно сматрати као остварење воље субјекта, које је делало, јер одговор у много случајева није лак пошто се чешће деси да свршено дело има другојачији облик него што се хтело и започело. Умишљај би радо одбио од себе последицу тврдећи да она не одговара његовој вољи, али с друге стране њему би се могло рећи: George Dandin, „Tu l'as voulu", „ти си хтео нешто из чега је по општем људском сватању морала произаћи последица, коју си желео избећи, и која ти је у највећем степену немила. Али је та последица само друга страна, наличје *онога* дела, које си ти хтео, последице за којом си ти тежио". Фотографију последице свога делања нема нико у џепу.

Хотење и жељење најчешће се сусрећу у једној последици. Али их ипак треба строго разликовати. Ја *хоћу* оно на чије наступање својом делатношћу могу имати ма каква дејства, дакле само оно што ја могу каузално произвести, или тачније речено, ја хоћу само оно за чије наступање имам преставу о бар узгредном, спорадичном каузалитету мога ја. Желети пак могу и оно на што никаквога каузалнога дејства немам. По правилу ја желим оно што ми је угодно, што ми чини задовољство. Ако пак желим нешто што ми је само за себе неугодно, ја га желим само као предходни ступањ, као средства за постигнуће нечега угоднога, задовољајућега. На против, баш у обичноме смислу речи, ја могу нешто *хтети* што ми је по себи неугодно, што не желим. Ја хоћу на пр. да се подвргнем операцији зуба и ако знам да ће ме болети. Код хотења претеже *каузалитет* (или предвиђање каузалитета, јер ја могу хтети и оно где је моја престава о каузалитету погрешна). Ипак психолошки воља постаје из жеље. Ја нешто хоћу, или зато што га желим, или што мислим, предвиђам (имам преставу), да ће иза тога или уз то хотено али нежељено наступити оно што желим и што ми је угодно: ја се подвргавам неугодној операцији зуба с тога што се надам да ћу се тако ослободити садашњих сталних болова.

Важан дакле закључак јесте: *да се може хтети и оно што се не жели.* До овога истога резултата долази и Цителман, који се старао да дубоком психолошком анализом докаже тачност друге теорије, теорије преставе. Последица радње која нам није ни дејство ни циљ не може се хтети.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

---

[5]) Интересантно је овде напоменути да је г. Авакумовић при остварању појма о долусу готово преписивао Бернера, јер је наведен исти ток мисли и исти примери као и код Бернера у § 66, стр. 119. Али он није био срећан да тачно разуме Бернера. Бернер је говорио о психолошком процесу постанка умишљаја. Он вели да код учиниоца постоји једна најпре субјективна потреба, која је мотив његовога расположења. Из тога расположења постаје одлука да се изврши кривично дело извесне врсте, на пр. крађа. Из те генералне одлуке ствара се *воља* да се изврши једно конкретно обијање касе. Та воља је обележје умишљаја, а мотиви за њен постанак индиферентни су. Г. Авакумовић је видео да Бернер уноси вољу у обележје умишљаја, али није могао схватити шта Бернер разуме под вољом. Отуда је погрешно узео да је воља оно расположење учиниочево изазвано једном потребом, на пр. да набави себи хране кад је гладан. Због тога погрешног сватања унео је и такву вољу и радњу и намеру у појам умишљаја, и као што смо видели, најпосле није успео ништа употребљиво да створи.

КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ

(1905—1909 год.)

(НАСТАВАК)

После округа пиротског, у погледу убистава најбоље стоји *Београд* (једно убиство на 3229 становника), па округ *ваљевски* (једно убиство на 1941 становника), затим *нишки* (једно убиство на 1767 становника), *подрински* (једно убиство на 1703 становника итд.

Од срезова најгори су:

косанички	са једним	убиством	на	262	становника
јабланички	»	»	»	428	»
хомољски	»	»	»	486	»
деспотовачки	»	»	»	525	»
моравички	»	»	»	548	»
љубићски	»	»	»	562	»
ирокуачки	»	»	»	568	»
звишки	»	»	»	660	»
ужички	»	»	»	701	»
трнавски	»	»	»	714	»
јасенички окр. крагујевачки	»	»	»	753	»
расински	»	»	»	776	»
грочански	»	»	»	783	»
подунавски	»	»	»	796	»
посавски окр. београдски	»	»	»	800	»
рамски	»	»	»	849	»
ресавски	»	»	»	865	»
ариљски	»	»	»	882	»
качерски	»	»	»	885	»
крагујевачки	»	»	»	900	»
и т. д.	и т. д.				

Најбољи су:

срез *белопаланачки* — нема ни једног убиства за 5 година

» *лужнички*	са једним	убиством	на	3964	становника
» *заглавски*	»	»	»	3330	»
» *подгорски*	»	»	»	3088	»
» *власотиначки*	»	»	»	2995	»
» *нишавски*	»	»	»	2969	»
» *рађевски*	»	»	»	2815	»
» *посавски* окр. ваљевски	»	»	»	2794	»
» *нишки*	»	»	»	2732	»
» *сврљишки*	»	»	»	2584	»
» *темнићски*	»	»	»	2580	»
» *брзопаланачки*	»	»	»	2575	»
» *пољанички*	»	»	»	2420	»
» *ражањски*	»	»	»	2362	»
» *жупски*	»	»	»	2320	»
» *тимочки*	»	»	»	2296	»
» *ваљевски*	»	»	»	2279	»
» *моравски* окр. нишког	»	»	»	2236	»
и т. д.	и т. д.				

Што се тиче узрока, због којих су ова убиства извршена, ствар овако стоји:

Свађа	996
Освета	619
Користољубље	251
Нужна одбрана	79
У вршењу званичне дужности	68
Душевно растројство	11
Непознати	276

Није без интереса позабавити се мало овим узроцима наших убистава. Оно што на први поглед код њих пада у очи, и што је веома карактеристично за криминалитет у Србији, то је сразмерно веома мали број убистава који имају за мотив *користољубље*. Ово је још карактеристичније с обзиром на познати факт: *да тешке злочине из користољубља врше углавном професионални злочинци*. Из овога, опет, излази, да професионални злочини, најопаснији и најтежи за сузбијање, још нису узели маха у нашој земљи, као што је то случај готово у свима осталим земљама. Наш криминалитет, према овоме, више је специјалног и локалног карактера, и с тога га је много лакше сузбити но професионални криминалитет. Јер, док се последњи може сузбијати поглавито акцијом власти, дотле је за сузбијање првог много важније и корисније утврдити и отклонити његове специјалне узроке. Опширније о овоме говорићемо на завршетку овог рада. Тада ћемо се осврнути на овај огроман број убистава која имају за мотив *свађе* од којих, бар половина потиче због распри око имања — међа.

Што се тиче *освете* она је, као што је познато, болесно наслеђе из ранијих времена, које постепено ишчезава захваљујући данашњој култури, и кога, за данас, највише има у округу *тимочком*.

Убиства у вршењу званичне дужности и у душевном растројству не треба, строго узев, ни рачунати у криминалитет, јер с њим имају везе само у толико, у колико се морају оквалификовати као убиства. Ово, у главноме, вреди и за убиства извршена у нужној одбрани.

* * *

Од целокупног броја извршених убистава (2300), пронађено је 2075, или 90.2%. После процента пронађених покушаја убистава, овај проценат највећи је, што је за велику утеху с обзиром на важност и многобројност ових дела.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине бувске, актом својим Бр. 179, пита:

„Суд ово општински, још 1908. год. казнио је два лица са по 15 дана затвора, због кривице из § 357. тач. 1. и 3. кривичног закона. По изреченој пресуди осуђени су одмах стављени у затвор, пошто се, по §§ 15. и 16. полиц. уредбе, пресуда за дело из § 357. тач. 3. може одмах извршивати, а дато је право осуђеним да се из затвора жале противу пресуде. По поднетој жалби противу ове пресуде, лесковачки првостепени суд поништио је ову пресуду само са тих разлога, што осуђени нису требали бити одмах лишени слободе, пошто дело из § 357. тач. 1. не повлачи одмах извршење, прелазећи преко тога, што се пресуда позива и на т. 3. исте законске одредбе.

Пресуда са жалбом и актима благовремено је послата суду на расматрање, и суд је благовремено решење донео, али су акта задржата у суду првостепеном више од 20 дана, и то задржавање види се по картирању код државне поште у Лесковцу и Лебану. Осуђени су издржали затвор свих 15 дана, пошто пресуда и решење судско, са актима, нису добивени у том року но после рока, а пуштени су на време. јер је суд и без акта водио рачуна о дану кад их треба пустити.

Сада ова лица туже само председника општинског суда за бесправно лишење слободе, а првостепени суд поред председника, по свом реферату, узима на одговор и остале судије, дакле два кмета и деловођу општинског суда, ма да ова лица приватни тужиоци нису тужили.

Суд ово општински, као претплатник гласника, моли уредништво за објашњење у првом наредном броју: може ли постојати кривична одговорност до општинских часника, који су ову пресуду огласили одмах за извршну по §§ 15. и 16. полицијске уредбе, кад су судили у кругу своје власти; може ли постојати одго-

ворност до општинских чесника и кад се првостепени суд није упуштао у расматрање оног дела, за које су осуђени одмах стављени у затвор; ко је крив што је мимоишао првостепени суд решавање за оба дела по пресуди, и да ли је то одговорност до општинских судија; може ли постојати одговорност до општинских чесника по донетој овакој пресуди, која до поништења има своју важност или би била само онда, ако би се осуђени држали у затвору и после судског решења. Ко је одговоран за накнаду што тужиоци траже због издржаног затвора, кад пресуда из суда није враћена у законом року но после 20 дана. Могу ли одговарати и они чесници који нису тужени од стране тужиоца; да ли у овакој радњи може постојати одговорност само до председника за лишење слободе или која друга, кад је суд радио све на основу пресуде а не самовласно?«

— На ово питање одговарамо:

Ако је уз дело из тачке 1. § 357. кр. закона стајало и дело из — тачке 3. исте законске одредбе, па суд при доношењу пресуде обухватио овом и оно последње дело, као што се у предњем акту вели, онда је он, по праву које му дају § 15 и 16. Полицијске Уредбе, могао условити пресудом, да се она одмах и изврши, остављајући осуђеноме право жалбе из затвора.

У овом случају, чесници општинског суда, који су суделовали у доношењу пресуде, не би могли бити одговорни, јер су се кретали у кругу своје надлежности (§ 4. II. Уредбе и чл. 94. зак. о општинама), ценећи значај законских одредаба онако, како су их схватили.

Она околност, што првостепени суд није својим решењем ни додиривао онај део пресуде, који говори о кривици из т. 3. § 357. крив. закона, не може бити од каква значаја за саму ствар, јер пропуштена дужност од стране првостепеног суда, не може да донесе као последицу одговорност општинским чесницима.

Поред туженог председника, суд је морао учинити одговорним и остала лица, која су суделовала у доношењу пресуде, (чл. 115. закона о општинама) јер је овде, како се види, и тужба поднесена баш за то, што се пресудом условило њено извршење одмах, те је отуда као последица дошао затвор, који су осуђени издржали; а на претресу ће се ценити: да ли је председник одговоран сам за пропуштену дужност из тачке 3. чл. 91. закона о општинама, а према томе и одговорност осталих потписника пресуде.

Како је кривицом органа првостепеног суда задржата експедиција судског решења, којим је пресуда поништена, скоро 20 дана, то би у погледу накнаде штете могли одговарати и они судски органи, за које се утврди да су по овоме криви.

У сваком случају, овај факат имао би да се узме као олакшавна околност у оцени кривице општинских чесника.

Овај случај нека послужи као пример свима оним општинским чесницима, који, било из којих му драго разлога, журе, да осуђене ставе у затвор пре него што пресуда постане извршном и у оним случајевима, где по закону и према важности дела може да се чека на њену извршност.

II.

Суд општине мужиначке, актом својим Бр. 118, пита:

»Суд ово општински моли уредништво да му у наредном броју Полицисног Гласника да следеће објашњење:

1, У § 6. под д, закона о поступку судском у грађ. споровима каже се: кметови села, која с другим општину сачињавају, суде са два призвана одборника, или ако ових нема у месту, са два поштена човека све спорове у своме селу до 10 динара закључно итд. Али како овде ништа није казато за оне кметове, чију општину сачињава само једно село, а они су и чланови суда, то да ли и они ово право имају да суде усмено овакве спорове као кметови или немају? и

2, Како кметови обично ове спорове извиђају и суде на основу главне клетве, по пристанку самих парничара, и заклетва се стави написмено и уведе у деловодни протокол, да ли суд општински има права да по овој заклетви наплати какву таксу за општинску касу, и ако има, онда по ком законском пропису, и колико треба да наплати таксу?«

— На ова питања одговарамо:

1, По чл. 24. закона о општинама од 24. марта 1866 г. за место, из којега је главни кмет (председник) није биран кметовски помоћник, па је, по томе, по чл. 41. истога закона, председник и био прва месна власт у селу из којега је он.

Ови кметови (председници) и кметовски помоћници, имали су по чл. 41. поменутога закона право суђења за потрице до 100 гроша чаршијских, а сем тога помирљиво су расправљали тербе, које би се породиле због њива, крчевина, забрана и других сличних потраживања.

Пресуде за потрице постајале су извршне, а оне друге тек онда, кад их општински суд одобри.

Изменама § 6. т. д. грађ. суд. поступка од 17. јануара 1876. год. дато је право сеоским кметовима, *кад је општина састављена из више села*, да суде грађанске спорове до 10 динара, остављајући и даље и оно право из чл. 41. зак. о општинама.

О местима, која су сама сачињавала општину, као што су вароши и велика села, закон није истина можда изречно рекао, али је очигледна ствар, да је ту суђење оставио самим општинским судовима.

Потврде за овакво гледиште налазимо донекле у последњем ставу § 13. грађ. суд. поступка, који такође помиње само пресуде сеоских кметова, а то се види и из чл. 103. и 109. закона о општинама, где се предвиђају дужности председника општина, али где се о суђењу грађанских спорова до 10 динара не вели ништа.

Не би се, у осталом, могла ни објавити потреба, да се ова суђења пренесу на поједине кметове и у оним местима, где постоји општински суд, као непосредна месна власт, нити би се то дало поклопити са чл. 100. зак. о општинама.

Према томе, кметови оних општина, које су састављене из једног села или вароши, имају учешћа у суђењу ових спорова до 10 динара само као чланови општинског суда.

Ово исто важи и за случајеве из чл. 24. и 25. зак. о чувању пољског имања;

2. За заклетву не може се наплаћивати никаква такса, кад она није предвиђена § 23. грађ. суд. поступка.

III

Деловођа општине велико планске и писар општине царевске, питају:

»Кад истиче мандат избраним општинским чесницима на дан 28. марта 1910. године, т. ј. да ли 1. јануара 1912. или 1913. године. Ово је нејасно стога, што се у трећем ставу члана 181. *в.* каже, да ће изабраним на дан 28. марта 1910. године избор важити за период 1910 до 1912. године, по чему пре би изгледало да ће редовни избори бити 1912. године, али по члану 101. закона о општинама, који одређује рок мандату од три године, овакав закључак отпада, јер изабрани 28. марта 1910. године навршују три године 28. марта 1913. године.

Ово питање није законом тачно регулисано — расправљено — и стога се и чини питање, јер нема сумње да ће се двојако тумачити од многих општинских судова«.

— На ово питање одговарамо:

У прошлој години, учинио је истоветно питање деловођа општине неготинске, и уредништво је изнело своје мишљење у бр. 21. овога листа од прошле године.

Треба наћи тај број, па ће тамо бити и одговор на ово питање.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Један случај умесне примене чл. 30. правила за слободно клање стоке и продају меса у општини београдској.

В. С., овд. месар, у својој представци, упућеној суду општине града Београда, навео је: да је од марта месеца 1910. године почео да увози из Младеновца суво и сирово свињско месо, као и кобасице и саламу, ради продаје на овдашњој пијаци. У почетку му је наплаћивана трошарина на ове артикле, онако, како то уредба о варошкој трошарини у Београду и њена тарифа прописује; али, доцније, кланично друштво предузело је ову наплату, и наплаћивало му аренду у место трошаринске таксе. На тај начин њему је на увоз ових предмета, наплаћивањем аренде а не трошаринске таксе, узимано дупло од онога, колико је био дужан да плати.

С тога је тражио, да му се поврати разлика у новцу, колико му је више узето на име аренде у место трошаринске таксе.

Суд је узео у оцену ово тражење, па је нашао: да по чл. 30. правила за слободно клање стоке и продају меса у оп-

штини београдској, све месо сирово, прерађено, сланина и маст, кад се у Београд уноси са стране, пошто се подвргне санитетском прегледу, подлежи плаћању таксе, и то за сирово месо по 0·20 дин., а за суво, прерађено, маст и сланину по 0·30 дин. од килограма.

Па како и молилац увози са стране прерађено месо ради препродаје, то се и он мора, према чл. чл. 2., 18., 30. и 31., као препродавац, повиновати правилима за слободно клање стоке, и плаћати одређену таксу.

На основу овога решењем од 1. јула 1910. године № 27665. одбио га је од тражења као неумесног.

Министар Унутрашњих Дела нашао је, да је ово решење, са разлога у њему изнетих, на закону основано, па га је решењем од 6. септембра 1910. год. П№ 14958. одобрио.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је жалбено решење Министрово правилно и на закону основано. С тога је одлуком од 11. јануара 1911. године № 213 одбацио жалбу као неумесну.

Да би се општински часник могао разрешити од дужности због тога, што на дан избора није имао законом прописан број година старости, потребно је, да се ово меродавним доказима несумњиво утврди.

Надзорна власт решењем од 26. јуна 1910. године № 11722, захтевала је од одбора општине б....., да свог председника Н. С. разреши од дужности, пошто је изводом рођених цркве б..... од 4. марта 1910. године утврђено, да је рођен 25. новембра 1881. године, дакле, да на дан избора није имао пуних 30 година старости, услед чега му не достаје један од услова из чл. 105. закона о општинама.

Одбор општински донео је одлуку од 29. јуна 1910. године № 1890. којом је овај захтев надзорне власти одбио с тога, што противу председника, чије се разрешење тражи, стоје само докази: извод рођених да је *Н. М.* рођен у 1881. год., и уверење старог одбора општине б....., којим се тврди, да је презиме *М*..... исто што и *С*....., према чему је Н. С. и Н. М. једно и исто лице. Ова документа и доказе раније је ценио Државни Савет, приликом решавања о правилности избора, и нашао, да они не могу да утврде, да изабрани председник нема 30 година, те је с тога и био одбацио жалбу као неумесну. С обзиром на то, та документа не могу ни сада бити доказ, да председник Н. С. није имао пуних 30 година старости на дан избора, па према томе да нема ни разлога за његово разрешење.

Надзорна власт, налазећи да одбор није хтео да разреши председника, послала је предмет Министру Унутрашњих Дела.

Министар је нашао, да се уверењем суда општине б..... од 8. марта 1910. год. № 668., уверењем нишке пуковске команде од 11. маја 1910. год. № 7092., извешћем исте команде од 16. јула исте године № 11268. и крштеницом цркве б....., као и осталим изнетим околностима, утврђује, да председник Н. С. нема 30 година старости. Стога је, на основу чл. 148. закона о општинама, у вези са чл. 121. и 122. истог закона, тражио, да Државни Савет реши: да се Н. С. разреши од дужности општинског председника.

Трећи одсек Државног Савета нашао је, да поднесеним доказима није *несумњиво* доказано, да Н. С.. председник општине б..... нема 30 година старости, те се с тога захтев Министра Унутрашњих Дела о разрешењу поменутот председника не може усвојити. С тога је донео одлуку (26. септембра 1910. год. № 8606) да се овај захтев о разрешењу не усвоји.

После овога, један народни посланик понова је покренуо ову ствар, и у једном акту, упућеном Министру Унутрашњих Дела, навео, да је пред Државним Саветом било доњошно доказа, да Савет разреши Н. С. од председничке дужности, јер је пред собом имао: крштеницу, уверење окружне команде, уверење општинског суда, венчаницу, школску сведоџбу, као и извод рођених за старију сестру председника Н. С.

Надзорна власт, проценивши попова ове доказе, и нашавши да су довољни, да председник Н. С. не може остати на положају председника, понова је захтевала од општинског одбора, да председника Н. С. разреши од дужностн.

Одбор општински нашао је да се председник Н. С. не може разрешити од дужности, па је с тога нонова одбио захтев надзорне власти.

Министар Унутрашњих Дела писмом од 12. децембра 1910. године П№ 23713, послао је сва акта Државном Савету, и на основу чл. 148, у вези чл. 121. и 122. закона о општинама, тражио, да Савет разреши Н. С. од дужности општинског председника, пошто је чињеним изнађењем несумњиво утврђено, да Н. С., који се раније презивао *М*....., нема тридесет година старости. Напоменуо је, да овај предлог чини Државном Савету, прво с тога, што држи, да је потпуно утврђено, да Н. С. нема 30 година старости, а друго зато, што сматра, да само онај може бити општински председник, за кога је несумњиво утврђено да има пуних тридесет година старости — што овде није случај, јер само овако тумачење одговара закону и логичном закључивању.

Трећи одсек Државног Савета, пошто је расмотрио овај предлог и односна акта, нашао је, да школска сведоџба и извод из протокола венчаних, који се подносе као нови докази, да Н. С. на дан избора за председника општине б..... није имао тридесет година, не могу се сматрати као меродавни докази за утврђивање година старости. Остали пак поднесени докази о томе нису се могли понова узимати у оцену, пошто их је Државни Савет већ једном ценио, као што тврди одлука Државног Савета од 26. септембра 1910. године № 8606., и нашао, да њима није несумњиво утврђено, да Н. С. на дан избора за председника општинског није имао 30 година.

Према томе, III. Одсек Државног Савета налази, да се не може сматрати, да је утврђено, да Н. С. на дан избора за председника општине б..... није имао 30 година, па зато се не може ни усвојити предлог Министра Унутрашњих Дела о траженом разрешењу.

С тога је, на основу чл. 148. закона о општинама, решио, да се захтев о разрешењу овог председника не усвоји.

Одлука од 5. јануара 1911. године № 12177./910. год.

Јос. К. Ст.

Мишљење опште седнице Касационог Суда, од 3. Јануара 1911.

Поводом захтева Господина Министра Правде од 14 децембра 1910 год. № 18557, да му Касациони Суд да своје мишљење о томе: *да ли закон о судијама треба да важи и за чланове Главне Контроле кад су тужени, или они могу бити тужени непосредно суду као остали државни чиновници и ако их Устав и закон о уређењу Главне Контроле сматра као судије* — Касациони Суд у својој општој седници од 3. јануара 1911. г. № 15-та проучио је ово питање и односне законске прописе, па је у смислу тач. 2. § 16. свога устројства нашао:

По чл. 179. Устава, Главна Контрола је рачунски суд; њени чланови имају чин судија Касационог Суда а председник чин државног саветника. (види и чл. 3. закона о уређењу Главне Контроле од 1. маја 1892. год.). А по чл. 18. тач. 1. поменутог закона о уређењу Главне Контроле, Гл. Контрола *суди и решава* о недостацима, који се нађу при прегледу каса, ствари и материјала итд.

Према овоме и по Уставу и по закону о уређењу Главне Контроле председник Главне Контроле, будући у чину председника Касационог Суда, а чланови Гл. Контроле имајући чин судија Касационог Суда, врше судијске функције, као независне судије нарочитога рачунског суда (чл. 180. Устава и чл. 5. поменутог закона о уређењу Главне Контроле), а при ступању у своја звања, како се у чл. 7. истога закона изреком каже и заклетву полажу *као судије*.

Кад су према изложеноме председник и чланови Главне Контроле судије државног рачунског суда и по своме чину и по својој функцији, онда и односно њихове одговорности за овај судијски рад важе они исти погледи који важе за одговорност других државних судија. С тога потпуно одговара и духу Устава и позитивним наређењима Устава и поменутог закона о уређењу Главне Контроле, да се на ову одговорност председника и чланова Главне Контроле примени наређење трећег одељка чл. 157. Устава по коме се за сваку тужбу противу судије за његов судијски рад тражи предходно одобрење Касационог Суда.

Овоме схватању ништа се не противи то, што се ни у целом делу VIII. Устава, који говори о судској власти, ни у чл. 157. Устава, који говори о поменутој погодби

без које се судије не могу оптужити суду, нигде не помиње Главна Контрола ни њен председник и чланови. Ово се да разумети према томе, што се у одсеку VIII. Устава говори о општој судској власти у држави, а за Главну Контролу резервисан је нарочити XI. одсек Устава, а то је сасвим умесно по томе, што Главна Контрола није само извесан рачунски суд већ и највише државно надлештво за уставну и законску рачунску контролу. Ова важна функција сасвим је засебна и нема никакве везе са судском влашћу у држави, па се она у Уставу морала нарочито и истаћи, што ни у колико не смета правилноме схватању о одговорности поменутих функционара за њихову судијску функцију.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Светислав Ратајац, без занимања, стар 20 година, родом из Крушевца, позната је скитница и крадљивац. Београдска га је полиција више пута кажњавала за крађе и скитњу, и протеривала у његово место рођења, где се он није дуго задржавао већ се враћао у Београд. Пре двадесет дана био је у Управи града Београда на издржавању казне затвора, на који је био осуђен због скитње и повраћаја из прогонства. И у затвору није могао мировати, већ је меркао прилику да од лица, која су с њим у соби затворена, што придигне. У истој соби, у којој је Ратајац био затворен, поред других био је и један Управин притвореник, који је на десној руци имао један златан прстен и једну бурму, и које није могао, и ако је покушавао, скинути с прста и предати на чување, док казну не издржи. Светислав је опазио прстење и када су сви у соби поспали, он је се привукао овом притвореник и са прста му тако вешто и пажљиво скинуо и прстен и бурму, да овај ништа није осетио, Тек у јутру кад је се пробудио видео је да му на прсту нема прстења, те је се одмах за то пожалио апсанцији. Апсанција познавајући све своје питомце, и знајући шта ко може учинити, одмах је посумњао да то нико други није могао учинити до Ратајац, те га је позвао и наредио да му одмах прстење нађе и донесе. Светислав му је одмах прстен и бурму предао и признао да их је он украо наводећи да их је сопственик држао у јанцику, испод капута, а не на прсту, што, разуме се, није било истина.

За ову кривицу Управа града Београда својом пресудом од 29. јануара тек. год. Бр. 3691, казнила га је, поред казне затвора, и са четири месеца полицискот надзора и прогонством у своје место рођења, где се он, по свој прилици неће дуго задржати.

Износећи његову фотографију обраћамо пажњу свих полицискох власти на ово лице и препоручујемо им да на именованога добро пазе ако се у њиховој околини јави.

ПОТЕРЕ

Мирко Јовановић, берберин из Крагујевца, има да издржи 30 дана затвора, али се налази у бегству.

Он је стар 26—28 година, раста средњег, дежмекаст, црномањаст, обријаних бркова. Радо се преставља као атлета.

Депеша начелства округа крагујевачког Бр. 2137.

Настасија, жена **Будимира Дамњановића,** механџије из Свилајинца, одбегла је 5. овог месеца од свога мужа са **Михаилом Ристићем,** механџијом из Свилајнца, и том приликом однела му: 20 ком. акција трговачке Кргујевачке Банке; 30 ком. акција Шумадијске Банке; један мушки златан ланац; једну медаљу са ланцем и сликом њеном и оца јој Настаса Стојадиновића, механџије из Свилајинца; једну златну бурму, и један златан сат.

Настасија је стара 24 године, висока, плава, плавих очију, округлих образа, по лицу пегава, на левој обрви има белегу од удара.

Михаило је добро развијен, средњег раста, округлих образа, великих бркова, незнатно ћелав.

Депеша начелника ср. ресавског Бр. 2850.

Михајло Стојић, трговац овдашњи, члан фирме «Стојић - Хаџи Павловић», има да одговара за дело два пута наплате дуга, али се налази у бегству.

Он је стар 30 година, раста средњег, црномањаст, очију зелених, бркова малих црних, обријан.

Од одела на себи има: капут, прслук и панталоне од црног — штрафтастог штофа, велики црн зимски капут од ластика са црном сомотском крагном, на глави полуцилиндер и на ногама ципеле.

Акт кварта савамалског Бр. 21.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

ТРАЖИ СЕ

Ангелина Благојевић, из Крушевца, отумарала је 4. овог месеца незнано куд и до данас се не зна где је.

Она је стара 19 година, малог раста, плава.

Депеша начелства окр. крушевачког Бр. 1324.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

— Непознати крадљивци украли су Милану Младеновићу, фијакеристи овдашњем, два пара амова.

— Самуилу Бурлану, шпедитеру овдашњем украдена је из подрума једна шивача машина система «Велер и Вилзон».

— Кости Турсијадесу, дуванџији овдашњем, у Немањиној улици Бр. 8, обијен је дућан и из њега украдено: 4 кутије цигарета — специјалитета — од $^3/_4$ грама од по 6 дин.; 4 кутије специјалитет цигарета од 1 грама од по 7 дин.; 5 кутија цигарета од 1 грама по 5 динара; 3 кутије дувана од по 1·20 дин.; 4 кутије дувана од по 1 динар и једну кутију цигарета од 0·70 динара.

ПРЕСТАЛА ЈЕ ПОТРЕБА

Покрадени волови Симеона Марјановића, из Језера, пронађени су заједно са крадљивцима, те је према томе престала потреба даљег тражења по потерници коју смо донели у Бр. 1. од ове године.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 7. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 20. ФЕБРУАРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(НАСТАВАК)

Откада тече онај рок од три године у коме се, по § 939. Грађ. Зак., има подићи тужба за накнаду штете? Тај пропис нам каже да исти рок тече „од дана кад је оштећеном штета позната постала“. Да узмемо, да не бисмо питање комплицирали, да је оштећени за штету сазнао оног истог дана кога је она била и причињена, па да видимо откада ће тај трогодишњи рок почети тећи у случају који нас овде занима.

По Г. Мих. Тадићу (в. његову расправу напред цитирану), тај рок иде од онога дана када је свршена друга лицитација на којој се је, према првој, показао мањак: од тога дана па за три године могу повериоци (односно дужник) тражити, од првога купца, наплату реченога мањка.

Ово је потпуно логично, с погледом на мишљење Г. Тадића о одговорности првога купца за мањак који се другом лицитацијом покаже. Као што нам је познато, Г. Тадић налази да се, услед друге лицитације, уговор о продаји и куповини који је први купац био закључио са повериоцима (односно дужником) *дефинитивно* гаси: на њему, после тога момента, остаје само обавеза да плати ону диференцију у ценама између прве и друге продаје, без обзира на оно што ће се доцније збити. Отуда, за повериоце (односно дужника) право да, одмах по свршеној другој лицитацији, која је утврдила, на један сталан и непроменљив начин, однос између њих и првога купца, траже наплату мањка који је друга продаја показала. Тај моменат је по Г. Тадићу двогубо важан: тада постаје и право поверилаца (односно дужника) на накнаду штете а тада то право постаје и изврши (exigible), то јест може се његово извршење тражити, што значи да од тога тренутка тече и онај рок од три године у коме се може наплата те накнаде штете тражити. По истеку тога рока, то право застарева, и, за то питање. апсолутно је индиферентно колико је, после друге лицитације, могла још трајати процедура егзекуције.

По другом мишљењу, трогодишњи рок из §-а 939. Грађ. Зак. тече, код јавне продаје, од једног познијег, често много познијег, момента: од онда када купац, на последњој лицитацији која је била, положи излицитирану цену. До тога тренутка тај рок не почиње тећи, па ма колико дуг размак времена протекао од дана друге лицитације до њега.

Мишљење ово оснива се, наравно, на том схватању да се уговор о куповини и продаји, закључен на првој лицитацији, раскида, услед друге продаје, дефинитивно само у колико је реч о главним тражбинама: о праву поверилаца (односно дужника) да траже, од купца, излицитирану цену, и о праву овога да тражи предају ствари. Што се тиче оне обавезе купчеве да накнади штету која би, за другу страну, проистекла услед тога што он не би закључени уговор било никако било у законском року испунио, та се обавеза, као што смо већ видели, не гаси ни одређивањем нове продаје ни самом новом продајом. Само, да ли ће та обавеза збиља и постојати, као и када ће она постати, то не зависи од друге продаје, на којој се је мањак, према првој, показао: ми смо већ рекли да и једно и друго стоји у вези са једним другим моментом, а тај моменат јесте полагање цене коју је понудио, на последњој лицитацији, купац пописаног добра. Тога ће се тек момента знати да ли је први купац учинио и колику штету противној страни неизвршењем уговора који је са њом био закључио на првој продаји. Као што видимо, и као што смо то већ и казали, уговорна обавеза накнаде штете првога купца јесте једна обавеза са одложеним условом: она зависи од испуњења тога услова да цена која се стварно добије и наплати за пописано добро буде мања од цене на првој продаји, а ми знамо да застарелост код условних обавеза тече тек од тренутка када се услов испуни. Пре тога момента не може бити говора о почетку застарелости: застарелост (la prescription libératoire, Die Verjährung) има свога основа у неактивности повериоца, који није, за време законом прописано, захтевао извршење свога права, а тај разлог, разуме се, отпада код обавеза са одложним условом (као и код оних са условом раскидним) за све време док се не види хоће ли се или не услов испунити, то јест pendente conditione, јер, за то време, поверилац није овлашћен против условног дужника подићи тужбу за наплату [1]). Исто онако као што ни код обавеза, које нису условне већ purae et simplices, застарелост тече тек од дана када рок (le terme, die Frist) обавези прође.

Пошто ми, као и Г. М. Стојановић)в. његову расправу о одговорности купца на јавној продаји непокретности), мислимо да се питање о одговорности првога купца дефинитивно може расправити тек када се цена, дата на једној потоњој лицитацији, заиста и положи, то и ми налазимо да онај трогодишњи рок у коме се од првог купца може тражити накнада штете почиње тећи тек од дана када се је друга лицитација обавила.

Ми смо, говорећи о моменту од кога тече онај рок од три године из §-а 939. Грађ. Зак. код јавних продаја, претпостављали само то да је реч о првом купцу, али то што смо за њега казали важи, mutatis mutandis, и за случај да који доцнији купац, други, трећи, четврти итд. дође, према повериоцима (односно дужнику), у обавезу сличну обавези првога купца, обавеза коју за овога повлачи тај факат што је цена која се је, на последњој продаји добила и наплатила, мања. од цене на првој продаји, јер eadem est ratio legis.

Од кога тачно, у овом мишљењу, тече онај рок од три године? Треба правити, овде, ову разлику: ако су оштећени повериоци (односно дужник) сазнали за полагање цене од стране купца на последњој лицитацији онога дана када је она и положена, тада ће од тога дана почети тећи и онај трогодишњи рок: ту падају у један и исти моменат и испу-

[1]) Све што би он, за то време, могао чинити, то је да, ако су друге погодбе које закон за то тражи испуњене, захтева обезбеђење свога условнога права.

њење услова од кога је зависила обавеза првога купца и извршност те обавезе; ако су повериоци (односно дужник) сазнали за полагање цене доцније од дана када је она положена, онда ће застарелост почети од тога дана тећи; и, најзад, ако су повериоци (односно дужник) сазнали за полагање цене после истека рока у коме се ова по закону има положити, у том случају застарелост почиње тећи од последњега дана законскога рока за полагање цене, без обзира на то што су они сазнали за полагање цене можда далеко после тога последњега дана: претенсија њихова да застарелост и ту почиње тек од дана када су они фактички сазнали за полагање цене — полагање које је обелоданило њихову штету — односно за услов за чије је испуњење био везан постанак њиховога права, било би противно §-у 14. Грађ. Зак. по коме незнање закона никога не извињава, јер су повериоци (дужник) знали, односно требали су знати, да је купац на последњој лицитацији морао цену положити најдаље последњега дана онога рока који је законом остављен за полагање излицитиране цене, знали су, или су морали знати, другим речима, да је крајњи моменат кога се је њихова штета показала последњи дан реченога рока, због чега од тога дана треба и застарелост њиховога права за накнаду штете да отпочне тећи.

У каквом су сада односу први и други купац, за случај да први купац, било на тражење поверилаца (односно дужника) било motu proprio, исплати ону диференцију у ценама између друге и треће продаје?[1])

За правни однос између самих солидарних дужника вреди обрнуто правило од онога што вреди за правне односе између солидарних дужника с једне и повериоца с друге стране: док се, у овим последњим односима, дуг не дели, већ је сваки дужник обавезан на целу тражбину, дотле се дуг дели, па равне делове, међу солидарне дужнике, тако да ако цео дуг само један од њих плати, он има право, регресном тужбом (која се може схватити као condictio indebiti или као actio ex mandato или као тужба коју поверилац преноси на солидарног дужника који га је измирио — arg. из §-а 892. и 833. Грађ. Зак.), захтевати да му остали садужници накнаде оно што је за њих платио. Без тога, тај дужник би, у мери онога што је више дао од свога дела, платио sine causa односно за његове би садужнике, у тој мери, било неправичнога обогаћења (l'enrichisssement indû, unberichtigte Bereicherung).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Ж. Перић.

[1]) Горе се, као што се то лако увиђа, претпоставља: да је друга продаја дала мање него прва, а трећа мање него друга. На пример: на првој продаји добро је изишло 10000 динара, на другој 9000 а на трећој 8000 динара. У таквом случају одговорност првога купца може бити ангажована због мањка који је показала трећа продаја према другој. Али, ако је друга продаја дала више него прва, а трећа је дала, истина мање него друга али више него прва, или је дала колико и она, тада први купац не одговара за мањак треће продаје према другој: за тај мањак је, наравно, одговоран само други купац. Ово, разуме се, под условом да је трећи купац цену и положио, јер ако он то није учинио, па је дошло и до четврте продаје, први купац опет може, према повериоцима (дужнику), доћи у обавезу.

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Према зак. о штампи имају пасивну способност за *увреду* сва колективна лица, која су у исто време *правна* лица (чл. 22.), а за *клевету* државна надлештва и војска (чл. 29.).

§ 5. Појам увреде.

Некад се је заступало мишљење, да не треба давати у казн. законику дефиницију увреде. За то се је наводило два разлога[1]). 1° Покушаји, чињени у том погледу од некојих законодавстава, остали су безуспешни, јер место жељене дефиниције резултат је увек био описивање речи „увреде“ речима истог значења. — 2° У пракси се није осетила потреба за дефиницијом. Оба су ова разлога очигледно неумесна. То што су покушаји — давање дефиниције остали без успеха, не значи, да је дефинисање увреде немогуће, већ само да се није ишло добрим путем у томе. Што се пак тиче другог аргумента, довољно је ради побијања истог указати на то, да је произвољност судске праксе у питању о увреди последица искључиво тога, што у наговештеним законодавствима није утврђен појам увреде.

У неким савременим страним законодавствима дефинисана је увреда, а у неким се законодавац служи речју „увреда“ без икаквог наговештавања о томе, шта се има под тиме разумети. Тако н. пр. § 185 немачког казн. законика. Што се нашег законодавства тиче, у § 213 к. з. и чл. 22. зак. о штампи учињен је покушај утврђивања појма овог кривичног дела, али није тешко увидети, да се у томе није имало ни најмање успеха.

У § 213 к. з. вели се: „Ко речима или делом спрам другога таково што учини, што се по општем мнењу и по наравима народа као бешчешће и грдња, и у опште по стању лица, као увреда части појављује, да се казни.....“. У чл. 22. зак. о шт. пак вели се: „А увреда постоји онда, када се погрдним и непристојним изразима вређа част неке личности или правног лица (корпорације), а не наводи се против ње никакав одређени факт“. Као што се види, обе су дефиниције у ствари описивање увреде другим речима.

У пројекту казн. законика не даје се дефиниција увреде. Његов § 216 гласи: „Ко јавно увреди какво физичко или правно лице, казниће се новчано“.

У теорији влада данас доста велика сагласност у дефинисању увреде. Увреда се на име — дефинише од већине писаца као *изјава соиственог омаловажавања*. („Ausdruck eigner Missachtung“)[1]). Но постоје и друге дефиниције. Тако према *v. Bar*-у увреда је „радња, која је објективно (или према општем народном гледишту) подобна да нанесе душевни бол“, другим речима она се састоји према њему у *наношењу душевног бола*[2]). Према *Hälschner*-у увреда је „противправна радња, која напада моралну вредност лица изјављивањем непризнавања исте“[3]). Према *Olshausen*-у увреда је изјава, која садржи вређање части једног лица“[4]).

Последња дефиниција каже само, да је увреда има за објекат част, а ништа ближе о њеној суштини. *Hälschner*-ов појам увреде је погрешан зато, што он схвата част искључиво као *моралну* вредност (в. раније). Мишљење *v. Bar*-ов има, видело се је већ, за последицу немогућност увреде душевно-болесних лица и малолетника који не разуму значај увредљивих речи.

Претежно заступљени појам увреде је једини, који је тачно погодио суштину овог кривичног дела, али се мора ипак у неколико исправити. Истина је на име, да је увреда изјава свог омаловажавања извесног лица. Но, као што је већ *Liepmann* умесно приметио, има случајева, у којима несумњиво постоји увреда, али где извршилац не мора изражавати својом изјавом своје сопствено омаловажавање[5]). Тако кад једна јавна женска назове извесну жену „курвом“, она тиме не изражава своје сопствено омаловажавање. Исто тако кад А пољуби извесну женску, која му се допала, или кад изазива извесно лице на противприродни блуд. „Једва се може сумњати, вели *Liepmann*, да и у овим случајевима постоји увреда, али је такође извесно, да овде врло често извршилац не изражава ни најмање сопствено омаловажавање, да он напротив, као у споменутим примерима, своју „љубав“ ка дотичној женској на такав начин може изјавити“. Па ипак се *Liepmann* необјашњиво није користио овим случајевима ради исправљања оне дефиниције увреде, већ исту задржава, а поменуте случајеве сматра као изузетке. Дефиниција једног појма мора међутим бити таква да обухвата све случајеве, били они обични или изузетни. Зато, задржав остале елементе поменуте дефиниције, ми схватамо увреду пре свега као *изјаву, којом се* **према схватању публике** *изражава омаловажавање извесног лица од стране изјављивача*. Довољно је дакле за појам увреде, да *публика* схвата изјаву, учињену према извесном лицу, као изјаву, којом се изражава омаловажавање овог лица од стране изјављивача, другим речима без значаја је то, да ли том изјавом извршилац изражава своје сопствено омаловажавање.

Но с овим још није дата потпуна дефиниција увреде. Треба да постоје још

[1]) Наведени су у Мотивима пројекта немачког казн. законика од 1871. год.

[1]) Тако *v. Liszt* § 96 I, *Liepmann* 2 62, *Frank* § 185 I, *Meyer-Allfeld* 428, *Oppenhof* § 185, 1, *Merkel* § 110.

[2]) 83, 86.

[3]) 2 164.

[4]) § 185, 1.

[5]) 263.

два елемента, које сви писци пропуштају навести у дефиницији, ма да их подразумевају и на засебном месту расправљају. Кад би на име А учинио извесну изјаву омаловажавања према лицу Б, али га нико па ни Б није чуо, онда не може бити говора о кривичном делу увреде, и ако би се његовим признањем утврдило, да је учинио такву изјаву. Потребно је дакле и то, да је изјава омаловажавања *сазната од неког*. Сем тога потребно је још, да се изјава омаловажавања односи на једно *одређено* лице.

На основу горе реченог увреда је према нама *изјава, којом се према схватању јавности изјављује омаловажавање једног одређеног лица од стране изјављивача, и која је сазната од некога*. Да би било увреде, треба на тај начин према нама да постоје следећи елементи[1]):

1° *Изјава омаловажавања.*

2° Изјава треба да је таква да се *од јавности* схвата као изјава омаловажавања.

3° Изјава омаловажавања треба да се односи на једно (или више) *одређено* лице.

4° Изјава омаловажавања треба да је *сазната од неког.*

О сваком од именованих елемената биће засебно говора у §-у 6.

§ 6. Елементи увреде.

§ I. Изјава омаловажавања.

А. Изјава.

Изјава је саопштавање извесне чињенице. То се саопштавање пак може извршити на разне начине. И ако нису изрично именовани, они су наговештени у § 213 к. з., где се вели: „Ко речима или делом спрам другога таково што учини....“ Изјава се на име може учинити:

1° *Усмено* (т. зв. вербална инјуриа). Под усменом изјавом има се разумети свако пуштање гласа, било оно артикулисано или не). Тако усмена изјава се може састојати у узвицима, звиждању, подражавању животињских узвика. Ако се изјава састоји у изговарању речи, ове не морају бити изговорене с нарочитом артикулацијом. Довољан је тон обичне конверзације.

2° *Писмено* (такође вербална инјуриа). Ако је писмено *штамиана* ствар, онда важи закон о штампи.

3° *Гестом*, т. ј. разним знацима (т. зв. *симболичка* инјуриа), н. пр. одмеравањем лактом, прављењем магарећих ушију, гестом руке, који представља да је А нешто придигао; изношењем полног уда пред женскама итд.

4° *Представљањем у слици* (такође *симболичка* инјуриа), нарочито карикирањем. Ако је представљање извршено штампањем или сликањем и у опште тако, да спада под чл. 5 зак. о шт., онда се имају применити одредбе овог закона, које говоре о увреди.

5° *Делом* (т. зв. *реална* инјуриа). У § 213 к. з. схваћено је „дело“ шире, но што би то требало. На име пошто се ту поред „речима“ вели само још „или делом“, то се као „дело“ морају сматрати и гест као и представљање у слици. На тај начин се по к. з. мора разликовати између „дела“ у ширем смислу, које обухвата и ове две врсте симболичке инјурије, и „дела“ у ужем смислу, који се појам има овде утврдити[1]).

„Дело“ у ужем, правом смислу те реча, је *садашњи напад на тело*[2]). Тако било би дела, довољног за увреду, кад би А пољубио, голицнуо. уштинуо какву женску.

„Дело“ се може састојати и у телесним повредама и злоставама, и онда постоји идеални стицај телесне повреде одн. злоставе и увреде[3]). „Дело“ се може даље састојати и у шамару и ћушењу. Ове две делатности су предвиђене као иступи у § 357 т. 1. к. з. *Ценић* се због тога налази у сумњи, да ли се за шамар и ћушење има казнити увек само на основу § 357 т. 1. или се напротив они могу квалификовати и као увреда, те да се извршилац има казнити само на основу § 213, пошто је овај законски пропис строжији од § 357 т. 1.[4]) Као што је и сам *Ценић* приметио, тврђење, да се има искључиво применити § 357 т. 1., има за последицу, очигледно неправедну, то, да би се на осн. § 213 казнио затвором до *четири месеца* онај, који би неког опсовао или га назвао магарцем, а само затвором *до двадесет* дана на осн. § 357 т. 1. онај, „који би другом јавно шамар пришио, или би га тако ударио, да овај о земљу лупи, и то још с намером, да га с тиме понизи или увреди“. Несумњиво је дакле, да се и ћушање као и шамар могу према околностима оквалификовати и као увреде, нпр. кад су учињени на јавном месту[5]). Онда ће бити у идеалном стицају увреда с иступом из § 357 т. 1., и сходно § 68 к. з. има се применити искључиво § 213 казн. зак.

Спорно је, да ли је за појам дела потребан додир тела, или је напротив довољан покушај додира тела. Из појма „дела“, који смо ми усвојили, излази, да је довољан и покушај додира. „Дело“ је на име напад на тело, а напад постоји и онда, кад је додир само покушан, кад је н. пр. А покушао да пољуби девојку Б. али је био спречен, или кад је замахнуо руком на Б и био спречен, да га ошамари, или је промашио.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

Али у етици и јуриспруденцији и та се последица, ако смо је само свесно остварили, сматра као вољна. Јер, ако се не може рећи да смо је *хтели* не може се рећи ни да је *нисмо хтели*. Та је последица произашла из наше радње; ми смо њу предвиђали као могућну и кад је *не бисмо хтели* не би ни радњу предузимали. Отуда смо ми њој хтели узгред са другом неком жељеном последицом („mitgewolt“). Ми жељену последицу без ове нежељене нисмо могли хтети већ их ми или хоћемо обадве или нећемо обадве. Оне чине нераздвојну целину која се не може пола хтети а пола нехтети. Ко се ожени проституткином ћерком не може бити само ћеркин муж него и мајчин зет. Ако би он то одрицао одговорило би му се: Знао си да је то нужна последица онога што си хтео и сада сноси консеквенце: *tu l'as voulu*, George Dandin!

II. Теорија преставе своди појам умишљаја на *предвиђање* каузалног односа између радње и последице. Преставници те теорије веле да је воља нешто неодређено, колебљиво и уношење тога појма у кривично право било би опасно. У место хотења свих обележја кривичнога дела за појам умишљаја довољно је *предвиђање*, престава последице, или сазнање (Kennen) свих обележја кривичнога дела.

Лист (Lehrbuch 171.) вели да је умишљај предвиђање последице које прати остварање воље, или тачније преведено: умишљај постоји тада кад се при остваривању воље предвиђа последица (Vorsatz ist die Willensbethätigung begleitende Vorstellung des Erfolges)[6]). Да би умишљај постојао нужно је да виновник има преставу о остварењу воље т. ј. о радњи коју ће вољно предузети, да предвиђа последицу т. ј. сва обележја конкретнога кривичнога дела, и да предвиђа каузални однос између остварења воље и последице.

Франк, творац имена теорије преставе, али који ипак стоји на средини између теорије воље и теорије преставе, вели: (Strafgesetzbuch, 126., 127.). „Dolus је сазнање (Kenntniss) битних законских обележја кривичнога дела које прати остваривање воље“. Под том претпоставком виновник је крив за своје делање с тога што га предвиђање последице није *уздр-*

---

[1]) Сви ови елементи скупа сачињавају основни елеменат увреде: проузроковане повреде части једном људском радњом. Ово је проузроковање *предвиђено у каз. закону* (§ 213 к. з. и чл. 22 зак. о шт.), а разуме се по себи да мора бити *противиправно* и *одговарати условима инкриминације*. Само за једну врсту увреде потребан је један *специјалан* услов инкриминације те ће зато о њему бити говора код дотичне врсте увреде (в. увреда страног владаоца и дипл. заступника).

[2]) Уп. *Garcon* art. 222 à 225, 54, *Garraud* 41317.

[1]) У § 185 немачког к. з. се под „Tätlichkeit“ разуме само «дело» у овом, ужем смислу.

[2]) Уп. *v. Liszt* § 96 I *Frank* § 185 IV, *Liepmann* 311, *Meyer-Allfeld* 430.

[3]) Према *Binding*-у било би само увреде (§ 185), кад би А ћушио, ошамарио Б.

[4]) 560.

[5]) Према пруском к. з. телесне повреде и злоставе у опште не могу се квалификовати као увреде, § 213 нашег к. з. је позајмљен из баденског к. з., а према овом и тешке повреде и злоставе могу бити и увреде у исто време.

[6]) Српски превод Листовога уџбеника је са IX издања. Није нам при руци немачки текст да би видели како је гласио, али ипак верујемо да он у себи није садржао онаку бесмислену дефиницију какву српски превод садржи. Тамо се на пр. 185. вели: *„Умишљај је према томе предвиђање противиправне последице остварењем проузроковане или неспречене воље“*. Умишљај је предвиђање последице остварењем воље, т. ј. кад остварење воље предвиђа последицу онда постоји умишљај. Остварење воље пак то је радња, телесна акција човекова, један механички учин који не може да предвиђа ни да не предвиђа последицу. Њу предвиђа људска свест она иста која предвиђа и саму ту радњу, т. ј. то остварење воље. У дефиницији се даље говори о некаквој «проузрокованој» и «неспреченој» вољи. Али нисмо у стању појмити шта је то.

жало од делања, што престава последице није имала утицаја на формирање воље, као што правни поредак очекује. Умишљај се дакле карактерише тиме што виновник извесне преставе не уздиже на ступањ одлучујућих отпорних мотива.

Зашто преставници теорије преставе одбацују теорију воље?

1. Лист вели (Lehrbuch 171.) да је то насиље над обичним смислом речи (Vergewältigung des Sprachgebrauchs) кад се тврди да се могу »хтети« и оне последице које се не желе, па су чак шта више неугодне. Да је овај приговор нетачан, ми смо видели још раније, излажући мишљење Бара и Цителмана. Ако је једна последица таква да нам је она сама за се неугодна, ипак је ми можемо хтети тада кад се она појављује као средство за постигнуће циља који нам је пријатан и који несумњиво можемо хтети. Ко хоће циљ мора хтети и средство које циљу води, ма да му је оно неугодно. Хипел врло згодно одговара: »Једна дама купи жућени шмук и поред тога што је срце боли за великом сумом новаца који је за њега дала. Је ли она *хтела* да купи шмук? Свакојако јесте! Је ли она *хтела* да за њега дâ новац? И то, свакако јесте! А како јој је тај издатак био непријатан! Ко овде пориче хотење издатка он врши насиље према обичном смислу речи, а не онај ко га признаје«. (Vorsatz S. 503.).

Франк (Z — X — S. 199/200) вели да је израз »хтети« потпуно неодређен и правно неупотребљив. Кад на пр. хоћу своме пријатељу на страни да јавим какву новост, ја бацим поштанску карту у сандуче. Шта ја ту хоћу? Хоћу ли покрет руке или убацивање у сандуче, или да јавим новост? Ради путовања у Петроград ја се попнем у воз. Хоћу ли ја да путујем у Петроград, или да уђем у вагон, или да се испнем на прву, на другу степеницу или најзад само ногу да дигнем? Али сâм Франк на то даје и одговор: ја хоћу *све* ове моменте. Из ових се примера може извести само један закључак: у обичноме се говору вели да се хоће крајњи циљ, али се исто тако хоће и сва средства која томе циљу воде. Од куда ту нејасност садржине хотења?

2. Бекер, Цителман, Франк а раније и Лист тврде, да оно што се хоће није *последица* него *радња*, покрет тела, а последица треба само да се предвиђа као резултат те радње. Ово се налази у српском преводу Листова уџбеника (стр. 185. пр. 2.), али је већ у 14. немачком издању напуштено, па га је напустио и Франк у своме коментару.

Радња као целисходан физички покрет тела не предузима се бесцљно, сама за се а као узгред предвиђа се последица. Напротив, предвиђање да само таква радња може остварити ову последицу, одређује карактер предузетој радњи. У првом се реду хоће последица и радња је управо само спољна манифестација воље за последицом. Супротно тврђење води нашој народној пошалици: нисам те ја ударио него моја рука.

Тврђење, да се хоће радња а не последица, одвело би дотле, да би за умишљај био карактеристичан само свестан каузални однос између радње и последица, дакле два готово реална феномена и да отуда умишљај не би био психички однос виновника према последици. Најзад како се и код нехатнога, па и код случајнога делања, хоће радња онако исто као и код умишљаја. Између њих би по теорији преставе остало као разлика само непредвиђање и предвиђање последице. А како се код свесног нехата последица такође предвиђа као могућна, то би онда појам умишљаја морао обухватити и свестан нехат.

Представници теорије преставе добро осећају слабост своје теорије. Само предвиђање последице радње није никако у стању да дâ појам умишљаја, а нарочито не може да га ограничи од нехата. Бекер, Цителман и Хопен (Vorsatz 171—179.) не задовољавају се само предвиђањем последице, већ оно треба да је праћено и са нешто *извесности*, уверења виновниковог да ће последица наступити. По ступњу извесности разликује се умишљај од сваког нехата. Али нико није покушао да утврди степен извесности наступања последице којом би се умишљај карактерисао. Без тога пак цела је ова комбинација практично неупотребљива. Кад се једна последица предвиђа само као могућна, онда она може бити остварена и умишљено и нехатно. Ту је степен извесности за виновника један исти. Последица се такође за оба случаја предвиђа.

На граничној линији између умишљаја и нехата сложила се теорија преставе. Њу су ту напустили њени најважнији преставници: Франк и Лист.

У полемици против Бурија (2. — X — S. 221.) Франк утврђује да умишљај постоји тек тада ако је престава последице имала за постанак воље *каузално креирајуће дејство*. Сâмо, дакле, предвиђање последице није довољно. Уз то треба да дође и нарочито психичко расположење које та предвиђана последица ствара, па тек да се добије појам умишљаја. А у животу и психологији се за оно што својом преставом изазива одлуку воље каже да се *хоће*. Према томе излази, да се умишљај карактерише хотењем последице, а да би се нешто могло хтети о њему се мора пре свега у свести имати престава.

Лист (Gutachten S. 113) такође говорећи о дефиницији свесног нехата, признаје да се ни умишљај ни нехат не могу карактерисати само предвиђањем или непредвиђањем последице, већ једним психичким моментом који уз то долази. То је код умишљаја *саглашавање* (Einwilligung) са последицом. »Појам нехата мора се распростети и на случајеве у којима је виновник последицу коју предвиђа као могућну *одбијао* (abgelehnt)«.

Главни преставници теорије преставе признају елеменат воље за карактеристику умишљаја. Они траже да радња која је каузална за последицу и чија се каузална веза предвиђа, мора бити *вољна* радња, остварење воље, хотења. При разликовању умишљаја и нехата они свестан нехат разликују од умишљаја по томе што се код нехата последица *неће*. Отуда, као што Хипел на неколико места констатује, најистакнутији преставници теорије преставе у ствари усвајају теорију воље.

Најлепшега израза овој мисли даје Франк (Strafgesetzbuch 127, 128.). Он вели: »Између теорије воље и теорије преставе постоји само једна формална супротност. Јер, нити теорија преставе може одбацити преставу. Оне обе питају: кад је воља крива? Теорија воље одговара: кад је била управљена на остварење извесних факата; а теорија преставе: кад је прате извесне преставе. Теорија преставе формално долази на елементе за стварање воље, а стварно то чини и теорија воље«.

3. Бекер, Цителман, Шлијентал и Хаген покушали су да докажу да између предвиђања и хотења по садржини нема разлике. За умишљај је довољно хотење радње и предвиђање последице. Кад ко хоће радњу чију последицу предвиђа, он истовремено хоће и последицу, јер кад њу не би хтео, онда не би хтео ни радњу, која ће, као што он предвиђа, последицу остварити. Делањем он изражава своје саглашавање са последицом. Отуда је излишно истицати нарочито хотење последице. Мисао да је виновник *хтео* радњу и последицу изражава се и другим речима: да је он радњу хтео, а последицу предвиђао. Кад та два елемента иду заједно онда нигде не треба истицати хотење последице. (Hippel, Grenze 31.).

И преставници теорије воље тврде да се може хтети само оно о чему се има престава. Отуда је апсолутно[7] свеједно рећи: ја сам последицу хтео или: ја сам предвиђао последицу као учин моје радње.

На крају крајева све је дакле ипак сведено на вољу, на хотење последице, али се воља своди на њезине мотиве. И у томе је остало још једино разликовање између ове две теорије[7]).

III. Деликвенти се кажњавају не због егзистенције овакве или онакве воље код њих, већ с тога што су повредили једно правно добро. Кривичном је правосуђу циљ да та добра заштити и оно нема разлога да ступа у акцију све дотле, док правна добра у опасност не дођу. Али с друге стране и тада кад је једно конкретно правно добро повређено опет, као што смо видели, кривично правосуђе нема разлога да дејствује, ако се једно лице не може окривити за ту повреду. Човек пак за једну повреду правних добара може бити окривљен тада кад постоји каузална веза између његове воље и последице. У вољи, у хотењу последице, мора лежати појам умишљаја.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

---

[7]) Покушаји, које су чинили Мајер, Леффлер, Миришка и Конрауш да даду самостална гледишта о долусу, нису успели. У колико позитивно вреде, они се у главном наслањају на ова два гледишта.

КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ

(1905—1909 год.)

(НАСТАВАК)

б) Детоубиства

Поменули смо већ, да се највише детоубистава извршује у окрузима *ужичком* и *чачанском*. Најмање их је, пак, у округу *београдском*, јер за свих 5 год. у њему није било ниједног детоубиства.

Два су главна узрока због којих се данас врше детоубиства: *бојазан од срама и иоруге* и *немогућност издржавања новорођенчета*. С обзиром на наше економске прилике може се са позитивношћу тврдити да овај други узрок — *бегај* — не треба ни узимати у вид кад је реч о детоубиствима у Србији. Остаје нам, према овоме, само онај први разлог — жеља да се избегне поруга и срам — као једини узрок нашим детоубиствима, после првог и основног узрока већине кривичних дела — опадање религије и морала.

Од срезова најгори су у погледу детоубистава:

моравички	са једним	детоубиством	на	3365	становника
пожешки	»	»	»	4182	»
златиборски	»	»	»	4391	»
студенички	»	»	»	4431	»
звишки	»	»	»	4366	»
тимочки	»	»	»	4592	»
белопаланачки	»	»	»	4594	»
неготински	»	»	»	4891	»
ариљски	»	»	»	4997	»
ичињски	»	»	»	5220	»

и т. д. и т. д.

Проценат пронађених детоубистава за означену петогодишњу периоду износи $83{\cdot}2^0/_0$.

в) Покушаји убиства

Дела ова иду скоро паралелно са убиствима, те их с тога највише има у окрузима: *тоцичком*, *београдском*, *крагујевачком*, *пожаревачком* и *моравском*, а најмање у *пиротском*, *ваљевском*, *нишком*, *подринском* и *крушевачком*.

Узроци овим делима леже највише у *међусобним свађама* ($^2/_3$), и то махом у свађама око имања и у пићу, затим у *освети*, па у *нужној одбрани* итд.

Узгред поменућемо, да је превентивна акција власти код ових дела врло мала, скоро ништавна, и да су за њихово сузбијање потребне и многе друге мере: *уређен катастар*, *сузбијање алкохола*, *забрана ношења оружја*, *подизање вере и морала*, *облагорођавање нарави* итд. Ове мере веома би много утицале и на сузбијање убистава, па и свију осталих кривичних дела, поред добро уређене локалне власти.

г) Разбојништва

Дела ова имају највише утицаја на општу безбедност у земљи; по начину извршења најдивљачнија су, а у погледу репресије најтежа. За њих се с пуним правом може рећи да су прави професионални злочини.

Као што смо већ поменули, у овом погледу, т. ј. у погледу разбојништава најгори је округ *пожаревачки* (једно разбојништво на 1740 становника), а најбољи округ *пиротски* (једно разбојништво на 14869 становника).

Разбојништва у округу пожаревачком овако су распоређена:

у срезу *хомољском*	29	*разбојништава*	или једно	*разбојништво*	на	776	становн.
у вароши *Пожаревцу*	9	»	»	»	»	1330	»
» срезу *звишком*	15	»	»	»	»	1455	»
» » *моравском*	19	»	»	»	»	1718	»
» » *рамском*	20	»	»	»	»	1783	»
» » *пожаревачком*	22	»	»	»	»	2253	»
» » *млавском*	20	»	»	»	»	2594	»
» » *голубачком*	6	»	»	»	»	2689	»

Као год и код убистава, тако и овде код разбојништава, најгори је, као што се види, срез *хомољски*.

После округа пожаревачког, у погледу разбојништава најгори је округ *крајински*, у коме једно разбојништво долази на 2089 становника. У њему је најгори срез *пореч ки* са *18* разбојништава, затим долази срез *брзопаланачки* са *15*, па *неготински* са *11*, *кључки* са *4*, и *крајински* и варош *Неготин* са по једним разбојништвом.

По једно разбојништво извршује се:

у срезу *пореч ком*	на	770	становн.	
» » *брзопаланачком*	»	1201	»	
» » *неготинском*	»	2667	»	
» » *кључком*	»	4621	»	
» » *крајинском*	»	18855	»	
» вароши *Неготину*	»	5769	»	

Руднички округ и у погледу разбојништава *трећи* је међу окрузима, као и у погледу убистава (једно разбојништво на 2277 становника).

С обзиром на број становника, у овом округу извршено је:

у срезу *качерском*	14	*разбојништва*	или једно	*разбојништво*	на	1346	становника
» *љубићском*	16	»	»	»	»	1896	»
» *таковском*	4	»	»	»	»	6533	»

У Гор. Милановцу није извршено ниједно разбојништво за означену петогодишњу периоду.

У *моравском* округу извршено је:

у срезу *деспотовачком*	30	*разбојништва*	или једно	*разбојништво*	на	840	становн.
вароши *Ћуприји*	4	»	»	»	»	1304	»
» срезу *параћинском*	14	»	»	»	»	2687	»
» » *ресавском*	10	»	»	»	»	3028	»
» » *левачком*	4	»	»	»	»	7380	»
» » *беличком*	4	»	»	»	»	8957	»
» » *темнићском*	2	»	»	»	»	11611	»

Као што се из овог прегледа види, од целокупног броја извршених разбојништава у округу моравском (68), на сам срез *деспотовачки* долази скоро половина и ако је он, после среза темнићског, најмањи по броју становника. Скоро овако исто стање за срез деспотовачки констатовали смо и код убистава, из чега излази, да је само овај срез узрок што округ моравски стоји тако рђаво у погледу најтежих кривичних дела: *убистава и разбојништава*.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Начелник среза поцерског, актом својим Бр. 1244, пита:

„У погледу на застарелост решења изречених над општин. часнициима по закону о општинама, за њихове административне кривице учињене у дужности, било је више пута објашњења у разним правцима. Тако: било је објашњења, да таква решења као решења административне природе, не застаравају у року предвиђеном у § 396. крив. зак., а било

је опет и објашњења, да се такве кривице сматрају као иступна дела, и да решења застаревају ако се не изврше у року за три месеца од дана њихове извршности.

Услед тога, и поједине полиц. власти, доведене су у забуну.

Према томе, част ми је умолити уредништво да даде своје мишљење: да ли и решења донета по административним кривицама општ. часника по зак. о општ. застаревају као и ост. иступне пресуде по § 396. крив. закона, или не застаревају, и да ли такво објашњење вреди и за казне изречене над чиновницима за њихове кривице изречене по зак. о чинов. грађ. реда, како би се подједнако поступало"?

— На ово питање одговарамо:

Општа седница Касационог Суда, одлуком својом од 11. јуна 1893. године Бр. 3932, била је утврдила, да дисциплинске кривице јавних правозаступника долазе у ред иступних кривица, и да по томе застаревају за три месеца у смислу § 396 кр. закона.

С обзиром на ову одлуку, узело се било, да и административно-дисциплинске кривице чиновника, и општинских часника застаревају за исто време.

То гледиште одржано је све до одлуке опште седнице Касационог Суда, донесене у прошлој години поводом захтева г. Министра Правде од 25. фебруара 1910. год. Бр. 3068, којом је нађено, да и чиновничке и све остале административно-дисциплинске кривице не застаревају никако, кад застарелост није предвиђена специјалним законима, по којима се казне изричу, пошто, вели се тамо, § 396. кр. закона говори искључиво о кривицама из III части истог закона.

После ове одлуке, имало би се, наравно, узети, да чиновничке кривице не застаревају никако.

Државни Савет, одлуком својом од 18. децембра прошле године Бр. 11256, нашао је, у једном конкретном случају, да осуде из чл. 158. закона о општинама застаревају за три месеца по § 396. кр. закона, и није хтео да улази у оцену саме ствари по изјављеној жалби, те би, према томе, кривице општинских часника застаревале за три месеца.

Међутим уредништво налази, да и она одлука опште седнице Касационог Суда, и она Државног Савета, тешко могу одговарати и правичности и јавном интересу.

Тако, ако би се узело, да чиновничке кривице никако не застаревају, као што вели Касациони Суд, онда како би се то поклапало са установом застарелости у кривичном праву и закону, која има задатак, да у једном општем државном интересу одреди сталан рок, докле држава може гонити једнога кривца, и кад то њено право престаје.

Не би се, даље, поклапало са правичношћу, јер се признаје застарелост за дела убиства и друге злочине, а одриче се у једној безначајној ствари, као што је осуда што чиновник није дошао на време у канцеларију и т. слично.

Она околност, што је законодавац пропустио да питање о застарелости административно-дициплинских кривица чиновника регулише самим законом о чиновницима грађанског реда, не треба да буде повод, да се ова застарелост са свим одрекне, пошто се све оно, што није регулисано специјалним законима, има регулисати по општим начелима кривичног закона.

За осуде пак општинских часника, не би се могла узети застарелост из § 396. кр. закона због тога, што чл. 167. кр. закона о општинама предвиђа за сва она дела, код којих је највећа казна затвора шест месеца или новчано 500 динара, застарелост за време од шест месеца, те се сообразно начелу постављеном у § 79. и 396. кр. закона има узети, да исти рок важи и за застарелост пресуда.

Овако, на ову ствар, гледа уредништво. Али како његово мишљење није обавезно ни за кога, и како, као што је напред изнесено, стоје противне одлуке надлежних фактора, то се у даним случајевима треба обраћати за упут својој претпостављеној власти, која би имала, ако није сагласна са поменутим одлукама, да тражи њихову исправку.

II.

Суд општине каланске, актом својим Бр. 544, пита:

»Моли се учтиво уредништво да изволи суду овоме дати своје објашњење о томе:

Да ли је правилна радња одбора ово општинског, што је на седници својој, држаној 30. јануара тек. године, извршио избор општинског пуномоћника по тач. 6. чл. 86. закона о општинама, или начелника среза власотиначког који, кад му је горња одлука под Бр. 439. достављена у смислу чл. 85. истог закона, исту враћа суду овоме актом својим Бр. 1688 од 2—II—11. год. са наредбом да се ова одлука по чл. 57. и 58. истог закона изнесе збору на решење? Суд мисли да је ова радња среске власти неправилна, јер је поменутом тачком чл. 86. општ. закона ово у дужност стављено општинском одбору као надлежном за овај избор".

— На ова питања одговарамо:

У члановима 57. и 58. закона о општинама говори се о пуномоћницима сеоским, или варошким кад варош у саставу своје општине има и села.

Њих бира сеоски или варошки збор због тога, што они имају да заступају оделите интересе села или вароши, па често пута чак по њиховим међусобним споровима.

И кад би ове пуномоћнике бирао одбор, догађало би се то, да једно веће село, већим бројем својих одборника, наметне мањем селу за пуномоћника оно лице, које би радило против сеоских интереса.

Што се тиче пуномоћника општинских, који имају да штите интересе целе општине, њих бира одбор према чл. 86. т. 6. законама о општинама, јер ту одбор преставља целу општину у заједничком интересу свију села која је састављају.

Према овоме, нема законског ослонца онај захтев среске власти, да општинског пуномоћника бира збор.

Треба умолити среску власт да поново уђе у оцену ове ствари, па ће она исправити ранију погрешку.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Општински одбор може председника општине, потпредседника и кметове разрешити од дужности само на захтев надлежне надзорне власти.

У општини к..... извршен је избор председника, и на том избору изабран је Димитрије Т., из К.....

По изјављеној жалби, у којој је нарочито било истакнуто, да је изабрани председник закупац општинске касапске аренде, трећи одсек Државног Савета нашао је, да је овај избор правилан, па га је одлуком од 25. септембра 1910 год. № 9390. одобрио, а жалбу одбацио као неумесну, скрећући пажњу надзорној власти на пропис чл. 71. закона о општинама, по коме часници општински не могу бити у исто време и закупци, арендатори, односно дужници општинске касе.

Изабрани председник, пре него би се увео у дужност, упутио је једну представку општинском суду и одбору тражећи да донесе одлуку по двема његовим ранијим молбама, којима је тражио, да се закуп касапске аренде пренесе на другога, и да му се саопшти о томе одборска одлука.

Општински Суд, шаљући ову представку надзорној власти, известио је, да одбор пренос аренде на другог није хтео да изврши, о чему ће сутра дан и одлуке доставити.

Надзорна власт, поводом овога, наредила је општинском суду, да изабраног председника, без обзира на ово, одмах уведе у дужност председничку.

Општински одбор на свом састанку од 12 .октобра 1910. године донео је одлуку № 1416., којом је, с обзиром на одлуку Државног Савета и чл. 71. и 105. закона о општинама, одлучио, да се председник Димитрије Ђ. разреши од председничке дужности на основу чл. 121. закона о општинама.

Незадовољан овом одлуком, изабрани председник Димитрије изјавио је жалбу надзорној власти, наводећи да одлука не одговара закону стога, што је од аренде одустао, а исту је све и измирио, о чему је добио признанице од општинског суда.

Надзорна власт решењем од 19. октобра 1910. године № 10171. обуставила је од извршења одлуку одборску са ових разлога:

1. што је актом Државног Савета од 25. септембра 1910. године № 9390., којим су враћена акта избора овог председника, скренута пажња *надзорној власти*, а не општинском суду и одбору, на пропис чл. 71. закона о општинама, према чему суд је имао поднети својој надзорној власти тражени извештај, ко је закупац ка-

саиске аренде, а никако није одбор могао својевољно о томе доносити одлуку, јер и ако би дошло до разрешења председника, то би се имало извршити изузетно од чл. 122. а на основу чл. 148. закона о општинама, што аналого по чл. 121. поменутог закона може бити само на предлог надзорне власти;

2. што је суд и одбор своју одлуку и не сачекавши њену извршност, исту извршио и жалиоца, и ако изабратог и заклетог, од дужности удаљио;

3. што последњи став чл. 71. и чл. 105 закона о општинама постављају правило, да они, који су већ изабрани за часника, не могу после бити једновремено и закупци општинских добара, а то значи, да они, чим буду изабрани, морају напустити закуп, па онда остати општински часници, као што је и овде случај, јер је изабрани председник отказао касапску аренду и општини исплатио целу закупну цену, те на тај начин, без икакве штете по општину, престао бити арендатор, према чему има да остане председник општинског суда.

4. Најзад, ова је одлука против закона и зато, што је одбор, и ако самовласно, похитао да ово реши, пре него што је питање о одрицању закупа између изабраног председника и општине редовним путем расправљено и одлука по овоме извршном постала.

По изјављеној жалби, III. одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. Стога је на основу чл. 170. закона о општинама решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 1. новембра 1910. године № 10547.

Кад се отуђује општинско или сеоско непокретно имање, онда се у зборској одлуци морају изложити како величина и каквоћа тога имања, тако и разлози са којих се то чини.

Збор сељана села С..... на дан 27. децембра 1910. године донео је одлуку, да се сеоска утрина, као и земљиште под чистином, поделе на појединце.

Државни Савет нашао је, да се ова одлука не може одобрити с тога, што се из послатих акта не види ни величина ни каквоћа земљишта, које хоће да се подели, нити се најзад наводи какав оправдани разлог за поделу.

С тога је на основу чл. 57. закона о општинама, решио, да се ова одлука не одобри.

Одлука од 21. јануара 1911. г. № 557.

Општински часник, који је поднео оставку, може од ове одустати пре него по њој општински одбор буде донео своју одлуку.

Јован С., кмет села Ђ....., упутио је једну претставку надзорној власти, молећи је, да га узме у заштиту, јер му, вели, општинска управа, пошто не исповеда иста начела која и она, издаје такве наредбе, које није у стању извршити, само да би га натерала да дâ оставку, што је најзад морао и учинити.

Доцније, а поводом ове оставке, одбор општински, на основу тач. 2. чл. 86. закона о општинама, донео је одлуку од 12. децембра 1910 године № 2229., којом уважава оставку кмету Јовану, с тим, да до новог избора, који ће бити 16. јануара 1911 године, његову дужност врши одборник Мирча М...

Када је ова одлука послата надзорној власти, она је, пре него би по истој донела одлуку, позвала дотичног кмета и саслушала о узроцима оставке.

Он је на свом саслушању изјавио, да је 30. новембра 1910 године био приморан да дâ оставку с тога, што је над њим вршено кињење од стране општинског суда једино из партијског нерасположења. Али како по његовој оставци није било решавано 8—10 дана, он је онда одустао од оставке; ну одбор му овај одустанак није хтео уважити, већ му је уважио оставку.

Надзорна власт, расмотривши одлуку одборску, нашла је, да не одговара закону из ових разлога:

По чл. 107. закона о општинама, општински часници могу дати оставку, и одбор им је уважава само онда, кад се увери, да су разлози за оставку били истинити и оправдани. Међутим овде није било таквог случаја, већ је овај кмет под притиском претпостављане му власти, који је потицао искључиво из политичке подвојености, дао оставку, од које је доцније и одустао, као што тврди његово саслушање, ну да суд у седници општинског одбора није хтео исти одустанак од оставке да саопшти одбору, јер да је то учинио, оставка овога кмета била би беспредметна за решавање.

Па кад и сам тај кмет на свом саслушању код полицијске власти тврди, да је своју оставку опозвао, пре него што је одбор о њој и решавао, то иста и није могла бити предмет решавања у одбору, кад је она била поднета општинском суду.

Са тих разлога, а у интересу саме службе, која би, због честог мењања општинских часника, трпела уштрба, надзорна је власт обуставила ову одборску одлуку од извршења решењем од 18. децембра 1910 године № 16660.

По изјављеној жалби, III. Одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти на закону основано. С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 19. јануара 1911. године № 12601.

Одлука општинског збора о подизању општинских грађевина не подлежи расматрању Државног Савета.

Збор општине м..... на дан 5. децембра 1910. године донео је одлуку, да се у М..... подигне нова школска зграда.

Општински суд писмом од 19. децембра 1910. год. № 1676. послао је ову одлуку надзорној власти, а ова је доставила Државном Савету на одобрење.

Државни Савет нашао је, да ова одлука, према пропису другог одељка тач. 9. чл. 53. закона о општинама, и не подлежи расматрању Државног Савета, па је стога одлучио, да се акта врате нерасматрана.

Одлука од 25. јануара 1911. године № 657.

Општински одбор у сеоским општинама надлежан је да решава о подизању какве општинске грађевине само у том случају, ако трошак око тога износи мање од 1500 динара, и ако за то није потребан никакав прирез, а у противном надлежан је општински збор.

Одбор општине в..... на дан 27. јула 1910 године донео је одлуку № 3520.:

1., да се општинском суду одобрава, да на општинском плацу подигне десет дућана од слабог материјала, које ће издавати под закуп;

2., да се зградице око општинског бунара, а на средини општинске баште, растуре и њихов материјал употреби на зидање поменутих дућана; и

3., да се у недостатку буџетске могућности учини позајмица у 700 динара код приватног лица или завода, па иста стави са интересом у буџет за идућу годину.

Надзорна власт решењем од 1. августа 1910. год № 12101., задржала је од извршења ову одлуку са ових разлога:

1., што по чл. 86. тач. 7. закона о општинама, општински одбор може решавати о подизању какве општинске грађевине само у том случају, ако за то није потребан никакав прирез, а међутим, по чл. 33. тач. 4. истог закона, о подизању општинских грађевина, ако се трошак око истих не може исплатити приходима, предвиђеним у буџету за текућу годину, надлежан је општински збор; и

2. што по чл. 33. тач. 7. закона о општинама о задужењу општине решава збор а не одбор општински.

По изјављеној жалби, III. одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. С тога је на основу чл. 170. закона решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 20. септембра 1910. године. № 8382.

Јос. К. Ст.

Мишљење опште седнице Касационог Суда.

Поводом захтева Господина Министра Правде од 18. јануара 1911. год. № 658, да му Касациони Суд да своје мишљење о томе: 1. треба ли суд да потврди или одбаци листу, која није поднесена у року, прописаном у првом одељку чл. 53. д. закона о општинама и 2. ако треба да одбаци, онда како тај рок рачунати, т. ј. да ли се дан избора и дан подношаја листе суду на потврду рачунају у тај рок или не — Касациони Суд је, у својој општој седници од 31. јануара 1911. № 878 на основу тач. 2. § 16. свога устројства, проучио ово питање и односне законске прописе, па је нашао:

Поред осталих услова за потврду кандидатске листе за избор општинских ча-

сника изложених у закону о општинама, предвиђено је у првом ставу чл. 53. д. закона о општинама и то, да се кандидатска листа предаје у два оригинална примерка надлежном првостепеном суду на потврду, непосредно или преко дотичног општинског суда, од дана објављеног избора па најдаље до на седам дана пре дана самога избора, и суд је према шестом одељку поменутог § 53 д. дужан да у року од 24. сата од пријема прегледа листу и, пошто се увери да је листа од довољног броја гласача потписата и да постоји пристанак кандидата да је потврди, у противном је одбаци о чему подносиоце извештава решењем.

Нема сумње да је овај рок законом установљен за то, да се по њему и поступа. Према томе, не може управо ни бити питања о томе да ли предлагачи имају *права* да кандидатску листу подносе и после тога рока, дакле на краће време пре дана избора, а првостепени суд *дужност* да и тако доцније поднесену листу прегледа и, ако је уредна, потврди.

Рок је овај узакоњен очевидно за то, да би се првостепеном суду дало времена да поднесену листу не само прегледа и, ако је уредна, потврди, него и да је на време може доставити дотичном општинском суду, где се има на дан избора по њој гласати. Ако је тај општински суд у месту првостепеног суда, или бар у близини његовој, наравно да би фактички било могуће да првостепени суд и нешто одоцњењу кандидатску листу прими, потврди и општинском суду за дан избора још на време достави, али је закон постављајући за подношење кандидатских листа рок, морао одредити рок који ће бити правило за све, да би пресекао сваки спор у конкретном случају о томе да ли се још имало или се није имало времена за извршење радње око потврде кандидатских листа. И онда по себи се разуме мора се тога држати у сваком случају.

Узимајући овако да листа, да би била потврђења од стране првостепеног суда, треба да буде поднесена у законском року, Касациони Суд даље налази, да се у тај рок не може рачунати ни дан избора ни дан подношења листе на потврду. То казују већ саме у закону за овај рок употребљене речи: „*до на седам дана пре дана самога избора*“, а и иначе у законодавству нашем уобичајено је овако рачунање рокова.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивци — Цигани, 2. ов. месеца на преварен начин узели су жени Драгутина Мештровића, из Пепељевца, 17 дуката, па за тим побегли.

Цигана је било тројица и то: први је стар 35—40 година, средњег раста, са црним флекама по лицу: други је стар 20—24 године, средњег раста, добро развијен, глават и по лицу такође пегав, са фесом на глави; и, трећи је стар 20—24 године, висок, танак, у лицу бео, са шубаром на глави.

Депеша начелника среза колубарског окр. ваљевског Бр. 2157.

Васа Марковић[1]**),** из Ваљева, извршио је опасну крађу па за тим побегао из Ваљева.

Лични опис непознат је.

Акт начелства округа ваљевског Бр. 418.

Михајло В. Милић, осуђеник београдског казненог завода, чију слику износимо, побегао је из београдског казненог завода 16. ов. мес.

Он је родом из Орешковца у срезу млавском, стар 25 година, висок 168 см. очију зеленкастих, косе плаве.

Од особених знакова има: белегу од посекотине, у облику праве линије правца косог, величине 2 см. на трећој фаланзи кажипрста

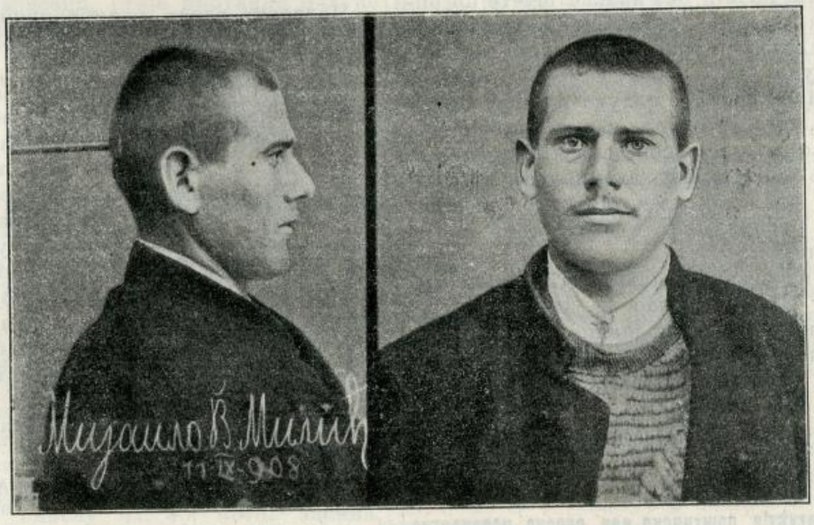

леве руке; белегу од ране величине кукурузног зрна на средини десне обрве; брадавицу величине пшеничног зрна за 10 см. испод лоба десног уха; брадавицу величине пшеничног зрна за 9 см. испод лоба левог уха; и леву ногу у корену — чланку при ходу повија на унутрашњу страну.

Акт Антропометријског Полицијског Одељења Бр. 301.

Манојло Јовичић, из Божића у срезу таковском, одговара за крађу, али се налази у бегству.

Он је стар 19 година, омален, црномањаст.

Депеша начелника среза колубарског окр. ваљевског Бр. 523.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

ТРАЖЕ СЕ

Светозар и **Младен,** синови **Димитрија Крстића** из Д. Комрена у срезу нишком, нестали су 3. овог месеца и до данас се не зна где су.

Светозар је стар 16 година, црномањаст, лица дугог.

Младен је стар 13 година, плав, лица округлог, средњег раста, од особених знакова има: мали прст спојен са домалим услед опекотине.

Акт начелства округа нишког Бр. 2465.

Милојко Кандић, из Горобиља у срезу пожешком, отумарао је од својих родитеља и до данас се није вратио својој кући.

Он је стар 13 година, црномањаст, зеленкастих очију у сељачком оделу.

Акт начелника среза пожешког Бр. 1161.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код наченика среза орашког, у притвору се налазе познати коцкари: **Живан Ђорђевић** звани «црни» родом из Лазаревца и **Драгутин Цветановић** из Уба.

Приликом претреса код Живана је нађен један нож—кама на коме се налазе трагови крви са једном жутом длаком.

Ако би ко ма шта знао о њима нека то одмах достави начелнику среза орашког са позивом на Бр. 2423.

УХВАЋЕН

Никола Никчевић, чију смо потерницу изнели у Бр. 1. ухваћен је.

Депеша начелника среза параћинског Бр. 3363.

КРАЂА СТОКЕ

Илији Костићу, из Бобова, украдена је једна крава, матора 5 године, длаке беле.

Депеша начелника среза ресавског Бр. 3001.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу и крадљивца.

[1]) Пошто је лист закључен, добијен је извештај, да се Васа вратио у завод.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 8. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 27. ФЕБРУАРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, одликовати:

Орденом Св. Саве
ЧЕТВРТОГ СТЕПЕНА:

Живојина А. Лазића, члана Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 23. фебруара 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за лекара среза нишавског Д-р. Јована Ј. Панајотовића, лекара среза белопаланачког и бившег питомца среза нишавског;

за лекара среза крајинског Д-р. Живана Марковића, лекара среза моравског, округа нишког; и

за лекара среза моравског, округа нишког, Радисава Јаковљевића, бившег среског лекара, — сву тројицу по молби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 18. фебруара 1911. године, у Београду.

РАСПИС
свима окружним начелствима и Управи града Београда.

Поједини наши поданици, коју путују у иностранство, одлазе из Србије не поневши са собом никакве исправе ради идентификовања своје личности и утврђивања свога поданства и принадлежности, те тиме излажу себе разним непрликама.

Ма да власти не траже пасоше при прелазу границе за А.-Угарску, ипак наши поданици треба да носе собом исправе за идентификовање своје личности, како би те исправе могли употребити на случај, да дођу у какве непредвиђене неприлике, као што су: разбољевање, остајање без средстава за живот, потреба за репатрирање, тражење помоћи од власти и друго.

Нека начелство — Управа — о овоме извештава наше поданике, који путују у иностранство.

ПБр. 2766.
11. фебруара 1911. год.
у Београду.

Заступник
Министра Унутрашњих Дела,
Министар финансија,
Стој. М. Протић с. р.

РАСПИС
свима окружним начелствима, Управи града Београда и команданту полициске жандармерије.

Многи командири одредске жандармерије обраћају се својим представкама преко окружних начелника својих, а неки и непосредно команданту жандармерије, противно прописима чл. 18, 19 и 20 уредбе о окруж. жандармерији у којима траже одобрење: да бар једанпут у три месеца (а ваљевски једанпут у два месеца), обиђу све жандарме распоређене на службу у округу ради прегледа (смотре) оружја и остале спреме код жандарма и ради давања упустава за правилно вршење њихове службе. Па како и ова и друга службена путовања одредских командира изазивају издатке из државне касе на дневнице и путне трошкове (километражу), то се она морају и подешавати у границама буџетских кредита одређених на исплату ових путних трошкова, о чему морам да водим строга рачуна у првом реду ја, као одговорни наредбодавац првог степена (чл. 57, 58, 59 и 60 закона о државном рачуноводству). На дневнице и путне трошкове командира жандармериских одреда за сва службена путовања њихова државним буџетом расхода за 1910. год. — по парт. 105. позиц. 4. — одобрен је кредит од дин. 10.000, па је толико предвиђено и у предлогу држав. буџета расхода за ову — 1911. — год. Међутим сам командир ваљевског жандармериског одреда, позивајући се на наређење команданта жандармерије од 28. децембра прош. год. ПОВ. Бр. 348, тражи да путује по округу 6 пута годишње — само ради прегледа жандарма — с тим, да му за свако овако путовање припада на име дневнице и километраже по дин. 350; а то би за 6 оваких путовања — за 1 годину — изнело укупно динара 2100. Ако би сваки одредски командир овако и оволико путовао, онда би на 17 командира имало да се изда годишње за дневницу и километражу — само ради смотре жандарма — укупно дин. 35.700, дакле $3^1/_2$ пута више но што износи годишњи буџетски кредит за сва њихова службена путовања. У том случају за потере и и друга хитна и неодложна службена путовања њихова не би било ни једног динара кредита. Међутим нити има буџетске могућности да се задовоље оваки захтеви одредских командира, нити то захтева стварна потреба службе.

Службена путовања командира жандармериских одреда по потреби чисто полициске службе, према важности својој, деле се у две врсте: на прво место долазе хитна и неодложна службена путовања, као што су потере, гоњење злочинаца и томе слично, по наређењима окружних начелника, а на друго место долазе службена путовања, која нису хитне природе и неминовна, а у ову врсту долазе путовања ради смотре жандарма и томе слично.

Буџетски кредит одређен за службена путовања одредских командира има да се употреби у првом реду на путовања из прве врсте, која су хитна и неодложна и за која окружни начелници нису дужни да траже претходно одобрење Министра. Тек иза тога долазе службена путовања друге врсте, која нису хитна и неминовна и која се могу чинити само у границама буџетске могућности зато, у колико овај буџет. кредит није утрошен и ангажован за службена путовања прве врсте, *и због чега се за ова путовања друге врсте мора увек тражити претходно одобрење Министра Унутрашњих Дела.*

Сем овога стварна потреба службе не захтева да командири жандармериских одреда морају увек путовати по округу само ради прегледа оружја и друге спреме код жандарма и ради упућивања ових на правилно вршење службе, кад ова путовања тако скупо стају и кад немају подлоге у буџет. кредиту за њих. Смотру над жандармима у округу и упућивање њихово на правилно вршење службе командири одреда могу вршити и делимичним позивањем — на партије — жандарма у место свога редовног борављења, кад год то стање јавне безбедности у округу и друге прилике дозвољавају, и кад по другим службеним пословима путују по округу. Од умешности, добре воље и енергије командира зависи у главном могућност да се и на овакав начин постигне повољан успех, који се од смотре над жандармима и од упућивања њиховог на правилно вршење дужности очекује, а без икакве штете по службу, коју жандарми имају да врше.

Сем овога и начелници окружни и начелници сресни, којима су жандарми на службу дати, имају дужност да их редовно упућују на правилно вршење службе (чл. 18 и 20 уредбе о округ. жандарм.), те је у овом погледу ова дужност одредских командира знатно олакшана.

На основи свега напред изложеног и чл. 10. закона о жандармерији — у вези чл. 1 уредбе о окружној жандармерији — нашао сам за потребно да овим расписом, у ниже изложеним тачкама, регулишем службена путовања командира жандармериских одреда и жандарма по пословима и потреби полициске службе.

1. У свима хитним и неодложним случајевима, као што су потере, гоњење злочинаца, обезбеђење друмова, поља, села и вароши од појављених зликоваца, угушивања метежа и нереда, угушивање пожара, спасавање од поплава и у свима сличним случајевима начелници окружни ће, по свом нахођењу и без мог претходног одобрења, наређивати да командири одреда са потребним бројем жандарма отпутују одмах онамо где је потреба и изврше своју дужност, а мене ће о томе одмах телеграмом (отвореним или у шифри) извештавати и очекивати наређења и упутства за даљи рад;

2. У свима другим случајевима, који нису хитне природе, командири жандарм. одреда вршиће службена путовања по округу само по мом претходном одобрењу, јер им иначе нећу признавати рачуне о путним трошковима; представке своје за оваква путовања командири ће чинити само преко својих окружних начелника, приложив уз представку и маршуту своју са прорачуном о дневницама и километражи за предложено путовање; овакве представке окружни начелници слаће мени са својом оценом и мишљењем;

3. За путовања службена, која командири одреда чине при премештајима и по пословима, који не долазе у ред полициске службе, већ се врше по наредбама војне власти, командири одреда не примају накнаду из кредита буџетских овога Министарства, већ из кредита Министарства Војног (парт. 256. држ. буџета расхода за 1910. год.);

4. Жандарми окружне (одредске) жандармерије немају права на засебну накнаду путних трошкова при вршењу своје службе зато, што они сви накнаду примају редовно као сталан додатак уз плату (чл. 6 и 7 уредбе о окружној жандармерији);

5. Жандарми полициске жандармерије, пошто немају редовног додатка уз плату на путне трошкове, имају право на накнаду ових по чл. 21. закона о жандармерији, кад год врше полициску службу ван места своје редовне дужности, за што се уноси потребан кредит у државни буџет (парт. 105 поз. 2 државног буџета расхода за 1910. год.); и

6. С обзиром на законске прописе изложене у тач. 4. и 5 овог расписа командант жандармерије никад, без стварне потребе и нужде и без мог претходног одобрења, не треба да одређује официре и жандарме из полициске жандармерије на вршење полициске службе ван Београда, кад год се на такву службу могу употребити официри и жандарми из мог одреда окружне жандармерије. Само у изванредним случајевима и по довољно образложеном предлогу команданта жандармерије моћи ћу да одобрим употребу полициске жандармерије на полициску службу ван Београда.

Препоручујем начелству — Управи — команданту — да се од сада у погледу службених путовања командира одреда и жандарма управљају по овом распису, који ће начелство саопштити и командиру одреда а командант подручним му официрима у Београду на знање и управљање.

Бр. 1176.
17. фебруара 1911. год.
Београд.

Заступник
Министра Унутрашњих Дела,
Министар финансија,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јануару 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца јануара ове године извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**14**
2.	**Детоубистава**	**5**
3.	**Нехотичних убистава**	**2**
4.	**Покушаја убистава**	**25**
5.	**Разбојништава**	**5**
6.	**Тешких телесних повреда**	**13**
7.	**Паљевина**	**31**
8.	**Опасних крађа**	**123**
9.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**7** [1]).

[1]) У јануару месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	23
2. Детоубистава	5
3. Нехотичних убистава	3
4. Покушаја убистава	27
5. Разбојништава	5
6. Силовања	7
7. Тешких телесних повреда	15
9. Паљевина	45
8. Опасних крађа	182
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	18

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	13	или	92·8%
Детоубистава	4	»	80 %
Нехотичних убистава	2	»	100 %
Покушаја убистава	25	»	100 %
Разбојништава	5	»	100 %
Тешких тел. повреда	13	»	100 %
Паљевина	1	»	3·2%
Опасних крађа	65	»	52·8%
Злонамер. поништаја туђих ствари	1	»	14·2%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (**6**), затим помоћу *оштрог оруђа* (**5**), и *тупог* (**3**), а узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за **10** случајева, у *освети* за **3,** а за 1 случај узрок је *непознат.*

Посматрана према местима, изложена убиства извршена су: у срезу грочанском **2,** и по **1** у срезовима: врачарском, оба колубарска, посавском округа београдског, крагујевачком, поречком, беличком, параћинском, јадранском, млавском, подунавском (непронађено), и трнавском.

Детоубиства извршена су по **1** у срезовима: сврљишком (непронађено), пожаревачком, млавском, црногорском и у вароши Београду.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: љубићском и жичком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу параћинском **4,** у срезу звишком **3,** у срезу крагујевачком **2,** у срезу прокупачком **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, посавском округа ваљевског, масуричком, гружанском, лепеничком, брзопаланачком, ресавском, белопаланачком, подунавском, зајечарском, добричком, црногорском, златиборском и жичком.

Узроци овим делима већином леже у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: ваљевском, звишком, подунавском, трнавском и у вароши Београду.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу звишком **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, посавском округа ваљевског, јабланичком, ражањском, левачком, беличком, сврљишком, нишком, голубачком, косаничком и у вароши Београду.

Паљевине су извршене: у срезу нишавском **4,** у срезу ресавском **3,** у срезу брзопаланачком **2,** у срезу трстеничком **2,** у срезу хомољском **2,** у срезу звишком **2,** у срезу прокупачком **2** и по **1** у срезовима: космајском, грочанском, крагујевачком, кључком, параћинском (пронађена), алексиначком, лужничком, моравском округа пожаревачког, орашком, подунавском, зајечарском, добричком, драгачевском и у вароши Неготину.

Вредност свих ових паљевина износи око **5.300** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **15** (8 пронађених), у срезу кључком **7** (5 пронађених), у срезу брзопалачком **7** (5 пронађених), у срезу млавском **5** (4 пронађене), у срезу посавотамнавском **4** (све пронађене), у вароши Шапцу **4** (1 пронађена), у срезу зајечарском **4** (1 пронађена), у срезу посавском округа ваљевског **3** (све пронађене), у срезу колубарском округа ваљевског **3**, у срезу лесковачком **3** (све пронађене), у срезу гружанском **3**, у срезу неготинском **3**, у срезу беличком **3** (све пронађене), у срезу моравском округа нишког **3** (све пронађене), у вароши Нишу **3**, у срезу подунавском **3** (1 пронађена), у срезу жичком **3** (2 пронађене), у срезу врачарском **2**, у срезу посавском округа београдског **2** (обе пронађене). у срезу космајском **2** (обе пронађене), у вароши Ваљеву **2** (обе пронађене), у срезу пчинском **2** (1 пронађена), у срезу јасеничком округа крагујевачког **2** (обе пронађене), у срезу лепеничком **2**, у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у срезу ресавском **2** (1 пронађена), у срезу параћинском **2** (обе пронађене), у срезу нишавском **2** (обе пронађене), у срезу поцерском **2**, у вароши Пожаревцу **2**, у срезу орашком **2** (1 пронађена), у срезу косаничком **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: грочанском (пронађена), подгорском, пољаничком (пронађена), масуричком, жупском, деспотовачком (пронађена). мачванском, јадранском, рађевском, голубачком (пронађена), звишком, јасеничком округа смедеревског, добричком, златиборском (пронађена), црногорском и у варошима: Ћуприји и Зајечару.

Вредност свих ових крађа износи око **23.300** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је по **1** у срезовима: масуричком, гружанском, лепеничком, неготинском, прокупачком, драгачевском, и у вароши Ваљеву (пронађен).

Вредност свих уништених ствари износи око **900** динара.

Поред изложених дела у току месеца јануара ове године извршено је у Србији и **11 самоубистава** и то: у срезу јадранском **2**, у вароши Београду **2** и по **1** у срезовима: јабланичком, лужничком, млавском, прокупачком, рачанском, драгачевском, и у вароши Ваљеву.

Ова самоубиства извршена су: *ватреним оружјем* **5**, *вешањем* **4**, *оштрим оруђем* **1**, и *тровањем* **1**, а узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **3** случајева, *у рђавом материјалном стању* за **2**, у *душевном растројству* за **2**, у *страху од казне* за **1**, у *грижи савести* за **1**, у *пијанству* за **1**, и у *рђавом домаћем животу* за **1**.

Покушаји самоубистава извршени су у вароши Београду **4**, сви тровањем, а узроци за 2 случаја свађа, и по 1 часто-љубље и болест.

Општи преглед до сад изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	—	—	1	—	—	—	2	7	—	—	—
2	« ваљевски	1	—	—	1	1	—	2	—	9	1	1	—
3	« врањски	—	—	—	1	—	—	1	—	7	1	1	—
4	« крагујевачки	1	—	—	4	—	—	—	1	7	2	—	—
5	« крајински	1	—	—	1	—	—	—	4	17	1	—	—
6	« крушевачки	—	—	—	—	—	—	1	2	3	—	—	—
7	« моравски	2	—	—	5	—	—	2	4	9	—	—	—
8	« нишки	—	1	—	—	—	—	2	1	6	—	—	—
9	« пиротски	—	—	—	1	—	—	—	5	2	—	1	—
10	« подрински	1	—	—	—	—	—	—	—	13	—	2	—
11	» пожаревачки	1	2	—	3	1	—	3	5	9	—	1	—
12	« руднички	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	« смедеревски	1	—	—	1	1	—	—	2	6	—	—	—
14	« тимочки	—	—	—	1	—	—	—	1	5	—	—	—
15	« топлички	—	—	—	3	—	—	1	3	3	1	1	—
16	« ужички	2	1	—	2	—	—	—	—	2	—	1	—
17	« чачански	1	—	1	1	1	—	—	1	3	1	1	—
18	Управе града Београда	—	1	—	—	1	—	1	—	15	—	2	4
	Свега:	**14**	**5**	**2**	**25**	**5**	**—**	**13**	**31**	**123**	**7**	**11**	**4**

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 22. фебруара 1911. године АБр. 343, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(свршетак)[1])

Дуг се дели, међу солидарним дужницима, на подједнаке делове, зато што се узима да је сваки од њега подједнако и користи имао, а принцип је да нико није дужан платити оно што није примио. Али, може бити и друкчије, то јест може један солидаран дужник сносити, и у својим односима са осталим садужницима, више или мање него други, а то ће специално бити онда ако је он, од дуга, узео више или мање него други садужници. Напослетку, може бити и то да само један од солидарних дужника сноси, дефинитивно, цео дуг, а то ће бити онда ако се је овим само он користио. Овај последњи случај бива, на име, тада када се, у виду солидарне обавезе, пружа повериоцима јемство, гарантија, за исплату дуга: уз дужника се, према повериоцу, обавезује солидарно још једно или више лица[2]). Разуме се да, у том случају, главни дужник, када исплати дуг повериоцу, не може, према осталим солидарним дужницима, који су били само његови јемци, вршити некакав рекурс, као год што он мора, ако би који од тих његових јемаца измирио повериоца, њему накнадити све оно што је он овоме дао, нити ту може бити говора о каквој дееби дуга међу солидарним дужницима.

Сличан случај имамо и код јавне продаје, специално онда када први или други купац исплати повериоцима ону диференцију у ценама између друге и треће лицитације. Тај факат што су та два купца солидарно одговорна повериоцима (односно дужнику) за ту диференцију ни најмање не значи да се та диференција има између њих двојице да подели, тако да, дефинитивно, један сноси једну а други другу половину. Напротив, овде имамо, као што смо и горе казали, случај када се солидарни дуг не дели међу дужнике, већ где цео дуг само један од њих сноси дефинитивно.

Диференцију у цени између друге и треће продаје има да сноси, дефинитивно, само други купац, из чега излази да, ако је он заиста ту диференцију повериоцима (односно дужнику) и исплатио, он нема права, због тога, ни на какав регрес против првога купца, пошто је он, плаћајући ту диференцију, платио само свој лични дуг. И, обрнуто, ако би ту диференцију изравнао први купац, он има право тражити од другога купца да му је он целу накнади, будући је он, први купац, исплатио његов, другога купца, лични дуг.

Нема спора да је тако. Јер, ако, у односима првога купца и повериоца (ду-

[1]) Погрешно је, у прошлом броју стављено, при крају овога чланка, «наставиће се», место: «свршиће се», што се овим исправља. *Уред.*

[2]) B. Lacantinerie, *op. cit.*, II, p. 692., Fischer unp Henle, *op. cit.*, S. 225 à 230.

жника), уговор који је он са овима на првој лицитацији закључио није потпуно раскинут услед тога што је дошло до друге продаје, — ми знамо да тај уговор остаје, и поред друге продаје, у толико у снази у колико је први купац њиме био обавезан да плати другој страни сву штету коју би она могла претрпети зато што он не би евентуално главну уговорну обавезу испунио, — тај уговор је тотално раскинут и угашен другом продајом у колико је реч о односима између првога и другога купца: са гледишта тих односа први купац је ослобођен *сасвим* обавеза које је на се био узео на првој лицитацији, а други је купац сада једини у обавези, тако да, ако први купац плати диференцију у цени између друге и треће продаје, он плаћа *туђи дуг*, дуг другога купца, због чега он има право од овога тражити повраћај свега онога што је за њега дао. У њиховим међусобним односима, први купац је потпуно замењен другим, наравно у границама оне цифре коју је други купац понудио на лицитацији, и, због тога, први купац не стоји наспрам другог ни у каквој обавези. Напротив, други је у обавези наспрам првог, ако би овај измирио ону разлику у ценама између друге и треће продаје. Да је све ово овако, најбоље се види из тога што први купац не би био ни у каквој обавези према повериоцу (дужнику) због мањка који је трећа продаја према другој показала, нити би, у опште, до треће продаје и било дошло, да је други купац измирио излицитирану цену: у том случају повериоци не би имали шта више, осим оне диференције у цени између прве и друге продаје, да од првога купца траже. И ако је први купац, зато што је било и треће продаје која је дала још мање него и друга, у обавези, и за тај нови мањак, према повераоцима (дужнику), то је последица уговорне кривице другога купца, који цену, понуђену од његове стране на другој продаји, није исплатио, и за ту кривицу не може носити одговорност први купац, бар у својим односима са другим купцем. И као год што, наравно, други купац не би могао ништа потраживати од првога купца, у случају да је исплатио своју излицитирану цену — он је тиме само једну своју личну обавезу испунио —, исто тако нема он од њега шта да потражује ни онда када он, пошто је дошло до треће продаје, која је показала мањак према другој, исплати тај мањак: он и ту, у облику накнаде штете, испуњава само своју личну обавезу[1]).

Ж. Перић.

[1]) Ми овде прекидамо даље излагање правила о принудном извршењу грађанских одлука судских у српском законодавству, стога што је Министар Правде, Г. К. Тимотијевић, поднео Народној Скупштини један предлог о изменама и допунама у нашем Грађ. Суд. Поступку, предлог који се највише тиче процедуре извршења: разуме се да, пре него бисмо горњи свој рад продужили, морамо прво сачекати да видимо да ли ће речени предлог постати законом, како бисмо, ако се ово оствари, и њега у своме раду узели у обзир.

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Неки схватају међутим „дело“ („Tätlichkeit“) као телесно дејствовање на извесно лице[1]). Зато је према њима потребан додир тела. Очигледно је, да је ово гледиште на штету добра части. Кад А замаши руком на Б да би га ошамарио, и буде спречен, несумњиво је, да је тиме изјавио непоштовање лица Б, а то је довољно за увреду.

У § 185 немачког к. з. увреда „делом“ учињена сматра се као квалификована увреда, те је већа казна прописана. Наш законодавац не чини међутим разлику међу средствима, којима је увреда извршена, али је несумњиво, да извршење „делом“ треба служити као *отежавна* околност.

Б. Омаловажавање.

Изјава је *омаловажавајућа*, кад се састоји у потцењивању или порицању (непосредном или посредном) једне од оних вредности, које сачињавају част. На име, као што је већ речено, свакој од вредности, које сачињавају част једног лица, одговара у истој мери *уважење*, које дотично лице има на основу те вредности. Према томе кад се потцењује или пориче једна од тих вредности, тим самим се потцењује одн. пориче и важење, које њој одговара, важење н. пр. у моралном погледу, ако је то морална вредност, другим речима тим самим се омаловажава лице, чија је част у питању. Тако било би омаловажавајуће изјаве, кад би А рекао у писму лицу Б, да није довољно морален човек (потцењивање моралне вредности), или да је неморалан (порицање моралне вредности), или да је идиот.

Потцењивање одн. порицање вредности у питању (другим речима изјава омаловажавања) може бити или *непосредно* или *посредно*. Оно је непосредно, кад се изјавом *изрично* потцењује или пориче *ова* или *она* вредност. Ово би био случај, кад би н. пр. А рекао лицу Б, да је неморалан или врло мало морален човек, или да је неваспитан, бескарактеран, непоштен, или да је човек неприродних полних нагона. Оно је пак посредно кад се у изјави само *ирећутно* пориче ова или она вредност, другим речима, кад је она таква, да се из ње само путем закључивања изводи порицање одн. потцељивање извесне вредности. Ово би био пре свега случај, кад би А рекао лицу Б, да је подлац, улизица, кукавица, дивљак, педераст, да пати од те и те венеричне болести, да је извршио силовање, да је украо извесну ствар, да је браколомник итд. То би даље био случај, кад би А ћушио или ошамарио лице Б, или кад би га опсовао, карикирао, или кад би се према њему непристојно понашао (уштинуо извесну женску, н. пр., или јој намигнуо) или се с њоме грубо шалио итд.

[1]) Тако *Olshausen* § 94, 2, § 185, 9; *Binding* 1 171; *Hälschner* 2 765.

Као што се види из првог случаја прећутног потцењивања одн. порицања извесне вредности, увреда се може састојати и у навођењу чињеница или дела, дакле у једној од оних радњи, којима се извршује клевета (в. клевета). Питање се према томе појављује, чиме се разликује увреда од клевете. Да би се на ово питање одговорило, треба разликовати пре свега између увреде и клевете по к. з. и увреде и клевете нанете путем штампе, за тим између тврђења чињеница и дела у присуству само оног лица, коме се оне приписују и тврђења истих у присуству трећег лица:

1° К. З. — Према к. з. изношење чињеница не може бити клевета, већ само изношење дела. Према томе изношење чињеница, које нису, „дела“, биће увек увреда наравно под условом, да се тиме изражава омаловажавање (н. пр. тврђење да је А дивљак). Што се тиче изношења дела, оно ће бити искључиво увреда пре свега онда, кад је дело, истинито, (кад би А казао лицу Б у једном друштву, да је живео с том и том девојком, а ово је истинито), за тим и онда, кад је оно неистинито, али је саопштено *једино* ономе, *чије је дело* (кад би н. пр. А казао лицу Б на само, да му је украо извесну ствар). У противном случају т. ј. кад је дело неистинито, ако је изношење извршено пред другим којим лицем, може бити само клевете, евентуално и увреде, јер се онда поглавито ствара подлога код трећих лица за „мржњу“ и „презрење“ (§ 210 к. з.) а евентуално само узгред изјављује омаловажавање од стране оног, који чини изјаву.

2° Зак. о шт. — Према овом закону изношење како дела тако и *чињеница* може бити клевета (чл. 22). Ово изношење би могло бити увреда само онда, кад су „дело“ и „чињеница“ *истичити*, јер је за клевету потребна неистинитост истих. Тако могло би бити увреде, кад би А назвао у једном новинарском чланку лице Б педерастом, и он је то у ствари, или кад би га назвао лоповом, и он је истина био осуђиван за крађе. Међутим према чл. 22. зак. о штампи у овим случајевима не би никад могло бити увреде, јер према њему увреда постоји онда, „када се погрдним или непристојним изразима вређа част неке личности или правног лица (корпорације), *а не наводи се против ње никакав одређени факт*“! Ово је несумњиво нетачно, јер и у овим случајевима може бити изјављено омаловажавање.

За питање, да ли једна изјава садржи омаловажавање лица, на које се односи, меродавна је част овог истог лица. Другим речима да би изјава била омаловажавајућа за ово лице, она се треба да састоји у потцењивању одн. порицању вредности, које ово лице има. Отуда једна изјава може бити омаловажавајућа за једно лице, а за друго не. Тако судски рачуновођа се не би омаловажавао, кад би му А казао да је незналица у праву, док би напротив било омаловажавања, кад би то рекао једном судији. О овом се моменту води рачун изрично у § 213 к. з., где се вели „и у опште по стању лица“.

Из овога се види, да нема т. зв. *апсолутних* увреда, т. ј. изјава, које су увек

изјаве омаловажавања већ само *релативних*.

Изјава се може састојати и у саопштавању изјаве омаловажавања, коју је неко учинио против извесног лица, у саопштавању дакле већ нанете увреде. И таква изјава се може према околностима квалификовати као изјава омаловажавања, т. ј. и она може бити увреда[1]). Тако то би био случај, кад би А рекао лицу Б: „Теби је В већ казао да си магарац".

И *условна* изјава може бити изјава омаловажавања, т. ј. увреда. То ће бити случај онда, кад се могућност испуњавања услова у питању приписује одређеном лицу, и кад је испуњавање тог услова противно појму части. Но условна изјава је онда *безусловна*, садашња изјава омаловажавања, безусловна увреда дакле, јер је условна изјава увреда само у колико се једном лицу приписује могућност испуњавања онаког услова[2]). Другим речима ако условна изјава може бити увреда, условна изјава омаловажавања, т. ј. условна увреда је немогућа. Условне изјаве, која би могла бити безусловна увреда, било би н. пр. онда, кад би А рекао лицу Б: „Ако обесчастиш ову девојчицу, прекинућу све односе с тобом".

Изјава омаловажавања против извесног лица може бити и *посредно* учињена. То ће бити случај онда, кад је изјава управљена против части лица А, али истовремено погађа и част лица Б[3]). Тако било би посредне изјаве омаловажавања за жену Б, кад би ко назвао копилетом њеног сина А.

За постојање изјаве омаловажавања равнодушно је то, да ли вредност која се пориче или потцењује, заиста постоји или не, и да ли је у случају, кад она не постоји, кривица за то до лица, против којег је изјава управљена[4]). Тако ко би рекао у ствари сифилистичном лицу у извесном друштву да је сифилистичан, могло би се то сматрати према конкретним околностима као изјава омаловажавања. Тако исто било би изјаве омаловажавања, кад би А рекао на извесном балу у друштву некој у ствари ружној дами, да је страшно ружна.

(наставиће се)

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(наставак)

Престава једне последице побуђује нас на акцију да је остваримо само тада кад ми ту последицу хоћемо. Предвиђање последице као могућне при нашем делању постоји и тада кад је хоћемо. На пр.: кад ми предвиђамо последицу као могућну, али се надамо да она неће наступити, и та нада опредељује нас на делање, или кад је предвиђамо као могућну па ипак деламо зато што је примамо, пристајемо на њу баш и ако наступи. У оба се случаја дакле последица предвиђа. Па ипак, смемо ли у оба случаја рећи да је виновник подједнако крив? У једном случају он последицу није хтео и нада да она неће наступити била је покретач његова делања; у другом случају он последицу хоће, прима ако наступи и нада да последица неће наступити није била одлучујући моменат за његово делање. Општа је сагласност у науци да се ова два случају морају подвојити, јер су код њих различити степени кривице. Први је случај свестан нехат, а други евентуални умишљај. Није то дакле предвидљивост последице која умишљај карактерише, него њено *хотење*, воља да се последица оствари.

Нетачно је тврђење да је предвиђање последице уз хотење радње то исто што и хотење последице, да се дакле у томе случају предвиђање последице и њено хотење слажу, значе једно исто. Има момената кад се хоће радња, а предвиђана могућна последица из те радње неће се. То је случај код свесног нехата. Виновник хоће радњу. Предвиђа последицу као могућни резултат те радње и њу *неће*. Предвиђање и хотење не поклапају се.

Теорија престава изврће наопако својим тврђењем о хотењу радње природни психолошки ред у процесу постанка воље. Шта се примарно хоће, радња или последица? Ми се никад не одлучујемо на бесциљну радњу. Ми пре свега морамо знати шта хоћемо. Хотење последице јесте примарно психично расположење. Тек после тога долази избор радње која ће бити последица да жељену последицу оствари. Хотење радње је секундарно психолошко расположење. Ја нисам. да узмемо Франков пример, најпре хтео да бацим једну карту у поштанско сандуче, па ми по том пало на памет да том картом могу јавити какву новост моме пријатељу, већ сам ја најпре хтео да то пријатељу јавим. Кад сам се на то одлучио, ја сам, можда после размишљања од неколико сати, одлучио да то учиним пишући једну поштанску карту и бацајући је у поштанско сандуче.

Оно што хоћу морам најпре предвиђати. И последицу коју хоћу морам најпре предвиђати. Отуда је ово ред психичких момената у процесу постанка воље: 1. предвиђање последице; 2. хотење последице; 3. предвиђање радње и каузалне везе између те радње и последице; 4. хотење те радње.

Може ли ово секундарно хотење да потисне примарно хотење? Радња се јавља као средство за постигнуће циља — последице. Ко хоће циљ безусловно мора хтети средство. Отуда свако хотење последице у себи садржи и хотење радње којом је та последица остварена. Али, пошто наступање последице не зависи само од нас већ и од комплекса каузалних сила ван наше личности, то хотење средства не значи увек хотење циља. Теорија престава, која на тој поставци почива и логички и психолошки је погрешна.

Франк нема права кад тврди, да се умишљај карактерише тиме, што извесне престава виновник није подигао на ступањ отпорних мотива делању. Он ни код свесног нехата исто тако не подиже предвиђање последице на ступањ отпорног мотива делању. Франк погрешно тврди: како теорија престава у ствари не говори о преставама као мотивима за постанак воље. Мотиви за постанак воље нису само престава последице. То је само један од мотива.

Воља је једна психолошка акција, која се јавља као резултат борбе простих и асоциативних престава у нашој свести. Ми суштину воље управо овако схватамо: спољашњи свет, и конституција нашега организма као целине, врши надражаје преко периферних на централне органе нашега нервног система. Ти надражаји стварају у нашој свести просте преставе, које остају у свести и могу се појављивати доцније у осуству нових надражаја. Просте преставе могу се опет поводом каквога спољашњега или унутрашњега надражаја спајати, групирати и давати нове, асоцијативне преставе. Једна проста или једна асоцијативна престава, у борби која се међу преставама непрестано води, може да преовлада, те се тако створи побуда или потреба једне психолошке акције, т. ј. дејствовање централних нерава на периферне, а ових опет на кретање наших мишића, наше физичке снаге. Воља је управо реакција нашега нервнога система на спољашње и унутрашње надражаје његове. Она као неки унутрашњи, априорни спонтанитет не постоји.

Мотиви за опстанак воље јесу преставе, али не само преставе, које би долазиле услед спољних, или само услед унутрашњих надражаја, него апсолутно све. Отуда су преставе последице радње само један део од мотива за креирање воље, а отуда су опет оне саме собом недовољне да замене појам воље.

Присталице теорије престава греше кад тврде: како се не може хтети оно што се не жели. Питање је постављено овако: воља се креира дејствовањем престава. Престава нежељенога не може никад изазвати акцију воље, т. ј. не може произвести психолошко жуђење да буде остварена. То је тврђење тачно, али само у једноме случају: кад би некад у свести била могућна егзистенција једне једине преставе. Тако што пак немогућно је. Са преставом оне нежељене последице конкурише велики број простих и асоцијативних престава које се желе, и у комплексу жељених може се хтети и једна кажњена последица.

Ако је циљ казнене примене и целокупнога кривичнога правосуђа да злочинца врати поправљеног у људско друштво, или да га као неправилног у интересу друштвене безбедности склони, онда се примени свега тога може наћи оправдања само тада, ако су *психолошке особине* злочинчеве такве, да поштује формирање воље за повредама правнога поретка. Казна њих треба да поправља.

(наставиће се)

Живко Топаловић.

---

[1]) Уп. *Frank* § 185 III; *Meyer-Allfeld* 430.

[2]) Уп. *v. Liszt* § 96, пр. 1; *Knoblauch* Die Nötigung zur Arbeitseinistellung (1894) 37; *Liepmann* 328.

[3]) Уп. *Liepmann* 327.

[4]) Уп. *Hess* 24.

КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ

(1905—1909 год.)

(НАСТАВАК)

Од ових округа знатно одскаче, али према осталим окрузима у погледу разбојништава ипак рђаво стоји, и округ *крагујевачки* (једно разбојништво на 3148 становника). У њему је најгори срез *гружански* са 25 разбојништава, па *крагујевачки* са 8, *лепенички* са 6, и *јасенички* и варош *Крагујевац* са по 4. На срез гружански, као што се види, долази више од половине разбојништава у округу.

По једно разбојништво извршује се:

у срезу	*гружанском*	на 1988	становника
» вароши	*Крагујевцу*	» 3840	»
» срезу	*крагујевачком*	» 4042	»
» »	*лепеничком*	» 6481	»
» »	*јасеничком*	» 9607	»

Од срезова најгори су:

хомољски	са једним	*разбојништвом*	на	770	становника
пореч ки	» »	»	»	776	»
деспотовачки	» »	»	»	840	»
брзопаланачки	» »	»	»	1201	»
качерски	» »	»	»	1346	»
звишки	» »	»	»	1455	»
моравски окр. пожаревач.	» »	»	»	1718	»
рамски	» »	»	»	1783	»
љубићски	» »	»	»	1896	»
тимочки	» »	»	»	1952	»
гружански	» »	»	»	1988	»
и т. д.	и т. д.				

Није било ниједног разбојништва за све време од 5 год. у *Ваљеву, Врању*, срезу *ражањском, алексиначком, бањском, белопаланачком, Пироту, Прокупљу и Чачку* и *Ужицу*.

Проценат пронађених разбојништава износи 76·9%, и с њим, за сада, морамо бити задовољни.

д) Паљевине и злонамерни поништаји туђих ствари.

Ове две врсте најгнуснијих и најнеморалнијих дела остављене су, тако рећи, саме себи, односно општинским властима, јер се државне полицијске власти, као што смо већ нагласили, увек згодно заклањају за закон о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништајем туђих ствари, и оштећене упућују општинама на равнање. По нашем скромном мишљењу сам овај закон, овакав какав је, узрок је многим паљевинама и злонамерним поништајима, те би га с тога требало што пре редиговати, а нарочито онај његов пропис по коме се заклетва оштећеног сматра као потпун доказ о начину извршења ових дела.

У погледу *паљевина* најгоре стоје окрузи: *тимочки* (једна паљевина на 548 становника), *смедеревски* (једна паљевина на 551 становника), *крагујевачки* (једна паљевина на 554 становника) и *крајински* (једна паљевина на 589 становника), а у погледу *злонамерних поништаја туђих ствари:* округ *крушевачки* (један злонамеран поништај на 702 становника). У овом округу, опет, најгори је срез *трстенички*, јер је у њему извршено више злонамерних поништаја но у свима осталим срезовима у округу (118 : 96). Интересантно је, да је овај срез, и у погледу паљевине, најгори у округу.

ђ) Опасне крађе.

Са крађама рђаво стоје сви окрузи у опште, а најгоре *пожаревачки* (једна крађа на 154 становника), *Београд* (једна крађа на 156 становника), округ *крајински* (једна крађа на 172 становника), округ *смедеревски* (једна крађа на 174 становника), *тимочки* (једна крађа на 206 становника), *крагујевачки* (једна крађа на 215 становника) и округ *београдски* (једна крађа на 240 становника). Најбољи је округ *врањски* (једна крађа на 545 становника), па *пиротски* (једна крађа на 542 становника), *ужички* (једна крађа на 386 становника), *ваљевски* (једна крађа на 350 становника), *нишки* (једна крађа на 324 становника) итд.

Од срезова најгори су:

голубачки	са једном	*опасном крађом*	на	86	становника
хомољски	» »	»	»	94	»
крајински	» »	»	»	113	»
бољевачки	» »	»	»	121	»
звишки	» »	»	»	126	»
подунавски	» »	»	»	131	»
грочански	» »	»	»	132	»
пожаревачки	» »	»	»	143	»
ресавски	» »	»	»	164	»
моравички	» »	»	»	164	»
копаонички	» »	»	»	168	»
неготински	» »	»	»	168	»
косанички	» »	»	»	168	»
деспотовачки	» »	»	»	185	»
пореч ки	» »	»	»	193	»
и т. д.	и т. д.				

Проценат пронађених крађа износи 37·3%, а целокупна њихова вредност око 950.000 динара. Последња цифра ипак је за утеху с обзиром на огроман број крађа, јер просечна вредност једне крађе не износи више од 90 динара. Има, међутим, један велики број крађа, незнатних по вредности (5 до 20 динара), које само по начину свога извршења долазе у ред опасних.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине негбинске, актом својим Бр. 167 пита:

„Суд овај, као стални претплатник листа „Полиц. Гласника“, моли уредништво за следеће објашњење:

1. Комисија за ограничење државне планине Муртенице, у 1907., г. досудила је, у обиму граница државне шуме Муртенице, осморици овд. грађана по извесан део земљишта, признавши им право својине својим пресудама. На основу чл. 14. став 1. и 2. зак. о шумама, сви сопственици су требали да се у року од једне године дана на ова имања убаштине; међутим од ових 8 сопственика убаштинили су се четворица, а четворица нису, а имања зирате једни и други стално, без обзира на то да су они изгубили право због неубаштинења; и

2. Један грађанин тражио је од суда овог једно уверење, које му је одмах суд написао, али кад је потражена од њега такса у 2 динара није имао исту положити, те је уверење онда задржато — није му дато нити у деловодни протокол уведено. Потражиоц уверења улучио је згодну прилику те је уверење сам узео, и у исто својом руком дописао „такса је плаћена“ и истим се користио.

Дакле молимо одговор на ово:

1. Јесу ли ова четворица што се нису убаштинили — изгубили право својине на своја имања, и ако јесу онда кад и на који начин ће им се ово имање одузети, и вреди ли им за доказ комисијска пресуда?

2. Је ли општински суд крив за ово уверење (у протокол не уведено а у осталој садржини истинито), или је крив онај, што је дописивао и са њим се користио“.

— На ова питања одговарамо:

1. Општински суд није надлежан, да из државних шума изгони оне, којима је, у обиму нових граница, признато право својине од стране комисије.

Према томе, он у овом погледу нема шта ни да ради.

А г. Министар Народне Привреде, као врховна надзорна власт над државним шумама, учиниће, у своје време, шта треба, да се значај чл. 14. и правилно схвати и правилно примени; и

2. Ако се истрагом утврди, да је општински суд само написао уверење, али га није предао дотичном лицу, јер није имало да плати таксу, онда органи општинског суда не би могли одговарати што нема таксе, него би одговарало лице, које се послужило њиме, додавајући тамо оно, што само уверење није садржавало.

На треће питање, које је изложено у акту, одељење неће ни да одговара, јер оно и не потиче из природе саме службе општинског суда, него се хоће да задовољи приватан интерес, који јако провирује и из самог првог питања.

II.

Суд општине јошаничке, актом својим Бр. 178, пита:

„Суд ово општински, моли уредништво да му изволи дати следеће објашњење:

Код ово општинске поште чешће приспевају од разних надлештава, а нарочито од окружног школског одбора, званична писма. Нека од истих упућена су на адресу управитеља школе јошаничке, а нека пак одбору школе јошаничке.

Адресована писма управитељу, пошта њему и предаје, а она писма, која су адресована одбору школском, има ли право њих да отвара председник школског одбора, или само управитељ, и ако су адресована школском одбору.

Суд овај сада баш има један случај, да је од окружног школског одбора приспело једно писмо адресовано одбору школском, које је примио и отворио председник школског одбора, а затим га упутио управитељу школе с'наредбом, да по истом поступи како је наређено, али учитељ га није хтео примити са изговором што је отворено, јер каже да је само једино он зато надлежан, а нико други, и због ових његових против разлога председник школског одбора исто је вратио назад окружном школском одбору.

Да ли је председник школског одбора био у праву за наведени случај, или не, и да ли постоји зато ма каква одговорност".

— На ово питање одговарамо:

По члану 56. закона о народним школама, председник општине председник је и школског одбора.

Као председник школског одбора он сазива седнице и руководи њима.

Он у случајевима потребе даје чак и тродневно одсуство наставницима (чл. 58).

Према томе, његово је несумњиво право да даје правац пословима у школском одбору, па му се не може одрећи ни то, да прима и отвара писма, која су упућена школском одбору, па да их предаје пословођи на даљи рад.

Како је, у осталом, већ у том питању дошло до сукоба, ма да њему није било места, то треба сачекати одлуку окружног школског одбора, који ће, као надлежан, одредити надлежност и председника и пословође.

III

„Општина петровачка, има: председника, два кмета за вар. Петровац, и једнога кмета за село Лесковац, које је у групи са општ. петровачком. Поред тога, има и нарочитог благајника, по чл. 112. зак. о општинама.

Општина ова, има на извршењу врло велики број пресуђених иступних дела и грађанских спорова, из ранијих и пр. године.

Председник и два петровачка кмета, заузети су свакога дана суђењем. Кмет лесковачки, врши суђење у своме селу, по прописима закона, те зато није могуће, да ма који од кметова прими извршења, пошто они морају сваког дана бити у заседању суда.

С тога се овим учтиво обраћам уредништву, и молим га за објашњење, *по могућству у првом наредном броју „Полиц. Гласника*:

Може ли општ. суд, или одбор, одредити за општинског извршитеља благајника општине и у опште може ли благајник (наравно заклето лице). бити извршитељ; да ли ће моћи благајник вршити наплате кривичних трошкова и осуда по грађанским споровима, егзекутивним путем, — као и да ли продаја, коју он буде извршио, може остати снажна?"

— На ово питање одговарамо:

По чл. 94. тачке 3. закона о општинама, општински суд извршује како своје одлуке по грађанским и кривичним споровима, тако и све законске одредбе државних власти.

Ако за савлађивање свију тих послова не могу да стигну кметови, онда се ти послови могу дати у рад и општинским службеницима — деловођи или благајнику, ако њихова служба неће трпети штете.

То се може учинити распоредом рада, који издаје председник општине у смислу чл. 103. поменутог закона,

Одређени органи, у овом случају благајник, може вршити наплату и егзекутивним путем, и продаја, извршена од његове стране у границама законских прописа, имала би вредности.

IV

Деловођа општине ораовичке, у срезу лесковачком, пита:

„Молим уредништво да ми у наредном броју свога гласника изволи издати следеће објашњење:

Кад неко лице учини кривицу са стоком по чл. 106 става другог закона о шумама, као и остале иступне кривице по истом закону у приватним и сеоским шумама, ко је надлежан за извиђај и пресуђења те кривице, да ли општинска или полициска власт, *а пошто државне шуме у овоме крају још нису ограничене?*"

— На ово питање одговарамо:

По чл. 126. закона о шумама, све иступне кривице, учињене у општинским и приватним шумама, суде општински судови.

Како, према чл. 90. истог закона, у ред иступних кривица долазе и оне из чл. 106. поменутог закона, то је и за њих надлежан општински суд, кадгод се учине у општинским или приватним шумама.

V.

Суд општине ново-кутинске, актом својим Бр. 2422, пита:

„Кад деловођа једне општине, при пријему дужности, положи прописану заклетву по чл. 108. закона општинског, па после неког времена буде из ма̂ ког узрока — изузев случај осуде — из ове прве општине отпуштен, и на неколико дана буде примљен у другој општини истога среза, — треба ли и у овој другој општини да понова полаже заклетву на дужност, или не треба.

Моли се Уредништво, да на ово питање изволе дати одговор".

— На ово питање одговарамо:

Закон о општинама није нарочито регулисао ово питање.

Али како положај деловође није сталан као што је чиновнички, и како свака општина има и својих оделитих интереса који се поверавају деловођи, то је ред, да у свакој општини при примању дужности, полаже нову заклетву, нарочито после прекида службовања, као што је овде случај.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Ако Одсек Државног Савета, у случају општих избора општинских часника, по жалби не донесе своју одлуку у року од два месеца, а у случају других избора општинских часника у року од месец дана, рачунајући од дана кад су акта у Савету од поште примљена, сматра се да је избор оснажен.

Б. С., из Б..... жалио се Државном Савету противу избора часника општине б....., који је извршен 11. јула 1910. године, због ових неправилности:

1., што је за овај избор требало бирати новог председника бирачког одбора, кад је претходни избор уништен кривицом старог бирачког одбора;

2., што је у овај мах биран само председник и одбор, а међутим општина је састављена само из једног места, те је требало бирати и кметове.

Акта по овој жалби примљена су од поште 21. септембра 1910. године и одсеку предата у рад 28. истог месеца, када је стављена наредба да се здруже са жалбом и одсеку врате на расматрање, али је ово учињено тек 2. јануара 1911. године а за ово време избор је постао снажан према чл. 170. закона о општинама.

С тога је III. одсек Државног Савета вратио нерасмотрена акта овог избора, пошто није донео одлуку о овом избору у року од месец дана, рачунајући од дана, када су акта примљена у Државном Савету, те се према чл. 170. закона о општинама има сматрати, да је избор оснажен.

Одлука од 17. јануара 1911. године № 9285.

Општински збор није надлежан да опрашта појединцима накнаде штете, на које су осуђени због горосече.

Збор општине р..... на дан 30. маја 1910. године донео је одлуку, да се извесним лицима, именованим у одлуци општинског одбора од 4. маја 1910. год. № 1104., опросте дужне суме. колико имају да плаћају општини по пресудама првостепеног суда, на име накнаде штете и кривичних трошкова због горосече.

Општински суд. спроводећи ову одлуку Државном Савету, напоменуо је, да је противан овом отуђењу општинске готовине пре свега с тога, што је ова сума, која се поклања, била предвиђена у буџету за 1910 годину као приход. а сем тога, што ће горосеча због овога узети маха.

Државни Савет нашао је, да се ова одлука општинског збора, којим се опрашта казна именованим лицима, која су осуђена за горосечу, не може одобрити с тога, што збор за опраштање ове казне није надлежан, тим пре, што је ова казна, према акту суда општине р..... од 18. децембра 1910. год. № 1545., унесена у општински буџет као приход.

С тога је на основу чл. 33. закона о општинама, решио да се ова одлука не одобри.

Одлука од 25. јануара 1911. године № 625.

Јос. К. Ст.

Сукоб између начелства окружног и првостепеног суда решен 27. августа 1910. № 9304.

Касациони Суд у одељењу расмотрио је акта кривице Милете Матића и др. из Берчинца, због дела из § 195. крив. законика, по којој се појавио сукоб између начелства округа нишког и првостепеног нишког суда због надлежности за расматрање решења начелника среског № 409, којим су оптужени упућени на грађанску парницу за доказивање својине спорног земљишта, као и решења № 9741, којима је одбачена жалба оптужених на горње решење, па је нашао, да је за расматрање ових решења надлежан првостепени суд. Јер полициски иследник у кривичним делима ради као орган судске власти онако, како је прописано у законику о поступку судском у кривичним делима, па су због тога његове одлуке по овим делима изван круга административног решавања.

Према томе, расматрање решења начелника среског, којим се упућују оптужени на парницу за доказивање својине спорног земљишта и које је начелник донео у циљу утврђивања елемената потребних за појам представљеног кривичног дела, — долази у надлежност првостепеног суда, па и расматрање решења о одбачају жалбе оптужених на горње решење.

Сем тога, решењем начелника среског којим су оптужени упућени на претходну грађанску парницу, застаје се за извесно време са расправом кривичног питања, те је и по чл. 3. зак. о истражним властима надлежан првостепени суд да оцени умесност овог, и ако не дефинитивног, прекида истраге; а тако исто надлежан је за расматрање решења, којим се расправља једно споредно питање о благовремености жалбе оптужених.

Сукоб између Првостеп. суда за град Београд и Управе вар. Београда решен 30. децембра 1910. год. № 15528.

Касациони Суд расмотрио је акта сукоба између првостепеног суда и Управе града Београда због надлежности за расматрање решења кварта варошког од 2. јуна 1910. № 7747, којим је Димитрију Петровићу хотелијеру овд. на основу § 373 *а.* крив. законика забрањена продаја електричне струје, па је нашао, да је за расматрање овог решења надлежан првостепени суд и то са ових разлога:

Решењем квартовим које има бити предмет расматрања, забрањује се оптуженом Димитрију даља продаја електричне струје зато, што кварт налази да је за овај посао потребно нарочито одобрење и право, кога међутим оптужени Димитрије нема.

Забрана радње према § 310 тач. 6. кривич. законика постоји као једна врста казне на коју се кривац по закону може осудити, па се према томе као казна има сматрати и у случају примене прописа § 373. *а.* кривич. законика, кад се она изрече пре новчане, казне на коју се иступник има осудити пошто му је пре тога била већ забрањена извесна радња.

Према томе, кад су по §§ 15 и 16 полициске уредбе ,од надлежности првостепеног суда за расматрање пресуда по иступним делима изузете само оне пресуде по делима за која казна затвора не може бити већа од три дана, односно тридесет динара, а остале пресуде и решења по иступима дате за расматрање првостепеном суду без обзира на врсту казне, која се пресудом или решењем изриче, онда је за расматрање решења кварта варошког, којим се изриче забрана продаје електричне струје надлежан првостеп. варошки суд.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Ђорђе Драгићевић, Циганин из Књажевца, који је осуђен на две године робије због крађе, побегао је из затвора Првостепеног Зајечарског Суда.

Он је стар 24 године, раста средњег, сувоњав, бркова црних, малих, брија се. Од одела има капут боје зелене и уске шумадинске чакшире са гајтаном око џепова.

Депеша начелства тимочког Бр, 2344.

Никола Васка Вељковића, Циганин, из Статовца у ср. јабланичком, има да одговара за крађу коња али се налази у бегству.

— Депеша начелника среза јабланичког Бр. 2756.

Фридрих Ото Кинемунд, поштански чиновник из Албека, проневерио је државног новца на 140.000 марака и још у фебруару

месецу прошле године побегао незнано куд. Он је стар 32 године, а у времену бегства имао је и бркове. Одређена је награда од 3000 марака лицу које Фридриха ухвати или власти прокаже. На молбу немачког посланства у Београду, које мисли да се Кинемунд крије у

Србији, износимо његове фотографије и препоручујемо свима полициским и општинским властима, да за њим најживље трагају. — Акт Министарства Унутрашњих Дела ПБр. 20386.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 9. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 6. МАРТА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласиика“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, а на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решено је:

„Да се општина кулинска, у срезу моравском, округа нишког, коју сачињавају села: Кулина, Чукуровац, Породин и Љуптен, по изјављеној жељи њених становника, од сада назива „општина љуптенска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 25. фебруара 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решити:

да се Мирославу Св. Динићу, полициском писару треће класе среза зајечарског, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 25. фебруара 1911. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О СТОГОДИШЊИЦИ БЕОГРАДСКЕ ПОЛИЦИЈЕ

— ПРИЛОГ ИСТОРИЈИ ДРЖАВНОГ УРЕЂЕЊА И ПОЛИЦИЈСКЕ СТРУКЕ У СРБИЈИ —

САОПШТИО **А.**

Ових је дана управо стотина година како је, по развоју ствари и стицајем изванредних прилика, извршен знаменити преображај унутарњег и политичког уређења још са свим и неослобођене Србије. Као што је познато, пред крај 1810. године свршено је било са разломом двеју партија, које су, обе, имале одличних представника у сваком погледу али се нису могле међу собом трпети. Надвладао је био утицај, управо превласт, Вождове стране и његових људи, те је партија Милана Обреновића, Миленка Стојковића, Добрњца и других била потиснута. Један од резултата је свега трвења био и у томе што је с освитком нове године отпочело увођење у живот новог уређења Србије, но коме се Правитељствујушчи Совјет преобразио, те је Србија добила, први пут, *попечителье*, министре за поједине струке. Тада је н. пр. Доситије Обрадовић постао први Попечитељ Просвјешчења и, да не спомињемо друге, Јаков Ненадовић *Попечитель Унутарњих Дела*.

Врло је мало времена по том било прошло — тек неколико недеља — па је Попечитељству Унутрашњих Дела поднесен један елаборат од особитога значаја онда за савременике а од не мањега интереса сада за нас после стотину година. Ко је писао тај елаборат не знамо данас — а нагађање не води позитивном резултату — и само га је срећна случајност сачувала у некада пребогатој Ресавчевој Архиви, која је у Београду стајала дуго времена у приватној својини без праве употребе.

Тај елаборат износи у начелу предлог о организовању полиције у Београду, па се, по том, упушта и у нацрт првих, најважнијих, одредаба о законском уређењу полицијске власти. Ка свему ономе што се зна о уставном питању и о законима у Србији онога доба треба додати и ово саопштење као нов податак о старању да се Србија још пре једнога столећа учини уређеном државом и културном земљом.

Елаборат је датован: у *Београду 8. марта 1811. године* — према чему се овим његовим саопштењем даје опет нов прилог о стогодишњем сећању на минуло доба највећега значаја.

Не упуштајући се у дугачка коментарисања, држимо да ће само саопштење говорити за себе врло речито, и ми у продужењу излажемо тај документат у верном препису само с изменом старога правописа на нови.

* * *

Документат гласи:

Начертаније

устројства полицајне власти у Београду и по том прочим мјестама Отечества.

Благодареније Богу, Отечество наше ступа у дружство просвјештени предјела и Царства. и рад се наш подобно уводи у согласије други, у наукама и нравствености предњачећим народима цијеле Европе.

Причином тога ни он — народ и држава, не може бити без образија управленија ти народа и нација, што је по већој части до скора морао бити, у несносном будући робству. Као што се државијем овија велико число от једне нације или от више њи у једну цјелост, те се по томе човек от звериња разновидним причињава. тако се учрежденијем држава једна од друге отликује, једна будући учрежденија вишим смеровима цјелисходног, а друга само за степен изнад области животнога. Да се пак може држава тога именија достојно називати, потребно је да царствује у њој ред, мир и поредак, утемељен тако да се сви односи развијају у соразмјерију — армонически, између сви дјејствујући на живот државни сила. За установити и одержавати такови поредак, иште се устројство јединог весма нуждног органа, а тај је *полицајна управљајућа власт* илити в'кратце *полиција*.

Такова пак у Отечеству нашему још сушчествовала није, нити се израна чинило намјереније утемељења њезина. А то ишту потребе и нужде правог живота државе једне. По причини необходиности прописују се угалне точке овога устројства такове нуждне Отечесту власти:

Член иерви.

От правленија града (твердиње) одузима се полицајна власт конечно, будући да је војни позив једног а полицајна дужност другог рода, и да се само као спомоћне у ретким точкама додиривају.

Член втори

У Београду се устројава одјелита полицајна власт са дјелокругом атара вароши, шанцова, оба крила брда и реке Топчидера.

Член трећи.

Началник је прве полицајне власти београдске Полицајмајстор от Попечитељства именовани до замјене.

Плаћа његова као и све што се каса обдержанија новога органа падаће на терет и на рачун касе Народње.

Член четврти.

Полицајмајстор има у помоћти Ликторе, који(х) се број по потреби може умножавати, а најпре се имају именовати тројица: за унутарњу, за спољашњу и за поверљиву службу.

Член иети.

Ликтори се именују от стране Попечитељства и узимају се из реда от Полицајмастора предложени. Они су дужни у свему Полицајмајстора помагати и само заповјестима његовима повиновати се.

Член шести.

На Ликтора пада један писар и на Полицајмајстора један општи Дјеловодитељ који је и дужност полицајнога Казначеја с пуном одговорношћу отправљати дужан.

Член седми.

Потреби послова сходан и одговарајући број пандура чини принудну силу полицајне власти, с тим да они осим принудне никакву другу власт имати не могу.

Член осми.

Дјеловодитељ и писари постављају се от Попечитељства по предложенију Полицајмајстора а по предходећем споразумјенију његову с Ликторами.

Пандури дужност наступају и ње лишавају се решенијем Полицајмајстора по представленију Ликтора, једног или више.

Член девети.

Плаћа се одређива по налазку дотичног Попечитељства а подноси је Попечитељство Народње касе, с тим да поред те никакову другу имати плаћу нико не може, будући да је полицајна власт позвана да чистоћом руке као и поведенија на највишој точки државнога битија буде. А Попечитељство ће то имати у смотренију при одмеривању количества плаће.

Член десети.

Као што се војна власт отликује од власти полицајне, тако се ова лучи од судејске, будући полицајна престаје на прагу судилишта, и репетирати се може само на позив ове. Зато се утвержденим сматра:

Полицајна је власт прва позвана штитити поредак, без кога се нарушавају како општи тако и појединн интереси, и у возбунтовавшем повратити поремећени мир;

Причином бунта, великог или малог, оштећене разматра по том Суд, и њему искључително припада власт разсуждавања.

Член једанајсти.

Ближе има Полицајмајстор опредјелити како ће се у неким појавившим се случајевима чинити, као и то што је нуждно за правилно поступање полицајне власти во обште, како ће њено устројство само от обште користи а не на уштрб благоговјености житеља бити.

Предходећем Додатак.

У не(до)статку људи изкусни за одправљање ове важне дужности првим Полицајмајстором именовати Капетана Ђурковића, и у согласију опредјелити му Ликторе.

* * *

Овај нацрт првог уређења српске београдске полиције пре стотину година врло је јасан, тако да ми, сматрајући већи коментар излишним, застајемо на објашњењу само неколиких речи и израза.

Тако:

„*Угалне точке*“ устројства — које се помињу у уводу „начертанија“ — несумњиво значе *основне принципе*, као што се угаоним каменовима обележава темељ за зидање нове зграде.

У члану трећем је реч о томе да се Полицајмајстор именује „*до замјене*“. Ми ово разумемо као одредбу по којој је положај „полицајмајстора“ био мало стабилан, што је са свим природно.

„*Ликтори*“, који се на више места спомињу и који су, како се јасно види, ово што су данас чланови управе, ван сваке су сумње узети по сећању из римске историје.

„*Принудна сила*“ и „*принудна власт*“ пандура без сумње треба да значи *физичку снагу*, која ће се употребити онда када полицијски чиновници нађу да јој је место и да је постала неминовна. Зато се вели да осем законске употребе таке снаге пандури не могу радити ништа друго по властитој иницијативи.

Све оно што се говори у члану деветом о „*чистоти руке*“ полицијских органа може само на част служити састављачу овога „начертанија“. Што се вели да осем једне, одређене, плате полицајци не смеју имати ни у ком случају и друге какве плате значи, ваљда, законско поостравање оне, већ обичајним правом освећене, дужности да се власт мора клонити и саме помисли на мито итд. А да се то омогући, дужан је Попечитељ при одређивању плате имати на уму и животне потребе људи и њихових породица.

У додатку се препоручује да се за првог управника тако организоване београдске полиције постави „*Капетан Ђурковић*“. Данас знамо само за једно лице које би могло одговарати томе предлогу — знамо да је тада живео у Београду „коњаника београдских капетан Петар Ђурковић“, који је и ђаке ондашње Велике Школе учио „фехтовању са сабљама“. Је ли то једно и исто лице, као и је ли капетан Ђурковић доиста био, према предлогу, одликован чашћу да буде први управник београдске полиције у оно славно и бурно доба — не може се сада знати.

Завршујући ово саопштење занимљивога податка, мислимо, у прави час, о стогодишњици организације, или бар о пројекту за организацију, прве београдске модерне полиције, дужни смо поново одати признање прецима који су пре једнога века стварали *државу* српску с мукама о којима данас једва можемо и појма имати. Као и у доба старе државне снаге наше, тако је и пре једнога столећа турска поплава поново потрла била трудове наших предака — али зар су они за то пред нашим очима мањи?

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Има неколико случајева, где може бити спорно, да ли постоји омаловажавање, да ли према томе може бити увреде.

1° *Изговарање непристојних речи и исовки иред женскама.* Овде се мора узети, да може бити омаловажавања, т. ј. увреде, јер је могуће, да онај, који тако што чини, тиме прећутно изјављује своје потцењивање или чак и порицање *моралне* вредности дотичне женске[1]).

Да ли ће пак оваквим поступком бити изражено омаловажавање или не, зависи од односаја дотичног лица са женском у питању, као и од тога, да ли је то јавна проститутка или не[2]).

Изговарање непристојних речи и псовање у присуству мушких, било од стране мушкараца било од стране женских, не може се сматрати ни у ком случају као изјава омаловажавања, па ма се лица у питању срдила због таквог поступка[3]).

2° *Излагање фотографије узете у незгодном положају.* — Овим се може изјавити омаловажавање, те према томе нанети увреда, јер онај, који тако што чини, тиме прећутно изјављује своје потцењивање или и порицање људског достојанства фотографисане особе, или можда још и њене моралне вредности. Тако немачки *Reichsgericht* је нашао увреду у излагању на продају слике извесне женске, фотографисане, без њеног знања, у костиму за купање. Могло би се узети, вели се у одлуци у прилог исте, да се је дотична особа драговољно фотографисала, и да је с њеним пристанком фотографија изложена на продају, а то би могло „бацити сумњиву светлост на осећање стида и моралност дотичног лица и тешко га оштетити у поштовању код других“[4]).

[1]) *Liepmann* то образложава на следећи начин (стр. 268): „Традиција и културно васпитање су подигли, вели, тако, јак заштитни бедем против јавног излагања животињских и сексуалних функција, да већ неумесно помињање на исте у срамној форми од стране једног мушкарца, може довести до закључка: женска, којој се сме тако што рећи, ниже је вредности и сексуално је оскрњена.

[2]) Према *v. Bar*-у (121) се такав поступак само онда има схватити као омаловажавање, кад му је био циљ, да присутну пристојну женску означи као лице, „које је особито квалификовано да тако што слуша“. Но овај је критеријум субјективне природе. Питање о постојању увреде не може бити стављено у зависност од циља лица у питању.

[3]) Уп. *v. Bar* 121.

[4]) В. *Liepmann* 268. Према њему је потребно, да је фотограф био свестан оног закључка. Но о теме да ли је ово потребно или не, може бити говора само онда, кад се има утврдити, шта је потребно за појам кривца.

3⁰ *Ругање, подсмевање.* — Овде је врло тешко повући границу између случајева, кад постоји омаловажавање, од осталих. „Може се, вели умесно *Liepmann*, препоручити законодавцу и судији, да буду уздржљиви у кажњавању таквих ругања, пошто су она врло често корисно средство у борби против глупости, и пошто сувишност у кажњавању може само повећати наклоност ка претераној осетљивости". Он је поделио у три групе случајеве, у којима се има узети, да постоји омаловажавање. „Ругање је увреда, вели, прво онда, кад се оно има квалификовати као *неприступно поступање*, за тим онда, кад се оно може свести на *прекоре моралне природе*, и најзад онда, кад оно у себи садржи изјаву, да исмејавани нема *својстава потребних за његов положај*"[5]). Ово набрајање случајева, где има увреде, тачно је, али није исцрпно. Има још случајева, где се ругање има схватити као омаловажавање. Тако то ће бити случај онда, кад је исмејавање у новинама учињено, или на јавном месту. У опште критеријум је немогуће теоријски поставити. Све зависи од конкретних околности, под којима је ругање извршено, нарочито од односаја између подсмеваоца и подсмеваног и од места и друштва, где је ругање извршено. Једном речју ово је једно фактичко питање, о коме суд има у сваком конкретном случају да решава.

Све што је речено, важи наравно и за случај, кад је ругање извршено средством карикатура.

Према *Kohler*-у ругање је само „грубост", али никад увреда[6]). Ово схватање је последица његовог појма части. Ругање није управљено против *моралне* вредности, која према њему једина сачињава част. Исто овако и *Binding*, који убраја ругање у т. зв. *псеудо-увреде* („Pseudo Beleidigungen").

4⁰ *Шегачење.* — Кад се шегачење појављује као омаловажавање, зависи од конкретних околности, под којима се извршује, те је на тај начин ово једно фактичко питање. Тако ако је лице, с киме се А шегачи, његов друг, и ако то чини у њиховом заједничком друштву, шегачење се не може квалификовати као омаловажавање, већ као једно средство за увеселавање. *v. Bar* вели, да ће шегачење бити увреда, кад се дотичном хоће тиме да назначи да је он једно ништавило, једна врста нуле (ein nicht zu beachtendes Nichts, eine Art Null")[7]). Он наводи за пример размену обуће хотелских гостију, остављене пред вратима ради чишћења, склањање одеће извесне женске, која се купа. *Liepmann* умесно тврди, да наведени примери *v. Bar*-ови нису такви, да се из њих може извести онај закључак, „јер се, вели, такве шале чине у намери, да се себи прибави увеселење претпостављеном због њеношњу других, дакле у сасвим другој намери но што *v. Bar* то узима"[1]). Но без обзира на ово критеријум *v. Bar*-ов није довољан. Има случајева, где се шегачење појављује као омаловажавање, и ако се њиме неће да каже, да је лице у питању ништавило. Тако биће увреде, ако се шегачење врши на рачун полне вредности извесног лица, а порицати или потцењивати ову вредност не значи сматрати лице у питању за ништавило у опште. Иста примедба важи и против критеријума *Frank*-овог, према коме је шегачење увреда онда, кад чини утисак, као да се дотично лице сматра за друштвеног члана мање вредности[2]).

5⁰ *Проста повреда учтивости и обзира.* — Према *Liepmann*-у она није никад увреда, „чак и кад се је извршила *с намером*, да се дотичном изјави непоштовање", јер се, вели, не могу сматрати као напад на част такве изјаве, које непристрасног пресуђивача само на закључак наводе: „извршилац је неваљалац"[3]). Истина је, да је ово чест случај, али је тако исто могуће, да је онаква повреда омаловажавање и према схватању публике, дакле објективно. Тако, објективно, не би било омаловажавања, кад се не крије своје негодовање према једном дилетантском представљању на позорници, кад се нетактично и без пијетета побијају предрасуде заступника једног застарелог гледишта, кад се безобзирно упада у реч некоме[4]), али ће га бити, ако би А своје негодовање према лицу Б изразио у његовом присуству на бруталан начин у извесном друштву, н. пр. пљувањем о под показујући главом на њега итд.

6⁰ *Алузија и паралела.* — И алузија и паралела могу сачињавати увреду, под условом наравно, да се може познати, да се оне односе на једно *одређено* лице[5]). *Kohler* неумесно тврди, да алузија и паралела не могу садржавати увреду, кад се изрично не нагласи, да се оне односе на једну личност из садашњости[6]).

7⁰ *Изјава субјективног мишљења.* — И оваква изјава може бити увреда, јер и она може бити изјава омаловажавања. Тако не би било увреде, кад би А изјавио своје мишљење, да је понашање лица Б у овој или оној прилици било нетактично, да је овај или онај његов поступак знак тврдичлука или расипништва, сујете. Могло би је пак бити, кад би изјавио своје мишљење, да је оно понашање лица Б варварско, простачко, или да је овај и онај његов поступак знак кукавичлука[7]).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

Те психичке особине дају себи израза, показују се виртуелне и за правни поредак важне с тога, што врше унутрашње надражаје нерава и према томе делају као мотиви за формирање воље.

Умишљено је делање нормално злочиначко, кривичноправно делање. Злочиначко делање, да би примени казне било места, мора такође бити израз психолошких особина виновникових. Да пак злочиначко делање може то бити, оно мора да је производ воље, јер су само преко воље, преко одређене нервне акције, могле психолошке особине имати утицаја на мишићне покрете и према томе бити каузалне за последицу. Немогућно је ма какво непосредно дејство карактерних психолошких особина на покрете нашега тела и преко њих на произвођење последице. То дејство може бити само путем надражаја нерава, које ствара у свести преставе, из борбе престава формира се акција воље, која опет преко нерава даје импулс за физичке покрете тела и за произвођење последице.

Са ових разлога кривично право мора третирати свако умишљено делање само као вољно делање. Бега ли оно од тога да једну последицу огласи као производ воље виновникове, онда оно нема могућности да докаже да су психичке особине виновникове такве, да их је нужно извесним мерама преображавати или виновника из друштва елиминисати, у интересу друштвене безбедности.

Кад се то пак не може утврдити, онда на што примена казне, ван ако она неће да буде проста освета зато што је кривично дело учињено? [8]).

---

[5]) 270.

[6]) 32.

[7]) 90.

[1]) 270.

[2]) § 185 I 2 a.

[3]) 271.

[4]) Примери наведени од *Liepmann*-а 271.

[5]) Уп. *Olshausen* § 185, 8.

[6]) 18.

[7]) Уп. *v. Bar* 112/113.

[8]) Врло је интересантно излагање о слободи воље у најновијој књизи, уџбенику аустриског кривичног права од К. Штоса (Allgemeiner Teil. Erste Heft, S. 27—29.). «По монистичкоме сватању постоји природно *јединство између духа и тела*. По овоме сватању наше духовне функције јесу функције мозга. Отуда и духовно биће човечије потпада под закон каузалитета, који је општи, непроменљиви природни закон; човек дела само онда кад постоје *услови*, разлози за то делање. Кад би услови (погодбе) делања човечијега биле познате количине, онда би се свако човечије делање могло унапред математички прорачунати.

Овакво сватање одговара нашем искуству и ми ћемо до њега доћи ако посматрамо како човек дела под датим околностима, било добрим, било рђавим. Свако ће рећи: «Ја овако радим јер другојачије не могу». А што не рече: «Ја овако радим и другојачије нећу?» Не може, јер делање човеково зависи од његових мотива. Његово делање происходи из мотива, оно је резултат мотива, оно је према томе *нужно*, исто тако као што је у свету стварном свака последица нужни производ једнога узрока. Тиме још није речено да су мотиви човекова делања подложни закону који је потпуно идентичан са каузалним законом. Могу ли се ја савладати, могу ли приморати самога себе да делам или да не делам, тако да мотиви створе један упечатак, али им ја не дам да ван мене, преко мене, делају на спољашњи свет?

Ми сматрамо да ми до извесногa степена имамо мотиве у својој власти. Ја допуштам себи да радим, допуштам себи да идем, ја сам, ако ми је само дух и тело здраво, *господар* над мотивима. То ми називамо *моралном снагом*. Али свака снага, да би могла деловати, мора најпре постојати. Мотиви происходе дакле из једнога извора, кога је Кант назвао категоричким императивом, из *карактера*, чији је пулс савест. Карактер је компликована појава, он је делом *наслеђен*, а делом стечен најразноврснијим дејствима у животу.

Последње је питање: можемо ли ми сами утицати на наш карактер? То је уједно и последња, једино могућна наша слобода. Ја сам присталица такве слободне воље, ма да је и она можда илузија.

Нормалан ће човек имати снаге да се одупре жељи за злочином, ако му ту снагу да његов карактер. Отуда је од особите важности васпитање деце као препрека злочину.

Кад ко учини дело које је закон огласио за злочин, он тиме открива једну погрешну страну, једну

Глава друга

Садржина воље

Практичне потребе изискују да се повуче једна демаркациона линија до које иде умишљај а од које настаје нехат. Умишљај и нехат морају се непосредно наслањати једно на друго. На оној међи где престаје умишљај, одмах настаје нехат. Између њих не може бити никаквога размака, простора, у коме би делање било некажњиво. Али обе ове форме личне кривице само се граниче, а не пролазе једна у другу. Јер, кад би то прелажење било могућно, тада би у извесном случају једна радња истовремено била и долозна и кулпозна. Таква је ситуација немогућна јер егзистенција долуса безусловно искључује кулпу, као што и егзистенција кулпе безусловно искључује долус. Кад би било другојачије, онда би се једна последица једновремено могла и хтети и нехтети.

Да бисмо могли наћи границу којом се свршава умишљај а настаје нехат, морамо испитати у каквим се разноврсним формама може појавити хотење, управ које се све последице могу хтети, шта улази у садржину воље.

Умишљај је воља управљена на остварење последице. Отуда је логичан закључак, да ће умишљаја бити све дотле докле има и вољнога остваривања последица људске радњи. Од тога момента пак, од кога се више последице људске радње не могу свести на људско хотење као на своју каузу, престаје умишљај и настаје нехат, а у извесним случајевима и некажњиво делање.

Хотењем је, хтела се само она последица чија је престава фунгирала у комплексу престава које су изазвале, определиле акцију воље.

Има престава које позитивно делају на наша осећања те према томе изазивају одлуку, хотење да се дела на њиховоме остварењу. Остварење њихово постаје циљ наше радње, и ако ми тај циљ заиста постигнемо, онда смо остварили оно што смо хтели.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

слабу прту свога карактера. На је ли сад задатак државе да преображава лаж и карактер виновников и да тако уклања узрок злочину? То ће се са успехом моћи чинити једино тамо где по природи човеков карактер још није дефинитивно развијен и учвршћен, дакле у младости. Кад је пак виновник сасвим одрастао, онда није једини задатак државе да преображава његов карактер, јер је тај задатак неизводљив.

Судија тада вели одрасломе виновнику: Ти си крив за овај злочин и за то ћеш бити кажњен. Виновник пита: На у чему је моја кривица? Шта ја сад могу што сам такав? Ово је дело било нужна последица карактера. Судија одговара: Као грађанин и члан друштва знао си да је такво дело забрањено. Ти си своју дужност пренебрегао и општи интерес захтева да на на њу будеш опоменут и да искусиш како таква дела држава неће да трпи. Право ти показује да твоје дело не одобрава, тиме што ти ствара зло које је равно делу. На то виновник приговара: Ја се дакле кажњавам за дело које сам морао чинити; ја онда у ствари служим држави као средство само за њезине циљеве. А судија му онда одговара: Кад ти сад не би био кажњен, ти би рекао: шта ме се тиче држава? Чиним ја што хоћу. На би онда чинио нове злочине, па би тако радили и други људи. Ево, с тога ти мораш да отрпиш муке које ти је право доделило.

Штосова концепција слободе воље заиста је илузија. Како ми можемо утицати на наш карактер? Можемо једино тако, што смо закључком свога разума увидели погрешне карактерне црте и познали средства којима ћемо их преображавати. А шта је то закључак разума? У ствари ништа друго него једна асоцијативна престава, комплекс многобројних других престава, и та асоцијативна престава дела сад као засебан мотив на формацију воље. Ни у томе разумном утицају на карактер нема дакле ничега спонтанога, некаузалнога.

Погрешно ми се чини и оно издвајање људскога делања испод општега закона каузалитета. То Штос чини с тога што под мотивима за постанак воље разуме само оне преставе које су постале спољашњим надражајем нерава. То, међутим, није тачно. Ми у свести имамо преставе и исто тако од унутрашњих надражаја нерава, које нам се појављују као потребе ове или оне врсте. И те су преставе такође мотиви. И карактерне особине, било наслеђене, било стечене, нису ништа друго него мотиви. Општи закон каузалитета вреди дакле потпуније и за људско делање.

О слободи воље може се говорити само ако се претпостави подела човека на душу и на тело. Ми немамо права ту поделу данас назвати смешном. Човек је једно јединство материје. Али он је једно компликовано јединство, које сам данас још не разуме као што уопште не разуме процес живота. Оно што он у њему запажа, то је вечито кружење материје. А да је материја подлога сваке животне функције ,доказ је то, што са поремећајем материјалне организације пропада цео живот. Присталице слободне воље могу тврдити да тада душа иде на небо. Ми немамо разлога ни могућности да је тамо тражимо и испитујемо. На земљи постоји вечито кружење материје, које подлежи закону каузалитета. Ничега некаузалнога, па ни некаузалне људске воље.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.[1])

Прва глава.

Зато што сам се толико прерушавао и вештачки мењао изглед лица и држања, не може ми се по изгледу одредити старост, и није на одмет да кажем да сам се родио 1775. године у Арасу, у кући близу оне у којој се 16 година раније родио Робеспјер. Родио сам се ноћу: киша је падала као из кабла а громови су грмели. Моја рођака, која ми је била и бабица и сибила, прорече ми због тога врло бурну будућност. У то време било је још људи који су веровали у предзнаке, а данас, нека су ти знаци најјаснији, колико је озбиљних људи који би се кладили у непогрешност госпођице Ленормонд! Како му драго тек извесно је да се природа није узбуњивала због мене, и далеко сам од тога да помислим да је горе и примећено моје рођење.

Био сам тако развијен и чврстог састава, да сам, чим сам се родио, изгледао као да имам две године; одмах сам показивао велику снагу, снагу која је после ледила најкуражније и најопасније зликовце. Кућа мога оца била је до војног вежбалишта где се обично скупљају мангупи из нашега краја, и ту сам још од раног детињства пробао снагу мишића тукући редовно моје другове, чији се родитељи непрестано жалаху мојима. У нашој кући говорило се само о ишчупаним ушима, изгребаним очима и поцепаном оделу. У осмој години ја сам био страх псима, мачкама и деци из суседства, а у тринаестој већ сам руковао, врло вешто мачем.

Видећи да се ја дружим само са војницима мој отац се побоја за моју будућност и саопшти ми одлуку да се спремим за прво причешће. Два богомољца су ме спремали за овај свечани чин. Бог једини зна колико сам ја видео ваљде од њихових лекција! У исто време почео сам био учити и пекарски занат. То је занат мога оца који је желео да га наследим и ако сам имао старијег брата.

Главни мој посао био је да разносим хлеб по вароши и увек том приликом сам свраћао у касарну. Родитељи ми нису ни знали за то, а како су калфе хвалиле моју љубазност и тачност то су се они правили да не виде моја стална задоцњавања. Ово је тако ишло све док они једног дана не приметише мањак у чекмецету које нису никад закључавали. Мој брат, који је тако исто ударао шамар чекмецету, би ухваћен на делу и њега испратише неком пекару у Љиљ. Сутра дан, не знајући због чега су ми брата одвели, пријем као обично да „прегледам“ чекмеце, али на моје изненађење видим да је закључано. Истог дана отац ми нареди да хлеб разносим брже и да се враћам на време. Било је очевидно да нећу више имати ни новаца ни слободе.

Жалио сам ову двојну несрећу и решим се да се поверим другу Плоајану, који је био старији од мене. Како је тезга била просечена да се у чекмеце спушта новац, он ме прво научи да кроз рупу спустим перо намазано катраном, али сам на овај начин могао извући само ситнији новац, те сам се после послужио лажним кључем који ми набави син једног жандарма. Од тада понова сам празнио чекмеце а заједно трошисмо крадени новац у једној кафани где беше наш главни логор. Ту се скупљаху приличан број познатих сумњивих људи и неколико млађих несрећниковића, који су на исти начин као и ја долазили до пара. С њима сам се брзо спријатељио и они су ме учили њиховим рђавштинама. То беше моје поштовано друштво где сам проводио доколице, док ме једног дана не изненади отац, као што је изненадио и мога брата, одузе ми кључ пошто ми очита добру вакелу, и предузе толико предострожности да није требало ни помислити да ћу ја имати каквог удела у његовим приходима.

Није ми остало ништа друго до да са фуруне узимам десетак у натури. С времена на време дизао сам по који хлеб, али сам био принуђен да их продајем по ниској цени, те сам једва имао за колаче и малину. „Нужда нагони човека“ и ја бех бацио око на све, беху ми добри и вино и шећер и кафа и ликери. Никад моја мати није запазила да јој се те ствари тако брзо троше и можда не би то ни опазила тако брзо да ме не издадоше два петлића, које сам хтео да придигнем. Сакрио сам их био под кецељом, али они стадоше да кречe, те мајка опази и ухвати

[1]) Видок је био шеф полиције сигурности у Паризу.

ме. Тад сам добио неколико шамара и легао сам без вечере, али нисам заспао. Верујем да ми неки зао дух није дао да заспим, јер кад сам устао ја сам био тврдо решен да спустим руку на сребро. Једно ме је само бунило: на свакој стварчици беше изрезано име Видок. Кад сам ову мисао изнео Плоајану, он ме охрабри и исти дан увече украдох десет ножева и толико кашика, виљушака и кашичица за кафу. 20 минута доцније све је било заложено и већ прекосутра ја нисам имао ни марјаша од 150 динара колико сам за сребро добио.

Три дана нисам свраћао кући док ме једно вече не ухватише жандарми и не одведоше у Боде, затвор где су затварали лудаке, осумњичене и рђаве грађане. Ту су ме држали у једној мрачној соби десет дана а не рекоше ми зашто сам затворен. Тек после апсанције ми каза да сам затворен на тражење мога оца. Ова вест ме мало смири: дакле, то је да се поправим и за то ме нису ни држали строго. Сутра дан мајка ми дође да ме види и ја јој измолим опроштај, а после четири дана био сам слободан и навалих на посао тврдо решен да у будуће будем исправан.

Брзо сам се вратио мојим старим навикама, а нисам ни имао разлога правити чудо. Мој отац, који је дотле био немаран, поста толико обазрив да би његова обазривост чинила част и команданту у војсци. Кад би морао напустити тезгу на његово место долазаше мати, и никако нисам могао да се приближим чекмецету и ако сам то без престанка вребао. Почео сам био очајавати док ме не научи Плоајан, тај лени неваљалац, чијих се подвига становници Араса још сећају. Поверим му моје муке. »Па шта! рече ми он, ти си глуп ако останеш такав; и после то није лепо да један младић твојих година нема ни марјаша. Иди, молим те! Да сам ја на твом месту знам шта бих радио«. — Шта бих радио? — »Твоји родитељи су богати и која хиљада талира више или мање не би се њима ништа познало. Старе тврдице су благословен хлеб, само треба пружити руку«. — Разумем, треба зграбити на велико оно што се не може имати на ситно. — »Тако је, а после се умакне без трага и гласа«. — Јест, али жандарми! — »Ћути, Бога ти! Као да ти ниси њихов син, а мајка те врло воли«. Ово резоновање о љубави моје матере подсети ме на њен последњи опроштај за последње младићске глупости и то ме обрлати те пристадох слепо на предлог који је се смејао мојој храбрости. Требало је само извршити га, а на прилику се није дуго чекало.

(наставиће се)

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Злочиначка Вандеја. — Тачним статистичким подацима утврђено је, да је у целој Европи најгори, у погледу криминалитета, срез Мериш-Острау (Северна Аустрија), у коме је, само за 11 месеца прошле год. извршено: 19 убистава. 150 злочина против државе, 720 злочина против личности (без убиства), 760 злочина против имовине и преко 10.000 преступа. Кад је у августу месецу прошле године власт отпочела у свој строгости примењивати у овом срезу закон о забрани ношења оружја, одузето је, само за неколико дана, 110 револвера. Сва одрасла лица, па чак и многи малолетници, имали су револвере. Карактеристично је, да је овај срез чисто индустријски.

Нов начин идентификовања злочинаца. Огроман и сјајан успех, који је у пракси постигао Бертилонов систем за констатовање идентичности криваца, побудио је многе, узгред буди речено озбиљне умове, да о овој ствари мало више размишљају, и да на овом пољу пронађу још какву новину. Поред дактилоскопије, која тежи да идентификовање криваца врши само по отисцима прстију, јављају се убрзо предлози да се ово идентификовање врши само на основу уха, боје и облика очију, тетовираних знакова, распореда вена на шаци итд. Све су ово, међутим, деривати Бертилоновог система, који у погледу тачности и позитивности од њега далеко изостају. Последњих дана поникао је још један нов и потпуно оригиналан систем идентификације. Изнашао га је и предложио марсељски лекар Др. Северин Икар, који важи као један од врло озбиљних радника на пољу идентификације. По овом његовом систему, који у многом подсећа на старо жигосање злочинаца помоћу усијапог гвожђа, инденфиковање би се вршило на тај начин, што би се осуђеним и опште опасним личностима ушприцавао под кожу хладан *парафин* у чврстом стању, који има ту особину да на ушприцаном месту произведе под кожом мало стврднуће, слично жуљевима на руци, које остаје стално и непроменљиво целог живота. Једини пут и начин да се ови мали жуљеви отклоне и униште била би хируршка операција, али у овом случају на место њих остају ожиљци — белеге — који су такође стални и непроменљиви. На овај начин злочинци би били обележени трајним и веома карактеристичним знаком, који би над тетовираним знацима имао ту превагу, што би био невидљив и познат само властима и обележеном. Само место ушприцавања парафина зависило би од врсте злочинаца или боље рећи од њихове опасности по друштво. Тако н. пр. најопаснијим професионалним крадљивцима ушприцавао би се парафин у горњу страну десне плећке, мање опасним у средину, обичним крадљивцима при дну итд. »Таква је, у главним потезима, вели сам Др. Икар — нова метода коју предлажемо, у уверењу да она може бити од користи у епоси, у којој су извесни духови заведени рђаво схваћеним сентименталитетом, који им не допушта да дођу до правилног појма о казненој санкцији; у епоси, у којој људи здравог разума морају, због дрскости злочинаца, жалити за прошлим временима, у којима су се злочинци, чији живот представља сталну опасност по друштво, могли жигосати усијаним гвожђем. Друштво има и право и дужност да се брани, и с тога је потребно да се обезбеди од професионалних злочинаца и спреми за отпор злочиначкој војсци, која је из дана у дан многобројнија и све боље организована«.

Као и сви остали деривати Бертилоновог система, тако је и ова нова Др. Икарова метода недовољна да послужи као потпун систем идентификације, а још мање да замени данашњи Бертилонов систем. »Парафински жуљеви« могу, у најбољем случају, послужити само као сигурна полазна тачка за утврђивање потпуног идентитета извесног професијоналног злочинца. Они могу само послужити као доказ да је ово лице професијонални злочинац, али не и као доказ, да је у истини оно, за које се издаје. Поред овога, потпуно је оправдана бојазан бриселског лекара Др. Стокиса да ће злочинци, вешти као што су, изнаћи пут и начин да се опросте »парафинског жуља«, као год што су пронашли средство да се дететовирају. По мишљењу Др. Стокиса то никако нису системи идентификације који нам данас недостају, већ одсуство везе између националних одељења за идентификацију, која међу собом треба да образују густу мрежу кроз коју професијонални злочинци не би могли прелазити.

Јогунасти самоубица. — Јуна месеца прошле године скочио је у Марну, у намери да се удави, Леон Вајс, из Ремса (Француска), стар 44 год., али је из воде благовремено извађен захваљујући једном храбром пролазнику. На неколико дана после овога, Вајс покуша да се обеси у једном парку, па кад у овоме није успео услед прекида узице помоћу које се хтео обесити, испалио је на себе два револверска метка: један у главу а други у леву страну груди. Услед тешких рана пренет је одмах у болницу, из које је изишао после месец дана физички потпуно опорављен, али и тврдо решен да пошто пото сврши са животом. Да би у овоме сигурно успео, он једног дана изиђе на железничку пругу и пред сам долазак воза испали на себе 5 револверских метака, услед којих се сруши на шине. Самоубица је на сваки начин, рачунао да ће овога пута морати остати мртав: било од револверских куршума било од железничког воза, али му, на његову велику жалост, још није било суђено да умре. Машиниста је, истина с тешком муком, успео да воз благовремено заустави, а тешко рањени несрећник поново је пренет у болницу и подвргнут озбиљном лечењу. Чим је мало дошао к себи, и видео да ће и овога пута оздравити, јогунасти самоубица, почео је очајавати и тврдити да се једном већ мора убити. И доиста, само после неколико дана, истргао је нож из руку једног свог болесног друга и ударио се њиме двапут у трбух, али су лекари, брзом операцијом, успели да га и овога пута спасу од сигурне смрти. Кад је најзад видео да му је немогућно убити се јавно и грубо, Вајс изабра један нови и потпуно оригинални начин самоубиства. Једног дана

прогутао је кришом око 600 грама вате и одмах за овим добро се напио воде. Овог пута најзад је успео јер га је вата, која је набрекла услед апсорбоване течности, угушила. Ово је било пре месец дана.

Злочин из празноверице. — Један страшан злочин из празноверице, који у многоме подсећа на сличне злочине из Средњег Века, извршен је пре кратког времена у селу Годару, у Шпанији. Неки Франциско Ортего био је оболео од туберколозе, али у место да иде правом лекару, обратио се за помоћ једном сеоском врачу, који га је уверавао да ће оздравити ако се напије вруће крви од малог детета и груди обложи детињом утробом. Још се врач понудио да му и овај лек набави, разуме се уз скромну награду од 700 динара. Пошто је болесник на ово пристао, и новац унапред положио, врач ухвати седмогодишњег Бернарда Гондола, сина једног сеоског сиромашка, пресече му прво ножем једну срчану жилу да би се оболели Ортего напио вруће крви, а за овим му распори трбух и извади утробу ради облагања Ортегиних груди. Све ово извршено је у присуству мајке, жене и брата оболелог. По извршењу овог грозног дела, леш несрећног детета однет је и бачен у једну јаругу, где је сутра дан нађен са размрсканом лубањом и унакаженим лицем. Ово су злочинци били нарочито урадили, да би им само жртва остала непозната. Извештена о овоме, полиција је одмах изишла на лице места и похватала кривце, који су своје грозно дело потпуно признали.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Деловођа и благајник општине малозворничке пита:

„По закону о народним школама, школске управе — одбори састављају своје буџете и предају их дотичним општинама, да их унесу у свој буџет ради наплате школског приреза. А када се — што бива у већини општина — не наплате сви општ. приходи, који буду буџетом предвиђени за дотичну годину, онда остану неисплаћени и извесни буџетски расходи, на разуме се и школи се прирез не исплати.

Конкретан случај десио се и у овој општини, и школи се, за последње 3—4 године, није потпуно исплаћивао њен прирез, него је сваке године по нешто на дугу остајало, али школске управе приликом доношења школских буџета за наредне године, никада нису у свој буџет уносиле одвојено те суме ненаплаћеног приреза, него су само у буџету на страни прихода уносиле овакву партију: „прирезом од народа да се наплати н. н.“ и ту ставе онолико суму, колико показује буџет на с рани расхода. Тако је дакле буџет сваке године састављан без да се у њему показивао одвојено дужни прирез од текућег. Такви је буџет и ове године састављен.

Међутим садања школска управа тражи, *да је општина дужна и мора школи положити сем оне суме по овогодишњем школском буџету, још и све оне суме школског приреза, које су остајале на дугу за последњи неколико година.*

С тога ми је част замолити уредништво за објашњење:

1. Је ли ово потраживање школске управе умесно, и ако је умесно онда:

а) из чега би општина тај прирез могла школи исплатити кад исти није за ову годину у општ. буџету предвиђен, и

б) и да би се тај прирез од некуд школи исплатио, на што би се он имао употребити, кад то школским буџетом за ову годину није предвиђено?

2. Има ли грешке до школске управе што она у свој буџет не унесе сваке године одвојено дужни а одвојено текући прирез, јер да је тако рађено, не би сада до ове несугласице између школе и општине дошло?“

— На ово питање одговарамо:

У члановима: 17. и 58. закона о народним школама који говоре о школском буџету, није ништа ближе одређено: шта улази у школски буџет, и како се он у опште саставља.

Али по правилу, постављеном у чл. 18., 22. и 38. закона о окружним, среским и општинским буџетима и по чл. 128. закона о општинама, у буџету се морају као приход показати и сви непокупљени приходи из прошле године, и тек после њих тражи се покриће редовним приходом или новим прирезима.

Према томе, и сав непокупљени школски прирез из ранијих година морао је да се уноси у школски буџет као приход наступајућих година, и тек после овога, с обзиром на неисплаћене издатке минулих година и предвиђених потреба за текућу — наступајућу — могао је да се предвиђа нов прирез.

С обзиром на ово правило, и кад општина није унела у опште у свој буџет нов прирез за школу, него само онај ненаплаћен из ранијих година, она не би била дужна да даје другу суму сем оне. која је предвиђена садашњим школским буџетом, ако се наравно, оном сумом, која је у општинском буџету у опште предвиђена за школу, може исплатити све оно, што школа има да изда у току ове године.

Ако би, међутим, она сума, предвиђена у општинском буџету за рачун школе била мања од суме, која је предвиђена као *издатак* за ову годину у школском буџету, онда би општина ту разлику морала накнадити ако не друкчије, а оно уношењем у буџет за идућу годину, ако је буџет за ову годину већ закључен.

За прекор је. што се у опште дошло до ове несугласице, кад председник општине, који као председник школског одбора склапа школски буџет, није као председник општине водио рачуна да се и један и други буџет правилно саставе.

II.

Суду општине влаховске актом својим Бр. 2839, пита:

„По члану 52-ог закона о општинама, кад се избори општинских часника врше после општих општинских избора, председнике и чланове бирачких одбора бира општински одбор из своје средине“.

Моли се уредништво за објашњење: да ли ови одборници, који се бирају за председника бирачког одбора и његов заменик — морају имати услове предвиђене чл. 52 *а.* пом. закона или не, и како се има поступити са избором председника бирачког одбора и његовог заменика у случају кад ни један од одборника нема услове предвиђене чл. 52 *а.* закона о општинама?“.

— На ово питање одговарамо:

Како ће се бирати председник и чланови бирачког одбора у оним општинама, које имају једно гласачко место, и какве услове они морају имати прописано је у чл. 52. *а.* и 52 *в.*

Изузетак, који је предвиђен ставом петим члана 52. *г.*, по мишљењу уредништва, односи се само на оне општине, које имају више гласачких места, јер се налази у члану који говори само о тим општинама, и речима: „*председнике* и *чланове бирачких одбора*“, несумњиво обухвата председнике и чланове бирачких одбора свих гласачких места једне општине.

На сваки начин, да и они председници и чланови одбора о којима говори овај пети став чл. 52. *г.* морају имати услове о којима говоре чл. 52. *а.* и 52. *в.*

III

Суд општине кнежичке, актом својим Бр. 984, пита:

„Моли се уредништво за што брже обавештење у нарсдном броју „Полицијског Гласника“:

„Може ли општински суд, за извршење своје кривичне пресуде, лишити слободе и лица женског пола, која су трудна; ако не може, онда шта ће радити, да не би пресуда застарила, као што је случај код овог суда.

Код § 288. крив. суд. пост. казано је, да се за оцену трудноће узимају вештаци, онда ко та лица бира, и од којих личности?“

— На ово питање одговарамо:

По начелу, постављеном у § 288. кр. суд. поступка, извршење пресуде над женскињем задржава се у случајевима трудноће, ако ће порођај наступити за време издржавања затвора.

Трудноћу по варошима констатују бабице и лекари, а где ових нема, то могу чинити жене, које су као старије вичне бабичлуку на позив власти.

Према томе, кад се констатује: да би порођај наступио за време издржавања казне, а нема бојазни да ће пресуда застарити, онда се може сачекати са извршењем пресуде.

Али, ако би било бојазни, да ће пресуда застарити, а осуђена се не склони да казну затвора замени новцем у смислу

§ 318. кр. закона, онда ће власт учинити то сама по т. 2. § 49. „Полицијске Уредбе".

Буде ли доцкан за ову замену, онда ће се осуђена ставити у притвор, али ће се одмах, по правилу постављеном у § 289. кр. суд. поступка, предати својој родбини да се тамо породи и одлежи 40 дана по порођају; и ако дотле не протече време изречене казне, она ће продужити издржавање у затвору, а ако време казне протече, онда ће на тај начин бити казна издржата.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Аренда на сеоске дућане наплаћује се у корист општинске, црквене или манастирске касе, на чијем се атару дућан налази, и то тромесечно унапред, а о величини њеној решава општински одбор за општине, а црквени одбор за цркве и манастире, али не може бити мања од 150 дин. ни већа од 300 динара годишње.

Одбор општине пр..... на свом састанку од 13. јуна 1910 године донео је одлуку, да се Тома Љ., из В. Х., оптерети дућанском арендом у 150 дин. на годину, док год буде упражњавао ситничарско-бакалску радњу у П..... Аренду да плаћа од 1. јануара 1909 године, од кога је дана и почео упражњавање ове радње, а у њој може продавати само артикле, одобрене чл. 4 а закона о сеоским дућанима.

Надзорна власт решењем од 8. октобра 1910 год. № 16626 одобрила је одлуку одбора као правилну и на закону основану.

По изјављеној жалби, III Одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти саобразно закону. С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 19. јануара 1911. године № 12230.

И члан среског одбора и срески посланик не може бити у исто време народни посланик, нити председник или кмет општински, нити у каквој државној и у опште плаћеној јавној служби, као ни лиферант или предузимач за рачун округа.

Ванредна среска скупштина среза и....., на свом састанку од 21. јануара 1911 године, донела је одлуку, да се на место среског посланика А. М., који је постао народни посланик, изврши нов избор.

Надзорна власт решењем од 21. јануара 1911 године № 481. задржала је ову одлуку од извршења с тога, што је чл. 144. и 58. закона о уређењу округа и срезова прописано, ко може, а ко не може, бити члан среске скупштине, односно окружни посланик. Овим, а ни којим другим законским прописима, није предвиђено, да члан среске скупштине не може бити онај, који је посланик Народне Скупштине.

С тога је сва акта овог предмета послала Министру Унутрашњих Дела.

Налазећи, да је скупштинска одлука противна закону, Министар је писмом од 27. јануара 1911 године П№ 1742., на основу чл. 14. и 40. закона о уређењу округа и срезова, послао сва акта Државном Савету на решење.

Државни Савет расмотрио је како решење надзорне власти, тако и акта овог предмета, па је нашао, да решење надзорне власти не одговара закону, с тога, што према чл. 152. у вези са чл. 110. закона о уређењу округа и срезова, срески посланик не може бити онај, који је народни посланик.

С тога је, на основу чл. 40. у вези са чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 8. фебруара 1911 године № 1239.

Окружни државни инжињери немају право по закону ни на какву награду, накнаду или додатак, из касе окружног приреза за вршење техничких окружних послова у округу.

Окружна скупштина округа ужичког, у седници својој од 23. септембра 1909. год. донела је одлуку Бр. 1434., да, пошто је округ остао без свог самоуправног инжињера, његову дужност, све до новог избора, врше државни окружни инжињери, с тим, да им се, на име повећаних трошкова око путовања, издаје из позиције, предвиђене на плату самоуправног инжињера у буџету за 1910. годину, по 200 дин. на месец, односно сваком по 100 дин. месечно.

Ова одлука скупштинска постала је извршном, а тако исто и окружни буџет за 1910. годину одобрен је и по њему је за прва четири месеца учињен издатак инжињерима из ове буџетске позиције.

Месна контрола, на основу акта Министра Финансија од 30. јула 1910. год. Б. ПрБр. 1109., обуставила је даље издавање овог додатка државним инжињерима, па им чак ставила и забрану за обезбеђење изузетог додатка за прва четири месеца 1910. године.

Услед овога, окружна скупштина у седници својој од 27. септембра 1910. године донела је поново одлуку № 1275, да се, на основу извршности прошло-годишње скупштинске одлуке, изда из предвиђене позиције окружним инжињерима по 100 динара на месец, односно обојици 200 динара месечно.

Ову одлуку поништио је Министар Финанси а решењем својим од 8. октобра 1910. године БПрБр. 1796.

Окружни одбор на свом састанку од 16. новембра 1910. године донео је одлуку № 1631., да се горњи издатак у смислу извршног решења прошлогодишње скупштине изда окружним инжињерима за ову, 1910. годину, пошто је ово у интересу округа, који на тај начин уштеђује себи 4000 дин. коју би суму, сем ових 2400 дин., морао издати своме самоуправном окружном инжињеру, а међутим право је, да и државни инжињери, кад путују по округу по окружним пословима, имају и извесну награду, пошто су изложени и извесним трошковима.

Надзорна власт, по расмотрењу ове одлуке, нашла је, да су разлози окружног одбора у истини доста оправдани и корисни по интересе округа односно овог издатка, и да се исти оснива и на одлукама окружне скупштине, која је, приликом решавања овог питања, у интересу округа, решила и то у два маха, да се окружним државним инжињерима издаје овај додатак из одређеног буџетског кредита. Ове скупштинске одлуке нису суспендоване са разлога, што су оне биле финансиске природе, те су као такве морале бити послате Министру Финансија.

Али како окружни одбор у својој одлуци није навео законски пропис, на основу кога сада решава да се учини овај издатак, а међутим из акта Министра Финансија од 30. јула 1910. године БПрБр. 1109. и од 8. октобра 1910. год. БПрБр. 1796. види се, да је овим инжињерима обустављено издавање овог додатка по поништеној одлуци окружне скупштине од 27. септембра 1910. године № 1275., из разлога „што окружни државни инжињери немају право по закону ни на какву награду, накнаду или додатак из касе окружног приреза за вршење техничких окружних послова у округу" — то је решењем од 19. новембра 1910. год. № 12309. задржала од извршења поменуту одлуку окружног одбора.

Министар Унутрашњих дела решењем од 24. новембра 1910. године П№ 22441., а на основу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, одобрио је решење надзорне власти као правилно и на закону основано.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је жалбено решење Министрово на закону основано. С тога је, на основу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 13. јануара 1911. године № 333.

Само се оним општинским одборницима може уважити оставка на одборничку дужност, чија се неспособност лекарски утврди, или код којих, после избора, наступе такви узроци, који их апсолутно спречавају да даље врше ову дужност, и најзад онима, који се одселе.

Љубомир П., одборник општине п..... упутио је општинском одбору молбу, и тражио, да му се уважи оставка на одборничко звање, због болести.

Општински одбор одлуком од 17. јануара 1911. године № 347, а на основу чл. 86. тач. 2. закона о општинама, уважио му је оставку, с тим, да на његово место дође са његове листе који одмах за њим по реду иде.

Надзорна власт решењем од 20. јануара 1911. године № 1343, задржала је од извршења ову одборску одлуку из ових разлога:

Изабрани одборник, по чл. 75. закона о општинама, може бтти разрешен од дужности само онда, кад се његова не-

способност лекарски утврди. Како тога овде нема, а међутим нити су испуњени нити утврђени такви узроци, који би овог одборника спречавали дужности, то се, следствено, општински одбор није ни могао користити одредбом тач. 2. чл. 86. закона о општинама.

По изјављеној жалби, III. одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, одбацио жалбу као неумесну.

Одлука од 5. фебруара 1911. године № 720.

Јос. К. Ст.

Сукоб између начелника ср. рамског — односно војног суда и првостеп. вел. градиштан. суда, решен 8. октобра 1910. год. № 11321.

Начелник среза рамског, актом својим од 4. октобра 1910. г. № 14900, представио је Касационом Суду, да се по оптужењу Светозара Пантића, из Љубиња, за дело опасне крађе, због извиђања ове кривице појавио сукоб између њега и војне власти, и да је он, пошто је командант дринске дивизиске области актом својим од 25. јануара 1910 № 916, одбио надлежност војне власти за даље извиђање и суђење ове кривице, предузео кривичну истрагу и донео решење о прекиду истраге по овом оптужењу, но да је првостепени суд велико градиштански поништио то решење, налазећи да полициска власт према § 3. крив. суд. пост. није надлежна за извиђање овога дела, пошто се Светозар оптужује да га је учинио као војник под барјаком.

За то је начелник молио Касациони Суд, да донесе одлуку о томе: да ли је за ислеђење по овом оптужењу надлежна војна или грађанска власт.

Узимајући у обзир, да овде у ствари не постоји сукоб између поменутог среског начелника и првостеп. велико-градиштан. суда, али да постоји сукоб између војне судске власти и грађанске судске власти о надлежности ислеђења и суђења конкретног случаја, јер у овом случају су те две власти оне, од којих свака одбија од себе надлежност, приписујући је узајамно једна другој, Касациони Суд расмотрио је предмет, па је нашао, да је за ислеђење и суђење ове кривице надлежна грађанска, а не војна власт и то са ових разлога:

По § 13 војног кривич. суд. пост. надлежност војних судова над војницима траје само за време служења њиховога рока, а по изслужењу тог рока надлежност се војних судова распростире само на оне кривице учињене за време службе, које се односе на повреду службених војних дужности.

Оптуженом Светозару, као изслуженом војнику, ставља се на терет дело опасне крађе, које не представља повреду војних службених дужности, и онда је за ислеђење и суђење овога дела надлежна грађанска власт, а не војна, као што је погрешно узео првостепени суд.

Наређење § 3 кривич. суд. пост., по коме је војни суд одређен да суди војницима за дела која учине док су под барјаком били, на које се позвао првостеп. суд налазећи да грађанска власт није надлежна, не може се применити у овом случају зато, што је, како је већ наведено, доцнијим прописом § 13. војног кривич. суд. пост. предвиђена надлежност грађанских власти у оваким случајевима.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Анастас Хрисофовић, бив. дијурниста из Крушевца, одговара за опасну крађу, али се налази у бегству,

Он је стар 30 година, средњег раста, бркова риђих, обријан.

Акт начелства округа крушевачког Бр. 12867.

Добросав Миљковић, из Јабуковице, украо је своме оцу 200 динара, па за тим побегао.

Он је стар 19 година, малог раста, плав, ћосав у сељачком оделу од шајка.

Депеша начелника ср. алексиначког Бр. 1992.

Петко Ђурковић, из Старе Србије, одговара за покушај убиства, али се налази у бегству.

Он је стар 36 година, раста средњег, у оделу је пећанског краја.

Депеша начелника ср. прокупачког Бр. 2829.

Живојин Милошевић, калфа лимарски из Књажевца, окривљен је за разбојништво, после чега је побегао.

Опис је непознат.

Депеша начелника ср. заглавског Бр. 4163.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

ТРАЖЕ СЕ

Петар Милев, Бугарин, оставио је своју жену и децу у Бугарској, па затим прешао у Србију.

Он је стар 58 година, црних очију, средњег раста, просед.

На молбу овдашњег бугарског посланства износимо његово тражење, с препоруком: да пронађеног треба позвати да се својој напуштеној фамилији, која је у великој беди, одмах врати или јој новац за издржавање пошље, и о томе известити Министарство Унутрашњих Дела с позивом на ПБр. 3179.

Васа Ристић, шегрт млинарски, одбегао је од свога газде Аце Димитријевића, из Београда, и до данас се не зна где је.

Он је стар 15 година, малог раста, смеђ.

Акт кварта палилулског Бр. 1457.

Стевана Домазета, шофера овдашњег, нестало је 23. прошлог месеца, и до данас се не зна где је.

Он је стар 19 година, средњег раста, плав, сувоњав. Од одела на себи има: дугачак грао, зимски капут, црно сако одело, шоферску капу са монограмом и на ногама црне ципеле са кожним камашнама.

Акт кварта теразијског Бр. 1838.

Чедомира, сина **Данила Мићића,** из Лознице, нестало је 4. децембра прошле године.

Он је стар 11 година, смеђ, округлих образа, у оделу је сељачком.

Акт начелника среза јадранског Бр. 2543.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

27. прошлог месеца, непознато лице украло је, на опасан начин, 700 динара из радње Тодора Ђорђевића из Ваљева.

Тога дана примећено је око дућана једно сумњиво лице, старо 20 година, без бркова, у лицу плаво, које је на себи имало грађанско одело црне боје, са шеширом на глави.

Акт начелства округа ваљевског Бр. 2389.

У парном купатилу Браћа Поповића у Београду, украден је Сотиру Живковићу, чиноднику Управе Фондова, један сребрн сат са једним капком и 20 динара у злату.

Акт кварта савамалског Бр. 1486.

УХВАЋЕН

Антоније Милосављевић, одбегли осуђеник београдског казненог завода, чију смо потерницу изнели у Бр. 47. од прошле године ухваћен је.

Акт Управе богрдског казненог завода Бр. 1452.

МАНГУП СТОКА

У Обреновцу је нађена једна мангуп кобила, длаке доратасте, у десно око ћорава, цветаста, са белегама на ногама од убоја.

Депеша начелника среза посавског округа ваљевског Бр. 2818.

КРАЂА СТОКЕ

1. овог месеца, украден је Живојину Радосављевићу, из Шепшина, један коњ, матор 5 година, шарац, брњаст, у све четири ноге путашт са жигом „К".

Депеша начелника ср. грочанског Бр. 2871.

24. прошлог месеца, украдена је једна кобила, матора 8 година, длаке доратасте, на леђима на два места има две белеге у величини од једног динара.

Акт. начелника ср. трнавског Бр. 2917.

Сими Ђурићу украдена је кобила, матора 4 године, висока 150 см. доратаста.

Депеша начелника среза орашког Бр. 2915.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу и крадљивца.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 10. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 13. МАРТА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за начелника прве класе среза моравског, округа нишког, Милорада Наумовића, начелника исте класе среза врачарског, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 5. марта 1911. год., у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Сретен Недић, начелник треће класе среза моравског, округа нишког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 5. марта 1911. год., у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, а на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решено је:

да се Д-р Милутину Јанковићу, лекару среза пољаничког уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 5. марта 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, а на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решено је:

да се Милану П. Пантелићу, секретару друге класе начелства округа смедеревског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 5. марта 1911. год., у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

§ II. Схватање изјаве као изјаве омаловажавања од стране публике.

Није довољно за постојање увреде то, што би изјављивач схватао своју изјаву као изјаву омаловажавања, јер је, као што се видело, могуће да она и поред свега тога није увреда, кад се *објективно* посматра. С друге стране видело се је, да је могуће, да изјављивач не схвата своју изјаву као изјаву омаловажавања, па ипак да је она у ствари увреда, кад се *објективно* посматра. Тај објективан критеријум за испитивање, да ли је ова или она изјава омаловажавања, јесте схватање *публике јавног мнења* дакле[1]). Само се онда изјава извесног лица, управљена против другог лица, има сматрати као изјава омаловажавања од стране оног лица против овог другог, кад је јавно мнење сматра као такву. Као представник тог јавног мнења пак мора се сматрати *суд*.

У § 213 к. з. се изрично јавно мнење означава као критеријум. У њему се на име вели: „Ко речима или делом спрам другога таково што учини, што се *по општем мнењу* и по *наравима народа* као бешчешће и грдња, и у опште по стању лица, као увреда части појављује“. То важи наравно и за увреду путем штампе нанету.

Из горњег излази, да је без значаја за постојање увреде то, да ли онај, против којег је увреда управљена, осећа исту као увреду. Довољно је, да је изјава, објективно посматрана, омаловажавајућа. Према *v. Bar*-у је међутим потребно, да је оно лице осећа као увреду, пошто он схвата увреду као проузроковање душевног бола[2]).

[1]) Уп. *v. Bar* 84 и ср.

[2]) 85.

§ III. Одређеност лица, на које се односи изјава омаловажавања.

За постојање увреде није потребно, да је у изјави *именовано* лице, на које се она односи, као ни то, да је оно изјављивачу *лично* познато. Тако може се нанети увреда непознатом писцу једног новинарског чланка. Али ако ово није потребно, то не значи, да се може нанети увреда, у кривично-правном смислу ове речи, лицу, које се не може ни по чему одредити. Нужно је напротив, да је то једино *одређено* лице (persona certa) т. ј. лице, које се може према околностима познати, ако није именовано у изјави. О увреди не може према томе бити говора, кад се ово лице не може познати. Тако кад би А дошао у извесно место, и узвикнуо М. Н. је скитница, увреде нема, ако не може утврдити, ко је тај М. Н.

На основу реченог има се правити питање, да ли се појединац може увредити под *колективним означењем*, т. ј. изјавом, која је по форми управљена против већег броја, индивидуално неодређених лица или против једне колективне личности. Појединцу се на име може нанети увреда колективним означењем, ако се само може утврдити, да се изјава омаловажавања односи на једно *одређено* лице. Тако кад би А рекао у присуству једног официра, да су српски официри кукавице, или у присуству једног судије, да су судије у Србији несавесни људи, могло би бити увреде за присутног официра одн. судију, ако се само из конкретних околности може увидети, да се она изјава лично на њега односи. Ако пак ово није случај, онда се ниједан официр, ниједан судија не би могао објективно сматрати за увређеног, *јер је претпоставка*, да се увредљиве изјаве под колективним означењем чине *са изузецима*, тако да сваки официр, сваки судија може за себе рећи, да је онаква изјава управљена против других, а не против њега[1]). Другчије би било само онда, кад

[1]) Уп. *v. Liszt* § 95 II, *Binding* 143, *Frank* § 184 б III, *Meyer-Allfeld* 424, *Liepmann* 349, *Olshausen* § 185, 10 б, *Kohler* 144, *Merkel* 290, *v. Bar* 196, — Немачки *Reichzgericht* узима противно општем мишљењу, да је сваки појединац увређен онда кад се не

би сам изјављивач изузео извесног одређеног официра или судију или више њих. Тада би се имало узети, да је сваки од неизузетих појединачно увређен, те би сваки могао подићи тужбу. Тако исто и онда, кад би изјављивач рекао, да су сви официри *без изузетка* кукавице, одн. да су све српске судије *без изузетка* несавесни људи[1]).

Могуће је, да се изјава омаловажавања изрично односи на једно лице, али да се не може утврдити, које је то лице. Тако то би био случај, кад би А довикнуо извесној гомили људи да је један од њих магарац. Овде не би било увреде, јер недостаје један њен елеменат. Слажући се с тиме, да се свако мора узети *de lege lata*, *Binding* ово критикује *de lege ferenda*. Право привилегише, вели он, увреду с намерним прећуткивањем лица на тужбу овлашћеног, која се може нанети како из кукавичлука, тако и из рафиниране пакости или из оба мотива, и зато, се ово правно стање, продужује *Binding*, с правом оштро кори особито од лица, којих се оваке увреде тичу. Овде постоји, вели он, увреда; да извршилац исте не би остао некажњен, треба да се истрага и суђење врше *по званичној дужности у тим случајевима, као и у опште онда, кад је изјава омаловажавања учињена под колективним означењем, а не зна се лице, на које се односи*[2]). Ово тврђење *Binding*-ово је у противности с појмом кривичног дела увреде. Част постоји само у толико, у колико постоји личност, коме она припада. Она је дакле једно добро чисто личне природе. Према томе је немогуће тврдити, да је част повређена, и у исто време да се не зна личност, којој она припада, као што би то био случај у горе наведеним примерима, кад би се усвојило мишљење *Binding*-ово. Но ово не значи, да би онакав изјављивач омаловажавања остао увек некажњив, т. ј. да у оним случајевима не би никад било увреде. Раније се је на име видело, да пасивни субјект увреде може бити и *колективно* лице. Према томе ако би се изјава омаловажавања под колективним означењем односила по форми на такво једно лице, а не би се могао одредити појединац, против којег је она у ствари управљена, изјављивач би био кажњен за увреду нанету оном колективном лицу. Тако војска би била пасивни субјек увреде, ако би А казао у једном новинарском чланку да су српски официри кукавице, а не би могло утврдити, да се ова изјава односи на једног или више одређених официра. Према чл. 29. зак. о штампи тужба би се имала подићи од Министарства Војног.

§ IV. Сазнање изјаве омаловажавања.

Да би било увреде, видело се је, да је поред осталог потребно и то, *да је изјава омаловажавања некоме непосредно дошла до знања*. На име потребно је, ако је изјава усмена, да ју је неко чуо, ако је симболичка, или „делом“ учињена да ју је неко видео, ако је писмена да ју је неко прочитао. Не би према томе било увреде, ако би н. пр. усмена изјава била учињена на неком страном језику, који нико од присутних није разумео или ако би А, у свом кабинету усамљен, изговорио какав омаловажавајући израз против Б (монолог). Према некима не би било увреде чак ни онда, кад би А у *свом породичном кругу* учинио омаловажавајућу изјаву против Б[1]), а према некима чак ни онда, кад би А учинио омаловажавајућу изјаву против лица Б у присуству лица, с којима је у тако блиском односу да се изјава може сматрати као монолог[2]). Но за овако сужавање заштите части од увреде нема никаквих разлога. Тврђење, да се изјаве у питању имају сматрати као монолог, неоправдано је, јер за постојање увреде је равнодушно то, да ли ће лице, коме је изјава омаловажавања непосредно дошла до знања, исту другима саопштити или не, а у осталом нема никакве гарантије, да је чланови породице одн. блиска лица то неће учинити.

Као што се из реченог види, за постојање увреде није потребно, да је изјава омаловажавања дошла до знања ономе, против кога је она управљена. Она је свршена у тренутку, кад је изјава омаловажавања дошла непосредно до знања ма коме лицу. Тако ако је изјава у питању учињена на једној отвореној дописној карти, увреда би постојала већ онда, кад би разносач карту прочитао; ако је пак учињена у једном телеграму, рукопису или у телефонском разговору, увреда би била свршена, већ онда, кад је телеграфски или телефонски чиновник одн. слагач сазнао изјаву омаловажавања[3]). Ако је изјава омаловажавања управљена против публике, онда је увреда свршена, чим је изјава дошла до знања ма коме лицу из публике[4]).

Према *Kohler*-у међутим потребно је, да је изјава омаловажавања дошла до знања самом ономе, против којег је она управљена[5]). Тек онда, вели он, постоји увреда. Ово мишљење је погрешно зато, што се оно заснива на примени у Кривичном Праву *приватно-правног* начела, да једна изјава има правну важност тек онда, кад је акцептирана од лица, на које је управљена.

Увреда постоји, и ако би изјава омаловажавања била саопштена неком *поверљиво*[4]). Тако увреде би било, кад би А рекао лицу Б, да је В једна животиња, с напоменом, да то ником не саопштава.

§ 7. Увреда нечињењем (пропуштањем да се укаже уважавање).

Пошто правна дужност на указивање уважавања не постоји, веле неки, то се пропуштање указивања уважавања не може сматрати као увреда[5]). Овако решење питања о увреди нечињењем неосновано је. Увреда је, на име као што се је видело, пре свега изјава омаловажавања а не неуказивање уважавања. Према томе ако оваке изјаве нема, пропуштање указивања уважавања неће бити увреда, и ако би постојала правна дужност на указивање истог. Питање о увреди нечињењем је дакле независно од тога, да ли постоји правна дужност на указивање поштовања[6]).

Из горњег излази, да се увреда може нанети и пропуштањем указивања уважавања, *ако се тиме изјављује неомаловажавање*. Кад се пак пропуштањем указивања уважавања изјављује омаловажавање, фактичко је питање. Може се у опште сматрати као правно само то, да се пропуштање *високопоштовања* не може никад сматрати као изјава омаловажавања. Тако н. пр. неприсуствовање на извесној свечаности, приређеној у част неке личности, или у бакљади у част извесног лица. *Liepmann* наводи као пример пропуштања високопоштовања пропуштање целивања руке даме из кругова, где се исто очекује (обичај, који он узгред означава као „barbarische Begrüssungsform“)[1]). У свима таквим случајевима, вели *Liepmann*, прекор пада само на онога, који пропушта високопоштовање. Да би међутим било увреде, потребно је, вели, не само да пропуштање представља њега као неваспитана човека, „већ и да у исто време може мрља пасти на адресата пропуштања“. Као случајеви где се пропуштањем указивања поштовања изјављује омаловажавања могли би се навести неотпоздрављање и непоздрављање између лица подједнаког социјалног положаја или од стране лица нижег социјалног положаја, нетражење опроштаја (пардона) при каквом непажњом учињеном додиру. Овде се, како умесно примећује *Liepmann*, с неким поступа као с нецентлменом на објективно приметан начин. Али и ако би се у оваким случајевима могло узети, да постоји увреда, кад је изјављено омаловажавање, врло се често казна неће моћи применити, јер се лице у питању може с успехом позивати на кратковидост, замишљеност, рђаво памћење физиономија, те тако не би било кривца[2]).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

може одредити лице, на које се оно односи, под условом, да се по закону за њих подиже тужба од стране једног лица или надлештва као заступника њиховог. Аргументација је очигледно погрешна. Питање, да ли постоји увреда, је независно од тога, ко подиже тужбу.

[1]) Према *v. Bar*-у овде не би било увреде за појединце. Противно схватање било би, вели (197 пр. 166), чисто формалистичко, и противречило би стварном дејству изјаве, које се састоји у томе, што се овим додатком апсолутно невероватним, дискредитује и смешним чини цело тврђење. Али ово је без значаја за постојање увреде. Она постоји, чим има изјаве омаловажавања против једног одређеног лица, и ако је ова изјава смешна и тврђење у њој садржало невероватно.

[2]) 143.

[1]) Тако *Kohler* 19.

[2]) *Amann* у Badische Annalen *38* 40.

[3]) Уп. *v. Liszt* § 95 III, *Liepmann* 329, *Binding 1* 145, *Frank* § 185 I, *Olshausen* § 185, 14, *Meyer-Allfeld* 431.

[4]) Уп. *Olshausen* § 185, 14.

[5]) 21.

[1]) Уп. *Liepmann* 329.

[2]) Тако *Schütze* 354, *v. Liszt* § 95 III, *Olshausen* § 185, 8.

[3]) Уп. *Liepmann* 272.

[4]) 277.

[5]) Уп. *Liepmann* 273.

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

У комплексу престава које опредељују акцију воље, које су мотиви за њезин постанак, могу се по интензивности свога утицаја на одлуку, разликовати три врсте: представе које директно изазивају одлуку, представе које потпомажу одлуку и представе које не спречавају одлуку.

Има последица које су битне за одлуку воље. Кад не бисмо били уверени да ће баш те последице бити резултат наше радње, ми не бисмо ни делали. Оне су наш непосредни циљ, престава њихова је била *главни мотив* за постанак воље. Да није ње било воља се не би формирала.

Има, пак, последица чије очекивање припомаже да се ми одлучимо на делање, одобровољава нас на радњу. Али непосредно њих ради ми не бисмо делали. Отуда представе таквих последица потпомажу креацију воље, али би се она могла створити и тада кад таквих престава у свести не би било. Пошто такве представе ипак доприносе постанку воље, називају се оне *позитивни мотори*. На пример: полазак на пут ради проналаска северног пола, при чему се још може упознати живот нецивилизованога света, или уживати у вечитој поларној светлости. Оно што је изазвало одлуку воље, јесте проналазак пола, али упознавање живота Ескима, или уживање у поларној светлости помагало је само одлуку воље. Ради Ескима и ради поларне светлости само, ми се не би смо одлучивали на опасну експедицију. Отуда је проналазак пола главни мотив, а ови други споредни циљеви позитивни мотори за постанак воље.

Међу ауторима је општа сагласност, да ове две групе престава улазе у садржину воље. Разлика у мишљењу наступа код треће групе: престава, које не спречавају одлуку воље.

Има последица које су нам равнодушне или које су нам немиле, т. ј. њихово остварење нема ни позитивнога ни негативнога дејства на наше осећање, или оно има само негативнога дејства. Представе таквих последица саме за себе никад не би биле у стању да изазову једну нашу вољну акцију, пошто ми за њихово остварење нисмо нимало заинтересовани. Не осећамо никакве потребе за њима. те отуда нема силе која би пореметила инерцију као природно стање и целокупнога људскога живота. Али, ако су такве равнодушне или нежељене последице везане за жељене, хотене, ако се без једних по нашем сватању не може доћи до других; или, ако су представе нежељених последица у свести у нераздвојноме комплексу са представама које саме собом изазивају одлуку воље, онда на постанак воље дела тај комплекс *као целина* а не оделито поједини његови саставци. Како су у моторном комплексу и представе равнодушних или нежељених последица то онда и оне *могу* чинити садржину воље.

За последице чије су представе изазвале одлуку воље, те оне чине садржину воље, велимо да су хотење, да се *хоће*. Ова се терминологија са свим слаже са појимањем у практичкоме животу. Лист пак има донекле права кад тврди да је то насиље према обичноме смислу речи кад се каже да се „хоће“ и оне последице које ми не би смо желели произвести. Оне се саме за себе *неће*, али се *узгред*, уз друге хоће. Логика је приморала да се за два различита појма створе и две речи: за главне мотиве и позитивне моторе воље: хотење (Wollen), за неспречавајуће представе: сахотење (Mitwollen).[9]) Ову је терминологију усвојио и Хипел, који је мисао Листову врло оштро напао (Grenze 95.).

Ради практичних конзеквенаца морају се ближе упознати све ове форме хотења. Али воља као појам јесте једна филозофска апстракција. Ми смо вољом назвали резултат многобројних стварних чињеница у њихову међусобном деловању. Стварно је то, да ми имамо њихову конституцију, чија се хармонија (названа задовољством) одржава постојаним нашим додиром са спољашњим светом, из кога ми добијамо оно што нам је за хармоничан живот нужно. Извесни факти у спољашњем свету јављају се као наше потребе. Ти су факти жељени. Други факти не тангирају хармонију нашега живота и они су нам равнодушни, а трећи ту хармонију ремете и они су нам нежељени. Факти спољнога света су такође реална чињеница. До тачних закључака можемо доћи расматрањем међусобнога дејства те две реалне чињенице: хармоничнога живота и факата у спољњем свету. Из њих ће се увек резултирати наша воља. Воља управо и није ништа друго него моменат конгруенције ове две реалне чињенице.

I. Жељене последице радње.

Представе оних последица чије се остварење жели, чијем остварењу ми тежимо, које су циљ нашега делања, за цело су најактивније утицале на формирање наше воље. Позитивно се *хоће* све оне последице којима смо *тежили* при раду и чије смо поверење *желели* у моменту предузимања радње. Кад смо год остварили једну такву последицу, ми смо је безусловно остварили *умишљено*.

Као карактеристична црта за умишљај, овде је од важности онај интимни каузални однос између воље и последице. Без важности је са колико смо ми извесности очекивали наступање последице[10]). Ми смо могли сматрати за сигурно да ће последица наступити. Било то наше држање тачно или нетачно, ипак је оно карактеристично за т. зв. dolus directus. Али ми смо могли држати наступање последице и само за могућно или вероватно, па чак и више невероватно. У такоме случају не може се одрећи могућност постојања воље. Људи могу хтети, желети и старати се да постигну и оно што им изгледа невероватно. И баш у колико је невероватније наступање жељење последице, у толико је већа енергија воље да се она постигне. За остварење последице за коју смо сигурни да ће наступити, никад не вршимо толики напон интелектуалне и физичке снаге, колико за остварење последице у чије наступање нисмо сигурни. Може се, дакле, хтети она жељена последица *чије се наступање држи само за могуће*.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

[9]) Ја не могу у нашем језику да нађем згодан израз за ову мисао. Оно што се директно хоће, Немци изражавају са *wollen*, а оно што се тек посредно, у комплексу других последица, *узгред*, са њима, али самостално не, хоће, изражавају са *mitwollen*.

[10]) Да се ово не би рђаво разумело, нужно је да одмах приметимо, да се о кривичном делу може говорити само тада, ако је остварење воље било у једној радњи, која је створила бар опасност за повреду правнога добра. Нема ли тога, виновникова је воља кривичноправно индиферентна.

КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ

(1905—1909 год.)

(НАСТАВАК)

Већи број крађа у Београду има се приписати свакојаким елементима који се у њега, као престоницу, стичу из иностранства и унутрашњости. Остале престонице у овом погледу, као и у погледу целокупног криминалитета у опште, стоје још горе, и ако имају многобројнију и боље организовану полицију. Користимо и ову прилику да изјавимо, да је већ крајње време да се донесе нов закон о организацији Управе града Београда, јер она још и данас дејствује по „устројенију“ од 11. јула 1860. год.

* * *

4. Изјавили смо, у почетку овог рада, да ми у погледу општег криминалитета не стојимо тако рђаво као што се верује, већ да су то свега 10 до 12 срезова који са својим ненормалним локалним криминалитетом погоршавају знатно цифру општег криминалитета, и у овом погледу целу земљу представљају много горе него што је у истини. Ево нас да ово и докажемо:

У току анализања података о најтежим кривичним делима, која су извршена у Србији за последњих 5 година, видели смо, да у погледу њиховог извршења најгоре стоје ови срезови:

1. *косанички* (убиства, пок. убиства, опасне крађе);
2. *јабланички* (убиства, пок. убиства);
3. *хомољски* (убиства, пок. убиства, разбојништва, опасне крађе);
4. *деспотовачки* (убиства, пок. убиства, разбојништва, опасне крађе);
5. *звишки* (убиства, детоубиства, пок. убиства, разбојништва, опасне крађе);
6. *рамски* (убиства, пок. убиства, разбојништва, опасне крађе);
7. *љубићски* (убиства, пок. убиства, разбојништва);

8. *моравички* (убиства, детоубиства, пок. убиства, опасне крађе);

9. *ибречки* (разбојништва, опасне крађе);

10. *ресавски* (убиства, опасне крађе);

11. *качерски* (убиства, разбојништва); и

12. *трстенички* (паљевине, злонам. поништаји).

За петогодишњу периоду, о којој је реч, извршено је у целој земљи 4800 убистава, пок. убистава и разбојништава, од кога броја на ових 12 срезова долази 1200, а на осталих 69 срезова 3600. Према овоме, само на ових 12 срезова долази $^1/_4$ ових дела, и ако они представљају тек $^1/_7$ срезова. На овој једној седмини земље извршује се, дакле, цела једна четвртина најтежих и најопаснијих кривичних дела, а то је двапут више сразмерно осталим седминама.

Ова огромна разлика у погледу криминалитета између ових 12 срезова с једне, и осталих 69 с друге стране, још је уочљивија кад се посматра однос између броја становника и броја извршених кривичних дела и код једних и код других.

Док се у 69 срезова извршује за целу периоду од 5 година:

једно *убиство*	на	1320	становника
један *пок. убиства*	„	1560	„
једно *разбојништво*	„	5000	„

дотле у означених 12 срезова имамо:

једно *убиство*	на	537	становника
један *пок. убиства*	„	805	„
једно *разбојништво*	„	1736	„

* * *

5. Поменули смо још, да се за наш криминалитет може слободно рећи, да је пре *специјални, локални* него *професијонални*. Ово нарочито важи за најтежа кривична дела — убиства — која се, као што смо видели, највише извршују у *свађама*, којима, опет, главни повод ваља тражити у самом *темпераменту* нашег народа. Да би се, дакле, убиства у свађама свела на што мању меру, треба спречавати и отклањати све оно, што на овај темперамент може рђаво утицати, што га може дражити и изазивати. Један велики број убистава извршује се у свађама због распри око имања, дакле због непрецизираних граничних међа, а овога, на сваки начин, не би било — бар не у оволикој мери — кад би ми имали уређени катастар. Убиства и остали злочини, извршени у пијанству — којих је знатан број — несумњиво би били сведени на минимум кад би код нас била ограничена употреба алкохола, и кад би се пијанство на јавним местима строго кажњавало, као што је то у већини напредних држава. Исто тако несумњиво је, да би и ограничење у продаји и ношењу оружја — које већ одавно постоји у многим државама — онемогућило велики број злочина из афекта.

Специјално обележје нашег криминалитета још се више истиче код покушаја убистава, који се врло ретко врше из користољубља, већ поглавито у свађи и освети. Освета је, такође, скоро искључиви мотив свима паљевинама и злонамерним поништајима туђих ствари, а страх од поруге и срама, као што смо видели, мотив је детоубиствима. Према овоме, остају свега две врсте најтежих кривичних дела: разбојништва и крађе, која се врше из користољубља, и чији су извршиоци махом професијонални злочинци и повратници. Из њихових редова поничу, у највише случајева, и убице из користољубља.

Из доста велике групе професијоналних крадљиваца издвајају се нарочито *коцкари*, у којима је оличен потпун тип правих професијоналних преступника.

* * *

6. Опште је мишљење, и у јавности и код полицијских чиновника, да је за сузбијање криминалитета неопходно потребна *пољска полиција*, и да у њој управо лежи једини спас. Разуме се већ да је ово претерано, јер се криминалитет не сузбија само акцијом власти, већ и многим другим средствима и установама, од којих су најважније: *поправка криминалног подмлатка* и *лечење поврата*. Али, и ако акција власти не може излечити друштво од криминалитета, она га може ограничити и, тако рећи, свести на најмању меру. Посматрана са овог гледишта, пољска полиција, добро организована и постепено у живот увођена, била би несумњиво корисна кад противу ње не би стојало ово:

а) што би била врло скупа (по првобитном пројекту данашњег закона о општинама она је стајала око 3,000.000 динара);

б) што би била врло непопуларна, јер су у народу још свеже успомене о старим „сејменима“, и

в) што би могла бити опасна, с обзиром на изопачене појмове већине општинских чланова о партијској борби и партијским интересима.

Јасно је, да према оваквом стању ствари, не може бити ни говора, бар за данас, о пољској полицији као о некој новој организацији, и онда остаје да се потражи какав нов пут и начин за заштиту јавне безбедности. Овај пак пут и начин постоји и њиме се, по нашем мишљењу, може постићи скоро онолико исто колико и са пољском полицијом, а са куд и камо мање жртава и без икакве опасности. Мислимо на данашњи *Закон о Јавној Безбедности*, односно на његов чл. 6., који даје право Влади да неограничено увећава окружну жандармерију у местима, у којима се *„јави хајдучија или учестају друга злочина дела“*. Од овог законског овлашћења чињена је и до сада употреба, али само на случај појављене хајдучије, и увек за краће време. Ништа, међутим, не стоји на путу, са гледишта овог законског прописа, да се окружна жандармерија увећава и због других кривичних дела (а не само због хајдучије), и да се „учесталост“ ових дела у свако доба констатује у оним местима, која се у погледу криминалитета издвајају од осталих. Другим речима: ништа данас не би сметало Влади да увећа окружну жандармерију за срезове: *деспотовачки, косанички, моравички, љубићски, хомољски, звишки, качерски, ибречки* итд. пошто су ови срезови, као што смо видели, најгори у погледу криминалитета. У место да се чека, да се у овим местима појави хајдучија, или да још више учестају кривична дела, треба похитати и то спречити на овај начин. Ако се овако буде радило постепено и стално за дуже време, и ако се једном буде *престало са помиловавањем окорелих зликоваца и разбојника*, несумњиво је да ће бити успеха.

(СВРШИЋЕ СЕ)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Једно вече кад моја мати беше сама код куће, дође један, кога је био послао Поајан, да јој јави да сам у некој пијанци са девојкама тукао људе, да сам хтео поразбијати све у кући и да сам већ направио штету за 100 динара, коју сад треба платити. У том моменту моја је мати седела у наслоњачи и плела, а кад ово чу, чарапа јој испаде из руку, и она скочивши нагло потрча као ван себе на место које јој је означено на једном од крајева вароши. Ми се пожуримо да искористимо њено одсуство. Кључ који сам ја још увече био сакрио послужи нам да уђемо у дућан. Чекмеце беше затворено и био сам готово с тога задовољан и у глави ми сину љубав материна, не да ми обећа опроштај, него да ми изазове кајање, и хтео сам да се вратим, али ме Поајан задржа. Његова безгранична речитост натера ме да црвеним од онога што он називаше мојом слабошћу, и кад ми он додаде једно гвожђе, које је био понео, ја га шчепах готово са одушевљењем и разбих чекмеце. У њему нађосмо без мало 2000 динара, поделимо их и по сата доцније путовао сам сам за Лиљ.

У узбуђењу испрва сам ишао тако брзо да сам до Лана већ био изнурен и ту стадох. Ту наиђоше нека кола која погодим да ме повезу и тако после три сата стигнем у главни град француске Фландрије, а одатле продужим пут за Дикерк желећи да се што више удаљим и да утекнем потери.

Имао сам намеру да видим Нови Свет, али судбина ми поквари план. Како пристаниште у Дикерку беше пусто, упутим се у Кале да се одмах укрцам, али ту су ми тражили више него што сам ја имао. Мислио сам да ће у Остенди због конкуренције подвоз бити јевтинији и за то одем тамо, али ни тамо капетан не беше љубазнији. Силом прилика био сам дошао у онај положај, где се оберучке прихваћа прво што дође на намет, и, не знам зашто, тек сам очекивао да ће ме неко на лађу примити бесплатно или бар да учини знатан попуст због мог доброг изгледа, на име користи коју увек обећава млад човек. Док сам се удубљен у ове мисли шетао пред ми један човек,

по чијем ми љубазном приступу изгледаше као да ће се моја нада испунити. Прве речи биле су питања. Он је сазнао да сам ја странац, а ја да је он бродарски посредник, и кад му испричах циљ мога бављења у Остенди он ми понуди своје услуге.

„Ваш изглед ми се допада, рече ми он, ја волим отворене људе. Има у вашим цртама неке слободе и веселости што ја ценим. Пазите, ја ћу вам то доказати, израдићу вам путовање скоро џабе". Ја му се захвалих. — „Не, пријатељу, не треба захвалности! Кад ваша ствар буде свршена, нека вам је у добри час! А то ће бити, ја се надам, ускоро, само ако овде чекате досадиће вам се. Ако хоћете да пођете са мном ми ћемо вечерати заједно код честитих људи који су луди за Французима. Посредник ме је позвао са толико љубазности да би било непристојно да ме моли и ја пристадох. Одведе ме у једну кућу где нас неке врло љубазне жене примише са оним старинским гостопримством које се не ограничи само на гозби. Око поноћи вероватно, ја кажем вероватно, јер нисмо рачунали сате, глава ми беше тешка, ноге ме нису држале, а око мене се све окреташе и тако ми се све мутило да нисам ни приметио кад су ме свукли. Од свега знам, а то је сигурно, да сам заспао, јер кад сам се разбудио обузе ме језа... Место тешких зелених завеса које сам сањао, моје буновне очи виделе су неку јаворову шуму и чуо сам ларму која се обично чује у морским пристаништима. Кад сам покушао да се исправим, да седнем, моја рука се наслони на гомилу ужарије на којој сам лежао. Сањам ли ја сад или сам сањао синоћ? Питао сам се. Стадох се питати и кад сам устао било ми је јасно да не сањам, и, што је још горе. да нисам од оних бића којима срећа долази и кад они спавају. Био сам пола го и сем два талира и једног стопарца што их нађох у џепу од панталона нисам имао више ни паре.

Тад ми тек поста јасно; слушајући посредника *моја је ствар била врло брзо свршена*. Био сам ван себе од љутине, али коме да се жалим, не бих могао означити ни место где су ме опљачкали. Вратим се у хотел, где сам имао још неке прње, и поправим тоалету. Писам имао потребе да хотелијеру причам за свој „провод", јер он чим ме спази још из далека повика: „А, ево, још једног! Па ви сте прошли јевтино, ви се враћате читав, а то је срећа како сте могли проћи. Сад бар знате да нису сви гусари на мору ни све ајкуле у њему. Мислим да вам није остала ни крајцара". Кад ово рече ја гордо извадим два талира да му их покажем. „То ће бити таман да платите трошак", прихвати он. Одмах ми показа рачун, платим га и пођем, али нисам отишао из вароши.

Мој пут за Америку беше одложен ad calendas graecas; стари Свет је моја судбина. Али будућност ме онеспокојаваше, нарочито што нисам имао никакав извор за садашњост. Код оца ми никада бар хлебац није недостајао. Жалио сам за нашим огњиштем које ме је грејало исто онако као и друге. У овој тузи прелиставао сам у памети све оне моралне поуке које су сведене у: „што ниси рад себи не чини другоме", „учини добро не кај се, учини зло надај се." Први пут сам, из личног искуства, увидео колико истине лежи у овим пророчким изрекама које су сигурније у погађању него предсказивања Мишела Нострадамуса.[1]) Почео сам се кајати, срачунао сам последице мога *бегства* и тешких прилика, али је то све било тренутно; није ми било суђено да пођем правим путем.

У морнарство беше ми отворен пут и решим се да се упишем, па макар за једанаест динара месечно по тридесет пута на дан ломио врат по оним ужетима на катарки. Био сам готов да се упишем као шегрт кад чух да јекну труба. То није била коњица, него лакрдијаш и његов газда, који пред једном бараком лепљаху објаве о менажерији и позиваху публику да присуствује њиховим великим представама. Пријем да видим и док доста скупљеног света изјављиваше своје задовољство смејући се, мени дође мисао да би сопственик менажерије могао наћи и мени неки посао. Лакрдијаш ми изгледаше добар младић, па сам мислио да њега придобијем за про ектора, и како сам знао да се услуга услугом враћа, ја кад он сиђе са мердивена да каже последње „дођи свете" знајући да је жедан жртвујем последњи стопарац и понудим га да попијемо један литар клековаче. Лакрдијаш дирнут овом пажњом обећа одмах да се заузме за мене и пошто пописмо литар он ме представи директору. То беше, „славни" Кот Комус, који се сам називаше „први светски физичар" и да би лакше пролазио он се беше уортачио са Гарнијем, „природњаком", славним учитељем генерала Жакота. Њих двојица беху саставили једну трупу акробата. Комус ме пита шта знам да радим. Ништа, одговорим ја. — У том случају, вели он, учићемо те, а ти немаш рђав изглед, видећемо да ли имаш способности и тада ћу те погодити за две године. Првих шест месеци ранићемо те и одевати добро, а после имаћеш шестину од бакшиша, а после годину дана ако будеш паметан даћу ти плату као и другима.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Славни астроном и лекар француски

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине шестигабарске, актом својим Бр. 420, пита:

„Ова општина била је до сада у саставу школске општине јаловик-изворске. За време заједнице купљена је једна зграда у селу Јалов-Извору исте општине, од тврдог материјала, која је примљена за сталну школу. За ову зграду платили су извесну суму и грађани ове општине.

Због удаљености од општ. јаловик-изворске, ова општина одваја се сада од школске општ. јалов.-изворске и образује нову школску општину за себе.

У чл. 18. закона о народним школама стоји: „Ако би се из једне школске општине издвојила нова школска општина, онда ова има право на накнаду у новцу или материјалу по међусобном споразуму или по решењу окруж. школског одбора против чијег решења нема места жалби".

Поводом овог потребно је суду следеће обавештење:

1., које се ствари разумевају „у материјалу", јер ова реч по мишљењу овог суда може бити материјал за грађење школске зграде, а не само покретност; као клупе, астали, столице итд.

2., има ли ова школска општ. права на накнаду за купљену зграду или не? и

3., има ли право на тражење капитала, који би се затекао у школској каси?

Ако би од овога штогод припадало овој школској општини, па јој се не би дало добровољним путем, ко треба повести спор противу досадање школе — да ли школски одбор или општински суд. или општ. пуномоћник?"

— На ово питање одговарамо:

Пошто је та општина поднела сразмеран терет у куповини школе јаловик-изворске, па и доцније помагала одржавање ове за све време заједнице, она има права, по чл. 18. закона о народним школама, на одговарајућу накнаду у новцу или материјалу за подизање нове школе, као: цигљама, гредама, даскама, гвожђарији итд.

Исто тако, она има право и на одговарајући део готовине, која је прибављена од времена заједнице.

Ако се до ове поделе не би дошло међусобним споразумом, онда би то питање имао да реши, на представку школског одбора шестигаборског, окружни школски одбор, чија је одлука обвезна за обе школске општине.

II.

Суд општине моравачке, актом својим Бр. 293, пита:

„Моли се уредништво за следеће објашњење:

По чл. 23. зак. о општинама, на дан 21. септембра сваке године, општ. суд. шаље надлежном првостеп. суду, на потврду, састављен азбучни гласачки списак у два оригинална примерака.

Ово законско наређење потпуно је јасно, и њиме се ограничава само то: кад је општ. суд дужан азбуч. гласач. списак суду послати. А кад ће првост. суд тај списак примити није условљено ништа, јер то наравно зависи од саобраћаја пошта. Тако исто не ограничава се ни то: да овај списак истог дана мора суду приспети и предат бити. Али и поред оваквог законског наређења и поступка општ. суда по истоме, ипак првостеп. суд оптужује општ. чланике кривично, што овај списак није првостеп. суду на време — 21. септембра — предат. Настаје питање:

1. Је ли он. суд и по чему дужан на дан 21. септ. сваке год. азбуч. гласач

списак предати, или само послати првостепеном суду;

2. Да ли је оп. суд одговоран, што је списак првостеп. суду после 21. септ. приспео или не, — кад све општине не могу бити у месту првостеп. суда, и

3. Сме ли оп. суд списак раније послати, и је ли дужан удесити, да исти првост. суду баш означеног дана приспео буде, и како треба да ту пошиљку врши: да ли као и сва остала званична акта, или са свим на некакав други начин?«

— На ова питања одговарамо:

По члану 21. г. закона о општинама, општински судови могу бити готови са азбучним гласачким списком и пре 20. септембра; али ако они то не стигну да учине, или нађу разлога да то у опште не учине, они га не морају закључивати пре 20. септембра.

На дан 21. септембра, морају *предати пошти* закључен списак за првостепени суд, јер се ни чланом 21. в. ни којим другим не условљава други начин пошиљања, нити се он може претпостављати, нарочито код оних општина, које су од првостепених судова толико удаљене, да је апсолутна немогућност, да се за дан дође до судског места.

Према овоме ако се извињајем утврди: да је пошта примила писмо са списком на дан 21. септембра, не може бити ни одговорности до општинских чланика.

III

Суд општине горњо-трешњевачке, актом својим Бр. 128, пита:

»Пресудом овога суда од 3. октобра пр. године Бр. 823, осуђено је једно лице на 30 дана затвора за дело из § 339 и 375 а кр. закона, и казна затвора замењена му је новчаном.

Осуђено лице стално живи у Босути среза качерског, а кривицу је учинило пролазећи кроз ову општину.

Како ово лице није имало готових пара да плати новчану казну, то је пресуда послата начелнику среза јасеничког са молбом, да је он пошље начелнику среза качерског на извршење.

Начелник среза качерског вратио је исту са изјавом, да он ни по ком закону није дужан и надлежан да извршује пресуде општинских судова, него да је то надлежан општински суд, који је пресуду и изрекао.

Како, међутим, као што је напред речено, осуђени не живи у овој општини, нити овде има какве имовине, то овај суд нема могућности да сам своју пресуду изврши.

Моли се уредништво за обавештење: Ко је надлежан да ову пресуду изврши и шта треба суд да уради да она не застари?«

— На ово питање одговарамо:

По члану 94. тачке 3. закона о општинама, општински судови сами извршују своје кривичне пресуде, наравно, кад је реч о њиховим грађанима који ту живе, или кад осуђени имају имовину у тој општини.

У случајевима, као што је овај. где је осуђени чак из другог среза, докле не допире власт општинског суда, који је пресуду изрекао, и кад осуђени нема никаквог имања у општини, где је пресуда изречена, пресуду мора да изврши она полицијска власт, било непосредно било преко дотичног општинског суда, у чијем срезу живи осуђени.

То одговара и духу § 286. кр. суд. поступка, а то налажу и обзири нужности и јавни интерес, да се изврши једна извршна пресуда.

Нека општински суд поново пошље, преко своје среске власти пресуду на извршење, а начелник среза качерског ако налази да није надлежан за њено извршење нека изазове сукоб у смислу чл. 144. тачке 7. Устава земаљског.

IV

Суд општине плочке у срезу жупском, актом својим Бр. 1137, пита:

»Суд овај, актом својим № 1137, од 23. августа пр. године, молио је то уредништво за објашњење: има ли кривице кад председник и кметови општ. суда казне некога по чл. 109. и 110. закона о општинама, а нису га предходно писмено саслушали но усмено, и то је назначено у пресуди, и коси ли се овакав поступак са чл. 11. Устава земаљског? па му још није дат одговор.

Моли се уредништво да што скорије по овоме даде објашњење«.

— На ово питање одговарамо:

Уставом од 5. јуна 1903. године, који у своме члану 11. поставља правило, да нико не може бити осуђен, докле не буде *надлежно саслушан* или законим начином позван да се брани, уведен је у живот закон о општинама од истога дана, који у својим члановима 109. и 110. дозвољава, да кметови и председници могу изрицати извесне казне над непослушнима, и да су њихове пресуде одмах извршне.

С обзиром на прилике, у којима се налазе председници и кметови кад изричу казне у смислу чл. 109. и 110. закона о општинама, не може се тражити, да они воде формалне извињаје, какви се траже полицијском уредбом и кривичним судским поступком.

То се не може. велимо, тражити од њих, јер они ове казне махом изричу ван општинске суднице, много пута и ноћу, н. пр. приликом гашења пожара, у пољу приликом разних извињаја, кулука и томе слично, те је физичка немогућност да се непослушни писмено саслушавају и пресуде доносе, него је довољно кад се *усмено позову од стране кметова или председника да се бране за непослушност*, па се они, по оцени ових, не могадну одбранити.

Овакав поступак задовољавао би чак и наређења чл. 11. Устава, јер се и тамо само тражи да се некоме пружи могућност одбране а не вели се на који ће начин она бити.

Ако би се хтело рећи, да је то регулисано полицијском уредбом и кривичним судским поступком, онда се на тај приговор пружа тај одговор, да је законодавац овим специјалним законом пружио ова права кметовима и председницима и поред овакве уставне одредбе, и да је овакав закон обвезан и за власти и за све остале. све и да би био у супротности са самим Уставом.

Према томе могло би се истаћи питање: да ли закон одговара одредбама уставним, али се никако не би могла оспорити његова важност, кад му не оскудевају услови из чл. 35. Устава, пошто су вршеном ревизијом закона о општинама од 1903. и 1905. па и оном од 24. децембра 1909. године ипак задржате одредбе из чл. 109. и 110. истога закона.

Из ових разлога погрешно је поступање оних првостепених судова, који у опште улазе у оцену ових пресуда кметовских и председничких, по жалбама осуђених, па их чак и ниште, јер они на то немају права, пошто су ове осуде извршне и против истих нема места жалби.

Наравно, да се судска надлежност не искључује у случајевима чл. 28. Устава, кад се подигне тужба против поменутих часника, ако они нису пружили могућност дотичнима да се *усмено бране*, или су учинили какву другу повреду права појединаца својим незаконитим радом.

Кад је, дакле, закон о општинама донесен суделовањем оба законодавна фактора (чл. 35. Устава), онда је он по чл. 117. Устава обвезан и за судове и они га морају вршити онако, како он гласи, све дотле, докле се не би укинуо на начин, који одређује чл. 116. истог Устава.

Наређење чл. 9. Устава, нема ничега заједничког са случајевима из чл. 109. и 110. јер оно говори о *притвору* а овде је у питању *осуда*.

Према овоме, кад год има оправданих разлога, кметови и председници могу изрицати усмене осуде по чл. 109. и 110. поменутога закона, пошто кривца позову *усмено да се брани*, па нађу да он свој поступак није могао оправдати, а осуда је међутим, неопходно потребна ради реда, безбедности или одржања угледа власти.

За овакав законити рад они неће одговарати.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Општински суд дужан је да сазове општински или засебан збор за раздвајање или спајање општина или села, по изјављеном захтеву дотичних грађана, у року од 10 дана, а ако он то не би учинио у овом року, онда ово мора учинити у року од пет дана од протеклог рока општински одбор.

Збор сеоана села Г.... на дан 9. децембра 1910. године донео је одлуку, да се село Г..... одвоји од општине д..... у циљу образовања нове општине под именом »општина г.....«.

Противу ове одлуке збора изјавили су жалбу надзорној власти Милан К. и Петар Р., из Г....., наводећи да не одговара закону:

1., што је противно чл. 34. тач. 4. закона о општинама овај збор сазвао општински одбор, а не општински суд;

2., што у смислу чл. 37. закона о општинама од дана сазива збора до дана збора није протекао законски рок, већ само седам дана;

3., што бирачки одбор није изабрао зборског деловођу из реда општинских службеника; и

4., што се из записника не види шта је збор одлучио.

Надзорна власт нашла је, да је ова одлука противна закону из ових разлога:

По чл. 8. и 34. закона о општинама за овај специјалан случај надлежан је био општински суд да реши о сазиву збора села Г.... у року за 10 дана од дана поднесеног захтева сељана истог села, па тек ако он то не би у томе року урадио, могао је одбор о томе решавати.

Међутим, из акта овог предмета види се, да су грађани села Г..... тражили сазив збора представком, коју су поднели општинском суду 28. новембра 1910. год., а да је општински одбор одмах у седници од 2. децембра 1910. год. — дакле, и не чекајући рок, који је законом општинском суду остављен — решио, да се збор сазове за 9. истог месеца.

Само, када општински суд не би наредио дан за сазив збора и о томе решио до 8. децембра 1910. године (чл. 8. зак. о општинама), имао би права одбор општински да интервенише и наређује сазив збора по одељку 3. чл. 37. закона о општинама. Он, у овом случају, није тај рок сачекао, него је ствар предухитрио и решавао оно, за што тада није ни био надлежан да решава.

По чл. 64. закона о општинама, који говори о конституисању нових општина, тражи се, да се и овај засебан збор мора конституисати према пропису чл. 37. овог закона, по коме од дана огласа до дана збора мора протећи најмање 15 а највише 20 дана, у који рок не рачуна се дан огласа и дан зборске радње. Из објаве о сазиву овог збора види се, да је збор објавом од 2. децембра 1910. године сазван за 9. децембра 1910. године, према чему није од дана огласа до дана збора протекло више од шест дана, а то је противно наведеном чл. 37. закона о општинама.

С тога је решењем од 21. децембра 1910. год. №12295, на основу чл. 152. закона о општинама, задржала ову одлуку од извршења, и сва акта послала Министру Унутрашњих Дела.

Налазећи, да је посматрање надзорне власти правилно, а зборска одлука села Г.... противна закону. Министар је писмом од 23. децембра 1910. године П№ 24662, на основу чл. 152. закона о општинама, послао сва акта овог предмета Државном Савету на коначно решење.

Трећи одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти, са разлога у њему изложених, правилно и на закону основано, па га је, на основу чл. 152. закона о општинама одобрио.

Одлука од 29. јануара 1911. г. № 12537.

Јос. К. Ст.

Сукоб између начелн. ср. грочанског и нач. ср. космајског, решен у I. одељ. Касац. Суда 20. новембра 1910. Бр. 13462.

Касациони Суд расмотрио је акта сукоба између начелника ср. грочанског и начелника ср. космајског због вођења истраге по делу паљевине и убиства Благоја Марковића, б. из М. Пожаревца, па је нашао, да је за довршавање истраге по овим делима надлежан начелник ср. грочанског према §§ 21., 36. и 37. крив. суд. пост. и то са разлога, што отворена и започета истрага против извесног лица решава питање о превенцији у случају сукоба надлежности, коју оба начелника од себе одбијају.

Искључиву надлежност за ислеђење једног дела добија, дакле, она власт, која је прва отпочела истрагу, а отпочињање истраге је рад иследне власти против извесног лица као учиниоца дела.

Овакву радњу предузео је начелник среза грочанског, водећи истрагу против појављених учинилаца овог дела Андрије Марковића и др. из М. Пожаревца, који се налазе у подручју његовог среза, и доносећи решење о притвору окривљених, које је и првостепени суд одобрио.

Све радње које долазе у припремни поступак и које служе за констатацију извршеног дела нису још радње на којима би се могла заснивати и надлежност за истрагу против лица која се јављају као учиниоци дела, а такве само припремне радње, јесу овде радње начелника ср. космајског, који је вршио увиђај на лицу места ради констатовања дела и испитивао сведоке.

Сукоб између чачан. првостеп. суда и начелства окр. чачан. решен у I. одељењу Касационог Суда 21. августа 1910. Бр. 9012.

Касациони Суд је р смотрио акта по предмету сукоба чачан. првост. суда са начелством окр. чачан.. а по оптужењу Милоша Јовановића - Тошовића и Перише Василијевића из Придворице, због заузећа, па је нашао да је надлежан првостепени суд за расматрање решења наченика среза трнавског од 26. јула 1904. год. № 4776, према §§ 15. и 16. полициске уредбе, јер се из овог решења види, да се у њему доносе одлуке о кривичној одговорности именованих лица за дело из § 375. а казн. зак. за које су именовани оптужени од стране начелства окр. чачанског наредбом № 4982, а таква решења према помен. законским прописима подлеже расматрању првостепених судова. Природу овог решења као кривичног не може изменити то, што се у њему доноси одлука и о упућењу на парницу, пошто је полициска власт према последњем одељку поменутог § 375. а. дужна да у исто време и у томе смислу потребну одлуку донесе.

То пак, што је ово решење било већ расмотрено од стране начелства округа чачанског и Господина Министра Унутр. Дела по постојећој жалби оптужених, није разлог који би могао утицати на опредељење суда, да ли је дужан да по овој жалби расматра ово решење, пошто одлуке ових власти, које су према §§ 15. и 16. полиц. уредбе апсолутно ненадлежне за расматрање решења које је у питању, не могу искључити суд да о законитости овог решења, као једино надлежан, донесе потребну одлуку, а ово у толико пре, што су ове власти и саме огласиле за ништавне одлуке своје донете, по овом предмету, што се види из акта начелства № 10501/910.

Сукоб између крушевач. првостеп. суда и Господина Министра Унутр. дела решен у I. одељењу Касац. Суда Бр. 11135.

Касациони Суд је расмотрио акта сукоба првостеп. крушев. Суда са Господином Министром Унутрашњих Дела, по предмету надлежности за расматрање пресуде начелства округа крушевачког од 31. јула 1910. год. № 9336, којом је на основу § 373. а. казн. законика Владимиру Ђокићу, ковачу из Крушевца, забрањено даље упражњавање ковачке радње, па је нашао, да је за расматрање ове пресуде надлежан првостеп. суд са ових разлога:

Пресудом начелства, која има бити предмет расматрања, забрањено је оптуженом Владимиру даље упражњавање његове ковачке радње, услед тога што власт налази да ову бесправно упражњава. Ова забрана радње, према § 310. тач. 6. казненог законика постоји као казна на коју се кривац, по закону може осудити, па се као таква има сматрати и у случају примене њене код § 373. а. истог законика, пошто се и у том случају она изриче као казна, која се по овом пропису на иступника има применити пре новчане казне у истом пропису предвиђене, а на коју се иступник осуђује у случају да противно пресуди забрањену радњу упражњава. Према томе, кад су по § 15. и 16. полициске уредбе, од надлежности првостепених судова за расматрање пресуда по иступним делима, изузете само оне пресуде, које би биле донесене по одредбама казненог законика по којима казна не може бити већа од 3 дана затвора односно тридесет динара, кад, дакле, за пресуде са казном ове врсте изузеће није учињено, онда је за расматрање таквих пресуда надлежан првостепени крушевачки суд.

Мишљење опште седнице Касационог Суда. од 31. јануара 1911. г. Бр. 1004.

Поводом захтева Г. Министра Правде од 22. јануара 1911. г. № 1250, да му Касациони Суд да своје мишљење о томе: *који се законски пропис има применити у случају, када по иступним кривицама сведоци или вештаци неће да дају исказе, или на дате исказе неће да се закуну, да ли ће се у таквим случајевима применити § 100. крив. пост. или чл. 110. зак. о општинама или пропис § 327. крив. зак.*, — Касациони Суд у својој општој седници у смислу тач. 2. § 16. свога устројства проучио је ово питање и односне законске прописе па је нашао:

Иступне кривице из треће части казненога законика ислеђују се и суде по свом нарочитом поступку, а то је по полицискоj уредби од 18. маја 1850. год. Законик о поступку судском у кривичним делима од 10. априла 1865. важи само за извиђање и суђење злочина и преступа — § 1., а не и иступних кривица, осим кад ове изузетно по § 163. и 210. кривич. суд. пост. извиђа и суди првостепени суд уз какав злочин или преступ, или кад се кривица коју је суд био узео као злочин или преступ, на претресу покаже као иступ. Према томе сведок или вештак, који не би хтео сведочити у извиђању какве иступне кривице, не може за то бити кажњен по § 100. кривич. суд. поступка ако се та иступна кривица не извиђа и не суди по кривичном судском поступку него се извиђа и суди по полицијској уредби, у којој би требало имати пропис који одговара § 100. кривич. суд. поступка. А не може ни по чл. 110. општинског закона ни по § 327. казненог законика, јер ту предвиђена дела друге су врсте.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Добросав Н., пекарски момак из Аранђеловца, украо је своме газди Радовану Мишићу, пекару, следеће ствари: 10 златника са ликом Краља Милана, 5 златника разних, 130 динара у разној монети, тапију од куће, две облигације Цветка Димића зидара, једна на 300 а друга на 100 динара, једну признаницу Срећка Крунића од 200 дин. и још неке хартије од вредности, па затим побегао.

Он је стар 19 година, висок, ћосав, плав.

Депеша начелника среза јасеничког округа крагујевачког Бр. 4689.

Петар Мишковић, кројачки радник, одговара за поништај ствари.

Он је стар 19 година, висок, сув, ћосав, смеђ, родом је из Б. Баште.

Акт кварта палилулског Бр. 1229.

Никола Младеновић, бив. књижарски помоћник, одговара за крађу. Он је стар 20 година, средњег раста, сувоњав, црномањаст.

Акт кварта палилулског Бр. 1303.

Никодије Петровић, из Кормана, има да се узме на кривични испит, али се налази у бегству.

Лични опис непознат је.

Акт начелника среза ваљевског Бр. 10548.

Сотир Станковић, абаџија из Ниша, има да издржи полицијски надзор, али се налази у бегству.

Он је стар 27 година, висок, црномањаст, црних танких бркова.

Акт начелства округа нишког Бр. 4395.

Добросав Ивковић, притвореник начелника среза ражањског, побегао је 7. ов. мес.

Он је стар 18 година, пегав по лицу.

Депеша начелника ср. ражањског Бр. 2182.

Светозар - Тодор - Грујић, из Миријева, извршио је опасну крађу у Пожаревцу, па затим побегао.

Он је стар 23 године, црномањаст, средњег раста, без бркова.

Акт начелства окр. пожаревачког Бр. 3434.

Марко Гудурић, бив. црквењак, одговара за опасну крађу.

Он је стар 28—30 година, смеђ, малих смеђих бркова, у сако грао оделу.

Депеша кварта теразијског Бр. 2230.

Илија Ивковић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику доносимо, побегао је 7. овог месеца са рада у Љубичеву.

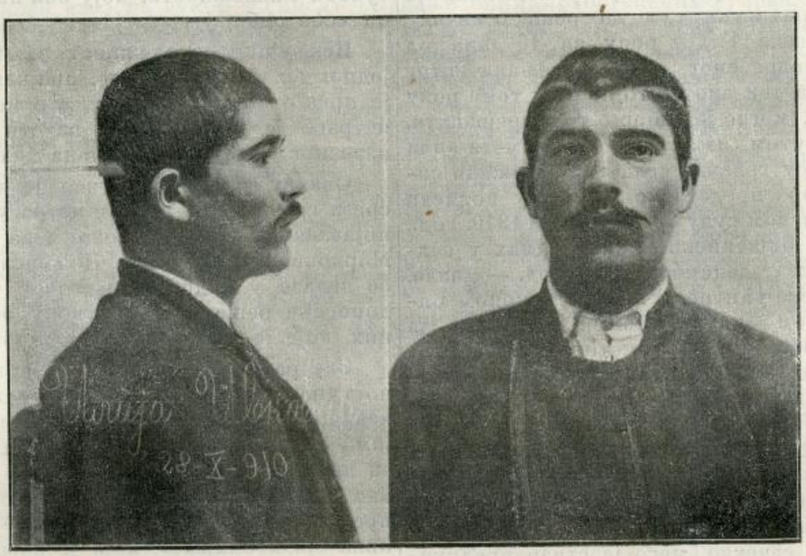

Он је родом из Ракинца у срезу орашком. стар 25 година, косе и бркова црних, очију угастито жутих. Од особених знакова има ожиљке од ране на десној бутини.

Депеша управе пожаревачког казненог завода Бр. 737.

Маринко Драгутиновић, скитачки Циганин, побегао је из притвора лесковачког првостепеног суда.

Он је стар 30. година.

Депеша начелника ср. лесковачког Бр. 5877.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

ТРАЖИ СЕ

Ђорђе Стојковић, из Сикирице, отумарао од своје куће и до данас се не зна где је.

Он је стар 21 годину, раста малог, дежмекаст, бркова малих, очију црних.

Депеша начелника ср. пчињског Бр. 3687.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ноћу између 27. и 28. прошлог месеца, украден је Стојану Јанковићу, из Турије, следећи алат: два велика чекића, два ручна чекића, два наковња, два шнајдевна са прибором, један француски кључ, једне кљеште поткивачке, једни велики мехови и један гуњ са десет динара у новцу.

Депеша начелника ср. звишког Бр. 2748.

Из радионице Драгутина Кнежевића, из Краљева, украдено је 50 кгр. вунене преље разних боја и две пакле памука.

Депеша начелника среза жичког Бр. 4596.

Код Станка Мартиновића, из Валакоња, нађен је са лажним пасошима један пар волова маторих по две и по године. Један је длаке жућкасто беле, а други жућкасто мрке. Оба су вола без жигова.

Депеша начелника ср. бољевачког Бр. 3188.

КРАЂА СТОКЕ

Светозару Миливојевићу, из Г. Јабучја, украдена су два коња. Један је матор 9 година, длаке мрко-доратасте, путаст у леву ногу са жигом положено «К», а други је матор 7 година, длаке мрко-доратасте, са жигом «В» оба некована.

Депеша начелника ср. тамнавског Бр. 3398.

Младену Ивковићу, из Дражња, украден је један коњ — пастув —, матор 3 године, висок 151 см. длаке зелене, брњаст.

Депеша начелника ср. грочанског Бр. 2987.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу и крадљивца.

МАНГУП СТОКА

У реону кварта савамалског нађено је једно мушко ждребе, старо две године, доратасто, у леву задњу ногу путасто и на челу цветасто.

Акт кварта савамалског Бр. 1804.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 11. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 20. МАРТА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, а на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решено је:

да се Димитрију В. Грудићу, секретару друге класе Управе вароши Београда, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Овим се указом замењује указ од 9. фебруара ове године.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. марта 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за секретара прве класе Управе вароши Београда Љубомира Ј. Рајића, начелника среског у пензији, са годишњом платом од 3031·20 динара, колико је и раније имао.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. марта 1911. год., у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ОРГАНИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈЕ У ИТАЛИЈИ

Италија је, за кратко време од како се ослободила и ујединила, показала огромне напретке у свима правцима државнога и културнога живота.

Њена је новија историја прилично слична нашој, а од наше отаџбине не разликује се много ни по брдовитошћу свога терена, ни темпераменту народа. Отуда је од интереса за нас видети уређење унутарње управе, а особито организацију борбе противу криминалитета, која је врло добро изведена.

Ну пре но што пређемо на само излагање полицијске организације, да се дотакнемо у главним потезима организације државних власти у опште у тој младој краљевини.

Законодавну власт врше *Краљ* и *Парламенат*, који се састоји из два дома: *коморе* (Kamera dei deputati), у коју народ бира непосредно и тајно 508 својих представника, и *сената*, у који улазе сенатори именовани краљевим указом из највишег племства и сталешких и професионалних категорија, предвиђених уставом. И народни посланици и сенатори отправљају своју дужност бесплатно.

Извршну власт има *Министарски Савет*, који састављају десет министара: унутрашњих дела, спољних послова, војни, марине, правде и црквених послова, просвете, финансија, благајница, (tesoro), грађевина и народне привреде са индустријом и трговином.

Судску власт имају независни судови: *касациони* којих има шест — пет за грађанске ствари и један за кривичне у Риму за целу земљу, *апелациони*, *првостепени са поротним* и *претори* — среске судије. Само су последњи — претори — покретни и њихова се надлежност простире у кривичним стварима на кривице које се казне до 6 месеци, а у цивилним на процесе до 3000 дин. вредности. Сем тога по општинама постоје још и *примирителне судије* (Konciliatori), чија се надлежност простире само на грађанске предмете у вредности до 50 дин. Ове кончилијаторе поставља сваки државни тужилац у своме делокругу из поштенијих и писменијих грађана, обично адвоката. То је почасно и бесплатно звање, које његовим носиоцима побољшава само друштвени положај и ставља у изглед извесне моралне бенефиције и одликовања.

Поред *државних тужилаца* за кривичне ствари у сваком апелационом центру постоји по један *државни адвокат* (avocatore erariale), који у грађанским стварима заступа интересе државе према трећим лицима или удружењима. Они стоје под генералним ераријалним адвокатом, као шефом засебног надлештва у Риму, које би одговарало нашем државном правобранилаштву при министарству финансија.

Државни Савет и *Главна Контрола* имају скоро исте функције као и код нас.

Министарство Унутрашњих Дела.

Италија се, као и Србија, дели на округе (69 на броју), округи на срезове, а срезови на општине. На челу целе струке стоји Министар Унутр. Дела.

Министарство унутрашњих дела дели се на четири одељења или *четири генералне дирекције:* јавне сигурности, затвора, администрације и народног здравља, са генералним директорима и вицедиректорима на челу; свака дирекција дели се на по неколико дивизија — пододељења, са дивизионим шефовима на челу, а дивизије се, опет деле на секције, којима управљају секциони шефови.

Ми ћемо се овде задржати само на *генералној дирекцији јавне сигурности* (Directione generale di polizia sicureza), која управља целом полицијом у земљи. Шеф овог одељења носи титулу *генерални директор јавне сигурности.*

Дирекција јавне сигурности дели се на три дивизије — одељка: *лични, кривични* и *тајни* са дивизионим шефовима на челу, а сваки од ова три одељка дели се на секције.

Лични отсек води старање о полицијском персоналу, његовом изображењу, постављењима, унапређењима итд.

Кривични отсек брине се о криминалитету у земљи и његову сузбијању, и

Тајни или политички отсек, који у првом реду води контролу над анархистичким покретом, а по том и свим оним личностима и појавама, које су противне постојећем поретку.

Генерални директор јавне безбедности је заступник министров у полицијским пословима. Он централише све што се може централисати и у име министрово издаје опште или делимичне расписе, наредбе и упутства и води надзор над радом полицијских органа у целој земљи. Тај надзор он врши и непосредно преко шест генералних инспектора, кад год треба да се што извиди код локалних власти или кад природа послова захте директну измену погледа између појединих власти и дирекције. Особита се пажња обраћа на једнообразност, без које нема добре полиције, водећи ипак рачуна и о локалним диференцијама.

Веома важна функција Централе је у постављању, изображењу и унапређењу полицијских службеника.

Чиновници министарства унутрашњих дела деле се на три категорије:

Управни чиновници, са правном спремом, у коју категорију спадају на првом месту окружни и срески начелници, са помоћним особљем: комесарима, вицекомесарима, делегатима итд. Плата чиновника ове категорије почиње са 2000, па се завршује са 12000 динара.

2. *Рачунски чиновници,* где спадају благајници, контролори и остало помоћно рачунско особље. Плате ове категорије су од 2000—6000 дин.

3. *Канцеларијско особље* — које врше архивску и унутарњу канцеларијску службу. Њихове су плате од 1500—4000 дин.

За сваку од ових чиновничких категорија траже са нарочите квалификације и испити.

Шеф округа је префето — окружни начелник, представник владе у округу и један од највиших положаја у чиновничкој јерархији. Као представник извршне власти у округу он с једне стране управља округом и контролише самоуправна тела, а с друге стране врши и општу полицијску службу. Као заступник и помоћник додељује му се један опет висок управни службеник, т. зв. консељере делегато — бивши наши помоћници начелства.

Као год што се само министарство дели на четири главне дирекције, тако се и окружна начелства — префетуре — деле на четири одељка, којима на челу стоје саветници начелства — conseglere di prefetura.

Чисто полицијску службу префекти врше преко нарочитих чиновника, који се у варошима преко 100.000 становника зову *квестори*, а у варошима мањим од 100.000 становника *комесари,* који локалном полицијом самостално и под својом личном одговорношћу управљају. али ипак под надзором и контролом окр. начелника.

Срески начелници — suprefeti — су шефови срезова и агенти окружних начелника, преко којих ови воде надзор над самоуправним телима.

За заштиту само имовне сигурности на железницама — дакле само за крађе, постоје нарочити *железнички комесаријати*, и то у центрима сваке од седам железничких области и на већим железничким станицама, само што су последњи више за одржање реда и сигурности на самој станици, а први преко својих нижих органа — 2 до 4 вицекомесера и делегата са десетак гвардија у цивилу — стално су у покрету по возовима и воде истраге за све крађе које се на пругама дотичне железничке области десе. Железнички комесари стоје непосредно под министром ун. дела, а поред плата од железничке управе добијају извесне гратификације.

Ниже управно и полицијско особље по окружним и среским начелствима и комесаријатима представљају вицекомесари и делегати, који би одговарали нашим писарима.

Спољна полицијска служба сигурности врши се у варошима преко нарочите *варошке жандармерије,* — guardia di cita — која искључиво стоји под полицијском влашћу, и *пољске жандармерије* — carabinieri — једне чисто војне установе, која је за полицијску службу прндодата министру унутр. дела. Првих сада има у Итилији 12000, а других 25000. И о једнима и о другима биће говора у засебном чланку.

Председници општина су представници општинске власти, који се под надзором виших управних власти старају о општинској и пољској полицији где нема државне, поред осталих законом одређених атрибуција. Они се бирају на три године и дужност отправљају бесплатно, због чега их, свакако, управне власти и не могу кажњавати административно, ма да их под извесним погодбама могу сменити. Одборници се бирају на шест година, али половина коцком отпада сваке треће године.

За све врсте државних чиновника у полицијској струци траже се, као што смо поменули, нарочите квалификације. Поред опште спреме траже се и нарочита стручна знања, како за највише, тако и за најниже функције. Поред правних наука и положеног државног испита за више полицијске чиновнике тражи се и уверење о свршеној „научној полицијској школи" д-р Отоленгија (la Scuola di Polizia scientifica), а за звање комесара после 9 год. службе нарочити испит. Сличне, само ниже школе траже се и за друге ниже полиц. органе. Све те школе стоје под надзором генералнога директора јавне сигурности и због њихове важности о њима ћемо засебно говорити у једном од идућих бројева.

Биће од интереса да изложимо, на послетку, и како су у Италији полиц. чиновници награђени.

Окружни начелници се деле на две класе: II кл. са 10.000 дин. годишње плате и I кл. са 12.000 дин. Сем тога сваки начелник у префектури добија удобан и потпуно меблиран бесплатан стан, а за тим и додатак од 3.000 до 24.000 дин. годишње на репрезентацију, према величини округа и вароши у којој седи. Има округа који су тако мали, да се и не деле ва срезове (то изузетно) и ту, још и ако је и окружна варош мала, добија 3, 4, 5000 дин., а у већим варошима, као што су Рим, Напољ, Милано, Флоренција итд. добија свих 24000 дин. пошто мора да у високом великоварошком друштву достојно репрезентује владу. Кад напоменем поред ових великих доходака да се окружном начелнику као млађи јавља дивизиони генерал и да са тих места иду врло често за министре и посланике на страни, онда се може мислити колико су високи ти положаји и какав углед њени представници уживају.

Помоћници начелства имају 8000 до 9000 дин.

Квестори (шефови месне полиције у варошима преко 100.000 становника) од 7000—8000 дин.

Саветници начелства од 4—6000 дин.

Срески начелници исто толико.

Комесари од 4—6000 дин.

Вицекомесари и делегати (писари) од 2—4000 дин.

У престоници сви добијају нарочити додатак због скупљег живота.

Чиновници су као и у другим струкама стални и не могу се отпустити без кривице и пресуде дисциплинског суда.

Право на пензију стиче се после 25 година службе, а ако каквим случајем, без своје кривице, морадне пре тога напустити службу онда ако нема 10 година службе не добија без нарочитог законодавног овлашћења ништа, а ако има више од 10, а мање од 25 година, онда прими од једном за свагда онолико годишњих плата, колико је прешао 10 година. Влада има право да држи такве чиновнике и 4 године на расположењу, да би стекао право на пензију или иначе. Кад чиновник наврши 40 година службе, у полицији мање — 35, онда може с правом тражити пензију и добија $^5/_6$ своје последње плате као највећу пензију.

При министарству постоји нарочита комисија, која води старање о унапређењима чиновника, да она буду правична и по личним способностима дељена, те лошији не може прескочити бољега.

Италија је парламентарна земља par excellence, али је полицијско чиновништво ипак одстрањено од политике. По томе, по стручној спреми чиновника, по њиховој сталности и осигураности, као и многим другим одликама, италијанска унутарња управа може нам послужити као пример.

Жив. А. Лазић.

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

Хаген (Vorsatz 168) да се угодна последица, која није непосредни циљ делања већ само позитивни мотор *жели*, а не *хоће*. Исто је тако и са удаљеним могућним последицама. Оне се баш због те удаљености само желе. Ова примедба није тачна. Појамна разлика између хотења и желења, као што је Бар тачно приметио, јесте у томе, што ми *хоћемо* оно за чије наступање сматрамо као каузално дејствовање свога Ја, а *желимо* оно што нам је угодно, али на чији поступак каузално не деламо. Престава споредне последице проузрокује нашу вољу и наше делање, ми се старамо за њено остварење, а тако је исто и са удаљеним могућним последицама. Отуда су све оне предмет нашега хотења.

Кад је виновник једновремено тежно да оствари од више могућих последица само једну, онда, ако му је свеједно која ће то бити, долус се зове alternativus (на пр. иду неколико људи у реду један поред другог. Пуцам да убијем ма кога — војника на пр. у стрељачком низу); ако је пак виновник у првом реду желео једну, па тек њу ако не оствари, другу последицу, ондаје у старијем законодавству и литератури говорено да постоји dolus eventualis. Овај је појам међутим сасвим напуштен и данас се под евен-

туалним долусом, као што ћемо доцније видети, разуме нешто друго.

II. Нужне последице радње.

Са последицама којима тежимо и чије остварење желимо, те их према томе несумњиво *хоћемо*, могу бити тесно и нужно везане друге последице, које ми не би желели, па их саме за себе не би ни хтели. Преставе тих последица према којима смо равнодушни и које су нам чак и непријатне, нису створиле акцију наше воље. Отуда ми њих саме за себе нећемо. Али оне чине један нераздвојан комплекс са последицама које желимо и које хоћемо, и које су биле решавајући мотор наше воље. Из тога комплекса ми непријатне последице не можемо да издвојимо. Ми морамо хтети или све или ништа. Кад ми уз жељене остваримо и са њима нераздвојно скопчане нежељене последице, онда смо ми несумњиво хтели и једне и друге. Да бисмо хтели индиферентне и нежељене последице, које су тесно везане са жељеним последицама, нужно је да смо их знали, да су у нашој свести конфигурисале њихове преставе у моменту формирања акције воље.

Ван свако је дискусије ово тврђење кад је реч о нужним средствима за постигнуће циља. Макако да су средства сама за себе непријатна, ипак ко хоће циљ мора хтети и средство. Газда од куће може добијати кирију стана само тако, ако беспосленог радника избаци из стана. Ма колико да му је непријатно оставити сиромашну породицу на улици ипак он то мора *хтети*, ако хоће да постигне циљ, да му кућа доноси прихода.

Средства за циљ хоће се не због свога позитивног делања на формирање воље, јер она чешће сама би за себе баш негативно делала, већ услед њихове *нераздвојне сиреге са циљем*. Отуда у свима случајевима, и кад није реч о средствима, где се год једна последица позитивно хоће а са њом је нужно везана друга последица, хоће се и та друга последица, па ма она сама за себе била непријатна. Наравно у сваком случају жељене последице по интензивности свога дејства увек пресеку нежељене јер кад би било обратно не би ни дошло до одлуке воље.

Противник тврђења да се нужне нежељене последице радње хоће јесте Хутер (Hippel, Granze 90.). Он признаје да је обележје умишљаја хотење последице. Али то хотење може бити двојако. Човек може хтети да *произведе* (Herbeiführen-Wollen) једну последицу, или да је прими, подноси, *отрпи* (Hinnehmen, Erfragen, Drulden-Wollen). Ово разликовање није тачно. Произвођење једне последице може да се постави на супрот њеном *примању*, подношењу, али тада то значи ово: произведена је последица коју смо ми остварили, на њен постанак каузално делали; примљена је последица коју је произвео неко други или је она из природе постала, остварила се дакле једним од наше личности одвојеним каузалним током. Али чим смо ми створили ма само једну непосредну погодбу за наступање последице ми смо је тада проузроковали, произвели, па према томе и хтели, а не само примили, отрпели.

III. Dolus eventualis.

I. Кад ми директно деламо на остварењу једне последице али предвиђамо да може наступити и нека друга нама *индиферентна* или *непријатна* последица, која *није нужно везана* за последицу што је желимо, онда може ли се та евентуална последица *хтети?* То питање је суштина евентуалном долусу а у исто време крајња међа простирања људскога хотења.

Одлика је евентуалног долуса ово:

а.) да ми тежимо остварењу једне последице, али да предвиђамо да поред те или место те могу настати још и друге последице.

б.) да ми не предвиђамо извесност наступања тих других последица, већ само могућност, вероватност; и

в.) да ми те друге последице, које могу наступити не желимо, већ су нам оне индиферентне, или су нам чак и миле. Отуда нам је право ако оне не наступе, или би чак желели да не наступе.

Ако те могуће, евентуалне последице, које предвиђамо, ипак наступе, онда, јесмо ли их остварили долозно? Долуса ће бити ако су те последице остварене вољно. Отуда се ово питање преобраћа у друго: је ли могућно хтети и оне последице које нису нужно везане са жељенима, а које саме по себи не желимо?

Општа је сагласност, готово, у литератури кривичнога права да се у оваквоме случају последица *може хтети*, али не *мора*. Отуда, кад се последица *хоће* постоји евентуални долус, а кад се последица *неће* онда постоји свестан нехат. За то на овоме пољу лежи граница између умишљаја и нехата.

У литератури се чешће вели како виновник хоће последицу само „евентуално“. „условно“, „тек ако она наступи“. По томе би онда евентуални долус био једна особита форма наше кривице. Разликовао би се од обичнога умишљаја по томе што се код овога последица хоће *ире* њенога остварења а код евентуалнога долуса тек на случај остварења, дакле после њега.

То је погрешно. И код евентуалнога долуса хотење последице мора постојати пре њеног остварења. То хотење, воља, није ништа друго већ једна импулсивна психолошка акција која изазива покрет мишића и преко њега ствара последицу. Воља је узрок последици и отуда она као узрок безусловно и у свакоме случају мора егзистирати пре последице. Кад се међутим рече да виновник последицу хоће тек ако она наступи, онда се тим тврди једна логична немогућност: да последица постоји пре узрока. Или још горе: да се евентуална последица пре њеног остварења истовремено и хоће и неће. И то је логична немогућност. Хотење значи егзистенцију воље, нехотење значи неегзистенцију воље. Нешто не може једновремено и егзистирати и неегзистирати.

Воља као психичко расположење не може зависити ни мало од наступања или ненаступања једне материјалне чињенице као што је последица. Наступи ли последица онда се она хтела још раније. Не наступи ли пак, онда је акција воље остала у покушају, чија ће кажњивост зависити од тога да ли егзистирају потребни елементи кажњивога покушаја. Воља пак у оба случаја остаје иста.

Према томе евентуални долус није никаква нарочита форма личне кривице већ је и он, у небитним елементима варнуебилан долус јер му је суштаствено обележје хотење последице.

За појам овога долуса употребљују се у литератури најразличитије речи: „Пристанак“, „добровољан пријем“, „оправдање“, „саглашавање“, „усвајање“, „рачунање са могућношћу наступања последице“ итд. или како Франк каже, виновник размишља па се одлучује: „најзад право ми је баш ако и та последица наступи“. Виновника не може да задржи од делања предвиђање противправне последице. Она не може да буде решавајући отпорни мотор креацији воље те он виновник ценећи више своје задовољење, свој интерес него правни поредак предузима радњу и производи последицу.

Све су ово описи који су врло корисни јер судији дају могућности да у конкретноме случају увек донесе правилну одлуку. Кад се један појам, једна правна установа, правилно разуме, па ма ми не нашли довољно тачних речи за његово дефинисање, то за практичан рад у правосуђу неће бити од штете. Тежина је дефиниције у њезиној генералности. Са конкретним случајем је врло лако оперисати.

Али ако појам евентуалног долуса треба да се утврди као научни појам, онда се мора показати његова психолошка особеност, која га одваја од осталих облика долуса. Још више мора се показати психолошка могућност да се може хтети једна последица која је сама за се отпорни мотор креације воље а није нужно везана за позитивне моторе креације воље. Ту нам могућност пружа Франкова формула, о којој ће се ниже говорити.

Противници појма евентуалног долуса јесу *Бар* и *Штос*. Обадва они постављају дефиницију воље из које после дедуцирају садржину њену. Суштина је воље *тежња* да се оствари стање које се предвиђа. Воља је такво духовно стање у коме човек тежи да оствари последицу, коју предвиђа и за коју мисли да је својом акцијом може произвести. Нешто хтети значи на овај начин нечему тежити. Умишљена је само она последица која је тако остварена. Где нема тежење на последицу, ту нема ни њеног хотења. Према томе вољне су, хоће се само оне последице, којима смо тежили и само оне. Ипак Бар признаје још једну групу последица које чине садржину воље. Те су последице *нужно везане* за жељене последице. Такве се последице узгредно хоће (mitwollen). У евентуални долус пак долазе равнодушне и нежељене последице за којима се тежити не може нити се оне могу хтети. Отуда је овај облик долуса немогућан.

Присталице евентуалног долуса мешају две ствари: умишљај повреде (Verletzungsvorsatz) и умишљај загрожавања (Gefährdungsvorsatz). Неистинита је вештачка поставка да се код евентуалнога

волуса виновник сагласио са последицом. У ствари ту никад нема хотења последице, повреде (Verletzung) већ хотења угрожавања тога правног добра, стварања опасности за његову повреду (Gefährdung). Кад ја знам да ће из моје радње, којом хоћу да повредим једно правно добро, врло лако произаћи повреда и другога правнога добра, онда ја у истини хоћу двоје: прво, да повредим једно правно добро, друго, да створим опасност повреде, да угрозим друго правно добро.

Појам „примити", „сагласити се са последицом" психолошки је нетачан, вели Бар. Нема никаквих међуступњева између угоднога, неугоднога и равнодушнога. Какав је нарочито то облик хотења „сагласити се".

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ

(1905—1909 год.)

(НАСТАВАК)

Ако би се усвојио овај предлог о повећању жандармерије у местима која стоје рђаво у погледу криминалитета, онда би полицијским старешинама ових места требало наредити да нове жандарме, као и старе које већ имају, не држе при канцеларијама ради параде и одајијских послова, већ да их употребљују за стално патролирање, надзор над сумњивим местима и хватање криваца у округу, односно срезу.

Жандарми ови могли би се, тако исто, корисно употребити за контролисање општинских ноћних стража (које треба стално да постоје у местима која стоје рђаво у погледу криминалитета), лица под надзором, бивших и условно отпуштених осуђеника, познатих јатака и крадљиваца, у опште сумњивих личности и путника, као и за све полицијске послове који се односе на одржање јавног реда и заштиту личне и имовне безбедности. Са мало више добре воље и иницијативе среских начелника, од ових жандарма с једне, и општинских стражара, пандура, пољака и пудара с друге стране, могла би се комбиновати једна врста стално и организоване пољске полиције, под надзором среских начелника, а уз припомоћ општинских председника.

Кад је пре 3 год. у познатом париском удружењу „Société Général des Prisons" дискутовано питање о реорганизацији полиције у Француској (Полицијски Гласник за 1908. год. стр. 306), тада је, као пример добре и јевтине пољске полиције, истакнута пољска полиција у Бугарској, која у ствари није ништа друго до савршенија организација наших ноћних општинских стража.

По закону „*За полицијата в селските општини*" од 16 марта 1905 год., у Бугарској је председник општине шеф локалне, општинске полиције, и као такав, има сву потребну власт за констатовање и истраживање злочина и преступа. У сваком селу, удаљеном од главног општинског места, постоје специјални помоћници општинских председника (кметова) са овим истим правима.

Под управом општинских председника и њихових помоћника стоје:

а) *локални полицијски агенти;*
б) *пољски чувари;*
в) *чувари шума;*
г) *чувари стоке;* и
д) *ноћни стражари.*

На сваких 100 кућа мора бити по један полицијски агенат и по један пољски чувар, а на сваких 300 кућа по два полицијска агента и по три пољска чувара. Ови људи оружани су и униформисани. Осим њих постоје и приватни чувари, које може држати сваки појединац који има више од 50 хектара груписане земље.

„Али има још и нешто боље — вели г. Фрережуан ди Сент, референт удружења по овој ствари — Сваки становник учествује лично у одржању своје и својих суграђана сигурности. Ноћна је стража једна врста националне страже, у којој узима учешћа сваки здрав грађанин. Једна група, састављена најмање од 6 лица, крстари сваке ноћи по општинској територији у циљу надзора. Половина од ове групе стражари до пõноћи, а половина од пõноћи. На случај да неко од ових стражара погине или буде рањен у вршењу стражарске дужности, његова жена и деца имају права на пенсију или на накнаду трошкова око лечења".

„И кад је овако у једној малој земљи — завршује г. Фрережуан — која располаже са много мање средстава но Француска, зашто се не би и у Француској помоћу довољне полиције осигурала сигурност грађана, кад је ова сигурност главна дужност — raison d' être — сваке владе?".

7. Закон о јавној безбедности пружа Министру Унутрашњих Дела још једно моћно средство за заштиту јавне безбедности, а то је овлашћење за подизање сталних жандармских караула поред путева и на опасним и усамљеним местима. У колико ми је познато, са овим овлашћењем није се до данас користио ни један министар, а има, међутим, више места у којима би ове карауле биле од неоцењене користи (примера ради да поменем Марковац).

8. За успешно извођење изложених мера неопходно је потребно, поред онога што смо већ напоменули, још и ово:

а) да се у округе и срезове, који стоје рђаво у погледу криминалитета, постављају најбољи полициски чиновници, а нарочито старешине;

б) да се при самом Министарству Унутрашњих Дела установи нарочито *одељење за јавну безбедност*, које би се искључиво старало о свему што се односи на јавну безбедност у земљи, и под којим би стајала стална и окружна жандармерија и антропометријска одељења. Овакво одељење постоји у Француској још од 1871 год. под именом *Одељење Опште Сигурности.*

Ако се не би нашло разлога, да се ствара ново одељење при министарству, могао би се — и то би био краћи пут — проширити делокруг рада Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства. У овом случају требало би у почетку чл. 4. зак. о овом одељењу додати само овај став „*да се стара о јавној безбедности у земљи*". Ово би било у толико згодније и целисходније, што Антропометријско-Полицијско Одељење већ има дужност да прибира податке о кретању криминалитета у земљи, као и да води евиденцију о осуђеним личностима;

в) да се што пре донесу потребне допуне у кривичном закону, по којима би се професионалне скитнице и коцкари судски кажњавали; и

г) да се законодавним путем спречи злоупотребљавање алкохола, и ограничи продаја и ношење оружја.

Представљајући се Народној Скупштини, данашња Влада изјавила је у својој познатој декларацији да ће реформисати полицијску струку „*како би се послови* — као што се то у декларацији вели — *који по својој природи не иришадају полицији од ње одвојили и служба извиђања кривица, извршења судских одлука и санитета што правилније отправљала, а полиција што више концентрисала на службу безбедности и опште администрације*".

Сматрамо за дужност, да поводом овог кажемо неколико речи:

Питање о реформи наше полиције, чија се организација, у главноме, датира још од пре пола века, одавно је већ постало акутно, и с тога је излишно доказивати неопходност ове реформе.

Готово све наше државне институције претрпеле су до данас знатне измене у својим првобитним организацијама — измене које су захтевале развитак и потребе савременог друштва — само је наша полиција — тај општи и неопходно потребни помоћник свих ових установа — остала, у главноме, неизмењена. Било је, дакле, већ крајње време да се једном приступи овој реформи; али, по нашем скромном мишљењу, за потпуну реформу полиције неће бити довољно само одузети од полицијске власти истраге, извршења и санитетске послове, *већ је још потребно да се ова реформа расирости и на најважнију — локалну — општинску полицију: да се створи здрава и јака општина, која ће бити у стању да својим суграђанима увек пружи прву и неопходну помоћ у заштити личности и имовине.* Ми, дакле, налазимо *да је, пре свега, потребно уредити општине у Србији, јер су оне камен темељац целокупне наше унутрашње администрације, која ће рамљати све дотле, док јој се не постави здрав темељ.*[1]

Душан Ђ. Алимпић.

---

[1] У току штампања ових редака сређени су у Антропометријско-Полиц. Одељењу подаци о криминалитету за прошлу, 1910. год. и они су, у главноме, повољни. *Општи број најтежих кривичних дела* (убиства, детоубиства, покушаји убиства, разбојништва паљевине, опасне крађе и злонамерни поништаји туђих ствари) спустио се у овој години на **3468** (према *4307* у 1905; *3694* у 1906; *3964* у 1907; *4039* у 1908, и *4020* у 1909 год.), а број *убиства* на **378** (према *469* у 1909; *480* у 1908; *415* у 1907; *470* у 1906 и *466* у 1905. год.). *Разбојништава* је било **122**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Тако сам примљен. Те ноћи спавао сам са љубазним лакрдијашем, а изјутра устали смо на достојанствен глас директоров. „Ти рече ми он показујући ми лампе и светњаке, ти ћеш све то чистити и дотеривати како треба, то је твој посао, јеси ли чуо? После ћеш почистити кафезе животињама и помести салу.“ Радио сам посао који ми се није допадао; на лој сам се грозио, а непријатно ми је било са мајмунима, који видев ме непознатог узбуђиваху се и невероватно се усиљаваху да ми ископају очи. Али ја сам морао да трпим. Кад сам свршио посао рече ми директор да он води о мени рачуна, и ако продужим слушати он ће ми још учинити. Око десет сати био сам врло гладан, јер сам рано устао, а нико и не помишљаше на доручак и ако је директор рекао да ће ми давати стан и храну. Био сам већ малаксао кад ми донеше парче црног хлеба, тако тврдог да га нисам могао ни гристи и ако сам имао чврсте зубе и ужасан апетит, те бацим већи део животињама. У вече сам морао да палим лампе. и како, по навици, не показах погођену бразину, директор, који је био и иначе груб, укори ме, па се то понови и сутра и следећих дана. Ни месец дана не беше истекао, а био сам за жаљење; одело ми је било сво масно од лоја и масти, и поцепано на рите од мајмуна, а гад ме поједе; од глади био сам смршавио да ме не би могли познати. И тад сам се понова са кајањем сећао очеве куће, где сам био одморан и обучен, где се нисам имао бринути за мајмуне.

Једно јутро рече ми Комис да је размишљао о томе, за шта ја имам способности, и да је дошао до закључка да ћу бити одличан скакач. И он ме предаде господину Балмату, званом „Мали Ђаво“ и нареди му да ме учи. Имао сам по две три лекције на дан; у првој за мало ми учитељ не сломи ребра. На крају треће недеље успео сам био да савршено тачно изведем „рибљи скок“ „мајмунски скок“, „скок страшљивца“, „скок пијанице“ итд. Одушевљен мојим успехом учитељ уживаше да ме и даље учи. а ја сам сто пута помишљао при учењу да ће ми ишчашити удове. После ме стаде учити тешким уметничким стварима; с дана на дан било је све теже. На првом покушају „великог скока“ хтео сам се разбити; на „ловачком скоку“ сам спљескао нос. Рањав, изубијан, без воље за тако тешко гимнастику, известио сам Комиса да сумњам да ћу бити добар скакач. — А, ти сумњаш, каже он, и опали ме неколико пута корбачем. Од овог момента Балмат ме више није учио те се вратим лампама.

Кад је Комис дигао руке од мене почео је се бринути Горније, и једног дана, кад ме је измлатио више него обично (а то уживање он је делио са Комисом) рече ми, мерећи ме од главе до пете и посматрајући са очевидним задовољством моје подерано одело кроз које је вирило месо, — „Ја сам задовољан с тобом, таман си онакав каквог тражим, ако умеш бићеш срећан. Од данас пустићеш да ти расту нокти, коса ти је већ довољно дугачка, готово си го, а остало дотераћемо ораховим лишћем“. Нисам знао на шта мисли Горније, али он зовну мога пријатеља лакрдијаша и нареди му да донесе тигрову кожу и буздован, што лакрдијаш донесе одмах. „Ти си дивљи човек са југа и још људождер, једеш само сирово месо, узбуђујеш се чим видиш крв, и кад си жедан гуташ ситан шљунак, пушташ само оштре и страшне гласове, бечиш очи, покрете имаш испрекидане, а идеш само скачући. У осталом угледај се на овог шумског човека који је био у кафезу бр. 1.“ За време овог обавештавања приметим крај мојих ногу један ваган пун округлих камичака и до њега петла који покушаваше да ослободи везане ноге. Горније дохвати петла и даде ми га говорећи „гутај!“ Ја нисам хтео. Он настави претити ми али ја сам одговарао и затражим отпуст, и као одговор на то добијем кишу шамара, да ћу памтити Горнијеву руку. Раздражен оваквим поступањем зграбим једну мотку и зацело бих убио господина природњака да цела трупа не скочи на мене, издеветаше ме поштено, и ногама и рукама, и избацише ме на врата.

После неколико дана сретнем се у истој кафани са неким комедијашем и његовом женом, упознам се с њима и већ сам рачунао да од њих видим неку вајду. Муж ме жаљаше много што сам такве судбине био и упоређиваше ме са пророком Данилом у лавовској пећини. Видео сам да је више студирао и боље изучио друге ствари него ли драме које је играо, али он је после водио по паланкама једну драмску трупу, а може бити води је још, те зато прећуткујем његово име. Овај путујући директор био је врло духовит, али то његова жена није примећавала, а примећавала је врло добро да је ружан. Она је била од смеђих примамљивих жена са дугим трепавицама, којима се срце лако као слама пали. Она је била врло млада, није имала ни шеснаест година. а муж јој је имао тридесет пет. Како у кафани није било другог места пријем њима. надао сам се да ће ми дати какав савет, а они ми дадоше доручак и честитали су ми на храбрости што сам се ослободио тираније Горнијеве, кога су они називали мечкарем.

Кад си већ слободан, рече ми идол, пођи с нама, биће нам од помоћи, јер кад буде троје не ће бити паузе и програм ће бити богатији. Шта ти мислиш Елиза?“ Елиза одговори нека ради како хоће, она прима и у исто време баци на мене један поглед који ме увери да она доиста није против предлога, и да се ми за чудо разумемо. Примио сам са захвалношћу нови посао и већ сам на првој престави играо. Услови беху куд и камо повољнији него код Горнија. Елиза и поред моје мршавости пронађе да нисам ружан и после три дана признаде ми да јој се допадам, а ја, наравно, нисам био незахвалан и ми бесмо срећни. Код куће ми се шаљасмо, смејасмо и уживасмо, а муж све то сматраше за детињарију. За време представе седели смо у једној прегради направљеној од платна, на којој беше написано Théâtre des variétés amusantes“; Елиза је била десно од мужа, а ја десно од ње, а кад би она изашла да обиђе улазе и излазе, ја сам заузимао њено место. Једне недеље престава беше у највећем јеку, публике много, муж Елизин играо је; остало беше још једно његово соло („жандарм на стражи“) али он га је хтео изоставити и викну ме „помоћниче“. Ми не чујасмо да он понавља: „помоћниче, помоћниче“, те се трећи пут окрете и виде нас у загрљају. Изненађена Елиза покуша да нешто каже као извињење, али муж и не слушајући је виче још „помоћник“ и муну је у око једном иглом. Крв потече, представа се прекину, супрузи се потукоше те се позорница сруши и ми остадосмо откривени окружени многобројним гледаоцима, којима ова сцена изазва смех и пљескање.

Овај скандал ме понова врати на улицу, нисам знао шта да радим. Мислио сам да се погодим у некој доброј кући, али сам имао некакав жалостиван изглед да ме нико није хтео. У том положају имао сам само један излаз: да се вратим у Арас, али како ћу да живим до тамо? Док су ме ове мисли растрзале прође близу мене један човек, за кога сам помислио да је неки трговачки атент. Упустим се у разговор с њим и он ми рече да је пошао у Лиљ, да продаје прашкове, пилуле, еликсире. да сече жуљеве на ногама уклања брадавице и чак вади и зубе. „Добар посао, каже он. али сам остарео, треба ми неко за пошење торбе, такав као ви, здравих ногу и очију, и ако хоћете можемо ићи заједно“. Пристајем, рекох му. и не уговарајући ништа више пођемо.

После осам сати хода, пред ноћ, ми се заустависмо пред једном сеоском механом. „Ту смо“, рече народни лекар куцајући на вратима. — Ко је? викну неки рапав глас. — „Чича Годар са својим помоћником“, одговори мој вођ, и врата се отворише одмах. Ту затекосмо дваестину торбара, калајџија, трангаџија, амрелџија, комендијаша и т. д. који свечано дочекаше мога новога газду и наредише да се постави и за њега. Надао сам се да ће и мени указати исту почаст и већ сам седао за сто, кад ме механџија, ударајући ме фамилијарно по рамену, упита. да нисам ја пеливан код чича-Годара. — Шта је то пеливан? узвикнух ја зачуђен. — Пајац одговори он. Признајем да сам

(*162* у 1909; *112* у 1908; *117* у 1907; *116* у 1906, и *146* у 1905 год.); *опасних крађа* **1640** (*2064* у 1909; *1972* у 1908; *2114* у 1907; *1874* у 1906, и *2514* у 1905 год.), а *злонамерних оштећења туђих ствари* **200** (*266* у 1909; *265* у 1908; *195* у 1907; *237* у 1906, и *236* у 1905 год. Исто тако и у погледу *репресивних* резултата прошла година показује знатан напредак према ранијим годинама. Општи проценат пронађених дела износи у њој **56%**, док је ранијих година износио: 44·8% у 1905; 48·5% у 1906; 44% у 1907; 44·4% у 1908, и 48% у 1909 год. Према свему изложеном несумњиво је, да је у прошлој години постигнут знатан успех на сузбијању криминалитета у земљи, а ово је, опет, најбољи доказ за наше тврђење: да наш криминалитет није *професионални*, већ *специјални* и *локални*, и да га је с тога лако лечити.

се и поред свежих успомена из менажерије и позоришта Variétés amusantes, осећао врло понижен овим називом, али сам био гладан као риба и рачунао сам да ће крај разговора бити вечера, и како чича Годор не беше још тачно одредио мој положај, пристанем да сам његов пеливан. Чим то рекох механција ме стварно одвуче у једну побочну собу налик на шупу, где су неки пили, пушили и коцкали се. Механција нареди да ме послуже и одмах ми једна дебела девојка донесе пуну дрвену чинију чорбе са парчетом овчјега меса, навалим жудно на њу и испразним је за трен ока. Пошто се вечера свршила пружим се са осталим пеливанима по слами на којој су спавали једна камила, две мечке без корпе и гомила дресираних паса. Такво друштво није било пријатно, али ваљало је се прилагодити. Све што је се десило то је да нисам ни трепнуо, док су остали хркали као најсрећнији.

Чича Годар плати мој трошак и у путу што се више приближавасмо Арасу он ми саветоваше да не утекнем. Тако стигнемо у Лиљ баш на пазаран дан. Да не губи времена он заузе једно место на пијаци, нареди ми да наместим његов сто, торбу, флашице, пакете и још да представљам. Био сам добро доручковао па ме та наредба паљути: носити као камила пртљаг од Остенде до Лиља па сад још и да представљам, и то на десет сати од Араса! Рекнем му да се убрише, па заждим у место рођења и нисам стао док нисам видео тороњ.

Стигав до бедема пре затварања капија дрхтао сам од помисли како ће ме примити. Једног тренутка сам помишљао да се вратим, али нисам могао од глади и жеђи, одмор и храна били су ми неопходни те се нисам дуго премишљао и потрчим очевој кући. Мајка ми беше сама у дућану кад уђох; пао сам крај ње на колена и плачући молио сам за опроштај. Сирота жена једва ме познаде, толико сам се био променио, али немаде снаге да ме одгурне. Показа се као да је све заборавила и пошто сам се најео и преобукао спреми ми моју стару собу. Међутим требало је и оцу јавити за мој повратак, али она није осећала снаге да ће моћи издржати његов гњев, те умоли једног војног свештеника, њеног пријатеља, да он извести оца. Отац пошто је праскао и викао пристаде да ме прими. Стрепео сам да неће попустити, али кад сам дознао да је омекшао скакао сам од радости. Вест о томе донео ми је сам свештеник, који ми одржа дирљиву моралну придику, од које нисам запамтио ни речи, једино се сећам да је наводио причу »невађало дериште«, а то је готова моја историја.

Моје авантуре биле су заинтересовале целу варош и сваки је хтео да чује од мене лично, али се нико сем једне играчице из трупе, која се тад бављаше у Арасу, не интересоваше више него две модискиње из улице »три изгледа«, којима сам правио честе визите, па ипак играчица имађаше сву моју наклоност. С њом сам имао један провод, у коме, у знаку младе девојке, проживех неколико сцена из романа Фобласових. Изненадно путовање у Лиљ са њом, њеним мужем и једном врло лепом собарицом, која се представљала као њена сестра, доказало је моме оцу да сам брзо заборавио муке од првог »похода«. Три недеље једва беху прошле кад ми играчица пошто ми је нестало пара, рече, да неће више да ме вуче међу својим стварима, те се вратим у Арас. Навалим одмах на оца да ми дозволи да ступим у војску. Шта је могао боље урадити него да ми одобри? Ступио сам сутрадан у други буаонски пук. Стас, добар изглед и окретност у руковању оружјем препоручише ме те сам био у чети ловаца. Неки старији војници љутили су се због тога, али двојицу од њих послао сам у болницу, а и сам сâм био рањен од њиховог друга. Сам овај почетак ми је показао да су они имали пакосно задовољство да ме изазивају, али сам после шест месеци стекао надимак Сан-жен,[1]) пошто сам убио двојицу и тукао се петнаест пута. У осталом уживао сам срећу коју има касарнски живот и сва моја пажња беше управљена да што више истрошим неке трговце чије се ћерке утркиваху да ми прекрате време. Поред тога и мати ме је помагала, а и отац ми је давао редовну плату, па ипак сам нашао начина да се задужим. Такав сам у ствари био те нисам ни осећао тежину дисциплине.

Један пут сам свега био кажњен петнаест дана затвора што сам изостао на три прозивке. Казну сам издржао у једном подрумчету испод куле. Ту затворише и једног мога пријатеља, војника у истом пуку, који је био оптужен за неколико крађа а није био признао. Чим остасмо сами он ми је испричао зашто је ухапшен. По причању он је морао бити истеран из војске, и та помисао и бојазан да осрами своју фамилију бацише га у очајање. Видећи га без утехе у овој јадној ситуацији саветовао сам га да избегне казну или бежањем из затвора или самоубиством. Он се реши да проба прво па ако не успе онда друго. Са једним младим човеком који нас у затвору посећиваше, спремим све шта треба за бегство. И око поноћи разбијемо браву на вратима изађемо на бедем и ја му рекох сад, треба скочити или се обесити. Он погледа висину и стаде се премишљати и рече ми да је боље да иде на суд него да ломи ноге, готов је био да се вратимо у подрумче, али у моменту кад се он најмање надао ја га гурнем. Он јаукну, а ја му викнем да ћути и вратим се у своје подрумче где сам опружен на слами уживао одмор који доноси уверење о учињеном добром делу. Кад су сутрадан приметили да је мог друга нестало и кад ме упиташе одговорио сам да нисам ништа видео. Неколико година после срео сам овог несрећника, благосиљао ме је као свога спасиоца. Од тада је био постао хром али је остао часан човек.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Без такмаца. Пр.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Шкопљење злочинаца и дегенерисаних. — Америчке државе Индијана и Калифорнија донеле су: прва 1907. а друга 1909. год. нарочите законе о шкопљењу злочинаца повратника и идијота. То исто учиниле су сада и Пансилванија и Орегон, а њиховом примеру следовала је и државица Конектики. По једном њеном скорашњем закону има се ушкопити свака индивидуа, за коју нарочити одбор лекара изјави да би јој потомство било болесно — злочиначко, лудо или блесасто.

Смртна казна у Швајцарској. — После осмогодишњег прекида, Швајцарска је била принуђена да опет приступи примени смртне казне. Пре кратког времена гилотиниран је, у Луцерну опасан злочинац Миф, који је у прошлој години извршио четири убиства. Сваки швајцарски кантон има своје засебно законодавство, те с тога међу њима постоји и разлика у примени смртне казне. Докле она и данас фунгира у кривичним законицима католичких кантона, на се с времена на време и извршује, дотле су је протестантски кантони потпуно укинули.

Телесне казне у Француској. — Сенски апелациони суд осудио је пре два месеца ове малолетнике: Морица Лебаса, старог 17 год., на 15 год. робије и 10 год. прогонства; Луцијана Конетијера, старог 19 год., на 10 год. робије и 10 год. прогонства, и Клеманта Херисеја, старог 18 год. на 8 год. робије и 10 год. прогонства. Сви ови малолетници осуђени су због више опасних крађа и покушаја убиства над једним инспектором сигурности. Поводом ове осуде, већина поротника потписала је и упутила министру правде изјаву ове садржине: »Потписани поротници, пренераженi великом младошћу лица која посведневно суде, имају част да Вам изјаве жељу: да телесне казне буду што пре унесене у наше законе за кажњавање опасних атентата противу личности и сопствености«. Овакве изјава стижу министру, готово посведневно, и од поротника из других крајева Француске.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Г. Вл. Павловић, полицијски писар, пита:

»По т. 1. § 357. крив. закона, предвиђена је казна од 1 до 20 дана затвора на случај, да ко на другога насрне те га ћуши или удари. Овде се не каже да то мора бити на јавном месту или не. У § 216. ист. зак. изложено је, кад је власт дотична дужна да поведе истрагу према обвињеноме лицу за повреду части, па се у т. 2., другој алинеји, каже: »тужитељ може у

свако доба од тужбе одустати, па и само извршење пресуде задржати". —

Имао сам овакав случај: *А* тужи *В* што га је у кафани ошамарио и признајући тужбу за своју вели: „Не тужим *В* за јавну увреду, већ за дело из т. 1. § 357. крив. зак. — зато што ме је ћушио — ошамарио". По овако поднетој тужби кварт је дело испледио и утврдио кривичну одговорност лица *В*, зашто га је пресудом и казнио. По жалби туженога прв. суд за град Београд поништио је ову пресуду налазећи, да у овоме случају стоји дело јавне увреде за чије је пресуђење надлежан суд, а не полициска власт. Међутим, крајем децембра м. пр. год. кварт је казнио извесно лице, опет по тужби другога лица, зато, што га је тужени *на улици* ошамарио. Тужени је изјавио жалбу истоме суду, баш наводећи као разлог, да овде стоји дело јавне увреде, али је тај исти суд одобрио пресуду овога кварта, као на закону основану.

Узгред буди речено, ову је пресуду расматрао један судија, а ону прву други.

Изложивши ово мало опширније питање, ја молим Уредништво за обавештење: како има да се сматра квалификација дела из т. 1. § 357. крив. закона, тј. на који начин треба да буде неко шамарисан, па да дело буде иступне природе, кад се то већ не каже у овом законском пропису? Или: зар нема право приватни тужилац, у овом случају, да сам ублажи квалификацију дела кад има право да и само извршење пресуде задржи?"

— На ово питање одговарамо:

По § 213. кр. законика, увреда се може учинити речима а и *делом*.

Ако потражимо начине, којима би се делом учинила увреда, онда би, између других, био и напад на тело, као и пр. шамар, ударац песницом, дрмусање, обаљивање на земљу, и т. слично.

Према томе, кад год је шамар ударен на јавном месту (§ 210. кр. зак.) мора се узети да постоји јавна увреда, ако од овога не би било тежих последица, н пр. избијање зуба, повреда ока, уха итд. у ком би случају увреда стајала као идеални стицај, као што би обрнуто стајала повреда уз увреду.

Наравно, да се увек има гледати на намеру, која се хтела постићи самим актом насртаја, и на околности под којима се овај догодио.

Како су оба случаја, о којима је овде реч, учињена на јавном месту, то стоји јавна увреда и у једном у у другом случају.

Друкчије схватање суда у једноме од ових, не може да нађе законског оправдања.

Ово гледиште не може бити доведено у сумњу одредбом из тачке 1. § 357, где се говори о ћушци, јер и ако се под ћушком разуме шамар, њега је законодавац узео само као насртај на тело, јер је просте увреде додирнуо тек тачком 2. поменуте законске одредбе, *али је и први и други вид везао само за случајеве, кад то није учињено на јавном месту.*

Кад, дакле, ћушка — шамар — није учињена на јавном месту, него на коме другом, онда може настати питање о томе, да ли је то случај § 173. и 174. или тачке 1. § 357. кр. закона, али никако томе питању нема места кад је ово учињено на јавном месту, јер тада се казна изриче за дело из § 213.

Ценић, у своме објашњењу кривичног закона, претпоставља могућност ћушке и на јавном месту, па да ипак не буде увреда, али уредништво не дели то мишљење, из већ поменутих разлога.

Како квалификацију дела одређује сам закон, то је изјава тужиоца о томе, да ли тужи за јавну или просту увреду, безначајна за саму ствар, без обзира на то, што он може одустати од тужбе, па и само извршење пресуде задржати.

У којим случајевима треба узети шамар као дело из т. 1. § 357, а у којим као дело из § 173. и 174. кр. закона, уредништво је дало обавештење у бр. 49 овога листа за 1908. годину.

II.

Од стране једног начелства покренуто је питање:

„Какав је одношај окружних благајника према окружним начелницима у дисциплинском погледу, и да ли ови последњи могу кажњавати благајнике за кривице из § 43 закона о чиновницима грађанског реда према §. 41 истог закона?"

— На ово питање одговарамо:

По уредби за окружне казначеје од 27. октобра 1839 године $\frac{\text{Нам. № 842}}{\text{Сѫ 1916}}$, и додатку ове од 28. децембра 1878. године, окружне благајне биле су саставни део окружних начелстава, и благајници су стајали у дисциплинском погледу под окружним начелницима у смислу § 41. закона о чиновницима грађанског реда.

Закон о Државним благајницима и рачуноводству од 20. децембра 1898. године, који је ступио у живот под 1. јануаром 1903. године у смислу решења Народне Скупштине и Краљеве потврде од 30. априла 1902. године (види наредбу Одељења Главне Државне Благајнице од 1. јануара 1903. г. КБр. 23.551|902), окружне благајнице постале су одељења окружних начелстава.

Положај благајничког особља, према окружном начелнику, регулисан је чланом 6. поменутога закона, који гласи: *„Особље благајничко стоји под надзором окружног начелника у погледу чиновничке дисциплине;* а у вршењу благајничких послова управља се једино по прописима о томе и налозима г. Министра финансија."

Како овај закон још није замењен новим законом о благајницима, нити је значај члана 6. замењен чл. 6. закона о Државном Рачуноводству од 6. марта 1910. године, који је ступио у живот 1 јануара ове године, јер се овим само признаје право и г. Министру Финансија, да примењује дисциплинску власт у погледу наредаба, које он буде издавао, то с обзиром на § 41. закона о чиновницима грађанског реда, окружни начелници могу узимати на одговор и кажњавати окружне благајнике за све оне кривице, којима се вређа чиновничка дисциплина.

Ово право окружних начелника јасно се види и из чл. 11. и 22. закона о уређењу округа и срезова, где им се право кажњавања признаје како за државне чиновнике у округу тако и за самоуправне.

III.

Суд општине обреновачке пита:

„Пресудом овог суда Бр. 765, кажњени су Н. Б. и К. Б. са десет дана затвора за дело из § 365. тач. 11. каз. зак.

По жалби осуђених, Првостепени Суд решењем својим од 3-III-911 год. Бр. 8670. преиначио је ову пресуду, налазећи да је пресуда на закону основана, но да је оптуженима строга казна одмерена, — па је пресудио, да се окривљени казне са пет дана затвора, што је у свему одобрена пресуда овог Суда.

Како је ово решење, по мишљењу овог Суда, неправилно, јер је горњим законским прописом, на коме је пресуда основана, предвиђена казна од десет до тридесет дана затвора, према чему Суд сматра, да је најмања казна која може бити за ово дело десет дана; међу тим немајући права, као у грађанским споровима, да остане при својој одлуци и пошље против разлоге, јер су судске одлуке по жалбама према §§ 15 и 16. пол. уредбе извршне, то с обзиром на будуће опредељавање овог суда у конкретним случајевима, моли се Уредништво за објашњење: да ли је правилна одлука Првостепеног Суда а погрешно мишљење овог Суда или обратно?"

На ово питање одговарамо:

„Казнителни законик" од 16. маја 1850. године, није имао свој општи део, нити је предвиђао какве правне принципе, него је са првим својим параграфом прелазно на одређивање казне, за поједина иступна дела.

У њему је све ово изостало због тога, што је под истим даном издата „Полицијска Уредба", која је, према своме § 1. и 2. одређена као поступак за суђење поменутих дела, и која је обухватила и потребна начела.

Уредба ова претрпела је знатне измене укидањем „Казнителног Законика" и увођењем у живот Криминалног Законика од 25. априла 1865 године.

Тако наређењима §§ 310—324. овога закона, анулирана су, или са свим или делимично, поједина наређења из ове уредбе, а §-ом 325 посебно су призната и за иступе начела из § 2., 3., 4., 5., 6., 9., 10. и 11. поменутог криминалног закона, па то поновљено и за случајеве § 357.

Али ни једна од ових одредаба из кривичног законика није ни додирнула § 38. и 39. Полицијске Уредбе, те тако се питање, које обухватају ове две законске одредбе, по њима има и да распр ави.

Ово нарочито истичемо због тога, ш то је код § 39. „Полицијске Уредбе", ст ављена напомена, да треба водити рачу на о § 39. кривичног закона, као доцнији ем, а на њега се, међутим, не треба осв тати ни по томе, што он нема ничега з ајед ничког са § 39. поменуте уредбе, него одговара наређењима § 38. исте, а тек § 40, кривичног закона говори о ономе о чему и § 39. уредбе, а друго ни по то ме

што ова два последња §-а (39 уредбе и 40. кр. закона) постављају једно исто начело, те зато се у § 325. кр. закона и не вели, да прописи § 40. овога закона важе за иступе.

То би, међутим, законодавац учинио, да није налазио, да § 39. уредбе регулисава питања ове врсте.

Утврђујући, овако, да се питање ово има да реши само на основу § 38. и 39. уредбе, ми сада морамо да пређемо на оцену онога, шта ове две одредбе веле о истакнутом питању.

Приступајући томе, ми одмах напазимо, да § 38. у првој реченици прве тачке поставља само опште правило, да се кривац може казнити само оном казном, коју у опште предвиђа казнителни, односно доцније криминални (кривични) законик. Тако, тиме се хоће да каже, да се онде, где је специјално условљена казна боја не може кривац осудити на новчану, где је казна затвора не може на бој, као што је сада н. пр. случај са §§ 335., 383 и тако даље.

У другој реченици првог става он начелно признаје *олакшавајуће* и отежавајуће околности, па онда ређа примере и облике, у којима се ови случајеви могу да јаве.

Кад све ове случајеве запазимо, онда се мора признати, да је законодавац овде помишљао само на олакшавајуће и повећавајуће или како он вели оптерећавајуће околности, а никако на узроке, због којих се казна ублажава, или пооштрава, пошто је од њих поменуо само „малолетство“.

Ову разлику нарочито треба запазити, јер ће се само тада моћи уочити она разлика између случајева, за које § 62^{1}_{a} кр. закона, дозвољава спуштање казне испод минимума, и оних, где се испод минимума не сме силазити, наравно кад је реч о злочинима и преступима, јер смо ми напред рекли, да се прописи §§ 59—67. не могу везати за иступна дела, кад постоје нарочите уредбе, по којима се она регулисавају.

Констатујући овако шта садржи § 38. и прелазећа на наређења § 39. уредбе, ми и по логичном и граматичном тумачењу не можемо извести други значај него тај, да се признавањем олакшавајућих околности не може силазити испод *минимума*, који је законом одређен за извесне кривице, нити признавањем оптерећавајућих околности ићи преко *максимума*, одређеног појединим законским наређењима.

Од овога се изузимају само случајеви повратa и стицаја, који се регулисавају по § 323. и 324. кр. закона.

Да је ово наше схватање тачно, ми валазимо потврде и у овоме:

У целој „Полицијској Уредби“, нигде није било означено, кад је она први пут донесена, колика је казна затвора најмања, а колика највећа, за иступна дела, као што то сада чини § 311. кр. закона

У казнителном законику онога времена, тога правила, као што рекосмо такође није било, него је он за сваку кривицу одређивао минималну и максималну казну.

§ 39. говорећи о границама казне везује се за 38, а овај, опет, за § 25. уредбе.

Овај пак, § 25. гласи: „за сваку полицајну кривицу само се оналика казна досудити сме, *колико се за коју полицајним казнителним законом одређује* (§ 38.)“.

Кад казнителни законик није имао слично наређење оном из § 311, онда је јасно, да је § 25. уредбе могао имати пред собом само ову казну, која говори о извесном делу, и везујући ову за § 38. у случајевима олакшавних околности, могао мислити само на онај размак између минимума и максимума, а никако се не сме изводити, да је он дозвољавао спуштање испод минимума и пењање изнад овога.

Ако овоме свему додамо и то, да се и у науци признаје систем ограничавања судије на минимум и максимум, кадгод су случајеви само олакшавних и повећавајућих (наш законик вели отежавајућих) околности, па се има на уму да је и наш закон нашао извора у законима са таквим системом, онда је до очигледности јасно, да је првостепени суд учинио погрешку, кад је код иступног дела спустио казну испод минимума, који је дотичном законском одредбом предвиђен, јер право преиначавања о коме говори § 15. и 16, Полиц. Уредбе, не може ићи даље од онога, што закон у опште дозвољава.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Љубомир Поповић, ђак овдашњи, извршио је крађу па за тим побегао.

Он је стар 20 година, црномањаст, висок.

Акт кварта палилулског Бр. 2079.

Непознати крадљивац ушао је у стан Милана Арамбашића, трговца овд. и из истог украо му: 6 сребрних кашичица са монограмом „М. А.“, једну дијамантску грану са више дијаманата, један дијамантски прстен са шест каменова, један пар дијамантских минђуша, све у вредности око 600 динара.

Акт кварта врачарског Бр. 2457.

Петар Ђорђевић, војни бегунац из Румуније, који је био у служби код Милана Милића, пекара из Јагодине, извршио је своме газди крађу па за тим побегао.

Он је црномањаст, омален, бркова танких, говори румунски и мало српски.

Депеша начелника среза беличког Бр. 5787.

Крста Вучковић, калфа обућарски, има да одговара за крађу кожа извршену у Зајечару, али се налази у бегству.

Он је стар 19 година, раста средњег, црномањаст, без бркова.

Акт начелства округа тимочког Бр. 3121.

Давид Бањанац, фотографски помоћник, извршио је проневеру своме газди Душану Живојновићу, фотографу, па за тим побегао.

Он је родом из среза жичког, стар 28 година, раста малог, без бркова, у лицу блед.

Депеша начел. окр. пожаревачког Бр. 3931.

Живко К. Ристић, зидарски радник из Паланке. има да се узме на кривични испит али се налази у бегству.

Лични опис непознат је.

Депеша начелника среза јасеничког округа смедеревског Бр. 5535.

Мустафа Мујић, Циганин, одговара за крађу коња али се налази у бегству.

Лични опис непознат је.

Депеша начелника ср. јабланичког Бр. 3570.

Костадин-Владимир-Дика Стајић-Ђорђевић, осуђеник пожарев. каз. завода, родом из Мраморца, среза добричког, округа топличког, побегао је 17. тек, м-ца са рада из Љубичева. Одбегли Костадин има 19 год., стаса средњег, косе и обрва смеђих, очију граорастих.

Депеша Управе Пожаревачког Каз. Завода Бр. 895.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖЕ СЕ

Ђорђе, син **Павла Тасића,** из Јелашнице, отумарао је незнано куд.

Он је стар 14 година плав.

Депеша начелника ср. нишког Бр. 4936.

Драгољуб Радовић, из Београда, отумарао је од своје куће и до данас се не зна где је.

Он је стар 12 година, црномањаст повеће главе.

Акт кварта палилулског Бр. 1855.

ПРЕСТАЛА ЈЕ ПОТРЕБА

Петар Милев, Бугарин, чије смо тражење донели у Бр. 9. јавио се сам овдашњем бугарском посланству, те је према томе престала потреба за његовим даљим тражењем.

КРАЂЕ СТОКЕ

Ђуки Бабићу, овд. кравару, украден је из штале један коњ, матор 7 година, вранац са дугим репом.

Акт комесара топчидерске полиције Бр. 692.

Станоју Петровићу, овдашњем Циганину, украден је један коњ, длаке вране, поткраћеног репа, ћорав, са белегом од убоја на леђима.

Акт комесара топчидерске полиције Бр. 651.

Обраду Јабукићу, из В. Поља, украден је један коњ-пастув, матор 4 године, висок 160 сантиметара, длаке доратасте, у једно уво рован.

Депеша начелника ср. космајског Бр. 5963.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивце.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 12. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 27. МАРТА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а сходно одлуци Државног Савета од 1. марта ове године Бр. 2076, поставити:

за начелника друге класе среза космајског Петра Милићевића, секретара треће класе начелства округа крагујевачког;

за начелника треће класе среза таковског Радомира Новаковића, секретара исте класе начелства округа смедервског, по службеној потреби; и

за секретара друге класе начелства округа пожаревачког Живојина Будимировића, секретара исте класе начелства округа тимочког, по службеној потреби.

Овим се указом замењују укази од 4. и 14. новембра 1910. године.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 18. марта 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а сходно одлуци Државног Савета од 1. марта ове године, Бр. 2076, поставити:

за секретара прве класе начелства округа подринског Косту Туцаковића, секретара друге класе истога начелства;

за секретара прве класе начелства округа врањског Данила Драгашевића, секретара друге класе истога начелства;

за секретара прве класе начелства округа чачанског Божидара Ђурића, секретара друге класе истога начелства;

за секретара друге класе начелства округа београдског Др. Душана Миловановића, секретара треће класе истога начелства; и

за секретара друге класе начелства округа крајинског Петра Драгомировића, секретара треће класе истога начелства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 18. марта 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а сходно одлуци Државног Савета од 1. марта ове године Бр. 2076, поставити:

за секретара друге класе начелства округа ваљевског Михаила Гудовића; и

за секретара друге класе начелства округа ужичког Светислава Јелчића, — обојицу наименоване указом од 1. маја 1910. године за секретаре прве класе истих начелстава.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 18. марта 1911. год., у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, а на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решено је:

да се Милораду Антоновићу, полицијском писару треће класе среза јабланичког, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 22. марта 1911. год., у Београду.

РАСПИС

свима окружним начелствима и Управи града Београда.

На предлог Господина Министра Грађевина Министарски Савет је одлучио да се укине издавање сталних бесплатних карата државним чиновницима и службеницима за њихова службена путовања железницом, и зато се ове карте неће од сада ни издавати. Па како куповина годишњих карата за овака путовања, не само што скупо стаје, већ има и ту незгодну страну, што дирекција наших државних железница и за ове службене карте тражи да се уз њих приложе и фотографије дотичних чиновника и службеља, којима су намењене, као и за приватна лица, а овај се захтев Дирекције не би могао задовољити из више оправданих разлога, који долазе од природе саме полициске службе, то сам на основи §§ 6. и 7. и 27. Устројства Централне Државне Управе, чл. 13. и 17. закона о дневници, подвознини и сеобнини државних чиновника и службеља и чл. 1. закона о трошковима управних власти, решио:

1. Да се не набављају годишње карте за службена путовања железницом државних чиновника и службеља;

2. Полициски чиновници и службељи, кад путују службено железницом изван свога службеног круга, за део пута железницом примаће накнаду у новцу колико износи вредност плаћене железничке карте, по поднесеном доказу о томе уз рачун — сагласно пропису чл. 7. и 27. закона о дневници, подвознини и сеобнини државних чиновника и службеља;

3. Оваку исту накнаду у новцу добијаће и полициски комесари при железницама — београдски, нишки, пиротски и ристовачки — као и њихови органи и службељи, кад год путују службено железницом; рачун о томе, снабдевен доказом о плаћеној карти, треба да овери као исправан прво окружни начелник — односно управник града Београда — а затим и месна контрола.

Поред редовног додатка на путне трошкове уз плату, по закону о трошковима управних власти, полициски комесари при железницама, према чл. 4. тач. *е* правила за извршење поменутог закона, до сада нису имали права ни на какву засебну накнаду за своја службена путовања, па и ако би ова чинили ван границе округа у коме је њихова канцеларија; али како су они имали до сада сталне бесплатне карте за службена путовања железницом, а ових сада немају, ја сам им, по праву из чл. 13. закона о дневници, подвознини и сеобнини државних чиновника и службеља, признао право на новчану накнаду плаћених карата за вожњу железницом, кад год путују службеним послом — *али без дневница*, на које по закону немају права.

Органи и службељи полициских комесара при железницама, који немају редовног додатка уз плату из путне тро-

шкове, добијаће, поред накнаде за вожњу железницом, још и дневнице по чл. 5. закона о дневници, подвознини и сеобнини државних чиновника и служитеља — односно по чл. 21. закона о жандармерији;

4. Издаци по тач. 3. и 4. овога расписа исплаћиваће се из кредита дотичне партије државног буџета расхода одређеног на путне и сеобне трошкове полициске струке.

Нека начелство — Управа — овај распис достави на знање и управљање и начелницима среским — односно и члановима квартова — и полициским комесарима, а тако исто и окружној благајни и месној контроли.

Бр. 1764.
18. марта 1911. год.
Београд.

Заступник
Министра Унутрашњих Дела,
Министар финансија,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу фебруару 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца фебруара ове године извршено је у Србији:

1. **Убистава**	**25**
2. **Детоубистава**	**4**
3. **Нехотичних убистава**	**2**
4. **Покушаја убистава**	**29**
5. **Разбојништава**	**4**
6. **Силовања**	**1**
7. **Тешких телесних повреда**	**13**
8. **Паљевина**	**50**
9. **Опасних крађа**	**115**
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	**1** [1].

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	21	или 84	%
Детоубистава	3	» 75	%
Нехотичних убистава	2	» 100	%
Покушаја убистава	28	» 96·4	%
Разбојништава	4	» 100	%
Силовања	1	» 100	%
Тешких тел. повреда	13	» 100	%
Паљевина	10	» 20	%
Опасних крађа	44	» 38·2	%
Злонамер. поништаја туђих ствари	1	» 100	%

Највећи број убистава извршен је *ватреним оружјем* (**14**), затим *тупим оруђем* (**4**), *оштрим* (**4**), *тровањем* (**2**), и за један случај оруђе *непознато* [2]); а узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за **7** случајева, у *освети* за **4**, у *нужној одбрани* за **2**, и по **1** у *пијанству, користољубљу, љубомори, одбрани имовине* и *кријумчарењу* [1]). За *седам* случајева узроци су *непознати*.

Посматрана према местима, изложена убиства извршена су: у срезу параћинском **3**, у срезу посавском округа београдског **2** (1 непронађено), у срезу крајинском **2**, у срезу беличком **2**, у срезу сврљишком **2** (1 непронађено), у срезу хомољском **2**, у срезу млавском **2** (1 непронађено) и по **1** у срезовима: пчињском, пољаничком, лесковачком, гружанском, нишавском, звишком, бољевачком, пожешком, драгачевском (непронађено), и у вароши Прокупљу.

Детоубиства извршена су по **1** у срезовима: трстеничком, алексиначком (непронађено), зајечарском и студеничком.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: неготинском и прокупачком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу лесковачком **2**, у вароши Крагујевцу **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу прокупачком **2**, у срезу златиборском **2**, у срезу драгачевском **2**, у вароши Београду **2**, и по **1** у срезовима: космајском, крагујевачком, неготинском, кључком, деспотовачком, беличком, нишком (непронађен), моравском округа нишког, белопаланачком, рамском, звишком, млавском и у варошима: Врању, Крушевцу и Ћуприји.

[1]) Убијен при преласку границе од турске пограничне страже.

Сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: гружанском, копаоничком, мачванском и бољевачком.

Силовање је извршено једно у срезу мачванскоме.

Тешке телесне повреде извршене су по **1** у срезовима: гружанском, кључком, брзопаланачком, деспотовачком, нишавском, мачванском, јадранском, млавском, таковском, орашком, добричком и у варошима: Ваљеву и Смедереву.

Паљевине су извршене: у срезу брзопаланачком **6** (све пронађене), у срезу зајечарском **6** (1 пронађена), у срезу грочанском **3**, у срезу прокупачком **3**, у срезу параћинском **2**, у срезу сврљишком **2**, у срезу таковском **2**, у срезу подунавском **2**, у срезу заглавском **2** и по **1** у срезовима: оба јасеничка, лепеничком, кључком, поречком, расинском, трстеничком (пронађена), жупском (пронађена), темнићском, бањском, нишком, белопаланачком, нишавском, хомољском, рамском, звишком, орашком, бољевачком (пронађена), тимочком, жичком и у варошима: Ћуприји и Зајечару.

Вредност свих ових паљевина износи око **9.100** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу грочанском **5**, у срезу ваљевском **5** (2 пронађене), у срезу гружанском **4**, у срезу ресавском **4** (2 пронађене), у срезу деспотовачком **4** (2 пронађене), у срезу параћинском **4** (3 пронађене), у срезу мачванском **4** (1 пронађена), у вароши Пожаревцу **4** (1 пронађена), у срезу морав-

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убистава	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	1	—	—	—	3	10	—	—	2
2	« ваљевски	—	—	—	—	—	—	1	—	9	—	1	—
3	« врањски	3	—	—	3	—	—	—	—	3	—	—	—
4	« крагујевачки	1	—	—	5	1	—	1	2	9	—	—	—
5	« крајински	2	—	1	-	—	—	2	8	10	—	—	—
6	« крушевачки	—	1	—	1	1	—	—	3	5	—	—	—
7	« моравски	5	—	—	5	—	—	1	4	16	—	—	—
8	« нишки	2	1	—	2	—	—	—	4	5	—	—	—
9	« пиротски	1	—	—	1	—	—	1	2	—	—	1	—
10	« подрински	—	—	—	—	1	1	2	—	10	—	1	—
11	» пожаревачки	5	—	—	3	—	—	1	3	15	—	1	1
12	« руднички	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—
13	« смедеревски	—	—	—	—	—	—	2	4	3	—	—	—
14	« тимочки	1	1	—	—	1	—	—	11	7	—	—	—
15	« топлички	1	—	1	2	—	—	1	3	2	—	—	—
16	« ужички	1	—	—	2	—	—	—	—	2	—	1	—
17	« чачански	1	1	—	2	—	—	—	1	4	—	2	—
18	Управе града Београда	—	—	—	2	—	—	—	—	4	1	1	1
	Свега:	**25**	**4**	**2**	**29**	**4**	**1**	**13**	**50**	**115**	**8**	**1**	**4**

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 23. марта 1911. године АБр. 613, у Београду.

[1]) У фебруару месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	38
2. Детоубистава	4
3. Нехотичних убистава	5
4. Покушаја убистава	30
5. Разбојништава	9
6. Тешких телесних повреда	33
7. Паљевина	76
8. Опасних крађа	180
9. Злонамерних поништаја туђих ствари	24

[2]) Нађен леш непозната човека.

ском округа пожаревачког **4** (све пронађене), у срезу звишком **4,** у вароши Зајечару **4** (2 пронађене), у вароши Београду **4,** у срезу космајском **3** (све пронађене), у срезу власотиначком **3,** у срезу кључком **3** (1 пронађена), у срезу неготинском **3** (2 пронађене), у срезу поцерском **3,** у срезу посаво-тамнавском **3** (све пронађене), у срезу зајечарском **3** (1 пронађена), у срезу жичком **3,** у срезу посавском округа београдског **2** (1 пронађена), у срезу тамнавском **2** (обе пронађене), у срезу јасеничком округа крагујевачког **2** (1 пронађена), у срезу лепеничком **2,** у срезу брзопаланачком **2** (1 пронађена), у срезу поречком **2** (обе пронађене), у срезу жупском **2** (обе пронађене), у срезу беличком **2,** у срезу алексиначком **2,** у вароши Нишу **2** (1 пронађена), у срезу голубачком **2,** у срезу орашком **2** и по **1** у срезовима: подгорском (пронађена), крагујевачком, ражањском, копаоничком, левачком (пронађена), моравском округа нишког (пронађена), пожаревачком (пронађена), таковском, добричком, прокупачком. пожешком, црногорском, драгачевском (пронађена), и у варошима: Ваљеву, (пронађена) Крушевцу, Ћуприји (пронађена) и Смедереву.

Вредност свих ових крађа износи око **8·500** динара.

Злонамерни поништај туђих ствари извршен је у вароши Београду, пронађен у вредност **200** динара.

Поред изложених дела у току месеца фебруара ове године извршено је у Србији и **8 самоубистава** и то по **1** у срезовима: ваљевском, нишавском, ужичком, студеничком и у варошима: Шапцу, Пожаревцу, Чачку и Београду.

Ова самоубиства извршена су: *ватреним оружјем* **4,** *вешањем* **2,** *тровањем* **1,** и *оштрим* **1,** а узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **2** случаја, у *душевном растројству* за **1,** у *домаћој расипи* за **1,** и за **четири** случаја узроци су *непознати.*

Покушаји самоубистава извршени су по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, космајском, пожаревачком и у вароши Београду сви *ватреним оружјем,* а узроци њиховом извршењу леже: у *лијанству, душевном растројству, частољубљу* и *непознат.*

Општи преглед до сад изложених дела овакав је: (Види 90. страну).

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

§ 7. Појам клевете.

Према § 210 к. з. клевета је *изношење на другог или проношење за другим таквих неистинитих дела* („ко такова неистинита дела на другог износи или за другим проноси“), „*која овога мрзости или презрењу публике излажу, или поверење — кредит — другога, било појединаца, било друштва или правног лица нарушавају*“. Према чл. 22 зак. о шт. клевета је *навођење против неког лица каквог неистинитог факта или дела.* („Клевета по овом закону постоји онда, кад се противу једне личности наводи какав неистинит факт или дело...“), „*којим се вређа њена част и худи њеном угледу*“. Према § 219 пројекта к. з. клевета је изношење или проношење нечег неистинитог за какво физичко или правно лице, што части и угледу или привредном кредиту овога може шкодити. Ниједна од ових дефиниција није без грешака. У следећем излагању појма клевете узећемо за основицу дефиницију казненог законика, но свуда ће бити изнета и одступања дефиниције закона о штампи од исте.

Да би било клевете, потребно је према дефиницији казненог законика да постоје следећи елементи:[1]).

1° *Изношење на другог или проношење за другим једног дела.*

2° Дело, које се износи или проноси, треба да је *неистинито.*

3° Неистинито дело треба да је такво, да његово изношење или проношење *излаже мржњи или презрењу публике* онога, за киме се оно проноси или на кога се износи, или да *нарушава кредит* било појединца било друштва.

§ 8. Елементи клевете.

§ I. Изношење на другог и проношење за другим извесног дела.

А. Изношење, на другог и проношење за другим.

„*Износити*„ нешто на другог значи саопштити то некоме *као своје сопствено уверење,* стечено било на основу сопственог опажања, било на основу саопштења од стране трећег лица[2]). Тако било би изношења, кад би А рекао лицу Б, да је видео В у извршењу крађе, или просто да је В извршио крађу.

„Проносити“ не значи саопштити нешто већем кругу лица, као што то на први поглед изгледа, и као што су неки писци тврдили[3]). Разлика између изношења и проношења није дакле квантитативна. „*Проносити*“ значи на име саопштити некоме нешто, што је други тврдио, другим речима износити нешто *као туђе уверење*[4]). Тако било би проношења, кад би А рекао лицу Б, како је чуо од В, да је Г извршио крађу. Према *Olshausen*-у је за појам проношења потребно још и то, да А представља ствар тако, да изгледа као *истинито* оно, што износи[1]). Но онда би се А и при најподлијем клеветању могао спасти кривичне одговорности додајући, да он сам не верује у оно, што саопштава[2]). Довољно је дакле, да се нешто саопштава као туђе уверење.

Проношење и изношоње постоје. и ако би се саопштење учинило *поверљиво,* јер, као што се је видело, за појам истих није потребно, да се је нешто саопштило публици, т. ј. да је јавности предато[3]). Противно тврди *Kohler,* који поверљиво саопштавање сматра као монолог[4]). Без обзира на мало час наведени разлог ово схватање било би на штету добра части, јер онај, коме је учињено поверљиво саопштење, може другоме то исто поверљиво саопштити, овај трећем, и тако би се оно прво поверљиво саопштавање завршило тиме, што би саопштено постало публици познато.

Проношење постоји, и ако се само *гласови* саопштавају, па чак и онда, кад се они саопштавају у циљу, да се добије потврда истих[6]). Тако било би проношења, кад би А рекао лицу Б, да се говори, да је Б извршио ту и ту крађу, као и онда, кад би то исто рекао додајући питање, да ли је то истина.

Могуће је, да А саопштава нешто и позива се на неко *поуздано* лице, од кога је то чуо. У таквим случајевима ће обично постојати проношење, али може бити према околностима и изношења, а то ће бити онда, кад се из начина саопштавања види, да чињеницу саопштава као сопствено уверење[5]).

Могуће је, да А нешто саопштава читањем извесног писма или писмена у опште. Ако ова потичу од другог кога, онда се читање има сматрати као проношење, сем ако у њима садржано не саопштава као сопствено уверење.

Усмено изношење и проношење извесне чињенице не морају се састојати у *изговарању* исте. Тако биће изношења од стране лица Б, кад А каже: „Нисам још никог убио“, а Б дода: „Али В је то учинио“.

У чл. 22. зак. о шт. се место „износити“ и „проносити“ вели „наводити“, а овај израз обухвата и изношење и проношење. Овако исто је и у неким страним законодавствима, на име руском, норвешком и аустријском. Као у нашем Казненом Законику употребљени су изрази „износити“ и „проносити“ и у немачком („behauptet oder verbreitet“), португалском к. з., у француском закону о штампи („imputation et allégation“) и у швајцарском пројекту казненог законика.

Италијански и холандски казнени законици изрично наглашавају, да клевета није искључена тиме, што би саопштење било *неторно,* или што би то *већ од неког*

---

[1]) Сви ови елементи скупа сачињавају основни елеменат клевете: проузроковање последице једном људском радњом. Радња је изношење или проношење неистинитог дела, а последица повреда части излагањем мржњи или презрењу публике или нарушавањем кредита. Оно је проузроковање *предвиђено у к. з.* (§ 210 к. з. и чл. 22 з. о шт.), а разуме се по себи, да мора бити *противправно* и *одговарати условима инкриминације.*

[2]) Уп. *Frank* § 186 I 3, *Lilienthal* 388, *Meyer-Allfeld* 433.

[3]) Тако *Frank* у ранијим издањима. — Уп. *Lilienthal* 388 против овог мишљења.

[4]) Уп. *Frank* § 186 I 3, *Lilienthal* 388.

[1]) § 186, 2 б.

[2]) Уп, *Frank* § 186 I 3, *Lilienthal* 389.

[3]) Уп. *Frank* § 186 I 3, *Olshausen* § 186, 2 *Meyer-Allfeld* 433, *Lilienthal* 389. Тако и немачки Reichsgericht.

[4]) 20.

[5]) Уп. *Meyer-Allfeld* 433, *Lilienthal* 389.

[6]) Уп. *Olshausen* § 186, 2 б, *Merkel* 292.

другог било изношено или проношено, другим речима да се саопштавање има и онда сматрати као изношење одн. проношење. Но ово је по себи разумљиво, те је изрично наглашавање излишно.

Изношења и проношења могу бити извршена средством усменог или писменог саопштавања, гестикулацијом (А чини гест руке, који показује да је Б здипио нешто), карикатурама и у опште представљањем у слици.

Б. Дело.

Да би било клевете, потребно је према § 210 К. З., да се на другог износи или за другим проноси извесно *дело*. Под „делом“ се пак имају разумети *људске радње*. Тако било би изношења дела, кад би А рекао, да је Б убио некога, или да оговара друге.

Према Казненом Законику није дакле довољно, да се износи или проноси каква *чињеница* у опште, већ та чињеница мора бити дело. Појам клевете је на тај начин сужен у њему — очигледно на штету правног добра части. Тако према њему не може бити клевете, ако се износе *особине*, било *сиољне* т. ј. физичке (на пр. тврђење, да А нема прстију на нози, да му је коса вештачка, или да је обојена), или *унутарње*, т. ј. духовне (н. пр. тврђење да је А тиранског темперамента, да је нескрупулозан у свима својим поступцима, да је немилосрдан према својим родитељима), за тим т. зв. *конкретни односаји* (на пр. тврђење, да је А цигањског порекла, да је копиле), *болести* (н. пр. тврђење да је А заражен гонореом), *намере* (н. пр. тврђење, да је А намеравао, да силује извесну девојчицу), *мишљења* (н. пр. тврђење, да А мисли врло ружно о лицу Б, или да је његово мишљење, да не треба имати никаквих обзира, кад је у питању зарада). Из овог набрајања се јасно види, колико је слабо заштићена по нашем Казненом Законику част од клевете.

Што се тиче изношења и проношења *намере*, ипак може бити клевете у једном случају. То ће бити онда, кад се оне приписују делу, извршеном од овог или оног лица. А је на пр. спасао од дављења дете извесног богатог лица, и Б тврди, да је А то учинио из користољубиве намере.

„У закону о Штампи се место „дело“ вели „факт или дело“. На тај начин клевета може према њему бити и изношење одн. проношење *чињеница* (факата) у опште. Важније врсте чињеница су мало час наведене. У опште пак може се рећи, да је чињеница не само оно, што се чулима може приметити,[1]) већ и све психичке појаве (на пр. намере, мишљења), које се из опажања могу закључити.[2]) И „дело“ је чињеница, те је било излишно ставити у чл. 22. зак. о штампи и „дело“ поред „факт“.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Тако *v. Liszt* § 96. II 2, *Merkel* 292.

[2]) Уп. *Frank* § 186. I, *Liepmann* 255, *Binding* 157, *Meyer-Allfeld, Lilienthal* 492.

ПРИЛОЖАК ИСТОРИЈИ БЕОГРАДСКЕ ПОЛИЦИЈЕ

САОПШТИО А.

Године 1831. учињен је озбиљнији покушај да се изврши боља организација полиције у Београду, који је био највећи град младе Кнежевине и ако је престоница била у Крагујевцу. Повод за ближе одређење власти и задаће београдске полиције дао је сукоб који се десио између „полицајмајстора“ београдског и председника београдскога магистрата. Полицајмајстор је тада био Кнежев повереник Цветко Рајовић, а председник магистрата — Вук Ст. Караџић. Односај је између дужности и чинова њихових био неодређен: Рајовић је био и члан магистрата, дакле млађи од Вука, а у исто је доба имао и управу над београдском полицијом. те је на неки начин вршио контролу и над — својим председником! То се стање погорша после једног нарочитог случаја. Димитрије Христић, до скора руски официр а најмлађи зет Карађорђев, пређе из Земуна у Београд 8. априла те године, јави се полицајмајстору и рече му да жели ићи у Крагујевац јер има да Кнезу Милошу учини усмено нека саопштења. Полицајмајстор Рајовић задржи га у Београду, па одмах извести о томе писмом Кнеза у Крагујевцу. Магистрат, сазнавши све то, и сам пише Кнезу, а Рајовића оштро прекори што он таке ствари јавља непосредно Кнезу кад му је магистрат све и сва. Рајовић достави овај сукоб Кнезу и замоли га за објашњење. Кнез тада — 12. априла — пропише правилник за рад београдске полиције, па га пошаље београдском магистрату, а Рајовићу пише да се у магистрату обавести о правима и дужностима својим.

Тај пропис има свега четрнаест тачака. и гласи:

* * *

Пропис

по ком се Полиција београдска владати, и дужности своје испуњавати има.

Члан 1.

Она је дужна на општи мир и поредак а исто тако и на обдржавање чистоте вароши (колико данашња обстојателства допуштају) мотрити, и сва средства употребљавати, која би јој се овој цели способна чинила.

Члан 2.

Она је дужна магистрату о свему, што јој се к заведенију општеполезно види, представленија чинити, и закгевати, да тога ради магистрат уредбе изда, по којој би се овака предложенија у исполнение привела.

Члан 3.

Њој принадлежи искључително надгледање са стране долазећи и они људи, који у Београду живе, били они са стране или из Србије. Сваки који од куд нибуд у Београд дође, дужан је Полицији пасош на чување предати, узрок долазка и време, докле ће се у Београду бавити, јавити, и од полицаја цедуљу примити. да је пасош на чување оставио, и да се у Београду задржавати може.

Члан 4.

Кад каква страна особа из Београда пођи намјерава, то да Полиција пасош пре не да, док се не осведочи, да није та особа код меанције или у кући, у којој је седила, какав дуг начинила, и намјерила крадом из Београда измаћи.

Члан 5.

Она ваља на праве мере, чистоту и мир међ варошанима у толико да мотри, да се не би по меанама или по сокаци били, и сваког оваквог преступника да казни, по меру, коју магистрат одсуди, Исто тако:

Члан 6.

Средством воведени људи тајна умишљенија како београдски житеља, тако и са стране а особито из Цесарије долазећи људи искушавати и мотрити, да не би општенародњи мир нарушавала.

Члан 7.

Особе, које му у политическом призренију подозрителним укажу се, ваља нај тачнијим путем непосредствено мени именом тако назначавати, да о овом нико, ни магистрат или други који не зна, а међу тим оне, које му се врло опасне виду, и уапсити, док од мене Директору на то одговор не дође.

Члан 8.

Кад год кога Полиција за јавна преступленија (искључително прест. у 6. и 7. § назначена) затвори, дужна је за три дана магистрату писмено јавити, узроке зашто је који затворен назначити, и суду га предавати, да му казн опредјели. По:

Члан 9.

Директору Полиције сви су пандури као полицајни служитељи и прочи полиције чиновници подложни. Он има власт пандуре за непокорност или точно неизвршивање службе сам без пресуде магистратске казнити; но та казн да не буде већа од 25 штапа. У сваком другом случају, где погрешка полицајни служитеља већу казн заслужује, мора Директор, ствар, као и при предавању прочи преступника, магистрату писмено представити, и његово решеније очекивати, које ће он у исполненије приводити.

Члан 10.

Полиција је дужна магистрату неко число пандура на послугу редом одређивати, и ако би који од њи у дужности својој код магистрата погрешио, одма казнити, како магистрат погрешку његову Директору опише и казн узиште.

Члан 11.

Осим своји пандура не сме Директор никог другог телесном казну казнити. Полиције је дужност сваки преступни догађај магистрату описати, и од њега решеније чекати, на који ће начин казн испасти, коју ће свагда полиција над преступником извршивати.

Члан 12.

Директор Полиције (сада Цветко Рајовић) зависи непосредствено од мене. Он има и засједаније после президента у суду. Но засједавати може само онда, кад му његови други послови допуштају.

Члан 13.

Паре од продани ствари или од умрли људи не треба полиција да код себе држи, већ свагда да се у магистрату чувају, и о њима средством једног засједатеља, који писати зна, точан рачун води, да у свако доба одговор дати могу, јер за сваку штету сви чланови магистратски за једног и један за све одговарати морају. На против тога:

Члан 14.

Дужност је Директора сваки пасош, који од магистрата издан буде, видирати с подписом свог сопственог имена, да с тим непрестано у знању буде, куд ко одлази.

* * *

Овом установом тајне полиције за политичке послове Кнез је отворио ново поглавље у историји београдске полиције. А потврдом Цветка Рајовића за „Директора“ те полиције хтео је да га нарочито одликује — како сам вели у једном писму тих дана.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Нисам могао вечито остати у Арасу, јер се објави рат са Аустријом и путовао сам са пуком, те сам брзо учествовао у бежању из Маркена до Лиља, где погибе куражни и несрећни ђенерал Дилон. После овог догађаја послаше нас на Молуско Поље, а затим на Месечево Поље, где сам под командом Келермана са гренадирима[1]) учествовао у битци са Прусима 20. октобра. Сутра дан сам постао гренадирски каплар. Разуме се да сам у бараци поквасио звездице, али не знам ни како ни зашто завадим се тад са наредником из чете, из које сам изишао. Он прими двобој који му предложих, али наједанпут на терену изјави да разлика наших чинова не дозвољава му да се са мном туче. Хтео сам да га силом принудим те он оде да се жали, и исто вече и мене и мога сведока ставише под присмотру. Два дана доцније дознао сам да нас могу предати ратном савету. Требало је што пре бежати и ми то учинисмо. Мој друг, у блузи, са шајкачом, погружен као кажњен војник ишао је предамном а ја за њим као да га спроводим; имао сам калпак, торбу и пушку на којој беше окачен пакет запечаћен црвеним воском са натписом „Грађанину команданту места у Витри-Франсе“. То нам је био пасош и стигнемо у Витри без препреке, где нам један Јевреин набави грађанско одело.

У ово време зидови, у свакој варошн беху излепљени објавама, којима су позивани Французи да полете у одбрану отаџбине. У таквим приликама примали су сваког ко се јави. Један коњички поднаредник прими и нас, даде нам путне исправе и ми отпутовасмо одмах у Филипвиљ где је био логор. И ја и мој друг имали смо врло мало пара, срећом један добар ћелепир нас је очекивао у Шалону. У истој механи. у којој и ми, беше одсео неки војник Божоње и он нас позва да пијемо. Био је Пикарђанин те сам с њим разговарао наречјем и отуд се уз вино између нас неосетно утврди дубоко поверење, и он нам показа један буђелар пун банака говорећи да га је нашао близу Шато-Лабеја. „Другови, рече он, не знам да читам, али ако ми кажете шта вреде ови папири наградиђу вас“. Пикарђанин се није могао боље обратити! У буђелару је доиста имао „главни згодитак“, а није ни помишљао да смо ми нама доделили девет десетина целе суме. Ова „зарада“ послужила нам је врло добро за време даљег путовања, које се заврши веселије него икад, а и кад смо дошли на наше опредељење имали смо још чиме подмазивати тенцеру.

За кратко време изучисмо се јахању и упутише нас у борбене ескадроне. Два дана по нашем доласку деси се бој и како ми то није био први пут да видим ватру нисам се ни бојао; мислио сам чак да ћу држањем задобити наклоност старешина, кад ми капетан јави да је се дознало да сам бегунац и да ћу бити затворен. Опасност беше ту. Још исто вече оседлам коња да прећем Аустријанцима. За неколико минута дошао сам до њихових извидница и кад им се јавих да хоћу да војујем примише ме и уврстише у оклопнике Кинског. Највише сам се бојао да не будем принуђен сутра туђи се са Французима и журио сам се да избегнем ту неприлику. Под изговором да сам слаб напустим трупу код Лувена и после неколико дана проведених у болници понудим официрима да их учим мачевању. Једва су дочекали предлог, набавише одмах маске, наруквице и мачеве. Само једна проба у којој сам се титрао са дватроицом назови мајстора немачка, била је довољна да створи високо мишљење о мојој вештини. Одмах сам имао многобројне ученике и богату бербу фоината.

Био сам врло горд због својих успеха, све док због препирке са једним капларом не бих осуђен на двадесет батина које ми, по обичају. оцепише јавно. Ово ме направи бесним, одрекао сам да дајем лекције. Наредише ми да наставим учење поручујући ми да бирам: или учење или нову казну. Изабрао сам прво али батине нисам могао никако заборавити и решим се да бегам. Кад сам чуо да један потпоручник иде у пук генерала Шредера замолим га да ме поведе као посилног. Он то прими у нади да ћу од њега начинити Св. Ђорђа, али се преварио. Близу Кесноа ја му се захвалим и одем у Ландресију где се јавим као Белгијанац који је побегао из аустриске војске. Понудише ме да се упишем у коњицу, али нисам смео, бојао сам се срешћу се негде са мојим старим пуком па ће ме познати и убити, те се упишем у пешадију. Војска из Сомбрие—Меза маршираше тада ка Екс-ла-Шапел, па и чети, у којој сам ја био, би наређено да се крене. Улазећи у Рокроа опазим два војника из другог ловачког пука и помислио сам да сам ухваћен, али мој стари капетан, чији сусрет нисам могао избећи, и који ме је заволео од онда кад сам притегао кускун хусарима из Сакс-Течона, извести ме да сам помилован и позва ме да дођем под његову команду. Одговорио сам му да ми не би било криво и он узе на себе да ствар уреди, и мене проведоше у други ловачки пук. Стари ме другови примише са одушевљењем, а и сам сам се радовао што сам са њима и ништа ми није недостајало да сам срећан. Али се умеша љубав. Тад сам имао седамнаест година и бејах задобио једну гувернанту неког дечка. Манона, тако се звала ова девојка, имала је два пут више година од мене, али ме вољаше много, и да би ми то доказала била је готова на највеће жртве, а ништа јој не беше скупо. По њеном мишљењу ја сам био најлепши војник и хтела је да будем најокићенији. Она ми поклони сат и неколико скупоцених накита, али после тек чујем да ће она бити изведена на суд за кућевну крађу. Манона призна кривицу и да би била сигурна да ја не нађем другу кад она буде осуђена, означи ме за саучесника и чак је казала да сам је ја подговорио. Све је то изгледало истинито те и мене оптужише и ко зна да ли би се од осуде извукао да нисам случајно нашао нека писма која су доказивала моју невиност. Манона најзад збуњена пореће своју оптужбу. Био сам дотле затворен у затвору Стенеју те ме пустише као невиног. Капетан је био врло задовољан кад ме је видео. али војници ми нису никако могли опростити што сам био под сумњом и за шест дела због задиркивања и алузија имао сам десет двобоја. На крају тешко рањен пренесен сам био у болницу, где сам остао више од месец дана. По изласку, старешине свесне да заћевице неће престати ако се не уклоним за извесио време, дадоше ми шест недеља одсуства. Кад сам дошао у Арас да одсуство проведем, зачудио сам се кад сам видео оца у јавној служби, надзирава чуваре магацина. У оно оскудно време таква служба, и ако ју је мој отац вршио бесплатно, била је врло тешка, и он би сигурно отишао на гилотину да му не беше грађанина Суама команданта другог батаљона, кореског, у коме сам ја био привремено на храни.

Моје одсуство истече и јавим се у трупу у Живету, а одатле пук оде одмах у грофовину Намур. Логоровали смо у селима на крају Меза и како су Аустријанци били на видику не прође ни један дан без чарке. Тако једног дана чарка беше озбиљнија и Аустријанци нас

[1]) Grenadier, одабран војник који је некада бацао малу бомбу звану grenade (граната) Пр.

дотераше до под топове Живетске. У одступању мене ранише у ногу. те сам морао ићи у болницу, а после остати у депоу. Тада туд прође „германска легија“ већином састављена од бегунаца. Један од главних старешина, Артезије, предложи ми да пређем к њима нудећи ми поднаднички чин. „Кад ступите, каже он, ја одговарам за вас, бићете заштићени од сваког гоњења“. Веровање да ме ту доиста неће наћи и успомене које сам имао због Маноне натераше ме да се решим и пристанем. Сутрадан сам већ путовао са легијом за Фландрију. Да сам остао у овој легији где се напредовало брзо, нема сумње постао бих официр, али моја се рана поново отвори те сам морао поново тражити одсуство и кад га добих истог дана нађох се пред капијама Араса.

Друга глава.

Улазећи у варош падоше ми у очи некако чудна лица оних које сам сретао. а неки, које сам упитао, гледаше ме са неповерењем и одлажаху и не одговарајући ми. Шта се то догодило? Кроз гомиле које су куљале из мрачних и кривих улица стигао сам на Рибљу Пијацу. Прво што сам видео била је гилотина са црвеним гредама које су стрчале изнад скрушене светине; један старац кога су везивали за кобну даску био је жртва. На узвишењу које је надвишавало оркестар сеђаше један човек још млад, обучен у хаљину са црним и белим пругама, који је изгледао пре калуђер него војник; наслоњен немарно на коњичку сабљу, представљао је неку званичну личност. Око појаса је имао ред пиштоља. а на глави шешир подигнут à l'espagnole над којим је стрчала тробојна перјаница. Познао сам га. то је био Јосиф Лебон. У овом тренутку ова простачка фигура насмеја се неким грозним смехом и престаде давати такт, те фанфаре ућуташе, и на његов знак старац би метнут под нож. Неки полупијан писар појави се тад од стране „народа осветника“ и стаде читати рапавим гласом војни извештај из Рен-е-Мозела, а на сваки став музика свираше; кад он заврши старчева глава паде уз узвике Лебонових помагача: „Живела република!“ Не бих могао исказати утисак који ова страшна сцена учини на мене и очевој кући сам ишао готово онако исто поражено као и старац што сам га мало пре видео. Код куће дознам да је то био господин де Монгон, бивши командант тврђаве, осуђен због господства. — После неколико дана на истом месту је погубљен г. де Вје-пон, чија је сва кривица била у томе што је имао папагаја у чијем се крештању једва могло распознати: „Живео краљ“. И папагај је требао поделити судбину свога господара, али, прича се, да је задобио милост помоћу грађанке Лебон која се заузе да га *иокрсти*.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине граовске, актом својим Бр. 489, пита:

„Одлуком овог општинског одбора од 31. децембра пр. год. № 2322, и другом одлуком од 19. јануара т. године № 122, оптужен је надзорној власти кмет села Репишта као неуредан у вршењу кметске дужности, јер је у селу имовна безбедност остала без заштите; чине се крађе, пљевине и друга казнима дела а кмет се одао рђавом животу; дужност не врши као што треба; у општински суд никад не долази, и тиме је општинском суду онемогућен правилан рад.

Власт среска примила је поменуте одлуке, и више од 2 месеца по њима ништа није предузимала, нити пак о одлукама донела какво решење, како јој то ставља у дужност став 2. чл. 85. закона о општинама, а речени кмет, нањућен оптужбом, још више отежава рад општинског суда, нарочито кад му је ред суђењу у општини.

Са наведених разлога у предњим одлукама, надзорна власт је, према нахођењу суда, требала да учини предлог одбору у смислу члана 148. зак. о општинама, да га овај уклони са дужности, али надзорна државна власт то ни до данас не учини. нити пак мисли учинити, те да задовољи члан 148. зак. о општинама

Моли се уредништво за обавештење:

1. Шта да ради општински суд са својим одбором за уклањање са дужности реченог кмета, кад то надзорна власт, као позвана законом, није учинила;

2. Да ли су одлуке одбора, по члану 85. закона о општинама, извршне, пошто надзорна државна власт исте није задржала од извршења у законом року; управо како се оне имају сматрати — као оптужба или као доказ надзорној државној власти о неуредности реченог кмета; и

3. Може ли сам општински одбор и на основу ког законског прописа, на основу предње своје одлуке, које је власт примила, донети разрешење о овоме кмету, и ако не може шта има да ради и како те да се задовољи члан 148. зак. о општинама?“

— На ово питање одговарамо:

Ако мере, које стоје на расположењу председнику општине према тачци 7. чл. 109. закона о општинама, нису биле довољне да нагнају кмета на уредно и савесно вршење своје дужности, онда је суд требао без одбора учинити предлог среској власти као надзорној, да она у смислу чл. 148. поменутог закона учини предлог одбору за његово разрешење, ако она, по оцени изнесених доказа у оптужби, нађе да томе има места.

То је правилан пут, и погрешка је што је одбор одмах ангажован, јер он не треба да буде и тужилац, пошто ће имати улогу судије кад буде решавао о разрешавању.

Надзорна власт може да нађе, према оцени изнесене оптужбе, да не треба приступити разрешавању, као најтежој мери казне; али у сваком случају она је дужна да то образложи и извести суд зашто његов захтев не усваја.

Како је у овом даном случају, макар и погрешно суделовао и одбор у предлогу за разрешење кмета села Репишта, утврђујући на тај начин, несумњиву његову лабавост и немарност у чувању јавне безбедности и вршењу осталих општинских и државних послова, то је власт неизоставно требала да уђе у оцену оптужбе и донесе своју одлуку у смислу члана 85. закона о општинама.

Свако другчије посупање несагласно је са законом и повлачи законску одговорност.

Нека, дакле, суд још једанпут изнесе среској власти све неуредности дотичног кмета и умоли је, да она ову ствар приведе крају по закону, па ако се среска власт не одазове овој молби, онда се општинском суду не може одрећи право да целу ову ствар престави окружном начелству, као вишој надзорној власти, тражећи његово посредовање за правилно вршење закона.

Досадашње одлуке одборске о разрешавању, не могу се извршити, јер је чл. 148. одузето одбору право непосредне иницијативе за разрешавање.

II.

Суд општине топлодолске, актом својим Бр. 294, пита:

„Суд овај, пресудом својом од 14. марта ове год. Бр. 264. казнио је извесно лице са пет дана затвора, због дела из § 391. крив. закона, и осудио га на накнаду штете и трошкова приватном тужиоцу. Пресуда ова одмах је јавно у суду овом тужиоцу и туженом саопштена, што је и у самој пресуди назначено.

Истога дана, 14. марта ове год., понова без позива дошли су општинском суду тужиоц и тужени и изјавили да су се измирили. и тужиоц прашта туженом изречену казну, и молио је суд овај, да пресуду од извршења задржи.

Настаје сада питање:

Може ли се овде применити § 397. крив. закона и приватни тужилац да ову пресуду од извршења задржи у погледу казне, кад туженом ову изречену казну прашта, и ако може, треба ли суд и онда да од осуђеног наплати таксу за ову пресуду и дангубу сведоцима?“

— На ово питање одговарамо:

По тачци 2. § 397. крив. зак., приватни тужилац може опростити *казну* само по оним делима, која се казне на тужбу приватних, а никако и по оним, која се извиђају и суде по званичној дужности.

А дела из § 391. поменутог закона, сем оних из трећег става исте законске одредбе, казне се редовно по званичној дужности, те се и за дело крађе које је донело казну затвора од пет дана, не може опростити казна од стране приватног тужиоца.

Према овоме, у случају који је овде изнесен, не може бити опроштаја казне, и пресуда се мора у целини извршити, без обзира на изјаву приватног тужиоца.

Такса и дангуба морала би се наплатити чак и у том случају, кад би се казна по закону могла обуставити.

III

Деловођа општине брлошке пита:

»Суд општ. М. 15. априла 1910. год. примио је тужбу Д. В. из А. противу П. С. из А. за дело из тач. 2. § 357. кривичнога закона.

22. маја 1910. год. позвати су тужиоц, оптужени и сведоци за 26. маја 1910. год. ради ислеђења и пресуђења, и ово је прибележено на полеђини тужбе, али рецепциса нема о томе, како су позиви предати позватим лицима, нити је, пак, које лице престало суду на дан 26. маја, нити је пак што тога дана рађено.

На дан 14. јула 1910. год. добављен је оптужени и саслушан.

Молим уредништво да ми у првом наредном броју свога листа изволе објаснити следеће:

»Да ли је радовима предузиматим 22. маја и 14. јула прекинута застарелост горње тужбе или не?«

— На ово питање одговарамо:

По § 396. кр. закона, иступне кривице застаревају за три месеца, а оне из § 391, ако вредност крађа или утаја износи више од десет гроша чаршијских, за годину дана.

Према томе, како од дана подношаја тужбе до дана саслушања окривљеног није прошло три месеца, то је рад од 14. јула прикинуо застарелост.

Рад од 22. маја, прекидао би такође застарелост, ако би се утврдило, макар и писменим саслушањем органа општинских, да су позиви предати туженом и сведоцима.

IV

Суду општине влашке, на акт Бр. 269, одговара се, да је питање које он истиче, расправљено до сада неколико пута у прошлој и овој години, па је требао пратити што у њему излази.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Заступника окружном деловођи одређује председник окружног одбора, у споразуму са окружним одбором, у случају: кад деловођа одсуствује или је спречен да врши дужност, и овај мора имати све квалификације које закон тражи за овај положај.

Надзорна власт актом од 21. новембра 1910. год. № 10039, позвала је окружни одбор округа београдског, да одмах учини све што треба, да округ дође до свог деловође, који има законских услова, јер садањи вршилац дужности окружног деловође нема услова за тај положај, пошто је од обичног општинског деловође, у новембру прошле године, изабран од стране окружног одбора да врши дужност окружног деловође.

Окружни одбор поводом овога донео је одлуку, да одбор није у могућности да бира окружног деловођу, јер је то право само окружне скупштине, а одбор је расписао конкурс за деловођу и има довољан број пријављених кандидата, чије ће се молбе изнети првој скупштини ради избора деловође. Како је досадањи самоуправни чиновник вршио дужност деловође на задовољство одбора, то он има и даље остати до скупштине, која ће избор деловође извршити.

Председник и један члан окружног одбора одвојили су мишљење: да Ж. Ђ. не може бити више вршилац дужности окружног деловође, с тога, што он нема никакве школе и што се у прошлој години мислило, да ће он ту дужност вршити најдаље до три месеца, а он је међутим врши већ више од године дана, а вршиће је и све док се питање о избору посланика у срезу посавском не реши. С тога су били мишљења, да се бира лице за деловођу, које има законских квалификација.

Надзорна власт решењем од 23. новембра 1910. год. № 10145. обуставила је од извршења одлуку одборову из ових разлога:

Чланом 123. закона о уређењу округа и срезова прописане су квалификације за деловођу окружног одбора, као и то, да њега бира окружна скупштина. Тим истим законским прописом предвиђено је, да председник окружног одбора, у договору са окружним одбором, одређује заступника окружном деловођи, кад овај одсуствује, или кад је спречен да врши своју дужност. Према овоме, јасно је, да не може бити вршиоца дужности окружног деловође, нити на том месту може бити лице, које нема законских квалификација, него округ мора увек имати свога деловођу, јер ово излази као конзеквенца законског текста: да деловођи одређује *заступника* председник окружног одбора у споразуму са окружним одбором у случајевима, када деловођа *одсуствује,* или кад је *спречен* да врши своју дужност, што овде није случај, јер је место деловође упражњено смрћу бив. деловође С. С.

Дакле, Ж. Ђ. не може бити *вршилац дужности* окружног деловође, кад то није ни по ком законском пропису допуштено, једно зато, што нема законом предвиђених квалификација, а друго, што окружног деловођу бира окружна скупштина, а не окружни одбор. Окружна скупштина пак могла се, ради овога посла, састати и пре нових избора, као год што ни сада нема сметње, да се, ради тога, сазове скупштина од ново-изабраних посланика, којих има довољан број ради конституисања и решавања, без обзира на неизабране посланике за срез посавски, чији је избор извршен, а има да се бирају још четворица.

Ну, ако би се и узело, да је Ж. Ђ. до сада био заступник окружног деловође, он то више не би могао бити ни зато, што овога по поменутој законској одредби одређује председник окружног одбора споразумно са окружним одбором, а овога споразума више нема, што се види из одвојеног мишљења председника и једног члана окружног одбора, које су дали по овој одлуци окружног одбора. По том одвојеном мишљењу, окружни одбор је одредио Ж. Ђ. да врши дужност деловође окружног привремено, највише до три месеца, међутим он је врши више од године дана, и ако би се чекао сазив окружне скупштине, који би зависио од избора окружних посланика за срез посавски. остао би он на том положају још неколико месеца, а тиме би се изигравао закон о окружној самоуправи, јер би округ имао у Ж. Ђ. и даље деловођу без законских квалификација.

Министар Унутрашњих Дела, на основу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, расмотрио је ово решење надзорне власти и акта овог предмета, па је нашао, да је решење на закону основано, сем са разлога у њему изнетих, још и с тога:

По чл. 96. тач. 2. реченог закона окружног деловођу бира окружна скупштина. Па како округ нема деловођу још од 17. новембра 1909. год. који би по чл. 123. истог закона имао прописне квалификације, то је окружни одбор, који руководи и обавља самоуправне послове округа — чл. 104. помен. закона — *дужан* да фактички приступи питању о избору окружног деловође тиме, што је требао, да у смислу чл. 13. закона о уређењу округа и срезова учини предлог окружном начелнику, те да овај, по том законском пропису, сазове окружну скупштину ради избора окружног деловође. Ово је одбор тим пре био дужан учинити, што већ више од године дана округ нема деловође, и што је одбор већ расписао и конкурс за деловођу, на који се конкурс јавио довољан број кандидата, као што и сам одбор у свом акту признаје.

Према овоме разлог окружног одбора, да је он у немогућности да бира окружног деловођу, апсолутно нема ослонца у закону, но на против, по горе изложеном, поменута одборска одлука противна је закону. Зато је одбор дужан да одмах приступи, законитим путем, избору окружног деловође.

Наводи окружног одбора, да млађи самоуправни чиновник Ж. Ђ. врши и даље дужност окружног деловође и да прима плату окружног деловође у 416·66 дин. месечно, такође су против закона, и он је до сада могао остати да ту дужност врши само зато, што надзорна власт није водила строго рачуна о тачној примени и вршењу одредаба закона о уређењу округа и срезова.

По чл. 123. поменутог закона окружни деловођа мора да има исте квалификације као и начелник срески. По истом законском пропису за заступника окружног деловође одређује се један од самоуправних чиновника, а не службеника. Под речју »самоуправни чиновник« разумеју се лица која имају стручну спрему и квалификације, као што су: окружни деловођа, инжињер, лекар, економ и др. Ж. Ђ. нема тих квалификација и он као такав није самоуправни чиновник.

Кад би се узело овако, како је окружни одбор урадио, да он произвољно, при постављању лица без квалификација, назове га самоуправним чиновником, па после одређује, не само да заступа, но чак да

врши дужност деловође, онда би потпуно била изиграна одредба чл. 123. закона о уређењу округа и срезова, јер онда би окрузи могли и да не бирају деловођу са квалификацијама.

Ж. Ђ. не може бити, ни даље остати, као вршилац дужности окружног деловође, ни по томе, што закон о уређењу округа и срезова и не прописује, да неко може вршити дужност деловође. По чл. 123. реченог закона може бити само заступник деловође и то и једино: кад деловођа *одсуствује*, или кад је *спречен* да врши своју дужност, а не и да неко врши дужност деловође, као што је овде случај.

Најзад, он то не може бити ни по томе, што њега није за то одредио председник окружног одбора, што изрично наређује чл. 123. истог закона; што плата, коју он прима, није скупштином односно буџетом, који је скупштина решила, одређена за њега, као вршиоца дужности, већ је одређена за деловођу, а он има плату посебно одређену.

Са свега изложеногa, Министар је, на основу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, решењем од 24. новембра 1910. године П№ 22498. одобрио решење надзорне власти.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је жалбено решење Министрово правилно и на закону основано. — С тога је одлуком од 21. јануара 1911. год. № 593, а на основу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, одбацио жалбу као неумесну. **Јос. К. Ст.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Давид Бањанац, повереник Душана Живојиновића, фотографа из Пожаревца, проневерио је своме газди 725 динара, па затим побегао. Поред потернице коју смо донели у прошлом броју, износимо и његову фотографију ради лакшег проналаска.

Акт начелства округа пожаревачког Бр. 4212.

Живко Маринковић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику доносимо, побегао је из завода 22. овог месеца.

Он је стар 38 година, средњег раста, смеђ, очију жућкастих, бркова плавих великих, родом је из Београда.

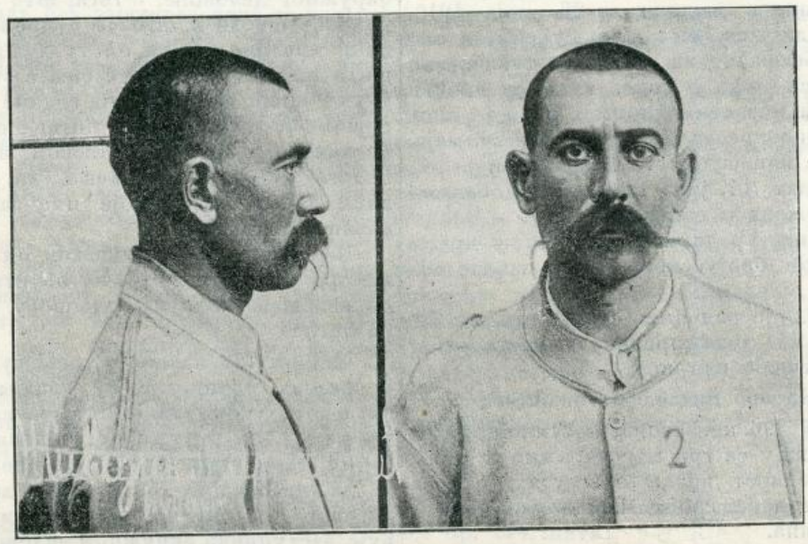

Ово му је други пут како бега са осуде. Први пут је побегао месеца августа прошле године, али је одмах ухваћен и враћен у завод.

Депеша пожаревачког казн. завода Бр. 933.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖЕ СЕ

Милева Стевана Милојевића, из Хума, отумарала је од своје куће и до данас се не зна где је.

Она је стара 24 године, раста средњег.

Депеша начелника среза нишког Бр. 4960.

Ивана, сина **Давида Вићентијевића,** из Рабровца, нестало је.

Он је стар 13 година, раста средњег, смеђ, очију црних, косе смеђе,

Депеша начелника среза јасеничког округа смедеревског Бр. 6143.

Илија Стевана Аврамовића, из Масне у срезу поречком, нестао је.

Он је био матроз на штеку српског бродарског друштва, и како је боловао од падајуће болести, то се сумња да је пао у воду код Забрежја.

Он је стар 27 година, раста средњег плав.

Депеша начелника среза посавског округа ваљевског Бр. 4517.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

16. овог месеца, непознато лице увукло се у собу Тине Пецоли, певачице код «Такова» у Београду, и из исте украло следећи накит: један златан брош, четвртаст са дугачким златним ланцем; један пар златних минђуша у виду алки; један танак златан прстен са једним белим и плавим каменом; и један златан прстен са једним белим и два црвена камена. Све у вредности 80 динара.

Акт кварта теразијског Бр. 2515.

КРАЂЕ СТОКЕ

Вукоти Урошевићу, из Д. Трпче, украден је коњ, матор 10 година, белац, са жигом положено «Т» са белегом на левој плећци од убоја.

Депеша начелника ср. љубићског Бр. 4222.

Манојлу Стокићу, из Батуше, украден је један коњ — пастув, матор 3 године, висок 157 см. вранац, у обе предње и десну задњу ногу путаст.

Депеша начелника ср. пожаревачког Бр. 4982.

Алексију Ђуричићу, из Ракове, украдена је једна кобила, матора 10 година, длаке алатасте, на челу цветаста, висока 156 см., ждребна, рена потсеченог, са белегом испод гребена.

Депеша начелника ср. љубићског Бр. 4174.

Здравку Аврамовићу, из Тропање, украден је један коњ — пастув, матор $2^1/_2$ године, длаке алатасте, на челу цветаст, у обе задње ноге путаст.

Депеша начелника ср. ресавског Бр. 6012.

Драгољубу Манојловићу, из Кучајне, украден је коњ, матор 7 година, длаке риђо-дорастасте.

Депеша начелника ср. звишког Бр. 3548.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивце.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 13. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 3. АПРИЛА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за начелника треће класе среза пољаничког Лазара Кречковића, писара прве класе Министарства Просвете и Црквених Послова.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 26. марта 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за управника болнице за душевне болести, Д-ра Војислава М. Суботића, примаријуса исте болнице, и

за примаријуса болнице за душевне болести, Д-ра Душана Стојимировића, секундарног лекара исте болнице.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 28. марта 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за лекара среза подунавског Д-р Хранислава Јоксимовића, лекара среза темнићског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 28. марта 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, за дугогодишњу ревносну болничарску службу, одликовати:

Сребрном медаљом за грађанске заслуге:

Тадију Јелушића, бившег болничара болнице за душевне болести.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 28. марта 1911. год., у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Ђорђе Илић, начелник друге класе среза пољаничког, на основу § 69. тач. 2. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 26. марта 1911. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Дела и чињенице у опште, које се о неком износе или проносе, могу се састојати у нечему, што је *у општа немогуће*[1]). Тако на селу се верује у врачбине, те би могло бити клевете, кад би А рекао за Б, да је врачањем уморио В.

Дела и чињенице у опште, изношени одн. проношени, треба да су такви, *да се могу доказивати*[2]). Из тога излази, да изношење одн. проношење *будуће* чињенице одн. дела не може бити клевета. Чињеница мора дакле припадати садашњости или прошлости. Тако не би могло бити клевете, кад би А тврдио, да ће Б убити В. Ту би могло бити само увреде.

Није потребно, да се *конкретна* дела одн. чињенице о неком износе одн. проносе[3]). Тако се не мора тврдити, да је А силовао (тада и тада) ту и ту девојку, већ је за клевету довољно тврђење, да је А извршио силовање. Но није довољно наговештавање чињенице одн. дела у најопштијим цртама, што је једно фактичко питање[1]). Тако не би могло бити клевете, кад би А казао: „Из докумената, које ћу ја добавити, видеће се, шта је Б учинио“.

Саопштавање свог сопственог мишљења о нечему у погледу извесног лица је изношење одн. проношење нечега, што припада самом саопштаваоцу. Пошто је пак за клевету потребно изношење или проношење туђег дела или туђе чињенице, то у овом случају нема клевете[2]). Истина је, да се изјављено ммшљење односи на туђе дело одн. чињеницу, али се ови не саопштавају, већ сопствено мишљење. У овим случајевима може према томе бити само увреде. Тако то би био случај, кад би А рекао: „Према мом мишљењу Б је извршио ону крађу“. *Olshausen* чини међутим овде једну разлику. Саопштавање, о коме је реч, има се, вели, сматрати као изношење одн. проношење туђег дела одн. чињенице, и према томе као клевета онда, кад се изјављено мишљење односи на извесно *конкретно* дело или чињеницу лица, против кога је изјава управљена[3]). Тако би било према њему клевете, кад би А рекао: „Према мом мишљењу сведок Н. Н. се је лажно заклео“, или: „Изгледа ми, да је Н. Н. ону ствар украо“. Овде се мишљење лица А односи на једно конкретно сведочење одн. крађу, те се има, вели, узети, да постоји изношење одн. проношење лажног сведочења одн. крађе, а не само сопственог мишљења. Напротив било би само изношења одн. проношења сопственог мишљења, кад би А рекао: „Изгледа ми, да ме је Б. подкрадао“. Овде нема, вели, „*објективисаног* субјективног мишљења“. Но ово разликовање не изгледа ни мало умесно, јер је за онога, против кога се исказује извесно мишљење, равнодушно, да ли се ово мишљење односи на једну конкретну чињеницу или на једну чињеницу у опште.

Што је речено за субјективна мишљења, којима се једна чињеница одн. дело приписују извесном лицу, важи и за *суђења о вредности* извесног лица, т. ј. за субјективна мишљења, којима се једно лице карактерише у овом или оном

---

[1]) Уп. *Lilienthal* 396.

[2]) Уп.

[3]) Уп. *Frank* § 186 I 1, *Lilienthal* 391.

[1]) Уп. *Lilienthal* 391.

[2]) Уп. *Frank* § 186 I 3.

[3]) § 186, 2 C.

правцу. Тако оваког суђења би било, кад би А рекао: „Б је покварен човек“, или „Б је нерадник, неморалан човек“. Овде нема изношења одн. проношења дела одн. чињенице лица Б, већ само, као и горе субјективног мишљења. Ова субјективна мишљења могу бити као и горња квалификована само као увреда[1]). Али је могуће, као што *Frank* умесно примећује, да се под формом суђења крије тврђење једне чињенице одн. дела. Тако то би био случај, кад би А рекао у форми свог мишљења о лицу Б: „Б је лопов“. Ту би се према околностима могло узети, да А тврди, да је Б извршио крађу, те да према томе постоји клевета, али је тако исто могуће, да се тиме тврди, да је Б лице склоно крађи. У овом другом случају би било само увреде. Увреде би ту било чак и онда, кад би се доказало, да је Б извршио једну крађу, јер ово још није знак, да је он склон крађи[2]).

Објекат изношења одн. проношења је различно схваћен у страним законодавствима. У §§ 186. и 187. немачког К. З. је употребљен израз „чињеница“ („Tatsache“); тако исто у француском закону о штампи („fait“) и у данском и португалском К. З. Шпански захтева изношење односно проношење „моралних грешака и порока“. Белгијски законодавац захтева „одређену чињеницу“ („fait precis“); тако исто италијански („fatto determinato“) и холандски К. З. Руски К. З. захтева саопштавање „околности“. У енглеском и северно-америчком законодавству захтева се „diffamatory matter“, тј. „чињеница“. Неки употребљавају као и наш закон о штампи „чињеницу“ и „дело“, напоредо, као бугарски. Норвешки К. З. захтева саопштавање „*нечега*“, што је подобно....“ Овако изражавање је усвојено и у нашем пројекту („изношење или проношење *нечег* неистинитог“).

Б. Изношење на другог и проношење за другим.

У § 120 се захтева, да се дело „*на другог*“ износи одн. „*за другим*“ проноси, а према чл. 22. зак. о шт. потребно је, да се факт или дело наводи „*против једне личности*“.

Из израза „на другог“, „за другим“ и „против једне личности“ излази, да је за клевету потребно, да је неком ~~*трећем лицу*~~ саопштавање *непосредно* дошло до знања. Клевете не може према томе бити, већ само увреде, кад би А наводио лицу Б у четири ока извесну чињеницу или дело против њега, кад би му н. пр. рекао, да је он извршио ову или ону крађу. Али није потребно за клевету, да се саопштавање чини неком трећем лицу. Довољно је, да је овоме непосредно дошло до знања саопштавање управљено на онога, кога се оно тиче. Тако било би клевете кад би А рекао лицу Б у присуству лица В, да је извршио силовање.

Према *Binding*-у би међутим било клевете и онда, кад би се нешто саопштило лицу Б у четири ока, кад би му н. пр. А казао у четири ока да је разбојник. Кад би се узело, да овде постоји само увреда, вели *Binding*, онда би исто тврђење против части неког лица било час увреда (у четири ока), час клевета (у шест ока), час увреда с последицом клевете (у шест ока, од којих извршилац два није приметио)[1]). Мишљење *Binding*-ово је очигледно погрешно de lege lata. Законодавац вели изрично, да је потребно изношење на другог одн. проношење за другим, а по себи је јасно, да саопштавање у четири ока то није. Сем тога за клевету је потребно, да се изношењем одн. проношењем лице у питању излаже „мржњи или презрењу“ (к. з.), да се његовом „угледу“ шкоди, а то је могуће само онда, кад је бар неком трећем лицу то непосредно дошло до знања. Да би побио ову последњу примедбу, *Binding* вели, да се саопштено у четири ока обично саопштава и другима било од извршиоца, било од самог субјекта, против којег је оно управљено. Али ово није никакав аргуменат у прилог његовог мишљења. Ако на име извршилац и трећем лицу то исто саопшти, то је једна нова радња, независна од саопштавања у четири ока, и он тек тиме извршује клевету. Ако пак субјект сам даље распростире саопштено, постоји такође нова радња, независна од саопштавања, и она је сасвим без значаја за питање. да ли постоји клевета, јер је за исту потребно, да саопштавање врши неко трећи, а не сам онај, кога се тиче чињеница[2]).

Наглашено је већ, да је потребно, да је саопштавање дошло трећем лицу *непосредно* до знања, ако већ није на њега лично управљено. Тако ако је А усмено саопштио лицу В извесно дело против њега, клевете може бити само онда, кад је неко трећи био присутан и чуо ово саопштавање. Не би је дакле могло бити онда, кад би Б сазнао од самог лица Б за то саопштавање. Онда је исто њему *посредно* дошло до знања. Ако је саопштавање извршено средством геста (гестом за крађу н. пр.), потребно је, да је неко трећи био присутан и видео гест. Ако је саопштавање извршено средством каквог штампаног писмена, потребно је, да је исто публиковано.

Из тога, што је за клевету потребно, да је неком трећем лицу саопштавање непосредно дошло до знања, ако већ није на њега управљено било, излази, да клевете неће бити, ако је саопштавање управљено против једног правног лица и у опште друштва, али је дошло непосредно до знања само неком члану дотичног друштва[3]). Чланови нису трећа лица за друштво.

Проста могућност, да неко трећи сазна непосредно за саопштавање, није довољна за клевету[4]). Тако не би могло бити клевете, кад би саопштавање било извршено средством дописне карте, а ову нико није прочитао, и ако је то било могућно.

§ II Неистинитост дела.

Да би било клевете, потребно је да су изношена и проношена дела одн. чињенице *неистинити*. У противном случају могло би бити само увреде сходно § 211 к. з. У корист оптуженог постоји дакле *exceptio veritatis*.

Терет доказивања је на оптуженом, јер је у питању његово тврђење[1]). То се у осталом види из §§ 211 („Ако у случајима § 209 и 271 *оптужени* докаже истинитост свог потврђивања...“) и 212 к. з. („*Истинитост* потврђиваних или разглашаваних дела може се доказивати“) и чл. 36 и 47 зак. о шт. („па *тужени* хоће да докаже *истинитост* тврђења...“), јер се у њима говори о доказивању *истинитости* дела одн. чињенице, а то је ствар туженог. Но разуме се по себи, да и тужилац може допринети доказивању неистинитости. У чл. 36 зак. о шт. се вели изрично: „У случајевима, где је доказивање клевете допуштено, тужилац има право подносити противне доказе“.

Довољно је, да је доказано дело (одн. чињеница) идентично са изношењем одн. проношеним делом (одн. чињеницом), и да се с њиме слаже у *битним* тачкама, а ово је једно фактичко питање[2]). Тако ако би А тврдио, да је Б украо 5 септембра ту и ту ствар, која се налазила на том и том месту, клевете не би било, чим би било доказано, да је крађа ове ствари заиста била извршена од лица Б, и ако би можда утврдило, да ју је он извршио у новембру, и да се је она налазила на другом месту. Кривично дело изнесено и доказано кривично дело су идентична, јер су обе крађе, и слажу се у битним тачкама, јер је заиста украдена она ствар за коју се је то тврдило. Ако су дела идентична и слажу се у битним тачкама, истинитост захтевала је доказана, и ако би тужени лажно био квалификовао дела. Тако то би био случај, кад би он тврдио, да је А украо извесну ствар, а докаже се, да је она утајена. Ако би пак А тврдио, да је Б украо ту и ту ствар, а докаже се, да ју је другу неку ствар украо, онда су дела идентична, али се не слажу у битним тачкама, другим речима истинитост није доказана, и клевета постоји (но извршилац се може користити §-ом 211 к. з.). Кад би међутим А тврдио, да је Б извршио крађу без ичега даљег, онда би истинитост била доказана, чим би се утврдила крађа ма које ствари. Слагање у битним тачкама је дакле, као што је већ речено, једно фактичко питање.

Према § 212 к. з. „истинитост потврђиваних или разглашаваних дела може се доказивати свима законом допуштеним доказним средствима“, а према чл. 48 зак. о шт. „оптужени има права кори-

---

[1]) Тако *Frank* § 186 I 1, *Meyer-Allfeld* 432, *Lilienthal* 392 и 397, *Binding* 158 (али de lege ferenda он држи да ова суђења могу бити клевета).

[2]) Уп. *Frank* § 186 I 1.

[1]) 158. Тако и *Freudenstein* 32.

[2]) Уп. против *Binding*-а *Olshausen* § 186, 3 б, *v. Liszt* § 96 II, *Frank* § 186 I 4.

[3]) Уп. *Olshausen* § 186, 3 б.

[4]) Уп. *Olshausen* § 186, 3 б.

[1]) § 186. немачког к. з. је у овом питању неодређен. Зато док неки (*Olshausen* § 186, 10. *Binding* 149, *Hälschner* 2 201) веле, да овде важи општи принцип, т. ј. да терет доказивања није на оптуженом, други (*Frank* § 186, II, *Friedmann*) тврде противно.

[2]) Уп. *Meyer-Allfeld* 432, *Lilienthal* 402.

стити се и оним доказима, чија је публикација забрањена". У истом чл. зак. о шт. се додаје односно ових доказа: „Суд је дужан, ако оптужени захтева, прибавити доказе службеним путем, ако би то суду било могућно, и ако сама одбрана ближе именује и одреди, где су и, какви су то докази, које оптужени није могао прибавити".

У чл. 47. зак. о шт. се утврђује поступак доказивања истинитости тврђења, за случај, да тужени хоће ово да докаже. „Ако је тужба због клевете, вели се ту, па тужени хоће да докаже истинитост тврђења, онда је дужан за 20 дана у случајевима, где може бити доказивања, по првом саслушању поднети иследнику написмено:

1. Изразе окривљене, за које се оптужује, а истинитост којих хоће да докаже;
2. Препис писмених доказа; и
3. Име и презиме, занимање и стан сведока, који ће посведочити истинитост онога, зашто се оптужује.

Одлагање овог рока не може бити ни у ком случају.

Ако тужени поднесе у одређеном року тражено писмено, иследник је дужан истога, или најдаље другога дана, саопштити га тужитељу. Тужитељ има право тражити од суда исти толики рок за подношење противних доказа.

И тужени и тужитељ имају право употребити на претресу и нове доказе.

Одлагање претреса може бити само онда, кад је одбрана, по оцени суда, била у немогућности доћи до доказа, који су по судској оцени од утицаја на исход суђења. Претрес се у овим случајевима може само једанпут одложити".

Раније се је видело, да се и увреда може састојати у навођењу дела и у опште чињеница против извесног лица, а то ће бити онда, кад се она саопштавају у присуству само онога, против кога је навођење управљено. Пошто се доказивање истих допушта, кад је у питању клевета, то треба допустити и у овом случају, т. ј. и онда, кад се то навођење квалификује као увреда.[1])

У § 212 ал. 2. к. з. и у чл. 24 и 34. зак. о штамп. предвиђени су случајеви, у којима није допуштено доказивање истинитости дела одн. чињенице.

Према § 212. к. з. није допуштено доказивање:

1° „У случају дела из § 91 б, 218 и 218 а овог законика". т. ј. код клевете, краља, краљице, престолонаследника, родитеља краљевих и у опште предака и потомака краљевих у правој линији (§ 91 б), код клевете страног владаоца, члана владалачког дома и у опште поглавара или регента стране државе, која стоји у пријатељским односима са Србијом (§ 218.), и код клевете дипломатског заступника стране државе у Србији (§ 218 а). Ово важи наравно и за увреду именованих лица, ако се она састоји у изношењу одн. проношењу дела.

2° „Ако би се имало доказивати какво кривично дело, које се извиња и казни само на тужбу приватног лица, а оваква тужба не би била дата власти, или би тужилац од ње одустао". Тако кад би А тврдио за извесну жену, да је извршила браколомство, доказивање браколомства није допуштено, ако муж није подигао тужбу, или је од исте одустао.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Опште мишљење. *B. Frank* § 190 I, *Olshausen* § 190, 4.

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

Ма како ове примедбе имале у себи унутрашње логике, ипак оне нису у стању да покажу нетачност појма евентуалног долуса. Хипел са свим правилно примећује, (Vorsatz 513.) да је пре свега нетачна метода Баровога испитивања. Он је најпре поставио једну константну дефиницију воље, па је из ње дедуковао садржину воље, т. ј. утврђивао које се последице могу хтети. Ваљало, је међутим, поћи другим, индуктивним путем: испитати од којих су последица преставе фунгирале у свести у комплексу престава који је изазвао акцију воље. Од појединачнога ваља ићи општем, дефиниција се поставља тек кад се најпре утврди који сви елементи треба њоме да буду обухваћени. Бара је издала његова произвољна дефиниција. Јер ако се само жељене последице могу хтети, онда се у његову дефиницију не даду увести и последице нужно везане са жељеним, пошто оне саме нису жељене, нису оне за којима се жуди. То је Бар увидео, па је и сам усвојио појам узгредне хотичности (Mitwollen), т. ј. тврдио је да се у комплексу жељених хоће и са њиме нужно везане нежељене последице. Али тим је уништен један принцип: не говори се више о последицама per se хотеним, него о комплексу који је изазвао акцију воље. А у том комплексу могу бити не само нужно, већ и евентуално, могућно, скопчане последице са жељенима, равнодушне и нежељене. Тада се и оне могу хтети. То је „саглашавање" узгредно хотење.

Разликовање на умишљај повреде и умишљај загрожавања јесте само игра речи у колико је говор о умишљају. Умишљај је једно психичко стање, *исихички однос виновника према ма каквој последици њене радње.* Тај карактеристични психички моменат је увек исти, где нема умишљаја. Последице радње, за које питамо да ли су умишљено произведене могу бити различите, али то разликовање нема никаквога значаја. *Умишљај* повреде управљен је на повреду, *умишљај* загрожавања на загрожавање. Психички је моменат оба пута исти, а разликовање је само у спољнем, материјалном свету. Духовни однос виновника према повреди коју је хтео, апсултно је исти са духовним односом према загрожавању које је хтео. Ако би се по последицама радње чинила разлика међу умишљајима, онда то не би могао бити један генетички појам, већ бисмо имали онолико умишљаја колико има и кривичних дела.

II. Раније је показато да кад се једна последица, равнодушна или нежељена, предвиђа као могућни резултат радње, може се она хтети, а може се и нехтети. Она се хоће ако је активно утицала на акцију воље, а неће се ако није активно утицала на акцију воље. У првом ће случају постојати евентуални умишљај, а у другоме нехат. Кад ћемо рећи да је престава такве последице активно деловала на постанак воље?

Франк је (z. X. S. 169.) дао за одређивање евентуалног долуса једну емпиричку формулу. Та формула треба да покаже кад се предвиђане као могућне индиферентне или нежељене последице могу правно третирати онако исто као и жељене. Формула гласи: „Die Voraussicht des Erfolges als eines möglichen, erfüllt den Begriff des Vorsatzes nur dann, wenn die Voraussicht desselben als eines gewissen den Handelnden nicht abgehalten, nicht die Bedeuthung eines ausschlaggebenden kontrastirenden Motivs gehabt hätte". (Предвиђање последице као могућне, довољно је за појам умишљаја тада, кад ни предвиђање последице као извесне не би виновника уздржало, не би било један решавајући отпорни мотив).

Хипел (Gränze 56—59.) је најсјајније анализирао ову формулу и у литератури је одбранио и од својих противника и од својих присталица. Као што ће се видети, она је необично подесна за објашњење евентуалног долуса по теорији воље.

Психолошки темељ Франковој формули јесте утврђена претпоставка: да су умишљено остварене све оне предвиђене последице чије је наступање виновник држао за неизбежно. Кад је пак последица предвиђена само као могућна, онда је сумњиво да ли је однос свести према последици био такав, да је за појам умишљаја довољан. Ако би се доказало да је у конкретноме случају ово предвиђање могућности последице на психу виновникову оставило исти утисак као год и предвиђање могућности довољно је за појам умишљаја. Да ли је постојао такав утисак на психу, по Франковој формули види се из одговора на ово питање: да ли би виновник исто тако радио кад би последицу предвиђао као извесну, нужну? Ако би он исто тако радио, онда се закључује: престава могућности имала је in concreta исто дејство као и престава нужности. Франкова формула, дакле, вели: 1. *материјалноправно:* престава могућности последице довољна је за умишљај тада кад је она у конкретном случају за психичко држање виновниково имала исти значај какав би имала и престава нужности последице. 2. *процесуално:* да ли је тај значај постојао закључује се одговором на питање: би ли виновник тако радио и онда да је последицу предвиђао као извесну?

Формула почива на претпоставци да се умишљено остварују све последице које се предвиђене као неопходне последице радње. А зашто се те последице остварују умишљено? Тек одговор на то питање даје појам умишљаја. Хипел вели: Зато што се те последице *хоће.*

Франк, творац имена теорије преставе, (Strafgesetz S. 129.) поставио је једну формулу која непосредно позива на теорију воље. Та формула супротна је Франковој дефиницији умишљаја. По формули: виновник предвиђајући последицу као могућну може делати и умишљено и неумишљено. Умишљено дела тада ако би исто тако радио и кад би извесно знао да ће последица наступити, а неумишљено ако би на случај сазнања извесности другачије делао. Међутим, ако је, по Франковој дефиницији, умишљај сазнање (предвиђање) обележја кривичнога дела, онда тога предвиђања *увек има* кад се последица предвиђа као могућна, те се не може да учини разликовање које по формули треба учинити. Ако се пак за умишљено предвиђање има један ступањ извесности очекивања, онда при предвиђању последице као могуће тога у опште нема, или је ступањ извесности исти и за умишљено и за нехатно делање. Тако се опет не дâ извршити подела по формули. Примена Франкове формуле може се извршити само тада, ако се усвоји теорија воље, па се рече: ако приликом предвиђања могућности последице њу виновник хоће, он тада дела једнако као кад би предвиђао да она мора наступити. Ако пак он њу неће, онда то значи да кад би био уверен да ће последица сигурно наступити, кад се не би заваравао надом да ће је избећи, друкчије би делао, т. ј. одустао би од радње. Од почетка до краја, дакле, Франкова формула лежи на теорији воље.

Франкова формула нашла је готово општи пријем. Њоме се служи и Лист (Lehrbuch 172.) и немачки царевински суд Hippel, Vorsatz 499.), а противљења су само епизодична.

Ова формула, зацело, даје нам могућности да одговоримо кад постоји dolus eventualis. Кад ми при остваривању једне последнце предвиђамо да је врло могућно да из наше радње наступи и друга последица, која нам је равнодушна или немила, онда смо ми криви и за ту другу последицу, с тога што престава њена није била отпорни решавајући мотив нашој вољи, т. ј. што нас она није уздржала од делања. Последицу на чијем остварењу деламо ми несумњиво хоћемо. Ми даље видимо да се уз ту жељену последицу може врло лако прилепити и нека друга коју не желимо. Наша је дужност, и то правни поредак очекује од нас, да у том случају, ако ону могућну последицу никако нећемо, одустанемо у опште од делања, дакле, и од остварења жељене последице. Кад ми то нећемо, кад по сваку цену хоћемо да деламо, да би остварили прву, онда ми у ствари хоћемо обе последице и ону коју желимо, њу директно, и ону коју не желимо, њу индиректно. (Mitwollen).

У овоме се смислу изјаснио и 24. скуп немачких правника говорећи о евентуалном долусу. Одлука гласи: „Кад виновникова воља није била директно управљена на једну последицу, али је он њу ипак предвиђао као могућну, онда ће му се она урачунати као умишљено остварена тада, ако је он тај учин (Tat) хтео баш и са овом последицом. — Исто тако ће виновник, који није знао за један битни елеменат кривичнога дела, али га је сматрао за могућан, бити осуђен за умишљену радњу, ако је он у њој хтео баш и да постоји оно битно обележје“.

У овом случају обе последице, и жељена и могућно нежељена, чине у нашој свести један нераздвојан комплекс. Оне постојано иду једна уз другу и као целина делају на постанак воље. Преставе последица, равнодушних или нежељених, које су нужно везане за жељене, такође су у комплексу са жељенима. Али оне то *увек морају бити*, па се такве последице *увек морају хтети*. Међутим, преставе само могућих последица *могу*, али *не морају* бити у комплексу са преставама жељених последица, те се отуда ове последице *могу*, али *не морају хтети*. Ево зашто.

Кад се једна последица сматра само за могућну, онда виновник колико год да држи да ће она наступити, толико исто држи и да неће наступити. У оба правца постоји само очекивање: нада на наступање и нада на ненаступање. У извесним случајевима може ова *нада* да последица *неће* наступити бити *одлучујући мотив за акцију воље*. Ја предвиђам да последица може наступити и ја њу нећу. Кад бих извесно знао да ће она наступити, ја бих одустао од сваке акције. Али ја се надам да последица неће наступити и та нада одлучује мене на делање. Ако сад последица ипак наступи, онда она никако није производ мога лакомисленога схватања. Кад нема воље онда нема долуса, већ у таквом случају постоји само свестан нехат. Тада престава жељене и евентуалне нежељене последице не делају удружено на постанак воље, већ на против, делају удружено престава жељене последице и престава да нежељена последица *неће* наступити.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Грађанка Лебон била је раније калуђерица манастира Вивије-а, била је достојна жена распопа из Невиља, а тако исто имала је велики утицај на чланове комисије[1]) у Арасу, где су судили или као судије или као поротници њен брат и њени ујаци, и била је толико исто жудна злата колико и крви. Једне вечери она је јавно рекла: „А тако револуционари! говоре да се не убија ради вас! Нек ђаво само прокаже непријатеље отаџбине!... Познајете ли ви кога, племића, кога богаташа, кога трговца, кажите га само па ћете поделити његово имање!“ Крволочност ове жене могла је се мерити само са крволочношћу њеног мужа, који је већ знао свакојаке ужасе. Њега су виђали приликом оргија да трчи кроз варош, да прича омладини срамне ствари, да узмахује сабљом изнад главе и да пуца из револвера на жене и децу. Неки бивши воћарски трговац са црвеном капом и рукавима загрнутим до рамена, носећи у рукама дугачку лескову мотку, пратио га је обично при овим испадима, а виђали су га често руку под руку са женом. Њу су називали Мајка Дишесн по сећању на Оца Дишесна[1]) и у неколико свечаних прилика представљала је богињу слободе. Она је присуствовала редовно седницама Комисије и диктовала пресуде својим оптужбама и денунцијацијама; она је гилотинирала све становнике једне улице која због тога оста пуста.

Питао сам се често како то да и у тако жалосним приликама жеља за уживањима и задовољствима не губи нимало своју јачину, јер сам тад у Арасу желео уживања као и пре. Девојке су биле тако љубазне да сам с дана на дан мењао љубави: од младе и лепе Констанце, јединице каплара Латилита, баракера у тврђави, до четири кћери некога бележника, који имађаше своју кућу у капуцинској улици. Било би добро да сам се задржао на томе, али сам био бацио око и на једну сепотицу из улице Правде а тамо сретох супарника. Мој противник, неки бивши пуковски музикант, био је од оних људи који се не хвале успесима које нису имали, али који воле да се чује да им ништа није одбијено. Пребацио сам му једном приликом да се размеће тим и он се наљути, те га позовем на двобој, али он оћута. Био сам и заборавио на то кад чујем да он на мој рачун говори неке озбиљне увредљиве ствари. Одмах сам га нашао и тражио објашњење, али узалуд; не пристаде да се са мном туче пре док му нисам у присуству сведока добацио највећа унижавања. Ја сам био тачан, али тек што стигох на место двобоја опколише ме жандарми, који ми заповедише да отпашем сабљу и да пођем с њима. Покорио сам се и ускоро сам био одонуд катанца у Боде-у, затвору чија намена беше измењена од како су револуционари у Арасу завели били редовну сечу.

Апсанџија Бопре са црвеном капом на глави и са два велика црна пса, који га никад не остављаху, одведе ме у једну гадну јазбину где је затварао најбоље људе из околине. Ту су они били лишени сваке везе са спољним светом и једва су им допуштали да приме храну и то пошто је предходно Бопре сву издроби, па је чак своје прљаве прсте завлачио и у чорбу да се увери да нема какво оружје или какав кључ. Ако који протествује он би му одговорио: „И за ово кратко време, колико још имаш да живиш, ти си упоран! Ко зна да не ћеш сутра.... како се ти зваше?... Бога ми ти ћеш сутра...“ А предсказања Бопреова у толико се мање не испуњаваху што је он означавао личности Јосифу Лебону, кад га овај редовно после ручка упита: „кога ћемо сутра погубити?“

[1]) Револуционарни суд Пр.

[1]) Научар Француски Пр.

Међу племићима затвореним са мном био је и гроф Бетин. Једнога јутра дође наредба да га изведу пред суд. Пре но што ће га извести рече му Бопре оштро: „Грађанине Бетине, пошто ти идеш тамо, то све што остане овде биће моје?“ — „Драге воље, господине Бопре“, одговори му мирно овај старац — „нема више *господине,* каже смејући се апсанџија, ми смо сви грађани, и са врата му добаци: „због грађанине Бетине! Господин Бетин би међутим ослобођен, али га вратише у затвор као сумњивог. Радовали смо се кад смо га видели да се враћа, само што је то било за кратко, јер га у вече одведоше понова. Одлука о ослобођењу била је донесена у осуству Јосифа Лебона, и кад се овај врати с пута. бесан што је такав човек ослобођен, нареди да се суд одмах састане, и г. Бетин би одмах осуђен и погубљен спрам буктиња.

Овај догађај о коме нам Бопре са неком дивљом радошћу јави забрину ме озбиљно. Сваки дан је Бопре слао у смрт људе, који, као ни ја, нису знали зашто су ухапшени, и који ни по положају ни иначе не беху политичари. С друге стране, знао сам опет да Бопре више пази на број него на особине притвореника, и, да служба не би имала задоцњења, он није ни пазио на ред који му је означен, него је слао оне којих се прво сети. Сваког трепутка имао сам му доћи под руку, и може се мислити да ме овакви изгледи нису ни мало успокојавали.

Шеснаестог дана од кад сам био затворен јавиште нам да иде Лебон да нас обиђе. Дошао је са женом и у пратњи првих терориста, међу којима познам бившег берберина мога оца и неког бунарџију Делмота, званог Лантилет. Молио сам их одмах да проговоре коју у моју корист и они ми то обећаше. Веровао сам да ћу у толико пре бити пуштен што су они двојица уживали велико поверење. Међутим Лебон иђаше по сали запиткујући набусито притворенике; дошав до мене он ме погледа оштро и рече ми гласом пола љутим, а пола шалећи се: „А ти си то Франсоа! Ти си тај аристократа што говори ружно о револуционарима... теби је жао за старим бурбонским пуком!... Упамет се! јер се можеш попети на гилотину.... кажи мајци нека дође к мени“. Рекох му одмах да је у затвору не вићам, те се он окрете Бопреу: „ти ћеш довести Видокову мајку“, и изађе остављајући ме у највећој нади јер је било очевидно да је са мном поступио потпуно пријатељски. После два сата дође моја мати, и она ми каза да ме је денунцирао онај музикант кога сам звао на двобој и да је тужба предата у руке страшнога јакобинца[1]) терористе Швалије-а, који би ми за љубав мог противника испекао колач, да није његова сестра, на наваљивање моје матере, измолила од њега да ме пусте.

Кад сам пуштен из затвора одвели су ме са великом свечаношћу у Патриотско Друштво, где су ме заклели на верност републици и мржњу угњетачима. Заклињао сам се на све што су хтели; нема немогућних жртава кад треба искамчити слободу. По свршетку ових формалности одвели су ме у депо, где се моји другови веома обрадоваше кад ме видеше. Имао сам да захвалим Швалије-у, а његовој сестри рекнем да сам веома дирнут пажњом коју је изволела указати мени, притворенику. Ова жена, која је била страснија од свих других смеђуша и којој велике црне очи нису могле накнадити ружноћу, помисли да сам у њу заљубљен, јер сам и иначе био врло учтив. Она поверова потпуно у неколико комплимената, које сам јој учинио и од првог виђења превари се о мојим осећањим, те баци око на мене. Говорило се чак и да се узмемо, питали су и моје родитеље, који одговорише да сам у осамнаестој години још млад за женидбу и тако се ствар одложи. Међутим образоваше се у Арасу добровољачки батаљони и позваше мене као познатог доброг наставника да са седам других подофицира вежбам војнике другог батаљона из Па-д-кале-а. Међу осталима беше и један каплар гренадирски из пука Ландока, по имену Цезар, данас пољак у Коломби или Пито-у близу Париза. Њега наименоваше ађутантом, а мене потпоручником, и решимо да осим теорије учимо официре мачевању који су то врло водели. Од тих лекција имали смо прихода, али приходи су били далеко од тога да подмире наше потребе, нарочито храњене нам је односило много. Наш апетит и нашу жалост нарочито удвајаше то што председник општине, код кога смо само становали имађаше изврсну кујну. Шта нисмо радили да се увучемо у кућу, али стара служавка — газдарица, Сикска, и не гледаше на наше удварање те нам се планови изјаловише и бесмо очајни и жудни.

Најзад Цезар нађе начин да разбије препреке које нас тако несавладљиво одвајаху од богатога „коста“ председниковог. По његовој наредби једнога јутра под прозорима општине затрешташе значари „узбуну“. Ми смо и рачунали да ће стара вештица потражити нашу помоћ, и Цезар јој обећа учинити све што може да се узнемиравање више не понови, али је тако исто одмах наредио капелнику да се свира још јаче, и сутра „узбуна“ би толика да би пробудила и мртваце у гробљу. Да не би ствар била у пола свршена наредн значарима да пређу и иза куће. Ни ученик игумана Сикара[1]) не би боље послушао, те стара немаде куд, него позва и мене и Цезара, тог старог подмуклицу. Али и то није довољно, значари су још свирали и престали су тек кад их њихов старешина посади као и нас уз општинску трпезу. Од тада су се ту чули значари само у пролазу кад се војска сели, и сваки је живео у миру, сем мене, коме стара поче претити својим страшним наклоностима. То је изазвало једну сцену, које се и сад тамо сећају, јер је направила била велику ларму.

Била је сеоска слава: играло се, певало се и пило се нарочито. Што се тиче мене ја сам се владао тако поштено да су ме морали однети у кревет. Сутра дан сам се разбудио пре сванућа, и као после сваке пијанке глава ми беше тешка, у устима гадно, а стомак надражен. Хтео сам да пијем воду, и подижући се да седнем, осетио сам неку хладну руку, као уже са бунара, да се увила око мог врата, и онако бунован дрекнем што игда могу. Председник који је био у суседној соби дотрча са братом и слугом који су носили штапове. Како Цезар не беше још дошао сетио сам се да тај посетилац није био нико други до Сикска. Правећи се једнако уплашен рекао сам да је неки ђаво био легао поред мене и да се повукао на доњи крај постеље. Онда они ударише неколико пута штаповима по „ђаволу“, а сирота Сикска видећи да ће је премлатити повика: „Не бите, господо, ја сам, ваша Сикска, у сну сам дошла те легла код официра“. У исто време она откри главу, и то је било добро, иначе сујеверни Фламанци, ма да су познали глас, продужили би батињање. — Као што сам већ рекао овај догађај, који готово у свему личи на сцену из „Мој ујка Тома“ и „Барон Венхајм“ направи толику ларму у логору да је се чула и до Касела, али сам имао од тога користи. Између осталога добио сам и једну кафецику, коју не бих помињао да ме она прва не научи како у неким кафанама један леп младић може лако зарађивати новац.

Ту смо остали три месеца, а после дивизија доби наредбу да се крене на Стенвар. Аустријанци се беху попели на Поперинг а наш други батаљон из Паде-Кале беше постављен у први убојни ред. Одмах, прве ноћи по нашем доласку, непријатељ изненади наше предстраже и уђе у село Белу, коју смо ми држали. Одмах се отвори бој. Наши млади војници ове ноћи показивали су такву небрижљивост какве на другом месту сем код Француза нема. Око шест часова изјутра један ескадрон хусара[1]) из Фирмсера нападе на лево крило и натера нас у стрелце, али нас не могаше сузбити. За хусарима нападе нас у исто доба једна колона пешадије „на бајонет“ и после врло живе ватре. због мањег броја људи, ми се морадосмо повући ка Стенвару, где је био главни логор.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

---

[1]) Члан политичке партије у првој револуцији, која је држала седнице у Паризу у манастиру истог имена. Пр.

[1]) Учитељ глувонемих Пр.

[1]) Лака коњица. Пр.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Деловођа општине вар. Крупња, пита: „Пресудом суда општине крупањске № 1835/910. год. која је извршном постала, осуђен је један занатлија из Крупња, да плати извесном трговцу на име кирије на: стан и дућан 25·60 дин. и на

остале трошкове, и као рђав платиша, да се исели из стана и дућана.

За обезбеду горњег дуга — примања од кирије и осталих трошкова, поверилац је ставио забрану на непокретност: у кујини, соби и на алат, који се у дућану нашао буде. Суд општине крупањске, решењем својим № 134. т. год. одобрио је забрану и удејствовао, узевши у попис сав алат ковачки, који је био у дућану, а који по процени износи 12·30 дин. и осталу покретност у соби и кујини, која по процени износи 1·10 Свега 13·40 дин. а за рест кирије није се имало ништа узети у попис. јер је дужник алат подкивачки раније склонио из дућана.

Дужник је изјавио жалбу на решење № 134. и првост. Лознички Суд од 4-II-т. г. № 2604. пом. решење одобрио је као на закону основано.

Када је суд приступио извршењу пресуде по том решењу, осуђени понова је поднео молбу начелнику среза рађевског у којој тражи, да му се алат ковачки, који је узет у попис за наплату дужне кирије на дућан и стан, врати.

На основу предње молбе, а по наредби начелника среза рађевског, суд општин. послао је акта по овом предмету под № 307. и начелник срески вратио је акта опет општ. суду 11. тек. мца. № 2383, са оваком напоменом: „Ако жалиоц заиста упражњава занат, без обзира да ли на то има права по Уредби Еснафској или нема, довољно је да он само радећи занат од тога живи и своју породицу издржава, онда је незаконита радња судског органа, који је жалиоцу узаптио и најнужнији алат, који му је за упражњавање заната потребан, јер се то коси са § 471. тач. 4. грађ. суд. пост. Ако тај суд још и изврши продају одузетог алата, онда ће потпуно повредити напред поменути пропис законски и судски органи који то буду учинили одговараће за дело из § 130. у вези §§ 131. и 132. каз. зак.

Да не би до тога дошло, то у смислу чл. 146. зак. о општ. препоручујем суду, да своју радњу по овом предмету саобрази закону према овим примедбама.«

С тога ми је част замолити уредништво за што скорије објашњење:

1.) Је ли радња суда општинског по овом предмету саобразна закону, када је суд, на основу поднете јавне исправе, одобрио забрану на покретност у стану и алат у дућапу с погледом на § 686. грађ. зак. а за обезбеду дужне кирије, на: стан и дућан, или не?

2.) Па ако није законита радња општ. суда, онда, на који ће начин извршити наплату ове кирије, кад дужник, друго ништа нема.

3.) Има ли права полиц. власт, да се меша у чисто грађанске спорове, које судови општ. расправљају, када је по чл. 144. зак. о општ, од тога изузетна.

— На ово питање одговарамо:

Суд је овде помешао две ствари — питање о уредности забране, и питање о њеном извршењу, па му се отуда и чини, да је радња среске власти незаконита.

Међутим, ствар стоји овако:

Општински суд је правилно урадио, што је у начелу одобрио забрану на покретност дужника, кад је то тражио поверилац са извршном пресудом, као јавном исправом, јер је то био дужан учинити по § 9. и 398. грађ. суд. поступка

Овакав његов рад, као правилан, са свим је умесно одобрио првостепени лозлички суд.

У оцену овога питања, полицијска власт нити је могла нити је смела улазити, нити је, она, то у опште и покушавала, јер би повредила наређења § 144. закона о општинама.

Али, кад је после дошао тренутак *извршења забране*, дакле са свим једна засебна радња, која општинским судовима припада као управним властима, онда је полицијска власт, по праву, које јој даје и чл. 146. закона о општинама и чл. 33. закона о уређењу округа и срезова, и морала и требала да уђе у оцену жалиочеве жалбе против неправилног пописа његове имовине.

Јер, по § 471. тач. 4. грађ. суд. поступка, рукоделцу се не може узети у попис најнужнији алат, и ако се органи, који су вршили забрану, нису хтели осврнути на ову законску одредбу, онда се томе морало стати на пут, што је полицијска власт и учинила.

Сва је погрешка њена у томе, што она није нагнала суд да он доносе формално решење по изјављеном протесту жалиочевом против пописа. па ако би оно било на штету жалиочеву, а она би налазила да је то противно § 471. онда да то решење поништи по чл 33. закона о уређењу округа и срезова, јер упути и наредбе из чл. 146. закона о општинама имају више саветодавни карактер.

Овакав рад полицијске власти, као надзорне, не коси се ни са наређењима § 686. грађанског закона, јер и ако тамо стоји, да ствари кирајџије, унесене у закупно добро, служе за сигурност кирије, ипак се тиме не искључује примена § 471. грађ. суд. поступка, јер је ово благодејање дато као политичко-економска мера у општем интересу, и овај закон, као доцнији, у толико мења наређења § 686. пом. закона.

Нека, дакле, суд поступи по упуту среске власти, и нека то својим решењем утврди, па ће избећи незгодне последице, које су му наглашене.

На сваки начин да је једна незгода, што поверилац не може доћи тренутно до свога права, али њему остаје право да увек тражи извршење пресуде, кад год дужник буде дошао у повољан положај да може платити дуг.

II.

Писар општине бојничке, пита:

„По чл. 114. закона о општинама, деловођа општинског суда може бити онај, који је положио испит по правилима, или је служио као писар или деловођа општински најмање три године дана, до дана кад горњи закон ступи у живот (а то је до 24. децембра 1909. год.) и неће полагати нов испит кад се пропишу нова правила.

Како је ово законско наређење нејасно то молим уредништво да изволи дати обавештење.

1. Може ли бити изабрат за општинског деловођу онај, који има услове из тачке 1. 2. и 3. гор. члана, који је служио само као општински писар три године до дана када је горњи закон ступио у живот, а зна све оно што у обим рада деловође улази, без да полаже испит по досадањим правилима или новим правилима која ће се прописати, и

2. Ако може бити изабрат за деловођу онда шта му може служити за доказ о свему горе наведеном?«

— На ово питање одговарамо:

Сви они, који испуњавају услове из тачака: 1. 2. и 3. чл. 114. закона о општинама, а провели су до 24. децембра 1909. године, као дана ступања у живот овога закона, три године као општински писари или деловође, не морају полагати испите ни по досадашњим ни по правилима која ће доћи.

Уверења дотичних општинских судова биће доказ о прослуженим годинама.

III.

Суд општине дубонске, актом својим Бр. 521. пита:

1. У општини овој има да се израде извесни општински путови кулуком. Г. Г. свештеник, учитељ и учитељица неће да кулуче, налазећи да нису дужни по закону.

Деонице су дате, како њима тако и свима грађанима по непосредној порези.

Суд сматра, ко год плаћа личну порезу тај мора и кулучити, па зато моли за потребно обавештење;

2. Управитељ школе дубонске наређује својим ученицима, да од њега. као продавца марака, као прилог за дом Светог Саве, купују. Да ли на то има права г. управитељ.

— На ова питања одговарамо:

1. Ни чланом 10. закона о сувоземним јавним друмовима од 15. априла 1864. године, ни чл. 16. закона о сувоземним јавним путовима од 14. јуна 1910. године, нису изузети учитељи и свештеници од кулучења на општинским путовима.

Према томе и господа учитељи и учитељице и свештеници, морају кулучити као и остали грађани.

Наравно, да они не морају лично радити, него могу дати замену или се откупити одређеном таксом; и

2. Управитељ нема права да силом нагони ђаке да купују марке „Св. Саве“.

Али и он и сваки други добар и честит грађанин, имају и право и дужност, да саветују и децу и одрасле, да куповином ових марака помогну подизање светосавске цркве, која ће својом лепотом красити престоницу а и Србију преко ње, и потсећати нове нараштаје на дуг захвалности према великом српском просветитељу.

Ову дужност могли би примити на себе и сами општински часници, јер би то било много достојније од ове, макар и посредне оптужбе према управитељу, који врши савесно једну од својих дужности.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Седнице среског одбора сазива срески начелник сам, или по захтеву среског члана окружног одбора, или среског одбора, кад то послови захтевају.

Срески одбор среза п...., на основу чл. 132. правила о пословном реду у сре-ским скупштинама и одборима, донео је одлуку: да срески начелник, као надлежан за позивање среског одбора у седнице, од сада увек позива све чланове среског одбора у редовне седнице за сваки 10., 20. и 30. у месецу, када вршити налоге за издатке из среске касе за све потребе среског расадника и осталих установа у срезу, и решавати о свима другим текућим пословима среског одбора.

Надзорна власт решењем од 20. фебруара 1911 године № 2788.. обуставила је од извршења ову одборову одлуку, на основу чл. 136. поменутих правила, из ових разлога:

1., што је предлог за доношење ове одлуке потекао од непозватог и ненадлежног лица, јер срески економ, као референт среског начелника, такве предлоге може чинити само њему, а никако среском одбору, који се није смео да упушта у оцену истог — чл. 37. закона о уређењу округа и срезова.

2., по чл. 132. поменутих правила, седнице среског одбора сазива срески начелник сам или по захтеву члана окружног или ког члана среског одбора, *кад то послови захтевају,* док међутим, овде се тражи условни сазив у дане 10., 20. и 30. у месецу без обзира, да ли то интереси среза захтевају, и да ли се баш у тим данима што може радити;

3., што срески одбор ни једним законским прописом није овлашћен ни позван, да овакве услове ставља среском начелнику у дужност, а самим тим и управнику пореског одељења, као руководиоцу среског пореза, који би такође био обвезан, да у ове дане буде у месту, а све на штету државних интереса: и

4., што је одбору дато право да посебице, за сваки потребан случај, тражи од среског начелника, да га у седницу позове, а никако, да му ставља у дужност, кога ће дана то учинити, и на тај начин спречавати га у пословима, којима би он са чиновницима у један од ових дана био заузет.

Министар Унутрашњих Дела сложио се са овим посматрањем надзорне власти, па је писмом од 22. фебруара 1911 године П№ 3771., на основу чл. 136. правила о пословном реду у окружним скупштинама, сре-ским скупштинама и среском одбору, послао сва акта овог предмета Државом Савету на оцену и решење.

Државни Савет нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. Стога је, на основу чл. 136. правила о пословном реду у окружним скупштинама, сре-ским скупштинама. окр. и ср. одбору, решио, да се решење надзорне власти одобри.

Одлука од 11. марта 1911. године № 2594.

Један случај ненадлежности Државног Савета за расматрање пресуда надзорне власти о казни општинских часника за кривице из чл. 20. закона о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним поништајем ствари.

Јанко И., из М..,., обратио се надзорног власти представком, у којој је навео, како му суд општине м..... није хтео у законом року извршити наплату накнаде штете за злонамерну паљевину, ма да се са општинским судом за накнаду поравнао још 1909 године. и ма да је суду неколико пута наређивано, да ову наплату изврши.

Услед овога, узети су на одговор вршилац дужности председника и деловођа, па су изјавили, и то: вршилац дужности председника, да није био немарљив у вршењу своје дужности, па ни у овом случају, али да наплату није извршио услед тога што је имао много посла; а деловођа, да ово није учинио с тога, што у време законог рока за извршење ове наплате није био деловођа.

Надзорна власт није им уважила ову одбрану, већ, налазећи да су овим својим поступком учинили кривицу, која се казни по чл. 20. закона о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним поништајем ствари у вези са чл. 158. закона о општинама, пресудом својом од 3. фебруара 1911 год. № 2696., а на основу чл. 167. зак. о општинама, казнила их је са по 60 динара новчане казне.

По изјављеној жалби, III. Одсек Државног Савета нашао је, да за расматрање и решавање овог предмета Државни Савет није надлежан, па је на основу чл. 25. зак. о пословном реду у Државном Савету одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Одлука од 3. марта 1911. године № 2045.

Ако појављени господар пописаних ствари не буде у стању приликом пописа доказати, да су пописане ствари оне исте, које су побројане у исправи којом доказује својину истих, слабији је у праву од повериоца.

Јулијани А., из С...., дуговао је Спасоје Т., пенсионар из С..... За наплату овог свог потраживања, Јулијана је захтевала забрану на покретност дужникову, и првостепени суд је ову одобрио решењем од 12. јануара 1909. г. № 1534.

На белешци пред истим судом од 27, јануара исте године парничари су се поравнали, да све пописате ствари — покретност дужника Т.... пређу у својину Јулијане у име измирења дуга и накнаде трошкова, но с тим, да Јулијана буде дужна бесплатно да држи Т.... у квартиру још три месеца, а после да јој плаћа као и обичан квартирант.

Ово поравнање уважио је и првостепени суд решењем Бр. 2724/909. г.

Сава С., адвокат, исплатио је по једној меници 80 динара дуга за Т.... За обезбеду овог свога потраживања он је тражио код општинског суда, да одобри забрану на покретност Т...., што је суд под 9. јуна 1909. године № 4650 и уради-дио. — Кад је власт дошла да изврши попис, Јулијана је на протоколу № 4715. изјавила, да су те ствари, на које је одобрена забрана, њена својина, а не Т....., а ово је потврдио и сам дужник Т. на протоколу № 4714.

Општински суд извршио је попис, па је према оваком стању ствари решењем од 12. јуна 1910. године № 4715 одлучио: да се поверилац Јулијана упути надлежном суду, те да редовном грађанском парницом докаже право својине пописатих ствари.

Ово решење одобрило је начелство окружно, а решење овога одобрио је Министар Унутрашњих Дела решењем од 21. јула 1909. године П№ 15047.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је решење Министрово правилно и на закону основано, пошто појављени господар — жалитељка — није доказала, да су пописате ствари, које су нађене у њеној државини, оне исте које се у поравњењу поробројавају.

С тога је одлуком од 25. јануара 1911 године № 736. одбацио жалбу као неумесну[1]).

По чл. 28. закона о општинским кошевима, храна која лежи у кошевима и амбарима може се заменити увек новом и здравом, а замењивање се врши по одлуци општинског одбора и одобрењу Министра Народне Привреде.

Одбор општине в..... донео је одлуку 12. септембра 1910 год. под № 2876., да се општинска кошевска храна у 54368 кгр. прода јавном лицитацијом на дан 8. новембра 1910 године.

Пошто је ову одлуку одобрио Министар Народне Привреде решењем № 10077., то је одбор прописао услове о продаји и општински суд благовремено лицитацију објавио.

Ну како одређеног дана за лицитацију, 8. новембра 1910 год., није било ни једног лицитанта, то је одборском одлуком № 3560. одређена понова лицитација на дан 14. јануара 1911 године.

Али како се ни тога дана продаја није могла извршити услед тога, што су појављени лицитанти одустали пре извршеног закључка лицитације, и своју положену кауцију натраг примили, то је општински одбор 16. јануара 1911 год. одлуком под № 179., у интересу општине и њених грађана, одлучио: да се замена находеће се хране у општинском кошу изврши на тај начин, што ће сви улагачи примити равномерно стару храну

---

[1]) Код овога предмета постојало је и мишљење мањине, да решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

Кад се узабрањена покретност приликом пописа нашла у државини појављеног господара, жалитељке Јулијане, и она као доказ својине поднела извршно поравнање првостепеног суда од 27. јануара 1909. године № 2724, које је донесено пре и забране и задужења, и којим доказује својину узабрањених ствари, онда је полицијска власт противно пропису § 466. грађ. суд. пост. упутила на парницу појављеног господара.

Према томе и Министар је погрешно, кад је овако решење полицијске власти одобрио.

на утрошак са писменом обавезом, да је сваки свој део дужан вратити у здравој и чистој храни са прописним процентом још у истој години, а у време кад се храна прима у општински кош.

Надзорна власт, на основу чл. 152 закона о општинама, решењем од 29. јануара 1911 год. № 35. обуставила је од извршења ову одборску одлуку, с тога што је Министар Народне Привреде одобрио и наредио, да се кошевска храна прода на јавној лицитацији.

По изјављеној жалби, III. Одсек Државног Савета нашао је, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што је, према пропису чл. 28. закона о општинским кошевима, одлуку општинског одбора од 16. јануара 1911 године № 179. требало доставити Министру Народне Привреда на одобрење, као што је одбор у својој одлуци и одлучио, а не задржавати је од извршења на основу чл. 152. закона о општинама.

С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 3. марта 1911 године № 1959.

Један случај неумесне примене казне према председнику и благајнику за не предају школској благајни приреза за издржавање школе — тач. 4. чл. 157. закона о општинама.

Велимир В., председник општине с.. ..... и Радисав Т. благајник исте општине, узети су на одговор, што школи нису предали сав школски прирез, колико јој, према проценту од прикупљеног прихода, припада.

Председник на свом саслушању изјавио је, да је дужност председника примио 19. новембра 1910. године и до 1. јануара 1911. године дао је школи 355·80 д н. школског приреза. Његов претходник није водио рачуна о школи, нити јој је давао процентуални део приреза, али за то, вели, не треба он да одговара.

Благајник на свом испиту изјавио је, да је на том звању тек од конца новембра 1910. год. и за ово време предао је школи све што јој на име приреза припада.

Надзорна власт није им уважила ову одбрану, и налазећи, да су председник и благајник тиме, што школи нису предали сав прирез који јој према прикупљеним општинским приходима припада, створили себи кривицу из тач. 4. чл. 157. закона о општинама, на их је пресудом од 24. фебруара 1911. године № 4589. казнила са по 50 динара у корист државне касе.

Трећи Одсек Државног Савета нашао је, да пресуда надзорне власти не одговара закону из ових разлога:

С обзиром на то, што су кажњени часници, који су примајући дужност тек 19. новембра 1910. године, затекли скоро сав неисплаћени школски прирез за 1910. годину, као и с обзиром на то, што се у њихову кривицу урачунава и неисплата приреза за месец фебруар 1911 године, и ако он при изрицању казне није био истекао — а по тач. 4. чл. 157. закона о општинама тај се прирез издаје на крају сваког месеца — не може се узети, да су жалитељи били нехатни у вршењу своје дужности, па с тога се на њих казна из поменутог законског прописа није могла ни применити.

Стога је, на основу чл. 170 закона о општинама, решио, да се пресуда надзорне власти поништи.

Одлука од 12. марта 1911. године №2588.

Јос. К. Ст.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Живојин-Живко-Маринковић, из Београда, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику износимо, побегао је из завода.

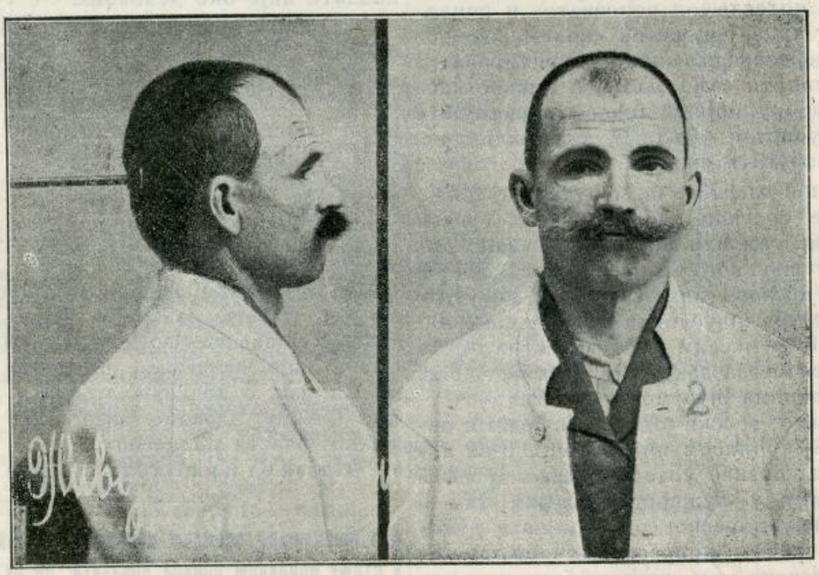

Он је висок 1·68 см., стар 40 година, смеђ, бркова плавих, великих, очију жутих; од особених знакова има слепоочну ћелавост и брадавицу у величини сочива на средини унутрашње ивице леве ноздрве.

Депеша пожаревачког казн. завода Бр. 1025.

Мита Павла Радосављевића, Циганин, из Трепче у срезу љубићском, сада војник X пешадијског пука, 28. овог месеца, убио је Лазара Николића, из Мрсића, па пошто га је оплачкао, побегао је.

Мита је средњег раста, роав у лицу, црних бркова, стар 21—22 године. На себи има потпуно војничко одело.

Депеша начелника среза жичког Бр. 6078.

Ноћу између 22. и 23. ов. мца, обијен је дућан Станковића и Антића у Бабушници, и покраден разноврсан еспап и таксене марке.

Крадљивци су непознати. Треба тражити кривце и покрађу.

Депеша начелника ср. лужничког Бр. 2387.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Суду општине ресничке у срезу врачарском, украдено је девет комада сточних пасоша серија СССХХХ бр. 14592—14600, снабдевених општинским печатима.

Ако се код кога нађу пасоши са овим бројевима и серијом, треба га задржати и известити начелство окр. београдског, с позивом на његов акт Бр. 2289.

КРАЂЕ СТОКЕ

Вељку Цекићу, из Ораховице у срезу јабланичком, украдено је једно мушко ждребе, а Мати Камберовићу, из Лесковца, једна кобила.

Крађа је извршена у Крушевцу, где су ови били.

Ждребе је старо 10 месеци, на челу лисасто длаке мрко-доратасте. Кобила је стара 6 година, длаке доратасте са жигом «О», сипљива.

Депеша начелства крушевачког Бр. 3232.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивце.

САОПШТЕЊА УРЕДНИШТВА

Суду општине ресничке у срезу соко-бањском, округу нишком, потребан је деловођа.

Позивају се кандидати, који имају услове из чл. 114. закона о општинама, да поднесу молбе са својим документима суду општине ресничке.

Плата по буџету деловођи не може бити мања од 720 динара; деловођа у исто време је и општински поштар, који има права на хонорар, који је законом предвиђен.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 14. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 10. АПРИЛА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(наставак)

3° „Ако је опаднути за кривично дело, које је окривљени против њега изнео, ослобођен сасвим одговорности извршном одлуком судском“. Питање се овде појављује, са ког разлога треба да је опаднути ослобођен кривичне одговорности, да би се ова одредба применила. Неко може бити ослобођен кривичне одговорности било пресудом, којом се оглашава за *невиног* (због недостатка виности — умишљаја, нехата или због недостатка подобности за уразумљивости разбора или зато, што он није извршилац кривичног дела у питању) — § 241. крив. суд. пост., било пресудом, којом се пушта у слободу *из недостатка доказа* § 242. крив. суд. поступка, било решењем, којим се ослобођава одговорности на основу тога, што се је доказао, „да не постоји дело, због кога се тужени обвињује, или да оно по закону није казнимо, или да је застарило или каквим другим околностима заглађено“ — § 250 т. а крив. суд. пост., или на основу тога, што је приватни тужилац од тужбе једном био одустао, ако се усвоји мишљење, да се тужба не може поновa подићи, кад се је једанпут одустало[1]). — § 250 т. в. крив. суд. пост. Узети, да је доказивање недопуштено, те да према томе клевета постоји, кад је лице у питању ослобођено кривичне одговорности на основу ма кога обичног разлога, било би очигледно неправедно. Кад би се тако узело онда би било клевете нпр. онда, кад би А тврдио, да је Б извршио убиство, које је застарело, или за које Б није кажњен зато, што није вин! Зато се има узети, да „ослобођење сваке одговорности“ значи ослобођење пресудом, којом се лице у питању оглашава за невино, зато, што је утврђено да оно није извршилац кривичног дела, или којом се пушта у слободу из недостатка доказа, да је оно извршилац као и ослобођење решењем, којим се лице у питању пушта у слободу зато, што је доказано, да не постоји дело, због кога се тужени обвињује, или да оно није кривично дело. Но ако би А тврдио, не само да је Б извршилац овог или оног кривичног дела, већ и да је кривац, онда би се као „ослобођење сваке одговорности“ имало да сматра и ослобођење на основу недостатка виности или ког услова кривичне одговорности, и ако је доказано, да је он извршилац тог кривичног дела[1]).

Да би се ова одредба могла применити, потребно је, да је ослобођен одговорности *судском* одлуком. Није међутим потребно, као што је већ наговештено да је ослобођен *пресудом*, већ је довољно и ослобођење решењем, јер се вели у § 212. „*одлуком* судском“. Као одлука судска има се сматрати и решење полицијске власти о прекидању истраге, јер и она у том случају врши једну судску функцију, Одлука у питању не мора бити одлука домаћих судова[2]). Она мора бити *извршна*. Равнодушно је пак, да ли је донета, одн. да ли је постала извршном пре изношења одн. проношења или после, пре но што је почела истрага одн. суђење или после[3]).

Законодавац предвиђа само случај, кад је лице у питању судском одлуком ослобођено кривичне одговорности. Међутим могуће је, да је оно осуђено. У том случају је једино логично узети, да је доказ прибављен, т. ј. да тужени не мора поново доказивати истинитост дотичног кривичног дела[1]).

Да би се омогућила примена ове одредбе, у истом §-у al. 4. прописана је и ова одредба: „Ако је код власти тражено или поведено кривично или дисциплинско ислеђење због дела, које је окривљени против опаднутог изнео, то ће се до окончања овог ислеђења или одлуке, да се оно и не чини, одложити ислеђење и суђење по делу клевете“. Под „влашћу“ треба разумети власт надлежну за истраге, т. ј. полицијску власт, одн. власт надлежну за дисциплинске истраге. Под „тражењем“ треба разумети подизање тужбе. Од тренутка одлагања ислеђења или суђења па до тренутка, док се она поново отпочну, течење застарелости је обустављено.

Истрага и суђење по делу клевете се обустављају, као што се из оног прописа види, до „окончања“ кривичног или дисциплинског *ислеђења* или *одлуке да се оно не чини*. У случају да је донета овака одлука од истражне власти, истрага и суђење по делу клевете имају се наставити, али се доказ истинитости има сматрати као прибављен у случајевима наведеним раније, ако је одлука донета од полицијске власти. Кад је пак резултат кривичног или дисциплинског ислеђења оптужба лица у питању, и ако је ово лице ослобођено судском пресудом или решењем, онда се истрага и суђење по делу клевете имају наставити, и доказивање истинитости извршења кривичног дела је искључено на основу § 212. al. 2. т. 3. у наведеним случајевима. Ако је пак осуђен, тиме је доказ истинитости прибављен, и ислеђење и суђење по делу клевете се имају наставити.

---

[1]) *Р. Живановић*. Основи Кривичног Права, Општи Део § 34, X 17.

[1]) У § 210. немачког к. з. се вели: „Доказивање истинитости је искључено, кад је оклеветани због кажњиве радње био пуноважно ослобођен пре изношења или проношења“. Обим примене ове одредбе је врло споран. Према неким (*Frank* § 190. III г.) она се има применити само онда, кад је извршилац кривичног дела ослобођен због недостатка виности; према другима (*v. Liszt* § 97, *Binding* 150) и онда, кад је ослобођен због застарелости; а према неким (*Olshausen* § 190, 3, *Lilienthal* 404) и онда, кад је ослобођен због недостатка разбора. Из нашег излагања се види, колико је погрешно ово мишљење, а оно је последица схватања кривичног дела од стране ових писаца (појам кривичног дела обухвата и субјективне) моменте.

[2]) Уп. *Binding* 150, *Olshausen* § 190, 3. Contra *Kohler* 138, што је противно принципу, да је страна пресуда, која ништи да право кажњавања, равна домаћој пресуди.

[3]) Уп. *Olshausen* § 190, 2.

[1]) У § 190. немачког к. з. је и овај случај предвиђен. „Ако је изношена или проношена чињеница кривично дело, има се узети, вели се ту, да је доказ истинитости прибављен, кад је опаднути због овог дела пуноважно осуђен“.

Ако се *увреда* састоји у изношењу кривичних дела, наведене две одредбе § 212. к з. се морају и ту применити, јер би поступање противно овим прописима било у осталом нелогично[1]).

4⁰ „Ако се дело које је окривљени опаднутом изнео, тиче породичног живота или части женине". Према немачком Казненом Законику допуштено је доказивање и у овим случајевима. Додатак „или части женине" је излишан, јер се и она „тиче породичног живота".

У al. 3. §-а 212. вели се: „У случајевима тачке друге и четврте доказивање истинитости допустиће се по одобрењу онога, кога се клевета непосредно тиче". Одобрење треба дакле да је дато од онога, кога се клевета *непосредно* тиче, а то је онај, коме се приписује извесно дело. Тако ако је А тврдио против жене Б, да је извршила браколомство, одобрење треба да дâ она сама. Одобрење од стране мужа није према томе довољно. Но пошто је браколомство кривично дело по тужби, то муж може тужити жену, те се на тај начан браколомство може доказати и без њеног одобрења. Ова одредба не важи за клевету из § 104.

Према чл. 34. зак. о шт. истинитост чињенице не може се доказивати:

1⁰ Кад се она односи „на *породични живот* приватних лица и јавних радника". Тако не би било допуштено доказивање, кад би А тврдио за Б, да немилосрдно поступа са својом децом.

2⁰ Кад се она односи „на *приватан рад* једних и других". Тако не би било допуштено доказивање, кад би А тврдио за Б, да није тачан према својим повериоцима, да је заражен извесном венеричном болешћу, да је извршио извесно кривично дело.

У оба наведена случаја забрањено је не само доказивање истинитости од стране оптуженог, већ и доказивање неистинитости од стране оклеветаног. Истина у чл. 34. говори се о доказивању *истинитости*, те би се могло узети да он не важи за доказивање неистинитости од стране тужиоца. Али би овако тумачење било неумесно, јер су право доказивања истинитости и право доказивања неистинитости у најтешњој вези једно с другим, тако да се постојање једног не може замислити без истовременог постојања другог, сем ако је законодавац противно наредио. Поред тога давање права доказивања тужиоцу било би противно разлогу, са којег је то право одузето туженом. Њему је на име то право одузето зато, да се не би износио на јавност приватан живот појединих лица. Кад би се пак дало ово право тужиоцу, он би морално био принуђен на доказивање неистинитости, да би отклонио сумњу у истинитост чињенице против њега наведене[2]). Но пошто al 3. § 212. није укинута чланом 58. зак. о шт. то тужилац може одобрити доказивање истинитости и сам доказивати неистинитост у случајевима, за које важи поменута al.

Доказивање чињеница, које се односе на *приватан* рад допуштено је (чл. 34.) изузетно онда, кад тај приватан рад има везе „са њиховом јавном радњом или јавним достојанством или с предузећем индустријским, трговачким или финасијским, које се обраћа јаван кредит".

Из чл. 34. излази, да је допуштено доказивање чињеница, које се односе на *јаван* рад. Општи интерес захтева, да се допусти доказивање у таквим случајевима. Из цитиране одредба се види, да је доказивање допуштено и онда, кад се истина чињеница односи на приватан рад, али овај има везе са јавним радом или достојанством Тако било би допуштено доказивање истинитости тврђења. да се извесан свештеник неморално влада, јер и ако је ово једна чињеница из његовог приватног живота, она има везе с његовим јавним свештеничким позивом, јер је у несагласности с њим. Из свега се види, да је тачније било рећи приватан и јаван „*живот*" место приватан и јаван рад, јер се сама чињеница може састојати у једном приватном или јавном раду, а не само односити се на исти.

Законодавац је изједначио с јавним радом и достојанством рад индустријског, трговачког и финансијског предузећа, „које се обраћа на јаван кредит". Допуштање доказивања чињеница, које се односе на делатност ових предузећа и према томе њихових директора, као и оних, које се односе на приватан живот подузетника и директора предузећа, али имају везе с њиховим радом у самом предузећу, у интересу је јавног кредита, јер је то средство да се избегну нелојалне спекулације.

Но да би доказивање истинитости било допуштено, није довољно, да предузеће има права по својим статутима, да се обраћа на јавни кредит, већ је потребно, да се је оно у ствари обраћало, јер је само онда у интересу јавног кредита, да се допусти доказивање[1]). Кад се пак може рећи, да се је оно обраћало на јаван кредит, једно је фактичко питање[2]). Тако једно је предузеће, које се обраћа на јаван кредит, друштво за осигурање од пожара, од како је у ствари почело вршити осигурања, али не друштво за осниване извесних новина н. пр., чије акције може уписати само одређен круг лица. Довољно је међутим, да се предузеће заиста обраћа на јаван кредит, и ако у статутима нема никакве одредбе, која би му дала право на то[3]).

У чл. 34. се вели само „које се обраћа на јаван кредит", а не и на „штедњу" као у француском закону (art. 35: faisant publiquement appel a l'epargne ou au credit." Но по себи се разуме, да су и ова предузећа обухваћена под „које се обраћа на јаван кредит," н. пр. штедионице и у опште новчани заводи, који примају улоге на штедњу, јер је и то обраћање на јаван кредит.

Да би једно предузеће спадало под чл. 34. није потребно, да се оно стално обраћа на јаван кредит. Довољно је, да је оно једанпут то учинило[4]). Но кад би публика била сасвим елиминисана из друштва, н. пр. тиме што су све акције прешле у руке једне групе лица, која је у статуте унела забрану, да се без одобрења даље продају, чл. 34. не би се могао применити, ако би се чињеница односила на будући рад[1]).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

Али ако нада да последица неће наступити није решавајући мотив акције моје воље, већ ја хоћу да делам па наступила та евентуална последица или не. онда ја у ствари и њу хоћу. Престава њена је тада у комплексу са преставом последице коју хоћу, и ја се одлучујем за цео тај комплекс, за обе последице или противу обе. Тад се и евентуална последица остварује вољно, па према томе и долозно. Овакво подвајање није могућно код жељених последица које сматрамо за нужне, неизоставне последице наше радње. Преставе су њихове увек нужне у комплексу престава жељених последица, те се према томе увек *хоће*. Последица којој се тежи и која се жели, не мора увек бити противправна или кажњива. То може бити и каква некажњива последица, која за учиниоца представља какав интерес. Али уз остварење тога интереса може се везати евентуална могућност наступања једне противправне последице. На пр., сељак сумња да је његова крава болесна, ма да се то на први поглед не може закључити. Он ту краву прода касапину, тврдећи да је здрава. Кад је она заклана, лекар после брижљивога испитивања одлучи да се месо одбаци, јер је врло вероватно да је болесно. Касапин је на тај начин оштећен и ту оштету сељак је предвиђао као могућну. Ако је она кажњива, онда постоји евентуални долус кад је сељак хтео краву безусловно да прода, па имао касапин штете или не. Била би пак свесна кулпа, тада кад би се сељак надао да лекар неће забранити продају меса, јер је више веровао да крава није болесна. Да је то знао сигурно не би је продао.

Dolus eventualis постоји тада кад је виновнику заједничко наступање и жељење и противправне последице било милије од наступања задовољења његових интереса. На против, постоји нехат кад је нада да противправна последица неће наступити била решавајући мотив за предузимање радње (Hippel, Vorsatz, стр. 506.).

До овога смо аакључка дошли применом Франкове формуле. Она је психолошка основа евентуалног долуса. Има аутора који споре психолошку тачност формуле. На то се морамо обазрети, јер ако Франкова формула није психолошки тачна, онда цело учење о евентуалном долусу почива на лажној основи.

---

[1]) Уп. *Frank* § 190. Пр. *Olshausen* § 190., 4.
[2]) Уп. *Le Poittevin* 2 352.

[1]) Уп. *Le Poittevin* 359.
[2]) Уп. *Le Poittevin* 360.
[3]) Уп. *Le Poittevin* 360.
[4]) Уп. *Le Poittevin* 365.

[1]) Уп. *Le Poittevin* 366.

Тирси (Hippel, Grenze 114.), Бар (Z. 18. S. 550.) и Вајнрих (Z. 15. S. 823.) тврде да је Франкова формула нетачна с тога што она ради са хипотетичним психичким елементима. Он претпоставља да је некад једнако психичко расположење кад се последица предвиђа само као могућна и када се предвиђа као извесна. Тада стања, међутим, никад не могу да створе истоветно психичко расположење. Кад последицу предвиђа само као могућну виновник се нада да она неће наступити, те је он ту *мање хоће*, него кад је предвиђа као извесну. Надаље, у случају извесности виновник више размишља о последици. Он је упознаје са сваке стране, уочи боље њезине за њега пријатне стране, те је због тога опет *више хоће* него кад је на случај могућног очекивања предвиђа само у општим контурама.

Нетачно је разликовање на последице које се више или мање хоће. За појам долуса постоји једноставно хотење. Пита се само: да ли је престава те последице утицала на формирање акције воље. Јаче или слабије њезино дејствовање, позитивно или негативно (не спречавајући) све једно је. Никакву разлику не може да чини очекивање да последица ипак неће наступити. Евентуални се долус карактерише тиме да ово очекивање, ова нада није била одлучујући мотор за акцију воље. Ова је нада без икаквога практичнога дејства. Отуда кад њу, као импотентни елеменат изоставимо, онда и приликом предвиђања извесности и приликом предвиђања могућности наступања последице имамо и све психичке елементе, који дају и исти резултат: вољу да се последица оствари. Разлика је између њих само у егзистенцији оне наде на случај предвиђања могућности последице, али је тај елеменат у односу на практичан резултат борбе престава раван нули, па према томе није у стању да створи стварну психолошку разлику између она два стања. Због тога није тачно да Франкова формула ради са нетачним хипотетичним психолошким елементима.

Карактеристично је обележје нехата да је нада да последица неће наступити била *главни мотив* за одлуку да се радња предузме. Ако она то није била већ је остала без практичнога дејства, онда постоји умишљај. У конкретноме случају судији је остављено да пресуди шта је виновник хтео да оствари својом радњом, па према томе и да оцени постоји ли у односу на одређену последицу нехатно или умишљено делање. Без циља нико не дела. По околностима пре радње, у току радње и после радње судија ће имати да види њезин правни циљ. Ако он не би био у стању да на фактима заснује своје уверење да нада, да последица која неће наступити није била главни мотив радње, онда ваља применити правило in dubio pro reo. Од судије се иска велика савесност, умешност и духовна довитљивост. Природа је, међутим, стварно таква, да се никаквом законском одредбом не може дати једно објективно мерило кога би се судија имао безусловно држати.

III. Евентуални долус је гранична међа између умишљаја и нехата, с тога што је он крајња међа простирања нашега хотења. Битна разлика између умишљаја и нехата, јесте егзистенција или неегзистенција воље код виновника да последицу оствари. А под последицом, то стално треба имати на уму, разуме се скуп свију битних обележја једнога кривичнога дела.

Обе формуле личне кривице, и dolus и culpa, као извесна психичка стања, имају са моралног гледишта разноврсне мотиве за свој постанак. Отуда их и по моралним мотивима можемо разликовати.

С правом или без права, тек правни се поредак, или његове наредбе и забране, сматрају као израз општих, заједничких интереса. Онај ко вређа прописе правнога поретка, вређа опште заједничке интересе. Он хоће да свој сопствени, лични интерес уздигне изнад општих интереса. Са моралне стране њему се може пребацити *егоизам*. Али егоистички дела само онај који вољно и свесно истиче лични интерес изнад општег. Отуда се егоизмом може прекорети само умишљено делање. Оно пак што нехат карактерише, то је *лакомисленост* делања. Ту виновник предузима радње небрижљиво, неопрезно, те због тога вређа правна добра и сасвим заслужује да му друштво казном стави до знања да то није допуштено.

Ове моралне елементе можемо наћи и при разликовању евентуалног долуса и свесне кулпе. Њима је психички заједничко то што се у оба случаја предвиђа могућност наступања последице. Разликовање пак настаје у мотивима са којих се предузело делање. Код евентуалног долуса виновник је желео да оствари оно што му налаже његов интерес. Ако то не би учинио, претрпео би једно зло. Он види да ће, ако свој интерес оствари, повредити правни поредак. То он неће, јер сматра повреду правног поретка такође за зло. Али он има да бира између два зла, и по своме сватању изабере мање: он хоће да задовољи своје интересе па ма повредио правни поредак. Ради личнога он гази општи интерес. Основни мотив његовога делања јесте егоизам. — Код свесног нехата је другојачије. Виновник никако неће повреду правног поретка. Кад би знао да ће та повреда извесно наступити, он би одустао од сваке акције. Он диже општи интерес изнад свога личнога. Па зашто га онда предвиђање последице не одврати од акције? Не може, с тога што се он нада да ће последицу отклонити, те тако ипак, не вређајући општи, задовољити свој лични интерес. Та нада је, међутим, лажна. Да је био мало обазривији он би то увидео. Корен је тој нади у његовој лакомислености, у недовољној и неозбиљној процени каузалног тока радње.

Ми смо сад у стању да дамо једну скалу личне виности: она почиње највишим степеном воље, па се завршује недовољношћу у поступању. Умишљај постоји: 1.) кад се противправна последица желела и њој се преко радње директно тежило; 2.) кад је противправна последица коју и не бисмо желели, нераздвојно нужно везана за последицу коју желимо и остварујемо; 3.) кад равнодушну последицу предвиђамо само као могућну; и 4.) кад нежељену последицу предвиђамо као могућну, али нам је она ипак милија од незадовољења наших интереса. Довде траје воља, па довде и умишљај. Надаље настаје нехат.

Нехат обухвата оне последице које је виновник остварио са своје лакомислености. 1.) код *несвесног* нехата је лакомисленост у томе што он у опште није ни мислио на какву противправну последицу своје радње; и 2.) код *свесног* нехата, у томе што га је једна безразложна, неоснована, нада да последица неће наступити навела да радњу предузме (Hippel, Vorsatz 511.).

Преко граница лакомислености и противдужносне непажње наступа случајно некажњиво делање. Тамо се виновник ничим не може прекорети, јер је радио и савесно и пажљиво. Отуда он не може бити крив што је последица ипак наступила.

ТРЕЋИ ДЕО

Нехат.

I. Човек може бити кажњен само за ону кривичноправну последицу свога делања за коју је крив. А суштина кривице јесте у каузалноме односу човечијег хотења према последици.

Нехат од умишљаја одликује тиме што се код нехата наступела кривичноправна последица неће, док се код умишљаја она хоће. По општем схватању науке и позитивног законодавства, редовно и по правилу казни се само умишљено делање, јер се код умишљаја последица хоће и свесно се дела на њезиноме остварењу. Мора се овде истаћи питање: па зашто се у тој мисли није остало доследно до краја? Зашто у опште да се човек кажњава за последицу која није производ његове воље, коју он чак неће. Код нехата виновник последицу неће. Да је знао да ће кривичноправна последица наступити, он не би радњу у опште предузимао. Зашто га онда за ту последицу казнити? Зашто у опште нехат сматрати као облик виности, личне кривиће?

Доцније ће се видети да се и код нехата може говорити о личној кривици виновниковој. Али баш и кад тога не би било, постоји једна *социјална потреба* која оправдава појам нехата у кривичноме праву. У току културнога развића друштвени живот бива све компликованији. Све се више уткива појединац у појединца и народ у народ, тако да већ данас апсолутно није могућан ни изолован живот једнога човека, ни изоловани живот једне нације.

Човечанство постаје једна велика компликована машина за чији је нормалан рад све више потребно да сваки појединн део њен буде исправан и на своме месту!

Културни су напредци првенствено технички напретци. Технички су напретци пак у томе што човек савлађује природне силе, конденује на једно место њихове огромне количине, стиче тиме исполинске снаге и оспособљава се за тековину и за један далеко виши и задовољнији живот. Велика производња ма-

шинама, железнички саобраћај сувим, поморски саобраћај, трамвајски и аутомобилски саобраћај, телеграфске и телефонске везе, и многобројне друге направе, у којима се огледа прогрес човечанства, могле су се створити једино благодарећи томе што је човек успео да вештим комбинацијама скупи на једно место и стави себи на расположење огромне природне снаге. Кад се са њима добро рукује, те потајне силе мирне су и доносе бесконачно благо човечанству. Али пусте ли се у погрешан колосек, у њима се разбукти природна дивљина, постају ужасне и иза себе остављају саму пустош.

Производња добара и саобраћај који је нужан ради њихове размене и ради угодности човечијег живота, добија све више и више колективно обележје. Производња све више добија облик фабричке производње, у којој је израђен еспап производ рада једне читаве групе радника, који су различно у његовоме стварању деловали. Али баш и да није тај случај, фабричка се производња одликује скупљањем маса људи, и употребом техничких направа за рад машина.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

СЛИКЕ ИЗ КОСАНИЦЕ

„СЛОБОДЊАК“

—

Имао сам да прегледам све карауле на граници, јер је раније и њено чување припадало пограничним полицијским властима.

Тај посао није био ни пријатан ни лак, јер је пут, са прекидима, трајао скоро три четири дана, пошто је дужина среза од „Каоног Луга“, као граничне тачке округа топличког и крушевачког, па до „Секираче“ према округу врањском, износила преко стотине километара.

Да бих овај посао свршио што пре, ја сам још дан раније био на полазној тачци.

Заморен од пута, ја сам још у први сумрак легао да спавам, како бих сутра рано био на ногама.

Дебели слојеви набацаног папрата и једно ћебе, чинили су постељу под вејњаком, који беше до карауле.

Без обзира на ову промену у угодностима, ја сам заспао као заклан.

Око три сата ноћу пробудило ме је њушорење мојих пандура и буљубаше, који се договараху да ли да ме буде или не.

Како беху већ јунски дани, то у ово доба беше већ скоро видно. Управо био је онај размак између ноћи и дана, кад већ трне месечева светлост пред светлошћу сунца, које се још не види, али се осећа његова близина.

Ваљало је устајати, и ја им олакшах бригу око мога буђења тиме, што рекох да спремају коње.

За по сата ми смо већ кренули границом, која иде вододелницом лапских и топличких сливова.

Видокруг је био величанствен. Лево су се низали испрекидани огранци „Копаоника“, а десно, докле ако допире, пружале су се таласасте равни, губећи се онамо око „Подујева“, где се и хоризонат завршује.

По тој ширини поређала су се села разних имена, донекле чисто српска, а што се више ближи „Преполцу“, скоро више насељена арнаутским мухаџирима (исељеницима).

Налазећи се овако, и ако на подаљем домаку „Косова“, ја сам се и без своје воље враћао у далеку нашу прошлост.

Историјски догађаји низали су се један за другим у мојој памети, и гледајући десно турске карауле и војнике, мени је било тешко у души, тако тешко, да ми се у грлу губила свака реч, а расположење ломило између плача и мржње...

И ако је о моме путу био извештен командант турске граничне посаде, и ако се могло веровати, да је он учинио са своје стране све што треба за безбедност од Арнаута, ипак ми пратња, која се повећаваше са по једним буљубашом од сваке карауле, саветова, да једно место пређемо чисто нашом страном и што дубље, јер је, рекоше, то област, где више вреди пријатељство познатог качака (одметника) „Суљ-Љуша“, него сва обећања турских власти.

Око пет сати по подне примицали смо се караули „Тачевац“.

На једној раскрсници, која одвајаше путове за карауле и село, један нам човек рече, да је у селу срески чиновник, јер је, вели, прошле ноћи заклан један човек.

Како сам се и иначе носио намером да ту ноћим, ја окренем селу, остављајући да сутра прегледам карауле и упутим се кући погинулог.

Мој колега, писар, већ је био завршио увијај, те смо сада заједно разбирали где се може коначити.

При вечери, која беше на брзо зготовљена у кући једнога од бољих домаћина у селу, ја сазнадох од колеге, да је заклани био један угледан човек и доброг имућног стања, јер је из Турске пребегао овамо са целим својим малом пре, него што су мухаџири успели да га попљачкају.

Имао је, рекоше, жену знатно млађу од себе а нероткињу, те се она загледала у неког бећара у селу, и пошто су га ноћас заклали, они пребегли у Турску.

До тога закључка дошао је и мој колега, а то је било уверење и целога села.

Управо то је било тако несумњиво, јер је комшилук виђао жену у вече са закланим, а сутра дан није било ни ње, ни онога бећара, са којим су њени односи били знани читавом селу.

Узбуђен овим неверством жене и дивљачким убиством, јер је несретни муж заклан као брав, ја сам немирно провео ноћ, и сутра продужио пут даље, остављајући свога колегу да ради што треба по овоме.

После два три месеца жена убијеног и њен драган вратили су се у село, налазећи, зар. да је власт заборавила на њихов злочин, али су се преварили, јер су одмах похватани и похапшени.

Као што рекох, све је казивало да су они извршили злочин, и поред свега њиховог одрицања они су осуђени на робију.

Како је судском пресудом задовољена правда, то се и о овоме догађају није више ни говорило; њега једва ако су се сећали рођаци убијеног, који су дошли до приличног имања, и они који су били интересовани судбином осуђених.

По судбини свију осталих чиновника и ја сам премештен из овога среза, и отишао у други крај Србије, те се и сам нисам више сећао овога убиства....

Пролазили су дани и године; ја сам у својој чиновничкој каријери прелетао с једнога на други крај Србије, докле се једнога дана не нађох у једноме месту као помоћник начелства.

Поред других обичаја, ту сам затекао и тај, да су осуђеници казненог завода, они што су их звали, „слободњацима,“ вршили дужност послуге при канцеларијама па и код чиновничких кућа.

Још првога дана мени се пријави један од њих, и рече како ме он познаје још као писара из „Косанице.“

Био је необично вредан и чист.

Ко зна какви су појмови о чистоћи код оних, што беже од тешких тежачких послова и иду у пандуре, он ће ми веровати да сам се радовао што се нашао овај човек, јер је моја канцеларија мирисала на чистоћу.

То ме је определило, те сам необично пазио овога „слободњака“ Павла, па му поред бакшиша, чинио и многе друге олакшице.

Ишло је то тако месецима, и Павле није давао никаква повода за прекор.

Али једне ноћи мене пробуди жандарм и рече, како је „слободњак“ Павле нађен у једној од забачених улица варошких у локви крви и несвесном стању, и како је већ однесен у болницу.

Мени би жао овога човека, јер је кривица, због које је био осуђен, била од оних, које се могу догодити сваком млађем човеку, па сам га убрајао иначе у добре људе, и зато одмах одем у болницу.

Дотле је лекар већ био учинио своје, и Павле је долазио себи.

Кад се већ беше прибрао толико, да може распознавати људе, па виде мене у близини, он ми очима даде знак да пријем ближе.

»Нећу ти, шапуташе он, говорити господине о себи. Што сам ноћас тражио, то сам и нашао, и, видим да сам на крају живота. Друго нешто имам да ти саопштим.

Ја сам, продужаваше он, пре толико година заклао човека у Тачевцу и због тога су осуђени његова жена и њен љубавник.

Жена је и сада у заводу, а њен љубавник убијен је при једном бегству из завода.

Учините, молим вас, што треба, да се она пусти, јер неправо робује.

Ја сам и тада био на робији и као „слободњак“ био ван завода.

Познавао сам њеног мужа и знао да има пара, па сам се решио да га опљачкам.

То ми је било лако учинити, јер сам знао да се на мене неће нико сетити.

Преобучен отишао сам ноћу из Ниша у Тачевац; провео дан прикривен у шуми и у вече увукао се у авлију његову. Пси су ме познавали и ништа ми није сметало.

Била је једина брига како ћу ући у собу, али ми је и ту помогао случај.

Око пола ноћи дошао је љубавник његове жене и они су заједно отишли некуд.

Ја тада нисам знао куда, али су после до мене допрле вести да су побегли у Турску.

Отишав из куће, оставили су, наравно, отворена врата и ја сам ушао унутра.

Онај је грешник спавао мртвим сном, јер га је жена била нечим опила, и ја сам га заклао као брава.

Пошто сам покупио што сам нашао пара, ја сам се сутра дан мирно вратио у завод.

Моје одсуство није ни примећено, јер се у заводу мислило да сам био тамо где сам на служби, а тамо опет да сам у заводу. У колико сам питан од млађих, ја сам тако и објашњавао.

Није право, господине, да она и даље робује кад је мени већ дошао последњи дан“.

Забезекнут овим исказом, ја сам ипак био толико прибран да то ставим на хартију и позовем два грађанина да то пред њима призна.

О својој погибији није хтео да каже ни речи, и у зору је умро.

Једна од првих брига била ми је сутра дан да учиним предлог, да се она жена ослободи затвора путем највише милости, и то је и учињено.

Кадгод се сетим овога, у мени се рађа питање: колико је праведна људска правда, и шта све треба учинити, да доказна средства буду несумњива подлога за њено изрицање?!

А „слободњаци“?

Они више никад нису могли бити послуга тамо, где сам ја имао право заповедати.

Д. С. К.

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Кад смо стигли примио сам честитања генерала Вандома и упутницу за болницу Сен-Омер, јер сам био на два места рањен сабљом у борби са једним аустриским хусаром, који се уби вичући ми: ergib dich! ergib dich! (предај се! предај се!) Ране ми не беху тешке и после два месеца могао сам се вратити у батаљон који се налазаше у Хазбруку. Ту сам видео трупу, коју су називали „револуционарна војска“. Људи са копљима и црвеним капама, који су ту војску сачињавали, носили су свуда гилотину. Конвент[1]) није нашао, говорило се, бољег средства да обезбеди верност четрнаесте армије, коју је био сакупио, него да им предочи казну која чека издајнике. Али је ова направа чинила да премиру од страха становници предела куда је пронесу, а и војницима није много ласкала, те смо се често свађали са револуционарима које су називали „гилотинска војска“. Ошамарио сам једног од њихових старешина, који се беше наљутио што носим златне еполете кад су по правилу прописане вунене. Овај испад скупо би ме стао да нисам побегао у Касел, где ме примише у трупу, која се образовала као и сви добровољачки батаљони и где су официрима постајали прости војници. Ја сам био додељен 28. батаљону који је био саставни део војске намењене, да одбија Аустријанце у Валенсији и Конде-а.

Батаљон се беше настанио у Фресну. На салаш где сам станонао дође једног дана цела фамилија неког рибара: муж, жена и двоје деце, од којих једна девојка од 18 година, врло лепа. Аустријанци им беху одвели једну лађу пуну овса, једино њихово имање. Ови сироти људи, остали само са оделом које је на њима, морали су доћи моме домаћину који је био неки њихов рођак. Њихово бедно стање, а може бити и лепота младе девојке, Делфине, дирнули су ме.

Одмах сам се дао на посао и дознам где је лађа, непријатељи је испражњиваху поступно. Предложим дванаесторици мојих другова и они пристану да отмемо Аустријанцима плен Пуковник нам одобри, и једне кишевите ноћи приближимо се невиђени лађи док је стража од пет људи била на другој страни. Жена рибарева, која је неминовно захтевала да пође с нама, устреми се на једну торбу форината, коју је била сакрила у овсу и мољаше ме да је причувам. Откачисмо лађу да би је спустили до једног места где смо имали стражу, али у часу кад смо подизали конопац из воде викну један стражар, кога нисмо били ни приметили у трскама сакривеног. На пуцањ пушке и његову вику стража узе оружје и у тренутку обалу прекрилише војници и осуше ватру на лађу, те смо је морали сместа напустити. Ја и моји другови и жена рибарева поскакасмо у један чун који нас донесе до обале, али рибар заборављен у оној забуни, или можда и сам остао у нади да ће се спасти, допаде у ропство аустријско, а већ ни псовке ни удараца није му недостајало.

Овај покушај коштао нас је живота три војника и ја сам изгубио два прста; Делфина ме је додуше неговала свесрдно. Међутим њена мати оде у Ган чувши да је рибар као заробљеник тамо одведен, а ми се вратимо у Лиљ где ја оздравим. Делфина је имала мало пара од оних нађених у торби и ми живесмо доста весело, па решимо и да се узмемо и једног јутра пођем у Арас да набавим нужне исправе и одобрење родитеља, а она је већ имала пристанак својих који су живели у Гану. На миљу од Лиља приметно сам да сам заборавио болничко уверење, које ми је требало показати у општини, и вратим се одмах. Дошав у хотел пођем се да уђем у собу у којој смо становали, куцнем, нико се не одазва, а било је немогућно да је Делфина тако рано већ изишла, било је тек шест сати. Куцао сам још и Делфина најзад отвори протежући се и трљајући очи као човек који се тек разбудио. Да бих је пробао предложим јој да пође у Арас да је представим родитељима, али она то прими мирно. Моја се сумња све више бућаше, нешто ми је говорило да ме Делфина вара. Најзад приметим да она често погледа на собу где нам стоји одело. Ја се направим као да хоћу тамо да уђем, али се моја невина вереница испречи наводећи један од оних изговора, које жене имају увек на расположењу; ја навалим и отворим собу где нађем сакривеног у пријавом вешу — лекара, који ме је за време болести лечио. Он је био стар, ружан, нечист и беше ме испрва стид да имам таквог супарника, и може бити, да бих био бешњи, да сам затекао лепог младића. Остављам да овај мој случај цене они који су били у сличној неприлици, али ја лично волео сам извојштити мога Ескулапа[1]), па ипак сам се уздржао. Било је тада ратно стање, могли су ми направити неприлику, а после, Делфина није ни била моја жена и нисам на њу имао никаква права. Све што сам учинио било је да сам њу избацио на врата ударајући је и руком и ногом, а њене ствари кроз прозор, још сам јој добацио мало пара да може отићи у Ган, а остатак сам задржао за себе, рачунајући да имам право на то, јер сам ја и предузео био ону експедицију на Аустријанце. Заборавио сам рећи да сам доктора пустио да се кришом извуче.

Ослобођен од Делфине остао сам и даље у Лиљу ма да се крај мога одсуства примицаше. У овој вароши лако је се сакрити као и у Паризу, и моје бављење не би било ничим помућено да се не деси једна авантура, појединости које не ћу да причам читаоцу, довољно му је да зна, да сам бежећи испред гњева једног љубоморног мужа био затворен у женском оделу, и да су ме извели пред суд где сам упорно одбијао да говорим, јер говорећи ја бих морао сам издати личност која ме је волела или признати да сам војни бегунац. Али неколико часова у затвору променише моје држање. Један виши официр кога сам позвао да ме саслуша, и коме сам ја сасвим отворено испричао мој положај, заузе се за мене; и сам командант дивизије хтео је после да чује од мене лично моју причу, која га је двадесет пута насмејавала да је хтео пући. Он затим нареди да ме пусте у слободу, даде ми путну исправу да идем

[1]) Народна Скупштина за време револуције.

[1]) Бог медецине.

у 28. батаљон у Брабант, али у место да тамо идем, ја одем у Арас, тврдо решен да у војску не улазим без велике нужде.

Одмах се јавим патриоти Швалије-у, надао сам се да ћу његовим упливом на Јосифа Лебона добити продужење одсуства; он ме прими лепо и тако поново уђем у кућу мога заштитника. Његова сестра удвоји своју наклоност наспрам мене, и виђајући је често ја се навикнем на њену ружноћу. Укратко, ствари су се тако развијале, да се нисам ни мало зачудио кад ми једног дана рече да је трудна. Она не говораше о браку, не рече о томе ниједну реч, али ја нисам имао други излаз него да се венчамо. Бојао сам се нарочито осврте њеногa брата који би ме оптужио као сумњивог, као племића и као војног бегунца. Моји родитељи знали су за ове околности и верујући да ћу се тад скрасити код куће, дадоше пристанак на брак, а то је већ фамилија Швалије енергично захтевала, и тако сам се оженио у осамнаестој години. Мислио сам да ћу скоро постати отац, али тек што беху прошли неколико дана, моја ми жена признаде да је трудноћа била лажна и да је она тиме само хтела да ме примора на венчање. Може се мислити како ми је било, али исти разлози који су ме нагнали да се венчам приморавали су ме да ћутим. Наш је живот текао врло рђаво; наша радња, једна ситничарница, коју она беше отпочела, окрете на горе. Помислио сам да је то зато што она цео дан проводаше код брата и ја јој то пребацим. Као одговор на то добио сам наредбу да идем у Турне. Могао бих се фалити што је се на овај начин она мене отресла, али толико сам био сит нашега брака да сам са задовољством обукао униформу, коју сам раније радо оставио.

У Турнеу један стари официр из бурбонског пука, тада ађутант, одреди ме на рад у канцеларију у одељење за одевање. Ускоро била је потреба да се пошаље један поверљив човек у Арас и пошаље мене. Поштом сам стигао око 11. сати у вече. Као службенику морали су ми отворити капије и, не знам за што, ја се упутим мојој жени. Лупао сам дуго али се нико не јави; један сусед дође те ми отвори врата од баште и ја се брзо попех до собе моје жене. Приближујући се чуо сам звек сабље која је пала, затим се отвори прозор и неки човек скочи на улицу. Журно сам сишао низ степенице и стигнем брзо заводника у коме познам једног ађутанта из 17. пука ловаца на коњу, који се тад бављаше у Арасу. Он беше у пола го те га вратим у кућу да се обуче и споразумемо се да се сутра тучемо.

Овај догађај узбуни цео крај; многи суседи дотрчаше да виде кривца који је пред њима признао. Имао сам доста сведока, могао сам тражити развод, али фамилија моје невине супруге, која је хтела да она има заклон, настаде да спречи све моје покушаје или бар да их обеснажи. Сутра дан пре но што сам се састао са ађутантом мене су жандарми затворили и говорило се већ да ћу бити спроведен у Боде. Срећа за мене што сам имао неко предосећање да мој положај није баш тако очајан. Тражио сам да ме изведу пред Лебона; то ми нису могли одбити, и изашао сам пред тога представника народа, кога затекох ограђеног грдном множином писама и хартија. „Ти си тај, рече ми, што долазиш без дозволе!... да мучиш још твоју жену!“ Видео сам одмах шта ми треба рећи. Казао сам зашто сам послан у Арас, позвао сам се на сведоке суседе и на самог ађутанта који није могао више одрицати. Најзад изложио сам тако јасно моју муку, да Лебон мораде признати да сам имао право, али да би задовољио свога пријатеља Швалије-а, он ми рече да не остајем дуго у Арасу, а и сам сам се бојао да се ветар не окрене, као што сам имао толико примера, те му обећам да ћу што пре отићи и чим свршим мисију опростим се и сутра дан у свануће био сам на путу за Турне.

Трећа глава.

У Турнеу не нађох ађутанта; он беше отишао у Брисел, та се решим да пођем да га тражим и сутра дан седнем на поштанска кола и пођем. На први поглед међу сапутницима познао сам три личности, које сам виђао у Лиљу да проводе цео дан у крчми и да се издржавају на врло сумњив начин. Сад сам их видео, на моје велико чудо, обучене у униформе разних родова оружја и да један има еполете потпуковника, други капетана, а трећи поручника. Где су могли дићи све то, помислих ў себи, кад нису били у војсци! Они се мало збунише кад ме видеше, али се повратише, а после су нарочито истицали да им је мило што виде простог војника, и кад им ја испричах, да сам распуштањем добровољачких батаљона изгубио чин, „потпуковник“ ми обећа своју помоћ коју примим ма да нисам знао шта да мислим о њему. Али сам запазио да потпуковник плаћа ручкове за све, приликом којих је показивао јасно републиканство и удешавао је да се примети како је он од неке старе лозе.

Нисам био боље среће ни у Брислу; ађутант, који као да бегаше испред мене, беше отишао у Лијеж. Пођем тамо сматрајући као сигурно да ми пут неће бити узалудан, али кад сам стигао дознам да је ађутант отпутовао у Париз где је требао да се јави Конвенту. Његово одсуство није требало да траје дуже од петнаест дана и ја сам га чекао али он се не врати, и месец прође а њега нема. Изгубив наду решим се да се вратим у Брисел где сам се надао да ћу се извући из неприлике. Искрено говорећи, шта ја и чиним излажући историју мога живота, потребно је да кажем да сам био врло лак у избору средстава, јер ме васпитање није било начинило човеком са великим скрупулама, а рђаво друштво у гарнизону, који сам посећивао још од детињства, искварило би и најбољу природу.

И тако нисам се баш понизио кад сам се у Брислу настанио код неке раскалашне жене, која, пошто је живела са генералом Вандернотом, беше недавно прешла у домену публике. Залудан као и сви они који живе оваквим неизвесним животом, проводио сам цео дан па чак и један део ноћи у „Турској Кафани“ и у „Кафани код ловца“ где су се скупљали и с коца и с конопца. Ти су људи ту трошили и коцкали се и ако нису имали никакав познат извор за приходе па ме је то бунило, како могу тако да живе. Кад сам једног младог човека, с којим сам се био здружио упитао о томе, он се изненади мојом наивношћу и имао сам муке да га уверим да доиста незнам. Људи, које видите овде сваког дана, рече ми он, то су коцкари, а они што их виђате само по један пут *жртве* су, које се појаве појединце само да изгубе свој новац. Обавештен овако запазио сам много што шта што дотле нисам примећивао, видео сам невероватну вештину коцкара и видео сам да је у мени имало још доброга, јер сам често покушавао да обавестим несрећника кога су пљачкали. Оно што ми се десило доказује да су ме коцкари опазили.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине града Чачка, актом својим Бр. 2950, пита:

„По чл. 103. зак. о општинама, председник општине, као највиша извршна власт у општини, распоређује рад кметовима и осталим општин. органима.

На основу овог законског наређења, председник ове општине, почетком месеца јануара ове године, учинио је распоред рада кметовима, и осталом особљу — писарима.

По овом распореду рада, кметови раде све оне послове, које им председник, у рад, као наредбодавац ставља.

Дакле кмет, који је распоредом рада председникова одређен као иследник у кривичном одељку, са писаром, који му је придодат, ислеђује сва кривична дела, доноси одлуке, прима сва писмена, која се овом одељку у рад решењем упућују, на иста одговара појединим властима па и потписује са писаром његовог одељка.

Начелство окр. чачанског, као надзорна власт, држећи се прописа чл. 115. зак. о општинама, налази: да кмет са писаром овог одељка, нема права да потписује писмена, која су им у рад решењем председниковим упућена, већ само да то право имају: председник или његов заступник, и деловођа, или овог заступник, па наређује суду, да се овог законског прописа придржава.

Кад би се овако поступало, онда деловођа апсолутно не би могао ни најмање радити оне послове, који су му по самом закону у његовој дужности намењени, већ би све време рада канцелариског само употребљавао: на потписивање акта, решења и писама, која се из овог суда упућују другим властима и издају појединцима из свих седам одељења, колико их, ова општина има.

Суд налази да је ова наредба начелства неумесна, и да се она коси са чл. 103.

зак. о општинама. — па услед овога моли уредништво, да по овоме у првом наредном своме броју даде своје обавештење, како би се истог придржавао, а то је: имају ли право и остали писари да потписују са кметовима: акта, пресуде и решења у својим одељењима, која засебно фукционишу, по постојећем распореду председника, или не".

— На ово питање одговарамо:

И ако на први поглед изгледа, да су наређења чл. 103. и 115. закона о општинама у сукобу, ипак се при пажљивијем проучавању закона види, да то не стоји.

Јер кад се узме у обзир то, да се у чл. 115. изречно наређује: да „сва писма и све исправе, које се издају у име општинске власти," потписују председник и деловођа, или њихови заступници, онда се јасно види, да је законодавац нарочито хтео њих да обележи као одговорна лица, како би се, на тај начин обезбедила правилна и савесна служба.

Свега тога, пак, не може бити, ако се дозволи, да председник ту одговорност преноси на другога и онда, кад је он на дужности.

То се право не може извести за председника ни из речи: „или његовог заступника," јер кад и у којим случајевима може бити заступништва, одређено је у чл. 38. и 119. и 120. поменутог закона.

Да је законодавац условио, да председник и деловођа потписују све акте који од стране општинске власти излазе, види се јасно и из чл. 109. тачке 4. истог закона, који гласи: „потписује сва писма, која се од стране општинске власти шаљу и издају."

То се још јасније види из става трећег тачке 7. чл. 109. где се само председнику општине београдске дозвољава, да извесне своје дужности из тачака 3. 4. и 6. може пренети на потпредседника или кмета правника.

Тиме, дакле, што тражи да се ни један посао не сврши без знања и суделовања председника и деловође, може се једино и објаснити, што њих заједнички и чини одговорним за све неправилности.

Само наравно треба увек пажљиво издвојити послове који се у име општинске власти издају, где мора бити потпис председника и деловође, од послова, који се истина раде у суду, али нису резултат какве судске одлуке или у опште важнога значаја.

Тако, по чл. 103. који регулисава унутрашњи одношај између председника и кметова, председник може овластити кмета, да потписује безначајне акте информативне природе и томе слично.

Нпр. власт тражи да јој се упути извесно лице или јави да ли оно постоји у општини? Председник такав акт да у рад кмету.

Кмет упућује дотично лице власти или јавља о његовом постојању и потписује акт. Такав акт може бити примљен од стране власти без бојазни, нити се тиме вређају наређења чл. 115. а таквих и сличних послова има много.

Несумњиво је да строга примена чл. 109. и 115. чини велике незгоде варошким општинама, где су послови разгранати, али кад је законодавац хтео да важније послове повери само председнику и деловођи, нарочито овом последњем као стручном лицу, онда тако мора и да остане све дотле, докле се законодавним путем друкчије не нареди.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

За изрицање казне над општинским часницима, аа нешиљање извештаја о мерини на општинском кантару, надлежан је сталан статистички одбор, а не надзорна власт.

Богољуб Р., председник, и Радош П., деловођа општине п..... узети су на одговор, што по наредби надзорне власти, а по захтеву Управе Државне Статистике, нису послали извештај о мерини на општинском кангару.

На испиту председник је изјавио, да извештај није послат с тога, што на општинском кантару ништа није мерено, и што је до сада тако и практиковано, т. ј. када није било што да се мери, извештај се није ни слао.

Ово исто изјавио је и деловођа.

Надзорна власт, на основу чл. 158. закона о општинама, пресудом од 3. фебруара 1911. године Бр. 28. казнила их је са по сто (100) динара у корист државне касе.

По изјављеној жалби, III. Одсек Државног Савета нашао је, да пресуда не може остати у снази с тога, што надзорна власт није била надлежна за изрицање ове казне, већ сталан Статистички Одбор према чл. 15. закона о уређењу Државне Статистике.

Стога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се пресуда надзорне власти поништи.

Одлука од 24. марта 1911. године Бр. 1169.

Општина има право да од кафеција, који изношењем столова употребљавају тротоаре и делове улица, наплаћује таксу, величину које одређује сам општински одбор.

Одбор општине београдске донео је одлуку 1. јуна 1910. године А№ 99—381. којом је одредио колико поједине овдашње кафеције имају плаћати општини због заузимања тротоара и делова улице.

Противу ове одлуке, А. М., овд. хотелијер, жалио се надзорној власти, наводећи да одлука не одговара закону:

1. Што одбору ни једном законском одредбом није дато овлашћење, да ову дажбину може од грађана наплаћивати;

2. Што и кад би му било дато ово право, он би за употребу овог земљишта могао наплаћивати кирију само тако, ако би начинио уговор о закупу са појединим кафецијама, којом би се приликом узајамно одредила величина кирије, а не да ову сам произвољно одређује; и

3. Што је и сама такса неправилно разрезана, јер није извршена пропорционално, нити је одбор при њеном одређивању имао у виду место, просторност земљишта, и да ли се употребом овог земљишта саобраћај отежава или не.

Надзорна власт нашла је, да је одборска одлука на закону основана, пошто појединци немају права на стационирање по улицама, и пошто полицијска и општинска власт може толерирати стационирање, кад оно не смета јавном саобраћају, и прописати услове под којима ће се то дозволити. Према овоме, општини не морају ништа за улицу плаћати они, који исту неће да заузму. Из овога, пак, сасвим логично, излази, да се ожалбеном одлуком и не вређају ничија права.

С тога је, на освову чл. 152. закона о општинама, решењем од 18. августа 1910. године П№ 15423. одобрила одборску одлуку.

По изјављеној жалби, III. Одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 3. марта 1911. год. № 10636[1]).

Сваки сеоски дућан подлежи плаћању дућанске аренде — чл. 4. и 5. закона о сеоским дућанима.

Одбор општине М..... на дан 17. децембра 1910. године донео је одлуку Бр. 4976., да двојица ондашњих механција плате на име дућанске аренде по 150 динара на годину; али како нису радили целу годину, то први да плати 37·50 дин. за три месеца, а други 28·30 дин. за два месеца и 8 дана.

Један од ове двојице, незадовољан овом одлуком, изјавио је жалбу надзорној власти, наводећи да одлука не одговара закону с тога, што је ова радња, на коју му се аренда хоће да наплати, филијал његове главне радње, коју држи већ неколико година, и на коју већ плаћа аренду.

Надзорна власт решењем од 5. фебруара 1911. године Бр. 2054. задржала је од извршења ову одборску одлуку из разлога: што жалитељ по чл. 5. закона о сеоским дућанима, као што се из извештаја општинског суда види, плаћа аренду дућанску, те би, кад би се и филијал његове радње, који је у истом месту, поново арендом оптеретио, то било противно чл. 4. истог закона, пошто се из поменутог закона види, да аренда није везана за место, као што је случај са таксом за месно механско или кафанско право.

По жалби пуномоћника општинског, III. Одсек Државног Савета нашао је, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што према чл. 4. и 5. закона о сеоским дућанима *сваки* сеоски дућан подлежи плаћању дућанске аренде.

[1]) Код овога предмета постојало је и мишљење мањине, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што општина нема право да наплаћује ову дажбину према чл. 4. финансијског закона за 1910 годину.

Према томе надзорна власт није ни имала разлога, да задржава одлуку од извршења.

Стога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 17. марта 1911. године Бр. 2478,

Јос. К. Ст.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕН ЛЕШ

У атару села В. Поља, у срезу посавском округа ваљевског, поред железничке пруге, на километру 8 х 065, нађен је један мушки леш.

Леш је висок (дугачак) 1·74 м. стар 18—20 година, косе смеђе, очију плавих, без браде и бркова. Од особених знакова има два ожиљка и то: један на предњем делу десне цеванице,

у величини динара, а други на предњој страни левог колена баш на чашици, у облику водоравне линије; дугачак 4, а широк $1^1/_2$ см.

Од одела има на себи: кошуљу од кудељног платна, чакшире — пеленгире — од црног сељачког сукна, и тозлуке од жућкастог старог сукна, појас црни, сељачки, један стари кајиш опасач, на глави шајкачу од плаве чохе, а на ногама чараше без опанака.

Нађен леш убијен је ноћу између 31. пр. и 1. овог месеца, једним коцем, који је нађен поред њега.

Поред леша нађена је и једна торба од кострети — козине — и у њој пар кошуља од кудељног платна и један мали гуњић од сељачког сукна.

Како се до сада није могло утврдити: ко је и одакле је убијени, то се износи његова слика с позивом, да сваки онај, који би познао убијеног, извести или своју полициску власт, или начелника среза посавског, с позивом на његов акт Бр. 5380.

ПОТЕРЕ

Данило Милосављевић, из Појате, стар 22 године, средњег раста, плав у опште, без зуба; од одела има чакшире и антерију од шајка, а на глави шубару, осумњичен је за опасну крађу, али се не зна где је.

Депеша начелника ср. ражањског Бр. 2831.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицем учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно га упуте власти, која је потерницу издала, с позивом на означени број депеше.

ТРАЖИ СЕ

Анке, кћери **Томе Поповића,** раденика из Београда, нестало је 26. овог месеца. Она је стара 13 година, средњег раста, у лицу плава и по мало пегава око носа. Од одела имала је: канут жути са крагном, плаву сукњу, црну ампир кецељу, на ногама црне ципеле на шнир, а на глави загасито плаву матроску капу.

Акт кварта теразијског Бр. 2970.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Последњих година српска полиција имала је прилично нежељених гостију са стране, који су овамо дошли да пробају своју срећу у заради без мотике.

Било их је и са истока и са запада Балкана, па их је чак било и из жарке Африке.

Мора се признати, да је српска полиција водила много рачуна о познатом словенском гостољубљу, јер је све ове госте испраћала из Србије уз брижљиву пратњу наших жандарма.

Последњи гости, који су дошли из суседства, нису били сретни да им полиција укаже своје гостопримство при самом уласку у Србију, него су сретно дошли чак до Ниша, где им се десио малер, да се 6 наполеона мењача Хазана нађу у њиховом џепу.

А то ускакање наполеона, ишло је, вели, до невероватне вештине.

«Имате ли наполеона од те и те године», питао би **Јанош Вухингер,** из Ђура у Аустро-Угарској.

Ако би се мењач преварио да каже има, онда је **Тереза Милер,** његова сапутница, приступила чанку са наполеонима, да тражи дотичну годину.

Јединственом вештином наполеони су бацани са два прста у «ташну», и кад није нађена година, онда се излазило и ишло у другу радњу.

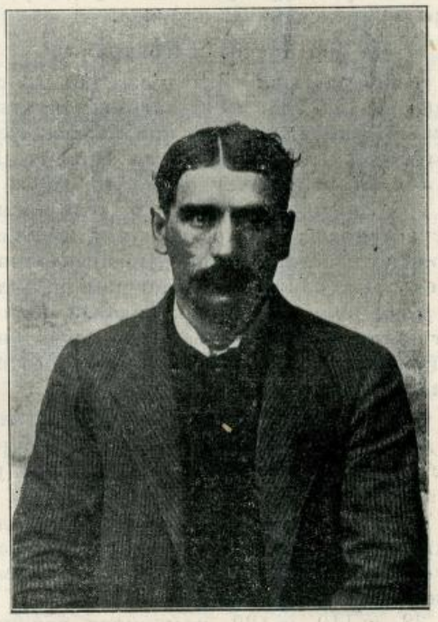

Јанош Вухингер.

Како је газда увек био присутан прегледу наполеона, њему није ни падало на памет да броји новац, и крађа се опажала тек доцније, а многе пута остала и неопажена.

Како свему има краја, тако је и ова врста крађе ухваћена, те су сада Јанош и Тереза у затвору начелства нишког.

Тереза Милер.

Како су они ову вештину могли пробати и у којој другој вароши уз пут до Ниша, то им износимо слике, како би се они, који су оштећени, могли пријавити начелству нишком.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 15. и 16. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 24. АПРИЛА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за начелника четврте класе округа рудничког Драгољуба Миливојевића, члана прве класе Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за начелника прве класе среза врачарског Николу Ђ. Ванића, начелника исте класе среза тамнавског, по молби;

за начелника прве класе среза пожешког Војислава Ђ. Стојановића, јавног правозаступника при гор. милановачком првостепеном суду;

за начелника друге класе среза пожаревачког Љубомира Јоцића, начелника исте класе среза деспотовачког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза беличког Живка Константиновића, начелника исте класе среза пожешког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза подунавског Зарију Варјачића, начелника среског у пензији;

за начелника друге класе среза деспотовачког Момчила Татића, начелника среског у оставци;

за начелника друге класе среза тамнавског Душана Р. Трифунца, секретара друге класе првостепеног петровачког суда;

за начелника треће класе среза копаоничког Јована Добричића, секретара исте класе начелства округа крушевачког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза орашког Војислава Анђелковића, начелника исте класе среза подунавског, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза звишког Маринка Маринковића, начелника исте класе среза љубићског, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза љубићског Живка Николића, начелника исте класе среза бољевачког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза бољевачког Душана И. Богдановића, начелника исте класе среза црногорског, по молби;

за начелника треће класе среза кључког Драгомира М. Јовановића, бившег деловођу окружног одбора округа пиротског;

за начелника треће класе среза црногорског Миленка Живковића, полицискот писара прве класе начелства округа моравског;

за секретара прве класе начелства округа подринског Косту Катића, члана друге класе управе вароши Београда, по службеној потреби;

за секретара прве класе начелства округа крушевачког Радомира Гаталовића, начелника исте класе среза копаоничког, по службеној потреби;

за секретара друге класе начелства округа моравског Димитрија Протића, секретара исте класе начелства округа топличког, по службеној потреби;

за секретара треће класе начелства округа смедеревског Ђорђа Ст. Костића, начелника исте класе среза орашког, по молби;

за секретара треће класе начелства округа топличког Јована М. Илића, секретара исте класе начелства округа моравског, по службеној потреби;

за члана друге класе управе вароши Београда Косту Ј. Туцаковића, секретара прве класе начелства округа подринског, по службеној потреби; и

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе, Косту Ђорђевића, начелника исте класе среза кључког, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за начелника друге класе среза прокупачког Милорада Матића, секретара исте класе начелства округа пиротског, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза добричког Владислава Петровића, секретара друге класе врањског првостепеног суда;

за секретара треће класе начелства округа пиротског Божидара Ристића, начелника исте класе среза прокупачког, по службеној потреби; и

за секретара треће класе начелства округа ужичког Косту Добрића, начелника исте класе среза добричког, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 15. априла 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за комесара железничке полиције у Нишу, у рангу начелника среског треће класе, Милана Ф. Александрића, полицискот писара прве класе Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за полицискот писара прве класе среза звишког Александра Младеновића, полицискот писара исте класе среза колубарског, округа ваљевског, по службеној потреби;

за полицискот писара прве класе начелства округа нишког Милутина Марковића, полицискот писара исте класе Управе вароши Београда, по службеној потреби;

за полицискога писара прве класе среза колубарског, округа ваљевског, Живојина Мирчића, полицискога писара исте класе среза заглавског, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе Управе вароши Београда Луку Јововића, полицискога писара исте класе начелства округа нишког, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Милана Е. Поповића, полицискога писара исте класе среза звишког, по службеној потреби; и

за полицискога писара треће класе среза заглавског Владимира Живановића, полицискога писара исте класе среза колубарског, округа ваљевског, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за полицискога писара прве класе начелства округа топличког Живојина Степановића, полицискога писара исте класе среза прокупачког, по службеној потреби;

за полицискога писара прве класе среза пожешког Милана Миливојевића, полицискога писара исте класе среза гружанског, по службеној потреби;

за полицискога писара прве класе среза лесковачког Велимира Јовичића, полицискога писара исте класе среза пожешког, по молби;

за полицискога писара прве класе среза колубарског, округа београдског, Михаила Ђорђевића, полицискога писара исте класе среза грочанског, по службеној потреби;

за полицискога писара прве класе среза мачванског Божидара Петровића, полицискога писара исте класе среза врачарског, по службеној потреби;

за полицискога писара прве класе начелства округа моравског Предрага Обркнежевића, полицискога писара исте класе начелства округа смедеревског, по службеној потреби;

за полицискога писара друге класе начелства округа смедеревског Матију Јовановића, полицискога писара исте класе Управе вароши Београда, по службеној потреби;

за полицискога писара друге класе среза врачарског Стојана Бабића, полицискога писара исте класе среза тамнавског, по службеној потреби;

за полицискога писара друге класе среза рачанског Вељка Јовичића, полицискога писара исте класе среза посаво-тамнавског, по службеној потреби;

за полицискога писара друге класе среза посаво-тамнавског Милутина Тадића, полицискога писара исте класе среза мачванског, по службеној потреби, но без права на накнаду путних и селидбених трошкова;

за полицискога писара друге класе среза таковског Миладина Радојчића, полицискога писара исте класе среза моравског, округа пожаревачког, по молби;

за полицискога писара друге класе среза грочанског Николу Милошевића, полицискога писара исте класе среза рачанског, по службеној потреби;

за полицискога писара друге класе среза моравског, округа пожаревачког, Боривоја Алексића, полицискога писара исте класе начелства округа пожаревачког, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе среза прокупачког Тодора Жишића, полицискога писара исте класе начелства округа топличког, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе среза трнавског Милана Графа, полицискога писара исте класе Управе вароши Београда, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе среза поречког Војислава Кузмановића, полицискога писара исте класе начелства округа пожаревачког, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе начелства округа пожаревачког Косту Трифуновића, полицискога писара исте класе среза поречког, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе среза тамнавског Миливоја Јездимировића, полицискога писара исте класе начелства округа ужичког, по молби;

за полицискога писара треће класе среза параћинског Радомира Шајковића, полицискога писара исте класе среза тамнавског, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе среза гружанског Драгомира Ћуртовића, полицискога писара исте класе среза колубарског, округа београдског, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе начелства округа пожаревачког Војислава Поповића, полицискога писара исте класе среза лесковачког, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе среза јабланичког Живојина Радовића, полицискога писара исте класе среза јадранског, по службеној потреби;

за полицискога писара треће класе среза алексиначког Петра Завишића, апсолвираног правника;

за полицискога писара треће класе среза гружанског Немању Љубисављевића, апсолвираног правника;

за полицискe писаре треће класе Управе вароши Београда: Стојана Г. Милетића, апсолвираног правника и Милутина Поповића, практиканта исте управе;

за полицискога писара треће класе начелства округа ужичког Алексу Луковића, свршеног матуранта и привременог учитеља;

за полицискога писара треће класе среза зајечарског Боривоја Марковића, свршеног матуранта;

за полицискога писара треће класе среза бољевачког Љубомира Живковића, практиканта начелства округа нишког;

за полицискога писара треће класе начелства округа тимочког Саву Селића, практиканта канцеларије среза рамског; и

за полицискога писара треће класе среза јадранског Мијалка М. Нешовића, практиканта среза пожешког.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, а на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решено је:

да се Здравку Ивковићу, лекару среза љубићског уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. год., у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, — на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, решено је:

да се Милан Лазић, начелник прве класе среза пожаревачког, стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, — на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, решено је да се:

Тихомир Денић, начелник прве класе среза звишког;

Светислав Јелчић, секретар друге класе начелства округа ужичког; и

Сретен Брзак, полициски писар прве класе начелства округа тимочког, — ставе у стање покоја с пензијом, која им према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Живојин Пандуровић, начелник друге класе округа рудничког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. год. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Милутин Ст. Ценић, начелник треће класе среза беличког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе с тим, да му се на име помоћи издаје из државне касе 30% од његове досадашње плате.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Манојло М. Мрвић, комесар железничке полиције у Нишу, у рангу секретара треће класе Министарства унутрашњих дела, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе с тим, да му се на име помоћи издаје из државне касе 30% од његове досадашње плате.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Ђорђе Миленовић, полициски писар друге класе среза гружанског; и

Петар Михаиловић, полициски писар треће класе среза параћинског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Оклеветани има право на накнаду штете. У случајевима, где доказивање није допуштено од значаја је за одређивање величине накнаде штете, да ли су чињенице истините или не. Но није допуштено ни доказивање, које би се једино у том циљу ћмало извршити, јер би тиме посредно био изигран чл. 34. зак. о шт. као и § 211. а. 2. к. з.[1]). То важи из истог разлога и за случај, кад би оклеветани тражио накнаду грађанском парницом[2]).

У чл. 35. прописана је одредба, слична оној из § 212. al. 4 к. з„ о којој је већ било говора: „Ако се о делу, изнетом у клевети, већ повела кривична истрага, извиђање и суђење клевете задржава се, док о самом делу не би изашла извршна пресуда или решење". Као што се види, овде је за прекидање извиђања и суђења клевете потребно, да је поведена *кривична* истрага. Дисциплинска истрага није довољна.

Према чл. 24. зак. о шт. „клевета краља, његових потомака, краљевих родитеља, краљевог дома и Народне Скупштине не може се доказивати".

Као што се из горњег види, правило треба да буде, да изношење и проношење *истинитих* чињеница одн. дела није никад клевета. Изузетак могу чинити само случајеви, где доказивање истинитости није допуштено, јер је овде могуће, да су чињенице одн. дела истинити, па ипак да постоји клевета. Неки писци предлажу, да се као клевета сматра и изношење одн. проношење *истинитих* чињеница, ако је лице у питању то учинило само из пакосне намере, без икаквог разборитог циља и без претходног изазивања од стране оклеветаног. Но с разлогом се је против овог мишљења приметило, да је појам добре и рђаве намере неодређен, те да судија не може објективно с њиме руковати.

Према нашем Казненом Законику и Закону о Штампи клевета постоји, чим тужени *није успео доказати* истинитост дела одн. чињенице, исто као и онда, *када је доказана неистинитост* истих. Наш законодавац не разликује дакле између ова два случаја. Други случај мећутим, т. ј. кад је доказана неистинитост дела одн. чињенице, тежи је, те је требало за њ' прописати строжију казну, т. ј. требало би га сматрати као *квалификирану* клевету. Немачки законодавац сматра ова два случаја чак и као *квалитативно* различне. Први се квалификује као оговарање (üble Nachrede), и о њему је реч у § 186 к. з.,[1]) а други, тежи, као клевета („Verleumdung"), и о њему се говори у § 187.[3]) Ово је гледиште погрешно, јер разлика између ова два случаја не постоји у тренутку самог извршења, већ зависи од исхода доказивања у поступку. Према томе она није квалитативна. Једино је дакле умесно, да се оба случаја сматрају као две врсте клевете, од којих је први проста, а други квалификирана клевета. И ако наш законодавац није учинио ово разликовање, суд може и треба да сматра као отежавну околност доказ неистинитости.

§ III. Излагање мржњи или презрењу.

Да би према § 210 к. з. било клевете, дела изношена или проношена против некога морају бити дела, „која овога мрзости или презрењу излажу, или поверење — кредит — ..... нарушавају". Према чл. 22 зак. о шт. пак неистинити „факт или дело" наведени против неке личности морају бити факт или дело, којим се вређа њена част и худи њеном угледу".

I. § 210 к. з. — Да би једно дело могло изложити *презрењу* свог извршиоца, треба да је *неморално*. Што се тиче израза „мржња", он у ствари не значи исто то, што и презрење. Као што *Kohler* умесно примећује[3]), може се човек смртно мрзети, па ипак морално високо ценити. Но израз мржња у § 210 не може се схватити у овом свом правом значењу, јер мржњи може неко бити и тиме изложен, што му се приписује од извесног лица нека радња, коју оно само сматра за *моралну* и *дужносну*, а приписивање такве радње није управљено наравно против части, објекта клевете. Другим речима могуће је, да о клевети не може бити ни говора, и ако се изношењем или проношењем извесног дела неко излаже мржњи. Појам мржње мора се дакле сузити. Као мржња у смислу § 210 може се на име сматрати само она мржња, која је изазвана приписивањем дела, чије извршење је противно части. Од тих дела пак само *неморална* дела могу изазвати мржњу. На тај начин „мржња" из § 210 треба да је проузрокована истом околношћу којом и „презирање", т. ј. мржњу у смислу овог §-а могу изазвати само неморална дела[1]).

Мржњи и презрењу би био неко н.пр. тиме изложен, што би му се приписивало извршење неког кривичног дела. Али сва кривична дела ипак нису таква, да излажу свог извршиоца мржњи и презрењу. Тако то дејство објективно немају политичка кривична дела, већи број кривичних дела, о којима је реч у Зак. о Штампи, нехатно извршена кривична дела. Према Казненим Законицима неких немачких државица била је меродавна само мржња (одн. презрење) изазвана приписивањем кривичних дела. Тако узимају и сада неки страни законици[2]).

Као што је раније било речено, кредит је поверење, које неко ужива с обзиром на испуњавање његових имовинско правних обвеза. Према § 210 к. з. спадају међу дела, чије изношење одн. проношење сачињава клевету, и она, која кредит нарушавају („било појединаца, било друштва или правног лица").

Из реченог се види, да су према § 210, к. з. само *морална* и *кредитна* част заштићене од клевете, јер клевета може према њему бити само изношење одн. проношење *неморалних* дела („мржња" и „презрење") и дела, која *кредит* нарушавају.

II. Према Зак. о Штампи част је мећутим заштићена од клевете у свим својим облицима, а не само као морална и кредитна част, јер се у чл. 22 вели „факт или дело, којим се вређа њена *част* и худи њеном *угледу*", дакле наводи се као објект повреде част у опште. Тако кад би А у једном новинарском чланку тврдио, да је Б импотентан, било би клевете, јер је ово тврђење управљено против полне части овог лица. Но законодавац је у редакцији овог члана учинио исту грешку, коју и француски, од кога је и позајмљен овај члан. На име наводи као објект поред *части* и *угледа* (француски: „honneur ou considération"), док је мећутим углед, као што је речено, само спољни

---

[1]) Уп. *Le Poittevin* 350.

[2]) Уп. *Le Poittevtn* 355.

[1]) „Ко у односу на другог износи или проноси чињеницу, која истога може изложити презрењу, или га у јавном мнењу унизити; казниће се, *кад се није могла доказати истинитост ове чињенице*,....." B. *Frank* § 186.

[2]) „Ко у односу на другога са знањем износи или проноси *неистиниту* чињеницу, која истога може изложити презрењу или у јавном мнењу унизити, или његов кредит угрозити, биће кажњен..." B. *Frank* § 187.

[3]) B. и *Liepmann* 270.

[1]) Овако су тумачили израз «мржњу» и коментатори пруског к. з., одакле је он и позајмљен («dem Hasse oder der Verachtung»). B. *Hälschner* Preussisches Strafrecht III 273 пр. 1, *Goltdammer* Materialien § 156.

[2]) B. *Lilienthal* 417.

рефлекс части, т. зв. спољна част, дакле не нешто од ње по садржини различно. Према томе погрешно је навести као објекат и част и углед, већ или једно или друго, а раније је било говора о томе шта је у ствари објекат клевете.

У § 186 немачког к. з. захтева се за клевету, да се против неког износи или проноси чињеница, „која истог може изложити презрењу или га у јавном мњењу унизити". Први део („презрењу") се односи на чињенице, које су у противности са захтевима моралности, на неморалне чињенице дакле, а други на чињенице, које су у противности с другом којом врстом части[1]). Овако се исто изражава и § 331 аустријског Пројекта Казненог Законика. Чл. 105 швајцарског Пројекта захтева изношење или проношење „тешких моралних преступа или чињеница, које могу шкодити добром гласу". Наш пројекат (§219) се изражава као и Зак. о Штампи (част и углед) те чини исту грешку.

Клевета је као и увреда кривично дело угрожавања, а не повреде. Довољно је *апстрактно* угрожавање, т. ј. треба да је радња у питању *у опште* подобна да повреди част, а не и то, да је у *конкретном* случају била за то подобна[2]). Част не би била потпуно заштићена, кад би се захтевало, да је она била још и повређена. Пробисвет, који оговара једну општe уважену личност, тиме је могао само угрозити њену част, али је не може повредити; уважење, које ужива ова личност, не може се тиме смањити. Сем тога би захтевање, да је част повређена, приморало судове, да у сваком конкретном случају ово испитују, а то је испитивање готово немогуће.

Из изражавања нашег К. З. изашло би међутим, као да је клевета кривично дело повреде. У § 210 вели се на име: „која овога мрзости или презрењу публике излажу или поверење.... нарушавају", а не: „која овога мрзости или презрењу публике *могу* изложити или поверење... нарушити". Исто се овако у овом погледу изражава З. о Шт. У чл. 22. вели се: „којим се вређа њена част и худи њеном угледу". З. о Шт. исто се овако изражава у чл. 22. и за увреду („када се погрдним или непристојним изразима вређа част неке личности..."), док се у § 213. К. З. не вели о овоме ништа. Но пошто је судији немогуће да утврди, да ли је част у ствари повређена била или не, то је с практичног гледишта сасвим равнодушно, да ли се увреда и клевета требају сматрати као кривична дела повреде или угрожавања.

§ IV. Излагање презрењу „публике".

У § 210. се захтева за клевету изношење или проношење извесног дела против некога, које овога може изложити презрењу „*публике*". Другим речима за клевету је меродавно схватање публике, да ли неко дело може изложити презрењу свог извршиоца или не, а не схватање самог оног, против којег се дело износи или проноси, или ког другог лица. Као представник схватања публике има се сматрати наравно суд, т. ј. он има да утврди, да ли је дело такво да може изложити презрењу публике.

Под „публиком" се има разумети скуп већег броја лица, међу којима постоји извесна заједница у гледиштима, и с којима је у том погледу везан и онај, против кога је изношење или проношење управљено[1]). Тако то могу бити чланови истог позива, н. пр. професори, судије, бравари и т. д., становници истог места и т. д. Но наравно consensus omnium није потребан, т. ј. није потребно, да су сви сагласни у томе, да се ово или оно дело има сматрати као дело, које свог извршиоца може изложити мржњи или презрењу публике.

Могуће је неслагање између публике и закона у схватању, да ли једно дело може изложити презрењу свог извршиоца. На име може публика сматрати извесну радњу као *неморалну*, док је она законом наложена. То је случај н. пр. с одбијањем позива на двобој у Немачкој, с пријавом политичких криваца. У случају таквог сукоба мора се наравно дати превага законском схватању[2]).

У чл. 22. зак. о шт. се не вели о овоме ништа, али се по себи разуме, да је и према њему меродавно схватање публике.

(наставиће се)

ОТИСЦИ ПРСТИЈУ КАО СУДСКИ ДОКАЗ

Д-р Едмон Локар

Употреба научних метода у полицијским и судским истрагама осваја све више и више практични терен, бар у варошима у којима постоје полицијско-технички лабораторијуми. Захваљујући радницима на овом пољу: Рајсу у Лозани, Стокису у Лијежу, Бертилону у Паризу, Левензону у Берлину, Бекеру у Дрезди, Олорицу у Мадриду, Отоленгиу у Риму, Деу у Христијанији, Винду у Бечу, Хенрију у Лондону и Вучетићу у Буенос-Аиресу, данас судови врло често решавају о кривичној одговорности окривљеног само на основу доказа, које им пружају полицијски вештаци. Међу овим доказима, опет најчешће је и најпрактичније идентификовање окривљених помоћу отисака прстију руку, окривљеним на месту извршеног злочина приликом увиђаја. Али, да би ови драгоцени трагови могли бити искоришћени, мора цео полицијски персонал бити упознат са њиховом вредношћу и употребом. Изнећемо, у току даљег излагања, на који се начин практикују ова истраживања у Лијону, и доказати, са три скорашња примера, какви се одлични резултати могу добити помоћу добре организације.

О сваком извршеном злочину у Лијону, а поглавито о крађама извршеним помоћу обијања и разваљивања, извештава се телефоном и његово антропометријско одељење, чији чиновници излазе одмах на место извршеног злочина, снабдевени свима потребним предметима за испитивање, откривање и преношење трагова, нарочито отисака прстију. Ако се ови отисци открију на предметима који се могу преносити, ови ће одмах међу у нарочите апарате — изолаторе да би се отисци, који су на њима, сачували од квара или потпуног уништења. У противном, т. ј. ако се ови предмети не могу преносити, откривени предмети фиксирају се и фотографишу на лицу места. Да би се нађени отисци могли употребити за идентификовање, треба их претходно обојити и фотографски увеличати бар за осам пута од природне величине.

У пракси се обично јављају ове три врсте идентификовања помоћу отисака прстију:

Једна личност окривљена је, било због тога што је виђена на месту извршеног злочина, било што су код ње нађене покрадене ствари и т. п. Упоређење и идентификовање њених отисака са отисцима нађеним на месту извршеног злочина, у у овом случају допуњује оптужбу са једним доказом више, који над осталим доказима — претпоставкама и сведоџбама — има то преимућство што је неоспорим и способан за математичке демонстрације.

У пракси су врло ретки случајеви да истражна власт нема других основа за кривицу извесног лица до обавештења свога потказивача. Ми мислимо — а овако исто мисле, држимо и сви остали који се баве практичном применом полицијске технике — да би било глупо не користити се потказивачима. Ма колико изгледала незгодна, употреба њихова остаје увек животна потреба у борби против злочина, и научне методе не могу је никад заменити. Напротив, дактилоскопија и остале техничке методе имају нарочито за циљ и резултат да контролишу обавештења потказивача, и да на овај начин одвајају од њих оно што је непоуздано. Отисци прстију, шта више, допуштају, да се сакрију потказивачи, т. ј. да се у појединим случајевима не изводе пред суд као сведоци, и на овај начин компромитују, излажу освети и за у будуће онемогућавају. Потказивачи на овај начин остају у сенци, пошто се у актима окривљеног налази вештачење отисака њихових прстију.

Трећи случај, најинтересантнији али у исто доба и најређи, јесте онај у коме се отисци, нађени на месту извршеног злочина, упоређују са отисцима у колекцији антропометријског одељења у циљу проналаска кривца. Познат је и чувен случај операције овог рода у Шеферовом злочину, у коме је Бертиљон утврдио идентитет убице упоређујући крваве отиске на чаши, која је нађена на месту извршеног злочина, са отисцима прстију веома богате колекције повратника париског одељења за идентификацију. Операције ове врсте у толико су, разуме се, лакше, у колико је на месту извршеног злочина нађено више разноврснијих и ја-

[1]) Уп. *Frank* § 186 г 2. — У § 187 («Verbumdung») изрично се помињу и чињенице, «које могу кредит угрозити».

[2]) Уп. *Frank* 14. Abschn. I.

[1]) Уп. *Olshausen* § 186, 4, *Frank* § 186 I 2, *Liepmann* 231, *Lillenthal* 394.

[2]) Уп. *Frank*, § 186 I 2.

сниjих отисака. Истраживање у колекцији релативно је врло просто и лако ако се помоћу нађених отисака може реконструисати цела дактилоскопска формула или бар њен знатниjи део. И на основу једног отиска истраживања у колекцији картона биће врло лако ако су ови само класификирани по методи д'Олорица.

Отисци прстиjу у свима приликама докази су првог реда. Поменули смо мало час, да су они врло чест доказ у пракси, што је нарочито важно с обзиром на бојазан да ће опрезни злочинци у будуће носити рукавице приликом вршења својих операција. У времену од тринаест месеци, т. ј. од кад постоји полицијско-технички лабораторијум у Лиjону, имали смо стотину четрдесет и пет вештачења отисака прстиjу, и у овом броjу било је свега четири случаја у којима су злочинци употребили рукавице (у једном случаjу злочинац је одмах пронађен и идентификован помоћу отисака ципела). Не знамо, у осталом, да ли су Рајс, Стокис и остали дактилоскопичари констатовали да ли је ношење рукавица распрострањено код злочинаца, али ми држимо да је оно само једна уображена опасност за вредност методе.

Да би се видело шта се све може добити од отисака прстиjу у кривичној истрази, износимо три скорашња случаја у којима је полицијско-технички лабораторијум у Лиjону имао пресудну реч. У првом случаjу полицијско-техничко вештачење изменило је ред кривичне одговорности; у другом је довело до признања окривљеног, а у трећем је, искључиво на основу својих метода, утврдило кривичну одговорност двоjице злочинаца, и добило, први пут у Француској, судску осуду само на основу дактилоскопског доказа.

I. Афера на булевару „Аïге“

У току месеца августа 1909 године неколико летниковаца у околини Женеве били су разбиjени и опљачкани, међу којима и летниковац атвоката Дроана, који се налазио на булевару „Аïге“. Многе драгоцености и знатно одело овом приликом украдени су и однети. Списак и опис украђених предмета достављен је, поред осталих, и лиjонској полицији. Предузета истрага, под руководством шефа сигурности ове вароши г. Пикара, открила је велики део украдених предмета са булевара „Аïге“, који су били заложени у једној заложној банци од извесног В... и кћери неког Ландоа. Брат ове последње ухапшен је у тренутку кад је залагао украдено одело г. Дроана. Најзад је истрагом још утврђено, да је окривљени В... чешће путовао између Лиjона и Женеве у друштву са познатим злочинцем Фредериком Матаном. Ухапшен, Матан је најзад изjавио, после многих контрадикторних изjава, да је украдене предмете нашао у једном пакету, у околини Лозане.

Полицијском истрагом утврђене су биле, дакле, најтеже претпоставке за кривичну одговорност осумњиченог В... и 2 члана породице Ландо, док је Матан остао само под обичном сумњом.

На једном разбиjеном стаклу од прозора виле г. Драона били су, међутим, нађени врло jасни отисци прстиjу. Отиске ове фотографисао је, на месту извршеног злочина, Д-р Едуард Мале, шеф полицијско-техничког лабораторијума у Женеви, и послао их полицији у Лиjон. Позвани да их упоредимо са отисцима прстиjу окривљених констатовали смо, да су несумњиво произлазили од Матана. И Матан и В... упорно су порицали пред поротним судом своје кривице, али је овај на основу доказа, које је прибрала полицијска истрага, ипак осудио Матана на пет година робије и доживотно прогонство.

Отисци прстиjу руку у овој афери нису били једини доказ; они су поглавито послужили да се измени ред кривичне одговорности, доказујући да је Матан, који је у почетку истраге стојао само под простом сумњом, био у ствари главни кривац.

II. Афера из пиваре „Fritz“.

Ноћу између 31 августа и 1 септембра прошле године, у једној пивари у Лиjону, извршена је опасна крађа. Злочинац је, да би у њу ушао, био разбио стакло на вратима која су водила у главну салу, а за овим је обио четири фиjоке и украо стотину и петнаест динара. Полицијски комесар Жиро открио је на месту извршеног злочина, приликом увиђаја, врло jасне отиске прстиjу на разбиjеном стаклу.

Као извршиоца овог дела истрага је осумњичила једног келнера, који је на неколико дана пре извршене крађе напустио службу у овој пивари. Кад је пронађен и ухапшен, код њега је, приликом претреса, нађена знатна сума новаца, за коју није могао да објасни одкуд му. Поред овога, на руци је имао једну свежу огреботину, за коју је несумњиво утврђено да је могла произлазити од разбиjеног стакла. Осумњичени је, међутим, упорно одрицао, да је ову крађу извршио.

Испитивањем и поређењем отиска прстиjу његових руку са отисцима нађеним на месту извршеног злочина, утврђен је, међутим, њихов несумњив идентитет. Пред овим неоспорним доказом осумњичени је потпуно признао кривицу, а суд га је осудио на осамнаест месеци затвора.

III. Афера из улице „Ravat“.

1 јуна прошле год. у 6 часова ¼ у вече, удовица Н... констатовала је при повратку у свој стан, да су врата од његовог улаза разбиjена. У соби, у којој је становала, све је било испретурано и по патосу разбацано, а готов новац у суми од стотину пет динара украден и однет. Извештен о овоме, полицијски комесар Жиро изишао је одмах на лице места и констатовао, да је насилно отварање стана извршено помоћу два коца који су били ишчупани из једне оближње палисаде, и да међу предметима, које је злочинац додиривао рукама, има њих више са глатком површином, на којој се могу лако констатовати трагови од додира прстиjу. Извештени о овоме, изишли смо одмах на лице места са двоjицом органа антропометриjског одељења, и на једној вазни за цвеће од плавог стакла и двема флашама од вина нашли врло jасне отиске прстиjу руку.

Истрага, коју је водило одељење сигурности, осумњичила је за ову крађу две индивидуе, али се за њихову кривицу није могао прибавити никакав доказ. Шта више, један од њих није никад био осуђиван за крађу и доказивао је *alibi*. Упоређење отисака њихових руку са отисцима нађеним на месту извршеног злочина дало је, међутим, позитивне резултате и упутило истрагу на прави пут.

На вазни за цвеће један исти отисак био је двапут репродукован са белегом у облику правог угла, а ова иста белега налазила се на десном палцу једног од осумњичених. Овај исти отисак, обоjен црно помоћу чађи, фотографисан и знатно увеличан, показивао је читаву серију карактерних знакова, који су се jасно распознавали на палцу осумњиченог.

На једној од винских флаша налазили су се, један поред другог, четири отиска, који су били идентични са отисцима кажипрста, средњег, домалог и малог прста осумњиченог.

На једном белом лонцу са натписом „Брашно“ откривена су три отиска који су, пошто су претходно обоjени и увеличани, упоређени са кажипрстом, средњим и домалим левим прстом другог осумњиченог, којом је приликом утврђен неоспорни идентитет између једних и других.

Пошто је за констатовање идентитета између двају отисака прстиjу, који се упоређуjу, потребно да се они подударају најмање у дванаест карактеристичних тачака, а у овом случаjу они су се подударали у много већем броjу: преко стотину за једног и у четрдесет и осам тачака за другог окривљеног, то је и идентитет отисака њихових прстиjу са отисцима откривеним на вазни за цвеће, винским флашама и белом лонцу био несумњиво утврђен, а једновремено са овим и њихова кривична одговорност.

Афера ова суђена је 10. новембра 1910. год. ронским поротним судом. Пред пороту су биле изнете фотографије и једних и других отисака, т. ј. и окривљених, и оних који су откривени на месту извршеног злочина. После изjаве полицијско-судског вештака, и поротници и браниоци поставили су му више питања. Од њега се, поред осталог, тражило да се изjасни: да ли се отисци прстиjу руку могу мењати; да ли могу постојати два слична отиска; колико има изгледа за судску заблуду кад се осуђује само на основу ових доказа и т. д. Браниоци су нарочито ударали на начин, утврђен рачуном Галтоновим, према коме се могу наћи два идентична отиска у маси од шездесет и четири милијарде отисака, као и на тврђење Галдина Рамоса да је потребно 3,660.337 векова за јављање човека који ће имати исту дактилоскопску формулу са другим човеком. На ово је полицијско-судски вештак одговорио, да су ови рачуни и тврђења просте доколице статистичара; да је у домени биологије свака

математика илузорна, и да су цифре у физиологији, према речима Пола Берта, исто што и Атилин коњ; т. ј. да оне за собом ништа не остављају. Вредност дактилоскопије у пракси је неограничена, а идентитет отисака који произлазе од разних личности немогућан.

У једном документованом предлогу Пол Бријон, заступник генералног прокуратора тврди, да се отисци прстију већ од неколико година примају као доказ, како у грађанском тако и у кривичном правосуђу, у неколико страних држава. Он доказује да се на основу дактилоскопије, чија је примена у Француској врло ограничена, изричу судске осуде у Белгији, Аргентини, Енглеској, а од скора (14. новембра 1910. год.) и у Норвешкој.

После одбране бранилаца, који су нарочито ударали на мишљење полицијско-судског вештака о поузданости отисака прстију као судског доказа, и скретали пажњу поротницима на опасност од судске заблуде ако би своју одлуку заснивали само на основу овог доказа, суд је нашао да су осумњичнни криви и осудио их: једног на шест а другог на пет година затвора. Ову пресуду одобрио је и Касациони суд. Ово је, опет понављамо, прва судска осуда у Француској, која је изречена само на основу доказа помоћу отисака прстију.

Archives d' Anthropologie Criminelle, 15. априла 1911.

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

Један миран и безопасан рад у фабрици могућан је само тада ако се фабрикант постара за правилно постројење и ако сваки радник брижљиво пази на свој посао. Десили се ма и најмањи поремећај на једноме месту, наступа крах, који за собом повлачи недогледне последице. Колику несрећу, на пр., може да створи каква нехатна погрешка машинисте, скретничара или чувара пруге на једноме огромноме железничком возу? Технички су напретци могућни стварајући све више и више опасност за оне који се њима користе или су близу њих. Ићи пешке било је сигурно и за себе и за друге. Возити се воловским колима није било опасно, коњским није много опасно, трамвајем је већ опасно, аутомобилом врло опасно, железницом је још опасније, а ареопланом необично опасно и за себе и за околину. Отуда данас правила добра могу бити повређена и социјални мир поремећен не само вољним, хотимичним акцијама људи, него исто тако и нехотним поступцима њиховим. За хармоничан и што је више могућан безбедан живот нужно је не само да сваки хоће да поступа онако како закони прописују, него исто тако да у своје послове унесе један *велики степен пажње и опрезности, који се према природи посла иска.* Зацело то би било апсурдно казнити некога који изазван тешком увредом убија човека, а не казнити фабриканта који, да би га јефтиније стало, рђаво монтира или не постави направе за обезбеђење у својој фабрици, те тако убије десетине људи, и ако није имао директне намере да то учини; или неказнити чувара пруге кога је мрзело да се мучи да са пруге збаци велики камен, рецимо залеђен, већ се лакомислено надао да ће сама машина топлином растопити лед и камен одбацити, и тако је допустио да хиљаде живота и милиони привредног богатства буду уништени. Или, зар казнити човека који у свађи повреди свога друга, а неказнити аутомобилисту, који је ради пробе брзине, пустио свој аутомобил толико да није у стању да га заустави ни онде кад наиђе на место где је скупљена маса људи и где може произвести велике несреће.

Социјална је нужност да људи одговарају и за оне последице које нису директно хтели, али су их произвели само због своје небрижљивости и непредострожности, јер да је тога било они би, пошто већ последице неће, извршили правилно своје дужности или одустали од акције која може произвести кривично-правну последицу.

II. Свака људска акција или неакција, ако није бесвесна или принудна, мора имати ипак једну своју каузалну психолошку основу. Тако је и код нехата. Отуда ваља испитати како се у психолошким елементима престављају непажња, небрижљивост, несмотреност, о којима је досада говорено. Тада ће се видети да се и код нехата ипак може говорити о личној кривици.

Има правника који налазе да и код нехата постоји једна виша воља. Фајербах, на пр., вели да је нехат неулагање дужне (пажње) брижљивости у акцију. Сваки човек има обавезу да буде брижљив-obligatio ad diligentiam. Ко ради нехатно он гази ту своју обавезу, гази је свесно, вољно, те отуда и код нехата има позитивне воље. Ово је тврђење погрешно. Ако се хоће да говори о једној позитивној вољи, онда мора да се утврди каузални однос између воље и наступеле последице, т. ј. мора се доказати да се та последица хтела. Ми за то посматрање имамо свега два елемента: вољу и последицу. Фајербих сад умеће један трећи; то је obligatio ad diligentiam. Он и сам утврђује да оно што се хоће није повреда конкретнога правног добра, већ повреда апстрактне obligatio. У односу према кривичноправној последици нема, дакле, код нехата никакве директне, позитивне воље.

И Франк (Strafgesetzbuch § 137). вели да човек може нехатно делати ма да предвиђа последицу, њу „хоће", и то је случај онда кад он услед неизвинавне заблуде (коју је могао отклонити) није предвиђао једно битно обележје кривичнога дела. Ко, на пример, запали једну усамљену колебу, верујући да је његова, може одговарати само за нехатну паљевину. Ако Франк претпоставља да се нехатно може произвести једна последица тек при предузимању једне уопште вољне радње, онда је то тачно. И код нехатног се делања свакако нешто хоће, а то што се хоће није кривичноправна (или ако јесте онда је умишљено изведена) последица, већ друга, обично правно допуштена, или индиферентна последица. Франк говори о егзистенцији неке воље код нехата с тога што супротно целоме схватању своме, при тумачењу § 59. немачког каз. закона, он под последицом разумева само промену у спољноме свету. Последица је, међутим, скуп битних обележја конкретнога кривичнога дела. И на примеру коју је дао јасно се види да се виновничко хотење не односи на дело паљевине. Он је *хтео* да запали своју колебу, а он *није хтео* да запали туђу колебу. У његовој радњи постоји, дакле, једно хотење, али то није хотење противправне, већ правно допуштене последице. У односу на кривично дело нема воље, и баш зато може постојати само нехат, ако је при довољној брижљивости виновник могао и требао да зна да је колеба туђа.

Лист (Lehrbuch) § 148.) и све његове присталице дефинишу нехат као непредвиђање предвидљиве последице при остваривању воље. Последица је предвидљива тада кад је виновник њу и могао и требао да предвиди. Ово је дефинисање свакако доследно за све заступнике теорије преставе, ма да и они, као што је раније утврђено, ипак сматрају да за нехат није карактеристично непредвиђање последице, јер се код свесног нехата последица предвиђа, већ њено нехотење.

Присталицама теорија воље потребно је брижљивије психолошко испитивање да би утврдили појам нехата. Вршећи ово испитивање ми ћемо утврдити појам нехата на основу нашега сватања воље и разлога казнене акције државне.

Позната је подела нехата на свестан и несвестан — кад се предвиђала могућност наступања последице и кад се она у опште није предвиђала.

Да расмотримо питање најпре код несвесног нехата. Ту виновник хоће да произведе извесну последицу. Он предвиђа да ће као резултат његове радње наступити једна промена у спољнем свету, дозвољена или недозвољена, све једно. У уверењу, дакле, да ће остварити само оно што хоће и што жели, он предузме радњу. Кад, али његово веровање било је погрешно. Као што је врло лепо речено код Хелшнера: чим је извршен покрет тела, створена једна моторна снага, деловање њено више се не управља по нашем субјективном расположењу, него по неумитним природним законима. Тек ако те законе добро познајемо ми ћемо, служећи се њима, постићи оно што желимо. Не познајемо ли их, не умемо ли да их правилно употребимо, узалудно је свако наше старање око последице, јер је ван наше моћи да мењамо вечите законе универзума. Покрет, сила, коју смо ми кренули отићи ће правцем куда је природни закони носе и произвешће последицу коју ми нисмо хтели.

Код несвесног нехата виновник се преварио о каузалноме току своје радње. Он се на ту радњу одлучио с тога што је веровао да ће она произвести ту и ту

последицу, коју он хоће. У својој свести он је пре свега имао преставу последице, која је, у конкуренцији са осталим преставама одлучила његову вољу, т. ј. он је зажелео да ту последицу оствари. Претпоставимо да та последица правно није забрањена. Да би ову жељену последицу остварио он је морао предузети извесну радњу. И отуда је он у свести имао преставу и радње коју треба да предузме. Претходно је да би се могао одредити коју и какву радњу треба да предузме, морао имати уверење да ће радња бити каузална за последицу, т. ј. он је такође имао преставу о каузалној вези његове радње и жељене последице. Најзад, он је имао преставу и о томе да последица коју он жели да произведе није никаквим законом забрањена, и да он према томе не чини никакво кривично дело. Његова воља да последицу оствари формирала се у комплексу свију ових престава. Она је управо постала зато што је комплекс престава био баш овакав. Да је он, пак, био другојачији, другојачија би била и акција воље. А шта је оскудевало у томе комплексу? Оскудевала је престава да ће предузета радња, може бити, поред оне хотене или место хотене последице произвести и неку другу последицу, и престава да је та могућна, евентуална последица, законом забрањена, те он њеним остварењем чини кривично дело. Управо, ова би се друга престава неминовно појавила у свести да је било прве, т. ј. сватања да ће и друга последица моћи бити остварена. Виновник неће повреду права, неће кривично дело. Па ипак оно је наступило. Он га није хтео с тога што га није предвиђао, а воља се не може распростирати и на ону последицу чија престава није конкурирала приликом формирања акција воље. Због тога што виновник неће кривично дело, он никако не би предузимао радњу да је знао да ће по природноме току из ње произаћи кривично дело. Кривично је дело остварено због *неегзистенције у свести преставе о стварноме каузалноме току радње.* Код несвесногa нехата психолошка кауза кривичнога дела јесте неегзистенција једне преставе. То није нека позитивна воља за кривичним делом, већ ако би се тако морало рећи, негативна воља, т. ј. остваривање кривичнога дела услед наше духовне, психолошке тромости, лености да у свести пробудимо преставу о каузалноме току радње. А ми смо то могли, јер нам је ток природних закона познат. Отуда смо само требали да у свести пробудимо, оживимо преставу о њима. Ми смо били лењи, нисмо се хтели мучити око тога, оставили смо затурену, сакривену у свести, преставу о дејству радње по природним законима и зато што њу нисмо извели у борбу престава око формације воље, и испала је њена акција тако да је преко радње остварено кривично дело. Заједница у којој живимо, налаже нам да наше духовне силе и способности не успављујемо, да их држимо будне, и да оне тако увек буду у стању будити у свести нужне преставе за формирање воље. Штурм (Strafrechtliche verzchuldung s. 34, 35.) правилно вели: „Овди постоји леност вољне моћи; нехатноме виновнику не може се пребацити да је он нешто *хтео* што није требао, већ на против да *није хтео* оно што је требао хтети. Код несвесногa нехата дакле постоји *каузални однос између духовне лености човекове и кривичнога дела.*

Код свесног нехата виновник предвиђа да његова радња може произвести кривично-правну последицу. Њу он неће, и кад је неће природно је очекивати да га њена престава одврати од сваке акције. За цело, кад би био уверен, да ће та последица извесно наступити он не би делао. Али, како он предвиђа само вероватност њезинога наступања, то њега обузима нада да кривично-правна последица неће наступити. Ево сад како се ту формира воља. Ми имамо преставу последице коју желимо. Имамо преставу радње коју морамо предузети, да би ту последицу остварили и имамо преставу каузалне везе између радње и жељене последице, Кад би само ове преставе у свести фунгирале, онда би се ми одмах и лако одлучили на делање. Али ми имамо још и преставу да ће евентуално као последица наше акције наступити и против-правна последица. Њу никако нећемо. Преставе против-правне последице чине у свести једну борну групу; преставе жељене последице чине у свести другу борну гроцу. Кад би само те две преставе група у свести постајале, онда би уз помоћ наших унутрашњих мотива, карактерних особина, прва група савладала другу и воља би се формирала тако да делати не треба. Али у свест улази још једна престава која ремети дотадању равнотежу. То је престава нада да последица ипак неће наступити. Ова престава потпунце потире сваки утицај преставе против-правне последице. Ми ту последицу по својим карактерним и психолошким особинама не примамо. Њено очекивање уздржава нас од акције. Али ми велимо себи: па та последица неће наступити. Ова нада утире потпорну моћ и у психи оставља само бојазни да ипак против-правна последица не наступи. Али ту бојазан утире врела жеља да остваримо ону последицу којој директно тежимо. И тако се код нас ипак сформира воља да деламо. Као што видимо код свесногa нехата постоји *каузална веза између нада да последица неће наступити и кривичнога дела.* Да те наде није било не би било ни кривичнога дела.

Код несвесногa нехата догађа се кривично дело с тога, што у свести не постоји једна нужна престава, а код свесногa с тога што постоји једна неоснована престава. Важно је да је у оба случаја могло и требало да буде другојачије. Нама је било могуће и били смо обавезни да у свести пробудимо нужну преставу која би обрнула правац воље или да не допустимо или бар да не дамо никакве вредности нади да последица неће наступити.

Ево у чему се сад састоји наша лична кривица, и зашто нехат треба да буде кажњив. Код несвесногa нехата кривично је дело наступило услед наше духовне тромости, заспалости у конкретноме случају. У томе се показује једна наша социјално врло опасна особина. Јер будемо ли ми у свима својим радњама такви, ми ћемо стално реметити друштвени мир, бићемо друштвено опасни. С тога је друштву врло нужно да нас опомене на пажљивост, да нас пробуди. Кад будемо знали и осетили, да и због духовне тромости можемо бити кажњени или већ трпимо због ње, у нашој ће свести страх од казне такође стварати нужну преставу, која ће производити јачу живчану енергију, будити нас духовно, и омогућити да деламо у једноме нормалноме психолошкоме стању. Друштво од нас не тражи да ми у своје поступке уносимо више пажње него што ми то желимо. Оно не тражи ни онолико колико ми у опште највише можемо. Али мора, и има права да тражи да уносимо један нормалан, просечан степен те пажње.

Код свесногa нехата пак ми се врло лако подајемо нади да последица неће наступити. Ми врло лако допуштамо егзистенцију те наде и дајемо права престави о њој да конкурише приликом формирања воље. У томе се показује једна наша психолошка особина која се назива *лакомисленост.* И она је друштвено врло опасна. Страх од казне ваља да у нама пробуди више озбиљности и више разумногa расуђивања при свакоме поступку.

III. Раније је речено да се нехат са своје горње стране граничи умишљајем и са своје доње стране случајним некажњивим делањем. Према умишљају ми смо га ограничили. Сад треба да га ограничимо према случају.

На питање докле се простире нехат одговориће се тада, ако се утврди: колики степен пажње, смишљености и разумности сваки човек мора да уноси у своје делање. Кад то објективно мерило утврдимо, лако ћемо у појединим случајевима одређивати постоји ли лична кривица или не. Имамо да питамо: је ли виновник ову последицу *хтео?* Ако утврдимо да јесте, било као директну било као евентуалну, онда постоји дозлно делање. Ако утврдимо да није, онда морамо поставити и друго питање: је ли виновник при предузимању радње, из које је ово кривично дело произашло, располагао оним степеном *пажње* који се од њега захтевао? Ако није онда ћемо га казнити за нехатно делање; ако пак јесте, онда ту до њега више никакве кривице нема, последица је плод случаја за који нико не одговара.

За утврђивање нужногa ступња пажње могу постојати два мерила: једно објективно а друго субјективно. Ми морамо питати: који се степен пажње *с обзиром на стање ствари* мора тражити од свакога; и друго: који се степен пажње може тражити *од тога човека.*

Што се објективне пажње човека тиче ваља приметити да нехат не лежи у простоме предвиђању опасности да може из радње наступити повреда правногa добра. Немачки царевински суд дао је за ово врло добру аргументацију. Он вели: „Свакога дана и свакога часа пре-

дузимају се радње, које, као што је свакоме мисленом човеку јасно, могу бити каузалне за повреду телесног интегритета па и живота других лица". Лице које те радње предузима увек зна да и поред употребе највеће пажње не може баш увек онемогућити наступање тих евентуалних противправних последица. Кад би се казна изрицала у свима случајевима предвиђања опасности, онда би то одвело консеквенцама, које су потпуно супротне данашњим животним односима и потребама саобраћаја. Да би се добио појам нехата нужно је поред предвиђања опасности још и то, да се при предузимању радње не уноси онолико пажње и онолико обзира према општем добру колико се правично судећи, од виновника *у конкретном случају* могло очекивати. Судија не може донети одлуку о овоме питању док претходно тачно не извиди конкретни случај а при том треба да узме у обзир и принудни положај у коме се налази виновник". По овој одлуци ослобођен је одговорности кочијаш, који је, да не би из службе био отпуштен, по заповести свога господара упрегао у кола коња за кога је знао да може да прекине узде, и кад се то заиста десило нека су лица повређена. — (Hippel, Vorsatz 568, 569.).

Да би могао бити кажњен, неопрезност виновникова мора у конкретноме случају бити *противдужносна*. Ваља да је он *ту* требао и могао последицу да спречи. За извршивање многобројних радњи, које су скопчане са опасношћу за околину постоје одредбе, правилници подициске наредбе и т. д. на пр. правилници за вожњу железницима и трамвајима, полициске наредбе о вожњи аутомобилима и колима. Могло би се тврдити да сваки онај, који би радио противно тим правилницима, па би из његове радње било створено једно кривично дело, самим тим је делао нехатно, т. ј. није у своју акцију унео дужни степен пажње; и обрнуто, ако је поступао тачно по гласу правилника, па је кривично дело ипак остварено, онда нема нехата, него постоји случај. Ту је објективни степен пажње у напред прописан за све случајеве.

Тако би схватање било врло погрешно и врло опасно. Јер, ко нам јамчи, да је правилницима заиста предвиђен баш онај степен пажње, који се у конкретном случају може објективно, правично судећи од виновника тражити. Правилници не могу никад предвидети све случајеве, али и кад би могли ти се случајеви толико индивидуално разликују, да готово никад два једнака нема, и да није никако могуће једном општом нормом одредити степен нужне пажње. Отуда се сасвим може десити да је неко по правилнику делао, па ипак да није нехатно делао, јер се у конкретноме случају од њега могло очекивати више: и обрнуто да неко није делао по правилнику, па ипак да није нехатно делао, јер је он употребио сву пажњу која се нормално могла од њега захтевати.

За утврђење нехата је једина основица испитивање конкретнога случаја, а нормалан је при њему онај степен објективне пажње, који се правично судећи у практичноме животу, у *саобраћају*, од свакога у таквој ситуацији може тражити. Овде у расуђивању треба бити што праведнији, водити рачуна о специјалноме положају у коме се виновник налазио, па тек онда одлучити. Ако је при том правичном расуђивању ипак сумњиво да је недостајала дужна пажња, онда виновника увек треба ослобођавати по правилу in dubio pro reo и по правилу да је нехат изузетно кажњив.

У овоме смислу постоји готово општа сагласност у литератури. Лист вели да се за појам нехата код виновника објективно може утврдити оскудица у опрезности (Mangelau Vorsicht) т. ј. неразвијање онолико пажње колико је по стању ствари или по наредбама правнога поретка нужно" (Lezelbuch 183.). У истоме се смислу изјашњује и Франк, Фингер, Хелшер, Хипел и остали.

Али ово објективно мерило не би било никако довољно. Ако се казна хоће да оправда, онда се при оцени кулпозности делања мора водити рачуна и о субјективним интелектуалним моћима виновниковим. Са те се стране никако генерално правило не да поставити, и никакав степен пажње утврдити, који би за свакога виновника вредео. На против, и ту се мора поћи од конкретних случајева. Правни поредак ни од кога не може тражити, да он у своје поступке уноси онолико пажње, колико њему субјективно није могуће. Ако нехат треба да буде облик личне кривице, онда нехатног делања може бити само тада, ако је виновнику *било могуће* да у конкретноме случају развије више пажње, и да према томе дела другојачије. Ако му пак то није било могуће, онда нема његове личне кривице, па би примена казне била безциљна.

Расматрајући конкретан случај, судија има да утврди: да ли је виновник могао уносећи у своју радњу онолико пажње, колико он унети може, предвидети да ће противправна последица наступити и спречити да она не наступи. Лежи ли то ван границе његових моћи, онда нехатног делања нема. И о овоме судбјективном елементу нехата нису у литератури мишљења много подељена.

Докле траје нехат и одакле почиње случај? Нехатно дела онај који у своје поступање не уноси онолико пажње, колико се ради уредности *у саобраћају међу људима* од свакога иска. Та се мера за сваки конкретан случај засебно одређује. Ако је тај степен пажње уложен, онда је човек дао што је био дужан дати. Деси ли се ипак кривично дело, онда у томе до њега нема кривице, то је дело случајно. Али ако неко по својим способностима није у стању да унесе у своје поступање ни тај нормални степен пажње, онда се од њега не може тражити више него што у опште он може да да. За њега је тада дужна пажња она, која лежи на крајњој граници његових индивидуалних способности. Преко те границе такође је случајно делање. Ако таква лица врше од другога поверене им послове, онда њихови господари могу бити одговорни кад при избору својих помоћника или заменика нису обратили дужну пажњу на то: имају ли изабрана лица подобности да поверене послове раде са друштвено потребном мером опрезности.

IV. Као што смо у историскоме излагању видели, свуда, сем Шпаније, нехатно делање казни се само кад је оно законом изрично предвиђено и редовни кажњиви облик личне кривице јесте умишљај. Код иступа се пак обично разлика не прави него се редовно казне како умишљено тако и нехатно делање. Најновији швајцарски пројект категорички за *све* деликте тражи умишљај а нехат кажњава само онда где је то закон изрично наредио.

Ми држимо да је ова одредба швајцарскога пројекта правилна. Карактерна црта нехатних деликвената јесте лакомисленост и несмотреност. Они својим делањем не показују никакав искварен, антисоцијални карактер. Махом је њихова несмотреност израз једнога моменталнога духовнога стања. Отуда би било бесциљно кажњавати свако нехатно извршено дело. Законодавац се ту мора првенствено руководити обзирима јавне сигурности, потребама привреднога живота и саобраћаја, па марљиво пробрати где, кад и како треба казнити и нехатно делање. Тада ће се показати као бесциљно начелно дељење на теже и лакше деликте; па код једних кажњавање нехата а код других некажњавање.

ДОДАТАК

De lege ferenda

I. Да ли у позитивне законе треба уносити дефиницију о појмовима умишљаја и нехата, или је боље оставити као што је то у већини случајева данас, да ове појмове утврђује наука. Omnis definitis periculosa est свака је дефиниција опасна. Опасна је по томе што смо ми врло ретко у стању да под неколико реченица у дефиницији досумирамо све најразноврсније случајеве који у животу нијансирају. Напретком науке дефиниције се најпре крпаре, па се по том из основа мењају. Њих промени и уништи практичан живот,иу њему догађаји иду својим током, не старајући се да не потчине дефиницију, већ напротив вукући дефиницију или да се њима прилагоди или да се уништи. Легалне дефиниције пак, које вреде као правна норма, немају могућности да се повијају лако и брзо за развојем живота и напретцима науке. Оне могу чешће пута да доведу до врло жалосног стања у правосуђу. А најопасније су законске дефиниције о питањима која су јако контраверзна, где се и практичари и научници из основа не слажу. У томе случају ваља оставити да се у великоме духовноме рату, који се међу противницима мора развити, па ма се и годинама водио, питање бар у основним обележјима изведе на чистину. Законодавац не мора чекати на умишљење једне стране. Довољно је да победа друге у скорој будућности буде извесна. Тада законодавац треба да се ангажује ради тога да би створио стабилност у правосуђу, и да би

помогао да наука добије један сигуран, утврђен темељ, са кога би могла корачати даље.

Како у томе погледу стоји са питањем о умишљају и нехату? Целокупно позитивно законодавство и јудикатура свију земаља, и тамо где легалне дефиниције има и тамо где је нема, сагласни су у томе да је суштина умишљаја хотење последице. Неколико најодличнијих криминалиста створили су теорију преставе. Они су покушали да теорију воље, владајућу теорију, огласе за психолошки нетачну и правно неупотребљиву. Развила се борба која траје скоро две деценије. Практичан резултат њен био је да су Лист и Франк, два најзнаменитија заступника теорије преставе, остали још само њени формални заступници, док су стварно усвојили вољу као суштину умишљаја. Заступници теорије воље пак у полемици су за то време доказали и њену психолошку тачност и њену практичну употребљивост, а на против код теорије преставе показали психолошку нетачност и немогућност њему да постави границу између нехата и умишљаја, неспособност дакле да реши најважније питање у овој материји.

Казнени законици из прве половине прошлога века имали су дефиниције умишљаја. Тада је теорија воље налазила опште признање, па је владала и позитивним законодавством Законици друге половине прошлога века махом дефиниција немају. У последњим дефиницијама његовим водила се најљућа борба две теорије о умишљају. Легалне дефиниције јављају се тек у законицима двадесетога столећа: делимично јапанском, бугарском, руском швајцарском. Сви нови законици најрадосније усвајају теорију воље, јер сматрају да је научни бој уродио већ једним потпуно зрелим плодом, и да је време да се ради једнобразности и сигурности правосуђа утврђени резултати законски признају.

De lege ferenda потребне су и могуће су дефиниције умишљаја и нехата. У њихово се редактирање нећемо упуштати, али је нужно показати елементе, које дефиницијама ваља обухватити.

II Суштина је умишљаја воља управљена на остварење свих обележја кривичнога дела. Ми смо довољно јасно појам умишљаја одвојили од појма нехата, и нехат од случаја. Али ради једне легалне дефиниције нужна је већа спецификација, ближе одређивање појма умишљаја. Ваља дати одговор на питање: да ли се воља, хотење, код умишљаја простире само на битна обележја кривичнога дела или и на повреду права; да ли се хоће само последица или са њом још и правна повреда; да ли је, дакле, за појам умишљаја нужна свест о томе да је последица противправна? По том треба умишљај разликовати од једнога сличнога појма, од намере (Alsicht).

А.) У кривичном праву постоји презумција слободе, допуштености сваке људске акције. Да би се људској радњи тај карактер одузео она мора извесним законским прописом бити изрично забрањена. На основу презумције слободе људима је допуштено чинити све што им изрично није забрањено. Услед постојања презумције слободе деси се да људи пуни поштовања према закону, учине казнимо дело, уверени да је допуштено оно што чине. Да ли сад треба казнити човека који није знао да је његова радња забрањена? Да ли је свест о противправности радње обележје појма умишљаја?

Већи број позитивних закона садржи став: незнање закона никога не извињава. Тако је и код нас. Новији законици пак, у којима преовлађује индивидуалистички принцип, воде рачуна о виновниковој концепцији правне природе радње. Тако на пр. јапански, норвешки законици и швајцарски пројекти на случај незнања да је радња забрањена. допуштају ублажавање казне, па чак и пуну некажњивост

Закони су, веле заступници старијег схватања, објављени и сваки има могућности да се о њима разбере. Ако он то не учини нека своме немару препише што при предузимању једне радње није знао да је забрањена. Политичка нужност и интереси правне безоједности захтевају да се претпостави знање сваког уредно објављеног закона. Опасно би било питање о кажњивости једне радње чинити зависним од виновниковога схватања о моралном карактеру те радње. Закон би тада изгубио сваку објективност; његова би примена зависила од већега или мањега разумевања преступниковог, те би небрижљив и слабо морално развијен био правилан сам, и судија би тада делио милост у место правде.

Индивидуалистички кривичноправни принцип у овме је питању нашао најбољега израза у мотивима за норвешки казнени законик. Тамо се разлаже овако: Редовно се тврди да од казне не може заштити незнање казненог закона или кажњивости радње. Свакако је увек довољно да је виновник само знао за *противправност* своје радње. а не за њену *кажњивост*. Онај који свесно противправно дела, чини нешто што и сам зна, да не би требао да чини. Отуда је он нарочито имао разлога да се информира је ли та радња кажњива или не. Сумње може бити само тада, кад виновник није знао ни за *противправност* радње. Систематски би се највише могло рећи да у овом случају не постоји умишљај већ само нехат. Супротно мишљење ни само не вели да му је све једно знао виновник за противправност дела или не, већ поставља претпоставку да се правни прописи знаду. То у ствари није ништа друго него одбацивање из практичних обзира једнога принципа, чија се тачност начелно признаје.

Отишло би и сувише далеко, ако би свако незнање противправности радње за собом увек повлачило некажњивост. Јер и овде делимично вреди, ма да у много ужим границама оно, што смо рекли с обзиром па књижевност, да је виновник морао имати ма и најмањег разлога да сумња у правну допуштеност своје радње, па је отуда требао да се пре радње о томе обавести. Ако би и тада казна зависила од виновниковог сазнања права, онда се он никад не би осетио побуђеним да се информира.

(свршиће се)

Живко Топаловић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ДВА ЛИСТА ИЗ ИСТОРИЈЕ БЕОГРАДСКЕ ПОЛИЦИЈЕ

саопштио **А.**

I

Политичка пасквила.

Октобра 4. године 1838. примио је Кнез Милош у Крагујевцу хитни извештај од „всеподањејшега“ Теодора Бојанића. који је по стицају прилика у то доба стајао на челу српске полиције у Београду. Извештај је садржавао мало необичнију ствар, па је и у Конаку произвео довољну узрујаност.

„Не изостављам — пише Бојанић Кнезу — Вашој Светлости учтиво до знања доставити, да је данас Јован Михаиловић, Мате Апотекара калфа, када је рано у јутру дућанска врата отворио, уви(ди)о је на авлински врати до дућана ову прикључену цедуљу прилепљену, — и газди свом Мати предао, и Мата Апотекар копију исте цедуље мени пошље, и ја одма у Апотеку отидем, овај прикључени оригинал одузмем, а копију онде уништожим“.

То је било 2. октобра рано изјутра.

Као што се може унапред знати, та је цедуља била пашквила, а пашквиле су у раније доба биле моћно оружје у међусобној личној и политичкој борби. Сад више нису у моди; заменила их је — јавна реч...

Ова је пашквила гласила:

„*Ој Оџесу, Инглезки Консуле!*

„Чуј добро шта ти се говори! „Прођи се ти Српски послова, јер ћеш горе прођи него твој ортак Васојевић. Њему су Турци пе(н)џере са г..... измазали, а теби ће Срби главу са Балегом намазати.

„*Чуј добро шта ти се говори!*“

Хоџес је био добро познати инглески конзул, који је са свога утицаја и стварног учешћа у унутарњим пословима нашим управо ушао у историју политичко-партијских трвења наших.

Кнез је био не мало изненађен тим сазнањем. И његова је одлука била брзо готова.

Од Теодора Бојанића, који се с тешком муком потписивао, доста је било и оволико колико је учинио. Да даље трага за извором пасквиле и да сличне будуће појаве спречи благовремено — од њега није било очекивати.

С тога 8. октобра Кнез пише Бојанићу:

„По потреби званичној нашли смо за добро службе Ваше, коју сте у својству Директора Полиције у Београду отправљали, *ослободити Вас,* и опредјелити Вам

друго звање; чега ради и препоручујемо, да Нам, пошто прејемнику Вашем, Мајору Јовану Германи дјела Ваша предате, у Крагујевац дођете".

Јован Герман је био још и шеф ђумручке управе и познати повереник Кнежев. Кнез је имао разлога што је на особити начин њега увео сада и у полицију, те му је истога дана писао ово писмо:

„Желећи бољи поредак у Полицији Београдској завести, особито пак знати трагове којекакви бездјелника, који вражду међу отмјена лица, ово преношењем којекакви лажи, ово подметањем пасквила, подпаљују, нашли смо за добро, Вас опредјелити, да се управленија ове струке у Београду прихватите:

„Вручавајући Вам ово важно звање препоручујемо:

„1. Да послове Полиције Београдске надгледавате и мотрите, да је она по имајућим прописима точно свршује;

„2. Да сами собом свим могућим средствима изтражујете право мишленје Београђана, и у истоме мјесту обитавајући странаца о Нами и о Нашем правителству;

„3. Да свагда дознати старате се, шта се по граници цесарској чини и говори; и

„4. Да Нам о свему преднаведеному сваки 15 дана по једанпут рапортирате. Но ако би се што особито догодило, од чега би, ако се одма Нами не јави, могла штета каква произаћи, то да нам ствар такову одма јавите;

„5. Обдержаније мира и јавног поредка најглавнији су предмети струке полицајне; зато ћете све оно што би докученију ове цјели на путу стајало уклањати, и оно чинити како би се цјел ова лакше докучила. На који конац

„6. Дозвољавамо Вам, да на то и на горње под № 2. и 3. описане потребе према обстојателству трошкове чинити можете, које ћемо Вам свагда признавати, тим више, ако се увјеримо, да је нисте узалуд чинили.

„Но да не би ово опредјеленије Ваше у очи падало, него да би се држало као да смо Вас због вознамјереног постављенија Трговачког Суда послали, препоручујемо, да по доласку Вашем у Београд, све кметове и отмјеније трговце призовете и у договору с њима план сочините и нами на осмотреније поднесете, како ће Суд тај имати постојати, и која лица би мислили, да би за Членове овог Суда способни били".

Да би се ово заметање трага до краја извело, Кнез је и Београдској Полицији истога дана писао:

„Увјеривши се о потреби заведенија Трговачког Суда у Београду, нашли смо за добро Нашега мајора Јована Германи у Београд послати, да у договору са отмјеним трговцима тамошњим план састави како би тај суд имао постојати, и кога би он за члана истога суда за способна држао. Поред ове дужности његове наложили смо му, да се управленија Београдске Полиције прими до даљега Нашег расположенија. По чему и препоручујемо Нашој Полицији Београдској, да се од сад у свима својим дјелама и њему, Мајору Германи, относи, и од њега у свему, о чему не би како ће поступати наставленија имала упутствованија ište. Он сам пак относиће се непосредствено Нами".

Јован Герман је већ 12. октобра могао из Београда писати Кнезу да је сву дужност шефа полиције примио и да је рад отпочео. Трговци су се београдски необично — вели — обрадовали, сазнавши да ће се за њих установити засебан суд Ранији управник полиције капетан Бојанић већ је на путу у Крагујевац.

После четири дана — 16 октобра — Герман је о појединостима могао Кнезу и више писати.

Да би се маскирање праве задаће Германове и даље продужило, он је — како јавља Кнезу у томе писму — поставио „у одсуству директора полиције" за вршиоца ове дужности Хаџи-Брзака (?), који му је дао реч да ће га у свему слушати. Герман је — то се доцније могло утврдити — у својим рапортима о другим пословима био врло хвалисав, па је зато могао и у овој прилици писати: „За ово неколико дана доста сам које што уредио и надам се у напредак да ће све уредно ићи, овдашњи житељи воопште су задовољни у свачему од стране управленија и никакво незадовољство приметити се не може, једино само што трговина им (је) у рђавом стању, него то је готово засад свуда тако, зато ваља им трпити, неће ли Бог и боље дати".

Важније је ово:

„За Пасквилу управо наћи нисам могао које писао, него од различити прилика већ могу казати да је од онога на кога и ваша свјетлост сумња; а има доста сумње и на мога комшију законодавца".

На кога је то Кнез Милош сумњао — не можемо сада казати; онај пак „комшија законодавац" главом је Јован Хаџић (с књижевним именом Милош Светић), који је тада већ био у Београду ради израде Грађанскога Законика за Кнежевину Србију. Хаџић се у све и у свашта мешао, сплеткарио је и давао је себи важности у дружењу с конзулима туђих сила. Германова сумња није у опште узевши, неоснована. Хаџића је и Кнез Милош морао више пута оштро опоминьати да гледа само послове за које је дозван и плаћен а да се спеткарења остави.

О овој је пашквили Герман — како се види из овога писма — разговарао и са турским пашом у граду, који је такођер имао своју полицију. И паши је — вели — било криво што се то тако десило, али је рекао: Да сам ја место „Милош-бега, не би кабулио истражити да изнађем ко је то учинио, и сасвим би се невешт показивао, јер доиста то није од паметна човека учињено него сигурно од каквога *чашкуна*".

Герман је био неколико пута и код енглескога конзула Хоџеса, али се из писма не види шта је говорено о пашквили. Место тога је било речи о политичким иностраним приликама — али то не долази у оквир овога прилога Историји Београдске Полиције.

II

Отров за Кнеза.

Није много прошло па је у Београдској Полицији настао опет нормални ток. На челу је полиције опет био Цветко Рајовић, вешт и окретан, савршено неуморан и Кнезу Милошу необично одан. Све што се данас може у актима онога доба читати о овоме човеку потврђује ову оцену. Рајовић се, значи, вратио с одсуства и место директорово није требало више „привремено заступати".

Па ипак је и Рајовић одмах за овим што је раније изложено имао једну не малу непријатност — опет у вези с именом инглескога конзула Хоџеса.

Ствар је у овоме.

Декембра 4. исте, 1838. године послао је Цветко Рајовић Кнезу у Крагујевац рапорт, који је такођер изазвао малу узбуну. У томе рапорту директор Београдске Полиције или како се сад ненадно назива „Началник вароши Београда" јавља Кнезу како је генерални конзул велико-британски Хоџес из београдске апотеке узео пола лота оловнога шећера — „блајцукера" — и како полиција сумња у чисте намере конзулове. Шта је још Рајовић писао не знамо, јер његова писма нема сачуванога. Место њега имамо Кнежев одговор од 9. декембра. Изгледа да се Рајовић бојао да се тиме не отрује Кнез Милош, те га чини пажљивим.

Али даљи развој догађаја и остале појединости сазнајемо из Кнежева писма.

„Извјестије ово — вели Кнез — Ми смо за нас задржали, не хотевши ником ништа о том спомињати док не видимо, оће ли се сумња та потврдити. Но мало за тим ето ти Куниберта (Кнежева лекара) с плачевном жалбом говорећи, да је у Совјету чуо, да се о њему сумња, да је он неки отров од Хоџеса са собом у вину неком донео с намјером Нами дати га, молећи, да ствар ову узмемо у расужденије, и отбранимо га от такови злоковарни умишленија, заклињући се да му таково што ни на сну пало није, и да се нада, да је толикогодишњом својом службом довољно вјерности и привржености према нами показао, да Нам оваким гадним доношенијама вјеровати не треба. На оваку жалбу његову обећали смо му, да ћемо ствар извидити, и успокојили га колико смо могли. Но међу тим ето ти Нам и из Совјета абера о истој ствари. Чувши све то, весма Нам је неповољно, што се такова извјестија и мимо Нас шаљу, и толиком неспокојству повод даје.

„Узевши целу ствар у расужденије и сообштивши ствар ту Докторима овдашњима да нас извјесте о својству Блајцукера, који су нам казали да се Блајцукер употребљује противу Рематисмуса, јехтике и још неких болести, а и да се у покварено вино мење ради поправке, но ово последње да је забрањено; даље, узевши извињеније Кунибертово у расужденије, и знајући, да Нам никакови ствари давао није, по којима би се могла мисао

Ваша оправдати — увјерили смо се, да је Ваша сумња неоснована, која, да је Нами самом јављена, никакови следствија не би имала, нити до толики разговора непријатни дошло. Не знамо дакле, или ћемо већма негодовати на неоснованост, којом сте сумњу Вашу подкрепили, или зато што сте ту ствар даље јављали, и оволиким непријатностима повод дали. Чиме ћете се сад оправдати, кад Вас Г. Хоџес с Кунибертом окупе и достотворење узишту, на овако јавној обиди њиној? Зашто нисте бар пре него што сте даље којекоме о том писали, боље извјестили се о правој намјери Г. Хоџеса са реченим леком, отишавши к њему и разговоривши се подробно о тому, те да не буде сада толикога о томе замјешателства.

„Немојте више тако, него узмите се у памет, како ћете Нашу у даном Вам наставленију исражену жељу, да мутње којекакве једанпут престану, добро разумјети, и боље у дјејство привести. Ваша је дужност Нами самом догађаје тамошње јављати, а не достављати ји и оним, од који кад се даље чују мутње произлазе. Ми вина из Београда нисмо никаква више добили осим неки проба у два стакленцета из Срема од једног попа, и то пре долазка Кунибертовог 4—5 дана суруџијом донешеног. Ово вино смо и ми и многи други овди пили, пак се нико не тужи да му је што од тога лоше. Осим тога донео нам је Куниберт Пантом Х. Стојилом за наш рачун купљени Аусбрух но под печатом онога од кога је послан. Еле од које смо год стране ми ову ствар погледали, нашли смо да је Ваша сумња неоснована, и да сте много погрешили, што сте је и другима јављали. Будите дакле од сад предосторожни у подобним случајима и у сумњама Вашима, а особито према онакови лица, која у једнаком отношенију с Нашим поданицима не стоје".

Одговор је Рајовићев на ове прекоре готово дирљив. Он за писмо Кнежево вели: „Содержаније истога као гром поразило ме је... Ово није моје намјереније било, кунем Вам се Богом јединијем, него је моја службена дужност била, да само Вашој Свјетлости неповољни случај онај секретно јавим, сваке осторожности ради, које сам тако и учинио, и никоме другоме ни писмено ни усмено једне речи о томе јавио нисам, нити ја знам од куда та Господа тамо таково извјестије имаду, то нека или кажу, ја доиста рјечице никоме јавио нисам, и што више, Ваша Свјетлост ми опоминье којекаква вина о којима ја ни једне рјечице не знам. Ја молим нека се мој Рапорт још једанпут прочита, у којем је смислу написан, онде нема речи ни о вину нити да кога намјеравају отровати, него сам мислио да је добра предосторожност не врећајући с тим никога.

„Позивам се на всевишњега Бога, да ја никоме, кромје Ваше Свјетлости, нити сам дужан коме секретне ствари јављати, особито ствари овога Рода.

„Истина, да овај неповољни случај још прије долазка мога у Београд свуда је разглашен био, и не могу знати, ко је тај глас тамо у Совјет донио, и таково неповољцо замјешателство учинио. Ја покорно молим Вашу Свјетлост, да би благоволили увјерити се о невиности мојој дознавши од исте Господе Совјетника од куда они тај глас имаду: преко мене или преко другога кога.

„Оваково и овому подобно неповерење Ваше Свјетлости к мени, упропашћује ме до крајности, и молим благога Бога, да ми час прије прекине овај несрећни мој живот. Штогод ја више се трудим, дању и ноћу, и непрестано ревносно тјелесно и душевно радим, да заслужим у пуној мјери поверење и милост Ваше Свјетлости, кога првога иза Бога љубим и поштујем, то ми се све несрећом или незнањем мојим наопако окреће и толкује.

„Опростите ми, милостовјејши Књаже, Господару и оче мој. Да туга и скорб све довде речено изтиштала је из слабомоћни прсију моји. коме ћу другоме, ако не Свјетлости Вашој, излити срдце моје, и олакшања тражити!!"

Ми данас можемо с пуним уверењем рећи да старешина београдске полиције није био крив. Он је своју дужност учинио, и учинио ју је смотрено. Сва је прилика да је све остало у Крагујевцу инсценовао сам Кнез, да би у томе „замјешателству" уочио истину. А кад је видео да нема ничега, бацио је кривицу чак на шефа београдске полиције... И велики људи имају својих слабости.

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Једне вечери у „Турској кафани" заигра се једна већа партија, играло се 15 луја на пет империјала. Жртва изгуби 550 луја. Затражи да се сутра настави игра и оде. Тек што беше он изашао, онај што је добио, вићам га још сваки дан по Паризу, приђе ми и рече ми најпријатнијим тоном: „Вере ми, господине, ми смо играли срећно и нисте погрешили што сте се са мном уортачили... Добио сам десет игара, и на четири крупе, које сте ви уложили, долази десет луја, ево вам их". Кажем му ја да се он вара, нисам се ја ни мешао у његову игру, али он не рече ништа више, него спуштајући ми десет луја у руку окрете се и оде. „Чујете, рече ми млади човек, који ме је посветио у тајне коцкарнице и који беше крај исте, хајде пођите са мном". Ја га махинално послушам и кад бесмо на улици он ми рече: „Приметили су да ви пратите игру, па су се бојали да не прозрете тајну, и како нису имали начина да вас заплаше, јер се види да имате јаку мишицу и тешку руку, они су решили да вам даду један део добити. Тако је, будите задовољни са вашим „радом", јер отуда можете имати, као ја, четири до шест круна дневно". И поред користи коју сам имао хтео сам да протествујем, али мој пријатељ ми рече: „Баш сте дете! ово није непоштено... тим се само праведно поправља судбина и верујте да се то исто догађа и у салону као и у кафани... Па чак и трговац који би изјутра у своме дућану сматрао да чини кривицу ако би вам за своју корист узео што више, и сам он у вече вас мирно дочекује на коцки... Шта је се могло одговорити на тако јаке разлоге? Ништа. Не остајаше ми ништа друго до то да примим новац, и ја сам тако и радио.

Ови мали приходи и стотину талира што ми их посла мати дали су ми могућности да „проживим" и да посведочим Емилији моју наклоност. „Посао" је ишао добро, али једно вече ухватише ме жандарми у позоришту у парку и затражише да им покажем исправе, и кад рекох да немам они ме одведоше у Маделонет[1]) а сутра дан на испит. Приметио сам да ме не познају и кажем да ми је име Русо, да сам рођен у Лиљу и да сам долазећи ради задовољства у Брисел мислио да ми не требају исправе. Тражио сам најзад, да ме о моме трошку са два жандарма спроведу у Лиљ и они то примише, а после помоћу долара успем да и Емилија пође с нама.

Изаћи из Брисла било је врдо добро, али је било још боље не доћи у Лиљ, где би неминовно дознали да сам војни бегунац. Требало је побећи по сваку цену, а то прими и Емилија кад јој казах, и доиста то и учинимо дошав у Турне. Казао сам жандармима да ћу сутра чим стигнем у Лиљ бити пуштен и да би желео пре тога да им кажем због дајући добру вечеру. Они присташе на то, и исто вече, док су они опружени по столовима пијани од пива и рума, мислили да сам и ја у таквом истом стању, ја и Емилија помоћу креветског чаршава сиђемо кроз прозор са другог спрата и ударимо улицама куда нису ни помишљали да ме траже. Тако дођемо у предграђе Богородице у Лиљу где се ја преобучем у униформу ловачке коњице и ради боље сигурности вежем лево око црним платном да ме не би познали. Али сам опет мислио да није паметно остати у једној вароши тако близу места где сам се родио и за то одемо у Ган. Тамо једним случајем, слично онима по романима, Емилија нађе свог оца, који је наговори да се врати фамилији. Истина је да она није пристала друкчије него под условом да је ја нађем чим свршим послове које сам казао да имам у Брислу.

Послови које сам имао у Брислу били су да „експлоатишем" „Турску кафану" и „Кафану код новца", али да бих могао живети у овој вароши потребно је да имам исправе које би доказивале да сам доиста Русо, рођен у Лиљу, како сам већ био рекао на испиту пре но што сам утекао. Неки капетан белгиских карабинера[2]), који је служио у Француској, по имену Лабр, обећа за петнаест луја да ми набави исправе које су ми потребне. И заиста за три недеље он ми набави крштеницу и пасош на име Русо, који су били тако тачни да такве нисам више ни код фалсификатора видео. Снабдевен

[1]) Црквена Кућа у Паризу која је за време револуције служила за затвор политичких људи, а сад је затвор за женскиње. Пр.

[2]) Carabinier, војник са карабином, малом пушком. Пр.

овако дођем одмах у Брисел и отрчим у „Турску кафану“ и први које сам видео били су „официри“ с којима сам путовао. Они ме дочекаше са чуђењем, и погађајући по причању о мојим путовањима да моје стање није баш сјајно, предложиште ми чин потпоручника ловачке коњице, без сумње што сам имао војничку капу на глави. Тако корисно именовање није било за одбијање, те ме „уписаше“ одмах. Кад сам им рекао да ми је Русо лажно име, потпуковник ми рече да узмем које ми се учини боље, али ја сам задржао Русо, под којим ми дадоше не диплому, него путну исправу потпоручника шестог ловачког ескадрона, који са коњем путује и има право на стан и храну.

Тако сам уписан у ову *летећу војску* састављену из официра без диплома, без трупе, који су снабдевени лажним положајима и лажним путним исправама у толико лакше варали ратне комесаре у колико је било мање реда у војној администрацији. Пролазећи кроз ниске, земље добијали смо свуда наше „следовање“, а нико ништа не примети, међутим, *летећа војска* била је тад састављена из најмање 2000 скитница, који су живели као рибе у води. Било је смешно како су се, чим прилике дозволе, давала брзо унапређења, а то је било врло корисно пошто већи чин има и већу „порцију“. На тај начин сам постао хусарски капетан, а један од мојих другова поста командант батаљона. Али мене је већ бунило кад Дофреј, наш потпуковник, поста бригадни генерал, јер је истина, да је тешко прикривати лажност тако знатног чина о чијем је кретању велико интересовање.

Дошав у Брисел добили смо објаве где ћемо одсести; мене послаше код једне богате удовице, баронице X. Она ме прими као што су у ово доба примани Французи у Брислу, а то ће рећи раширених руку. Врло лепу собу наместиште за мене и домаћица задивљена мојом скромношћу рече ми да, ако ми се њено друштво допада, ручаваћемо заједно. Било је немогућно на њено љубазно позивање не пристати и још истог дана морао сам ручати са том и са још три старије даме, од којих домаћица беше најмлађа. тек у педесетој. Оне све беху очаране умиљатим понашањем хусарског капетана. У Паризу би се рекло да сам неотесан, али у Брислу сам био савршен. Баронница ми је толико угађала да ми је то падало у очи.

Да бих ручао са мојим „генералом“, коме нисам могао одбити позиве, морао сам одсуствовати неколико пута, те је баронница наваљивала да га са свима друговима доведем. Испрва сам се бојао да их доведем, јер она познаје свет и могла би срести некога који би нам покварио све планове, али је она наваљивала пошто пото, те је замолим да господин „генерал“, који мора да чува свој инкогнито, буде примљен у ужем кругу. И он дође: баронница га посади до себе и указиваше му сваку пажњу; говорила му је дуго шапућући да сам се ја осећао незгодно. Да би их раздвојио помислио сам да изазовем „генерала“ да пева штогод уз пратњу клавира, а знао сам да је он неспособан да отпева ма и једну ноту. Моја стратегија успе само упола; потпуковник (нови) видећи како навађујемо на генерала понуди се сам да га замени и седе за клавир и поче певати неки комад прилично лепо.

Ово бескрајно вече сврши се најзад те се разиђосмо. Ја сам у глави имао само планове да се осветим противнику који је хтео да ми отме, нећу да кажем љубав, него негу бароничину. Сав занет овим мислима чим сам устао одем „генералу“, који се доста изненади кад ме виде. „Знаш ли ти, рече ми он и не дајући ми да почнем, знаш ли ти, мој пријатељу, да је баронница“... — Ко вам говори о бароници? прекинем ја оштро. Није овде питање ни шта она јесте ни шта није. — У толико горе, каже он, да ми ти ниси говорио о њој ја не бих ништа ни знао“. И продужујући тако да ме изазива он заврши говорећи ми да је са бароницом разговарао само о мени и да је толико успео, вели, да верује да је готова да се за мене — уда.

Помислио сам: да ли је, Боже, паметан! Једна тако позната жена од најбогатијих да се уда за једнога пробисвета, коме она није знала ни фамилију, ни претке. ни имање! Не знам има ли што невероватније! И да ли је паметно да улазим у једну превару која би се кад те тад открила и упропастила би ме, у толико пре што сам ја био прописно венчан у Арасу? Ове примедбе и још друге, које ми изазиваше осећај гриже савести кад бих преварио ‘једну добру жену која ме обасипаше доброчинствима, нису зауставиле ни за тренутак мога „генерала“. Ево шта он рече:

„Све то што ти говориш лепо је и ја се потпуно слажем с тобом, али следујући тој мојој природној наклоности ка врлини ја сам остао са 10000 динара ренте и не видим разлога толико овде бити обазрив. Шта тражи баронница? Тражи мужа који јој се допада. Ниси ли ти тај муж? Немаш ли ти већ свако призрење према њој и не сматраш ли је ти као некога који нам је користан и на кога се ми нисмо могли никад пожалити? Причаш ми о неједнакости имања; она не гледа на то. Да би могао бити њен теби фали само једна ствар — титула.... ја ћу ти то дати.... Да, ја ћу ти дати.... Ти ме гледаш са разогаченим очима, али послушај ме, не приморавај ме да понављам све.... Ти треба да познајеш некога племића. из твог краја, твојих година и ти си тај племић, чији су родитељи емигрирали и сад су у Хамбургу, а ти си се вратио у Француску да би купио један део очеве куће, одакле си имао дићи један ћуп са новцем сакривен под патосом у салону, и који твој отац, у журби дз избегне гоњење, није могао понети. Кад си се вратио у земљу прерушен као коњар ти си оптужен од човека, који ти је требао у предузећу помагати, и ти си гоњен од републиканаца. и било је готово да дођеш на гилотину кад сам те ја нашао на друму полу мртва од умора и глади, и као стари пријатељ твоје куће израдио сам ти диплому хусарског официра под именом Русо док се не укаже прилика да можеш отићи родитељима у Хамбург.... Бароница то већ све зна... да, све.... сем твог имена, које јој нисам казао под изговором поверљивости, али у ствари што нисам знао оно име које ћеш ти узети; то сам оставио теби самом.

„Тако је та ствар свршена, ти си племић и немаш се шта отимати. Не говори ми о твојој бившој жени, ти си се у Арасу женио под именом Видок а у Брислу жениш се под именом графа Б... Слушај ме добро, наш је посао до сад ишао лепо, али се то може за час изменити, већ смо срели неколико ратних комесара, који су били љубопитљиви и можемо срести неког који ће нам пресећи уживање и послати нас у *Малу Марину*[1]), у Тулон... Ти разумеш... Доста! Оно што ти се као најбоље може десити то је да се вратиш у стари пук под ризиком да будеш стрељан као војни бегунац... а женећи се ти осигураваш себи један леп живот у могућност да користиш и твојим друговима... И пошто смо повели реч о томе погодимо се одмах: та жена има сто хиљада форината прихода, ми смо тројица, ти ћеш нам дати свакоме по хиљаду талира пенсије, коју ћеш нам исплатити унапред и ја ћу још тражити тридесет хиљада динара да исплатим сина једног пекара.

Ја сам био већ готов; неприлике у којима сам се налазио и које ми „генерал“ тако очито представи, савладаше моје одупирање, које, истину да кажем и не беше тако упорно. Пристао сам на све и вратимо се бароници и гроф Б.... паде пред њене ноге и представа одпоче... Било је за неверовање како сам добро био схватио своју улогу, и ја сам се изненадио, лагао сам сам себе, као што се често дешава варалицама. Баронница беше очарана изразима и осећањима који ми падаше на памет, а „генерал“ је триумфовао због мојих успеха; сви смо били задовољни. Отимао ми се покаткад који израз који је подсећао на кафану, али „генерал“ објасни бароници да су политички немири просто упропастили моје фино васпитање и она се задовољи тим.

Седосмо за сто. Ручак се сврши дивно. При вину баронница ми шану на ухо: „знам, мој драги, да су ваше имање узели Јакобинци, а међутим ваши родитељи у Хамбургу могу бити у неприлици. Учините ми задовољство пошљите им унутницом три хиљаде форината, које ће вам мој благајник дати сутра изјутра“. Почео сам био захваљивати, али ме она прекиде и диже се те оде у салон. Уграбим ову прилику да кажем „генералу“ шта имам да примим. „Ej, глупаче ниједан, ти ћеш мени да кажеш! па ја сам казао бароници да твоји родитељи може бити немају пара... за сад твоји родитељи... ми смо.. наше је имање на измаку, а покушати нешто друго ради „зараде“ значило би ризиковати намерно и без узрока нашу главну ствар... Ја сам измислио унутницу... у исто доба добацио сам бароници да и теби треба мало пара на репрезентацију пре брака и она је

[1]) Војнички затвор. Пр.

и она је пристала да ти до венчања даје пет стотина форинатa месечно". — И доиста ову сам суму нашао сутра дан на моме столу заједно са једним врло лепим оделом и са неколико адиђара.

Међутим крштеница грофа Б... чије сам име био узео и коју је „генерал" поручио, рачунајући да и друга документа после изради, не долазаше још, али бароница, чије слепило мора да изгледа непојмљиво онима који не знају докле иде веровање глупака и смелост варалица, пристаде да ме узме и под именом Русо, пошто сам под тим именом имао све потребне исправе. Није ми недостајало ништа друго до пристанак мога оца а ништа не беше лакше него то набавити помоћу Лабра, који нам је био под руком; само то, што је бароница пристајала да се уда за мене под лажним именом, могло га је одбити да не буде саучесник у једној превари, која се не би могла да правда потребом да се спасава мој живот. — Док смо ми лупали главе око овога дознадосмо да је кадар „летеће војске" у освојеним земљама толико нарастао, да је влада, отворив најзад очи, издала најстрожије наредбе за сузбијање ових злоупотреба. Ми поскидасмо одмах униформе мислећи да се тад нећемо имати чега бојати, али истраживања су била тако ревносна да је „генерал" био принуђен одмах бежати у Намур, где је се надао да не ће бити на ударцу. Бароници сам доставио за његов ненадан одлазак и рекао сам јој да је „генерал" неспокојан што ме је примио у војску под измишљеним именом. Она се јако због мене забрину и нисам је могао умирити док нисмо пошли у Бреду, куда је она пошто по то хтела да ме прати.

Било би незгодно кад би се претварао, а то би шкодило и моме угледу, и треба да ми се верује кад кажем, да ме њена толика наклоност косну. Осећао сам грижу савести, према којој се у деветнаестој години никад не може бити глув; назирао сам амбис у који сам већ гурао ову добру жену и изгледало ми је да је чујем како виче: војни бегунче, скитницо, двожењо, фалсификатору. Ове ме мисли определише да јој све признам. Далеко од оних који су ме били увукли у ову комендију и који су можда већ били затворени у Намуру, још више сам се одушевљавао мојом намером и једно вече, при крају вечере одважим се и почнем. Не улазећи у појединости мојих доживљаја рекао сам бароници да ми прилике, које ми је немогућно изложити, не дозвољавају бављење у Брислу под именима, која она зна и која нису била моја. Додао сам да ме догађаји приморавају да бежим из Ниских Земаља и да се не могу женити и ако би то била за мене срећа, али да ћу за вечна времена сачувати успомену на доброте које ми је чинила.

Говорио сам дуго и ватрено са лакоћом о којој нисам ни сањао и са зебњом сам очекивао одговор бароничин. Непокретна, са бледим образима, са укоченим погледом као месечар, она ме је слушала не прекидајући ме, и наједанпут, бацив ми један страшан поглед, диже се и закључа се у својој соби, те је више нисам видео. Обавештена мојим признањем а можда и неким речима, које су ми, нема сумње, измакле у узбуђењу, она је увидела опасност која јој је претила, и у праведном неповерењу она ме може бити сматраше кривљим него што сам био у ствари, можда је веровала да сам умешан у неки велики злочин, у коме је може бити било и крви... С друге стране пак, ако притворство треба да изазива страх, искрено признање које сам јој учинио, требало би да ју је умирило. Ова последња мисао свакако је код ње и преовладала, јер кад сам сутра устао, хителијер ми даде једну кесицу у којој је било 15.000 динара у злату, коју му је бароница била предала пред полазак у један сат изјутра. Ништа ме више није задржавало у Бреди те спремим ствари и после неколико сати био сам на путу за Амстердам.

Рекао сам и понављам, да извесне појединости овог доживљаја могу изгледати неприродне, и чак ће се може бити наћи неко који ће рећи да је све лажно, а међутим ништа није истинитије од тога. Почетна слова, која сам поменуо, довољна су да увере сваког ко познаје Брисел за последњих тридесет година. У осталом, у свему има само општих ситуација каквих има у најобичнијем роману и ако сам ушао у неке појединости то није да изазовем интересовање, него са намером да личности које лако верују обезбедим од једне врсте превара, која се тако често употребљава у свима друштвеним редовима и са више успеха него што се мисли. У ствари то и јесте циљ овога дела. Нека се озбиљно размисли о њему јер и државни тужиоци и судије и полицијски чиновници и жандарми имаће можда једнога дана користи отуда.

У Амстердаму сам се бавио врло мало, желео сам да видим Париз. Пошто сам дигао новац на двема упутницама као остатак од новца што ми га је оставила бароница, кренем се на пут и 2. марта 1796. год. стигнем у престоницу, где је после моје име правило толику узбуну. Настанио сам се у улици „Степенице" у хотелу „Шумски Јунак" и, прво сам мењао дукате за француски новац и продавао мале адиђаре и луксузне ствари које ми нису требале, јер сам мислио да се настаним у некој вароши у околини где бих нашао ма какво занимање. Али овај план нисам остварио. Једне вечери један господин који се налазаше увек у хотелу и посредоваше путницима, предложи ми да ме одведе у неку кућу где се коцка. Беспослен пристао сам полажући много на своје искуство стечено у „Турској Кафани" и „Кафани код новца". Приметио сам одмах да су бриселски коцкари једва могли бити шегрти овима с којима сам сад играо. Данас администрација коцке има за себе само „пикслу" и грдно преимућство да тиме увек добија, а изгледи играча увек су једнаки, али у време, о коме говорим напротив пошто је полиција трпела ове коцкарнице зване *гасило*[1]), није се задовољавало само рећањем карата и одабирањем боја, већ су стални гости имали међу собом уговорене знаке тако састављене, да је *новајлија* морао подлећи. И два дељења мени однеше стотину луја и још би ми однели, али је било суђено да ме бароничин новац одвоји од овог друштва. Судбина је за средство била изабрала Розину, једну лепу жену, коју сам упознао за столом. Она се испрва показиваше као да је ја и не интересујем, али после месец дана био сам њен љубавник и није ме коштала ништа више до ручкова, позоришта, кола сукања, рукавица, пантљика, цвећа и т. д. свега онога што у Паризу не кошта много само кад се не плаћа.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) У оригиналу etouffoir место где се гаси нпр. ватра пр.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Г. Светозар Димитријевић, полицијски писар, пита:

„По § 466. грађ. суд. поступка, попис се на лицу места врши само тада, ако дужник нема тапије на непокретно добро, пазећи при томе да су испуњене све оне формалности, које се законом траже па да продаја постане снажна; у противном, т. ј. ако дужник има тапије, онда попис се врши по тапији и по том списку пописа имање се продаје. Овако до сада је потписати радио и продаје су по тужби биле оснажене. Но, пре извесног времена, по извесном дуговању, извршена је продаја непокретног имања, по списку пописа, сачињеном у мерама и границама по тапији, онако како у истој стоји, и ова продаја уништена је по тужби дужника из разлога: „што попис имања није извршен по наређењу § 477. грађ. пост., јер границе имања нису означене суседним имањима по имену њихових сопственика".

Моли се уредништво за објашњење: да ли је поменути судски разлог довољан да се продаја уништи, и ако јесте, онда, да ли је довољно да по оваким тапијама где границе имања нису означене суседним имањима по имену њихових сопственика, ове позове, саслуша их о томе и списак пописа на основу ових саслушања и мера означених у тапији састави; или треба изаћи на лице места и у присуству суседа, дужника и проценioца извршити попис, не обзирући се се на тапију, сем у случају спора са граничарима?"

— На ово питање одговарамо:

Истина, у § 466. грађанског судског поступка стоји, да ће се попис имања оних дужника, који имају тапије, вршити по самим тапијама, дакле без изласка на лице места, али то важи само за случајеве, кад стање обележено тапијом није измењено од дана издања ове до дана пописа.

Тако, ако на имању постоји кућа са извесним зградама, па је то у тапији

јасно изложено, и ако су у доба пописа исти суседи, који се и у тапији помињу, онда се попис може вршити по тапији, без изласка на лице места.

Али, ако је у тапији описан само плац, а о кући и другим зградама не говори се ништа, а међутим зна се да на томе плацу постоје и грађевине, онда се мора изићи на лице места, те да се и опис зграда узме, јер од тога, како попис буде правилно извршен, зависи и правилно састављање огласа о продаји, а од овога, опет, уредност саме продаје.

У овом случају, наравно, протокол пописа потписаће и суседи, јер се том приликом има да провери и испита одношај између ових и дужника, на име: да после издане тапије није дужник стекао какво право службености на имању суседа или обрнуто суседи на имању дужниковом, као што је наслањање стреја, капавица и т. сл., што све мораући у попис и оглас.

У случајевима, где је цело имање обухваћено тапијом, само су се у току године изменили суседи, попис се може вршити и у канцеларији, ако суседи пристану да потпишу протокол пописа састављен по тапији.

Ако би, пак, они нашли разлога да то одрекну, било што би тврдили да границе нису исте које и у тапији, било из којих му драго разлога, онда би се морало ићи на лице места, и с обзиром на границе изложене у тапији, допунити попис.

Попис, дакле, мора да преставља право стање ствари, признато и од суседа, и да до ситница означи каквоћу и вредност имања, јер све то мора да уђе у оглас о продаји, који има задатак да намераване купце још у напред обавести о вредности имања које се продаје, колико у корист самих поверилаца, толико и самога дужника.

Не могу се, дакле, поставити стална правила: кад се попис може вршити само у канцеларији по тапији, а кад треба изаћи на лице места, јер то зависи од прилика и стања ствари, што треба да буде предмет оцене и увиђавности чиновника, који врши попис.

II.

Суд општине брђанске, актом својим Бр. 499, пита:

„Извесна лица из ове општине, имају да се убаштине на своја имања, која су им остала у комплексу државне шуме, а на која им је комисија за ограничавање држав. шума и пресуду издала, којом им је признала право својине на ограничени простор земље. А поред прив. лица и ова општина има да се убаштини на своје имање, које се граничи до државног добра.

Кад је суд приступио убаштинењу умолио је својим актом окр. шум. управу, да одреди једнога дана свога чиновника, који ће изаћи на лице места, те да као граничар у име државе буде присутан премеру земаља, која се горе пом. убаштињавају.

Управа је на овај акт одговорила: „нека суд положи дијурну за чиновника па ће тек тада чиновник изаћи.

Суд овај, стојећи на томе гледишту, да чиновник, који као граничар у име државе има да присуствује премеру, кад се неко, чији је она граничар, на своје имање убаштињава, нема права на ову дијурну, учтиво моли уредништво за објашњење у свом наредном броју:

„Да ли чиновник, који као граничар, у име српске државе треба да присуствује, кад се приват. лица или општина убаштињавају на своја имања, која су им до државног добра, има права на дијурину или не?; и на случај ако има, онда, колика је та дневница? и да ли је ту дневницу дужан да плати подпуно сваки онај који има да се убаштини, или солидарно она лица код колико њих за један дан премеру присуствује?“

— На ово питање одговарамо:

Кад чиновник Шумске Управе присуствује премеру једног суседног имања ради убаштињавања, он ту не подмирује никакав приватан интерес онога лица, које се убаштињава, него интерес државе, водећи рачуна да се њена имовина не окрњи убаштињавањем њених суседа.

Он, дакле, у томе случају врши једну од службених својих дужности, за коју нема право ни на какву дијурну према чл. 25. закона о шумама.

Ако Шумска Управа неће да одустане од свога гледишта, него тражи дијурну, онда нека се суд, преко своје надзорне власти, обрати г. Министру Народне Привреде с молбом, па ће он наредити шта треба даље по закону.

III

Суд општине горњо мутничке, актом својим Бр. 586, пита:

„Парађинско пореско оделење, наредбом својом од 17. марта ове г. П.Бр. 2728, наредило је да суд ово општински позове надлежног свештеника, и да он изврши заклетву над члановима пореског одбора, изабратим за ову годину.

21. овог мес. свештеник је дошо у општинску судницу, и одмах је затражио да суд положи на свако лице по 1 динар, па тада да заклетву изврши. Суд је објашњавао, да је свештеник позват по званичној дужности а по наредби надлежне власти, али он није хтео да изврши заклетву. Да се не би тиме ометао посао, благајник општински положио му је из касе на пет лица по 1 динар свега 5 динара.

Како суд за ову суму нема у буџету предвиђену позицију, то молимо уредништво за објашњење о томе:

Да ли свештеник има право да наплати за извршену заклетву чланова пореског одбора и колико?

Од куда да суд расходује ову суму, када у буџету није предвиђено?

Да ли свештеник има право да наплаћује када врши заклетву чланова школских одборника?“

— На ово питање одговарамо:

Чланом 5. закона о уређењу свештеничког стања, није предвиђено и заклињање општинских и других часника као једна од службених радња свештеничких, које они морају вршити без награде.

Према томе, не може се ни тражити од свештеника да ове послове врши бесплатно, него имају да падну на терет надлештва, које заклетву захтева.

Тако, за општински и порески одбор треба таксу да плате општински судови, за школски одбор школска благајна итд.

Како чл. 8. поменутог закона нису одређене нарочите таксе за заклетву, то се и награда има узети онолика, колика се наплаћује за слична чинодејства, као н.пр. резање колача или водоосвећење.

Ако суд нема у буџету нарочиту позицију за овај издатак, он то може ставити на терет партије „*неиредвиђених потреба*“, пошто, наравно, и одбор донесе своју одлуку у смислу чл. 133. закона о општинама.

IV.

Деловођа општине влајковачке, у срезу копаоничком, пита:

„Молим уредништво да ми у првом наредном броју „Полицијског Гласника“, изволи дати следећа обавештења:

I. Код овога суда налази се извесан број грађанских спорова, по тужбама сеоских пуномоћника, противу извесних лица за присвајање сеоске утрине, пре једне и више година дана.

То уредништво у 32 броју свога листа од прошле године, на питање Суда општине расинске Бр. 1387, дало је објашњење поменутом општ. суду, да је за извиђање и суђење о заузимању утрина по грађанским споровима, у смислу тач. 3. чл. 86. закона о општинама, надлежан првостепени суд, а не општински, а последњи само извиђају и суде за дела из § 375. *а* кривичног закона, дакле само за самовлашће учињеног пре 3 месеца а на тужбу пуномоћника и приватних лица.

Настаје питање: Да ли је *надлежан општински суд* за извиђање и суђење грађанских спорова о утринама у вредности до 100 динара закључно по § 6. грађанског судског поступка, или првостепени суд према упутству Господина Министра Финансија од 23. јула 1870. године АБр. 4921 (полицискот зборника стр. 1039—1041); и

II. Је ли надлежан, и по ком законском пропису, општински суд да *наређује своме* писару да појединим грађанима *бесплатно пише* тужбе кад ово није званичан рад?“

— На ово питање одговарамо:

1. Као што је и у бр. 32. за прошлу годину речено, кад год је реч о самовласном захватању општинске шуме, онда извиђај води и пресуду изриче општински суд на основу чл. 106. закона о шумама.

Кад је, пак, самовласно захватање утрина, прогона, пропуста или зиратне земље, онда такође општински суд врши извиђај и изриче осуду по § 375. а кривичног закона.

Код оних, пак, заватина, где је кривица застарила, тужба се предаје првостепеним судовима, пошто су општински судови искључени из суђења по чл. 86. тачке 3. закона о општинама, без обзира на то, што би вредност ових земљишта била испод сто динара; и

2. Општински писар није дужан да бесплатно пише тужбе појединцима, нити га на то може нагнати општински суд, јер он по дужности има да ради само општинске послове и никоје друге.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Један случај задржања од извршења зборске одлуке о избору сеоског пуномоћника, због неправилности из чл. 45., 46., 48., 54. о, 55. и 145. закона о општинама.

Збор сељана села Р....., на дан 20. фебруара 1911. године, изабрао је сеоског пуномоћника.

Противу ове зборске одлуке, изјавио је Ж. М. жалбу надзорној власти и навео ове неправилности:

1., што збор није одређен ни објављен по прописима чл. 34. и 35. зак. о општинама;

2., што гласачки одбор није изабран по пропису чл. 38. истог закона;

3., што за време ручка, у подне, није остављена стража, нити је закључана гласачка соба; и

4., што закључивање посла и записник нису сачињени по чл. 48. и 49. зак. о општинама.

Надзорна власт решењем од 1. марта 1911. године Бр. 1972. задржала је од извршења ову зборску одлуку из ових разлога:

1., што гласачки одбор није констатовао у свом записнику, у колико је сата отворен збор и приступљено гласању, као што прописује чл. 45. зак о општинама;

2., што није у записнику констатовано оно, што се тражи прописом чл. 46. IV, V. и VI. одељ. зак. о општинама;

3., што гласачки одбор није урадио ништа од онога што је био дужан да уради по 1. и 2. одељку члана 48. истог закона;

4., што у записнику није стављено: а) кад је збор отворен; б) колико је по азбучном списку било правних гласача; и в) је ли пуномоћник изабран — чл. 49, пом. закона;

5., што је гласачки одбор у записнику, као и у решењу, прешао ћутке преко тога, ко је изабран за сеоског пуномоћника, и о томе у записнику оставио празнину, огласивши за изабрате кандидате у множини, као да су изабрата два или више лица, а то је намерно учинио, како би радња била оглашена за неправилну и тиме се огрешио о чл. 54. о закона о општинама;

6., што гласачки одбор није донео решење, ко је изабрат за пуномоћника, нити је своје решење са реверсом послао надзорној власти — чл. 55. поменутог закона; и

7., што општински суд није известио надзорну власт о сазиву овога збора, нити је послао у препису одлуку збора, и ако је то требало урадити по последњем одељку чл. 145. закона о општинама.

Министар Унутрашњих Дела, налазећи, да је зборска одлука противна закону са напред изнесених разлога, писмом од 4. марта 1911. године П№ 4396., а на основу чл. 152. закона о општинама спровео је Државном Савету сва акта овог предмета на коначно решење.

Трећи Одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано, па је с тога на основу чл. 152. зак. о општинама, решио, да се решење надзорне власти одобри.

Одлука од 9. марта 1911. год. Бр. 2517.

Кад између кметова једне општине наступи сродство до четвртог степена по крви, или до дуугог степена по тазбини и духовном сродству, онда увек има да одступи онај, који је млађи по годинама старости.

Јован Ц, из Ј.. ... и Василије П,, из С..... упутили су надзорној власти једну представку, у којој су навели, да су у општини ј..... изабрата за кметове два лица: М. М. и А. С., која стоје у другом степену сродства по тазбини, јер су зет и шурак.

Надзорна власт саслушала је оба ова кмета, и они су признали да су у сродству, одн. да су зет и шурак.

Надзорна власт нашла је, да ни једним законским прописом није забрањено, да кметови, који су међу собом у сродству, не могу као такви бити у једној општини.

По чл. 89. закона о општинама, кметови сродници не могу бити у суду заједно, и кад би у овој општини била само именована два кмета, онда би један од њих морао бити уклоњен; али како општина има три села и три кмета, то се суд увек може саставити, а да у њему чланови не буду међу собом у сродству, на шта има да пази председник при распореду кметова за суђење и решавање — чл. 88. закона о општинама.

Према овоме нема никаквих законских разлога, да се који од ових кметова уклања од дужности. С тога је о овоме решењем од 27. новембра 1910. године Бр. 11696. известила молиоце.

По изјављеној молби, III. Одсек Државног Савета, нашао је, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што се из саслушања кметова М. М. и А. С. види, да су у другом степену сродства по тазбини, те према пропису чл. 89. закона о општинама не могу остати заједно, већ има да одступи онај, који је млађи по годинама старости.

С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 10. марта 1911. год. Бр. 1247.

Надзорна власт, пре но што би, у смислу чл. 148. закона о општинама, учинила образложени предлог општинском одбору за уклањање од дужности општинских чесника, дужна је да ове предходно саслуша.

Надзорна власт решењем својим од 10. фебруара 1911. године № 31316., а на основу чл. 148. закона о општинама, предложила је одбору општине с....., да свога кмета Лазара М. Н. разреши од дужности кмета села С..... због ових дела:

1., што је утајио 47·70 динара покупљених од сељана свога села на име накнаде штете за једну пањевину;

2., што је кажњен са 10 динара што по наредби надзорне власти није предао окружној благајни извесну суму новаца за цркву д.....;

3., што је у својству кмета порушио један пут, својину извесног лица, без одлуке општинског одбора, бранећи се, да је то сеоска утрина, незаконито заузета;

4., што је од једне жене измамио 50 динара, тобож да потплати извесног државног чиновника да јој се муж пусти испод суђења;

5., што није извршио извесне наплате по разним извршењима;

6., што је на противзакони начин, преко њиве једног ондашњег грађанина, направио пут — службеност пролаза за околна имања;

7., што се ненадлежно мешао у школске ствари;

8., што је натерао извесне људе да пуцају на једног ондашњег грађанина, и да му је том приликом отерао три брава за наплату туђе порезе, као и да је извесне људе терао на рад без икакве потребе; и

9., што је исти, са напред изложенога, немогућан даље на положају на коме је, и да ће се према њему за ова дела продужити кривична истрага.

Општински одбор по расмотрењу решења надзорне власти, донео је одлуку, да се кмет Лазар не разрешује од дужности.

1., што одбору није познато, да је утајио какав новац, јер би га за то требало оптужити надзорној власти;

2., што се из тога, што је за неприкупљање црквеног новца кажњен само он, а не и прошла управа, јасно види, на шта се иде;

3., што није поништио бериħет оног лица, јер оно и нема свог имања, већ је заузело општинску утрину;

4., што одбору није познато, да је од оне жене узео 50 динара, да јој пусти мужа испод суђења;

5., што је службеност пута установљена по одлуци општ. одбора;

6., што као кмет има право да сазнаје, шта се у школи ради. јер је он и члан школског одбора и т. д....

Надзорна власт доставила је сва акта овог предмета Министру Унутрашњих Дела.

Министар Унутрашњих Дела писмом од 10. марта 1911. године П№ 4433, а на основу чл. 148. закона о општинама, доставио је ова акта Државном Савету с мол-

бом, да донесе решење: да се кмет села С..... Лазар М. Н. разреши од дужности општинског часника.

Трећи Одсек Државног Савета нашао је, да се захтев о разрешењу овог кмета не може усвојити с тога, што се из послатих аката не види, да је надзорна власт прво саслушала кмета Лазара, па потом учинила образложени предлог општинском одбору, да га уклони са кметског положаја, као што прописује чл. 148. закона о општинама.

С тога је, на основу чл. 148. закона о општинама, решио, да се захтев о разрешењу овог кмета не усвоји.

Одлука од 23. марта 1911. год. № 2852.

Јос. К. Ст.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Јеврем Томовић, из Виче, који има да издржи казну затвора, отумарао је да би избегао издржавање казне. Он је стар 60 година; висок, сув, по занату је тишлер и при раду носи наочаре.

Акт начелнека ср. прокупачког Бр. 853.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Светозара Стојковића, из Рибара, нађена је крадена кобила матора 10 година, длаке доратасте, у десну задњу ногу путаста.

Начелник среза деспотовачког, пресудом својом казнио је **Саву Станисављевића**, бив. ракицијског трговца, за прављење фабрицираног вина и ракије, поред осталога и прогонством у место рођења Крушевац.

Он је стар 46 година, просед, ћосав, средњег раста.

Како није искључена могућност, да ће Сава и даље продужити свој «посао», то се скреће пажња општинским и полицијским властима на његову појаву.

Акт начелника ср. деспотовачког Бр. 6816.

МАНГУП СТОКА

У атару општине бегаљичке, ухваћене су две мангуп ждребице и један коњ, сви длаке доратасте без знакова.

Депеша начелника ср. грочанског Бр. 4745.

Код начелника среза деспотовачког налази се једна мангуп кобила, матора 3 године, зелена, у леву задњу ногу путаста.

Депеша начелника ср. деспотовачког Бр. 619.

Код начелника среза космајског налази се једна мангуп кобила длаке алатасте, лисаста са жигом «В».

Депеша начелника ср. космајског Бр. 8657.

ПОТЕРЕ

Др. Леополд Френкел, родом из Геча у Мађарској, чију слику доносимо, извршио је превару, па затим вероватно пребегао у Србију.

Др. Леополд Френкел.

Он је стар 42 године, вере мојсијеве, раста средњег, добро развијен, елегантно одевен. Сем мађарског говори још и немачки.

Акт Управе града Београда Бр. 14096.

Љубомир Јовић, родом из Костајника у ср. рађевском, има да се узме на одговор за кријумчарење дувана, али се налази у бегству.

Он је стар 23 године.

Акт начелника среза мачванског Бр. 7552.

Александар Ракић, звани «Гајдаш», познати коцкар и варалица, чију слику износимо,

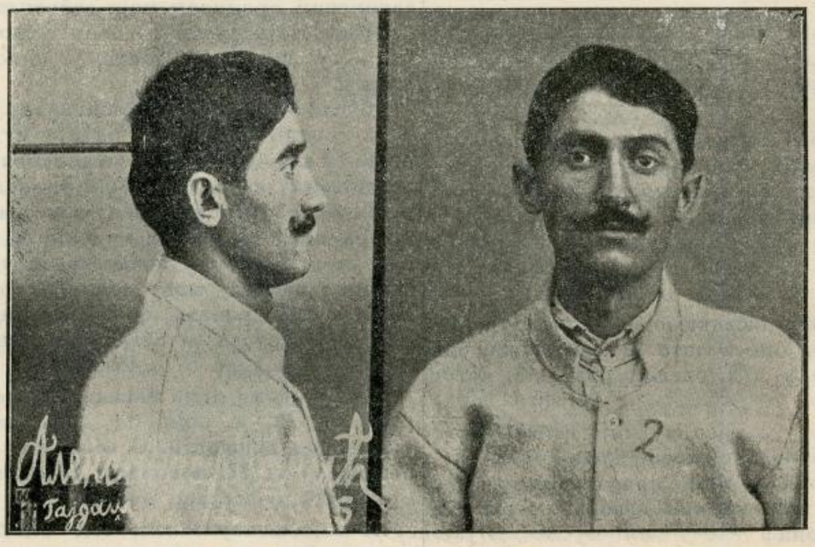

покушао је у Шапцу да изврши опасну крађу па је затим побегао.

Он је родом из Шапца, стар 26 година, раста малог, црн, бркова смеђих, сувоњав, у оделу грађанском са шајкачом на глави.

Акт начелства окр. подринског Бр. 6687.

Ђока Здравковић, из Метриша, ударио је каменом жандарма, кад га је овај спроводио из Неготина за Ниш, и том приликом отео му пушку маузерову и револвер, па затим побегао.

Он је стар 43 године, раста средњег, црномањаст, у сељачком оделу са шубаром на глави.

Депеша начелника ср. заглавског Бр. 7277.

Марин Иванов. без занимања, осумњичен је да је извршио крађу сата Сави Голубовићу, чиновнику Вајфертове пиваре. Сат је џепни сребрн, са позлаћеним оквиром.

Акт кварта врачарског Бр. 3419.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

КРАЂА СТОКЕ

Из реона М. Врањске, украдена је једна кобила матора 6 година, длаке зелене, језика при врху пресечена, са жигом «К», и један коњ матор 8 година, доратаст, гриве уплетене.

Депеша начелника ср. поцерског Бр. 4442.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу и крадљивца.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 17. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 1. МАЈА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за благајника четврте класе Министарства Унутрашњих Дела — с годишњом платом од четири хиљаде динара — Живка Срећковића, окружног благајника у пенсији.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 25. априла 1911. године у Београду.

РАСПИС

свима окружним начелствима, Управи града Београда, Управи опште државне болнице, Управи болнице за душевне болести

На Циганима скитачима у околини Шапца појавила се заразна болест велике богиње.

Строге мере предохране, које је начелство округа подринског одмах предузело, нису успеле да заразу локализују, већ постоји опасност да се ова опасна болест разнесе по целој Србији.

Посматрањем у овој прилици, као и у ранијим годинама, утврђено је, да заразу великих богиња по Србији разносе поглавито Цигани скитачи.

Са ових разлога, а у циљу заштите народнога здравља, ослањајући се на члан 20., 21. и 33. закона о уређењу санитет. струке и о чувању народног здравља, наређујем:

а. Сви Цигани скитачи, у целој Србији, морају се одмах ревакцинисати у месту где се нађу.

Ревакцинацију ових Цигана треба завршити најдаље до 1. јуна ове године.

Ако се, после 1. јуна ове год. нађе у Србији који Циганин скитач неревакцинисан, *да се казни са пет дана затвора* и за време издржавања затвора ревакцинише.

Препоручује се свима властима и лекарима да ову наредбу тачно и строго примењују, јер постоји озбиљна опасност да се зараза великих богиња разнесе по целој Србији.

С.Бр. 4279.
17. априла 1911. год.
у Београду.

Заступник
Министра унутрашњих дела,
Министар финансија,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу марту 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца марта ове године извршено је у Србији:

1. **Убистава**	27
2. **Детоубистава**	10
3. **Нехотичних убистава**	3
4. **Покушаја убистава**	25
5. **Разбојништава**	10
6. **Тешких телесних повреда**	14
7. **Паљевина**	44
8. **Опасних крађа**	110
9. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	13[1]

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	24	или	91·4%
Детоубистава	9	»	90 %
Нехотичних убистава	3	»	100 %
Покушаја убистава	24	»	96 %
Разбојништава	8	»	80 %
Тешких тел. повреда	14	»	100 %
Паљевина	3	»	6·8%
Опасних крађа	44	»	40 %
Злонамер. поништаја туђих ствари	4	»	30·7%

[1]) У марту месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	36
2. Детоубистава	7
3. Нехотичних убистава	—
4. Покушаја убистава	42
5. Разбојништава	7
6. Силовања	5
7. Тешких телесних повреда	9
8. Паљевина	107
9. Опасних крађа	177
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	27

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (**19**), затим помоћу *оштрог оруђа* (**4**), *тупог* (**3**) и *дављењем* (**1**).

Узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за **16** случајева, у *освети* за **2**, у *љубомори* за **1**, у *кријумчарењу* **1** и за **седам** случајева узроци су *непознати*.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком **3**, у срезу јасеничком округа крагујевачког **2**, у срезу сврљишком **2**, у срезу прокупачком **2**, и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, крагујевачком, крајинском, кључком (непронађено), деспотовачком, параћинском, посаво-тамнавском, азбуковачком, хомољском, пожаревачком, звишком (непронађено), подунавском, тимочком, пожешком, жичком (непронађено), драгачевском и у варошима: Крушевцу и Београду.

Детоубиства су извршена: у срезу златиборском **2** и по **1** у срезовима: пчињском, трстеничком, деспотовачком, бањском, поцерском, моравском округа пожаревачког, зајечарском и у вароши Ваљеву (непронађено).

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: деспотовачком, моравском округа пожаревачког и у вароши Пожаревцу.

Покушаји убистава извршени су: у срезу лесковачком **3**, у срезу звишком **2**, у срезу прокупачком **2**, у срезу добричком **2**, и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског, колубарском округа ваљевског, јабланичком, масуричком, јасеничком округа крагујевачког (непронађен), лепеничком, неготинском, кључком, деспотовачком, мачванском, азбуковачком, моравском округа пожаревачког, пожаревачком, љубићском, подунавском и ариљском.

Сва ова дела извршена су већином у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу лесковачком **2**, у срезу жичком **2** и по **1**

у срезовима: јабланичком (непронађено), неготинском, ресавском (непронађено), таковском, драгачевском и у вароши Ћуприји.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу подунавском **2** и по **1** у срезовима: ваљевском, власотиначком, крагујевачком, расинском, лужничком, мачванском, јасеничком округа смедеревског, бољевачком, моравичком, трнавском и у варошима: Ужицу и Београду.

Паљевине су извршене: у срезу грочанском **3** (1 пронађена), у срезу врљишком **3**, у срезу хомољском **3**, у срезу посавском округа београдског **2**, у срезу пчињском **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу рамском **2**, у срезу звишком **2**, у у срезу орашком **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу бољевачком **2**, у срезу прокупачком **2**, и по **1** у срезовима: колубарском округа ваљевског, јабланичком, грузанском, крајинском, ресавском, левачком (пронађена), алексиначком, бањском, лужничком, нишавском, белопаланачком, моравском округа пожаревачког (пронађена), млавском, заглавском, добричком и у варошима: Ћуприји и Пироту.

Вредност свих ових паљевина износи око **58.300** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **7** (3 пронађене), у срезу лужничком **6** (2 пронађене), у срезу мачванском **4** (1 пронађена), у вароши Пожаревцу **4** (2 пронађене), у срезу ариљском **4**, у срезу жичком **4**, у срезу посавском округа београдског **3** (2 пронађене), у у срезу трстеничком **3** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **3** (2 пронађене), у срезу алексиначком **3** (2 пронађене), у срезу азбуковачком **3** (1 пронађена), у срезу млавском **3** (2 пронађене), у срезу орашком **3** (2 пронађене), у срезу зајечарском **3** (2 пронађене), у срезу врачарском **2** (обе пронађене), у срезу грочанском **2** (1 пронађена), у срезу ваљевском **2** (1 пронађена), у срезу подгорском **2**, у срезу пчињском **2** (1 пронађена), у срезу лепеничком **2** (1 пронађена), у срезу грузанском **2** у срезу брзопаланачком **2**, у срезу кључком **2**, у срезу жупском **2** (обе пронађене), у срезу параћинском **2** (1 пронађена), у срезу ресавском **2**, у вароши Шапцу **2**, у срезу поцерском **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу звишком **2** (обе пронађене), у вароши Зајечару **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа ваљевског, лесковачком (пронађена), јасеничком округа крагујевачког, крагујевачком (пронађена), неготинском, крајинском (пронађена), поречком (пронађена), ражањском (пронађена), бсличком, левачком (пронађена), бањском (пронађена), посаво-тамнавском (пронађена), голубачком, таковском, подунавском, тимочком (пронађена), рачанском (пронађена), црногорском, студеничком, драгачевском и у вароши Неготину (пронађена).

Вредност ових крађа износи око **17·900** динара.

Злонамерни поништај туђих ствари извршени су: у срезу ражањском **2**, у срезу зајечарском **2**, и по **1**, у срезовима: посавском округа београдскот, лесковачком (пронађен), лужничком, посаво-тамнавском, орашком (пронађен), добричком, косаничком и у варошима: Ваљеву (пронађена) и Београду (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **2.300** динара.

Поред изложених дела извршено је у току месеца марта ове године у Србији и **17 самоубистава** и то: у срезу моравском округа пожаревачког **2**, у срезу рачанском **2**, у срезу моравичком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског, тамнавском, копаоничком, алексиначком, нишком, нишавском, мачванском, рамском, млавском, добричком и студеничком.

Ова самоубиства извршена су: *ватреним оружјем* **6**, *вешањем* **5**, *дављењем у води* **3**, *тровањем* **2** и *оштрим орђем* **1**, узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **3** случаја, у *душевном растројству* за **3**, у *страху од казне* за **3**, у *рђавом дбмаћем животу* за **1**, у *пијанству* за **1**, и за **шест** случајева узроци су *непознати*.

Покушаји самоубистава извршени су у вароши Пожаревцу и Београду *тровањем и оштрим оруђем*, а узроци су њиховом извршењу *љубав и рђав домаћи живот*.

Општи преглед до сад изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешка телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	—	—	—	—	5	7	1	—	—
2	„ ваљевски	—	1	—	2	—	—	1	1	5	1	2	—
3	„ врањски	3	1	—	5	3	—	1	3	3	1	—	—
4	„ крагујевачки	3	—	—	2	—	—	1	1	6	—	—	—
5	„ крајински	2	—	—	2	1	—	—	1	8	—	—	—
6	„ крушевачки	1	1	—	—	—	—		—	6	2	1	—
7	„ моравски	2	1	1	1	2	—		5	9	—	—	—
8	„ нишки	2	1	—	—	—	—	—	5	4	—	2	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	1	4	6	1	1	—
10	„ подрински	2	1	—	2	—	—	1	—	12	1	1	—
11	„ пожаревачки	3	1	2	4	—	—	—	9	14	—	4	1
12	„ руднички	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—
13	„ смедеревски	1	—	—	1	—	—	3	2	4	1	—	—
14	„ тимочки	1	1	—	—	—	—	1	5	6	2	—	—
15	„ топлички	2	—	—	4	—	—	—	3	—	2	1	—
16	„ ужички	1	2	—	1	—	—	1	—	6	—	2	—
17	„ чачански	2	—	—	—	3	—	2	—	6	—	3	—
18	Управе града Београда	1	—	—	—	—	—	1	—	7	1	—	1
	Свега:	**27**	**10**	**3**	**25**	**10**	**—**	**14**	**44**	**110**	**13**	**17**	**2**

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 26. априла 1911. године АБр. 810, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

§ 9. Псевдо - увреда одн. клевета.

Binding наводи неколико случајева т. зв. *псевдо-увреда* одн *клевета* (Pseudo-Beleidigungen), т. ј. изјава, које према његовом појму увреде и клевете нису увреде и клевете у кривично-правном смислу, али које онај против кога су управљене, може осећати као увреде одн. клевете. Постоје, вели, псевдо-увреде и клевете: [1])

а) „Кад неко пориче другоме *телесна, душевна и естетичка преимућства*, дакле кад даје суд о недостатку лепоте човека или појединих делова, о здрављу или болести (по правилу друкчије при приписивању сифилиса), о телесној и душевној слабости. Јер част је срећом потпуно независна од лепоте и обдарености".

б) „Кад неко *туђе телесне, естетичке или душевне недостатке искоришћава или и измишља, да би њихового притежаоца изложио подсмеху, ругању, јавном причању*, као карикатурама, имитацијама, прерушавањима, иронијама. Човек од највеће части може бити комична личност".

в) „Кад неко *да суров, праведан или неправедан суд о туђим духовним уметничким или индустријским делима или о туђој способности за иста*, као кад означи извесну књигу као бесмислену, извесну судску пресуду као неправедну, извесан говор као говор, који може држати и

[1]) 144/145.

један оцачар, кад за извесног чиновника каже, да није за његову службу, у колико се прекор, као прекор блудног рада, не приближује сувише моралном или правном интегритету. Овде спада и прекор, да извесан трговац не може испуњавати своје обвезе, у колико се при томе не рефлектира на вино произвођење неспособности за плаћање".

г) „Кад ко коме пребацује *сујету, наиуљеност или гордост*. Ако су ово махне, познати себе сама је најтежа ствар, и многи частан човек има оне слабости".

д) „Ко *другоме пориче какву велику заслугу*, као *Краљу Вилхелму* и *Бизмарку* заслугу за оснивање царства, *Роберту Мајеру* заслугу за откриће закона о одржању снаге. Немати какву велику част, не значи бити нечастан".

ђ) „*Ко другог кори, што није извршио какво кривично дело*, што н. пр. није неког увредиоца избатинао или на двобој позвао, па ма му приписивао нечасне побуде за пропуштање да ово учини".

е) „*Ко према другоме манифестује само недостатак наклоности и у толико малог уважавања*. Мржња не пита за част, па можда баш њу мрзи; неучтивост може неког јако заболети; али ко не поздравља познаника, ко му не понуди столицу, или га не пусти да први изиђе, пориче тиме можда своје образовање, али не туђу част".

Видело се је раније, да *Binding* схвата част искључиво као правну и моралну вредност, и да је то нетачно. Зато је његово набрајање псевдо-увреда одн. клевета неосновано, у колико се у појединим од наведених случајева напада друга која врста части, као н. пр. у случајевима наведеним под б. Ту постоји, не псевдо-увреда одн. клевета, већ права увреда или клевета. Псевдо-увреде одн. клевете биће de lege lata само онда, кад изјава није управљена ни против једне врсте части, које нам законодавац заштићује од увреде и клевете. Тако било би према нашем Казненом Законику *псевдо-клевете*, кад би А казао лицу Б да пати од гонореје, ма да би то могла бити *права увреда*.

§ 10. Врсте увреде и клевете.

§ 1. Проста и јавна увреда и клевета.

У § 210. К. З. се разликују *јавна* и *проста* клевета (опадање), а у § 213. К. З. *јавна* и *проста* увреда. Појам *јавности* клевете дат је у § 210, и то исто важи и за јавност увреде. „Јавно је опадање онда, вели се у § 210. al. 3, ако се то догодило на јавном месту или у јавним скупштинама, или средством печатње, ликова и образа, распрострањавањем или излагањем такових на јавним свима приступним местима". Као што се види, клевета (а то важи и за увреду) је јавна:

1° Кад се је догодила *на јавном месту*. Према једном схватању, заступљеном у француској књижевности и јуриспруденцији, јавно је оно место, *које је сваком приступачно без или са извесним ограничењем* (н. пр. захтевање улазница) као н. пр. кафане, позоришта[1]). Али ово схватање јавности једног места има апсурдне последице, те се не може усвојити. Тако било би при оваком схватању јавне увреде, кад би А у механи шануо на ухо лицу Б нешто за овога увредљиво, или кад би само њих двоје били у механи (кафеција и један гост). Зато је потребно захтевати за јавност места поред приступачности истога свакоме и *могућност, да неком трећем изјава непосредно до знања дође*, и ако се у ствари ово није догодило[2]). Ове ће пак могућности бити онда, кад је изјави био присутан и неко трећи, и кад је она гласно саопштена.

Немачки законодавац (§§ 186 и 187) не употребљава израз „јавно место", већ: „ако је јавно („öffentlich") извршена..." Узима се пак од претежно заступљеног мишљења, да је увреда одн. клевета онда јавно извршена, кад је изјава могла непосредно доћи до знања једном индивидуално неодређеном већем кругу лица без обзира на то, да ли је место изјаве јавно или не[3]). Противност већем, индивидуално неодређеном кругу лица је, вели *Frank*, круг лица, који се одржава личним односима. Неки међутим захтевају, да је изјава *заиста* дошла до знања већем, индивидуално неодређеном кругу лица.

Разлика између нашег и немачког законодавца види се најбоље онда, кад су увреда и клевета садржане у једној отвореној дописној карти. Према нашем Казненом Законику оне нису јавне, док према немачком јесу[4]), пошто он не захтева за јавност увреде и клевете јавност места.

2° Кад се је догодила *у јавној скупштини*. Скупштина је онда јавна, кад је свима приступачна, било без, било са извесним ограничењем, захтевањем н. пр. чланске карте[5]). Равнодушно је за појам јавности скупштине, да ли се она држи на већ по себи јавном месту или не.

3° Кад се је догодила „средством печатње, ликова или образа, распрострањавањем или излагањем таковних на јавним свима приступним местима".

а) „Средством печатње" значи средством *штампаних списа*. На тај начин распрострањавањем и излагањем нештампаних писмена, н. пр. литографисаних састава, не би се могла извршити јавна увреда одн. клевета, што је сасвим необјашњиво. Као што је још *Ценик* приметио, овај апсурд потиче отуда, што је наш законодавац рђаво превео § 152. al. 2. пруског Казненог Законика, у коме се вели „Schrift", т. ј. писмено у опште, било оно штампано или не[6]). Клевета одн. увреда извршене распрострањавањем или излагањем „печатње" спадају наравно под чл. 22. зак. о шт.

„Лик" је превод немачког израза „Abbildung" из § 152. пруског к. з., а „образ" је рђав превод израза „Darstellung" (представљање) из истог §-а. Тако као образ се имају сматрати кинематографски снимци, кипови итд. „Образ", представљање, обухвата и лик, те је било излишно употребити и овај израз[1]).

б) Распрострањавање је свака делатност, којим се и *садржина и супстанција* штампаног писмена, лика итд. *чине приступачним већем кругу лица*[2]). Према томе читање пред публиком писмена итд. не би се могло сматрати као распрострањавање.

Онај круг лица не мора бити индивидуално неодређен и неограничен[3]). Према v. *Liszt*-у међутим треба да се садржина и супстанција у питању учине приступачним *публици*, дакле индивидуално неодређеном и неограниченом кругу лица[4]).

Колики треба да је круг лица, фактичко је питање, т. ј. оно се има решити према конкретним околностима. Но чињење приступачним само *једном* или *неколицини* лица не би било довољно за појам распрострањавања[5]). Неки сматрају ово за довољно[6]). Немачки Reichsgericht усваја ово мишљење, али под условом, да пошиљалац има *намеру*, да се садржина и супстанција учине приступачним већем кругу лица[7]). Ово је очигледно нетачно. Један објективан појам, као што је распрострањавање не може зависити од једног субјективног појма, као што је намера. Сем тога онда се не би могао разликовати почетак распрострањавања од свршетка[8]). И само предавање на пошту било би свршено распрострањавање. Овако узима и *Kohler*[9]).

Ако се супстанција и садржина *поверљиво* учине приступачним, распрострањавање ипак постоји.

в) *Излагање* је свака делатност, којом се *садржина* (а не и *супстанција* као код распрострањавања) чини приступачним већем кругу лица. Тако то би био случај, кад би А ставио у излогу своје радње један лик.

Пруски § 152. (као и немачки §§ 186. и 187.) употребљава поред „излагати" („Ausstellen") и израз „прилепљивати" („Anschlagen"). Ово означава сваку механичку делатност, којом се супстанција штампаног, писмена, лика итд. доводи у везу с једним чврстим предметом као њеним носиоцем, и на тај начин садржина постаје приступачном већем кругу лица[10]). Тако ово би био случај, кад би се средством туткала једно писмено учврстило за извесну таблу. Но излагање у ствари обухвата и прилепљивање, те је нарочито помињање овог израза излишно. Прилепљивање је само једна врста излагања.

---

[1]) Тако *Olshausen* § 41, 3, *Binding* 215.

[2]) Уп. *Frank* § 110. II 2 a.

[3]) Уп. *Frank* § 110. II 2 a, *Olshausen* § 110, 10, *Meyer-Allfeld* 637.

[4]) § 109 II 1.

[5]) Уп. *Frank* § 110. II 2 a, *Olshausen* § 110, 10.

[6]) *Kohler* 274, *Hälschner* 2 193.

[7]) В. *Olshausen* § 110, 10 б.

[8]) В. *Olshausen* § 10, 10 б.

[9]) 274.

[10]) В. *Olshausen* § 110, 12.

[1]) В. *Geltdammer* Materialien § 152.

[2]) Тако *Oppenhof* Kommentar zum preussischem Strafgesetzbuch § 152, 4. В. и *Ценик* 625.

[3]) В. *Frank* § 110. II 1 a.

[4]) В. *Lilienthal* 400.

[5]) Уп. *Oppenhof* § 152, 3.

[6]) 625.

гања, јер оно што је прилепљено, уједно је изложено.

У § 210. al. 2. се вели за излагање, да се оно треба да изврши „на јавним свим приступним местима“. Овај додатак је излишан, јер као што се је из дефиниције излагања видело, ова околност је елеменат појма излагања. Једно писмено, лик, образ је тек онда изложен, кад се налази на каквом јавном месту, т. ј. месту свима приступачном.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(СВРШЕТАК)

С друге стране може бити случајева у којима се виновник ни мало не може окривљивати за незнање противправности своје радње и он с тога мора искључивати казну. Било би непрактично постављати у закону општа правила за разликовање конкретних случајева. С тога ће се практичне потребе најбоље задовољити ако се остави широко поље судском слободном процењивању.

Нетачно је тврдити како свако има могућности да се упозна са публикованим законом, и кад он то не чини крив је. Хипел са свим правилно вели: „Који би то криминалист могао данас тврдити да он зна све одредбе наших казнених закона, и да их се свакога момента може сетити? За цело ни један. А коме није познато да баш судови у многобројним случајевима и поред познавања закона различито мисле о томе: да ли је једна радња кажњива или није? А лаик треба увек да је крив кад закон није знао, или га је рђаво разумео!“ (Vorzsatz 588., пр. 1.)

Исто је тако погрешно тврђење како би закон повлађивао небрижљиве и необразоване кад би се при кажњењу на то обазирао, а не би им уписао у кривицу што се нису постарали да се информишу о правном карактеру наумљене радње. На сваки начин оправдано је тражити да одговорност различита буде према ступњевима образованости. Јер, друштво пре но што некога казни зато што је необразован, мора поставити себи питање: да ли му је оно дало могућности за образовање. При томе маса народа не оријентише се о правном карактеру својих поступака из лексикона законских и правних уџбеника. Она се учи о томе шта је добро, а шта зло; шта је поштено, шта непоштено; шта допуштено, а шта недопуштено у породици, у школи и у животу у посведневном додиру са људима. Законодавац о томе факту мора водити рачуна. Тврђење како сваки може да узме на да чита закон, данас кад је право постало тако компликован комплекс, без мало може да буде шегачење.

Није ништа сретније ни тврђење како се закон мора безусловно примењивати, јер то захтева друштвена безбедност и политичка нужност. Бреша је већ начињена. Зашто они који то мишљење заступају доследно не траже да се казне и умоболни и малолетници? Зашто питају да ли је ко делао умишљено или нехатно, кад се сваком повредом правних добара, па била умишљена или неумишљена, потреса социјални мир?

Ако кривичноправно законодавство и наука желе да се организују на једноме тачноме и ефективноме принципу, принципу индивидуалистичком, онда по коме разлогу треба да буде кажњен један човек који је без икакве своје кривице уверен да врши нешто што му је дозвољено. То нарочито важи за ситније иступе, а специјално за полициске иступе. Зашто казнити странца који би у нашу земљу дошао на један дан па учинио дело у његовој земљи допуштено, а код нас недопуштено?

Суштина кривице лежи у једноме нарочитом психолошком односу виновника према последици, због кога он може да буде прекорен од стране друштва. Долозни виновник ради егоистички, јер лични интерес ставља изнад општег. Свега тога нема код онога који у моменту делања није имао свести о недопуштености своје радње.

Погрешно би било тражити да виновник зна је ли његова радња *кажњива*, већ само је ли *противправна* или *противдужносна*, уопште, недозвољена.

Свест о противправности јесте сазнање виновниково да је његова радња законски забрањена. Кад би закон утврдио свест о противправности радње као обележје умишљаја онда би таква одредба довела у много случајева до безразложног ослобођавања, или, судови би у интересу друштвене безбедности врло лако узимали за доказано да та свест постоји, те би и невини могли страдати. Било би ово најзад неоправдано, јер се маса народа не учи о томе шта је допуштено, а шта забрањено, из законских зборника већ из практичнога живота.

Мерило о карактеру предузете радње не може бити ништа друго до животно искуство виновниково. Средина у којој он живи и развија се, посао којим се бави, сагласно целисходности и владајућем општем интересу, има своје моралне погледе и одређује шта није право, добро, поштено. То што сваки жив и разуман човек слуша, види и зна, наравно зна и извршилац једнога кривичнога дела. Отуда ми закључујемо да је за појам умишљаја нужно да виновник зна да је његово дело *недопуштено, противдужносно*. Ако он то не зна онда, не може бити кажњен, јер не постоји умишљај.

Има случајева у којима је закон свест о противправности радње унео у закон као битно обележје кривичнога дела. То су изузетни, специјални случајеви, које треба строго разликовати од питања које смо овде расправљали. У таквим је случајевима свест о противправности то исто што и сви други стварни моменти који су елементи дела. И на њу се мора простирати сазнање и хотење. Па даље, много пута захтева закон и код извесних стварних елемента, који су такође битни састојци кривичнога дела, да виновник зна њ' ову правну природу, њихова правна својства. За појам крађе нужно је, на пример, да неко украде *туђу* ствар. Тај квалитет ствари јесте правни, квалитет који она добија услед извесних нарочитих социјалних односа међу људима. За овакве случајеве вели Лист: „За појам умишљаја нужно је сазнање свију обележја кривичнога дела. Отуда је нужна и *тачна субсумација чињеница под закон*. Учинилац мора знати да је ствар коју је он украо туђа, да је фалсификовани рукопис исправа, да је радња коју он чини блудничење. Све су то битна обележја злочина која нису само ствар схватања, већ одређују радњи правни карактер. („Lehrbuch 16/17 Aufl. S. 173. Ово тврђење не налази се у српском преводу“).

Хипел налази да је ово тврђење погрешно. Да ли је сазнање правне природе једнога факта постојало или не, опет по околностима из којих ће судија то закључити. За правни би поредак опасно било тражити да виновник супсумира факта под закон. Данас ни најбољи правници не могу да се сложе у томе да ли је једно писмено исправа или не, и шта је у законском смислу исправа а шта блуд. Куд би одвело кад би фалсификатори због незнања, јер је фалсификовано писмено исправа, били ослобођени казне? За ове се случајеве не да поставити никакво генерално правило. Нужно је отуда тачно анализирати законске прописе за специјалне случајеве. (Varsatz 561, 562).

Франк такође не усваја Листово тврђење. Он вели да се правни појмови који су створени у другим областима права у казненом закону потпуније изједначују стварним чињеницама. На пр., речи: цар, брак, својина, потраживање и т. д. Као год што све друге стварне чињенице (ствари) кривично право има готове, израђене, па им само даје своју заштиту, исто тако она добија готове и израђене правне појмове. Но и међу правним појмовима има разлике. Једни су такви да су свакима познати (на пр., шта је туђа ствар, шта је брак, својина, цар, то зна сваки нормалан човек), а други су они који се изводе путем правне дедукције. Они први равнају се стварним чињеницама, ови други не. Отуда је сазнање оних првих нужно за појам умишљаја, а ових других не. Виновник, на пр., не мора знати да је писмено, које је фалсификовао исправа, нити умети да то субсумира под појам исправе. Али оно што он ту мора знати, јесу околности по којима ће судија као правник моћи да закључи да у конкретном случају постоји једна исправа (Strafgesetz. S. 128).

Ово је мишљење правилно.

Б.) Позитивни законици чешће пута сматрају за нужно да у битна обележја појединих кривичних дела поред објективних унесу и једно нарочито субјективно обележје. То субјективно обележје не спада у општи, већ у посебни corpus delicti и вреди само за извесне, законом тачно одређене, деликте. Обично су, као што смо видели, битна обележја кривичних дела стварни моменти, или и правни који се приближују стварнима. Али бива да и један субјективан моменат

буде једно од битних обележја кривичнога дела. То је случај свуда где закон истиче *намеру* као један од посебних corporum delicti.

Треба добро разликовати у таквоме случају намеру од умишљаја. Умишљај је сазнање и хотење свију обележја кривичнога дела; док је намера, која је и сама једно битно обележје, један много ужи појам: она је циљ, непосредни узрок због кога се дела.

Намера, као обележје појединих кривичних дела, унета је у све стране казнене законике. У немачком се у таквим случајевима вели „Absicht“ (намера) — § 242., 263., или „um zu“ (да би) — § 7.. 257., или „zu dem Zweck“ (у циљу) — § 363.

У мотивима за немачки грађански законик вели се: „У сагласности са казненим законом овај предлог назива умишљајем расположење воље управљено на произвођење једне последице; умишљено значи, дакле, то исто што и свесно и вољно. Предлог, пак, говори о *намери*, кад хоће да означи *циљ* који се жели постићи“. Немачки царевински суд сматра намеру као ужи, технички, појам који се не распростире на цело поље умишљаја, већ само на један део. Он намеру сматра као циљ или *крајњи циљ* делања. Она долази међу последице које су се желеле у којима се при радњи тежило. (Hippel, Varsatz 533.). Лист, (Lehrbusch 134.) вели овако: „Намера је престава остварења жељене последице, која је определила вољу; или, то је жељена последица која се остварењем требала да постигне.“ Он не идентификује намеру са мотивом, као што чини Лист.

Но и у немачкоме законику законодавац није био строго консеквентан. Има случајева, где је он под намером разумевао просто умишљај. Француски законик у том погледу стоји још горе. У њему се технички за умишљено делање вели volontairement. Али се поред тога употребљују још и изрази: à dessein (у циљу), avec connaissence (са знањем), sciemmént (знајући), mechamment (злобно), frauduleusement (варалачки, обмањујући). У тим изразима чешће се пута мисли не само на умишљај, већ и на намеру у ужем смислу.

Наш казнени законик показује много више несређености и неразумевања ствари него страни законици, просто с тога што редактори нашега законика нису знали за подвајање умишљаја и намере кад су стране законе преписивали. Разликовање намере и умишљаја није учинила ни наша правна литература, па и у правосуђу као да се довољна јасна подвојеност не чини.

Наш казнени законик је често узео намеру као битно обележје појединих кривичних дела. Начин изражавања законика у овим случајевима није никако подједнак. Час се вели: „ко у намери“, или „ко намерно“, час опет „ко у циљу“, час „ко... да би“ као на пр. § 147., 149., 153., 225. а, 98., 289., 290., 292., 297., 302. а итд. У свима овим случајевима потребна је брижљива оцена смисла који је законодавац дао овој речи. Врло често законодавчева „намера“ значи *побуду* делања, али често она не значи ништа друго до умишљај. Свако опште правило било би, дакле, погрешно. Само се за поједини случај може решити питање да ли се тражи *намера* или *умишљај*. Ако према законском тексту намера значи побуду делања, онда је она једно битно обележје кривичнога дела. На њу се мора распростирати виновникова свест, она мора бити истрагом и на главном претресу утврђена и доказана, па тек онда да се може рећи да је виновник то дело извршио. Ако ли пак у законском смислу „намера“ значи само умишљено, намерно, делање, онда се она нарочито не испитује, већ потпада под општа правила о умишљају.

III. Дефинисање појма нехата зависи од тога како дефинишемо појам умишљаја. Али на овоме је пољу теорија преставе учинила концесије теорији воље. Она је признала да карактеристика нехата није непредвиђање већ нехотење последице.

Отуда је о нехату мало контроверза и легална се дефиниција без икакве опасности да поставити. Раније је речено које елементе она треба да обухвати.

Живко Топаловић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Волео сам Розину много и били смо стално заједно. Једног јутра, кад смо доручковали, учини ми се забринута и упитам је, те ми она после малог устезања призна да је неспокојна због неких ситница, које дугује модискињи и кројачици. Понудио сам јој одмах моје услуге, али их она озбиљно одби, те нисам могао сазнати ни имена ових поверилаца. Други часни људи задовољили би се тим, али ја, прави скитачки витез, нисам имао мира док ми Дивина, собарица, не каза њихове адресе. Из улице Вивијани, где је становала Розина, која се називаше г-ђа Сен-Мишел, отишао сам прво код кројачице у улицу Клери. Када сам казао циљ мога доласка окупише ме љубазностима, као што је и ред у тим случајевима, и показаше ми рачун. Са запрепашћењем сам видео 1200 динара дуга; био сам далеко забасао да би се могао вратити, и, платио сам. Код модискиње исти разговор и исти свршетак, дуг око сто динара. И то би било довољно да расхлади и најодважнијег човека, па ипак то није било последње. После неколико дана, пошто сам исплатио повериоце, одведе ме да јој купим за две хиљаде динара накита, па и на томе се није зауставила. Видео сам да ми се на очи новац измиче и кад сам срачунао нашао сам да сам за два месеца био потрошио скромну суму од скоро четрнаест хиљада динара. Ово ме натера да се о томе размислим, што је Розина одмах приметила. Она погоди одмах да су се моје финансије исцрпле, а жене у овом погледу имају једну моћ која их ретко вара. Није ми хтела одмах показати своју хладноћу, него се само више уздржавала, а кад сам јој са чуђењем приметио она ми одговори љутито да је заузета неким својим стварима. Лепак је био намештен, али ја сам већ био довољно кажњен за мешање у њене ствари, да нисам хтео наићи и уздржим се саветујући је са саучешћем да не губи стрпљење. Она због тога поста још више нерасположена и неколико дана проћоше у пућењу, па најзад прште тиква.

После једне безначајне препирке она ми дрско рече: да не воли више да се препире а коме се не допада не мора је трпети. То она изговори, а ја сам се правио да не чујем, и нови поклони вратише ми за неколико дана њену нежност којом се више нисам требао да варам. Јер, познавајући колико може извући користи из моје заслепљености, она измисли ускоро да треба да плати неку меницу од две хиљаде динара, иначе ће бити ухапшена. Розина у затвору! Ту помисао нисам могао издржати и био сам готов на све кад ми дође у руке једно писмо, које ми отвори очи.

Оно је било од Розининог *пријатеља срца* из Версаја[1]) где се беше склонио. Ова интересантна особа питаше „кад ће бити лутак без пара“, да би ме могао заменити. Писмо сам примио од вратара и потрчим неверници, али она беше изашла Бесан и помаман нисам се могао савладати него уђем у спаваћу собу и станем разбијати порцулане, огледала и друго. Дивина, собарица, која је ишла за мном, паде предамном на колена и стаде молити да престанем са разбијањем које ме може коштати скупо. Погледао сам је, размислио сам и паде ми на памет да она мора бити има право. Нападох је питањима и она, увек пријатна и добра, исприча ми цео живот њене господарке. Згодно је испричати то овде пошто се те ствари у Паризу догађају свакодневно.

Кад ме је Розина нашла, била је већ два месеца без *икога;* видећи да имам, јер сам трошио добро, она смисли да се користи приликом, и њен љубавник, онај чије сам писмо добио у руке, беше пристао да станује у Версају док она не сврши са мојим парама. Даље, за њеногa љубавникa сам хтео великодушно платити меницу, а и рачуни модискиње и кројачице беху тако исто лажни.

Пребацивао сам себи за несмотреност и чудио сам се да нисам раније приметио да ме глоби, а Дивина ми рече да је вратар без сумње њу известио да сам ја писмо добио и да она неће доћи. Ова се претпоставка обистини. Дознав за катастрофу која је спречаваше да ми и последње перо из крила ишчупа, Розина је узела фијакер и отишла у Версај да нађе, зна се кога. Ствари које беше оставила у стану нису вределе двомесечну кирију, коју је дуговала газди, који кад сам пошао наплати ми посуђе и огледало који су били осетили моју прву љутину.

Тако јаким повредама беху начете моје поремећене финансије. Хиљаду четири

[1]) Окружна варош до Париза пр.

стотине динара беше ми свега остало од бароничиних пара. Плашио сам се престонице, која ми је била тако тужна и решим се да одем у Лиљ, где сам познавајући месне прилике пре могао наћи изворе које сам узалудно тражио по Паризу.

Четврта глава.

Као ратно место и као гранично место Лиљ је пружао велике користи свима онима, који су као ја, рачунали да ту нађу корисна познанства било међу војницима гарнизона, било међу људима, који, живећи једном ногом у Француској, а другом у Белгији, нису имали стално боравиште ни у једној од њих. Ја сам на све то рачунао и нисам се преварио. У 13. ловачком пуку упознао сам више официра, а међу њима и поручника Вилдје-а, о коме ћу говорити доцније. Све ове људе знао сам само под ратним именом, како је већ био обичај у ово време узимати их, и они се нису ништа зачуђавали што сам носио име Русо. Обданице сам проводио са њима у кафани или у касарни, али од тога нисам имао никакве вајде, и, најзад сам остао без пара. Међутим један кафански гост, кога су звали Рентје због његовог уредног живота, и који је био врло љубазан наспрам мене и ако је у томе био врло штедљив наспрам других, разговарао је са саучешћем са мном о мојим стварима, па ми предложи да путујем с њим.

Путовати је врло лепо, али само како? Ја нисам више био у добу да могу бити пајац или собар мајмунима и медведима, и без сумње, нико ми то не би ни предложио, па ипак било је потребно знати за шта би ме он употребио, и питао сам га скромно о пословима, које ћу имати да радим. „Ја сам путујући лекар", рече ми овај човек, коме дугачки бакембарди и мрка боја лица даваху неки особити изглед, „лечим тајне болести једним сигурним леком, лечим и стоку. Пре неки дан сам излечио коње у једном ескадрону 13. ловачког пука, од којих је трупни марвени лекар био дигао руке". Охо! рекох у себи, још један вештак, али нисам могао повући се. Уговоримо да сутра отпутујемо и да се у пет сати изјутра нађемо на капији Париза.

Био сам на време на означеном месту. Господин доктор, који ме је чекао, кад виде да ми носач носи торбу, рече ми, да не треба да је носим, јер ћемо се бавити свега три дана и ићи ћемо пешице. Због тога вратим ствари у кафану, а ми пођемо да идемо врло журно, јер ми он рече да имамо да пређемо пет миља пре подне. За први сат стигнемо на један издвојен салаш где мој вођа би примљен оберучке и под именом Карон, што ја нисам знао, јер сам чуо да га увек зову Кристијан. После кратког разговора наш домаћин уђе у собу и отуда изнесе две или три кесе талира по шест динара и растури их по столу. Мој господин узе их испитивати са таквом пажњом да ми се то учини претерано, па онда издвоји сто педесет комада, а толико даде домаћину у другој монети и шест круна више. Нисам разумео ништа од свега овога јер се све ово радило на неком фламанском наречју, од кога ни речи чак нисам чуо добро. Био сам, дакле, врло задивљен и кад изађосмо из имања, Кристијан да би ме одобровољио даде ми три круне, рекав како и ја треба да имам учешћа у добити. Нисам могао уочити одкуда је та добит, па му то рекох. „То је моја тајна", одговори ми он са неким тајанственим изгледом, „ти ћеш то дознати доцније ако будем задовољан тобом. Напоменуо сам му да може бити потпуно сигуран у моје ћутање, јер ја и нисам знао ништа друго до да је само мењао талире за други новац. Он ми одговори да је то спазно, али да треба ћутати због конкуренције. Примио сам то његово објашњење и новац не знајући на шта ће се све то окренути.

За четири дана правили смо сличне измене по разним салашима и сваке сам вечери добијао по две или три круне. Кристијан, кога су називали само Каром, беше врло познат у овом делу Брабанта, али само као лекар, и обично је пре мењања новца заподевао разговор само о болестима људи и стоке. Увидео сам после да су веровали да он може да разбија чини набачене на стоку. Кад смо улазили у село Вервик дознао сам његову тајну ове мађије. „Могу ли рачунати на тебе, рече ми заустављајући се наједанпут". — Без сумње, кажем ја, али је поштено да знам шта хоћете? — „Слушај и гледај..."

Тада он мету у једну торбу четири пакетића, као „прашкови" из апотеке, у којима је био неки прах и рече ми: „видиш ова четири салаша близу један до другога... ти ћеш ући од позади, али пази да те нико не види, довати се штале или јара и проспи у валов прашак из ових пакетића... али, опет ти кажем, пази да те не виде... остало је моја брига". Рекох му како ме могу изненадити у часу кад отварам врата и ухватити, па онда испитивати ме и, одбио сам чисто и јасно, и ако је било у изгледу да зарадим коју круну. Сва речитост Кристијанова не разби моју одлуку. Још му рекох да ћу га оставити одмах ако ми не каже шта је он у ствари, и како то мења новац, јер ми је то било веома сумњиво. Та моја изјава мало га збуни и, као што ће се видети доцније, он помисли да се извуче, поверавајући ми нешто мало од своје тајне.

„Моја земља, рече ми он одговарајући ми на последње питање, управо ја је немам... Моја мати је обешена прошле године у Темишвару и била је члан једне циганске дружине која се врзмала око границе Угарске и Баната, кад сам се ја родио у једноме селу испод Карпата.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Г. Мил. Д. Мајсторовић, полицијски писар, пита:

„Част ми је умолити уредништво да ме изволи преко свог листа известити, ако је могуће у првом наредном броју, постоји ли одлука Касационог Суда о томе, да дела из § 375. а казн. закона не застаревају у року предвиђеном § 396. истог закона, већ да се кривична одговорност оптуженог продужава све дотле, докле он држи туђу земљу, и док не буде исту сам напустио, или док му се иста не отме силом власти?

Ово објашњење веома ми је потребно, и због овог сам дошао у сукоб са чачанским првостепеним судом, који се држи у оцени оваквих дела као и према сваком другом иступу, чија је радња тренутна."

— На ово питање одговарамо:

Случајеви из § 375. а кр. закона, нити су *продужено*, нити *трајно* кажњиво дело, јер се, као што је познато, за појам *продуженог* кажњивог дела тражи: да има више једновремених свршених радња, дотле некажњених, које имају једну основицу и потичу из једне намере, а све скупа чине целину једног кажњивог дела, ма да свака од њих иначе даје свршени појам учињеног кажњивог дела, а за појам, пак, *трајног* кажњивог дела тражи се непрекидно остварење обележја кривичног дела.

Свега тога, наравно, нема код самовлашћа из § 375 а. кр. закона, јер је ту само једно кажњиво дело, које је завршено онога тренутка, кад је заузеће учињено.

Она околност, што заузеће остаје непрекидно у државини захватача, не може да мења његов облик и начин извршења, јер би, иначе, стајући на то гледиште, морали признати да је и свака крађа трајно дело, пошто је предмет покрађе у рукама крадљивца све до проналаска, а такво се, међутим, схватање никако не би смело примити као тачно, кад оскудевају елементи који условљавају *продужено* и *трајно* кривично дело.

Такво схватање за значај § 375. а. кр. закона, искључује, у осталом, и сам текст ове законске одредбе, јер она баш, у своме трећем ставу, претпоставља *могућност застарелости кривице док је заузето имање још у рукама захватача*, и прописује правила, по којима ће се имање оставити у државини захватачу или тужиоцу, и што са заузећем изједначава и кривице, које су по превасходству једноставна кривична дела, као што је н. пр. преоравање њиве, прекопавање ливада итд.

Свега тога, наравно, не би могло бити у овој законској одредби, кад би се ово дело сматрало као *трајно* или *продужено* кажњиво дело, јер би тада претходило одузимање имања, па тек онда регулисавала кривична одговорност.

У осталом, нема разлога да се и кривицама ове врсте учини она повластица, која је учињена трајном и продуженом кривичном делу у погледу застарелости, јер је сопственик заузетог имања увек у положају да поднесе тужбу против захватача, чим овај заузме земљиште и загради га, или постави потке и друге белеге, као знаке присвајања.

На против, за трајно лишење слободе или поткрадање, тужба се може подићи тек онда, кад се дотично лице добави слободе, или поткрадани сазна за само дело.

Кад, дакле кривице из § 375. а кр. закона ни по природи својој ни по начину извршења немају ни један од елемената који се траже за трајно и продужено кривично дело (§ § 70. и 75 кр. закона) онда и застарелост њихова почиње тећи од дана кад је захватање први пут учињено.

Касациони Суд у погледу ових кривица није доносио своју начелну одлуку.

Према овоме, гледиште чачанског суда на ове кривце правилно је.

II.

Суд општине ресничке актом својим Бр. 656, пита:

„У Члану 101. поменутог закона, стоји: председник општине, потпредседник и кметови, бирају се на три године, а по истеку тога рока одређује се нов избор.

Ну у прелазном наређењу, у чл. 181 в. став последњи, стоји: Изабрани на овим општим изборима: председници, подпредседници, кметови и одборници, увешће се у дужност чим њихов избор снажан постане а избор ће им важити за период 1910—1912 године. Тога дана председници, кметови и одборници, заменици-одборници које овај закон када ступи у живот затече разрешиће се од дужности.

Моли се уредништво за објашнење: да ли повлака између 1910 и 1911 те године стоји „до“ или „и“, дакле да ли ће избор бити 1912, у прву недељу пред Ваведење, или у 1913-тој години?“

— На ово питање одговарамо:

Према члановима: 77. 101. 102. и 122. закона о општинама, одборници, председници, потпредседници и кметови бирају се на три године, односно толико остају на својим положајима по дану избора.

Према томе и наређења чл. 174. и она из чл. 181 *в.* поменута закона, никако не могу говорити о календарским годинама него о периодским.

На тај начин, садашњим часницима изабраним у овој години, траје мандат до краја 1912 године а први општи избори имају бити у прву недељу по Св. Сави 1913 године.

Ако би се значај чл. 174. и 181 *в.* схватио друкчије, онда изборни период не би трајао три него само две године, а то би било противно јасним наређењима чл. 77. 101. 102 и 122 поменутог закона.

III

Суд општине костајничке, актом својим Бр. 791, пита:

„Првостепени суд, полициска власт и остале власти, траже од општинских судова, званичним путем, крштенице — изводе рођених и изводе умрлих за поједина лица, а највише то чине старатељске судије ради образовања маса. — Суд овај, кад добије акт таквог тражења, шаље акт дотичном свештенику да пошље тражене изводе; а свештеник кад добије наређење, он то уради и изводе шаље, али на исте не лепи никакве таксе, пошто се то тражи званичним путем од виших власти.

Како свештеници траже награду за издате изводе, то се моли уредништво за што скорије објашњење по овоме:

Да ли треба на ове изводе лепити таксу, и од кога треба иста да се наплати, т. ј. од задруге за тражено лице, или за масу од стараоца када се тражи званичним актом; и

Да ли свештеници имају право на ма какву награду кад ове изводе попуњавају, кад се ово тражи званичним путем?

— На ово питање одговарамо:

По члану 5. тачке 7. закона о уређењу свештеничког стања, свештеници немају право на награду за издавање извода из књига: рођених, венчаних и умрлих, кад ове изводе, или извештаје о томе, траже. власти по званичној дужности.

На те изводе свештеници нису дужни да лепе никакву таксу, јер ако је ова, према природи посла, потребна, о томе ће водити бригу власти, које су изводе и захтевале.

За све изводе, које свештеници издају на захтев приватних, они имају право на награду по чл. 8. тачке 19. поменутог закона — 1 динар од извода, ако није случајно нарочитим законом ово право одузето, као што је н. пр. чл. 27. г. закона о општинама и другим.

IV

Деловођа општине житно-поточке. пита:

„По § 74. кривич. закона става 4. свако друго злочинство застариће кад му прође десет година. Ставом пак последњим поменутог § 74. каже се: преступљења за која закон доноси затвор до године дана, или новчану казну до 300 талира, застаревају за 3 године. Сва друга преступљења застаревају за 5 — пет — година.

У глави 14. крив. зак. § 147. и 148. предвиђена је казна због лажних исправа.

Кад се изда уверење сходно чл. 156. зак. о монополу дувана, у вези § 471. грађ. суд. пост. па се утврди да је таково уверење лажно издато, за колико година оваква кривица застарева т. ј. за које време.

Молим уредништво да ми објасни“.

— На ово питање одговарамо:

Издавање лажних исправа од стране државних чиновника и општинских часника, у њиховој службеној дужности, не казни се по § 147. и 148. кривичног закона, него по § 111. у вези са § 132. истога закона.

Како дела из § 111. доносе робију до десет година, то би она, према четвртом ставу § 74. кр. закона, застаревала за десет година.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

За расходовање непокупљеног општинског приреза није надлежан општински збор у смислу тач. 3. чл. 33. закона о општинама, већ се ово, по утврђеној немогућности наплате, врши на начин, прописан законом о непосредном порезу.

Збор општине р..... на дан 6. марта 1911 године донео је одлуку, да се расходује 627·74 дин. непокупљеног општинског приреза код 95 лица, означених у списку, због немаштине.

Надзорна власт решењем од 10 марта 1911 године № 3251, задржала је од извршења ову одлуку из ових разлога:

1., што ово отуђење није онакво какво се спомиње у тач. 3. чл. 33. закона о општинама, јер се тамо предвиђа отуђење преко 1000 дин., а овде је испод те суме;

2., што по чл. 122. закона о непосредном порезу, питање о погрешном задужењу лица порезом и прирезом, покреће сама пореска власт, те се из тога даје извести, да се тако исто мора поступити и са општинским прирезом;

3., што по чл. 123 истог закона, кад се утврди пуноважна немогућност наплате, треба чинити предлог за расходовање, а аналого томе, тако исто мора се поступити и кад је у питању немогућност наплате општинског приреза.

У списку за расходовање оба ова случаја постоје, и ако пореско одељење није само по овим законским прописима поступило, онда је то требао општински суд да учини за свако лице посебице, а у толико пре, што је и одлуком Главне Контроле од 3. маја 1907 године № 16507, објашњено како се има поступити за расходовање оваквих сума.

Министар Унутрашњих Дела нашао је, да је посматрање надзорне власти правилно, па је на основу чл. 152. закона о општинама, доставио Државном Савету сва акта овог предмета с молбом да по истоме донесе своју одлуку.

Трећи одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. С тога је на основу чл. 152. закона о општинама решио, да се решење одобри.

Одлука од 30 марта 1911 год. № 3194.

Један случај поништаја избора кмета с тога, што је члан бирачког одбора био општински одборник, који није положио заклетву на звање општ. одборника.

Радосав Д., из М...., жалио се Државном Савету противу избора кмета села М....., који је извршен 27. фебруара 1911 год., због ових неправилности:

1., што општински суд није објавио грађанству, да је Државни Савет поништио ранији избор, нити је збор сазван у законом року, као што то захтева чл. 170 зак. о општинама;

2., што је овоме збору требао да заседава стари бирачки одбор, који је био на првом избору;

3., што је за члана бирачког одбора изабран Милан Н. М., општински одбор-

ник, који на тај положај још није био положио заклетву;

4., што збор није на време објављен, нити је одлука одборска о сазиву збора достављена надзорној власти у смислу чл. 85. закона о општинама; и

5., што се бирачки одбор није састао у одређено време.

Трећи одсек Државног Савета, по расмотрењу односних акта и оцени жалбених навода, нашао је, да овај избор не може остати у снази с тога, што је чињеним извиђајем утврђено, да је у бирачком одбору заседавао као члан Милан Н. М., који није положио заклетву на звање општинског одборника, а то није могло бити према пропису чл. 78. закона о општинама.

С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се избор поништи.

Одлука од 6. априла 1911. год. № 3493.

Јос. К. Ст.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕН ЛЕШ

24. прошлог месеца, Сава је избацила код Београда један непознати леш, чију слику износимо. Леш је мушки, стар 40—45 година, добро развијен, у скоро распаднутом стању.

Од одела на лешу је нађено: антерија од босанске ћитајке, чакшире босанске од црног сатина и чарапе беле вунене, без обуће. Ноге

су му нађене везане конопцем, те је вероватна претпоставка да је убијен па у воду бачен.

Моле се сви они, који би ма шта знали о нестанку овог лица, да то јаве својој власти или кварту савамалском с позивом на акт Бр. 3389.

ПОТЕРЕ

Стојан Ж. Стојковић, из М. Лаола, осумњичен је за извршано разбојништво, али се налази у бегству.

Он је стар 30 година, средњег раста, очију смеђих, косе риђе, по образу бубуљичав,

Депеша ноћелника среза хомољског Бр. 4014.

Обрад Николић, притвореник начелника среза грочанског, чију слику доносимо, ноћу између 22—23. прошлог месеца провалио је апсану на затим побегао.

Он је родом из Бегаљице, стар 27. год., средњег раста, сувоњав, очију затворено зе-

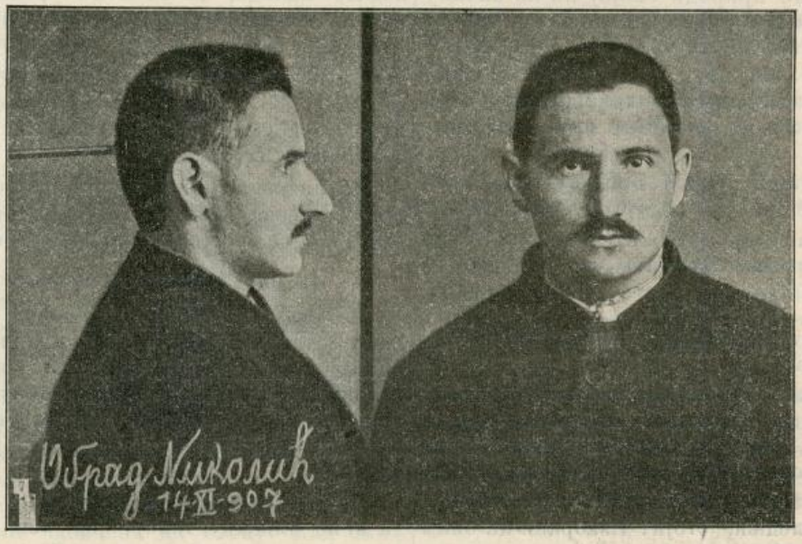

лених, малих танких бркова, обријан. Од одела на себи је имао: блузу од плаве чоје, чакшире од сукна, на глави шајкачу и на ногама опанке.

Депеша начелника среза грочанског Бр. 5465.

Милош Никодијевић. из Шетоње, извршио је крађу свиња па затим побегао.

Он је стар 52 године, висок, просед, обријан.

Депеша начелника среза ресавског. Бр. 8056.

Анђелија Јанковић, служавка овдашња, извршила је крађу Лели Керковој, благајници у биоскопу Браће Савића, и однела јој следеће ствари: једну црну свилену хаљину са чипкама, једну свилену белу блузу и један женски прсник.

Анђелија је родом из В Плане, стара 25 година, раста средњег, црномањаста, од одела на себи је имала: блузу и сукњу «пепито».

Акт кварта палилулског Бр, 2947.

Милосав Станковић, из Трњана у срезу пожаревачком, одговара за крађу, али се налази у бегству.

Он је стар 25 година, висок, плав, бркова риђих, обријан.

Акт начелника среза јасеничког округа крагујевачког. Бр. 9107.

Милић Митровић, земљоделац из Бошњановића, у срезу колубарском округа ваљевског, потребан је првостепеном ваљевском суду ради извршења пресуде Бр. 16011.

Он је стар 60 година.

Милана Цековића, пиљара из Обреновца, тражи начелник среза посавског округа ваљевског, ради извршења пресуде Бр. 1977.

Он је стар 34 године, црномањаст, бркова смеђих дугачких у оделу грађанском.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелства округа пожаревачког налазе се у притвору **Драгутин Поповић**, зв. «Попче» и **Велимир-Милан Бабић**, зв. «Гиша» коцкари. Ако су учинили какво казнимо дело треба одмах јавити начелству с позивом на Бр. 5809.

Светозар Јовановић, Циганин, из Липовца, на преварам начин узео је једну кобилу Милану Павловићу, из Пиромана, па затим побегао. Он је стар 35 година, са сребрном минђушом у ушима.

Кобила је матора 7 година, алатаста, у обе задње ноге путаста, са жигом «А».

Депеша начелника среза посавског округа ваљевског Бр. 6109.

Непознати лопови са имања Савке Пиљке, овд. удове, украли су следећи алат: једну тестеру, једну чакљу, два чекића за тесање камена, један кесер, два «васер-вака» (мера за равнање површине) и једну талијанску мистрију.

Акт кварта врачарског Бр. 3842.

Катарини Николић, домаћици у кафани «Здрављак», непознати лопов, из отворене собе, украо је једно сандуче — касу — у коме је било 250 динара у разној монети и један женски опасач са шнолом од сребра.

Акт кварта теразијског Бр. 3606.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић**.

БРОЈ 18. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 8. МАЈА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Јован Леовац, начелник прве класе среза ариљског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 29. априла 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за начелника друге класе среза ариљског Светислава Ђ. Јелчића, секретара начелства исте класе у пензији.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 29. априла 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за секундарног лекара. болнице за душевне болести, Др. Драгољуба Н. Милошевића, лекара среза црногорског.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за лекара среза темнићског, Др. Живка Михајловића, среског лекара у оставци, по молби;

за лекара ср. белопаланачког. Др. Душана Радовића, свршеног доктора целокупног лекарства, по молби; и

за лекара среза љубићског, Др. Милутина Ранковића, свршеног доктора целокупног лекарства и бившег државног питомца.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 15. априла 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за полицијског писара прве класе среза јабланичког Ђорђа Пеливановића, полицијског писара исте класе среза сврљишког, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза ариљског Милана Ж. Цветковића, полицијског писара исте класе среза ваљевског, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа нишког, Милорада Илића, полицијског писара исте класе начелства округа подринског, по молби;

за полицијског писара треће класе начелства округа подринског Живојина Радовића, полицијског писара исте класе среза јабланичког, по молби;

за полицијског писара треће класе среза ваљевског Милорада Качаревића, полицијског писара исте класе начелства округа ваљевског, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза орашког Владимира П. Костића, полицијског писара исте класе среза деспотовачког, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда Војислава Јов. Јовановића, апсолвираног правника;

за полицијског писара треће класе начелства округа ваљевског Војислава П. Максимовића, апсолвираног правника;

за полицијског писара треће класе среза сврљишког Богдана Ј. Милетића, практиканта среза зајечарског; и

за полицијског пцсара треће класе среза деспотовачког Светислава Обрадовића, практиканта среза нишког.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 29. априла 1911. год., у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

§ 11. Увреда и клевета владаоца (величанства).

У § 91. *б* al. 1. к. з. говори се о увреди и клевети *домаћег* владаоца. „Ко речма, печатаним или непечатаним, писменим саставом, ликовима или ма каквим изображењима или знацима увреди владајућег краља (увреда), или иначе ма што предузима или говори, из чега се мрзост на њега породити или чиме се он подсмеху или презрењу изложити може (клевета), да се казни затвором од једне године до пет година“.

Увреда и клевета владаоца, као што се види из цитираног законског текста, не разликују се *по својој суштини* од увреде и клевете у опште. Према томе оне су само једна нарочита врста увреде и клевете, а не delictum sui generis као у римском праву, где су спадале под т. зв. *crimen majestatis* [1]).

Разлика између увреде и клевете владаоца и увреде и клевете у опште лежи пре свега у *објекту* њиховом: част владаочева је *квантитативно* различна од части поданика. Поштовање његове части захтева на име *непосредно* општи интерес, и зато је повреда исте кривично дело, о коме се у интересу систематике говори међу кривичним делима, која су *непосредно* управљена против општег интереса (наш законодавац у гл. IX „О злочинствима и преступљењима противу отечества, владатеља и Устава“), а не у истом одељку, у коме је реч о увреди и клевети у опште (гл. XXII нашег к. з.).

Даље према нашем к. з. разлика између *увреде* владаоца и увреде у опште лежи у томе, што се увреда владаоца не може „*делом*“ извршити, већ само „речма

[1]) B. *Binding* 1 166.

печатаним или непечатаним, писменим саставом, ликовима или ма каквим изображењима или знацима". Свака делатност пак, управљена против владаоца, спада под § 91. *а* к. з.

Клевета владаоца сама за себе се разликује од клевете у опште према нашем к. з. у погледу *обима* заштите части. Пре свега не захтева се изношење и проношење *дела*, већ *чињенице у опште*. Вели се на име „*ма што* предузима или говори", те на тај начин клевета владаоца може постојати и онда, кад не може бити ни говора о клевети поданика. За тим клевета владаоца постоји не само онда, кад се навођењем може[1]) изазвати мржња или презрење, већ и кад се тиме може изложити *подсмеху*. На тај начин није од клевете заштићена само морална част владаочева, већ и друге врсте части, *у колико* га напад на исте може изложити подсмеху. Кад га пак овај напад може изложити подсмеху, фактичко је питање.

Некад се је у теорији част владаочева разликовала у његову *личну* част, т. ј. част, која му припада као приватном човеку, и *владалачку* част, т. ј. част, која му припада као владаоцу. Напад на прву називао се је *crimen laesae majestatis*, а на другу *crimen laesae venerationis*[2]). Но ова је разлика неизводљива, јер majestas ossibus inhaeret: Сваки напад на владаоца као приватног човека је посредно напад на њега као владаоца[3]).

Увреда и клевета владаоца могу се односити на његове уставне владалачке актове или на његов приватан живот. У првом случају може бити увреде и клевете *владаоца*, и ако овај или онај министар носи одговорност за акт у питању[4]).

Равнодушно је, да ли се садржина изјаве или саопштавања односи на једну радњу владаочеву, коју је он извршио пре ступања на престо или после. Довољно је за увреду и клевету, да су изјава омаловажавања и изношење одн. проношење учињени у време, кад је он владалац[5]).

Владалац не мора бити изрично именован. Као и у опште код увреде, довољно је, да се може познати, да су изјава и саопштавање против њега управљени[6]).

Пропуштање *страхопоштовања* не може се ни овде сматрати као увреда[7]). Тако није увреда владаоца пропуштање викања „живео" или седење при овом узвику. То важи чак и онда, кад би ово пропустило учинити лице, које је правно обвезно на ове радње[8]).

[1]) У § 91. б се вели „може изложити", а не „излаже" као у § 210, те је на тај начин избегнута грешка учињена у овом §-у, т. ј. избегнуто је изражавање, према коме изгледа, као да је клевета кривично дело повреде, а не угрожавања.

[2]) Ову разлику усваја *Binding* 167.

[3]) Уп. *Olshausen* § 95. 4 а, *v. Liszt* § 168, Пр. 1.

[4]) Уп. *v. Liszt* § 168 I 2, *Olshausen* § 95, 4 c., *Frank* § 95. I.

[5]) Уп. *v. Liszt* § 168 I 2, *Olshausen* § 95, 4 б.

[6]) Уп. *Frank* § 95. I.

[7]) Уп. *v. Liszt* § 168. I 2, *Frank* § 95 I.

[8]) Прот. *v. Liszt* и *Frank* loc. cit.

За увреду и клевету умрлог владаоца, не постоји специјална одредба, те за исту важи § 215. *а* к. з. Но увреда умрлог владаоца могла би бити посредна увреда данашњег владаоца, као што се је раније већ видело. Тако било би увреде за садашњег владаоца, кад би ко тврдио о пореклу умрлог владаоца, нешто неистинито, што може и данашњег владаоца изложити подсмеху или презрењу[1]).

За увреду и клевету владаоца нанете путем штампе важи чл. 22., у коме је реч у опште о увреди и клевети. Само се у чл. 23. друкчије казне прописују.

Све што је у § 91. *б* al. 1. к. з. речено о увреди и клевети владаоца важи према al. 2. овог §-а и за онога „ко то исто учини спрам Краљице, Престолонаследника, (или) Родитеља Краљевих, оба или спрам појединог, и у опште на спрам предака и потомака владајућег Краља у правој линији", а према al. 3. овог §-а и за случај, „ако је то учињено спрам намесника краљевског достојанства, свију или спрам појединог од њих". Под претцима и потомцима имају се наравно разумети само живи. Закон о штампи не помиње претке у чл. 23., већ само чланове његовог дома.

§ III. **Увреда и клевета из § 104. к. з.**

У § 104. говори се о једној врсти увреде и клевете, која је управљена *непосредно* против општих интереса. Зато је иста издвојена из обичне увреде и клевета и стављена у гл. X „О злочинствима и преступљењима противу закона, власти и јавног поретка".

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића

члана Касационог Суда

1. О крађи стоке и земљод. алата.

По § 223. *а*) к. зак. свака крађа, учињена на опасан начин, у зградама, у којима људи не живе, казни се половином оне казне, коју би кривац заслужио по § 223. к. зак. да је крађу учинио у зградама, које су тамо именоване. Изузима се од тога само крађа стоке и земљоделског алата у вредности преко 200 гроша чаршијских.

Дешава се да судови погрешно тумаче ово законско наређење, узимајући да под њега не долазе и крађе стоке и земљоделског алата испод 200 гр. чар., већ да оне спадају под пропис § 221. *а*) к. зак. као општи пропис за крађу стоке и земљоделских алата, у вредности већој од 100 гр. а мањој од 200 гроша чаршијских.

Ово је очевидно погрешно, јер се према тексту законског наређења § 223. *а*) казн. зак. искључује крађа ових објеката само онда, кад је њихова вредност већа од 200 гр. чар., а иначе и ове крађе спадају под исто наређење.

Разлика између овога наређења (§ 223 *а*) и наређења из § 223 *б*) к. зак. у томе је: што се по § 223. *б*) к. зак. казни крађа ових објеката, ма где они били. Овом незгодном стилизацијом хтело се рећи да ће се по овом пропису казнити проста крађа ових објеката и крађа њихова учињена под околностима из § 223. *а*) к. зак. но не и опасна крађа ових објеката, учињена из просторија у којима људи живе, јер таква крађа долази под § 223. к. зак., као општи пропис за крађу, без обзира на вредност и врсту украђеног објекта.

(О овоме види и одлуку II одељења Касац. Суда од 4. IX 1907. г. № 9158).

И тако излази:

1. Проста крађа стоке и земљоделског алата у вредности преко 100 гр. чар. а мање од 200 гр. чар. — казни се по § 221. *а*) к. зак.

2, Крађа стоке и земљоделског алата, у овој истој вредности, учињена под околностима из § 223. *а*) к. зак. — казни се по томе пропису.

3. Крађа истих објеката, у вредности преко 200 гр. чар. казни се по § 223. *б*) онда: а) кад је учињена на прост начин или б) кад је учињена на опасан начин, у просторијама у којима људи не живе.

4. Крађа ових објеката, учињена под околностима из § 223. к. зак., без обзира на вредност украђених објеката, долази увек под пропис § 223. к. зак., као општи пропис за опасну крађу ствари, из тамо означених просторија, без обзира на вредност и врсту објеката.

2. О надлежности поротнога суда за суђење поништаја туђих ствари.

Извесна лица оптужена су за то, што су се договорила и туђу стоку уништила. Дело је оквалификовано као злочин из § 293. к. зак. Првостепени суд стави оптужене под суд за поменуто дело, па их за тим својом пресудом за исто дело и осуди. Ну Апелациони Суд, кад му је тај предмет послат на пресуђење, огласи пресуду првостепеног суда за ништавну, са разлога, што то дело, како вели Апелациони Суд, долази у надлежност поротнога суда. Како по кривичном поступку првостепени суд у оваквим случајевима, нема право на противразлоге, он је морао оптужене ставити под поротни суд.

Ово судско решење оснажи и Касациони Суд [I одел. 9. VI 1909. г. № 6997].

Ово је решење погрешно. Према чл. 12. т. 4. зак. о пороти, порототни судови надлежни су да суде само поништаје ствари из §§ 289. и 291. к. зак. али не и квалификовани поништај из § 293. к. зак.

Да ли је ово добро или није? Очевидно да није добро, јер нема никаквог разлога да се теже дело, квалификовани злочин из § 293. к. зак., изузме из суђења поротнога суда, а блажији случајеви да тамо долазе. Ну, суд није овлашћен да чини интерпретацију онога закона, који је сасвим јасан и одређен, он има једино дужност да га примени потпуно онако како он гласи, јер суд нема

[1]) Тако немачки Reichsgericht (*28* 171).

права да корегира законе. [У смислу овога нашег разумевања види и одлуку опште седнице Касационог Суда од 29. XI 1910. под № 12758].

3. О разумевању § 23. казн. законика.

Оптужени је био под судом и у притвору. Првом пресудом првостепеног суда оптужени је ослобођен од казне из недостатка довољних доказа, али је остао и даље у судском притвору, према наређењу § 256. крив. суд. пост., пошто је био под судом за злочинно дело. Ову судску пресуду поништи Касациони Суд и по тим примедбама првостепени суд донесе другу пресуду, којом оптужене осуди на казну. У овој пресуди, суд, позивајући се на § 23. казн. зак. изрече: да ће се оптуженоме казна, на коју је осуђен, рачунати од дана кад је изречена та друга пресуда, не водећи никаквог рачуна о томе, што је оптужени и по изреченој првој пресуди био задржан у притвору.

Ову пресуду поништио је Касациони Суд. [одељење, 1/VIII-1907-№ 8199].

Побуда за овакву олуку у томе је: што оптужени није био осуђен првом пресудом, а, вели по § 23 к. зак. почетак робије итд. рачуна се од дана прве пресуде, ако је осуђени у притвору. Па како је оптужени осуђен тек овом другом пресудом, онда му се и казна има рачунати тек од дана те пресуде.

Лако је увидити да је овако схватање погрешно. У § 23 к. зак. законодавац је поставио опште правило, по коме се има рачунати почетак издржавања казне лишења слободе за осуђена лица. То правило гласи; а) ако су таква лица за време судске истраге била у притвору, казна се почиње рачунати од дана прве пресуде; б) ако су била у слободи, од дана кад буду лишена слободе. Нигде није у законику казано, нити логика ствари упућује на то. да је оптужени требао баш том првом пресудом да буде и осуђен, — то није битно, — главно је овде то: да је оптужени у то време био лишен слободе. Зар та околност, што је први суд погрешио, па оптуженога првом пресудом није осудио, већ ослободио из недостатка доказа, треба да иде на штету оптуженога, и ако је он после овако изречене пресуде остао и даље у притвору. Нити је то законодавац хтео, нити за то има ма каквих разлога. У смислу нашега разлагања стоји и одлука Опште Седнице Касационога Суда од 12-VIII-05-№ 6775. (види Архив за правне и друштв. науке књ. IX св. 5 и 6 1910 г.).

4. Стоји ли покушај или свршено дело краће.

а) Лопов је ушао у амбар приватног тужиоца и у свој џак, који је са собом донео, насуо његово жито, али пре него што је тај џак однео, примећен је и спречен, те је тако џак са житом остао не однет.

Првостепени Суд узео је да овде стоји покушај краће, па је за исти оптуженога својом пресудом и осудио. Ту пресуду оснажио је у Касациони Суд. (I одељење 17-VIII-1909 № 8446).

б.) Оптужени је ушао у качару оштећенога и из једног његовог бурета оточио у своје буренце 8 кила ракије, но како је приметио да га је оштећени опазио, он је ракију оставио и пред тужиоца изишао, без да је буренце с ракијом изнео.

Првостепени Суд у својој пресуди нашао је да у радњи оптуженога стоји дело из § 223 у в с. § 41 и 44 казн. зак., јер оптужени украдену ракију није узео у своју државину, већ је она остала код тужиоца. [Пресуда прв. суда за окр. беогр. од 3-IX-1910 г. № 31041].

Ову пресуду поништио је Касациони Суд примедбама свога I одељења од 28 IX-1910 г. № 10791, са ових разлога:

„За појам свршеног дела краће није од утицаја та околност, да ли је узета ствар и однета.

По § 220 кр. зак. узети једну ствар из туђег притежања, не значи да ствар мора бити и однета, као што суд погрешно налази; довољно је да ствар пређе у притежање — државину крадљивчеву, а отакањем тужиочеве ракије у своје буренце, оптужени је узео ракију из притежања тужиочевог и дошао до њене државине, начином који § 199 кр. зак. предвиђа за стицање државине код покретних ствари.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

О ИЗВРШЕЊУ КАЗНЕ.

Међу осудама које изричу казнени судови има их две категорије: оне које морају бити *материјално извршене* да би произвеле своје сопствено дејство; такве су осуде на *телесне* казне, на казне *лишења* или *ограничења слободе;* на *новчане казне, реституције* и *накнаде штете;* и осуде које производе своја дејства *ипсоиуре* чим је пресуда која их изриче добила важност извршне пресуде: такве су осуде на *неспособности* и *губитке права.* За прве је осуда само основ извршења; за друге, осуда је потпуно извршење[1]).

Извесна *општа правила* важе за извршење казни.

I. Никаква казна не може бити примењена, нити се може извршити осим на основу *извршне* пресуде или решења, која произилази од надлежног суда у моменту кад је кривац осуђен. Решење или пресуда мора да је постало извршно по истеку рокова који су одобрени за жалбу или пошто су исцрпљена сва рекурсна средства.

Ово је основни принцип који мора бити примењен сваки пут, осим ако закон не чини изузетак. Такав изузетак у нашем кривичном законодавству предвиђају за иступна дела § § 15. и 16. полиц. уредбе по којима: „осуде полицискиx „и општинских власти по званичној дуж„ности над скитницама, крадљивцима, и „слугама, као и осуде за она дела којима „је казна до 5 дана затвора или 50 ди„нара, и за дела из §§. 326. 327, 328. 332. „339. 344. тач. 3. 357. тач. 1. 356. 363. „369. 372. 375. 382. 391 *а.* 291. *б.* 395. „крив. законика могу се извршити над „осуђенима одмах, а њима остаје право „на жалбу првостепеном суду, но, у свима „овим случајевима извршења пресуде, „изузев осуда према скитницама, крадљивцима и слугама, власт мора примити „понуђену замену затвора новцем". Исто „тако, по § 256. кр. пост.: „у оним слу„чајевима, где би тужени коначном пре„судом оглашен био за невина, или да „није крив. (чл. 39. зак. о пороти), или „би према § 250. кр. пост. био ослобођен „испод суђења, или у случају преступа „био пуштен из недостатка довољних „доказа (§ 242.) суд ће таквог ако се у „притвору налази, пустити одмах у сло„боду, не чекајући да иста пресуда по„стане извршна. Тако исто одмах се из„вршује и решење изречено на основу „§ 162. кр. пост".

II. Право извршења казнене осуде не припада јуридикцији која је донела одлуку, већ државном тужиоцу[1]). Само он може да пропише *начин, моменат* и *мере* извршења казни сообразно законским одредбама и пресуди о осуди. (Франц. законик о крив. поступку, чл. 165. 197 376).

По нашем кривичном поступку то право припада полицијској власти: „сваку „пресуду којом се ко осуђује чим постане „извршна суд ће по правилу одмах по„слати полицијској власти на извршење". — § 286. кр. пост.

III. Али државни тужилац који даје на извршење одлуке које су донесене на његов захтев, као што парничар даје пресуду којом је добио спор, није овлашћен, као и сваки обичан парничар, да решава извесна питања која је покренуо осуђени а тичу се овог извршења. Ако осуђени тврди да одлука која се према њему примењује није сообразна било законским прописима, било одредбама пресуде о осуди, питање добија *спорни* карактер и његова ситуација треба да припадне судовима. Али којим судовима? То питање није регулисано у кривичном предмету никаквом прецизном одредбом[2]).

Наш кривични поступак не предвиђа ово питање и за то и не даје никакву солуцију о њему. У § 281. кр. пост. предвиђа се само случај кад се догоди случај очевидне погрешке у писању у извршној пресуди и ставља у дужност полицијској власти кад примети такву погрешку, да задржи извршење пресуде или решења и да се обрати с питањем дотичном првостепеном суду. Али осим овога случаја: т.ј. очевидне погрешке у писању извршне пресуде, друго какво питање које се тиче извршења осуде није предвиђено ни регулисано.

У нашој ранијој судској пракси ми смо забележили један случај[3]) у коме је било покренуто ово питање о извршењу осуде на казну затвора над једним ли-

[1]) *Garraud.* — Traité théorique et pratique du droit pénal français. t. II. Стр. 301.

[1]) *Garraud.*

[2]) Исти.

[3]) „Правник" за 1892 год.

цем које је било осуђено на затвор од шест месеци, али чије је извршење дошло у питање и постало спорно за то: што је то исто лице пошто је већ почело издржавати ову осуду, било стављено под суд и у притвор за друго дело услед чега извршење осуде буде прекинуто и у судском притвору за ово друго дело овај осуђени проведе *више од шест месеци,* но, на претресу буде ослобођен за ово друго дело. Кад је овај осуђени, пошто је ослобођен за ово друго дело за које је провео више од шест месеци у судском притвору, био спроведен полицијској власти на извршење осуде од шест месеци затвора, коју је био почео издржавати пре стављања под суд и у притвор за ово друго дело, наступило је спорно питање: треба ли и може ли се над њим извршити ова осуда од шест месеци затвора коју је почео био издржавати, кад је он провео у притвору за ово друго дело за које је ослобођен, онолико колико је био осуђен извршном пресудом за прво дело.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Милош М. Станојевић.
СУДИЈА

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

НОВИ ПРИЛОШЦИ ИСТОРИЈИ БЕОГРАДСКЕ ПОЛИЦИЈЕ

САОПШТИО **А.**

I

Шта значи добошање!

Има у Државној Архиви једно занимљиво писмо, које је Управник Београда, Петар Марковић, 10. маја 1830. писао Кнезу Милошу.

У томе се писму Кнезу казује како се у Београдској Полицији свакога дана налази различитих ствари од умрлих лица или од бећара, које се морају излагати јавној продаји, а често бива да таким начином треба и коју кућу или другу какву грађевину продавати. То је дужност полиције, и она је то до реченога дана увек вршила без добоша. а тада се десило да је била за продају једна кућа па је шеф полиције наредио да се продаја објави ударањем добоша. То је учињно, како вели, зато да би свет лакше и брже сазнао шта је и где је за продају.

Чим је добош почео ударати, везир се у граду узбунио; позвао је одмах базрђан-башу и питао га је шта је то и са чијим је знањем и одобрењем добош почео ударати. Базрђан-баша му је рекао шта је у ствари, додавши да се поред куће продају и неке ствари заостале од једнога покојника. На то је везир изјавио:

— Добош овде ударати не може, него у Немачкој, јер ово није никаква краљевина, у којој би добош смео лупати!

У исто су доба Турци ерлије, из чаршије, потрчали управнику српске полиције и питали га усплахирено:

— Шта је то? Види се да су Власи наумили нас клати и давити, па добошем позивају!

За тили часак су сви Турци, и мало и велико, били на пушци и на улицама у групама од тридесет до педесет душа. Тако су дочекали па и провели сву ноћ. Како српски полицај сваке ноћи с патролом обилази варош, то ове ноћи „умало није пушка пукла“. То би се заиста и десило, „само да је било са полицајом више, но само петорица“. „А сада ћу — закључује управник Лазаревић реферат — заповједити и наредити више да иде са полицајом“.

Кнез се тада бавио у Пожаревцу, где је писмо примио сутра дан и на њ одмах одговорио. Тај одговор Кнежев није сачуван — а он би, свакако, био занимљив.

II.

Један злочин.

Писмом својим од 6. марта 1830. године, Управник Београдске Полиције Петар Лазаревић, извештава Кнеза Милоша о једном необичнијем убиству, које се десило у Београду са свим у близини Сава-Капије. То се овако догодило.

Неки чизмар Јован, у договору са својом женом и комшијом Антонијем, ашчијом, уочи 4. марта у 6 сахати ноћу у Јовановој соби убију некога Турчина, који је к њима био позван на вечеру. Убиство су извршили пошто су Турчина опили „са вином и афјоном“, па су га за тим закопали у собици Антонијевој.

Сутра дан у дванаест сахати увече (сахат је, ваљда, рачунат по турском рачунању), жена Јованова ода тајну своме познанику Нони Христовићу и закуне га да о томе никоме ништа не говори. Нона обећа све, па онда брзо оде полицајцу Мили и све му исприча. Мила узме три пандура и буљубашу па ненадно падне у њихову кућу, похвата и с пандурима у хапсу пошаље оба човека, а он са буљубашом почне испитивати жену, која изјави да је Турчин закопан у истој собици у којој је испитују, али место посебипе не зна. Они растребе собу и нађу да је на једноме месту скоро копана земља. Ту почну пажљиво копати и заиста наиђу на Турчина. По том земљу згрну и направе — веле — све како је и било; дућане, и чизмарски и ашчијски, затворе, а жену, у име награде за то што је ствар открила. предаду на привремено чување њеном пријатељу Нони с тим да је сутра дан приведе власти, што је пријатељ Нона све тачно и извршио.

Сутра дан је ствар већ била предата суду, који је све троје узео на испит, за тим их затворио а ствар њихову спровео још истога дана Великом Суду.

Интересантан је завршетак писма:

„Турчина још нико не тражи, но ако би га Честити Везир потражио, то очекујем од Вашега Сијателства наставленије како ћу одговорити“.

Кнез је на то одговорио из Пожаревца 9. марта. Кнежева одговора немамо сачувана, али из новога писма које му је одмах 10. марта писао Управник Београдске Полиције видимо, како је Кнез много полагао на то да догађај не буде познат у јавности. Доцкан — јер „дјело њиово већ је свакоме познато“. Шта више — за њ је сазнао и везир. Турски је војвода (нарочито звање) звао одмах београдскога чиновника „кнеза“ Милоша, и питао га је је ли истина да су неки људи у својој кући једнога Турчина убили. Милош је био збуњен тим неочекиваним питањем па му није умео одговорити ништа друго до да ће се обавестити:

— Кнез Пера, вели, може бити да зна је ли или није, а ја ћу га питати пак ћу Вама абер донети.

„Кнез“ Пера — Управник Петар Лазаревић — одмах пошаље „кнеза“ Милоша (полицајац Мила!) да обавести војводу како је ствар текла. По том је обавештењу истина да је неки човек убијен, но да ли је он Турчин или Јермен или Србин то се не може знати, пошто је жртва закопана.

Војвода је питао:

— Зашто је човек убијен?

На то му је одговорено:

— Затекао га је човек на својој жени, разјари се и зовне првога комшију па га удаве. Ми смо писали Господару Милошу, па морамо одговор чекати.

— Да видимо на месту шта је и ко је! — рекао је војвода, а Мила му је одговорио:

— Ја не смем док одговор не дође мени, јербо сам запечатио дућане обојице, па се не може улазити.

Изгледа да се Кнез сада наљутио на Велики Суд. Има једна забелешка из које се сазнаје само толико да је „Суд Народњи“ добио неко „укорњејше писмо“.

Јасно је само толико, да је Кнез издао нарочиту неку наредбу о чизмару Јовану и његовој жени, и ту је наредбу Кнежеву шеф Београдске Полиције преко базрђан-баше „совршио“. За тим је мртвога Турчина предао војводи заједно с хаљинама његовим и са три стотине двадесет гроша колико су му били убице узели. „А Антоније и данас находи се под аристом судејским“ — завршује Управник Београдске Полиције свој трећи извештај од 24. марта по тој ствари, чиме се исцрпљују и архивски подаци о раду државних органа по овом убиству.

III

Привилегије београдских Јевреја.

Године 1831. Управником је Београдске Полиције био Цветко Рајовић, чији је рад тесно скопчан с потанком Историјом Београдске Полиције, кад је будемо добили.

На овоме месту само овај приложак. —

У писму које је Рајовић писао Кнезу Милошу службено 22. јуна речене године налазимо и ове врсте:

„Всепокорњејше доводим до знања Вашој Свјетлости, да овдашњи Евреји никаковим начином неће с прочим житељима овдашњим обшчему поретку да се повинују: но што се год заповиди обшче, они су верло спори на то и затежу се. Перво: кулук с варошанима ни-

какав не чине. Друго: дућане неће да затварају заповједним и недељним празницима док Божија служба у цркви се не сврши; но на против тога не лепим одговорима Полицајe и Пандуре испраћају позивајући се на права њима даровата од Свјетлости Ваше (која за нас јесу светиња). Други пак говоре да кад ми њихове свеце не празнујемо, то и они наше празновати неће — и проч".

Управник је Рајовић ван сваке сумње био у недоумици шта му ваља чинити, јер му, види се, није било познато да је Кнез Милош дао нарочитих повластица Јеврејима у Београду. Зато он моли за решење „како у будуће с вишепоменутима Евреима поступати се има, барем с овима кои њихове дућане у нашој чаршији имају"...

Писмо је примљено у Крагујевцу 25. јуна, и по сачуваном концепту на њ је овако одговорено:

„У призренију чивута београдски, за које ми у писму Вашем од 22. т. јављате да се обшчинским тегобама и полицајним уредбама нерадо повинују, толико Вам одговарам, да отношенија њина прам прочи граждана београдски и тамошњег магистрата она иста остају, која су и до сада била. Ви дакле гледајте колико можете, с лепим начином с њима поступати, док време не дође да и њи свима дужностима обвежем, и дану им привилегију, која и онако додатак „до мог даљег расположенија у себи содржава, одузмем".

Сад је и Управнику Београдске Полиције била ствар јасна — бар толико колико је Кнез хтео да то буде...

IV

Пред колером.

И ако тек овлаш сачуване, ипак хартије Београдске Полиције сведоче како се у прошлости наше власти нису ни тренутка шалиле са таком општом невољом као што је била појава колере. О томе би се могло и више говорити, али ми за сада на овоме месту чинимо само ово посебно саопштење. —

„Биће те разумјели — пише Управник Београдске Полиције Цветко Рајовић Кнезу Милошу 1. августа 1831. године — по јутрошњем суруџији јављено, да је млогочувена Болештина *Колера* појавила се на комшилуку нашем у Земуну и у неким селима у Срему. Одма како смо ово дочули јутрос, ишао сам у Земун за увјерити се о истини овој. Господа Генерал и Директор точно увјеравају да је вишепоменута болест".

За тим се приповедају појединости шта се учинило за предохрану, па се бележи да и „цесарску скелу с трговачким еспапом натраг у Земун повратили смо".

„Најмучније је — вели се на другом месту нам за пошчу цариградску и серезку, не имајући препарата за кађење — ако нам не кћедну они на парлаторији окадити и окађена писма предати".

У брзом одговору Кнежеву видимо како се Кнез Милош не узда толико у средства која су се онда имала при руци. Он вели: кад ученији од нас Немци не могоше спречити појаву колере, шта ћемо ми моћи! Ипак одобрава предузете мере па и оне које полиција буде по своме нахођењу предузела, само је он за то да се отвори саобраћај више, или како вели нека „пут ислаше". Највећа му је, пак, нада у Бога!

Посебно су занимљива два места.

На једном вели: „...гледајте те набавите материјал онај чим се кади, пак и каиџије и људе који би отуда прелазили добро најпре окадите, *барем онако као што су тебе у Скуљену кадили...*"

На другом месту одмах у продужењу каже Кнез: „...ако је могуће *да се и лађе*, које с еспапом долазе, *добро прокаде*, и то ће мислим за уар бити!!...

V.

Испраћање Митрополита.

Много и много времена пре па све до 1831. године, у Београду су се на престолу архијерејском мењали све сами Грци а ни један Србин. И у ту је годину црква у Србији ушла била под митрополитом Грком као нашим првосвештеником. Али у току те године Кнез Милош пошаље у Цариград архимандрита Мелентија Павловића, онога који је у боју на Љубићу 1815. храбрио српске устанике ударањем у добош, и „поздрави" патријарха цариградскога да Мелентија постави за архиепископа београдскога и и митрополита српскога. Патријарх Константије 18. августа заиста произведе Мелентија за српскога митрополита.

Живу митрополиту београдском, Грку по народности, ваљало је, дакле просто одлазити.

Он је то и учинио.

На дан 21. октобра тај је митрополит одслужио у београдској цркви службу за срећна пута, изговорио је народу опроштајно слово и отпутовао.

Истога је дана Управник Београдске Полиције то слово послао Кнезу Милошу на размотрење, па је додао још и ово:

„Надам се да Вашој Свјетлости неће противно расположеније бити, које смо учинили те смо Господина Митрополита лепо испратили и спроводили, како у цркву тако и до скеле с свјашченством, чиновницима и кметовима и поотмјеним грађанима овдашњим. Ако будемо у чему погрешили, то всепокорњејше молимо Вашега благоутробнога и великодушнога опрошчења". —

Тако нам се београдска полиција и с те стране показује на висини свога задатка у оно доба, од кога нас дели сада управо осамдесет година.

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Кажем *циганске* да боље разумеш, али то име није било наше, међу нама смо се називали Ромамишел у једном наречју које нам је било забрањено, као што нам је било забрањено путовати појединачно, него само у групама од по 15-20. Ми смо дуго сисали Француску лечећи од чини и намета, али је тај занат данас пропао. Сељаци су данас препредени, и ми се повукосмо у Фландрију где су људи глупљи, и где, због разноврсности монете, можемо још рачунати на нашу индустрију. Што се тиче мене, ја сам се у Бриселу био одвојио, пре три месеца, због нарочитих послова али свршио сам све, и за три дана наћићу моју дружину на вашару у Малину... Казујем ти ово да се размислиш хоћеш ли ићи са мном... ти би нам био од користи... али детињарије мање!!

Пола збуњен да нисам знао где ми је глава, а пола љубопитљив да терам до краја, пристанем да идем са Кристијаном, ма да нисам знао шта му могу да користим. Трећега дана стигосмо у Малин, одакле ми је рекао да ћемо се вратити у Брисел. Пошто смо прошли кроз варош зауставимо се у предграђу Лувену пред једном врло бедном кућом; црни зидови беху ишарани дубоким пукотинама а разбијени прозори беху запушени гомилама сламе. Била је поноћ али сам ипак имао времена видети према месецу, јер проће скоро пола сата док нека сиромашна баба, какву нисам никад видео, дође да нам отвори. Уведе нас у једну собетину где око тридесет лица пијаху и пушаху у разним страшним и раскалашним положајима. Испод плавих гушаца, ишараних црвеним гајтанима, људи су имали капуте од сомота оперважене плавим и са сребрнастим дугметима, као што се виђају на андалузијским мазгарима, а одело жена било је од неких узбудљивих боја. Било је ту страшних лица и ако је било весеље. Једнолики звук даира, мешан са урликањем два кучета, везана за један сто, пратио је необичне песме да би се могло помислити е је то погребно певање. Дим од дувана и од дрва, који беше напунио ову пештеру, једва је допуштао да се види на средини собе једна жена, која је повезана црвеном марамом играла неку дивљачку игру правећи најпохотљивије позитуре.

Нашим доласком весеље се прекиде, људи се поздравише са Кристијаном а жене га грљаху. Затим се окретоше мени доста забринутом, јер сам знао за Цигане као једну историску банду, која ми није улевала ни мало поверења, и мислио сам да ме могу сатрти а да нико никад не сазна где сам се део, пошто ме нико у овој јазбини није ни знао. Моја забринутост била је тако јасна да је Кристијан примети, и веровао је да ће ме умирити кад ми каже да смо код Херцогиње (Име које одовара ономе *Мати* за другове из почасти) и да смо потпуно сигурни. Глад ме пагна да одмах узмем учешћа у весељу и како се крчаг са клековачом брзо пуниo и празнио, осетио сам у скоро потребу да легнем. На прву реч што о томе споменух Кристијану, он ме одведе у једну суседну собу где на свежој слами већ спаваху неколико Цигана. Нисам имао право али се ипак нисам могао уздржати а да не запитам и за господина, зашто он, који је увек

тражио добар конак, изабра тако рђаво пречоћиште. Он ми одговори да увек у варошима, у којима има куће Ромамишела треба ноћити у њој, да не би био осумњичен и да не би био кажњен од племенског суда. Деца и жене спавале су у истој војничкој постељи и по сну како су спавали видело се да су на то били навикнути.

У свануће сви су били устали и спремали су се заједнички. Да нису имали уочљиве црте, косу црну као угљен, кожу масну и бакарну једва бих познао моје синоћне другове. Људи обучени као богати холандски џамбаси имали су о бедру кожне јапчике као што их носе трговци у Поасију, а жене претрпане златним и сребрним накитима имале су одело сељанки са Зеланда, чак и деца коју сам затекао у ритама беху чисто обучена, и сви су имали неки нов изглед. Сви изађоше одмах из куће и одоше на разне стране да не би на вашар, где се у гомилама скупљаху сељаци из околних села, стигли заједно. Кристијан, видећи да се ја спремам да с њим пођем, рече ми, да му не требам цео дан, и да могу ићи куд хоћу, а у вече да се нађемо код Херцогиње; даде ми неколико круна и оде.

У разговору баба ми каза да нећу моћи ноћити са трупом те сам најмио једну собу у крчми, затим не знајући шта да радим изашао сам на вашариште и нисам ишао дуго па сретнем Малгарета, бившег официра у добровољачком батаљону, кога сам упознао у Бриселу у „Турској Кафани“ где је се коцкао на доста сумњив начин. После првих поздрава он ме упита од куда ја у Малину. Испричао сам му неку историју, он мени другу о свом путу, и били смо обојица задовољни, верујући да смо један другог преварили. Пошто смо се мало подкрепили пођемо по вашару, и на свима местима, где беше света, видео сам по кога од посетиоца Херцогиње. Рекао сам моме другу да никога не познајем у Малину и зато сам окретао главу да ме ови не би познади и то не зато што сам се стидео да признам да имам такова познанства, него зато што сам имао посла са једним врло препреденим човеком „Гле, рече ми он, ови људи вас много посматрају, да их случајно не познајете?“ И не окрећући главу одговорио сам да их нисам никад видео и да не знам који они могу бити. „Шта су они, настави мој друг, претпостављајући да ви то не знате, ја ћу вам рећи ..... то су крадљивци“. — Крадљивци! узвикнем ја, од куда знате? — „Отуда, што ћете и ви сами видети ако пођете са мном, а можемо се кладити да нећемо ићи далеко па ћемо их видети да *раде*. Гледајте, гледајте!

Погледав на једну групу скупљену пред менажеријом видео сам довољно јасно једног од лажних џамбаса како диже кесу неком дебељку, кога смо гледали после једног тренутка да је најревносније тражи по свима џеповима. Циганин уђе затим у један дућан где се продају ађари и где су већ биле две њихове Циганке, и мој ме друг увераваше да они неће изаћи пре док не украду нешто од накита, који су разређени пред њима. Прекидосмо наше посматрање и одосмо да ручамо заједно. После ручка, видевши друга расположена за ћаскање, молио сам га, да ми истинито каже који су то људи што ми их је показао. Увиђајући да их потпуно не познејем он се реши најзад да ми каже и ево шта рече:

„Пре неколико година био сам у затвору у Гану са двојицом из ове банде, коју сам сад нашао у Малину, представио сам им се као вешт крадљивац и они су ми без зазора причали њихове подвиге и њихов живот у свима могућним појединостима. То су људи који су дошли из Молдаве, где их има око сто педесет хиљада, и живе као Јевреји у Пољској не могући добити другу службу до ћелатство. Њихово име мењало се са местима где су пролазили: они су Цигајнери у Немачкој, Ђипси у Енглеској, Цингари у Италији, а Боемјени у Француској и у Белгији. Они крстаре по свој Европи вршећи њихове непоштене и опасне занате. Они шишају псе, гатају, продају лажне порцулане, калаишу, свирају по кафаницама, тргују са зечијим кожама и мењају новац који није више у оптицају.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине губеревачке, у срезу гружанском, актом својим Бр. 700, пита:

„Једном грађанину ове општине, отргне се његова кобила из штале пре неког времена, око 8 сати пре подне, и побегне у поље атара ове општине. Иста кобила после подужег тражења, и чињеног расписа преко полициске власти, није се могла до данас пронаћи. Сопственик кобиле поднео је сада овом суду акт, и тражи да му ову несталу кобилу плати општина на основу члана 1. закона о накнади штете злонамерном пљевином и намером против законим поништајем ствари.

С тога суд пита то уредништво да га изволи известити преко „Полицијског Гласника“, по могућству у наредном броју: има ли горње лице право на накнаду штете на основу чл. 1. закона о накнади штета да му општина исплати?“

— На ово питање одговарамо:

По члану 1. закона о накнади штете учињене злонамерном пљевином и намерним противзаконим поништајем туђих ствари, општине накнађују штету само у ова три случаја:

1., кад је пљевина учињена злонамерно од стране другога;

2., кад је извршено намерно и противзаконо поништавање ствари; и

3., кад је учињена крађа стоке и осталих тамо побројаних ствари.

Према томе, за стоку, која сама отумара непажњом сопственика или побегне, не даје се никаква накнада.

Према томе, и у овом истакнутом случају суд није дужан да даје никакву накнаду, без обзира на то што кобила није пронађена, ако само стоји навод суда, да је кобила сама побегла и некуд отумарала.

Ту околност треба нарочито извидети савесно, јер не би било лепо, да се општина заклања оваквом претпоставком, ако би крађа одиста постојала.

II.

Суд општине јаковљанске, актом својим Бр. 802, пита:

„У новом закону о таксама код броја 339. таксене тарифе има напомена: „*на правне послове у овим исправама такса се наплаћује у корист државне касе*“ и код броја 366. исте тарифе има напомена: „*ако нема исправе по којој је такса на правни посао у корист државе плаћена наплаћиваће се поред ове таксе и такса за правни посао у корист државе*“.

Суд учтиво моли уредништво за објашњење по првој напомени: какви су то правни послови у исправама донетим на потврду и по другој напомени какве су то исправе на којима је требала такса у корист државе да се плати, те да би суд у даним приликама правилно закон примењивао“.

— На ово питање одговарамо:

У једној облигацији до 200 динара, коју потврђује општински суд, као надлежан по § 192. грађ. суд. поступка, правни посао садржан је у канстатацији количине зајма, стопе интереса, доба плаћања итд.

Према томе, напомена из тачке 339, тарифе закона о таксама, може се само тако разумети, да се њоме тражи поред таксе од 2 динара, коју општина наплаћује за саму потврду и у своју корист, још и такса у маркама за државу у 0·50 дин. од сваке стотине, у смислу тачке 18. истога закона.

Друкчије значење ове напомене уредништво не може да нађе.

Напомена, пак, из т. 366, мора такође имати исти значај.

Пример за то био би н. пр. овакав: два грађанина предстану општини и изјаве да један од њих дугује другом 100 динара и пристаје да дуг плати на тај начин што му уступа у својину извесну своју покретност, или се обавезује, да ће тај дуг платити готовим новцем у извесном року.

При овом поравнању поверилац не подноси никакво писмено о постојању дуга, јер је зајам дат без писмене обавезе.

У овом случају, општински суд би имао да наплати за себе 2 динара таксе за само поравнање и 0·50 дин. од стотине за стварање обвезе о дугу у смислу тачке 18 таксене тарифе за рачун државе.

Ако би били у питању правни послови из које друге врсте обвеза — уговора, онда би се, наравно, та такса и наплаћивала.

III

Суд општине брлошке, актом својим Бр. 484, пита:

„Суд моли уредништво, да у првом наредном броју „Полицијског Гласника“ изволе дати следећа обавештења:

1. У § 471. тач. 4-а грађ. суд. поступка гласи: да се земљоделцу, поред осталога, за приватни дуг не може узети у попис и продати: два вола, или два бивола, или два теглећа коња.

Како у овој општини, а и целој овој околини, нема теглећих коња, већ само товарних, онда може ли се за приватан дуг узети у попис и продати товарни коњ, без обзира на то: да ли дужник поред товарног коња има два вола или не?;

2.) На питање деловође општ. влајковачке у срезу копаоничком, у вашем листу од 24 ов. м. бр. 15 и 16 објашњено је, да писар општ. није дужан да бесплатно пише тужбе појединцима, нити га на то може наморати општински суд. Да ли се ово објашњење односи и на све протоколарне, грађанске и кривичне тужбе, које појединци подносе општ. суду, па их суд ставља на протокол, и да ли ово важи и за општ. деловођу?“.

— На ово питање одговарамо:

1. Законодавац је имао намеру, да земљоделцу заштити стоку за вучу — теглење, како би могао обделавати своју земљу, па је из пописа изузео: било 2 вола, било два бивола, било два теглећа коња.

Према томе, кад земљоделац има ма шта од овога, не може му се узети у попис па чак ни онда, кад нема пар него само по једно, јер му је онда лакше докупити, тражити спрегу и т. д.

То, што коњ није моментано научен на вучу, не мења ствар, јер он увек може бити научен, кад земљоделац осети потребу за то.

Према томе, кад неко нема ни пар бивола, ни пар волова, него само једног коња, онда му се овај не може узети у попис; али ако он има пар волова, бивола или пар теглећих коња, па уз ових има још једнога коња, онда он може бити предмет пописа.

Кобила са ждребетом до године дана, изузета је из пописа у сваком случају, пошто она служи за приплод; и

2. Општинске деловође не смеју да пишу никакве тужбе, које ће судити судови оних општина, где су они деловође и где је њихово суделовање неизоставно.

Све тужбе за њихове судове, они морају да примају усмено (ако ко не поднесе сам писмену тужбу) и уносе их у протокол суђења.

Према томе, деловође не могу ништа наплаћивати за свој труд око овога рада, као и у опште по оним предметима где је законом изречно наређено, да се тужбе могу давати и усмено код општ. судова.

У бр. 15. и 16. овога листа било је речи само о оним стварима, које су ван дужности деловођа, као н. пр. писање тужаба полицијским властима, првостепеним судовима, суседним општинама; даље: тапије, уговори итд. а никако о стварима, које су неоспорна дужност деловођа.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Један случај умесне примене чл. 152 закона о општинама.

Надзорна власт наредила је општини ђ..... да за исплату 14 комада слика ранијих владара унесе у буџет суму у 359 дин., па о томе да поднесе извештај,

Одбор општински на дан 27. фебруара 1911 године донео је одлуку под № 1387., да не одобрава, да се та сума унесе у буџет, пошто општина ове слике није поручила, а одобрава ономе, који је те слике испоручио, да их натраг прими пошто општини нису потребне.

Надзорна власт решењем, од 3. марта 1911 године № 2721., задржала је ову одлуку од извршења из ових разлога:

У чл. 129 закона о општинама побројани су редовни расходи општински, који се морају унети у општински буџет. Међу ове расходе, на првом месту (тач. 1.), долазе неизмирени издаци по буџету за раније године.

Како се ово дуговање општине ђ...., за неисплаћене слике и влачи из ранијих година, то је дужност општинског суда, да потребну суму, за исплату овога, предвиди у овогодишњем буџету. Кад општински одбор одбија то да чини, онда је таква његова радња противна закону, тим пре, што је довољно утврђено, да општина ову суму дугује.

По изјављеној жалби, III. Одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 6. априла 1911 год. № 3458.

Ако се коме путнику, или иначе, догоди каква штета, што путови и мостови у атару општине нису у реду, а докаже се да општинска власт није вршила прописе § 14. закона о сувоземним путевима, надзорна власт може према општинском председнику и кметовима применити казну, коју предвиђа поменути закон, а не закон о општинама.

Петар П. Н., кмет општине к...., узет је на одговор зато, што је пропустио, да се једна ћуприја у његовом селу оправи, те је, услед тога, теле једног од ондашњих сељака, прелазећи преко исте, сломило ногу.

На свом саслушању, Петар је изјавио, да не зна, да је и кад теле онога сељака сломило ногу на поменутој ћуприји, јер је ова у потпуно добром и исправном стању.

Један сведок, као очевидац потврдио је, да је теле одиста на тој ћуприји изломило ногу.

Надзорна власт пресудом од 20. фебруара 1911 год. № 1000., а на основу чл. 96, 142, 143, 146, у вези чл. 158 закона о општинама, казнила га је са 30 динара.

По изјављеној жалби, III. Одсек Државног Савета и не упуштајући се у оцену саме ствари, налази, да пресуда надзорне власти, у колико се односи на казну, не може остати у снази с тога, што је власт исту донела на основу чл. 96, 142, 143. и 146. закона о општинама, а по овим прописима казна се не може одређивати.

С тога је на основу чл. 170. закона о општинама решио, да се пресуда поништи.

Одлука од 16. априла 1911 год. № 3641.

Таксе механске и хлебарске односно пића, хране, и станова људских и сточних, прописује општински суд са одбором, а одобрава надлежна надзорна власт, чије је решење извршно.

Суд и одбор општине краљево-селске донео је одлуку 9. марта 1911 године № 885., и овом прописао: да се један бели хлеб од 0·900 кгр. продаје за 0·20 дин., а црни од 1 кгр. за 0·20 дин., с тим да хлеб буде добро печен и да хлебари не смеју продавати хлеб скупље од ове таксе.

Милија Н. Г. и Борисав П., пекари онд., жалили су се надзорној власти, наводећи да је одлука неправилна с обзиром на цену брашна, скупоћу кирије и осталих дажбина које морају да подносе.

Надзорна власт решењем од 20. марта 1911 год. № 3369., одбацила је жалбу као неумесну, а одлуку као правилну и на закону основану, одобрила.

По изјављеној жалби, III. Одсек Државног Савета нашао је, да за расматрање и решавање овог предмета није надлежан, пошто је, по тач. 7. чл. 97 закона о општинама, општински суд са одбором надлежан, да прописује таксе хлебарске, а ове одобрава једино надлежна надзорна власт.

С тога је одлуком од 30. марта 1911. г. № 3166., одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Један случај неумесне примене чл. 152 закона о општинама с тога, што је решење надзорне власти о задржању одборске одлуке од извршења донесено по жалби, која није изравњена на време и начин, прописан у чл. 171. и 172. закона о општинама

Одбор општине а....., на свом састанку од 17. новембра 1910. год. донео је одлуку, да се наплаћује „пецарина“, т.ј. аренда од сваког печеног брава по 0·30 динара.

Ова одлука, на основу чл. 85. закона о општинама, достављена је надзорној власти, и ова ју је примила к знању.

Под 19. јануаром 1911. године Божа В., кафеција ондашњи, уложио је протест код Министра Унутрашњих Дела противу наплаћивања ове дажбине, молећи Министра да наплату исте забрани, или у противном да му изда решење, за које је положио два динара у таксеним маркама.

Министар је претходно добавио извештај, из кога се види, да је одлука одборска постала извршном, јер када је била слата надзорној власти по званичној дужности, она противу ње није реагирала; а затим је издао наређење надзорној власти да по поднетој представци донесе своје решење.

Надзорна власт донела је 7. марта 1911, године № 1824., своје решење, којим, на основу чл. 152. закона о општинама, задржава од извршења одборску одлуку из ових разлога:

По уредби о касапницама од 8. априла 1839. године, општине имају право да наплаћују аренду од заклате, како крупне, тако и ситне стоке, али само од оне, од које се сирово месо продаје; а истом уредбом није предвиђено да општине имају право да наплаћују какву аренду и на зак ану стоку, од које ће се месо *печено* продавати.

Општински Суд, незадовољан овим решењем, жалио се Државном Савету, и у жалби навео, да решење не одговара закону с тога, што се одлука по званичној дужности није могла задржавати од извршења, пошто је рок из чл. 152. закона о општинама прошао; а ни по жалби се није могла задржати зато, што жалба није предата ни на време ни на прописан начин у см. чл. 171. и 172. закона о општинама.

Трећи одсек Државног Савета нашао је, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што се надзорна власт, по жалби Боже В., у расматрање одборске одлуке није могла ни упуштати, када јој жалба није предата на начин и време прописано у чл. 171. и 172 закона о општинама.

С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио да се жалбено решење поништи.

Одлука од 30. марта 1911. год. № 3248.

Јос. К. Ст.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Бертолд Алојз Станка, чију слику износимо, благајник еденбуршке фабрике гвожђа, извршио је проневеру новца на затим побегао.

Бертолд Алојз Станка.

Он је стар 30 година, вере католичке, дугог лица, косе плаве, очију затворено пепељастих.

На молбу овд. а.-угарског конзулата износимо његову фотографију,

Награда је одређена од 200 круна лицу које га прокаже властима.

Акт Управе града Београда Бр. 15262.

Петар Кекић, из Жагубице, (чију слику износимо) и **Живко Ђорђевић,** из Рашанца, осуђеници, побегли су 5. ов. м-ца. са рада из Добричева.

Петар је омален, стар 40 година, косе смеђе, образа дугих, бркова дужих, плећа широких, очију упалих, носа кукастог, доње усне задебљане, мањав по телу, са слепоочном ћелом.

Живко је раста средњег, косе црне, бркова црних, малих и густих, а лица округла.

Одело осуђеничко, гараво од ћумура.

Депеша Управе Државног Сточарског Завода у Добричеву Бр. 2694.

Милорад Ковачевић, бив. поднаредник, има да издржи десет месеци затвора по пресуди Великог Војног Суда али се налази у бегству.

Он је стар 26 година, висок, црномањаст. Од особених знакова има: младеж величине кукурузног зрна на левом образу испод ока; младеж величине кукурузног зрна на наусницама између бркова.

Акт начелника среза Љубићског Бр. 5633.

Влајко Стевановић, из Лесковца, одговара за превару, али се налази у бегству.

Он је стар 17 година, косе црне, очију црних, без бркова.

Акт начелства округа топличког Бр. 3076.

Драгољуб Митић, калфа берберски, украо је двореду армонику у вредности 150 динара Миливоју Стефановићу, абацији из Крушевца, па затим побегао.

Он је родом из Босне, стар 19 година, омален, обријан, бркове такође брија.

Депеша начелства округа крушевачког Бр. 4480.

Станојка Чарапић, служавка овд. покрала је свог газду па затим побегла.

Она је родом из Рипња, стара 20 година, црномањаста, средњег раста.

Акт кварта палилулског Бр. 3354.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

21. прошлог месеца непознати крадљивци украли су из стана г. Драгољуба Антоновића, студента, који станује на Бањици у вили «Далмација» следеће ствари:

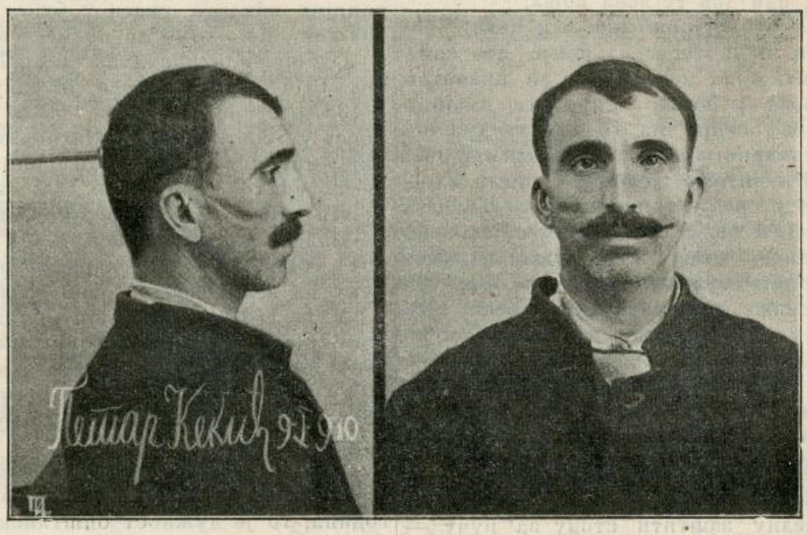

1.) један прстен «Маркиза» златан са 16 дијамантских каменова;

2.) један прстен златан са 9 дијамантских каменова;

3.) један женски сребрн сат са ланцем дубле;

4.) једну златну бурму;

5.) један прстен форме детелине са три камена дијамантска;

6.) један прстен златан «фантазија» са више каменова дијамантских;

7.) један прстен у виду ланца са 7—8 карика, златан, са разним камењем и бисером;

8.) један златан прстен у виду срца;

9.) један златан прстен са коралом;

10.) Једна браслетна «Дубле»;

11.) једно златно коље у виду срца са бисером;

12.) један златан медаљон на златном ланцу са утиснутом сликом жене оштећеног;

13.) један златан медаљон са сликом мајке жене оштећеног; и

14.) један коље сребрн са финим камењем.

Акт начелника среза врачарског Бр. 72 8.

Са панађура зајечарског украдена је једна кобила длаке алатасте, стара 8 година, у оба ува ровашена, у лево око ћорава, са жигом «О».

Депеша комесара панађура Бр. 10.

Ноћу између 24. и 25. прошлог месеца непознати крадљивац украо је кваку са врата овд. талијанског посланства. Скреће се нарочита пажња на лица која би продавала браве и кваке месингане, јер ово није прва крађа ове врсте, која се извршује у Београду.

УХВАЋЕН

Ђока Здравковић, осуђеник, чију смо потерницу донели у Бр. 15. ухваћен је.

Акт начелства округа крајинског Бр. 4513.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

„Ко речма, гласи § 104. al. 1. и 2., печатаним или непечатаним писменим саставом, ликом или ма каквим другим изображењем или знацима увреди какво надлежателство или политичко тело, или чиновника или званичника државног или поротника или избраног судију, сведока или вештака или јавног служитеља приликом званичног рада или и изван места надлежателства но у смотрењу званичног рада, или у смотрењу званичног рада у опште, да се казни затвором од месец дана до две године. Исто тако да се казни и онај, који то учини спрам Народне Скупштине или појединих чланова њених или спрам изборне скупштине или бирачког одбора или појединих одборника његових.

Ако би увреда садржавала и клевету, може се казнити до три године затвора“.

Из цитираног текста се види:

1°. Да се признаје пасивна способност за увреду и клевету надлештвима и политичким телима. Политичка тела су наравно и Народна Скупштина, изборна Скупштина и бирачки одбори, те је била излишна допуна законом од 1870. год., којом се именована тела наводе у § 104. као нешто различно од „политичких тела“.

2°. Да је појам увреде из овог §-а ужи но појам увреде у опште, јер се увреда из § 104. против именованих физичких лица не може извршити делом, већ се свака делатност управљена против њих приликом званичног рада има да подведе под § 93. к. з.

3°. Да се увреда и клевета именованих физичких и правних лица имају подвести под § 104. само онда, кад су извршене „приликом званичног рада или и изван места надлежателства но у смотрењу званичног рада или у смотрењу званичног рада у опште“. Место ове лајичке збрке речи довољно је било рећи „*приликом званичног рада или у односу на званичан рад*“, као што се изражава нпр. немачки законодавац у § 196. к. з.

Да би се могло рећи. да су увреда и клевета именованих лица извршене „*приликом званичног рада*“, потребно је: 1° истовременост између званичног рада и извршења оних кривичних дела, 2° да је увредилац одн. клеветник био присутан званичном раду, кад је увреду и клевету извршио.[1] Увреда и клевета из § 104. постоји без обзира на то, да ли је овај рад био законит или не.[2]

Да би се могло рећи, да су увреда и клевета извршене *у односу на званичан рад,* потребно је, да оне имају за основицу или за предмет званичан рад оних лица, било у опште било један конкретан случај истог.[3] Кад овај однос између увреде и клевете и званичног рада постоји,[4] фактичко је питање.

§ 104. к. з. не важи за увреду и клевету нанету именованим лицима путем штампе. Ако им је овим путем нанета увреда или клевета, онда за њих важи Закон о Штампи, а овај не води рачуна о томе, да ли им је она нанета приликом званичног рада одн. „у смотрењу званичног рада“, или не, тако да се увек има применити чл. 22, т.ј. меродаван је појам увреде дат у њему. Само су веће казне прописане у чл. 23., 29. и 31. У овим се члановима зак. о штампи не помињу *бирачки одбори,* што значи, да за њих важи § 104 к. з. и онда, кад су им увреде и клевете нанете путем штампе.

§ 1V. Јавна увреда страног државног поглавара и чланова владалачког дома.

Увреда нанета јавно страном државном поглавару и члану страног владалачког дома је *нарочита* врста увреде, о којој је реч у § 218. к. з. Овај § није укинут Законом о Штампи, те важи и за увреде нанете путем штампе.

§ 218. al. 1. гласи: „Ко јавно, усмено или писмено, увреди страног владаоца, члана владалачког дома, и у опште поглавара или регента стране државе, која стоји у пријатељским односима са Србијом, да се казни затвором од месец дана до две године, или у блажим случајевима новчаном казном до 1500 динара, ако се у тој држави по закону казни увреда владаоца Србије и осталих речених личности наше државе“. Увреда страног владаоца изједначена је дакле увреди чланова страног владалачког дома, регента стране државе и у опште страног државног поглавара, као н. пр. председника републике. Но као што се види из наведене законске одредбе, § 218 се не односи на увреде нанете члановима породице регента стране државе и страног државног поглавара, који није владалац, монарх, јер је у њој реч само о члану „владалачког дома“. Тако исто излази из ове одредбе, да се § 218. не односи на увреду нанету бившем или умрлом страном владаоцу, регенту и у опште поглавару, као ни на увреду нанету папи, пошто овај нема своје државе, а за примену §-а 218. је потребно, да је јавна увреда нанета поглавару „стране *државе*“.

Но да би јавна увреда нанета именованим личностима била у Србији кривично дело из § 218, потребно је, да су испуњена два специјална услова инкриминације:[1] 1° да је страна држава у *пријатељским* односима са Србијом“, 2° да се у тој држави „по закону казни увреда владаоца Србије и осталих речених личности наше државе“ (т. зв. *узајамност, реципроцитет.*)

Што се пријатељских односа тиче разликују се *цивилизиране* и *нецивилизиране* државе. Све прве државе самим тим, што припадају међународној правној заједници, налазе се у пријатељским односима са Србијом, и ако немају овде свог

---

[1]) Тако *Frank* § 196 т. 1, ма да резервисано. Прот. *Olshausen* § 196, 4а.

[2]) Уп. *Olshausen* § 196, 4а.

[3]) Уп. *Olshausen* § 196, 4б., *Frank* § 196 III 2.

[4]) Није довољна проста *могућност* постојања овог односа. Уп. *Olshausen* § 196, 4б.

[1]) В. о условима инкриминације *Живановић* Основи Кривичног Права, Општи Део § 32.

дипломатског представника[1]). Пријатељски одношај није прекинут прекидом дипломатских односа, већ само ратом[2]). Што се тиче нецивилизираних држава, држава дакле, које се налазе ван оне заједнице, за постојање пријатељских односа између њих и Србије потребно је, да између њих и Србије постоје дипломатски односи, који не морају бити трајни или да су са Србијом закључиле т. зв. уговоре о пријатељству[3]).

За постојање узајамности потребно је према нашем к. з., да се увреда нашег владаоца и осталих именованих личности казни по *закону* стране државе. Не би било дакле довољно то, што би се она казнила по судској пракси[4]). Но узајамности би било, кад би се она казнила на основу уговора закљученог између Србије и стране државе.

Није потребно за узајамност, да се за увреду нашег владаоца и других именованих личности казни по закону стране државе строжије од обичне увреде, као што је то случај по § 218 нашег к. з.[5]).

Узајамност мора постојати у време, кад је увреда извршена[6]).

Односно истраге и суђења ове врсте увреде у § 218. al. 2. вели се: „Ове ће се кривице ислеђивати и судити по налогу Министра Правде а по тражењу владе дотичне стране државе или њеног заступника. Одустанак од тужбе допуштен је". Потребно је дакле, да сама влада дотичне стране државе тражи кажњење увредиоца. Према томе не би се могла повести истрага, кад би лично сам увређени страни владаоц то тражио. Кажњење се може наравно тражити и по смрти увређеног страног владаоца, ако му је само увреда нанета за живота

Као што се види, у § 218. се говори само о јавној увреди страног државног поглавара и чланова владалачког дома, а не и о клевети. Ово је дошло услед непажње. Законодавац је на име превео немачки израз „Beleidigung" са „увреда", док он означава и увреду и клевету. Тако и § 103 данашњег немачког к. з. говори само о Beleidigung, али се под тиме подразумева и увреда и клевета као и у опште.

Јавна увреда, о којој је овде реч, треба да је извршена „усмено или писмено". § 218 се дакле не може применити на т. зв. реалну и симболичку инјурију.

(наставиће се)

[1]) Тако *Frank* 4. Abschn. (190), *Olshausen* § 102, 4a., *Meyer-Allfeld* 641, 10, *Merkel* 384, *Hälschner* 2 774.

[2]) Тако поред осталих у претх. пр. наведених писаца *Frank* 4. Abschn. (190), *Olshausen* § 102, 4a, *Binding 1* 174, 2 500 вели, да се пријатељски однос прекида и прекидом дипломатских односа.

[3]) Тако *Frank* 4. Abschn. (190). Према *Olshausen*-у § 102 4б само онда, кад су закључени именовани уговори.

[4]) По немачком к. з. и то је довољно. В. *Frank* § 102. II.

[5]) Ово захтевају немачки писци, н. пр. *Frank* § 102. II, сем *Binding*-а 2 499.

[6]) В. *Живановић* Основи Кривичног Права, Општи Део § 32 II.

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића
члана Касационог Суда

(наставак)

Као што је наведено, дакле, без утицаја је на појам свршеног дела, да ли је већ узета ствар задржана и однета или је после враћена у државину правог сопственика".

Првостепени суд дао је на ове примедбе своје противразлоге у следећем:

„За појам крађе, и према науци, а и према нашем позитивном закону — § 220. к. зак. тражи се да крадљивац туђу покретну ствар из туђег притежања узме, у намери да је противзаконо себи присвоји. Као што се види, главни елеменат код ове кривице је противправно узимање ствари из туђег у своје притежање. Појам притежања код покретних ствари није могуће, генерално определити, већ се тај појам опредељује увек према самој природи покретне ствари и њеним физичким особинама. И сам наш законодавац у § 199. грађ. зак. не даје општу дефиницију притежања покретних ствари, већ примера ради наводи да ће неко у конкретном случају бити држалац или притежалац, кад покретну ствар буде имао у својим рукама, својој кеси, врећи, кући итд. Дакле и законодавац грађ. законика при његовом стварању увидео је немогућност давања једног општег и уједно прецизног појма о државини или притежању покретних ствари, већ је само примерима хтео да од прилике тај појам определи. Међутим и из овако à priori датог појма о државини или притежању види се, да се оно код покретних ствари подразумева у извесној физичкој власти над дотичном ствари, поред воље да се та ствар узме у притежање. И само римско право тражило је за појам државине animus u corpus rem sibi habendi.

И криминалисте научног гласа као: Лист, Меркел и ост. траже за појам свршеног дела крађе, да дотични крадљивац узме туђу ствар из туђег склоништа (Gewahrsam) у своје. Реч Gewahrsam у немачком језику значи једно место. у коме се једна ствар и без присуства држаоца сматра као сигурно склоњена. Научници, дакле, траже за појам дела крађе не само да је дотична ствар из места досадањег држаоца уклоњена. већ да је она уједно склоњена на какво место, на коме би она била под физичком влашћу онога, који ју је из досадањег притежања узео, дакле под влашћу крадљивца. Само, дакле, у том случају када је нека покретна ствар из туђег притежања узета и склоњена тако да се може сматрати, према њеној природи, да је она дошла под физичку власт крадљивца, може се узети да постоји свршено дело крађе а иначе не.

Државина или притежање претпостављају, дакле извесну физичку моћ или власт над дотичном ствари. која је различита према различним особинама дотичних покретних ствари.

Према томе и суд овај, у конкретном случају није могао узети да стоји свршено дело крађе, са тога разлога, што оптужени није успео да оточену ракију доведе под своју извесну физичку власт, јер је у тренутку кад је из бурета оточио ракију у своје буренце, био прекинут у даљем раду, и ракија с буренцетом остала је и даље у притежању приватног тужиоца.

Према самој природи краденог предмета било је потребно да он буде тако склоњен да крадљивац, бар и најкраће време буде господар украдене ракије, што овде апсолутно није био случај. Исти такав случај био би н. пр. да је крадљивац ушао у чију кућну и из ормана за јело извукао шунку, па у том тренутку био прекинут у даљем раду и шунку оставио на столу или на самом поду куће и т. д., јер оваквих примера би се безброј могло навести.

За појам свршеног дела тражи се да је неко од своје стране не само учинио све што је потребно, па да жељена последица наступи, *већ се тражи да је та последица и наступила.* Чим тога нема, онда се сматра да је дело остало само у покушају. Па и у овом конкретном случају свршено дело крађе ракије могло би бити само онда, када би оптужени успео, да украдену ракију задобије у своје притежање, а то би опет био случај тек тада, када би он успео да је ма и за најкраће време склони на такво место, на коме би се он могао сматрати као физички господар те ствари".

Општа седница Касационога суда, одлуком од 19-X-1910. г. № 11.270. одбацила је ове против-разлоге и усвојила примедбе свога I одељења (са 7 пр. 7 гласова).

Ми смо овде с правим задовољством изнели у целости противразлоге првостепеног суда, јер су они, по нашем нахођењу потпуно правилно схватили спорни случај.

Ови су разлози тако исцрпно и лепо написани, да ми њима готово немамо шта ни додавати. Погрешка примедаба Касационога Суда у томе је, што се њима узима да је оштећени изгубио државину тим самим фактом, што је лопов његову ракију оточио у своје буре, и ако је то буре заједно с ракијом остало у оном истом простору, где је и сам сопственик ракију држао; сопственик је дакле остао и даље у могућности да влада стварју и државина му према томе није одузета.[1]) У осталом питање о апрехензији т. ј. прибављању државине више је фактичке природе и није у овом случају везано за наређење грађанског законика.[2]) Ну не може се порицати да је

[1]) Види Hugo Mayer-Allfeld, Lehrbuch des deutschen Strafrechts, Leipzig, 1907. стр. 455.

[2]) Олсхаузен, Коментар немачког казн. законика, Берлин, 1906. г., код § 242. п. 5, 24 и 25, гди су наведени и случајеви разног решавања спорног питања (о покушају и свршеном делу крађе) од стране немачког рајхсгерихта.

спорно питање такве природе да често може дати повода контраверсним одлукама[1]).

5. Признање оптуженога, учињено у жалби не вреди као олакшавана околност.

[I Одел. Касац. Суда 18-VI-1908. № 4.981.]

Могло би нам се приметити да је излишно да се о овоме и говори, јер каква може бити олакшица за оптуженога што је дело признао после осуде, која је донета и без тога признања? Шта даје повода да се признаје овај морални капитал оптуженику, који је показао да га нема, јер је порицао да је учинио дело, и можда се још и трудио да то докаже, и ако добро зна да тиме обмањује правосуђе?

То је тачно и о томе не би требало ни писати, кад не би имало противних судских одлука. А код нас не само да има противних одлука о овоме, већ су готово све одлуке такве, па за то ваља и публиковати супротне а правилне одлуке.

Ну ми нећемо овде детаљније да улазимо у критику ове веома погрешне судске праксе код нас, пошто смо то већ учинили на другоме месту.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

О ИЗВРШЕЊУ КАЗНЕ

(НАСТАВАК)

Бележећи овај случај изнели ћемо и одлуке судске о истом[2]) из којих видимо: да то питање о извршењу осуда припада судовима, ма да није регулисано никаквом прецизном одредбом у нашем кривичном законодавству.

„Правознанство изгледа да одлучује у принципу — каже *Garraud*[1]) —, „да решавање о спорним питањима која се покрећу приликом извршења казни, припада судијама које су надлежне да суде „о главној ствари т. ј. онима који су решавали о јавној акцији. Доиста, са свим „је природно, да судија чије је дело пресуда, решава о питањима која се појаве „приликом њеног извршења и знајући „шта је хтео да одлучи, он може да реши „боље него други, спорна питања која „је изазвала његова одлука. Овај систем „добија један аргументат аналогијом из „члана 473. законика о грађанском поступку, који у грађанском предмету даје „решавање спорних питања која се појављају при извршењу извршне пресуде, „суду који је исту донео".

Допуштајући ово као полазну тачку, следеће последице, отуда резултују:[2])

„1. судови за преступна дела суде у „принципу, сва деликта и власт коју „имају по закону у том циљу имплицира „овлашћење да решавају о споредним „питањима која се могу појавити из њихових одлука; по томе, суд је дужан „да суди спорове који настају из извршења какве одлуке;

„2. исто правило треба да буде распространьено и на полицијске судове, „ма да се правознанство о овом питању „није изјаснило. Доиста, какав би био „разлог да се прави разлика између судова за преступна дела и полицијских „судова? Ако су први у опште надлежни „да суде *деликта*, други имају такође „општу надлежност да суде о *иступима*. „У казненом предмету, једни и други „конституишу општу јуридикцију и опште право;

„3. што се тиче одлука кривичних судова, принцип би био одржан у томе „смислу, што би ово питање решавао сам „суд т. ј. судије, а не порота. Заиста, „порота не изриче казну; како би она „према томе могла да суди о њеном извршењу?

„То су апликације које се дају извести из ове јуриспруденције. Али немогућности и незгоде које отуда резултују не допуштају да се усвоји овај „систем. Заиста, сва питања која покреће „осуђени поводом извршења казне хитна „су за решење. Но, пресуда може да „произлази из повремене јуридикције, као „што је кривични суд, и није могуће да „се реконституише пошто закључи сесију, да суди о спорном питању. Баш „и онда, кад потиче од суда за преступна „дела или ниже полиције, осуђени који „је често ухапшен ван ресора ове јурисдикције, био би принуђен, ако би требао њој да се обрати, да трпи рокове „који ограничавају вршење његовог права. Умесније је дакле да о овоме питању решава *иерманентна кривична јурисдикција* онога места где се налази „осуђени, т. ј. суд за преступна дела „среза у коме је притворен. Нема сумње, „није логично дати овоме суду право да „тумачи пресуду кривичног суда или Апелационог Суда, али би било још нелогичније дати то право, као што чини „средње мишљење, *грађанском суду* места „где се нађе осуђени, да се изјашњава „о извршењу казнених одлука. Тврдити, „као што се то чини у одбрани овога „система, да грађански судови имају *шуну „јуридикцију*, и да су други судови само „изузетне јуридикције, не само је заблуда, „него и вешта досетка: јер грађански судови и судови за преступна дела само „су две секције *исте јуридикције*, и грађанска комора не може имати у тумачењу казнених одлука ширу власт, него „комора за преступна дела".

Тако дакле спорна питања као што се види из горњег излагања, која се тичу извршења казнених одлука, припадају казненим судовима. Спорна питања која постају поводом извршења новчаних казни и конфискација и принудне наплате притвором, увек долазе у надлежност грађанског суда, јер се тичу осуда које се претварају у питање тражбине или својине.

IV. Извршење какве казне може бити било *стварно*, било *излагањем слике* (per effigiem). У старом праву, у коме је радња суда остајала тајна све док је трајала процедура, извршење на против, било је са великим публицитетом.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Милош М. Станојевић
СУДИЈА

---

[1]) Један случај био је на решавању у II одељењу Касац. Суда у 1906. год., који је веома интересантан, у погледу баш овог спорног питања. Лопов је ушао у собу оштећенога, узео његове хаљине и обукао, па је ту у соби ухваћен. Како је он већ био обукао хаљине оштећенога, узето је да стоји дело свршене крађе, ма да је и сам лопов, зајадно с украђеним хаљинама још био у соби, где су те хаљине и раније стојале.

[2]) „Као што се види" — каже се у разлозима судског решења о овој ствари — „судска је пресуда „јасна и по томе има да се изврши онако и у оном „пространству, као што гласи. То пак што је осуђени за друго дело био под судом и у притвору „код горњо-милановачког суда од 3. априла до 10. „септембра 1891. не може утицати на извршење пре„суде овог суда односно казне, коју има да издржи „по пресуди овог суда јер је осуђени био под суд„ским ислеђењем за друго кажњиво дело". Са ових разлога првостепени чачански суд код кога је ово питање било покренуто био је одлучио: да се над осуђеним Р. изврши његова пресуда од 8. марта 1891. којом је Р. осуђен на шест месеци затвора, без обзира на притвор који је Р. издржао код другог суда за време ислеђења за друго дело за које је ослобођен.

Но, по жалби браниоца осуђеног Р. и полицијске власти која је ово питање покренула, Касациони Суд поништио је ово решење првостепеног чачанског суда: „јер кад се из акта види: да је оптужени код „првостеп. суда горњомилановачког за опасну крађу „био стављен под суд и у притвор, па пресудом од „10. септембра исте године ослобођен као некрив, а „пре овога по другом делу пресудом тога суда од „8. марта осуђен на шест месеци затвора, која му „се казна има рачунати од дана изречене пресуде „(јер је био у притвору), онда је суд погрешио што „је донео горње решење противно изреченој пресуди, „јер кад је оптужени доцнијом пресудом ослашен за „некрива, онда се види да није било места притвору „због овог другог дела, и кад је он опет у притвору „држан, онда му се исти има као казна по првој „пресуди да рачуна, па с тога је суд требао према овоме ствар да реши".

Првостепени суд није усвојио ове примедбе одељења Касационог Суда: „за то што своју пресуду од „8. марта 1891. која је извршна постала не може „тумачити другчије, већ онако како је изречена. Међу „тим Касациони Суд не наводи никакав законски „пропис, коме би горње решење противно било". Општа седница Касационог Суда нашла је: да су примедбе одељења саобразне закону, а да не стоје против разлози првостепеног суда и тако је осуђеном Р. урачунато време од 3. априла до 10. септембра 1891. проведено у притвору код горњо-милановачког суда, као издржана казна на коју је осуђен пресудом чачанског првост. суда.

Решења Касационог Суда одговарају правди и човечности. Али законски пропис о овоме случају, на коме своју одлуку базира не налазимо ни у решењу Касационог Суда, с тога што га и нема. А ово је једна празнина у законодавству. Случај неправедно одлежаног притвора, о коме говори § 64. кр. зак. што изгледа да проширује из оних речи: „да „није било места притвору због овог другог дела", у решењу Касационог Суда, — овде није. Друго дело због кога је Р. био оптужен само по себи повлачи притвор за време ислеђења (опасна крађа), па кад је имало по закону довољно основа подозрења за стављање оптуженог под суд за ово дело, онда је наравно имало места и притвору, и према томе оптужени Р. није противзаконо у притвору држан за ово друго дело, а сем тога и за то, што се неправедно одлежани притвор узима у вид *при изрицању* пресуде. Међу тим другог законског прописа осим наведеног, *нема*, који би говорио о овоме или сличном случају, па с тога и није јасан овај разлог у решењу Касационог Суда.

Ну, апстрахујући одлуку судску о овоме случају, овде је расправљено и друго важно питање о томе: ко је надлежан да тумачи судске пресуде кад се појави питање о њиховом извршењу, а оне су јасне т. ј. кад није случај очевидне погрешке у писању пресуде о коме говори § 281. кр. пост.

[1]) Traité théorique et pratique du droit pénal français.

[2]) Излажемо ово мишљење овог познатог аутора да би се видело стање овог питања у науци.

СЛУЖБЕНИЦИ У БЕОГРАДСКОЈ ПОЛИЦИЈИ

1828 — 1838

НАПИСАО **А.**

Данас је готово немогућно средити потпуну листу чиновника који су у Београдској Полицији служили за прво доба њеног уређења, под којим разумемо нарочито раздобље од 1828 до 1838 године. Државна Архива. која је без мало једини поуздани извор за грађу по овом питању није, на жалост, богата подацима толико колико би се могло мислити. Време је уништило многи документ пре но што се на установу и уређење Државне Архиве могло у нас и помишљати. Ипак слика коју и из таких, недорађених, потеза добијамо није без интереса, а местимични нам недостатак у неколико надокнађује неочекивано обилат број података о другим, специјалним питањима и случајевима.

Кад гледамо на личности које су служиле тада у Београдској Полицији и на чинове које су имале, налазимо да је на челу организоване полиције стајао Директор или Полицај-Мајстор или Начелник (а кад што и с по неком другом титулом); за њим је долазио чиновник који се звао кад што Члан Полиције а некад и Помоћник Директоров. Треће је место припадало Секретару. Млађи су од њега били *писари,* којих је било некад и два и три, а било је прилика да је сав рад остајао на једном таком службенику. Тако н. пр. 25 јуна 1831 године Директор Полиције Цветко Рајовић вели у писму Кнезу Милошу: „Пре мене било је овди пет служитеља у Полицији, пак сам сам с једним писаром остао био..“

Ми ћемо мало даље видети из табеларнога прегледа имена оних чиновника који су се на појединим дужностима полицијским смењивали, а овде морамо напоменути да је раније уређење после наколико година дочекало преуређење.

Српске власти у Београду преуређене су поново одлуком Кнеза Милоша у Крагујевцу од 2. фебруара 1837. године Бр. 359.

По тој уредби има три врсте власти.

На прво место долази војна власт, којој је на челу „Милитарни Командант вароши Београдске“, а за таквога је тада одређен генерал-мајор Јеврем Обреновић.

На другом је месту *Исправничество,* у чији састав долазе:

„три Члена“.
„један Секретар“.
„један Писар“.
„два Практиканта“.
„један Тамничар“.
„четири Пандура“.

Тек на треће место долази оно што нас овде највише интересује, а то је:

„*Полиција*“
„Два Чиновника“.
„Један Секретар“.
„Два Практиканта“.
„Осам Пандура“.

Као што се види поново, један је од ова „два чиновника“ назначиван за директора полиције а други му је био помоћник или члан. Тако је било и раније, до тога доба.

Остало је и звање секретарско.

Али је звање писарско укинуто па је сведено на службу практикантску. Ово нам потврђује и молба Павла Зорнића, чиновника Београдске Полиције, коју је не много по овом преуређењу послао Кнезу. Зорнић ту вели како је био *писар* па је враћен за *практиканта,* а плата му је од 150 талира сведена на 100 талира годишње.

* * *

После учињеногa саопштења да наведемо табеларни преглед чиновника Београдске Полиције у времену о коме је реч.

I

Директори.

Петар Лазаревић од 1828. до краја 1830. године. Кад се данас погледа на рад Лазаревићев, може се рећи да је Петар био своме позиву потпуно дорастао. Као искушани повереник Кнежев и опробани настојник у његову двору, Лазаревић је тај глас код Кнеза задржао и када је постао управник полицијски над српским делом београдске вароши. За његова је управљања зазвонило на београдској цркви први пут звоно, што је српски и хришћански свет у Београду довело до ентузијазма, а Турци су се и у граду и у вароши морали уздржати и савлађивати свој гнев. Лазаревић је с тога положаја отишао у Карановац за среског старешину, а на његово је место дошао:

Тодор Бојанић од краја 1830. до половине марта 1831. Лазаревић је био неписмен али необично окретан и бистар, а за Бојанића знамо да се с великом натегом могао потписати али не видимо да има иницијативе у раду, коме је, то се напротив види, доста невешт.

Цветко Рајовић, несумњиво најподобнији човек за ово место, сменио је Бојанића, за кога не знамо куда је тада отишао. Тако је Рајовић у марту 1831 године имао у рукама Београдску Полицију. У прилозима за Историју Београдске Полиције наћи ће читаоци довољно доказа о употребљивости Рајовићевој, али се одмах мора напоменути да је био један од оних људи, који нису могли дуго седети на једноме месту. Оскудни подаци нешто мало правдају његово прекидање у служби на овој позицији; они приповедају како је Рајовић имао у Кнежевој околини много непријатеља који су му редовно плели замке, те је дужност неколико пута напуштао, а једном је — можда и не једном! — морао брзо и у Земун прећи. Зато видимо да га је у једном међувремену у дужности Директора Београдске Полиције заменио:

Максим Ранковић, који је био родом из Остружнице. Ранковић је учио и свршио ону Велику Школу коју је у Београду за Карађорђева времена био отворио Иван Југовић поглавито ради брзога спремања чиновничкога кадра за ондашњу Србију. По свршетку те школе постао је, 1812, писар Београдскога Магистрата. Његов је конак на Зеленом Венцу задуго потоњих година био у Београду особито познат. После краћег управљања његова, место је директорово опет заузео:

Цветко Рајовић, који је на овоме месту остао сада мало, па је дошао:

Илија Чарапић. Овај је скоро две године служио у тој дужности, а када је уклоњен опет је дошао:

Цветко Рајовић, па убрзо за Цветком:

Марко Богдановић, ново постављени Директор Београдске Полиције, који 24 марта 1836 у захвалости Кнезу вели:

„Високајшом одредбом Ваше Свјетлости писменом учињеном од 19 текућега месеца № 1039, да се ја постављам у вароши Београдској Полицајем, ја сам с највећим чувством и ову нову на мене изливену милост и опредјељену службу примио, и надам се да ћу по свим тачкама дужности Полицајној сотвјетствовати, а наипаче пунктовима онима, које ми Ваша Свјетлост у предреченом високајшем предписанију налаже.

„Што се касало буде у овој ми служби да не би могао знати, ја ћу се односити свагда Сијатељњејшем Брату Ваше Свјетлости, Господару Јефрему Обреновићу, који ће ме у том дјелу упутити моћи, а што се патрола Српски и Турски тиче, и с војводом овдашњим добру љубов и с прочим Турцима имати, у том ћу се ја старати да се у најбољим реду и обдржава свака точка“.

Али већ у септембру те године Кнез је наредио да на чело Београдске Полиције опет ступи:

Илија Чарапић. Међу тим случај доноси — преко нашег очекивања, да Илија Чарапић писмом Кнезу од 25 септембра 1836 године, служи за пример оних службеника који су се радо склањали од полицијске службе у Београду, која — како се по свему види — и није била нимало лака.

Чарапић је како је већ речено, две године служио у Београдској Полицији, па је онда са службом прешао у Исправничество, где се осећао спокојнијим, докле га није пореметила Кнежева наредба да опет ступи у полицију. Како је Кнез ту наредбу издао, и због чега јој се Чарапић није обрадовао, показује поменуто његово писмо у коме се вели:

„Преступајући Препокорњејше са овом Прозбом к Вашој Свјетлости, и колено преклоно љубећи скут молим, молим да би имали Милосердије и собољезнованије великодушно саслушати ову моју прозбу.

„Овдашњи Господин Исправник Анта Протић, по пришествији из Пожаревца у Београд устмено ми је казао вољу Ваше Свјетлости, да ја у службу ступим у Полицију, а то ми је исто казао и Господин Председатељ Високославног Књажеско-Српског Управителног Совјета Стефан Стефановић у време битности Ваше Свјетлости сада у Топчидеру, које би ја драговољно душом и тјелом послужити пошао, да ми нездравље допушта, које сам им изјавио немоћ моје неспо-

собности по нездрављу; прво Болест једну најжалостнију вјечно неизлечиму. — Пак костобољу коју сам почувствовао да сам је добио још у Рибници при контумацу у приоткритој Палаторији на мокрима временима поваздан стојећи. А друго за две године овде у Полицији служећи бољу под Грудне кошке, које ми декад и дијати препјатствује; а то је от ужасни и млоги недовољствија, неусилан ја бивши свима угодити, бивали су укори, псовке, пресецања Службе тицања праведно мене, анаметана које невозможно, и нигди се онакова не постизавају и не изискују, а снагу и власт праву полицајну при себи удржавају, и то ме је извергло у неизлечиме Болести. За то сам ја и молио Господина Стефана Стефановића, не смејући сам приступити Вашој Свјетлости, да Господ. поменути приступи и изјасни за мене, и моли Вашу Свјетлост и изходатајствује Вашег Милосердија, да ме оставите на служби гди сам се и наодио, у Исправничеству, по милости Ваше Свјетлости. На које савршеног решенија и не буде. А сада пак и пофторително видећи се ја принужденим и усуђујем се всепокорњејше молити љубећи скут и светлу десницу Вашу, без које помоћи и ухљебија ја и моја Фамилија живити не можемо, да би ми за продуженије живота мог још за који дан уважили и умилосердили се на моју ову препокорњејшу и плачевну прозбу, оставити ме у Исправничеству на првој служби, чим ћете заставити мене и моје домаће вјечно молити Бога о здрављу и долгоденствију Вас и Ваше Свјетле Фамилије".

Као што је познато, Илија је син јунака Васе Чарапића. Кад је ово писмо писао био је у 44-ој години свога живота. Имао је врло променљиву судбину, а у времену о коме говоримо био је ожењен Стаменком, кћерју Карађорђевом. После шест година, 1842 априла 21. преминуо је у Београду.

Из наведенога се писма јасно види тегоба полицијске службе у Београду онога доба, а ту је тегобу Илија као полицајац имао још и стога што му је било стављено у дужност да београђанима раздели на поклон плацеве на Теразијама, па су се људи бунили што нико није хтео примити поклон да огради „пусту ледину иза Божјих леђа"!

Како је Чарапић остао при своме одрицању да прими управу полицијску, то је дужност директорску наново прихватио:

Цветко Рајовић, истина за мало али с великим успехом. Нарочито одликовање директора Београдске Полиције Цветка Рајовића од Кнежеве стране а у ово доба било је од особитога интереса за ондашњи чиновнички ред.

Зна се да је Цветко био у једно доба, раније, војни часник, када је носио и сабљу. Преведен у полицијску службу, он је и сабљу морао заменити шпадом. Кнез, пак, ванредно задовољан његовим полицијским радом, намисли да га одликује тиме што ће му дати да и као управник Београдске Полиције носи сабљу.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Деловођа општине жагубичке, у срезу хомољском, пита:

„Приметио сам, да последње издање грађанског судског поступка из 1909. године, има знатних погрешака; па се по тим погрешкама законским и сам закон погрешно примењује и код општинских судова и код државних првостепених судова.

Молим уредништво Полицијског Гласника, да изволи изнети у своме листу:

Како треба да гласи тачка в. § 6., а како § 20. под б. поменутог закона?"

— На ово питање одговарамо:

Издање грађанског судског поступка од 1909. године, погрешно је не само код § 6 и 20 под б. него оно има још многобројних погрешака.

Да се до новог издања не би чиниле погрешке и код општинских и код првостепених судова, ми ћемо овде изрећати све те погрешке, и изнети какав треба да је садашњи текст појединих одредаба.

Дакле:

1. Код § 4. други став треба да гласи:

„Парнице између странаца расправљаће сриски судови, ако парничари живе у Србији и ако су наши судови иначе у даном случају надлежни за суђење".

2. У § 6. тачка в. треба да гласи:

„Да могу парничаре равнати за суме до 200 динара".

3. У § 13. став трећи треба да гласи:

„Саопштење пресуде или решења овериће увек председник или члан суда, а ако би ови били неписмени, саопштење ће се извршити у присуству два писмена сведока који ће на акту саопштења потписати. Дан саопштења увек ће се словима означити."

4. После § 16. долази § 16. *а* и он гласи:

„Жалбе на пресуде или решења општинских судова имају се расматрати и решити најдаље за двадесет дана".

5. После чл. 20 *а*, долази нов члан 20 *б*, који гласи:

„Кад судија по предњем §-у учини општинском суду примедбе на пресуду или решење, тицале се ове поступка или суђења, општински суд ако их усвоји, управљаће се по њима и другу пресуду или решење донети, а ако би на против, имао разлога да остане при својој одлуци, он може поново послати предмет првостепеном суду са својим разлозима, зашто при пресуди или решењу остаје. Тада ће првостепени суд расмотрити предмет у пуној седници (колегијуму), па, ако разлоге општинског суда уважи, одобриће одлуку његову, у противном случају учиниће општинском суду примедбе, по којима је овај дужан у свему поступити".

6. § 22 измењен је и сада треба да гласи:

„Заклињање парничара и сведока у општинском суду врши се по прописима §§ 234. 277. и 278 овога законика".

7. § 42. укинут је изменама од 22. децембра 1901 год.

8. Други став § 234. треба да гласи:

„Сведок ће се заклињати у суду пошто искаже сведоџбу на начин, како је прописано у § 277. и 278. кад заклетву полаже парничар. Пре заклетве суд ће упитати сведока, да ли има своју сведоџбу у чему да измени или допуни".

9. § 277. треба да гласи:

„Суд ће парничару, који се има заклети живо предтавити важност заклетве са стране верозакона и објаснити му: каква одговорност и казна постижу, по казненом законику, оног, који се криво закуне".

10. § 278. треба да гласи:

„Кад парничар по том изјави да хоће да се закуне, суд ће му најире гласно прочитати заклетву и разговетно објаснити о чему ће се клети, па кад види да га парничар разуме, онда ће се парничар заклети, изговарајући заклетву за судијом или писаром.

Хришћани при полагању заклетве држаће три прста десне руке на крсту и еванђељу, пред којима ће горети две воштане свеће, а нехришћани изговарају заклетву са подигнутом руком у вис.

Заклетву ће потписати како заклети парничар тако и противна страна, ако је присутна, и затим ће је председавајући судија оверити".

11. Код § 466. после првог става долази став, који гласи:

„Ако је имовина, која се има узети у попис, у месту где је седиште полицијске власти, онда ће у таквом случају полицијска власт увек сама попис чинити".

Све ове измене треба унети у последње издање грађанског судског поступка на одговарајуће место, и онда ће се избећи многе погрешке, које су до сада чињене.

II.

Суд општине превешке актом својим Бр. 989, пита:

„Чланом 2. закона о таксама, од 30. априла тек. год. предвиђено је, да се у корист општина наплаћују таксе за све писмене преставке и правне послове, у којима општине као власт, у границама закона суделују, а тако исто и све остале таксе предвиђене тарифом овога закона.

У таксеној тарифи под ТБр. 370, предвиђена је такса по кривичним делима 2 динара.

По тек. Бр. 379. так. тарифе предвиђене су санитетске таксе и то:

За сточне пасоше и уверење о својини стоке. поред таксе за државу из тек. броја 110.

а, За издање пасоша за ситну стоку без обзира на број грла 10 пара дин.

б, За пренос сточних пасоша — ситне стоке од сваког грла 0·05 пара.

в, За издање пасоша крупне стоке за свако грло старо до годину дана 0·15 пара дин.

г, За издање пасоша крупне стоке за свако грло старо од годину дана 0·30 пара дин.

д, За пренос пасоша крупне стоке за свако грло старо до годину дана 0·25 пара дин.

ђ, За пренос пасоша крупне стоке за свако грло старије од једне године 0·40 пара дин.

Пита се уредништво:

1. Да ли ће се код општинских судова и даље наплаћивати, по кривичним делима, такса у корист државне касе и лепити таксена марка од 2 дин. или ће се ова такса новчана наплаћивати у корист општинске касе, као што је то казато у 2. члану последњег одељка зак. о таксама: — тако исто и све остале таксе предвиђене тарифом овога закона.

2. Да ли ће општински судови, наплаћивати таксу за издање сточних пасоша из ТБр. 379. или из ТБр. 110. таксене тарифе.

3. Ако суд нема право на наплату таксе за издање сточних пасоша из ТБр. 379., онда ко је то надлежан? да ли само санитетске власти? и

4. Да ли ће општински судови и у будуће лепити таксену марку на сточне пасоше и колику, као и колико ће се наплаћивати у корист општ. касе.

— На ово питање одговарамо:

Све таксе, које општински судови наплаћују у своју корист, наплаћују се у напред, у готовом новцу, према чл. 10. закона о таксама, у колико у тарифском делу није нарочито другчије наређено за поједине случајеве.

Све таксе, које су поменуте у тарифском делу под Л. општине наплаћују само у своју корист, а уз њих наплаћују и таксу за државу у маркама само онде, где је то у тарифском делу под Л. нарочито речено, као што је, н. пр. у т. 339., 366., 379.

Према овоме, такса из тач. 370., за иступе неће се наплаћивати и за државу у маркама, него само у готову новцу за општину.

Што се тиче таксе из т. 379. ту ће општински судови поред таксе у готовом новцу, која се наплаћује за општинску касу, наплаћивати и ону из т. 110. у маркама за државну касу, јер се у т. б., 379. изречно вели: *„поред таксе за државу из текућег бр. 110.“*

Овај одговор важи и за суд општине ропочевачке на питање његово Бр. 772. и деловођа општина: чешљево-барске и десимировачке.

Треба прочитати и одговор уредништва дат општини јаковљанској у бр. 18. за ову годину.

III

Судовима општина: ражаначке на акт Бр. 881 и драгосињачке на акт Бр. 554, одговара се, да је питање о избору општинског чашништва објашњено у бр. 17. овога листа за ову годину, поводом питања суда општине ресничке.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Један случај неумесне примене § 471. тач. 4 а грађанског судског поступка.

Илија С. М., из С....., тражио је од среске власти, да му изврши наплату 960 дин, дуга са интересом, колико су му, по решењу првостепеног ћупријског суда, дуговали Живојин М. Д. и овога жена Ђурђија.

Кад је среска власт приступила извршењу наплате, суд општине с.... уверењем од 7. јуна 1889 год. Бр. 2864, утврдио је, да осуђени Живојин и Ђурђија немају нигде ништа од имања. С тога је среска власт решењем од 22. септембра 1889 год. № 9755, известила Илију о немогућности наплате.

По тражењу среске власти од 24. јануара 1908 год. № 1695, пореско одељење среза р..... послало јој је из новаца, добивених за продато имање Ђурђије жене Животе Ј., као претекшу суму, преко наплате пореза, 296·50 дин.

Како је Илија тражио, да се из ове суме наплати његово потраживање, то је среска власт, решењем од 18. марта 1908 године № 4715. учинила распоред, да се та сума да молиоцу Илији, као отплата горњег дуга.

По жалби Ђурђијиној, ово решење поништило је начелство окружно примедбама од 29. марта 1908. год. № 3208.

Поступајући по овим примедбам, среска власт је нашла:

1.) да осуђени Живојин М. Д. и Живота Ј. нису једно исто лице; и

2.) да се уверењем суда општине г.... од 27. марта 1908 године тврди, да Ђурђија, бив. удова Живојина М. Д., а сада жена Животе Ј., као земљоделац нема довољно земље по § 471. грађ. суд. пост., те да се, према томе, и сума од 296·50 динара не може издати повериоцу Илији, већ се има вратити пореском одељењу, да са истом поступи по § 471. тач. 4. *а* грађанског суд. поступка.

О овоме је известила и повериоца Илију решењем од 12. фебруара 1909 године № 2503., које је оснажило и начелство окружно, а решење овога одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 1. јуна 1909 године П№ 9370.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да жалбено решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

Кад је пореска власт продала имање Живојина М. Д., каф. из С..... и његове жене Ђурђије, за дужну порезу, и кад је од добивеног новца претекло, по наплати пореза, 296·50 динара, па ту суму пореска власт послала среској власти на распоред као надлежној, онда је среска власт погрешила, што је ту суму вратила пореској власти, да она изврши распоред са тим новцем у смислу § 471. грађ. суд. пост., јер Ђурђија и њен муж пок. Живојин М. Д. нису тада били земљоделци, кад је продаја њиховог имања извршена, него је се Ђурђија после тога преудала за Животу Ј., земљоделца из Г....., и она се, према томе, сада не може да користи благодејањем § 471. грађ. суд. пост., које имају земљоделци, и ако је она сада удата за земљоделца: већ је требала, према § 489. грађ. суд. пост., сама да изврши распоред са тим новцем према појављеним повериоцима, или да је пошље суду да он то изврши, ако је на продатом имању било терета пре продаје. Како среска власт није овако поступила, то и жалбено решење, којим је ова незаконита радња одобрена, не може остати у снази.

Министар Унутрашњих Дела писмом од 24. марта 1911 године П№ 6195. известио је Држ. Савет, да усваја његово, напред изложено, посматрање и да ће жалиоцу издати друго решење у смислу саветских примедаба.

Одлука од 29. марта 1911 год. № 3345.

Кад је у питању извршење пресуде, онда се ова има извршити у свему како је изречена, и једновремено према свима лицима, која су и у колико њоме осуђена.

Стамена жена Ж. Ш., молила је среску власт, да поступи по решењу начелства окружног од 10. јуна 1907. год. № 9707, и да јој уступи кућни плац, који јој је досуђен пресудом Апелационог суда од 12. августа 1885 године. № 58, а који сада бесправно ужива Стеван К., из Ц. Б..

На саслушању код среске власти Стеван је изјавио, да неће ово имање да уступи све дотле, докле му молитељка Стамена не положи новац који му је поменутом пресудом досуђен.

Среска власт решењем својим од 12. јуна 1909. године № 9445, одлучила је, да Стеван тражено имање уступи у року од три дана од извршности решења, иначе ће бити кажњен, упућујући га да према § 462 грађ. суд. пост. оделито тражи извршење пресуде, у колико се ова односи на његову досуду.

Ово решење одобрило је начелство окружно, а решење овога одобрио је Министар Унутрашњих дела својим решењем од 27. октобра 1909 год. П№ 22278.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да жалбено решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

Извршна пресуда Апелационог Суда од 12. августа 1885 год. № 58., која је изречена у спору Стамене жене Ж. Ш., Јоване жене И. Л., и Аноке жене С. Т., из Ц. Б....., противу Руже бив. удове П. Г. и умешача Стевана К., ондаш. гласи: да тужена Ружа и умешач Стеван уступе имање пок. Петра тужитељкама, но да су и тужитељке *у исто време* дужне да издаду туженој Ружи по 12 # цес. годишње, рачунајући од 1. фебруара 1879 г. до 8. новембра 1880 год. на име издржавања, и 10 # цес. на име удомљења, а сем тога и 200 динара на име трошкова, сахране и подушја пок. Петра.

Уступљењем од 6. септембра 1904 године, које је оверено полицијском влашћу истог дана под № 15606., и које се налази у актима овог предмета, потврђује се, да је Ружа уступила своје право по горњој пресуди реченом Стевану.

И кад је молилац Стеван на актима под № 2071, 8169, 6045 и 9445 тражио, да му претходно Стамена исплати по пресуди досуђену му суму, као прије-

нику права, па тек онда може да уступи имање Стамени, онда га извршна власт није могла упућивати, да према § 462. грађ. суд. пост. оделито тражи извршење пресуде, јер је он то већ учинио са горњом изјавом, него је дужна била да поступи по §§ 462., 463. и 493. грађ. суд. пост. и да поднесену пресуду изврши у свему, како је она изречена, и једновремено према свима лицима, која су и у колико њоме осуђена, јер ни једним законом, па ни одредбом § 462. грађ. суд. пост. није она била овлашћена, да извршење подваја, кад је већ имала пресуду на раду, и тиме да неоправдано истиче разлику у правима и дужностима парничара, и да, уз то, још рад по овом предмету без потребе одлаже.

С тога је одлуком од 22. марта 1911 г. № 3108. поништио решење Министрово.

Државни Савет није надлежан да одобрава одлуке општинског одбора и збора о куповини непокретног имања, за рачун општине.

Збор општине к..., на дан 25. марта 1911 године, донео је одлуку, да општина купи од Ђорђа Т., ондашњег, плац са зградом за 6900 дин. за општинску судницу.

Надзорна власт послала је ову одлуку Државном Савету на расмотрење и одобрење.

Државни Савет нашао је. да за расматрање и решење овог предмета није надлежан, пошто овде није случај ни тач. 3. ни тач. 7. чл. 33. закона о општинама.

С тога је, на основу чл. 25 закона о пословном реду у Државном Савету, решио. да се акта врате нерасмотрена, као ненадлежној власти упућена.

Одлука од 22 априла 1911 године № 4295.

Јос. К. Ст.

Мишљење опште седнице Касационог Суда

Касациони је суд, у својој општој седници од 20. априла 1911. године Бр. 4206., проучио питање Господина Министра Правде од 17. пр. мес. Бр. 4071. односно протоколисања фирме, па му је част доставити му следећи свој одговор:

Тежња закона о радњама је да се очува истинитост и јавност фирама и с тога у своме члану другом има наређење по коме у натпис (шилт) који се истиче на видном месту на радњи, мора ући цело име и презиме сопственика радње ако је сам, а ако је више од двојице онда цела имена и презимена или бар презимена двојице другара.

На тај начин и ако кроз наш трговачки закон није спроведено начело истинитости фирме, ипак ће ово наређење закона о радњама, до измена трговачког закона, колико толико сузбити протоколисање фирама на до сада практиковани начин, којим се прикрива прави сопственик и публика одржава у заблуди односно тога ко је прави господар радње.

Ово посредно дејство чл. 2. закона о радњама и навело је београдски трговачки суд, а с њиме и једно одељење Касационог Суда, да од оних, који протоколишу фирме, траже да не само истицање натписа него и протоколисање фирме врше у духу тога законског наређења; јер кад већ у натпис, који је стално изложен јавности, морају ући пуна имена и презимена, односно пуна презимена сопственика радње, онда зашто се то не би унело и у саму фирму, пошто сви другари јавног друштва и иначе потписују само протоколисање фирме и тај акт објављују преко службених новина.

Међу тим и ако је тако схватање теоријски правилно и практички корисно, ипак је Касациони Суд, у својој општој седници нашао, да се оно не може задржати у судској пракси, јер долази у сукоб с позитивним наређењима трговачког закона, јер по наређењу другог одељка § 23. трг. зак. „заједничка фирма код јавних ортаклука састоји се из имена свију ортака, или из имена *једног* или више њих с придодатком и друштво“.

Према наведеноме, Касациони Суд на прво и друго питање одговара: да чл. 2. зак о радњама није замена § 23. тргов. зак., јер то наређење није у духу закона о радњама законодавним путем измењено нити укинуто, па према томе и сад а и кад закон о радњама ступи у своју потпуну важност, протоколисање фирама има се вршити у смислу наведеног наређења § 23. трг. закона.

Што се тиче последњег питања Касациони Суд налази: да је закон о радњама, према наређењу свог чл. 164. ступио у живот у погледу функција комора. Па како је чланом 5. тога закона стављено у дужност коморама да одобравају отварање радња, и како су сопственици нових радња дужни да поднесу комори и имена господара будућих радња, то је сасвим логична последица да је чл. 2. који долази у атрибуције комора ступио на снагу оног дана кад је ступило у важност и наређење о коморама, и да према томе сопственици *нових радња* морају своје натписе удесити према наређењу поменутог члана другог.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Давид Мијалковић, надничар из Јовца, покрао је свога газду Лазара Глишића, трговца из Ћуприје, па затим побегао. Од покрадених ствари однео му: један пар половног мушког одела браон боје, 6 комада кошуља, троје гаће, неколико комада пешкира и џепних марама, један пар мушких — америчанских — ципела, један штофан шешир и један кофер.

Он је стар 20 година, високог раста, добро развијен, прномањаст, бркова малих.

Депеша начелства окр. моравског Бр. 5505.

Танасије Пејић, радник, украо је своме газди Ђорђевићу, циглару из Г. Милановца, 100 динара, па побегао.

Он је стар 30 година, родом из Новог Села у срезу бело-паланачком, средњег раста, плав, бркова рибјих, обријан, у сељачком оделу.

Депеша начелства окр. рудничког Бр. 2914.

Светислав Жеравчић, обућарски радник из Београда, побегао је од свог газде и том приликом украо му џепни сат «Анкер».

Он је стар 20 година, висок, плав, сувоњав, од одела имао је на себи: плаве половне чакшире, на глави црн шешир са великим ободом, а на ногама црне ципеле на шнир.

Акт кварта врачарског Бр. 4206.

Спасоје Атанасковић, из Видровца у ср. неготинском, притвореник првостепеног неготинског суда, који је био на лечењу у овд. душевној болници, побегао је ноћу између 2. и 3. овог месеца и до данас није пронађен.

Он је стар 32 године, средњег раста, риђ, бркова плавих. Од особених знакова на једној руци има шест прстију.

Акт Управе града Београда Бр. 1628.

Гастон-Франсоа-Рене Дени, банкарски касир из Брисла, чију слику износимо, извршио

је фалсификат и проневеру у 50.000 динара, па затим побегао из Брисла.

Он је стар 33 године, висок 1·72 м., косе затворено смеђе, обрва и бркова густих. У моменту бегства, на себи је од одела имао: сако тегет боје са белим пругама, иберциер грао отворене боје, и на глави сламни шешир «Панама».

Акт Управе града Београда Бр. 16211.

Михајло Миливојевић, болесник душевне болнице, побегао је 2. овог месеца из болнице.

Он је стар 28 година, нежењен, омален, ћелав, косе плаве, бркова обријаних при говору врска. У оделу је од жућкастог штофа са сламним шеширом на глави.

Акт Управе града Београда Бр. 16059.

Четири непозната зликовца, ноћу између 3. и 4. овог месеца, напали су на кућу Даринке Аћимовић, из Уба, и том су је приликом злостављали и отели јој 100 динара, па затим побегли. Са овом четворицом разбојника била су још двојица и они су ухваћени.

Двојица непознатих били су Цигани: један стар 27 година, плав, средњег раста, бркова плавих, у ципелама, са шеширом пепељасте

боје; други је стар 20—25 година, обријан, црномањаст, у црном капуту, са шеширом на глави. Трећи је стар 20 година, малог раста, дежмекаст, косе гргураве. Опис четвртога је непознат.

Један од ове четворице ударен је вилама по глави од чега има белегу на глави; а један је заборавио астраганску шубару на месту где су разбојништво извршили.

Депеша начелника ср. тамнавског Бр. 7631.

Михајло Ђурић, Циганин, осуђеник београдског казненог завода, чију слику износимо,

побегао је 3. овог месеца из болнице за душевне болести, где је био на лечењу.

Он је стар 23 године, висок 1.69 м. обично развијен, прне косе, очију угаситих; од особених знакова има једну белегу од посекотине, у облику праве линије, правца косог, величине 1 см. на III зглобу кажипрста.

Акт Управе болнице за душевне болести Бр. 1413.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖЕ СЕ

Живадин Ж. Властић, из Селевца, који је био у Београду на занату, отумарао је још 1. овог месеца, и до данас се није јавио родитељима који га траже.

Он је стар 14 година.

Акт Управе града Београда Бр. 16085.

Гвозден Недељковић, из Метке, отумарао је од своје куће оставивши жену и децу без икаквих средстава.

Он је стар 27 година, висок, сувоњав, црномањаст.

Депеша начелника ср. ражањског Бр. 3580.

Цвета Ибраимовић, овд. нестала је 2. овог месеца.

Она је стара 21 годину, раста средњег, плава.

Акт кварта врачарског Бр. 4205.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Украден бакар. — Са пристаништа овд. румунске агенције, украдена је једна веза бакра у тежини 100 килограма. На вези је стојала марка «M. S.»

Акт кварта савамалског Бр. 3517.

Украден велосипед. — Г. Пери Јанковићу, управнику царинарнице на Сави, украден је један демонтиран велосипед система «Бренобор» у вредности 180 динара.

Акт кварта савамалског Бр. 3564.

Нађен златан прстен. — Код Милана Крштенића, земљоделца из Н. Аџибеговца, нађен је један велики златан прстен са плавим каменом, тежине 45 грама. Прстен је старински.

Депеша начелника ср. ресавског Бр. 9728.

Крађа адиџара. — Светиславу Глигоријевићу, овд. кафеџији, непознати крадљивац украо је: један женски златан сат, са два златна спољна капка, и једним капком унутрашњим од метала; један златан дугачак ланац — женски — тежак 35·40 грама; једне дијамантске минђуше са једним већим и више малих дијаманата. У једној је минђуши испао већи дијаманат.

Акт топчидерске полиције Бр. 1406.

КРАЂА СТОКЕ

Код Ђурђа Митровића, из Лугавчине, који одговара за опасну крађу, нађен је један коњ, матор $2^1/_2$ године, отворен алат, у задње ноге путаст.

Депеша начелника ср. подунавског Бр. 8708.

Живану Недељковићу, из Ст. Аџибеговца, украдена је кобила. матора 10 година, кулашаста, у десно око ћорава.

Депеша начелника ср. оџачког Бр. 6879.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу и крадљивца.

ПРЕДАО СЕ

Обрад Николић, одбегли притвореник начелника среза грочанског, чију смо слику и потерницу изнели у Бр. 17. предао се власти.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

5. априла ове године, власт среза врачарског ухватила је ово лице на «Душановцу», атара општине кумодрашке, у крађи. Узето на одговор ово је лице изјавило: да се зове **Велимир - Вељко - Радосављевић,** да је родом из Црне Горе, но не зна у коме месту, јер, вели, пренет је пре 28 година у Србију као дете од 3 године. Отац његов звао се Ракета а мати Јованка. Они су по доласку у Србију живели у Марковцу, но не дуго, јер су се преселили у срез тимочки где су и помрли. А он оставши без игде икога, одао се скитачком животу, и у беспосличењу проводио време по Србији, које је прекидао честим преласком у Аустро-Угарску. У Србији се највише бавио у Смедереву, где је године 1903. и 1906. надничио и служио, код Стојилка Штерића и Лазара Стојкорића.

Како он при себи нема никаквих исправа, а сам признаје да је толики низ година про-

вео у беспосличењу, то да би се утврдила његова идентичност и његови наводи, износимо његову фотографију, позивајући све полицијске и општинске власти као и приватна лица да ако би ма шта знали о њему, да то одмах доставе начелнику среза врачарског, с позивом на акт Бр. 7298, у чијем се притвору он сада налази.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 20. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 29. МАЈА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I. на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решено је:

да се Милутину Р. Живковићу, лекару среза рамског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. маја 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за лекара срезова ужичког и златиборског, Д-р. Љубишу Вујовића, санитетског поручника, по молби; и

за лекара среза тимочког, Д-р. Прокопија Ристића Ђелијадеса, приватног лекара, по молби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. маја 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за начелника прве класе среза рађевског Владимира Поповића, секретара исте класе начелства округа рудничког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза колубарског, округа ваљевског, Милана Јанковића, комесара сеоске полиције у рангу начелника среског исте класе, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза јадранског Василија Б. Алексића, начелника исте класе среза рађевског, по службеној потреби;

за комесара сеоске полиције у рангу начелника среског треће класе Живка Р. Лазаревића, начелника исте класе среза колубарског, округа ваљевског, по службеној потреби;

за секретара треће класе начелства округа рудничког Јована Спиридоновића, начелника исте класе среза јадранског, по службеној потреби;

за полицискот писара прве класе среза колубарског, округа београдског, Косту Крстића, полицискот писара исте класе начелства округа пиротског, по службеној потреби;

за полицискот писара друге класе управе вароши Београда Радослава Радуловића, полицискот писара исте класе среза колубарског, округа београдског, по службеној потреби;

за полицискот писара друге класе среза орашког Љубомира Ж. Јовановића, полицискот писара исте класе среза ариљског, по службеној потреби;

за полицискот писара друге класе среза космајског Живојина С. Миливојевића, полицискот писара исте класе среза кључког, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе начелства округа нишког Луку Јововића, полицискот писара исте класе управе вароши Београда, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе среза кључког Душана Матића, полицискот писара исте класе начелства округа врањског, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе начелства округа врањског Милана Стојановића, бившег судског архивара; и

за полицискот писара треће класе среза ариљског Луку Ћирића, практиканта истога среза.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. маја 1911. године, у Београду.

РАСПИС

свима окружним начелствима и Управи града Београда.

Таксеном тарифом ТБр. 67. закона о таксама од 30. марта 1911. године предвиђено је, да се за одобрење привременог механисања у згради, која нема месно право, плаћа годишње по хиљаду динара таксе. Напоменом под 1. иза тога става у таксеној тарифи, одређено је, да таксу из ТБр. 67. плаћају и сва до сада добивена привремена механисања ако је од дана добијеног права прошло више од једне године дана.

Из молби, којима ми се појединци обраћају за обавештење о томе: важи ли и за њихове привремене механе, које су пре више година одобрене, одредба тач. 67. и напомена под 1. таксене тарифе, и, из извештаја по предметима привремених механа сазнао сам: да у земљи постоји велики број привремених механа у врло жалосном стању, о којима ни једна власт не води старање; чији сопственици не плаћају држави никакве таксе; да су оне прибежиште и склониште неваљалих људи и легло многих заразних болести, и, да су као такове убитачне по здравље оних, који у њима пребивају, а тако и оних, који у њих послом дођу.

Да би се овом злом стању стало на пут, и да би сопственици привремених механа вршили дужности према држави у погледу плаћања таксе за дозволе рада у истима, ради јаче контроле тога, начелство ће преко среских старешина предузети одмах ревизију и попис свију привремених механа у округу и од сопственика истих, који нису у могућности плаћати предвиђену таксу, а дужни су је, већ по поменутој напомени у закону о таксама ТБр. 67. платити, — изузети изјаве и такве привремене механе затворити и водити рачуна да се у њима бесправно не упражњава рад. Што се тиче осталих, који могу и желе плаћати прописану таксу тач. 67. таксене тарифе, начелство ће направити списак са назначењем од кога је дана одобрење, па ће почетком сваке године (рачунајући дан одобрења) од сопственика истих наплаћивати таксу сходно тачки 67. таксене тарифе имајући у виду и напомену под 1. иза тога става у закону о таксама. По један списак начелство ће и Министарству послати ради употребе.

Реверсе о предатим дозволама за текућу годину, у којој мисле упражњавати привремену механу, са утиснутом таксом начелство ће амо доставити најдаље

за месец дана од дана када је дотичноме саопштено одобрење Министарства да привремено механиште. Начелство ће у будуће за дозволе привремених механа, дакле почетком године, наплаћивати од сопственика истих таксу предвиђену тач. 67. и напоменом под 1. таксене тарифе закона о таксама.

Препоручујем начелству да о овоме наређењу обавести кога треба и учини шта је потребно са привременим механама, чији сопственици не могу плаћати таксу предвиђену таксеном тарифом закона о таксама. У исто време скреће се пажња начелству на строгу и тачну примену Т. 64., 65. и 66.

ПБр. 9290.
6. маја 1911. године
у Београду.

Заступник
Министра Унутрашњих Дела,
Министар финансија,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

§ V. Увреда страног дипломатског представника.

О *јавној* увреди страног дипломатског представника као нарочитој врсти увреде говори се у § 218 *а.* к. з. „Ко јавно, усмено или писмено, увреди, вели се у al. 1., заступника стране државе за Србију опредељеног, да се казни затвором од месец дана до годину дана, или, у блажим случајима, новчаном казном до хиљаду динара".

Као што се види, говори се о „заступнику стране државе", те се на тај начин ту имају подразумевати како посланици тако и отправници послова. Увреда треба да је *јавна*, и да је нанета „усмено или писмено", из чега излази, да се § 218 *а* не примењује на т. зв. симболичку и реалну инјурију. Услед непажње је и овде реч само о увреди, а не о клевети.

Клевета нанета страном дипломатском представнику као и оне врсте увреде, за које не важи § 218 а (реална и симболмана) имају се подвести под опште одредбе о увреди и клевети.

О *простој* увреди страног дипломатског представника говори се у § 358 к. з. „Затвором од пет до тридесет дана, вели се у al. 1, или у новцу од пет до тридесет талира, да се казни, који увреди посланике страних сила у Србији станујуће". Као што се види, захтева се за примену овог §, да страни дипломатски представник *у Србији* и *станује*, а не само да је опредељен као за јавну увреду. Сем тога изгледа да овај § не важи, кад је увреда нанета отправнику послова, јер се за разлику од § 218 а., помињу само „посланици". Али се у al. 2 употребљава израз „заступник" као и у § 218 1, те се ипак мора противно узети.

§ VI. Увреда и клевета духовних надлештава и свештених лица.

О овој увреди и клевети говори се у § 207 *б* к. з. „Ко речима, вели се у њему, печатаним или непечатаним, писменим саставом, ликовима или ма каквим другим изображењем или знацима увреди какво духовно надлежателство или свештена лица приликом њиног чинодејствовања или рада, или и изван места њихове дужности но у сматрању ове, да се казни затвором од осам дана до једне године. Ако би увреда садржавала клевету да се казни затвором од једног месеца до две године".

Пасивна способност за увреду и клевету признаје се дакле и духовним надлештвима.

Да би увреда и клевета свештеника спадала под овај §, потребно је, да му је нанета у вршењу чинодејствовања и у опште званичног рада или у односу на званичан рад. В. о томе § 2.

Ова се увреда, као што се види, не разликује у просту и јавну. За обе важи § 207 *б* к. з.

§ VII. Повреда службене части.

По угледу на пруски К. З. у нашем К. З. је усвојена и увреда и клевета против *части* самог *звања*. „Ко јавним потврђивањем измишљених или изопачених ствари, вели се у § 103, или јавним опорочавањем и исмејавањем уређења државних или законих наређења власти или појединих чиновника ове мрзости или презрењу излаже или важност њихову побија или у осталима неповерење према реченим уређењима и наређењима подиже.... да се казни у новцу од двеста до три хиљада динара или затвором од три месеца до три године".

Објекат ове увреде и клевете није *службена част* овог или оног чиновника, јер је то ипак његова лична част, и као таква она је заштићена §-ом 104. к. з. Њен је објекат на име *част самог овог или оног државног звања* без обзира на то, ко је њен носилац онда, кад је она повређена, ма да је наравно могуће да је и овај посредно уврећен. „Објекат је њен, вели другим речима *Binding*, увек *непроменљиво достојанство чиновника као заступника државе у кругу његовог звања*, које је независно од индивидуалитета чиновника и од тога, да ли он добро или рђаво врши своју службу, и које даље не може бити објекат обичне увреде и клевете". Ова увреда и клевета су дакле једно кривично дело против државне власти, и зато су од законодавца издвојене од обичне увреде и клевете и стављене у гл. X.

Радња код увреде и клевете државног звања састоји се према § 103 у „потврђивању измишљених или изопачених ствари или јавном опорочавању и исмејавању уређења државних и законих наређења власти или појединих чиновника", другим речима у тврђењу неистинитих чињеница (дакле не само „дела") о државним уређењима и законитим наредбама државних власти или појединих чиновника (дакле не у опште државних службеника) и у омаловажавању истих. Кад ће ове радње сачињавати увреду а кад клевету, има се одређивати према општем појму о увреди и клевети.

Последица се састоји у излагању „*мржњи или презрењу*" државних уређења, власти или појединих чиновника и у „*нарушавању њихове важности*". О појму „мржње" и „презрења" било је раније говора. „Важност" пак значи *важење*, т.j. спољна част. Док она прва два израза упућују на то, да је заштићена само морална част, дотле се овим трећим обухватају све врсте части, те је сам за себе био довољан.

§ VIII. Увреда и клевета нанета путем штампе.

Увреда и клевета нанете путем штампе сматрају се такође као *нарочите врсте* свију увреда и клевета, о којима се говори у Каз. Законику, а под које нису подведени и случајеви, кад су нанете путем штампе.

Ове се увреде и клевете одликују од осталих *средством* радње. Изјава омаловажавања одн. изношење или проношење треба на име да су учињени у једној *штампаној* ствари, за коју важи закон о штампи (чл. 5).

§ 11. Кривац код увреде.

Нема се ништа нарочито да каже о кривцу као извршиоцу увреде. Извршилац је онај, који је учинио изјаву омаловажавања, који је н. пр. изговорио увредљиве речи, написао увредљиво писмо и т. д. Подстрекач је онај, који је допринео, да се извршилац одлучи на увреду, а помагач онај, који је допринео извршењу увреде, који је н. пр. пустио у поштански ковчег увредљиво писмо.

За појам кривца је код неких кривичних дела потребно, да је испуњен извесан *специјалан* услов кривичне одговорности [1]). Ниједан такав услов није потребан за појам кривца код обичне увреде.

Што се тиче виности потребан је увек *умишљај*. Нехатни извршилац увреде или подстрекавања и помагања у истој није кривац. Међутим није потребна *намера вређања* (animus injuriandi), т. j. није потребно, да је вређање циљ изјаве омаловажавања [2]).

За умишљај је потребна:

1° Свест о томе, *да ће изјава доћи некоме до знања*. Према томе А не би био кривац, кад би записао у свој дневник, нешто увредљиво за Б, и кад би В исти показао без његовог знања лицу Б, као ни онда кад би А сам (монолог) у својој соби изговорио нешто увредљиво за Б и В је ослушкујући то чуо.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) *В. Живановић* Основи Кривичног Права, Општи део § 54.

[2]) Уп. *Frank* § 185 II, *Binding* 1 156. Већина француских писаца (н. пр. *Garraud* Traité 4 n° 1321) захтева ову намеру. В. против њих *Garçon* art. 222—225, 175.

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића

члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

6. Признање оптуженога, које није учинио одма, већ пошто су прибављени и други докази, а које је, поред тога, оптужени доцније опет порекао, не вреди као олакшавна околност.

[Кас. Суд I-9-IV-1009. Бр 4191].

Оптужени је признао да је учинио дело убиства из § 155 к. зак., али не одма, већ пошто је његова кривица била вероватно доказана другим доказима. Доцније, на претресу, оптужени је то своје признање порекао.

Суд му ово признање није хтео узети као олакшавну околност, и осудио га је на смртну казну, а та пресуда оснажена је горњим решењем Касационога Суда.

Као доказ за кривицу оптуженога узето је његово признање по § 225 крив. с. пост., а у вези с § 227 истога пост.

Има судија, које сматрају и да се оптуженоме признање мора узети као олакшица, кад год се њиме доказује кривица оптуженога. То не стоји. Као олакшица при одмеравању казне, кривцу се може узети таква околност, из које се суд може да увери да дотични кривац има таквих моралних особина, усљед којих заслужује да му се казна блажије одмери. За ово се не изискују никакви други услови, па не стоји ни тај услов да се у овом случају мора узети као олакшица такво признање, које суду не даје разлога да констатује какве добре особине кривчеве.

7. Суд није везан прописом чл. 16. зак. о општинама, да призна оптуженоме као олакшавну околност добро владање, кад је он осуђиван за бесчастеће дело, као малољетан.

У овоме смислу бележимо ове одлуке: I одељ. 16. IV-09. Бр. 4462 и опште седнице од 1-V-09. Бр. 5142.

Са задовољством констатујемо да је овакво решавање сада постало стална пракса Касационога Суда.

Разлози за овакво гледиште поклапају се у свему са разлагањем, изнетим код предходећих случајева, гди је реч о признању као олакшавној околности.

Сем тога закон о општинама дотиче се питања о добром владању грађана општине, у вези с извесним правним посљедицама, које имају да наступе по истом закону. Ну он не може оваквим својим наређењима створити обвезу за судију, да он мора оптуженоме да призна да је доброг владања. То је јасно и по самој природи ствари и по саставу наређења § 59. т. 4. к. зак., и по дугогодишњој судској пракси при примени овога закона. Тако кад је суд, по сталној пракси судова, овлашћен наређењем § 59. т. 4., да узме, да није доброга владања и онај оптуженик, који никад пре тога није био осуђиван, само ако се увери из његовог поступања, било при извршењу самог дела, било после тога, да је покварен и неваљао човек, онда у толико пре може суд узети да није доброг владања онај кривац, који је пре тога осуђиван за крађу, ма то било и у малољетству.

Овде ваља нарочито имати у виду да при овоме послу одмеравања казне није говор о обичним појмовима свакодневног живота или у опште о каквим правним посљедицама, које би имале да наступе по закону о општинама, већ ту кривични судија цени моралне особине кривца, коме има да суди, онако како их он види према свима фактима конкретнога случаја, и он је у тој оцени слободан и независан.

С тога ми радо бележимо овај напредак нашега кривичног правосуђа, који је заснован сталним решавањем I одељења Касационога Суда у 1909. години, и нашао потпунога одзива у општој седници овога највишега суда.

При закључку да наведемо само један пример из раније праксе наших судова у овоме погледу, који ће најбоље моћи да илуструје раније погрешну праксу наших судова.

Ево тога примера:

Н. Н. налази се у поврату за крађу, а и у стицају је за више крађа. Прво дело крађе, за које је раније био осуђен, учинио је у малољетству.

Сад долазе овакве побуде суда:

а.) Оптужени Н. Н. доброга је владања, јер је дело крађе, за које је раније осуђен, учинио у малољетству. — чл. 16. зак. о општинама.

б.) Оптужени се према § 14. к. зак., с обзиром на његову велику покварености има да осуди на казну робије с оковом.

И тако суд у једној истој пресуди прво вели да је оптужени доброг владања, а одма за тим, да је тако покварен да га ваља осудити на оков, овоме не треба даљега коментара. Очевидно је да је суд могао доћи до овакве недоследности само за то, што је држао да га везује наређење чл. 16. зак. о општинама.

8. Кад је оптужени малољетан, а није имао браниоца, Касациони Суд дужан је да због тога огласи пресуду судску за ништавну, ма да и нема жалбе оптуженикове, само ако је такво кривично дело, по чијој било жалби, дошло на разматрање Касационом Суду.

[I 2-I-1909. г. Бр. 12159].

Ово гледиште заснива се на принципу, који важи и у грађанском и у кривичном правосуђу: да малољетна лица стоје под особеном заштитом закона. Према томе судови су позвани да мотре по службеној дужности, јесу ли малољетници по закону заштићени и отуда излази да је и Касациони Суд дужан, да без обзира на пропис § 272. крив. суд. пост. и без жалбе малољетних оптуженика води рачуна о томе да они буду законо заштићени § 40. грађ. зак. §§ 59. и 77. гр. суд. пост. и § 10. крив. с. пост.

9. О постојању кривичног дела из § 207 а) кр. зак. (спречавање јавног свештенодејства).

У елементе овог кривичног дела спада:

а) Да свештено лице врши чинодејство.

б) Да се таквом лицу том приликом противстане силом или претњом или да се оно делом нападне.

У конкретном случају дело је учињено под оваквим околностима:

Оптужени је раније био јавио општинској власти да извесног свештеника не прима у своју кућу.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

О ИЗВРШЕЊУ КАЗНЕ

(НАСТАВАК)

Тако, над осуђеним, који су успели да избегну бегством смртну казну, она је извршивана фигуративно *(per effigiem)*, представљањем погубљења које је наређивала пресуда којом су осуђени[1]). Друге су осуде извршиване и објављиване објавом која је садржавала извод пресуде, коју је извршилац кривичних пресуда вешао на један стуб на јавном месту. Овај последњи начин извршења био је освештан за све осуде in contumacio, које су изрицале кривичне казне у средњем законодавству и у законику о кривичном поступку. Али се у 1849. известан народни покрет манифестовао у Паризу против извршења сликом осуда које су изречене због политичких кривица, чија је последица била доношење закона од 2. јануара 1850. По овоме закону, извршење бива *простим начином јавлицитета* и то: објављивањем извода пресуде у једним новинама округа у коме је био последњи домицил осуђеног, и три објаве које се излажу: 1°. на вратима последњег домицила осуђеног; 2°. на вратима општинске куће среског главног места; 3°. на вратима суднице кривичног суда. Дејства која је производило раније извршење сликом, производи од тада испуњаваље ових формалности од датума последњег од ова три протокола који констатују објаву.

По нашем кривичном поступку: „изречена извршна пресуда приковаће се јавно „на здању судском и обзнанити у званичним новинама и извршиће се у онолико, „у колико се у одсуству оптуженог извршити може". (§ 318). Но, ако се оптужени који је побегао после изречене осуде добави: „наредиће се понова испитање и суђење без призрења на већ „изречену пресуду. Кад нова пресуда „извршном постане, то ће се закона следства прве пресуде од времена кад ова „друга извршном постане, у толико сматрати да су укинута у колико по закону не следују из ове друге". (§ 319).

[1]) Comp. Richer, *De la mort civile*. „Извршење „сликом, — каже овај аутор, — је извршење казне „над кривцем, који је осуђен на смрт in contumacio, „које се врши на јавном месту, вешањем табле, на „којој је насликан кривац висећи на вешалима или „на точку, према томе на коју је врсту погубљења „био осуђен, а испод слике била је написана пре„суда којом је осуђен!"

Специјална правила о извршењу смртне казне.

У законицима који одржавају смртну казну двојаки проблем који се тиче *начина* и *места* извршења поставља се законодавцу; он се решава различно према времену и земљи.

У старом француском праву смртна казна имала је ступње као и казна затвора; она се карактерисала врстом погубљења. Уставотворна скупштина (конституанта) не чекајући промулгацију свога казненог законика, одлучила је законом од 28 септембра 1791. да ће се извршење смртне казне састојати у *простом лишењу живота*. Казнени законик од 1791. репродуковао је овај принцип: „смртна „казна састојаће се у простом лишењу „живота и никаква тортура не може се „вршити према осуђенима“ (Члан 2.). Од тада је главна брига била у томе да се нађе начин на који ће се смртна казна извршивати без мучења. Као такав начин извршења смртне казне законодавац је изабрао *одсецање главе*. Члан 3 казненог законика од 1791 овако је то решавао: „свакоме који је на смрт осуђен одсећи ће се глава“. Lepelletier Saint-Fargeau, известилац комисије рекао је о овом питању: „ви сте освештали принцип да „смртна казна треба да буде без тортуре, „и редуцирана на просто лишење живота. „Ваш комитет налази да је одсецање главе „врста смрти која се удаљује најмање „од овог принципа. Казна вешањем из„гледала му је да се највише удаљује од „овог принципа и по томе најсвиреипија. „Други обзир који га је на то определио, „то је, што ви хоћете да поштедите фа„милију осуђеног од сваке врсте мрље. „Но, по садањем мишљењу, врста погуб„љења коју вам ми предлажемо најбоље „припрема духове да приме овај прин„цип који вам је у срцу“. Сагласили су се на то да се тражи какав механички начин (машина) за погубљење. Прво оруђе за погубљење, коме је народ дао име *гилотина* од Dr. Guillotin-a, који је у 1791. предложио да се одсецање главе врши помоћу једног простог механизма, било је одмах конструисано, и прво извршење било је у среду 27 априла 1792. Од тога времена, ово оруђе усавршено, служило је за извршење осуда на смрт у француској[1]); казнени законик од 1810. репродуковао је у своме члану 12. одредбу законика од 1791: „свакоме који је на смрт осуђен осећи ће се глава“.

Наш кривични законик у § 13. прописао је као начин извршења смртне казне убијање из пушака: „ко се осуди „на смрт убиће се из пушака и одмах укопати“.

Ближе одредбе о извршењу смртне казне садрже § § 287 и 288 зак. о крив. поступку. § 283 кр. пост. наређује: „да „се свака пресуда којом је ко на смрт „осуђен, ако је касациони суд огласи „за снажну шаље непосредно министру „правде, који ће је подносити краљу на „помиловање, и ако осуђени не буде по„милован, пресуда се шаље полицијској „власти на извршење, којој се спроводи и осуђени и одмах извршује“.

Нека законодавства као н. пр. француско (зак. о крив. пост.) прописују да извршење смртне пресуде која је постала извршна има да буде у року од 24 часа пошто је помиловање одбијено. Наш законик о крив. поступку није одредио овај рок, али се оне одмах извршују, изузимајући случајеве које предвиђа § 288.а то су: душевна јача или телесна болест, а код женских трудноћа. Над породиљом смртна казна не може се извршити док не прођу четрдесет дана од порођаја.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Милош М. Станојевић
СУДИЈА

[1]). Од 1886. употребљује се електро-егзекуција у држави Њу-Јорк. (B. Archiv de l'anthrop. 1892. стр. 431). Али овај начин извршења смртне казне електрицитетом не задовољава наде. У опште, начин који се највише употребљује за извршење смртних осуда, то је најпростији и најпримитивнији начин вешање. Вешање се употребљава у Енглеској, Сједињеним Државама, у Русији, у Аустрији. За тим долази дављење. То је шпањолски начин стезањем. По том одсецање главе било секиром (Немачка, Данска, Норвешка, Шведска) било гилотином (Француска, Белгија, Грчка). В. о овоме *Tarde*. La philosophie pénale. стр. 524.

СЛУЖБЕНИЦИ У БЕОГРАДСКОЈ ПОЛИЦИЈИ

1828 — 1838

НАПИСАО **А.**

(НАСТАВАК)

У новембру и почетком децембра 1836 Кнез је био у Београду, а по повратку у Крагујевац шаље Цветку 18 децембра ово занимљиво писмо:

„Приликом нашег доласка у Београд видећи вас постојана у извршењу предписани Вам дужности и храбро поведеније Ваше као Хера спрама млоги соперника Ваши — кад смо благополучно одтуда овамо приспјели, опоменувши се Вас, решио сам се повратити Вам сабљу коју сте пре као комисар војени носили, и коју припасавајући сада као Директор Полиције Београдске, и Ваше дужности извршујући ревносно, да се поносите с њом, особито пред Шољом, нека и он види, да она пасјој вери боље приличи него Шпага. По полученију Сабље одма поитајте повратити ми Шпагу коју сам Вам од пре послао, да ју дам ономе који је рекао да Ви треба Шпагу да носите, и ком би поприличило да ју носи него Вама, који сте тако, као што рекох, храбар, бодар, постојан, хитар, и пасја вјера. и то зато Вас оваковом називамо, што се надамо да нећете се више у зечије коже увијати нити чега плашити да у Земун бјежите“.

Усхићен толиком пажњом, Директор је Београдске Полиције одмах 21 истог месеца писао Кнезу како је све примио па додаје:

„Ова превисока и отлична милост Ваше Свјетлости умилила ме је тако, да писам у стању, нити толико речи имам, којима би за оваково отличије достојно благодарити могао; но како ја тако и сви моји са сокрушеним Серцем молићемо преблагога Творца за благополучије и долгоденствије Ваше Свјетлости. Ја пак стараћу се дан и ноћ, да се отличија Ваше Свјетлости, и дјелом и поведенијем мојим, достојним покажем“.

Још ћемо подсетити да је Рајовић био родом из Херцеговине, те му зато Кнез и каже да је прави Хера — Ера, уз коју реч и данас иде епитет тврда — или у шали пасја — вера.

Па ипак су се догађаји тако сплитали и расплитали да ни одликовани Цветко Рајовић није могао саставити у овој служби много више од године дана.

Стога се 1 декембра идуће године на челу Београдске Полиције опет јавља:

Тодор Бојанић. Када се пажљиво размотри начин како је Кнез Милош поступао при постављању или при уклањању појединих чиновника, увидеће се да је Кнез Бојанића сматрао као свога човека, кога није вређао ни онда када су интереси службе налагали да се Бојанић из ње уклони.

Вративши актом од 1 декембра 1837. В.№. 4673 за Директора Београдске Полиције Тодора Бојанића, и постављајући га сада у чин *целога* капетана“, Кнез му саопштава:

„Вручавајући Вам Дирекцију Полиције Београдске надамо се, да ћете Ви то звање савјестно и к удовољству Нашем отправљати. Преко свега тога препоручујемо Вам: да Вам буду сокаци Београдски чисти, да мотрите и не трпите скитнице којекакве и бадавације који се по меанама безпослени повлаче, особито пак да мотрите на сплеткаше који речи из ове стране у ону преносе, шпионлуке чине и невољале речи за Правитељством говоре, а к тому и на то, да се тајна друштва не плету, ако ће ји и двојица само у томе гдје на страни шушкајући бити; па ма кар Вам на то за докучити сирјеч подробно и истинито овакве ствари и нешто трошка отишло; Ви нам само јавите за такови па ћемо Вам га ми признати. Тек очистите један пут тај Београд од којекакви плетака, од шпионства, од тајна друштва, од не свободни разговора“.

Бојанић се ове дужности брзо и радо примио, па — не одмеривши својих способности — 12 декембра пише Кнезу:

„За височајшу милост, које ми је Ваша Светлост, по природној и обичној шчедроти својој; произведенијем на званије Директора Полиције Вароши Београдске у Чину Целога Капетана, всемилостивјеше удостојити снисходила, не могу пропустити, да у најдубљем поданическом страпочитанију на таковом Височајшем помилованију, на посланој ми Дипломи на речено Званије и Чин и Објављенију на плату, топлеје не благодарим.

„Ова височајша милост, Вашом Свјетлостију, као правдољубивим отцем, на мене и фамилију моју изливена, остаће на вјеки у мом срцу незаборављена. И ја ћу се са свима силама мојима постарати, да се тачним испуњенијем моји дужности, сходно височајшој вољи Ваше Свјетлости и сваке више власти моје, достојним покажем“.

Бојанић је на томе месту остао све до 8 октобра 1838 године када га је Кнез

на благ начин уклонио, а на његово место привремено поставио:

Јована Германа, мајора и управника ћумрука. Ово се уклањање Бојановићево и постављење Германово објашњава ранијим чланчићем „Политичка пасквила“. Али је Герман стварне полицијске послове вршио само неколико дана, па је још у октобру за вршиоца дужности полицијскога директора привремено поставио:

Хаџи-Брзака, известивши о томе Кнеза у Крагујевцу. Прошле су само још неколике недеље, па се као Директор појавио пети пут:

Цветко Рајовић, за кога треба овде на завршетку свога набрајања забележити да је у оним међувременима када је био ван полицијске службе бивао и бина-емин т. ј. управник јавних грађевина и саветник и комесар редовне војске, која се састојала из два батаљона пешадије и једног ескадрона коњице; осем тога је Рајовић за време последњега прекида у служби полицијској био Кнежев ађутант.

II

Чланови.

Рака Катанић. Први, кога по архивалним споменицима помињемо, није у исто доба и најбољи међу својим друговима. Директор Рајовић 25 јуна 1831 пише Кнезу:

„Рака Катанић, који је још и сада у полицијској служби, човек слаба здравља, херђава владања и прегорка пијаница, дао ми је највише повод да другога кога тражим, који ће ми спомоћничествовати..!! Мало даље вели да Раку треба „искључити из службе“ као „безполезнога“. Кнез је на то одговорио:

„На представленије Ваше... јављам Вам, да место Раке Катанића, који се, по извјестију Вашега, пијанству предао и за даљу полицијску службу неспособан учинио, препорученог Тошу Поповића у службу примити а Катанића из службе одпустити можете“.

Тада је ступио у службу:

Тоша Поповић, о коме у истом писму Рајовић пише Кнезу:

„По налогу Ваше Свјетлости а и по потреби службе тражио сам способна и почтена човека који би помоћник могао бити у Полицајној служби; и тако дуго сам мотрио и изабрао до сада бившега кмета од Меанцинскога и Фурунцијскога Еснафа, којега сам понудио ако би ктео више — поменуту службу примити, и почтено служити; он се је као мало устручавао имајући своју радњу и порјадично уживање, но на последак решио се је, и моли, ако Вашој Свјетлости угодно буде, да поменуту скужбу прими. Он зна Сербски читати и писати, зна Турски говорити, око 30 година стар, лак на ногама и остроуман; у многим се дјелима до сада показао истинито ревностан и правомишљен пред овдашњим судом у дјелима његова хеснафа, која су на њега налагана бивала; њему је име Тоша Поповић, и у чаршији је досле за безпорочна човека познат. Зато сам у сагласију овдашњега Суда всенижајше усудио се препокорно представљење Свјетлости Вашој учинити, и милостивога решенија очекивати“. Решење је Кнежево, као што смо већ видели, било повољно.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

„Они продају тако исто „специјалитете“ за лечење стоке, и да би успели у лечењу шаљу унапред, у салаше своје људе, који под изговором куповине улазе у штале и међу у валове ствари од којих се стока разбољева, а тад се они јаве те их примају са раширеним рукама, јер познавајући узрок болести у стању су да је брзо уклоне, и сиромах сељак не зна како да им захвали. Али то није све. Пре но што ће поћи са салаша они се распитају има ли домаћин динаре од те и те године, са тим и тим шарама, и обећавају да плате добро. Сељак се заради, као и сви они што тешко и ретко добијају прилику да зараде паре, па изнесе ако има, и они од тих пара увек нађу начина да што украду. Невероватно је како они некажњиво у истој кући по неколико пута врше исте мајсторије. Најзад најопасније је у њиховим радњама то, што они сазнав прилике и место казују разбојницима издвојене салаше где има пара како да уђу, а не треба да вам кажем да они то раде што имају део у добити.

Малгарет ми прича још много појединости о Циганима што ме одлучи да одмах напустим њихово тако опасно друштво. Он ми је још говорио гледајући с времена на време на улицу кроз прозор крај кога смо ручали; наједанпут он повика: До ђавола! ено га мој познаник из апса у Гану. Ја погледам и видим Кристијана, који је ишао врло брзо као да је у послу. Ниссам се могао уздржати а да не узвикнем, и Малгарет, користећи се узбуђењем у које су ме бацила његова открића, није имао муке да ме натера да му испричам, како сам се спријатељио са Циганима. Видећи ме тврдо решеног да више с њима не идем, он ми предложи да пођем с њим у Куртре, где он имађаше, како рече, да сврши неке своје добре послове. Пошто сам узео оно мало ствари што сам од Херцогиње пренео у кафану, пођем са новим другом. У Куртре-у не нађосмо *оне* које је он рачунао ту наћи и, у место њиховог новца наш је се трошио, и, не надајући се да их видимо вратимо се у Лиљ. Ја сам имао још стотину долара, али Малгарет их узе да игра с њима „за наш рачун“ и изгуби их заједно са оним што је он имао. После сам дознао да се он договорио са оним против кога је играо да ме опљачкају.

У овој незгоди ја се обратим на познанике; неке војне старешине, којима сам казао стање у коме се налазим, дадоше у моју корист један час борења одкуда добијем десетину талира Са овом сумом, која ме за неколико дана ослободи нужде, ишао сам по јавним местима и баловима. Тако сам стекао једну везу чије прилике и последице решише моју судбину за цео мој живот. Ништа није простије него почетак ове важне епизоде из моје историје. На једноме балу срео сам једну љубазну жену са којом сам се ускоро спријатељио. Франсина, тако је се звала, показивала ми се као врло одана и сваки час мене прекореваше за неверство, а сама је каткад крадимице примала једног инжињерског капетана. Изненадио сам их једног дана, нашав их да насамо вечерају код неког гостионичара на тргу Риур. Као изван себе навалио сам онако збуњен да их песничам. Франсина сва рашчупављена утече, али њен пријатељ оста. Ухватише ме и одведоше у затвор „Мали Хотел“. За време истраге долазиле су ми жене, моје познанице, које су сматрале за дужност да ме теше. То дознаде Франсина и њена се љубав поврати, те остави несрећног капетана, одустаде од тужбе коју је била и она поднела у исто време кад и он, и мољаше ме да јој ја допустим да дође и ја то учиним. Судије извештене о овоме сматрале су пораз капетанов као договор удешен између мене и Франсине и, кад дође дан суђења, осудише ме на три месеца затвора.

Из „Малог Хотела“ преместише ме у кулу „Св. Петар“, где сам добио засебну собу коју су звали „воловско око“. Франсина ми је правила друштво за извесно време преко дана, а остало сам проводио у друштву осталих притвореника. Међу њима била су два бивша наредника: Груар и Хербо, син неког обућара из Лиља, обојица осуђени за фалсификат, и неки сељак Боател, осуђен на шест месеци усамљеничког живота за крађу жита. Овај последњи, отац многобројне фамилије жаљаше се непрестано како је затворен у време обделавања једног малог имања, које му само могаше донети велике користи, и не гледајући што је осуђен, он се о имању бринуо више него о деци. Неколико становника његове општине били су поднели молбу да му се казна замени блажијом, али без успеха. Он сирома очајаваше, а понављао је често да би дао грдну суму кад би могао купити слободу. Груар и Хербо, који су се налазили у кули „Св. Петар“ само за то што су чекали спровод, мишљаху да му израде милост помоћу молбе коју би спремили заједнички, али они су саставили план који је имао за мене да буде тако кобан.

Одмах је се Груар жалио како не може мирно да ради у соби у којој су били 18—20 затвореника, који по цели дан певају, вичу или се свађају, и Боател, који ми беше учинио неке услуге, замоли ме да им уступим моју собу, и ја, истина нерадо, пустио сам их у моју собу на четири сата дневно.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине сеоначке, актом својим Бр. 521, пита:

„Расписом г. Мин Финансија, од 22-III ове год. ПБр. 10818, наређено је, да се у све општ. буџете за ову 1911. годину, у расходу, унесе потребна сума за отплату порезе на општ. имање сходно тач. 5. чл. 129. зак. о општ.

По распореду бр. 4. на земљиште под именом „*село Сеона*“ води се у 287·77 *хект. земље* на које се општинском порезом задужује, а која дугована и текућа износи у суми од *2842·03* динара. *Но то се води само* по распореду, али земље нема у ствари, нити општина исту ужива, сем $^1/_2$ хект. плаца, гди је општинска судница, нити се пак зна гди је и ко је исту разграбио од пре 25—30 година.

Према оваком стању ствари, одбор неће да унесе у ово општ. буџет на отплату предње порезе ни „*шару*“ *јер би ова сума морала* пасти на терет грађана целе општине као општински прирез по непосредној порези, па пошто општино нема земље нити какав приход од исте земље ужива, то из тога разлога одбор не одобрава, да се грађанство тереши са оваким наметом.

Како пак надлежне власти ово општ. буџет неће да приме ни одобре, док се у исти не унесе сума у *2842·03* динара, на одужење порезе, а одбор пак не одобрава да се иста у буџет унесе, — то је суду част обратити се Уреднишшву са учтивом молбом да изволе дати своје објашњење преко свога листа, и то по могућству што скорије, шта ће суд радити, да до буџета дође, или да се општина оваког терета ослободи — и којим путем.

— На ово питање одговарамо:

По тачци 5. чл, 129. закона о општинама, у општински буџет мора се унети и сума за исплату пореза на општинско имање.

Ако се општинско имање састоји из утрина, онда се тај порез после наплаћује од оних, који своју стоку пасу на тим утринама и јавним испустима, као што прописује чл. 12 закона о непосредном порезу.

Ако општински суд или одбор, који суделују у изради буџета, не би хтели унети коју позицију, о којима говори чл. 129. онда то чини надзорна власт, на начин предвиђен чл. 131. и 132. закона о општинама.

Према томе, одборско расположење да ли ће ову суму унети у буџет или не, није готово ни од каквог пресудног значаја за саму ствар.

Кад се одобри буџет са примедбама државне надзорне власти, онда суд мора купити онај прирез, који буде утврђен према суми прихода и расхода, иначе ће га државна власт нагнати на то мерама, које јој стоје на расположењу по закону о општинама.

Ако у истини не постоји општинско имање, које је порезом задужено по књигама, онда нека општински суд са одбором констатује то, и учини предлог, преко пореског одељења, да се општина ослободи плаћања пореза, па ће се, према стању ствари, и учинити што треба.

II.

Суд општине шарбановачке, у срезу бољевачком, актом својим Бр. 1155., пита:

„Суду овоме, као претплатнику листа потребно је да зна:

Да ли окружни одбор, при прегледу општинског буџета (где је стопа приреза 47%), може и по коме законском пропису да смањује плате: председника, кметова, деловође и писара, кад су плате одређене и у буџет унете на овај начин:

Прво одбор је својом одлуком одредио плате и ту је одлуку надзорна власт одобрила, затим су исте плате унете у општински буџет, који је одбор по пројекту одобрио, па и надзорна власт, а за овим и општински збор. И сада је остало још окружни одбор да прегледа и одобрава буџет.

При прегледу буџета ове општине за ову годину, окружни је одбор скоро у пола све напред поменуте плате смањио, али решење о томе још није донето — потписато, већ је буџет достављен овоме суду да да извештај односно мање предвиђење суме прихода но што су оне изнете у завршном рачуну за 1910. год., којом је приликом суд и уочио поменуто смањивање плата.

Ово се питање чини поводом наведеног и с погледом на прописе члана 131. последњег става закона о општинама, где је изрично изложено: „Власти које одобравају буџет, не могу одбацити примедбе надзорне власти у колико се оне односе на издатак, чија је величина изрично одређена овим или којим другим законом, *нити могу смањивати плате општинских часника и осталог особља, које су буџетом одређене*“.

Као и то: ако би окружни одбор и потписао решење о томе, да се плате смање, има ли места жалби, у коме року и којој власти?“

— На ово питање одговарамо:

Последњи став члана 131 закона о општинама јасан је у овоме погледу, и према његовим одредбама ни једна власт, која одобрава буџете, не може смањивати плату општинских часника и осталог особља, која је буџетом одређена.

Ако би окружни одбор покушао ипак да то учини, на начелнику окружном лежи дужност, да такву његову одлуку задржи од извршења у смислу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова и без жалбе дотичних личности, а по жалби ових у толико пре.

III

Суд општине николичевске актом својим Бр. 646. пита:

„Село Николичево има своје утрине око 160 хектара, како гласи по пописној књизи „Б.“ Одбор ове општине, под утицајем својих грађана, хоће да поднесе предлог збору да се иста утрина подели међ појединце све грађане ове општине. Сви грађани изузев 10—15 од 284 прав. гласача желе да се утрина подели, јер су земљом (добром) оскудни, имају доста пољуша, које не рађају ништа па и за испашу стоке слабо служе.

По члану 86. закона о општинама општински одбор има права да чини предлог збору о подели утрине.

Моли се уредништво да преко свог „Полиц. Гласника“ обавести овај суд у следећем:

Може ли се утрина поделити, и какви су услови за поделу, како би исту и Државни Савет одобрио. И ако је потребан премер и тачан план речене утрине може ли исту премерити и план израдити који ученик техничког факултета нашег универзитета т. ј. да се његов рад прими.

И да ли је сем овога још што потребно?“

— На ово питање одговарамо:

По уредбама од 19. јуна и 12. септембра 1839. године и од 23. марта 1840. године, утрине и многа друга благодејања, уступљена су општинама само на уживање.

У овој последњој, а имено у тачци 10., изречно се забрањује свако ограничавања уживања попаше и подела утрина.

Оне, много пута, нису само предмет права уживања једне општине или села, него и суседних према тач. 9. уредбе од 1840. године.

Према томе, оне нису нека искључива сопственост једне општине или села, а најмање једне генерације, него једно добро, чија је намена и задатак да га корисно уживају многобројне генерације, докле држава, према променљивим социјалним и економским приликама, не нађе разлога да други распоред учини путем законодавства.

Да општине не могу самостално располагати овим утринама види се и из уредбе од 7. марта 1858. год. В№ 254, где је држава задржала право надзора и мешања у спорове.

Исто тако, то се стање утврђује и чл. 12. закона о непосредном порезу, где држава задржава право на утрине за себе.

И, на послетку, то се види и из става петог тачке 3. чл. 89. закона о општинама, где се изречно вели, да се утрине могу дати само сиротним члановима и то по одобрењу г. Министра Привреде, а на начин предвиђен законом о насељавању од 3. јануара 1880. године.

Кад, дакле, све ово овако стоји, уредништво налази, да општине у опште не могу делити утрине својим грађанима, па макар да то реши и општински збор, *и да такву одлуку надзорна власт увек треба да задржи од извршења по чл. 152. зак. о општинама.*

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Један случај умесно примењене казне по правилима о општинским поштама.

Поштанско - телеграфска станица у В...., доставила је надзорној власти, да је Спасоје Ф., деловођа и поштар општине

и....., неуредан и немарљив у експедицији и пријему општинске поште, пошто чешће не потписује карте дневне поштанске експедиције.

Узет за ово на одговор. Спасоје је изјавио, да карту дневне експедиције није потписао с тога, што је хитао да што пре сврши експедицију. Према овоме, ова грешка је случајна, а не намерна. Како је пак ту грешку одмах поправио, јер је карту, чим му је од поште враћена, потписао, молио је да се поштеди од казне.

Надзорна власт пресудом од 12. фебруара 1911. године № 2041., а на основу чл. 57. правила о општинским поштама и чл. 158. закона о општинама, казнила га је са 50 динара.

По изјављеној жалби, III Одсек Државног Савета нашао је, да је пресуда надзорне власти правилна и на закону основана. Стога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 2. маја 1911. год. № 4024.

Општинска судница мора бити близу друма или места где је живљи саобраћај, а ако је могућно и на средокраћи општине — чл. 13. закона о општинама.

Збор општине и..... на дан 27. марта 1911. године донео је одлуку, да се општинска судница подигне у селу В...., које улази у састав општине. У исто доба, овластио је општински одбор да изабере место, где ће бити судница, и да се од сопственика имања, где се буде хтела судница подићи, узме реч, колико ће тражити за земљиште, на коме ће се подићи судница и остале општинске грађевине. Најзад, одлучно је, да се прикупљању приреза, за ово приступи 1912. год., и ово имати на уму при саставу буџета, те да се у исти унесе.

Противу ове зборске одлуке изјавио је жалбу надзорној власти Ж. Ј. из Н...., и навео, да одлука не одговара закону из ових разлога:

1. што, пре свега, није тачно опредељено место на коме би се имала подићи судница;

2. што судница, кад би се ова одлука привела у дело, не би била на средокраћи, јер би од села Н..... била удаљена на 7—8 клм. а толико исто била би удаљена и од главног друма и железн. пута; и

3. што премештање судница није изазвала ни држава ни општинска потреба.

Надзорна власт решењем од 8. априла 1911. године № 6091 задржала је од извршења одлуку збора, из ових разлога:

1. што је место, где се хоће да подигне нова општинска судница, забачено и удаљено од окружног друма и живог саобраћаја, те је због тога немогућна јача контрола власти, особито кад се то мора ноћу да врши — чл. 13. закона о општинама.

2. што би се онемогућило примање поште на досадањи начин са с..... железничке станице.

Министар унутрашњих дела, налазећи да је посматрање надзорне власти правилно, писмом од 15. априла 1911. године № 7543., а на основу чл. 152 зак. о општинама, послао је сва акта овог предмета Државном Савету на коначно решење.

Трећи одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. С тога је, на основу чл. 152 зак. о општинама, решио, да се решење одобри.

Одлука од 30. априла 1911. године № 4213.

Јос. К. Ст.

Начелна одлука опште седнице Касац. Суда односно разумевања тач. 4 а § 471. закона о судском поступку у грађанским парницама.

Законодавац је у тач. 4 а § 471 грађ. судског поступка поставио правило: да се земљеделцу не може, рачунајући за за сваку пореску главу у кући, узети у попис за приватна потраживања, нити он сам може продати нити ма којим начином отуђити пет дана орања земље, кућу са зградама и окућницу до једног дана орања.

Међу тим Касациони је Суд приметио да се у његовим одељењима неједнако тумачи ово законско наређење, кад је реч о питању: по коме времену треба ценити да ли земљоделцу остају напред изложени минимуми непокретног имања; т. ј. да ли та судска оцена треба да буде по времену кад се врши попис, односно кад је земљеделац код суда изјавио да на другога преноси своје непокретно имање, или, на против та оцена треба да буде по његовом имовном стању у времену, кад је учињено дуговање, односно кад је уговорио продају имања.

С тога је Касациони Суд, а на основи тач. 1 § 16 свог уређења, у општој седници, проучио ово питање и нашао:

Законодавац нигде у § 471 не говори о задужењу већ само о отуђењу. Он, дакле, у томе своме наређењу мисли на актуелну, а не на пређашњу имовину земљеделца, па према томе и регулише поступак извршне власти (аргументат: „за извршене пресуде не могу се узети у попис“) Зашто је законодавац тако учинио, види се из правила Г. Министра правде од 4. фебруара 1874. № 354. (Зборник XXVI стр. 14) прописаних за извршење закона о коме је овде реч и предлога којега је Министра тај закон и донесен, где се, у тач. 10. (други одељак) изречно вели: „*да је дух закона да земљоделац не остане без земље и куће*“.

На тај се начин наређење § 471 грађ. суд. пост. појављује као једна заштитна мера, установљена против економског пропадања земљорадника, па с тога оно треба да буде примењивано тако, како ће у сваком случају показивати подједнако дејство, што не би било, ако би се оцена судска о минимуму управљала према имовном стању земљорадника из времена задужења, јер би тада ова заштитна мера, установљена у јавном интересу, зависила од појединих евентуалности, а нарочито од добре воље дужника: колико ће се задужити, и повериоца: колико ће дуго оставити тај дуг ненаплаћен, а тога код принципијелних питања не може бити.

Овако тумачење § 471., истина, није у складу с интересима поверилачким, али, као што је речено, економско политички разлози траже од законодавца, не да води бригу о онима, који свој сувишак дају другима на приплод, већ траже од њега да се стави у заштиту оних, којима прети опасност да остану без минимума имања, потребног за живот, јер би, иначе, дошло у питање опште благостање народа. Као потврду за овако схватање намере законодавчеве, изражено у § 471 општа седница налази и у поменутим правилима Г. Министра правде, у чијој се тач. а. (одељку четвртом изречно вели: „законодавац није напред о задужењу говорио јер је оставио да приватни поверитељи сами воде бригу о томе, колико који дужник има имања, и да ли који има и таквог имања, које се на случај, ако се зајам учини, па се на време дуг не плати, у попис може узети“.

На основу изложеног, општа седница Касационог Суда донела је ову начелну одлуку: *да, по духу § 471 грађ. суд. пост. и смеру који је законодавац овом установом хтео постићи, судска оцена о остатку земље треба увек да се врши по имовном стању земљорадника у времену, кад се предузима извршење пресуде за приватна потраживања, односно по времену, кад земљоделац код суда приступа отуђењу непокретног имања, односно по времену кад се подигне тужба за испуњење или раскид уговора о продаји и куповини земље.*

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Ђорђе Мијаиловић, из Нересинице, побегао је из притвора комесара нересничког.

Он је висок, плав, лице обрасло у браду, у десно око врљав.

Депеша начелника ср. звишког Бр. 6137.

Драгомир Радовић, из Поповића, среза лепеничког, извршио је опасну крађу своме газди Милисаву Поповићу, кафеџији из Буковика.

Он је стар 30 година, средњег раста, смеђ, малих бркова.

Депеша начелника среза јасеничког округа крагујевачког Бр. 12666.

Лазар Савковић, скитачки Циганин, притвореник начелника среза жупског, побегао је из затвора.

Он је стар 24—26 година, средњег раста, са малом брадом.

Акт начелника среза жупског Бр. 5217.

Владимир Станковић, из Лозовика, притвореник општински, провалио је зид на апсани па побегао.

Он је стар 26 година, омален, косе смеђе, плавих очију, бркова малих смеђих.

Депеша начелника ср. орашког Бр. 7538.

Бора Ристић, коцкар из Ниша, одговара за крађу, али се налази у бегству.

Лични опис непознат је.

Депеша начелн. ср. подунавског Бр. 8866

Ђорђе Савић, бурегџијски момак из Београда, има да издржи 20 дана затвора за опорачавање власти.

Лични опис непознат је.

Акт кварта теразијског Бр. 4322.

Спиридон Луиђи, чију слику износимо, као благајник једне трговачке куће у Ризори

ди Веде (Румунији) проневерио је преко 20.000 динара, на затим побегао. Претпоставља се да

је побегао у иностранство и то у друштву са својом љубазницом, бив. певачицом, **Маријом**

Алекс Манеом званом **Манолеско,** чију слику такође износимо.

Он је родом из Брапле, стар 30 година, средњег раста, смеђ, симпатична појава.

Акт управе града Београда Бр. 18099.

Сава Николић, пекар из Зајечара, има да се притвори по решењу првостепеног зајечарског суда од 27. априла ове год. Бр. 8633.

Он је стаса средњег, сувоњав, роав од богиња, носа кукастог, очију зелених, косе смеђе, бркова смеђих танких, обријан; на средини браде има јамицу.

Акт Управе града Београда Бр. 18169.

Радивоје Ивановић, из Н. Села, побегао је из среског притвора, где је стављен због опасне крађе.

Он је стар 18 година, средњег раста, лица округлог.

Депеша начелн. ср. трстеничког Бр. 8856.

Стојан Муњић, одбегли осуђеник, чију слику износимо, одбегао је из завода још прошле године у јулу месецу и 15. овог месеца

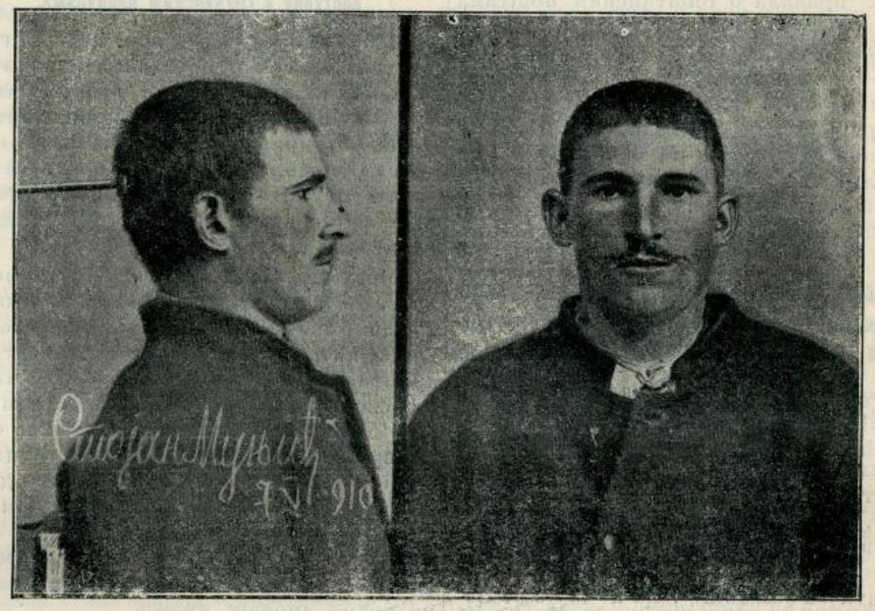

ухватила га је власт среза ариљског, али је он поново 19. овог месеца побегао из среског притвора.

Он је стар 25 година, висок 170 см., очију жућкасто-жутих, косе смеђе; од особених знакова има на левој руци три белеге од посекотине незнатне величине.

Депеша начелника ср. ариљског Бр. 4175.

Франц Денеш, адвокатски писар из Н. Сада, проневерио је 1000 круна и вероватно пребегао у Србију.

Он је висок 172 см. лица дугог, кратко ошишан, бркова кестењавих и штуцованих, при ходу искриви врат, брзо и много говори. Елегантно одевен. Говори немачки и мађарски.

Акт Упааве града Београда Бр. 16685.

Јованка Јорговић, фризерка овдашња, одговара за крађу, али се налази у бегству.

Она је стара 27 година, вере католичке.

Акт кварта теразијског Бр. 4096.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

—

Ухваћени коцкари. — У притвору начелника среза беличког, налазе се ови коцкари: Благоје Марковић „Цуца"; Милутин Милошевић „Ђора" из Крагујевца; Божин Јовановић из В. Дрепове; Михајло Радовановић „Ускок" из Ужица; Драгутин Јовичић „Црногорче" из Крушевца; Бранко Јаковљивић из Бара у срезу левачком; Александар Милковић „Санда", барутија из Јагодине; Станко Окановић; Драгољуб Милојевић „Јагодинче"; Милоје Петровић из Лапова; Милутин Цупко из Крагујевца и Влајко Глигоријевић из Лужнице.

Ако су учинили какво казнимо дело треба јавити начелнику среза беличког с позивом на Бр. 10762.

Крађа накита. — Светозару Тодоровићу, трг. агенту, украден је 14. овог месеца следећи накит: један пар златних минђуша, са старим емаљом; један женски дугачак ланац — дубле; медаља са бисером, на златном танком ланцу; један мушки златан прстен са црвеним каменом; један женски златан прстен са зеленим каменом; један женски златан прстен са емаљом на коме је натпис: вера, љубав и нада; стари женски прстен са монограмом „Н" израђен од ситних бисера; једна црно-емаљирана бурма са натписом „Херкулес Бад"; и један мали кожни новчаник на чијој спољној страни утиснут је један цвет-споменик.

Акт кварта теразијског Бр. 4670.

Нађен леш. — 15. овог месеца Сава је избацила један мушки леш, између Чукарице и аде Циганлије.

Леш је стар 50—55 година, проседе доста опале косе. Од одела имао је: кошуљу од американ-платна, панталоне суре, боја војничких, кратак зимски капут пругаст, кратак врскапут сиве боје, на ногама црне сељачке чарапе.

Акт комесара чукаричке полиције Бр. 1231.

ПРЕДАЛИ СЕ

—

Одбегли осуђеници **Петар Кекић** и **Живко Ђорђевић,** чије смо потернице изнели у бр. 18. предали су се, те је престала потреба за њиховим даљим тражењем.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 21. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 5. ЈУНА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за начелника прве класе Министарства Унутрашњих Дела, Милорада А. Вујичића, начелника друге класе истога Министарства; и

за инспекторе прве класе Министарства Унутрашњих Дела: Бранимира Ј. Рајића и Драгутина Тодорића, инспекторе друге класе истога Министарства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 31. маја 1911. године, у Београду.

РАСПИС
свима окружним начелствима

По молби Дирекције Српских Државних Железница, а у циљу да се члановима болничког и помоћног фонда службеника српских државних железница, њиховим законитим женама и брачној деци, осигура стварна помоћ. у случају болести, одлуком од 22. марта 1911. године СБр. 3274. а на основу члана 26. тачке 5. став други закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља и члана 12. тачке 6. правилника болничког и помоћног фонда железничара, одобрио сам, да се привилегија коју уживају чланови тога фонда према распису од 9. марта 1893. год. СБр. 730. *прошири и на законите жене и брачну децу тих чланова*, тако, да службеници српских државних железница, ако њихова годишња плата не прелази (2000) две хиљаде динара њихове законите жене и брачна деца имају право на лечење у домаћим грађанским болницама, плаћајући само *један динар* на двадесет четири сата.

Примање у болницу вршиће се на основу упутнице железничког лекара по обрасцу Б. Ф 3. коју оверава претпостављени шеф оболелога — службеника. Ова наредба ступа у живот од 1. маја ове године, и вреди за све време боловања оних чланова болничкога и помоћнога фонда, који су се у болници затекли на дан 1. маја ове године.

О чему се начелство извештава ради знања и саопштења подручној болници.

ПБр. 3274.
19. маја 1911. године
у Београду.

Заступник
Министра Унутрашњих Дела,
Министар финансија,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА
у месецу априлу 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца априла ове године извршено је у Србији:

1. **Убистава**	**30**
2. **Детоубистава**	**2**
3. **Нехотичних убистава**	**2**
4. **Покушаја убистава**	**25**
5. **Разбојништава**	**12**
6. **Силовања**	**2**
7. **Тешких телесних повреда**	**10**
8. **Паљевина**	**64**
9. **Опасних крађа**	**106**
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	**11** [1]).

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	27	или	90 %
Детоубистава	2	»	100 %
Нехотичних убистава	2	»	100 %
Покушаја убистава	25	»	100 %
Разбојништава	10	»	83·3%
Силовања	2	»	100 %
Тешких тел. повреда	10	»	100 %
Паљевина	8	»	12·5%
Опасних крађа	40	»	37·6%
Злонамер. поништаја туђих ствари	3	»	27·2%

Највећи број **убистава** извршен је *ватреним оружјем* (**19**), *оштрим оруђем* (**5**), *тупим* (**5**) и *дављење рукама* (**1**).

Узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за **13** случајева, у *користољубљу* за **4**, у *љубомори* за **2**, у *одбрани имовине* за **2**, у *освети* за **2**, у *кријумчарењу* за **1** и *противстајању власти* за **1**. За **пет** случајева узроци су *непознати*.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу гружанском **3** (1 непронађено), у срезу јабланичком **2** (1 непронађено), у срезу мачванском **2**, у срезу хомољском **2**, и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, космајском, ваљевском, посавском округа ваљевског (непронађено), колубарском округа ваљевског, тамнавском, поречком, кључком, ресавском, алексиначком, оба моравска, пожаревачком, љубићском, јасеничком округа смедеревског, зајечарском, заглавском, бољевачком, косаничком, и у варошима: Шапцу и Пожаревцу.

Детоубиства су извршена по **1** у срезу моравичком и у вароши Врању.

Нехотична убиства извршена су по **1** у ср. брзопаланачком и у вароши Ужицу.

Покушаји убистава извршени су: у срезу лесковачком **2**, у срезу јасеничком округа крагујевачког **2**, у срезу деспотовачком **2**, у срезу подунавском **2**, у срезу златиборском **2**, у вароши Београду **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа ваљевског, јабланичком, неготинском, крајинском, ресавском, моравском округа нишког, поцерском, посаво-тамнавском, љубићском, таковском, ужичком, жичком и у вароши Пожаревцу.

Сва ова дела извршена су већином у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу звишком **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: врачарском, тамнавском, гру-

[1]) У априлу месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	39
2. Детоубистава	5
3. Нехотичних убистава	2
4. Покушаја убистава	29
5. Разбојништава	8
6. Силовања	6
7. Тешких телесних повреда	20
8. Паљевина	34
9. Опасних крађа	140
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	17

жанском (непронађено), поречком, алексиначком, рамском, љубићском, таковском, жичком и у вароши Пожаревцу.

Силовања су извршена по **1** у срезовима белопаланачком и прокупачком.

Тешке телесне повреде су извршене по **1** у срезовима: ваљевском, власотиначком, гружанском, поречком, брзопаланачком, левачком, нишком, баљском, зајечарском и ужичком.

Паљевине су извршене: у срезу брзопаланачком **5** (1 пронађена), у срезу хомољском **5**, у срезу гружанском **4**, у срезу звишком **4**, у срезу посавском окр. београдског **3** (све пронађене), у срезу параћинском **3**, у срезу баљском **3**, у срезу сврљишком **3**, у срезу пожаревачком **3**, у срезу грочанском **2**, у срезу колубарском округа ваљевског **2**, у срезу лесковачком **2** (1 пронађена), у срезу ресавском **2**, у срезу алексиначком **2**, у срезу млавском **2**, у срезу таковском **2** и по **1** у срезовима: врачарском, ваљевском (пронађена), подгорском (пронађена), пчињском, поречком, неготинском, расинском, беличком, нишавском, лужничком, белопаланачком (пронађена), голубачком, бољевачком, прокупачком, добричком, црногорском и моравичком.

Вредност свих ових паљевина износи око **15.900** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **7** (1 пронађена), у срезу жичком **7** (3 пронађене), у срезу звишком **7**, у срезу ресавском **6** (3 пронађене), у срезу посавском округа београдског **4** (1 пронађена), у срезу поцерском **4** (2 пронађена), у срезу зајечарском **4** (1 пронађена), у срезу ваљевском **3**, у срезу јасеничком округа крагујевачког **3** (1 пронађена), у срезу лепеничком **3**, у вароши Крушевцу **3** (1 пронађена), у срезу голубачком **3**, у ср. колубарском окр. ваљевског **2** (1 пронађена), у срезу пчињском **2**, у срезу гружанском **2** (1 пронађена), у срезу кључком **2** (1 пронађена), у срезу брзопаланачком **2** (обе пронађене), у срезу копаоничком **2** (обе пронађене), у срезу параћинском **2** (обе пронађене), у вароши Нишу **2** (обе пронађене), у срезу мачванском **2** (обе пронађене), у срезу моравском округа пожаревачког **2** (обе пронађене), у срезу млавском **2**, у срезу орашком **2**, у срезу црногорском **2** и по **1** у срезовима: грочанском (пронађена), тамнавском (пронађена), пољаничком (пронађена), власотиначком, лесковачком, крагујевачком, поречком, неготинском, расинском (пронађена), трстеничком (пронађена), ражањском, баљском, алексиначком, посаво-тамнавском, пожаревачком (пронађена), таковском (пронађена), качерском (пронађена), јасеничком округа смедеревског (пронађена), бољевачком (пронађена), ариљском (пронађена), златиборском и у варошима: Врању, Ћуприји, Пожаревцу, Смедереву (пронађена) и Ужицу.

Вредност ових крађа износи око **13·500** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу алексиначком **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа ваљевског (пронађена), лесковачком (пронађена) лепеничком, трстеничком, ражањском, левачком (пронађена), звишком, драгачевском и жичком.

Вредност свих уништених ствари износи око **2.900** динара.

Сем ових изложених дела извршено је у Србији у месецу априлу и **20 самоубистава** и то: у срезу ужичком **2**, у срезу моравичком **2** и по **1** у срезовима: космајском, оба посавска, колубарском окр. ваљевског, трстеничком, ражањском, ресавском, алексиначком, азбуковачком, пожаревачком, моравском округа пожаревачког, млавском, орашком, студеничком и у варошима: Пироту и Смедереву.

Ова самоубиства извршена су: *ватреним оружјем* **8**, *вешањем* **7**, *дављењем у води* **3**, *тровањем* **2**; а узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **7** случаја, у *душевном растројству* за **3**, у *страху од казне* за **2**, у *домаћим неприликама* за **1**, у *чистољубљу* за **1**, и у *пијанству* за **1**, за **нет** случајева узроци су *непознати*.

Покушаји самоубистава извршени су по **1** у срезовима: посавском округа београдског *(вешањем, из страха од казне)*, кључком *(ватреним, рђав домаћи живот)*, мачванском *(тровањем, чистољубље)*, жичком *(ватреним, душевно растројство)*, и у вароши Нишу *оштрим оруђем, рђав домаћи живот)*.

Општи преглед до сад изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	—	1	—	—	6	5	—	2	1
2	« ваљевски	4	—	—	1	1	—	1	4	6	1	2	—
3	« врањски	2	1	—	3	—	—	1	3	6	1	—	—
4	« крагујевачки	3	—	—	2	1	—	1	4	9	1	—	—
5	« крајински	2	—	1	2	1	—	2	7	6	—	—	1
6	« крушевачки	—	—	—	—	—	—	—	1	8	2	2	—
7	« моравски	1	—	—	3	—	—	1	6	9	1	1	—
8	« нишки	2	—	—	1	1	—	2	8	4	2	1	1
9	« пиротски	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	1	—
10	« подрински	3	—	—	2	—	—	—	—	7	—	1	1
11	» пожаревачки	5	—	—	1	4	—	—	15	16	1	3	—
12	« руднички	1	—	—	2	2	—	—	2	2	—	—	—
13	« смедеревски	1	—	—	2	—	—	—	—	4	—	2	—
14	« тимочки	3	—	—	—	—	—	1	1	5	—	—	—
15	« топлички	1	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—
16	« ужички	—	—	1	3	—	—	1	1	5	—	2	—
17	« чачански	—	1	—	1	1	—	—	1	7	2	3	1
18	Управе града Београда	—	—	—	2	—	—	—	—	7	—	—	—
	Свега:	30	2	2	23	12	2	10	64	106	11	20	5

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 1. јуна 1911. године АБр. 1029, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

2⁰ Свест о томе, *да је учињена изјава омаловажавања*, било непосредна било посредна. Према томе А не би био кривац, кад би позвао извесну женску у свој стан на блуд, држећи с разлогом да је она проститутка. Ну у оваким случајевима ће обично постојати т. зв. dolus eventualis, а он је довољан за кривца [1]).

[1]) Contra *Kohler*. 12.

Тако исто не би био кривац странац, који незнајући добро српски, употреби ради ласкања какву погрдну реч.

Ако би А послао увредљиво писмо лицу Б, али је оно од разносача предато другом лицу истог имена, постојаће aberratio ictus. Она се има расправити по општим начелима. Оваква заблуда је прелевентна, те ће према томе постојати покушај увреде лица Б. Покушана увреда међутим није кривично дело. Исто ово важи и за случај кад А увреди В, држећи да је то Б, кога је он хтео увредити, дакле за т. зв. error in persona.

Ако је у питању увреда из §§ 91 б, 104, 218. и 218 а и чл. 23. з. о шт., онда је за умишљај потребна и свест о својству лица, о чијој се повреди говори у овим §§-има, сходно §-у 54 а к. з. Тако ако је у питању владалац, увреди-

лац треба да зна да је његова изјава управљена против владаоца. Ако ове свести нема, онда се има применити § 213. к. з. одн. чл. 31. зак. о шт.

§ 12. Кривац код клевете.

Извршилац клевете је онај, који је „дело“, „чињеницу“ износио или проносио (зак. о шт.: „наводио“ „против неке личности“).

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Умишљај обухвата: 1° свест, да је дело такво, да може изложити „мржњи или презрењу“, одн. да је чињеница таква, да може шкодити „угледу и части“ (зак. о шт.); 2° свест, да ће изјава доћи непосредно до знања неком трећем лицу (в. о овоме подробније § 11).

Свест о *истинитости* дела не може се дакле захтевати[1]). И ако је према томе лице у питању држало чињеницу одн. дело за истините, ипак ће бити кривац, ако испуњује услов кривичне одговорности, о коме је ниже реч. Захтевање оне свести било би очигледно на велику штету заштите части. *Ценић* захтева међутим и ову свест[2]). Он то доказује пореклом §§-а 210. и 211. к. з. Овај начин доказивања је неумесан већ по томе, што је по *Ценићу* његов резултат такав, да је на штету заштите части. Поред тога, тај начин доказивања је у овом случају погрешан. § 211, у коме се специјално говори о једном случају свести о истинитости, узет је, вели *Ценић*, из баденског к. з. за разлику од § 210. који је узет из пруског. Баденски к. з. међутим, продужује он, не захтева за умишљај свест о неистинитости, те се мора узети, да је тако и по нашем к. з.

Порекло §-а 211. је истина тачно, али је *Ценић* предвидео „да баденски к. з. прописује казну и за случај, кад извршилац клевете није био свестан неистинитости (изузев случај, о коме је реч у нашем §-у 211). Наш к. з. међутим као ни пруски не чини ову разлику између случајева, кад је било свести о неистинитости, и кад је није било. Према томе би резултат *Ценићевог тврђења* било то, да се не би могао никад казнити онај, који није имао свест о неистинитости. Зато се и наш § 210. мора тумачити као и пруски § 156., на име да је свест о неистинитости непотребна за умишљај.

3. Да би било кривца код клевете, потребно је, да вини извршилац испуњује један специјалан услов кривичне одговорности, предвиђен у § 211 к. з. На име потребно је да вини извршилац *не може доказати, основе или околностьства, по којима се закључити може, да је он оно, што је изговарао*[3]), *за истинито држати могао*“. Ако пак постоје овакви основи, клевете има, али не кривца[1]).

Но ако извршилац не може онда бити кажњен за клевету, кад не испуњује овај (негативан) услов кривичне одговорности, може за увреду, вели се у овом §-у. На име „може бити кажњен због повреде чести, ако се из начина потврђивања или других околности увиђа намера, да је на увреду ишао“.

Као што се из цитираног текста види, *увреда* може произићи било „*из начина потврђивања*“ н. пр. из употребе новина, било „*из других околности*“[2]), н. пр. кад се изјава чини у такој неумесној прилици, да се она тиме појављује као изјава омаловажавања (тако кад би А за свадбеним ручком причао о неистинитим авантурама младожење са извесном женском). Да би пак било *кривца* код ове увреде потребна је *намера вређања* (animus injuriandi), јер се вели у § 211 „ако се . . . увиђа намера, да је *на увреду ишло*“, т. ј. потребно је, да је извршилац својом изјавом циљао на то, да изјави омаловажавање према лицу у питању.

§ 211 важи и за случај, кад је клевета нанета путем штампе, јер није укинут чланом 58 зак. о шт.

Ако је у питању клевета из §§ 91 б. и 104 к. з. и чл. 23, онда је за умишљај потребна и свест о својству лица о којима је ту реч, сходно §-у 54 к. з. Ако те свести нема, онда се имају применити опште одредбе о клевети: § 210 к. з. одн. чл. 22.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића

члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

10. **Кад оптуженоме суди поротни суд, онда тај суд, а не државни, треба да цени и то: стоји ли разбор код недораслог оптуженика.** (в. § 56. казн. зак.).

Н. Н. и Н. Н. оптужени су и стављени под поротни суд за дело опасне крађе. Они су обојица недорасли, јер су испод 16 година. Поротни Суд нађе да су они криви за ово дело, и државни суд осуди их на казну. Кад је дело дошло пред Касациони Суд, по жалби државног тужиоца и браниоца оптужених, овај поништи пресуду са разлога, што су поротници, према чл. 30 закона о Пороти и §§ 56. и 57. казн. зак. дужни били да оцене и утврде, да ли су оптуженици ово дело учинили с разбором, па тек по тој оцени да изрекну јесу ли оптужени криви или нису. (Примедбе I Одел. Касац. Суда од 7 IV 909. г. № 4081). Првостепени Суд усвојио је ове примедбе, предмет поново изнео пред поротни суд и сада су поротници поново огласили оптужене за криве, јер су по нахођењу поротника учинили дело с разбором.

О овоме стоји и једна противна одлука Опште Седнице Касационога Суда од 12 новембра 1904. г. № 76, по којој оцену о разбору имају да донесу само државне судије, а не и поротници.

Не налазимо разлога за ово друго гледиште. У осталом оно се практички не може ни да изведе. Поставите само себе у положају поротника, који има да цени је ли какав оптуженик по извесном оптужењу крив или није, па ћете одма увидити да вама нико не може да забрани да своје убеђење о томе не заснујете и на разлогу: да је оптужени радио без разбора, да није добро разумевао шта ради и да ви за то гласате, да он није крив. Шта би вам могао рећи председавајући државни Судија? „Г. Поротниче, ви не можете улазити у то, да ли је оптужени дело учинио „с разбором“, јер је то искључиво право државних судија“. На ово би му ви комотно одговорили: „Пардон, Г. Судија, ја не знам ко по вашем схватању има да цени „разбор“ оптуженога, али ја пре него што гласам је ли оптужени крив или није, оћу да видим: је ли он добро разумевао шта је радио, је ли он баш хтео да учини ово кривично дело, знајући добро какво је то дело, и кад ја налазим да он није имао за то довољно увиђавности, ја ћу да гласам да он није крив, и у то моје право, ви ми се, г. судија не мешајте“. И ви би били у праву. (У овоме смислу види и наређење § 298. крив. пост. за Царевину Немачку).

11. **О признању оптуженога, као потпуном правном доказу из § 225. крив. суд. поступка.**

Три лица била су оптужена за дело убијства, извршено над једном женом.

Као доказ противу оптужених изнето је њихово признање. Какво је то при-

Противно овоме нашем мнењу оптужени је у конкретном случају осуђен и од првог и од другог суда, па је та осуда оснажена и решењем I одељка Касационог суда од 7 IV 909 год. № 4059.

---

[1]) Тако су тумачили пруски коментатори § 156 пруског к. з., чија је копија § 210. *B. Goltdammer* Materialien § 156, 4.

[2]) В. 627 и сл.

[3]) В или се случајном омашком само «потврђивао», а не и „проносно». Као што је *Ценић* (623) приметио, омашка долази отуда, што је овај § узет из *баденског* к. з., док § 210 из пруског. У баденском се међутим под «потврђивати“ разуме и «износити и проносити“.

[1]) И у § 211 се ово двоје не брка, јер се не каже, да онда неће бити клевете, већ клеветника („то се неће казнити као опадач“).

[2]) У њему се вели, да „намера увреде“ може из тога произићи, али то важи наравно и за саму увреду, јер да би било говора о намери вређања, треба пре свега да постоји увреда.

знање и како га је Суд узео као правни доказ из § 225. крив. с. пост. најбоље ће се видити из побуда пресуде првостепеног Суда, које ћемо овде делимично изнети. Оне гласе:

„Истина ни један од њих није признао отворено да је баш он ударио ножем и убио пок. Живку, већ један другог терете, и то: Радивоје — Милисава и Живојина, а Живојин Радивоја и Милисава, — али кад стоји то, да су сва тројица била на месту дела, где су дошли у истој намери, ради изводјења блуда с погинулом, да су изазвали из куће пок. Живку и да је она изишла, — да је ту у њиховом присуству пок. Живка погинула, — које су све околности утврђене њиховим признањем код полиције, — онда је несумњиво да су само они могли то дело да изврше и нико други и да се признање поменутих околности мора узети према целокупном изведењу и природи ствари, као њихово признање извршења овог дела § 225. кр. с. пост“.

У даљим побудама, суд наводи и друга факта, која поткрепљују поставку да су оптуженици ово дело учинили. Та друга факта нису законски доказ, већ су само суду послужила за убеђење да су оптужени криви, јер по природном току догађаја и логици здравога разума само оптуженици могли су бити убијце и нико други.

С тога их је суд осудио на казну за ово убиство из § 155. казн. зак. и то Живојина на 20 година, а Радивоја и Милосава на 15 година робије.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

СЛУЖБЕНИЦИ У БЕОГРАДСКОЈ ПОЛИЦИЈИ

1828 — 1838

НАПИСАО **А.**

(НАСТАВАК)

Међу тим је у тој служби у исто доба био и:

Сима Милутиновић, прослављени већ дотле песник „Србијанке“, који је недавно био из Црне Горе дошао Кнезу у Крагујевац, а Кнез га поставио за чиновника при Београдској Полицији. Интересантно је да је оријинални песник и човек особењак био — добар полицајац. Бар се Рајовић у два пута хвали Кнезу са Симом. Један пут — у поменутоме писму од 25 јуна 1831 године — вели како је био остао само с једним писаром док му Кнез не посла Милутиновића, а „сада с Милутиновићем и с овим Тошом и с писаром надам се да ћу моћи тачно испуњавати заповјести Свјетлости Ваше.. !! Други пут се Рајовић у писму од 10 јула идуће, 1832 године, хвали Кнезу како је у Београду мир и поредак. Ту видимо како је Симу Милутиновића одредио да ноћу води шест пандура те да са њима чува Врачар од ноћних скитница и других неваљалих људи, у чему је Сима имао знатног успеха. Песник се „Србијанке“ није ни најмање бунио против тога, као што је „у свом елементу“ — како сам вели — и кад је у Видину чувао бостан! Не много по том Сима је постављен за неког војног управника и заповедника над две хиљаде момака у Кључу са задаћом да онемогући састајање фетисламских и адакалских Турака.

Стефан Јовановић је у полицијској служби у Београду имао необичнија премештања.

Члан Београдске Полиције пре 1838 био је и Стефан Јовановић, који је из непознатих нам узрока „лишен звања“ тога. По свему се може судити да узрок његова губитка службе није у каквим нечистим чиновничким пословима његовим. Иначе мучно да би се Стефан смео усудити обратити се Кнезу новом молбом за службу, као што је учинио 2 фебруара 1838:

„Лишен будући звања, које сам при Полицији Београдској имао, а имајући ситну дечицу, коју у овом сиромашном стању нисам кадар издржавати, с највећим страхопочитанијем припадам к Вашој Свјетлости, с том покорном молбом, да би ме каквом гођ службом обдарити благоизволили“.

Ова проста, кратка и читким рукописом, који упола личи на рукопис женски, написана молба, која молиоца препоручује „отеческој милости“ Кнежевој — била је лепо примљена, чему ће узрок понајпре бити у оном што је мало пре речено, по свој прилици у неправди која је Стефану раније била учињена при његову отпуштању из службе.

Кнез је наредио Баоградском Магистрату да види „да ли овде каква служба за проситеља има, и ако има да представи каква је?“

Магистрат је 28 фебруара известио Кнеза „да је како при Магистрату и Полицији по заведеном опредјељенију число чановника, тако исто и при осталим одјеленијама за сада подпуно тако, да Магистрат незна гдје би се поменути ситељ намјестити мого“.

Али Кнез, види се, није хтео Стефана Јовановића оставити без службе, те га је поставио за „Комесара при војеним школама“ у Београду. Није сачуван акат о томе постављењу, да бисмо о природи тога звања комесарског могли што више рећи. Само из писма, којим Стефан 26 априла захваљује Кнезу, сазнајемо то што наведосмо.

Кнез Стефана није ни после оставио, и већ 15 јуна исте године извештава Београдску Полицију како је Стефана, који је као комесар имао чин поручника поставио за *члана полиције*. Повраћајући — пише Кнез — Поручника Стефана Јовановића у пређашњу дужност, коју је он при Полицији отправљао, препоручујемо Полицији да га за члена Полиције призна, и у отправљенију дјела употреби“.

Хаџи-Никола Константиновић се за дужи низ година у овом периоду одржао као члан полиције и мајор, а много доцније је био познат као „страшни члан Николча“.

Максим Ранковић поново се јавља у полицијској служби и то на чудноват начин.

У раније доба Директор Полиције, за тим члан Београдскога Магистрата, Максим Ранковић, био је одлуком Кнеза Милоша од 28 октобра 1838 поново одређен на службу при Београдској Полицији, али сада Ранковић, пређашњи Директор, долази у Полицију за њенога — члана. Није познато шта је узрок томе, само се из акта Београдске Полиције од 4 новембра, упућенога Кнезу, види да јој је Максим Ранковић предстао и она га је за „дјеиствителнога члана“ свога и примила.

III

Секретари.

Њихов је број мален, и ми можемо поменути само ове:

Павле Зорнић вршио је секретарску дужност пре 1836, па је онда спшао на звање писарско а одатле на практикантско, као што ће се даље видети.

Стеван Радмиловић био је 1836 и 1837 секретар, а већ се 1838 налази као секретар, Магистрата.

Трећи је:

Василије Бараковић опет са немилом судбином.

У другој половини 1838 године потписује се на актима Београдске Полиције као њен секретар *Василије Бараковић*. Из свега што је изишло испод пера Бараковићева види се да је он био у канцеларијском послу веома верзиран чиновник и врло писмен секретар.

Зато нас чуди што у једној прилици налазимо о његовим квалификацијама врло неповољан суд.

Управа Београдске Полиције 4 новембра 1838 обрати се Кнезу Милошу молбом за одобрење да се „издавање мали и велики Пасоша“ повери њој. Кнез предлог и молбу Београдске Полиције спроведе Савету на мишљење, а Савет, коме је председавао Јеврем Обреновић, 9 новембра извештава Кнеза како је „мненија тога, да се предложенија Полиције уваже, и да јој се у напредак вовјери издавање мали и велики Пасоша, примјечавајући то само, *да јој се ово тако вовјери, ако се Полиција, у оном истом стању, као и до сада налази*“.

У толико нас више изненађује један део Кнежеве коначне одлуке. Он после три дана, 12 новембра, пише Савету како усваја све то, али „да ово одобреније тек онда у дејство приведе, кад способнијег Секретара за исту Полицију нађе, који ће мјесто садашњег Секретара Василија Бараковића, за ово званије неспособног, заступити, и дужностима званија овог не само соотвјествовати него исте достојно отправљати. јер смо дознали, да садашњи Секретар није у стању дужностима својима као што треба соотвјетствовати“.

Шта је учинило да Кнез закључи са свим супротно нахођењу саветском, и откуда је дошло да све то испадне на толику штету секретара Бараковића — не можемо данас казати.

(СВРШИЋЕ СЕ)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Сутра дан они се наместише; и апсанџија је морао тамо улазити више пута дневно. Ово и друга пријатељства, и тајност којом се све ово окружаваше, побудило би сумњу код човека који је љубопитљив, али ја незаинтересован у све ово, и заузет расположењем у бараци са пријатељима, који ми долажаху, нисам ни обраћао пажњу на оно што се ради или не ради у „воловском оку".

После осам дана они ми захвалише за доброту коју сам им учинио, и рекоше ми да је молба написана и да се сигурно надају да ће молилац добити помиловање и да не мора слати новац у Париз пошто су израдили моћну заштиту код Председника Народа, као овлашћеника у Љиљу. Све то није ми било баш јасно, али нисам о томе ни мислио рачунајући да, пошто нисам у ту ствар умешан, могу бити спокојан, док међутим ствар узе један обрт који има да захвали једино мојој немарности. Тек што беше прошло четрдесет и осам сати од како је молба била готова, дођоше Боателу од куће два брата и ручаше с њим код апсанџије. За време ручка стиже апсанџији једно званично писмо, које кад отвори, повика: „Бога ми добра вест! наредба да се Боател пусти". На ове речи сви скочише, стадоше се грлити, испитивати наредбу и честитати, а Боател *који је био своје ствари испослао још синоћ,* одмах оде из затвора не рекав никоме ни збогом.

Сутра дан око 10 сати пре подне инспектор апсана прегледао је затвор; апсанџија му показа наредбу о Боателовом пуштању. Чим је инспектор погледа рече да је лажна и да забрањује пуштања апсеника док он не јави старијима. Апсанџија му тада рече да је Боател пуштен синоћ. Инспектор га прекори чудећи се како је се могао преварити наредбом са непознатим потписима, и нареди да га затворе, а он оде са „наредбом" и увери се, да не само што су потписи били лажни, него и да у њој има доста непотпуности и погрешака у форми такве природе да падају у очи свакоме ко иоле зна за облик те исправе.

У затвору се одмах сазнаде да је инспектор затворио апсанџију што је Боатела пустио по лажној наредби а и ја сам почео да сумњам у истинитост. Пошто сам видео да ова ствар може и мене закачити, молио сам Груара и Хербо-а да ми кажу целу ствар. Они су ми се клели у све свеце да нису ништа друго урадили сем што су написали молбу и да се они тако исто чуде овако изненадном исходу. Нисам им веровао ни речи, али немајући никаквих доказа не остаде ми ништа друго до да чекам оно што ће доћи. Сутра дан мене позваше у канцеларију, где сам, на питање истражног судије, изјавио, да ја не знам ништа о прављењу лажне наредбе и да сам им само уступио своју собу као једино мирно место у затвору, да напишу молбу. Додао сам да све ове моје наводе може потврдити апсанџија, који је често долазио у ту собу за време рада и показивао да се много интересује за Боатела. Груар и Хербо саслушани су такође, па онда издвојени, а мене оставише у истој соби где сам и био. Кад сам ушао у собу један човек, који је спавао са Боателом, каза ми оно о чему сам ја само нагађао.

Груар, слушајући, да Боател сваког часа понавља да би драге воље дао сто талира да се ослободи, посаветује се са Хербом о начину како да га избаве затвора, и нису могли наћи друго средство до да направе лажну наредбу. Боател је по свему за ово знао, само су му казали, да због тога што треба многе личности задобити, треба да дâ четири стотине долара. То је било тада кад су ми тражили собу, која је доиста била згодна за прављење лажне наредбе а да остали притворници не примете; а судећи по честим посетама и другим околностима, које су предходиле и које су пратиле ослобођење Боателово, за све ово знао је и апсанџија. Наредбу је донео пријатељ Хербов, неки Штофел, а изгледа да су фалсификатори да би нагнали Боатела да дâ четири стотине долара, уверили га, да ће их поделити са мном ма да им ја нисам ништа друго помагао сем што сам им дао своју собу.

Сазнав за све ово прво сам мислио да овога, који ми је то казао, наговорим да то каже власти, али он одби, говорећи да неће да издаје тајну која му је поверена под заклетвом, и да он не сумња да би за то макар кад био премлаћен. Чак и мене одврати да ма шта кажем судији уверавајући ме да за мене нема никакве опасности. Међутим Боатела су ухватили код његове куће, вратили у Љиљ ухапсили га и он је казао да су му слободу израдили Груар, Хербо, Штофел и Видок. После овог признања ми смо сви испитани и ја држећи се раније одлуке, останем при првом исказу, ма да сам се могао свега ослободити да сам казао оно што ми је испричао собни друг Боателов. Али, ја сам био уверен да до мене не може ни бити какве озбиљне кривице и зато сам био поражен, кад на истеку трећег месеца, кад сам требао бити пуштен, мене притворише као саучесника *у прављењу лажне јавне исправе.*

Пета глава.

Увиђао сам да цела ова ствар може испасти рђаво по мене, али одрицање које нисам могао никаквим доказима поткрепити било је опасније него ћутање, па ипак доцкан је било и помислити да га мењам. Те су ме мисли толико растрзале да сам се разболео за које ми време Франсина указиваше сваку пажњу. Чим сам се предигао, не могући више издржати неизвесност у којој сам био од почетка мога оптужења, решим се да бегам и то да изађем на врата и ако је то изгледало тешко. Неколико нарочитих прилика, које сам ја запазио, определише ме да изаберем овај пут претпостављајући га другима. — Вратар на кули „Свети Петар", био је један робијаш из завода у Бресту, који је, осуђен на вечиту робију, па приликом ревизије осуда по закону од 1791. године, добио помиловање на шест година затвора у Љиљу, где је се показао апсанџији као користан, те му овај, уверен, да ће човек, који је провео четири године на робији, бити прави ђаво у бдењу, пошто добро познаје без мало све начине бежања, поверио дужност вратара, сматрајући да то бољем није могао поверити. А међутим ја сам баш рачунао на несмотреност овога човека, кад сам мислио да изведем мој план, и изгледало ми је толико лакше преварити га што је много полагао на своје „оштро око". Укратко, мислио сам проћи поред њега у униформи вишег официра који је долазио два пут недељно да прегледа кулу „Св. Петар", јер је она служила и за војни затвор.

Франсина коју сам виђао свакога дана набави ми нужно одело и донесе ми га у своме „муфу". Одмах сам га пробао, стајало ми је одлично и неки апсеници који су ме видели уверавали су ме да је немогућно не преварити се. Истина и ја сам имао стас као тај официр кога сам хтео да представљам. После неколико дана он дође као и обично, и док га је један мој пријатељ заговарао питајући га нешто за храну, ја се преобучем брзо и дођем до врата. Вратар скиде капу, отвори ми врата и нађем се на улици. Потрчим кући једне Франсинине пријатељице, куд сам требао отићи ако успем да утекнем, и ту се нађем са Франсином.

Ту сам баш био у сигурности да сам се могао сматрати сакривен, али је и то било ропство готово исто онако тешко као оно у кули „Св. Петар". После три месеца од како сам се затворио у четири зида, желео сам показати делатност тако дуго угушивану. Показивао сам намеру да изађем, и како је код мене гвоздена воља била увек помагачица најчуднованијих умишљаја, ја изађох. Прва ми шетња успе. Сутра дан кад сам прелазио преко улице позорник, неки Луј, који ме је виђао у затвору, пресрете ме и упита ме зар сам ослобођен. Зло је било што је он једним јединим покретом руке могао скупити двадесет лица, и — ја му кажем да сам готов да пођем с њим, али сам га замолио да ми допусти да кажем збогом љубазници, која је становала у болничкој улици. Он пристаде на то, а Франсина се врло изненади кад ме виде са таквим пратиоцем. Казао сам јој да ми моје бегство може на суду шкодити и да сам се решио да се вратим у кулу „Св. Петар" и да чекам претрес.

Франсина није могла да појми то, како сам могао потрошити три стотине долара да бих се на крају четвртог месеца вратио у затвор. Једним знаком ја јој објасним и чак сам улучио прилику да јој кажем да ми у џеп метне пепео, док ми попишмо по једну чашу рума, а затим пођемо путем у затвор. Дошав са вођом у једну пусту улицу, бацим му пепео у очи, и у највећем трку вратим се кући.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Један срески начелник пита:

„Од појаве закона о шумама једнако се истиче питање: да ли и даље важе наређења из § § 291. 339. тачке 4. става другог; 375. тачака 3. и 4. и 395 тачке 6. кривичног закона.

Примена ових законских наређења тако је неједнака и код полицијских и код судских власти, да се сада одиста не зна: кад ће кривцу судити општинска власт, кад полицијска, а кад опет, судови.

Да би се знало: која су од ових наређења у важности а која не, и које се кривице казне по закону о шумама а које, опет, по кривичном закону, моли се уредништво да и оно изнесе своје мишљење".

— На ово питање одговарамо:

Од појаве закона о шумама, све кривице учињене у шумама (планине, горе, забрани) државним, општинским, манастирским, црквеним и приватним, дакле на оним просторима о којима говори чл, 1. овога закона, казне се по закону о шумама а не по кривичном закону.

Према овоме, кривице о којима се говори у тачци 3. § 375. кр. закона, неће се више кажњавати по овој законској одредби, него по закону о шумама, јер долазе у ред оних кривица, које овај закон предвиђа у своме чл. 90. а казни по чл. 126.

Како се међутим, ни под шумом ни под забранима не могу разумети она дрва, која су засађена по њивама и ливадама појединачно, па била она родна или не, то се, наравно, за сечу ових неће судити по закону о шумама, али неће ни по т. 4. § 375. кр. закона, него по чл. 8. закона о уређењу воћарства, који за ове случајеве прописује специјалну казну, докле год се кривица јавља у оном облику и размери, како се тамо предвиђа.

Ако би међутим, поништај дрвета прелазно ове размере, онда ће се казнити по § 291. или 293. кр. закона.

Како и чл. 8. закона о воћарству, и т. 4. §. 375. кр. закона па и § 291. истога закона, говоре само о поништају, то ће се казна изрицати за поништај само тада, ако је и крајњи циљ кривице био поништај.

Ако ли је, међутим, неко посекао грм у ливади, багрем на њиви и т. слично, па одсечено дрво и однео, дакле одсекао га у циљу самовољног и противзаконог присвајања, онда је то крађа и она се казни према вредности посеченог дрвета или по § 391. или по § 221. кр. закона.

И кривице из тачке 4. става другог § 339. кр. закона, за сечу и кварење дрва поред пута, неће се више кажњавати по овој законској одредби, пошто је казна у чл. 8. закона о унапређењу воћарства, већа од оне, која је предвиђена § 339. кр. закона.

Што се тиче тачке 6. § 395. кр. закона, о њеном укинућу могло би бити двоумљења само по томе, што је законодавац вршио у 1902. години ревизију овога §-а и мењао тачке: 4., 7., 8. и додао 13-ту, а 6. оставио онако, како је и раније гласила, па би се могло узети да и сада важи; али како су опет, по правилу које у науци постоји, одредбе из специјалних закона, кад су у сукобу са кривичним, претежније, то и за случајеве, које она (т. 6.) предвиђа, важе одредбе члана 8. закона о унапређењу воћарства, и то у толико пре, што је овај закон доцнији, те се претпоставља да је он већ био укинуо тачку 6. те законодавац није ни имао разлога, да ревизијом од 1902. године, говори о њој.

Кад се, дакле, све ове законске одредбе пажљиво проуче и доведу у везу; кад се буде имао јасан појам о томе шта закон о шумама убраја у шумска земљишта и забране, а шта су, опет, алеје и дрва засађена појединачно поред путова, по њивама и ливадама, и тачно определи граница између простог поништаја и крађе, онда ће и примена закона бити правилнија.

II.

Суд општине пањевачке, актом својим Бр. 525; Суд општине дворосињачке, актом својим Бр. 722 и деловође општина: смиловачке и брестовичке, учинили су извесна питања по закону о таксама.

Како смо ми на истоветна питања већ дали одговоре у бр. 18. и 19. овога листа, то их упућујемо да тамо нађу одговора на своја питања.

III.

Суд општине љубовијске, актом сво- Бр. 2030. питао је: докле ће остати на положајима часнице општински изабрати у 1910 години.

Како је на исто питање дат одговор у бр. 17. овога листа, то се суд упућује да томе нађе потребан оддговор на своје питање.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Пропис § 471 грађанско-судског поступка јавно-правног је карактера, и по томе, извршна власт дужна је, по званичној дужности, извидети и утврдити статус дужников у времену задужења.

Стаменко С., трговац из К...., молио је суд општине к....., да од Милана М., колара ондашњег, наплати 125·20 дин., са 12% год. интереса од 26. октобра 1887. године до наплате, колико му, као пријемнику права Цвете уд. Ђ. Б., има Милан плаћати.

Суд општине к....., актом од 11. новембра 1908. год. № 11164. послао је сва акта овог предмета среској власти на наплату, пошто је предходно утврдио, да се наплата из покретности осуђеног није могла извршити. Уз пошиљај акта, суд је послао и уверење, о томе, да се осуђени Милан не занима земљоделством, нити да од земљоделства живи, већ да се искључиво занима коларском радњом.

Позван дужник Милан, да по овом предмету новац положи, на саслушању код среске власти 9. децембра 1908. год. изјавио је, да новац нема да положи, већ одобрава да му се извесно имање прода. Доцније, 27. јануара 1909. године, поднео је молбу са уверењем о томе, да је у 1899. год. био земљоделац и да није члан еснафа коларског, те да, према томе сматра, да је и сада земљоделац, па је тражио да се попис са узетог имања скине, јер му то имање као земљоделцу служи и не може се према § 471. грађ. суд. пост. продати за приватне дугове.

Среска власт нашла је: да је дужник Милан пресудом суда општине к...., од 23. децембра 1894. год. № 7157. осуђен на плаћање, а дуг потиче од 1887. године; да осуђени Милан није поднео доказе о своме занимању у времену задужења, који би се имали ценити, да ли је задужење учињно као земљоделац или као занатлија, и да му поднети докази у молби не могу служити за доказ, јер се истима тврди, да је он у 1889. год. био земљоделац, а не у 1887. години за време учињеног задужења. Најзад, навод дужника Милана да спада у ред незнатних занатлија, и да, и као такав, има се рачунати као земљоделац, не вредећи је, пошто у § 471. код тач. 4. грађ. суд. пост. и правила Министарства правде од 4. фебруара 1874. год. № 354. изриком стоји, који се занатлије имају као незнатни сматрати. па према томе и као земљоделци, а међу ове не долазе и колари.

С тога је среска власт, на основу § 463, 464. и 471. грађ. суд. пост., решењем од 28. јануара 1909. године № 2028, одбила дужника Милана од тражења, да се његово имање, узето у попис, ослободи пописа, и одлучила да се исто имање, пошто ово решење постане извршним, изложи продаји.

Ово решење одобрило је начелство окружно решењем од 24. марта 1909. године № 1746., а решење овога Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 30. маја 1909. године № 9811.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да жалбено решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

Неправилно је извршна власт оценила, да је жалилац Милан, као осуђени, био дужан да докаже, да је у 1887. години, т.ј. у времену задужења, био земљоделац, те кад то није доказао, да и нема право на благодејање из § 471. грађ. суд. пост.. већ је и њена дужност била, да ту околност, која је од решавајуће вредности за расправу питања о попису и продаји дужниковог непокретног имања, по званичној дужности провери и утврди, јер је поменути законски пропис јавно-правног карактера, и установом његовом законодавчева је намера била, да заштити земљоделцу и његовој породици потребну имаовину, како се не би довео у питање опстанак њихов.

Тој законској дужности извршна власт требала је у толико пре да приступи, што је жалилац у акту под № 25496. поднео доказе, да се у 1898. и 1899. год.

занимао земљоделством и да му је ово главно занимање.

Па не само да је у наведеноме била неправилна радња извршне власти, него је још и у томе: што је, пре него је тачно извидела и пре него се прописно уверила, као што је дужна била по тач. 4. §. 471. грађ. суд. пост. и правила Минист. правде од 4. фебруара 1874. год. № 354., да ли је тачно оно стање нашла, које потврђује суд и одбор општине к.... у уверењу од 30. новембра 1908. године № 423., да се жалилац Милан не занима земљорадњом, нити од исте живи, већ једино коларском радњом, него је пропустивши и ову дужност, а противно тач. 11. под *б.* и последњег одељка ове тачке речених правила Министра правде, — нашла, да је неумесна одбрана жалитељева да он спада у ред земљоделаца.

Па како је Министар прешао преко ове неправилне радње, одобравајући решење начелства окружног, то ни његово решење не може остати у снази.

С тога је донео одлуку, да се жалбено решење поништи.

Одлука од 22. марта 1911. год. № 3105.

Када општински одбор усвоји тражење надзорне власти и изрече разрешење општинских часника (чл. 148. зак. о општ.), онда се надзорна власт, по жалби њиховој, не може упуштати у оцену правилности одлуке општинског одбора, јер је ова одмах извршна.

На захтев надзорне власти, одбор општине ш..... донео је, на основу чл. 148 закона о општинама, одлуку од 11 фебруара 1911 године №176., да се П. К. В., председник исте општине, за више почињених неправилности, разреши од дужности

По изјављеној жалби, надзорна власт нашла је, да је одлука одборска правилна и на закону основана, па ју је, на основу чл. 85 закона о општинама, одобрила решењем од 16 фебруара 1911 год. № 2837., а жалбу као неумесну одбацила.

По жалби разрешеног председника, III. Одсек Државног Савета нашао је, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што се надзорна власт, према пропису чл. 148 закона о општинама, није могла ни упуштати у расматрање и решавање одлуке општинског одбора о разрешењу жалитеља од председничке дужности, кад је та одлука донесена на основу предлога исте власти и по томе на основу поменутог законског прописа постала извршна.

С тога је на основу чл. 170 закона о општинама решио, да се жалбено решење надзорне власти поништи.

Одлука од 21 априла 1911 године № 4068.

Један случај умесне примене чл. 8. закона о местима.

Мијаило М., лимар из Ћуприје, уредно је једну представку одбору општине ћупријске, тражећи да му се допусти, да на свом плацу, на коме је до сада имао зграду од слабог материјала, а коју је недавно порушио, сагради нову зграду од тврдог материјала.

Како пак кроз његов плац има да прође намеравана улица, то је понудио интабулацију на исту кућу, ако временом мора да је сруши.

Општински одбор донео је одлуку 26. марта 1911. год. № 2329. да одобрава молиоцу зидање ове зграде, с тим, да стави интабулацију на своје имање за обезбеду, да ће своју зграду сам порушити кад се буде регулација ове улице по плану регулационој линији о свом трошку поставити.

Надзорна власт решењем од 4. априла 1911. год. № 4158 обуставила је ову одборску одлуку од извршења, са ових разлога:

По чл. 8. закона о местима куће и остале зграде у вароши подижу се само по плану регулације.

Одбору општинском ни овај, нити какав други законски пропис, није дао право, да може давати одобрење да појединци подижу куће или друге зграде мимо план регулације.

По изјављеној жалби, III. Одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 4. маја 1911. год. № 4427.

Јос. К. Ст.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Михаило Радовановић „Ускоковић“, чувени коцкар, чију слику износимо, има да се узме на одговор за извршену опасну крађу, али се налази у бегству.

Војислав Томић, зв. **„Мурга“**, познати коцкар, чију слику износимо, осумњичен је да је извршио крађу, после чега је побегао.

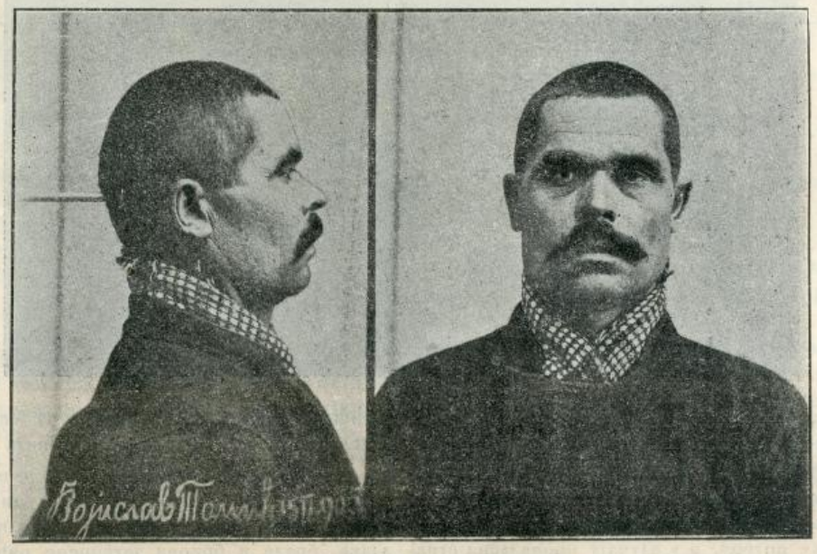

Он је родом из Ужица, стар 33 године, висок, по лицу роав од богиња, очију плавих, косе и браде смеђе (често обријан), носа незнатно кукастог. На грудима има брадавицу у величини пшеничног зрна за 10 см. испод десне сисе.

Депеша начелника ср. параћинског Бр. 15265.

Он је стар 44 године, висок 1·76 см. у лицу црн као Циганин, очију угасито затво-

рених. Од особених знакова има: белегу од чира, облика и величине двопарца, на левој долактици, за 9 см. изнад ручја, на страни антеријорној (предњој); и белегу облика и величине петпарца на средини десне долактице.

«Мурга» је годинама живео под именом: «Новица-Вујица Грујић», па је чак и два пута осуђиван под овим именом, док најзад није Антропометријско одељење утврдило његов идентитет.

Акт кварта савамалског Бр. 4537.

Коста Нешковић — Нешко, из Куманова у Турској, осумњичен је за крађу новца извршену у Лапову.

Он је стар 40 година, црномањаст са крупним црним брковима, обријан, у оделу пепељавом са великим пругама, са шеширом на глави исте боје као и одело, на ногама американске цицеле на шнир. По занату је тупач кафе. Са собом носи мали црни куфер.

Депеша начелника среза јасеничког округа крагујевачког Бр. 12775.

Михаило С. Максимовић, бив. слуга у «Гранд Хотелу» у Београду, извршио је више крађа па затим побегао. Он је стар 24 године.

Акт кварта варошког Бр. 7433.

Манојло Јовичић, из Беришића и **Стојадин Крстић,** из Клашнице, побегли су из среског притвора. Оба су стари око 20 година.

Депеша начелника среза колубарског округа ваљевског Бр. 7227.

Добривоје Петровић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику доносимо, побегао је 1. овог месеца из Завода.

Он је родом из Трнавче у срезу орашком, стар 16 година, средњег раста, косе и обрва црних, очију жућкастих. Од особених знакова има: белегу од посекотине на средини носа, у облику праве линије величине 2 см. и бра-

давицу величине кукурузног зрна за 11 см. испод и улево од седмог обртња.

Депеша Управе Казненог Завода Бр. 1669.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

КО ЈЕ ОВО?

14. прошлог месеца, комесар железничке полиције у Пироту, задржао је једно лице, које је на саслушању изјавило да се зове **Огњан филимановић,** из Омашнице у ср. расинском; а објава нађена при њему гласила је на **Тому Миленковића,** из Н. Села ср. нишког.

Доцније је изјавио да му је право име **Вилиман Анђелковић,** из Омашнице.

Као сумњиво лице одмах је притворен, но исте ноћи он је побего из затвора. Сутра дан, кад га је потера жандармеријска сустигла на граници Бугарској, он је извадио револвер и извршио самоубиство, испалив на себе један метак услед чега је одмах наступила смрт.

Секцијом леша утврђено је, да је непознати висок 1·71 см., стар 40—45 година, косе кратке смеђе, око зулуфа има неколико седих длака, брада и бркови затворено риђи; длаке од браде су неравне и напред много дуже, а бркови мало ошишани или очупани, те изгледа да их је грицкао, носа незнатно кукастог, зуба здравих и очуваних.

Од особених знакова има:

1. На десном образу за 3 см. од десне ушне шкољке има ожиљак паралелан са доњом вилицом, 3 см. дугачак и толико исто широк. Ожиљак овај није видан, јер је покривен бакенбардима;

2. Испод леве ушне шкољке има ожиљак облика округлог, величине $^1/_2$ см. у пречнику;

3. На корену десне обрве има ожиљак од посекотине дугачак $1^1/_2$ см.

4. Од ранијих повреда, на десној страни леђа до кичменог стуба, а у висини 11. и 12. ребра, има 3 уздужна са кичмом паралелна ожиљка дугачка 3 см.

Од одела на себи је имао: гуњче од обојеног црног сукна, јелек од црног сукна са белим пругама, чакшире од црног сукна, кошуља и гаће пртене, чарапе шарене до испод колена, са опанцима на ногама, опасан двојним шареним тканицама и кајишом, а на глави је имао нову шубару од вештачког астрагана.

Поред њега нађена је и једна торба костретна (од козине) са капком, у којој је била једна кошуља, пар гаћа и пешкир.

Да би се сазнало ко је ово непознато лице, ми износимо његову фотографију, позивајући све полицијске и општинске власти као и приватна лица, да ако би ма шта знали о њему да то одмах доставе начелнику среза нишавског с позивом на Бр. 7957.

КРАЂА СТОКЕ

Ђорђу Адамовићу, из Бољетине, украдена је кобила, длаке црне, цветаста.

Депеша начелника ср. поречког Бр. 3772.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу и крадљивца.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 22. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 12. ЈУНА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у трећи редован сазив за 1. октобар 1910. год., донесено на CXLII састанку 16. маја 1911. године, које гласи:

„да се село Обличка Сена одвоји од досадање општине дреновачке у срезу пчињском округа врањског и споји са општином тесовишком у истом срезу и округу“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. маја 1911. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у трећи редован сазив за 1. октобар 1910. год., донесено на CXLII састанку 16. маја 1911. године, које гласи:

„да се села: Јасеново и Ојковица одвоје од досадање општине бело-речке, и образују засебну општину под називом: „општина јасеновачка“, у срезу златиборском, округа ужичког“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. маја 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у трећи редован сазив за 1 октобар 1910. год., донесено на CXLII састанку 16. маја 1911. године, које гласи:

„да се село Црвење одвоји од своје досадање општине у срезу заглавском округа тимочког и образује општину црвењску у истом срезу и округу“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 31. маја 1911. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

§ 13. **Казна за увреду и клевету.**

I. Увреда.

1. **Казнени Законик.**

а) § 213. — За *јавну* увреду и увреду *писмено* учињену прописује новчану казну до триста талира или затвор до четири месеца.

б) § 357 т. 2. — За остале врсте увреда, т. зв. „просте“ увреде, прописује затвор од једног до двадесет дана.

в) § 91 б. — За увреду Краља прописује затвор од три до десет година, за увреду Краљице, Престолонаследника, краљевих родитеља, предака и потомака затвор од једне до пет година, за увреду краљевских намесника затвор од једног месеца до две године. У последњој al. се вели: „Казне ове ни у ком случају не могу се спустити испод најмање мере“.

г) § 104. — Прописује затвор од месец дана до две године.

д) § 358. — Прописује затвор од пет до тридесет дана или новчану казну до тридесет талира за просту увреду страних посланика.

ђ) § 207 б. — Прописује затвор од осам дана до једне године за увреду духовних надлештава и свештених лица.

2. **Закон о Штампи.**

в) Чл. 31. — За увреду нанету приватним лицима прописује затвор од двадесет дана до три месеца или новчану казну од двеста до девет стотина динара, а за увреду нанету судовима, војсци, јавним надлештвима, Народној Скупштини, јавним службеницима, представницима власти, свештеницима и „грађанима, која привремено врше какву јавну службу или испуњавају какву јавну дужност“ прописује затвор од месец дана до четири месеца или новчану казну од триста до хиљаду и двеста динара.

б) Чл. 23. — Прописује (за увреду) Краља затвор од три месеца до три године, а за увреду чланова Краљевског дома и Народне Скупштине затвор од два месеца до две године.

II. Клевета.

1. **Казнени Законик.**

а) § 210. — Прописује за *просту* клевету затвор до осамнаест месеца.

б) § 91 б. — Овај параграф је првобитно прописивао како за увреду Краља тако и за клевету затвора од једне до пет година. Законом од 1899 године повећана је међутим за увреду казна на затвор од три до десет година. Тако исто за увреду Краљице, Престолонаследника и краљевих родитеља „као и предака и потомака владајућег краља у правој линији“ повећао је казну за увреду на затвор од једне до пет година. У овим се изменама помиње само увреда, што је дошло услед крајње небрижљивости законодавца. Излази, да је сада за клевету свих лица мања казна но за увреду истих, и ако се иначе клевета сматра као теже кривично дело и строжије казни!

в) § 104. — Прописује за клевету затвор до три године.

г) § 207 б. — Прописује затвор од једног месеца до две године за клевету духовних надлештава и свештених лица.

2. **Закон о штампи.**

а) Чл. 30. — Прописује за клевету, нанету приватним лицима, затвор од једног месеца до једне године.

б) Чл. 29. — Прописује за клевету, судовима, војсци, јавним надлештвима, Народној Скупштини, јавним службеницима, представницима власти, свештеницима и грађанима, који привремено врше какву јавну службу или испуњавају какву јавну дужност, затвор од једног до осамнаест месеци.

в) Чл. 23. — Прописује за клевету нанету краљу затвор од три месеца до

три године, а за клевету чланова краљевског дома затвор од 2 месеца до две године.

§ 14. Тужба за увреду и клевету.

Увреда и клевета су по правилу кривична дела *по тужби*. Право на тужбу припада као и у опште *повређеном*, а овај може бити, као што се је видело, непосредно или посредно повређени. Изузетно се признаје од законодавца *право* на тужбу и другим лицима у следећим случајевима:

1° *Отац* може тужити за своје *непунолетно дете* (§ 216 т. 1.). Као и у свима следећим случајевима, предвиђеним у § 216 т. 1., очево право на тужбу је *самостално*, али му оно припада само као *законском заступнику* детињем[1]). Према томе кад отац изгуби право заступништва, губи и право на тужбу, и ако је дете непунолетно[2]).

2° *Муж* може тужити за своју *жену* (§ 216 т. 1) била она непунолетна или пунолетна. Пошто му ово право припада само као њеном заступнику, то га он губи по разводу брака, била увреда одн. клевета извршена после ових догађаја или пре[3]).

3° *Тутор* може тужити за своју *штићу* (§ 217 т. 1).

4° За увреду одн. клевету, нанету умрлом лицу према § 216 т. 2. тужбу могу подићи „покојникови по крви сродни: претци, потомци, браћа и сестре, а и супрузи једно за друго.“ Ово им право припада и онда, кад је увреда нанета умрлом за живота. Ако је он већ био подигао тужбу, али парница није била довршена, она лица је могу продужити према истом §-у.

§ 216 важи и за увреду одн. клевету, за које важи Закон о Штампи, јер истим није укинут. Он важи и за иступну увреду (в. § 357 al. 2. к. з.).

Ако је једним колективним означењем увређено више лица, онда је наравно свако од њих на тужбу овлашћено. Ако је увреда одн. клевета нанета једном *правном лицу*, онда се тужба има подићи од његовог представника. Тако исто ако је нанета једном *јавном надлештву* или *политичком телу* (§ 104 к. з.).

За увреду и клевету из § 104 к. з. *може* се истрага повести и *по званичној дужности*. „У свима овде изложеним случајевима увреде јавних надлежателстава, политичких тела или наведених лица, вели се у посл. al. може полицијска власт сама и без тужбе увређенога кривце суду на осуђење предавати“. Овде се помиње само увреда, али то важи, наравно и за клевету, јер се у овом §-у (al. 2 „Ако би увреда садржавала клевету“), она помиње као кривично дело, које може бити садржано у увреди. Даље овде се не помиње и *Народна Скупштина, изборне скупштине, и бирачки одбори*, већ само политичка тела, и ако их у горњем тексту као што се је видело, безразложно засебно помиње. По несумњиво ова одредба важи и за увреду одн. клевету њима нанесену, јер су и они политичка тела. Тако исто за увреду и клевету из § 207 б. полицијска власт „*може*“ и без оптужбе увређеног лица увредитеља суду на осуђење предавати“ (al 2.).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Уп. *Frank* § 195 II, *Olshausen* § 65, 15,

[2]) Уп. *Frank* § 195 II, *Olshausen* § 65, 15.

[3]) Уп, *Olshausen* § 195, 3, *Köhler* Der Strafantrag 42. H 5. *Frank* § 195 II. Прот. *Binding, Hälschner* 208, према којима је мужевљево право на тужбу независно од права на процесуално заступништво.

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића
члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

Ову пресуду првостепеног смедеревског суда од 3. децембра 1908. год. под № 40696, одобрило је I одељење Апелац. Суда, својом пресудом од 13. XII 1908. год. № 5604, а ту пресуду оснажило је I одељење Касац. Суда, решењем од 11. априла 1909. г. № 4260.

Лако је увидити да је означена пресуда, која је постала извршном, изречена противно закону у томе, што је противу оптужених узето признање, као потпун правни доказ, и ако они не признају да су учинили убиство, за које су осуђени. Ово је противно нашој доказној теорији. [в. гл. XVII крив. суд. пост.] а не одговара ни правом стању ствари. Тако суд није могао казати да се признањем оптужених доказује, да су они ово дело учинили, јер то не стоји, кад они то не признају. Суд је по логици здравога разума, а према признатим и утврђеним околностима, могао стећи уверење, да нико други није могао учинити ово убиство, сем оптужених, и то је тачно, али суду није било допуштено да то своје добро убеђење узме за правну основицу своје пресуде, све дотле док не би нашао начина, да из доказаних факата склопи један доказ противу оптужених, какав се по помен. глави нашег поступка тражи за осуду оптуженога. Ово убеђење судија, и ако у ствари логички изведено, не вреди према императивном наређењу § 220. крив. с. пост.

Овај пример пружа нам најбољи доказ за то, како је неупотребљива наша везана доказна теорија, јер она често принуђава судију да пусти онога, који је очевидно кривац, а то свакако не треба да буде. То нам је поглавито и дало повода да публикујемо овај случај.

У осталом, ми ипак нисмо за то да се законски доказна теорија осетно врећа, ма и по цену задовољења правичности, какав нам пример пружа изнети случај.

12. Фалсификовање жига за жигосање грађе није предвиђено у нашем казненом законику.

Првостепени суд, при пресуђењу овога предмета, узео је да ово дело долази под § 150. казн. зак., па је оптуженога осудио на казну.

Апелациони Суд нашао је да овај фалсификат не може доћи под означено законско наређење нити под које друго наређење нашег казненог законика, па је оптуженога по § 250. а) крив. с. пост. пустио испод суђења.

Ову пресуду оснажио је и Касациони Суд. [I одељ. 18. IV 1909. № 4619].

Ова је одлука тачна. Овакав фалсификат не може доћи под наређење § 150. казн. зак., којим се предвиђа казна за фалсификовање тако зв. легитимационих исправа или исправа изданих зарад бољега напредовања [Zweck besseren Fortkommens]. По појму исправе, који је утврђен наређењем § 147. казн. зак., овакав жиг не може се сматрати за исправу, па се према томе на ово фалсификовање у опште не може да примени ниједно наређење из Гл. XIV казн. зак., који говори о злочинима због лажних исправа.

У осталом и кад би се овакав жиг могао сматрати за исправу, по појму законика, онда његово фалсификовање не би могло доћи под наређење § 150. каз. зак., које обухвата извесно привилеговање фалсификата исправа, а такво привилеговање не може се применити и на овај случај.

Ова празнина нашег казненог законика попуњена је у нашем Пројекту казненог законика. С тога упућујемо оне наше читаоце, који би се детаљније хтели упознати с овим предметом, на § 193. помен. пројекта и наше мотиве за исто наређење. [Види Пројекат и Мотиви Казненог Законика за Краљевину Србију, Београд 1910. год. стр. 469].

13. Новчана казна не може се преобраћати у казну затвора, на случај да је оптужени не може платити трећином свога имања [§ 28. казнен. зак.] **кад је оптужени осуђен по каквом специјалном закону, у коме овакво преобраћање казне није предвиђено.**

Оптужени је одговарао за дело из чл. 135. зак. о изборима народних посланика — повреду тајности гласања. Како је у овоме наређењу прописана новчана казна, а није ништа казано ни ту, нити на ком другом месту, шта ће бити ако осуђени не може да плати новчану казну, на коју је осуђен, то је првостепени суд и пресудио: да се оптужени за ово дело казни са десет динара новчане казне. У пресуди се даље ништа не говори ни о начину наплате ове казне из имања оптуженога (ће ли се наплатити из целога имања оптуженога или само из трећине — § 28. казн. зак.) нити о томе шта ће бити ако се та наплата не би могла да изврши.

Ову пресуду првостепеног ужичког суда од 4. марта 1909. г. № 6095, одобрио је и Апелациони Суд пресудом свога I одељења од 4. IV 1909. г. № 1618, а оснажио и Касациони Суд решењем свога I одељења од 15. V 1909. г. № 5760.

Међутим изгледа да је овакво решавање усамљено, јер, у колико је бар нама познато, судови су и пре и после овога случаја у својим пресудама и на ове случајеве у свему примењивали на-

рећење § 28. каз. зак., а такве пресуде оснажаване су и од оделења Касационога Суда.

Ми сматрамо да је правилније гледиште, по коме се на специјалне законе, као што је овај изборни закон, не могу примењивати сва наређења општег дела казненог законика, по претпоставци, кад о томе није ништа казано у самом том специјалном закону. Изузетак од овога морао би се учинити само у оним наређењима општег дела казненог законика, која одређују законске услове за постојање кажњивога дела у опште и законске погодбе кажњивости. Ова наређења у опште су обавезна за суд и он мора о њима да води рачуна и онда, кад суди неко дело, које је кажњиво по каквом специјалном законику.

Истина резултат оваквога суђења не би био добар у ономе случају, кад осуђени не би имао имања, јер би тада новчана казна била илузорна. Ну то би требало да буде повод да се предложи поправка овога наређења, а докле оно постоји треба да га судови примењују онако како гласи.

У осталом, можемо овде констатовати, да наш законодавац при изради разних специјалних закона, није у овоме погледу обратио довољну пажњу, јер се у њима не види никаквога система. Тако н. пр. не може се знати за што је законодавац противно добром правилу, изнетом у помен. § 28. казн. зак., о претварању новчане казне у затвор, у закону о општинама прописао, да се увек 10 динара новчане казне, замењује са једним даном затвора (види чл. 16. зак. о општинама) а опет по закону о шумама 5 динара новчане казне преобраћа се увек у један дан затвора (види чл. 94. зак. о шумама) итд.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

О ИЗВРШЕЊУ КАЗНЕ

(НАСТАВАК)

Смрт није никад отежана тортуром. Али за злочин *оцеубиство* нека законодавства дају извршењу смртне казне извесан изглед: кривац који је осуђен на смрт, доводи се на место извршења у кошуљи, бос и глава му је покривена црном завесом. За време док извршилац чита народу пресуду, осуђени се полаже на губилиште и одмах погуби.

Исто тако, нека законодавства забрањују извршење смртне казне у данима народних или религиозних светковина и у недељу. (Члан 25. фр. кр. зак.). Ако жена која је осуђена на смрт изјави да је трудна, и то се утврди, казна ће се над њом извршити тек после порођаја.

Тело погубљеног некад је бацано на пут. По нашем кривичном поступку оно ће се одмах онде укопати где је извршена смртна казна, а у неким државама предаје се фамилији ако она то тражи да га сарани без икаквог спровода.

Извршење смртне казне по § 288. кр. пост. бива јавно.

Против публицитета извршења смртних пресуда појавио се од пре пола века врло жив покрет. Овај покрет има два резултата:

1. *Стварног,* у томе што су се јавне власти трудиле да умање у неку руку овај публицитет чинећи га колико је могуће мање стварним. „Некад су губилиште, вешала и точак намештали у средини вароши, према општинској кући; „живот човечији одузиман је јавно, дању, „пред великом множином света, у час „који је био у напред одређен. Данас, „неколики крајеви вароши, дан држан у „тајности, ноћне припреме, светлост сутона, у колико она може номинално да „задовољи закон, формирају наш публи„цитет“ [1]).

2. *Правно* више држава као Енглеска, Немачка, Русија, Шведска, један део Сједињених Америчких Држава, заменили су извршење на јавном месту, извршењем у кругу затвора. Главно друштво затвора са своје стране отпочело је међународно испитивање о овоме питању. Оно је баш сматрало да је опортуно прецизовати какво је сада стање јавног мишљења и законодавства међу цивилизованим народима о самој примени смртне казне.

Укидање публицитета извршења смртне казне је реформа против које се чине три главне примедбе [2]).

„1. Јавно извршење смртне казне наређује се *за пример:* укидајући ову јавност зар се друштво не лишава једног моћног средства застрашења? То су тврдили али неправо [3]). Ако смртна казна врши превентивно дејство, то није публицитетом погубљења, већ местом које заузима смртна казна у законима. Злочинац, који рачуна на живот уздржаће се не за то, што је већ видео да је пала једна глава, него за то, што зна да може пасти и његова. Осуда на смрт производи своје дејство примера самим тим што је била изречена јавно и што је за цео свет извесно да је била извршена. Изношење губилишта ништа не додаје овоме спасоносном утиску. Оставите избор злочинцу између јавног, театралног извршења под гледањем војника и гомиле, и извршења у дворишту затвора, без другог присуства, осим једне озбиљне и прикупљене групе представника закона, па ће те видети која ће форма извршења више застрашавати! „Одузети „народу гледање погубљења, то је за„дати му страх; одузети осуђеном гле„дање народа значи пустити га да ис„пашта“ [4]).

„2. Публицитет извршења наређује се као *гаранција.* Ако би извршење било тајно, ко би доказао његову стварност? Ако је осуђени чувен, ако је богат, ко ће доказати да у место њега није био подметнут какав обскуран злочинац, осуђен такође на смрт, да његово извршење није намерно задржано, да би било замењено извршењем друге жртве? Ова је примедба неумесна. Није реч о томе да треба организовати *тајна* извршења, већ да се „баналан и конфузан публи„цитет извршења на јавном месту, за„мени публицитетом који дефинише и „регулише закон“. Мере обазривости које би закон прописао да се осигура овај *легални* публицитет отклониле би сваку сумњу. Извесне категорије лица које *морају* или *могу* да присуствују извршењу биле би тачно означене.

„3. Зар нема потребног конекситета између питања о укидању смртне казне и питања о не публицитету њеног извршења? Сваки посматра реформу са свога гледишта. Док је мишљење апелационих судова у Француској било подељено о овоме питању, касациони суд и његов главни прокуратор сматрали су укидање публицитета извршења смртних пресуда као једно „средство за одржање смртне казне“. С правом су подржавали, заиста, да ће законодавац, трудећи се да ограничи публицитет, који својим последицама изгледа да квари ужасну величанственост казне, сачувати сам принцип смртне казне [1]). Но, француско правосуђе [2]), у разним приликама, у којима је могло да манифестује своје мишљење о питању о укидању смртне казне, енергично је тражило одржање ешафота. Ако је дакле аболиција смртне казне ушла одавно у „број идеја које се признају“, не изгледа да она треба да уђе и у „број ствари које се збивају“ [3]).

Специјална правила о извршењу казни лишењем слободе.

Казне лишењем слободе извршују се на захтев државног тужиоца, али дело извршења припада административној власти. Свако хапшење, као и свако пуштање у слободу каквог притвореног, констатује се протоколом који се води у овоме циљу. Овај акт конституише хапшење притвореног које врши администрација казненог завода или пуштање притвореног.

Исто тако, извршење казне захтева у свима случајевима суделовање судске власти, коју представљају службеници државног тужиоца и административне власти, коју представљају агенти казнене администрације. Али су границе ових двеју власти доста рђаво дефинисане и могу се појавити сукоби. Битно је правило: да је казнена администрација искључиво надлежна за *материјално извршење* казне, али да државни тужилац има право да издаје све потребне наредбе за ово извршење. Државном тужиоцу припада да захтева пренос осуђених у место где ће се извршити казна, али казненој администрацији припада да ухапси осуђеног у овај или онај затвор, да нареди у току казне његов премештај из

---

[1]) Ortolan.

[2]) Garraud.

[3]) Garraud.

[4]) Rapport Reinach. Journ. off. 1894. Débats parlemantaire.

[1]) Garraud.

[2]) Garraud.

[3]) *Ch. Lucas,* у своме славном делу *La peine de mort* изразио је ову слутњу која се остварила: „укидање смртне казне мора доћи у будуће у број идеја које се признају и ствари које се дешавају“.

једног затвора у други или баш из затвора у болницу.

За казне лишења права. извршност осуде меша се са почетком казне. али за казне лишења слободе она отвара просто право извршења. Закон треба дакле да детерминише у погледу на ову последњу категорију казни било *почетак извршења и трајања казни лишења слободе, било начин рачунања рока, после кога ове казне престају да се издржавају.*

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

СЛУЖБЕНИЦИ У БЕОГРАДСКОЈ ПОЛИЦИЈИ

1828 — 1838

НАПИСАО **А.**

(СВРШЕТАК)

IV

Писари.

Димитрије Сретеновић и Таса Вукелић.

Из преписке која се после њихове смрти водила о попуњењу њихових места сазнајемо да су њих двојица били добри писари Београдске Полиције, али се већ у априлу 1831 године помињу као покојници.

Писмом својим од 13 априла 1831 године Кнез подсећа Магистрат на односаје који имају да постоје између Магистрата и Полиције са Цветком Рајовићем на челу, па вели:

„Цветку Рајовићу као Директору при том ту власт вручавам, да он две особе изабере, њине способности за службу полицајну опише и мени ји за полицаје место Сретеновића и Тасе на одобрење и наименованије представи". После пет дана Рајовић одговара Кнезу:

„Будући да је Ваша Свјетлост силоју датог Наставленија Полицији Београдској изволила милостиво предоставити мени право изабрати две особе, које ће мени бити подручне, и које ће кадре бити заузмити мјеста почивших Димитрија Сретеновића и Тасе Вукелића: то се усуђујем..." и т. д.

Јасно је, дакле, ко су и шта су била та двојица.

На њихова је места Рајовић одмах нашао кандидате, те Кнезу предлаже:

„Први је, кога сам ја изабрао, видећи способност и ревност његову к служби, а и познавање дужности полицајске, *Лазар Арсеновић*, други Писар Суда овдашњега, а втори *Алекса Бугарски*, који је пре неког времена у Суду ужичком писаром служио, а сада овди пребива".

Да би своју кандидацију оправдао, Рајовић одмах додаје:

„Мени се чини, ако само Свјетлости Вашој угодно буде одобрити, да би ја с овом двојицом служећи отличио службу моју, и угодио Височајшој вољи Ваше Свјетлости; но само не знам, јербо ни с првим нисам, нити с другим ја о томе говорио оће ли они довољни бити с платом, која је почившим опредјељена била; а особито Лазо, који, како сам из другог разговора примјетио, има велику надежду на помилованије Ваше Свјетлости.

„За сад, коме би се служба ова повјерити могла, и који би је знао испољавати, ја не налазим".

Можемо одмах казати да Рајовић није био срећан с оваком кандидацијом, нити се морао бринути да ли ће његови кандидати бити задовољни с одређеном платом — јер их Кнез никако није хтео примити.

Кнежев је одговор, по сачуваном концепту, кратак и гласи:

„Не имајући Вам шта друго на представленије Ваше од 18 т. касателно наименовања подручника Ваши одговорити, јављам Вам, да ће Вам о том Амица одговор дати".

И толико је доста за сумњу о добром расположењу Кнежеву, али се садржина оног што је Амица имао усмено казати види јасније из акта, који је Кнез тада, 21 априла, управио Београдском Магисарату. Ту се говори само о попуњењу тих чиновничких места:

„Ја сам с писмом мојим... Београдском Полицај-Директору Г-ну Цветку Рајовићу међу прочим препоручио да за полицајну службу две особе место Мила (и на више се других места види да су Димитрија звали и Милом) Сретеновића и Тасе Вукелића изабере и мени ји представи на одобрење.

„У следствију ове препоруке добијем од њега ови дана писмо од 18. т., у ком ми писара тамошњег Магистрата *Лазара Арсенијевића* и неког *Алексу Бугарског*, који је пре у суду ужичком писар био, и за којекаква неваљалства одпуштен. место Сретеновића и Вукелића препоручује. Будући да ово представленије Цветково, који је, не сматрајући на важност дужности полицајни, таке особе изабрао од који прва из јестественог а друга из моралног призренија ни најмање способности не имају за полицајну службу — мом намјеренију није ни најмање соотвјетствовало; то препоручујем Вами, да у договору с неколико најотменији београдски житеља неколико људи изберете, који би полицајну службу имати желили, а од ови свију двојицу да ми назначите средством листе, од које Вам овде формулар прилажем, који би Вам се осим свију прочи најзаслужнији чинили, и цело дело мени пошљите, купно са инштанцијама свију особа, које желе полицаји бити.

„Знајући. да одма како ово писмо добијете нећете моћи предложенија чинити, то Вам на то рок од 20 дана дајем од дана кад Вам ово писмо у руке дође".

Тако се осујети покушај да доцније добро познати *Баталака* (Лазар Арсенијевић) ступи у Београдску Полицију као њен чиновник. —

На реду је помен:

Павла Зорнића, о коме је већ напред било мало речи и чије нам две молбе служе за илустрацију ондашњега чиновничкога стања.

Молба Павла Зорнића, секретара Београдске Полиције, од 10 маја 1836 за повишицу плате гласи:

„Има неколико Година како служим у овдашњој Полицији Секретаром, и досада бивши Началници Полиције могу показати моју ревност и точност службе; него сам о мало плате, а с подоста фамилије, све ситне дечице, које већ једва снабдевати могу, за то се и препокорњејше молим Вашој Свјетлости како Свеобште Српскому Благодјетељу придати ми штогод повише плате, да узмогу и ја с мојом данашњом сиротињом коликогођ лакше живити".

Пошто је прошла била од ове молбе пуна година па је настала и друга, Зорнић се — не добивши унапређења, 25 јуна 1837, поново обрати Кнезу мало пространијим излагањем својих прилика. Ту вели:

„При концу 1830 Године благоволила је Ваша Свјетлост Обшчеству Београдском наложити, да оно једног Писара за Полицију изабере и плату му опредјели, које је у споразумљенију с Г. Тодором Бојанићем, онда бивши Директором Полиције, мене за Писара изабере и поставп, и од оног времена па до данас непрестано уживао сам тим начином заслужену кору леба, и моју многочислену фамилију трудно препитавајући чувао сам се у никакову погрешку не пасти.

„Дужности моје трудио сам се увек точно, совјестно и ревностно одправљати, и Старешинама мојима у сваком случају понизан и покоран бивао сам, које и они сами т. је. Г. Г.: Бојанић, Рајовић, Ранковић, Чарапић, Богдановић бивши Директори, Г. Хаџи-Никола Константиновић а тако исто и Славно Исправничество овдашње довољно засведочити могу, да још до данас, одправљајући не само Званије Писарско, но више пута и у неким догађајима и Старији(х) моји(х) дужности испуњавајући, у никакову погрешку пао писам; но као Совршен Човек гледао сам да само у дужности мојој и мојима старијима удовлесотворим.

„У овој служби по милостивјејшем Отеческом Опредјеленију Ваше Свјетлости уживао сам од неког времена Годишњу плату до 18-га Марта ове године по 150 талира као Писар, а од тога доба опредјељена ми је Практикантска плата од 100 талира за Годину.

„Видећи да ја, као човек који сам с фамилијом обремењен к тому још и Матер стару и слабу имајући с овом платом на крај изићи не могу, усуђујем се колено-преклоно к стопам Ваше Свјетлости припасти, и у највећем страхопочитанију Вас као премилостивог Оца молити, да би ми или у овој Садашњој Служби колико толико плату повисити или другу какову нибуд способну за мене Службу опредјелити всемилостивјејше снисходили, у којој би ја моју бједну фамилију сваке друге окром Ваше високе и милостиве помоћи лишену препитавати могао".

При *оваковој* молби заиста је сиромах Павле Зорнић имао права потписати се — као што је по угледу на виша лица и учинио — да је „*всеподањејши раб*".

Најзад:

А. Хаџи-Тривковић 19 декембра 1837 писмом захваљује Кнезу што му је опет

дао службу — овом приликом полицијску у Београду.

V.

Практиканти.

Ми смо већ раније видели да је ово, најмлађе, звање установљено при Београдској Полицији приликом преуређења српских власти у Београду одредбом од 2 фебруара 1837 године. Само је било врло незгодно што је том одредбом укинуто звање писарско, а плата је такође смањена.

Као што је већ раније поменуто, то је контра - унапређење постигло злосрећнога:

Павла Зорнића, и он је једини до сада познати практиканат Београдске Полиције у времену о коме се овде говори. У осталом и он се један спремао да то незавидно место чиновничко напусти. —

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Кад је Луј јавио диже се за мном у потеру жандармерија са цивилним агентима а међу њима и комесар Жакар, који се хваљаше да ће ме сигурно ухватити само ако нисам изашао из вароши. Ја нисам знао за све то и место да кријем траг ја сам чинио глупа зачикавања. Требао сам да кажем да сам био уцењен и за то су ме врло брижљиво гонили.

Макар дознаде једног дана да ћу ручати у улици Богородице у једној усамљеној кући и дотрча одмах са четири агента. Њих остави у приземљу а он се попе у собу где сам се спремао да седнем за сто са двема женама, а четврти један подофицир, не беше још дошао. Познао сам одмах комесара али он мене није, јер ме није никад видео, а због мога прерушивања сваки опис био је непотпун. Без икаквог узбуђења пријем комесару и сасвим природним гласом замолим га да уђе у кабинет чија стаклена врата гледају у собу где се ручавало. „Ви тражите Видока, рекох му... ако причекате десет минута ја ћу вам га показати... ево његов „есцајг“[1]) неће ни мало задоцнити... кад он уђе даћу вам знак, али ви сте сами, сумњам да ћете успети да га савладате, јер је наоружан и решен да се брани“. — „Имам ја људи на степеницама и ако ми се баш отме“, одговори он. — „Боље је да их доведете овамо“, кажем ја са извештаченим заузимањем... ако их Видок примети посумњаће што и тада оде воз...“ — „Али где да их наместим?“ — „О Боже, па у тај кабинет... само без шушкања, јер би све пропало... а ја имам више интереса него ви да будете склоњени“. И комесара са његовим људима ухапсим у кабинету, а врата иначе јака закључам два пута и сигуран да ћу утећи за времена довикнем им: Тражите Видока, а Видок вас је метуо у кавез! До виђења! Затим излетим као стрела остављајући их нек вичу за помоћ и да чине нечувене напоре да би изашли из несрећнога кабинета.

Још два испада ове врсте успела су ми, али најзад су ме ухватили и одвели поново у кулу „Св. Петар“ и ради боље сигурности метну ме у „Ћорку“ са неким Каландреном, који је тако исто два пута покушавао бежање. Каландрена сам познао још за време првога бављења у затвору, и он ми одмах каза за нов покушај који је требало извршити провлачењем кроз рупу, коју би ископали па зиду робијашке апсане на којима смо могли општити. Треће ноћи по мом новом хапшењу пробали смо да изађемо. Осам осуђеника, који прођоше први, били су срећни да их чувар не опази и ако је био врло близу. Бесмо остали нас још седам. Вукли смо сламку, као што је то обичај у оваквим приликама, да видимо који би од седморице прошао први. Срећа мене послужи, и брзо се свучем да би се лакше провукао кроз отвор који је био врло тесан, али на грдно запрепашћење свију ја се заглавим не могући ни напред ни назад. Залуд моји другови покушаваше да ме рукама извуку, био сам стегнут као у мengелама, а мука од оваквог положаја обузе ме тако јако да сам, не надајући се више помоћи изнутра, викао стражара да ми он помогне: Он приђе као човек који се боји изненађења и упре ми бајонет у груди забрањујући ми да мрднем. На ову ларму цела стража узе оружје, вратари дотрчаше са буктињама и извукоше ме из рупе на којој сам оставио доста парчади коже. И ако сам био сав изубијан пренеше ме одмах у затвор „Мали Хотел“ где ме метнуше у ћелију са гвожђем и на рукама и на ногама.

После десет дана изашао сам одатле на молбу и обећање да не ћу покушавати више да бегам и пустише ме код осталих притвореника. Досад сам живео са људима који су били далеко да буду беспрекорни, као крадљивци, варалице, фалсификатори, али сад се нађох међу најокорелијим разбојницима. Међу овима беше један мој земљак, по имену Десфосе, који је био осуђиван на тешку робију још у осамнаестој години и који је три пута бежао из завода, куда је се имао вратити првим спроводом. Ваљало га је чути кад прича затвореницима своје доживљаје, и кад каже хладно да би гилотина могла једнога дана од његовога меса исецкати месо за кобасице. И мимо потајног страха, који ми је с почетка улевао овај човек, волео сам га запиткивати о чудном занимању које је изабрао, али оно што ме је нарочито здружавало с њим била је нада да ће ме научити како да побегнем. Са истог разлога спријатељио сам се са неколико притвореника који су били чланови једне банде од 40—50 разбојника који су крстарили по околним местима под старешинством злогласнога Салбија, то су Шопин звани Нанте[1]), Луј из Дуја[2]), Дихамел звани Лисац[1]), Огист Поасар звани Паланчанин и Бриселац Неустрашиви, који је овај надимак добио због једног свог подвига, који се не налази често у извештајима.

Кад је са својим друговима хтео да уђе на један салаш, он је провукао руку кроз рупу на неком капку да би извукао шип, али кад је хтео руку извући осетио је да му је рука ухваћена... Укућани чувши неки шум наместили су ову замку, али се нису усуђивали изаћи јер су били слаби да се боре против једне банде која све више растајаше. А зликовци међутим били су одоцнили и поче се брзо свањивати... Видећи своје другове запрепашћене да се погледају са сумњом, Бриселцу сину у глави да ће они, да би се осигурали од издаје, убити њега, те десном руком шчепа каму, нож са двема оштрицама, који ношаше увек са собом, пресече леву руку више чланка и побеже са друговима, а бол га нимало не задржаваше. Овај догађај за који веле да се десио на хиљаду разних места, догодио се стварно у околини Ліља, и он је добро познат у северним окрузима где се још многи људи сећају да су видели погубљење човека који није имао леву руку, онога који је био јунак овог догађаја.

Представљен од једнога који је чекао на ислеђење, који је био тако исто знатан као и мој земљак Десфосе, био сам примљен врло радо у друштво ових разбојника, који се од јутра до мрака само договараху о бежању. У овој прилици као и у многим другим запазио сам код апсеника жудњу за слободом, која кад постане одређеном идејом мора извести комбинације невероватне човеку који их посматра са савршено мирним духом. Слобода!.. све се окреће око ове мисли; она затвореника предатог на мучење нестрпљењу обузима преко целог дана, који је због беспосличења врло дуг и по целе зимске ноћи које се проводе у потпуном мраку... Уђите у макар који затвор чућете узвике неке велике радости, помислићете да сте у некоме месту задовољства... приближите се... уста се кревеље али очи не одају расположење, оне стоје непокретне унезверене: оно расположење из учтивости потпуно је извештачено; оно личи на оно шакалово који скаче по кавезу да би сломио решетку.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Криминалитет у Сједињеним Америчким Државама. — У погледу криминалитета Америка стоји куд и камо горе од Европе. Према извештају једног њеног криминалисте, који је публикован у последњој свесци познатог француског часописа „*Archives d'Anthropologie Criminelle*“, у Сједињеним Америчким Државама извршује се по 30 убистава дневно или 10.000 на годину. Од стотину убистава с предумишљајем, проналазе се и

[1]) Француски couvert = стоно посуђе Пр.

[1]) Из вароши Нанта.
[2]) Окружно место.

[1]) По вароши Љиљу. Пр.

кажњавају свега 2, т. ј. 2%. Проценат овај износи: у Немачкој 95%, у Шпанији 85%; у Италији 77%; у Француској 61% и у Енглеској 50%. Излази, према овоме, да у Сједињеним Америчким Државама има више некажњених убистава но готово у целој Европи. Узрок овако жалосној репресији у Сједињеним Америчким Државама лежи, поглавито, у рђавој полицискоj организацији. Готово у целој земљи полиција је у рукама општинских власти, које се не устручавају да је употребљују за своје партијске ствари. Од стотину ухапшених крадљиваца, бар њих 75 пуштају се одмах у слободу као сродници, пријатељи или изборни агенти политичара од утицаја. Разуме се већ, да према оваквом стању ствари не може бити ни говора о каквој нарочитој ревности полицијских органа. Бојећи се да не остану без хлеба, они се ограничавају на најобичније послове. Због овога су, опет, грађани били принуђени да стварају нарочите приватне полиције. Већ је неколико година како су продавци накита у Њујорку створили, споразумно, своју специјалну полицију, у циљу спречавања и изналажења крађа накита. На њих су се убрзо угледали и банкари, затим хотелијери па, најзад, и железничка друштва. Ове приватне полиције показале су се у пракси као веома корисне и постигле су огромних успеха.

Кинематограф у служби полиције. — Полиција у Прагу служи се, има већ неколико месеци, кинематографом за истраживање криваца. Иницијативом њеном у свима кинематографским позориштима износи се, за време представе, слике свију криваца у бегству, и позива публику да помогне полицији у њиховом истраживању. Поред овога, кинематограф се може врло корисно употребити и за репродуковање сцена злочина, изгреда, демонстрација итд. Приликом последњих изгреда у Француској Шампањи, за један кинематограф биле су снимљене све фазе побуне и портрети главних учесника, и ови снимци послужили су веома корисно за основ судској истрази. Изгледа, према овоме, да ће Полицијска Техника бити ускоро обогаћена са још једном новом главом — о *кинематографу у полицијским и судским истрагама.*

Криминалитет у Лондону. — У год. 1909. извршено је у Лондону 19 убистава, од којих су свега 2 остала непронађена. Од пронађених убица њих 7 осуђени су на смрт, и ова је казна над свима њима извршена. Преступи против имовине, а нарочито крађе, знатно су опали према онима из ранијих год., али су се зато прошња и проституција знатно повећале. Број ухапшених лица у целој 1909. год. износи 112.642.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Г. Ал. К. Петровић, полицијски комесар у Подгорцу пита:

„По старом закону о таксама, иследне полициске власти, када су прекидале истрагу по тужбама којима су била представљења злочина и преступна дела (од ових која се извиђају по званичној дужности) осуђивале су тужиоца да плати таксу за решење и то: за злочина дела 20 дин. а за преступна 15 дин.

Наплаћивање ове таксе доста је утицало на сузбијање лажних тужаба, којих је било и има у изобиљу у овом крају.

Међутим, по новом закону о таксама, овај случај није предвиђен.

ТБр. 193. таксене тарифе по новом закону говорио колика ће се такса наплаћивати, али тек по свршеној осуди.

Са изложеногa, мени је част умолити уредништво за мишљење: према коме ће законском пропису од сада полициске власти осуђивати лица на наплаћење ове таксе, која буду тужбом преставила злочина и преступна дела, па тужба остане недоказана, или се, чак шта више, утврди да је лажна и као таква поднета у знању.

Исто тако у Т.Бр. 88. таксене тарифе стоји: за жалбе против одлуке истражних власти по преступним и злочиним делима, такса је пет динара.

Према овоме, молим уредништво за објашњење, да ли ће се од сада по званичној дужности узимати жалбе од лица која су стављена под истрагу и у притвор за злочине и преступна дела, или не, јер су истражне власти узимале жалбе и по званичној дужности?“

— На ово питање одговарамо:

Ни стари закон о таксама није имао нарочиту одредбу. која би дозвољавала, да се у случајевима § 29 кр. суд. поступка, такса наплаћује од тужиоца, него је то практиковано по томе, што је редакција тачке 227. била другчија од садашње редакције тачке 193., па се аналого чл. 12, стављала такса на терет криве стране.

Садашњи закон о таксама такође не предвиђа таксу за случајеве § 29. кр. с. пост. нити је установио једну таксу за злочина и преступна дела, него је величину ове везао за величину осуде, те се тако не би никако могло утврдити, коју би таксу требало ставити тужиоцу на рачун, ако би се узело да је он крива страна у смислу чл. 17. садашњег закона.

Из овога се да извести само један правилан закључак, да законодавац није ни хтео да оптерети тужиоца за случајеве, кад би његова тужба за злочине или преступе, који се казне по званичној дужности, остала недоказана.

На сваки начин, ово може да повећа број оних тужаба, које се подносе из мржње и пакости, али за сузбијање њихово стоје друга законска средства на расположењу.

За оне преступе, који се казне на тужбу приватних, важи тачка 194. зак. о таксама, те се у овим случајевима ово питање не може ни да истакне.

Има један други случај, где се ово питање може да јави.

То је онда, кад се дело прекида на основу § 29. кр. суд. поступка, али се према § 328. става другог кр. судског поступка, такса и трошкови морају да ставе на терет туженог.

У тим случајевима одиста је питање: коју таксу треба наплатити, пошто нема осуде и не зна се. на колико би дотични био осуђен.

Уредништво, међутим, налази, да би у овим случајевима требало стављати оптуженом на терет таксу од 10 динара, као најнижу, јер се максимална казна, предвиђена за представљено дело, не би смела узети као основица за ову наплату, пошто суд има право одмеравања казне између минимума и максимума.

Што се тиче таксе из т. бр. 87. садашњега закона, ствар стоји овако:

По кривичним истрагама за злочине и преступна дела, полицијске власти могу доносити одлуке у овим случајевима: прво да се неко стави у притвор према § 131. кр. суд. поступка, и друго да се према некоме прекине истрага у смислу § 29. истога закона.

У случају првом, истражне власти, према чл. 9. Устава, морају по дужности слати акта истраге Првостепеном Суду, без обзира на то хоће ли се притворени жалити или не, те према томе, тачка 88. зак. о таксама не важи за ове случајеве, нити се може примењивати.

У другом случају оптужени неће имати разлога да се жали кад се истрага прекида, те остаје једино да ову таксу плаћа онај, по чијој је тужби поведена истрага, ако одлуком власти не буде задовољан.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Кад у састав једне општине улазе два или више села, онда једно село не може истиснути из заједнице оно друго, односно остала сала, већ једино може, на свом засебном збору, донети да се од дотадање општине оно одвоји и за себе образује општину.

Указом од 5. новемра 1910 године, место Чукарица, које је улазило у састав општине жарковачке, проглашено је за село. Услед овога одмах је искрсло и питање о заједници.

Збор сељана села Жаркова донео је одлуку 27. фебруара 1911 године, да се село Чукарица не прима у састав општине жарковаче.

На збор сељана села Чукарице, заказан на дан 20. марта 1911 године, нико није дошао.

На основу овога, одбор општине жарковачке на свом састанку од 25. марта 1911 год. донео је одлуку № 907: да одбор има уверење, да су се грађани села Чукарице договорили, да о овом питању не гласају. С тога поновно гласање и не одређивати, већ сматрати, да овим ћутањем (негласањем) одобравају поступак грађана села Жаркова. Па како су грађани села Жаркова на свом збору од 27. фебруара 1911 године одлучили, да у састав општине жарковачке не примају Чукарицу као село, то је одбор ставио у дужност општинском суду, да одмах сва акта по овој ствари достави народној власти, те да их ова редовним путем достави Народној Скупштини на

решење: да општину жарковачку саставља само село Жарково, а да ново-проглашено село Чукарица образује за себе општину под називом „општина чукаричка".

„Надзорна власт нашла је да је ова одлука противна закону из ових разлога:

1., По чл. 34. тач. 4. закона о општинама, општински суд позива збор, у случају груписања или разгруписавања општина, само у томе случају, ако општинском суду изјави писмену жељу једна осмина правних гласача вароши или села, које тражи да се одвоји. Овде то не постоји, нити се види, да су грађани села Чукарице то тражили.

2., По чл. 8. закона о општинама, за спајање или раздвајање општина или села, изјављују жељу општине на општинским, а село на засебним зборовима. Из целокупне радње суда и одбора не види се, да су грађани села Чукарице, које је саставни део општине жарковачке, изјавили на засебном сеоском збору жељу за одвајање од општине жарковачке. Без њиховога пак пристанка, а и на њихову штету, није се могла никаква одлука, па ни ова, доносити. Тим пре, што никаквим законским прописом није предвиђено, да општине могу из своје заједнице искључити становнике места (села) која у састав те општине улазе.

3,, По чл. 85 закона о општинама, све одлуке одборске достављају се надзорној власти у препису одмах а најдаље у року од пет дана од кад су донесене, а ова их у остављеном року прима к знању или задржава од извршења. Међутим одборске одлуке од 6 фебруара 1911 год. № 342. и 28 фебруара исте године № 585., које се на ову одлуку односе, нису слате надзорној власти на расмотрење и решење, те је, према томе, и сва остала радња незаконита.

На основу овога и чл. 152. закона о општинама, надзорна власт решењем од 30 марта 19011 године № 5261. задржала је од извршења поменуту одборску одлуку.

По изјављеној жалби, III. одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано, а да су жалбени наводи неумесни с тога, што се из послатих аката не види да су грађани села Жаркова, на свом засебном збору, донели одлуку, да се одвоје од општине жарковачке, коју сачињавају села Жарково и Чукарица, већ су донели одлуку да не примају у састав општине жарковачке грађане села Чукарице, а то је противно указу од 5. новембра 1910 год. С тога је, на основу чл. 170 зак. о општинама решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 30. априла 1911 године № 3940.

Надзорна власт не може, на основи чл. 158. закона о општинама, изрећи казну над општинским часницима и за неизвршење оних закона, у којима су специјално предвиђене казне и надлежност за њихово изрицање.

П. М., председник општине а...., узет је на одговор, што није извршио наредбу надзорне власти, којом је тражено, да у року од 24 часа наплати дужну квартирину за једног учитеља.

На свом саслушању, председник је изјавио, да је у званичној преписци са надзорном власти, поводом ове ствари, изнео разлоге, зашто се ова станарина не може издати томе учитељу. Навео је, да наплату ове станарине није могао извршити зато, што је школски одбор донео одлуку, да се не издаје, јер поменути учитељ није учитељ а..... школе. Најзад, напоменуо је, да је недавно због овога кажњен и он и цео школски одбор од стране Министра просвете и црквених послова.

Надзорна власт пресудом од 29. марта 1911. године № 3270, а на основу чл. 158. закона о општинама, казнила га је са 50 динара.

По изјављеној жалби, III одсек Државног Савета нашао је, да ожалбена пресуда не може остати у снази с тога, што надзорна власт, према другом одељку чл. 158. закона о општинама, није могла да изрекне казну над жалитељем, као председником месног школског одбора, на основу поменутог чл. 158. зак. о општ., кад је, према чл. 60. закона о народним школама, надлежан за изрицање оваких казна Министар просвете и црквених послова.

С тога је на основу чл. 170. зак. о општ. решио, да се пресуда надзорне власти поништи.

Одлука од 16. априла 1911. године № 3659.

Јос. К. Ст.

Мишљење опште седнице Касационог Суда од 28. маја 1911. г. № 7151.

Поводом захтева господина Министра Правде од 14. маја 1911. г. № 7499, а на преставку господина Министра Финансија од 11. маја 1911. год. № 9471, да му Касациони Суд на основу тач. 2. § 16. зак. о устројству Касац. Суда да своје мишљење о томе: *застарева ли и за које време новчана накнада, коју пенсионар потражује из државне касе на основу признатог му, законитим путем, права на пенсију, коју он тражи код Главне Контроле први пут по истеку три или више година од дана указа о пенсионовању.* Касациони Суд у данашњој општој седници проучио је ово питање и односне законске прописе, па је на основу тач. 2. § 16. свога устројства нашао:

Одговор на ово питање у вези је с питањем о надлежности суда за расправу његову.

Право чиновниково на плату или пенсију, као и на коју од могућих више плата или пенсија чиновник, по звању које има, или које је имао, може имати права, карактера је јавноправног а не преставља какав приватно правни однопај између чиновника и државе. Зато, кад је у спору то право, расправа спора иде у надлежност административног суда. Друкче је кад само право на плату или пенсију није у спору, али је спорно право потраживања њеног, зато што је чиновник, коме је припадала није раније потраживао, те је остала ненаплаћена. Непримљена плата или пенсија државног чиновника представља једно његово имање, на које могу имати права и његови повериоци. Однопај који постоји између чиновника и државе у погледу тога имања приватноправног је карактера и држава се не јавља ту као држава него као приватноправна личност. Због тога се о томе имању, кад је спорно коме припада, има судити по правилима грађанског законика, начином који је прописан у законику о поступку судском у грађанским парницама. Овај спор иде, дакле, у надлежност редовнога а не административног судства.

Према томе, по нахођењу Касационог Суда, погрешно је и то, да Главна Контрола, при одређивању количине годишње пенсије, има да расправи и то питање да ли чиновнику припада и она сума ненаплаћене пенсије, коју чиновник кроз дуже време никако није потраживао, него то тек доцније чини, дакле: да ли је то потраживање застарило или није. За то потраживање она има чиновника да упути надлежном редовном суду на парницу.

У напред наведеном већ се садржи и одговор на постављено питање.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Овдашње турско Посланство дипломатским путем тражи проналазак **Андреје Ванилди**, из Смирне, који је у друштву са **Даскал Петријан, Андонион** и **Јоргом** извршио огромну крађу од 60.000 динара у вароши Кирк-Клису у Турској.

Поред новаца они су украли и разног накита у вредности 500 турских лира.

Они се вероватно налазе у Србији, где су из Бугарске 15. маја пребачени; а у Бугарској су носили имена: **Демитрије Сикарас, Василије Јоанидес** и **Христо Маронис** (сви Грци из Тебеса).

Андреја је стар 42—45 година, правилног носа, лица овалног, бркова угасито-кестењастих, обрва црних, средњег раста, снабдевен грчким пасошем. Остала су тројица стари по 45 година.

Акт Министарства Унутр. Дела IIБр. 11045.

ПОТЕРЕ

Владимир-Влајко С. Младеновић, из Балиновца, извршио је опасну крађу у Петровцу, па затим побегао.

Влајко је стар 22 године, средњег раста, смеђ, очију плавих, обријан, без бркова.

Акт начелника ср. добричког Бр. 5308.

Рапђел С. Ивановић, из Несврте, извршио је убиство и побегао.

Он је стар 50 година, малог раста, косе смеђе, обријан. Од особених знакова има белегу од опекотине на челу; говора крупног; на лево око жмирка.

Депеша начелника среза лесковачког Бр. 13987.

Јаков Калмић, студент овдашњи, има да се узме на одговор за дело фалсификата меница, али је побегао.

Лични опис непознат.

Акт кварта варошког Бр. 8248.

Петар Андрашевић, осуђеник казненог завода у Митровици (у А.-Угарској), чију слику

доносимо, побегао је 12. маја ове године из завода и вероватно прешао у Србију.

Он је стар 28 година, ожењен, отац троје деце, висок, добро развијен, смеђе косе, малог чела, смеђих очију, зуба здравих.

Акт Антропометријског Полицијског Одељења Бр. 1068.

Жарко Даниловић, келнер, осумњичен је да је извршио крађу у Г. Милановцу после које га је нестало.

Он је стар 18 година, родом из Ушћа или Иверовца, сувоњав, бубуљичав по лицу, смеђ, блесаст.

Депеша начелства округа рудничког Бр. 3741.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

УТВРЂЕН ИДЕНТИТЕТ

За лице, чију смо слику донели у последњем броју у рубрици „Ко је ово?" утврђен је идентитет.

Према извештају начелника среза жупског, то је лице Милан Станковић, из Г. Ступање, и до сада је два пута судски осуђиван а сада је тражен због извршене опасне крађе, па да би избегао заслужену казну он је покушао да пребегне у Бугарску, али кад је у томе спречен, он је на самој граници извршио самоубиство.

МАНГУП СТОКА

У атару општине петријевске ухваћен је један мангуп коњ, матор 8 година, длаке вране, са жигом положено „К".

Депеша начелника среза подунавског Бр. 10152.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Већ од дужег времена, у Бугарској посећује разне вароши један од наших најокорелијих злочинаца и лопова, остављајући за собом разбијена врата и прозоре, који су до његове појаве били затворени. Најпосле је он учинио посету и Софији, где је приспео у најстрожијем „инкогниту", и тек пошто је полиција на њега обратила пажњу он јој се представио као српски војни бегунац Иван Петровић, родом из Зајечара. Наравно ту његову изјаву софијска полиција требала је да провери, и зато се она обрати Управи града Београда с молбом за извештај: да није какву кривицу учинио „Иван Петровић", док је као војник служио у Зајечару. Кад је Управа одговорила да су наводи његови скроз неистинити и да у опште ни један војник из тог пука, у коме је Петровић „служио" није побегао, она је скренула пажњу софијској полицији, да се у томе лицу не крије какав прљави тип. Добивши овакав извештај, софијска је полиција одмах у своме биро-у за идентификацију премерила и фотографисала „Ивана Петровића" и његов картон послала Управи молећи за накнадни извештај о њему. Пошто је Управа већ заборавила свог давнашњег „познаника", и није га могла познати по фотографији, то она пошаље његов картон Антропометријском Одељењу, да оно извиди по својим картонима да ли нема каквих података о њему. Одељење је на основу мера са картона софијског, за неколико тренутака, нашло картон који је се потпуно поклапао са софијским картоном, са том само разликом, што се не слажу имена, јер је на овом другом стајало име: **Драгутин Вељковић**, зв. „Гишица", опасан коцкар. Како је овај његов картон још из 1906. године, то је, наравно, његова фотографија у многоме измењена, само су мере и особени знаци остали за увек непромењени.

Његов картон већ је послат софијској полицији да се увери: да је **„Иван Петровић"** и **Драгутин Вељковић**, једно исто лице, и нема сумње да ће се веома изненадити, јер је досадање „гостопримство" указивала једном од наших најокорелијих злочинаца, који је до сада „само" четири пута судски осуђиван и то: први пут 1895. године од првостепеног суда за град Београд на 5 година робије за опасну крађу; други пут од ужичког првостепеног суда на 20 година робије због опасне крађе; трећи пут осуђен је на месец дана тешке тамнице године 1903. и то у Суботици; и четврти пут године 1907. пресудом Великог Војног Суда на 10 година робије за извршену опасну крађу и бегство из војске. Са последње осуде „Гишица" је побегао августа месеца прошле године, и како је могућно, да је при поласку за Бугарску учинио још какво казнимо дело, које би му пружило мало „путног трошка", то се износи његова фотографија с тим, да ако би коган ма шта знао о њему да то достави Антропометријском Одељењу с позивом на Бр. 1087.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ

„ЗДРАВЉЕ", лист за лекарске поуке о здрављу и болести, који издаје Друштво за Чување Народног Здравља, доноси поучне и веома корисне чланке, писане лако и разумљиво, те је потребно да га држи и чита сваки писмен човек.

Кад се у наш народ унесу бар основни појмови о чувању здравља, о чистоћи, о умерености у пићу и храни, тада ће се знатно смањити разне болештине, које сатиру наш сељачки свет, нарочито нашу младеж.

Топло препоручујемо овај лист свима општинама, свима свештеницима, учитељима и општинским деловођама.

Ови последњи двогубо би послужили својој општини, кад би овај лист бар један пут недељно читали на сеоским скуповима и мушких и женских, и тако ове лекарске поуке ширили и чинили приступачнијим својим суграђанима.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 23. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 19. ЈУНА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Према § 196 немачког к. з. за увреду и клевету нанету јавној власти, чиновнику, верском службенику или члану оружане силе, приликом званичног рада или у односу на званични рад, тужбу може подићи место повређеног и *његов непосредно претпостављени*. Признање овог права претпостављеним правда се тиме, што увреда и клевета нанете овим лицима могу шкодити и угледу звања и службе. Наш законодавац не даје претпостављенима ово право.

За увреду и клевету (ова се услед непажње не помиње у § 91 б. al. 4.) нанету лицима наведеним у § 91 б. као н. пр. Краљу, може се повести истрага само „по одобрењу или на заповест Министра унутрашњих дела“.

За увреду и клевету свештених лица и духовних надлештава истрага се *може* повести и по званичној дужности (§ 207 б. al. 2. к. з.),

За просту увреду страних посланика истрага се може повести само на тужбу страног дипломатског заступника, а он то може учинити или непосредно или „посредством дотичне административне власти“, т. ј. дипломатским путем (§ 358 al. 2. к. з.), као што је прописано у § 218 a al. 2.

За јавну увреду страних дипломатских представника је прописано, да се истрага може повести само „по тужби заступниковој, датој непосредно суду, или по налогу Министра Правде ако би заступник то дипломатским путем тражио“ (§ 218 a al. 2.). Овај се § има применити и онда кад је увређени дипломатски представник то престао бити, а увреда му је пре тога нанета. Изрично је прописано, да је допуштен одустанак од тужбе (§ 218 a al. 2).

§ 15. Објављивање судске пресуде.

§ 219 al. 2 к. з. прописује: „Ако је повреда части и опадање јавно учињено, суд ће на захтевање увређеног досудити му право, да на трошак осуђеног увредитеља пресуду објави“, а al. 3: „Ако је повреда части средством јавних листова учињена. суд ће на захтевање увређеног лица или његових мостозаступника (§ 216) досудити му право; да на трошак повредитеља, пресуду, ако је могуће, средством истих листова или новина објави“. Да би се судска пресуда могла објавити, потребно је дакле:

1° Да се пресуда односи на повреду части, т. ј. *увреду* или на опадање, т. ј. *клевету*. У § 219 al. 3 се услед крајње непажње не помиње и опадање, већ само повреда части, те излази, као да се ова al. не односи на клевету!

2° Да је увреда одн. клевета *јавна*.

3° Да је увредилац одн. клеветник *осуђен*, т. ј. да му је досуђена извесна казна. Према томе о објављивању пресуде не би могло бити говора у случају реторзије, ако су обе стране ослобођене кривичне одговорности; а ако је само једна, онда се наравно пресуда изречена против друге стране може објавити.

4° Да увређени одн. оклеветани *захтева* право објављивања пресуде од суда, који ју је донео. Умесно је да се право на захтевање објављивања призна и онима, који имају право на тужбу поред увређеног одн. оклеветаног, кад су они тужбу подигли. То су лица побројана у § 216. § 219. им даје ово право у al. 3 („на захтевање увређеног лица или његових мостозаступника § 216“), али их не помиње услед непажња у al. 2, те излази, као да они не могу то тражити.

5° Да тражиоцу *суд досуди* право објављивања, т. ј. да је у пресуди наглашено, да му је на његов захтев дато право објављивања. По суд је дужан, да му ово право досуди, кад исто захтева, јер се у § 219 вели: „суд *ће* на захтевање увређеног досудити му право“. § 200 немачког к. з. прописује још, да суд у пресуди има одредити *рок* и *начин* објављивања исте, т. ј. да ли ће се објавити на судској табли или у новинама и у колико новина, као и *обим* објављивања, т. ј. да ли ће се објавити цела пресуда или само један део њен. Тако ако би се пресуда односила на више кривичних дела у реалном стицају, онда суд има право, да одобри објављивање само оног дела пресуде, који се на увреду односи, ако је то могуће[1]). У § 219 се о свему овоме не вели ништа, али је сходно циљу објављивања пресуде, да се ово право да суду.

У § 219 al. 3, где је реч о случају, кад је „повреда части“ средством јавних листова учињена, овлашћује се суд да одобри право објављивања пресуде „ако је могуће средством истих новина или листова“. Према § 200 al. 2 немачког к. з. објављивање се има по могућству извршити не само у истом часопису или новинама, већ и „на истом месту и истим словима“.

Пресуда се објављује „на трошак осуђеног“. Но ови трошкови не спадају у парничне трошкове, јер сам увређени одн. оклеветани објављује пресуду, а не суд[2]). Према томе судска наплата истих од осуђеног не може се извршити на основу пресуде, којом је осуђен за увреду одн. клевету, већ се има ради тога подићи грађанска парница.

Објављивање судске пресуде о трошку увредиоца одн. клеветника не може се сматрати као казна, јер се њена суштина не састоји у томе, да се овом лицу нанесе једно зло, већ да се увређеном одн. оклеветаном лицу прибави задовољење, другим речима у *моралној оштети*[3]). Зато се може досудити право објављивања пресуде и онда, кад је увреда у идеалном стицају с неким тежим кривичним делом. Не може се дакле онда применити принцип poena maior absorbet minorem (§ 68 к. з.).

Према некима објављивање пресуде је *казна*[4]). „Објављивање пресуде, вели

[1]) В. *Frank* § 200 I 1. *Olshausen* § 200, 6 вели, да се право објављивање може само на увреду односити.

[2]) Уп. *Olshausen* § 200 10.

[3]) Тако *Frank* § 200 I *Olshausen* § 200, 2, v. *Lisz* § 58, *Meyer-Allfeld* 321, *Binding* 3 163.

[4]) Тако *Hälschner* 2 213, *Schütze* 564, *Reber* 140, *Merkel* 173, *Dochow* II II 3 367.

Hälschner, казна је не само у колико трошкови падају на терет осуђеном, већ и у колико се он тиме излаже јавном унижавању". Тачно је, да осуђени има да поднесе материјалну штету, и да се излаже јавном унижавању, али то не сачињава суштину објављивања пресуде, већ је само њена последица.

§ 16. Достављање пресуде.

§ 219 к. з. прописује: „У свима случајевима лажног оптужења, опадања и повреде чести, ако уптужени увредитељ буде осуђен, суд ће на трошак увредитеља пресуду увређеном доставити". Као што се види, достављање пресуде је *обавезно* за суд, али је за исто потребно, да је увредилац одн. клеветник (законодавац обухвата и њега под „увредитељ") *осуђен.* Према томе пресуда се не би имала достављати н. пр. у случају компензације или кад је увредилац одн. клеветник малолетник, који је делао без разбора.

Достављање се врши *о трошку осуђеног.* Ови се трошкови имају сматрати за разлику од трошкова око објављивања пресуде као *процесни* трошкови, јер достављање врши сам суд, док објављивање сам увређени одн. оклеветани [1]).

§ 17. Накнада штете.

Према § 215 a, al. 1 „у случају осуде за дело из § 210 може суд, по нарочитом тражењу оклеветаног лица, осудити оптуженог, поред казне, још и на то: да оклеветаном да накнаду у новцу за претрпљену или могућну штету или као задовољење за нанету му клевету". Да би се добила ова накнада, потребно је дакле:

1° Да је у питању *клевета:* за увреду се дакле не може добити накнада у кривичној парници, већ у грађанској. Увређени треба тога ради да подигне грађанску тужбу.

2° Да је клеветник *осуђен,* јер се вели „може суд ... осудити оптуженог *поред казне*". Према томе и ако би кривично дело клевете постојало, накнада, о којој је реч, не може се добити, ако извршилац клевете није кривац, т. ј. ако није осуђен на извесну казну.

3° Да оклеветани *тражи* накнаду. Накнаду може тражити оклеветани сам или његови заступници, поменути у § 216 т. 1 ако су они подигли тужбу за клевету. Но ако је ови траже, она се има досудити наравно оклеветаном, а не њима. Према § 215 б al. 3 „Наследници немају права да траже накнаду ..." Али ако ју је сам оклеветани тражио, па умро, она се може досудити у корист његових наследника, јер се у наведеној одредби вели само, да је наследници не могу *тражити* сами, § 188 немачког к. з. међутим ни онда не даје право на накнаду [2]). Ако је више лица оклеветано једном истом клеветом, право тражења накнаде припада свакоме од њих.

Да би оклеветани могао тражити накнаду, довољно је, да је способан за радњу у смислу Кривичног Судског Поступка. Није дакле потребна приватно правна способност за радњу [1]). Тако и распикује је могу сами тражити, и ако се налазе под старатељством, и ако су дакле неспособни за радњу у приватно-правном смислу.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Уп. *Frank* § 200 II.

[2]) В. *Olshausen* § 188, 3.

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића
члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

14. Жалба државног тужиоца даје Касационом Суду овлашћење, да изврши ревизију ожалбене пресуде само у ономе њеном делу, на који је жалба изјављена, а не у целости. §§ 272 и 275 кр. с. п.

Оптужени је стављен под суд за дело покушаја убијства и за дело лаке повреде тела. Првостепени Суд својом пресудом ослободи оптуженога за прво дело, као невина а за друго дело осуди га на казну. Државни тужилац употреби противу такве пресуде правно средство и ту изјави да се жали за то, што је оптужени ослобођен по првоме делу, а односно осуде по другоме делу није казао ништа. Према оваквом правном средству, Касациони Суд нашао је да Апелациони Суд није надлежан за суђење овога оптужења, па је с тога Касациони Суд ову пресуду размотрио и оснажио. [I одел. 15. V. 1909. год. № 5763.]

15. За постојање кажњивога дела кривоклетства сведока по кривичним делима, не тражи се да је лажна сведоџба произвела какво дејство на корист [т. 1. § 267. к. зак.] **или на штету** [т. 2. § 267. к. зак.] **оптуженога, већ је довољно само то што је сведок такву сведоџбу дао и на њу се заклео.**

Н. Н. и Н. Н. оптужени су, што су лажно сведочили и заклели се, да су тобож видели, кад је погинули ударио оптуженога коцем по леђима, па овај тек онда на њега испалио пушку и убио га.

Овом лажном сведоџбом, сведоци су хтели да помогну оптуженоме, да докаже његову лажну одбрану: да је убијство извршио у праведној нужној одбрани.

Првостепени Суд у побудама свога решења изнео је да је за постојање дела кривоклетства из т. 1. § 267. к. зак. потребно да је лажна сведоџба сведока била од користи оптуженоме. Како се из акта види да Апелациони Суд овим сведоџбама није поклонио вере, то оне нису ни утицале на пресуђење кривице оптуженога. Кад, према томе оптужени није имао никакве користи од овога сведочења нити су искази сведока у опште ма колико утицали на пресуђење ове кривице, онда и нема дела из т. 1. § 267. крив. законика.

Са ових разлога првостепени ћупријски суд, својим решењем од 7. II. 1909. год. № 3430., ослободио је оптуженс од стављања под суд, по § 162. крив. с. пост.

Ну по жалби иследног судије Касациони Суд [I. 25. II. 1909. год. № 2408] поништио је означено решење са разлога:

„Кад и сам суд у разлозима ожалбеног решења констатује да су оптужени Тома и Паун својим сведоџбама пошли на то да утврде, да је оптужени X. извршио дело убијства над У. у праведној нужној одбрани, дакле да су они таквом сведоџбом пошли на корист оптуженога, и на ту своју сведоџбу заклетву положили, онда је погрешно суд даље нашао да у поступку оптужених нема престављеног дела само са тога, што по гласу извршне пресуде Апелационог Суда под № 5860 1908. год. оптужени X. није имао никакве користи од њиховог сведочења нити су њихови искази у опште ма колико утицали на пресуђење те кривице. А погрешно за то, што наређење т. 1. § 267. казн. зак. за постојање овог кажњивог дела не тражи да криво сведочење произведе и жељене посљедице т. ј. да и пресуда буде изречена у корист оптуженога, већ је по овоме закону довољно и само то, *да се кривим сведочењем пошло у корист оптуженога,* без обзира да ли ће такво сведочење произвести и жељене посљедице и т. д."

Пошто је првостепени суд усвојио ове примедбе, оптуженици су стављени под суд а доцније и осуђени за ово дело, па је та пресуда и извршном постала.

Схватање Касационога Суда, изнето у овим примедбама сасвим је на своме месту. Ми ћемо само још напоменути, да изнети случај кривоклетства сведока у корист оптуженога, преставља привилеговање деликта кривоклетства, јер се по наведеном закону такво кривоклетство казни много блажије него ли други случајеви кривоклетства. Према томе нема никаквог основа да се код такве форме деликта тражи да је и постигнут какав успех, кад се то не тражи ни код квалификованог деликта из првог става т. 2. § 267. казн. зак. који преставља тежи случај кривоклетства сведока [1]).

16. Кад се кантарска признаница о премеру какве робе, преиначи, у намери да се употреби ради преваре, да би се од купца наплатила већа вредност, но што би требало, па се у тој цељи и употреби, или кад се таква признаница употреби у означеној цељи — стоји дело фалсификата исправе. У овом случају дело преваре налаза се у идеалном стицају с фалсификатом исправе.

Овде ћемо изнети три случаја из судске праксе у прошлој и овој години.

1. Н. Н. оптужен је за то, што је преправио па затим „покушао" да употреби и од купца наплати 3 кантарске признанице, у којима је означено 300 килогр. хране, више, но што је стварно измерено и предано.

[1]) Уп. *Olshausen* § 180, 4.

[1]) Види о овоме наша излагања и тамо наведене писце, у нашој расправи: О кривоклетству и т. д. Београд 1906 г., стр. 55. и 56.

Првостепени зајечарски суд нашао је да овде стоји дело из § 147. I. и II. одељ. казн. зак., па је оптуженога и казнио за то дело, својом пресудом од 27. IX. 1910. год. № 19943.

Апелациони Суд нашао је да стоји дело преправљања исправе, кажњиво по § 147. к. зак. и § 41. к. зак. Као мотив за ово гледиште Апелациони Суд узима то, што су кантарске признанице издане од општинских судова, као јавне исправе, и по § 187. т. 2. грађ. с. пост. служе као доказ о количини и тежини измерених предмета на општинском кантару, па када су те кантарске признанице преправљене у тежини измереног џака, онда према овоме стоји дело преправљања исправе из § 147., у вези с §§ 41. и 44. к. зак. [Пресуда I. од. Апел. Суда од 19. X. 1910. № 4758.]

Ову пресуду оснажио је и Касациони Суд [I. 9. XI. 1910. № 12796].

Н. Н. и Н. Н. оптужени су за то, што су на пијаци продали 1 џак кукуруза X. трговцу, па кантарску признаницу преправили и од тужиоца наплатили већу суму, но што им припада.

Првостепени суд нашао је да овде стоји дело преваре из § 253 т. 2. а кажњиво по § 252. к. зак., па је оптужене за то дело и осудио. (Пресуда јагодинског првостеп. суда од 24-VIII-1910 год. № 167797).

Апелациони Суд, мотивишући своју пресуду онако као и у првом случају, нашао је да овде стоји дело фалсификата исправе, па је пресуду првога суда преиначио и оптужене осудио за ово дело, (одел. 7-IX-1910 год. № 3927).

По жалби државног тужиоца и оптужених, Касациони Суд уништио је поменуту пресуду Апелац. Суда, примедбама (I 25-IX-1910 год. 10613), које гласе:

„Погрешно Апелациони Суд налази да овде стоји дело фалсификата исправе из § 147 к. зак., а не дело преваре из т, ч. § 253 кр. зак., као што је првостепени суд у својој пресуди утврдио.

И код фалсификата и код преваре намера је учиниочева да неистинитим представљањем фактичког стања прибави себи користи или причини коме штете.

Код фалсификата тај се циљ постиже преиначавањем *извесних* истинитих исправа, и употребом њиховом, а код преваре при уговорима, као што је овде случај, тиме што се изопачавањем праве истине наводи неко лице да на уштрб своје имовине што учини.

Под исправом пак, чије фалсификовање као кажњиво предвиђа § 147 к. зак. рачунају се према последњем одељку овог законског прописа, исправе, које служе као доказ о уговорима, обвезностима и у опште о каквом праву или правним односима.

Инкриминоване кантарске признанице не могу се сматрати као такве исправе. Оне у себи не садрже констатовање каквог уговора, права или правног факта, који би имао правних последица за лице, према коме су употребљене. Садржина њихова тиче се једног фактичког стања — количине ствари, измерене на општинском кантару, а то није правни факт, чије се констатовање захтева у исправама, по којима може бити дела фалсификата из § 147 кр. зак.

Преправљањем кантарске признанице и употребом њеном оптужени је ишао на то, да тужиоца доведе у заблуду, односно количине кукуруза, истовареног у његовову магазу, и он је под таквом заблудом и исплатио неистинито представљену количину кукуруза, а у таквој радњи оптуженог стоји дело преваре“, Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, већ је под 1-им октобра 1910 год. № 4373, дао овакве противразлоге:

„У радњи оптужених Живојина и Вукадина, стоји дело преиначавања исправе, које се казни по § 147 к. зак. а не дело преваре, као што је I одељење Касац. Суда нашло, јер за појам преваре тражи се, да варалица у користољубивој намери, лажним представљањем, изопачењем и прикривањем истине наведе кога, да што на уштрб свога имања учини или не учини, што ислеђењем по овој ствари није ни утврђено, већ напротив утврђено да су оптужени добивене кантарске признанице преправљали да себе користе, а купца оштете, па су по тако преправљеним признаницама наплату и извршили.

Ово се изводи из следећег:

По чл. 1 зак. о општинској мерини, све што се у јавном саобраћају прода, а у тежини већој од 25 килогр. или литара, мора се измерити на општинским мерилима-кантарима) а по чл. 3. другог одељка истог закона мерење врше општински службеници — мерачи, који при ступању у ову службу морају положити заклетву, а по чл. 21 правила за извршење закона о општинској мерини, мерачи су дужни издати сопственику измерене робе признаницу о измереној роби, а у којој признаници мора бити број колета и укупна тежина измерене робе.

Кад према напред наведеним законским прописима, све што се у јавном саобраћају прода мора бити на општинском кантару измерено, да сопственик измерене робе добија кантарску признаницу о количини и тежини измереног предмета и да те кантарске признанице издају заклети општински службеници, — то онда овако издата признаница према § 187 и 188 гр. с. пост. има карактер јавне исправе, која у овом случају служи продавцу као доказ о количини и тежини измереног предмета, а по којој му признаници, купац, по куповној цени, измерену робу има исплатити; па кад су оптужени, од надлежног лица добивене у законој форми, кантарске признанице преправили, како у количини тако и у тежини измереног кукуруза, и тако преправљене признанице употребили и наплатили већу суму новаца, него што су требали наплатили, — онда овде стоји дело преправљања исправе, које има карактер оне исправе, која је предвиђена у § 147 кр. зак. јер се кантарском признаницом тврди обвеза продавчева, да је он дужан по истој измерену количину кукуруза предати купцу, а тако исто по истој признаници обвезан је и купац, по закљученој цени између њега и продавца исплатити продавцу измерени кукуруз, у тежини означеној у кантарској признаници.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

О ИЗВРШЕЊУ КАЗНЕ

(НАСТАВАК)

Питање се очигледно не тиче вечитих казни, т. ј. изгнанства, било простог, било у какво утврђено место и вечите робије, главних казни, прогонства, као акцесорне казне, које се издржава по истеку рока главне казне. Доиста, некад кад је грађанска смрт наступила од дана извршења казне вечите робије или изгнанства важно је било утврдити моменат кад је почињало извршење ових казни. Али данас ово је питање изгубило сваки интерес: казне, које су супституисале грађанску смрт, наступају од дана кад је осуда из које произлазе постала извршна.

Питање о почетку трајања казни такође се не тиче казни које су изречене in contumacio: јер ове казне нису извршене над личношћу осуђеног. Код ових казни могуће је ово двоје: или је протекло двадесет година од датума пресуде која је изречена in contumacio, а осуђени није предстао нити је ухваћен, и казна лишења или ограничења слободе не може ни да се изврши јер је застарила; или се у овој интервали времена осуђени појави или ухапси, и осуда се сматра као да је сад дошла.

Једино је дакле важно одредити почетак трајања *повремених казни* и *начин рачунања*.

Почетак извршења и трајање казни лишења слободе.

Наш кривични законик у § 23 овако регулише ову материју:

„Почетак робије, заточења и затвора „рачуна се од дана прве пресуде, ако „је осуђени у притвору, а ако није онда „се рачуна од дана кад се он по саоп„штеној му извршителној пресуди сло„боде лиши“.

Да би се утврдио почетак казни лишења слободе треба разликовати да ли је осуђени у слободи или у притвору од момента осуде.

I **Осуђени је у слободи.** Ако је осуђени у слободи казна почиње тећи од момента кад се изврши; ако је осуђени издржао ранију осуду, казна почиње тећи очевидно само у колико је прва осуда свршена. Кад је почетак казне: његово хапшење или његово примање у казнени завод? Из горњег текста види се да се почетак казне рачуна од дана кад се по саопштеној извршној пресуди слободе лиши“, т. ј. ухапси на основу пресуде која је постала извршна било то у Србији или на страни.

II **Осуђени је у притвору.** Овде се прави разлика: или он издржава ранију казну, или је у стању превентивног притвора.

а.) Ако издржава ранију казну, треба чекати свршетак ове казне да би се извршила нова осуда и нова казна почеће само од дана кад буде имало места хапшењу на основу ове нове осуде која је постала извршна.

б.) Ако је осуђени у превентивном притвору, онда му се почетак казне рачуна као што се види из § 23. нашег крив. законика: „од дана прве пресуде". Али овај превентивни притвор може се у извесним случајевима које предвиђа § 64. кр. зак. *урачунати у саму казну, као неправедно одлежани притвор,* при изрицању пресуде. Ово урачунавање превентивног притвора у казну при изрицању пресуде, као *неправедно одлежани притвор,* наш кривични законик овако регулише:

„§ 64. Неправедно одлежани притвор „за време иследовања узимаће се при „изрицању пресуде у призрење као што „следује:

„а. Ако је окривљени за време исле„довања противзаконо и без његове кри„вице дуго у притвору држан, то ће му „се овај притвор као издржана казна у „пресуди урачунати и од одсуђене му „казне робије, заточења или затвора од„бити, у оном случају, ако је одсуђена „му казна дужа но што притвор износи.

„Ако се притвор има од робије или „заточења одбити, то ће се чинити по „оној сразмери, као што је у § 22. ка„зано, да се затвор спрам робије и за„точења рачунати има.

„б. Но, ако би казна, коју би кривац „за учињено дело по закону заслуживао, „тако незнатна била, да је он притвором „више претрпео, но, што би претрпети „имао да је благовремено осуђен, то ће „га суд ипак на заслужену према учи„њеној кривици казну осудити, но. у „исто време суд ће у пресуди изрећи да „се он из горњих опстојателства у сло„боду поставља.

„в. Ако би кривац у неправедним слу„чајевима на новчану казну осуђен био, „то ће се ова у пресуди или у случају „под а. умалити, по сразмери постављеној у § 28. или у случају под б. он од сваког плаћања ослободити".

Из ове законске одредбе јасно се види да наш кривични законик допушта *урачунавање превентивног притвора* у казну *само у извесним одређеним случајевима при самом изрицању казне и то као неправедно одлежани притвор.*

Друга законодавства примењују ово урачунавање превентивног притвора као *апсолутно правило у свима случајевима* у трајање казне без судске интервенције. По њима, ако је осуђени, у стању превентивног притвора, целокупно трајање овога притвора, које је претходило извршности осуде урачунава се по самом закону у трајање казне за злочин или преступ који има да издржи, које се за толико смањује. Ову капиталну новину унео је у Француској закон од 1892. о урачунавању превентивног притвора којим су измењени чланови 23. и 24. француског кривичног законика. Нови члан 24. који садржи ову важну реформу овако гласи:

„Кад је било превентивног притвора, „овај ће се притвор потпуно одбити од „трајања казне, која буде изречена пре„судом или одлуком о осуди, осим ако „судија није наредио специјалном и мо„тивисаном одлуком да неће имати ме„ста овоме урачунавању или да ће овоме „урачунавању имати места само дели„мично. — Што се тиче превентивног „притвора између датума пресуда или „одлуке, и момента кад осуда постане „извршна, он ће се увек урачунати у „следећа два случаја: 1° ако осуђени „није употребио правно средство против „пресуде или одлуке; 2° ако, пошто је „употребио правно средство, његова ка„зна буде редуцирана (смањена) по ње„говој апелати или услед његове жалбе".

Разлог је овоме правилу о урачунавању тај: што је право допустити да се користи смањењем казне осуђени који је издржавао казну у напред. То је компензација чији се начин извршења може разликовати, али чији се принцип намеће. Или ће о њој водити рачун судија умањујући заслужену казну, или ће изречена казна остати као заслужена казна, али ће јој почетак бити унапред помакнут. Први систем спушта цифру казне и циља на судско урачунавање; други помиче у напред почетак казне и граничи са законским урачанавањем. Старо законодавство није водило никакав рачун о издржаном превентивном притвору. Средње право такође није постављало никакав општи принцип који се тиче питања о почетку казни. Казнени законик од 1810. није водио никакав рачун о превентивном затвору. Тек реформа од 1832. водила је рачун али само у незнатној мери, о превентивном притвору. јер је урачунавању имало места само у колико се тицало осуде на затвор и ово се урачунавање могло применити само на период превентивног притвора после осуде[1]).

Урачунавање превентивног притвора у казну.

Правна идеја на којој почива урачунавање јесте да је *у случају осуде,* превентивни притвор *антицииран* (у напред) *извршење казне.*

Ипак су се дуго устезали да то допусте, позивљући се на два теоријска разлога. Прва је махна овога система, говорили су, то што даје једној мери истраге и сигурности карактер казне; друга је махна што неминовно води к томе да се окривљеноме, који је ослобођен, да право тужбе за накнаду штете. Али ово нису озбиљне примедбе, и тешко је разумети да су оне биле довољне да одстране за толико дуго време ову реформу.

У осталом, у законодавствима која примењују урачунавање, налазимо различне концепције *о режиму и о примени* ове институције[2]).

[1]) Garrand.

[2]) Најлибералнија су законодавства: казнени законик италијански и казнени законик белгијски. Члан 10. белгијског казненог законика одлучује: да се затвор, који је издржан пре него што је пресуда постала извршна, одбија од повремене казне ограничења личне слободе. Што се тиче рачунања, један дан затвора рачуња се у три дана казне. Најпосле, што се тиче новчане казне, одбијање времена претходног притвора врши се по сразмери коју поставља члан 19. (један дан затвора у 10 дин. новчане казне). По белгијском казненом законику (члан 30.) урачунавање је такође обавезно, али се оно врши само код казни лишења слободе, а не и код осуда на новчану казну. Comp. Haus. t. II. стр. 20). У другим законодавствима урачунавање је једино код казни лишења слободе и просто факултативно. В. казнени законик немачки § 66; мађарски казнени законик § 94.; казнени законик холандски § 27. — О овим разним системима: Rapport de M. Graux од 29. октобра 1892. *Jum. off.* № 2378.

а) са гледишта режима, два главна система деле позитивно право: систем *законског урачунавања,* систем *судског урачунавања.*

Пре свега, урачунавање се може учинити апсолутним правилом и одлучити да се време превентивног притвора у свима случајевима одбија од трајања казне без интервенције судије. То је први систем. Он је усвојен у законицима талијанским, белгијским и луксембуршким.

На против, урачунавање се може учинити факултативним и дати суду право да о њему води рачун изричном одлуком у својој пресуди. То је други систем. Њега су усвојили холандски законик и већина швајцарских законика.

б) са гледишта примене, налазимо на најразличније концепције. Тако, час се урачунавање примењује код свих казни час само код казни лишења слободе; час се води рачун о овоме притвору само у колико је окривљени осуђен на затвор. Има дакле ширих и ужих система.

У систему француског закона од 1892. кад год је имало превентивног притвора, трајање овог притвора одбиће се потпуно од трајања сваке казне лишења слободе, која је изречена осудом, осим ако у пресуди није нарочито противно наређено, специјалном и мотивисаном одлуком у пресуди. — Тако, што се тиче *режима,* урачунавање је легално, али је допуштено судији да га одстрани под условом да мотивише специјално своју одлуку. — Што се тиче *примене,* превентивни притвор урачунава се код свих казни лишења слободе, ма какве да су.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Наши чувари, међутим, знајући с каквим људима имају посла пазили су нас са таквом бригом да су осујећавали сваки наш план, али ипак испадне једна прилика која је обећавала успех и ја је зграбим пре но што су моји препредени другови на њу помислили. Поведоше нас на испит у броју око осамнаест, и држали су нас у предсобљу иследног судије, а чували су нас војници и два жандарма, од којих један ушав у канцеларију беше

крај мене спустио свој шешир и огртач, а његов друг на позив звонцета уђе за њим. Одмах сам метнуо шешир на главу, огрнем се огртачем и узимајући једног од апсеника под руку, као да га водим у нужник, пођем на врата, каплар стражар нам отвори и ми изађемо на улицу. Мој друг ухвати поље, а ја ризикујући да ме опет нађу одем Франсини, која од радости кад ме виде реши се да прода намештај па да са мном бежи у Белгију. Она изврши одлуку и бесмо готови да пођемо кад један најнечувенији догађај, који се мојом немарљивошћу објашњава, поквари цео план.

У очи поласка сретнем у сумрак неку Елизу из Брисла са којом сам имао интимних веза. Она ми се тако рећи обеси о врат и, благодарећи моме слабом одупирању, одведе ме да вечерам с њом и задржа ме до сутра ујутру. Сутра дан сам уверавао Франсину, да сам гоњен полицајцима мораоући у једну кућу, одакле нисам мого изаћи до сванућа. Она ми испрва поверова, али дознав случајно да сам ноћ провео код неке жене, њена необуздана љубомора се распламти у пламе прекоре против моје незахвалности. У претераном узбуђењу она се закле да ће ме одати властима. Учинити да одем у затвор био је зацело најсигурнији начин обезбедити се од мога неверства и како то она доиста могаше и учинити, мислио сам да је паметно оставити је да се њена срџба охлади, па после неког времена јавити се, па да отпутујемо као што смо били уговорили. Како су ми, пак, моје ствари требале, а не хтејући да их од ње тражим из бојазни од нове свађе, ја се вратим сам у стан, од кога је кључ био код ње, узмем оно што ми је било нужно и ишчезнем.

Пет дана прођоше. Одевен као сељак изашао сам из склоништа, које сам био изабрао у једном предграђу, ућем у варош и дођем код једне шваље, блиске пријатељице Франсинине, коју сам мислио употребити као посредника да нас измири. Ова ме жена прими некако збуњено, али ја сам мислио да се она стиди мене, и замолим је само да позове Франсину. „Хоћу“... рече она гласом сасвим чудноватим, и не гледајући на мене изађе а ја останем да премишљам о овом необичноме пријему.

Неко закуца. Отворио сам верујући ду ће ми Франсина пасти на груди али један вод жандарма навали на мене. Ухватише ме, везаше и одведоше пред судију, који отпоче питајући ме где сам становао за ових пет дана. Одговорио сам кратко; нисам хтео да проказујем људе који су ме били примили. Судија ми објасни да ми избегавање да кажем отворено може бити кобно, пошто се тиче моје главе итд. итд. Ја сам се само насмејао на ово гледајући у овој фрази само средство да се извуче признање оптуженику застрашавајући га. Нисам дакле, хтео даље ништа говорити и одведоше ме опет у „Мали Хотел“.

Чим сам крочио ногом у двориште сви се погледи управише на мене. Говорило се гласно и шапутало се, али ја сам веровао да моје одело изазива овај поврет и нисам више на то обраћао пажњу. Поведе ме у једну ћелију где ме оставише са гвожђем на ногама. После два сата дође апсанџија и правећи се да ме жали и да брине за мене, каза ми, да ми одбијање да кажем где сам провео пет дана, може изгубити наклоност судија, али ја остадох непоколебљив. Још два сата прођоше. Апсанџија дође поново са једним вратаром који ми скиде окове и одведе ме у канцеларију где су ме саслушавале две судије. И на новом испиту одговорио сам исто. Свукоше ме од главе до пете и на десно плеће ударише ми, ударцем од кога би и во пао, један жиг за случај ако би по други пут што учинио. Одело су ми описали у саслушању и задржали, а мене вратише у ћелију у једној поцепаној кошуљи и кратком капуту, пола црном пола сивом, сав у ритама, које су носила два покољења притвореника.

Све то поче ме натеривати да размишљам. Јасно је било да ме је шваља оптужила али за што? Она није имала ништа противу мене, а Франсина и поред њене љутње два пут би се мислила пре но што би ме оптужила; и ако сам се склонио за неколико дана то је у ствари било из бојазни да је моје присуство не узбуђује. Нашто ће ови поновни испити, онај тајанствен разговор апсанџије, ово одузимање одела?... Губио сам се у лавиринту претпостављања. Били су ме најстрожије издвојили и ту сам остао двадесет и пет дана. Затим сам издржао следећи испит који ми разјасни ствар.

Како се зовете?

— Евжен — Франсоа Видок.

— Чиме се занимате?

— Војник сам.

— Познајете ли госпођицу Франсину Лонге?

— Да то је моја пријатељица.

— Знате ли где је она сад.

— Она треба да је код једне од њених другарица пошто је продала свој намештај.

— Како јој се зове та другарица?

— Госпођа Буржоа.

— Где она станује?

— У улици Св. Андрија, у пекаревој кући.

— Колико је времена прошло од кад сте напустили госпођицу Лонге док нисте затворени?

— Пет дана.

— Зашто сте је напустили?

— Да бих избегао њен гњев. Она је дознала да сам провео ноћ са једном другом женом и у наступу љубоморе претила ми је да ме оптужи те да будем затворен.

— С којом сте женом провели ту ноћ?

— Са мојом ранијом пријатељицом.

— Како се зове?

— Елиза... ја јој никад нисам знао друго име.

— Где станује?

— Она је се мислим вратила у Брисел.

— Где су ствари које сте имали код госпођице Лонге?

— На једном месту које ћу показати ако треба.

— Кад сте с њом били у свађи како сте их могли узети а да је не видите.

— У нашој свађи у кафани, где ме је она нашла, она ми прећаше свакога часа да зовне позорника да ме ухапси. Знајући њену луду главу ја сам утекао споредним улицама и дошао кући, она се не беше још вратила, а на то сам и рачунао. И како су ми неке ствари требале разбијем затвор и ућем у кућу и узмем оно што ми је потребно било. Ви ћете ме одмах питати где су те ствари, рећи ћу вам, сад се оне налазе у улици Св. Спасилац код некога Дибока, који ће их предати.

— Ви не говорите истину. Пре но што сте Франсину оставили код куће ви сте се крвнички завадили и тврди се да сте над њом извршили насиље.

— То је лаж. Франсину код куће после свађе нисам ни видео, следствено нисам је ни могао злоставлати. То ће и она потврдити.

— Познајете ли овај нож?

— Да. То је онај којим се обично служило при обедима.

— Ви видите да су дршка и оштрице крвави... Зар вас то не узбуђује?... Ви дрхтите!...

— Да, одговорим са узбуђењем, али шта се десило Франсини? Реците ми, а ја ћу вас обавестити о свему што знам.

— Зар јој се није десило ништа необично кад сте дошли да узмете ваше ствари?

— Савршено ништа у колико се сећам.

— Остајете ли при својим исказима?

— Да.

— Ви сте их казали правди... Да би имали времена да размислите о вашем положају и о последицама вашег упорства, прекидам испит и наставићу га сутра, а ви, жандарми обратите пажњу на овог човека... Идите!.

Било је доцкан кад сам дошао у ћелију. Донеше ми оброк, али узбуђење после овог испита није ми дало да једем, тако исто нисам могао ни да спавам, и провео сам ноћ не склопив ока. Злочин је неки био извршен. али над ким?... Који га је учинио?. Зашто га приписују мени?... Стављао сам себи ова питања већ и по стоти пут на која нисам могао наћи паметног одговора, кад дођоше да ме воде да се настави јучерашњи испит. После уобичајених питања врата се отворише и два жандарма уведоше једну жену.... То је била Франсина... Франсина бледа, променила се, једва да се позна. Видев ме она се обнезнани. Хтео сам да јој пријем али ме жандарми задржаше. Изнели су је. Оставши са судијом он ме пита да ли ме присуство ове жене није нагнало да све признам. Бранио сам моју невиност и уверавао да не знам ништа о слабости Франсининој. Вратише ме у затвор, али ме нису издвајали, те сам се најзад надао да ћу сазнати појединости догађаја кога сам био жртва. Запитам апсанџију али он не одговори. Писао сам Франсини али ми рекоше да су писма задржана у канцеларији, и известили су ме у исто време да је њој забрањен приступ. Био сам као на жеравици и најпосле кажем да ми зовну једног адвоката

који, пошто је размотрио акта истраге, каза ми да сам оптужен за разбојништво извршено над Франсином!... Истога дана кад сам је ја оставио нашли су је на издисају, ножем рањену на неколико места и окупану у крви. Мој нагли одлазак, потајно узимање ствари, које сам пренео с једног места на друго, као да бих их сакрио од полиције, разбијање затвора на стану, трагови при прескакању, који су остали од мојих стопала, све то учинило је да сам ја сматран као кривац. Моје преобучење ишло је само у прилог томе. Мислило се да сам преобучен дошао да се известим да ли је она умрла не оптужив ме. Једна околност, која би у свакој другој прилици, ишла у моју корист, овде је узимана да поткрепи доказе који су постојали противу мене: кад је лекар дозволио Франсини да може говорити, она је изјавила да се сама повредила у очајању видев је напуштена од човека коме је све жртвовала, али њена наклоност према мени учинила је њену изјаву сумњивом и веровали су да је она то говорила само да би ме спасла.

То ми све исприча адвокат... слушао сам га као човек потресен страшним сном. У двадесетој години налазио сам се под теретом двогубе оптужбе: за фалсификат и за разбојништво, и ако нисам био умешан ни у један од ова два злочина. Чак сам помишљао да ли да се о решетку на ћелији обесим ужетом од сламе.., хтео сам лепо полудети. Па ипак успео сам да набавим доказе који ће ме одбранити. На испитима после онога, који сам описао, много су ударали на крв, коју је носач, што сам га био узео да понесе моје ствари, видео на мојим рукама. Та крв била је од повреде, коју сам добио ломећи затвор а имао сам два сведока који ће то посведочити, Кад сам известио мог адвоката о свима доказима који су ме бранили, он ме увери да ми они са изјавом Франсинином, која и није била у ствари терећене, осигуравају прекид истраге, што доиста и би за кратко време. Франсина и ако слаба дође одмах да ме види и потврди ми све појединости које сам дознао на испиту.

Тако сам се ослободио једног грдног терета ма да још нисам био умирен. Моја бежања задржавала су истраживање фалсификата у који сам се нашао умешан, и ништа не наговештаваше да ће се скоро свршити, пошто је и Грудар отишао не јавивши се апсанцији. Исход тога истраживања, које сам знао, улеваше ми неку наду и ни мало нисам помишљао на бегство кад ми се указа једна прилика, коју сам приватио, тако рећи, несвесно. У соби, у којој сам био затворен, налазили су се и „пролазни“ притвореници.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине пајсијевачке, актом својим Бр. 567, и деловођа општине ливадичке, питају:

„Тач. 90. таксене тарифе закона о таксама гласи:

„За допуштење. да се покретна воденица или ваљавица на води може поставити, плаћа се такса:

а., за воденице или ваљавице на Дунаву, Сави и Морави 1000 динара;

б., за воденице или ваљавице на осталим рекама 250 динара итд.

Како се из ове тачке не види јасно: да ли ова такса важи само за нове воденице, које се буду подигле, или важи за све постојеће воденице, то се и многи полицијски чиновници не слажу у примени овог законског прописа, јер, докле једни налазе, да ова такса важи само за нове воденице, дотле други налазе, да она важи и за све постојеће воденице, изузимајући оне воденице, чији су сопственици добили допуштење од надлежне власти, да могу у дотичним рекама воденицу подићи на основу закона о водама.

Како ова, овако велика такса, прети уништењу свих покретних воденица у којима је народ од вајкада млео брашно, то да би се на чисто знало, како се има разумети ова тачка, моли се уредништво за објашњење:

1., да ли ова такса важи само за нове воденице које се буду у будуће подигле, или важи и за све постојеће воденице;

2., Ако важи и за све постојеће воденице, то да ли се ова такса може применити и на оне воденице чији су сопственици добили од надлежне власти по закону о водама, допуштење да могу у дотичним рекама подићи воденицу; и

3., да ли ова такса важи и за оне воденице, које су пре закона о водама на поменутим рекама подигнуте, јер велики број воденица има које су подигнуте пре 40, 50, па и 100 година“.

— На ово питање одговарамо:

Закон о таксама говори о двојаким воденицама — сталним и покретним.

За сталне је прописао таксу у тачци 89. тарифског дела закона о таксама, а за *покретне* у тачкама 90. и 92.

Како се у тачци 89. вели: „*за допуштење подизања нове или преиначења старе грађевине на води*“, то се једини правилан закључак може извести у томе, да досадашње грађевине, па биле оне подигнуте пре појаве закона о водама или после, не подлеже овој такси, јер закон за њих не може имати повратну моћ.

Што се тиче *покретних* воденица на Дунаву, Сави и Морави, о којима говори тач. 90. и за њих закон нема повратне моћи, јер се и тамо говори само о воденицама, које ће се подизати од појаве овога закона.

Али оне покретне воденице које већ постоје на Дунаву или Сави, морају плаћати годишњу таксу од 100 динара, о којој говори тачка 92. јер се тамо изречно вели, да ову таксу плаћа свака воденица, дакле, како она, која ће се тек подићи, тако и она, која већ постоји.

Покретне воденице на Морави и осталим рекама плаћају годишњу таксу од 50 динара.

Али и оне на Сави и Дунаву, као и оне на Морави и осталим рекама, не плаћају порез по закону о порезу, према напомени код тачке 92.

II.

Начелник среза поцерског, актом својим Бр. 6781, пита:

„Један чиновник, док је био у дужности кажњен је од стране г. Министра једномесечном платом у корист фонда за удовице и децу умрлих чиновника.

Казна од његове плате није наплаћена, док је он био у државној служби, а одмах после те казне он је стављен у пензију.

Молим уредништво да ми изволи дати објашњење: да ли се ова казна може наплатити и извршити обуставом пензије дотичног лица, пошто је стављањем у пензију престао бити дејствителни чиновник, или не може и зашто?“

— На ово питање одговарамо:

Важност пресуде, која је постала извршном, може се поништити само путем помиловања или услед застарелости, ако није један од случајева, где приватни тужилац има право опраштања или одустанка од тужбе.

Према томе и пресуда, којом је дотични чиновник осуђен одузимањем једномесечне плате, морала би се извршити, јер и ако је услед пензионисања нестало плате, као предмета казне, ипак је казна одређена, јер се величина плате зна по закону и буџету, и остаје пензија као предмет извршења.

Ово је субјективно мишљење уредништва, које није обвезно за власти, у толико пре, што је пракса и у самом Министарству другчија, јер се тамо стоји на томе гледишту, да чим нема плате, као објекта казне, да не може бити ни извршења пресуде, пошто је пенсија са свим и други објекат и друго право чиновника.

С обзиром на ово саветно је, да се преко начелства учини питање надлежној власти, па ће она наредити шта треба.

Има и један други излаз, којим би била задовољена правичност.

На име, казна је изречена као мера административно-дисциплинска са циљем, да дотичног чиновника нагна на ; арљиву службу.

Како је он, међутим, непосредно иза овога пензионисан, дакле кажњен много јачом мером, којом је уједно одузета могућност да се казнени циљ у опште постигне, то би било правично да се предложи за помиловање, и на тај начин цела ствар приведе крају.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Један случај неумесне примене чл. 7. закона о местима.

Суд и одбор општине варошице Б. П....., на свом састанку од 8. марта 1911. године, донели су одлуку, да се нивелета трију ондашњих улица измени, односно, да остане онако, како је данас у ствари, а не како је у нивелационом плану варошице означено. Ову измену да изврши

стручно лице, и да важи кад је одобре надлежни фактори.

Као разлог за ову одлуку, суд и одбор навели су то, што желе да општину сачувају од већих издатака, ако би се ове улице морале да спуштају.

Надзорна власт решењем од 12. марта 1911. године № 2375. задржала је ову одлуку од извршења, са ових разлога:

По чл. 7. закона о местима, у оним случајевима, кад се које место прогласи за варош или варошицу, дотична општина дужна је за 3 године израдити правилан регулациони и нивелациони план вароши, или варошице, који се подноси на одобрење Министру унутрашњих дела и грађевина. Овако поднети план, кад се одобри, има се сачинити у три примерка, и по таквом плану, вароши или варошице имају се развијати. Одступања од тако одобреног плана може бити само по одобрењу поменутих министара.

Општина је тек сад почела да ради на регулисању вароши, и то без икакве стварне потребе и оправдања, а при том и без обзира, што би се морала мењати линија грађевина оних лица, којима је дата већ за грађење, а међутим, за промену плана, сем осталога, у овом случају нема одобрења Министра унутрашњих дела и грађевина.

По изјављеној жалби, III Одсек Државног Савета нашао је, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што одлука суда и одбора није била противна чл. 7. закона о местима, пошто њоме није било одлучено, да се изврши промена регулационог и нивелационог плана у Б. П...., већ само да се учини предлог надлежним властима за промену истог плана.

Сем тога, остали разлози надзорне власти у решењу не могу остати зато, што не износе никакве законске прописе којима би одлука суда и одбора била противна, према чему власт није имала разлога ни задржавати је од извршења.

С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 16. априла 1911. год. № 3945.

Један случај неумесне примене чл. 158. закона о општинама с тога, што наредба надзорне власти није била законита.

Између Петра и Трифуна, браће Л., из К...., извршена је деоба путем изабраног суда. По пресуди тога суда, која је постала извршном 31. марта 1911. год., Петар је имао да добије једну кобилу, ако је војна власт буде огласила за исправну, а у противном да је врати Трифуну.

Како је војна власт огласила кобилу за исправну, то је Петар тражио од Трифуна, да му је уступи. Трифун се овоме противио и није хтео да да кобилу, те се Петар с тога обратио надзорној власти за помоћ.

Надзорна власт наредбом од 22. јануара 1911. год. № 1142. препоручила је општинском суду, да одузимање кобиле од Трифуна изврши за један дан и о томе поднесе извештај.

Како по овој наредби није поступљено, то су В. С. Л., председник, и Р. В. деловођа општински, узети на одговор, па су изјавили, да су покушали да по наредби изврше одузимање кобиле од Трифуна, али да то нису могли и учинити зато, што је Трифун закључао кобилу у штали. О немогућности извршења наредбе благовремено су известили надзорну власт.

Надзорна власт решењем од 5. фебруара 1911. године № 1437, а на основу чл. 158. закона о општинама, казнила их је са по 100 динара.

По изјављеној жалби, III одсек Државног Савета нашао је, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што она није могла ни наређивати општинском суду да изврши пресуду изборног суда, док пресуда не постане извршном, а она у моменту издавања наредбе о извршењу још није била постала извршном.

С тога је на основу чл. 170. закона о општинама решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 30. априла 1911. год. № 4426.

Само оне деловође општинске, који су служили као писари или деловође општинске најмање три године дана до дана кад је закон о општинама од 1909. године (29. децембра 1909.) ступио у живот, ослобођавају се полагања испита за деловође.

Одбор општине т.... на свом састанку од 17. октобра 1910. године донео је одлуку, да се Д. З. прими за деловођу општинског са платом, која је по буџету за то одобрена.

Надзорна власт решењем од 4. новембра 1910. године № 14600, задржала је од извршења ову одлуку са ових разлога:

1., што суд и одбор није ценио поднета документа изабраног деловође, и то: уверење команданта X пуков. окр. команде, које тврди, да је Д. З. рођен 1889. год. и уверење суда општине л...., које тврди, да је Д. З. био писар поменуте општине од месеца маја 1907. године, дакле, за време малолетства.

По чл. 114. закона о општинама први је услов за деловођу, да је пунолетан. Пунолетство Д. З. наступило је у овој години. Према овоме, проведено време на звању општинског писара у малолетству не може му користити, нити се може узети да је њиме испунио услов за деловођу, јер као писар није служио најмање три године по навршеном пунолетству; и

2., у чл. 114. закона о општинама, поред осталих услова за деловође, постоји и тај, да „су служили као писари или деловође општинске најмање три године дана до дана када овај закон ступи у живот". По чл. 185., закон о општинама ступио је у живот 29. децембра 1909. године.

Према поднетом уверењу суда општине л...., Д. З. почео је служити у мају месецу 1907. године и до 29. децембра 1909. год. он није имао три године писарске службе. Према овоме, и кад би му се раније године службе писарске, за време малолетства, признале, ипак по овом законском пропису, пошто оне не износе најмање 3 године, излази да он нема услова за деловођу све дотле, докле испит, који овај законски пропис предвиђа, не положи.

По изјављеној жалби, III одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. С тога је на основу чл. 170. закона о општинама решио да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 5. маја 1911. год. № 4658.

Јос. К. Ст.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Љубомир Милошевић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику износимо, побегао је 14. овог месеца са рада.

Он је стар 28 година, средњег раста, косе смеђе, очију жућкастих, бркова смеђих, обријан. Од особених знакова има брадавицу, величине пшеничног зрна испод корена леве обрве.

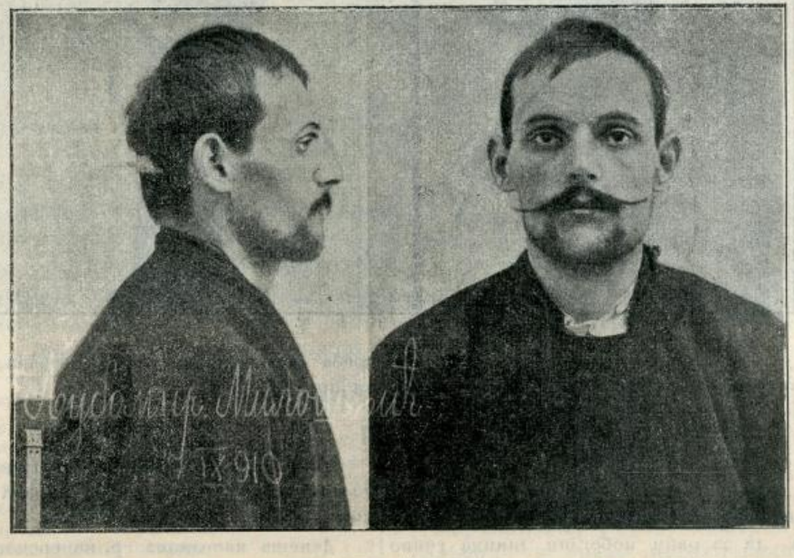

Депеша Управе пожаревачког казненог завода Бр. 1846.

Љубомир Благојевић, из Дражевца, удавио је своју жену па затим побегао.

Он је стар 30 година, средњег раста, црномањаст, у оделу сељачком.

Депеша начелника среза алексиначког Бр. 9048.

Милан Петровић, из Загађе у срезу качерском, одговара код начелства округа ужичког за разбојништво са убиством, али се налази у бегству.

Он је стар 27 година, раста средњег, плав, бркова подсечених, носа великог, очију зеленкастих, крупног гласа, ногу кривих — са коленима у поље истуреним.

Акт начелства округа рудничког Бр. 3676.

Божидар Стојковић, хлебарски радник и бив. надзорник, чију слику износимо, извршио је крађу новаца, па затим побегао.

Он је стар 36 година, средњег раста омален, црномањаст.

Акт Управе града Београда Бр. 12138.

Милић Глигоријевић, слуга из Крагујевца, покрао је свога газду па после побегао.

Он је стар 16 година, средњег раста, црномањаст, очију кестењавих, чела високог.

Акт начелства округа крагујевачког Бр. 11299.

Ђорђе-Ђурђе Митровић, тежак из Лугавчине, притвореник начелника среза подунавског, чију слику износимо, провалио је апсану, па затим побегао са оковом на ногама.

Он је стар 38 година, косе и бркова црних, очију угаситих, висок.

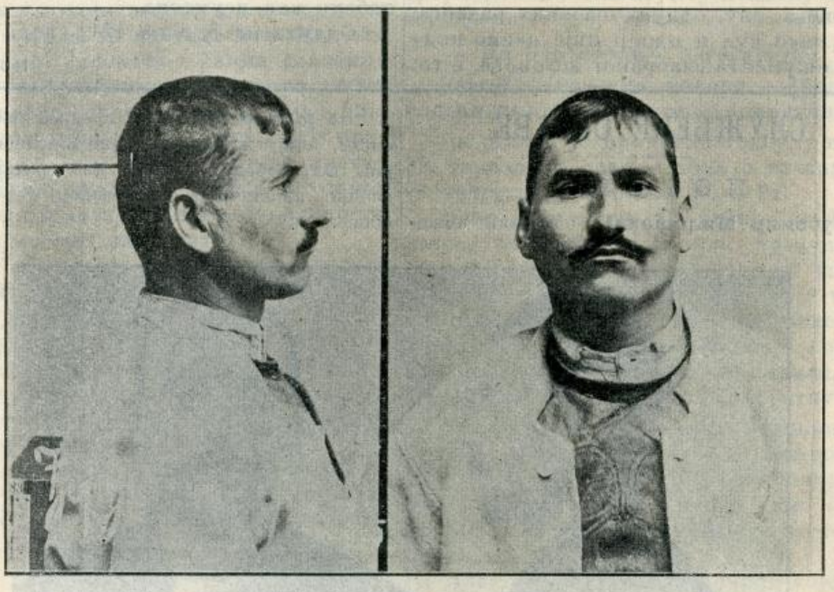

Сад је био у притвору због убиства, опасне крађе и прављења лажних исправа. Раније је био осуђен са 15 година робије због разбојништва, и са осуде је пуштен фебруара месеца ове године.

Депеша начелника среза подунавског Бр. 10709.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Љубомир Благојевић, зв. „Калаба", познати коцкар, чију слику износимо, стављен је

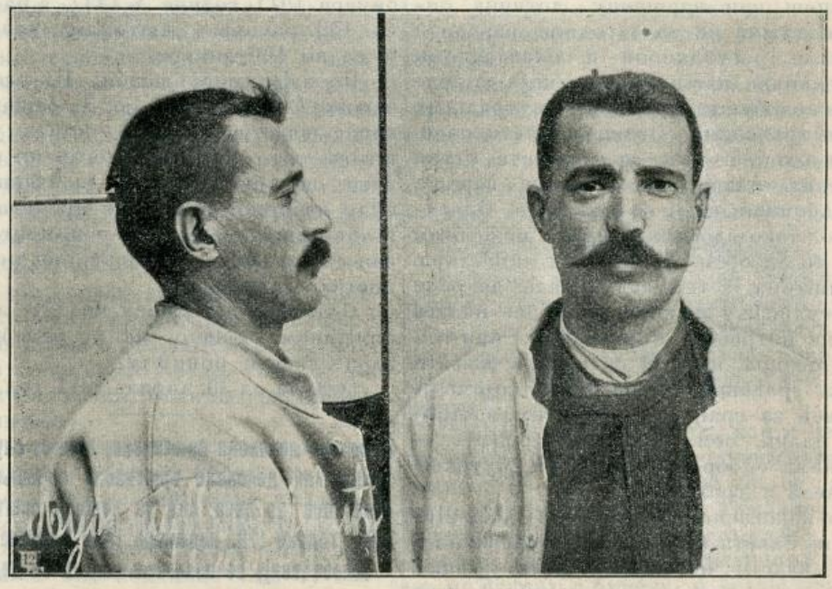

решењем кварта врачарског под кривичну истрагу и у притвор због опасне крађе.

Како је он вероватно извршио још коју крађу, то му се износи фотографија с препоруком, да податке о њему, ако их буде било, треба слати Управи града Београда, с позивом на акт Бр. 21452.

Нађени ћилимови. — У атару општине бољевачке, 14. овог месеца, нађена су четири нова ћилима са разним шарама.

Депеша начелника ср. качерског Бр. 6140.

Украден казан за ракију. — 31. маја ове године, украден је Милошу Јанковићу, из Вранића, један казан са лулама од бакра за печење ракије.

Акт начелника среза посавског округа београдског Бр. 8081.

Украдени лозови. — Лазару Ђорђевићу, овдашњем кројачком раднику, украден је један црни потес у коме је било: два лоза (осмине) Класне Лутрије Бр. 18664 и 12114; једна признаница од 96 динара дуговања Никодија Јовановића, из Трнаве, и једна признаница „Народне Задруге" од 100 динара.

Акт Управе града Београда Бр. 20431.

Нестало дете. — 10. овог месеца, нестало је **Јелице**, кћери Светозара Марића, из Радљева, старе 12 година, косе и очију плавих, добро развијена.

Депеша начел. ср. тамнавског Бр. 10036.

ТРАЖЕ СЕ

Богољуб-Божа-Бошњаковић, кројачки радник из Пирота, отумарао је од своје матере и до данас се не зна где је.

Он је стар 15 година, стаса малог, плав, у оделу штофаном, са качкетом на глави.

Акт начелства округа пиротског Бр. 7427.

Даринка, жена **Душана Трифуновића**, тежака из Свилајинца, одбегла је од свог мужа, и том приликом однела му разне ствари и у новцу 100 динара.

Она је стара 25 година, стаса средњег, округлих образа, очију црних, испод браде има белегу и младеж.

Депеша начелника ср. ресавског Бр. 13082.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић**.

БРОЈ 24. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 26. ЈУНА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ОБЈАВА

Пошто је званичним извештајима утврђено постојање колере:

а) У Цариграду и малоазијском приморју Турске Царевине;

б) У Италијанској краљевини, у варошима Неапуљу, Мон-Реалу, Палерму и провинцијама: Неапуљској, Казерти и Салерно, то на основу члана 10. Париске конвенције и члана 1., 3., 4. и 33. закона о уређењу санитетске струке оглашавам сва напред побројана места и провинције као колером заражене.

Према путницима, њиховом пртљагу и роби из тих крајева примениће се од данас све мере објављене у „Упуствима за сузбијање колере“ од 10. септембра 1910. године СБр. 10081.

Препоручује се грађанству и путницима да ову наредбу приме знању, а властима и санитетско-полицијском особљу препоручује се брижљива и строга примена наредаба, имајући у виду потребну предусретљивост у служби.

ПБр. 7375.
20. јуна 1911. године
у Београду.

Заступник
Министра Унутрашњих Дела,
Министар финансија,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу мају 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца маја ове године извршено је у Србији:

1. **Убистава**	14
2. **Детоубистава**	5
3. **Нехотичних убистава**	4
4. **Покушаја убистава**	16
5. **Разбојништава**	11
6. **Силовања**	6
7. **Тешких телесних повреда**	9
8. **Паљевина**	25
9. **Опасних крађа**	96
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	14[1]).

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	12	или	85·7%
Детоубистава	5	»	100 %
Нехотичних убистава	4	»	100 %
Покушаја убистава	15	»	93·7%
Разбојништава	8	»	72·7%
Силовања	6	»	100 %
Тешких тел. повреда	9	»	100 %
Паљевина	5	»	20 %
Опасних крађа	44	»	45·8%
Злонамер. поништаја туђих ствари	2	»	14·2%

Највећи број **убистава** извршен је помоћу *ватреног оружја* (8), затим помоћу *оштрог оруђа* (3), и *тупог* (3).

Узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за 8 случајева, у *користољубљу* за 1, и у *освети* за 1; за **четири** случаја узроци су *непознати*.

Посматрана према местима, изложена убиства извршена су по 1 у срезовима: врачарском, оба посавска, деспотовачком, беличком, нишком, звишком, јасеничком округа смедеревског (непронађено), зајечарском (непронађено), прокупачком, косаничком, златиборском, драгачевском и моравичком.

Детоубиства извршена су по 1 у срезовима: ражањском, беличком, белопаланачком, зајечарском и моравичком.

Нехотична убиства извршена су по 1 у срезовима: беличком, моравском окр. нишког, азбуковачком и пожаревачком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу деспотовачком 2, у срезу добричком 2 и по 1 у срезовима: грочанском, подгорском (непронађен), ваљевском, пољаничком, поречком, моравском округа пожаревачког, хомољском, млавском, качарском, прокупачком и у варошима: Смедереву и Београду.

Сва ова дела извршена су већином у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу ужичком 2 (оба непронађена), и по 1 у срезовима: тамнавском, ваљевском, подгорском, гружанском; поречком (непронађено), ресавском, голубачком, качерском и тимочком.

Силовања су извршена по 1 у срезовима: деспотовачком, рамском, хомољском, ужичком, златиборском и пожешком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу колубарском округа ваљевског 2, у срезу моравском округа пожаревачког 2, и по 1 у срезовима: подгорском, кључком, пожаревачком, звишком и ужичком.

Паљевине су извршене: у срезу параћинском 3, у срезу колубарском округа ваљевског 2. у срезу нишком 2, у срезу моравском округа пожаревачког 2 (1 пронађена), у срезу хомољском 2 (1 пронађена), у срезу студеничком 2 (1 пронађена), и по 1 у срезовима: оба посавска, гружанском (пронађена), брзопаланачком (пронађена), жупском, деспотовачком, сврљишком, голубачком, млавском, качерском, бољевачком и моравичком.

Вредност свих ових паљевина износи око 7.900 динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду 7 (3 пронађене), у срезу параћинском 6 (5 пронађених), у срезу ресавском 5 (2 пронађене), у срезу зајечарском 5 (1 пронађена), у срезу голубачком 4, у срезу жичком 4, у срезу колубарском округа београдског 3 (1 пронађена), у срезу ваљевском 3, у ср. звишком 3 (1 пронађена), у ср. прокупачком 3 (1 пронађена), у срезу колубарском окр. ваљевског 2 (обе пронађене), у ср. копаоничком 2 (1 пронађена), у срезу темнићском 2 (1 пронађена), у срезу бањском 2 (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском 2 (обе пронађене), у вароши Пожаревцу 2, у срезу моравском округа пожаревачког 2

[1]) У мају месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	30
2. Детоубистава	10
3. Нехотичних убистава	6
4. Покушаја убистава	25
5. Разбојништава	7
6. Силовања	3
7. Тешких телесних повреда	21
8. Паљевина	16
9. Опасних крађа	96
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	6

(обе пронађене), у срезу млавском **2** (обе пронађене), у срезу качерском **2** (обе пронађене), у срезу рачанском **2** (1 пронађена), у срезу моравичком **2** и по **1** у срезовима: врачарском, тамнавском (пронађена), посавском округа ваљевског (пронађена), власотиначком (пронађена), масуричком, гружанском, јасеничком окр. крагујевачког (пронађена), поречком (пронађена), крајинском (пронађена), неготинском, трстеничком, ражањском, жупском, мачванском, поцерском, јадранском (пронађена), рамском (пронађена), пожаревачком, таковском (пронађена), орашком, тимочком, бољевачком (пронађена), добричком, ариљском, златиборском (пронађена), студеничком (пронађена), драгачевском (пронађена), трнавском (пронађена), и у варошима: Крушевцу, Ћуприји (пронађена) и Нишу.

Вредност ових крађа износи око **9·100** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу лесковачком **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу копаоничком **2**, у срезу мачванском **2** и по **1** у срезовима: грочанском, ваљевском, жупском, посаво - тамнавском (пронађен), моравском округа пожаревачког (пронађен) и у срезу добричком.

Вредност свих уништених ствари износи око **1.200** динара.

Поред изложених дела у току месеца маја о. г. извршено је у Србији и **24 самоубистава** и то: у срезу драгачевском **3**, и по **1** у срезовима: космајском, колубарском округа београдског, пчињском, масуричком, ресавском, лужничком, нишавском, мачванском, посаво - тамнавском, поцерском, азбуковачком, рамском, млавском, орашком, јасеничком округа смедеревског, тимочком, рачанском, пожешком, трнавском, студеничком и у варошн Београду.

Ова самоубистава извршена су: *вешањем* **17**, *ватреним оружјем* **5**, *дављењем у води* **1** и *тровањем* **1**; а узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **7** случајева, у *душевном растројству* за **4**, у *страху од казне* за **4**, у *грижи савести* за **1**, у *рђавом материјалном стању* за **1**, у *љубави* за **1**, у *домаћој распри* за **1**, и за **нет** случајева узроци су *непознати*.

Општи преглед до сад изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	1	—	—	—	1	4	1	2	—
2	„ ваљевски	1	—	—	2	3	—	3	3	7	1	—	—
3	„ врањски	—	—	—	1	—	—	—	—	2	2	2	—
4	„ крагујевачки	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—
5	„ крајински	—	—	—	1	1	—	1	1	3	—	—	—
6	„ крушевачки	—	1	—	—	—	—	—	1	6	5	—	—
7	„ моравски	2	1	1	2	1	1	—	4	14	—	1	—
8	„ нишки	1	—	1	—	—	—	—	3	3	—	—	—
9	„ пиротски	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
10	„ подрински	—	—	1	—	—	—	—	—	5	3	4	—
11	„ пожаревачки	1	—	1	3	1	2	4	6	15	1	2	—
12	„ руднички	—	—	—	1	1	—	—	1	3	—	—	—
13	„ смедеревски	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—
14	„ тимочки	1	1	—	—	1	—	—	1	7	—	1	—
15	„ топлички	2	—	—	3	—	—	—	—	4	1	—	—
16	„ ужички	1	—	—	—	2	3	1	—	4	—	2	—
17	„ чачански	2	1	—	—	—	—	—	3	9	—	5	—
18	Управе града Београда	—	—	—	1	—	—	—	—	7	—	1	—
	Свега:	**14**	**5**	**4**	**16**	**11**	**6**	**9**	**25**	**96**	**14**	**24**	

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 22. јуна 1911. године АБр. 1165, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Накнада се може тражити било још у тужби, било касније у току истраге и суђења до објављивања пресуде. Но ако је дело враћено првостепеном суду од Апелационог Суда „да другу потпунију пресуду изрече (§ 265. крив. суд. пост.),“ накнада се може и онда тражити [1]).

1⁰ „Као задовољење за нанету му клевету,“ т. ј. као накнада за нематеријалну, *моралну* штету [2]).

2⁰ Као накнада „за претрпљену или могућну штету“, т. ј. као накнада за *материјалну* штету. Као што се види, није потребно, да је штета већ проузрокована. Довољно је, да је могућа, да н. пр. кредит није угрожен, али да постоји опасност за то.

Суд може наравно одбити тражену накнаду, али се у пресуди морају за то навести разлози, јер се против ње могу употребити незадовољство и жалба и у погледу ове накнаде [1]). Тако суд може одбити тражиоца накнаде зато, што се штета морална или материјална не може доказати, или што налази, да је нема.

Накнада се има досудити у одређеној суми новаца, која се има једном за свагда платити, а не у ратама или у облику доживотне ренте [2]). Величину исте одређује суд, но не може бити већа од 3000 динара (§ 215 a al. 2). Ако би оклеветани нешто дуговао туженом, и дужан, да то већ исплати, суд може одбити дуг од досуђене накнаде [3]) Суд не може досудити накнаду већу од тражене [4]).

Ако је се оклеветани одрекао права тражења накнаде, или се је поравнао с туженим, он не може тражити, да му суд одреди накнаду [5]). Одрицање може бити извршено изрично или прећутно. Незахтевање накнаде у самој тужби не може се наравно сматрати као одрицање. Ако А држи, да је какав клеветник Б, и с њиме се поравна или се одрекне права тражења накнаде према њему, ни ово одрицање ни оно поравнање му не одузимају право да тражи накнаду од правог клеветника.

Ако је извршилац клевете имао подстрекача и помагача, накнада се може тражити само од некојих [6]). Оклеветани може дакле тражити накнаду н. пр. само од подстрекача или само од извршиоца. Но ако је тражи од више њих, они се имају осудити на *солидарно* плаћање целе накнаде. Према *Hälschner*-у тражење накнаде се не може ограничити само на једног или више суделовача [7]). Она се мора тражити од свију, и суд има, вели, осудити сваког од њих на *солидарно* плаћање целе суме, док према некима само на *pars queta* [8]). Ако је накнада захтевања од више суделовача, суд може осудити на солидарно плаћање исте или све њих или само неке или само једног. Према *Binding*-у подстрекачи и помагачи не могу бити осуђени на плаћање накнаде [9]).

„Тражење ове накнаде, вели се у § 215 a al. 3, лишава оклеветаног права да тражи накнаду штете по одредбама грађанског законика (§ 822)“. Из тога излази, да тражење накнаде штете по одредбама Грађанског Законика не лишава

---

[1]) Уп. *Oppenhof* § 188, 12.

[2]) § 200 немачког к. з. не помиње, да ли се може тражити накнада моралне штете, те су у књижевности мишљења подељена. Потврдно *Olshausen* § 188. 2, прот. *Oppenhof* § 188, 17.

[1]) Уп. *Oppenhof* § 188, 1.

[2]) Уп. *Olshausen* § 188, 8, *Oppenhof* § 188, 18.

[3]) Уп. *Oppenhof* § 188, 18 a.

[4]) Уп. *Oppenhof* § 188, 10. 11.

[5]) Уп. *Oppenhof* § 188. 7.

[6]) Тако и *Frank* § 188 I 2, *Olshausen* § 188, 5 и 9, *Oppenhof* § 188, 8

[7]) *I* 603, и 5.

[8]) Тако *Stenglein* 9 § 24 342, *Schwarzen* 10.

[9]) *Grundriss* 223.

оклеветаног права на тражење исте у кривичном спору. Но ако је по тражењу накнаде у грађанској парници донета извршна пресуда, којом се досуђује право на накнаду, има се узети, да се накнада не може тражити у кривичној парници [1]). Ако се пак тражилац накнаде одбије у грађанској парници извршном пресудом, он је може тражити у кривичном спору [2]). Из цитиране одредбе се види, да тражење накнаде у кривичном спору лишава права на тражење исте грађанском парницом, било да је оно тражење имало успеха или не.

У наведеној алинеи се даље продужује: „ну оклеветани је властан уместо накнаде из првог одељка овог параграфа тражити особеном грађанском парницом накнаду исплате".

Накнада штете, на коју би био осуђен клеветник, је једна врста оштете, дакле не казна, што се види из самог законског текста, јер се вели: „може суд.... осудити оптуженог, *иоред казне*, још и на то да оклеветаном да накнаду у новцу...". Ово је и у књижевности претежно мишљење [3]). Неки је међутим сматрају као једну *привитну казну* [4]), неки као *оштету досуђену у облику приватне казне* [5]), а *Weinrich* као *принудно поравнање* [6]).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића
члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

Према свему напред изложеноме, Апелациони Суд налази, да су кантарске признанице оне исправе, које је предвидео § 147. к. зак. и да се преправљање истих у намери да се неко на штету другога користи, — казни по наведеном § 147. к. зак., а да овде не стоји, превара — § 251. крив. зак.".

Општа Седница Касационога Суда усвојила је ове противразлоге одлуком од 19-X-1910. № 11402.

3. Исти случај фалсификата и под истим околностима.

Првостепени Суд нашао је да стоји дело преваре из § 253. к. з., а кажњиво по § 252. к. зак. [Пресуда шабачког првост. суда од 3-XI-1910. г. № 41504].

Апелациони Суд, мотивишући пресуду као и у ранијим случајевима, нашао је да стоји дело фалсификата из § 147. казн. зак. [Пресуда I Од. Апел. Суда 27-I-1911. — № 422].

Ову пресуду оснажио је и Касациони Суд. [I 2-III-1911. — № 2898]. Сад ћемо прећи на критику изнетих судских одлука.

Пре свега погрешан је разлог примедаба под № 10613, да је и код фалсификата и код преваре намера једна и иста т. ј. да се пенстинитим представљањем фактичког стања прибави какав користи или да се другоме шкоди. Кад се сравне прописи §§ 147. и 251. к. зак. одма ће се увидети да између ових дела има разлике. Тако код преваре [§ 251. к. зак.] се тражи искључиво имовинска корист или штета, а код фалсификата [§ 147. к. зак.] корист или штета у опште. Према овоме и ако се по нашем казн. зак. за деликт фалсификата тражи и намера за оштећење [Intention de nuire, Schädigungsabsicht] ипак не може бити ни говора о томе да се ови деликти по нашем казненом законику поклапају [1]).

Напротив, ови се деликти не поклапају ни онда, кад се као елеменат фалсификата узима имовинска корист. Такав је деликт формиран у § 268. нем. казн. зак., па ипак ни ту се деликт фалсификата не губи већ само долази у идеални стицај с деликтом преваре [2]).

Сем тога нелогично је да се de lege lata за дело тежег фалсификата исправе [фалсификат с намером за оштећење или чак за имовинску корист] примењује казна, прописана за деликт преваре који је блажији од фалсификата, јер би отуда изашле ружне консеквенце. Кад би се ово хтело усвојити, онда би се морало приступити рационалној реформи законодавства о превари и ту предвидити као квалификовани деликт — превару извршену средством фалсификата исправе [3]).

Исто је тако погрешан и онај разлог примедаба, као да само „*извесне*" исправе могу бити објекат фалсификата, и да кантарске признанице нису такве исправе.

Ну, овде је учињена основна погрешка још и у томе, што се заборавило, да су кантарске признанице *јавне исправе*, издане од надлежне општинске власти, у законом делокругу њеног рада [§§ 187. и 188. гр. с. п.] и да ту нема више ни потребе ни разлога позивању на § 147. к. зак. и на тако изнету дефиницију појма исправе, у смислу казненог законика. § 147. даје дефиницију исправе, кад је исправа приватна, а јавне се исправе увек издају само о таквим фактима, која су од вредности за правне односе и о томе не може бити ни говора да свака јавна исправа може бити објекат фалсификата.

Друго се нешто, ваљда, овде хтело рећи, и то у погледу употребе ових исправа, па то није лепо у примедбама обухваћено. Ту се вероватно мислило на то, да се кантарске признанице издају од општинских власти једино у циљу потврде тога факта, да је општини плаћена мерина, за извесну количину премерене робе. Ово је тачно, али то ни у колико не смета постојању фалсификата. *Исправа се не мора употребити ради вараља само према ономе, који би по тој исправи могао имати право или обвезу; она се не мора употребити у оној цељи, зарад које је издана, довољно је то ако се она употреби као права, дакле у цељи доказивања* [1]). Не може се порицати да се кантарском признаницом, од стране власти не потврђује и то: да је на општинском кантару премерен *одређени број џакова* извесне робе и да су они имали *извесну тежину*. Сад, кад је та роба продана и испоручена купцу, па се оваква признаница преиначи тако, што се повећа тежина робе (или уједно и број) џакова, па таква исправа употреби према купцу у намери да се од њега изузме више новаца, но што би припадало за стварно предату робу, онда је очевидно да у таквој радњи стоји дело преиначења праве јавне исправе и њена употреба, у намери да се прибави корист и купац оштети. *Трговачки узус увео је овакав начин употребе означених исправа, и фалсификатор ири преиначењу и употреби ове исправе, према утврђеном узусу, одредио је исправу за доказивање тога факта, који је такође од власти у њој оверен и има вредности за правне односе. Према овоме овде стоје сви битни елементи за постојање деликта фалсификата исправе* [2]).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

---

[1]) Тако *Oppenhof* § 188, 13. Прот. *Frank* § 188 II, *Olshausen* § 188, 10.

[2]) Тако *Frank* § 188 II, Olshausen § 188, 10. *Graf zu Dohna* Die Stellung der Busse (1902) 44. Прот. *Oppenhof* § 188, 13, *Rosenfeld* Die Nebenklage (1909) 185.

[3]) B. *Olshausen* § 188, 2.

[4]) *Reber* 146, Klebs GA *19* 25.

[5]) *Merkel* 235, *Schihtze* 364, *Stenglein* GS 24 327, *Herzog* GS *29* 419.

[6]) Haftpflicht 125.

[1]) Ми се овде не можемо упуштати у опширно излагање разлога, који стоје за то: да је у опште de lege ferenda погрешно у елементе деликта фалсификата уносити поменути моменат — намеру за оштећење, већ ради тога упућујемо на наше мотиве у књизи „Пројекат и Мотиви Казненог Законика за Краљевину Србију, на стр. 436 и сл.

[2]) Види Olshausen, Kommentar zum Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich, Siebente Auflage, Berlin, код § 268 п. 9. б), где се утврђује разлика између ових деликата. Исто тако Dr. Karl Binding, Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, Besonderer Teil, Zweite Hälfte, Leipzig, 1901. J., на стр. 209. и примедба под 1) и тамо означени писци.

[3]) Види о овоме de lege ferenda интересантна разлагања проф. Вајсмана [Prof. Dr. Jakob Weismann, in Greifswald] познатога аутора о фалсификатима исправа, у књизи Vergleichende Darstellung des Deutschen und Ausländischen Strafrechts, Band VII, Berlin 1907. J., на стр. 356., 357. и 358. као и у нашим мотивима за пројект казненог законика, на стр. 442. и 443.

Он предлаже да се у овом случају казна одређује за дело преваре, која је квалификована употребом лажне исправе, тако да овај случај представља тежу врсту преваре. Ово би се, по мњењу Вајсмановом могло постићи и тиме, што би се у општем делу законика прописало правило: да се употреба какве лажне исправе, као средство за извршење каквог кажњивог дела, има увек да узме код тог дела, као основ за пооштравање казне.

Ми смо изнели и разлоге, са којих сматрамо, да је овај предлог уваженога аутора, погрешан и зарад тога упућујемо на поменуте наше мотиве, као и на мотиве за немачки казнени законик у «Пројекту Казн. Зак. за Крал. Србију», на стр. 437. и 438.

[4]) Види Binding, ibidem, стр. 207. и прим. под 4) и тамо наведене одлуке Reichsgericht-a.

[2]) Види излагања Binding-a, ibidem, стр. 163.

В. излагања проф. Weismann-a, у Zeitschrift für die gesammtte Strafrechtswissenschaft. XI Band, 1891. f., у расправи «Der Tatbestand der Urkundenfalschung, на стр. 63, где се вели: ..... «Употребом исправе добио је њен садржај правни значај и при питању о фалсификату исправе има се једино и искључиво водити рачуна о значају, који је исправи *тек употребом придан*.

Фалсификовани рецепт употребљен је на то, да се из апотеке добије какав раствор арсена, који се може добити само по лекарској наредби. Овде рецепт има правни значај у толико и само у толико, што по постојећој уредби о апотекама, апотекар не би без њега смео издати ову материју. То, што ре-

О ИЗВРШЕЊУ КАЗНЕ

(НАСТАВАК)

Солуција коју освештава француски закон од 1892. није даклѣ у вези управо са ниједним од разних начина урачунавања које допуштају друга страна законодавства. То је средња солуција, смишљена у духу мудре правичности. Али нови члан 24. садржи други параграф, који је доцније додат и који предвиђа специјално две хипотезе које је постављао стари текст. Тиче се периода превентивног притвора који почиње у моменту кад је осуда била изречена и траје док она постане дефинитивна. За овај део притвора урачунавање је обавезно *и судија га не може одбацити* у ова два случаја: 1° ако осуђени није употребио правно средство против пресуде или одлуке; 2° ако, пошто је употребио правно средство, његова казна буде смањена по његовој апелати или жалби. Али у другим случајевима, т. ј. кад осуђени не успе са жалбом, има ли места законском урачунавању, са овлашћењем судије да га одбаци? Ово питање није јасно решено ни у самом закону, али у опште преовлађује мишљење да има места законском урачунавању и у овим другим случајевима, осим ако га суд није одбацио специјалном и мотивисаном одлуком. Разлог је оваквој солуцији овога питања у напред поменутом другом случају, то: што апелациони суд у погледу на овај други период превентивног притвора има исту власт оцењивања као и за први период, осим два случаја у којима се урачунавање у опште не може одбацити.

У примени принципа урачунавања треба дакле разликовати два периода превентивног притвора: 1° период који претходи изреченој осуди; 2° период који тече од изречене осуде до извршне осуде[1]).

У првом периоду, урачунавање превентивног притвора у казну је *законско*, али није *обавезно* за судију. Ако он хоће да *цео* превентивни притвор буде одбијен од казне, он нема ништа да каже; ако хоће на против да одбаци урачунавање целог или једног дела превентивног притвора, он треба то да нареди *специјалном* и *мотивисаном* одлуком.

Али у примени превентивног притвора треба водити рачун о следећим напоменама:

I. Превентивни притвор који је осуђени издржао пре пресуде може се односити на дело које мотивише осуду, али ово није неопходан услов за урачунавање превентивног притвора и ово се ограничење не тражи.

II. Урачунавање *целог* превентивног притвора врши се код „*сваке* казне лишења слободе". Француски закон одбија дакле како шири систем који примењује урачунавање не само у трајање казни лишења слободе, него и у трајање казни ограничења слободе и на осуде на новчану казну, тако и ужи систем који ограничава урачунавање на затвор за преступна дела.

III. Закон усваја средњи систем између режима обавезног урачунавања и режима факултативног урачунавања. Запста, у принципу, урачунавање је законско и целокупно: *законско* т. ј. одобрено директно законом; *целокупно*, т. ј. одобрено за цео притвор. Ипак је допуштено судовима да одступе од овог дуплог карактера т. ј. да одстране урачунавање за цео притвор или један део притвора.

Али с једне стране ако то они нису учинили, законско и целокупно урачунавање постаје последица њихове пресуде; а с друге стране судови могу да одбију бенефицију урачунавања само специјалном и мотивисаном одлуком. Да би добро изразио своју мисао у овом погледу закон није рекао судијама: „*моћиће урачунати*", већ: „*моћиће неурачунати*". Он је поставио као правило целокупно урачунавање превентивног притвора код сваке казне која повлачи лишење слободе и ако даје овлашћење судовима да одступе од овога правила, ипак их приморава да у случају кад нађу да треба одступити, ова тотална или делимична дерогација буде предмет специјалне и мотивисане одлуке у пресуди или решењу.

Ове обсервације немају примене по нашем кривичном законику, у коме као што смо већ рекли, не постоји систем законског урачунавања превентивног притвора. Казали смо већ да § 64. кр. зак. предвиђа само урачунавање *неправедно* одлежаног притвора у случајевима који су одређени у овом §-у. а не *сваког* превентивног притвора, и за поменуте случајеве неправедно одлежаног притвора употребљује реч: „*узимаће се*", из чега излази: да је ово урачунавање неправедно одлежаног притвора у овим случајевима о којима је реч у § 64. обавезно.

IV. Које је време лишења слободе које треба разумети под превентивним притвором који се рачуна у казну и колико је његово трајање?

Лишење слободе, које се везује за ислеђење каквог деликта или извршење казне, може да произлази било услед хапшења без специјалног документа (на пример хапшење у случају flagrant délit), било услед хапшења на основу специјалне исправе која га овлашћује, као што је наредба за хапшење и хватање. Француски касациони суд је нашао: да израз „превентивни притвор" у закону од 1892. има ограничен и технички смисао[1]). Другим речима, он сматра да треба да се урачуна у казну само време које је преведено у судском притвору услед извршења наредбе о хапшењу или хватању.

б). Као почетак при урачунавању узима се редовно и стварно хапшење притвореног на основу законске исправе, а не време које тече од протокола примања притвореног у затвор који је у наредби о хапшењу одређен. Следствено, треба урачунати осуђенома на затвор време које је провео у затвору места где је био притворен, било у Француској, било на страни. Тако у случају екстрадиције, хапшење које изврши страна власт по налогу француске власти, и притвор на страни до дана кад је екстрадиција одобрена треба да се урачунају у казну коју изриче осуда.

(СВРШИЋЕ СЕ)

цепт може имати правне вредности и у неком другом погледу, у овом случају — за питање о фалсификату исправе — потпуно је равнодушно итд.».....

«Заложница је фалсификована на тај начин, што је стављена већа сума процене заложеног предмета, да би се заложница боље продала. Reichsgericht је узео да стоји фалсификат исправе». [Weismann, ibid., стр. 62].

Види Hugo Meyer-Allfeld, Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, Leipzig 1907., на стр. 608 и прим. под 35) и 36) и тамо наведени писци и одлуке Reichsgericht-a:

....«Исправа мора бити употребљена у цељи варања, али то не мора бити ради прибављања важности фактима, који су оверени у исправи и на њој заснованим правима. Напротив употреба лажне исправе стоји већ тада, кад се исправа, као оверовно средство, употреби у опште за какав било правни циљ, н. пр. кад би ко показао какву заложницу, у намери да себи прибави кредит».

Види Цепић, Објашњење Казнителног Законика, код § 147., стр. 514 и 515, у истоме смислу.

[1]) *Garraud.* — Traité théorique et pratique du droit penal français. Стр. 324.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Једнога јутра апсанџија, који је дошао да изведе двојицу њих, заборави затворити врата, ја то приметим и сиђем у приземље. Осмотрити све био је посао једног тренутка. Дан је тек свитао, притвореници сви спаваху, на степеницама нисам срео никога, никога не беше ни на капији, ја је отворим, али апсанџија, који је преко пута затвора у бараци пио ракију, примети ме и скочи да ме гони вичући из свег грла: држите га! држите га! Он је имао много да виче јер улице беху пусте, а пада за слободом даваше ми крила. За неколико минута био сам изван његовога догледа и одмах уђем у једну кућу у кварту „Св. Спасилац", где сам био сигуран да не ће ни помислити да ме траже; али због другог је требало што пре отићи из Ліља, где сам толико био познат да нисам могао остати дуже времена.

Пред ноћ наредише потеру и дознам да су капије затворене: не могаше се друкчије изаћи него кроз капиџике где су се налазили као шиљбоци полицајци и преобучени жандарми да пазе на сваког који се појави. И због тога решим се да се спасавам прескачући бедем. Познавајући потпуно место дошао сам у 10 сати увече на бедем Богородице, које сам место сматрао као најзгоднije за извршење мога плана. Пошто сам за једно дрво везао ужѣ, које сам био понео, почнем се спуштати. Тежина мога тела вукла ме је јаче него што сам ја рачунао, а уже ми је тако палило руке да сам био принуђен пустити се на петнаест стопа изнад земље. Падајући нагњечим десну ногу тако јако да је било у питању да ли ћу изаћи из шанца и мислио сам да у томе нећу никад успети. Нечувена напрезања извукоше ме најзад из шанца али сишав на потпорни зид било ми је немогућно кренути даље.

Лежао сам ту кунући шанчеве, уже, убој, што ме не ослободиште свих мука, кад нађе један човек са колицама, која имађаше сваки у Фландрији, и за један талир од шест динара, који сам последњи имао, натовари ме на колица и одвезе ме у оближње село. Дошавши његовој кући он ме положи на кревет, испра ми ногу ракијом и сапуном. а његова жена најревносније му помагаше гледајући непрестано моје одело каљаво од блата у шанцу, Они ме нису питали ни за шта. али видећи да им сам треба да објасним, и да би се за то спремио, под изговором да ми треба одморити се, умолим моје домаћине да ме оставе за часак. Два сата доцније зовнем их правећи се да сам спавао, и у мало речи кажем им да сам пењући уз бедем укријумчарени дуван пао. а моји другови гоњени од царинара беху принуђени да ме оставе у шанцу, и додадох, да моју судбину предајем у њихове руке. Ови добри људи, који су мрзели царинике тако свесрдно као сваки граничар ма које границе, увераваху ме да ме не би издали за цео свет. Да их пробам питао сам их да ли би ме могли пренети оцу који становаше с друге стране; они ми одговориште да би то било излагати се и да би боље било причекати неколико дана док мало оздравим. Ја то примим и да би отклонио сваку сумњу уговоримо да сам ја њихов рођак у гостима. Нико више није чинио никакве примедбе.

Миран са ове стране почео сам мислити о мојим стварима и о томе шта треба да предузмем. Требало је нема сумње побећи из земље и прећи у Холандију, али за извршење тога плана новац је био неопходан, а ја сем сата, који сам поклонио домаћину, нисам имао више од четири ливре и десет суа[1]). Могао сам лако отићи Франсини, али сам знао да ме тамо вребају, а послати макакав глас значило би издати се намерно. Требало је у најмању руку чекати да се она прва ревност у тражењу угаси, и ја сам чекао. Петнаест дана прођоше, па се решим да напишем Франсини коју реч. Поверим то моме домаћину и кажем му да је та жена посредник криjумчарима. Он изврши марљиво поруку и врати се са сто двадесет долара у злату. Сутра дан се опростим са мојим домаћинима, који су ми врло мало наплатили, и после шест дана стигао сам у Остенде.

Моја намера, као и-први пут кад сам дошао у ову варош, била је да пређем у Америку или у Индију, али ту сам нашао само данске и холандске бродаре, који ме нису хтели примити без исправа. Међутим новац који сам донео собом трошаше се све више и приближавао сам се опет оном стању на које се човек више мање навикне, али које зато не оставља мање непријатности. Новац свакако не ствара ни генија, ни талент, ни бистрину, али спокојство душе и самопоуздање, које он даје, омогућавају да се накнаде све ове особине, док без самопоуздања оне се узајамно поништавају код многих личности. Из тога излази да у моменту кад највише требају сви извори духа да би се набавио новац, човек се налази лишен свих тих извора само због тога што нема пара. Ја сам без сумње био у овом последњем реду, а међутим требало је јести, посао, који често врло тешко појме они срећни, који мисле да за то треба само имати апетит.

Често пута су ми говорили о бурном и приносном животу обалских кријумчара, притвореници су ми га чак хвалили са одушевљењем, јер то често из страсти раде и они људи који се по положају и имању излажу великој опасности. Што се тиче мене, признајем, да ме није ни мало примамљивало то што је се морало целе ноћи проводити на стрмој обали, у стењу, изложен свима познатим ветровима, и још горе, и пушкама царинара. И са истинском одвратношћу упутио сам се кући некога Петерса, кога су ми означили као кријумчара, који ме може примити. Његову сам кућу нашао по галебу са раширеним крилима прикованом на капији, а њега сам затекао у неком подруму, међу конопцима, платнима, веслима, мрежама и бурадима, као у неком лађарском магацину. Из загушљивог и смрдљивог ваздуха, који га је окружавао, он ме одмах гледаше са неповерењем што ми се учини као рђав знак, и доиста моје се предосећање у брзо испуни. јер таман сам био казао зашто сам дошао кад ме он стаде ударати једном мотком по леђима. Можда бих се ја одупро са успехом, али изненађење ми тако рећи одузе и помисао да се браним. У осталом видео сам у авлији по туцета лађара и једно великог пса из Новог Света, који би ми смрсили конце. Нашав се на улици покушао сам да себи објасним овај особити пријем и дође ми помисао да ме је Петерс мора бити сматрао за уходу и као таквог ме и угостио.

По овом размишљању решим се да свратим код једног продавца клековаче, коме сам поверио ствар, те да ми он помогне. Он поче смејући се мојој неприлици и довршн казујући ми лозинку, која ми је требала осигурати слободан приступ код Петерса. Овако научен упутим се опет страшном гнезду пошто сам напунио џепове великим камењем, које ме у случају новога напада може заштитити при одступању. Срећом ова ми муниција није требала. На речи: *чувајте се морских паса* (царинара) примише ме готово пријатељски, а моја снага изгледала им је као врло корисна у њиховом занимању где често треба брзо с једног места на друго преносити најтеже товаре

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Свега четири и по динара. Пр.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине чачанске, актом својим Бр. 5479, пита:

„1. Извесни грађани ове вароши, актом својим представили су овоме суду, да се до њихових кућа, за непуних 10 метара, налази имање извесног овдашњег грађанина, на коме исти копа земљу и прави циглу и цреп, и да се услед овога по истом имању праве грдне рупе, дубоке до три метра, у којима се вода услед јаких киша слива и овде стојањем усмрди и по истој жабљаци праве, што је опасно по здравље њихово и деце им, па и само имање њихово, — па су молили, да суд сопственику, забрани даље копање земље на овоме имању и прављење цигле и црепа, а сем овога нареди му да ископане рупе засипе.

На основу овог захтева, суд је ово општински, средством вештака, у смислу §§ 33. тач. 9. полиц. уредбе и 55. и 56. крив. пост. учинио увиђај на лицу места, и овим је утврђено: да су наводи у напред означеној представци истинити, и да се циглана налази до кућа њихових у даљини за непуних 10 метара, па и до саме вароши.

Услед овако нађеног стања, а са погледом на § 368. казн. зак. суд ово општински решењем својим од 7. маја тек. год. Бр. 3990, забранио је сопственику циглане даље копање земље и прављење цигле и црепа, а сем овога наредио му, да ископане рупе засипе у року за три месеца.

Ну по жалби сопственика, чачански првостепени суд решењем својим од 3. јуна т. г. *Бр. 13.811*; поништио је решење суда овог са разлога: што је потребно да се према плану вароши Чачка изврши накнадни увиђај и констатује, да ли се имање жалиочево на коме је циглана, налази у реону варошком или не, јер се из учињеног увиђаја не види: на основу чега је нађено, да је дотично имање у реону варошком.

Како у § 368. казн. зак., нити ком другом специјалном закону, није ништа казато, у ком растојању циглане могу само изван вароши постојати, настало је питање, да ли и кад би се накнадним увиђајем према примедбама чачан. првостепеног суда утврдило, да се имање жалиочево на ком прави циглу и цреп и рупе копа, не налази у реону варошком, — може жалилац и даље копати земљу на истом имању и правити цигле и цреп, пошто се исто имање налази до саме вароши и непосредној близини кућа молиоца; па с тога суд овај моли то уредништво да му и оно изнесе своје мишљење по овоме у првом наредном броју — како би се у конкретном случају могао управљати, јер у овдашњој вароши има више циглана које се налазе ван реона варошког, до саме вароши;

2. Код овог суда често долази у примени § 375 а. казн. зак.; а нарочито други одељак, који се односи на заузеће приватног добра.

Како тужиоци у овим приликама неће суду да пруже и доказе за своје право, већ хоће као доказом да се послуже судским увиђајем или тапијама туженог, услед чега често се и греши при доношењу одлука у предметима ове категорије, — то са погледом на ово, а

како се и § 34. полиц. уредбе тражи да тужиоц своје тужбене наводе несумњиво докаже, — то се моли уредништво да и у погледу овоме изнесе своје мишљење, а на име:

а) Да ли у опште тужиоцу као доказ за заузеће може послужити судски увиђај и тапија туженог; а нарочито кад тужилац има тапију на своје имање, коју има да покаже;

б) Да ли се при сваком увиђају о заузећу има мерити прво имање туженог, па ако се констатује да тужени има више имања но што му тапија гласи, да имање тужиоца не треба мерити, и тиме констатовати да заузеће постоји, — или треба прво премерити имање тужиоца, па тек кад се констатује да он нема имања колико му тапија гласи, мерити имања оптуженог;

г). Када се премером имања тужиоца утврди да он има земље колико му тапија гласи; а премером имања оптуженог утврди да има више но што му тапија гласи; коме припада овај вишак, — да ли тужиоцу који тужи или туженом у чијој се државини имање налази.

Ово је потребно стога суду да зна, што по овоме вештаци погрешно мишљење имају, а на име: они налазе да кад се премером имања туженог утврди да има више имања, но што му тапија гласи, да не треба мерити имање тужиоца?«

— На ова питања одговарамо:

1. Према члану 7. закона о местима од 16. јуна 1866. године, свака варош и варошица мора имати план по коме ће се развијати, и тим је планом одређен и простор, који варош захвата.

С обзиром на ово законско наређење, а према ономе како гласи § 368. кр. закона, не могу се затворити циглане које нису на варошком простору, па макар биле и у непосредној близини овога, јер су ипак „*изван*“ вароши.

Али, ако се не може забранити њихово постојање, може се учинити да оне буду тако уређене, да не буду легло заразе за варошко становништво у опште, а суседе на посе.

Јер, мора се признати, да саме циглане, без рингота, не могу бити ни од какве штете, ако се не остављају дубоке рупе, где се скупља киша и вода устоји, те после својим смрадом кужи и квари ваздух.

Треба, дакле, сопственике циглана кажњавати не зато, што су им циглане у близини вароши, него зато, што не затрпавају рупе у које се вода слива и прави жабокречина.

Како, опет, за кривце ове врсте нема у кривичном закону нарочите казне, то се мора издати нарочита наредба у смислу § 326. кр. закона, или тражити од окружног физикуса, да он тражи отклањање те сметње у смислу тачке 8. чл. 9. закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља.

Начелство је у повољном полажају да то спречи у толико пре, што њему стоје на расположењу и мере из чл. 33. поменутог закона, у смислу расписа г. Министра Унутрашњих Дела од 7 јула 1884 г. СЊ 3907 и од 3. септембра исте године СЊ 5263, који су доцнијих година понављани небројно пута, нарочито сада, када је службено објављено, да се појавила колера у извесним државама, те треба отклањати све оно, што може послужити као згодно земљиште за њено развијање; и

2. Докле је по грађанском судском поступку, диспозиција спора у рукама парничних страна, те на свакој од њих лежи дужност да оно што каже и докаже, дотле у кривичном судском поступку важи начело, да се и кривац мора бранити и доказивати да не постоји оно што је против њега изнесено.

Према томе, тужени мора да поднесе тапију, ако је има, кадгод се тапијом тужиоца или сведоџбом сведока утврђује да је захватач, те да се на тај начин брани, ако, наравно није крив.

Наравно да тужилац и треба и мора да поднесе своју тапију, као доказ за своје тврђење, јер ако нема ове или сведоџбе сведока, ако тапије нема, чиме би се утврђивала кривица туженог, онда не би против њега постојали докази, па не би могао бити ни кажњен, баш и ако би његова тапија и показивала неки вишак, пошто би тај вишак могао бити захваћен од имања суседа с друге стране. или у опште кога другог, који је некада био сопственик, или чак и сама тапија била погрешна.

Прво, дакле, тужилац треба својом тапијом да докаже, да он сада нема онолико простора, колико по својој тапији треба да има, а за тим да се утврди: да тужени има више од онога, што по тапији треба да има, па тек тада да буде кривац.

У случајевима заузећа, вештачки извиђај има да констатује само стање које тапије и тужиоца и туженог показују, а судско је да оцењује: стоје ли докази против туженог или не.

Према томе кадгод тужилац има тапију а неће да је покаже, не може се узети да је његово тврђење доказано, па ни тужени не може бити осуђен, као што не може бити осуђен ни у оном случају ако има више од онога, што му по тапији припада ако само тужилац им ополико, на колико по својој тапији има права, јер за онај вишак код туженог треба да се јави прави сопственик.

Ако се зна да тужилац има тапију, али неће њоме да се користи, него се позива на сведоке, у том случају суд мора по дужности да тражи препис ове од дотичних власти, код којих је тврђена, пошто се мора извидети све оно што оде и на штету и у корист окривљеног (§ 51 кр. с. пост. и §§ 33. и 34. П. Уредбе), јер код јавних исправа, нема места сведоџби сведока.

Сведоци могу бити доказно средство само онде, где тапија апсолутно не постоји.

Ако би ко од тужиоца истицао да му је тапија погрешна, он би исправку њену могао тражити само редовним грађанским спором.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касационог Суда од 14. јуна 1911. г. № 8790.

Код првостеп. суда за округ београдски били су оптужени Д. М. и још шесторица, и то сем Д. М. остали што су као општински чланици оптуженом Д. М. потврдили лажну тапију 14. октобра 1907. год. и издали му лажно уверење 13. октомбра исте године, тиме су себи створили кривицу казниму по § 111. крив. зак., а оптуженог Д. М. зато, што је пред влашћу неверно стање представио и уверењем и тапијама послужио се за кредит у 2000 динара код приват. тужиоца А., чиме је себи створио кривицу казниму по II одељ. § 149. крив. зак.

Првостепени суд је по свршеном извиђању нашао да према општим чланицима стоји дело казнимо по § 111. крив. зак., а према оптуженом Д. М. дело из II одељ. § 149. крив. зак. и својом пресудом од 7. марта 1911. г. № 10690, осудио је све општ. чланике по 2 године робије сем М. М. кога је ослободио казне као невина, а Д. М. са три године робије. Апелациони Суд је преиначио ову пресуду првостеп. суда пресудом својом од 25. априла 1911. г. № 2253, што је све оптужене па и М. М. осудио са по 4 године робије.

Но по жалби оптужених и њихових бранилаца, Касациони Суд, примедбама својим од 25. Маја 1911. год. № 7548, поништио је пресуду апелационог суда са разлоге:

„Апелацивни Суд је требао да, поред осталога, извиди и оцени: да ли, и у колико, може бити кривичне одговорности по овом оптужењу за горепоменуте оптужене, када је, испитом заклетих сведока М. М., И. К. и Д. Б. утврђено, да је оптужени П. М. приликом потписивања инкриминованог уверења, скренуо био пажњу свима оптуженима, да опт. Д. има у задрузи два малолетна брата, и матер; али да им је тада *објасниo присутни српски писар Ч. А. да то не чини ништа,* јер се задужење чини код Управе Фондова; и према томе да узме у обзир да ли оптужени нису *у заблуди* — услед оваквог објашњења — потписали уверење, *верујући да тиме не чине никакво кривично дело,* а немајући разлога да сумњају у истинитост тврђења њиховог полициј. чиновника. Ова оцена је у толико потребнија, што је поротном пресудом првостеп. суда окр. београд. од 7. марта 1911 № 10689, коју је и Касациони Суд оснажио, по овом *истом кривич.* делу према једном од *сакривача* Р. М. оптуженом за *исто дело* под *истоветним* околностима, — донета, овој сасвим *противна одлука* којом је Р. као невин пуштен, са напред наведених разлога“.

Апелациони Суд није примио ове примедбе касац. суда већ је 4. јуна 1911. г. под № 3266 дао противразлоге:

„Истрагом вођеном по овом предмету утврђено је, да су оптужени општински чланици као такови по захтеву оптуженог Д. М. издали уверење 13. октобра 1907. г.

под Бр. 2363, у коме су неверно констатовали: *да оптужени Д. у својој задрузи сем њега и матере му С. нема више ни једне пореске главе; као и то, да нико други, сем њега, не полаже право својине на непокретно имање, описато у његовим двема баштинским тапијама од 12. октобра 1907. год.*

Овакво стање ствари, које Д. означује за јединог наследника помен. непокрет. имања, оптужени чланови општински констатовали су и у потврдама помен. тапија под № 2365 од 14/X 1907 год. и под Бр. 2366 оо 13/X 1907 г.

На основу овакве потврде општин. суда, тапије су утврђене и од првостепеног суда.

Како се пак уверењем суда општине б. од 24. септем. 1909. год. под Бр. 2251 утврђује противно наводима у горепоменутом уверењу и тапијама, јер се, као што оптужени Д. признаје, овим уверењем тврди, да је баштинник оптужени Д. у време вршеног убаштињења (месеца октобра 1907 г.) имао у задрузи још два малолетна брата, а сем тога на поменутом имању имала је право удовичког уживања њихова мати С. — то у радњи поменутих општинских чланова, који су знали да поменутим уверењем тврде противно фактичком стању ствари у корист оптуженог Д., — стоји дело издања лажне исправе, које се казни под § 111. крив. зак., а за оптуженог Д. који се лажним уверењем и тапијама послужио, стоји дело из § 149. крив. зак.

Кривица је њихова доказана инкриминисаним исправама (уверењем и тапијама) — § 232 крив. с. пост. и признањем њиховим — § 235 крив. с. пост.

Да би могло бити кривичне одговорности за оваква дела, законодавац у поменутим законским прописима тражи: да је прављење или употреба лажне исправе скопчано са намером за добит своју или другога или за штету другога, дакле, тражи, да као последица прављења лажне исправе буде или може да буде добити или штете чије.

У овом случају корист за оптуженог Д. односно штета за прив. тужиоца види се из факта: што је оптужени Д. поменуте лажне тапије — по којима је он једини господар земаља на које тапије нема, — заложио као гаранцију за 2000 динара, колико је на зајам узео од приват. тужиоца А.: и, што се прив. тужилац, кад је дошло преме наплате поменутог потраживања, није могао наплатити из имања, од кога је имао у залози тапије, због тога, што све имање у тапији означено као искључива својина Д. — ово није било Д. — а већ и браће му.

Дакле по томе, што је оптужени Д., знајући да није искључиви и једини сопственик имања од кога је хтео тапије да добије, настојао да добије и добио од суда и одбора општинског уверење и потврду на тапијама: да је он једини сопственик поменутог имања; а нарочито по томе, што је на основу поменутих тапија, као залоге, од приват. тужиоца подигао 2000 дин. зајма, јасно се види намера Д-ова: да је хтео прибављањем лажне исправе у смислу у ком је издата, себи да створи већи кредит, као једини сопственик имања по поменут. тапијама, а употребом исте, да се користи: да узајми више, но што би могао добити, да је се из тапија видело фактичко стање ствари, јер поверилац друкчије кредитира онога, који је једини сопственик извесног познатог имања по тапији нарочито, а друкчије онога, који то исто имање има да дели са још неколико њих.

Да је за приват. тужиоца из овога посла произашла штета, види се из решења начелника среза колубарског од 9. октобра 1910. г. № 16.413, по коме оптужени Д. нема довољно по закону имања, одакле би се поменуто потраживање приват. тужиоца од 2000 дин. могло наплатити.

Изјаве сведока, поменутих у последњим примедбама Касационог суда, који су потврдили: да је оптужени П. М. приликом грађења помен. уверења пред судом и одбором општинским констатовао: да уверење не одговара фактичком стању, — кад се доведе у везу са фактом: да су и поред тога и оптужени П. и сви остали општински чланови, који су преко П. упознати са стварним стањем задруге, оптуженога Д. ипак овоме издали уверење, које је противно стању ствари, — баш је то доказ против оптужених, да су *свесно* и са *знањем*, а не у заблуди издали лажно уверење и поменуте тапије.

Оптужени нису малолетници, већ зрели људи, који по своме позиву, као општински чланови, знају сву тежину последица, кад се на поменути начин озваничи извесна неистина, па је неприродно и без вредности узимати у вид и ма какву оцену то што су се оптужени могли завести тумачењем полиц. чиновника, који никојим законом није позван да учествује у издавању поменутог уверења.

Да апелациони суд овако резонује и да налази да су оптужени криви за помен. дела као свесни учиниоци истих, дају му повода и примедбе Касац. Суда од 24.—IX—1910. год. под Бр. 10.600, које су дате на решење првостепеног суда № 3.887, којим оптужени за ова дела нису стављени под суд.

Што се тиче факта да је поротном пресудом првостепеног сула округа београдског од 7—III—1911. г. № 10.689, коју је и Касациони Суд оснажио, по овом истом кривичном делу, према једном од сакривача — Р. М. оптуженом за исто дело, под истоветним околностима донета овој са свим противна одлука, — којом је Р. као невин ослобођен — на који факт Касациони Суд скреће пажњу овога суда, Апелациони суд налази: да и ако поменути факт стоји, да се ипак суд, који суди по доказима и закону, не може обзирати на одлуке поротног суда, који суди по убеђењу и познавању ствари, које су с тога врло често неправичне и основане на недовољној оцени поднетих доказа."

Касациони Суд у својој општој седници од 14. јуна 1911. г. № 8.790 усвојио је примедбе свога одсељења, а противразлоге апелационог суда одбацио.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

—

Танаско Радојковић. зв. „**Товрљан**", чију слику износимо, има да одговара код начелства округа крушевачког, али се налази у бегству.

Он се издаје и за *Милутина Павловића* и *Милана Лазаревића*, под којим је именом живео све до 1907. када му је утврђена идентичност.

„Товрљан" је стар 22 године, жућкасто-зелених очију, црномањаст. На левом крају леве обрве има ожиљак од ране, неправилног облика, величине 2/0·5 см.; на левој страни потиљка има белегу од посекотине, у облику криве линије, величине 2·5 см.

Депеша начелства округа крушевачког Бр. 6666.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

—

На крушевачком панађуру, три непозната коцкара, на преварен начин узели су 650 динара Бану Савковићу, Циганину из Дедине.

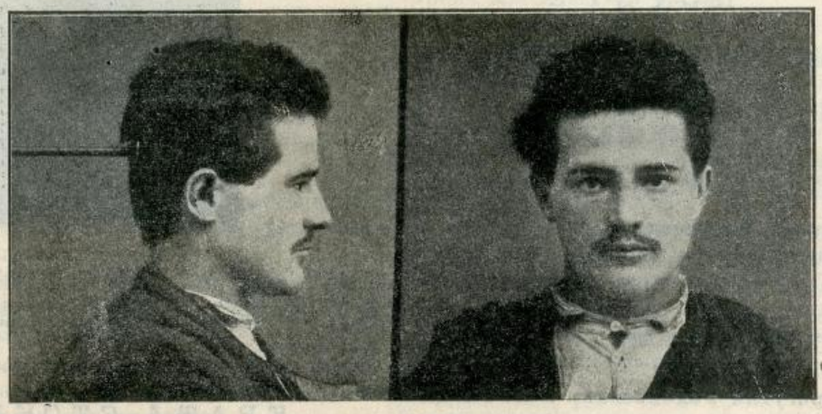

Новаца је било у овој монети: 3 стотинарке, две банкноте од по 20 динара, 13 ком. новчаница од по 10 динара и 9 наполеондора.

Лични опис непознатих је:

1., висок, са црним гуњчетом, торбом преко рамена, сламним шеширом, уским панталонама,

опанцима са кајишима, плав, стар 40 година, плавих бркова, обријан;

2., стар око 40 година, плав, у опанцима са врвцама; и

3., стар 30 година, омален, са шубаром на глави, у гуњу и чакширама од црног шајка, ћи, очију црних, бркова малих црних, обријан.

Акт комесара крушевачког панађура Бр. 9.

У притвору Управе Града Београда налази се **Димитрије, Павловић** позната варалица.

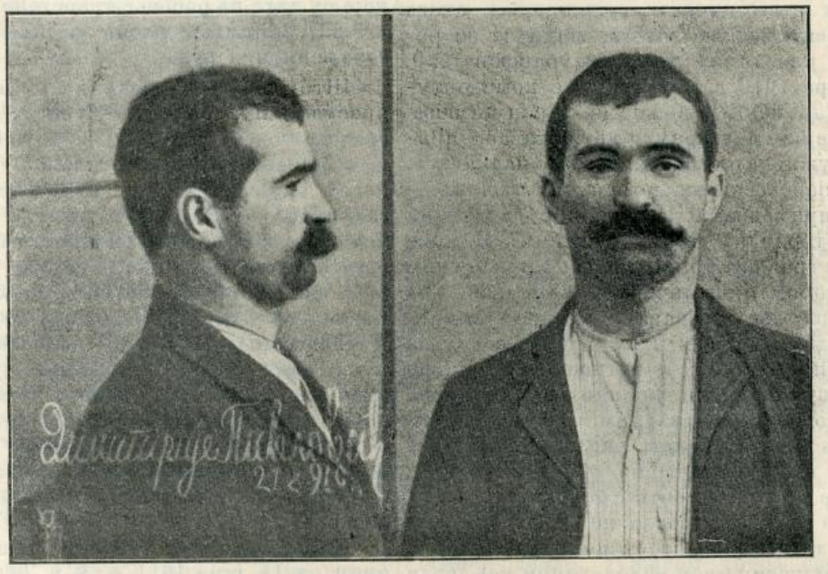

Пошто постоји сумња да је он, док је био у слободи, вршио преваре и крађе, то му се износи слика с позивом, да оштећени треба да поднесу тужбу Управи Града Београда према њеном акту Бр. 20758.

Нађен револвер. — 25. прошлог месаца на друму Београд—Ваљан, нађен је један «Бровинг» револвер са шаржером и 7 метака.

Акт начелника среза космајског Бр. 12411.

Украден тепих. — У Ломиној улици број 10, у Београду, украден је један жанилски тепих од 3 метра дужине и ширине, боје црвене.

Акт кварта савамалског Бр. 5011.

ПОТЕРЕ

Пера Павловић, кројачки радник, извршио је опасну крађу у Нишу, па побегао.

Он је висок, црномањаст, дугог лица, великог носа и великих црних бркова, у црном капуту и зеленом прслуку.

Депеша начелства окр. нишког Бр. 15244.

Милан Влатковић, из Гостуше, који одговара за дело из § 188. крив. закона, побегао је 17. овог месеца испред спроводника.

Он је стар 23 године, средњег раста, плав, у оделу приморског краја.

Депеша начелника ср. нишавског Бр. 9064.

Драгутин Ђаденковић, скитачки Циганин, притвореник полицијског комесаријата у Медвеђи, побегао је из притвора.

Он је стар 18 година, без браде и бркова, црномањаст, омален.

Депеша начелника ср. јабланичког Бр. 9511.

Радивоје Радовановић, тежак из Б. Потока, стављен је решењем начелника среза врачарског под истрагу и у притвор, али се налази у бегству.

Он је стар 27 година, средњег раста, очију црних, обрва дугих, бркова и браде црне и дугачке; на десној страни врата има ожиљак од шкрофула. Од одела на себи има панталоне, гуњ, шарену кошуљу и сламни шешир.

Акт начелника ср. врачарског Бр. 10257.

Милорад Радовановић, бив. келнер, осумњичен је за извршену крађу Јанку Најдановићу, кафеџији овд.

Он је стар 16 година, средњег раста, плав, очију плавих, у оделу грађанском.

Акт кварта савамалског Бр. 5338.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

КРАЂА СТОКЕ

У Зајечару је украден коњ, матор 10 година, белац, са белегом од убоја на грудима.

Депеша начелства округа тимочког Бр. 9313.

Милосаву Живковићу, из Лазаревца украдена је кобила, матора 7 година, висока 165 см. длаке вране, са жигом положено «К», цветаста.

Депеша начелника среза колубарског окр. београдског Бр. 10776.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивца.

МАНГУП СТОКА

У Јагодини је ухваћен један мангуп коњ, матор 10 година, дорат, без жига и роваша.

Депеша начелника среза беличког Бр. 13639.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

7. јуна ове године у једну од најбољих златарских радња у Осеку, дошло је ово лице, чију слику доносимо, и изјавило да жели купити драгоцености. Кад је одабрало драгоцености у вредности око 7000 крупа, оно је замолило сопственика радње да са њим пође до оближњег хотела, где ће његова сестра учинити избор од понетих адиђара. У хотелу је ово лице предложило сопственику адиђара да их њему остави докле његова сестра, која у споредној соби спава, — устане. Ово је се учинило сумњиво златару и он позове полицију, која одмах констатује да у споредној соби нема никакве женске, а најмање његове сестре.

Ухапшено, ово лице изјавило је: да се зове **Љубомир Мирковић** стар 28 година, родом из Врбице, где му и сад живи отац Младен и мати Јозефа, рођена у Аранђеловцу.

Даље је изјавило да је у Америци живело 4 године а пре тога $1^1/_2$ годину у Пешти.

Сем српског Љубомир говори мађарски, енглески и немачки бечким дијалектом.

Могуће је да је Младен још где год покушавао да се «шмукира», те с тога, а и да би се утврдила његова индентичност, износимо фотографију, добивену од осечке полиције, с препоруком да се подаци о њему одмах пошљу Управи Града Београда с позивом на Бр. 21719.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 25. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 3. ЈУЛА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Председника Министарског Савета, Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Светога Саве

ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА

Гојка Павловића, управника варошн Београда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 29. јуна 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Председника Министарског Савета, Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Нашим Орденом Белог Орла

ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Михаила М. Марјановића, подпредседника општине београдске.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 29. јуна 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Председника Министарског Савета, Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Светог Саве

ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА:

Д-р. Војислава М. Суботића, управника болнице за душевне болести;

Орденом Светога Саве

ЧЕТВРТОГ СТЕПЕНА:

Д-р. Ђорђа Јовановића, физикуса округа моравског;

Д-р. Милана Дамјановића, физикуса округа рудничког, и

Д-р. Алексу Стојковића, физикуса округа нишког;

Орденом Светога Саве

ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Д-р. Драгољуба Ђорђевића, лекара среза нишког, и

Д-р. Петра Ђукића, секундарног лекара опште државне болнице.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 29. јуна 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Председника Министарског Савета, Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Светога Саве

ЧЕТВРТОГ СТЕПЕНА:

Ђорђа Ј. Јанковића, кмета општине београдске.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 29. маја 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Председника Министарског Савета, Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника прве класе среза нишког Петра Банцића, начелника друге класе истога среза;

за начелника прве класе среза млавског Милана Ј. Анђелковића, начелника друге класе истога среза;

за начелника прве класе среза златиборског Живојина Г. Белопавлића, начелника друге класе истога среза;

за начелника прве класе среза студеничког Сретена Јовановића, начелника друге класе истога среза;

за начелника прве класе среза жичког Петра Чаћевића, начелника друге класе истога среза;

за начелника прве класе среза ужичког Божидара Вујића, начелника друге класе истога среза;

за начелника друге класе среза јадранског Василија Б. Алексића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза ресавског Чедомира Ал. Јевђенијевића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза темнићског Милана Момировића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза мачванског Драгољуба Ђ. Јовановића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза поречког Драгољуба Миленковића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза ражањског Божидара Радовановића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза качерског Драгољуба Стојадиновића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза крајинског Петра Миленковића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза сврљишког Мирка Дуњића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза љубићског Живка Николића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза грочанског Ђорђа Матејића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза јабланичког Обрада Коларевића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза власотиначког Петронија Ивановића, начелника треће класе истога среза;

за начелника друге класе среза моравичког Стевана Каначког, начелника треће класе истога среза;

за комесара полицискот у Сењском Руднику, у рангу начелника среског друге класе, Живка Р. Лазаревића, комесара исте полиције у рангу начелника среског треће класе; и

за секретара друге класе начелства округа рудничког Јована Спиридоновића, секретара треће класе истога начелства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 29. јуна 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Председника Министарског Савета, Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за полициског писара прве класе среза врачарског Стојана Бабића, полициског писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе среза ресавског Милорада Стојнића, полицискога писара друге класе истога среза;

за полицискe писаре прве класе среза бањског: Милована Тадића и Драгољуба Кошутића, полицискe писаре друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе среза нишког Чедомира Тодоровића, полицискога писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе среза мачванског Илију Глишића, полицискога писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе среза моравског, округа пожаревачког, Милована Радотића, полицискога писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе среза рамског Лазара Тршића, полицискога писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, Јевту Бекрића, полицискога писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе среза зајечарског Радула Радуловића, полицискога писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе начелства округа чачанског Перишу Бешевића, полицискога писара друге класе истог начелства;

за полицискога писара прве класе среза жичког Стевана Пантића, полицискога писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе начелства округа пожаревачког Богољуба Марковића, полицискога писара друге класе истога начелства;

за полицискога писара прве класе среза брзопаланачкога Михаила Антонијевића, полицискога писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе начелства округа пиротског Андрију Цветковића, полицискога писара друге класе истога начелства;

за полицискога писара прве класе среза расинског Живка Вукојичића, полицијског писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе среза грочанског Николу Милошевића, почицискога писара друге класе истог среза;

за полицискога писара прве класе среза рачанског Вељка Јовичића, полицискога писара друге класе истог среза;

за полицискога писара прве класе среза расинског Михаила Павловића, полицискога писара друге класе истог среза;

за полицискога писара прве класе Управе вароши Београда Живка Д. Стојковића, полицискога писара друге класе исте Управе;

за полицискога писара прве класе среза трстеничког Милорада Миловановића, полицискога писара друге класе истог среза;

за полицискога писара прве класе Управе вароши Београда Животу Николића, полицискога писара друге класе исте Управе:

за полицискога писара прве класе среза ужичког Димитрија Трифуновића, полицискога писара друге класе истога среза;

за полицискога писара прве класе среза голубачког Радомира Матића, полицискога писара друге класе истог среза;

за полицискe писаре друге класе Управе вароши Београда: Милована Чолића, Радомира П. Тодоровића, Димитрија Животића и Милорада Куртовића, полицискe писаре треће класе исте Управе;

за полицискe писаре друге класе среза лесковачког: Радоја Чобељића, Светозара Петровића и Војислава Новаковића, полицискe писаре треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза поречког Ђорђа Анастасијевића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе начелства округа смедеревског Божидара Божовића, полицискога писара треће класе истога начелства;

за полицискога писара друге класе среза бољевачког Александра К. Петровића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза кључког Добривоја Трифунца, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза јабланичког Рајка Симића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза ариљског Милана Ж. Цветковића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза пожешког Живојина Видаковића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза црногорског Милутина Милића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза прокупачког Тодора Жишића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе начелства округа подринског Филипа Несића, полицискога писара треће класе истога начелства;

за полицискога писара друге класе начелства округа тимочког Василија Брачинца, полицискога писара треће класе истога начелства;

за полицискога писара друге класе среза посавског, округа београдског, Драгишу Кујунџића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза заглавског Владимира Живановића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза орашког Владимира Костића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе начелства округа врањског Светозара Димитријевића, полицискога писара треће класе истога начелства;

за полицискога писара друге класе среза азбуковачког Миливоја Поповића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза колубарског, округа ваљевског, Милана Е. Поповића, полицискога писара треће класе истога среза;

за полицискога писара друге класе среза трстеничког Александра Југовића, полицискога писара треће класе истога среза; и

за полицискога писара друге класе среза гружанског Драгомира Ђуртовића, полицискога писара треће класе истога среза.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 29. јуна 1911. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

§ 18. Основи искључења противправности.

Противправност дела увреде и клевете се искључује пре свега општим основима искључења противправности, као што су н. пр. нужна одбрана и стање нужде. Противправност овде искључује и *пристанак* повређеног изузев случај кад он није свестан тога, да је изјава на коју пристаје, изјава омаловажавања (кад је пристанак дат н. пр. од странца, који српски не разуме)[1]. Но има још неколико случајева, у којима је искључена противправност повреде туђе части у облику *увреде* по изричном пропису Казненог Законика. Ти су случајеви предвиђени у § 214 к. з.

„Од увреда у § 213 треба, гласи § 214 к. з., искључити научне критике и критике художника и уметника као и опомене, карактерисања и укоре претпостављених лица, у колико се не би из форме изражаја или из опстојатељства, под којима би се то учинило, вређајуће намерење извести могло". Овај § је непотпун и нетачан превод §-а 154 пруског к. з.[2]. У њему су предвиђени лимитативно случајеви, у којима је изјава омаловажавања допуштена, другим речима, где она није противправна и према томе није увреда. У § 154 пруског к. з. је међутим набрајање извршено примера ради, јер се вели „и слични случајеви", исто као и у § 193 немачког к. з. Сем тога је безразложно изостављен случај, у § 154 пруског к. з. изрично предвиђен: „као и изјаве, које су учињене ради остваривања или одбране права". Најзад није преведен израз „tadelude", те се вели само „научне критике..." Међутим по

[1]) Тако *Meyer-Allfeld* 425, *Hälschner 1* 472, *Binding 1* 146. Прот. *v. Siszt* § 95 IV. „јер, вели, част није право, кога се човек може одрећи и које може отуђити," не дајући разлог за то. Но овде ће, вели, обично недостајати умишљај. В. о дејству пристанка повређеног *Живановић* Основи Кривичног Права, Општи Део § 23.

[2]) § 154 гласи: „Tadelude Urtheile über wissenschaftliche, künstlerische oder gewerbliche Leistungen, ingleichen Äusserungen, welche zur hesfufrung oder Vertheidigung von Gerechtsaman gemacht worden sind, sowie Vorhaltungen nnd Rugen der Vorgesetzten gegen ihre Untergebenen, dienstliche Auzeigen oder Urteile von Seiten eines Beamten und ähuliche Fälie sind nur insofern strafbar, als aus der Form der Äusserung oder aus den Umständen, unter welchen dieselbe erfolgt, die Absicht zu beleidigen hervorgeht."

себи се разуме, да једна научна критика и т. д. неће никад бити увређена, ако није „tadelude", т. ј. ако не вређа част (в. ниже)[1]).

У § 214 к. з. наведени случајеви, где изјава омаловажавања није противправна, следећи су:

1. *Научне критике и критике „художника и уметника"*. — Као што је већ наговештено, да би § 214 имао смисла, потребно је додати „којима се вређа част". Под критиком се има овде разумети не само критика извесног дела једног научника, уметника или занатлије и индустријалца, већ и критика саме *личности* творца тог дела, *у колико се она заснива на критици самог дела*[2]). Тако не би било увреде, кад би критичар једног дела оценио исто као неморално, и из тога извео закључак, да је писац истог неморалан човек, или кад из оцене дела изведе закључак, да писац нема научне озбиљности или способности. Чим би пак критика садржавала изјаву омаловажавања за творца дела, која нема никакве везе с критиком самог дела, она би садржавала увреду. Тако било би увреде, кад би критичар назвао писца неморалним човеком, не наслањајући се на садржину дела.

Израз „художник" се односи на занатлије и индустријалце. Као „научници", „уметници" и „художници" имају се овде сматрати и они, који се за такве издају, и ако се од компетентних личности као такви не сматрају.

2. *Опомене и укори претпостављених лица.* — Опомене и укори су право и дужност претпостављених, које им је признато у интересу службе. Ове опомене и укори могу садржавати и изјаве омаловажавања, па ипак по правилу ове изјаве неће бити увреде, јер се по правилу врше у интересу државне службе. Тако из таквог поступка млађег може претпостављени у облику укора изводити омаловажавајуће закључке о његовој способности, савесности у послу и моралности. Ако су опомене или укор били неумесни, изјава омаловажавања у њима садржане сачињаваће увреду, али претпостављени неће бити кривац, ако је био у заблуди о умесности укора одн. опомене.

Под изразом „претпостављени" („Vorgesetzte") у немачкој правној књижевности разуме се претпостављени у *државној* чиновничкој хијерархији. Слични одношаји се пак подводе под „ähnliche Fälle". Ако би се међутим ово тумачење усвојило и за наш Казнени Законик, остали одношаји би били искључени, пошто је у § 214. набрајање извршено *лимитативно*. Зато је умесно, да се овде подведу и опомене одн. укори од стране лица претпостављених у приватној служби, као и сви случајеви, у којима извесно лице има права било на основу закона било на основу уговора, да другог опомиње или укорева, н. пр. учитељи ученике, мајстори шегрте и калфе.

Омаловажавајуће науке, занатске и уметничке критике, опомене и укори претпостављених лица не могу по себи бити увреде, али их *форма* изјављивања и *околности*, под које је ово учињено, могу таквим начинити (§ 213. к. з.)

1. Ако су критике, опомене и укори учињени у *омаловажавајућој* форми, онда ће они садржавати увреду, и ако по својој садржини нису увреда. Тако могло би бити увреде, кад би се изјављивач послужио непристојним изразима, чија употреба није била нужна, или кад би изјаву учинио омаловажавајућим тоном или с омаловажавајућом гестикулацијом. Код писмених изјава омаловажавање би могло произићи из интерпункције, квалитета писаћег материјала, из истицања и везе појединих речи, из тога што су новине употребљене. Но није потребно, да увреда излази из саме форме изражавања без икаквог обзира на садржину[1]). Могуће је на име да форма изражавања тек у вези са садржином изјаве (критике итд.) чини ову увредљивим.

2. *Околности*, под којима су се догодила критике, опомене и укори могу их учинити омаловажавајућим, и према томе увредљивим. Тако могло би бити увреде, кад би претпостављени опомену потчињеног у каквом друштву, тако да се опомена нарочито с обзиром на ову околност појављује као изјава омаловажавања, и у опште кад су укори, опомене и критике учињени у присуству лица непозваних за то. Но поред тога, што околности морају бити у унутарњој вези с оним радњама, оне их морају и *иратити*, т. ј. постојати онда, кад су ове радње извршене, и онде, где су оне извршене, другим речима стајати с њима у вези и у погледу времена и места[2]). Но довољно је, да им *непосредно* претходе или следују. Касније околности могу једино служити као средство за тумачење значаја и домашаја околности истовремених са изјавом[3]).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића
члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

Као консеквенца целокупног излагања излази: да је правилно само оно схватање, по коме у овом случају стоји дело фалсификата исправе, у идеалном стицају с делом преваре.

Према томе погрешно је, што се ни у оним судским одлукама, по којима се учинило да овде стоји фалсификат исправе, ништа не говори и о његовом идеалном стицају с преваром[1]).

Сем тога у изнетим случајевима учињене су још и ове погрешке:

1). Погрешно је узето да дело овога фалсификата долази под пропис § 147. к. зак., кад је кантарска признаница јавна исправа, већ овде стоји дело из § 148. т. 2. казн. зак.

О овоме стоји тачна одлука опште седнице Касационога Суда, од 2/I 1907. год. № 12752/906.

2). Погрешно је у првоме случају узето, да стоји дело фалсификата у покушају, већ стоји свршено дело из пом. § 148. к. зак., чим је исправа употребљена, без обзира да ли је варање успело, јер се то код фалсификата не тражи.

17. Кад се оптужени за дело фалсификата осуди на казну затвора, он у опште не може бити осуђен на губитак грађанске части, па то не може бити ни онда, кад би дело фалсификата било у идеалном стицају с преваром.

Први случај. Н. Н. оптужен је за то, што је преправио једну кантарску признаницу и употребио је у намери преваре. Првостепени суд осуди га за дело фалсификата из § 147. к. зак. на 6 месеци затвора, а на губитак грађанске части не осуди га. Апелациони Суд пресудом свога II одељења од 22. IV 1909. № 1968, преиначи ту пресуду и оптуженога осуди на 2 године затвора и на *губитак грађанске части* за 1 годину дана, за осуду на губитак грађанске части, Апелациони Суд у побудама своје пресуде позвао се само на општи пропис § 34. к. зак., чиме та осуда у овом случају није ни у колико мотивисана.

Ова пресуда Апелационога Суда оснажена је, такође без икакве мотивације од стране I Одељења Касационога Суда, решењем од 23. V 1909. № 6188.

Други случај: Н. Н. оптужен је за исто дело, учињено под истим околностима, као и у првоме случају идеални стицај фалсификата исправе и преваре. — Првостепени суд нађе да оптуженога ваља казнити за дело употребе лажне исправе (II одељ. § 147. к. зак.) па га за то дело и осуди на 6 месеци затвора и *на губитак грађанске части* за годину дана, не дајући за ову осуду никакву мотивацију. Ту пресуду одобри I Одељење Апелац. Суда својом пресудом од 13. I 1910. № 184.

Ну Касациони Суд поништи ову пресуду Апелационога Суда примедбама свога I одељења од 12. марта 1910. године № 3181 са ових разлога:

„За кривицу због лажних исправа, у Глави XIV казн. зак., за какву је опт. Милоје осуђен, није предвиђено у за-

---

[1]) О значењу „tadelude" в. *Kronecker* 501 и *Gürte* 18.

[2]) Уп. *Liepmann* 275, *Frank* § 193 т 1. *Rotering* 29. — Према неким *(Kohler* 31, *Oppenhof* § 193, 3) критика није увреда само онда, кад се она ограничава на само дело, не омаловажавајући истовремено и творца истога. Ово мишљење ограничава сувише слободу критике.

[1]) Тако *Olshausen* § 193, 11, прот. *Kohler* 106.

[2]) Уп. *Olshausen* § 193, 12, *Frank* § 193, IV.

[3]) Уп. *Oppenhof* § 193, 27, *Kronecker* 532. *Reichsgericht* узима, да су довољне и раније околности, н пр. претња пре изјаве учињена.

[1]) Наша судска пракса по правилу обраћа мало пажње на тачно утврђивање идеалног стицаја и продужног злочина. Ова грешка може у ствари бити без значаја, кад суд кривцу добро одмери казну према учињеном делу, али се она ипак не може правдати.

кону, да ће се оптужени, у случају осуде на казну затвора за дело ове врсте, осуђивати и на казну губитка грађанске части.

С тога је Апелациони Суд погрешио, што је у свему одобрио пресуду првостепеног суда, којом је оптужени за ово дело поред казне затвора осуђен и на губитак грађанске части, без обзира на то, што се ово дело по правилу казни робијом, кад већ иначе за дела ове врсте, за која је казна затвора као редовна прописана, губитак грађанске части у закону није предвиђен.

Ову казну ни првостепени ни Апелациони Суд није могао у овом случају засновати на § 18. казн. зак., на који се у пресуди позвао, јер овај законски пропис садржи наређење, по коме ову казну губитка грађанске части редовно повлачи казна робије, а не и казна затвора, уз коју се оптужени на губитак грађанске части може осудити само у случајевима, где је то законом предвиђено за извесну врсту кривичних дела.

Пошто смо овако изнели како су ова два случаја расправљена код наших судова, прећи ћемо на оцену изнетих правних случајева.

Оба случаја идентична су и престављају идеални стицај деликата: фалсификата исправе и преваре. Оптуженици су овде фалсификовали кантарске признанице у циљи преваре и како су те признанице и употребили и тиме извршили дело преваре, наплативши од купца веће суме но што им припадају, они треба да буду кажњени за ова кажњива дела, учињена у идеалном стицају. Казна им се има да одмери с обзиром на § 68. к. зак. Према томе како се фалсификат јавне исправе — кантарске признанице — има да казни по § 148. т. 2. а превара по § 252. к. зак., казна се има изрећи по § 148. к. зак., јер је он строжији. А шта ће бити са споредном казном губитка грађанске части, на коју би свакако ваљало да се осуди овакав фалсификатор и варалица? По § 252. к. зак. осуда за дело преваре увек повлачи за собом и споредну казну губитка грађанске части, а овде не само да је учињена превара већ имамо случај преваре под отежавајућим околностима — средством употребе фалсификоване исправе — (или случај квалификованог фалсификата исправе). Тако би одиста требало да буде, али по нашем закону не може тако да се суди са ових разлога: Кад се казна изриче по тежем закону, онда се тај закон у целости има и да примени, а не може да буде да се по њему изриче главна казна, а по другом закону, по коме се оптуженом не суди, да се изрече споредна казна губитка грађанске части. Овакво поступање било би противно законском правилу о кажњавању идеалног стицаја, које је узаконено §-ом 68. казн. зак., јер би се тада оптужени у ствари осуђивао по оба ова закона, а то не може да буде [1]).

Према изложеноме грешка је у томе, што се код фалсификата у опште није законом допустила факултативна осуда на губитак грађанске части, кад већ стоји правило из § 68. к. зак., па би онда судови могли оптуженога да осуде на ову казну, и на случај да му казну сведу на затвор, чему би, наравно, по правилу имало места онда, кад је фалсификату мотив користољубље.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ИНТЕРНАЦИОНАЛНА КРИМИНАЛНА ПОЛИЦИЈА

од

P. A. Pajca,

професора универзитета, управника института за полициску науку у Лозани.

У Берлину и другим великим градовима свију земаља, па шта више и у малим градовима и по селима изврше се преко године многи преступи и злочини, чији учиниоци избегну казну просто тиме, што се не пронађу.

Овај непропалазак делом тежих злочинаца долази данас просто услед недовољности данашње наше полициске организације. Ја тиме нећу да учиним апсолутно никакав прекор појединим полициским чиновницима, јер они чине већином, што лежи у њиховој моћи, већ организацији као таквој, организацији, која зависи од влада и од парламената и градских управа. И сувише често власти мисле, да су учиниле своју дужност, ако изношење ђубрета преко читаве војске униформисаних, крутих, старих подофицира тако уреде, да се у 9 часова и 1 минут више на улици не види ниједан сандук са ђубретом. На криминалну полицију, то јест полицију, која треба да открива и хапси злочинце и да свој живот свакога дана па и свакога сата ставља на коцку у борби против злочинаца, мисли се сасвим мало. „Криминалери“ могу чинити што хоће, под условом само, да државу стају што је могуће мање пара.

У парламентима и градским заступништвима још је горе. Сама реч полиција изазива тамо одмах читаву збрку од критика: полиција не ваља ништа, полиција је сувише брутална, полиција много стаје и т. д. Захтевани кредити одобравају се с муком, а често се никако и не одобравају. Понајвише се никада и не мисли, да у данашњој држави има две војске: прва војска, која ће једном бранити земљу од евентуалног непријатеља и полициска војска, која сваког дана стоји на ратној нози. За прву војску државе издају сваке године милионе, за другу пак често им је сваки грош и одвише, на име кад се то тиче криминалне полиције.

Само се по себи разуме, да је модерна организација криминалне полиције под оваквим приликама крајње тешка, па шта више и немогућна. Једна стара за моју земљу сасвим нељубазна, а у данашњим приликама потпуно лажна пословица вели: Pas d' argeut, pas de Suise; међутим она изврсно пристаје за полициске органе: Pas d'argeut, pas de police, т. ј. без довољно новчаних средстава није могућна нека рационална организација полиције.

Наравно да новац не чини све. Са највећим новчаним средствима, али без ваљаних стручњака, ниједна земља неће успети. да организује једну добру криминалну полицију. Морам сада признати, да је у овом погледу у појединим земљама нешто учињено, али свакако још не довољно. Тако је Француска створила „brigades mobiles“, покретне криминалне бригаде, које су се у пракси већ одлично показале. Саксонска је следовала примеру Француске и основала саксонске покретне криминалне бригаде иницијативом дрезданског полицијског председника Кетига, који се и иначе увек видно старао за побољшање криминалне полиције и њених помоћних средстава. Ову несумњиво корисну, ја идем шта више још даље: потребну установу, критикују неки људи, који би требали да буду боље обавештени, као „музику будућности“. Јесте, музика будућности за многе државе. али музика врло потребна.

Премда је организација националне криминалне полиције данас сасвим немодерна и непотпуна, ње потпуно нема за *интернационални* саобраћај. Па ипак је једна таква организација апсолутно потребна у интересу интернационалне сигурности. Интернационални злочинци, чији је број сваком годином све већи, користе се данашњим енормним саобраћајним олакшицама и раде час у овој, час у оној земљи. Они се појављују и ишчезавају на позорници као вештице у бајкама. Полиција је према њима понајчешће немоћна, јер злочинци остају само најкраће време у једном месту па одмах преносе своју радљивост у неку другу земљу. Док се сада ова „дипломатским путем“ умоли за хапшење и издавање (ако се у опште зна, где је лупеж отишао), интернационалац је већ одавно опет променио своје поље операција. Кад би се сваки пут долазак и одлазак једног таквог интернационалца достављао неком централном надлештву, онда би његово хватање било сигурно.

Да би се са успехом могла водити борба против интернационалног света лопова и злочинаца, морамо имати *један интернационални централни биро за обавештења*, који би стајао у директној вези са свима националним и градским полициским органима. Један такав интернационално полициски биро мора бити створен на сличан начин као светски поштански савез и т. д. то значи, он мора радити за све државе и оне би га морале издржавати.

Испитајмо сада укратко, у чему би се састојали задаци једног таквог „интернационалног полициског бироа“.

У првом реду мора се ту поменути надзор над интернационалним хотелским

[1]) Види о овоме Уџбеник Кривичног Права од Хуга Мајера — Анфелда, стр. 358. пр. под 33 и Олсхаузен, Коментар Немачког Казн. Зак. код § 73. к. з.).

Овде радо указујемо на то да је ово запажено и лепо исправљено у пројекту нашег новог казн. зак. (в. § 65. пројекта).

лоповима, опасним крадљивцима, пустоловима свакс врсте, трговцима са девојкама и т. д. и то би се ова контрола морала извести од прилике на овај начин. У једно место, узмимо Женеву, приспе неки интернационалац и ту одседне у неком хотелу. Он ту не »ради« већ само припрема неки »удар«. Женевској полицији он је познат било по томе, што је он с њоме већ долазио у додир, било по његовој слици у интернационалном злочиначком албуму. Она сада депешом одмах извештава интернационални полициски биро о његовом доласку, а биро одмах тражи међу потерницама, које му се такође телеграфским путем увек и одмах достављају. да ли има која за дотичног интернационалца.. У случају да има, извештава се женевска полиција, да одмах изврши хапшење, пре него би тица поново одлетела. Овде би ми се могло одговорити, како женевска полиција треба само да потражи у листовима, који доносе потернице, па да дозна, да ли постоји неки налог за хапшење. Али сваки практичар зна, колико то дуго траје, докле следује расписивање за једног таквог интернационалца и колико је важно у таквим пословима бити извештен што је могућно пре. Сем тога полициске власти врло ретко имају многе стране листове, који доносе потернице и који су често штампани на језику за њих страном. Зато се оне онда задовољавају, да класирају само расписивања из своје земље.

Вратимо се сада на наш пример и узмимо, да не постоји никакав налог за хапшење. Женевска полиција посматраће сада лопова, па ће опет јавити централном бироу његов одлазак, а по могућству и место или правац, куда се кренуо. Биро извештава потом полициску власт дотичног места о доласку „немилог клијента“. Вођење надзора над њим није тако тешко под таквим околностима. Да би се олакшао односно омогућио такав интернационалан надзор над злочинцима, мора интернационални полициски биро из описâ приспелих од разних полицијских влисти и фотографија интернационалаца начинити албуме, најбоље у облику париских „D. C. V.“, па те албуме раздати установама за безбедност у разним државама.

Интернационалном полицијском бироу био би и то задатак, да бди над новчаном пијацом с обзиром на берзанске хајдуке, којих је данас стално све више и више. Колико се швиндлерских предузећа данас остварују и на стране протурају. Колико је малих људи изгубило своју поштену замуку на разним страним сумњивим акцијама. Санирање ових прилика (акције су приватне и не продају се на берзи) може се извести посредством интернационалног надзора преко установе, коју предлажем.

У интернационалном полицијском бироу, коме би се могло дати име „Интернационална Полициска Централа“ или „Institut de Police Internationale“, морали би се опробати и разни поступци за распознавање кривца и др. новине, које би са разних страна биле предложене, па би се најупотребљивије методе препоручиле, да се свуда приме. Сем тога институт би требало да има једну лабораторију, којом би морао руковати какав искусан стручан техничар. Нарочито треба желети једну такву интернационалну лабораторију за пробе у интересу јединства полицијских метода, јер сваки практичар зна, да је баш у интернационалном саобраћају јединство метода од необичне користи.

Интернационална лабораторија којој може стајати на расположење довољно материјала из свију земаља, морала би тада на пример одлучити, којој би дактилоскопској методи регистрирања, од којих сада имамо од прилике једно туце (скоро свака земља регистрира на други начин!) дала првенство и која би се следствено увела као интернационална. Пошто би персонал централног надлештва наравно био такође интернационалан, не треба се бојати да ће бити претпостављања једне методе из националне сарсвњивости. Одељењу за лабораторију била би још дужност, да позива чиновнике из споразумних држава и да их упознаје са употребљивим техничким новинама и да им препоручи њихову употребу. Централно надлештво могло би издавати и један повремени часопис, у коме би се кратко излагале све новине из полициске службе, које се појављују у разним стручним списима.

Напослетку могло би се још пожелети, да се централном надлештву придода једна интернационална покретна бригада, која би се састојала из изабраних дедектива интересованих држава. Чланови ове бригаде придодавали би се националним криминалним чиновницима по жељи и на трошак интересената а у случају интернационалних потера. Један такав заједнички рад интернационалног елемента са националним показивао би у таквим случајевима одличне резултате.

То би били укратко главни задаци интернационалне полициске централе, коју ја предлажем читав низ година. (Полициски комесар Штауфер у Швелму био је у своје време тако исто препоручио оснивање таквог института само на другој основи.) Из разговорâ, које сам водио о овој теми са високим полициским службеницима разних земаља, могао сам увидети, да би можда већина држава пристала на оснивање интернационалне централе, само кад ту не би било једне црне тачке: *политичка полиција*. Они се боје, да би централа вршила и политичку полицију.

По моме мишљењу та је бојазан неоснована, ако се управа института повери личностима, чија би непартајичност била призната. Те би личности онда већ пазиле, да се врши само криминална полиција а нипошто политичка полиција за ма коју земљу.

На другом месту ја сам већ указао на то, да је криминална полиција по своме бићу интернационална. Она не распитује за народност жртве једпога злочина. Она мора штитити живот и имање свију лица и ако су та лица каквим злочином оштећена, онда она мора учиниоце предати суду ради казне. Али да би тај задатак могла испунити, њој се мора дати могућност *брзог поступања*, које не спречавају никакве државне границе. Томе би врло много допринело оснивање интернационалне полициске централе.

С немачког **М. Ј. П.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Један члан ове дружине узе на себе да ме спреми и научи вештини „заната“, али мене су позвали на посао и пре но што сам учење и отпочео.

Код Петерса сам спавао са дванаест до петнаест кријумчара Холанђана, Данаца, Швеђана, Португалаца и Руса, само није било Енглеза, а била су два Француза. Сутра дан по доласку кад се сваки спремаше да потражи свој бедни одар или мрежу за спавање, Петерс дође у нашу собу, која није била ништа друго до подрум састављен са његовим и тако исто пун дењкова и чамаца да смо једва нашли место да повежемо мреже. Петерс је био заменио своје обично одело, радника за крпљење лађа и једрила са капом од коњске длаке и огртачем од црвенс вуне закопчаним на грудима једном сребрном иглом, која је служила у исто време и за прочишћавање фаље ватреног оружја; носио је танке рибарске чизме са сарама које се дижу до бутина или се спуштају испод колена:

„Хеј!“ викну с врата ударајући о земљу кундаком од карабина, „спремајте се!!! спремајте се! спаваћемо други дан... Јавили су за „Веверицу“ за вечерас.... треба видети шта има у трбуху... свиле или дувана... Устај!.. Хајдете моје морске свиње!..“

За тренутак сви су били на ногама. Отворише један сандук и сваки узе по карабин и по дугу пушку, два пиштоља и нож или секиру, и пођемо пошто смо попили неколико чаша ракије, а и тикве су нам биле напуњене. У овом тренутку наша је дружина имала свега двадесет људи, али су нас стизали или чекали на разним местима појединци тако, да нас је на обали морској било четрдесет и седам не рачунајући две жене и неколико сељака из оближњих села, који су дошли са товарним коњима које су били сакрили у шупљини једне стене.

Била је ноћ у велико, ветар се мењаше сваки час, а море удараше тако силно да нисам схватао како може лађа да се приближи а да се не разбије о обалу. Још више ме у овој мисли утврди то што сам при светлости звезда видео једну малу лађу како се на води нија као да се боји да приђе. Објаснили су ми после да овај маневар није имао ништа друго за циљ до уверити се да ли су све припреме за истоваривање свршене, и да ли нема какве опасности. Доиста, пошто је Петерс упалио и одмах угасио једну лампу са рефлектором, коју је један од нас био понео, „Веверица“ диже на катарку једну светљильку, која

се чињаше да гори и да се гаси као свитац у летњој ноћи. Видесмо је после да дође на један пушкомет од места где смо ми били. Наше се друштво подели тада на три групе, од којих две беху постављене на петстотина корака напред да задрже царинаре ако их ђаво натента да се јаве. Људи из ових двеју група распоредиште се у ланац са каналом на левој руци, који везиваше једног за другог. На случај узбуне јављало се лаким трзањем канапа, и пошто је сваки имао наредбу да на овај знак одговори пуцањем, то се у случају напада пуцање протезаше целом линијом и то непрекидно узнемирава царинаре. Трећа група, у којој сам био и ја, оста на обали мора да штити истоваривање и да помогну истоваривати.

Пошто је све било готово, пас из Новог Света, о коме сам већ говорио и који је био с нама, јурну на команду у пенушаве таласе и пливаше снажно у правцу ка „Веверици“; један тренутак после видесмо га враћа се држећи у устима комад ужета. Петерс шчепа уже и поче га вући к себи давши нам знак да му помогнемо. И несвесно сам послушао заповест. Уже је било од неколико растелмаја и на другом крају приметим повезано као бројанице дванаест малих буради који нам се приближише пливајући. Тад сам дознао да лађа није смела прићи обали због опасности да се не разбије о гребене.

Бурад су била обложена неком материјом што не пропушта воду; одвезасмо их и натоварисмо на коње да се одмах испразне у унутрашњости земље. Друго шиљање би са истим успехом, али у часу кад примасмо треће, неколико пушака јавише нам да су наше страже нападнуте. „То почиње бал, рече мирно Петерс, видећемо ко ће играти“... и узев свој карабин оде к стражи која се беше скупила. Пушкарање поста чешће; имадосмо два мртва и четири рањена. По пуцању царинара видело се да је њих више, али они уплашени, бојећи се какве заседе, не усуђиваху се да нам се приближе и ми успесмо да утекнемо, а они и не покушаше ни најмање да нас у томе спрече. Још у почетку битке „Веверица“ је дигла котву и отишла на пучину из бојазни да ватра не привуче у ове крајеве државну крстарицу. Казали су ми да ће истоваривање извршити вероватно на којој другој тачци обале, где пошиљаоци имају многобројне познанике.

Чим смо се вратили код Петерса, а то је било у свануће, легао сам у моју мрежу и нисам устајао за четрдесет и осам сати. Ноћни умор, влага која се беше упила у моје одело, и истовремено знојење од посла, неспокојство у новом положају, све се то скупило да сам клонуо духом; грозница ме ухвати. Кад ме она пусти кажем Петерсу да ми је занат врло тежак и да ће ми он учинити задовољство ако би ме отпустио. Он то прими тако хладно да сам се ја изненадио, даде ми чак стотину динара. Дознао сам после да ме је пратио неколико дана да се увери да ли ћу отићи у Ниљ као што сам му био рекао.

И доиста пошао сам из ове вароши обузет детињастом жељом да видим Француску и да је поведем у Холандију где сам мислио да се настаним. Али моја непромишљеност би одмах кажњена. Два жандарма који су били у једној кафани приметише ме кад сам прелазио преко улице и падне им на памет да пођу замном да ме питају за исправе. Они ме стигну на савијутку једне улице и видев ме уплашеног реше се да ме затворе. Затворили су ме у бригадном затвору. Одмах сам почео тражити начин како да побегнем, кад чујем да жандарми вичу „ево поште из Ниља. — За кога?“ и доиста пред затвор дођоше два човека из Ниља и питаше има ли *лова*. „Има одговорише они што су ме затворили. Имамо ту некога Леже-а (то сам име био узео) кога смо нашли без исправа“. Отворише врата и каплар из Ниља, који ме је виђао често у „Малом Хотелу“ узвикну: а, па то је Видок! — Морао сам признати и после неколико сати улазио сам у Ниљ између два телохранитеља.

Шеста глава.

У „Малом Хотелу“ нашао сам већину оних апсеника који су пре мога бегства били пуштени у слободу; неки од њих су, тако рећи, само мало одсуствовали; били су оптужени за нове злочине или за нове преступе. Међу њима био је и Каландрен, о коме сам раније говорио, који је пуштен 2. био затворен поново 14. као извршилац једне опасне крађе и као саучесник разбојника (chauffeurs.) којих је и само име тада улевало општи страх. Због мога гласа, који сам стекао разним бежањима, ови људи ме примаху као човека на кога се могло рачунати, а и ја нисам се могао одвојити од њих. Окривљени за тешке злочине имају велике користи да крију наше планове, док они грешници, који су оптужени за прост иступ, могу нас издати због бојазни да и сами не одговарају, — таква је апсанска логика. Побећи, међутим, било је врло лако; ево, нека се суди по опису наших апсана: седам квадратних стопа, зидови од једне цигле, препокривени укрштеним талпама ковaним гвозденим клинцима; један прозор висок три а широк две стопе на њему три реда решетки, а врата превучена лимом. Са таквим предострожностима апсанџаја је сматрао да је за своје питомце сигуран и зато је своју дужност занемаривао.

Био сам затворен у једној од оних мрачних собица на другом спрату са неким Дихамелом. За шест динара један притвореник, који је вршио дужност вратара, набави нам две тестерице, једно длето и двоје кљешта. Имали смо калајне кашике, (апсанџија сигурно није знао шта апсеници од њих могу да почине) а познавао сам кључ од апсана; био је исти за све с једног спрата. Направио сам модел од једне велике шаргарепе, затим сам направио калуп од средине хлеба и кромпира. Требала нам је ватра; направисмо жижак од парчади сланине и од крпица једне кончане капе. Најзад, кључ би изливен од калаја, али није био још добар, него је тек после више покушаја и дотеривања могао послужити. Кад смо тако постали господари врата требало нам је још направити на зиду једну рупу која би водила у шупу општинску. Неки Саламбије, који је био у последњој соби тога спрата нађе начин да ископа ову рупу пресекав једну талпу. Све је било готово за бегство, само смо чекали скоро вече, кад ми апсанџија јави да је време мога затвора у Ћелији истекло и да ће ме затворити са осталим затвореницима.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Један полицијски писар пита:

„Један грађанин поднео је акт среској власти и представио: како царинарница неће да изврши увозну експедицију зеленог камена (галице) и плавог камена на његово име, докле не поднесе дозволу да може држати и продавати ове ствари па је тражио да му се да таква дозвола.

Како среској власти нису познати прописи, по којима се дају ове дозволе, јер нема при руци санитетске законе и расписе, то молим уредништво да изволи изнети у своме листу: под којим се условима и погодбама дају ове дозволе“.

— На ово питање одговарамо:

Наредбом Министра Унутрашњих Дела од 1. септембра 1882. године СБр. 2542, оглашене су за отровне ствари и плави камен (бакра-сулфат) и зелени камен (феросулфат).

По тачци А. ове наредбе, трговци могу увозити и продавати ове ствари, кад испуне услове, који су прописани у правилима о држању и продавању отрова и отровних ствари, и распису од 15. децембра 1899. године ОБр. 13069.

Услови се, пак, ови састоје у овоме:

Лице, које хоће да увози и продаје поменуте отровне ствари, мора бити српски грађанин и имати сва грађанска права.

Ако испуњава ове услове, оно подноси молбу окружном начеству, и начелство одређује комисију ради полагања прописаног испита.

Комисија испитује молиоца о овоме:

1. У којој је мери отрован — здрављу шкодљив сваки поједини артикал, чије држање и продавање тражи;

2. Како се, и по чему се распознаје сваки од побројаних артикала;

3. Како се употребљује у индустрији, и начин како се справља сваки од њих; и

4. Како се морају држати у дућану ови артикли, и како се њима има руковати у смислу правила од 1. септембра 1882. године.

Кад молилац повољно одговори на сва постављена питања, онда му начелство издаје потребну дозволу и према истој царинарнице морају дозволити увоз поменутих артикала.

Све таксе око полагања испита подноси сам молилац у смислу расписа од 8. августа 1900. год. СБр. 7303.

II.

Суд општине градашничке, актом својим Бр. 996, пита:

„Један грађанин поднео је тужбу противу једног лица општинском суду 29. новембра 1910. год. на бр. 2495, у којој наводи: да га је тужени напао и тукао 24. октобра т. год. и тражи да га суд зато казни.

Суд општински 15. јануара 1911. год. одредио је претрес за расправу овог спора на дан 10. фебруара т. г. и тог дана узео оптуженог на одговор.

Суду је дошло сада до пресуђења, али не може да зна: да ли се рачуна ток рада од 24. октобра до 29. новембра пр. год и од 15. јануара до 10. фебруара т. г. или не, или је за оптужено дело по § 396 кр. закона застарело пошто је дело извршено 24. октобра пр. год. а он оптужени узет на одговор 10. фебруара тек. године.

Суд моли да се објашнење ово по могућству оштампа у првом наредном броју гласника".

— На ово питање одговарамо:

По § 396. кривичног закона, сваки рад власти прекида застарелост дела.

Према овоме, кад је тужилац поднео тужбу на дан 24. новембра, онда се застарелост има рачунати од тога дана. А од тога дана, па до 10. фебруара, као дана кад је тужени узет на одговор, није протекло више од три месеца, па према томе није ни дело застарило.

Међутим, ако од 10. фебруара па до сада није ништа рађено - нису испитивани сведоци или донесена пресуда, онда је до сада дело застарило, па се ни казна не може изрицати.

III.

Суд општине оџачке актом својим Бр. 1333, пита:

„Суд моли уредништво да му даде следеће објашњење:

Један грађанин из овд. општине, поднео је овоме суду и одбору молбу, са којом је тражио да му се дозволи да може у селу Оџацима ове општине подићи — отворити сеоски дућан.

Али како је село Оџаци удаљено од варошице Трстеника пет километра, да ли би одлука одборска одговарала чл. 2. зак. о сеоским дућанима када би је и збор ове општине одобрио, са којом би се дозволило молиоцу да може овај дућан отворити, и најзад шта се сме и какве ствари продавати у сеоским дућанима?

— На ово питање одговарамо:

Члан 2. закона о сеоским дућанима јасан је, и према њему не може бити сеоских дућана у Оџацима, па макар их и збор одобрио, ако између Оџака и Трстеника не постоји река, која се не би могла прелазити без моста или скеле.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У 22. броју нашега листа, изнели смо фотографију **Драгутина Вељковића**, званог **„Гишице“**, који је ухваћен у Софији, где се пријавио као војни бегунац «Иван Петровић», родом из Зајечара. Софијска полиција, не сачекавши исцрпан извештај Антропометријског Одељења нашег Министарства Унутрашњих Дела, којим се утврђује Гишицина идентичност, пребацила га је кратким путем у Србију, не предавши га нашим властима. На овај начин измакао је из шака полицији један од најопаснијих наших лопова.

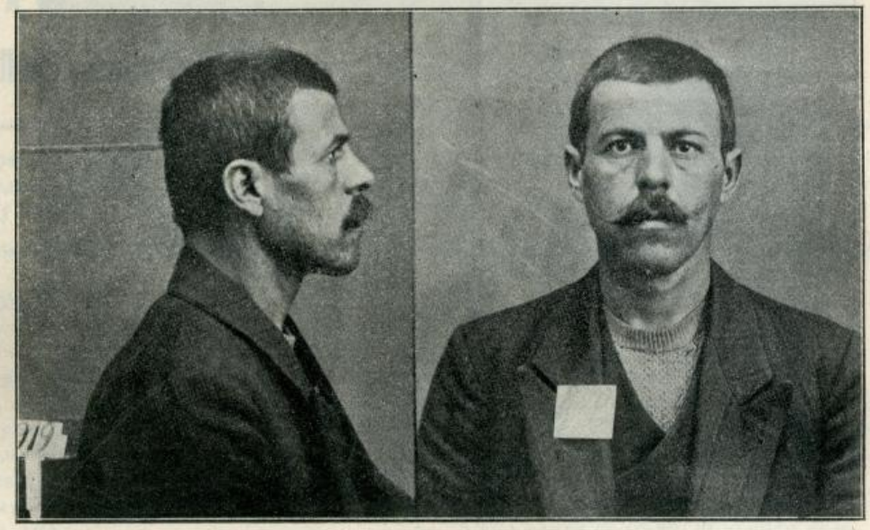

Да би се спречила његова даља «акција», и да би га лакше могли познати и ухватити, ми износимо његову најновију фотографију, коју смо добили од софијске полиције, с препоруком да Гишицу треба најживље тражити, још и с тога, што је он одбегли осуђеник београдског казненог завода.

Акт Управе града Београда Бр. 22419.

---

21. овог месеца, патрола комесаријата топчидерске полиције, задржала је једно сумњиво лице код фабрике «Гоњевац», и кад га је спро, вела у комесаријат заједно са једним џаком у коме је било шест кокошака и два пилета, — оно је на саслушању изјавило: да се зове Милан Петровић, родом из Крчедина у А.-Угарској; да је те кокошке купило од неког сељака у Сремчици.

Комесар да би проверио наводе овог «Милана». спровео га је начелству округа београдског, где је, чим је доведен, био познат од стране чиновника, а после малог устезања и сам је признао да му је право име **Живојин - Живко - Маринковић**, и да је одбегли осуђеник пожаревачког казненог завода.

Начелство се није на овоме задржало, већ га је, да би несумњиво утврдило његов идентитет, послало Антропометријском Одељењу, где је по премеру нађен његов ранији картон, и тиме дефинитивно утврђено да је то лице *Живојин Маринковић*.

Како је Живојин до сада више пута осуђиван, и није искључена могућност да је он, сем ове краће кокошију, извршио још коју крађу, то се износи ова његова најновија фотографија, која се у многоме, на први поглед разликује од његове раније, — с препоруком да податке о њему треба слати Управи пожаревачког казненог завода с позивом на Бр. 1025, јер је он одмах спроведен у казнени завод на продужење осуде.

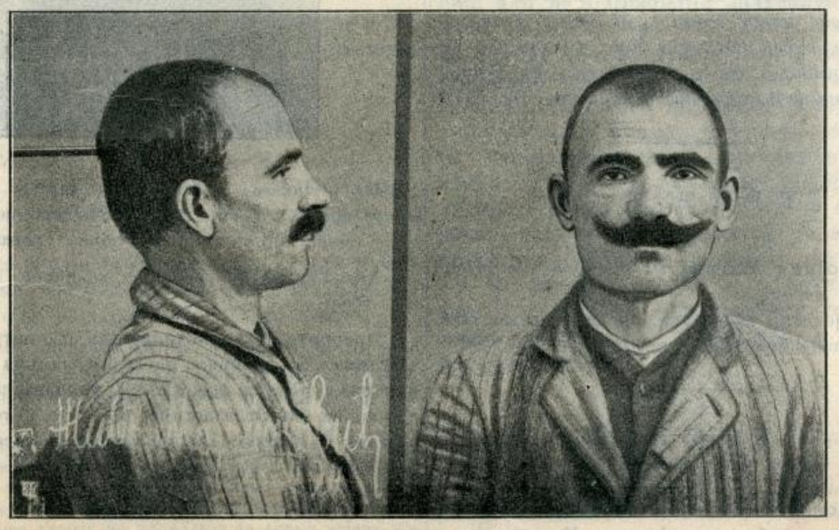

Пре недељу дана, београдска полиција задржала је једно веома сумњиво лице, о коме до данас нема никаквих података.

Приликом притварања оно није имало никаквих докумената, а изјавило је: да се зове **Винко Сајатовић**, да је родом из Шпаније, да је по професији портир. То своје саслушање оно је одмах сутра дан изменило изјавивши, да се зове *Сава Рајковић*, а затим *Штрајбер Шертер*.

Даље вели, да је пропутовало целу Европу, и да је било и у Америци. Сем нешто мало српског језика, говори још француски, талијански и немачки. У Београду га за сада нико не познаје, и ако оно изјављује да је овде било године 1889, али све личности, на које се позвало изјавиле су да га не познају.

Ако би га ко познавао, треба одмах да то достави Управи града Београда, с позивом на Бр. 22381, јер сад се тога ради износи његова фотографија.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Непознати крадљивци, украли су Ристи Трпковићу, баракеру из Ћуприје, следеће ствари: један пар новог одела грао боје, један пар половног одела пепељаве боје, и један пар половних ципела, све у вредности 140 динара.

Депеша начелства округа моравског Бр. 7976.

ТРАЖИ СЕ

Радојица Матић, из Вранова, нестао је 14 овог месеца.

Он је стар 14 година, средњег раста, плав.

Акт начелника среза подунавског Бр. 10850.

ПОТЕРЕ

Видосав и **Зарија**, браћа **Милуновићи**, из Чунгуле, убили су Филипа Милуновића и тешко ранили сина му Андрију, па затим побегли.

Видосав је стар 35 година, средњег раста, црномањаст, на десном образу има посекотину од секире, при говору муца.

Зарија је висок, плав, ћосав, очију зелених.

Депеша начелника среза прокупачког Бр. 11230.

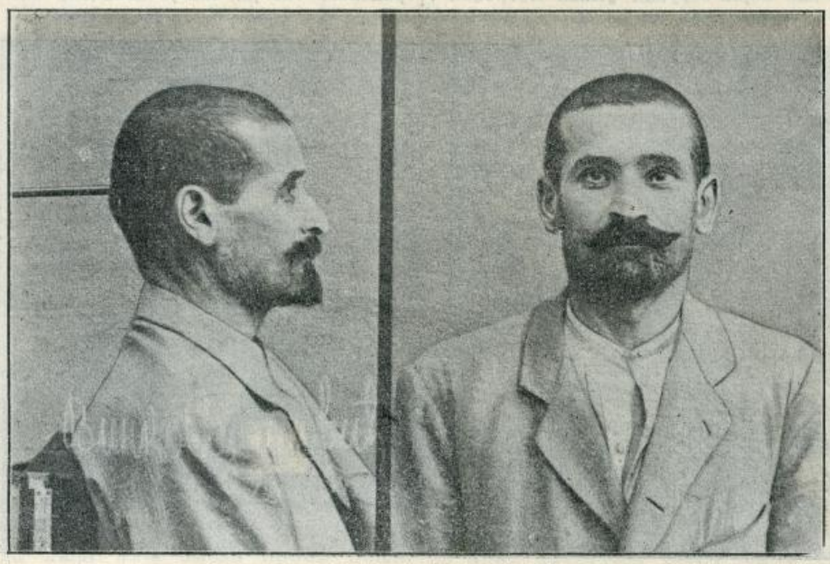

Мојсило Станојевић, осуђеник београдског казненог завода, чију слику износимо, побегао је 1. овог месеца из града.

Он је родом из Сталаћа, стар је 21 годину, висок 173 см., очију жућкасто зелених, косе смеђе, лица широког, обрва густих.

Акт Управе београдског казненог завода, Бр. 4060

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

КРАЂА СТОКЕ

Марку Крстићу, из Коритнице, украден је коњ, матор 10 година, длаке доратасте, са жигом положено „В".

Депеша начелника среза бело-паланачког Бр. 5658.

Јовану Пауновићу, из Лисовића, украдена је кобила, матора 10 година, длаке алатасте, на челу цветаста, у задњу, леву ногу путаста, са жигом положено „К".

Депеша начелника среза космајског Бр. 13866.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивца.

НАЂЕН ЛЕШ

Морава је, 23. овог месеца, код села Брежана, избацила један женски леш.

Протоколом секције утврђено је, да је леш стар 22 године, добро развијен, лица округлог — лепог, косе и обрва црних — великих, чела високог и на њему брадавица величине пасуља, зуба здравих — белих. На лешу је била само кошуља са рукавима и везом на средини, на средњем прсту десне руке била је бурма од белог паквона. Око паса леш је био везан гвозденим ланцем и алком од шарага, на коме је био привезан један камен из топчидерског мајдана у тежини од 33 килограма.

На лешу се налазе повреде од тупог оруђа, а нарочито по глави, из чега се да закључити да је прво убијен, па затим бачен у воду.

Депеша начелника среза пожаревачког Бр. 11348.

УБИЈЕН

Ђорђе - Ђурђе - Митровић, одбегли притвореник начелника среза подунавског, чију смо слику донели у Бр. 23., убијен је од потере у Крсни.

Депеша начелника среза орашког Бр. 10393.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 26. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 10. ЈУЛА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Председника Министарског Савета, Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

за секретара прве класе начелства округа моравског Радомира Гаталовића, секретара исте класе начелства округа крушевачког, по службеној потреби;

за секретара друге класе начелства округа крушевачког Димитрија Протића, секретара исте класе начелства округа моравског, по службеној потреби; и

за секретара треће класе начелства округа ужичког Михаила Павловића, полицискот писара прве класе среза расинског.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 4. јула 1911. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Чињенице, из којих може произићи увреда су лимитативно набројане, јер се вели „из форме... *или* из општојатељства“. Из *садржине* изјаве се према томе не може извести увреда[1]). Из речи „или“ излази. да увреда мора произлазити или *само* из форме изјаве или само из околности, под којима је ова учињена, а не делимично из форме, делимично из околности[2]).

Но да би изјављивач био кривац, и према томе кривично одговарао за увреду, која произлази из форме изјаве или из околности, под којима је она учињена, потребна је поред умишљаја и *намера вређања*, т. ј. потребно је, да се је критиковало, опоменуло, укорило у циљи, да се нанесе увреда. Ово је изрично наглашено од законодавца („у колико се не би... вређајуће намерење извести могло“[1]). За умишљај је пак потребна свест, да је *форма* изјаве омаловажавајућа, одн. да је изјава учињена под омаловажавајућим *околностима*,

§ 103. al. к. з. садржи сличну одредбу. У њему је реч, као што се је видело о увреди и клевети државног звања. Al. 2. гласи: „Но јавно усмено или писмено излагање недостатака и погрешака каквог закона, уредбе или наредбе или пресуда или решења судијских, као и научно претресање и критизирање ових, не подлежи казни, у колико се не би из форме изражаја вређајућа намера обелодањавала“. Као што се види, ова се одредба за разлику од § 214. односи само за *јавну* увреду, и у њој се наводи само „форма изражаја“ а не и „општојатељства“.

Одредбе §§ 103. и 214. су укинуте зак. о шт. (чл. 58.), те не важе за критике, опомене и укоре учињене путем штампе.

§ 19. Увреда и Клевета у Пројекту Казненог Законика од 1910 год.

О увреди и клевети се говори у 24. глави Пројекта, чији је наслов: „Злочини против части“:

§. 216.

„Ко јавно увреди речима какво физичко или правно лице, казниће се новчано до 1000 динара или затвором до 6 месеци.

Ако је увреда учињена делом или путем штампе, казниће се новчано до 2000 динара или затвором до годину дана“.

Као што се види, у овом § се помиње само увреда учињена *речима, делом* и *путем штампе*. Излази према томе, да није увреда изјава омаловажавања учињена *знацима* и *представљањем у слици* (т. зв. симболичке инјурие). И § 213 к. з. као што се је видело, не помиње, те смо принуђени подвести их под „дело“, и ако је то и сувише усиљено тумачење овог израза. Но то тумачење не би било допуштено код § 216 прој., јер се увреда „делом“ сматра као тежа врста увреда, а као таква се може сматрати само увреда учињена „делом“ у ужем смислу те речи (в.§ 6. § А.), т. ј. нападом на тело, а не и увреда извршена знацима (гестом) или представљањем у слици. Редактор се је угледао на § 108 швајц. прој., али овај не сматра увреду „делом“ као тежу врсту увреде.

Пасивна способност за увреду призната је и *правним лицима*. Раније (§. 3.) је изложено, да је треба признати свим *колективним* лицима без разлике.

§. 217.

„Ако је ко својим непристојним понашањем или кажњивом радњом дао другом непосредан повод, да га овај увреди, увредилац се може извинити од казне“.

Ова одредба је узета из *швајцарског* пројекта (§ 108 al. 2). Она је потпуно умесна, али је неправилно захтевати „*кажњиву* радњу“: ова одредба је умесна и за случај *противправне* радње, која није кривично дело, за коју се дакле не може казнити. Сем тога неумесно је захтевати „*непосредан*“ повод. Довољно је, да је на непристојно или противправно држање одмах (т. ј. за време раздражења) увредом одговорено, а да ли је оно држање непосредан повод за увреду или посредно, готово је немогуће утврдити. То је смисао и § 326 al. 2 аустријског као и § 108 al. 2 швајцарског пројекта (вели „*непосредно*“ повод дао, а не „непосредан повод“).

§. 218.

„Ако је увређени увреду повратио и ако повраћена увреда није много већа од нанете увреде, могу се обе стране извинити од казне“.

Овде је предвиђена реторзија или компензација, али је предвиђен неумесно

[1]) Уп. *Oppenhof* § 193, 27,. *Kronecker* 531.

[2]) Уп. *Oppenhof* § 193, 27.

[1]) Међу немачким писцима је спорно, да ли је потребна ова намера (в. *Olshausen* § 193, 11, *Frank* § 192), али то је зато, што немачки законодавац не захтева изрично намеру. У § 193 се вели: „у колико постојање увреде не произлази из форме изјаве или из околности, под којима се је она догодила“. Овако исто и § 154 пруског к. з.

један случај. На име кад је повређена увреда „много“ већа од нанете, треба суду дати право, да првог увредиоца може од казне извинити, јер разлога за давање тог права суд у случају, кад повређена увреда није много већа, постоји у толико пре у наведеном случају.

§ 219.

„Ко за физичко или правно лице износи или проноси штогод неистинито, што части и угледу или привредном кредиту овога може шкодити, казниће се као клеветник затвором до годину дана.

Ако је ово писмено јавно или путем штампе, учинилац ће се казнити затвором до 18 месеци.

У оба случаја осудиће суд по свом уверењу клеветника и на новчану накнаду до 5000 динара у корист оклеветаног лица, ако ово тражи накнаду штете“.

Умесно је, што се по угледу на норвешки к. з. у al. 1., где се дефинише клевета, вели „штогод“, а не „дело“ као у § 210 к. з. (в. §).

Поред „части и угледу“ вели се и „привредном кредиту“. То значи, да се овај не сматра као саставни део части, а кад је тако, онда повреда истог није клевета, већ кривично дело против имовине, те се у овом § не би о томе требало говорити. Кад се овде ипак о томе говори, онда се је у контрадикцији, јер се тиме, што се у § 219 говори о привредном кредиту „наглашава“, да се повреда истог сматра као кривично дело против части, док се с друге стране противстављањем истога части и угледу наглашава, да он није саставни део части.

Поред „части“ вели се, по угледу на француски Закон о Штампи и чл. 22 нашег з. о шт., још и „угледу“. Видело се је међутим, да је ово нетачно Част и углед нису две различне ствари, већ је углед само спољни рефлекс (унутарње части, њено наличје дакле, и познат је под именом „спољне“ части.

Умесно је, што се вели у al. 1 *може* шкодити. Тиме се наглашава, да је клевета кривично дело *угрожавања*, а не повреде части, као што би изашло из § 210 к. з.

У al. 2 вели се „јавно или путем штампе“. Изношење и проношење међутим путем штампе је такође *јавна* клевета, то је противречно поред „јавно“ и „путем штампе“.

§ 220.

„Ко критикује научна, вештачка или занатска дела или учини какво изјашњење ради вршења или одбране каквог права или ради заштите оправданих интереса; али ко опомене или укори као старији свог млађег или учини службену доставу или као чиновник да своје мишљење о њиховој ствари, па при томе употреби какав увредљив израз, казниће се због ове увреде само тада, ако се из форме израза или околности, под којима је учињен, може утврдити намера за вређање части извесног лица.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

„ПОЛИЦИЈСКА ТЕХНИКА“

У „Полицијском Гласнику“ последњих година било је више пута говора о D-r Рајсу, професору полиције на универзитету у Лозани, а и многе његове стручне ствари преведене су и публиковане у овом листу. Шта више, у прошлој години „Полицијски Гласник“ имао је част да публикује и један оригиналан рад г. Рајсов о *„судској фотографији“* [1])

У 42. и 43. броју „Полицијског Гласника“ за прошлу год. ми смо у чланцима „Полицијска Техника на универзитету у Лозани“ упознали, укратко, читаоце са суштином ове најновије гране науке и начином њеног изучавања у Лозани, а сада сматрамо за дужност да их упознамо са најновијом и до данас најпотпунијом књигом о овој ствари, коју је г. Рајс публиковао априла месеца ове год. под насловом: „Manuel de police scientifique (thechnique)“ и у Лозани и у Паризу. Ово је само прва свеска његовог великог и систематског дела о „Полицијској Техници“ на коме ради већ годинама, и од кога је у овој свесци публиковао готово најважније одељке — оне о *крађи* и *убиствима*.

Ретка је стручна књига која је толико заинтересовала стручњаке и за врло кратко време постигла толике успехе као што је то случај са г. Рајсовом „Полицијском Техником“, која већ и самим својим насловом мора заинтересовати сваког полицијског и судског органа. Готово сви страни стручни листови донели су о њој најласкавије оцене, а познати D-r Стокис, судски лекар и полицијски вештак у Лијежу вели за њу да је *„прави споменик подигнут полицијској науци.“* [2]) И доиста, не зна се шта је важније и интересантније у овој књизи, почев од предговора па до краја. Већ сам тај факт што јој је предговор написао добро познати и чувени управник париске полиције г. Лепин најбоља је гарантија о њеној ваљаности. Ево шта г. Лепин вели:

„Полиција је административни организам, чија је дужност одржање реда, заштићавање поштених људи од свију злочиначких предузећа и обезбеђење унутрашње државне сигурности. Ово су њене битне атрибуције, којима су у појединим варошима и земљама придодате и неке споредне с обзиром на њихову тесну везу са првима, као што су: игијена и чистоћа, надзор над трговима и пијацама, јавни саобраћај и т. д.

Њена је мисија, пре свега, да спречи кривична дела, или бар да изнађе њихове извршиоце и стави их на расположење правосуђу. Посао тежак и деликатан у времену, у коме је благост нарави и обичаја паралисала прогресивно репресију све већом применом благих и филантропских кривичних закона; у коме је, како изгледа, брига о давању гарантија кривцима учинила да се заборави на гарантије које заслужују поштени људи.

Али прогрес криминалитета има и других узрока а не само слабост друштва које је, изгледа, само себе напустило.

Увећавање јавног богатства изазива у толико већој мери дрскост злочинаца, у колико је плен лакши и добитак обилнији: модерни проналасци допустили су им, да у многим случајевима усаврше начин свога рада употребом научних проналазака.

Полиција би далеко заостала од свог задатка да није и она, тако исто, позвала науку у помоћ. Створене су методе идентификације, а фотографија, примењена на судске констатације, постала је, захваљујући г. Бертилону, драгоцени помоћник полиције.

Није то, међутим, само ова једна грана научне полиције, која је предмет г. Рајсовог интересантног рада Чувени специјалиста ставио је себи у задатак да опише оно, што је Балзак назвао *асихологијом злочинца.*

Изучавати специјалне обичаје, прошлост, дневни и ноћни живот, љубав, навике и укусе, склоности и пороке овог опасног антропоида, био је циљ г. Рајсов, а за његово постигнуће има се захвалити стрпљивом посматрању факата и г. Рајсовој компетенцији, добро познатој у иностранству, у материји криминалне антропологије.

Његове монографије о убиствима и крађама обилују оригиналним обавештењима. Писац је, исто тако, претресао у свима њеним детаљима неисцрпну материју превара, и уз сваку категорију преступа означио помоћ, коју истражни чиновник може наћи у употреби Бертилонових и других метода.

Књига г. Рајсова, оваква каква је, потпуно је савршен уџбеник практичне полиције, интересантна као роман, и тачна као научно дело: мени је задовољство да на њу скренем нарочиту пажњу стручњака“.

* * *

У уводу свога дела г. Рајс даје дефиницију Полицијске Технике, и повлачи разлику између ње и Криминалне Антропологије. Прва нам пружа могућност да откријемо извршиоце злочина и преступа помоћу научних метода истраживања и практичног изучавања злочинаца и злочина, док нас друга снабдева знањима, чисто теоријским, о злочинчевој личности са гледишта анатомског, биолошког и психолошког.

Сама садржина „Полицијске Технике“ подељена је на четири дела.

Први део посвећен је *професионалним злочинцима,* и садржи ове одељке:

а). *Злочинци у градовима и селима;*
б). *Злочинци виших и нижих класа;*
в). *Статистика затварања;*
г). *Деца злочинци;*
д). *Специјализације професионалних злочинаца:*
ђ). *Сутенери и проституткe;*
е). *Педерастија;*
ж). *Психологија професионалних злочинаца;*
з). *Образовање злочиначких удружења и банди;*

[1]) Види 40 и 41 број „Полицијског Гласника“ од прошле године.

[2]) Revue de Droit penal et do Criminologie, св, за јуни.

и). *Живот злочинаца нижих друштвених класа;*

ј). *Сиољашњост професионалног злочинца;*

к). *Тетовирање;*

л). *Злочиначки језик — арго,* и

љ). *Тајно злочиначко споразумевање.*

Други део књиге говори о свим могућим врстама *крађа* и *крадљиваца*, као и о начинима и оруђима рада ових последњих. Поред овога, у овом одељку изложена су систематски и упуства за изналажење трагова крађа и крадљиваца, и идентификовање ових последњих помоћу оруђа, трагова ногу и отисака прстију. Све ово поткрепљено је многобројним примерима, махом из личне праксе г. Рајсове.

У главу о крађама г. Рајс уврштује и *преваре*, које назива „*индиректним крађама*“. Одељак овај обухвата, поред многобројних савремених превара, и прављење лажног новца.

У трећем делу „Полицијске Технике“ говори се о *изљевинама и пожарима*, а у четвртој о *убиствима*.

Г. Рајс дели сва убиства у ових пет категорија:

1. *Убиства из користољубља;*
2. *Убиства перверзна;*
3. *Убиства пасионирана;*
4. *Убиства политичка;*
5. *Убиства нехатна;*

У почетку овог дела г. Рајс говори о убицама у опште, а за овим прелази на сам начин истраге, који садржи ове пододељке:

а). *Мере које треба предузети на месту извршеног злочина пре доласка истражника;*

б). *Топографско изучавање места злочина;*

в). *Фотографисање места злочина;*

г). *Истраживање* и *фиксирање трагова на месту злочина* (трагови оруђа, крви, ногу, прстију и т. д.).

д). *Испитивање леша;*

ђ). *Оруђе и одело;*

е). *Разлика између убиства и самоубиства*, и

ж). *Черечење леша* (Dépeçage criminel).

Многобројни практични примери и фотографије, који допуњују и објашњавају теоријско излагање ових одељака, веома су интересантни и од неоцењене користи за практичну примену изложених метода и принципа.

„Полицијска Техника“ у истини је прави уџбеник за познавање злочиначког света и успешно вођење полицијских и судских истрага, и ми је с тога најтоплије препоручујемо г. г. адвокатима и полицијским и судским чиновницима који се служе француским језиком. Цена јој је 12 динара, а може се добити у књижари „*Payot* et *C-ie*, Lausanne, rue de Bourg, 1. или код *Felix*-а *Alcan*-а у Паризу, boulevard St. Germain, 108. Г. Г полицијски чиновници могу ову књигу добити и преко уредништва „Полицијског Гласника“. Не би рђаво било, кад би се неко потрудио да „Полицијску Технику“ и на српски преведе.

Д. Ђ. Алимпић.

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића

члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

18. Фалсификовање еснафског писма, ради бољег напредовања, треба подвести под наређење § 150 к. зак., а не под § 148. к. закона.

[Види противну одлуку Касац. Суда од 29-IV-1910. год. № 5359.[

Н. Н. и Н. Н. оптужени су, што су у јуну 1906. г. фалсификовали мајсторско писмо, које је издано Н. Н. као воскарско-лецедерско право и споразумно у њему додали још и речи: „ликерцијско, шећерџијско, бозаџијско“, у циљу да би оптужени Н. Н. могао истим доказати да може упражњавати и такве радње. Првостепени суд подведе ову кривицу под наређење § 148. т. 2. к. закона и осуди оба оптужена по 6 месеци затвора. Ову пресуду одобрио је Апелациони Суд, пресудом свога I одељења од 13-I-1910. — № 182.

Пошто је ова пресуда по жалби оптужених и њиховог браниоца поништена од Касационога Суда само у погледу тога, што су оптуженици били осуђени и на споредну казну губитка грађанске части, а таква се у овом случају, као што смо већ видели не може досуђивати, Апелациони Суд изрекао је другу пресуду, од 4-III-1910. под № 1116, која је у осталом идентична с ранијом, само што је сада изостала поменута споредна казна. Ову пресуду оснажио је и Касациони Суд, решењем свога I одељења од 29-IV1910. — № 5359.

По нашем нахођењу овај деликт погрешно је подведен под наређење § 148. т. 2. казн. зак., већ га је требало подвести под § 150. истог закона. Ово законско наређење обухвата не само лажне пасоше већ по последњем његовом ставу „и подобна преступљења (књигама службеним (буквариме) и другим исправама“.

Под овим другим исправама ваља овде подразумевати све такве исправе, којима је циљ да се посведочи или утврди каква спрема или особина извесног лица за какав занат или радњу, дакле у опште случајеве, кад се фалсификовање врши у циљи бољег напредовања или опстанка (Zweck besseren Fortkommens). А таква је баш и ова исправа — еснафско писмо — сведоџба о спреми и праву извесног лица да може упражњавати извесан занат.

Овде стоје и објективни и субјективни моменти за привилеговање деликта фалсификата и потпуно је умесно да се и ово дело стави под наређење поменутог § 150. казн. зак.

Место сваког даљег разлагања о овоме случају, ми упућујемо на пројекат нашег новог казненог законика (в. § 189. т. г.) и наше мотиве за исти на стр. 449. и 455.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

О ИЗВРШЕЊУ КАЗНЕ.

(СВРШЕТАК)

в). Члан 4. зак. од 5. јуна 1875. одобрава редукцију четвртине осуђенима на више од три месеца затвора која издржавају своју казну у ћелијском затвору. А како се режим индивидуалног одвајања примењује пуноважно и на превентивни притвор, можемо се питати: да ли са гледишта рачуна урачунавања треба асимиловати превентивни притвор са затвором. Тако, кад је један осуђени на четири месеца затвора издржао три месеца превентивног притвора у ћелији, треба ли он одмах да буде пуштен из затвора? Пошто се превентивни притвор сматра као антиципирано извршење казне, то има еквиваленције између обе ове врсте затвора. Редукцијом четвртине треба дакле да се користи притворени који је осуђен.

Сва ова питања за наш кривични законик који не допушта законско урачунавање превентивног притвора немају практичног интереса, али се овде третирају ради потпуности, излажући систем законског урачунавања који је усвојио француски закон од 1892. и друга страна законодавства, која смо напред поменули.

После осуде на какву казну лишењем слободе, отвара се нов период превентивног притвора, који траје до дана кад је ова осуда постала извршна. Две хипотезе могуће су тада: или првостепени суд није ништа рекао у пресуди о урачунавању или је првостепени суд у пресуди специјалном и мотивисаном одлуком наредио: да се урачунавање превентивног притвора неће вршити у корист осуђеног.

I. У првом случају, т. ј. кад у пресуди првог суда није ништа речено о урачунавању, очевидно је да судећи једино по апелати оптуженог, апелациони суд не може одбацити бенефицију урачунавања, које је у овом случају законско и целокупно, јер би то значило овластити апелациони суд да преиначи пресуду противно интересу жалиоца. Ова се солуција могла оспоравати само за период превентивног притвора који се издржава после пресуде. Доиста, изгледа да овај други део превентивног притвора који није постојао у моменту кад је први суд судио, није ни могао бити предмет оцене првог суда и да апелациони суд има право да одбаци урачунавање. Међутим је највиши суд одбацио ову разлику и одлучио: да кад први суд није одузео окривљеноме бенефицију урачунавања, законско и целокупно урачунавање превентивног притвора постаје последица пресуде. Нема сумње да и апелациони суд има исто право оцене као и први суд о урачунавању превентивног притвора, али је питање кад он може то да употреби: онда кад суди једино по апелати оптуженог он то право нема јер би тада ишао на отежање положаја кривца

[1]) Garraud.

који се жали. Треба дакле да постоји и апелата државног тужиоца уз апелату окривљеног да би апелациони суд могао употребити против осуђеног своје право оцене иначе ситуација у погледу на урачунавање превентивног притвора остаће онако како је регулисана пресудом првог суда.

II. У случају кад је суд нашао специјалном и мотивисаном одлуком да се урачунавање неће вршити у корист осуђеног, треба правити разлику према томе на шта се осуђени решио према овој одлуци.

Ако осуђени акцептира осуду и не буде се жалио, трајање његове казне почиње да тече од момента у коме је она изречена. Апелата или жалба коју би могао изјавити државни тужилац и њен резултат, без утицаја су: она не може изменити положај осуђеног и спречити одбијање. Ако је сам осуђени изјавио жалбу против осуде и успео да смањи трајање казне урачунавање се врши неизбежно. У свима овим случајевима урачунавање је законско и обавезно, судија га је могао да одбаци само за период притвора који је претходио пресуди.

Али ако је осуђени, који је изјавио апелату или жалбу пропао са истом, улазимо у опште право. Две пропозиције резимишу ситуацију [1]). У принципу да би се одредио почетак казне треба прибећи члану 23. и одлучити да ће то бити моменат кад је осуђени буде издржавао на основу осуде која је постала извршна. Али да се не би применило урачунавање потребно је да одлука суда који суди по апелати или жалби то изрично каже, јер ако одлука о томе питању не говори ништа враћамо се општем праву члана 24. т. ј. законском и целокупном урачунавању.

Из овога се види да се у режиму законског урачунавања за овај други период превентивног притвора, који наступа од изречене осуде у погледу на урачунавање прави разлика према томе да ли је осуђени изјавио апелату или жалбу против осуде или није. Закон не даје повода никаквој тешкоћи, било кад осуђени није употребио правно средство, било кад је употребио само једно рекурсно средство. У првом случају, урачунавање је апсолутно обавезно. Мало је стало за тим је ли државни тужилац нападао осуду или није. Осуђени није крив за задржање извршења које проузрокују жалбе његовог противника. У другом случају, ма какво да је ово рекурсно средство, апелата, жалба касацији, треба разликовати случај успеха од случаја неуспеха осуђеног. Ако, по свом рекурсном средству, осуђени добије смањење казне, резултат ће бити исти као кад је акцептирао осуду. Урачунавање је обавезно за други период превентивног притвора. Ако пропадне, т. ј. не успе употребљујући правна средства против осуде, принцип законског урачунавања, али не обавезног, регулише други период као и први.

[1]) Све ове хипотезе односе се на систем француског закона од 1892.

Осим ових хипотеза у режиму законског урачунавања превентивног притвора могуће су још и друге ситуације: 1° кад је осуђени употребио напизменце више рекурсних средстава против осуде; 2° кад је одустао од своје апелате или жалбе коју је био изјавио. Ну, ми се нећемо упуштати у испитивање ових других случајева и њихових солуција јер је и ово што је довде изложено довољно да покаже овај систем.

Превентивни притвор постао је од 1892. законски еквиваленат казни лишењем слободе. Но, врши ли се урачунавање превентивног притвора чим је казна изречена или просто онда кад је осуда постала извршна? Практични интерес овога питања показује се онда кад трајање превентивног притвора износи управо онолико колико износи казна која се примењује у моменту изрицања осуде или кад се оно уравнава са њом за време рока или употребе рекурсног средства. Тако окривљени који је притворен три месеца, био је осуђен на два месеца затвора и у пресуди суд није одбацио урачунавање, или је био осуђен на четири месеца, но, по апелати није суђено за време од четири месеца. Треба ли одмах пустити осуђеног чим се казна која је изречена, сматра као издржана, под условом да дође опет у притвор после процеса, ако одлука првог суда буде измењена? Или треба чекати да осуда постане извршна па да осуђени може да се користи урачунавањем?

Полазна тачка за дискусију о овоме питању налази се у овој напомени: да казнена одлука не може бити извршена пре него што постане извршна и свако рекурсно средство, било да је формирано или је просто могуће има за дејство да суспендује извршење осуде. Последица је урачунавања то да се превентивни притвор сматра као антиципирано извршење казне: али ова еквиваленција може бити само од дана кад је осуда постала дефинитивна. Члан 27. који поставља општи принцип одлучује доиста да трајање какве казне лишењем слободе почиње само кад је осуђени притворен на основу извршне пресуде. Урачунавање превентивног притвора помиче само почетак казне у натраг. Из тога треба закључити да стављању у слободу каквог притвореног не може имати места легално у колико он остаје окривљени, са тог разлога што је издржао казну која још није извршна постала.

Ово је солуција јако нападана. Наводили су да она не признаје главну новину која је донесена у начину рачуна трајања казни лишењем слободе законом од 1892. Некад, под режимом закона од 28. априла 1832. урачунавање се вршило *фиктивним преносом* почетка казне на моменат од кога је превентивни притвор требало рачунати.

У овоме систему постављано је искључиво питање о почетку казне и оно је могло бити решено само после извршне осуде. Данас се урачунавање врши *одбијајући превентивни притвор од изречене казне*. Има две особене и независне одредбе које се не координирају међу собом: она која утврђује почетак трајања казни (чл. 23.); она која урачунава превентивни притвор у казну (чл. 24.). Но, ако је стари начин поступања вршио урачунавање у казну која је имала свој почетак и по том била извршна, нови начин на против то ради са казном која је просто изречена, и по том, пре него што је осуда добила своју извршност. Је ли тачно ово резоновање? Ја то не мислим [1]). „Оно је пре свега много суп-„тилно, не води бригу о јавном интересу „који треба да руководи судије у при-„мени казненог закона. Шта више оно „је супротно самој идеји урачунавања „превентивног притвора у казну и ње-„говој правној формули. Урачунавање пре-„вентивног притвора појмљиво је само у „колико има *казне*, а казна има законску „егзистенцију само од дана кад је од-„лука која је изриче извршна. Било да „је начин урачунавања везан за одре-„ђење момента у коме почиње да тече „казна, било да се оно врши простим „одбијањем од цифре казне, — мало је „стало за тим: главно је да постоји *казна* „којој се може утврдити почетак или од „чијег се трајања може одбити превен-„тивни притвор [2]).

Овоме питању о томе кад се врши урачунавање превентивног притвора има места и по нашем кривичном законику, у случају примене § 64. по коме се *неправедно* одлежани притвор узима у рачун при самом изрицању пресуде: „и, „ако би казна, коју би кривац за учи-„њено дело по закону заслуживао, тако „незнатна била да је он више притвором „претрпео, но што би претрпети имао да „је благовремено осуђен. то ће га суд „ипак на заслужену према учињеној кри-„вици казну осудити, но, у исто време „суд ће у пресуди изрећи да се он из „горњих опстојатељства у слободу по-„ставља". У случају кад је досуђена казна *дужа*, но што износи неправедно одлежани притвор: „овај ће се притвор као „издржана казна у пресуди урачунати и „од одсуђене му казне робије, заточења „или затвора одбити" по правилима о претварању казни у § 28.

Утврђење почетка трајања казни имплицира *континуитет* извршења. Од дана кад притворени почне издржавати затвор, прогонство, и т. д. на који је био осуђен, он мора да продужи издржавати казну све док она траје или док не буде прекинута милошћу или условним отпустом. Свако пуштање које се врши ван ових погодаба извесно је незаконито. Тврдили су да осуђени који је био ослобођен погрешком, може бити опет враћен у затвор, баш после епохе у којој је казна требала нормално да се сврши. Трајање обуставе извршења не треба дакле урачунати у само трајање казне, јер она има свој почетак од дана кад је осуђени затворен на основу извршне пресуде и тече док се не сврши.

Начин рачунања казни лишењем слободе. — Трајање временских казни у опште треба рачунати *од датума до датума*, по календару који се употребљује за ме-

[1]) *Garraud.* — [2]) Исти.

рење законског времена. 1° Ако је дакле казна *једна* или *више година* ове ће се године рачунати од једног датума до другог. 2° Ако је казна *један* или *више дана,* она ће требати да се рачуна дужином од 24 часа и од часа на час.

Наш кривични законик прописује у § 21. ово правило о рачунању временских казни: „где се затвор на дане и „месеце одређује узима се један дан два„десет и четири часа а у један месец „тридесет дана". Овакав пропис садржи и члан 40. француског кривичног законика који прописује: „да је казна од јед„ног дана затвора 24 часа, следствено девет дана затвора значиће девет пута 24 часа.

3° Ако је осуда од *више месеца* затвора, она ће се исто тако рачунати т. ј. од једног датума до другог. Но, цитирани § 21. нашег крив. законика, прописује да је трајање осуде од једног месеца тридесет дана. Тако исто и члан 40. франц. крив. законика прописује: да је трајање осуде од једног месеца тридесет дана. Како ће се у том случају рачунати трајање затвора од више месеца? Многи су аутори претеривали значење овога текста. Признајући у принципу да се трајање временских казни рачуна од датума до датума, тврдили су да ово правило трпи изузетак код затвора *за преступна дела* и да у случају осуде *на више месеца затвора,* месеце треба рачунати интервалом од тридесет дана. Другим речима, да закон у члану 40. крив. законика не чини никакву разлику између *једног месеца и више месеца* затвора. По томе дакле, као што би осуда на девет дана значила осуду на девет пута по двадесет и четири часа, исто тако да би осуда од девет месеци била издржана, довољно је: да је осуђени провео у затвору девет пута по тридесет дана. Али се ово тумачење не може примити с тога што се члан 40. који је по мишљењу свију изузетак, мора да тумачи у оном смислу у коме се одступа најмање од општег правила по коме се рок рачуна *од датума до датума.* Нема сумње, да ово тумачење уклања неједнакости које постоје између разних месеци; оно чини казну подједнаком за све који су осуђени на исто време затвора: то је његова добра страна. Али обратно, ово тумачење поставља извесну неједнакост између лица које је осуђено на дванаест месеци затвора и лица које је осуђено на једну годину дана затвора; тако, да кад се узму у обзир његове добре стране и његове незгоде, ипак је сигурније држати се буквално члана 40. У овоме смислу одлучује и најскорије правознанство да затвор за преступна дела од више месеци треба рачунати од једног датума до другог.

Овакву солуцију треба применити у нас и у случају осуде на *више месеци* затвора, исти рачунати од једног датума до другог.

* * *

Доктрина о урачунавању превентивног притвора коју смо изложили и систем законског урачунавања превентивног притвора, који је усвојен у неким законодавствима производ су новије науке и законодавства. У француском законодавству ова је институција остварена тек законом од 1892. са системом који смо изложили у овој расправи. Наш кривични законик не допушта ово урачунавање превентивног притвора, осим једног случаја који је предвиђен у § 64. о коме смо говорили на своме месту. Пројекат новог кривичног законика идући за савременом науком и законодавствима стао је на земљиште законодавства која га облигаторно наређују и у § 64. прописао: „притвор, који је осуђени издржао пре „но што је пресуда постала извршном, „урачунаће се у досуђену казну ако је „ова затвор, робија или новчана казна.

„Ако се притвор има да урачуна у „робију или новчану казну, то ће се чи„нити по сразмери постављеној у §§ 24. „и 28.". Ово је важна и умесна новина.

(По *Garraud*-у „Traité théorique et pratique du droit pénal français.)

Милош М. Станојевић
СУДИЈА

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Никад милост није примљена са мање радости, него тада: видео сам сву моју спрему пропалу и требало је дуго очекивати другу тако згодну прилику. Морао сам поћи са апсанцијом, који ми је био веома досадан са његовим честитањима. Ова неприлика изазва ми тако нерасположење да су то сви апсеници приметили. Један од њих, који је успео да му кажем тајну мога узбуђења, учини ми врло умесне примедбе о опасности у коју би дошао бежећи са Силомбијем и Дихамелом, који можда не би остали ни 24 часа а да не учине неко убиство. Он ми је саветовао да их пустим нека иду и да чекам другу прилику кад се укаже Примио сам његов савет и добро ми је било, а Дихамелу и Саломбију рекао сам да се на њих сумња и да не треба ни часа да губе, него нека беже. Они то приме потпуно и два сата после већ су тражили разбојничку банду од четрдесет седам разбојника, од којих су двадесет осам изгубљени идућег месеца у Брицу.

Бегство Дихамела и Соламбија направи велику ларму у затвору, па чак и у вароши. Сматрало се то као сасвим изванредна прилика; али за апсанцију је било најчудноватије како и ја нисам узео учешћа. Требало је међутим оправити зид те дођоше радници. На дну степеница од куле поставише једног шиљбока са наредбом да не пушта никог да прође па ма ко то био. Сину ми у памети да га заварам и да прођем кроз исту рупу која је и требала да послужи за моје бегство.

Франсина, која ми је долазила сваког дана, донесе ми три аршина тробојке пантљике, коју сам јој био наручио. Од ње направим појас и пантљику око шешира и прођем тако накићен поред шиљбока, који, сматрајући ме за општинског чиновника, поздрави ме са „пред прси". Попнем се брзо уз степенице и дођем до рупе коју су чувала два друга шиљбока: један у шупи општинској а други у ходнику затворском. Овоме што је био у ходнику рекнем да је немогућно да је човек могао проћи кроз ову рупу, али он тврђаше противно и његов друг да би га поправио додаде да ћу ја туда проћи обучен. „Баш да пробам" рекох, спустим се кроз рупу и за трен ока био сам у шупи. Правећи се да сам се повредио у провлачењу рекнем овој двојици, пошто сам са ове стране, да ћу да изађем около у моју канцеларију. „Онда, одговори овај што је био у шупи, чекајте да вам отворим врата"; и он окрете кључ у брави. У два скока слетео сам низ степенице општинске куће и нађем се на улици окићен тробојним пантљикама; оне би ме затвориле поново да није дан већ био на смирају.

Тек што сам ја изишао, а апсанција који ме није пуштао испред ока, запита: „где је Видок?" Одговорили су му да се шетам по дворишту. Хтео је лично да се увери, али узалуд ме је тражио по свима буџацима вичући ме гласно, није ме могао наћи. Ни званично тражење није имало успеха; ниједан апсеник није ме видео да сам изашао. Уверили су се брзо да нисам више у затвору, али како сам изишао? То нико не знађаше сем Франсине, која је најбезазленије сваког уверавала да не зна где сам прошао, јер она, и ако ми је донела пантљике, није знала на шта ћу их ја употребити. Метнули су је под присмотру, али та мера није ништа помогла; војници који су ме пропустили чували су се добро да се не похвале својом ревносном службом.

Док су тражили моје помагаче у бегству, ја сам изашао из вароши и дођем у Куртре, где ме мађионичар Оливије и комендијаш Девоаје примише у њину трупу за играње у пантомини. Ту сам видео више побеглих апсеника којима необично одело, које нису скидали никада, из разлога што друго нису ни имали, служаше згодно као заклон од полиције. Из Куртре-а дођемо у Ган, а одатле одемо одмах на вашар у Ангјем. У овој вароши били смо пет дана, и приход, од кога сам имао део, падаше добро, али ме једне вечери баш кад сам почео играти зграбише полицајци: оптужио ме је био пајац из пакости што сам био постао редитељ. Одвели су ме још једном у Лиљ где сам са болом дознао да је сирота Франсина осуђена на шест месеци затвора; кривили су је да је потпомагала моје бегство, а вратар Батист, чија је сва кривица била што ме је сматрао за вишег официра и што ме је у овом чину пустио да изађем из куле „Св. Петар", тај несрећни Батист био је такође ухапшен за исту кривицу. Тежак доказ противу њега било је то, што су апсеници, задовољни што су добили прилику да се освете. сведочили, да га је сто талира натерало да једног младог

човека од деветнаест година сматра за старог војника од педесет.

Мене су после преместили у окружни затвор округа Дуј-а, где сам био затворен као опасан човек, *а то ће рећи* да су ме метули одмах у ћелију са оковом и на ногама и на рукама. Ту сам нашао мога побратима Десфосеа и једног младог човека; Доајенета, осуђеног на шеснаест година робије за опасну крађу, извршену са оцем, мајком и два брата млађа од четрнаест година. Њих двојица су били четири месеца у тој ћелији у коју су и мене затворили; спавали су на слами; јео их је гад и живели су само о хлебу и води; храну коју сам ја набављао, они су смазавали за час. Разговарали смо о нашим стварима и дознам да има петнаест дана како они буше једну рупу под патосом у ћелији, која ће изаћи на реку Скарпу што пере зидове апсане. Предузеће ми је испрва изгледало врло тешко; требало је пробити зид од пет стопа дебљине а не изазвати сумњу апсанџије, који би долазећи често морао видети и најмању рушевину ако би постала од нашег посла. То што би прво пало у очи отклањасмо на тај начин, што смо сваку прегршт земље и малтера, што смо их из рупе вадили, бацали кроз прозор у Скарпу. Десфосе је дотле био нашао начина да нам отвара окове, те смо радили са много мање тешкоће и умора; један од нас био је сваког дана у рупи, која је била већ толика да је човек могао у њој стати. Мислили смо да смо били већ на крају, нашега рада и нашега ропства кад видесмо да су темељи, за које смо рачунали да су од обичнога камена, били озидани од наслаганих грдно великих каменова пешчара. Та околност нас нагна да увећамо наш подземни ходник и да још недељу дана радимо без одмора; а да се не би приметило одсуство онога који је радио, ми смо пунили сламом његов капут и његову кошуљу и ту лутку метали смо у положај човека који спава.

После тешкога рада од педесет и пет дана и толико ноћи постигосмо циљ; није било остало само још извући један камен и ми би били на обали реке. Једне ноћи решимо се да окушамо срећу; изгледало је да нас све помаже: апсанџија нас је обишао раније него обично, густа магла нам је јемчила да нас стража неће приметити. Велики камен попусти пред нашим удруженим снагама и паде у ходник, али у исто време вода јурну као са воденичне бране; ми смо рђаво били израчунали нашу даљину. Наша рупа, која је била за неколико стопа нижа од површине воде у реци, за час се напуни. Хтели смо се одмах прогурати кроз рупу, али нам брзина бујице не допусти но нас још примора да вичемо за помоћ да не би остали у води целе ноћи. На наше запомагање дотрчаше апсанџија и вратари и стадоше запањени од чуда видећи нас у води до колена, за час све се објасни те нас поново оковаше и затворише у засебне ћелије у истом ходнику.

Овај неуспех беше ме бацио у нека врло тужна размишљања, из којих ме трже глас Десфосеа. Он ми каза „шатровачки“ да стање није очајно, да треба да се угледам на њега и да сам храбар. Тај Десфосе био је доиста обдарен чврстим карактером који ништа није могло сломити. И ако је полу го био бачен на сламу у једној ћелији где се једва могло лећи, окован гвожђем од неколико кила, он је певао на сав глас и мислио само о начину бегства, а прилика се ускоро указа.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Жељу за одвајање појединих села од једне општине, у циљу образовања засебне општине, изјављују села на засебним зборовима, па је преко општинског суда достављају надзорној власти, а ова, чим се увери да је одлука на засебном збору донесена, спроводи је Министру Унутрашњих Дела, који је дужан поднети је првом сазиву Народне Скупштине на решење.

Збор сељана села Т....., на дан 1. маја 1910. године, донео је одлуку, да се село Т..... одвоји од досадање општине т..... и за се образује нову општину под именом „општина села Т.....“ [1])

Начелник сресни, спроводећи ова акта начелству окружном дао је мишљење, да ово одвајање са више разлога не би требало одобрити. Ове разлоге прихватило је и начелство, достављајући предмет Министру Унутрашњих Дела.

Министар је нашао, да нема законских услова за одвајање села Т..... у засебну општину, као ни да две општине не могу бити под истим именом, па је с тога актом од 30. маја 1910. године П№ 10.540 вратио сва акта начелству с препоруком, да даље по закону поступи, пошто он за сада нема шта по овом предмету радити.

Овом наредбом није био задовољан Велимир М.. тежак из Т....., па је молбом од 17. јуна 1910. године тражио од Министра Унутрашњих Дела да предмет спроведе Народној Скупштини, или му у противном изда решење, за које је платио таксу. У молби је навео, да је, по чл. 8. закона о општинама, за оцену: да ли молба грађана једног села испуњава услове или не за одвајање у засебну општину, надлежна Народна Скупштина, која према нађеном стању ствари има и донети одлуку, а не Министар Унутрашњих Дела, који има само ту дужност да зборску одлуку спроведе Скупштини.

Министар актом од 22. јуна 1910. године П№ 11.669. наредио је начелству да саопшти жалитељу, да је Скупштина, која је сазвана у редован сазив на дан 1. октобра 1909. године, закључена.

Незадовољан и овом одлуком, Велимир се понова молбом од 7. јула 1910. године обратио Министру, наводећи, да је како ова тако и ранија одлука незаконита, јер се њима битно вређају прописи чл. 8. и 10. закона о општинама, па је тражио, да Министар сва акта о одвајању села Т..... пошаље Народној Скупштини, као једино надлежној за ову ствар, а у противном да му изда решење, како би могао употребити право жалбе.

Актом од 8. јула 1910. год. № 13.021. Министар је наредио начелству, да уради што треба и о овоме извести жалитеља.

Не добивши тражено решење, Велимир се обратио жалбом Државном Савету противу одлуке Министрове од 30. маја 1910. године № 10.540., наводећи да је ова с обзиром на чл. 8. и 10. закона о општинама неправилна и незаконита, па је тражио, да је Савет поништи. Изјавио је, да решење Министрово не подноси, јер га није ни добио, ма да га је два пут тражио и положио прописну таксу.

Пре него би приступио доношењу своје одлуке по овој жалби, Државни Савет писмом од 18. децембра 1910. године № 9266 тражио је извештај од Министра Унутрашњих Дела, да ли се жалитељ и кад обраћао за решење по овој ствари, као и о томе, да ли је зборска одлука о одвајању села Т..... решавана у Народној Скупштини.

Писмом од 12. јануара 1911. године П№ 676. Министар је поднео следећи извештај:

Кад је начелство окружно спровело Министарству Унутрашњих Дела предмет о одвајању села Т..... од општине т..... у засебну општину, и спровело извештај начелника сресног, у коме се тврди, да није испуњено све што треба по закону па да би се могло ово одвајање села Т..... решити, — Министарство је под П№ 10.540. од 30. маја 1910. год. вратило предмет начелству окружном са оваквим наређењем: „Из ових се акта види, да нема законских услова за одвајање села Т.... . у засебну општину. Па како ни две општине не могу бити под истим именом, то се враћају начелству акта с препоруком, да даље по закону поступи, јер Министарство за сада нема шта по овоме предмету радити“.

Овакво је наређење издато зато, што је требало сазвати збор осталих села општине т....., да реши како ће се звати њихова општина, када село Т.... не буде у саставу те општине (тачка 6. чл. 33. закона о општинама), како би се избегла забуна око једноликог именовања општина, — као и зато, што је на збору грађана општине т....., решено, да судница општинска остане и даље у селу Т..... Најзад, оваква је наредба издата и због тога што је требало извидети, да ли се неће, одвајањем села Т..... у засебну општину, пореметити континуитет атара оних села која остају у т....ској општини.

Поменута наредба не носи вид дефинитивне одлуке Министарства, што се види из ње саме, а на име из речи, да Министарство „за сада“ нема шта по овоме предмету радити.

[1]) По списку село Т..... има 214 пунолетних, а у азбучни списак уведено је 193 правна гласача, од којих је на збор дошло и за одвајање гласало 122 гласача.

Незадовољан овом наредбом, Велимир М., тежак из Т....., молбом оо 17. јуна 1910. год. тражио је од Министра Унутрашњих Дела да предмет спроведе Народној Скупштини, или му у противном изда решење, за које је платио таксу. Овај акт његов послат је 22. јуна исте године под № 11669. начелству окружном на надлежност, пошто и односна акта нису била у Министарству.

Затим је исти Велимир своје тражење обновио 7. јула 1910. год. и та његова молба послата је 8. јула 1910. год. под № 13.021 начелству с наређењем, да уради што треба по овом предмету.

Акта овог предмета, као и представке — молбе Велимирове, нису враћена Министарству на даљи поступак све док нису преко начелства добављена поводом жалбе Велимирове, изјављене Државном Савету противу наредбе Министарства П№ 10.540, што значи, да се не може сматрати, да је Велимир прећутним начином одбијен од тражења, пошто би Министарство по добављењу акта, после накнадног рада, предмет спровело Народној Скупштини и решење издало молиоцу, с погледом на то, да ли молилац по овом предмету може битп правно заинтересована страна.

Према напред изложеноме, Министарство није по овоме предмету доносило никакву формалну нити дефинитивну одлуку, нити пак акта спроводило Народној Скупштини.

Пошто се сва акта заједно са молбама Велимировим налазе сада пред Државним Саветом, то је молио Савет, да што пре донесе своју одлуку по жалби, па му предмет врати, како би исти спровео Народној Скупштини на решење.

Трећи Одсек Државног Савета нашао је, да је овим извештајем утврђен навод жалитељев, да му Министар није у року од 3 месеца издао решење, ма да је исто тражио и таксу платио, и да се с тога, по пропису чл. 50. закона о пословном реду у Државном Савету, има сматрати, да је жалитељ од свог тражења одбијен.

Према томе, III Одсек Државног Савета упустио се у расматрање саме ствари, па је нашао, да наређење Министрово од 30. маја 1910. П№ 10540, којим је решено, да нема законских услова за издвајање села Т..... у засебну општину, пошто две општине под истим именом не могу бити — није сагласно са прописом чл. 8. закона о општинама.

С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се решење П№ 10540. поништи.

Одлука од 19. јануара 1911 године. № 358.

Јос. К. Ст.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У прошлој години извршене су у Београду три описне, нарочито интересантне крађе; обијене су три касе и однет новац. Обијања су извршена под нарочито карактерним знацима. Крадљивци су у размаку од три месеца, улазили у радње у којима нико не ноћева, отварали их удешеним кључем, касе разбијали истим алатом и на исти начин: скидали су розете на кључаницама, бургијама проширивали кључанице, па онда ухватив кљештима гвожђе, које заклања браве, цепали га, одголићавали браве, затим саме браве демолирали, (растурали) и на тај начин вадили ригле, и врата на касама отварали. Али, поред свих тих карактерних околности, и поред тога што је на појединим крађама било извесних трагова од крадљиваца, полиција није успела да лопове похвата и ако је, мора се признати, ревносно радила.

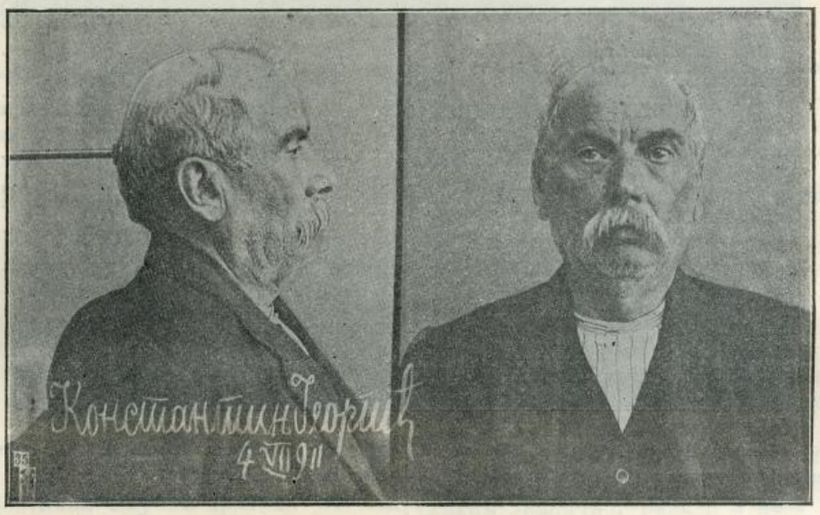

Озбиљност, смишљеност у извршењу ових дела, величина однетих сума и дрскост крадљиваца изазвале су општу пажњу и заинтересовали и грађане, и то је помогло да се приликом једног новог покушаја обијања касе зликовци ухвате.

У суботу у вече, 2. ов. месеца, око поноћи, Срећко Петровић, контролор Управе Државних Монопола, враћао се својој кући и кад је био пред радњом Леона Кабилпја, мењача у Кнез-Михаиловој улици, између «Хотел Русије» и «Гранд-Хотела», учини му се да у Леоновој радњи чује неки звек, што му да повода да посумња да неко не обија касу. Брзо позове ноћне стражаре, а у том наиђе и дежурни писар кварта варошког г. Негослав Ђаја, и кад се увере да доиста има нешто сумњиво у радњи, опколе ову (радња је имала излаз и из улице Вука Караџића, према «Хотел Русији») и од куће позову њеног сопственика. Може се замислити запрепашћење г. Кабилија, који је у каси имао преко 60 хиљада динара! Кад су отворили радњу и ушав унутра видели су гpдан неред на столовима, обијене фијоке и касу, на којој су већ биле поскидане «розете». Дакле, било је јасно да је обијање касе покушавано и да је благовремено осујећено.

Сад је било важно наћи крадљивце и у том циљу истраживачи пођу у двориште и тад примете, да су средња стаклена врата разбијена, а тако исто и спољна врата која су била од гвожђа дебелога као и у обичније касе. На овим вратима зликовци су просекли крај браве толико колико рука да прође и тако извукли кључ који је био у брави изнутра, њим отворили спољна врата и ушли у дућан. Врата су нађена отворена, а тај прорез био је залепљен гумирабиком и хартијом што су их крадљивци собом донели. Испред тих спољних врата налази се један простор, отприлике два квадратна метра, високо ограђен, коју су ограду крадљивци прешли помоћу мердевина, јер излаза у двориште није било. Г. Ђаја, писар и поднаредник-жандармериски, Чапрић, прескоче ту ограду и нађу се у мрачном дворишту, које је готово све покривено стрехама. У томе мраку опазе две фигуре и са револверима натерају их да дигну руке у вис, а кад су их осветлили утврдило се да су то крадљивци.

Те вечери био је дежурни у Управи г. Васа Лазаревић, члан кварта у коме се ово дешавало, те извештен о овоме, дошао је одмах и истрага је најревносније предузета. Ухваћени крадљивци признали су најзад све до појединости, и као главног кривца, који их је довео, нашао им радњу, дао упутства, и описао ситуацију, означили су **Васила Самариту,** који их је 3. ов. месеца изјутра имао да чека на

дунавској обали у Земуну. Члан г. Лазаревић је првом лађом отишао у Земун и помоћу земунских власти на обали ухватио Васила и довео у Београд. Тако је ова дружина похватана.

Интересантно је да је ово обијање по свима околностима слично ранијим и да су ови људи странци; чак не знају ни српски, а по свему види се да им је обијање каса главни „посао". Ево података о њима:

1. **Константин Ђорђис,** стар 59 година, поданик грчки, има пасош, родом са острва Сипна (Грчка), кафеџија, има жену и децу. Живео свуда по Балкану и Русији.

2. **Димитрије-Ластари-Лалопулос,** трговац са пићем, стар 46 година поданик грчки, има пасош, родом из Вотирија, у Грчкој.

Ова двојица су ухваћена на делу и код њих је нађен сав алат за обијање касе. Оба-јица су дошли из Цариграда преко Варне и Софије у Београд.

3. **Васил Самарита,** поданик тако исто грчки, има пасош издат ове године у Бечу у грчком посланству, стар 44 године, жењен, отац троје деце, родом из Атине.

Сви ови подаци добијени су од ухваћених зликоваца, те с тога није искључена могућност да су измишљени, па су можда и пасоши, и ако се слажу са личним описом крадљиваца, нетачни. Полиција кварта варошког, стоји с тога пред једним великим задатком: да извиди јесу ли сви чланови ове дружине похватани и да ли су ухваћени имали учешћа у обијању каса у прошлој години. Расветљавање ових питања донело би и угледа београдској полицији и спокојство грађанима. У том циљу и Уредништво „Полицијског Гласника" доноси слике ових обијача и моли свакога ко би штогод о њима знао да јави или Уредништву или кварту варошком.

Д. Н.

ПОТЕРЕ

Хамдија Спахо, отпуштени чиновник банкарски из Сарајева, дефраудирао је 30000 круна, па затим побегао.

Он је поданик босански, мусломанин, стар 24 године, средњег раста, косе плаве, малих бркова, говори српски и нешто немачки. При себи има босански пасош од 13. јуна ове године Бр. 133.028/275.

Акт Управе града Београда Бр. 23358.

Ђорђе Човрта, осуђеник београдског казненог завода, чију слику износимо, побегао је 5. овог месеца са рада.

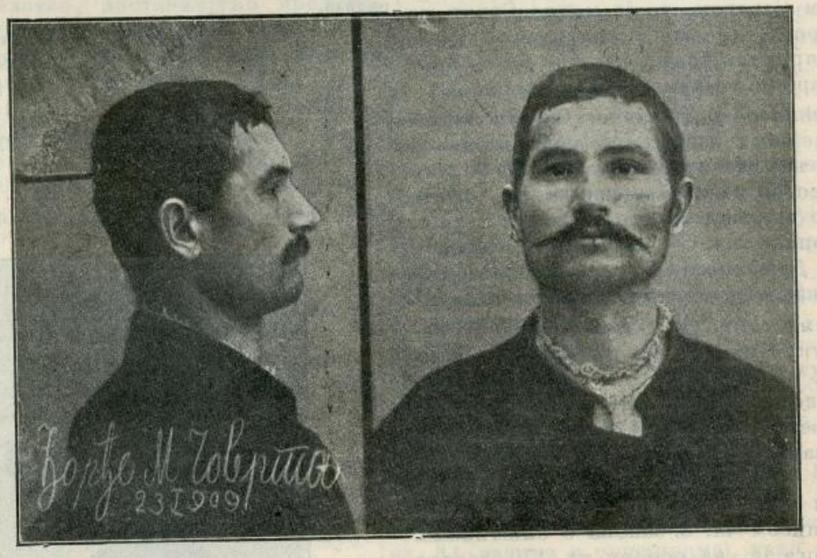

Он је родом из Подвршке у ср. крајинском, стар 36 година, раста високог, црномањаст, очију угасито црних.

Акт Управе београдског казненог завода Бр. 4163.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Крађа адиђара у Софији. — Непознати крадљивац увукао се у стан Д-р. Станчова, у Софији, и из истог украо следеће ствари:

1. Једну златну табакеру са грбом — Руски орао — а на другој страни капка гравирано „Н. И. Стоичев";

2. Један златан часовник од фирме „Патек" са грбом и монограмом Цара;

3. Један сребрн часовник без горњег капка;

4. Један оксидиран (црн) часовник, такође без капка;

5. Једну малу кутију од сребра са емаљираном фигуром на капку;

6. Једну брилијантску иглу, у виду потковице;

7. Једну иглу у виду прстена са белим камењем;

8. Једну иглу са три камена: брилијант, црвен и сиви;

9. Једну иглу са монограмом краља Фердинанда од малих каменова;

10. Две игле израђене од старинског новца;

11. Једну иглу са два камена (црвеним и белим).

12. Један златан ланац дуг 100 см. закачен о златан часовник.

Акт Управе града Београда Бр. 23423.

НАЂЕН ЛЕШ

3. овог месеца Дунав је избацио један мушки леш код Градишта.

Леш је дуг 170 см. средње развијен, проседе косе, кратких бркова, обријан, хром, у оделу сељачком.

Депеша начелника среза рамког Бр. 10925.

ПРЕСТАЛА ЈЕ ПОТРЕБА

Петар Андрашевић, осуђеник Казненог Завода у Митровици вратио се сам у завод, те је зато престала потреба за даљим његовим тражењем.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 27. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 17. ЈУЛА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ОБЈАВА

Службени извештаји утврђују да се заразна болест колера појавила у јевропској Турској на више места, нарочито у Пећи и Ђаковици.

На основу члана 10 и 84. Париске Конвенције цела јевропска Турска оглашава се колером заражена од данас 12. јула ове године.

Прелазак путника и робе из Турске одобрава се само железницом на Ристовцу и код Пирота. Остали прелази према турској граници затварају се.

Према путницима и роби предузеће се одмах све мере, које су изложене у упуствима за сузбијање колере од 10. септембра 1910. год. СБр. 10081. (види „Српске Новине“ од 14. септембра 1910. г. Бр. 202.).

Позивају се грађани да прописане мере и наредбе власти тачно испуњавају, а властима се наређује да постојеће наредбе брижљиво и строго примењују, водећи рачуна о потребној предусретљивости и понашању у вршењу своје дужности.

СБр. 8321.
12. јула 1911. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
М. Трифковић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Објективна научна критика не подлежи никаквој казни“.

Став al. I „на при томе употреби какав увредљив израз“ непотпун је, јер увреда ће бити и онда, кад изрази нису увредљиви, али је изјава учињена под таквим околностима, да се она појављује као изјава омаловажавања. То се у осталом признаје у следећем ставу „ако се из форме израза или *околности, под којима је учињен*“, и на тај начин противречи с првим ставом. Но без обзира на то, што је први став непотпун, он је излишан. Довољно је било рећи, као што је учињено у § 263 немачког пројекта „Ко..... о каквој ствари, казниће се само, у колико се из форме изјаве (не „израза“) или околности, под којима је учињена, може утврдити намера за вређање части извесног лица“. Као што се види, место „форме *израза*“ треба рећи „форме *изјаве*“, јер се „израз“ односи само на речи, а „изјава“ обухвата сва средства за исказивање омаловажавања.

Al. 2 је излишна, јер по себи се разуме, да и субјективна критика као и објективна не подлеже никаквој казни, ако се из форме изјаве или околности, под којима је ова учињена, не може утврдити намера за вређање части.

§. 221.

„Ко увреди какво надлештво или политичко тело или чиновника или службеника државног или поротника, изабраног судију, сведока, тумача или вештака или у опште јавног службеника или посланика народне, окружне или среске скупштине или члана бирачког одбора приликом званичног рада или и изван места надлештва но у погледу званичног рада у опште казниће се затвором до годину дана или новчано до 2000 динара.

Ко оклевета иста лица под означеним околностима, казниће се затвором до 18 месеци“.

Став „приликом званичног рада или *и изван места* надлештва но у погледу званичног рада у опште“ нетачан је. Званичан рад се на име може вршити *и изван места надлештва*, и кад би неко том приликом увредио једно од именованих лица, он је учинио увреду „приликом званичног рада“, а не у погледу званичног рада“. У наведеном ставу се међутим узима по угледу на § 104 к. з. да се званичан рад може вршити само у месту надлештва, јер према њему увреда учињена ван места надлештва може бити само увреда „у погледу на званичан рад“. Треба дакле избацити став „и изван места надлештва“

§. 222.

„Ако би које од наведених лица у претходном наређењу или свом званичном раду поступило ненадлежно или незаконито или неправедно и тиме дало повода заинтересованом лицу, да учини означено дело, онда се такво поступање може узети као особита олакшавна околност за учиниоца.

Но суд може према околностима овакво поступање означених лица узети и као извињавајућу околност и учиниоца сасвим од казне извинити“.

Пре свега неумесно је, што се одредбе овог § проширују на цео § 221 т.ј. и на *клевету*. Нема ни најмање разлога за допуштање, да се њоме може користити и *клеветник*. Затим је неумесно рећи поред „незаконито“ и „ненадлежно“, јер ненадлежно поступање је такође незаконито. То исто важи и за израз „неправедно“. Најзад редакција овог §-а није казнима.

§. 223.

„Ко увреди или оклевета Краља или Краљевског Намесника, казниће се затвором најмање три месеца.

Ко увреди или оклевета ма кога члана Краљевског Дома или Народну Скупштину, казниће се затвором од 2 месеца до 2 године“.

Увреда и клевета Краља и других у овом §-у именованих лица су кривична дела, која су *непосредно* управљена против *општих* интереса, јер је заштита части владаочеве и оних других лица један непосредно *општи* интерес. Према томе увреди и клевети, према овим лицима, место је у интересу систематике у гл. XII, која би требала да има наслов „Злочини против ..... *и владаоца*“. Овако је учињено у данашњем Казн. Законику (гл. IX).

Иста примедба важи и за увреду и клевету из § 221 прој.

§. 224.

„*Ко увреди или оклевета владаоца или намесника или кога члана владалачког дома које стране државе, која стоји у пријатељским односима са Србијом, казниће се по наређењима § 223, овог законика, ако се оваква дела изврше према нашем владаоцу, намеснику или члановима владалачког дома, казне у тој држави.*“

Редактор је необјашњиво предвидео *председнике република*. Та омашка није учињена у § 218 Дан. к. з., јер се у њему вели „и у опште *поглавара* стране државе“ (додато законом од 13 маја 1902 год.

§. 225.

Ко увреди или оклевета страног посланика, опуномоћеног министра, дипломатског агента или отправника послова, који је акредитован, или је то био, при двору српског краља, казниће се затвором до годину дана или новчано до 2000 дин“.

Редактор је, као што се види, набрајао све врсте страних дипломатских заступника. Но пошто се они сви могу означити једним изразом, то је набрајање и овде као и у опште противно законодавној техници. У § 218 а дан. к. з. се вели просто „заступнике стране државе“.

Необјашњиво је, што се под овај § подводи и увреда одн. клевета бивших страних дипломатских представника у Србији.

Место „при двору српског краља“, несумњиво је, да је тачније рећи „у Србији“.

§ 226.

„*Ко учини какву радњу у погледу умрлих лица, која би се сматрала за увреду или клевету истих лица, да су жива, казниће се по предњим наређењима само онда, ако је ово учињено у намери да повреди част или да шкоди угледу живих потомака умрлог.*

Наследници немају право на тражење накнаде из § 219 овог законика“.

Као што се види, редактор не сматра умрла лица — противно данашњем К. З. — Као пасивно способна за увреду и клевету, већ се само њихови живи потомци могу сматрати као увређени одн. оклеветани. Он је дакле усвојио мишљење, о коме је било говора у § 4 В 1, где је доказана његова неумесност.

Но и баш да је ово мишљење тачно, редактор је учинио једну велику грешку. Захтевајући на име „намеру“ повреде части, те излази као да увреда и клевета потомака постоји већ самим тим, што је извршилац имао намеру, да их увреди одн. оклевета, и ако они нису увређени одн. оклеветани, и ако дакле нема кривичног дела увреде одн. клевете! За изразе пак „част“ и „углед“ в. критику § 219.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића

члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

19. а) Кад се крађа изврши на тај начин, што се украду предмети, који по својој природи морају бити на пољу (као лоза, усађена у земљу и томе слично), онда нема места примени § 222. т. 3. к, зак. већ ово дело долази под пропис § 221. к. зак. о простој крађи.

б). Кад је у питању вредност крађе, ну треба ценити према вредности украденог предмета, а не и с обзиром на вредност штете, коју покрађени сопственик може имати услед крађе украденог предмета.

Један правни случај дао нам је повода за расправу оба изнета питања.

Н. Н. оптужен је, што је у винограду X посекао разне лозе — калемова са чокота и однео. Вредност украдене лозе износи 11 динара, а том сечом онеспособљено је дотично чокоће у роду за 2 године дана, која вреднест износи 66 динара.

Првостепени Суд узео је да овде стоји дело крађе из § 222 т. 3. казн. зак.. па је оптуженога за то дело и осудио на казну.

Пресуда неготин. првост. суда од 22 III 198— № 6245).

Апелациони Суд одобрио је ову пресуду. [Пресуда II 31 III 1907 № 1837].

Ову пресуду Апелационога Суда уништио је Касациони Суд; примедбама II оделења од 22-IV-1908 г. № 5144, које гласе:

„Погрешио је Апелациони Суд. што је одобравајући првостепену пресуду у погледу квалификације дела, нашао: да у овом оптужењу стоји дело, кажњиво по тач. 3. § 222 крив. зак. Јер, да би ово дело стојало, тражи се да ко покраде кошнице, платно с белила, сабране плодове у пољу, и у опште предмете, које људи, уздајући се у јавну сигурност, у пољу без чувара држе. Међутим по овом делу ниједна од побројаних ствари није покрађена, нити се пак ове покрадене лозе могу сматрати као предмети, који се остављају у пољу, уздајући се у јавну сигурност. Под таквим предметима разумевају се увек мотика, ашов, пијук, кола и т. д. Овде није тај случај, да је сам прив. тужиоц посекао ову лозу, па да ју је оставио уздајући се у сигурност и потом да је украдена, већ је лозу са чокота окривљени секао, у намери да се њоме користи, што је и учинио кад ју је однео.

Према томе, с погледом и на то, што вредност посечене и украдене лозе [по вештачењу под Бр. 2030— § 224 кр· суд. пост.] износи 11 динара, и овом сечом онеспособљено је чокоће за две године у роду у вредности 66 динара, дакле тужилац оштећен свега са 77 динара, — овде стоји дело крађе из § 221 крив. зак. те се окривљеном по овом законском наређењу „казна имала и одмерити“.

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, већ је дао ове [II 26-IV-1908 № 2197] противразлоге:

„Апелацаони Суд усваја први део примедаба, да у радњи оптуженога не стоји дело из тач. 3. § 222 к. зак., али не може да прими други део примедаба, по којима би овде, према укупној вредности посечене украђене лозе и оштећеном чокоћу, за две године у роду, у износу 77 динара, стојало дело преступне просте крађе из § 221 к. зак,

По § 221 к. зак. потребно је да само, и чисто, вредност покрађених ствари износи преко 200 гроша, па да би дело крађе било кажњиво по тој одредби. То јасно излази из текста поменуте одредбе, где се вели да ће се по тој одредби казнити „просте крађе у вредности преко двеста гроша чаршијских....“ У ту вредност покрађених ствари не може се урачунати каква штета, која би усљед покраће произашла, а не би била у самим украђеним стварима, јер то законодавац у тој одредби, па ни другде, не каже.

У појављеном случају крађе посечених лоза, за које одговара оптужени Н. Н. вредност посечених и украђених лоза износи свега 11 динара; осталих 66 динара процењена је вредност оштећеног чокоћа у роду. Утврђеној вредности посечених и украђених лоза, не може се додати, према горе изложеном и ова вредност оштећених чокоћа у роду, и према укупној вредности њиховој одређивати квалификација учињеног дела крађе, као што су то погрешно узеле примедбе Касационог Суда, јер то више *није вредност посечене и украђене лозе, него само штета која је усљед покраће произашла,* и која по нахођењу Апелационог Суда формира само особено питање о накнади штете, па се као таково има засебно и ценити,

Па како дакле вредност посечене и украђене лозе, према вештачкој оцени износи само 11 динара, то Апелациони Суд налази: да овде стоји дело иступне крађе из § 391 к) зак. а не пресеступне из 221 казн. законика“.

Што се тиче првога питања јасно је да овде нема места, примени § 222. тач. 3. К. зак. већ да ваља променити § 221. истога закона. У § 222. к. законика у опште су изложени случајеви квалификоване крађе, а специјално т. 3 истог прописа предвиђа или нарочите ствари или погодбу да су објекти крађе такви, који се држе у пољу, без чувара за то, што се људи уздају у јавну сигурност. Такав случај овде не стоји, па зато ова крађа не може изгубити карактер просте крађе.

Код другога питања тачни су противразлози, а погрешне су примедбе и одлука опште седнице Касационога Суда.

Не може бити спорно, да кад је у питању вредност крађе, онда се ту разуме вредност оне покретне ствари, коју је лопов, у намери противзаконог присвајања, узео из туђег притежања. Та је ствар украдена и ништа више [§ 220 крив. зак.]

Ну овим изнети правни случај ипак није добро решен. Овде је лопов предходно, пре крађе, објекат крађе — лозе, осекао од чокота, да би их учинио покретним и украо. Овом радњом, која је предходила крађи, лопов је повредио ствари прив. тужиоца. јер је чокоте оштетио у роду за две године дана. Је ли ова радња консумирана крађом и тиме постала ирелевантна у кривично — правном погледу, или није?

Ова радња садржи све елементе дела поништаја туђих ствари; она није консумирана доцнијом крађом учиниочевом и има се узети као кривично дело из § 291 к. зак.[1]) Тако, учинилац је посекао ову лозу са чокоња, знајући да тиме штети и само чокоње он је ту последицу предвидио и усвојио, дакле је радио с dolus-ом.[2]) Крајња циљ учиниоца, да покраде посечену лозу, чиме се чини, много мање дело [из § 391 к. зак.] од предходне радње — дела поништаја ствари — не може, дакле, консумирати учињени деликат поништаја и учинилац има да се казни и за то дело, учињено у реалном стицају с крађом. То је једино правилно решење овога кривично — правног случаја.[3])

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ФОРМАЛНЕ ПРИМЕДБЕ НА ПРОЈЕКАТ КАЗНЕНОГА ЗАКОНИКА ЗА КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

од

Живка Топаловића

У издању чувенога часописа Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft изашао је *Vorentwurf zu einem Strafgesetzbuch für das Königreich Serbien.* То је мој превод на немачки језик пројекта нашега новог казненог законика. За успех овога предузећа имам да благодарим моме поштованом професору, Господину *Францу фон Листу,* и вредном колеги г. др. *Хансу Ландсбергу* из Берлина, који је са мном заједно овај посао радио.

Било је врло тешко немачкој публици, која је навикла на јасност и тачност израза, и на савршену једнообразну технику при изради закона, дати један производ који по својој форми одаје трагове невештине и недовољне пажње. Те формалне тешкоће задале су ми много посла. Ја сам их савлађивао по своме најбољем знању и на своју одговорност. Ако је ипак где која погрешка учињена, онда ће она бар бити повод да комисија, која сад пројекат прегледа. учини нужне исправке.

Ја ћу овде у летимичним напоменама обратити пажњу на низ тих формалних грешака. Оно што је сад од интереса није садржина законских одредаба, него: прво, да закон јасно каже шта хоће, и друго, да он као целина чини један логичан састав, да се у њему дају видети принципи, који се проводе од почетка до краја. У интересу краткоће изоставићу свако цитирање аутора и туђих законских текстова.

I. Општи део је изменама друге комисије добио лепши и модернији облик. Али посебни део не само да по својој садржини сасма другом душом дише, него уводи појмове и принципе за које општи део ништа не зна.

1. Према § 15. *лишење звања* јесте главна казна, т. ј. може се изрећи сама за себе а не само у вези са другим казнама, а *губитак службе* јесте споредна казна. По § 34. губитак службе је времена казна, и траје од 2—10 година. О лишењу звања пројекат нема никакве специјалне одредбе.

У чему је разлика између лишења звања и губитка службе?

Суштаствено је код обе ове казне да кажњени остаје без места које је дотле заузимао. Кажњени *губитком службе* губи то место за време од 2—10 година, или у извесним случајевима за увек. Он у ствари губи *способност* да за извесно време врши извесну јавну службу — Verlust der Amtsfähigkeit. Кажњени *лишењем звања* пак просто губи своје место. За њега нема никаквог временог ограничења, он према казненом законику не губи способност за вршење своје службе. Са губитком места исцрпљује се појам лишења звања.

Ово је тумачење једино логично које се према законском тексту може дати. Оно се дакле спроводи и у специјалном делу, докле га § 307. не поништи. Он предвиђа могућност казне *лишења звања* „за извесно време или увек." Према томе изгледа да је и лишење звања губитак *способности* за службу а не губитак *места.* Онда између лишења звања и губитка службе нема никакве разлике. Ако је нема: је ли губитак службене способности и код лишења звања времен или трајан? Зашто закон о томе не донесе нарочиту одредбу?

2. Опште одредбе у §§ 44. и 45. (штампани пројекат 41. и 42.) дају субјективне квалфикације кривичних дела. Да би могло бити казне, радња мора бити извршена умишљено или нехатно. По законској дефиницији постоје свега две форме виности (личне кривичне одговорности): *умишљај* и *нехат.* То се вели и у Мотвима. Међутим у посебном делу говори се поред ове две још о три форме виности: о *намери* (§§ 86, 171, 175, 185, 306, 315, 323), о вршењу радње *са знањем* (§ 149, 151, 160) и о *рђавој намери* (§ 370). У погледу јасности у овоме питању пројекат ништа није одмакао од садашњег позитивног законика. Али ако су његови преводиоци, неразумевајући суштину ствари, могли да праве погрешке, данашњим законодавцима није то допуштено.

Према мотивима (стр, 151.) „умишљај значи *знање* и *хотење* свих обележја кривичног дела". *Знање* није ништа друго него *предвиђање* последице, т. ј. егзистенција преставе о последици у свести виновниковој у моменту радње. Кад се последица само предвиђа онда још не постоји долус (умишљај). Она се уз то мора и *хтети.* Предвиђање последице постоји и код свесног нехата. Где је као субјективно обележје радње потребно само знање, предвиђање, последице онда се ту за кажњивост тражи нешто мање од умишљаја. Ту се мора казнити и сваки свестан нехат.

Мотиви, међутим, дају два смисла речи „знање". При објашњавању појма еветуалног долуса на стр. 154, 155, они разумеју под „знањем" предвиђање последице. Међутим на стр. 157, у жељи да објасне како ће се разумети у специјалном духу употребљене речи „са знањем" Мотиви вели: „У овим случајевима израз „знајући" и „са знањем" значи *изузданo знање* дотичног елемента кривичног дела. Овим се изразом искључује dolus eventualus. С тога се ови изрази и у пројекту имају употребљавати у случајевима, у којима се хоће да искључи кажљивост dolus-a eventualis-a." Ако узмемо први смисао речи „знање", т. ј. предвиђање последице, онда је кажњив не само сваки умишљај него још и свестан нехат. Ако узмемо други смисао речи „знање," т. ј. *изузданo* знање, онда не само да није кажњив, у случајевима где се тражи да се дела „са знањем" последице, свестан нехат, него није кажњив ни један облик долуса, dolus eventualis. Ако је „знање" предвиђање последице као извесне, онда, преневши тај смисао у одредбе о долусу, евентуални долус у опште не може постојати, јер је његово битно обележје предвиђање последице као неизвесне.

Комисија мора наћи овде излаза. Кад се истој речи дају два разна смисла онда то није никакво решење питања. Оно што се у специјалном делу, према Мотивима, жели рећи изразом „са знањем" није речено. Ја то нисам могао превести другачије него wissentlich. Психолошка садржина те речи може бити само егзистенција у свести једне преставе. Мотиви би желели још да ту преставу квалификују („извесно"). За ту квалификацију треба или друга, или још једна реч. Ја ту нисам могао произвољно одлучивати.

[1]) Друга је ствар код крађе обијањем, где се у самоме деликту крађе већ предвиђа и поништај ствари (кад је крађа учињена обијањем, § 223. т. ј. казн. зак.) и где је тај моменат већ узет у вид при криминализању саме крађе.

Види и Olshauzen ibidem, код § 303 п. 12 в.) и § 243 п. 63.

[2]) Види § 42 Пројекта Казненог Законика за Краљевину Србију и § 20 Gegenent wurf Zum Uorentvurf eines doutchen Strafgesetz buchs, Berlin, 1911 O.

Реч „намерно" у § 291 нашег Казн. Зак. исто је што и хотично. Наш Казнени Законик не предвиђа разлику у појмовима, који се овим речима изражавају. [Види о овоме § 59. Vorentwurf zu einem deutschen Strafgesetzbuch и § 21. помен. Gegeneutwurf-a]. Међутим ни законски пројекти, који утврђују појам „намере", не стављају ову као елеменат дела поништаја, већ траже само „хотичност" [в. § 289. пом. Vorentwurf-a и § 305. Gegenentwurf-a].

[3]) Види и Olshausen код §§ 303. п 10 и 12 в).

Превео сам психолошки и граматички тачно. Али и у преводу и у оригиналу *редактор није казао оно што је мислио.* Он је хтео да ограничи обим кажњивости, а он га је у ствари проширио.

Појам „намере“ правилно је постављен у Мотивима стр. 157. Али ја дубоко сумњам да је у одредбама специјалног дела тај израз употребљен свуда са пуним разумевањем смисла. Нека комисија изостави реч „намера“ у параграфима где се она тражи, и тада ће се само собом разумевати да радње морају бити извршене умишљено. Али комисија ће тада увидети да *суштина смисла у већини случајева ни за длаку није промењена.* Ако и ту реч „намера“ остане онда ће она имати једину улогу да ствара забуну у правосуђу, и да многи кривац избегне казну.

„Ко без *рђаве намере*, у пренагљености или из неразумевања прекорачи право кажњења.“ — § 370. Шта је то „рђава намера“. Има ли она да се цени по субјективним мотивима делања, или објективно по корисности и штетности последице по друштво? Какво је етичко становиште законодавчево? Има ли смисла у опште један етички принцип уносити у закон?

3. Општи део је с правом напустио једну бесмислену конструкцију позитивног закона о отежавним и олакшавним извињавним и пооштравним околностима. Он у § § 60, 61 и 62 (штампани текст 58, 59, 60). поставља неколико принципа по којима се казна има да ублажава: и до минимума, и испод минимума, и по врсти. Међутим § 222. у специјалном делу говори још старом криминологијом. Он познаје „олакшавну“ околност и „извињујућу“ околност.

Какве су то околности? Какав је њихов однос према „околностима за ублажавање казне“ из општега дела?

II. И без везе са општим делом има специјални део велики број мана.

1. Да укажем најпре на директне погрешке стилизације.

По параграфу 90. „ко *покуша да убије* Краља или Престолонаследника казниће се смрћу“.

А како ће се казнити онај ко не покуша него их *убије?* Пошто специјалне одредбе нема онда по § 131. као и обичан убица доживотном или временом робијом. И тако се покушај казни строжије него свршено дело!

По § 30. „сведок који је одрицао или прећутао нешто о чему је знао сведочити, неће се казнити: 1) ако је *кривично дело такво*, да се он не би по закону могао узети за сведока..“ Ни по каквом закону сведоџба није искључена због *природе кривичног дела*, већ једино због *личних односа или својстава*, сведокових. Отуда је цела ова одредба бесмислена.

По § 132. казни се блажије убиство извршено у узбуђеном стању које је изазвано увредом: „*његове супруге*“. Зашто не у мушком роду те да се могу разумети ту и човек и жена, као што је случај у § 168? Зашто да жена не може бити расрђена увредом мужа, а може увредом сестре или бабе?

§ § 136., 137., 138. говоре о „трудној *жени,*“ која плод уништи, побаци и т. д. Међутим § § 241. и 242. говоре о „женској“. *Женска* је општи појам пола. *Жена* је женска у браку, или која је била у браку. Закон не може овим речима дати други смисао. По његовој стилизацији излази да побачај који изврши неудата женска, девојка, није кажњив! Овде је очевидна погрешка изражавања. Али да ли то није и у § 135. који говори о детоубиству? Детоубиство постоји тада кад мати дете убије „*услед бојазни да се њен порођај не сазна*“. Ту бојазан може имати само неудата женска или она постоји на случај *ванбрачног* порођаја. Може ли само ванбрачна мати извршити детоубиство? Казни ли се брачна мати као обичан убица? Шта ако мати убије дете кад цео свет зна да је она родила, кад је бесмислено говорити о „бојазни да се њен порођај не сазна“?. По мотивима (стр. 387) нема разлике кажњења детоубиства у брачном и ванбрачном порођају. Али зашто се брачна мати мора бојати „да се њен порођај не сазна“?

Глава о злочинима прочиву наравствености јесте једна од најнемарљивије израђених глава. Ту се за исту радњу употребљују три разне речи — као да се пише приповетка а не закон: обљуба, прељуба, вршење блуда. Једина корист ове терминологије је што ће понеки адвокат на њој заснивати своју жалбу на судску пресуду, или какав млад докторски аспирант писати дебелу књигу о разлици обљубе и прељубе. Материјалне нетачности одредаба још су веће.

По § 232. „ко какво лице силом или озбиљном претњом принуди на вршење обљубе, казниће се робијом до пет година“.. § 233. „ко изврши обљубу над лицем у... неурачунљивом стању, казниће се робијом до десет година“. § 234. „ко изврши обљубу над лицем које..... је неспособно да се одупре и брани казниће се робијом до десет година“... § 235. „ко над лицима именованим у предњим наређењима изврши какву блудну радњу, а не само обљубу, казниће се до половине тамо предвиђене казне“.

Свуда је реч само о „вршењу обљубе“. Етимолошко значење те речи у српском језику јесте coitus, парење полних органа мушкога и женскога. У смислу саме речи не лежи никаква даља квалификација coitus-a. Из ње се на пр. не види да ли је обљуба брачна или небрачна. Са свим се може говорити о томе да је муж обљубио своју жену.

Узме ли се овај смисао речи онда је по дефиницији у пројекту могућно да муж изврши силовање над својом женом, или жена над мужем. „Ко какво лице силом или озбиљном претњом принуди на вршење обљубе, казниће се робијом од пет година“. „Ако је учинилац лице над којим је обљубу извршио довео претходно у бесвесно стање или онеспособио за одбрану казниће се робијом до 10 година“. Ако је муж извршио обљубу над напитом женом, или жена наведе на обљубу пијанога мужа — онда на робију до десет година! А ако изврши само блудну радњу — на пр. муж открије жену кад спава — онда пола казне, пет година робије!

Ни у тексту Закона ни у Мотивима не каже се, да обљуба код силовања мора бити *ванбрачна* обљуба. Због тога су могуће горње консеквенце. Али ја сам овде можда прешао границе свога права. Да свет на страни не би такође извукао и све консеквенце ја сам у овим случајевима реч „обљуба“ превео са „ausserehelciher Bischlaf“ — *ванбрачна* обљуба. Ја сам уверен да су и редактори закона то мислили. Ко са стручним познавањем прочита пројекат, и заврши главом о имовинским преступима, која приватно право чини саставним делом кривичнога права, мораће се упитати: шта још у Србији није кажњиво? Требало је још једино да у брачним односима буду могуће блудне радње и силовања.

Цела глава о злочинима против наравствености говори о обљуби „над лицем“. Силовање је могућно како према женској тако и према мушком. Тај се принцип напушта у § 237. „Ко изврши обљубу или какву блудну радњу са својом *малолетном пасторком, усвојеним дететом, храњеником* или *храњеницом*, или својом пупилом казниће се.“ Свуда су предвиђена лица оба пола: дете, храњеник — храњеница, пупила, а код пасторака само женски пол, — „са својом малолетном пасторком.“

По § 247. „ко *свој дом* изда под кирију обављачу проститутске радње казниће се.“ Опет приповедачки стил. Шта је то „дом“ — стан или кућа? Шта ће бити ако ко изда под кирију „дом“ који није његов („свој дом“), него припада некоме другоме, а он њиме администрира. Сопственик у опште није издао „свој дом“, а администратор је издао „дом“ али није „свој“. Онда неће бити кажњен нико. Чега ради се тада пише закон?

По § 253. „ко јавно држи *предавања* неморалног садржаја, казниће се затвором.“ Је ли једно предавање довољно, и ако није: колико ради могућности кажњивости треба да их буде, зашто се у мотивима не би објаснило шта то значи „*јавно држати предавање*“? Да ли пред неограниченим бројем лица, да ли после објаве? Шта је то „неморалан садржај“? Је ли само у сексуалном смислу, или у општем етичком: неморално је све оно што није поштено, право, добро?

По § 256. „*супруг* који изврши обљубу са ма којим другим лицем осим са *својом супругом*, казниће се затвором до две године.“ Супруг — са својом супругом. По томе се казни *само муж* који изврши бракломство, а не казни се и жена ако то учини. Ја сам по даљем тексту разумео да то није мисао редакторова и место женског у придеву „свој“ превео сам мушки род: супруг — са својом супругом.

(свршиће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

У истоме затвору, у коме смо ми били, били су затворени апсанџија из „Малог Хотела“ и вратар Батист, оптужени оболица да су за новац потпомагали моје бегство. Дан њиховог суђења дође; апсанџија би пуштен, али Батиста задржаше; суд нареди дослеђење у коме сам и ја требао бити испитан. Сиромах Батист дође тад да ме види и преклињаше ме да кажем истину. Из почетка сам му одговарао онако околишећи, али кад ми Десфосе рече, да нам он може послужити и да га треба чувати, обећам му, да ћу учинити оно што тражи. Он се стаде захваљивати и понуди услуге, те га ухватим за реч и кажем му, да ми набави један нож и два кључа, за које ми је Десфосе рекао да му требају; после два сата ја сам их имао. Дознав да сам ове ствари набавио Десфосе је скакао од радости, колико су то дозвољавали тесна соба и тежина окова. Доајанет показиваше тако исто велику радост, и како је радост у опште пријатна и ја сам се осетио врло задовољан и ако нисам знао зашто.

Пошто се ово одушевљење мало смири Десфосе ми рече да видим у мојој соби има ли на своду пет каменова бељих од осталих. Кад сам му одговорио да има, он ми рече да остружем саставке и тад сам видео, да је место малтером лепљено средином од хлеба измешаном са струготинама. Десфосе ми рече да је апсеник који је пре мене био у тој соби намеравао извалити камење и побећи. Додао сам после нож Десфосеу и он за час направи један пролаз за у моју собу, али искусисмо исту срамоту као и мој предходник: апсанџија који је већ био знао за ово промени нам стан и метну нас сву тројицу у једну собу до Скарпе. Ту смо били везани ланцем једно за друго, тако да сваки покрет једнога осећаше се на другима; страшна казна кад траје дуже, јер се апсолутно не може спавати. После два дана Десфосе, видећи нас утучене, реши се да проба једно средство, које је употребљавао само у тешким приликама и које је обично чувао за припремне радове у бежању.

Као и велики број робијаша и он ношаше увек у стражњици кутију (игленицу) пуну тестерица; са овим алатом он се даде на посао и за мање од три сата скидосмо окове и бацисмо их кроз прозор у реку. Одмах после тога наиђе апсанџија да види јесмо ли мирни, и хтеде се лепо човек претурити кад нас виде без окова. На његово питање шта смо радили, ми му одговорисмо шалећи се. Одмах дође надзорник апсана са судским чиновником Хифтелом, који нас узе поново на испит. Десфосе нестрпељив викну: „питате где су нам окови... црви су их појели и појешће и оне које нам понова метете“. Надзорник апсана видећи да ми имамо траву „расковник“, коју ниједан ботаничар није још изнашао, нареди да се свучемо и прегледаше нас од главе до пете; затим нас оковаше понова, али смо и ове окове одмах идуће ноћи скинули, јер нам не беху нашли скупоцену игленицу. Овога пута сачували смо себи уживање да окове скинемо пред надзорником и судским чиновником Хифтелом, који већ нису знали шта више да мисле. Глас пуче чак и у вароши да у затвору има један мађионичар који ломи окове недодирујући их. Да би пресекли те гласове, а нарочито да се не би скретала пажња осталим апсеницима на средства којима се могу ослободити окова, државни тужилац нареди да нас затворе и да нас нарочито чувају, али и то нас није спречило да утекнемо из Дуја пре него што су они мислили и пре него што смо ми очекивали.

Два пута недељно пуштали су нас да разговарамо са нашим адвокатима у једномс ходнику, од кога једна врата вођаху у суд. Успео сам да од кључанице на тим вратима узмем отисак, а Десфосе направи кључ и једнога дана, кад се мој адвокат разговараше са једним другим клијентом, ми изађемо неопажено сва тројица. Двоја друга врата, на која наиђосмо, разби смо за трен ока и затвор оста далеко иза нас. Међутим једно ме је мучило: шест динара били су сва моја имовина а са том сумом нисам могао ићи далеко. Кажем то мојим друговима који се погледаше са неким страшним осмехом. На моје наваљивање казаше ми да се надају идуће ноћи ући, помоћу разбијања, у једну сеоску кућу у околини, у којој су знали потпуно све излазе.

То ми се још мање допадало него ићи са Циганима. Ја сам се, нема сумње, користио искуством Десфосеовим да умакнем, али ми никада није долазила помисао да се удружим са таким разбојником, па ипак сам, избегао да улазим у ма какво објашњење. У вече се нађосмо близу једног села на путу за Комбре; требало је тражити хране у селу, јер нисмо били ништа јели још од доручка у затвору, па глад беше постала неодољива. Спољашност мојих полуобучених другова могла је изазвати сумњу те би решено, да ја идем да тражим намирнице. Уђем у једну крчму, одакле пошто сам купио хлеба и ракије, изађем на друга врата, супротна онима на која сам ушао, и упутим се у правцу супротном ономе у коме сам оставио другове. Ишао сам целе ноћи и зауставим се тек у свануће да одспавам који сат у једноме стогу сена.

Идући за Париз где сам се надао наћи средства за живот, после четири дана стигао сам у Компјењ где сам очекивао да ми мати пошаље какву помоћ. У Лувру сретнем једно одељење „црних хусара“ и питам команданта би ли ме примили у војску; он ми одговори да се нико не прима. Поручник коме сам се затим обратио одговори ми то исто, али дирнут мојом несрећом пристаде да ме узме да чувам ремонте, нове коње, које ће купити у Паризу. Примио сам то свесрдно. Шајкача и један стари шињел што ми дадоше уштедили су ми свако запиткивање на варошкој капији и дођем са одељењем у војничку школу, а после с њим прећем у Гиз где је био депо. Дошав у ову варош представише ме пуковнику, који ма да је помишљао да сам војни бегунац, прими ме под именом Ланоа, које сам узео и ако за њ немадох никаквих исправа. Ту под новом униформом и у овоме великоме пуку веровао сам да сам склоњен и мислио сам већ да останем у војсци; кад ме један несрећан догађај врати понова у амбис.

Једнога јутра излазећи у варош сретнем једнога жандарма, који је из Дуја био преведен у Гиз. Он ме је виђао тако често и тако дуго, да ме је познао на први поглед и зовну ме. Били смо у сред вароши и било је немогућно и помислити на бежање. Пођем право к њему и, признајем да је то била крајња дрскост, направим се радостан што га видим; и он се приближи, али некако снебивајући се што ми се учини као рђав предзнак. У том прође један војник из мога ескадрона и видев ме са жандармом приђе ми и рече: Но, Ланоа, шта то имаш са црвеном капом?“ — „Ланоа!“ понови жандарм чудећи се. — Да, то је ратно име, одговорим. — „То ћемо видети“, вели он и шчепа ме за јаку. Морао сам поћи с њим. Утврдили су мој идентитет по знацима забележеним у бригади и одмах по нарочитом спроводнику спроведоше ме у Дуј.

Овај последњи ударац уби ме потпуно; новости које су ме очекивале у Дују нису ме ни мало тешиле: Дознао сам да су Груар, Хербо, Штофел и Боамел решили коцком да један од њих узме на себе прављење фалсификата, али како тај фалсификат није могао бити дело једне личности, то су смислили да и мене оптуже, кажњавајући ме тако за оно што сам их мало оптеретио на мојим последњим испитима; и дознао сам још да је онај апсеник, који ме је могао бранити, умро. Једина ми је још утеха било то, што сам се за времена одвојио од Десфосеа и Доајенета, који су били ухваћени четврти дан по нашем бегству и код њих нађене крадене ствари из разбијенога дућана једнога ситничара из Понт-а-Марк-а. Видео сам се с њима ускоро и како су изгледали зачуђени због мога наглог одласка, објаснио сам им да ме је долазак једног жандарма у крчму где сам куповао намирнице, приморао да бегам насумце. Скупљени овако ми смо опет мислили на бегство које нам је због приближавања дана суђења, бивало све нужније.

Једне вечери приспе један спровод апсеника, од којих четворицу у оковима метнуше у исту собу у којој смо и ми били. То су била браћа Дихесм, богати посједници из Бајела, где су уживали врло добар углед докле један непредвиђени случај не откри њихово поштење. Њих четворица, врло развијени, били су арамбаше једне разбојничке дружине, која је улевала страх и трепет по околини, а које се чланови нису могли похватати. Брбљања једне мале девојчице једнога

од Дихесма откри најзад дружину. Ово дете у разговору код неке суседке изговори се како је било у страху последње ноћи. — „А што?“ запита је суседка мало љубопитљива. — „Тата је опет дошао са црним људима“. — „С каквим црним људима?“ — „Људи са којима тата излази врло често ноћу.... па се после враћају дању и броје паре на чаршаву... Моја им мати светли лампом, а тако и стрина Геновева а стричеви су са црним људима.... Питала сам једнога дана мајку шта све то значи... она ми одговори: ћути, ћерко, твој отац има једну црну кокошку, која му носи паре али само ноћу и да је не би расрдио мора да гарави лице као што је и њено перје. Ћути, и ако кажеш ма једну реч за ово што си видела кокошка неће доћи више“. Знало се већ да се Дихесми нису гаравили ради тајанствене кокошке већ да их не би познали. Сусетка која је тако мислила исказа своју сумњу мужу, а овај упита и сам девојчицу и увери се да љубимци црне кокошке не беху нико други до разбојници, те јави власти. Тад су предузете тако оштре мере да банда сва, преобучена, би ухваћена баш у тренутку кад је нагазила на нову пљачку.

Најмлађи Дихесм ношаше у ђону од ципела један лист од ножа, који је ту сакрио у путу из Бајела у Дуј. Дознав да ја познајем потпуно распоред у затвору каза ми да има нож и упита ме да ли би и ја хтео да бежим. Док сам ја о томе размишљао дође судија праћен жандармима да изврши најмарљивији претрес наше собе и над нама самим. Нико није знао зашто се то ради, али ја сам ипак сматрао за паметно да сакријем у уста једно мало јеге, које сам имао уза се, али један жандарм приметив покрет повика: овај гута! Шта?

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине доњо-бадањске, актом својим Бр. 955, пита:

„У члану 71. закона о таксама поред осталог казано је: да, кад закон овај добије обавезну силу „престаје важити закон о таксама од 16. децембра 1896. г. са свима својим досадањим изменама и допунама, *као и пропис § 23. грађ. судског поступка*“.

У таксеној тарифи није нигде прецизно казано, како се наплаћује такса за жалбе против пресуда и решења општинских власти по грађанским споровима, кривичним делима и осталим, *да ли за државу или за општину*, а у истој тарифи под *л* код општинских власти казано је: „да се све тамо побројане таксе наплаћују у корист општина, сем где је нарочито другче казано“.

С погледом на горе изложене законске прописе изгледа: да би се такса за све жалбе противу пресуда и решења општинских власти, по грађанским споровима, кривичним делима и осталим, имала наплаћивати у корист општине, тим пре, што је § 23. грађ. суд. пост. — који је говорио о такси за жалбе на пресуде и решења општинских власти по грађанским споровима — престао важити. Али с погледом на то, што је жалиоцу законом дозвољено жалбу и пошти предати, суд налази, да је апсолутно немогуће таксу за жалбе у корист општина наплаћивати, а и иначе суд стоји на томе гледишту, да се такса за жалбе и код општина има наплаћивати у корист државе, но зато не налази у закону о таксама довољног ослонца, те сада стоји у недоумици, како ову таксу да наплаћује.

Да би се закон о таксама у погледу наплате ове таксе правилно применио, и да се суд о исти не би огрешио, моли се уредништво за објашњење:

Како се по закону о таксама има наплаћивати такса за жалбе на пресуде и решења општинских власти по грађанским споровима, кривичним делима и осталим, да ли у корист државе или општине, и по ком законском пропису.

Како се ово питање односи на предмете који се често догађају, то се моли Уредништво за што скорије објашњење“.

— На ово питање одговарамо:

Питање, које је напред истакнуто, није опредељено регулисано садашњим законом о таксама, као што је то било до његове појаве, јер се по § 23. грађ. суд. поступка знала такса за жалбе на пресуде и решења по грађанским споровима, а по т. 88. тарифе старога закона, опет такса на пресуде и решења по кривичним иступним делима

По садашњем закону, ако би се држали само одељка „Л“, ова се такса у опште не би могла ни наплаћивати, јер се тамо о жалбама у опште ништа и не говори.

Али како се не да претпоставити, да је законодавац имао намеру, да ове правне послове ослободи сваке таксе, то се има узети, да је он њих оптеретио на други начин.

Тако, жалбе на пресуде и решења по грађанским споровима несумњиво су учвршћене у ред оних, о којима говори тачка 6. тарифе, а жалбе на пресуде и решења по иступним делима да су обухваћене тачком 83. тарифе садашњега закона, јер се општински судови у овом случају јављају такође као полицијске власти према чл. 94. и 95. закона о општинама.

Наравно, да би се ова такса морала наплаћивати за рачун државни у таксеним маркама, пошто није из одељка, по коме се такса наплаћује у готову и за рачун општина.

Овако би требале да поступају општине све дотле, докле г. Министар Финансија не изда правила за извршење закона о таксама, те да избегну могућну одговорнвст о којој говори чл. 55. закона о таксама, а интересовани, ако налазе да нису дужни платити ову таксу, могу тражити редовним путем повраћај исте, којом ће се приликом дефинитивно решити: хоће ли се моћи у опште наплаћивати ова такса или не?

II.

Суд општине камендолске, актом својим Бр. 629, пита:

„Моли се уредништо да у првом свом наредном броју „полицијског гласника“, да обавештење овоме суду, као претплатнику свога листа, о овоме:

По § 13. грађ. суд. поступка, општински судови примају тужбе и жалбе усмено и писмено, а одбране само усмено, саслушавају парничаре и сведоке јавно, извиђају парнице просто, поднете доказе оцењују, према њима ствар пресуђују и одмах пресуду исказују усмено и јавно, а пресуде своје извршују сами.

По новом закону о таксама, општински судови наплаћују на име таксе под бр. 359. т. б. у грађанском спору, који се код општинског суда извиђа и суди, за утрошену хартију, позиве и рецеписе према вредности спорног предмета, који се тужбом траже осем парничних трошкова, у спору: а.) до 20 динара закључно (1. дин. б.) од 20—100 дин закљ. 2. динара в.) преко 100 дин. 3. динара, под бр. 360. т. б. на име спорне таксе на вредност спора од сто динара 3. динара, по писменим тужбама.

Па пошто се дешава да, суд ово општински прима и расправља усмене тужбе и на основу њих усмене пресуде исказује, а деси се те се изврши и заклетва као доказ у извиђању тих усмених тужаба и исказивању пресуда. — да ли ће суд ово општински наплаћивати какву и колику таксу, за те усмене пресуде, као и за извршену заклетву по тим расправама, и по ком законском пропису?“

— На ово питање одговарамо:

Закон о таксама у тачци 359, не прави никакву разлику између оних грађанских спорова, који се покрећу писменом тужбом и оних, који се покрећу усменом тужбом, него их подједнако оптерећују таксом.

У осталом за такву разлику не би ни било оправданих разлога, јер се, на крају крајева, сви спорови свршавају писменом пресудом, која се уноси у протокол суђења у смислу § 13. грађанско судског поступка, којом се приликом констатује и сума тражбине и све остало, те је лако изнаћи таксу, која треба да се плати.

Што се тиче спорова до 10. динара, које суде кметови ван општинског суда, за њих се не би могло рећи да плаћају таксу, јер тачка 359 говори о спору, који се „*код општинског суда извиђа и суди*,“ а не и о онима ван овога.

Према овоме, за све грађанске спорове били они усмени или писмени, које суди општински суд, наплаћиваће се такса из тачака 359. и 360. тарифе.

За заклетве неће се наплаћивати нарочити такса јер нису њоме оптерећене.

Такса из т. 361, наплаћиваће се само онда, кад се препис пресуде издаје странама ни њихов захтев.

Ово је уједно одговор и на акт суда општине суводолске у округу пиротском Бр. 932.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Један случај разрешења општинског одборника од дужности с тога, што је у исто време чиновник надлештва, које над општином води непосредан надзор.

П. С., трговац из Н....., упутио је једну представку одбору општине н..... и тражио, да одбор разреши од одборничке дужности одборника D-r А. С., зато, што је у исто доба и физикус округа н..... Своје тражење засновао је на пропису чл. 71. закона о општинама, по коме општински одборник не може бити онај, који је чиновник надлештва, које над општином води непосредан надзор.

Поводом овога, општински одбор донео је одлуку, да он није надлежан да доноси одлуку по овој представци, па је упутио молиоца да се жали надзорној власти.

Незадовољан овом одлуком, П. С. се жалио надзорној власти, тражећи, да је задржи од извршења на основу чл. 152. закона о општинама, пошто по чл. 71. истог закона D-r А. С. као окружни физикус, који води непосредан надзор над општином н....., не може у исто доба бити и општински одборник.

Надзорна власт задржала је од извршења одлуку одборску из ових разлога:

По овлашћењу чл. 75. закона о општинама, општинском је одбору стављено у дужност да цени, да ли постоји случај, који чини да какав одборник не може да врши своју дужност. Према томе, ако би био такав случај, он је дужан да о томе донесе своју одлуку, наравно, водећи рачуна о наређењу чл. 71. закона о општинама, који предвиђа узрок, какав истиче жалилац, по коме одборник не може бити чиновник надлештва, које над општином води непосредан надзор.

Према овој одлуци надзорне власти, општински одбор на дан 20. новембра 1911. године донео је под № 20686. одлуку: да одбор не сматра D-r А. С., окружног физикуса, као чиновника, који има право надзора над општином, и ако је са службом при начелству као окружни физикус.

У жалби, изјављеној надзорној власти противу ове одлуке, П. С. је навео, да одлука не одговара закону:

1. Што је D-r А. С. шеф санитета окружног начелства, а то ни одбор општински не одриче; и

2. Што као такав, према чл. 71. закона о општинама, не може у исто доба бити и општински одборник.

Надзорна власт расмотрила је одлуку одборску, како по овој жалби, тако и по званичној дужности, па је нашла, да је одлука одбора на закону основана, јер је D-r А. С., по закону о уређењу округа и срезова, само стручан референт начелника округа, који не врши никакав надзор над општином, пошто начелство врши надзор преко органа свог полициског одељења. С тога је, на основу чл. 152. закона о општинама, одобрила одборску одлуку.

По изјављеној жалби, III Одсек Државног Савета нашао је, да решење надзорне власти не може остати у снази с тога, што према II одељку чл. 71. закона о општинама окружни физикус D-r А. С. не може бити одборник општински, јер је чиновник надлештва, које над општином н..... води непосредан надзор.

С тога је, на основу чл. 170. зак о општинама, решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 7. марта 1911. год. № 2070.

Нема повреде материјалног државног интереса, кад је неко указом постављен на извесан положај, без квалификација прописаних законом за тај положај.

Указом од 12 маја 1910 год., а на предлог Министра Правде, постављен је за секретара I. кл. првост. суда С. А. П. Кад је Главна Контрола поводом овог указа расмотрила указе о ранијем постављењу и кретању у судској струци именованог С., она је констатовала, да је он указом од 1. новембра 1902 год., први пут постављен за писара првостепеног ј.... суда и служио од тада до 26. јануара 1906 год. у судској струци, када му је указом од тога дана уважена оставка на државну службу. Према томе С. је провео у судској струци свега 3 године 2 месеца и 24 дана: међутим по изменама и допунама у закону о устројству судова од 26. јануара 1901 год. одељак I. , а у § 3. под а: секретари првостепених судова могу бити они ..... који су служили као указни чиновници у судској струци најмање 4 године, а у другој струци најмање шест година. Па како по показаном службовању С. нема ни један од наведених законских услова, да би могао задобити звање, на које је указом од 12 маја 1910 год., постављен, то је Главна Контрола, на основу тач. 12. чл. 144. Устава, изјавила жалбу Државном Савету противу тог указа, пошто је његовим постављењем повређен државни материјални интерес у корист његову.

Државни Савет нашао је, да је жалба Главне Контроле неумесна из ових разлога:

По чл. 144. тач. 12. Устава у вези са чл 5. закона о уређењу Државног Савета, Главна Контрола има права да се жали у име државе, ако је указом повређен какав државни материјални интерес у корист појединаца.

Такав случај није овде. Главна Контрола у жалби својој не наводи да повреда материјалног државног интереса постоји у постављењу г. С. А. П. за секретара првостепеног суда са већом платом, него што је плата предвиђена за тај положај у чл. 3. а. измена и допуна од 26. јануара 1901 год., у закону о устројству првостепених судова, већ повреду материјалног државног интереса изводи из тога, што налази, да је г. С. постављен за секретара првост. суда без прописаних квалификација у § 3. а. помен. измена и допуна, јер није провео у судској струци најмање 4 године, а у другој струци најмање 6 година.

Питање о томе: да ли је овим постављењем г. С. А. П. повређен пропис наведеног § 3., не спада у категорију питања, која засецају у материјалне државне интересе, већ у питања о правилном или неправилном тумачењу и примени закона од стране Министра Правде приликом овог постављења.

За оцену ових питања Главна Контрола нема ослонца ни у Уставу ни у закону о њеном уређењу, па стога јој је и жалба, изјављена противу овог указа, неумесна.

С ових разлога, Државни је Савет донео одлуку, да се ова жалба Главне Контроле одбаци као неумесна.

Одлука од 7. септембра 1910 године № 8913.

Јос. К. Ст.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Артур Коплик, бив. трговац из Беча, чију слику износимо, извршио је више пре-

вара у вредности неколико стотина хиљада круна, па затим побегао из Беча.

Он је вере Мојсијеве, веома висок, нежењен, косе угасито смеђе (увек таласасто колмоване), лица округлог и избријаног, великих ушију. Веома елегантан. Говори сем немачког перфектно француски и енглески.

Акт Управе града Београда Бр. 23128.

Фрања Ниснер, банкарски благајник, проневерио је 34000 круна у Бечу, па затим побегао.

Он је вере католичке, омален, добро развијен, косе и бркова тавно плавих, шпицасте браде, здравих — лепих — зуба. Држања отменог, наоружан револвером.

Акт Управе града Београда Бр. 22732.

Милан Мартинов, бивши благајник железничке станице у Софији, узео је 5350 лева од продатих билета, па затим побегао.

Он је стар 31 годину, средњег раста, плаве косе, малих плавих бркова.

Акт Министарства Унутрашњих Дела ПБр. 12787.

Живојин Миливојевић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику доносимо, побегао је 3. овог месеца из завода.

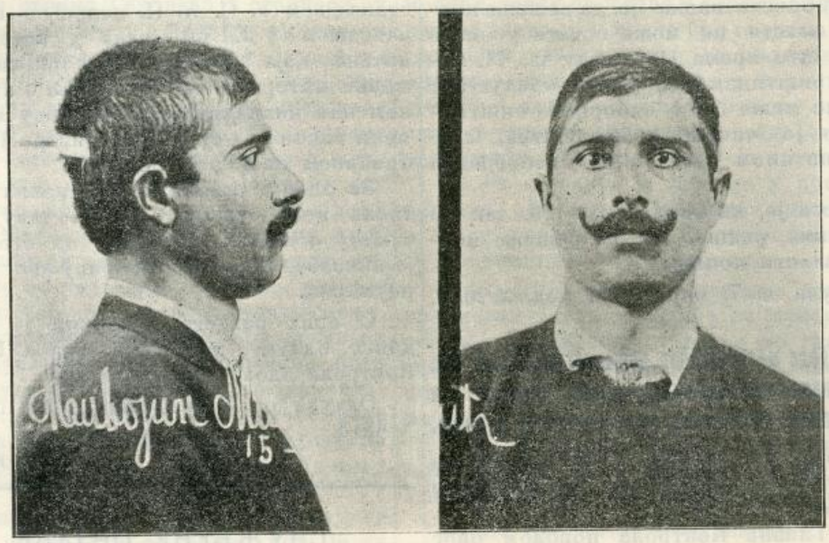

Он је родом из Медвеђе у ср. трстеничком, стар 29 година, висок 173 см. очију угаситих, косе отворено смеђе.

Депеша Управе пожаревачког казненог завода Бр. 2064.

Милован Анђелковић, из Слишана, извршио је силовање, па побегао.

Он је стар 20 година, омален, косе црне, очију жућкастих, без бркова и браде, у оделу сељачком.

Депеша начелника ср. јабланичког Бр. 8963.

Никола Бранковић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику износимо, побегао је из завода 3. овог месеца.

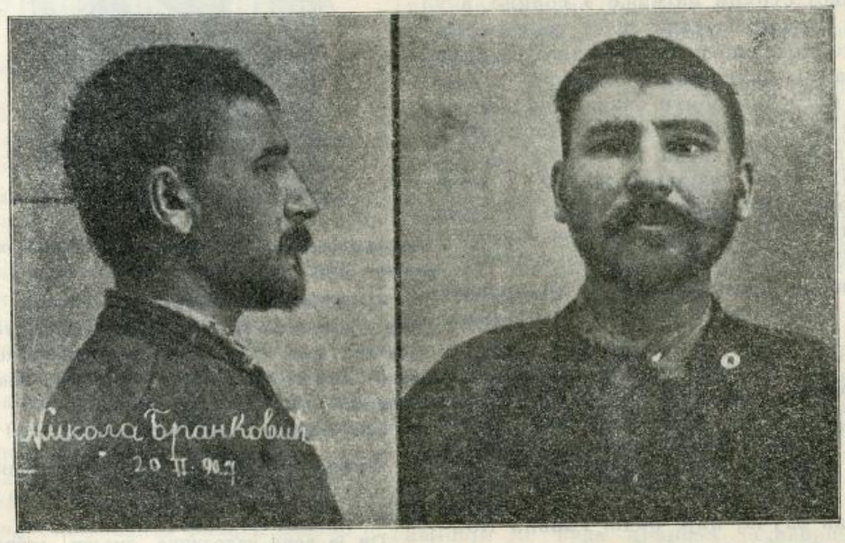

Никола је родом из М. Плане у срезу орашком, стар 31 годину, висок 169 см. очију жућкасто зелених, косе и бркова смеђих.

Депеша Управе пожаревачког казненог завода Бр. 2063.

Добривоје Милосављевић, надничар овдашњи, одговара за разбојништво.

Он је стар 18 година, плав, ћосав, висок, у оделу црном, грађанском.

Акт кварта дорћолског Бр. 3804.

Милева Ивановић, служавка, извршила је крађу г. Пери Пачићу, адв. овд. па побегла.

Она је стара 30 година, родом из Волује у ср. пожаревачком, средњег раста, развијена, у оделу је варошанке. Сем српског говори и влашки.

Акт кварта врачарског Бр. 7091.

Данило Милојковић, келнер из Књажевца, кажњен је са пет дана затвора, али је побегао да би казну избегао.

Он је стар 18 година, средњег раста, плав, по лицу бубуљичав.

Акт начелника ср. заглавског Бр. 11241.

Стеван Матејић, овд. проневерио је 130 дин., па побегао.

Он је стар 22 године, омален, пун, смеђ.

Акт кварта дорћолског Бр. 3828.

Душан Павловић, зв. «Штаба», обућарски радник, украо је своме газди Драгољубу Ћосићу, обућару овд. следеће: 7 пари обућа, 5 пари калупа и разне коже. Све у вредности 110 динара.

Он је стар 20—25 година, средњег раста, крупног гласа и врска при говору.

Акт кварта варошког Бр. 8861.

Јоле Иванишевић, поручник у пензији, одговара за фалсификат, али се налази у бегству.

Он је стар 40 година, висок, сув, у лицу црномањаст, очију жућкастих, бркова танких, мале браде (раздељене).

Акт кварта савамалског Бр. 5401.

Чедомир Марковић, из Читлука, има да издржи 30 дана затвора, али се налази у бегству.

Он је стар 19 година, средњег раста, смеђ, у сељачком оделу.

Акт начелника ср. бањског Бр. 9404.

Милан Алексић, осуђеник нишког казненог завода, побегао је из завода.

Он је родом из Б. Потока среза заглавског, стар 27 година, малог раста, смеђ, бркова ретких. Од особених знакова има на десном образу белегу од посекотине.

Депеша Управе нишког казненог завода Бр. 2254.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Украден велосипед. — 22. прошлог месеца, непознато лице, украло је Војиславу Ђорђевићу, ђаку овдашњем, један велосипед на коме стоји фирма: «West falen August Göricke».

Акт кварта теразијског Бр. 6174.

Изгубљен лоз. — Апостол Димитријевић, бозаџија овд. изгубио је $^1/_8$ класне лутрије под Бр. 5195 која је на последњем вучењу (VI класе 41. кола) добила згодитак од 1000 динара.

Акт кварта савамалског Бр. 5399.

Украден новац и пасош. – Петру Михајловићу, трг. из Крагујевца 2. овог месеца украдено је из фијоке следеће: једна банкнота од 100 динара, шесет и девет новчаница од по 10 динара, триста динара у сребру, једна осмина лоза Класне Лутрије, пасош његовог ортака Николе Константиновића, признаница за уплату три комада акција Народне Банке и један нов бућелар.

Депеша начелства округа крагујевачког Бр. 15785.

УТВРЂЕН ИДЕНТИТЕТ

Идентитет леша, о коме смо у прошлом броју донели објаву, утврђен је.

Депеша начелника ср. рамског Бр. 11006.

УХВАЋЕН

Милорад Радовановић, келнер, чију смо потерницу донели у Бр. 24, ухваћен је.

Акт кварта савамалског Бр. 5631.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ОБЈАВА

Свима окружним начелствима, Управи града Београда и Суду општине града Београда.

Пошто су у граду Трсту учестали случајеви обољевања од колере, то на основу одредбе члана 7. Париске Конвенције решавам, да се град Трст огласи од данас као заражен колером.

Према путницима и њиховом пртљагу примењиваће се од данас све мере, које су објављене у упуствима за сузбијање колере од 10. септембра 1910. СЊ 10081.

Препоручује се путницима и грађанству, да ову објаву приме к знању, а властима и санитет. полицијском особљу препоручује се брижљива и строга примена наредаба, имајући у виду потребну предусретљивост у вршењу службе.

СБр. 8560.
16. јула 1911. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
М. Трифковић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јуну 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца јуна ове године извршено је у Србији:

1. **Убистава** **35**
2. **Детоубистава** **4**
3. **Нехотичних убистава** . . . **3**
4. **Покушаја убистава** **17**
5. **Разбојништава** **6**
6. **Силовања** **2**
7. **Тешких телесних повреда** . **19**
8. **Паљевина** **28**
9. **Опасних крађа** **95**
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари** . . . . . **20**[1]).

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	34	или	97·1%
Детоубистава	4	„	100 %
Нехотичних убистава	3	„	100 %
Покушаја убистава	15	„	88·2%
Разбојништава	4	„	66·6%
Силовања	2	„	100 %
Тешких тел. повреда	19	„	100 %
Паљевина	6	„	21·4%
Опасних крађа	43	„	45·2%
Злонамер. поништаја туђих ствари	7	„	35 %

Највећи број **убистава** извршен је *ватреним оружјем* (**19**), *тупим оруђем* (**8**), *оштрим* (**4**), *дављењем у води* (**2**), *дављење рукама* (**1**) и *тровањем* (**1**).

Узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за **17** случајева, у *освети* за **4**, у *користољубљу* за **2**, у *вршењу званичне дужности* за **1**, у *кријумчарењу* за **1**, у *бегству* за **1**[2]), у *рђавом домаћем животу* за **1**, у *страху од казне* за **1** За **седам** случајева узроци су *непознати*.

Посматрана према местима, у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком **3**, у срезу моравском округа нишког **3**, у срезу пчињском **2**, у вароши Пожаревцу **2**, у срезу косаничком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, космајском, колубарском округа ваљевског, лесковачком, лепеничком, кључком, брзопаланачком, расинском, трстеничком, левачком, параћинском, алексиначком, мачванском, хомољском, голубачком, звишком (непронађено), млавском, орашком, добричком, прокупачком, трнавском и варошима: Нишу и Београду.

Детоубиства извршена су по **1** у срезовима: нишавском, белопаланачком, поцерском и трнавском.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: кључком, ресавском и косаничком.

Покушаји убистава извршени су: у срезу косаничком **2** и по **1** у срезовима: космајском, посавском округа ваљевског, масуричком, кључком (непронађен), пореčком, жупском, параћинском, моравском округа нишког, азбуковачком, млавском, бољевачком, црногорском (непронађен), драгачевском, жичком и у вароши Београду.

Сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: космајском, тамнавском, брзопаланачком, рамском (непронађено), звишком (непронађено) и златиборском.

Силовања су извршена по **1** у срезу ужичком и вароши Ћуприји.

Тешке телесне повреде извршене су: у вароши Београду **3**, у срезу нишком **2**, и по **1** у срезовима: космајском, посавском округа ваљевског, тамнавском, ваљевском, лесковачком, гружанском, пореčком, ражањском, левачком, рађевском, звишком, заглавском, бољевачком и прокупачком.

Паљевине су извршене: у срезу голубачком **3**, у срезу ваљевском **2**, у срезу лепеничком **2** (1 пронађена), у срезу ресавском **2**, у срезу бањском **2**, у срезу звишком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског (пронађене), пчињском, лесковачком (пронађена), расинском (пронађена), темнићском (пронађена), параћинском, нишком, мачванском, пожаревачком, моравског округа пожаревачког,

[1]) У јуну месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	32
2. Детоубистава	1
3. Нехотичних убистава	4
4. Покушаја убистава	30
5. Разбојништава	6
6. Тешких телесних повреда	21
7. Паљевина	20
8. Опасних крађа	176
9. Злонамерних поништаја туђих ствари	51

[2]) Убијен осуђеник нишког казненог завода при бегству.

млавском, добричком, прокупачком, ужичком (пронађена) и у вароши Пироту.

Вредност свих ових паљевина износи око **10.600** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **9** (6 пронађених), у срезу звишком **5** (3 пронађене), у срезу колубарском округа ваљевском **4**, у вароши Пироту **4** (све пронађене), у срезу тамнавском **3** (1 пронађена), у срезу јасеничком округа крагујевачког **3** (1 пронађена), у срезу ресавском **3** (1 пронађена), у срезу млавском **3** (2 пронађене), у срезу качерском **3** (све пронађене), у срезу грочанском **2**, у срезу посавском округа београдског **2** (1 пронађена), у срезу ваљевском **2**, у срезу пчињском **2**, у срезу пољаничком **2** (обе пронађене), у срезу гружанском **2** (1 пронађена), у срезу брзопаланачком **2** (1 пронађена), у срезу крајинском **2** (1 пронађена), у срезу неготинском **2** (обе пронађене), у срезу поречком **2** (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском **2** (1 пронађена), у вароши Пожаревцу **2**, у срезу пожаревачком **2** (1 пронађена), у срезу голубачком **2**, у срезу осеничком **2** (1 пронађена), у срезу црногорском **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: космајском (пронађена), подгорском, лесковачком (пронађена), ражањском, левачком (пронађена), деспотовачком, алексиначком (пронађена), лужничком, рађевском (пронађена), поцерском (пронађена), раз ском, орашком, јасеничком округа смедеревског, зајечарском, тимочком, ариљском, рачанском (пронађене), златиборском, студеничком и у варошима: Ваљеву, Крагујевцу, Неготину, Ћуприји, Нишу (пронађена), Шапцу и Горњем Милановцу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **21.300** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу таковском **6** (сви пронађени), у срезу посавском округа београдског **3**, у срезу добричком **3**, у срезу гружанском **2**, у срезу јасеничком округа крагујеввчком **2** и по **1** у срезовима: масуричком, крагујевачком (пронађен), пожаревачком и у вароши Београду.

Вредност свих уништених ствари износи око **13.900** динара.

Сем ових изложених дела извршено је у Србији у току месеца јуна и **18 самоубистава** и то: у срезу драгачевском **3**, у вароши Београду **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, колубарском округа ваљевског, ваљевском, пчињском, јабланичком, гружанском, параћинском, алексиначком, рађевском, поцерском, подунавском, црногорском, и студеничком.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* **9**, *ватреним оружјем* **3**, *дављењем у воду* **2**, *тровањем* **2**, *оштрим оруђем* **1**, и *скакањем у ировалију* **1**; а узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **6** случајева, у *страху од казне* за **3**, у *душевном растројству* за **2**, у *старости* за **1**, у *грижи савести* за **1**, и за **нет** случајева узроци су *непознати*.

Покушаји самоубиства извршени су: у вароши Београду **3** (два ватреним и тровањем). у срезу зајечарском **2** (оба оштрим оруђем; непознат и болест и по **1** у срезовима: посаво-тамнавском (вешањем, непознат), и у вароши Чачку (вешањем, страх од казне).

Општи преглед до сад изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	1	1	—	1	—	5	3	1	—
2	„ ваљевски	1	—	—	1	1	—	3	3	11	—	2	—
3	„ врањски	6	—	—	1	—	—	1	2	5	1	2	—
4	„ крагујевачки	1	—	—	—	—	—	1	2	6	5	1	—
5	„ крајински	2	—	1	2	1	—	1	—	9	—	—	—
6	„ крушевачки	2	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—
7	„ моравски	2	—	1	1	—	1	1	4	6	—	1	—
8	„ нишки	5	—	—	1	—	—	2	3	2	—	1	—
9	„ пиротски	—	2	—	—	—	—	—	1	5	—	—	—
10	„ подрински	1	1	—	1	—	—	1	1	5	—	2	1
11	„ пожаревачки	6	—	—	1	2	—	1	8	15	1	—	—
12	„ руднички	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	—	—
13	„ смедеревски	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—
14	„ тимочки	—	—	—	1	—	—	2	—	2	—	—	2
15	„ топлички	4	—	1	2	—	—	1	2	2	3	—	—
16	„ ужички	—	—	—	1	1	1	—	1	5	—	1	—
17	„ чачански	1	1	—	2	—	—	—	—	1	—	4	1
18	Управе града Београда	1	—	—	1	—	—	3	—	9	1	2	3
	Свега:	**35**	**4**	**3**	**17**	**6**	**2**	**19**	**28**	**95**	**20**	**18**	**7**

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 18. јула 1911. године АБр. 1300, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

§ 227.

„*Истинитост клевете може се доказивати.*

Тужилац има права подношења противних доказа.

Доказивање истинитости није допуштено.

1. У случају §§ 223., 224. и 225. овог законика;

2. Ако би се имало доказивати какво кривично дело, које се извиђа и казни само по тужби приватног тужиоца, а оваква тужба не би била дата власти, или би тужилац од ње одустао.

3. Ако је оклеветани за кривично дело, које је клеветник против њега изнео, ослобођен сасвим одговорности извршном судском одлуком;

4. Ако се клевета односи на породични живот, изузимајући случај ако клевета садржи изношење какве кажњиве радње, или на приватан рад, ако тај нема везе са јавним радом дотичног лица или с каквим предузећем индустријским, трговачким или финансијским, које се обраћа на јаван кредит.

У случајевима тачка 2. и 4. овог наређења, истинитост клевете може се доказивати тек по одобрењу оклеветаног.

Ако је код надлежне власти тражено или поведено кривично или дисциплинско ислеђење због дела, које је окривљени против неког наводио, то ће се до окончања овог ислеђења или одлуке да се исто не предузима, одложити ислеђење и суђење по делу клевете“.

Овај § је препис §-а 212. к. з. с додатком у т. 4., да је доказивање допуштено, „ако клевета садржи изношење какве кажњиве радње“, н. пр. браколомство, што не изгледа ни мало оправдано, и с додатком у истој т. одредбе члана зак. о шт. Критику одредаба § 212. к. з. и 20. зак. о шт.. в. 3.

§ 228.

„*Ако оптужени докаже истинитост свога тврђења, то се неће казнити као клеветник; али може бити кажњен због увреде, ако се из начина тврђења или других околности увиђа његова намера за вређање дотичног лица*“.

Критику става „ако се из начина тврђења или других околности увиђа његова намера за вређање дотичног лица“ в. код § 220.

§ 229.

„*Истрага увреда и клевета предузима се:*

1. По приватној тужби у случају §§ 216., 219. 220. и 226.;

2. У случају § 223., по налогу Министра Правде, ако дело није јавно учињено;

3. *У случају §§ 223. и 225., ио налогу Министра Правде а тражењу владе стране државе или њеног дипломатског заступника.*

Код увреда и клевета право на истрагу застарева за 6 месеца од дана, кад је дело учињено, а извршење пресуде за годину дана од кад пресуда постане извршна".

Разлози који говоре у прилог тога, да се увреда и клевета владаоца истражује по налогу Министра Правде, постоје и онда, кад оне нису *јавно* нанете те је одредба т. 2. неумесна.

§ 230.

„*У свима случајевима осуде због увреде или клевете, суд ће доставити увређеном оклеветаном лицу пресуду у верном препису о трошку осуђеног лица, а на захтев увређеног или оклеветаног лица може суд, ако је дело учињено путем штампе, наредити о трошку осуђеног штампање пресуде у каквим новинама*".

У овом §-у безразложно је пропуштено, да се оклеветаном одн. увређеном да право, да, по овлашћењу суда, објави пресуду о трошку кривчевом и онда, кад је она *јавно* ма на који начин извршена. а не путем штампе.

§ 231.

„*Покушај кривичних дела из ове главе неће се казнити*".

Реторзија (или компензација).

А. **Казнени Законик**

I. 1. „Ако је увређена страна увреду с места повратила, и ако враћена увреда није много већа од оне учињене јој, вели се у § 215. к. з. неће се ни једна страна казнити". Овде је реч о реторзији[1]).

За исту је потребно:

а) Да је увреда *одмах* („с места") повраћена. „Одмах" значи, да између нанете и повраћене увреде мора бити континуитета, т. ј. да је између њих кратак размак времена, што је једно фактичко питање. Према некима је међутим довољно, да је увреда повраћена за време трајања афекта, и ако после дужег времена. Тако усмена увреда може бити према њима повраћена увредом у каквим новинама.

б) Да повраћена увреда није „много већа" од друге, што је једно фактичко питање.

в) Да су обе увреде у кривично-правном смислу. Према томе не би могло бити компензације, кад би противправност једне увреде била искључена, н. пр. на основу § 214. к. з. Без значаја је међутим да ли су извршиоци *криви*. Према томе може бити реторзије и онда, кад је један увредилац малолетник, или народни посланик. В. О. 2. § 84. III.

г) Да је нанета увреда повраћена од самог увређеног. Не би дакле могло бити компензације, кад би увреда била повраћена од сродника или пратиоца увређеног лица.

[1]) B. *Frank* § 199 II 2.

2. Кад су испуњени горе именовани услови реторзије, „*неће* се ни једна страна казнити" вели се у § 215. к. з. Из начина изражавања се види, да је суд дужан, да ослободи кривичне одговорности оба увредиоца, кад су ови услови испуњени.

Не вели се ништа о случају, кад је друга одн. прва увреда „много већа" од прве одн. друге. Али је оправдано узети с обзиром на § 174. к. з., да се не може казнити онај, коме је нанета „много већа" увреда, и да се онај, који је нанео „много већу" увреду, казни блажије, т. ј. да му се сматра као ублажавна околност то, што је и он увређен.

3. За примену § 215. к. з. није потребно, да су обе увреде на суђењу, нити чак, да су тужбе подигнуте од оба увређена лица. Но ако је само један подигао тужбу и оптужени се позове на § 215., он се једини има ослободити кривичне одговорности. Он се има ослободити кривичне одговорности чак и онда, кад је за увреду, која је њему нанета, у другој кривичној парници увредилац био осуђен или и ослобођен зато. што није *кривац*.

4. Кад су увредиоци ослобођени кривичне одговорности на основу § 215., они *нису кривци*, али њихове увреде остају противправне, т. ј. кривична дела. Недостатак реторзије је дакле само услов кривичне одговорности, т. ј. постојање исте није основ искључења противправности.

II. Код увреде из § 104. к. з. за постојање реторзије је довољно према § 104 д. к. з., да је увредилац *изазван* на увреду *незаконитим поступањем* лица, које је увредио, т. ј. чиновника и у опште јавног службеника и т. д. Но у овом случају остављено је нахођењу суда, да увредиоца ослободи кривичне одговорности или да га казни блажије, т. ј. да му оно незаконито поступање сматра као ублажавну околност (у § 104 д се вели погрешно само „за *олакшавајућу* околност"). У првом случају је недостатак незаконитог поступања услов кривичне одговорности за увреду, а у другом је постојање истог облигаторна олакшавна или ублажавна околност.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића

члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

20. Касациони Суд разматра све коначне пресуде и решења нижих судова, но само по жалби [§ 272 крив. с. пост.] Он може примедбе на отежање кривцу чинити само ако има жалбе државног или приватног тужиоца (§ 275. крив. с. пост.) А исто тако он може примедбама ићи на олакшицу кривцу само онда, кад је изјављена жалба од оптуженога или његовог браниоца.

[Види у истом смислу и наш чланак у књизи „Кривичноправни чланци" — „Два важна питања из области нашег кривичног судског поступка", на стр. 30 и 31, као и Никетића Казнени Законик, и кривични судски поступак, код § 276. кр. с. пост.

У овом смислу стоји и стално решавање у Касационом Суду.

Види противне овоме одлуке Касационог Суда I и V 1909 г, № 5263 и 8 VI — 1909 — № 6947.]

X стављен је под суд за опасну крађу. На претресу, прив. тужиоц одустао је од тужбе. Како је оптужени дело признао, поротни суд огласи га за крива, а државни суд осуди га на казну. [Пресуда пожарев. прв. суда од 18 IV 1909 № 8603].

Противу ове пресуде изјави жалбу само државни тужилац, и Касациони Суд [I—2 V—1911. г. № 1263] уништи ту пресуду са ових разлога:

„Кад је државни суд приступајући примени законских наређења на одлуку поротнога суда, *при свем том, што је оштећени, због односа сродничких са опт. Илијом, одустао од тужбе,* нашао да се опт. Илији има казна одмерити по одредби т. 1. § 223. каж. зак., — онда је погрешио, што оптуженог, X. поред казне затвора није осудио и на споредну казну губитка грађанске части, кад дела крађе повлаче полицијски надзор и губитак грађанске части.

У осталом суд је погрешио још и у том, што није дао разлога зашто оптуженога осуђује на казну за ову крађу и без тужбе приватног тужиоца; као рођеног ујака оптуженикова, противно пропису § 235. казн. законика."

Првостепени Пожаревачки Суд усвоји ове примедбе и видећи да је опт. X-а погрешно осудио на казну, кад овде нема тужбе, а дело се према личним односима опт. X казни само на приватну тужбу [§ 235 казн. зак.] дао је ове мотиве:

„Како је тужилац пре саопштене прве пресуде, одустао од своје тужбе, праштајући кривицу опт. Илији, а овоме одустанку има места према I одељку § 235. и § 50. к. зак. то се оптужени Илија има према § 250. в) крив. с. пост. пустити испод суђења."

У овом смислу Суд је и донео пресуду од 22 V 1909. г. № 11469, коју је оснажио и Касациони суд. [I—8—VI 1909. год. № 6947.

Овакве одлуке погрешне су јер Касациони Суд, по означеним прописима крив. с. пост., није овлашћен да иде на корист оптуженога, кад нема његове жалбе.[1])

У осталом, овде је цела радња првостепеног суда погрешна, јер, кад је приватни тужилац од тужбе одустао, а он по помен. закону има на то и право

[1]) Другчије је код других држава. Ту се допушта да се по жалби тужилачке стране (држав. или прив. тужиоци) може ићи на корист оптуженога, али ту и само државно тужиоштво може у правном средству ићи на корист оптуженог. Тога нема ни у нашем законику о крив. суд. пост. ни у пракси наших судова.

У овом погледу упућујемо на прописе § § 338. 343. и 430. крив. с. пост. за Царевину Немачку.

онда се одма имао сваки даљи рад прекинути и оптуженоме није требало ни судити, дакле није требрло поротницима ни постављати питање о његовој кривици.

У конкретном случају, Касациони Суд могао је по, § 276 само у особеном писму приметити суду, да је учинио погрешку, што је противно § 235. казн. зак. оптуженога осудио на казну.

По нашем мнењу осуђени би у овом случају могао тражити и добити поновно суђење овога оптужења, аналого пропису т, 3. § 350. кр. с. пост.

(наставиће се)

ФОРМАЛНЕ ПРИМЕДБЕ НА ПРОЈЕКАТ КАЗНЕНОГА ЗАКОНИКА ЗА КРАЉЕВИНУ СРБИЈУ

од

Живка Топаловића

(свршетак)

§ 280, хоће да казни зеленаштво. „Ко при каквом теретном уговору уговори *за себе* какву прекомерну имовну корист.“ А ако зеленаш уговори да дужник има да врати дупло не *њему* него *његовој жени*, или пријатељу и т. д. онда неће бити кажњен. Зеленаши ће поздравити ову стилизацију. У њој ради постигнућа циља фале речи: уговори за себе или за *другога*.

По § 301. „при уговорима сматраће се да је превара учињена.. 3) ако је (једна страна) обманула другу страну о... количини *корисних* делова какве робе.“ Ако му је тврдио да ракија има 15 гради а она има свега 10? Јесу ли алкохолна пића *корисниј*а што у њима има више алкохола? Ја сам место корисних рекао erforderlich — нужних, захтеваних, тражених.

У истом параграфу тачка 4. обмана о пореклу робе није услов за продају, него услов за *куповину*, јер услове те врсте поставља само купац. Ја сам превео са kaufvertrag — уговор о куповини.

По § 326. казниће се телеграфски чиновник који „садржину телеграма саопшти лицима којих се телеграм не тиче,“ Ваљда којима он није упућен? Много пута се баш телеграм трећих лица особито много „тиче“, на пр. каква вест о банкроству или о стању пијаце, догађају који утиче на цене и т. д.

2. Примедбе друге врсте односе се на двомислено или нејасно стилизирање законских одредаба.

§ 51. тач. 5. „Све до навршене двадесете прве године осуђени малолетници издржавају казну одвојени од пунолетних и у нарочитим казненим заводима.“ То се може да разуме двојако: 1) одвојени од пунолетних у заједничким заводима или у нарочитим заводима; 2) одвојени у нарочите заводе од пунолетних.

По § 147. „у случају тешке повреде из нехата учинилац ће се казнити.“ Израз „тешка повреда“ употребљава се тек у њеоме параграфу, и то без ознаке коју од напред изложених повреда закон квалификује као тешку. С тога би у загради требало да стоји „тешке повреде (§ 141).“

§ 270. гласи: Ко силом употребљеном противу *каквог* лица или претњом истовремене опасности за живот или тело *чије*, одузме *коме* какву покретну ствар.“ Какав, чије, коме... По овој стилизацији је са свим могућно да се сила или претња употреби противу једнога лица (на пр. противу детета) а да се ствар одузме од другога лица (на пр. оца). У мотивима (стр. 608) вели се да се код разбојништва „употребљава сила и претња према извесном лицу, *носиоцу права које се вређа одузимањем ствари*.“ То тачно одговара научном појму разбојништва. Али употреба неодређених заменица у дефиницији чини да се мотвима каже једно, а у закон се пише друго. Место *чије* и *коме*, ваља рећи *његов* и *њему* или томе.

По § 294. „стечајни дужник који је противправно измирио *поједине своје* поверioце на штету других својих поверилаца, казниће се.“ Је ли довољно ако је измирио само једнога, или мора бити више поверилаца?

Врхунац неодређености постигнут је у § 352. „Новчано до триста динара казниће се ко без одобрења надлежне власти *држи јавне преставе или томе подобно*, у случајевима где је то одобрење потребно.“ Овај параграф нема ни једнога јединога стабилнога елемента. Преставе. Шта је то престава? Да ли изношење истинитих или измишљених догађаја, да ли ради материјалне добити или бесплатно? Је ли „престава“ један политички збор на коме се отпева која песма? И кад се најпре употреби једна неодређена реч, онда се каже „и томе подобно!“ Такво редактирање закона није ништа друго него отварање врата најпунијој самовољи његових извршилаца, самовољи која ништи углед права и поткопава егзистенцију правне организације.

3. Велики број ситнијих грешака су плод недовољне пажње при редакцији закона. Врло је неугледно на пр. да се, кад се у једноме параграфу набрајају више случајева, час пише: а), б), в), а час опет 1.) 2.) 3.) и т. д., или се час употреби један ред речи, час други ред речи.

У § 94. каже се „Устав *земаљски*.“ То је погодан израз за једнога српског журналисту, неупотребљив за правника, а немогућан за законодавца. Устав је *државни* а не „земаљски.“ Или на пр. вели се народски: новац „који је у течају у *нашој* држави“ (§ 197) „дела извршена према *нашем* владаоцу.“ Јесам ли и ја немачким језиком требао да преведем „нашем владаоцу“?

Једно исто лице час се зове *кривац* (§ § 97, 156, 285 и т. д.), час *изазивач* (150, 156, 157, 158,), час *учинилац* (§ 151. 154). Негде се каже за деликтну радњу *кривица* (§ § 140, 324), ма да се свуда редовно то зове *кривично дело*.

У § 154. у првом одељку вели се „проузрокује опасност“ у другом одељку „довео у опасност.“ У § 156. у првом одељку се вели „опасност за имовину,“ у другом „опасност за ствари.“ „Здравље“ се у првом одељку изоставља у другом уноси. У § 158. вели се „ко под горњим *условима* проузрокује.“ Међутим није реч ни о каквим условима него о *радњама* којима се опасност проузрокује. С тога је требало рећи „ко горњим радњама проузрокује.“ § 161. казни нехатно поступање особља при вожњи *иароброда*. А зашто не *брода* у опште, где би био обухваћен и појам електричног брода или једрилице?

У § 179, вели се: „Прописи овога параграфа примењују се и на ове случајеве: тач. 2. кад ко сам стави свој потпис на какву исправу услед тога што је обманут о њеном садржају држећи да се потписује под какву другу исправу или под какав други садржај а не под онај који је потписао.“ Ко ће ту бити кажњен? Да ли онај „ко сам стави свој потпис?“ Зашто се не да пропису стилизација из које ће се кривац видети?

У § 209. говори се о казни онога који одузме дете испод власти законитих стараоца. Тачка 2., одељак други вели: ако је томе *повређеном* лицу причињена тешка повреда“!. Повређеном лицу причињена повреда! Међутим је јасно да ваља рећи: *одузетом* лицу причињена повреда.

§ 11[illegible]. вели: „Као дажавни *службеници* имају се сматрати сва она лица која се налазе у служби државних и општинских власти, а нису постављена Краљевим Указом, и лица војног реда која су овим властима одређена на службу.“ Све до параграфа 266. оперише се са два законски одређена термина: државни *чиновник* и *службеник*. Али у § 266. и 289. појављује се једна нова категорија: *званичник*. Ко је тај? Слично томе у закону се на више места говори о *тутору* и о *старатељу* као о двама разним лицима, и ако је закон о старатељству ту разлику пре толико година укинуо.

По § 302. казни се као превара у виду заната „превара извршена при војним и државним ливерацијама.“ Зар војска није државна установа, зар војне ливерације нису такође државне ливерације? Ако се војне ливерације нарочито хоће да нагласе онда треба рећи: при војним и *осталим* државним ливерацијама.

Други одељак параграфа 353. гласи: „Исто ће се тако казнити и онај, ко другога наведе, да учини ово кривично дело.“ Ради чега је оваква одредба била нужна у специјалном делу закона, кад у општем делу постоји § 57. који се почиње речима. „Ко другога умишљено наведе или потстрекне да изврши какво кривично дело, казниће се као да га је сам учинио“? Уношење нарочите одредбе у специјални део може довести кога на мисао да одредбе општег дела не вреде за цео специјални део него само за одељак о злочинима. Оправдање би се једино могло наћи у захтеву § 57. да кажњиво навођење мора бити умишљено, док по § 41. „преступи се казне и онда кад су из нехата учињени, изузев случајеве, које је закон изрично предвидео.“ Специјална одредба је била нужна да омогући кажњивост нехатнога навођења. Међутим ако се деликт из § 354. ближе посматра видеће се да је по природи његовој не-

хатно навођење немогућно. Материјална погрешка другог одељка § 41. лежи баш у томе што заборавља да се умишљај код преступа мора тражити не само ту где га закон *изрично* прописује, него и ту где га он *прећутно* прописује, где се из природе деликта види да он нехатно не може бити извршен.

4. Желети би било да закон не употребљује неодређене изразе који онемогућавају да се његова намера сазна. Тако на пр. вели други одељак параграфа 192: „Ко уклањањем жига, којим се ови знаци (марке) поништавају или другим којим начином *иде на то* да овим знацима дâ изглед као да нису употребљени...“ Шта значе речи: „иде на то?“ Да ли је довољно да виновник *покушава* да утре жиг са марке, или је нужно да је он то фактички и учинио, *свршио* радњу? У оба случаја он „иде на то“, али се оба случаја својим обимом несразмерно разликују.

„Чиновник, вели § 321., који своје звање или положај злоупотреби, те некога принуди да нешто учини.... чиме се ма какво његово право вређа или *крњи*.“ Право се „крњи“. Овакав израз, и још неколико њему сличних, нису за закон. Он нити је праксом стекао право грађанства, нити је естетички леп, нити је технички неопходан. Не импонује ни једна духовна творевина, као ни човек, кад неочешљана изађе пред свет.

III. Ја од нове комисије која сада пројекат прегледа очекујем пре свега преко нужне материјалне измене. Формалне погрешке могу се и њој врло лако поткрасти. С тога мислим да би корисно било да пројекат пре дефинитивног утврђења текста проучи један добар познавалац српскога језика. Свуда где мисао није савршено јасна ваљало би да му референт комисије саопшти њезин циљ па да он том циљу даде тачну мисаону форму. Ко зна како се у практичном правосуђу залажу безмерне духовне силе да се закон тумачи онако како коме треба, мора учинити све да закон буде јасан и да бар самим собом искључи самовољу.

Берлин 1911.

§ 222. КР. ЗАКОНА.

У једном од последњих бројева овога листа, а у рубрици: „Белешке из судске праксе по кривичним делима,“ саопштена је једна одлука Касационог Суда (од 22/4 1908 г. Бр. 5144), која додирује питање о примени тачке 3. § 222. кр. закона.

И ова одлука Касационог Суда и одлука Апелационог Суда Бр. 2197., која је донесена поводом поменуте одлуке Касационог Суда, имају тежњу да утврде: како се све крађе, поменуте у тачци 3. § 222., казне као квалификоване крађе, без обзира на вредност покрадених предмета.

То гледиште, на послетку, усваја и сам г. Ђуричић, који ове одлуке и саопштава и критички пропраћа.

И ако ово није први случај код наших судова, јер је управо оваква пракса стална, ипак ми налазимо, да је она погрешна.

А погрешна је, велимо по овоме:

Као што је познато, наш кривични закон у доба свога постања, делио је крађе на просте и опасне, *дакле по начину извршења*.

Од простих крађа изузео је иступне у вредности до 60 гроша чаршијских, а за све остале *просте* крађе поставио је само ту разлику, што је код једних узео минимум казне месец дана, а код оних из § 222. *три* месеца.

Овај систем поделе остао је све до 15. јуна 1863 године, када се у § 391. већ поставља једно ново правило, јер се вели: „Свака *проста крађа у вредности до 200 гроша* да се казни до тридесет дана затвора, а у § 221., пак, говори се само о простим крађама преко ове вредности.

По томе, од тога времена, свака крађа до 200 гроша чаршијских. ако није опасна, *морала се узети као иступна крађа*.

Изменама пак, од 10. јануара 1879 године, овај систем поделе по *вредности покрадених предмета* појачава се још више.

Тако, и § 221. и § 391. кр. закона, који одређују категорију крађа, *везују ову за вредност покрађе*, па то чине и § 221 *а* и § 223 *б*. истога закона.

По томе, све ове одредбе, које су постале једновремено са оном из тачке треће § 222. кривичног закона (10 јануара 1879. г.), имају задатак да утврде: кад се извесне крађе казне као иступ а кад као преступ, и за основицу те разлике узимају само *вредност крађа*, а не начин извршења, јер он игра пресудну улогу тек у разлици, која се тражи између простих и опасних крађа.

Та околност, што су крађе кошница, платна с белила, сабраних плодова и тако даље, нарочито унесене у § 222, не може да измени правило постављено у § 391. и 221. поменутога закона, да се разлика између иступних и преступних крађа изналази само по *вредности*, јер ова околност преставља изузетак само у томе, што казне из § 222. сматра као теже од осталих простих крађа о којима говори § 221. јер је за њих минимална казна три месеца, а код осталих простих месец дана, али, наравно, само у оним случајевима кад је њихова вредност преко 200 гроша чаршијских. Ова отежица казнене одговорности правда се тиме, што су ови предмети покрађе поверени бризи јавне сигурности.

Да све крађе из § 222. кр. закона долазе у ред простих крађа, види се из § 223. који за појам опасне крађе поставља сасвим друге погодбе, као што то чини и § 223 б. за крађу стоке.

Да је законодавац хтео да крађе о којима говори тачка трећа § 222. реченог закона изузме од општег правила, он би и за њих учинио изузетак у § 391. као што је учинио за крађу стоке и земљоделског алата, кад је и једну и другу одредбу *донео једног истог дана*, јер се иначе неда разумети нити чиме објаснити тај поступак законодавца, да полицијским и општинским властима да право суђења крађе стоке и земљоделског алата у вредности до 100 гроша, ма да су и ови предмети покрађе поверени бризи јавне сигурности, а да им то право одузме за покрађу снопова у вредности од 2 динара, макар да се и ове крађе врше под истим погодбама — у пољу.

Понављамо, тешко је импутирати законодавцу толику неувиђавност, да он много блажије казни крађу стоке, учињену под истим погодбама, само у намери користољубља и шпекулације, од крађе жита, сена и т. слично, која се учни у тренутцима борбе за живот свој, своје породице или стоке, под погодбама, дакле, које у културном свету своде казну на минимум, или је чак и искључују.

Покрећемо ову ствар у тој доброј намери, да наше судије промисле што више о њој, како би се колико толико смањила неправда која се чини применом § 222. и код оних случајева, где је вредност покрађе испод 200 гроша, с обзиром на друге крађе исте вредности.

Дим. С. Калајџић

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Сви се погледаше, и дознадосмо да се тражи печат који је служио за озваничавање лажне наредбе о пуштању Боателовом. Под сумњом као што се види да сам њега сакрио, преместише ме у општински затвор и метнуше ме у ћелију оковав ми десну руку и леву ногу заједно, и леву руку и десну ногу заједно. Ћелија је била толико влажна да се слама коју су ми дали, окваси за двадесет минута тако, као да је потопљена била водом.

На овом страшном месту остао сам осам дана, и не решише да ме врате у општи затвор док се нису уверили, да је немогућно да бих ја вратио печат обичним начином. Докучив да ће ме превести направим се, као што се то обично у оваквим приликама ради, да сам тешко болестан и да ћу тешко дочекати сутрашњи дан, а нечистоћа у овој ћелији чинила је моје понашање сасвим природним. Жандарми падоше у замку; везаше ми само очи марамом, а пошли смо на фијакеру. На путу скинем мараму и отворим вратанца таквом вештином, каква није виђена још, и скочим на улицу. Жандарми су хтели полетети за мном, али због сабаља и чизама они с муком изађоше из кола кад сам ја већ био далеко. Побегао сам одмах из вароши и, још увек решен да се где укрцам, дођем у Дикерк са парама које ми је била послала мати. Ту се упознам са једним пуномоћником трговаца једне шведске лађе, који ми обећа примити ме.

Чекајући полазак, мој нови пријатељ ми предложи да идем с њим у Сент-Омер, где је имао купити велику количину би-

сквита; и како сам имао мрнарско одело, нисам се бојао да ће ме ко познати, те пристанем, а није ми ни било лако одбити човека који ће ми учинити толико добра. Тако дођемо у Сент-Омер, али мој немирни карактер није ми допустио да се не умешам у једну свађу у крчми, те ме затворише за неред и одведоше ме на „преноћиште“. Тамо су ми тражили исправе, које ја, разуме се, нисам имао. По мојим одговорима посумњаше да нисам побегао из кога затвора, те ме сутра дан спроведоше у Дуј, пре но што сам и могао рећи због моме заштитнику, који је морао бити зачуђен због ове неприлике.

У Дују затворише ме опет у општински затвор. Апсанџија је испрва имао неко призрење према мени, али то није трајало дуго; посвађао сам се са вратаром те ме преместише у једну мрачну ћелију. Ту нас је било петорица, међу нама један осуђен на смрт, који не говораше ништа друго до о његовом погубљењу. Ја му рекох да му није вајде бринути о томе, него да треба тражити начина извући се из овог ужасног подрума, где мишеви јуре као зечеви у забрану, једу нам хлеб и за време кад спавамо нагризају нам лице. Са бајонетом, који смо дигли једном општинском служитељу што служаше при затвору, почнемо копати рупу у зиду у правцу одакле смо чули да неки шустер удара чекићем у ђонове. За десет дана и толико ноћи ископали смо били шест стопа дубине, а ударање шустерово све се више чујаше. Једанаестог дана, када сам извукао једну циглу указа се светлост која је долазила са прозора до улице на апсанциној соби у којој је држао зечеве.

Ово нам даде нову снагу, и чим се сврши вечерње обилажење извукосмо из рупе све цигле већ повађене, било их је можда за двоја кола због дебљине зида, и наслагасмо их до врата која се отвораху унутра у апсану, па онда навалисмо на посао, али нас дан изненади, пошто рупа у почетку широка шест стопа, немађаше више него две на крају. Ускоро дође апсанџија са храном, па пошто није могао отворити врата, отвори прозорче и виде наслагане цигле. Изненадив се јако он нас позва да отворимо а на наше одбијање дозва стражу, па дође надзорник апсана, па државни тужиоц, па општински чиновници са тробојним појасима. И док су они већ али, по један од нас бушио је рупу што се од мрака није видело а ми би измакли може бити пре но што би они разбили врата, да се не деси нешто што нам осујети ову последњу наду.

Апсанџијина жена дође да нахрани зечеве и примети скорашње рушевине по патосу, и како у затворима на све треба мотрити, она погледа брижљиво зид и, ма да су цигле биле намештене да сакрију рупу, познаде да су померане и викну те стража дотрча. Једним ударом кундака сруши се наша грађевина и ми се нађосмо опкољени; са две стране су нам говорили да отворимо врата и да се предамо иначе ће пуцати на нас. Заклоњени иза цигала одговорисмо да ће први који уђе бити убијен циглама и гвожђем. Толика огорченост зачуди их и оставише нас неколико часова ради умирења. У подне дође један општински чиновник на прозоре, које су исто као и рупу чували, и понуди нам опроштај. Ми то примисмо, али тек што смо отклонили цигле, с врата полетеше на нас ударци кундака, сабаља и свежњева кључева, па чак и дога апсанцина нападала нас је. Она ми скочи на леђа и за тренутак био сам сав изуједан. Извукоше нас тако у двориште где нас је један вод од петнаест људи чувао док не донеше наше окове. И то се сврши; мене баците у једну ћелију много страшнију од оне из које сам изашао, и тек сутра дан дође болничар Дитијел (данас болничар у болници Сен-Манде) да ми види повреде и уједе којима сам био покривен.

Једва сам се био придигао од ових повреда кад дође дан нашег суђења, које је због мога поновнога бежања и Груаровог, који је побегао у тренутку кад су мене ухватили, било одложено за осам месеци. Кад је претрес отпочео видео сам да сам изгубљен: моји саоптуженици су ме теретили са злурадошћу, која се објашњава мојим испитима и ако ми они нису ништа користили и ако нису нимало отежали њихов положај. Боател је изјавио да се сећа да сам га ја питао колико би дао да не буде у затвору; Хербо признаде да је написао лажну наредбу, али да није био ставио потписе и печат и да је то урадио тек на моје наваљивање, ма да он томе није придавао никакву важност; најзад и судије изјавише да ништа не сведочи да сам ја стварно учествовао у злочину. Све оптужење противу мене састојало се у навођењу да сам ја набавио онај несрећни печат, па ипак Боател који је измолио лажну наредбу, Штофел који ју је донео апсанцији и Груар који је присуствовао раду, беху пуштени, а нас, мене и Хербоа, осудише на осам година робије.

Ево извода из пресуде. Наводим га овде верно као одговор на причања, која је пакост или глупост раструбила, јер једни наводе да сам био осуђен на смрт за силна разбојништва, а други тврде да сам дуго времена био харамбаша једне хајдучке дружине, која је пљачкала делиџанце, а неки опет веле да сам био осуђен на вечиту робију за крађу са прескањем и разбијањем. Неки су ишли дотле да кажу, да сам наводио друге на злочин, да бих се прославио, издајући их суду кад за сходно нађем, као да није било правих криваца за гоњење. Нема сумње да су ми издајници којих има чак и међу лоповима проказивали некада планове њихових саучесника; нема сумње да је потребно да би се утврдило постојање дела, пре но што се спречи, допустити известан почетак извршења, јер озлоглашени злочинци признају и допуштају хватање само кад се затекну на делу, те за то баш и питам: има ли ту чега што личи на провокацију (навођење)? Ово омаловажавање долази из полиције где сам имао доста завадљиваца, али оно пада пред јавношћу судских претреса, која не би пропустила да утврди нечасност која ми се приписује; оно пада пред радом бригаде сигурности којом сам руковао. Они који имају доказе не прибегавају оговарању, а поверење које сам уживао код познатих управника у префектури, који су били пре г. Делаво-а, разбија та презрења достојна средства. *Он је срећан*, говорили су једног дана г. Англе-у у разговору о мени агенти, који су насели у једној ствари а у којој сам ја успео. — „*Е, срећан*, одговори им он окрећући леђа, *што нисте ви срећни?*“

Помиловали су ме једва као за оцеубиство, а ја међу тим ни сам казну ни заслужио ни издржао, ја то доказујем ниже изнетом пресудом, а и акт о моме помиловању то сведочи. И кад тврдим да нисам ни мало сарађивао на фалсификату треба да ми се верује, нарочито што је то на крају једна апсеничка шала, која данас кад се докаже доноси највише казну за поправку. Али то кажњавање није било због једног сумњивог саучесништва у једном смешном фалсификату, него зато што се тицало једног немирног непослушног и смелог апсеника, који је требао да послужи за пример и зато ме жртвоваше.

Пресуда.

У име Француске Републике, једине и нераздељиве, цивилни суд округа Нордског, пошто је размотрио:

1. Тужбу од 28. волдемијера[1]) године пете, противу Себастијана Боатела, старог око 40 година, земљорадника из Анулена, Цезара Хербо-а старог 20 година, наредника у ловачком пуку у Вандаму, из Лиља, Евгенија Штофела старог 23 године, телалина из Лиља, Жана Франсоа Груара, старог 29 и по година, спроводника друге класе војних преноса, из Лиља, и Франсоа Видока, родом из Араса, старог 22 године, сада из Лиља, оптужених од стране председника пороте среза Камбре-ског за прављење лажне јавне исправе, која тужба гласи:

[1]) Први месец у календару Француске Републике, од 21. септембра до 20. октобра. Пр.

(наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине пребрешке, актом својим Бр. 1731, пита:

„У овом месту постоје два сеоска дућана, и у истима су држани и продавани дозвољени артикли по чл. 4*а* закона о сеоским дућанима све до 1. јула ове године. Од 1. јула ове године, сопственици држе у овима и продају све артикле као најбоље сортирана радња у вароши. Суд је позивао сопственике и саопштио им, да се строго држе чл. 4*а*. закона о сеоским дућанима, и у својим

дућанима држе само дозвољене артикле, али исти наводе да је закон о сеоским дућанима законом о радњама укинут. Тако наводе, да сеоски дућани потпадају под чл. 1. зак. о радњама и да по чл. 23. истог закона могу слободно држати и продавати све артикле како домаће тако и стране производње, а закон о сеоским дућанима наводе да је укинут чл. 164 зак. о радњама.

Да би суд овај могао знати, да ли је закон о сеоским дућанима укинут или не, па ако није, онда да би могао правилно примењивати закон о сеоским дућанима, он моли уредништво полицијског гласника, да у свом наредном броју изволи суду одговорити:

Да ли сеоски дућани потпадају под чл. 1. зак. о радњама.

Ако потпадају под горњи члан, да ли у истима могу по чл. 23. зак. о радњама продавати све артикле како домаће тако и стране производње; и

Да ли се чланом. 164. зак. о радњама укида закон о сеоским дућанима, пошто је противан закону о радњама?"

На ово питање одговарамо:

Ни из члана 1. ни 23. нити пак из чл. 30. закона о радњама, не може се извести закључак, да је закон о сеоским дућанима укинут, и ако у чл. 164. истог закона стоји, да се укидају сви закони који су са њим у сукобу.

То се не може извести прво по томе, што је законодовац баш у чл. 164. изречно поменуо законе који се укидају, па би то учинио и са специјалним законом о сеоским дућанима, за чије је постојње знао, да је хтео укидати и њега, а друго и по томе, што овај закон није у сукобу са законом о радњама.

А да није у сукобу, видиће се баш кад анализирамо оне одредбе, које додирују радње по селима.

Тако, чл. 1. закон о радњама говори да под овој закон потпадају све радње, па налазиле се оне у варошима или селима.

Ако се запитамо како се има разумети ова одредба, онда нам се одмах намеће као одговор то, да је законодавац водио рачуна и о радњама, које баш постоје по закону о сеоским дућанима, па је хтео да и њих подвргне прописима у погледу држања млађих, задобијања мајсторског права, радног времена и т. д.

Никакав други значај нема ова законска одредба, који би задирао у оне одредбе закона о сеоским дућанима, који говоре о томе, на коме одстајању могу бити сеоски дућани од вароши и варошица и. т. д.

Чл. 23. који говори о праву трговца, такође не мења наређења чл. 4а. закона о сеоским дућанима, јер се он односи само на оне радње, које имају свога извора у закону о радњама, и које су без ограничења по специјалним законима.

А чл. 30. закона о радњама, говори, опет, само о томе, где могу бити дућани, старајући се да их за вароши одржи у у варошком реону, како би стално били под надзором власти, а за села, пак, која би по закону о сеоским дућанима имала право на држање ових, то прво оставља суду и одбору, с обзиром на прилике, које тамо владају.

Кад се значај ових одредаба овако узме, а овако се једино има узети, и кад ни једна друга законска одредба из закона о радњама не пружа могућност да се изведе закључак, да је закон о сеоским дућанима укинут, онда једина последица излази да он и данас важи.

Према томе, сеоске дућанције не могу држати ни продавати друге артикле сем оних, који су дозвољени законом о сеоским дућанима, и оних, чије је држање дозвољено чл. 2. закона о државној трошарини с обзиром на чл. 2. истог закона и чл. 40 и 76. правила за његово извршење, са чијим се одредбама поклапа и последња тачка става трећег чл. 23. закона о радњама.

За свако њихово другчије поступање треба примењивати мере, које пружа закон о сеоским дућанима.

На послетку, да он није укинут, служи као доказ и та околност, што је само Министарство Народне Привреде, у чије извршење спада закон о радњама, после појаве овога, спремало измене закона о сеоским дућанима.

Како је и деловођа општине лесковачке, у срезу посавском, преставио. да сеоски дућанција неће да плаћа дућанску аренду од 1. јула, налазећи и он да је закон о сеоским дућанима укинут, а закон, пак, о радњама аренду не предвиђа, то му се одговара, да сеоски пуномоћник, у коме је дућан, треба судским путем да тражи наплату аренде па нека га суд осуди, и онда ће и дућанција доћи до уверења, да је закон о сеоским дућанима још у животу.

II

Суд општине буљанске, актом својим Бр. 984, пита:

„Суд овај, за обезбеду кирије за своју кафану, узео је у попис закупцу његове покретне ствари без осудног решења; јер он лично према уговору и услову треба тромесечно унапред плаћати општини кирију, првога дана наступајућег тромесечја.

Како он ово није учинио, суд му је горе поменуто извршио.

Сад пошто за ово не постоји никаква пресуда ни решење, моли се уредништво да даде следеће обавештење: сме ли суд и по ком законском пропису продати ове ствари, или да га суду тужи и чека на осудно решење?"

— На ово питање одговарамо:

Општине, у погледу своје приватне имовине, јављају се као приватно-правне личности.

Према томе, оне не могу вршити наплату својих прихода без претходне судске одлуке.

И у овом случају, који је овде истакнут, треба општински пуномоћник да подигне тужбу код надлежног суда према вредности спора (§ 6. грађ. с. пост.) па кад дотични буде осуђен, онда тек да се врши наплата.

Без тога би чесници, који би продавали пописану покретност, били одговорни.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Љубисав Николић, Јован Ракић и **Војислав Карајичић,** радници цреварски. има да одговарају код кварта палилулског за противстајање власти и увреду у званичној дужности, али се налазе у бегству.

Љубисав је стар 21 годину, родом из Бошњана у срезу темнићском;

Јован је родом из Босне, стар 19 година; и

Војислав је родом из Качера, у срезу ужичком, стар 25 година.

Акт Управе града Београда Бр. 24622.

Драгутин Јовановић, из Булатовца, одговара за тешку повреду тела али се налази у бегству.

Он је стар 38 година, раста малог, бркова дугих-густих, очију црних, косе смеђе, обријан, по лицу роав, нагуб.

Акт. начелника ср, прокупачког Бр. 12641.

Будимир Жарковић, из Бачевца, има да издржи 15 дана затвора за дело лаке повреде тела, по извршној пресуди ваљевског првостепеног суда од 3. маја прошле године, Бр. 19034.

Он је стар 26 година, висок 170 см. косе плаве, бркова плавих.

Акт начелника среза ваљевског Бр. 8872.

Павле Марјановић, из Језера. који је одговарао за крађу побегао је из затвора.

Он ја стар 20 година, смеђ, роав по лицу.

Депеша начелника окр. моравског Бр. 9996.

Максим Станковић, ложач из Крагујевца, извршио је крађу своме газди Николи Јовановићу, овд. рибару па затим побегао.

Он је стар 17 година, ожењен, развијен, ћосав, на јагодицама има црне пеге.

Акт Управе града Београда Бр. 24993.

Богдан Стајић, војник на осуству, родом из Комарника. извршио је убиство у свом селу па побегао, одневши са собом пушку острагушу и реденике са метцима.

Он је стар 21 годину, средњег раста, бркова ријих, малих, косе црне, сув.

Од одела на себи је имао: војничке панталоне, цокуле на ногама, шајкачу на глави и сељачки фермен.

Депеша начелника ср. прокупачког Бр. 8727.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Украден сат у купатилу. — Г. Јеремији Протићу, писару Министарства Унутрашњих Дела, за време купања у купатилу Владе Димитријевића, украден је један сребрн сат без капка «Лонжин» са фирмом «Антонијевић јувелир».

Акт кварта савамалског Бр. 5900.

Украдене књиге. — Г. Миливоју Стојановићу, пешадијском п.-пуковнику, који станује у винограду на топчидерском брду, непознати лопов украо је из отворене собе један будилник и два речника: један фринцуско-српски а други српско-француски, оба од Јаћима Стевовића, са потписом сопственика.

Акт топчидерске полиције Бр. 2330.

Крађа одела. — Г-ђи Јулијани Јовановићки, из Београда, украдене су ове ствари: један иберциер грао боје, један тегет капут — сако, једна реформа, један прслук, панталоне и капут грао. Све ствари у вредности 100 динара.

Акт кварта врачарског Бр. 7629.

Крађа ствари. — Непознати крадљивац украо је Сави Јанковићу, овд. кројачу следеће ствари: један никлен сат «Роскоп», један пар плитких женских ципела, један новчаник са више преграда у коме је било: 37 динара; једна златна руска рубља и две признанице повинарске од датих огласа.

Акт Управе града Београда Бр. 24882.

ТРАЖЕ СЕ

Смиљка, кћи Марка Пантића, из Врела, отумарала је 24. прошлог месеца и до данас се не зна где је.

Она је стара 14 година, средњег раста, црномањаста, косе ошишане, на бради има белегу од посекотине.

Депеша начелника ср. тамнавског Бр. 10884.

Драгутин и Владислав, синови Уроша Јовановића, отумарали су из родитељске куће незнано куд.

Драгутин је стар 13 година, плав, косе смеђе.

Владислав је стар 8 година, црномањаст.

Акт начелства окр. смедеревског Бр. 8442.

Симон Ханџић. — млинар из Степојевца, још пре две године отумарао је од своје куће и до данас се не зна о њему ништа.

Он је стар 65 година, плав, просед, великих плавих бркова, средњег раста.

Акт Управе града Београда Бр. 24733.

КРАЂЕ СТОКЕ

Урошу Виденовићу, из Ласова, украдена је кобила са бољевачког вашара, матора 8 година, длаке алатасто-зелене, на челу лисаста са жигом «в».

Депеша начелника среза бољевачког Бр. 952.

Ђурђу Петронијевићу, из Камендола, украдена је кобила матора 4 године, у леву задњу ногу мало путаста, на левој бутини има белегу од убоја.

Депеша начелника ср. грочанског Бр. 9180.

Никодију Војићу, из Жабара, украдена су два коња. Један матор 7 година, вранац, висок 138 см. са жигом положено «Т»; други је матор 7 година, висок 139 см. дорат, са жигом положено «Т».

Депеша начелника среза моравског округа пожаревачког Бр. 12022.

Младену Ђорђевићу, из Вишевца, украден је коњ са амом, матор 10 година, алат, на челу цветаст, у задње ноге путаст, са жигом «Т».

Депеша начелника ср. лепеничког Бр. 18912.

Аксентију Талијану, тежаку из Азање, украдена је кобила, матора 10 година, висока 154 см., у леву задњу ногу путаста, са жигом положено «к».

Депеша начелника среза јасеничког округа смедеревског Бр. 1584.

Непознати крадљивац ноћу између 19. и 20. овог месеца, украо је Љубивоју Рајићу из Кучева једног коња, маторог 4 године, дорастог, пастува.

Депеша начелника среза звишког Бр. 9174.

МАНГУП СТОКА

У општини рабровачкој налази се једна мангуп кобила матора 10—12 година, мрковрана, у лево око ћорава, лево уво расечено, са жигом положено «Т».

Депеша начелника среза јасеничког округа смедеревског Бр. 14617.

НАЂЕН ЛЕШ

4. овог месеца, Сава је избацила, код струге Сиротановића, један мушки леш.

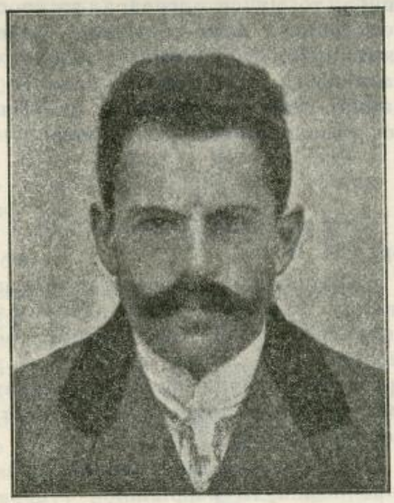

Леш је био го, стар 30—40 година, малог раста, добро развијен, коса брада и бркови опали, у горњој вилици један је зуб био сломљен.

Акт топчидерске полиције Бр. 2237.

УХВАЋЕН

Ђорђе Човрта, одбегли осуђеник београдског казненог завода, чију смо слику и потертицу изнели у бр. 26, ухваћен је и спроведен у завод.

ПРЕСТАЛА ПОТРЕБА

Одбегли осуђеници пожаревачког казненог завода **Никола Бранковић** и **Живојин Миливојевић,** чије смо слике и потернице изнели у прошлом броју, вратили су се у завод, те је према томе престала потреба за њиховим даљим тражењем.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

29. септембра прошле године, убијен је и похаран Едуард Кох, мењач у Прагу. За ово убиство, на основу података који су прибављени на месту извршеног злочина, означен је за извршиоца, од стране бечке и берлинске полиције, **Рудолф Хаузер,** родом из Шваца у Тиролској, који се издаје и за **Роберта Хила,** чију легитимацију има при себи, која је издата од стране француске стране легије.

Његову фотографију уредништво је изнело у прошлој години у бр. 39, но како још није ухваћен, а последњи његов траг је нађен у Шпанији месеца јула ове године, одакле је побегао у Шрајцарску, то на молбу овдашњег аустро-угарског консулата износимо његову слику поново, с тим да је и награда за његово хватање расписана у 2000 круна.

Он се издаје за портира, висок је 168 см., мршав, косе и бркова црних, тавног лица, очију угасито-плавих, руку мањама обраслих,

страстан пушач, говори више језика, могуће је да је бркове обријао.

Акт Управе града Београда Бр. 25083.

НА ЗНАЊЕ

Комплети „Полицијског Гласника“ за 1909. и 1910. год., у елегантном тврдом повезу, могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину. Комплети у меком повезу за 1909. и 1910. г. могу се добити по цену од 15 за једну годину, или оба заједно за 25 динара.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 29. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 7. АВГУСТА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Председника Министарског Савета, Нашег Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза посавског, округа ваљевског, Драгољуба Новаковића, полицијског писара исте класе среза посавског, округа београдског, по молби;

за полицијског писара прве класе среза посавског, округа београдског, Сретена Трифковића, полицијског писара исте класе среза посавског, округа ваљевског, по молби;

за полицијског писара прве класе среза јадранског Богољуба Марковића, полицијског писара исте класе начелства округа пожаревачког, по службеној потреби;

за полицијског писара прве класе среза грочанског Чедомира Маринковића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара друге класе среза гружанског Радомира Јојића, полицијског писара исте класе среза подунавског, по молби;

за полицијског писара друге класе среза подунавског Драгомира Ђуртовића, полицијског писара исте класе среза гружанског, по молби;

за полицијског писара друге класе среза рађевског Милоја Недића, полицијског писара исте класе среза рачанског, по службеној потреби;

за полицијског писара друге класе начелства округа тимочког Крсту Петровића, полицијског писара исте класе среза млавског, по молби;

за полицијског писара друге класе начелства округа пожаревачког Боривоја Алексића, полицијског писара исте класе среза моравског, округа пожаревачког, по молби;

за полицијског писара друге класе среза параћинског Добривоја Костића, полицијског писара исте класе среза тамнавског, по службеној потреби;

за полицијског писара друге класе среза космајског Владислава Н. Божића, полицијског писара исте класе среза грочанског, по службеној потреби;

за полицијског писара друге класе начелства округа нишког Рајка Симића, полицијског писара исте класе среза јабланичког, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза тамнавског Милутина Ивановића, полицијског писара исте класе среза златиборског, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Божидара П. Тодоровића, полицијског писара исте класе среза јадранског, по молби;

за полицијског писара треће класе среза млавског Михаила Димитријевића, полицијског писара исте класе среза качерског, по молби;

за полицијског писара треће класе среза рачанског Животу Р. Спасојевића, полицијског писара исте класе среза рађевског, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза златиборског Војислава Новаковића, полицијског писара исте класе среза подгорског, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза љубићског Чедомира Јанковића, апсолвираног правника;

за полицијског писара треће класе среза деспотовачког Живојина Животића, апсолвираног правника;

за полицијског писара треће класе среза јабланичког Драгослава Красића, апсолвираног правника;

за полицијског писара треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Константина Вукосављевића, апсолвираног правника;

за полицијског писара треће класе среза расинског Бранка М. Сарића, практиканта начелства округа београдског;

за полицијског писара треће класе среза качерског Војислава Мартиновића, практиканта среза кључког; и

за полицијског писара треће класе среза подгорског Милана Јоксимовића, артилеријског наредника и полицијског приправника.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 4. јула 1911. године, у Београду.

ОБЈАВА

Пошто постоји опасност, да исељеници, који се враћају из суседне Турске Империје, могу пренети колерну заразу у Србију, то на основу чл. 41. париске конвенције и члана 27. Упустава за сузбијање колере СБр. 10085|911. г. *наређујем:* да се од данас забрањује прелазак из Турске Империје свима исељеницима, радницима, Циганима и другим лицима, која у масама прелазе границу.

С.Бр. 9028.
27. јула 1911. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
М. Трифковић с. р.

РАСПИС

Свима начелствима, Управи града Београда и суду општине града Београда.

Тачком 12. Упустава за сузбијање колере од 10. септембра 1910. г. СБр. 10.081, наређено је органима полицијских власти да, кад се утврди случај колере или се појави случај који је само сумњив на колеру, *у споразуму са лекаром, предузму све потребне мере за изолисање болесника.*

Један скорашњи случај преношења сумњивог болесника из села у окружну болницу показао је, да поједини санитетско полицијски органи погрешно разумеју извршење изолације, ма да у тачкама 5., 38., 39., па све до тачке 53. закључно истих упустава има довољно детаља о начину и средствима за изолацију оболелих или на колеру сумњивих лица.

Несмотрен и неоправдан пренос оболелих или само сумњивих лица из места где се случај појавио па до места где има болница (из села у окружну варош), не само да је крајње опасан по здравље становника оних места кроз која болесник пролази, него у основи поништава принцип изолације. *Изолација значи уклањање оболелог лица из саобраћаја*, а преношење болесника из једнога места у друго није

изолација већ насилно увођење болесника у саобраћај, на штету здравља оболелога лица и околних становника.

Пошто према кретању колерне заразе у Јевропи, постоји озбиљна опасност да се зараза унесе у наш народ и поред свих превентивних мера на граници, — препоручује се лекарима, органима власти и грађанству да одмах *за свако место засебно* проуче месне прилике *и за времена се постарају за локале и остале потребе*, предвиђене у тачки петој упутства за изолисање болесника, како их догађаји не би неспремне изненадили.

У свакоме насељеноме месту, у коме нема болница или већ спремна колерна станица, *морају се одмах свршити ови послови*: наћи засебна зграда за издвајање оболелих или сумњивих лица; спремити средства за пренос болесника и умрлих лица, држати у резерви лица за болничаре и нудиље; спремити простор за смештај умрлих; спремити средства за дезинфекцију (креч, плави камен, галица); и осигурати новчана средства за евентуалне потребе.

Ако се ови послови одмах брижљиво и до детаља не сврше, здравље и живот становника нашега народа биће изложени великој опасности у случају појаве колере.

Државне власти учиниле су, — а и у будуће учиниће све што могу да се зараза у народ не унесе. У случају да се зараза унесе, државне власти ће енергично настати да се појава заразе ограничи. Али, саме државне власти без сарадње свих општинских, срески и окружних самоуправних власти и целога грађанства, не могу постићи резултат који сви желимо да се постигне.

Препоручује се лекарима, органима власти и грађанству да ове напомене приме знању и по њима се управљају.

С.Бр. 8805.
20. јула 1911. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
М. Трифковић с. р.

РАСПИС
свима окружним начелствима и Управи града Београда.

Финансијским законом за ову годину измењене су и допуњене извесне одредбе закона о непосредном порезу

Овим изменама у финансијском закону циљ је да обезбеде правилно и на време прикупљање државнога пореза.

Зато су те измене од битног значаја како по државне органе, којима је поверена наплата државнога пореза, тако и за пореске обвезнике на којима лежи дужности да се одазивају својој пореској обавези у смислу воље и намере законодавца.

Тако, полициске власти имају да обрате нарочиту пажњу на примену чл. 37. финансијског закона, којим је регулисан начин наплате пореза од странаца и лица која немају сталног места становања.

У том законском пропису наређено је да странци, који се ма и привремено на краће време баве у земљи, као и она лица која немају сталног места становања, као што су: слуге, слушкиње, надничари и т. д. плаћају порез на принос од личног рада тромесечно у напред. *За ове пореске обвезнике пореска књижица о плаћеном порезу сматра се као неоходно саставни део њихових легитимационих докумената.*

Да би се ова законска одредба могла правилно применити препоручујем начелству — Управи — да обрати пажњу свима полициским властима у земљи, на њихову законску дужност, која потиче из ове одредбе, а то је: да у будуће од ових лица, при овери њихових легитимационих докумената. и тражењу пасоша, при упису и испису, као и у опште при сваком правном послу, који долази у надлежност полициских органа, — траже претходно на увиђај пореску књижицу, па тек, пошто се из исте увере, да је дотично лице испунило своју пореску обавезу, приступају даљем законском поступку.

Поред рада пореских органа тачно испуњавање овог законског прописа и од стране полициских органа омогућиће правилну и редовну наплату овог пореза.

Нека Управа — начелство — изда потребне наредбе у горњем смислу свима подручним органима ради знања.

П№ 13299.
4. јула 1911 г.
у Београду.

Министар
Унутрашњих Дела,
М. Трифковић.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Б. Закон о Штампи.

Према чл. 32. з. о шт. „ако је увреди претходило изазивање или незаконо поступање, поступиће се по § § 215. и 104 д казненог законика.“

„Изазивање“ се односи на увреду нанету приватним лицима, а „незаконо поступање“ на увреду нанету лицима побројаним у § 104. к. з.

За реторзију је дакле према Закону о Штампи довољно свако „изазивање“, т. ј. није потребно, да је увредилац изазван увредом, и поступак, којим је он изазван био, не мора бити незаконит, јер се то не захтева. Не захтева се такође, да је на изазивање „одмах“ одговорено увредом, те се има применити чл. 32. чим је увреда нанета за време трајања афекта проузрокованог туђим поступком.

§ 21. Увреда и клевета у нашој судској пракси.

1. „Примени § 210. к. з. има и онда места, кад неко тврди, да ће ко други *чинити*, а не да је чинио дела, која заслужују презирање“ (К. С. 1877. Бр. 963, в. Н. § 210). — Ова је одлука нетачна, јер се је видело, да изношење одн. проношење *будућих* чињеница не може бити клевета, пошто се оне не могу доказивати.

2. Видело се је, да за појам јавности места из § 210. к. з. није довољно то, што је место свима приступачно, већ је потребно, и да се је изјава могла од неког сазнати. Ово је тачно примећено у одлуци К. С. 1904. Бр. 4457. и о. с. 1904. Бр. 10298. („за појам јавности дела увреде довољно је, да се дело догодило на јавном месту и да се је увреда од неодређеног броја лица могла чути, без обзира на то, да ли се је у конкретном случају доиста и чула. Према томе увреда нанета на жељезничкој прузи у пољу и пред радницима, јавна је...“) в. Н. § 210.

3. За појам кривице код увреде и клевете довољан је умишљај, т. ј. није потребна намера за вређање одн. клеветање. В. умесно К. С. о. с. 1904. Бр. 11830. (в. Н. § § 210 и 211).

4. За постајање клевете је битно, да је саопштавање од неког трећег лица *неиосредно* сазнато. Ово наглашава умесно К. С. 1905. Бр. 11350, („према овоме за појам... клевете... битно је, да ко за некога пред другима што говори, што би овога мрзости, и презрењу публике изложило, све једно је, да ли је овај био присутан ила не, јер карактер овакве клевете састоји се у томе, да има ма колико лица пред којима се такво дело чини или да су сазнали за то дело у самом његовом извршењу. Према изложеноме дело клевете не стоји, кад је клевета нанета у писму, и кад је тужилац лично и отворио, а не треће лице, што значи да нико други сем тужиоца није знао за садржину инкриминисаног писма“), в. Н. § 210.

5. „За постојање клевете из § 210. к. з. од пресудног је значаја то, шта се против извесног лица износи, без обзира на то, да ли је окривљено лице оно, што о другом говори, *само измислило или од другог чуло*“ (К. С. 1909. Бр. 3556, в. Н. § 210).

6. Терет доказивања је на оптуженом, као што се је видело. „По смислу § 211. к. з., вели К. С. (1881. Бр. 1057.), клеветник мора доказивати истинитост свог тврђења; оклеветани не мора доказивати неистинитост истога.“

7. „Примени § 211 к. з., вели умесно К. С. (1907. Бр. 1133), има места тек на главном претресу при изрицању кривичне пресуде, којом се тек приликом имају и могу да оцене сви докази и противдокази у погледу њихове доказне вредности, а та се оцена не може вршити приликом стављања под суд.“

8. § 211. к. з. није укинут чл. 58. зак. о шт., те важи и за клевете нанете путем штаме. (К. С. 1909. Бр. 12506).

9. У напису „Ви сте на жалост директор органа једне политичке партије,

не само кукавица већ и клеветник, јер своје клевете не можете да докажете, ви сте неваљалац, *јер неосновано нападате на част поштених људи и жена и на рад родољубивих установа*". К. С. (1908. Бр. 12340.) није нашао клевету, „јер се, како вели првостепени београдски суд у свом решењу (1908. Бр. 24876.), у наведеним инкриминисаним изразима не наводе *одређена*, неистинита факта, којима се вређа част приватног тужиоца и худи његовом угледу, а то је по чл. 22. з. о шт. нужан услов за постајање клевете." Закон о Штампи не захтева међутим навођење *одређених* факата, нити би то било оправдано, те је наведена одлука неумесна. У курзивом истакнутом делу наведеног написа несумњиво постоји клевета.

10. Инкриминисани став: „Замолим Х-а, да ми он ту депешу напише и експедира и дам му мислим 7 динара за то. Х, начелник поштанско — телеграфског одељења, је преписао ту депешу, коју сам ја потписао, па је препис послао, а оригинал предао Краљу Ал." Писац се брани тиме, што му је ово последње доставио У. Одбрану није усвојио првостепени београдски суд. Прво одељ. К. С. (1910. Бр. 5232.) поништило је неумесно његово решење о стављању под суд за клевету. „Своју оцену о постојању или непостојању дела клевете у овом случају, вели I одељ., суд је требао да учини с обзиром на то, да је у публикацијама, у којима какав писац као јавни радник износи своје успомене и сећања уобичајено, и да се као неминовно сматра изношење и оних тврђења, о којима писац не би имао свога уверења, дакле изношење тврђења туђих а не самога писма. Такво изношење тих тврђења допуштено је, у колико она по садржини својој не би као тајна стајала под нарочитом заштитом закона, или у колико се из начина самог изношења не би видело, да се објављивање таког тврђења чини из пакосне намере да се нападне на туђу част — § 211. к. з., а не из потребе, због које су уобичајене публикације успомена о стварима јавног интереса. Та је оцена, у колико би тужби приложени спис био публикација те врсте овде била тим потребнија, што тужилац и не наводи, да је оптужени демантован од стране У-а за тврђење, које је изнео као У-ова." Ово гледиште је потврђено одлуком опште седнице (1910. Бр. 6198). Очигледно међутим, да оно оставља част већим делом незаштићену од клевете. Истина је, да се у публикацијама од општег интереса могу износити и туђа тврђења, али би било противно интересу штићења части, да се допусти и изношење неистинитих туђих тврђења, којима се вређа нечија част. С друге стране видело се је, да је за постојање клевете без значаја, да ли се нешто наводи као своје или као туђе уверење, као што је то случај с оптуженим У, и да клевете може бити чак и онда, кад се саопштавају гласови, којима се вређа нечија част.[1])

11. Према § 213. увреда је преступ онда, кад је јавно *или* писмено учињена. Кад је дакле *писмено* нанета, она је преступ, и ако није јавна. Ово је умесно примећено од К. С. 1889. Бр. 4680, в. *Максимовић* 171 и Н. 213. ст. 1. („Погрешно је, вели К. С., првостепени суд и по њему иследник кварта узео, да је дело ово иступно и као такво кажњиво по 2. тачци § 357 к. з., јер, и ако је истина оптужени инкриминисане изразе употребио у писму, које није публиковано ни јавности намењено већ упућено било лично на жену приватног тужиоца, ипак се дело ово има узети као преступно и као такво кажњиво је по § 212. к. з. зато, што законодавац наш одређујући у овом законском пропису казне за увреде учињене путем писменим, не чини у томе апсолутно никакве разлике, да ли је писмено, којим је увреда коме учињена, публиковано, и да ли је намењено јавности, или је упућено само на онога коме је увреда причињена. Према томе сва су дела ове врсте преступна, и о иступним увредама кажњивим по тачци 2. § 357. к. з. може бити говора само код увреда причињених речима или делом а не писмених. Јавност, о којој законодавац говори у § 213. к. з. односи се само на увреде учињене путем усмености.")

12. „Кад је ислеђењем утврђено, да је грдња и псовка извршена у дворишту, поред кога пролази и улица, тако да су инкриминисане изразе могли чути мимопролазећи улицом, као што су их сведоци и чули, онда, вели умесно К. С. (1903. Бр. 7115. и о. с. 1903. Бр. 8613), то није дело иступне увреде из тач. 2. § 357. к. з. већ дело јавне увреде из § 213. к. з.". Као место извршења увреде се има на име сматрати не само двориште већ и мимопролазећа улица, јер се је и ту изјава омаловажавања могла од других чути, а улица је јавно место.

13. „За инкриминације у једном напису, вели К. С. (о. с. 1904. Бр. 11830), одговара увек лице, које је напис потписало и као своје предало, без обзира да ли је то лице напис и написало или је то други чинио. Потпис има једино ту особину, да оно лице, које је потписом персонификирано, означи као сопственика написа, и да му на тај начин да потпуну форму, која би га од пасквиле разликовала. Потписом се напис за свој прима, а тиме искључује туђа одговорност за садржину написа, која постоји све док он није потписан". Ово је тврђење неумесно у толико, што се као извршилац увреде има сматрати и онај, који је писао напис. Да би пак он био и кривац, потребно је, да је при писању био свестан, да ће напис доћи неком до знања.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Ово је умесно приметио првостепени суд у својим примедбама против одлуке I одељења („То што тужилац ничим не доказује, да је оптужени демантован од стране У-а за изнето тврђење, равнодушно је за ову ствар, јер овде се он оптужује за инкриминисани став као писац, и горња околност нема никаква утицаја при расправи питања, да ли тај став садржи клевету, кад истинитост садржине инкриминисаних израза није утврдно.")

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића

члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

21.) Кад се војнику суди за дело, које је предвиђено у војном казненом законику или Уредби о војној дисциплини, онда ће се и на њега увек и применити одредба тога законика, па ће се то учинити и у случају § 3 другог одељка крив. с. пост. [§ 3. Војног казненог законика и § 52. Општег казн. законика].

На саучеснике ће се применити одредбе општег казненог законика, ако се такво дело, у погледу њих, казни по томе законику.

Х. поднаредник редовне војске и У. таљигаш стављени су под суд за то, што су у друштву и договору украли из војног државног сењака седам бала пресованог сена.

Ово дело суд је квалификовао као дело просте крађе из § 221. казн. зак.

Првостепени Суд овако је мотивисао своју пресуду:

„Према преставци управе војног сењака, признању оптуженог поднаредника Х-а и процењеној вредности саме крађе, према војном ценовнику, стоји дело просте крађе кажњиво за опт. Х-а по § 79. војно-кривичног законика, у томе, што је он у договору са опт. У. у два маха украо седам бала сена из војног сењака, кад је тамо био командир страже.

У погледу опт. У-а стоји дело просте крађе, кажњиво по § 221 к. зак.

[Пресуда прв. суда за варош Београд од 25. X 1908. № 34442].

Апелациони Суд дао је у пресуди ове мотиве:

„Првостепени Суд погрешно је узео да за опт. Х-а стоји дело из § 79. војно крив зак., већ стоји дело из § 221. казн. зак. јер грађански судови, који су у овом случају надлежни, према § 3. крив. суд. пост., за суђење опт. Х-у, и ако је он војник под барјаком, пошто је ово дело учинио у друштву с опт. У-ом. који није војник, не суде по војном крив. зак. као војни судови, него као цивилни судови имају да примењују одредбе општег крив. законика".

Са ових разлога Апелациони Суд подвео је ово дело и у погледу опт. Х-а под § 221. каз. зак. [Пресуда I Апел. Суда од 4. XII 1908. № 5403].

По изјављеним жалбама опт. Х-а и држав. тужиоца, Касациони суд уништи ову пресуду, примедбама I одељења од 3. I 1909. год. № 57., која гласи:

„Неправилна је и противна закону оцена суда, којом је нађено да у поступку опт. Х-а не стоји дело из § 79. вој. казн. зак. као што је то био узео првостепени суд, већ да стоји дело из § 221. к. зак. само по томе, што је он ово дело учинио у друштву с опт. У-ом, који није војник и да се с тога имају и наспрам овога применити одредбе општег кривичног законика.

Да је таква оцена Апелационога Суда неправилна, стоји као несумњив доказ наређење § 3. војног казненог законика, по коме војна лица за кривична дела, *која нису предвиђена у томе закону, нити уредбом о војној дисциплини*, казне се по општем казненом законику.

Па како је дело, које је опт. Х. учинио, предвиђено у војном казненом законику а на име у § 79., онда се Х-у казна није могла одређивати за дело из § 221. к. зак., које дело, према напред изложеноме, не може у овом случају наспрам опт. Велимира никако стојати".

Ове примедбе Апелациони Суд није усвојио већ је дао своје противразлоге. Ну општа седница Касационога Суда усвојила је поменуте примедбе, а одбацила противразлоге. [16. II 1909. год. № 1380].

Изложени случај публиковали смо само за то, што је он био погрешно схваћен од стране Апелационога Суда, па смо држали да га треба изнети, како би се у будуће такве грешке избегле.

Овде у ствари имамо посла с тзв. особеним околностима[1]). Особени положај оптуженога Х-а као подофицира и командира страже, ствара у погледу њега законску погодбу за дело, кажњиво по § 79. Војно-казн. зак. и на сваки начин нема никаквог разлога да се ова законска погодба, основана на личном службеном односу оптуженога, ништи само за то, што он у томе кажњивом делу има и једног саучиниоца, за кога та погодба не стоји, већ важи пропис § 221. општег казн. зак. И по теорији кривичног права, и по § 52. општег казненог законика и по § 3. Војно-казненог законика ово је гледиште правилно, па су правилне и поменуте примедбе Касационога Суда, које су са њиме сагласне.

22. Један случај фалсификата јавне исправе [лажног оверавања Falschbeurkundung].

Х стављен је под суд за то, што је у мају месецу 1909. г. као поштар општине прекадинске, потписао својом руком пријем упутнице у суми од 20 динара, која је гласила на Радоњу Николића, на истој потписао адресанта Радоњу, који је писмен и кмета Д. Милошевића, да овај оверава пријем исте, ставио печат општински, новац примио и употребио у своју корист и тиме учинио дело фалсификата исправе.

У судској пресуди употребљавани су ови мотиви:

Према преставци прив. тужиоца, дневнику општинске поште у Прекадину стр. 215. протоколу приспелих и препоручених пошиљака исте општине, овери на обратној страни упутнице, протоколу вештачења ове признанице на обратној страни исте и осталом ислеђењу, — овде стоји дело из § 148 т. 2. к. зак, јер је овим доказима утврђено да је Милан послао из Обреновца упутницу на адресу свога брата Радоње, која гласи на 20 динара, да је пошта прокупачка, по гласу дневника општинске поште, ову упутницу предала поштару општине прекадинске и да ова упутница није предана адресанту Радоњи, нити је заведена у дневник општинске поште у Прекадину о примљеним пошиљкама, већ је окривљени на обратној страни упутнице попунио признаницу, потписао адресанта Радоњу и, потписавши члана суда општине прекадинске Данила, исту оверио без његовог знања и одобрења, као што то тврди Данило под заклетвом, и да би све то добило званичан вид утиснуо и општински печат. Исто тако утврђено је и то да је ова упутница употребљена код државне поште у Прокупљу, где је и новац примљен.

Па како по извешћу поштанско-телеграфске станице у Прокупљу, оверавање оваквих признаница на обратној страни упутнице долази у круг надлежности општинског суда за све адресанте, који живе ван места државне поштанско-телеграфске станице, — то је овим несумњиво утврђено прављење лажне исправе, која носи вид јавности, а која су дела предвиђена у § 148 казн. зак".

Са ових разлога и како је доказано да је оптужени ово дело учинио, суд га је осудио на 2 године робије. [Пресуда првост. прокуп. суда од 22. V 1910. г. № 14240].

С овом пресудом сложио се и Апелациони Суд, само је оптуженога осудио на казну од 3 године робије [Пресуда I Одељ. 14. VI 1910 № 3060]. Ову пресуду оснажио је и Касациони Суд [I 12. VIII 1910 № 8606].

Овај случај публиковали смо за то, што је он правилно расправљен од судова, а и мотиви су судски потпуно исправни. Међутим ми смо навикнути да видимо да се деликти фалсификата код наших судова често олако узимају и да се по њима, са разним погрешним мотивацијама, кривци ослобођавају.[1]) Сам пак изнети случај преставља фалсификат, учињен у једном од новијих делокруга општинске власти, који је тако важан по јавни пословни саобраћај, да његова кривично-правна заштита заслужује озбиљну пажњу.

23. Један случај грађења неистинитог реферата о горосечи, из чл. 133. зак. о шумама.

Опт. Х. стављен је под суд за то, што је, као чувар шума села Ст. Трстеника, саставио лажан протокол о горосечи против Јована Н. и тиме учинио кривицу из § 111. казн. зак.

Судске побуде:

„Суд налази да овде нема дела предвиђеног и казнимог по § 111. казн. зак.

За постојање дела из § 111. казн. зак. тражи се да неко „за добит своју или другога или на штету других, писмене исправе, којих примање или издавање њему по званичној дужности припада, лажно или неисправно начини", и т. д.

Пропис § 187. гр. с. п. говори о јавним исправама т. ј. говори које су битне особине неке исправе па да буде јавна; па између осталих у т. 2. пом. §-а каже, да су то оне, које су „по законом кругу његове радње и у надлежној форми издане".

По чл. 133. зак. о шумама писмени реферат има да поднесе чувар шума и то онај, коме је поверено чување дотичне шуме. Чл. 131. зак. о шумама.

Из акта ове кривице, а особито из поднетог реферата под бр. 1919 види се, да је оптужени Филип био чувар шума села Ст. Трстеника, а из истих акта, као и сведоџби сведока, види се да је лице Јован Н., кога је оптужени лажно референсао, не из села Ст. Трстеника, већ из села Лопаша, и да је посечена гора у шуми села Лопаша, а не села Ст. Трстеника, чији је он чувар шума. Види се дакле, да је опт. Х поднео реферат за сечу шуме, која није била поверена његовом чувању и за коју он по чл. 131. у в. с чл. 133. зак. о шумама није био надлежан да подноси реферат.

А кад је опт. Х. то ипак учинио, онда његов реферат не одговара закону, па као такав не може ни за њега, писца истог, имати никаквих кривичних последица.

Према томе кад нема законом прописане исправе, онда нема ни дела из § 111. к. зак. па се оптужени на основу § 250 а) кр. с. п. има пустити испод суђења.

[Решење Крушевачког Првост. Суда од 24. III 1908. № 11127].

По жалби државног тужиоца Касациони Суд уништио је ову пресуду примедбама III Одељења од 18. XI 1908. г. № 4980.

Ево тих примедаба:

„По чл. 133. зак. о Шумама, реферати које састављају чувари шума у опште, без обзира да ли су горосечце ухватили у својим или туђим рејонима, равнају се јавним исправама, и служе као потпун доказ о делу и кривици, док се противним доказима не обеснаже.

Кад то стоји и кад је по лажном реферату опт. Х-а по делу горосече, опт, Јован Н. стављен и под суд и оптужен од државног тужиоца, — онда је тај суд погрешно узео, да тај реферат не вреди зато, што је исти поднет за горосечу, која је учињена у реону, који није био поверен његовом чувању.

Према томе кад је оптужени био у опште надлежан за издавање оваквих исправа, и кад је по кривици Јовановој сам изјавио да је исти лажно направио, онда је суд тај дужан да према томе и оцени одговорност оптуженога".

Првостепени суд усвојио је ове примедбе Касационог Суда и својим решењем поново је оптуженога по § 250. а) крив. с. пост. отпустио испод суђења. [Решење од 6. V 1909. № 15783].

---

[1]) Не можемо се овде упуштати у опширније излагање о појму «особених околности» и његовом значају у кривичном праву. Оне читаоце који би се овим интересовали, радо упућујемо на скорашњу сирпну дисертацију нашег младог правника Д-ра Мирослава Јанковића, под насловом: „Der Einfluss besonderer Umstände auf Täterschaft und Teilname, München 1911 J.

Види и пропис § 52. казн. зак. за Краљевину Србију.

[1]) Види одлуку суда, коју ћемо изнети у следећем примеру (стр. 23).

Разлози судског решења:

„Не стоји дело, представљено тужбом државног тужиоца из § 111. у в. с § 132. кр. зак. због овога: За постајање дела из § 111. к. зак. тражи се да неко „за добит своју или другога или на штету других *писмене* исправе, којих примање или издавање њему по званичној дужности припада, лажно или неисправно начини. § 187. гр. с. п. говори о јавним исправама и између осталог вели, да су јавне исправе и „исправе од јавних српских власти или надлежатељства или општ. судова, у кругу њихове радње и у надлежној форми издане".

По чл. 133. зак. о Шумама и реферат чувара шума јавна је исправа, ако су испуњени сви услови, који се истим законским прописом траже, а на име, ако је чувар шума уватио кривца на делу, а у року од 24 сата, у присуству два грађанина, кмета и оптуженика извршио увиђај на лицу места и т. д.

У овом случају реферат опт. Филипа о горосечи нема све услове, које чл. 133. зак. о шумама тражи по томе што је:

Признањем опт. Филипа и исказом сведока Благоја Аздејковића, писара општинског, који је реферат о горосечи написао, као исказом сведока: Јована Цветковића кмета и Благоја Марковића и Николе Петровића присутника, под заклетвом је утврђено по § 229. крив. с. пост. да је реферат о горосечи по кривици опт. Јована Н. из Лопаше написао писар Благоје Аздејковић, да га опт. Филип није ухватио на делу горосече и да присутници Никола Петровић и Благоје Марковић нису присуствовали томе увиђају, а да је исти увиђај написао писар Б. Аздејковић и потписао присутнике, али да они тада нису били присутни, ма да је увиђај написао у општинској судници, а утврђено је и то, да и опт. Јован није био присутан томе увиђају.

Према свему овоме поднети реферат о горосечи не испуњава све услове из чл. 133. Зак. о Шумама и зато није могао бити доказ о кривичној одговорности ни о делу горосече за опт. Јована.

А кад не испуњава услове из чл. 133. зак. о шумама, онда се не може узети да је јавна исправа, јер само реферат састављен по чл. 133. Зак. о Шумама равна се јавној исправи, и зато поднети реферат по кривици Јована Н. због горосече који је реферат поднео опт. Филип није никаква исправа, па према томе није ни од каквог штетног утицаја на кривичну одговорност опт. Јована за представљену горосечу у истом.

Кад ово стоји, онда у радњи опт. Х-а као чувара шума, нема представљеног дела из § 111. у в. с § 132. кр. зак., без обзира на то, да ли је он опт. Х. — био надлежан да овај реферат поднесе или не.

Означено решење првостепеног суда, засновано на овим мотивима, оснажио је и Касациони Суд. [III 1. о VIII 1908. № 7986.)

Ово судско решење погрешно је и у формалном и у материјалном погледу.

(наставиће се)

КОЈОЈ АРХИВИ ПРИПАДАЈУ ЖАЛБЕ

Противу свију одлука власти интересована лица имају право жалбе, то је огарантовано и Уставом и другим специјалним законима.

Како се жалбе изјављују: коме се предају, у ком року, са колико таксе и т. д. прописано је законима.

Али има једна ствар која се односи на жалбе а која није регулисана законом већ праксом: није законом изрично прописано у којој ће се архиви чувати жалба.

Као што се зна, жалбе на одлуке полициских власти, и по закону и по обичају, предају се — говорећи о жалбама у опште — непосредно оној власти против чије се одлуке жали, али, *по пракси те жалбе не остају код те власти већ њих узима за своју архиву она власт којој се жалилац жали.*

Овако раде окружна начелства према среским и Управа гр. Београда према квартовима, а можда ове власти не би тако поступале да тако не ради и Министарство, које по свом устројству даје нижим властима правац у раду.

Да ли је такав поступак правилан?

Жалбу прима и у свој деловодни протокол заводи она власт на одлуку чију је и изјављена, и здружује је са осталим актима предмета, на који се односи. По томе и по својој садржини жалба постаје саставни део предмета, по коме власт, пошто је примила жалбу, и даље ради: саслушава, прима представке, доноси одлуке и друго што треба. Кад буде време нижа власт цео тај предмет спроводи вишој власти *засебним писмом у препису*, у прилогу кога се шаљу, препис ожалбене одлуке за архиву старије власти и „сва односна акта", и нижа власт у писму моли да јој се по размотрењу предмета[1]) акта врате на даљи рад. У *ова односна акта* сасвим природно долази и жалба.

Старија власт по досадашњој практици кад размотри предмет враћа акта нижој власти или из њих узима и задржава за своју архиву, поред послатог јој прилога у спроводном писму, и жалбу, а о томе ништа не помиње у свом писму којим предмет враћа нижој власти, и ако је нижа власт тражила да јој се врате *сва акта*, и ако је жалба под деловодном нумером ниже власти, и ако је, као што смо навели, жалба саставни део предмета који припада нижој власти.

Најинтересантније је у овом поступању то, што жалбе после размотрења предмета нису ни у колико потребне старијој власти. Старија власт пошто размотри цео предмет (па и жалбу) свој одговор нижој власти (одобрење или поништај) не концептира на жалби већ на спроводном писму ниже власти, које је последњи акт ниже власти, а први који носи нумеру старије власти и због тога остаје код ње.

Само ово довде довољно је да сваког увери да је досадашњи рад старијих власти, који и иначе није основан на закону, неправилан, али има још један много јачи разлог.

Жалилац има право да у жалби употреби нове доказе и за потврду истих поднети прилоге. Кад старија власт поништи одлуку ниже власти и нареди да се „ожалбени наводи извиде и оцене", како ће нижа власт по тим примедбама поступити кад је жалба са прилозима задржана код старије власти? — У том случају нижа власт новом преписком мора да тражи повраћај жалбе и кад по њеним наводима у смислу примедаба више власти поступи, жалба остаје у актима ниже власти.

Дакле, потребно је да жалба остане код оне власти против чије је одлуке изјављења и са актима предмета на који се односи, те би и досадашњу праксу требало изменити. Ту потребу и оправданост исте увидели су давно наши судови и они никад жалбу не задржавају за своју архиву него је по размотрењу предмета враћају нижој власти. Па не само што то раде у односу према судовима него и у пословима које имају са полицијским властима.

Буде ли се једном усвојило, да жалба буде и остане са предметом на који се односи, имаће се та добит што би акта једног предмета била на једном месту, и што би се избегла излишна преписка између нижих и виших власти кад првима жалба затреба. Како, пак, ниже власти сва акта која су потребна старијој власти, шаљу у препису, могле би се, најзад, и жалбе преписивати, а нема никакве потребе, ни разлога, оргинална акта једнога предмета раздружавати и на разним местима чувати. Овако безразложно поступати, као што се до сад радило, значило би да старија власт може из предмета извући који хоће акт, на пример: саслушање дужника или испит кривца, и задржати га за своју архиву, а то право, сигурни смо, не би нико признао старијој власти.[1])

Душ. Николић.

[1]) Наше полициске власти скоро стално погрешно пишу *расмотрење* место *размотрење*. Не каже се *исмислити, расмутити и расменити* него *измислити, размутити* и *разменити*.

[1]) Нешто мало разлога правдају досадашње поступање са жалбама противу решења Министарства, које се, сообразно закону, поднесе непосредно Државном Савету и, пошто се тако заводе, остају у архиви Државног Савета. Али како у закону није изрично казано да те жалбе треба да остану у Државном Савету и како је предаја жалбе непосредно Државном Савету озакоњена из сасвим других разлога, а не да жалба остане у саветској архиви, требало би са разлога, које смо напред изнели о јединству предмета, и те жалбе здруживати са актима предмета на које се односе и остављати их тамо где и цео предмет.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(наставак)

3. „Потписани судија грађанског суда округа нордског, вршећи дужност председника чороте среза камбреског, износи, да су, на основу решења кривичног суда

округа норд-ског од седмог прошлог Фруктидора[1]), којом су оборене и поништене оптужбе поднете 20. и 26. терминала[2]), од стране председника пороте среза Лиљског, противу Цезара Хербоа, Франсоа Видока, Себастијана Боатела, Евгенија Штофела и Бриса Кокела, који су овде и Андреје Бордроа, који је у бегству, свих оптужених да су учиниоци или саучесници злочина прављења лажне јавне исправе да би ослободили Себастијана Боатела из затвора „Петрова Кула“ у Лиљу, где је био затворен, а Брис Кокел што је по тој лажној исправи пустио апсеника, који је био поверен њему као апсанцији именованога затвора, — сви оптужени са односним актима били предани потписаном ради стављања понова под оптужну пороту; да је приликом разматрања акта примећено да је Жан Франсоа Груар, затвореник у затвору „Петрова Кула“, био изостављен од председника поменутог суда, зашто је на тражење комесара извршне власти, и на основу прописа од 24. реченога фруктидора, била издана заповест да се доведе пред суд поменути Груар, и, пошто је саслушан, издата је наредба да се затвори као оптужен за саучесништво у поменутом фалсификату; да је потписани, пошто се нико у року од два дана, од кад су оптужени поново доведени у затвор овога среза, није жалио, прегледао акта хватања и затварања свих оптужених; да је испитао природу кривице за коју су оптужени, и да је нашао да су ове кривице такве природе, да заслужују срамну и бешчастећу казну, и да је, по саслушању комесара извршне власти, донео данас одлуку којом предаје све оптужене пороти за оптужење. На основу ове одлуке потписани је написао ову тужбу, која се после законских формалности има предати реченој пороти;

„На основу свега овога и по размотрењу акта, а нарочито протокола саслушања извршених код писара „примирителног“ суда четврте секције општине лилске 19. последњег нивоза[1]), и 9. и 24. преријала[2]) код „примирителног“ суда[3]) општине дујске, који су протоколи придружени овим актима, потписани налази:

„Да је именовани Себастијан Боател, апсеник у затвору „Петрова Кула“ у Лиљу, пуштен у слободу на основу лажне одлуке Законодавног Одбора и Касационог Суда, издане у Паризу 20. фримера[4]) четврте године републике, потписане са Корно, Лесаж Сенол и Ла Коендр, а на полеђини које се налази налог за извршење представника народа Талота, адресоване реченоме Брису Кокелу; да ова одлука и поменути налог, којима се Кокел бранио, нису били издани од законодавног одбора и представника Талота; да се тим утврђује да одлука и налог представљају фалсификат јавне исправе; да се лажност ове исправе примећује на први поглед у томе што наслов гласи:

„Одлука законодавног одбора, Касациони Суд“, смешан наслов који је у једну власт смешао две разне;

„Да је деветог прошлог преријала у једној од ћелија у затвору у Дују нађен један бакарни печат без дршке сакривен у постељним стварима једног кревета; да је Видок спавао у тој ћелији; да је то тај печат који је утиснут на лажној одлуци и да даје истоветне отиске; да је се приликом прегледа у тој ћелији, који је извршио „примирителни“ судија из Дуја дан раније, чуло, при претурању креветских ствари, да је нешто пало што је звекнуло као бакар, или сребро; да је Видок, који је био ту, скочио и успео сакрити ствар која је била пала и показао једно парче турпије; да су Хербо и Штофел видели раније код њега тај печат и да је њима причао, да је био поручник у батаљону чије име тај печат носи.

„Да су речени Хербо, Франсоа Видок, Себастијан Боател, Евгеније Штофел, Брис Кокел, Андре Бордо и Жан Франсоа Груар, оптужени да су учиниоци и саучесници у прављењу поменуте лажне исправе тиме омогућили бегство поменутог Себастијана Боатела из затвора, где је био затворен на основу пресуде којом је осуђен на затвор;

„Да је Брис Кокел, поред осталога, оптужен што је на основу ове лажне одлуке пустио из затвора поменутога Боатела, који је њему као апсанцији реченога затвора поверен био; да је Брис признао пред председником пороте у Лиљу да је Боатела пустио трећега прошлог фримера[1]) на основу ове исправе која је оглашена за лажну;

„Да му је ову одлуку предао Штофел који је и донео; да га је пред „примирителним“ судијом познао као доносиоца исте; да је Штофел долазио у затвор пет шест пута у размаку од десет дана и да је био увек код Хербоа који га је тражио, и да је остајао два три сата с њим; да су Хербо и Боател били заједно у истој соби и да је Штофел разговарао са обојицом; да је та назови одлука била упућена њему и да он не познавајући потпис није могао приметити да је лажна; да је речени Штофел, пошто је однео писмо у „Петрову кулу“, и сам посумњао да је оно лажно, јер је и раније долазио толико пута у поменути затвор али му никада није доносио писма, и да му је ту сумњу Брис Кокел потврдио кад га је пред примирителним судијом означио за онога који му је донео лажну наредбу на основу које је Себастијан Боател био пуштен у слободу;

„Да је Франсоа Видок изјавио да је Боатела упознао тек у затвору; да је знао да је Боател пуштен на основу наредбе предате Кокелу, који је пио са браћом Боателовом и Превотом, другим апсеником, да је вечерао с њима у крчми Дорк-дрек-овој и да су се Кокел и Превот вратили тако око поноћи; да је изјавио „примирителном“ судији из Дуја да печат нађен у постељним стварима није његов, да није никад служио у батаљону чије име печат носи и да он и не зна да је тај батаљон уједињен са једним од оних где је он служио; да је приликом тога претреса протествовао због турпије, коју је имао, бојећи се да се не посумња да ју је хтео употребити за стругање окова;

„Да је речени Боател признао да је осуђеник у „Петровој Кули“ и да је осуђен шест година затвора; да се сећа добро да су га једног дана Видок и Хербо питали колико ће дати да буде ослобођен; да им је обећао дванаест лира у готову, да им је дао седам и да им је требао дати остатак, ако га од куће не врате; да је изашао из затвора са своја два брата и са Брисом Кокелом; да је с њима био код Доркдрека и пио вина до десет сати у вече; да је знао да је из затвора изашао на основу лажне наредбе, коју су Видок и Хербо начинили, али да не зна коју је донео;

„Да је речени Груар пред потписаним признао да је знао да је Боател пуштен на основу више наредбе, да је после изласка овога видео речену наредбу и да је познао рукопис Хербо-ов; да он није на томе ништа радио, ни на прављењу лажне исправе ни на пуштању Боателовом;

„Да је поменути Хербо изјавио потписатом да је са Видоком и другим притвореницима говорио о ствари Боателовој. Да га је Видок наговорио да наредбу, на основу које би Боател могао бити ослобођен, начини; да је он на то пристао и узео прву хартију која му је дошла под руку и написао наредбу али да није никог потписао ни печат ударио; да ју је оставио на сто; да ју је Видок узео; и да је исправа, на основу коју је Боател пуштен, она иста коју је он без означења написао;

„Да, што се тиче Андреје Бордроа, који је у бегству, изгледа да је и он могао знати за фалсификат по томе, што је на дан изласка Боателовог, додао Штофелу једно писмо од Хербоа и што је сутра дан по изласку Боателовом посетио овога у Агулену, где је се Боател био склонио.

„Из свих ових појединости излази доказано, реченим актима и протоколима, да је учињено дело прављења лажне јавне исправе, да је на основу ове исправе Себастијан Боател успео утећи из затвора „Петрова Кула“ у Лиљу, где је био предат на чување апсанцији, и да је ово бегство извршно 3. прошлог фримера; дакле, да постоје два дела и сходно кривичном закону поротници имају изрећи има ли кривице до именованих Боатела, Штофела, Видока, Кокела, Груара, Хербо-а, и Бордро-а према наведеним делима.

„Рађено у Комбре-у 28. вандемијера пете године републике једине и нераздељиве.

„**Колекерик** с. р.“

2. Одлуку оптужбе пороте среза Камбре-ског од 6. бримера године пете, написане у продужењу ове тужбе и којом је одлучено да има места оптужењу означеном у тужби;

3. Наредбу донесену од председника пороте истога среза и истог дана, о за-

---

[1]) Последњи и [2]) трећи месец у календару прве Француске Републике. Пр.

[1]) четврти [2]) девети [3]) у Француској код општинског суда постоји судија који има већу власт него наш општински суд и [4]) други месец у календару Француске Републике. Пр.

[1]) Трећи месец Фр. Републике од 20. нов. до 20. дец. Пр.

тварању Себастијана Боатела, Цезара Хербо-а, Евгенија Штофела, Франсоа Груара и Франсоа Видока;

4. Протокол њиховог спровода среском суду од 21. прошлог бримера;

5. Одлуку засебне пороте за суђење од истог дана, која гласи:

„а.) да је лажност исправе поменуте у тужби утврђена;

„б.) да је доказано да је оптужени Цезар Хербо ово дело учинио;

„в.) да је доказано и да га је у злој намери извршио;

„г.) да је доказано да је и Франсоа Видок учинио ово дело;

(наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине мишарске, актом својим Бр. 1626, пита:

„Моли се уредништво, да изволи дати обавештење, које је потребно ради правилнијег поступка у доле описаном спорном питању:

Пресудом суда општине В. од 28. септембра 1909. год. № 2553, кажњен је са три дана затвора Р. Ђ. грађанин ове општине за иступно дело. Пресуду своју, која је постала извршна, суд општине В. послао је на извршење *овоме суду*, где осуђени стално живи.

Када је приступљено извршењу пресуде и осуђени лишен слободе, он је тражио да му се казна затвора замени новчано, и суд овај, својим решењем одобри ту замену, и од осуђенога наплати новчану казну у девет динара, коју унесе у приход своје касе и изда признаницу из признаничне књиге осуђеноме.

Да овако уради, суд је имао ослонца у §§ 15. и 16. 49. и 50. полициј. уредбе и §§ 313 и 315. кривич. закона, па је тако и урадио, јер да је окривљени издржао затвор, општина ова имала би да сноси терет његовог издржавања у затвору (огрев, осветлење итд.).

Суд општине „В“ који је судио окривљеноме, противан томе, што је окривљени платио казну овој општини, тражи наплаћену казну да му се пошаље из касе ове општине, сматрајући да она његовој каси припада.

Суд овај сматра, да је извршујући пресуду исту извршио на начин законом предвиђен, и да је у праву што је новчану казну увео у приход своје касе, јер казна та припада општинској а не државној каси. Законом казненим, а ни полицијском уредбом није предвиђено, да ова казна припада оној власти, односно општини, која је судила, а по најновијим изменама §§ 15. и 16. полицијске уредбе вели се: „власт мора примити понуђену замену затвора новцем“. Према овоме, власт је, у овом случају суд овај, извршио пресуду, па било да је окривљени затвор издржао у затвору општинском, на терет ове општине, било да је платио казну овој општини.

Питање је дакле спорно у томе: која је општина у праву за ову казну, односно чијој каси она припада?“

На ово питање одговарамо:

У овом истакнутом случају, пресуду је изрекао суд општине в-ске и ако је кривац из општине мишарске.

По тачци 3. чл. 94. закона о општинама, општински судови сами извршују своје пресуде и по кривичним и по грађанским споровима.

Према томе, у овом овде случају, општински суд в-ски, који је пресуду изрекао, имао је права да тражи од тога суда да му се осуђени упути ради издржавања осуде.

Али да би се избегле све незгоде, које би настале по осуђеног, ако би се спроводио из општине у општину на издржање осуде, Суд општине в-ске, са свим умесно, послао је своју пресуду томе суду да је он изврши сходно § 286. кр. суд. пост. наравно, за рачун онога суда, који је пресуду и донео.

Сав рад тога суда, дакле, састојао се у томе, што је учинио услугу в-ском суду да изврши једну његову пресуду.

Како је и замена казне дошла као последица извршења туђе пресуде, и како управо из ње и извире, то и новац, који је положен, има да припадне општини в-ској, а не мишарској, јер да није било пресуде, не би дошло ни до замене.

У осталом, и саму замену строго узев по закону, имао је да учини суд општине в-ске а не тај, али кад је он то већ учинио, не може одатле изводити право да својој каси присвоји суму, која је у питању.

Као убедљив пример нека послужи ово:

Суд општине в-ске, осуди једнога грађанина те општине, који је учинио кривицу у атару његове општине, па га осуди и на извесну накнаду општинској каси за учињену штету.

Хоће ли та накнада припасти општини мишарској због тога, што је и пресуда послата њој на извршење.

Наравно да неће.

Треба, дакле, једним рефератом констатовати да је новац погрешно унесен у касу, и дотичну суму послати општини в-ској, а њена признавица и реферат правдање пред Гл. Контролом учињени издатак по рачунима.

II.

Суд општине варошице Деспотовца актом својим Бр. 907, пита:

„Суд моли уредништво да у наредном броју Полиц. Гласника објасни:

Ко је надлежан, полициска или пореска власт, за наплату таксе из тариф. дела бр. 95. зак. о таксама, како је треба примењивати: на новоотворене или и на већ постојеће радње; и

Има ли везу ова такса са таксом из ТБр. 404. или су то засебне две таксе, за пријаву тбр. 95 и за истицање фирме бр. 404?“

На ово питање одговарамо:

По чл. 5. става првог закона о радњама сваки онај, који хоће да упражњава ма какву радњу, дужан је да се обрати дотичној комори, и тражи у опште дозволу за отварање радње.

Кад добије ову дозволу, односно кад испуни услове који се тамо постављају, он може отворити радњу и почетак ове дужан је да пријави полицискоj власти према другом ставу поменуте законске одредбе.

Према томе, с обзиром и на то, што тачка 95. говори о пријави *радње*, дакле о ономе о чему и став руги чл. 5. закона о радњама, а не о дозволи, таксу ову треба да наплаћује полицијска а не пореска власт.

То се, у осталом, види и отуда, што се ова такса налази у одељку, који говори о наплати такса код полицијских и извршних власти, а пореска одељења, сем незнатог изузетка по закону о порезу и трошарини, не долазе у ред извршних власти у ужем смислу те речи.

Ова такса нема ничега заједничког са таксом из тачке 404. тарифе, јер се ова последња наплаћује у корист општинских судова и за са свим друге ствари.

Такса ова важи само за нове радње а не и оне, које већ постоје.

III

Суд општине дрлупске, актом својим Бр. 806, пита: како ће се наплаћивати такса код општинских судова за иступне кривце, а како, пак, за сточне пасоше.

Ово питање суд је датирао 27. јула ове године.

Како је, међутим, још у броју 19-ом од 15. јула ове године, дато обавештење по овоме, то се јасно види: да општински часници и деловођа општ. дрлупске и не читају оно што у листу излази, него сматрају да уредништво постоји само ради њих, па кад им што затреба оно ће им им одговорити.

Међутим, уредништво је решено да на питања општинских судова, чији часници не прате редовно шта у листу излази, не даје никаква одговора, па зато и у овом случају неће да одговара на поменуто питање.

Ово исто важи и за деловођу општине балајничке у срезу добричком.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Новица Маљевић. из Прекорађе, досељеник из Црне Горе, одговара за убиство, али се налази у бегству.

Новица је стар 25 година. раста високог, бркова малих црних, у сукненом оделу, са шубаром на глави; наоружан је брзометком пушком и револвером.

Депеша начелника ср. косаничког Бр. 8060.

Тихомир Н., бив. келнер, осумњичен је, да је извршио крађу ових ствари: једног малог сребрног часовника на црном гајтану; две аустријске златице од по 10 круна и 80 динара у српском новцу.

Љубисав је стар 50 година, смеђ.

Сви су у сељачком оделу.

Депеша начелника ср. сврљишког Бр. 7681.

Станоје Станимировић, притвореник нетотинског првостепеног суда, који је био на посматрању у овд. душевној болници, побегао је.

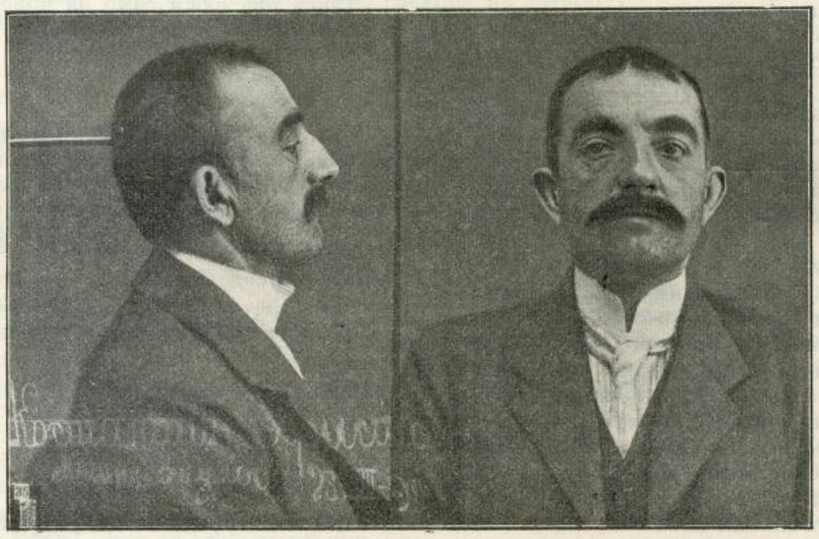

Он је стар 18 година, средњег раста, сувоњав, плав. Од одела на себи је имао: на глави панама шешир; црне панталоне; и јелек без рукава.

Акт Управе града Београда Бр. 26093.

Љубомир Ивковић, бив. председник и благајник општине моравичке, стављен је решењем начелника среза качарског Бр. 7331 под кривичну истрагу и у притвор, за дело из § 113. крив. закона, али се налази у бегству.

Он је стар 50 година, малог раста, дежмекаст, црномањаст, у сељачком оделу.

Акт Управе града Београда Бр. 26134.

Сава Николић, из Црнољевице, **Петар** и **Љубисав Илић**, из Грбавче, притвореници, провалили су ансану па затим побегли.

Сава је стар 29 година, средњег раста, плав.

Петар је сув, средњег раста.

Љубисав је стар 33 године, средњег раста, дежмекаст, плав, бркова малих плавих, обријан.

Акт Управе града Београда Бр. 25918.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Управа града Београда, пресудом својом, прогнала је на свагда у А.-Угарску **Тодора Папа**, познатог коцкара.

Да би пограничне власти могле спречити његов долазак у земљу, износи се његова фотографија.

Он је стар 25 година, родом из Сурчина, висок, косе смеђе, очију угаситих.

Акт Антропометријско-Полицијског Одељења Бр. 1250.

Константин Атанасопулос, Грк из Цариграда, ухваћен је од стране београдске полиције у прављењу лажних чекова.

Како није искључена могућност, да је он сврћао још у које место у Србији, и учинио превару, то износимо његову слику и позивамо све власти и приватна лица, која би знала што о овоме Константину, да то саопште Управи града Београда, у чијем се притвору он сада налази.

Сава Јовановић, тако се зове једно лице, које је ухваћено у Загребу, у моменту кад је покушало да из џепа извесног лица изврши крађу.

Саво, ако је у опште казао право име, вели да је рођен у Призрену, да је син Михаила Јовановића, и да је столарски калфа.

Сава је висок 162 см., косе црне, бркова смеђих, обрва кестењавих, образа округлих, очију зелених, у горњој вилици нема један зуб. а с леве стране ребара има велики младеж.

Ако је ово лице учинило какво кривично дело у Србији, и ако се што у опште зна о њему, нека се то достави Управи града Београда, с позивом на њен акт Бр. 26610 у које име и слику износимо.

ТРАЖИ СЕ

Лазар Трајчевић, ђак овдашњи, отумарао је 18. овог месеца, и до данас се није вратио родитељима.

Он је стар 11 година, малог раста, косе црне, очију угаситих. Од одела на себи је имао:

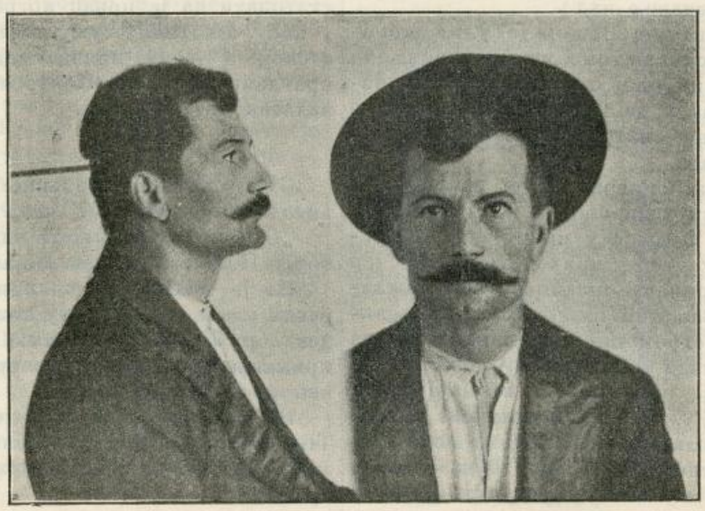

Сава Јовановић

качкет грао боје; панталоне исте боје као и качкет, и сур. капут

Акт кварта врачарског Бр. 7876.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 30. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 14. АВГУСТА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

14. Видело се је, да је пасивна способност за клевету призната у § 210 к. з. колективним лицима, само у колико је у питању кредитна част. Зато је била умесна пресуда првостепеног суда за град Београд, кад је утврђено, да постоји клевета у изразима, „да је Задруга А на лажној основи, и да својим клиентима не даје никакве гарантије“ (1899. Бр. 20320). Она је одобрена пресудом Апелационог Суда (1899. Бр. 3606). А поништена од Касационог Суда (1899. Бр. 8842. и о. с. 1899. Бр, 9086.) аргументацијом сасвим независном од јасног законског текста. Истим одлукама Касациони Суд је утврдио противно Апелационом Суду, да колективна лица немају пасивне способности ни за увреду. Разлог му је очигледно погрешан: Из текста § 213. к. з. види се, вели, да закон у овом последњем §-у тражи за дело увреде „такве речи или дела, која се *„по стању лица“* као увреде части појављују“. (1899. Бр. 8842).

15. И полицијска власт има права прекинути ислеђење на основу § 215 к. з., тврди неумесно Касациони Суд (1877. Бр. 3503). Да би на име било реторзије, потребно је, да је утврђено постајање двеју увреда, а то може да учини само суд а не и истражна власт. Касациони Суд је касније променио мишљење, јер у одлуци од 1910. год. вели, да нема места примени § 215. к. з. приликом решавања о стављању под суд (Бр. 9625).

16. Према немачком Каз. Законику реторзије може бити и код клевета. Према § 255. нашег к. з. она је међутим могућа само код увреда. Као што је се видело, ово долази отуда, што је наш законодавац превео израз „Beleidigung“ са „увреда“, док он означава и клевету. У одлуци 1910. год. потврдно је и Касациони Суд, да је реторзија могућа само кад увреда. „У § 215. к. з. предвиђа се, вели, само увреда као дело, које може бити предмет реторзије; па како је овај законски пропис изузетак од општег правила, то се не може применити и на дело клевете“ (Бр. 10072, в: Н. § 215, ст. 6).

17. „Пропис § 215. к. з., вели умесно Касациони Суд (о. с. 1902. Бр. 1301) не условљава пребијање увреде за увреду подношењем тужбе од стране оптуженог, већ ову околност убраја у основе, који ниште кривчеву одговорност у опште, те с тога суд с обзиром на принцип изложен у § 5 крив. суд. пост. и без тужбе оптуженога треба да се на дотични законски пропис обзире.“ В. Н. § 215, ст. 2.

18. „Кад суд приступајући оцени кривичне одговорности оптуженога примени наређење § 215. к. з., онда се, вели умесно Касациони Суд (1909. Бр. 14358), одговорност оптуженога у погледу кривичних трошкова не може ценити према наређењу § 322. крив. суд. пост., већ се према таквом стању ствари има да примени § 330. крив. суд. пост., т. ј. то се питање о трошковима има да расправи „као у каквој грађанској парници“ (§ 913. законика о поступку судском у грађанским парницама).

19. За примену § 215. к. з. без значаја је та околност, ко је коме први нанео увреду, т. ј. да ли тужилац оптуженом или обрнуто (К. С. 1910. Бр. 1655).

20. „Није нужно, вели умесно Касациони Суд (1891. Бр. 6090, о. с. 1891. Бр. 7376), да неко има материјалне штете те да му се може признати право на накнаду повређене части. Сем материјалних штета има и таковних, које подноси неко туђом кривицом без штете у имању. У овим случајевима трпи понос и достојанство човека. Кад се н. пр. износе за какву поштену девојку дела, која наш закон казни као увреду, она не трпи материјално ништа, али њен понос девојачки нападнут је, оштећен је, чим је постала предмет јавног претресања. Овоме иде у прилог и § 305. крив. суд. пост., у коме се, у 2. одељку, судови упућују, како се одређује накнада повреде части, што не би било потребно, кад би се тражила материјална штета.“ В. Н. § 215. а, ст. 1.

21. „По последњем ставу § 216. к. з. вели Касациони Суд (1888. Бр. 1482), приватни тужилац може оптуженоме опростити дело увреде у свако доба, па и онда, кад је пресуда извршном постала, може је од извршења задржати. А кад је оптуженоме једновремено са таквим делом суђено и за дело, које се казни по званичној дужности, онда суд ово треба да узме у оваквом случају поново у поступак и расправи, колико ово друго дело само за се заслужује казне.“

§ 22. Увреда и клевета у страном законодавству.

I. Француско законодавство

1. Оно разликује *клевету* (*diffamation*) и *увреду* (*injure*). Клевета је свако тврђење или приписивање какве чињенице, којим се напада на част (honneur) или углед (consideration) лица или корпорације. Увреда се пак не дефинише.

2. Увреде и клевете *јавно* извршене предвиђене су у закону о Штампи од 1881. год. (art. 30 и 33). Све остале пак се сматрају као увреда (injure), и предвиђене су као иступ у чл. 471. т. 11. Казненог Законика. Изузете су само увреде и клевете учињене у отвореним поштанским пошиљкама и телеграмима.

3. *Изазивање* (provocation) искључује кривичну одговорност код свију увреда и клевета изузев оних, које су нанете јавним службеницима, у коме случају је оно само једна ублажавна околност.

4. Није допуштено доказивање истинитости код увреда у опште, дакле ни код клевета, које нису јавно извршене пошто се и оне сматрају као injures.

II. Италијанско законодавство

1. Разликује *увреду* (ingiuria) и *клевету* (diffamazione).

2. Један елеменат увреде је, да је изјава омаловажавања учињена у присуству већег броја лица, у случају, кад

уврећени није присутан. Према томе није увреда изјава учињена само једном трећем лицу. Овако саопштавање се сматра као *повериво*, и узима се да не достаје animus injuriandi.

3. Један елеменат клевете је, да је саопштавање чињенице учињено у присуству већег броја лица. Ако је то саопштавање учињено само ономе, против кога је управљено, било усмено било писмено, узима се да постоји увреда; а ако је учињено у присуству само једног трећег лица, узима и из горе наведених разлога, да нема ни увреде ни клевете.

4. Компензација двеју увреда је факултативна.

5. Изазивање неоправданим држањем је облигаторна ублажавна околност.

6. Искључена је кривична одговорност, кад је увредилац био на увреду изазван насиљем уврђеног против њега.

III. Аустријско законодавство

1. У њему се разликују више врсте кривичних дела против части, али, као што умесно примећује *Liepmann* [1]), тако, да се ограничење једног од другог појављује као непоуздано и произвољно, и да се поред све законске казуистике не може казнити за извесне нападе на част за које треба казнити. Оно разликује на име клевету, три специјалне врсте оговарања (üble Nachrede), подругивање (Schmähung), под којим се разуме приписивање презривих особина или диспозиција без навођења одређених чињеница, и грдњу (Beschimpfung).

За подругивање и псовање се казни само онда, кад су извршени јавно или у присуству више људи. За *симболичке* увреде (н. пр. пљување пред неким) се не казни. Тако исто ни за реалне, у колико се оне не могу квалификовати као телесне повреде.

2. У пројекту аустријског Казненог законика од 1909. год. се разликују: грдња (Beschimpfung) — увреда у смислу нашег К. З. (§ 326. прој.). *увреда* (Beleidigung) — клевета у смислу нашег к. з. (§ 327. прој.), *клеветничка увреда* (Verleumderische Beleidigung), под којом се разуме клевета, чији је извршилац био свестан неистинитости онога, што тврди (§ 321. прој.), и *прекоревање за казну* (Vorwurf einer Strafe), која је издржана или опроштена (§ 332. прој). Допуштено је доказивање истинитости код увреде под условом, да се извршилац позива на истинитост онога, што је тврдио (§ 330. прој.).

IV. Немачко законодавство

1. Раније је приликом излагања о увреди и клевети у нашем законодавству упућивано и на немачко законодавство, те се овде нема шта да каже.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића
члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

Тако у формалном погледу, кад је суд усвојио примедбе Касационог Суда, по којима стоји деликт из § 111. к. зак., онда он није био овлашћен, да противно пропису § 277. крив. с. пост. опет изриче да не стоји кажњиво дело и оптуженога пушта испод суђења, кад на претресу нису изнета никаква нова факта, којима би се могло изменити већ утврђено правно стање.

Она погрешна извођења и разлагања суда, употребљена у његовом новом решењу [№ 15783] не могу овде бити правна основица за доношење одлуке — противне усвојеним примедбама. Оваква нова разлагања могла би бити изнета само у противразлозима. Са ових разлога, због повреде ове законске форме Одељење Касационог Суда требало је у сваком случају да уништи поменуто судско решење. Баш и кад се, због измене у саставу одељења, већина судија у одељењу, не би сложила с раније учињеним примедбама, ипак, кад су оне усвојене, од њих се више није могло одступити. То изискује и ауторитет највишег суда, и добар ред у правосуђу, а и позитивни пропис поменутог § 277. кр. с. пост.

У материјалном погледу, решење је погрешно са ових разлога.

У конкретном случају стоје сви законски услови за постојање дела из § 111. казн. зак., и то:

а) Оптужени је као службеник оверио постојање једног неистинитог факта и ако је знао да је он неистинит.

б) Он је био по закону надлежан за оверовања овакве врсте и исправи је дао оне карактерне знаке, које јој по закону треба придати.

в) Ова исправа издана је лажно на штету другога. Она је чак и произвела штетно правно дејство по бив. опт. Јована Н., јер је он по тој неистинитој исправи узимат на кривични испит и стављен под суд за дело горосече.

Ништа се више не може тражити ни по теорији ни по § 114, каз. зак. за постојање дела так. зв. лажног оверавања [Falschbeurkundung].

Цело резоновање суда о значају § 187. гр. с. п. и у вези с тиме о чл. 133. Зак. о Шумама, преставља само једно произвољно извођење, које је према изложеноме без икакве вредности.

Да је опт. чувар шума надлежан за издавање оваквих исправа — in abstracto то је ван дискусије. А у конкретном случају постојању кажњивога дела из § 111. к. зак. ништа не смета то, што се доцније показало да је горосеча учињена у шуми друге општине, а не оне, за коју је оптужени као чувар постављен. То је дефинитивно утврђено усвојеним примедбама Касационога Суда.

Беспредметно је разлагање суда о томе, како присутници и бив. опт. Јован Н. нису били на месту увиђаја и како по томе реферат не одговара чл. 133. Зак. о Шумама и онда он није јавна исправа, па не може бити ни дела из § 111. казн. закона.

Да је суд правилно ценио питање о исправи у кривичноправном погледу, он не би дошао до овако погрешних резултата. Ваљало је запазити да ми овде имамо две исправе: једну, коју издаје чувар шума — то је реферат, који је опт. Х. неистинито издао, и другу — увиђај општинског суда, уз реферат. Ову другу исправу издаје општински суд. То што би та друга власт, при грађењу исправе, коју она по закону издаје пропустила да што учини, па услед тога било произведено ретроактивно дејство на важност раније издане неистините исправе, не може ништити постојање већ учињеног кривичног дела из § 111. к. зак. у погледу прве исправе. Издавалац прве исправе — правог реферата — одговоран је за њену исправност по кривичном закону, и кад је он лажно и на штету другога начинио исправу, коју он по својој служби гради, ово је кривично дело свршено. Доцнија радња или нерадња какве друге власти не може изменити ово правно стање. [1])

Са ових разлога требало је уништити друго судско решење и суду препоручити да оптуженога, који је кривицу признао, осуди на казну.

24. Како да се казне поротници, који неће да потпишу одлуку поротнога суда?

А. и Б. стављени су под поротни суд за то, што су на дан 26. I 1909. г. код пожаревачког Првостепеног Суда, на претресу по кривици Гмитра Н., и остали, одрекли да потпишу поротну одлуку, коју су тада као поротници у поротном суду изрекли.

Ова нерадња оквалификована је као кривично дело из § 12[illegible]. посл. одељ. казн. зак.

Оба оптужена бранила су се тиме, да одлуку поротнога суда нису хтели да потпишу за то, што су они гласали да оптужени није крив, па су држали да ће се огрешити о савест, ако потпишу одлуку већине, која је изгласала да је оптужени крив.

Мотиви поротнога суда:

„Утврђено је рефератом судским да су оптужени Милић и Михаило били поротници по кривици Гмитра Н. и ост. због разбојништва; да су приликом гласања дали свој глас да оптужени нису криви. Како је већина у поротном суду изгласала да су оптужени криви, то они ову одлуку већине нису хтели да потпишу.

---

[1]) Примери:

а) Колико год има потписа на меници, сваки за себе чини исправу, ма да је и меница са свима потписима једна исправа:

б) Општински Суд лажно овери извесну тапију и тако је изда. Та је исправа свршена. Сад, после тога долазе овере полиц. и судске власти и свака од њих преставља издање исправе и ако све три овере у ствари служе издању једне исправе о праву на својину некретности. Свака власт, у делокругу свога рада издала је једну закључену исправу.

По нахођењу поротнога суда оптужени нису били свесни о томе, да оваквом својом радњом чине коме неправду. Поротни Суд верује одбрани њиховој, да су они били убеђени у то, да се у томе случају има да сматра за пуноважну одлука већине и да они могу своје мнење да ставе одвојено написано. Ово још и по томе, што су по уверењу поротника Н. оба оптужена честити и поштени људи, те им се као таквим треба да поклони вера њиховој одбрани«.

Са оваквом мотивацијом Поротни је Суд изрекао: да оптуженици нису криви. С тога је Првостеп. пожарев. Суд оптужене по § 241. кр. с. п. ослободио као некриве. [Пресуда од 4. XII 1909. №28645].

Ову пресуду оснажио је и Касациони Суд решењем I одел. од 30. XII 1909. г. № 14773.

У оделењу Касационог Суда има одвојено мнење двојице судија, које гласи:

»Ништимо пресуду, зај дно са одлуком Поротнога Суда, јер је овом одлуком утврђено постојање дела из § 120. казн. зак., за које није ни надлежан Поротни Суд, а поротници нису ни могли оптуженога извинити неразумевањем закона, јер, прво, незнање закона не извињава, а друго, утврђено је, а у пресуди није цењено, да је председник оптужене убеђивао да по закону морају потписати поротну одлуку, дакле и са законом су били упознати, па опет *нису хтели* потписати судску одлуку, те тиме осујетили за тада пресуду, дакле одрекли суђење«.

Пређи ћемо на оцену изнетога случаја:

Побуде Поротнога суда свакако су погрешне; оптужени се не могу да извине неразумевањем закона. (§ 3. казн. зак.). Овде то не може бити у толико пре, што су они повредили закон и после изричне опомене и објашњења председника суда: да они морају одлуку потписати, ма да се с њом не слажу, јер је такав закон. Поступак оптужених, њихово одрицање да изврше своју поротничку дужност, у ствари није ништа друго, већ, како се то правилно у одвојеном мнењу вели — *одрицање суђења*. А већ кад стоји одрицање суђења, кад дакле оптуженици нису ни судили [а нису судили, кад нису хтели одлуку да потпишу, а она без тога не важи — чл. 27. и 31. зак. о Пороти] онда они нису ни могли *суђењем* неправду да учине. Са ових разлога овде нема дела из § 127. посл. одељ. к. зак., и закључак поротнога суда да оптужени *за ово дело* нису криви тачан је.

Сад наступа питање, је ли требало, као што се то хоће одвојеним мнењем, да се оптуженицима суди за дело из § 120. к. зак. Наравно у томе случају ваљало би ништити пресуду и препоручити суду да поступи по чл. 34. зак. о Пороти у вези с § 209. крив. с. пост., и да сам, без учешћа поротника, донесе пресуду по овоме делу.

Ми се не слажемо с овим гледиштем. Тачно је да нерадња оптужених садржи све карактерне знаке деликта из § 120. к. зак., али само онда да су оптуженици — државне судије или чиновници, који имају власт да суде [н. пр. код нас полиц. чиновници по иступним делима]. Пропис § 120. к. зак. не односи се на поротнике; то је истина погрешно, али је тако. Да је овакво разумевање пом. закона правилно, најбоље се види и из наређења §§ 107. и 127. к. зак., у којима се поротници изрично помињу, а тога у § 120. к. зак. нема, па се не може ни претпостављати.

Стоји дакле да се оптуженима не може судити по § 120. к. зак. нити по коме другом закону, јер је предвиђено да се у нашем казн. зак. или у закону о Пороти криминалише овакав поступак поротника. Све што се у конкретном случају могло и требало да учини, то је: да се оптуженици по сили § 328. кр. с. пост. осуде на плаћање свију трошкова око извиђања, и права је погрешка, што их суд на ово плаћање није осудио.

И тако, ако се у нашем правосуђу и даље задржи установа Поротнога Суда, онда би ову законску празнину требало попунити и прописати осетну казну за овакве неисправне поротнике.[1])

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

КАД ИМАЊЕ, ПРОДАТО ЈАВНОМ ЛИЦИТАЦИЈОМ, ПРЕЛАЗИ У СОПСТВЕНОСТ КУПЧЕВУ?

Питање ово није ново. На против, оно је старо толико исто, колико и сам наш закон о поступку судском у грађанским парницама, јер се оно јавља иза сваке извршене продаје непокретне имовине у смислу §§ 479.—481. поменутог закона.

Расправа његова, у већини случајева, припадала је административним властима, и она је, у колико је бар нама познато, била разнолика до невероватности.

Тако, некад је признавато да је купац сопственик од дана саме продаје; некад од положене излицитиране цене, а некад, опет, тек од дана примљене тапије.

Ми немамо моментано при руци података, да утврдимо све те примере, јер их нисмо у своје време нотирали, али то нам, у осталом, није ни потребно, јер то није страно ни једном од полицијских чиновника ни прећашњих ни садашњих.

Да се ово питање овако разнолико расправља, узрок, наравно, лежи у томе, што оно самим законом није изречно регулисано, него је цењено с обзиром на законске прописе, који говоре о својини, и решавано према субјективним погледима на ово.

Далеко од амбиција, да ово питање решимо потпуно правилно, ми ћемо изнети овде само наше мишљење о њему, те ће то бар послужити као повод, да о њему кажу своју реч и компетентни људи, а да се њиме позабави и само законодавство.....

Да би се могло одговорити на постављено питање: кад купац постаје сопственик имања, мора се прво одговорити на питање: кад престаје сопственост дотадашњег господара.

Ако би одговор на ово питање везали за одузимање имања по 466. б. гр. суд. поступка, онда би то била погрешка, јер се ту одузима само државина имања, а сопственик остаје и даље дужник, са правом да и даље задужује то имање и обезбеђује нове повериоце.

Исто тако била би погрешка, кад би се имање везало за сам дан продаје, баш у свима случајевима, јер дотадашњи господар губи по продаји сопственост само тада, ако продаја постане снажном, и ако купац испуни услове из § 483. поменутог закона, — ако положи новац у року од шеснаест дана, од дана извршности продаје, односно све до на дан одређене друге продаје.

Према томе, дакле, дотадашњи господар престаје бити сопственником онога дана, кад је продаја извршена, у свима случајевима кад је продаја извршном постала, ма да се сви приходи са имања прибирају у корист повериоца све до дана, докле купац положи излицитирану суму.

Из овога опет, излази, да купац улази у господарство онога дана, кад положи излицитирану цену, јер је он са своје стране тада испунио све дужности, које је и по закону и по обвези имао да испуни, па да му се сопственост призна.

Наравно, да се овде одмах истиче питање: како се овакво гледиште може поклопити са прописима § 292.—298. грађанског закона и Височајшом Уредбом од 13. јула 1850. год. В№ 1197., по којима је једини доказ о сопствености тапија, о којој се говори и која се претпоставља и по § 489. грађ. суд. поступка.

Ми признајемо, да је по нашем грађанском закону тапија доказ о сопствености, али одмах изјављујемо да она није и једини доказ.

Тако и судска пресуда, и поравнења, и уговори закључени и потврђени судом, доказ су о својини.

У овом случају, који ми третирамо, доказ о својини сачињавају протокол лицитације и признаница власти о примљеној лицитационој цени, јер су и то јавне исправе по § 187. грађ. суд. поступка, с обзиром на ову законску изузетност.

Оне се доцније замењују тапијом коју суд издаје, али се никако сопственост не може везати за дан њенога издања.

То се не би могло дозволити ни по томе, што би по спорости администрације право купца могло бити потиснуто у недоглед, а и по томе, што би се на тај начин дотадашњем господару признавало право сопствености и после извршене продаје, а то би могло донети те незгодне последице, да се повериоци његови обезбеђују и после извршене продаје.

Ми смо напред поменули, да би приходи, који би се прибирали са продатог имања од дана извршене продаје до увођења купца у господарство, припали повериоцима дотадашњег сопственика, односно њему самом.

Поричући му, пак, право сопствености после дана извршене продаје, ми изгледа, потиремо сами своје тврђење.

[1]) Види у овом погледу н. пр. §§ 56. и 96. закона о устројству судова за Царевину Немачку, где је прописана казна од 5 до 1000 марака, за шефене и поротняке »који на време не дођу *или се на други начин од својих дужности извлаче*«.

То, међутим, не стоји, јер и ако је правно нестало његове сопствености, тај приход не може припасти ни новоме купцу, јер, као што рекосмо, он у господарство улази тек по положеној цени, па одатле тек може и рачунати на користи са имања, а принос из оног међувремена припада и по обзирима правичности и по обзирима фактичког притежања и подношења трошкова дотадашњем сопственику, односно његовим обезбеђеним повериоцима.

Ако би се, понављамо, ма који други моменат везао за увођење купца у господарство, то нити би одговарало правичности нити природи саме ствари, а могло би, међутим, донети недогледне штетне последице било по купца, било по повериоце.

Дим. С. Калајџић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

„д.) да је доказано да га је у злој намери извршио;

„ђ.) да је утврђено да је писмено направљено у форми јавне (званичне) исправе;

„е.) да за оптуженог Себастијана Боатела није доказано да је, било поклоном било обећањем, наговорио кривца или кривце да ово дело изврше;

„ж.) да за Евгена Штофела није доказано да је помагао ни присуствовао кривцу или кривцима, било у спремању или олакшању за извршење поменутог дела, било у самој радњи прављења лажне исправе;

„з.) да за Жана Франсоа Груара није доказано да је помагао ни присуствовао кривцу или кривцима, било у спремању или олакшању извршења поменутог дела, било у самој радњи прављења лажне исправе.

„На основу ове одлуке председник је, сообразно члану 424. казненог закона од трећег бримера, године четврте, решио да се именовани Себастијан Боател и Жан Франсоа Груар ослободе од сваке одговорности по овоме делу и наредио је чувару среског суда да их одма пусти ако не одговарају за што год друго.“

На основу свега овога, пошто је саслушао комесара извршне власти и грађанина Деспре-а, поротника оптужених суд *пресуђује*, да се Франсоа Видок и Цезар Хербо казне са осам година робије, сообразно члану 44. други став, друге главе, другог дела, Казненог Закона, који гласи: „и ако је речена лажна исправа, казна ће бити осам година робије“; и *наређује*, сообразно чл. 28, прве главе, првог дела казненог закона, који гласи: „који би био осуђен на казну робије, усамљеничког затвора, или на казну која бешчасти или на казну затвора, за поново дело пре но што издржи казну биће претходно изведен на пијацу варошку, где је оптужна порота била сазвана, ту ће бити везан за један дирек на узвишици и остати изложен народу за шест сати, ако је осуђен на робију или на усамљенички затвор; четири сата ако је осуђен на казну бешчашћа, а два сата ако је осуђен на казну затвора за прљаво дело. Изнад његове главе на табли биће крупним словима исписано његово име и презиме, занимање, место становања, дело за које је кажњен и колико је осуђен“; и то чл. 445. казненог закона од 3. бримера године четврте, који гласи: „учиниће се (излагање) на једној од пијаца у општини где кривични суд држи седнице“, — да речени Франсоа Видок и Цезар Хербо буду изложени за шест сати на узвишењу, које ће бити за овај случај подигнуто на пијаци ове општине; *наређује* извршној власти да ову пресуду изврши.

Пресуђено и објављено у Дују, у седници кривичнога суда округа Нордског, седмог нивоза пете године француске републике, једине и недељиве, где су судили грађани Деспре *председник*, Хавел, Рикет, Легран, *судије* који су потписали концепт ове пресуде.

Јављамо и наређујемо свима извршитељима, којих се тиче, да речену пресуду изврше, а нашим или државним тужиоцима и тужиоцима код судова првога степена да о томе воде рачуна, а свима старешинама и чиновницима државних власти ди их помогну у случају потребе.

У том циљу пресуду ову потписали су председник суда и писар.

Верно оргиналу.

Лепоан писар. с. р.

На полеђини је записано: уведено у Дују 16. преријала, године тринаесте, лист 67., страна друга, рубрика друга.

Демак с. р.

Глава Седма

Изнурен рђавим поступањем у затвору у Дују и без наде да могу побећи, јер су ме, од како сам осуђен, веома строго чували, пазио сам да не учиним штогод што би ме овде задржало још који месец, а да у овоме истрајем бодрила ме је вест да ће осуђеници бити одмах упућени у Бисетр а одатле, скупљени у општи спровод, да ће бити спроведени у казнени завод у Бресту. Не треба да помињем да сам ја већ мислио да се у путу спасем. Што се тиче жалбе на осуду увсравали су ме да могу и из завода поднети жалбу за помиловање, које има исто дејство, али како смо остали у Дују још неколико месеци кајао сам се много што се писам жалио Касацији.

Наредба за спровод најзад дође и што ће се тешко веровати за људе који полазе на робију, би примљена са радошћу; толико је било додијало кињење апсанције, Марина. Наш нови положај није био ништа бољи: судски чиновник Хиртрел, који нас је, не знам зашто, пратио, био је направио окове по неком новом моделу и сваки од нас имађаше о куку по једно ђуле од седам и по кила, а у исто време били смо повезани гвозденим ланцем све два и два, а поред тога чували су нас најревносније. Било је дакле немогућно и помислити да се штогод лукавством покуша; једино насилно ако би се што могло учинити. Ја то предложим; моји другови, којих је било четрнаест присташе и уговоримсо да се план изврши у пролазу кроз компјенску шуму. Тестерицама, које је увек у себи носио. Десфосе исече за три дана наша гвожђа, која намазасмо неком смолом те чувар не могаху приметити трагове стругања.

Уђосмо у шуму; на дати знак поскидасмо окове и поскакасмо с кола на којима смо били натоварени и пожуримо у шуму, али пет жандарма и осам драгона[1]), који су нас спроводили, појуре за нама са сабљама у руци. Ми се склонисмо тада иза дрвета, наоружани камењем које су били навукли за оправку друма и са неколико пушака што их у оној општој забуни дограбисмо. Војници застадоше за један час, али добро наоружани, добро заклоњени почеше дејствовати: од првог пуцања двојица наши падоше мртви, петорицу тешко ранише, а остали попадаше на колена молећи за милост. Требали смо се сад вратити, и ја и Десфосе, који смо се још држали попесмо се на кола, а Хиртрл, који је за све време побуне стајао на пристојном растојању, приђе једном несрећнику, који се без сумње није журио много, и наби му сабљу у месо. Толика суровост нас згади; осуђеници који се још не беху попели на кола зграбише камење и да не беше драгона Хиртл би свршио. Драгони нам викнуше да ћемо сви изгинути, а то је толико било очевидно да смо одмах положили оружје, то јест, камење. Овај нас је догађај сачувао од даљег Хиртреловог мучења, јер нам је он одсад прилазно зазирући.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине конаревске, у срезу жичком, актом својим Бр. 1329 пита:

„У члану 126. закона о непосредном порезу предвиђено је: да распорећени и казнени порез и прирез застаревају за пет година“.

Чланом 123. став I. истог закона, овлашћен је Господин Министар Финансија, да може дотичне суме порезе расходовати као пропале у пореским књигама, услед отумаралости, застарелости и т. д.

Но Жичко Пореско Одељење, налази ослонца у II-ом одељку пом. чл. 123., да не може бити расходовања услед застарелости никако, већ само услед утврђене немаштине.

С тога је част суду учтиво умолити уредништво, за обавештење:

1). Да ли има места расходовању застареле порезе, према напред наведеном законском пропису, без обзира на став II. члана 123-ег или не? и

[1]) Војник — коњаник. Пр.

2). Ако пак има места расходовању онда којој би се власти за то требало обратити, кад Пореско Одељење неће тај предлог суда да прихвати, а овако застареле порезе има много у овој општини?!«

На ово питање одговарамо:

Застарелост пореза о којој говори члан 126. закона о непосредном порезу, установљена је у јавном интересу, на име да би се знало: докле држава има права да тражи од својих држављана порез, и обрнуто, докле су они у обвези према њој.

Према овоме, застарелост није везана за изјаву пореског дужника, као што је нпр. случај у грађанским споровима, него се порез не сме наплаћивати чим је протеко онај рок, који је поменутом законском одредбом предвиђен.

И, ако би власти вршиле наплату застарелог пореза егзекуцијом, оне би одговарале за повреду права дотичног лица.

Према томе, чим су извесне пореске суме застариле, оне се неће наплаћивати, него ће се предложити за расходовање.

У општинама, које врше наплату пореза, и код којих су распореди бр. 2. предлог за расходовање чине оне саме преко Пореских Одељења.

Ако Пореска Одељења не би прихватила овај предлог, било из погрешног разумевања закона, било из којих му драго узрока, општинским судовима не може се одрећи право, да тај случај саопште Пореској Управи, као надзорној власти над Пореским Одељењима, и она ће упутити одељења на законску дужност.

Члан 123. закона о порезу, није ни у каквом сукобу са чл. 126, јер се други став чл. 123. односи само на суме расходоване услед отумаралости и немаштине, а не и застареле суме.

Тамо се, на име, даје овлашћење, да се и после расходовања може наплатити порез од онога чије се имовно стање побољшало, или онога који је после отумаралости пронађен, наравно, опет само тада ако порез није застарио.

Тако се само има разумети значај става другог чл. 123. а никако друкчије.

II.

Суд општине метковићске, актом својим Бр. 1416, пита:

„Један грађанин из ове општине осуђен је 20 година робије за убиство своје матере. Од ове осуде издржао је 9 година и 6 месеци, помилован 4 године, па по том пуштен са осуде својој кући условно у слободу, и овај осуђеник у слободи код своје куће има да издржи 6 година и 6 месеци.

Суд моли за објашњене: подлежи ли овај грађанин плаћању пореза на личност у 6 динара за ово време док је у слободи, или не, пошто је он пунолетан а није прешо 60 година?«

На ово питање одговарамо:

По члану 74. тачке ђ. закона о непосредном порезу, ослобођавају се од плаћања пореза на личност судски осуђеници на затвор, заточење или робију, за све време одржања тих осуда ако је оно дуже од године дана.

Како се условни отпуст не може изједначити са издржеком или опроштеном казном, јер се лице, које је на условном отпусту увек може вратити у казнени завод кад наступе узроци које предвиђају чл. IV и V. закона о условном отпуштању криваца из казнених завода, то и условно пуштени осуђеници задржавају и даље положај осуђеника, о којима говори чл. 74. зак. о порезу.

Према томе, условно отпуштене осуђенике не треба задуживати порезом на личност у 6 динара, о коме се говори у првој половини чл. 72, а треба их задуживати порезом 5%, ако имају имања или какав други порески објекат.

III

Суд општине проштиначке, актом својим Бр. 867 пита:

„Суд и одбор по чл. 86. тачка 3 закон о општинама, решењем својим од 18 јануара 1910 год. Бр. 45, уступио је, на јавној лицитацији, под једно-годишњи закуп општинско непокретно имање једном грађанину из ове општине.

Суд општински више пута тражио је од закупца аренду, на леп начин, али он није хтео до данас да плати. Закупац нема ништа од живе стоке ни покретности, само има пет дана ораће земље на уживање.

Да не би општина изгубила излицитирану суму новаца моли се уредништво за објашњење: по ком се законском пропису може наплата извршити од закупца?«

На ово питање одговарамо:

Ако арендатор неће да плати уговорену суму на леп начин, онда нека општински пуномоћник подигне тужбу код надлежног суда, према вредности спора, па ће он осудити арендатора на плаћање.

За обезбеду неплаћене суме, пуномоћник може тражити забрану на прибрани род, како са имања које је издато под закуп, тако и са оног што је арендаторова својина.

У осталом ни суд ни одбор нису смели одобрити закуп а да претходно не обезбеде његову наплату, било плаћањем тромесечне кирије у напред, било сигурним јемством од стране закупца.

Да је то учињено у своје време, сада се не би ни чинило ово питање.

Ако се уговорена сума не би никако могла наплатити од закупца, општински пуномоћник има права да тужи одговорне органе за штету, јер су они били дужни да обезбеде наплату уговорене суме(т. 3 4 и 15 уредбе од 23. марта 1840 године. В№. 221—288).

Кад нису сами осећали потребу да изврше једну дужност према интерасима општинским, треба их на то нагнати овим путем.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касационог Суда од 4. априла 1911. г. № 4028.

Реферат чувара шума потпун је доказ по чл. 133. зак. о шумама и ако он приликом састављања истог није био заклет на дужност, само ако је он на исту заклет пре доношења пресуде.

Првостеп. суду за окр. београдски био је оптужен Љ. П. из Рушња за три дела горосече, учињене у шуми села Рушња. Оптужени није признао извршење ових дела, и суд га је ослободио казне као невина пресудом својом од 12. јануара 1911. г. № 1317, налазећи да реферати чувара шума не могу бити доказ за кривице оптуженога по чл. 133. зак. о шумама, зато, што је уверењем суда општине рушањске од 31. децембра 1910. № 1796. утврђено, да тај чувар шума у времену извршења дела и поднашања реферата није био заклет на своју дужност.

По жалби државног тужиоца Касациони Суд примедбама свога III одељења од 10. фебруара 1911. год. поништио је помен. пресуду са речима: „Када се из уверења суда општине рушањске од 31. децембра 1910. г. № 1796, види, да је чувар шума општине рушањске, који је реферате по овим делима горосече поднео, заклет на дужност 7. маја 1909. год., онда је суд погрешно узео, да ови протоколи чувареви немају доказну вредност с тога, што чувар шума, који их је потписао, није био заклет у времену, када су сачињени, већ је ове исправе требао да цени с обзиром на ту околност, да је чувар шума ипак заклет пре него је ожалбена пресуда донета и да су они тада имали и тај услов, који се за њихову доказну вредност по закону тражи (чл. 24. у вези чл. 133. зак. о шумама).

Првостепени Суд није усвојио ове примедбе, већ је дао противразлоге, наводећи: да остаје при својој пресуди како са разлога у њој изнетих, тако и с тога: што налази, да примедбе Касационог Суда да заклетва чувара шума учињена после реферата, а пре но што је пресуда изречена, има повратну силу, и да њиховим рефератима датим пре положене заклетве даје доказну вредност по чл. 24. и 133. зак. о шумама не могу опстати са разлога:

1. што се по општем принципу изложеном у § 234. крив. суд. пост. тражи за важност исправе, да је издата од заклетог чиновника за издавање таквих исправа законопозваног, дакле тражи се да је онај који је позван да издаје законе исправе претходно на дужност заклет, а не да се важност тих исправа може допуњавати накнадном заклетвом.

Према овоме, кад је закон о шумама у чл. 133. дао чуварима шума право да могу правити реферате о нађеној горосечи и лицима, која као учиниоце означава, па да ти реферати као исправе могу бити пуноважни докази да је извесно лице учинилац извесног дела по пропису § 234. крив. суд. пост. онда је неопходно потребно да је чувар шума у времену прављења тога реферата имао све услове који су му законом прописани, те да се као такав сматрати може. Кад то стоји и кад је чл. 24. зак. о шумама изрично наређено да чувари државних, општинских, сеоских и манастирских шума при ступању у службу полажу заклетву, онда они нису чувари шума у смислу закона о шумама све докле не положе заклетву, и по томе њихове сведоџбе било писмене или усмене немају важност сведоџбе обичних сведока, чија се доказна вредност има ценити по прописима кривич. судског поступка.

Касациони Суд у својој општој седници од 4. априла 1911. г. № 4028. усвојио је примедбе свога одељења а противразлоге Првостепеног Суда одбацио.

Одлука опште седнице Касационог Суда од 28. фебруара 1911. г. № 2826.

Начелник ср. власотинач. оптужио је 1. фебруара 1911. год. Првостеп. лесковач. суду С. Б. и још четрнајесторицу општин. часника за то, што су као општински чланови општине црно-травске саставили лажан регрутни списак за 1904. год. оних младића рођених у 1883. год., а који су према прописима закона о уређењу војске регрутовани у 1904. год. а на име: што су регруту В. С. Ц. онд. а у податцима о задружном стању његове задруге за његовог брата Ц. ставили да има испод 16 година, док је на против он тада на дан регрутовања имао по гласу извода рођења 18 година 3 месеца и 13 дана, и што су регруту Б. Б. Н. онд. уписали у регрутни списак лажне податке о годинама старости за његовог задружног брата В., да је имао испод 16 год. на дан регрутовања, док је на против он приликом регрутовања у 19 ој год. имао 19 година и 2 месеца и 16 дана, па је тражио да се казне за дело из § 149. крив. законика.

Првостепени лесковач. Суд је нашао, да у горњој радњи оптужених стоји дело кажњиво по § 111. крив. законика, и решењем својим од 3. фебруара 1911. г. ставио их је за исто под суд и у притвор.

По жалби бранилаца оптужених, Касациони Суд, примедбама својим од 16. фебруара 1911. г., поништио је помен. решење са разлога:

»По чл. 28. и 29. правила о регрутовању младића за стални кадар, регрутној комисији стављено је у дужност, да свој рад, за који је надлежна по закону и овим правилима, не заснива само на оним податцима у регрутном списку, које би општинска власт показала у смислу чл. 11. и 14. ових правила, већ да те податке увек провери и попуни из оних истих извора, из којих их и општинска власт црпе, а то је из књига рођених и умрлих и из пописне књиге.

Према овоме, кад регрутна комисија свој рад заснива на податцима које сама прикупи, онда се рад општинске власти у овоме погледу при прављењу регрутног списка појављује као спомоћан и претходан раду комисије, као власти која има ове податке да утврди и озваничи и на основу њих да даље поступи.

Кад дакле то стоји, да они податци у регрутном списку, које је општинска власт показала, а који су инкриминовани, нису пуноважни кад су само од општинске власти потврђени већ кад их и комисија потврди, онда је суд погрешно узео, да у радњи оптужених, што су податке у овоме списку неверно изнели, може постојати представљено дело из § 111. казненог законика. Не може ово дело постојати зато, што се по поменутом законском пропису тражи, између осталога, да дотична исправа има законске и доказне вредности о ономе факту који се њоме утврђује, а такву вредност немају инкриминовани податци у поменутом смислу кад их само општинска власт утврди. Да таква исправа заиста мора имати овакву снагу јасно се види из последњег одељка § 147. казненог законика, у коме се каже, да се под исправом разуме такво писмено, које служи за доказ права и правних односа, а такве исправе јесу по закону само оне, које би биле издане од власти једино надлежне зато.

Ну, како дужност општинске власти да тачно изложи потребне податке у регрутном списку, ипак представља известан спомоћан рад раду комисијском, који јој је законом у дужност стављен, и како су оптужени као представници ове власти неверно представили потребне податке о задружном стању регрутованих младића В. С. и Б. Н. у томе списку, а међутим ови податци има комисији да послуже као основица за даљи рад, онда је суд дужан да оцени, да ли у изложеној њиховој радњи не стоји друго које казнимо дело, а нарочито оно из § 133. тач. 16. казненог законика«.

Лесковачки Првостепени Суд није примио ове примедбе Касационог Суда, већ је дао следеће противразлоге:

»Пре свега правило о регрутовању младића за стални кадар од 24. марта 1900. год. ФЂБр. 5140 и данас важи као што тврди Министарство војно у акту Бр. 6198.

По чл. 4. истих правила регрутовање се врши на основу *регрутног списка*, који је саставила општинска власт са општинским одбором, а који је она засновала на: изводу свештеничком из књига за уписивање рођених, пописној књизи и на *сопственом сазнању*.

По томе кривично су одговорни:

1. Свештеник, ако није из књиге за уписивање рођених извео све младиће, рођене у години из које се регрутују, или ако је ставио неистините податке о њима у списку, који је општинској власти поднео.

2. Председник општине, кметови и сви одборници, који су регрутни списак потписали, ако нису у њему уписани сви младићи из списка свештениковог, и из пописне књиге, *и ако су коме младићу стављени неверно податци, који на рок службе регрута утичу*.

По чл. 11. истих правила, регрутни списак од 1. до 19. закључно попуњава општинска власт; *од 20. до 29. закључно, регрутна комисија;* а од 27. до 30. пуковска окружна команда. Чл. 15. истих правила наређује, да општинска власт сазива цео општински одбор и заједно са њим приступа попуњавању регрутног списка. А у чл. 16. за рубрику »имена задругара« нарочито се вели: »*попуњавање ове рубрике врло је важно* и с тога ваља добро пазити да у њу не уђе неко, који не припада задрузи, или да се из ње неко не изостави«.

По чл. 28. истих правила, прописан је начин како регрутна комисија контролише тај регрутни списак, јер прво прегледа књигу за уписивање рођених а за тим пописну књигу да ли је и она исправна. И кад то сврши, онда по чл. 29. пита прозваног младића — регрута и *све општинске чланове позване* по чл. 8. истих правила *»је ли све као што треба састављено»?* и кад добије потврдан одговор приступа даље раду. »Што год се том приликом утврди за нетачно, непотпуно или погрешно, исправља се и допуњује руком ађутантовом«.

Кад се добро промотре изложена правила, онда лесковачки Првостепени Суд налази, да није рад општинске власти као спомоћан без вредности докле га и регрутна комисија не провери. Регрутна комисија по тим правилима проверава да ли су у регрутни списак ушли сви младићи, који се имају те године регрутовати; да се ко год не изостави а остале рубрике попуњава цео општински суд са целим одбором, поред књига још и по *сопственом сазнању*, о дотичном регруту.

Баш зато се и тражи да општински суд, са одбором, провери и све податке у регрутном списку, па да то чак и пред регрутном комисијом потврди и *по свом личном сазнању*, јер иначе ако би се само радило на основу књига рођених, умрлих и пописних, *онда не би ни потребно било позивање целог општинског суда и одбора те да и по своме сопственом сазнању потврде ове податке исписане у регрутном списку*.

Регрутна комисија нема шта регрутни списак да потврђује, као што Касациони Суд у својим примедбама наводи, када и усмено пред њом сва потребна лица потврде, да су податци у списку тачно обележени. Комисија у регрутном списку само попуњава шест рубрика, као што тврди чл. 11. а **усмено** испитује да ли су подаци исправни или не, што се најбоље види из чл. 31. регрутних правила.

Према томе регрутна комисија не може проверавати регрутни списак »из истих извора из којих их општинска власт црпе«, као што примедбе гласе, јер регрутној комисији очевидно оскудева лично *сопствено сазнање* које се несумњиво тражи по поменутом чл. 4. регрутних правила од стране општинских чланова.

Према изложеном, инкриминисани регрутни списак, о коме је у овим актима реч, потпуно је пуноважан и исправан, јер је регрутна комисија све урадила што јој чл. 11. прописује, а тако исто и што усмено има да уради по чл. 28. и 29. истих правила, јер се противно не утврђује.

Овај овако састављени и пуноважни регрутни списак, *учинио је и своје дејство*, јер су због њена два младића В. Ц. и Б. Н. одслужили скраћен рок од 6 месеци у место да служе пун рок од две године.

Најзад, баш и кад би се узело, као што Касациони Суд наводи, да регрутни списак не вреди, докле га комисија и не потврди, ипак то не значи да до општинских чланова нема кривицд, и ако је несумњиво утврђено да су га лажно начинили, већ се, због тога што је и комисија потврдила лажност података у списку кривична одговорност може распрострети на дотичног свештеника и чланове регрутне комисије. Кривица је лична. Кри-

вица једног не може ослободити кривице другог, већ свако за своја дела има да одговара.

По мишљењу лесковачког Првостепеног Суда са наведених разлога, регрутни списак приложен актима пуноважна је исправа и као такав може у себи садржати и дело фалсификата, па и садржи. И по нашем § 147. кривич. законика. а и по теорији, исправа у кривичном правном смислу, јесте сваки предмет, који је направљен у намери да својом садржином докаже једну правно важно чињеницу.

Код јавних исправа, закон придаје већ самој форми извесан појавни значај, без обзира толико на саму садржину, јер се тиче једног елемента правног поретка, код кога посебна права уступају, те и с обзиром на ово чисто теориско разлагање, овде може постојати дело фалсификата као што је и суд узео.

Препрачење и лажно прављење, једино су две форме којима се врши фалсификовање исправа. Овде је случај лажног прављења.

За фалсификат тражи се:

I. Промена истине у писмену, а по једном од начина предвиђених законом.

II. Штета или могућност штете, која произилази из те промене и

III. Намера да се шкоди, т. ј. намера да се прибави себи или прибави другоме једно незаконито добро.

Први елеменат, промена истине, има четири услова:

1. Промену истине;

2. У једном писмену;

3. Промену, која се односи на факта, које писмено има за циљ да констатује; и

4. Да је учињена под погодбама означеним у закону.

Код другог елемента, штете или користи, треба имати у виду:

1. Није потребно, да промена истине која се обележава као фалсификат буде намењена за *прибављање једног новчаног добра*. Довољно је да се том променом има циљ, да се прибави једно добро „недопуштено“, „незаконито“, ма какво: новчано или морално.

2. Није потребно, да се са лажношћу, фалсификатом имала намера да се прибави незаконита добит самом себи, довољно је: да се је имала намера да се прибави. тако незаконито добро, и другима, без обзира и на лични интерес онога, који фалсификат гради, и најзад

3. Смисао кривице не зависи од евентуалног резултата фалсификата. Тај смисао треба да се суди по намери онога који га је учинио у моменту кад је мењао истину. Може бити да се жељени циљ не постигне, али то је индиферентно за оцену постојања самога фалсификата; гледа се на то шта је учинилац хтео са тим да постигне без обзира на то шта је и постигао.

Код трећег елемента, намере да се шкоди или користи треба узети у оцену следеће:

1. Штета се може само састојати у повреди једног права;

2. Са свим је свеједно да ли се то тиче права приватног или социјалног;

3. Ако се тиче права приватног, не мари да ли је повређено право новчано или морално и

4. У сваком случају, није неопходно да штета буде неизбежна последица промене истине; довољно је евентуална штета.

Сви ови услови траже се и по нашем кривичном законику за појам фалсификата а и по теорији (види Ценића стр. 505; Листа (превод) стр. 618; Бернера стр. 226; Garraud-Fraité III. p. 502).

И у овоме случају сви потребни услови за појам фалсификата испуњени су, јер су у регрутном списку по начину који је прописан регрутним правилима, неверно представљени извесни подаци, којим су се користила два регрута В. и Б., а повредило једно право државе, да их може узети у војску за 2 године.

Намера, да су оптужени чланици хтели да помогну овој двојици регрута види се и из самога писмена, а и начина на који је оно грађено, јер су сви чланици и пред регрутном комисијом морали потврдити да су сви податци у регрутном списку истинити и ако у ствари не стоје.

Лесковачки Првостепени Суд налази да овде ни у ком случају не може постојати дело из тач. 16. § 133. казненог зак., као што Касац. Суд у својим примедбама наводи, јер се тај параграф, искључиво односи на чиновнике, а по § 1. зак. о чиновницима грађанског реда чиновници су само они који се указом постављају, а познато је да се општински чланици, по закону о општинама бирају.

Да се § 133. казненог зак. односи искључиво на чиновнике (указне) види се јасно из § 132. крив. зак. у коме се изриком каже: „казниће се оном казном која је *за досада изложена дела* прописана за чиновнике..... општински председници, кметови, ... писари, општински одборници..... и т. д.“. Према томе, када § 133. долази после § 132. онда се он никако не може односити на општинске службенике већ искључиво на чиновнике.

И сва наша досадања јуриспруденција о овоме § 133. била је у том смислу.

Општа седница Касационог Суда у својој седници од 28. фебруара 1911. г. усвојила је примедбе свога I одељења, а противразлоге лесковач. Првостеп. Суда одбацила.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Петар Плачић, из Теочина, среза таковског, округа рудничког, стар 26 год., висок, плав, добро развијен, малих бркова, шиљасте браде, у оделу сукненом, који је одговарао за више кривичних дела, побегао је испред спроводника 3. тек. месеца приликом спровода за Г. Милановац.

Депеша начелника среза таковског Бр. 8149.

Јеврем Поповић, из Врбе, среза жичког, округа чачанског, стар 48 год., стаса средњег, косе црне, образа округлих, чела малог, обрва и бркова смеђих, очију плавих, 18. пр. месеца покрао је своја газду Ристу Илића, механџију из Гроцке, и побегао.

Акт начелника среза грочанског Бр. 10680.

Симеон Павловић, родом из Витине, у Турској. убио је 29. прошлог месеца свога брата Арсу, и побегао. Стар је 35 год., средњег стаса, црномањаст, великих, црних бркова.

Депеша начелника ср. лесковачког Бр. 25599.

Јанко Вукановић, из Мачје Стене, среза прокупачког, бив. деловођа општине Ђакуске, у срезу прокупачком, одговара за фалсификат. Јанко — који је у бегству — има 25 год., омален је, сув, црномањаст, широког лица, косе и очију црних, бркова танких и црних.

Акт начелника среза добричког Бр. 8624.

Драгутин Ђорђевић — „Календарац“, — родом из Вел. Крчмара, одговара код начелника среза лепеничког, за дело утаје. Драгутин је у бегству, има 47 год. стаса је средњег и танког, у опште је смеђ, мало је наглув.

Акт начелника среза лепеничког Бр. 18762.

Зафир Пипарка, надничар, из Текије, стар 40 год., омален, црномањаст, у лицу црн, има да издржи 142 дана затвора због кријумчарења, али је благовремено побегао, и сада се не зна где је.

Депеша начелника среза кључког Бр. 4770.

Живан Марковић, из Клења, решењем начелника среза голубачког, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због више кривичних дела, али је пре саопштеног му решења побегао.

Депеша начелника ср. голубачког. Бр. 6697.

Тодор Стојановић, служитељ крагујевачке окружне болнице, проневерио је 3. тек. месеца 190 дин. економу болнице и побегао. Тодор је стар 45 год., раста високог, у лицу смеђ, очију плавих. Од одела има: плаву блузу од сегелгуха, панталоне од војничке чохе и војничке цокуле на ногама.

Акт. начелства окр. крагујевачког Бр. 17168.

Богосав Богдановић, калфа абаџијски, родом из Кормана, среза алексиначког, украо је Анки Милосављевић, из Крагујевца — код које је био у стану — један златан сат и прстен. и побегао. Богосав је стар 21 год., у лицу црномањаст, косе и очију црних, лица широког, раста средњег, у опште добро развијен.

Акт начелства окр. крагујевачког Бр. 17468.

Милан Стаменчић, радник, из Грделице, покрао је 7. тек. месеца своја друга Стојана Арсенијевића, и побегао. Милан има 20 год., средњег је раста, црномањаст, добро развијен.

Депеша начелства окр. моравског Бр. 10105.

Сава Петровић, из Кушиљева, среза моравског, округа пожаревачког, 2. тек. месеца покрао је своја газду Саву Милосављевића, абаџију, из Свилајнца, и побегао. Стар је 19 год., ћосав, плав.

Депеша начелника ср. ресавског Бр. 15796.

Душан П. Брзаковић, коцкар, из Крушевца, чију слику износимо, побегао је испред спроводника, приликом спровођења у пожаревачки казнени завод.

Душан је стар 23 године, средњег раста, обичне развијености, очију граорастих, косе и бркова смеђих, малих.

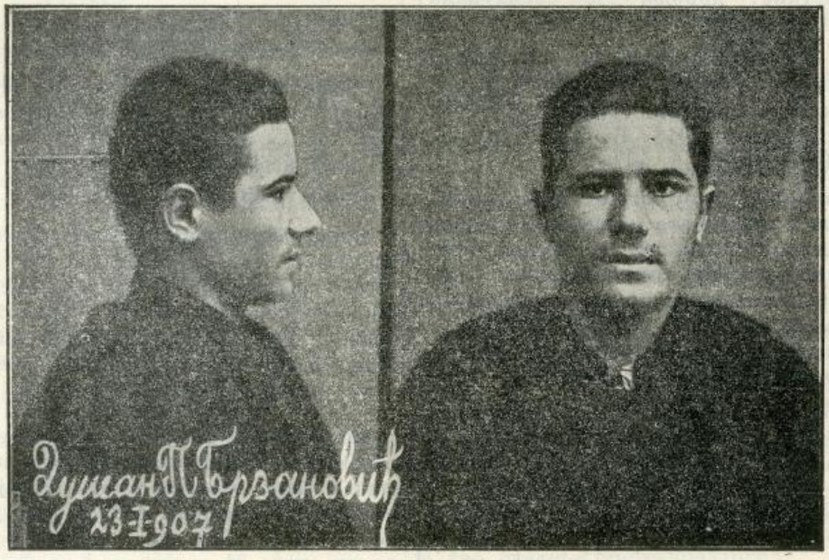

Од особених знакова има белегу од опекотине, у величини петпарца, на десној руци за 3 см. изнад корена шаке.

Осуђиван је раније за крађу и фалсификат.

Депеша пожарев. Казн. Завода Бр. 2417.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖЕ СЕ

Јулијана, кћи Тодора **Станковића**, железничког радника, из Ниша, отишла је од својих родитеља 28. прошлог месеца, и до сада се није могла пронаћи. Стара је 15 год., омалена, у лицу округла, црномањаста, црних очију и широких зуба.

Акт начелства округа нишког Бр. 18774.

Сретен, Костадина **Николића**, из Лозовика, још пре месец и по дана, отишао је од свог газде Аксентија Лазића, бакалина, из Смедерева, и до данас се о њему није ништа могло сазнати. Сретен је стар 16 год., средњег је раста, глават, у лицу пун, очију смеђих.

Депеша начелства окр. смедеревског Бр. 9108.

Предраг Милутиновић, бив. браварски шегрт, из Београда, отишао је од куће 25. прошлог месеца, у намери да себи тражи службу, па се ни до данас није вратио. Стар је 16 год., повисок, црномањаст, косе и очију црних, лица округла.

Акт Управе града Београда Бр. 27201.

Милосава, сина Васе **Вукотића**, из Растовнице, нестало је 26. пр. месеца. Он је стар 15. до 16 год., стаса средњег, у лицу плав, очију црних и великих, косе смеђе; на глави, више уха има белегу од изгоретине.

Акт начелника ср. добричког Бр. 9385.

Живадин, син Радована **Николића**, из Вел. Крсне, отумарао је од куће, и до сада се није могао пронаћи. Стар је 14 год., раста омаленог, у опште је смеђ.

Депеша начелника среза јасеничког, окр. смедеревског Бр. 16516.

КРАЂЕ СТОКЕ

Андри Васићу, из Глоговца, ноћу између 6. и 7. овог месеца, украдене су две краве: једна жута, угојена, матора 6 год., а друга шарена, матора 3 год.

Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 12969.

Добривоју Томићу, земљоделцу, из Степојевца, среза посавског, округа београдског, украдене су, ноћу између 3. и 4. овог месеца, две кобиле и један коњ. Једна је кобила матора 10 год., длаке алатасте, лисаста, са жигом «в. к.», а друга је длаке вране, са белегом од седла на левој плећки и жигом «О», матора такође 10 год. Коњ је матор $2^1/_2$ год., длаке доратасте, цветаст, без икаквог жига.

Депеша начелника ср. посавског Бр. 10.843.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У данашњем друштву све се специјализира.

Нико више не верује да један човек може све знати, нити ко има толко самопоуздања, да се лаћа свију послова.

Ова стручна подела захватила је све гране друштвеног живота, па није чудо, што је она већ уочена и у криминалогији.

И тамо је све подељено на струке.

Разбојник не иде да сече кесе; варалице што пазаре адиђаре не иду даље од јувелирских радња; они што извлаче новчанике из џепова по вашарима, саборима и другим гунгулама неће да краду стоку; коњокрадице неће у разбојништва; они што продају машине за прављење банака не ускачу у авлије и станове да краду ствари; а они, којима је омиљена крађа скидање веша са конопаца тешко да се лаћају другог посла.

Ови последњи до скора су били везани само за Београд, јер је он, као многољуднији, био веома повољно поље њиховог делања, а нарочито још и по томе, што је покрађу било лако учинити.

Од неког времена они се јављају и по унутрашњости, нарочито по већим варошима.

Један од њихових изразитијих преставника пао је ово дана у руке пожаревачкој полицији.

То је **Милош Ранковић**, родом из Жаркова у округу београдском.

Он је извршио безброј крађа веша по Пожаревцу, нешто ноћу а нешто у сред бела дана.

И ко зна докле би пожаревачки грађани били изненађивани његовом љубазношћу, да случај и овога пута није показао, колико неко може бити далеко од успеха, кад баш мисли да је своју намеру привео крају.

Ваљало је покрађу уновчити, и њему се учини згодно да покрађу понуди једном пожаревачком Циганину.

За његову несрећу овај је био општински служитељ, те тако Милош место очекиваних пара улети у апсану.

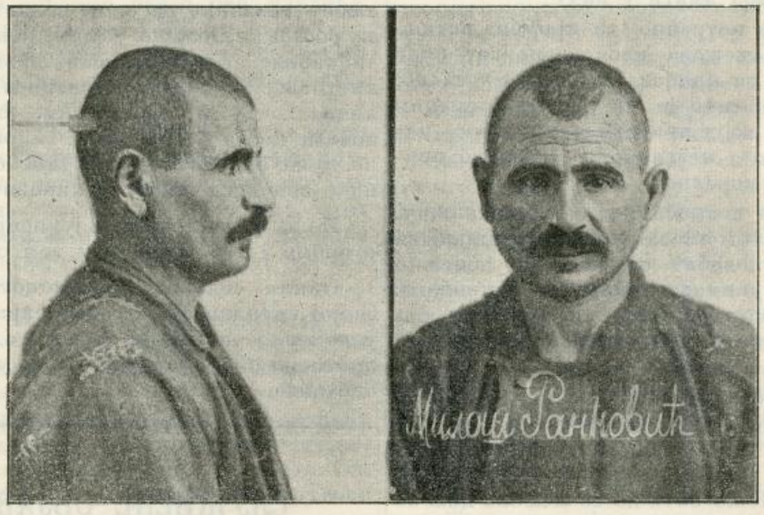

У осталом то је редовна судбина свију оних, који пођу странпутицом.

Како се не сме претпоставити, да ће пожаревачке апсане из основа изменити навике и склоности Милошеве то му износимо слику, како би га се свет чувао, а и због тога да би се они које је оштетио, пријавили власти.

Он је и раније два пут осуђиван за покушај убиства.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 31. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 21. АВГУСТА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Петра Чађевића, начелника исте класе среза жичког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза космајског Петра Ђ. Драгомировића, секретара исте класе начелства округа крајинског, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза жичког Петра Милићевића. начелника исте класе среза космајског, по молби;

за секретара треће класе начелства округа врањског Милана Л. Првуловића, начелника исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, по службеној потреби;

за полицискот писара прве класе среза кључког Душана Атанацковића, полицискот писара исте класе среза голубачког, по службеној потреби;

за полицискот писара прве класе среза колубарског, округа београдског, Душана Јанковића, полицискот писара исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, по службеној потреби;

за полицискот писара прве класе среза ражањског Косту Пешића, полицискот писара исте класе среза расинског, по службеној потреби;

за полицискот писара друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Душана Живковића, п лицискот писара исте класе среза колубарског, округа београдског, по службеној потреби;

за почицискот писара друге класе среза расинског Драгића Пауновића, полицискот писара исте класе среза ражањског, по службеној потреби; и

за полицискот писара друге класе среза голубачког Милутина Кокановића, полицискот писара исте класе среза кључког. по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 11. августа 1911. године, у Београду.

РАСПИС

Свима окружним Начелствима и Управи града Београда

Веома је важно. да се при превентивном лечењу, у Пастеровом заводу у Нишу, утврди, да ли је дотично лице одиста повређено од животиње која је боловала од беснила.

Да би се то утврдило, наређено је расписом СБр. 737/901.: „да се бесна животиња, ако је домаћа и жива, пронађе, затвори и посматра, или да се над њом изврши секција, ако је убијена, и о свему састави детаљан протокол.“

Искуство и напредак науке показали су, да поменута наредба није довољна ради утврђења, да ли је секцирана животиња одиста боловала од беснила.

Да би се беснило секциране животиње могло стручњачки и сигурно утврдити, наређујем да се од данас, кад марвени лекари врше секцију животиње сумњиве на беснило, поступа на овај начин:

Марвени лекари, који врше секцију животиње сумњиве на беснило узимаће, по могућству, асептично парче мозга, — најзгодније за узимање и рад је парче продужење кичмене мождине Medulla ablongata — метнути га у стакло напуњено глицерином запремине 50—100 грама и стакло добро запушити.

Није слободно слати неконсервисане делове мозга или их остављати у антисептичне течности — јер би тако упућени материјал био за рад неупотребљив.

Добро запушено стакло и запечаћено печатом марвеног лекара, послаће власт, која упућује дотично лице на лечење, по томе лицу, Пастеровом заводу, ради предузимања потребних експеримената.

Препоручујем начелству, да ову наредбу саопшти свима полицијским органима, окружним, среским, општинским и марвеним лекарима, уз наредбу да у будуће по њој у свему поступају.

С.Бр. 7962.
5. августа 1911. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
М. Трифковић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

2. У пројекту немачког Казненог Законика се разликују: *увреда* (Beleidigung), под чиме се разуме и увреда и клевета у смислу нашег К. З. (§ 239), и *клевета* (Verleumdung), под чиме се разуме клевета, чији је извршилац био *свестан* неистинитости онога, што је тврдио (§ 261). Доказивање истинитости навођених чињеница је допуштено, сем ако је „увреда“ извршена јавно или распространавањем писмена, ликова и представљања“, или ако се тиче само односаја приватног живота, који се не дотичу јавних интереса (§ 260. al. 2).

3. У другом пројекту немачког Казненог Законика[1]) се чини иста разлика као и у горе наведеном пројекту (§ § 282 и 285.). Доказивање истинитости навођених чињеница допуштено је, изузимајући исте оне случајеве, који су изузети и у првом пројекту (§ 283.).

V. Швајцарско законодавство

1. У Швајцарској сваки кантон има своје засебно казнено законодавство, које стоји под утицајем било француског, било италијанског, било немачког казненог законодавства, те је излишно обазирати се овде на њих.

2. У пројекту швајцарског Казненог Законика од 1909 год. разликују се: *увреда* (Beschimpfung) увреда у смислу нашег К. З. (§ 108.), *клевета* (Verleumdung) — клевета у смислу нашег К. З, чији је извршилац био свестан неистинитости навођених чињеница (§ 105.) и *оговарање* (üble Hachrede) — клевета у смислу нашег К. З. (§ 106.). Доказивање истинитости је допуштено, но чињенице бра-

[1]) Gegenentwurf zum Vorentwurf eines deutschen Strafgesetzbuches 1911.

чног и породичног живота могу се само онда доказивати, кад садрже какво кривично дело (§ 106., al. 2.). Извршилац оговарања се казни и онда, кад је доказана истинитост чињенице, али он није имао основаног повода за то, и стало му је било само до тога, да о другом рђаво говори (§ 106. т. 3.). Ако извршилац оговарања исто пред судијом за неистините огласи и формално повуче, судија има издати оговараном исправу о томе; он се може ослободити кривичне одговорности, ако је оно што је тврдио, из опростиме заблуде за истинито држао (§ 106. т. 2.).

VI. Норвешко законодавство

1. У њему се разликује *увреда* (§ 246.) *и клевета* (247.).

2. Допуштено је доказивање истинитости код клевете (§ 249. т. 1.).

3. Суд може да не изрече никакву казну, кад је увреда или клевета била изазвана непристојним понашањем повређеног, или кад је он одговорио злостављањем или другим увредама или клеветама (§ 250.).

4. Противправност увреде је искључена, кад је извршена „из оправданог разлога". (§ 246).

VII. Енглеско-америчанско законодавство.

1. У њему се разликују libel и slander. Slander се састоји за разлику од libel само у *одређеним, лажним изјавама, које су тужиоцу нанеле штету*, док су за појам libel довољне и неодређене изјаве омаловажавања и саопштавања чињеница, које inconcreto нису нанеле никакву штету тужиоцу. Даља разлика између slander и libel лежи у начину извршења: први се састоји у усменим изјавама и саопштавањима, а други у писменим сваке врсте.

2. За slander се одговара само приватно — правно, он је дакле један приватно — правни деликат а не кривично дело. То се образложава тиме, што изговорена реч брзо исчезне, док написана остаје, те и теже последице производи, и што писмено извршен напад на част показује већу пакост код извршиоца, јер је имао више времена да размишља о делу, што дакле такав извршилац обично дела с предумишљајем.

3. Libel и slander се сматрају више као дела против позива и напредовања нападнутог лица, него против његове части [1]), што важи нарочито за slander, за чије постојање је потребно проузроковање материјалне штете.

VIII. Руско законодавство

1. Оно разликује *увреду* (чл. 530.) и *клевету* (чл. 531.).

2. За клевету се наглашава, да постоји и онда, кад је саопштавање учињено у *одсуству* нападнутог.

3. Закључује се, да је за постојање увреде потребно, да је изјава омаловажавања учињена у *присуству* нападнутог, као према италијанском Казненом Законику. Но увреда постоји наравно, кад је она у писму садржана и писмо дође у руке нападнутом, јер се и онда може рећи, да је он присутан изјави омаловажавања. Изјаве омаловажавања учињене у одсуству нападнутог сматрају се као поверљиве, те би извршилац сматрао казну као неправедну последицу прекршаја поверења или неопрезности трећег лица. — Сем тога трећи ће бити, вели се, дискретнији, кад зна, да ће он сам бити кажњен, ако изјављено даље прича и тиме прекрши поверење указано му [1]).

4. За клевету је потребно саопштавање *какве околности*, која може шкодити части, т. ј. навођене једне одређене чињенице. Било би према томе само увреде, кад би А назвао Б у присуству неког трећег „варалицом" без навођења чињеница, из којих би се то могло закључити.

[1]) Уп. *Liepmann* 306.

§ 23. Историјски развој увреде и клевете

У римском праву увреда и клевета нису постојале као самостална кривична дела против части. Оне су биле само једна врата injuriae. Injuria пак није била кривично дело против части, већ против *личности* у опште, и обухватала је сва кривична дела против личности, изузимајући она, која су била сматрана као самостална кривична дела, као што је н. пр. убиство [2]). Тако она је обухватала поред увреде части (infamatio convicium) лаке телесне повреде, нападе на полну част, нарушење домаћег мира (domum vi introire). О њима се је говорило у 12 таблица, lex cornelia de injuriis и у разним царским конституцијама.

У старом немачком праву је међутим повреда части сматрана увек као самостално кривично дело. Но у разним законодавним изворима па ни у Carolina њихов појам није био утврђен, већ се је само прописивала казна за изјаве одређене врсте. Опште немачко право се је пак придржавало римског појма injuria, али се је њен обим постепено ограничавао, тако да се је најзад под тим подразумевала само повреда части. У даљем развоју се је почело разликовати и између увреде и клевете (нарочито од *Feuerbach*-а), и то разликовање је прешло у новије законодавство.

У Душановом Законику има три члана, у којима се говори о увреди:

Чл. 50.: „Властелин који опсује и осрамоти властеличића, да плати 100 перпер. И властеличић ако опсује властелина, да плати 100 перпер и да се бије стапи".

Чл. 55.: „И ако себар опсује властелина, да плати 100 перпер и да се осмуди [3]) ако ли властелин или властеличић опсује себра, да плати 100 перпер".

[1]) Уп. *Liepmann* 298.

[2]) В. *Binding* 1133, *Liepmann* 218, *Mommsen* 784.

[3]) *Новаковић* 180: «*Осмудити* је мање позната реч, али се и данас говори, и значи *ватром ожећи или опалити.*»

Чл. 95.: „Кто опсује светитеља [1]) или калуђера или попа, да плати 100 перпер..."

§ 24. Увреда у војном казненом Законику

§ 81.

„Ко увреди стражара, стражу или патролу речима или непристојном радњом, казниће се затвором до једне године".

§ 86. al. 1.

„Ко увреди дежурног официра усмено, писмено или непристојном радњом, казниће се затвором до две године".

§ 87. al. 1.

„Ко увреди речима или непристојном радњом дежурног, пожарног и друга војна лица из реда подофицира и редова, који сличну службу врше, казниће се затвором до шест месеци".

Као што се види, у наведеним одредбама говори се само о једном кривичном делу против части: о увреди. Дефиниција исте се у њима не даје, те све што је речено о увреди по Казненом Законику, важи и за увреду по војном Казненом Законику.

Израз „речима" из §§ 81. и 87. се односи на увреду извршену како усмено тако и писмено, н. пр. путем штампе. За војна лица не важе на име одредбе Закона о Штампи, о којима је реч о увреди, већ горе наведене одредбе, јер оне нису укинуте чл. 58. з. о. шт. Став „непристојном радњом" односи се на увреду извршену гестом, делом или представљањем.

Да би се горње одредбе о увреди примениле, потребно је, да је увреда нанета коме војном лицу у дежурству или у вршењу, стражарне патролске или пожарне службе. Ово је дакле једна *нарочита* врста увреде. За обичне увреде војних лица важе одредбе Казненог Законика о увреди.

Као што се види из § 81., и *стража* и *патрола* се сматрају као пасивно способне за увреду.

(свршиће се)

[1]) *Новаковић* 293: «*Светитељ* је епископ или владика.»

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића
члана Касационог Суда

(наставак)

25. **На случај реалног стицаја кажњивих дела, кривцу се казна не може спустити испод минимума, који је законом предвиђен за најтеже од делâ, која су у стицају.** [§ 69. први одељак, 2. став, казн. законика].

[I 23. X 1909. № 11498, в. Никетића казн. зак. код § 69, стр. 47.].

[Општа седница 19. X 1910. № 11534].

X. оглашен је од поротног суда за крива за две опасне крађе из тач. 1. § 223. к. зак.

Првостепени суд стави оптуженоме у олакшицу признање и добро владање и осуди га за оба дела на две године затвора. [Пресуда Првостеп. ваљев. суда од 13. IX 1910. № 36491].

Ову пресуду уништи Касациони Суд примедбама I одељења од 28. IX 1910. № 10767, које гласе:

„Кад је у § 69. казн. зак. предвиђено, да ће суд кривцу у случају стицаја више дела са разним казнама, моћи спустити казну до оне мере, која је законом одређена за најтеже од његових злочинстава или преступљења, за која се осуђује; кад је дакле за кривца у стицају разних казни као минимална осуда означена она казна, која је као максимална предвиђена за најтеже његово дело[1]), онда суд противно овом законском пропису није могао оптуженом Јеврему у овом случају спустити казну испод максимума предвиђеног за лело опасне крађе; која су дела овде у стицају.

То пак, што су приликом наређења о определењу казне у стицају, предвиђени случајеви, кад се код кривца стеку разне казне, не може бити разлог да се од њега одступи у случају ако се код кривца стеку казне истога рода, по разним делима, јер се не може претпоставити да је циљ овом законском пропису тај, да се онај кривац, који би се налазио у стицају са једним тешким и једним лаким делом, које закон благо казни, строже кажни, него у случају да је и ово друго дело исто онако тешко као и прво, а запрећено казном истог рода".

Ваљевски првостепени суд није усвојио ове примедбе већ је дао следеће [7. X 1910. № 40283] противразлоге:

„Суд је пронашао да овде постоје две опасне крађе, које се казне по тач. 1. § 223. крив. зак. и за које се опт. X. казна има да одмери. Од олакшица суд му је признао добро владање и признање, из тач. 4. и 7. § 59. к. зак. за свако дело, према признатим олакшицама суд је досудио кривцу по једну годину затвора, а то је према § 61. крив зак. могао учинити.

Потом је према § 69. крив. пост. сабрао те две казне и дошао до казне од две године затвора, коју је казну пресудом и досудио. Правилно је дакле поступљено и суд се није огрешио о наређење из § 69. крив. зак.

Примедбе погрешно упућују суд на наређење, које је исказано у другој тачци првог одељка § 69. крив. зак., јер овом наређењу овде нема места. То наређење предвиђа случај кад се на овај начин одређујући казне, дође до збира, који прелази максимум казне за најтеже дело, а по судској оцени довољна би била она казна, која је максимална за најтеже дело прописана, па у том случају законодавац даје суду овлашћење да може досудити ону казну, која је као максимална за најтеже дело прописана"[1]).

Општа Седница Касационога Суда одбацила је ове противразлоге и усвојила примедбе свога I одељења, по с битном изменом „да су примедбе закону саобразне, у колико се њима суд упућује да при одмеривању казне за кривице у стицају, а према § 69. казн. зак., казну може спустити *до оне мере*, која је законом одређена за најтеже од његових злочинстава или преступљења, за која се осуђује, те да дакле не може казну спустити испод минимума одређеног за најтеже дело".

Као што се види из предњег излагања, одредба овога веома важног прописа неједнако се тумачи од наших судија. Тако овде имамо тројако разумевање поменутог закона о одмеравању казне за стицај кажњивих дела:

а) По примедбама I одељења Касационога Суда, кривца је требало осудити на максимум казне за опасну крађу, а то је по § 223. к. зак. *десет година робије*.

б) По противразлозима, суд је слободан у одмеравању казне и у овом случају. Суд је по § 69. к. з. само обвезан да одмери казну за свако дело и да те казне сабере, а то је он и учинио. Сад, кад би овако одређујући казну, изишао такав збир, да он прелази максимум казне за најтеже дело, онда би суд поменутим наређењем био овлашћен да ту укупну казну редуцира до максимума казне за најтеже дело. Што се тиче спуштања укупне казне испод минимума за најтеже дело, о томе суд не говори ништа, али се из пресуде и противразлога види да суд држи да примени правила о томе спуштању има и овде места.

в) По одлуци Опште Седнице, овим се наређењем обвезује суд, да при одмеравању казне у овоме случају не може сићи испод минимума за најтеже дело, дакле овде испод 2 године робије §§ 14. и 223. к. закона.

Стоји то да је стилизација помен. прописа веома рогобатна и непотпуна, чиме се донекле може и правдати изнета колебљивост судских одлука. Ну како је по кривично правосуђе веома важна ствар, да се бар овакви битни прописи једнообразно и правилно примењују, ми смо ради да овоме припомогнемо нашом интерпретацијом означеног закона.

§ 69. казн. зак. представља законско наређење, по коме су судови дужни да одмеравају казну ономе кривцу, коме се суди за стицај кажњивих дела.

Ту је усвојен за одређивање казне тзв. кумулациони принцип. — Кривцу се дакле одмерава казна за свако дело посебице, па се тек онда скупљају све тако одмерене казне и изриче се једна укупна казна, која није ништа друго до збир свију ових казни.

Овај принцип обухваћен је првим одељком првог става пом. § 69. казн. зак.

Ну изложени принцип није у закону потпунце изведен; он је до душе усвојен као правило, али је у даљим ставовима § 69. к. зак. претрпио извесна умножавања и ограничења. Та одступања јасна су и о њима не ћемо овде ни говорити.

Питање је у томе: 1) Шта се хтело да пропише другим ставом првог одељка помен. законског прописа? и 2) Могу ли се и на случај одмеравања казне за реални стицај применити прописи §§ 61. и 62. казн. зак. и по њима кривцу спустити укупну казну за сва дела, која су у стицају, испод минимума за најтеже од тих дела н. пр. за изнети случај: може ли укупна казна бити мања од 2 године робије?

Ми држимо да је прво питање правилно расправљено у противразлозима првостепеног суда, а то је: да се овде садржи ублажавање строгог кумулационог принципа, у толико што се допушта суду да у случају, ако збир казни за поједина дела, пређе максимум казни за најтеже дело, може казну редуцирати до тога максимума.

Истина ово овлашћење нема никакве практичке вредности, пошто би суд и без тога, кад би нашао да му збир много излази, могао постићи ову редукцију, казне за поједина дела. Ну, свакако овакво разумевање тачно је и према изворнику нашег казненог законика и ми га усвајамо[1]).

Много је важније питање оно, које нас овде поглавито и занима, то је питање о спуштању казне испод минимума.

Одмеравање казне није једно и исто, кад се кривцу суди за једно дело, и кад му се суди за стицај. Тако § 69. к. зак. једини је законски пропис, који регулише одмеравање казне на случај реалнсга стицаја. До душе, суд ће и овом случају, при одмеравању казне за поједина дела пазити има ли кривац олакшавних и отежавних околности, па према истима и одређивати меру казне за поједина дела [у толико дакле и овде има места примени § 61. и 62. к. зак. у в. с § 218. кр. с. пост.]. али суд нема овлашћења да у овом случају спушта казну испод законског минимума за најтеже дело. Ово суд не може да учини ни по томе, што је и то обухваћено поменутим наређењем, по коме овде не може бити спуштања *испод оне мере, која је законом одређена за најтеже дело*.

И тако: У овоме наређењу узакоњено је једно опште правило, да се казна за стицај може спустити у границима законског максимума и минимума за најтеже дело. Законски максимум може се прећи, с обзиром на даља ограничења изложена у томе пропису, али нигде није допуштено да се сиђе испод законског минимума[2]).

Ну, баш, кад се ово не би изводило из садржаја поменуте одредбе, и у том

---

[1]) Види овако исто погрешно разумевање § 69. к. зак. и у пресуди Апелационога Суда од 16. IX 1907. № 4916, у нашој књизи „Кривично-правни чланци" Београд, 1910. г. на стр. 61 и 62.

[1]) Види овакво исто разумевање поменутога закона и код Лазе Урошевића у његовом казненом законику „Судски Требник" II део, Београд 1911. г. код § 69. на стр. 77. и 78.

[1]) Тако и наш коментатор Ђ. Ценић код § 69. к. зак. за Царевину Немачку и § 47. казн. зак. за Царство Јапанско, по којима укупна казна не може достићи збир свију појединих казни и т. д.

[2]) Види о овоме и Ценића, у његовом коментару код § 69, на стр. 250. и 251.

случају постављено правило важи према осталим прописима казненог законика и правилном разумевању појма стицаја у кривичном праву.

Да је овакво схватање тачно најбоље ће се видети, ако се баци поглед на модерни принцип о кажњавању стицаја, ограничени, интензивни или правични кумулациони принцип или тк. зв. асперациони принцип. Овај принцип састоји се у томе што се кривцу одмерава казна за најтеже дело, али се с обзиром на стицај она пооштрава.

Кад би се, дакле, казна за стицај изрицала и по овоме блажим систему, опет нема разлога да се силази испод минимума за најтеже дело и још мање може за то бити разлога при примени кумулационог система. Стицај свакако представља неку отежицу за кривца и она мора да има утицаја на казну. Па како ублажавање казне испод законског минимума спада у изузетне случајеве особито благе, такав случај сигурно не стоји онда кад је кривац у реалном стицају кажњивих дела.

Да би се и у овоме случају могло изрећи спуштање казне испод законског минимума морало би стојати нарочито законско овлашћење, а^њега нема ни у § 69. казн. зак. нити на другоме ком месту.

И тако ми закључујемо: На случај реалног стицаја казна се кривцу не може спустити испод законског минимума за најтеже дело [1]).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОЛИЦИЈСКО ТЕХНИЧКИ ЛАБОРАТОРИЈУМ

Примена научних метода у полицијским и судским истрагама један је од најважнијих факата за последњих десет година. Из ове примене створен је скуп метода, који је назват *Научном Полицијом* — именом претенциозним и нетачним — јер у њему нема ни сталних закона ни општих принципа, већ само једна серија практичних примена, позајмљених од разних грана наука и примењених на кривичну истрагу. То је вештина, којој много боље доликује име *Полицијска Техника.*

Ова вештина тежи све више и више да се одвоји од Судске Медицине и Хемије. Намера нам је, да јој овом приликом дефинишемо и прецизирамо програм и границе, и покажемо да она данас представља нешто аутономно, са одређеним циљем и индивидуалним методама. Она у осталом, има своје специјалисте који су — чудновата ствар — поникли из најразличнијих средина. Док су Стокис, Отоленги и Миновић судски лекари, дотле је Рајс хемичар и фотографски техничар, а Ханс Грос и Винд правници. Из суделовања и укрштања ових разних енергија произишла је формација овог доктринарног тела, које је још врло мало познато а још мање примењивано. У ограниченом броју великих вароши конституисале су се или у универзитетским лабораторијумима као у Лозани и Лијежу, или у антропометријским одељењима као у Паризу и Лиону, или најзад, у полицијским школама као у Риму и Мадриду, средине у којима се остварује примена ове нове вештине. Један једини израз, до данас неупотребљен, врло је згодан да их све обележи, а то је *Полицијски Лабораторијум.*

Данас се јавља тендеција, да се ови лабораторијуми установе у сваком великом судском центру. Вероватно је, да ће ова реформа у Немачкој бити остварена у кратком времену. Руска влада већ је наименовала будуће директоре полицијских лабораторијума, који ће постојати поред главних центара и страних власти, и послала их у Лозану у лабораторијум професора Фајса, у циљу практичних студија.

Најсавршенији примери организације овог рада, поред лабораторијума Рајсовог јесу још: лабораторијум Корина и Стокиса у Лијежу, одељење за судску идентификацију (антропометријско) у Дрезди (Бекер), полицијска школа у Риму (Отоленги), антропометријско одељење у Паризу (Бертилон), полицијска школа у Мадриду (Олориц), одељење за идентификацију у Христијанији (Дае), одељења за идентификацију у Берлину, Бечу и Лондону (Клат, Винд и Ханри) и лабораторијум Рошеров у Хамбургу. Ми смо покушали да у Лиону створимо један лабораторијум према истим принципима, и захваљујући љубазној потпори г. Гако-а главног полицијског секретара, могли смо организовати антропометријско одељење, које је прави полицијски лабораторијум са свима потребним инструментима за разна истраживања.

Које службе врши један полицијско-технички лабораторијум у корист кривичне истраге и сигурности у опште? Несумњиво је, да све оно што долази у област чисте Судске Медицине, не улази у ове службе, и да секције, испитивање рана и анализе отрова не могу бити практиковани у полицијско-техничким лабораторијумима. Из његове домене треба, тако исто, искључити и све хемијске операције, као и све што се односи на преглед животних намирница. Независно од овога, полицијском техничару остаје још врло пространа домена посведневног рада, коју ћемо овде укратко прегледати.

Отисци прстију

Истраживање и аналисање отисака прстију спада у искључиву надлежност Полицијске Технике. Познато је већ какве огромне користи може дактилоскопија учинити кривичној истрази. Дактилоскопска теорија врло је стара, али је њена практична примена сасвим нова и савремена. После величанствених резултата, који су добивени у већини цивилизованих држава, истраживање и аналисање отисака прстију мораући у практичну употребу полицајаца и истражних чиновника. Судови и поротници, који су дуже времена били неповерљиви према дактилоскопији, почели су данас, како изгледа, судити правилније о њој и њеној вредности. Док су: Стокис, у Белији: Рајс, у Швајцарској; Ханри, у Енглеској и Бекер, у Саксонији, успели да у више прилика добију, на основу својих рапората о идентификовању трагова, судске пресуде за поједине злочинце, дотле је поротни суд у Христијанији осудио, први пут, 14. новембра прошле год. једно лице само на основу аргумената из Доеовог рапорта, а 10 новембра прошле год. римски поротни суд изрекао је пресуду, такође први пут, над двојицом опасних крадљиваца, само на основу дактилоскопског доказа.

Према оваквом стању ствари, истраживање отисака прстију не сме у будуће бити пренебрегнуто ни у једној кривичној истрази. Приликом овог истраживања главна тешкоћа састоји се у заштити предмета са површинама које су способне за примање и задржавање отисака од сваког додира до доласка вештака. Лозанска полиција може, у овом погледу, послужити као пример. У Лиону, по једном распису управника полиције, полицијски комесари и агенти полицијских станица дужни су известити, телефоном, антропометријско одељење о сваком извршеном злочину и преступу, и наредити да се на месту злочина никакав предмет не покреће нити руком додирује. Одмах по добијеном извештају органи антропометријског одељења излазе на означено место, снабдевени са потребним инструментима и апаратима (изолатори и фотографски апарати). Истраживање отисака врши се према косом осветљењу, помоћу свеће, или још боље помоћу мале електричне лампе. У пракси се ретко дешава да се на месту извршеног злочина не нађе никакав траг. У сваком случају треба узети отиске прстију свију становника куће и суседа који су први дотрчали на место злочина, и за које се сумња да су руком додиривали предмете за испитивање. Стакла, флаше, метални или стаклени предмети са глатким површинама, парчад стакла које су разбили крадљивци, трагови на полираном дрвету које су они додиривали или ломили, вазне од камена, порцулана, мајолике и т. д., кујнско и асталско посуђе, и сви предмети на којима су откривени трагови прстију, а који се могу лако носити, узимају се и преносе у лабораторијум. Што се тиче хартија, треба их узети што више, јер се врло често дешава да потпуно чисти и бели листови хартије, на којима се голим оком ништа не опажа, покузају веома јасне трагове отисака прстију после нарочитог изазивања. Отиске прстију који се налазе на зидовима и намештајима великих дименсија, даље на вратима, прозорским крилима и т. п. треба фиксирати и фотографисати на лицу места. Понекад ће бити потребно да се отисак прецрта — прекопира — помоћу беле желатинске хартије (метода Стокисова), или претходно обоји помоћу белог праха

[1]) Према изложеноме лако је увидети да је гледиште примедаба, по коме овде треба изрећи максимум казне за најтеже дело, погрешно и ван сваке дискусије.

(cerise) па по том прекопира на црној желатинској хартији. За отиске прстију, који се налазе у прашини, ми смо добијали одличне резултате помоћу растворенога гипса, т. ј. изливајући њихов калуп у гипсу; папиларне линије показивале су се веома јасно на стврднутом калупу.

(свршиће се)

С француског,

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

У Санли-у затворише нас у „пролазни затвор“, један од најужаснијих који сам икад видео. Апсанџија је вршио и дужност пољака, те је затвором управљала његова жена, и то још каква жена! Како смо јој били нарочито препоручени, то нас она лично претресе до голе душе, хтевши се уверити да не носимо штогод што би могло послужити за бегство. Таман смо почели испитивати радове кад чусмо неки рапав глас: „лопови, ако ли вам дођем тамо са говеђом жилом научићу вас како се *свира*.“ Ми смо разумели то и нисмо ништа више предузимали. Сутра дан стигнемо у Париз; водили су нас крајним улицама и у четири сата по подне бесмо на видику Бисетра.

Приспев на крај улице која води на пут за Фонтенебло, кола окрето̀ше десно и уђосмо кроз гвоздену капију на којој сам прочитао напис „Дом стараца“. У првој авлији шеташе се велики број стараца обучених као варошани, добри неки грешници. Они су се тискали да нас виде гледајући нас са оним глупим љубопитством које има живот монотон и чисто животињски, јер дешава се често да човек из народа, немајући више од чега да живи, примљен у један овакав дом, попушта у јачини својих скучених моћи и свршава падањем у потпуну блесавост. Улазећи у другу авлију, где се налази капела, приметио сам да многи од мојих другова крију лице рукама или џепним марама. Помислиће се може бити да су осетили неку непријатност; не, они су се крили да их не запазе, да би лакше побегли ако се прилика укаже.

„Ето, стигосмо, рече ми Десфосе, који је седео до мене. Видиш ли ову четвртасту грађевину, то је затвор.“ И доиста скидоше нас пред једном капијом коју је чувао стражар. Ушав у канцеларију сад̀о су нас записали у регистар, а описе оставили су да узму сутра. Приметио сам да апсанџија мене и Десфосе-а много мрзи, и закључио сам да нас је мора *бити* препоручио Хиртл, који је увек од догађаја у компјенској шуми стизао један сат раније. Пошто смо прошли кроз неколико врло снажних врата обложених блехом и поред вратанаца од ћелија, уведоше нас у једну четвртасту велику авлију, где су се једно шесет апсеника забављали дерући се да је одјекивала цела кућа. На нашу појаву све се ућута и гледали су са чуђењем гвожђа у која смо били оковани. У осталом ући у Бисетер са таквом опремом сматрало се за особиту заслугу осуђеника, односно његове смелости и умешности у бежању, јер предострожности предузете да се његово бегство предупреди дизале су му само цену. Десфосе, који је ту био на потпуно познатом земљишту, није се много мучио да нас представи као најзаслужније људе нордског округа, а хвалећи мене он толико претера те се нађох окружен и хваљен од свих оних који су били „Славни“ у затвору; Бонон, отац — Виљем, Можер, Жосат, Малтез, Корни, Блонди, Туфлат и Рикард, један од саучесника у убиству лигиског делижанца, не остављаху ме више. Чим су нам скинули окове у којима смо путовали, одвели су ме у апсанску крчмицу где сам за два сата одговорио на хиљаду питања, а одатле један крупан човек са војничком капом, који ми рече да је надзорник соба, зовну и уведе ме у једну велику одају звану „Fort Mahon“ где ме обукоше у ново одело, које се састојало из шајкаче пола црне. Надзорник ми у исто време рече да ћу бити бригадир, а то значи да председавам дељењу хране између оних који се хране са мном; према томе имао сам и бољу постељу док су други спавали на војничким постељама.

За четири дана упознали су ме сви осуђеници, али, ма да су имали веома повољно мишљење о мојој храбрости, ипак Бомон, да би ме пробао, зачикавао ме је безузрочно. Ми се потукосмо и како је он био један од вештака у борби помоћу ноге он изађе као победилац. Али други пут смо се тукли у бараци где Бомон није могао употребити сву своју вештину и нађе се испод мене. Први неуспех дао ми је идеју да се посветим у тајне ове гимнастичке вештине и славни Жан Кутон, Св. Ђорђе у овој вештини, који је био с нама у Бисетру, уписао ме је одмах у ученике с којима се он поносио.

Затвор у Бисетру је једна грдна четвороугаона грађевина која окружава разне зграде и више дворишта са разним именима: *велико двориште* где се шетају осуђеници, *кућско двориште, исеља авлија* и *двориште робијаша*. У овом последњем налази се нова грађевина од пет спратова; сваки спрат има четрдесет соба у које се могу сместити по четири осуђеника. На заравни, на крову, тумара ноћу и дању један пас кога су звали Драгон; за њега се у затвору говорило да је толико исто неподмитљив колико пажљив. Затвореници су ипак доцније успели да га подмите једним печеним батаком, који је он примио. Истина је неоспорна да ништа тако не наводи на погрешку као прождрљивост, јер она утиче подједнако на сва органска бића. За частољубље, за играње, за жељу за допадањем има граница одређених природом, али неситост не зна за доба старости, и ако се неки пут апетит успротиви својом леношћу, у толико је сигурније да се неће покварити стомак. Али пошто су они који су Драгону дали батак побегли док га је он јео, њега су испребијали и прогнали у псећу авлију, где се, везан ланцем, лишен оног чистог ваздуха који је удисао на крову, неутешан због своје кривице, губљаше из дана у дан и сврши, подлегав кајању као жртва једног тренутка прождрљивости и заблуде.

До ове грађевине о којој сам говорио подиже се *стара зграда*, удешена готово на исти начин, под којом су озидане *ћелије сигурности* где су затварали непослушне и осуђене на смрт. У једној од ових ћелија живео је *четрдесет и три* године онај саучесник Картушев, који га је издао да би био „блаже“ кажњен! Да би уживао неколико тренутака сунца он је избегао толико пута смрт са таквом умешношћу да, кад е умро, два дана су прошла па су му тек онда скинули огрлицу од гвожђа; трећа зграда назвата *тврђава* имала је разне собе где су затварали осуђенике који дођу из провинције и означени су, као ми, за спровод даље.

У ово време затвор у Бисетру, који је био познат само по строгости надзора у Жену, могао је примити 1200 осуђеника, али њих су гомилали једне на друге, а држање вратара не ублажаваше нимало оно што нихова служба имаше сама непријатнога, као намрштен изглед, суров глас, груб разлог; они су се старали само да што више осуђеника метну у једну собу и одобровољавали су се само кад примете флашу или талир. Нису спречавали, у осталом, никакав испад, никакву погрешку, и ако су стекли уверење да апсеник не помишља на бегство, могао је у затвору чинити што год је хтео а да га нико не прекида и не узнемирава. За то време, људи осуђени за преступе противу морала, који се не помињу, држали су отворено практичну школу разузданости; крадљивци су вршили њихов посао у затвору а ниједан се службеник не нађе да то бар покуди.

Дође ли из провинције какав човек добро обучен, који, осуђен за прву кривицу, није још посвећен у обичаје и прилике у затвору, они му за час узму одело које продају у његовом присуству ономе ко последњи највише понуди. Има ли накита, новца, они му одузимају у корист „друштва“, и ако би било дуго откопчавати му минђушу из ува они би му је ишчупали, а жртва се и не усуђиваше да се жали. Они су му прво казали да ће, ако говори, бити ноћу обешен о греде у ћелији, а рећи ће после да се сам обесио. Метне ли који осуђеник из предострожности своју кесу под главу, они чекају док га ухвати први сан па му вежу о ногу један камен и метну га на ивицу постеље; на први покрет камен падне, а успавани разбуђен овим наглим трзањем седне на кревет и пре но што увиди шта се десило, његова коса везана канапом пење се кроз решетку на прозору на горњи спрат. Видео сам у сред зиме те сироте људе да су, пошто су тако опљачкани, остајали у кошуљи у дворишту док им

не би бацили какав дроњак да покрију своју голотињу. Докле се баве у Бисетру, заривајући се тако рећи у сламу, они још могу издржавати оштрину времена, али кад дође полазак спровода, немајући другог одела до блузе и панталона од „саргије“, они често подлежу хладноћи пре но што стигну на прво одмориште.

На овај начин објашњава се нагло кварење људи које је било лако повратити на прави пут, али који су, излазећи из беде оптерећени поквареношћу, морали тражити олакшање њихове судбине у стварној или очевидној претераности свих навика злочинчевих. У друштву човек се много боји од бешчашћа, а међу осуђеницима нема презирања сем према онима који нису без части. Осуђеници чине један народ за себе: ма ко да дође међу њих биће сматран за непријатеља све дотле док не проговори њиховим језиком, док се не би навикао да мисли као они.

Неваљалства која сам описао нису једина; било их је још страшнијих. Ухватили се који осуђеник као издајник или као „овакав [1])“ одмах су га немилостиво премлаћивали а ниједан вратар да приђе да га спасава. Ствари су ишле дотле да су морали имати једну засебну собу за оне који су у послеђењу њихове кривице учинили каква открића, која их могу осумњичити код њихових саучесника. С друге стране, безобзирност крадљиваца и покварености чиновника ишли су тако далеко, да су у затвору отворено спремане фине преваре и лоповлуци који су се остваривали ван затвора. Навешћу само један од ових послова, који је довољан да покаже у коликој су мери глупаци лаковерни и варалице смеле. Варалице су добављали адресе богатих људи који су становали у провинцији, а то им је било лако помоћу осуђеника који су стизали сваки час, па су им писали писма названа „шатровачки“ *писма из Јерусалима*, и која су у суштини садржавала ово што следује; није потребно казати да су имена места и људи мењана према приликама.

„Господине,

„Ви ћете се без сумње зачудити кад примите ово писмо од једног непознатог човека, који од вас тражи једну услугу, али у једном положају у коме се налазим ја сам изгубљен ако ми часни људи не притекну у помоћ. Због тога се ја обраћам вама, за кога су ми казивали много доброга, док сам се ја устезао да ли да вам поверим целу ствар. Као собар маркиза од... ја сам побегао с њим. Да не би изазвали сумњу путовали смо пешице и ја сам носио пртљаг у коме је била једна касица са шеснаест хиљада злата и дијаманата покојне госпође маркизе. Били смо се готово приближили војсци из... те нас опази један одред добровољаца и стаде нас гонити. Госп. маркиз видећи да ће нас стићи рече ми да бацим касицу у једну доста дубоку бару крај које смо се затекли, да нас она не би издала у случају да будемо ухваћени. Мислио сам да се идуће ноћи вратим да је потражим, али се сељаци скупише, јер је звонило на узбуну, што је командант одреда наредио због нас, и дадоше се одмах на сечу шуме у којој смо се били сакрили, да нисмо могли ништа друго до бежати. Дошав у иностранство господин маркиз је примио нешто од кнеза... али се то потрошило брзо и мислио је да ме пошаље да потражимо касицу бачену у бару. Био сам у толико сигурнији да ћу је наћи што смо сутрадан одмах ради бољег памћења начинили нацрт земљишта за случај да останемо дуже времена у немогућности да се тамо вратимо. Пошао сам; дођем у Француску; стигао сам без препрека до села.... близу шуме где су нас гонили Ви познајете тачно ово село, које није више од три четврти миље далеко од вашега места. Био сам готов да извршим поруку кад ме кафеција код кога сам одсео, неки бесни јакобинац и заузимач народне имовине, видећи моје устезање кад ме је нудио да пијем у здравље републике, оптужи као сумњивог. Како нисам имао никаквих исправа и како сам имао несрећу да личим на некога који је био оптужен за напад на делижанце, вукли су ме из затвора у затвор ради суочења са мојим назови саучесницима. Тако сам дошао у Бисетр где сам у болници има два месеца.

„У овако свирепом положају сетио сам се да су ми говорили да сте рођак мога господара, који је имао имање у вашем срезу, и ја вас молим да ми јавите да ли ми ви не би могли учинити услугу да узмете касицу, о којој је реч, а мени да пошљете само један део онога новца, који је у њој. Тако бих ја могао подмирити прешне потребе и платити браниоца, који ми диктира ово писмо и уверава ме, да би се каквим поклоном могао извући из неприлике.

„Примите господине и т. д.

„Н.....

Од сто оваквих писама на двадесет је увек одговарано. Неће се нико због тога чудити ако се узме у обзир да су писма писана људима који су били познати као пријатељи старога реда ствари, а нико мање не размишља него партизански разум. Цењеном адресанту изјављивало се оно неограничено поверење које увек дејствује на самољубље и користољубље и паланчанин одмах одговори да пристаје да се помучи да дигне оставу. На одговор следује ново писмо самозваног собара, у коме он пише да је, пошто је остао без средстава, заложио код болничара за незнатну суму своју торбу у којој се налази ушивен у поставу план места, о коме је раније било речи. Новац је после тога долазио; било је сума од дванаест па и петнаест стотина динара.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Лице које полиција затвори са апсеником да му изнуди тајну. Пр.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине пударачке, актом својим Бр. 1028, пита:

„1. Једно лице понашало се непристојно за време суђења пред општинским судом.

Председник општине поднео је реферат суду о овоме, па је тражио да се ово лице за непристојност казни.

Суд Општински осудио је дотично лице, пошто је оно признало кривицу, за дело из § 30. кр. суд. потупка.

По жалби овога лица, првостепени београдски суд вратио је нерасмотрена акта, налазећи да осуде ове врсте не подлеже његовом разматрању, него само оне, које су донесене по III части кривичног закона.

Том приликом узгред је нагласио: да општински суд није ни био надлежан да изриче казну по § 30. кр. суд. поступка, јер то право, припада само иследнику.

Како су врло чести случајеви, да се било парничари по грађанским споровима, било кривци према којима се води истрага за злочине, преступе и иступе, неуљудно понашају пред судом, то је потребно да се зна: којом их казном може нагнати суд на уљудност, па зато се моли уредништво, да о овоме изнесе своје мишљење; и

2. У мају месецу ове године пошена је сеоска литија.

На барјак црквени окачено је тога дана око 30 пешкира, као прилог појединаца.

Кад се народ са литије разишао, и више ту није никога било, једно лице поскида све пешкире са барјака па том приликом обори и сам барјак и крст искриви а сам барјак повреди на неколико места.

Против њега је за ово поведена истрага, али суд је у недоумици за које дело да га осуди — да ли за дело из § 290. кр. закона, који доноси казну затвора од 30 дана на више, ма да овај параграф није у III части кр. закона, која спада у надлежност општинских судова.

Моли се уредништво за обавештење: може ли општински суд осудити ово лице за кривицу из § 290, која се за јавна добра, према § 294 истог закона, суди на тужбу надлештва, коме повређено добро припада?“

— На ова питања одговарамо:

1. Кад је пред судом расправа каквог грађанског спора, па се која парнична страна или сведок непристојно понаша, а ова непристојност, међутим, не прелази у коју већу кривицу, председавајући их мора опоменути на пристојност, па ако то не помогне, онда ће их осудити на двадесет и четири сата затвора или од једног до пет талира новчано, на основу § 154. грађанског судског поступка.

Ово право има и председавајући општинског суда по томе, што и право општинских судова, за расправу извесних

грађанских спорова, истиче из истог закона, ма да се ова одредба налази у одељку, који говори о суђењу код окружних — првостепених — судова,

Против ових осуда нема места жалби.

Ако би сведок, парничар или тужилац увредио цео суд или поједине судије, онда се то констатује записником и он оптужује полицијској власти, као надлежној, за дело из § 104. кр. закона.

Кад општински суд води истрагу за злочине и преступна дела, по праву које му даје §§ 19. т. 1. и 20. кр. суд. поступка, па окривљени или сведок буду непристојни, онда их лице које води истрагу, може осудити по § 30. истог закона затвором до 3 дана, или ако је већ у затвору онда свођењем хране на сам хлеб и воду.

Кад се, међутим, ово догоди при извиђају иступних дела, па неко буде непристојан, а та непристојност не буде прелазила у који већи род кривице, онда ће председник или кмет, пошто прво упути дотичног на пристојност, па то не буде послушано, казнити дотичног по чл. 109. или 110. закона о општинама са 24 сата затвора или новчано од 1—5 динара.

За увреде и клевете, које би се догодиле у оваквим случајевима, тужба се подноси полицијској власти за дело из 104. кр. закона.

Како се догађају чести случајеви да појединци говоре у суду срамотне и безобразне речи, то њих треба кажњавати по § 362. тачке 4. кр. закона.

За оне који из обичне непристојности, као што су: незгодни гестови, непристојни узвици и т. слично, прећу у непристојну препирку са којим од судија или целим општинским судом, а међутим ипак то не буде прелазило у дела из § 104 кр. зак. суд може изрећи казну по т. 3. § 360. у вези са § 327. кр. закона; и

2. Из речи: „кад се народ разишао“, излази, да је дотично лице покрало пешкире са барјака.

Ако је ова претпоставка тачна, онда би дотични одговарао за крађу према вредности пешкира, којом би приликом могао бити осуђен и да накнади штету за покварени барјак.

Кривица из § 290. не би постојала, пошто се тамо тражи да неко намерно повреди или уништи предмете поштовања ма какве религије, а овде се види да је ово лице имало намеру да скине и покраде пешкире, па је том приликом искривило крст и повредило барјак. Могло би бити речи само о стицају.

Али, баш и кад би постојала и ова кривица, општински суд није надлежан за њено суђење, него би могао поднети тужбу полицијској власти, јер општински судови могу да суде из кривичног закона само оне кривице, које су предвиђене у III части истог закона.

Ако је, међутим, претпоставка о крађи погрешна, него је дотично лице скидало пешкире по дужности својој као општински или црквени службеник, или по добром расположењу да помогне да се барјак што пре врати на своје место, онда је кривична одговорност у опште искључена и може бити само речи о грађанском спору за штету.

II.

Суд општине зоруновачке, актом својим Бр. 655, пита:

„По новом закону о таксама, општински судови паплаћују на име таксе у корист своје касе и то:

Под број 333. тарифе, за све писмене и протоколарне преставке или молбе, по којима општински суд не издаје нарочито писмено решење, 20 пара динарски.

Како ову одредбу општински судови разно тумаче, па ову таксу наплаћују и кад неко моли да му се потврди таппја, или да му се изда уверење, или да копира пресуду — решење и т. д. то се моли уредништво да преко свог „Полициског Гласника“ обавести овај суд: да ли је оваква радња општинских судова правилна или не?“

— На ово питање одговарамо:

По начелу постављеном у тачи 1. тарифе, такса за представку наплаћује се у 0.50 динара, код државних власти у свима оним случајевима, где власт не мора да издаје нарочито писмено решење.

У оним, пак, случајевима, где власт има да издаје решења, уверења, сведоџбе и т. д. наплаћује се поред таксе, која је прописана за решења, сведоџбе, уверења и т. сл. још и такса од 0.50 динара, о којој говори тачка 1. тарифе под б.

Како је ово исто начело спроведено и кроз одељак Л. за таксе код општинских власти, јер се у бр. 333. говори само о представкама и молбама а у бр. 334. и 336. опет само о такси за решења и уверења. онда треба и овде наплаћивати таксу и за представку у 0.20 дин. и одвојено по 2 дин. за решење или уверење.

III.

Деловођа општине варошице Тополе, пита:

„У закону о панаћурима чл. 10. поред наплате осталих такса на панаћуру, предвиђена је и такса на свако место, на коме је продаји изложена роба, по један динар.

На панаћур дођу продавци са разном робом, који заузму 5—10 метара земљишта, што нарочито чине продавци вуне и колачари, док неки продавци не заузму више од једног метра.

Како законом није предвиђена величина земљишта, за које се наплаћује такса од 1 динара, то се моли уредништво да објасни: хоће ли се наплаћивати ова такса подједнако како онима што заузму метар, тако и онима што заузму десет метара или како?“

— На ово питање одговарамо:

Пошто чланом 10. тачке 5. закона о панаћурима није одређена цена по метру, него по месту, онда се мора узети, да је динар од места, без обзира на величину овог, пошто величина истог много пута зависи од природе посла и робе.

Свако скупље наплаћивање кажњиво је по чл. 11. ставу другом поменутог закона.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Илија Ивковић, осуђеник митровичког казненог завода (Срем), чију слику износимо, побегао је 10. тек. месеца са осуде, и доста је вероватно да је прешао у Србију. Илија има

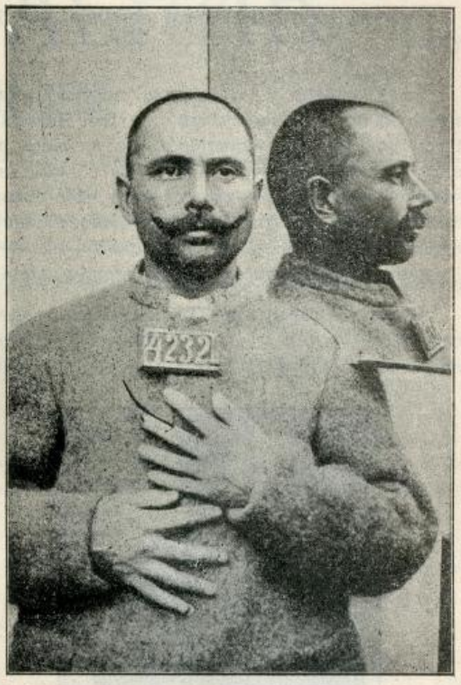

35 год., средњег је раста, округлих образа, црне косе, високог чела, очију, обрва и бркова црних, зуба здравих; био је осуђен на пет год. робије због крађе.

Акт антропометријско-полицијског одељења Бр. 1424.

Тодор Живадиновић, радник абаџијски, родом из Јасике, одговара код начелства округа крушевачког за превару. Тодор је у бегству, раста средњег, сувоњав.

Акт начелства крушевачког Бр. 7188.

Миливој Томић, из М. Крмара, побегао је ноћу између 9. и 10. мес. из општинског затвора, у коме је био због крађе. Стар је око 30 год., висок, танак црномањаст; на трбуху има траг од опекотине; од одела има: половне чакшире од шајка, половну гуњу од сељачког сукна, нов зубуњак од сукна извежен гајтанима, на глави шубару а на ногама ђоновске опанке.

Депеша начелника ср. рачанског Бр. 20687.

Ноћу између 4. и 5. овог месеца, непознати лопови украли су Урошу Милошевићу из Барајева, ове делове вршаће машине: један велики кајиш за покретање у тежини 12 до 15 килограма, један француски кључ за одвртање машинских делова, једну либелу, једна клешта, а сем овога и пар коњских амова, — све у вредности 338 динара.

Акт начелника среза посавског, округа бео градског Бр. 10849.

Ноћу између 9. и 10. тек. месеца, непознати разбојници разбили су дућан и касу Миленковићу, трговцу из Параћина, и из касе украли око 30.000 динара у наполеондорима

и банкнотама. Према извештају среског начелника, на једној труби платна, поред касе, нађени су трагови крви, из чега излази да су крадљивци повредили руке завлачећи их у касу кроз малу рупу са оштрим ивицама.

Поред овога још је утврђено, да су свежњи новчаница вађени из касе помоћу превијене жице и набадањем на једну танку бургију, која је нађена поред касе, што значи да је велики део новчаница избушен.

Депеша начелника среза параћинског Бр. 21334.

Ноћу између 8. и 9. тек. месеца, непознати крадљивци провалили су дућан Милорада Прокића, трг. из Варварина, па из њега однели и разбили касу у којој је било: 1000 дин. у новчаницама, 120 дин. у злату, 10 динара ситнине, једна руска рубља, 3 бушена талира и један џепни сат «лонжкин», емаљиран.

Депеша начелника ср. темнићског Бр. 10468.

Борис Силберштајн-Мохевић, директор Банке у Лебединском (карковска губернија), чију слику износимо, проневерио је преко

100.000 динара банчиног новца и побегао. Стар је 45 год., по народности Јевреjин, стаса средњег, косе и браде, проседе, интелигентна изгледа.

Акт антропометријско-полицијског одељења Бр. 1426.

Јовица Радосављевић, келнер из Београда, украо је 60 дин. своме газди Светиславу Јеремићу, кафеџији код «Бандиста», и побегао. Јовица је стар 16 год., пун, плав, у лицу пегав.

Акт управе града Београда Бр. 30363.

Димитрије Тасић, столар, који је у последње време живео у Крушевцу, стар 28 год., омален, одговара за опасну крађу.

Депеша начелства округа моравског Бр. 10267.

Бошко Радовановић, Циганин из Звечке, украо је 10. тек. месеца 100 динара Срећку Богосављевићу, механџији из Обреновца, и побегао. Стар је 22 год., црн, на ногама има беле чипеле, а на глави бео шешир.

Депеша начелника среза посавског округа ваљевског Бр. 11322.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖИ СЕ

—

Софија, кћи Марка **Сулића**, зидара из Сремске Митровице, чију слику износимо, по-

бегла је 5. тек. месеца од родитеља и дошла, по свој прилици, у Београд. Стара је 20 год., стаса средњег, у опште црномањаста.

Акт управе града Београда Бр. 30184.

КРАЂЕ СТОКЕ

—

Аврааму Максимовићу, земљоделцу, из Парцана, ноћу између 6. и 7. овог месеца, украдени су: кобила длаке зелене, висока 160 см. и матора 8 год.; коњ длаке вране, стар 2 год., цветаст, у десну задњу ногу путаст, и ждребе длаке вране, старо 6 месеци, са белом белегом на репу.

Депеша начелника ср. космајског Бр. 16388.

Јовану Зарићу, из Лесковца, среза посавског, окр. београдског, ноћу између 3. и 4. овог месеца украдени су: коњ длаке дорастасте, матор 12 год., са жигом положено «К»; коњ длаке дорастасте, матор 6 год., са жигом положено «Т»; ждребица длаке дорастасте, матора 3 год. са истим жигом, и једно мушко ждребе од 3 месеца, длаке алатасте.

Депеша начелника ср. посавског Бр. 10773.

Пантелији Поповићу, из Дивача, среза ваљевског, украден је 4. тек. месеца један коњ длаке дорастасте, на челу цветаст, матор 4 год., без жига.

Депеша начелника ср. ваљевског Бр. 10475.

Јанку Максимовићу, из Вел. Крсне, украдена је 1. тек. месеца кобила, матора 7 год., длаке дорастасте, на челу цветаста.

Депеша начелника среза јасеничког, округа смедеревског Бр. 15836.

Јанку Киселићу, из Врела, и Јакову Марковићу, из Калиновца, ноћу између 3. и 4. тек. месеца украдено је: првом кобила, длаке дорастасте и матора 5 год., а другом коњ длаке дорастасте, матор 6 год., са жигом «К».

Депеша начелника ср. тамнавског Бр. 12963.

Сави Станојевићу, из Прошинце и Илији Ј. Голубовићу, из Богове — који су били на раду у Белој Реци — ноћу између 29. и 30. прошлог месеца украден је по један во. Савин је во висок, длаке плаво-беле, на челу цветаст, без роваша, а во Илијин длаке је жуто-шарене, на предњој десној нози има белегу од шапа, на челу је цветаст. Оба украдена вола матори су по $4^1/_2$ год.

Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 12331.

Јанку Драгуљеску, из Злота, украден је 8. тек. месеца један коњ, длаке алатасте, матор 3 год., лисаст.

Депеша начелника ср. бољевачког Бр. 10705.

Андри Васићу, из Глоговца, ноћу између 6. и 7. овог месеца украдене су две краве: једна жута, угојена, матора 6 год., а друга шарена, матора 3 год.

Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 12969.

Танасију Станковићу, брашнару из Рековца, ноћу између 15. и 16. тек. месеца украдена су два коња са амовима: оба коња длаке су отворено-дорастасте и матори по 10 год., један са жигом «О» и «53» а други са жигом «О» и «Т» и ћорав у лево око.

Депеша начелника ср. прокупачког Бр. 9896.

Јовану Јовановићу трг. из Ниша, ноћу између 15. и 16. тек. месеца украдена су два коња: један матор 10 год., висок 160 см., са жигом «а», а други са истим жигом матор 8 год., висок 161 см.; оба украдена коња длаке су дорастасте.

Депеша начелства окр. нишког Бр. 20094.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

НАЂЕНА СТОКА

—

Код началника среза деспотовачког налазе се два мангуп коња, оба пастува, без жигова и роваша: један длаке вране, матор 5 год. а други дорастаст, матор 4 год.

Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 11447.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник Душан Ђ. Алимпић.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Од 19. ов. мес. пријављено је у варошици Рашкој у срезу студеничком 8 сумњивих случајева од колере.

У два случаја, код Божане Марковићке и њене ћерке Лепосаве утврђено је бактериолошки Choleroasiatica; у три случаја, код Јеле жене Вељка Младеновића и њених синова Панте 23 год. и Михајла 10 год., који су сви помрли, није бактериолошки утврђена колера, али сви клинични симптоми утврђују диагнозу на колеру.

Бактериолошки преглед није извршен код три лица: Радомира Максимовића, опанчарског момка стара 15 год., Ратка Икотића, чувара шума 25 год. и ћерке Николе Иванчевића 7 год.

Према таком стању, Господин Министар унутрашњих дела, на основу одредбе члана 7. париске конвенције, огласио је варошицу Рашку као заражену колером и наредио да се најенергичније изврше одредбе из члана 8. и 11—19. париске конвенције, као и тачка 7. до 13, 28 до 30., 38 до 58. Упустава за сузбијање колере од 10. септембра 1910. год. СБр. 10081.

СБр. 10396. Из канцеларије Санитетског Одељења Министарства Унутрашњих дела, 24. августа 1911. г., у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јулу 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца јула ове године извршено је у Србији:

1. **Убистава**	35
2. **Детоубистава**	1
3. **Нехотичних убистава**	6
4. **Покушаја убистава**	28
5. **Разбојништава**	8
6. **Силовања**	5
7. **Тешких телесних повреда**	18
8. **Паљевина**	53
9. **Опасних крађа**	94
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	15 [1]).

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	34	или	97·4%
Детоубистава	1	»	100 %
Нехотичних убистава	6	»	100 %
Покушаја убистава	24	»	85·7%
Разбојништава	8	»	100 %
Силовања	5	»	100 %
Тешких тел. повреда	18	»	100 %
Паљевина	8	»	15·9%
Опасних крађа	40	»	42·5%
Злонамер. поништаја туђих ствари	3	»	20 %

Највећи број **убистава** извршен је помоћу *ватреног оружја* (**21**), затим помоћу *тупог оруђа* (**10**), *оштрог* (**3**), и за један случај оруђе *непознато*.

Узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за **15** случајева, у *освети* за **7**, у *нужној одбрани* за **5**, у *љубомори* за **2**, у *користољубљу* за **2**, у *частољубљу* за **1**, у *сујеверју* за **1**. За **два** случаја узроци су *непознати*.

Посматрана према местима, у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу колубарском округа ваљевског **2**, у срезу лесковачком **2**, у срезу жупском **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу добричком **2**, и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, грочанском, тамнавском, јабланичком, гружанском, крагујевачком, јасеничком округа крагујевачког, ражањском, темнићском, ресавском, параћинском, бањском, нишавском, јадранском, пожаревачком, рамском, голубачком, млавском, таковском, љубићском, подунавском (непронађено), орашком, зајечарском, трнавском и жичком.

Једно **детоубиство** извршено је у срезу златиборском.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: врачарском, пчињском, крагујевачком, нишавском, рађевском и ариљском.

Покушаји убистава извршени су: у вароши Београду **3**, у срезу прокупачком **3** (1 непронађен), у срезу кључком **2**, у срезу темнићском **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу пожаревачком **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2** (1 непронађен), и по **1** у срезовима: грочанском, космајском, колубарском округа београдског (непронађен), тамнавском, пчињском, власотиначком, јабланичком, лесковачком, ресавском (непронађен), звишком, добричком и трнавском.

Сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена у срезу деспотоваčком **2**, у срезу звишком **2**, у срезу бољевачком **2** и по **1** у срезовима: поречком и зајечарском.

Силовања су извршена по **1** у срезовима: пожаревачком, добричком, рачанском, студеничком и у вароши Пожаревцу.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу млавском **2**, и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, тамнавском, гружанском, лепеничком, расинском, параћинском, белопаланачком, пожаревачком, голубачком, таковском, љубићском, орашком, зајечарском, трнавском, моравичком и у вароши Београду.

Паљевине су извршене: у срезу грочанском **3**, у срезу крагујевачком **3**, у срезу студеничком **3** (1 пронађена), у срезу гружанском **2** (1 пронађена), у срезу па-

[1]) У јулу месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	35
2. Детоубистава	—
3. Нехотичних убистава	5
4. Покушаја убистава	28
5. Разбојништава	9
6. Силовања	6
7. Тешких телесних повреда	20
8. Паљевина	45
9. Опасних крађа	99
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	34

рађинском **2**, у срезу бањском **2**, у срезу посаво-тамнавском **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу звишком **2** (1 пронађена), у срезу млавском **2**, у срезу јасеничком округа смедеревског **2**, у срезу подунавском **2** (1 пронађена), у срезу прокупачком **2**, у срезу драгачевском **2**, и по **1** у срезовима: оба посавска, колубарском округа београдског, пчињском, лесковачком, поречком, неготинском (пронађена), крајинском (пронађена), темнићском, ресавском, деспотовачком, јадранском, мачванском (пронађена), љубићском, качерском, орашком, зајечарском, ужичком (пронађена), ариљском, и у варошима: Ћуприји, Пожаревцу и Смедереву.

Вредност свих ових пљачкина износи око **41.800** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **14** (8 пронађених), у срезу ресавском **5** (1 пронађена), у срезу зајечарском **4** (1 пронађена), у срезу поречком **3**, у срезу крагујевачком **3** (2 пронађене), у срезу ражањском **3** (1 пронађена), у вароши Нишу **3**, у срезу лужничком **3**, у срезу звишком **3** (1 пронађена), у срезу ариљском **3**, у срезу колубарском округа ваљевског **2**, у срезу тамнавском **2** (обе пронађене), у срезу лесковачком **2** (1 пронађена), у срезу неготинском **2**, у вароши Крагујевцу **2** (1 пронађена), у срезу жупском **2** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **2** (1 пронађена), у срезу параћинском **2** (1 пронађена), у срезу хомољском **2**, у срезу љубићском **2** (обе пронађене), у срезу студеничком **2**, у срезу жичком **2** (обе пронађене), и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, ваљевском, подгорском, посавском округа ваљевског (пронађена), пчињском, масуричком, јасеничком округа крагујевачког (пронађена), расинском (пронађена), трстеничком (пронађена), копаоничком, темнићском (пронађена), беличком (пронађена), левачком (пронађена), нишком, нишавском (пронађена), јадранском, поцерском (пронађена), пожаревачком, таковском (пронађена), орашком (пронађена), косаничком (пронађена), рачанском (пронађена), драгачевском и у варошима: Ћуприји (пронађена), Пироту и Пожаревцу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **13.700** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу моравском округа пожаревачког **3**, у вароши Пожаревцу **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, лепеничком, копаоничком (пронађен), параћинском, нишком, нишавском, звишком, таковском, прокупачком (пронађен), и моравичком (пронађен).

Вредност свих уништених ствари износи око **1.200** динара.

Поред изложених дела у току месеца јула ове год. извршено је у Србији и **22 самоубиства**, и то: у вароши Београду **3** и по **1** у срезовима: тамнавском, јабланичком, гружанском, крагујевачком, алексиначком, нишавском, лужничком, посаво-тамнавском, пожаревачком, рамском, моравском округа пожаревачког, љубићском, подунавском, бољевачком, зајечарском, ариљском, рачанском, студеничком и у вароши Нишу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* **11**, *тровањем* **4**, *дављењем у води* **4** и *ватреним оружјем* **3**. Узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **4** случаја, у *душевном растројству* за **4**, у *стиду* за **2**, у *страху од казне* за **2**, у *рђавом материјалном стању* за **2**, у *рђавом поступању* за **1**, у *старачкој изнемоглости* за **1**; за **шест** случајева узроци су *непознати*.

Покушаји самоубиства извршени су: у вароши Београду **3** (скакањем кроз прозор, 2 дављењем у води; болест, рђаво материјално стање и страх од казне), и у срезу ресавском **1** (тровањем, страх од казне).

Општи преглед до сад изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Пљачкине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	1	3	—	—	1	5	1	—	—	—
2	„ ваљевски	3	—	—	1	—	—	1	1	7	1	1	—
3	„ врањски	3	—	1	4	—	—	—	2	4	—	1	—
4	„ крагујевачки	3	—	1	—	—	—	2	5	6	1	2	—
5	„ крајински	—	—	—	2	1	—	—	3	5	—	—	—
6	„ крушевачки	3	—	—	—	—	—	1	—	8	1	—	—
7	„ моравски	3	—	—	3	2	—	1	6	13	1	—	1
8	„ нишки	1	—	—	—	—	—	—	2	4	1	2	—
9	„ пиротски	1	—	1	—	—	—	1	—	5	1	2	—
10	„ подрински	1	—	1	2	—	—	—	4	2	—	1	—
11	„ пожаревачки	6	—	—	5	2	2	4	7	7	6	3	—
12	„ руднички	2	—	—	—	—	—	2	2	3	1	1	—
13	„ смедеревски	2	—	—	—	—	—	1	6	1	—	1	—
14	„ тимочки	1	—	—	—	3	—	1	1	4	—	2	—
15	„ топлички	2	—	—	4	—	1	—	2	1	1	—	—
16	„ ужички	—	1	1	—	—	1	—	2	4	—	2	—
17	„ чачански	2	—	—	1	—	1	2	5	5	1	1	—
18	Управе града Београда	—	—	—	3	—	—	1	—	14	—	3	3
	Свега:	**35**	**1**	**6**	**28**	**8**	**5**	**18**	**53**	**94**	**15**	**22**	**4**

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 22. августа 1911. године АБр. 1453, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(свршетак)

§ 25. Неколико предлога о законодавном регулисању увреде и клевете.

I. Увреда.

1. Дефиниција увреде дата је и расчлањена је раније. Но није потребно дати исту у Казненом Законику.

2. Неки предлажу односно *умишљаја* код увреде, да се за исти захтева као према норвешком Казненом Законику свест о томе, да ће изјава омаловажавања доћи до знања самом оном лицу против којега је она управљена, а не само неком трећем[1]). Но овај предлог не изгледа ни мало умесан.

3. Критеријум за разликовање увреде од клевете није навођење *чињеница*, јер, као што се је видело, и увреда се може у томе састојати, на име онда, кад се нешто против некога тврди само у његовом присуству, или и у присуству других лица, али којима је то познато. Наглашено је већ, да је у чл. 22 з. о шт. усвојен овај критеријум („а не наводи се против ње никакав одређени факт").

4. Као отежавне одн. појачавне околности треба да се сматрају:

а) Извршење увреде „*делом*".

б) Извршење увреде средством *штампе*.

в) Извршење увреде у присуству самог оног, који се вређа, или већег броја других лица.

5. Као ублажавне околности треба да се сматрају као у норвешком К. З.:

а) Случај, кад је увредилац био изазван *непристојним држањем* увређеног (као у норвешком К. З.)? Ово држање не мора бити управљено против самог увредиоца, већ и против других њему сродних лица, која би се имала у закону да одреде.

б) *Драговољно опозивање увреде извршене у афекту*. Довољно за ублажавање казне треба да је и опозивање пред судом на самом претресу, јер је

[1]) Тако *Liepmann* 368.

могуће, да увредилац тек тада увиди, да није имао разлога за увреду. Опозивање драговољно треба према околностима да служи и као околност, која искључује кривичну одговорност.

6. Реторзија треба да служи само као олакшавна одн. ублажавна околност и то само за изазваног.

7. Јавност извршења увреде треба да служи као једна пооштравна околност, али је неумесно, да се увреда, која није јавно извршена сматра као иступна.

8. Максимум новчане казне прописане за увреду у К. З. и у Зак. у шт. мали је. У норвешком К. З. је максимум 5000 динара, док је према чл. 31. з. о шт. максимум 1200 динара. Било би умесно, да су новчана казна и затвор кумулативно прописани, а нарочито је код увреде потребно, да се новчана казна одмерава сразмерно имовном стању увредиоца, да би сразмера између тежине виности и казне била увек иста.

9. Право на накнаду признато у § 215 а к. з. оклеветаном треба признати и увређеном.

10. Право на захтевање објављивања пресуде треба признати увређеном и онда, кад увреда није јавно извршена.

11. В. II 5. и 7.

II. Клевета.

1. За означење радње код клевете треба ради краткоће употребити израз „наводити“ место два израза „износити“ и „проносити“.

2. Видело се је, да треба сматрати као довољно за постојање клевете навођење извесне *чињенице*, и да се краће може рећи „наводити *нешто*“ место „наводити *какву чињеницу*“.

3. Част треба, да је у свим својим облицима заштићена од клевете.

4. Кад је реч о клевети, једно од најважнијих је питање, да ли треба допустити доказивање истинитости навођених чињеница[1]). Законодавства су подељена: према некима је доказивање допуштено, према другима није, али нема ниједног, које не чини изузетке у корист противног решења. Тако увек је допуштено доказивање чињеница, које се односе на званичан рад чиновника. Напротив, обично је искључено доказивање чињеница, које се тичу *приватног* живота појединаца. У неким законодавствима се, као н. пр. у нашем, допушта доказивање и ових чињеница, ако то одобри тужилац.

Недопуштање доказивања чињеница из приватног живота појединаца не изгледа умесно, јер би се онда имало квалификовати као клевета и навођење чињеница, које су можда истините. Тиме се с друге стране не би користило ни тужиоцу, јер би и поред осуде оптуженог остало у публици веровање, да је навођена чињеница истинита. Тако исто је неумесно допуштање доказивања оних чињеница под условом, да тужилац то одобри, јер би се из одбијања могло закључити, да је истинито оно, што је против њега навођено.

Неки су предлагали, да се допусти доказивање чињеница, које се односе на приватан живот, само онда, кад је оптужени исте наводио из часних мотива. Али утврђивање, из каквих је мотива оптужени делао, врло је тешко, те би било произвољности.

Јасно је, да треба неограничено допустити доказивање истинитости[1]). Но да би се избегле могуће рђаве последице, које би од тога могле за тужиоца произићи, треба искључити јавност претреса за време доказивања[2]).

И ако је доказана истинитост, оптужени може бити осуђен за увреду, која може произићи било из начина навођења било из других околности. И у погледу те увреде треба да је довољан умишљај за постојање кривца, т. ј. не треба захтевати *намеру* као § 211. к. з.

Beling предлаже, да се навођење чињеница из приватног живота квалификује као кривично дело *повреде тајне*, без обзира на то, да ли су навођене чињенице истините или не[3]). На тај начин би нападнути могао тужити извршиоца за ово место за клевету, ако би желео да избегне доказивање чињеница, које се односе на његов приватан живот.

5. Треба дати повређеном право на објављивање пресуде и онда, кад је утврђено да клевета постоји, али извршилац није кривац. То важи и за увреду. У § 219. к. з. се међутим захтева, као што се је видело, да је оптужени осуђен.

6. За случајеве, кад се истрага не може водити, умесно је признати повређеном право да захтева, да се пред судом утврди неистинитост чињеница против њега навођених, и да се пресуда о томе објави[4]). Поступак утврђивања неистинитости би могао бити исти као и у кривичним парницама, пошто је у питању једно кривично дело.

7. Основи искључења противправности, о којима је реч у § 214. к. з. и § 220. пројекта, треба да важе и за клевету. Законодавац и редактор пројекта су превидели, да израз „Beleidigung“ из § 156. пруског и § 193. немачког к. з. означава како увреду тако и клевету.

Међу основе искључења противјавности треба уврстити и *штићење сопствених оправданих интереса*, ради којега је увреда или клевета извршена. То би био случај н. пр. онда, кад би А оклеветао Б да би отклонио какву велику материјалну штету од себе. Овај случај је један случај стања нужде, те би било потребно, да су испуњени услови потребно за постојање стања нужде[1]), да би штићење оправданих, интереса био основ искључења противправности. И по данашњем стању нашег законодавства у овом питању извршилац се не би могао у овом случају казнити, ако би постојали услови за примену стања нужде. Он не би био кривац, али би увреда одн. клевета постојала, пошто је према нашем законодавству стање нужде основ искључења, не противправности, већ виности.

Као основ искључења противправности треба да се сматра и штићење оправданих интереса *сродних лица*. У § 220. прој., где је и овај основ искључења противправности изрично наведен, вели се само „ради заштите оправданих интереса“, а пропуштено је да се каже, чији треба да су интереси, који се штите.

8. В. I 4 б и в, 5, 8 и 10: Овде речено важи и за клевету.

[1]) В. о овом питању *Beling* 33. и сл., *Lilienthal* 454.

[1]) Тако *Lilienthal* 455. *Beling* је истог мишљења (70), али вели, да не треба допустити доказивање оних чињеница из приватног живота, које нису од оптуженог навођене, из којих се може закључити на истинитост или неистинитост навођених чињеница, н. пр. чињеница, из којих се може закључити, да ли је А заиста вршио противприродни блуд с лицем Б.

[2]) Уп. *Beling* 79.

[3]) 45. и сл. 79.

[4]) В. о томе *Lilienthal* 459. и *Friedman* 16, 41.

[1]) В. *Живановић* Основи Кривичног Права, Општи Део § 52.

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића

члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

26. Касациони Суд разматра само коначне, али не и извршне пресуде и решења. Она одлука, која је оснажена од Касационог Суда, не може више бити предмет поновног разматрања у Касационом Суду, пошто је та судска одлука већ раније извршном постала. [§ § 277. и 283. крив. с. пост.]

Види противне одлуке I оделења Касационог Суда од 6. II 1909. № 1508. и 8. IV 1909. № 4261, које су у сагласности са сталном праксом Касац. Суда.

Првостепени ваљевски суд писмом својим од 24. I 1909. г. № 1897. известио је Касациони Суд, да је по оптужењу Н. Н. благовремено изјавио жалбу и његов бранилац Х. Па како ова жалба браниочева погрешно није била здружена са актима помен. оптужења, кад је тај предмет слат Касациономе Суду на разматрање, већ је тада пресуда Апелационог Суда разматрана само по жалби, држ. тужиоца и оснажена решењем Касац. Суда № 11786, то суд сада шаље акта на разматрање и по жалби браниочевој.

Усљед оваквог писма, Касациони Суд накнадно изда друго решење, којим и по жалби браниоца оснажи већ једном оснажену пресуду Апелационог Суда, (6. II 1909. № 1508).

Такав је исти случај и са решењем Касац. Суда I. Оделења од 11. IV 1909. № 4261, само што је овде била изостављена жалба прив. тужитељице, па је накнадно придружена, и пресуда и по њој поново разматрана.

Оваква је пракса у Касационом Суду стална. Ми смо шта више имали и та-

кав пример; да је једну судску одлуку, прво по једној жалби, Касациони Суд оснажио, па је после по другој жалби, која је била изостала, као нездружна, — уништио.

За овакво поступање ми не можемо да нађемо никаквог разлога, који би био основан на закону. У кривичном поступку не постоји такав појам да се судске одлуке, које подлеже разматрању Касационога Суда, могу делимично огласити за снажне н. пр. у оном делокругу који је и био предмет разматрања, а у осталом да се предмет може поново разматрати.

Кад би такав појам постојао и био признат у закону, онда би ипак могло бити говора о разматрању у каквом новом погледу, али без икаквих правних консеквенца по раније извршну одлуку, у колико је она била обухваћена жалбама и разматрана од ревизионога Суда[1]).

Ну о оваквој претпоставци не може се говорити, кад је она по закону искључена.

И тако овакве одлуке могу бити само резултат тежње за целисходношћу. Циљ је да се на најбржи начин да формална сатисфакција и ономе жалиоцу, чија је жалба погрешком каквог чиновника остала нездружена.

Овакав случај може код нас да се деси једино услед нашег незгодног поступка, по коме се врши ревизија кривичних предмета у Касационом Суду и без присуства странака, кад се још уз то нађе какав неисправан или небрежљив судски чиновник.

С изнетом праксом Касационог Суда не можемо се сложити. Чим је судска одлука оснажена од Касационог Суда, као последњег, ревизионога Суда, она се по § 283. кр. с. пост. шаље дотичном првостепеном суду на извршење. Оваква је одлука извршна и она не може бити предмет поновног разматрања. Дотични жалиоц, по чијој жалби предмет није био разматран, могао би се користити једино одредбама Гл. XXV крив. с. пост. о поновноме суђењу.

(наставиће се)

ПОЛИЦИЈСКО ТЕХНИЧКИ ЛАБОРАТОРИЈУМ

Д-р Едмон Локар

(свршетак)

Питање о избору методе за откривање и бојадисање отисака у самом лабораторијуму решаваће се разно, према природи појављеног случаја. Најобичније се употребљује бео прах (ceruse), а за отиске на белој хартији и белим површинама црнило од чађи или животињско црнило. Ако документ мора бити сачуван, т. ј. само моментано обојен, треба употребити јодну пару.

Гипс, сулфат барит, биоксид магнезијум и црвени судан такође се могу корисно употребити у извесним случајевима. Најзад, ако је отисак доста стар и упоран за обичне начине изазивања, треба га изазивати флуорохидричном киселином или фотографисати под мало косим осветљењем према генијалној методи Стокисовој.

Идентификовање отиска, нађеног на месту извршеног злочина, са отиском осумњичене индивидуе, врши се обично помоћу обележавања њихових заједничких црта и тачака на врло великим фотографски увеличаним снимцима. Треба знати, да је за апсолутни идентитет два отиска потребно, да се они потпуно подударају најмање у 12 карактерних тачака или црта. Неподударност само у једној карактерној тачци или црти несумњиви је доказ *неидентитета*. Ми смо, међутим, у пракси наилазили врло често по 50, 60, 70, па и 83 (максимум) подударних тачака између два идентична отиска.

Вароши, које немају полицијско-техничких лабораторијума, могу отиске за идентификовање послати лако најближем лабораторијуму, пазећи при том да предмете, на којима се они налазе, изолују помоћу нарочитих завоја, или да од лабораторијума за ово захтевају нарочите апарате — изолаторе.

Овде нам је згодно да се осврнемо на једну, доста распрострањену критику дактилоскопије. Извесни полицијски кругови уверења су, да ће истраживање отисака у будуће бити бесцињно пошто ће злочинци радити са рукавицама на рукама. Довољно је прегледати статистику полицијско-судских вештачења у свима земљама па видети колико је ово уверење нетачно. У Лиону, где имамо 5. до 6. операција недељно поводом опасних крађа, у времену од 16. месеци — од кад постоји лабораторијум — имали смо свега 6 случајева у којима су крадљивци радили са рукавицама. У првом случају кривац је ухапшен првог дана и одмах је признао кривцу, али је могао бити идентификован помоћу отисака својих ногу. У другом случају идентификовање је извршено помоћу вештачења рукописа, који су кривци оставили на месту извршеног злочина.

Није, у осталом, лако сачувати нетакнуте рукавице за време најобичније крађе са обијањем, а сем овога могуће је, као што је то D-r Стокис јасно доказао, изнаћи општи нацрт отиска прста и од руке у рукавицама.

Да резимирамо:

Истраживање и идентификовање отисака прстију сачињавају најважнију грану Полицијске Технике. Помоћу њих могуће је проверити, на очигледан начин, доставе потказивача, и открити, без икакве друге помоћи, извршиоца злочина, проналажењем у антропометријској или дактилоскопској колекцији отисака прстију, који су идентични са отисцима нађеним на месту извршеног дела. (У познатој афери Шеферовој Бертилон је пружио један величанствен пример операције овог рода).

Отисци ногу.

Идентификовање помоћу отисака ногу мање се практикује од оног помоћу отисака прстију, а нарочито у великим варошима, у којима се, због калдрме, ови отисци не могу ни распознати. У варошким предграђима и селима јавља се, међутим, доста често потреба да се изливају у калупе, или цртају или фотографишу час отисци босих ногу а час, опет, отисци обуће. Начин, на који се добијају калупи отисака ногу, данас су најсавршеније ствари Полицијске Технике.

За отиске, који су у снегу, употребљује се парафин или гипс (Рајс); за оне у земљи париски гипс који се сипа у отисак пошто се овај претходно премаже уљем, и најзад, за отиске у прашини или песку, гипсано млеко, без премазивања уљем. Ове различне методе, добро примењене, допуштају да се отисци репродукују у најмањим детаљима. На извесним калупима не само да се могу бројати јексери у ђоновима, већ се још јасно могу констатовати и најмање деформације у изношености ових, као и специјални тип хода.

За отиске у затвореним просторима служе корисно прецртавање и фотографисање. То су или отисци клинаца у патосу, или отисци ђонова на хартији и разним материјама које се налазе на земљи или патосу. Ми скрећемо нарочито пажњу на отиске штикли са каучуком, које се од скора употребљују, јер они врло често пружају прилику за идентификацију, која још није простудирана.

Разни трагови.

У ову групу долазе веома разнолики трагови: отисци зуба, ноктију, одело, длаке од косе и т. д. Техника идентификовања ових трагова варира према приликама, а број случајева у пракси је неограничен.

Трагови обијања.

Испитавање и идентификовање ових трагова предмет су посведневног рада полицијско-техничких лаборторијума. Помоћу воска за моделисање добијају се калупи отисака на обијеним вратима, фијокама и т. д. Ако је инкриминисано оруђе на расположењу, његове отиске треба идентификовати по методи Рајсовој, која се састоји у констатовању исправилности оштре ивице оруђа превлачењем овог по стаклу, које је премазано штампарским мастилом. На овај начин добија се читава серија паралелних бразда, од којих свака представља отисак оруђа. Ови отисци, као и онај нађен на месту извршеног дела, увеличавају се фотографски и узајамно упоређују. Познати су резултати које је до-

[1]) Узимамо овакав пример: Предмет је послан Касац. Суду само по жалби оптуженога, и оснажен. После тога се нађе жалба прив. тужиоца и он се жали у погледу грађанског дела пресуде. Сад, Кривични део пресуде већ је на закону основан и оснажен, а при раније разматрању није се ни пазило на грађански део, јер није било дотичне жалбе. Ту би, у таквом случају могло бити говора о ревизији пресуде у овоме њеном делу.

Овде би се бар донекле могло рећи да се поновним разматрањем врши неки други посао, а не онај који је већ свршен раније разматрањем.

Ну, код нас се ни на ово не пази, већ како кад која жалба дође, Касациони Суд решава предмет поново и по тој жалби. На срећу овакви се случајеви не дешавају баш тако често.

био Бертилон у афери Ренара и Курто-а помоћу вештачења трагова обијања. У афери месара, у Лиону, ми смо успели да идентификујемо једну срнећу ногу (папак) са инструментом који је служио за читаву серију крађа са обијањем. Лабораторијум у Лозани имао је, такође, велики број сличних операција.

Испитивање крвних мрља, трагова сперме итд.

Ово испитивање чини граничну зону између Полицијске Технике и Судске Медицине. Извесно је, да један полицијско-технички лабораторијум треба да буде у стању, да службама сигурности и истражним властима пружи прецизне податке о природи крвних мрља и осталих трагова, откривених у току истраге. То су органи лабораторијума, који имају дужност да ове трагове заштите и пренесу у лабораторијум. Добро уређен полицијски лабораторијум треба да притежава микрофотографски апарат, спектроскоп и потребне реактиве за анализу свију мрља и трагова, који се могу сусрести у једној кривичној истрази. На овај начин искористиће се велики број мрља и трагова, који је до сада био пренебрегнут од истражних органа, и за које никакво вештачење није вршено.

Вештачење рукописа,

Стварање полицијско-техничких лабораторијума највише је користило овој материји. Довољно је познато коликим су нападима били изложени и од стране публике, и од стране штампе, и од стране својих колега, калиграфи, који су до сада испитивали спорне рукописе. Доспело се било дотле, да се у појединим варошима систематски избегавала ова врста скупог и некорисног вештачења. Вештачење рукописа операција је врло деликатна и, по правилу, тешка, те с тога увек мора бити вршена по тачним правилима особене технике, позајмљене у целини од хемије и фотографије, у којој калиграфски таленти немају шта да посматрају. У пракси се обично јављају ова четири главна случаја.

1. Потребно је идентификовати један анониман документат са рукописом који произлази од познате индивидуе. Реч је, н. пр. о анонимном писму, чијег писца треба изнаћи, или о рукопису чији је аутор непознат. Најповољнији је случај за ову идентификацију кад се на објектима за вештачење открију отисци прстију њихових писаца (ми смо имали више оваквих примера у Лијону приликом вештачења анонимних достава). Ако је вештак упућен на просто испитивање графизма, и објекти вештачења и објекти поређења морају се фотографски увеличати, а речи исећи и улепити азбучним редом на великом картону, тако да представљају два репертоара: један за документат који се вештачи а други за оргинал с којим се овај документат упоређује. Упоређење писмена са писменом, које је у овом случају врло лако, допуњено одређивањем средњег нагиба слова, односом димензија између разних карактера, системом раздвајања слогова, општим правцем линија и изучавањем ортографије и стила, учиниће да се дође до позитивног резултата.

2. Постоји фалсификат помоћу *имитовања* или *прецртавања*. Велика фотографска увеличавања биће и у овом случају потпуно довољна да суду или поротницима покажу јасно типичне диференције, које разликују спонтано писање од писања подражаваног. У случајевима лажних потписа може се нарочито употребити врло успешна метода тако звано *сложене фотографије*, која се састоји у подударању или неподударању фотографских снимака оригиналног и подражаваног потписа.

3. Постоји фалсификат помоћу *накнадног дописивања*. Овде долази у помоћ хемија мастила. Линије накнадно додате могу се појачати или ослабити. Услед фотографисања појавиће се разлике у тону, које се директним испитивањем не могу констатовати. Најзад, и сам феномен брисања може бити искоришћен: помоћу фотографије могућно је видети да је стари део текста оставио, услед додира, избрисану слику на противној страни хартије, или на хартији с којом се додирује.

4. Постоји фалсификат помоћу *радирања*. Израдирани рукопис изазваће се или на начин како се то чини код старих пергамената, или помоћу фотографске плоче на којој ће се појавити, више или мање јасније, стари текст.

Може се у опште рећи, да ће полицијско-технички лабораторијум учинити огромних услуга вештачењу фалсификата, и то не само у материји кривичној, већ и у материјама трговачкој и грађанској. Денштет и Бекер већ су показали у Немачкој шта се у овим материјама може добити од научних метода. Излишно је, држимо, да овде понављамо све оно што је у овом правцу постигнуто у лабораторијуму у Лозани: успеси Рајсови довољно су познати у целом свету.

Вештачење изгорелих докумената.

Дешава се понекад, да се у становима сумњивих личности нађу документи — рукописи — више или мање сагорели. Ови карбонисани документи могу се узаптити, однети и прочитати, а то је такође посао, који спада у надлежност полицијско-техничког лабораторијума. Хартију, која се још није претворила у пепео, треба метнути између два стакла — да се не би покретала — и фотографисати. Овој операцији слично је фотографисање под врло косим нагибом листова хартије, са којих је избрисан текст који је био написан плајвазом.

Вештачење фалсификата помоћу гравуре.

Овде долази вештачење банкнота, берзанских хартија, акција, облигација итд. Помоћу фотографског увеличавања могу се открити најситнији детаљи, а на основу њих може се, опет, утврдити фалсификат. Многобројна вештачења ове врсте извршења су у полицијским лабораторијумима Немачке и Швајцарске.

Лажан металан новац.

Учесталост прављења и протурања лажног металног новца, као и потреба истражне власти и одељења сигурности за брзим и тачним обавештењима у времену притварања и истраживања криваца, захтевају да сва вештачења овог рода буду централисана у полицијском лабораторијуму. Тако је у Лозани, а тако ће бити и у будућим руским полицијским лабораторијумима.

Дешифрирање.

Ово је сувише специјална операција, за коју директори полицијског лабораторијума треба да су спремни. Често се код злочинаца, или приликом претреса њихових станова, налазе шифриране забелешке, које се односе на дело које има да се изврши, или које садрже адресе јатака. Ове шифре у главноме су лаке за дешифрирање, али пошто је потребно преводити их, тако рећи из отворене књиге (ad aperturam libri), да би се могле искористити, вештак мора бити озбиљно упознат са методама дешифрирања. Мимо овога, истражна власт треба да у полицијском лабораторијуму нађе помоћи и у дешифрирању веома компликованих шифара, конфискованих у аферама шпијунаже или велеиздаје.

Поред изложених операција, које са судском идентификацијом (антропометрија и дактилоскопија) сачињавају суштину програма полицијско-техничких лабораторијума, ови лабораторијуми могу вршити и друге функције према компетенцији специјалиста који њима управљају. Тако лабораторијуми у Лозани и Русији имају у својим атрибуцијама и анализу експлозива. У другим местима, шеф је лабораторијума судски лекар, али је ово ствар локалне администрације. Ми мислимо, да ће се у будуће све више манифестовати тенденција за потпуним одвајањем Полицијске Технике од Судске Медицине, пошто ће домена прве бити толико огромна да ће неминовно захтевати специјализирање од оних који ће се њоме бавити.

Држимо, да је било корисно утврдити план и програм Полицијске Технике с обзиром на престојеће стварање полицијско-техничких лабораторијума у свима великим центрима уз одељења сигурности и под контролом истражних власти. На овај начин ући ће у посведневну практичну употребу вештина, створена озбиљним и непрекидним радом учитеља: Ханса Гроса, Алфонза Бертилона, Рајса, Стокиса, Лакасања и његове школе, Галтона, Вучетића, Отоленгиа, Дае-а, Олорица, Денштета, Рошера, Бекера, Винда, Анриа, Шнајкерта, Кодичека и толиких других.

С француског,

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

А неки, који су себе сматрали за врло оштроумне, долазили су са краја своје покрајине у Бисетр, где су до-

бијали означени план, који их је требао одвести на тајанствено место, које као и чаробне шуме у романима, вечито бежаше испред њих. Чак и Парижани су који пут улетали у замку, а памти се још лудост онога трговца из улице Прувер, кога су затекли да копа испод стуба на новом мосту, под којим је мислио наћи дијаманте грофице Бујон.

Разуме се већ да се ови марифетлуци нису могли извести без знања и пристанка чиновника, па су чак они примали и преписку истраживача злата. Али апсанџија је мислио независно од користи коју је отуда вукао, правећи трошкове апсеницима за јела и пића, да апсеници, заузети овим пословима и не помишљају на бежање. Из истог разлога он је трпео да се израђују многе ствари од сламе, дрвета, кости, па чак и лажан новац од две паре, који једно време беше преплавио Париз. Било је и других „индустрија“ али оне су се вршиле крипом. Градили су тајно лажне пасоше, тестерице за разбијање окова, лажне косе које су служиле врло згодно за бежање из затвора, нарочито зато што су робијаши били познати по обријаним главама. Ове су ствари крили у кутијице, од телећке које су се могле завући у стражњицу.

Што се тиче мене, ја сам се стално бавио мишљу да утекнем из завода и да се докопам мора, где би се могао укрцати, па сам и ноћу и дању тражио начин како да изађем из Бисетра. Мислио сам најзад ако провалимо прозор на „Тврђави“ да се дочепамо водоводног канала под кућом, да би могли лагумом доћи у авлију лудих, а одатле, мислио сам, лако ћемо изаћи на улицу. Овај смо план и извршили за десет дана и толико ноћи. За све ово време апсеници, у које смо сумњали, нису излазили док их један од нас пооздан није пратио. Требало је само чекати да се месец изгуби; најзад 13. октобра 1797. године, у два сата изјутра, сиђемо у водоводни канал нас 34; снабдевени са лампама отворисмо улаз и изађосмо у двориште лудих. Требало нам је наћи неке стубе или ма какву ствар, која их може заменити, па да прескочимо зид. Једна доста дугачка мотка дође нам до руку, и таман смо се погађали ко ће први прећи, кад се чу звек некога ланца.

Један пас је излазио из штенаре у углу дворишта; ми стадосмо непомични уздржавајући и дисање, јер тренутак беше судбоносан. Пошто је се протегао, као да је хтео само променити место, пас се окрете и пружи шапу у намери да се врати у штенару и ми помислисмо: спасени смо. Али наједанпут он окрете главу к месту где смо се ми били збили, и упрев на нас два ока, која изгледаху као жеравице, прво зарежа, па стаде лајати да је одјекивала цела кућа. Десфосе хтеде да покуша да га удави али је било несмотрено улазити у једну тако сумњиву борбу. Изгледало нам је паметније ући у једну велику отворену стају, која је служила за лечење безумника, али пас не престајаше да лаје, а и његови другови стадоше му помагати, те узбупа поста таква, да надзорник соба Жири виде да се нешто необично дешава међу питомцима. Знајући своје људе он прво поче преглед са „тврђавом“ и хтео је пасти на леђа не нашав тамо никога На његово викање дотрчаше апсанџија, вратари и стража. Одмах су запазили пут којим смо били отишли и пођоше њиме у двориште лудих, а псето пошто су га одрешили, потрча право к нама. Стража уђе тада с бајонетима на пушкама у собу у којој смо били, као да су требали освајати какав затворен шанац; метнуше нам лисице као обичан увод свега онога што ће доћи у затвору, затим нас вратише не у „тврђаву“ него у ћелију и нису ни мало рђаво с нама поступали.

Овај покушај, најсмелији у последње време, беше направио такву забуну међу чуварима, да је било прошло два дана па тек приметише да фали један осуђеник из „Тврђаве“, да нема Десфосе-а. Познавајући његову умешност замишљао сам да је он већ далеко, кад трећег јутра видим га улази у моју ћелију блед, поцепан и сав крвав. Кад се врата за њим затворише он ми исприча цео свој доживљај.

У тренутку кад је нас стража нашла он се био завукао у неку кацу која је сигурно служила за купатило, и кад се ларма утишала он је изашао из свога склоништа и помоћу мотке успео је био да прескочи неколико зидова, али се увек налазио у авлијама лудака; међутим почело се било свањивати и он је чуо да одлазе и долазе у зграду, јер се нигде тако не рани као у болницама. Требало је се склонити испред очију служитеља који се нису могли одоцњавати и кад виде капак на прозорчету неке ћелије отворен он се спусти кроза њ, па заборављајући предострожност хтео је да се завуче у једну гомилу сламе, али како је се запрепастио кад је видео ту неког човека голог, чупаве косе, браде неокресане, очију страшних и крвавих. Лудак погледа Десфосе-а неким дивљим погледом и како овај стаде непомичан јурну на њ као да ће га растргнути. Али нека драгост изгледа да га је умирила, он узе Десфосе-а за руку и посади га да седне до њега, гурајући сву сламу под њега брзим и нервозним покретима као у мајмуна.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Мил. М. Вељковић, адвокатски приправник, из Београда, пита:

„Као адвокатски писар наплаћам на неједнаку примену закона о таксама у погледу потврде копираних акта и докумената.

Када се из акта, која се односе на један предмет, копирају у продужењу, а не свако посебно, више, ма у ком циљу тим актима приложених решења, уверења и у опште прилога, издатих од разних власти, надлештва двојако примењују закон о таксама приликом потврде тих тако копираних акта.

Управа Фондова, на пример, приликом потврде на горе речени начин копираних акта наплаћује за потврду од *сваког прилога* законом прописану таксу т. ј. за први табак 2 дин. а за сваки полутабак даље, ако га има, 0·50 дин. и ако се сви ти прилози тичу само једног предмета и оверавају само једном потврдом пошто су писани у продужењу, а и ако буде два или више табака они се прошију и опет једном потврдом овере.

Међутим остала надлештва не поступају у оваквим случајевима као Управа Фондова; она не наплаћују таксу појединачно од сваког прилога него *од целог преписа* обичну таксу прописану законом о таксама т. ј. за први табак 2 дин. а за сваки полутабак даље по 0·50 дин. без обзира што су то прилози разне природе и издати од разних власти.

Молим Уредништво да ми преко свога листа изволи одговорити, чије је тумачење а самим тим и примена закона о таксама у оваквом случају правилнија и боља: Управе Фондова или готово свих осталих надлештава.

— На ово питање одговарамо:

Код преписа акта у опште, закон о таксама предвиђа две оделите таксе.

Тако у тачци 42. говори само о такси за препис службених акта и дукумената, било да препис врше сама приватна лица било државне власти, а у тачци 43. говори о такси за потврду ових преписа докумената и акта.

Према овоме, кад неко не тражи оверавање преписаних акта и докумената, он плаћа само ону таксу из тачке 42. рачунећи наравно, по оригиналу.

Ко, пак, тражи, да му се преписана акта овере, он плаћа за оверу, поред таксе за препис, за први табак по оригиналу два динара, а за све остале половине оригиналних табака по пола динара, без обзира на то, колико има табака, *само кад се преписана акта односе на један предмет*, био овај по грађанском, кривичном или административном спору.

Према овоме уредништво налази, да Управа Фондова греши што сваки оригинални табак *из једног предмета* узима као засебно оверавање и наплаћује по два динара за оверавање, јер овако схватајући закон, никад један цео предмет каквога спора не би могао бити завршен једним оверавањем, него би било онолико оверавања, колико у дотичном *спору* има засебних оригиналних акта, донесених од једне или више власти.

Међутим, ако би неко хтео да из разних предмета групише све преписе на једноме месту, па да тражи једно оверавање, власти би имале право да одбију такав захтев, пошто се у архиви сваки предмет води одвојено по књигама; одвојено фасцикулира или држи, те се и молба за препис мора одвојено подносити за сваки предмет.

Свакако саветно би било, да се у једном случају код Управе оспори наплата

таксе, како би тим поводом, у оцену овога питања ушла и Пореска Управа као надлежна.

II

Суд општине васиљске, актом својим Бр. 1307. пита:

„У тарифном Бр. 65. закона о таксама стоји, да се плаћа такса за право на точење пића у бараци, на свако пола године 250 динара.

Селу овоме т. ј. овој општини — њеним грађанима, потребно је да има бараку, пошто нема ни једне механе, а село ово сачињава само општину и броји до 1.700 становника.

Један бивши овдашњи механџија обратио се суду овоме, и пристаје да плати ову таксу у 250 динара и да бараку отвори у засебној приватној кући, за шест месеци, али како је суду овоме нејасно: ко овде може бити баракер, да ли лице које има лично механско право или и без тога; где могу бити ове бараке; која је власт надлежна за одобрење и наплаћивање ове таксе, и на послетку којим путем треба да се то лице обрати за одобрење и какве услове треба да има, то моли уредништво за потребно обавештење.

— На ово питање одговарамо:

Отварање барака нема свога ослонца у уредби о механама и кафанама.

Јер док се у овој говори и о привременим механама (§ 31.) и о баштама, даље о саборима и панађурима (§ 29.), дотле о баракама нема ни речи.

Ово питање није регулисано ни другим којим законом.

Према томе, бараке су до сада, према указаној потреби, одобравале оне полицијске власти, на чијој су територији отваране.

На сваки начин, и од сада кад је реч о баракама, о којима говори тачка 65. закона о таксама, дозволу треба тражити од начелства за окружне вароши, и од среза за среска места.

Треба само чинити разлику између сталних и привремених барака, коју разлику предвиђају и тачке 65. и 66. закона о таксама, јер се за привремене бараке код већих радова и предузећа тражи одобрење г. Министра Унутрашњих Дела.

Исто тако не треба мешати привремено механисање и рад по баштама са сталним баракама, јер ових последњих, како природа ствари казује, може бити само код рудника, сталних војничких логоришта и т. слично, а никако по местима где има кафана и механа.

Таксу наплаћују оне власти, које и дозволу дају.

Како се и за баште тражи лично право механско или кафанско, то се не да претпоставити, да за бараку оно није потребно, јер је барака у главноме оно што и кафана.

III

Суд општине драинске, у срезу сврљишком, актом својим Бр. 9 0, пита:

„По тариф. бр. 353. закона о таксама, општински судови имају права наплаћивати по 5—пет дин. таксе у корист своје касе, за пријем у чланство општине, по решењу општинског одбора, и упис у регистар становништва, а по тариф. ар. 355. истог закона, да наплаћују по 1—један динар таксе за исписивање из чланства општине и акт о одсељавању.

Суд ово општински у недоумици је: да ли ваља ове таксе наплаћивати од девојке и жене — удовице, које се удајом и преудајом селе из једне у другу општину, кад се зна да се при таквом њиховом одсељавању по чл. 19, 22, 23 и 24 правила за вођење регистра становништва, ове из регистра једне општине исписују и у регистар друге општине уписују, и о њиховом одсељавању пише се акт и води преписка између обеју општина, а по чл. 15. закона о општинама, за чланове општине сматрају се жене и девојке. Двоуми се суд још и по томе: што се удаја девојака и преудаја жена — удовица врши без решења општинског одбора, и тим начином ове по самом закону престају бити члан једне, а постају чланом друге општине: ако ваља наплаћивати ове таксе, онда шта бива са удовицама — које собом воде и по неколко деце сирочади, ваља ли наплаћивати ове таксе од сваког посебице, или за све њих једну таксу?

Због овога суд моли Уредништво, да у првом наредном броју свог листа изнесе своје мишљење о наплати ове таксе.“

— На ово питање одговарамо:

Чланови 15. и 16. закона о општинама, оставили су нерегулисано питање: како улазе у чланство општина девојке приликом удаје и удовице приликом преудаје, јер говоре само о чланству, које се стиче рођењем и обичним одсељавањем у другу општину.

Према томе, за расправу овога питања мора се прибећи примени одредаба из грађанског законика, које прописују начин улаза у српско држављанство.

Тако, по § 48. грађанског закона, туђинка за српског житеља удата, добија самом удајом сва права српскога грађанства, као што и Српкиња, удата за туђинца, губи сва права Српкиње.

Кад дакле, туђинка удата за Србина, добија сва права српског држављанства, и постаје и члан општине у којој је удата по праву које има њен муж као српски држављанин и грађанин, и не мора тражити нарочити пријам од општинског одбора, онда се мора узети да и девојке или удовице, која су већ по рођењу српске држављанке и чланови једне општине, улазе у чланство друге општине по праву удаје или преудаје, без нарочите одлуке одборске.

Кад, пак, за ове случајеве није потребна одлука општинског одбора, јер не постоји нарочита молба за пријам у чланство, онда отпада и онај услов из тбр. 353 „по решењу општинског одбора“, те тако нема места ни наплати ове таксе.

Исто тако нема места наплати таксе и за испис из регистра, јер се овај посао, у овом случају врши по службеној дужности и ради констатовања једног фактичког стања по регистрима.

Све ово, наравно, важи и за децу, коју удовица води собом.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Мишљење опште седнице Касационог Суда од 5. августа 1911. г. № 9182

Услед питања Министарства Народне Привреде, да ли се начелна одлука опште седнице Касац. Суда од 20. априла ове год. Бр. 5445, која се тиче примене т. 4 а. § 471. грађ. пост., односи само на приватна потраживања и њихову наплату, а не и на случајеве, где су у питању потраживања јавних каса и Управе Фондова, — Господин Министар Правде претписом од 30. јуна о. г. № 9273, на основу т. 2. § 16. зак. о устројству Касац. Суда, тражио је од Касац. Суда мишљење о томе: да ли по § 471. грађ. суд. пост. судска оцена о остатку земље треба да се врши по имовном стању земљорадника у време извршења пресуде и онда кад је поверилац јавна каса?

О предњем питању Касациони Суд доставио је Господину Министру ово своје мишљење.

Тачком 4. а § 471. грађ. суд. пост. и т. 12. правила Мин. Правде од 4. фебр. 1874. г. № 345, прави се разлика између задужења земљорадникових код приватних лица и задужења његових код јавних каса, па се у првом случају говори о узимању у попис земљодељчевог имања за извршење пресуде и о продаји и другим начинима отуђења истог имања, а у другом случају, помиње се и *задужење* земљорадниково, и то само код јавних каса, у нужди, због каквог елементарног случаја када му се допушта да може задужити и све своје имање, па и оно, што му у првом случају закон од отуђења штити, изузев само два дана земље и кућу с плацем. У првом случају, т. ј. код задужења земљорадниковог код приватних лица — као што се изрично помиње т. 12. пом. правила, — законодавац је оставио, да прив. повериоци сами воде бригу о томе, да ли и колико њихов дужник има имања и да ли му се исто може узети у попис, ако им на време дуг не плати. За овај случај као и кад дужник хоће да прода или да на други који начин отуђи своје непокрет. имање, вреди начелна одлука опште седнице Касац. Суда од 20. априла о г. Бр. 5445, по којој судска оцена о остатку земље треба да се врши по имовном стању земљорадника у времену, кад се предузима извршење пресуде за приватна потраживања односно по времену, кад земљоделац приступа код суда отуђењу непокретног имања или кад се подигне тужба за неиспуњење или раскид уговора о продаји и куповини земље. А само у другом случају, код задужења земљорадниковог код јавних каса, законодавац се побринуо и наредио, да се питање о остатку земље и о могућности наплате јавних каса пречисти још при самом задужењу, наредивши у последњем одељку т. 12. пом. правила, да је земљо-

делац дужан претходно да докаже, на начин означен у т. 11. а. б. в. пом. правила, да се налази у нужди и да преко оног добра, које жели задужити, има још два плуга земље и кућу с плацем, *сматрајући овакво задужење као равно самом отуђењу.*

Овог истог гледишта држао се законодавац и при доношењу закона о уређењу Управе Фондова што се види из чл. 16. пом. зак. (у вези са чл. 8. и чл. 12. в правилника Управе Фондова), по ком земљорадници, који траже зајам од управе Фондова, морају поднети доказ и о томе, да им је, поред имања које нуде у залогу Управи, остало још онолико имања, колико им се по пропису т. 4. § 471. гр. суд. пост. изузима од извршења и продаје. На ово имање Управа не даје зајам, али и на њега ставља интабулацију.

Из свега напред изложеног јасно се види, да је законодавац пом. зак. прописима хтео да сачува од могуће штете јавне касе и Управу Фондова, наредивши, да се код њих још у моменту самог задужења пречисти питање о могућности наплате њиховог потраживања, како доцнијим измењеним имовним стањем дужникова и доцнијим прираштајем пореских глава у његовој породици, не би наступила немогућност наплате, а услед тога и оштећење јавних поверилачких каса, које због разгранатих послова својих, многобројности својих дужника и компликованости своје администрације, не би биле у стању ни да воде рачун о пом. изменама стања својих дужника, као што су то у могућности приватни повериоци земљорадникови. На основу свега изложеног Касац. Суд је мишљења:

Да у случају кад је поверилац јавна каса — Управа Фондова, — судска оцена о остатку земље, по § 471. грађ. суд. пост, треба да се врши по имовном стању земљорадника у моменту самог задужења његовог код јавне касе, а не у време извршења пресуде за наплату истог потраживања.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Видоје Петровић, из Јабланце окр, тимочког, и **Марко Радоњић,** из Пошшице, у срезу сврљишком, осуђеници нишког казненог завода, побегли су из завода.

Видоје је стар 30 година, омален, црномањаст, очију смеђих упалих, носа великог, бркова црних, на бради има једну удољицу, а на левој руци кажипрст краћи.

Марко је стар 40 година, стаса обичног, косе проседе, чела широког, очију смеђих, носа великог, бркова широких. На левом образу има белегу од убоја.

Депеша нишког казненог завода Б. 2616.

Непознати коцкар украо је 19. тек. м-ца на јагодинској железничкој станици Петру Филиповићу, књиговођи тамошњем нотес, у коме се налазило: једна меница на немачком језику на суму од преко 1300 круна са акцептом «Стефановић и Ранковић», 4 српске новчанице од по 20 дин. у злату и једна од 10 дин. у сребру, преко 20 поштанских марака од 0·5 дин„ старе емисије, три осмине лозова Класне Лутрије: Бр. 3695, 14323 и 23634, чланска карта друштва за чување народног здравља, једна заложница лоза црвеног крста дунав. кред. завода, неколико признаница о плаћеном улогу удружењу банкарских чиновника и још неке ситнице без вредности.

Акт начелника среза беличког Бр. 17654.

Оскар Бек, трговац из Б. Пеште, чију слику износимо, решењем б. пештанског истраж-

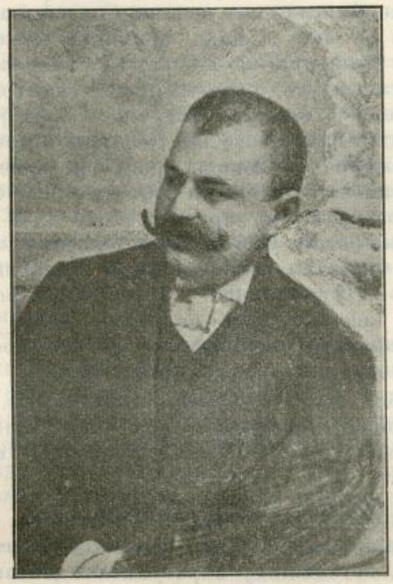

ног судије стављен је под кривичну истрагу и у притвор због преваре, али је још јануара месеца тек. год. побегао у иностранство. Стар је 42 год., по народности је Јеврејин, средњег стаса, округлог лица, ријих бркова, смеђе косе; говори немачки, француски и мађарски.

Акт управе града Београда Бр. 30553.

Богосав Гајић, осуђеник нишког казненог завода, родом из Кобиља, среза расинског, стар 25 год. плав, бркова малих и жутих, образа дугих, побегао је са осуде 10 тек. мес.

Депеша управе нишког казненог завода Бр. 2575.

Иван Бошњаковић, благајник грађанске хлебарнице из Загреба, стар 26 год., средњег стаса, сурих очију, кратковид, проневерио је 1334 круне и 19. тек. месеца пребегао у Србију.

Акт управе града Београда Бр. 31369.

Драгомир Савић, бив. момак Раде Видаковића, пекара из Смедерева, 19. тек. мес. побегао је од свог газде однев му око 200 динара. Стар је 23 год., раста високог, плав, у оделу је сукненом.

Депеша начелства округа смедеревског Бр. 9825.

Добросав Станојевић, бив. момак Стојана Стојановића, грађевинара из Београда, украо је своме газди један златан сат, са три капка, без ланца. Добросав је родом из Ђуринаца, стар око 18 год., средњег стаса, плав, у лицу сувоњав.

Акт кварта палилулског Бр. 6712.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

НЕПОЗНАТИ САМОУБИЦА

15. тек. месеца нађен је, у селу Бершићима, среза таковског, обешен један непознати човек, стар 30 до 35 год., смеђ, бркова смеђих, косе смеђе и дугачке 3 до 4 см., сувоњав. Од одела и обуће непознати самоубица имао је: памуклију, зубун, кошуљу, гаће — све половно — на глави капу шајкачу, а на ногама чарапе и опанке с кајишима. По оделу изгледа да је самоубица из ваљевског округа. Ово је у толико вероватније, што је био закићен једном гранчицом, «црњуше», које има само на Сувобору.

Акт начелства окр. рудничког Бр. 5683.

НАЂЕН ЛЕШ

На дан 8. тек. месеца нађен је у Дунаву, у селу Винцима, среза голубачког, леш непознатог човека, старог 30 до 35 год., високог 172 см., кошчатог, снажних мишица, чела високог, обрва и бркова црних, косе црне и дугачке 10 см., носа пређастог и спљоштеног, без браде. Од одела на њему је нађено: капут и панталоне боје жућкасте од италијанске тканине, сличне сомоту, стара кошуља са зеленим пругама, просте гаће од плаве тканине. Чарапа и обуће није било.

Акт начелника среза голубачког Бр. 7298.

КРАЂЕ СТОКЕ

Петронију Тодоровићу, из Давидовца, украдена је ноћу између 15. и 16. тек. месеца са зајечарског вашаришта, једна кобила, матора $6^1/_2$ год., длаке доратасте, висока 150 см., репа подсеченог, без роваша.

Депеша начелства окр. тимочког Бр. 12335.

Јани, удови Огњана Митића, из Божевца, украдена су, ноћу између 19. и 20. тек. мес. два вола, оба матори по 5 год.: један велики, длаке бело-плаве, а други мањи, длаке беле.

Депеша начелника среза пожаревачког Бр. 15022.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

НАЂЕНА СТОКА

Код општине смедеравске налазе се два мангуп вола, длаке бело сиве.

Депеша начелства округа смедеревског Бр. 9783.

На панађуру у Смољинцу нађена је једна омица, матора 2 год., длаке доратасте, висока 168 см, у једну ногу чапараста.

Депеша начелника среза пожаревачког Бр. 14690.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 33. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 4. СЕПТЕМБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а сходно одлуци Државног Савета од 2. августа 1911. год. Бр. 6551, поставити:

за члана друге класе Управе вароши Београда Косту Катића, секретара прве класе начелства округа подринског.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 25. августа 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа подринског Косту Туцаковића, члана друге класе Управе вароши Београда, по молби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 25. августа 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, а на предлог Министра Унутрашњих Дела, решено је:

да се Милану Јелићу, полицискоме писару треће класе среза рачанског; и

Михаилу Станојевићу, полицискоме писару треће класе начелства округа нишког, уваже оставке, које су поднели на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 25. августа 1911. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића

члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

27. Дело насилне изнуде свршено је тек онда, кад оштећени поступи по претњи т. ј. кад нешто учини или пропусти учинити онако, како се то претњом од њега и тражило, а иначе може стојати само покушај тога деликта (в. §§ 246. 248. и 249. Казн. Зак. и §§ 253. и 254. немачког Казненог Законика).

[Види Одлуку II Одел. Касац. Суда од 18. XI. 1905. № 11120, која је наведена и у Никетићевом Казн. Зак. код § 249, као и Одлуку Опште Седнице Касационога Суда од 9 XII 1905. № 11809. по истом предмету. Друга одлука, изнета на поменутом месту код Никетића погрешно је забележена и не односи се на овакав случај.

Види противну одлуку I Одел. Касац. Суда од 26 XI 1909. № 13328].

Први случај

X оптужен је, што је једним анонимним писмом, које је упутио Н. Н. трговцу, претио овоме, смрћу, ако не донесе и остави код свог салаша под камен 2000 динара.

Мотиви Суда

„Протоколом вештачења утврђено је по § 224. крив. с пост. да је инкриминисано писмо писао опт. X. а самим писмом пак по § 232. крив. с пост. утврђено је постојање дела из § 249. кр. зак. пошто се њиме у циљу насилног изнуђавања претило смрћу прив. тужиоцу речима: „ако нећеш, ја ћу да те убијем, и тебе и жену и ону децу, ако ми не спремиш до недеље, сад пази добро, кад оставиш паре ти мети један камен одозго, смрт те чека. Другова 5.

Са ових разлога суд је узео да стоји свршено дело насилне изнуде из § 249. к. зак. и оптуженога осудио на казну. [Пресуда крушев. првост. суда 13. X 1905. № 25057].

Ову пресуду одобрио је и Апелациони Суд својом пресудом I 21 X 1905, № 4134.

Ну Касациони Суд, по жалби оптуженог и држ. тужиоца уништио је ову пресуду примедбама II од. 18. XI 1905. № 11120. које гласе:

„Кад је ислеђењем по овом делу утврђено, да оптужени Драгољуб није изнудио прив. тужиоцу новац, о коме се у писму оптуженога говори и којим му је претио да ће га убити ако му новац не остави на одређеном месту, кад дакле приватни тужилац по овом писму и претњи није поступио, — онда је Апелациони Суд погрешио, кад је одобравајући пресуду крушевачког првостепеног суда од 13. октобра 1905. № 25057, усвојио разлог тога суда, да овде постоји *свршено* дело изнуде, кажњиво по § 249. казн. зак. јер се за постојање овог дела као свршеног захтева, да је лице коме је претња упућена, овом претњом било принуђено и извесну радњу, која је претњом захтевана, учинило, или исту пропустило учинити, што се види и из § 246. кр. зак; који одређује појам насилног изнудиоца.

С тога је Апелациони Суд требао да размисли о томе: да ли овде у радњи оптуженог, што је написао анонимно писмо прив. тужиоцу, којим му прети убиством, ако га не снабде извесном сумом новаца, и што је то писмо прив. тужилац и примио, не стоји дело *покушај* насилне изнуде и т. д.“

Апелациоии Суд није усвојио ове примедбе већ је дао следеће противразлоге:

„Пресудом је утврђено да је оптужени X. путем писма претио смрћу прив. тужиоцу Н. Н. ако не донесе и остави код свог салаша 2000 динара. Оваква претња сама по себи преставља свршено дело из § 249 крив. зак. јер тај законски пропис каже: „Кад је ко за цељ насилног изнуђавања претио да ће кога убити, да се казни....“ што значи да законодавац у томе законском пропису за посто-

јање свршеног дела не тражи да је изнудилац и отео какву ствар од лица, од кога је што изнуђавао, већ саму претњу сматра као јако и велико зло, као нешто само по себи опасно, и са тога чим она постоји сматра је за свршено дело. Према томе у овом конкретном случају може бити речи само о свршеном делу, а не и о покушају насилне изнуде, јер је оптужени поменутом својом претњом учинио све што је до њега стајало, па да до изнуђеног новца дође. То пак, што до њега није дошао, потпуно је равнодушна ствар за то питање: да ли овде стоји свршено дело или покушај, кад се из аката ове кривице види да је приватни тужилац, примивши претњу оптуженога за озбиљну, овога тужио надлежној власти, а ова тужба за истакнуто питање има исто толико значаја, као и да је прив. тужилац новац на одређено место однео.

У осталом овако мишљење о претњи из § 249. крив. зак. делио је и Касациони Суд, као што се види из решења његовог, којим је оснажио пресуду овога суда од 23 VIII 1903. г. № 3367, за овакав исти случај.

Други случај.

Учињено је кажњиво дело под истим околностима као и у првом случају. Првостепени суд узео је да стоји покушај насилне изнуде — § 246. у в. с § 41. к. зак. [Пресуда зајечарског првост. суда од 15. IX 1909. № 17768] Апелациони Суд узео је да стоји свршено дело из помен. § 249. к. зак. [Пресуда I од 8 X 1909. № 4250] а ту пресуду оснажио је и Касациони Суд одлуком I 26. XI 1909. № 13328. Схватање, које је примењено у првом изнетом случају, правилно је и одговара духу закона.

Не стоји то да је овај деликт свршен самом претњом, која је учињена и дошла до сазнања онога, који је требао да буде изнуђен. Напротив да би деликт био свршен треба да је извршена принуда над каквим лицем, у циљу прибављања противправне користи. А принуда ће бити учињена тек онда, кад дотично лице усљед претње исто учини или пропусти учинити; пре него што је то учињено може бити говора само о покушају деликта.

У овом погледу нема никакве разлике између деликта у обичној форми (§ 247. к. зак.) и кфалификованог деликта из § 249. кр. зак. Оба деликта, да би били свршени, морају имати онај елеменат, који је прописан као битан у § 246. к. зак., који утврђује појам насилне изнуде, а то је: „*да је неко принуђен да што учини или не учини*“.[1])

Овај правни случај приказали смо нарочито за то што се наше правосуђе, и поред тога што је закон јасан, колеба при решавању деликата ове врсте. То се види и из решења другог случаја, који смо овде изнели, као и оног случаја, који је поменут у противразлозима Апелационог Суда, Ну мимо тога, као дугогодишњи адвокат знамо да су ранијих година наши судови стално тако решавали: да је свршетак овога деликта помицан у стадијум његовог почетка — у стадијум покушаја. — Овакво решавање сачињавало је сталну праксу у нашем ранијем правосуђу.

28. На кривична дела, предвиђена у Закону о Шумама, не примењује се одредба о повратy из § 71. казн. зак.

Х. је оптужен зато, што је у шуми сеоској одсекао 2 дрвета и тиме учинио кривицу из чл. 111. Зак. о Шумама.

По свршеном испитању суд је нашао да стоји означено дело и да је доказано да га је учинио оптужени. Суд је узео да се оптужени налази у повратy, јер је раније осуђиван судом за истоветно дело — § 71. к. зак. С тога је, с обзиром и на олакшавне околности, суд пресудио да се оптужени Х за ово дело горосече казни са три месеца затвора. [Пресуда алексин. прв. суда од 19 VIII. 1909. год. № 19389].

Ову пресуду уништио је по жалби оптуженога Касациони Суд, примедбама I Одељења од 25. XI 1909. г. № 13204, које гласе:

„Кад је Законом о Шумама нарочито предвиђено у чл. 139, да ће по оптужењима за дела из тога закона, вредити одредбе кривичног закона односно олакшавних околности, а у чл. 138. истог закона предвиђене отежице, под којима ће се за учињену кривицу оптужени строжије казнити, међу којима није поменут и повратy, — онда је суд погрешио кад је опт. Милану казну одмерио с обзиром на ту поостравну околност — да је дело учинио у повратy — која се околност предвиђа по казненом законику, јер примени тога законика у овом случају нема места, пошто су одредбе о отежаваним околностима овим законом о шумама замењене, с тога се при суђењу прописи закона о шумама као доцнијег закона од кривичног имају и примењивати“.

С овим гледиштем ми се слажемо. Повратy је нарочити појам кривичнога права. Он је примењен у кривичном законику али се не може применити и на деликте по каквом специјалном закону, кад то у томе закону није изрично казано

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ЗЛОЧИНАЧКА УДРУЖЕЊА И БАНДЕ[1])

Професијонални злочинци нижих друштвених класа нерадо остају сами, већ траже себи равне и образују групе или слаба удружења, чији су чланови међусобно везани заједничким станьем повратy у коме се налазе. Нису, међутим, ретки случајеви, да се међу њима формирају и праве организоване банде, са шефом на челу, а понекад и са формалним управним регламаном.

Професијонални злочинци ове групе, који раде усамљено по варошима, релативно су ретки. Они су многобројнији у вишим друштвеним класама, у којима се нарочито срећу банде, састављене од 5 до 20 чланова, према специјалитету који обављају, или дружине од 2 до 4 индивидуе. Између ових банди виших друштвених класа постоје често међусобне релације, али само у циљу продаје и протурања украдених објеката, а никада у циљу заједничког вршења крађа и осталих кривичних дела.

Групирање злочинаца нижих друштвених класа.

Повратници из нижих друштвених класа, као што поменусмо, образују једну врсту заједнице или слабог удружења. Тако у Паризу налазимо *апаше*. у Марсељу *нерви-е* (les nervis, марсељски апаши), у Лондону *холигане* итд. Карактеристика ових група видеће се јасно из описивања једне типичне групе, а то су

Париски апаши.

Под именом *апаша* данас се подразумевају сви повратници из нижих друштвених класа, који су, у исто доба, махом и сутенери. Име *апаши*[1]) дато им је око 1900. год. од једног париског новинара. Ово име данас је примљено, не само од публике, већ и од самих повратника, који се с њим поносе. Оно се, тако исто, све више употребљује и у међународном говору за означење професионалних злочинаца нижих друштвених класа.

Апаши никако нису велика организована банда, али ипак имају, у свима крајевима Париза, своје заједничке обичаје и навике. Њихов начин живота такође је један исти у свима парискim кварговима. Из ове сличности њиховог живота произлази извесна врста заједничких интереса, која би се могла упоредити — кад не би постојала бојазан да ће се овим поређењем нанети увреда часним личностима — заједници између чланова разних ложа слободних зидара. Ако се сретну апаши који се лично не познају, неће им требати много да један у другоме позна свога колегу, а ако случајно један од њих има какво објашњење са полицијом или са којим поштеним грађанином, други ће се одмах умешати и бранити свога колегу.

Нити апаши имају заједничког шефа нити постоји какав регламан о њиховом уређењу, али већина од њих притежава заједничко обележје: мали тетовиран знак испод левог ока (код марсељских апаша овај знак налази се поред спољњег угла левог ока). Овај знак распознавања ишчезава, међутим, све више и више, јер су апаши најзад увидели да он знатно олакшава посао полиције.

Готово сви апаши сутенери су, и имају за љубазнице проститутке из нижих друштвених класа, које поглавито похађају

---

[1]) Види овако исто: Мотиви за пројект Казненог Законика за Краљевину Србију на стр. 616; Олсхаузен, Коментар, код § 253. п. 6. и 15; Лист, Уџбеник кривичног права, у српском преводу, на стр. 562. т. 5. итд.

[1]) Из дела Др. Р. А. Рајса: Manuel de police scientifique (technique).

[1]) Дивљачни индијански ратници. Пр.

спољне париске булеваре, простор око Бастиље, улице Вијет, извесне улице Монмартра итд. али које, такође, силазе и на велике булеваре, нарочито приликом свечаности малог поста, нове године итд.

Већина апаша млади су људи, између 15 до 30 год., али их има и млађих и старијих.

Сви апаши подељени су по квартовима. Тако налазимо апаше „Sebasto“, т.ј. оне који станују у околини севастопољског булевара, затим апаше Монружа, Монмартра Вијет-а, *главне ајзаце* (Halles) итд.

Апаши по квартовима притежавају, такође, заједничко обележје: прост тетовиран знак на леђима руке, између палца и кажипрста. Овај знак мења се према квартовима. Поједини апаши тетовирају се сукцесивно знацима разних квартова у којима су становали. Овај *квартовни* тетовиран знак, који је био у великој моди од 1902. до 1905. год. ишчезава такође са истог разлога, са кога нестаје и општег апашког знака, о коме смо напред говорили.

Апаши Горњег Белвија (XX срез) и Вијет-а носе тетовиран знак у облику голуба. Три тачке (∴) налазе се у квартовима Белвија, Шарона (XX срез) и Тампла (XII срез), а две тачке у кварту железничке станице (XIII срез). Тетовиран знак у облику *Z* вија се у IV срезу (опсерваторија) и XV (Вожирар), а иницијали су, изгледа, специјалитет XVIII среза (Монмартр).

Банде, или боље групе апаша по квартовима бију се понекад међу собом, обично због жена.

Ни апаши по квартовима немају нарочитог шефа, али се често догађа, да једна или више индивидуа, које се одликују изванредном енергијом, задобију врло велики утицај на остале, или им чак и заповедају. Треба знати да и овде, као и у организованим бандана, ове личности нису од оних које су најјаче у погледу физичком, већ од оних које су најенергичније и најлукавије.

По квартовним групама апаша образују се врло често мале банде специјалиста. Крадљивци по излозима, крадљивци пијаних личности итд. сједињују се и раде заједнички. Ове мале банде или дружине имају обично свога шефа, коме се остали чланови покоравају. Чак се сусрећу банде са статутима о њиховом уређењу. Доцније ће бити више говора о овим статутима.

Апаши имају своја нарочита места, на којима се скупљају и проводе: продавнице вина, пива и локали за балове. У поједине од ових локала они само долазе. Они, тако исто, имају и свој специјални начин одевања.

Међу апашима налазе се сви специјалисти нижих друштвених класа, почев од крадљиваца из излога, па до крадљиваца убица. Париски апаш ради у вароши или предграђу. Ако је принуђен да напусти престоницу, н. пр. због осуде на прогонство, он остаје кратко време у провинцији, или у суседној земљи у којој се говори француски, па гледа да се што пре врати у Париз, где увећа број повратника из прогонства који, тако рећи, кријумчарски живе у Паризу. Треба знати да париски апаш често игра велику улогу међу својим друговима у провинцији или у иностранству, који му се диве због његове речитости, а и зато што је из Париза.

У Марсељу се, такође, налази велики број повратника - сутенера, тако званих *нерви-а,* чија је организација веома слична организацији париских апаша.

Велике групе повратника у немачким варошима нису тако чувене као оне у великим француским варошима. Немачки професијонални злочинац више је усамљен, а по начину живота мање се разликује од поштеног радника но његов француски колега.

Италијанска злочиначка удружења.

И Италија има своја велика злочиначка удружења, која су много уређенија од оних у Француској: *бараба, теписти, били магнација, малавита* и три много познатија: *Камора* у Неаполу, *Мафија* у Сицилији и *Црна Рука* у Америци.

Камора.

Оно што данас знамо о Камори није поуздано, јер описи навика и обичаја ове банде од писаца који су се њоме занимали мало су сумњиви, а понекад толико фантастични да изгледа као да су писани за ширу публику, која воле разбојничке историје, а не за криминалисте. По несрећи, ово причање прихваћено је, без довољне контроле, и од озбиљних писаца. Ми ћемо овде укратко резимирати Ломброзова обавештења о Камори.

Камора је у почетку била злочиначка банда, коју су састављали бивши осуђеници. Индивидуа, која је желела постати њеним чланом, морала је у почетку провести извесно време као приправник — *piciotto.* Сталним чланом — piciotto de sgarra — није могла постати пре него што би доказала своју храброст убиством лица које би му секта означила. Ако у овоме не би успела, морала је издржати „tirata“ тј. једну врсту дуела са једним од својих колега. После више година пробе piciotto је приман за „*старог*“ — сталног члана — пред скупом „старих“, и том приликом полагао је заклетву: „да ће се у свему показивати непријатељ власти, да неће имати никаквих односа с полицијом, и да никад неће денунцирати крадљивце већ, напротив, да ће им бити нарочито наклоњен, као према људима који свој живот излажу непрекидној опасности“.

Шеф Каморе називао се *mastro* или *maestro,* али он није могао доносити никакве озбиљније одлуке. То је могао чинити само пленарни скуп. Камора је даље имала свога рачуновођу (contaiolo), благајника (caposarusielo) и секретара. Своје приходе Камора је добијала глобљењем коцкарница, проститутских радњи, продавница новина и од притвореника. Подела плена — la *camorra* — дала је име банди. Ова подела још се зове *barattolo* (мали лонац) или *sala* (мала кришка). Неизвршење Камориних заповести повлачило је смртну казну. Ломброзо наводи случај с једним камористом, који је био одређен да убије свог најбољег пријатеља, па му оставио да сам изабере начин смрти. Пошто је изабрао смрт од колере (Напуљ је у ово доба био заражен колером), осуђени је легао у кревет колеричног, који тек што је умро. Носиоци мртваца помешали су га са осталим умрлим личностима, и бацили на једну гомилу колеричних лешева, са које је побегао, али је Камора убрзо убила и њега и његовог пријатеља.

Стари камористи и њихове удове примали су пенсију.

Данас су ствари знатно измењене, али је Камора ипак сачувала своју моћ.

Отоленги разликује две Каморе: вишу и нижу. У првој се разликују ова звања: *Capintesta, Caposocietà, Contaiuola* и члан друштва *Camorista,* а у другој: *Giovinetti onorati, Ficiotti, Contaiuoli* итд.

У сваком случају Камора још и данас постоји у Неапољу, и ту је врло јака. Каристички судови такође још функционишу за доказ чега служи убиство супруга Ђуоколо (1906. год.). Ђуоколо је био члан Каморе, али је у исто доба служио и полицију. Каристички суд који га је, заједно са женом, осудио на смрт, био је састављен из 24 камористе, који су се скупили у једном подземном спрату Сен Ђованијела, у Неапољу. Убице су пронађене захваљујући умешности Капезанта, старешине једног одреда жандарма, који је, да би успео, постао чланом Каморе. Шеф банде, Жанвије де Маринис, посећивао је најбоља друштва.

Мафија.

Велика сицилијанска банда *Мафија* добила је своје име од каменог мајдана у околини Трапани *(les mafie),* у којима су се обично сакривали повратници из ове околине. Шефови мафије јесу *брави* (bravi), а чланови *мафиози* (mafiosi). То је злочиначка секта, која је веома распрострањена у вишим круговима, али је њена организација много слабија од организације Каморе. Мафиози се много занимају политиком (продају свој глас). Поред овога, они за новац лажно сведоче, затим врше освете за рачун приватних, упражњавају тајно разне лутрије, а понекад врше крађе, шантаже па и сама разбојништва. Они, најзад, штите богаташе, разуме се за новац, и воде непрекидну борбу са властима.

После убиства Панкаро-а, у Виторијо, (кога је убила Мафија), сведоци су били заплашени нарочитим плакатима, који су били излепљени на зидовима њихових кућа са овом садржином: „*Ко ћути биће излађен, ко говори биће убијен*“. Кад Мафија кога осуди на смрт, она га о томе извештава или пуцањем на његову кућу, или обележавањем његових кућних врата крстом.

Црна Рука.

Из обавештења, која су се могла добити у току истрага по злочинима ове

банде, излази, да она није велико организовано удружење. То су по неколико индивидуа у свакој вароши, које заједнички извршују злочине: убиства, уцене итд., употребљујући при овоме извесна средства и навике Каморе и Мафије. То су специјално италијански емигранти у Северној и Јужној Америци, који експлоатишу етикету Црне Руке. Могућно је, да међу овим злочинцима има и понеки каморист, али како изгледа по обавештењима, добивеним приликом полицијских истрага, то су усамљене банде, а никако велико удружење чији би чланови били расути у обе Америке. Злочинци који се служе етикетом Црне Руке употребљују, у циљу изнуђавања новаца, насилно одвођење личности па, ако је потребно и само убиство.

(свршиће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Око осам сати изјутра једно парче црна хлеба паде кроз прозоре, он га узе, загледа га мало и баци га, па га после једног тренутка поново узе и стаде јести. Преко дана донеше хлеб опет, али како луди спаваше, Десфосе га узе и поједе ризикујући да њега поједе лудак, који се могао наљутити што му је појео оброк. У сумрак луди се пробуди и говораше неко време са изванредном лакоћом, а кад паде вече његово се расположење осетно појача и стаде скакати и одвратно се увијати и са задовољством трести ланце.

У овом страшном положају Десфосеје с нестрпљењем чекао да лудак заспи да би изишао путем којим је и ушао; око поноћи не чујаше се више да се креће и он пође, пређе му руку, главу ... луди га шчепа за ногу и снажном мишицом баци га на сламу, а сам седе пред рупу где је остао до изјутра непомичан као статуа. Идуће ноћи нов покушај али исти призор. Десфосе коме је глава бучала реши се да употреби силу и страшна се борба започе. И најзад Десфосе сав изубијан би принуђен да виче чуваре. Ови су прво мислили да је он од „њиних", који је залутао, па су га хтели такође метнути у ћелију, али он успе да се објасни и доби најзад милост да буде затворен с нама.

У ћелији смо остали осам дана, после су мене метнули у приземље где сам затекао неке осуђенике који су једва дочекали мој долазак. Они су правили велику гозбу и пристајаху на све, јер сем новца добијеног од „писама из Јерусалима," они су га примали још и од тета, које су их посећивале врло ревносно. Зато баш што су ме ту као и у Дују најмарљивије чували једнако сам мислио на бежање и у томе дође дан да спровод пође.

Осма глава.

20. новембра 1797. године цело јутро осећаше се у затвору нека необична живост. Осуђеници не беху још изашли из ћелија, а врата се сваки час са лупњавом отвараху и затвараху; вратари њаху и тамо и амо заузети неким послом; из „великог дворишта" чак до нас допираше звек окова. Око 11 часова два човека у плавој униформи уђоше у „Тврђаву" где сам од пре осам дана био затворен са мојим друговима из бегства. Та два човека били су капетан спровода и његов помоћник. Видећи да се пријатељски осмејкујемо капетан рече: „има ли овде *коња са аридом*?" (оних који су бежали), и док он говораше потрчасмо сви к њему. „Добар дан господин — Вијецу, добар дан господин — Тијери" викало се са свију страна. Ове поздраве понављали су и они осуђеници који нису никад ни видели ни Вијеца ни Тијериа, али правећи се познати надали су се извући неку корист. Изгледало је да ће ове љубазности макар мало заинтересовати Вијеца, али он навикнут на сличне почасти не збуњиваше се и познаде одмах „своје". Видев Десфосеа узвикну: „А ево га *тестераш* (осуђеник који је научио сећи окове) који је већ путовао с нама. Изгледа ми младићу да си једва утекао од косе (гилотине) у Дују. Добро је што си се извукао, јер видиш лепше је вратити се у *заветрину* (казнени завод) него да се џелат шора са нашом главом. У осталом, синови моји, будите спокојни, наићи ће курјак у обор". То је капетану био тек увод; он настави пребацујући те љубазне шале своме *есапу*, како он називаше осуђенике.

Значајан тренутак дође: сиђосмо за окове у двориште, где нас лекар прегледа, да види може ли сваки издржати уморе на путу. За све је рекао да су здрави ма да су многи од нас били за жаљење. Сваки од осуђеника скиде затворско одело да обуче своје; било их је који су имали само блузу и панталоне од платна што је недовољно да заштити од хладноће и од влаге. Шешири и одело које су дали осуђеницима били су прљави и на особити начин исцепани да не би осуђеници могли утећи: скинули су, на пример, од шешира обод и јаке од капута. Сваки осуђеник могао је имати код себе само шест динара; остало је узимао капетан да га у путу даје осуђенику кад и колико буде требало. Ова се мера каткад лако избегава остављајући дукате по рупама у кругу.

После овога уђосмо у „Велико Двориште" где је већ била стража за спровод позната под именом *агусени* (чувари осуђеника). То су већином били Аверњанци, који су носили и воду, били ковачи и посредници, те су те послове вршили на одмориштима спровода. Пред њима беше један велики дрвени сандук и у њему окови, који су служили свима редом сличним спроводима. Прилазили смо два и два, а пазили су да смо једнаки по стасу, и једним синџиром од шест стопа везивали су сваког одмах за ланац, на коме је било по двадесет и шест осуђеника, који су се после могли кренути само у заједници; сваки је био везан за синџир једном огрлицом од гвожђа на форму троугла који је се отварао; на једној страни је имао марку а на другој крајеви су се затварали клином који су спљескавали, То затварање је врло опасан део у овом послу: најупорнији и најчистији људи не смеју тад да мрдну, јер ударци чекића којим се тај ексер спљескава, разбио би им главу, пошто уковање не раде на наковању. Дође на послетку један робијаш и дугачким ножицама ошиша свима осуђеницима косу и браду удешавајући да их начини неједнаким.

Око пет сати у вече ковање би готово и аргусени одоше; у дворишту не оста нико до осуђеници. Оставши сами ови људи далеко од тога да очајавају, били су расположени и лармаху, Појединн дирали су се страшним шалама које су други понављали са најодвратнијим додацима; други су се опет трудили да гнусним покретима изазову глупаво смејање код својих другова. Ни слух ни чедност нису штеђени: све што се ту могло видети или чути било је или неморално или за ухо рогобатно. Цела је истина, да осуђеник, кад једном буде окован сматра, да му треба метнути под ноге све оно. што друштво, које га је искључило, поштује; за њега је тад једина устављача стварна сметња: затвор и окови, и не познаје други закон до мотку с којом га његови чувари прилагоде. Налазио сам се међу бићима којима ништа није свето; они су се нарочито чували да не покажу ништа што би личило на кајање, јер би тад тај осуђеник био предмет подсмеха, а и чувари, неспокојни што је тако озбиљан, посумњали би да не спрема нешто. Па ипак, не треба веровати осуђенику који је изгледа задовољан својом судбином; искуство за толико робијаша, који су побегли из завода, даје нам доказа о томе. Важно је да су међу овим осуђеницима били најмање жалосни они, који су највише имали рачуна да утекну; они су баш правили расположење и кад паде вече стадоше певати. Нека се замисли педесет неваљалаца већина пијаних како у разним гласовима урлају! У овом нереду издвајаше се име као Санторов[1]) једног осуђеника, који је већ бежао, а певао је неколико песмица жалопојке робијашке.

Робија је исто што и град,
Али свеједно, није зло.
Наше одело је скерлетно,
Место шешира носимо шајкаче и
капуте без јаке, да неби стезали врат.
Било би неправо кад би се жалили.
јер ми смо деца радости,
и само из бојазни да нас не изгубе
држе нас оковане.

Ми ћемо израђивати лепе ствари
од сламе и од кокоса,
изложићемо их не плаћајући порез,
а они који долазе у завод увек купују,
те с том зарадом квасимо грло.

Кад огладнимо имамо пасуља.
Он није добар, али иде
као и најбоље јело.

[1]) Лунак из опсаде Троје имао је јак и звонак глас.

Наша је несрећа била чиста
Да су нас, као и лепе кадете,
стрпали у апсану на брегу гриже савести [1])

Сви наши другови нису били подједнако „срећни“; на трећем ланцу где су били мирнији осуђеници чуло се и јецање, а виделе су се и сузе, али ови знаци бола и покајања примати су са подсмехом и увредама од других осуђеника, међу којима сам ја био први, као човек опасан са свога лукавства и утицаја. Крај мене беху један бив. учитељ, осуђен за силовање, и један бив. чиновник санитета, осуђен за фалсификат, који, не показујући ни мало да су ожалошћени или обрвани, разговараху међу собом врло мирно и врло природно.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине лесковачке, у срезу зајечарском, актом својим Бр. 1219, пита:

Моли се уредништво, да у првом свом наредном броју „Полицијског Гласника“ изволи објаснити следеће:

„Да ли општински суд може од својих општинских дужника, кад су неуредне платише, наплатити интересе на општински капитал без судске пресуде, пошто је исти интерес предвиђен, како заоставши — ненаплаћен из прошле године, тако и текући за ову годину, у буџету ове општине за ову 1911. годину као приход, те да се подмире расходи по истом буџету, или не може.

Па ако се наплата без пресуде не може вршити, — може ли дужнике судити суд ове општине а на тужбу пуномоћника општинског, или како то треба да се учини.

Ово је суду потребно што пре, ради наплате општинских прихода члан 97. тач. 2. закона о општинама“.

— На ово питање одговарамо:

Положај општине, као повериоца према својим дужницима, раван је положају осталих приватних поверилаца.

И као год што приватни повериоци не могу сами принудно наплаћивати интерес од својих дужника, него морају тражити посредовање власти, исто тако и општине морају тражити наплату неплаћеног интереса судским путем, ако га дужници не положе о року, који је обвезом предвиђен.

Против сваког дужника, који на време не плати интерес, општински пуномоћник нека подигне редовну тужбу томе суду, ако интерес не прелази надлежност његовог суђења, и тај суд нека према принесеним доказима доноси пресуде.

Кад пресуде постану извршним, суд ће их тада и извршивати.

Ако има бојазни, да ће код кога пропасти интерес, ако се пре осуде не обезбеди, онда нека пуномоћник тражи забрану на покретност, која се може узети у попис по § 471. грађ. суд. поступка.

Она околност, што је наплата интереса унесена у буџет као приход, не мења нимало саму ствар, јер се буџетом само обележавају могући општински приходи, а наплата њихова, сем општинског приреза, такса, казни и томе слично, мора да се саображава постојећим законима.

Скреће се пажња суду, да у погледу издавања општинског новца на зајам и наплату овога, прочита уредбе о овоме у „Полицијском Зборнику“ на страни 360. и 361.

II

Председник општине грејачке пита:

„У мојој општини осуђен је један сеоски кмет због горосече са два месеца затвора. Тај ће кмет кроз који дан бити позван, наравно пошто је пресуда извршна, да издржи затвор. Исти кмет сада прво има да тражи осуство од одбора те да би по издржању казне могао опет вршити дужност кмета. Одбор му је унапред изјавио, да му то осуство неће одобрити, нити пак може, јер би било противно чл. 119. послед. става зак. о општинама.

Сада настаје питање: како ће суд поступити те да у селу буде кмета.

Моли се уредништво за објашњење, шта суд у овом случају има радити, пошто то питање у зак. о општинама није прецизно предвиђено, те да би се у овом случају правилно поступити могло.

Ово објашњење потребно је што пре, ради чега се моли уредништво да ово објасни у првом *наредном броју*“.

— На ово питање одговарамо:

Као што и сам суд вели, по последњем ставу чл. 119. закона о општинама, ни један од општинских часника не може добити, у једној години, дуже одсуство од дужности од педесет дана.

Како је кмет, о коме је реч, осуђен на два месеца затвора, дакле више него што би могао добити одсуства, то се путем овим не може регулисати његова ствар. све и кад би општински одбор пристао да му да толико одсуство

Према овоме, најкраћи би био пут да се овај часник уклони са дужности, па да му се одреди заступник.

Али ако потражимо законске одредбе за ово уклањање, њих је тешко наћи.

Тешко, велимо, пошто чл. 121. и 122. који говоре о уклањању општинских часника у опште, не предвиђају и случај као што је овај, истакнут предњим питањем.

Јер, ако би узели да је наступио који од случајева из чл. 32. то не стоји, пошто се тамо тражи да је неко под судом или осуђен за злочина или преступна *бешчашћења* дела, а горосеча нити је злочин, нити доноси губитак грађанске части.

Исто тако не стоје ни случајеви чланова: 71. и 105.

Једино онда остаје, да се потражи излаза у чл. 148. поменутога закона.

Он предвиђа две повреде дужности. На име, кад неко неће да врши дужност, или кад би био лабав у чувању личне и имовне безбедности и радио противно законитим наредбама власти.

Узимајући сада, да овај кмет неће моћи вршити своју дужност, јер ће бити одстрањен затвором, и узимајући да је пресудом констатовано, како он не само што није штитио имовну безбедност општине, него чак он лично насртао на ову, и тако вређао и законите наредбе власти, јер је заштита шума законска наредба, то би се разложно могло узети, да овде стоји случај чл. 148. и да га треба уклонити са дужности.

Нека, дакле, суд учини предлог надзорној власти у овоме правцу, и она ће захтевати од одбора да овога кмета уклони са дужности.

Кад то буде учињено, онда ће се наредитинов избор, а дотле ће одбор, аналого ставу четвртом тачке 4. чл. 121. овог закона, одредити заступника из одборника онога села, у коме је кмет уклоњен, пошто по чл. 100. свако село мора имати свога кмета.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Мишљење опште седнице Касационог Суда од 25. августа 1911. г. № 9986

И дела из § 105. крив. законика могу се доказивати сведоцима.

Иследни судија првост. врањског суда, оптужио је првостеп. врањском суду Ђ. П. кмета села Д. Рашановца, што је августа 1910. год. злоупотребио своју власт, јер је као кмет тражио од С. ж. А. С. онд. 5 динара па да је ослободи дуговане порезе, па новац и примио, али обећање није испунио, те тиме учинио кривицу из § 122. крив. зак. Првостеп. врањски суд је нашао да у овој радњи оптуженога не стоји дело из § 122. крив. зак., већ би овде могло бити речи само о постојању дела из § 105. крив. законика. Али како се дело из § 105. крив. зак. не може сведоцима доказивати већ другим доказним средствима, то је решењем својим од 17. маја 1911. год. № 10160 ослободио оптуженог од стављања под суд.

Но по жалби иследног судије, Касациони Суд примедбама свога I. одељења од 9. јуна 1911. год. № 8394, поништио је ово решење првостеп. врањског суда, а са разлога:

„Сведоџба сведока изјава је о чулном опажању какве прошле чињенице, потребне за судску одлуку, па с тога све што може да буде предмет чулног опажања, може да буде предмет доказивања сведоцима.

Елементи дела из § 105. кривич. законика, које се ставља на терет оптуженом Ђ., представљају такве чињенице, које могу бити предмет чулног опажања те према томе ово се дело по § 229. кривич. суд. пост. може доказивати сведоцима.

Зато је погрешно нахођење суда, за које нису ни изнети ближи разлози, да се ово дело не може доказивати сведоцима“.

[1]) У Паризу. Пр.

Врањски првостепени суд није примио ове примедбе Касационог Суда, већ је 10. августа 1911. год. под № 12545, дао следеће противразлоге:

„Постојање дела примања мита може се утврђивати једино признањем самога оптуженога или исправама, а никако и сведоцима, пошто би то било опасно и по јавни морал и општу безбедност, јер би тиме био угрожен општи интерес, а тиме омогућена злоупотреба наспрам државних органа у погледу правилног вршења своје дужности. Јер, пре свега, тешко је и замислити, да ће у опште чиновник, који је свесан законских последица од примања мита, бити толико лакоуман, да што прими у присуству сведока, нити би ови могли бити посвећени у односе даваоца и примаоца, те *би у већини случајева из самог факта давања и примања ствари* изводили произвољне закључке, да је то мито, — што често не би одговарало правом стању ствари, а што би највише удило достојанству и аукторитету чиновника, које он као представник власти треба да ужива, као што је баш у овом предмету случај, јер сведоци не тврде сам факт примања и давања мита, већ износе казивање основано на казивању тужитељке С., а и казивању Ђ. П., који би се могао равнати тужиоцу, јер и он је тврдио, да је дао новац за неки прирез, *те њихова опажања нису основана на личном сазнању*.

Према томе, у оваквим случајевима као сведок ће се појављивати готово једино оно лице, које је давало што, а исказима таквих лица, која ће често пута у својим очекивањима бити преварена, поклонити потпуно вере, било би опасно по углед и достојанство државних чиновника, који би морали да искусе све законске непријатности, које оптуженог за ова дела прате, а које су врло строге. Створи ли се овај преседан, да се постојање дела мита може сведоцима доказивати, онда ће над главама државних чиновника као Дамоклов мач висити бојазан, да сваког часа могу бити потрзани пред суд за овакво једно бесчасно дело од стране оних, чији су интереси правилном и законском радњом чиновника окрњени, јер њима неће бити тешко да у својој мржњи у циљу освете, нађу два пропала типа, који ће посведочити да је тај чиновник примио мито, да би ствар решио онако, као што ју је решио, а то би било опасније за судије, јер увек једна страна губи, те би могла истицати да је рђаво прошла баш због тога, што је друга страна мито на своју корист истицала, што не би било искључено за судије свију инстанција.

Због оваквих злоупотреба, врањски првостепени суд мисли, да би исказе сведока за постојање дела мита као доказ требало искључити.

Најзад овде не стоји ни само дело, јер се за постојање његово тражи, да је мито узето у цељи да се учини, или не учини нека радња, која спада *у круг званичне радње примаоца што овде није случај, јер од ослобођења приреза ослобођавају пореске власти, а не кметови.*

Касациони Суд у свој општој седници од 25. августа 1911. год. № 9986. усвојио је примедбе свога 1. одељења, а противразлоге врањског првостеп. суда, као несаобразне закону одбацио.

Одлука опште седнице Касационог суда од 25. Августа 1911 № 10490.

Начелник ср. лужничког, оптужио је пиротском првостеп. суду Д. кћер Б. Д. што је 23. априла пр. године, нехотично убила из пиштоља своју млађу сестру од 4—5 година и тражио да се казни по § 158. крив. зак. Првостепени пиротски суд је према овој тужби решењем својим од 27. септембра 1910 № 13.337, оптужену Д. за ово дело нехотичног убиства ставио под суд но да се из слободе брани. Но по жалби браниоца оптужене Касациони Суд примедбама свога I одељења од 15. марта 1911. год. № 3605 поништио је решење пирот. првост. суда са разлога:

Према § 161. крив. суд. пост. при решавању о стављању под суд, суд има поред осталога да цени да ли у опште може бити кривичне одговорности оптуженога лица, јер стављање под суд претпоставља да има законских основа да се над оптуженим лицима може предузети суђење ради дефинитивне расправе његове кривице.

За то је приликом овог решавања суд требао узети у обзир да је оптужена Д., као што се види из крштенице у акту № 3254, лице испод 12 година, које се према § 55. кривичн. законика не може осуђивати за учињено злочинство или преступљење, па да суд према томе реши има ли места стављати је под суд, кад закон искључује суђење таквим лицима".

Првостепени пиротски суд није примио ове примедбе већ је под 14. јуном 1911. год. № 6223, дао следеће противразлоге:

„Првостепени суд кад прими тужбу полицијске власти, којом се ко оптужује на основу § 158. кривичн. суд пост. за какво кажњиво дело, има по тач. 1. § 161 кривичн. суд пост, да расуди:

а) је ли дело због кога се оптужени спроводи, у опште кажњиво по закону;

б) да није застарело, и

в) да није доцније заглађено.

Дакле у овој је тачци законодавац лимитативно побројао услове, који треба да се испуне, па да оптужени стављен буде под суд поред услова побројаних у тач, 2. 3. и 4. § 161. кривич. пост.

У даном случају према оптуженој Д. по тужби полицијске власти (§ 158. кривич. пост.) и доказима у актима утврђено је дело нехатног убиства, као дело у опште кажњиво по § 158. кривичног законика, као и да то дело није застарило ни доцније заглађено. А према актима ислеђења утврђено је и да је она учинилац дела, тач. 3. § 161. крив. пост., а испуњено је и све остало, што се за стављање под суд тражи.

То пак што је она дете испод 12. године старости и да због тога за ово дело по § 55. кривичн. суд. пост. не може бити осуђена на казну, суд нема права да при доношењу решења о стављању под суд расуђује, јер то не може да чини по самом духу и стилизацији § 161 кривич. суд. пост.

А да је тако, потврда се налази у § 162. кривич. пост. по ком пропису суд доноси решење да нема места стављању под суд.

У том пропису поређани су дословно случајеви, кад се оптужени има ослободити стављања под суд.

А ти су случајеви:

а) кад дело није у опште кажњиво;

б) кад је застарило;

в) кад је доцнијим околностима заглађено;

г) кад нема довољно основа подозрења против оптуженог; и

д) кад нема приватне тужбе или одобрења надлежне власти где је ово потребно.

За оптужену Д. не стоји ни један од побројаних случајева, да би се она могла ослободити стављања под суд., већ за њу је испуњено све што се по § 161. кривич. пост. за стављање под суд тражи.

То што је она испод 12 година старости, и да због тога по § 55. кривичн. законика не може бити осуђена на казну, не може се подвести ни под један од случајева у § 162. кривич. пост. изложених, јер сам смисао тога прописа ово искључује.

На против, према њој је случај који по тексту законском (глава четврта) извињује од казне, што је случај и код примене § 53. и 54. I. одељ. кривич. законика.

И да је законодавац у § 161. и 162. крив. пост. хтео, да суд при доношењу решења о стављању под суд расуђује и о томе, да ли се оптужени извињава казне, онда би у § 161. крив. пост. прописао, да суд пази и на то, да ли се оптужени не може осуђивати на казну за то, што се казна по самом закону извињава, а у § 162 крив. пост. прописао би. да кад се овај случај деси, да онда суд има донети решење да нема места да се оптужени ставља под суд.

Све ово нарочито још и по томе што су у § 55. кривич. законика употребљене ове речи: „неће се осуђивати него ће се дати родитељима или туторима да их они казне," — из којих се јасно види, да суд о малолетницима из § 55. крив. законика може донети своју одлуку тек по завршеном претресу, јер се тек тада има да цени да ли ће извесно лице бити осуђено или неће, и ако неће за што. Речи: „неће се осуђивати" — представљају несумњиво судску пресуду, а она се доноси по завршном претресу а никако без претреса и приликом решавања питања о стављању под суд.

А тако исто и остале речи: „него ће се дати родитељима или туторима да их казне" — претпостављају пресуду првостепеног суда, која каже да дело постоји, да је оптужени извршилац истог, али због тога што оптужени нема више од 12 година суд пресуђује, да га он не може казнити, већ да га родитељи односно тутори казне".

Касациони суд у својој општој седници од 25. августа 1911 год. № 10490 усвојио је примедбе свога I одељења, а противразлоге пирот. првост. суда као несаобразне закону одбацио.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Андраш Сабо, из Загреба, стар 28 год., грбав, средњег стаса, риђе косе и бркова, проневерио је 2500 круна и 27. прошлог мес. пребегао у Србију.

Акт управе града Београда Бр. 32634.

Радосав Бацковић, бив. учитељ у Кудрешу, среза голубачког, родом из Пјешивача у Црној Гори, одговара код начелника среза голубачког за фалсификат. Стар је 34 до 35 год., стаса је високог, косе и обрва црних, очију граорастих, бркова смеђих, у лицу је црн.

Депеша начелника ср. голубачког Бр. 6361.

Светислав Живковић, радник ужарски, одговара код начелства округа пожаревачког за више опасних крађа. Лични опис није јављен.

Депеша начелства округа пожаревачког Бр. 12722.

Непознати крадљивац, ноћу између 25. и 26. прошлог месеца, украо је и однео Станку Петровићу, б. учитељу, у Грејачу, ове ствари: један златан прстен са монограмом «С. П.», једну златну бурму, 3 наполеона и 17 дин. у сребру. Крадљивац је стар 24 год., средњег стаса, дежмекаст, у лицу црномањаст, носа пргаста, кад говори по мало уњка, носи велику косу позади главе.

Депеша начелства округа нишког Бр. 20940.

Боривој Томић, кројачки радник, који је седео у стану код Евице Ђурић, удове из Београда, 24. тек. месеца отворио је удешеним кључем орман своје газдарице, и из њега украо и однео 80 дин. у новчаницама од по 10 динара и 3 дин. у сребру. Одмах по извршеној крађи крадљивац је побегао. Родом је из Трстеника, стар 18 год., висок, црномањаст, сувоњав.

Акт кварта палилулског Бр. 7636.

Петар Ћирић, бив. бакалски помоћник, родом из Пирота, украо је Лазару Крунићу, баштовану из Београда, ове ствари: један велики револвер са црвеним корицама, један дуварски ћилим, један црни зимски капут и кошуљу са гаћама, и по извршеној крађи побегао. Стар је 18 год., стаса је средњег, сувоњав, ћосав, очију зелених, косе жућкасте.

Акт кварта врачарског Бр. 9512.

Драгутин Јовановић, Светислав Пеливановић, Илија Филиповић и **Филип Јовановић,** осуђеници београдског казненог завода, чије слике износимо, побегли су 31. пр. месеца са рада из Добричева.

Драгутин је родом из Параћина, стар 28 год. висок 1·82 м., очију плаво-жућкастих, косе риђе; лева рука укочена му је у лакту у толикој мери да не може да је испружи.

Светислав је такође родом из Параћина, има 27 год., висок је 1·70 м. очију затворено-плавих, косе плаве; на корену десног малог прста има брадавицу у величини кукурузног зрна.

Илија је родом из Ловаца, среза беличког, има 33 год., висок је 1·58 м. очију угаситих, косе смеђе; од особених знакова има: а) белегу од посекотине, неправилног облика, величине 1·5 см. па трећој фаланги левог кажипрста; б) ожиљак од ране, неправилног облика, величине 1 см., за 2 см. испод првог зглоба левог домалог прста; в) белегу од посекотине у облику криве линије са издубљеношћу унутра, величине 2 см., на корену десног палца, и г) више младежа разног облика и величине по врату.

Филип је родом из Бошњана, среза параћинског, има 30 год., висок је 1·70 м., очију жућкастих, косе смеђе; на левој страни чела има белегу од посекотине у облику праве ли-

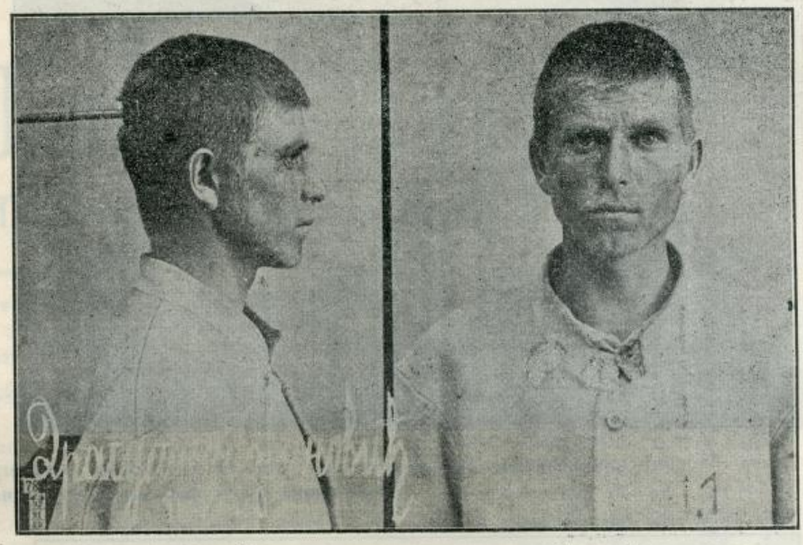

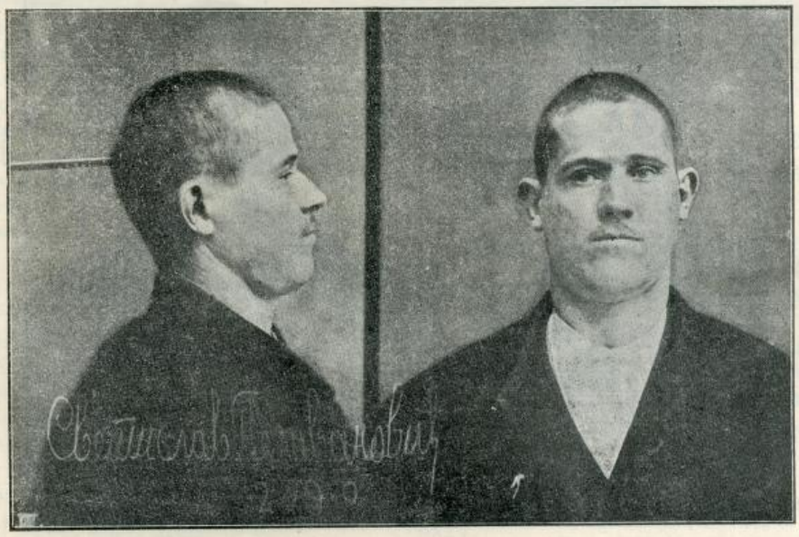

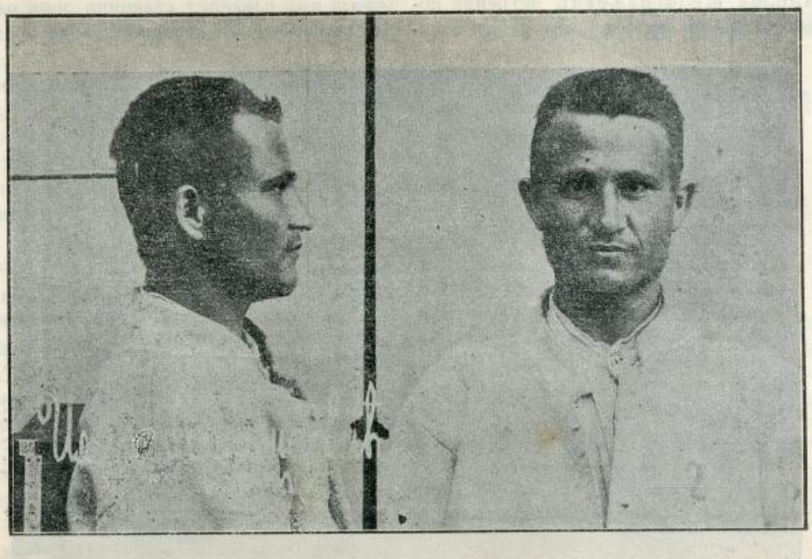

није, правца хоризонталног, величине 2·5 см., за 2 см. изнад средине леве обрве.

Акт управе београдског казненог завода Гр 5075.

симо, побегао је 31. тек. месеца са рада из Љубичева. Станислав је родом из Седлара, среза ресавског, има 18 год., стаса је малог, косе и обрва црних, очију граорастих; на средини левог образа има младеж у величини зрна од сочива.

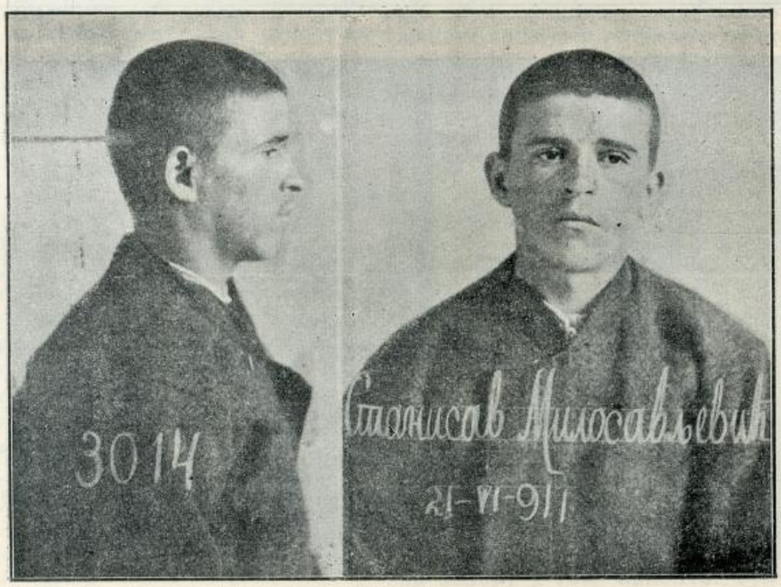

Акт пожаревачког казненог завода Бр. 2638.

Станислав Милосављевић осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику изно-

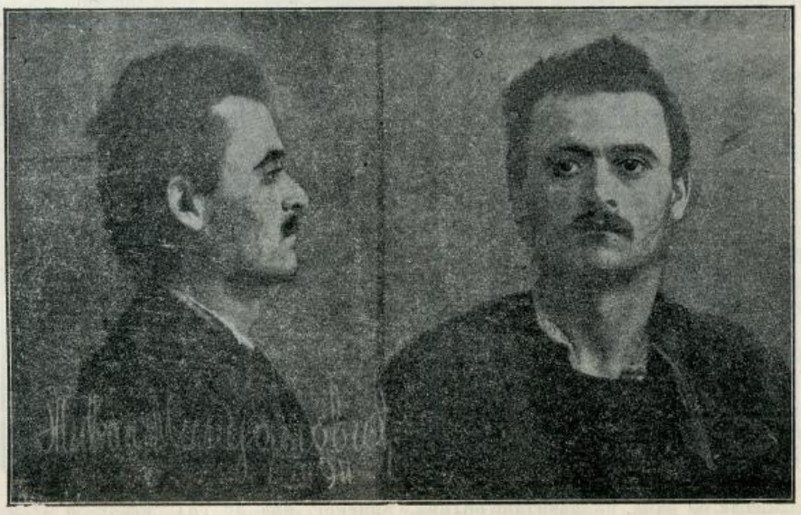

Живан Милијановић, осуђеник београдског казненог завода, родом из Сибнице, среза космајског, чију слику износимо, побегао је 1. тек. месеца са рада из Топчидера. Стар је 20 год., висок 1·64 м., очију угаситих, косе смеђе: на десној вилици има белегу од шкрофула.

Акт управе београдског казненог завода Бр. 5044.

Зарије Ђ. Живковић, притвореник среза нишавског, родом из Алдине Реке, побегао је 29. тек. месеца из среског дворишта. Стар је 24 год., средњег раста, плав, говори кроз нос.

Акт начелника среза нишавског Бр. 12609.

Петар Анастасијевић, берберски калфа, украо је 25. тек. месеца своме газди Милану Стевановићу, берберину из Београда, ове ствари: један револвер система „Бровинг", једну машину за штуцовање браде, једне челичне маказе, два фина бријача, 6 пешкира и 6 салфета, неколико разних сапуна и мириса, и 10 динара у ситном новцу. Све ове ствари биле су закључане у једном орману, који је крадљивац обио. Крадљивац, који је по извршеној крађи побегао, родом је из Шимановца у Срему, стар 18 до 19 год., средњег стаса, сувоњав, црномањаст, косе црне и гргураве.

Акт кварта теразијског Бр. 8411.

Ноћу између 24. и 30. пр. месеца, непознати зликовци удешеним кључем отворили су врата на судници општине вел. крчмарске у срезу лепеничком, па из ове изнели касу, разбили је и однели: 315·27 дин. у новцу разне монете и две акције окружне крагујевачке банке бр. 2455 и 2458.

Депеша начелника ср. лепеничког Бр. 22196.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖИ СЕ

Божидар, осмогодишњи синчић Петра **Радивојевића,** кафеџије из Београда, још пре 20 дана отишао је од куће својих родитеља, и до данас се није вратио, нити се о њему што чуло. Мисли се да је одведен у неко село близу Београда. Божидар је пегав по лицу, смеђ, у времену нестанка на себи је имао суро одело.

Акт управе града Београда Бр. 32454.

КРАЂЕ СТОКЕ

Илији Грујићу, из Буковине, украдене су, ноћу између 23. и 24. пр. месеца, 33 овце, међу којима и један ован петогодишњак. Украдене овце ровашене су у десно ухо, које је спреда распорено.

Депеша начелника ср. звишког Бр. 10457.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 34. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 11. СЕПТЕМБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Светог Саве

ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА:

Андру Стојићевића, начелника округа крајинског; и

Драгомира С. Петровића, јавног правозаступника из Шапца и председника одбора за подизање споменика Милошу Стојићевићу — Поцерцу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 6. септембра 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Св. Саве

ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Чедомира Перића, начелника среза поцерског; и

Јеврема Б. Петровића, трговца из Шапца, — чланове одбора за подизање споменика Милошу Стојићевићу — Поцерцу

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 6. септембра 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника прве класе среза пољаничког Живојина Белопавлића, начелника исте класе среза златиборског, по молби;

за начелника прве класе среза поречког Милутина Пећанина, начелника среског у пензији;

за начелника друге класе среза љубићског Јована Спиридоновића, секретара исте класе начелства округа рудничког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза пчињског Драгољуба Јовановића, начелника исте класе среза мачванског, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза косаничког Вељка Рамадановића, начелника исте класе среза пчињског, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза левачког Божидара Радовановића, начелника исте класе среза ражањског, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза ражањског Димитрија Протића, секретара исте класе начелства округа крушевачког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза лепеничког Драгољуба Миленковића, начелника исте класе среза поречког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза мачванског Димитрија А. Христића, начелника исте класе среза алексиначког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза алексиначког Луку Б. Петровића, начелника исте класе среза белопаланачког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза златиборског Милорада Петровића, секретара исте класе начелства округа крагујевачког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза параћинског Лазара Кречковића, начелника исте класе среза пољаничког, по службеној потреби:

за начелника треће класе среза ужичког Михаила Павловића, секретара исте класе начелства округа ужичког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза белопаланачког Андрејa Ј. Живковића, секретара исте класе начелства округа нишког, по служеној потреби;

за секретара прве класе начелства округа крагујевачког Божидара Вујића, начелника исте класе среза ужичког, по молби;

за секретара друге класе начелства округа рудничког Живка Николића, начелника исте класе среза љубићског, по службеној потреби.

за секретара треће класе начелства округа нишког Радомира Васиљевића, начелника исте класе среза косаничког, по службеној потреби;

за секретара треће класе начелства округа ужичког Михаила С. Илића, начелника исте класе среза лепеничког, по службеној потреби;

за секретара треће класе начелства округа крушевачког Милана Мишића, начелника исте класе среза параћинског, по службеној потреби; и

за полициског комесара на Чукарици у рангу начелника среског треће класе Милорада Максимовића, начелника исте класе среза левачког, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 31. августа 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Чедомир Маринковић, полициски писар прве класе среза грочанског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 31. августа 1911. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од

М. С. Ђуричића
члана Касационог Суда

(НАСТАВАК)

29. а) **Онај чиновник или општински службеник, који није надлежан за извршење какве пресуде, не може одговарати за дело из § 128. к. зак. ако та пресуда није извршена.**

б.) **Овакав субјект власти, који би in abstracto био надлежан за извршење, ипак не може одговарати за поменути деликт, ако се та пресуда над самим њим имала да изврши.**

[Види противну одлуку Касационога Суда I 8 VIII 1909. № 7918].

Оптужени су Х. председник, У деловођа и Ž благајник општине Н. зато, што нису по наредби јабланичког пореског одељења наплатили казну од опт. Х у 55 дин. по пресуди пореског одељења од 26 I 1907. г. већ пустили да ова казна застари, те тиме учинили кривицу из § 128. у в. с § 132. каз. зак.

Мотиви суда:

„Према признању свију оптужених да су за ову казну знали, и да према наређењима пореске власти исту нису наплатили, већ пустили да она застари, и према наређењима јабланичког пореског одељења под № 644 и 4212 / 907. г. — § § 225. и 234. кр. с. пост., овде стоји дело предвиђено и кажњиво по § 128 у в. с § 132. к. зак.

Што се тиче кривичне одговорности оптужених за ово дело. суд налази да је за исто одговоран сâм опт. Стојан, а са разлога:

Што је он као тадањи председник општинског суда, по чл. 103. зак. о општинама, био највиша извршна власт у општини, који је по тач 3 чл. 109. ист. зак. обвезан да прима и саопштава наредбе државне надлежне власти коме треба, и *да се стара о тачном и уредном извршењу њиховом.*

На како опт. Стојан признаје да му је ова казна саопштена, и да је од надлежне пореске власти добио наређење да исту изврши, а међутим није хтео издати наредбу благајнику да ову казну наплати и пошље је пореској власти, па ни онда кад су га на ово опоминьали и благајник и деловођа, како казна не би застарела, то је он као наредбодавац по тач. 4 чл. 113. зак. о уређењу Главне Контроле једино и одговаран за ову штету нанету државној каси. Према томе, казна му се и има одмерити по наведеним зак. прописима, § 128. у в. с § 132. к. зак. и т. д.“

Са ових разлога првостепени суд осудио је оптуженога на 2 месеца затвора. [Пресуда првост. лесковачког суда од 9 III 1909. г. № 7386][1]).

Апелациони Суд у свему је усвојио изнете мотиве првостепенога суда. само је нашао да је казна блага, па је оптуженога Х осудио за поменуто дело на 4 месеца затвора. [Пресуда II од Апел. Суда 4 IV 1909. г. № 1579].

Ову пресуду Апелационог Суда оснажио је и Касациони Суд. [I—8 VIII 1909. № 7918].

Суд је требао на првом месту да оцени, да се у § 128. казн. зак. предвиђа кажњиво дело у томе: што онај субјект власти, *који је по закону надлежан да изврши какву казну,* ову не изврши на време или је не изврши потпуно. Треба дакле, да је тај чиновник или службеник по закону дужан да ту казну изврши, и да он ту дужност повреди. То су елементи дела из § 128. к. зак.

Стоје ли ови елементи у конкретном случају?

Оптужени је био председник општинског суда. Он је био дужан да поступа по законим наредбама препостављених власти и да се стара о њиховом извршењу. Исто тако он, као наредбодавац, по чл. 113. зак. о уређењу Главне Контроле, може одговарати за накнаду, ако је својом небрежљивошћу нанео штету држави. Ово је суд тачно констатовао у побудама своје пресуде. Ну погрешан је закључак суда да зато, што оптужени није испуњавао ове своје дужности, он стоји одговоран за дело кажњиво по § 128. казн. зак. Није овде говор о помагању извршним органима при наплати досуђене казне по пресуди; не извршује кривичну пресуду она власт, код које прима плату службеник који је осуђен, *већ је извршна само она власт, која је законом позвана да извршује дотичну пресуду.* У овом случају та власт била је она пореска власт, која је пресуду и изрекла, и њој није ништа стајало на путу да ту пресуду и изврши. Тако небрежење оптуженога Х није могло спречити извршну власт да пресуду у законом року изврши тиме, што би она сама предузела друге мере, помоћу којих би пресуду могла да изврши и мимо воље и сарадње оптуженога. То је ова власт и могла и требала да учини, и овај моменат битан је у питању овога оптуженьа, а суд га је сасвим изгубио из вида[1]).

То, што се објект општинске власти, у овом случају опт. Х., није одазвао наредби старије државне власти, може створити правну основицу само за његову дисциплинску и рачунску одговорност. Међутим ову одговорност ваља строго издвајати од кривично-правне одговорности за дело из § 128. казн. зак. која се овде не може засновати, чим не стоји законска надлежност општ. власти за извршење ни по чл. 103. зак. о општ. (на који се суд у својој пресуди позива) ни по ком другом закону.

И тако судски мотиви и пресуда у основу су погрешни.

Мимо тога, у конкретном случају пресуда је погрешна још и због тога, што баш када би и стојала надлежност за извршене овакве пресуде in abstracto, неизвршење те пресуде не може овде за опт. К створити дело из § 128. к. зак., јер та дужност у овом случају према њему отпада. Као год што је неприродно тражити па не стоји ни обвеза да неко своје блиске сроднике достави власти за какво кривично дело, исто је тако неприродно и бити не може, да неко чини кривично дело тиме, што сам себе неће да ухапси или што од самог себе неће да наплати неку суму по пресуди. Ту његова дужност престаје, и ако би он иначе био субјект власти, која по закону то има да ради, овде та дужност мора прећи на другога, незаинтересованога, који ће по својој дужности ту пресуду имати и да изврши и за уредност извршења да одговара[1]). А кад таква дужност in concreto не стоји — онда за опт. Х. нема ни дела из § 128. казн. законика.

30. Деликт одвођења женске, у цељи да се с њоме венча или живи у блуду (§ 188. к. зак) кад се над таквом женском изврши насилни блуд (§ 191 т. I к. зак.) долази у реални стицај с деликтом силовања и учиниоцу се у овом случају има казна да одмери по § 69. казн. законика.

[В. Касациони Суд I 17. III 1911. г. № 3772.

В. Код Никетића, § 188. к. зак., овакву исту одлуку, а и противне одлуке, по којима је дело силовања консумирано делом одвођења у цељи блуда, па се казна има изрећи само по § 188. к. законика.]

Први случај.

Х је оптужен за то, што је одвео девојку Васку, у намери да се доцније с њоме венча, па је потом насилно и обљубио.

Првостепени Суд узео је да овде стоје два кривична дела из § § 188 и 191. т. I казн. зак., па је оптуженога Х. за оба ова дела у реалном стицају осудио на казну [Пресуда првост. нишког суда 25 I 1911. г. № 2077].

С тим гледиштем сложио се и Апелациони Суд [Пресуда I Апелац. ¸15. II 1911. г. № 856] а и Касациони Суд, који је примедбама од 17. III 1911. г. № 3772 исправио само једну омашку судску, а иначе је усвојио изнето гледиште.

Други случај.

У. је оптужен, што је насилно одвео Станицу, девојку, у намери да с њоме блудно живи, па је над њом извршио и насилну обљубу.

Суд је нашао да овде стоје два засебна дела, и то: дело насилног одвођења; кажњиво по § 188 к. зак. и дело насилне обљубе, кажњиво по тач. 1 § 191 к. зак. па је оптуженога за оба дела осудио на казну. [Пресуда прокупачког првост, суда од 8. VI 1904 г, № 7049].

Ову пресуду одобрио је и Апелациони Суд [II 12 VIII 1904 № 3006].

Ну II одељење Касационога Суда уништило је ову пресуду примедбама од 3 IX 1909 г. које овако гласе:

„Погрешно је суд нашао да у радњи опт. У. стоје два самостална кривична дела. казнима по два засебна законска

[1]) Један судија првостеп. суда издвојио се за извесно досленење, но поред тога вели: „да је ову казну требало да изврши само *пореско одељење*, које ју је и изрекло, а не да шаље другим властима на извршење, кад то није законом одређено, да општински судови извршују туђе административне или друге пресуде, већ само своје.

У оваквој радњи пореског одељења и лежи узрок што се ово дело појавило код општ. суда, те би то требало узети у оцену при изрицању пресуде».

Овде се овај судија није јасно изразио: шта ће бити последица констатованога факта, да оптужени није био власт, надлежна за извршење дотичне пресуде?

[1]) Примера ради навешћемо да је извршна власт (порески одељак) могла кметовску плату оптуженога Х. узети у попис за ову казну, а могла му је узети у попис и покретност и т. д. и оптужени не би био кадар да је у томе спречи.

[1]) Види и Олсхаузен, коментар, код § 346. к. I, трећи одељак.

У овом погледу види и § § 50 други одељак и 51. др. одељак нашег казн. законика.

прописа, и то: дело насилног одвођења, казнимо по § 188 крив, зак. и дело силовања. казнимо по § 191 т. 1 к. зак. Јер само дело насилнога одвођења женске, без икаквих других побуда и последица није казнимо по § 188 к. зак. већ се по том законском пропису казни само оно насилно одвођење женске, *које има за циљ принудно венчање или принудни блудни сношај, било са лицем које врши одвођење, било са неким другим*, те према томе обљуба је само природна последица принудног венчања или блудног сношаја, и онда се извршилац таквог насилног одвођења има за те све радње казнити само по § 188 крив. зак.

А међутим у § 191 т. 1 казн. зак. законодавац предвиђа такав случај насилне обљубе над мушким или женским лицем, где извршилац дела силовања нема никакву другу намеру са силованим лицем, до једино да над њим изврши насилну обљубу. Па с тога за такву казниму радњу, као опаснију по друштвени поредак, прописује и строжу казну, но за ону из § 188 казн. зак.

Према томе ..... суд је требао оптуженоме У да одмери казну за све поступке само по одредбама § 188 казнен. закона.

Апелациони Суд дао је 10—IX—1907 год. под № 4327 ове против разлоге:

Апелациони Суд, супротно гледишту II одељења Касационог Суда налази: да је опт. У. извршио два дела: дело из § 188 крив. зак. одвођење девојке, у намери да с њоме блудно живи, а дело насилне обљубе из тачке 1 § 191 кривич. закона.

Овоме гледишту иде у прилог и само налажење II одељ. Касац. Суда, у колико и само признаје, да се по § 188 к. зак. има казнити *оно насилно одвођење женске*, које има за *циљ* принудно венчање или принудни блудни сношај, било са лицем, које врши одвођење, било са неким другим. што значи да ће се само то одвођење, које је учињено у горњем циљу а који се циљ — принудно венчање и принудна обљуба — није ни остварило, казнити по по поменутом законском пропису.

Остварили се пак и тај циљ — онда ће остварење тога циља, по мишљењу Апелационог Суда, чинити засебно кривично дело, које ће се казнити по другом за такве случајеве предвиђеном законском пропису.

— — — — — — — — — — — — —

Оваквом мнењу Апелац. Суд налази ослонца у томе, што сматра да би нелогично било, кад би вољу законодавчеву тумачио у том смислу, да је законодавац — за саму насилну обљубу, без икаквих других насиља и принуда према једном лицу, хтео да казни строже, до 15 година робије, него ли дело, где поред насилне обљубе има и насилног одвођења, што је по мишљењу Апелационог Суда много теже од саме насилне обљубе, а које би се дело према нахођењу II оделења Касационог Суда имало казнити по § 188 к. зак. дакле само до 10 година робије.

Општа седница Касационог Суда одлуком од 22—IX—1904 под № 8727 одбацила је противразлоге и усвојила поменуте примедбе II оделења, (са 8 против 6 гласова) [1])

Одиста, насилна обљуба, извршена над женском, која је ради тога и одведена, само је крајња и намеравана последица која се још при одвођењу имала у виду. Тачно је да је субјективни елеменат одвођења из § 188 к. зак. — означена намера: ако она још при одвођењу није постојала. онда не стоји ни то кажњиво дело. С тога је одвођење у ствари једна припремна радња за саму насилну обљубу. Ну, баш та припремна радња обухваћена је овде §-ом 188 казненог закона и угрожена казном као свршени деликт [2]).

Питање је: губи ли ова радња свој самостални карактер, кад се намера учиниоца изведе до краја, кад учинилац над одведеном женском изврши обљубу, или она, не само што тај карактер не губи већ и доцније дело силовања консумира?

По изнетим примедбама Касационог Суда, одржаним у његовој Општој Седници, дело насилне обљубе кансумирано је делом одвођења, учињеним у намери блудног живота, и оптуженоме се казна има да одмери само за дело из §. 188 казн. закона.

Ово гледиште не може да опстане.

Нелогично би било, да се доцније учињено дело силовања, може консумирати тиме, што је учинилац, ради силовања, претходно извршио и одвођење. Да законодавац ово није хтео да види се из следећег:

а.) Што у § 188. к. зак. ништа не говори шта ће бити, ако се силовање и изврши.

б.) Што је у § 188. к. зак. предвиђен максимум казне од 10 година робије, а у § 191. к. зак. 15. година.

Кад би се дакле узело да први деликт консумира овај други, онда би значило, да се учинилац не може казнити робијом до 15 година, прописаном за силовање, само за то, што је он ради силовања претходно дотичну женску још и насилно одвео са места њеног бављења. (Ово је лепо наведено и у противразлозима Апелационога Суда), ово свакако не ваља. Баш кад ово одвођење и не би било предвиђено као нарочити деликт, опет би оно констатовало већу поквареност кривца, већу јачину противправне воље и повреду више права. Све ово даје разлога да се такав кривац строже казни него онај, који је извршио само силовање. Друкчија солуција не би одговарала ни погледима правне науке ни означеним прописима казненог законика.

Напротив, овде би много пре могло бити говора о томе, да ли ова доцнија радња, доцније кажњиво дело — силовање, као дело, којим се извршује крајња цељ учиниоца, може консумирати онај први деликт, одвођење, које је само припрема за силовање. (У овом смислу, код првог случаја, који смо овде саопштили, одвојио се један судија првостепеног суда). То би у ствари могло да буде, да је законодавац то предвидео, било код § 188. к. зак. било као квалификовани деликт из § 191. к. зак. Ну, на сваки начин и у томе случају кривцу би се за овај квалификовани деликт морала одмерити строжа казна но за деликт из § 191. к. зак. у обичној форми.

И тако: *У изнетоме случају стоји реални стицај кажњивих дела из § 188. и 191. т. 1. казн. законика* [1]).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Овакав случај, у колико нам је познато, није после овога долазио у Општу Седницу Касационог Суда. Као што се види из саопштеног првог случаја садање I одељ. Касац. Суда заузело је гледиште изнето у противразлозима, који су овде цитирани.

[2]) Види Ценић, објашњење казн. зак., код § 188 казн. зак. Олсхаузен, Коментар нем. казн. зак. код § 236 п 1 и тамо наведени писци.

[1]) Види и Ценић, објашњење, код I 188. к. зак. и Олсхаузен. Кементар, код § 236. п. 8.

ЗЛОЧИНАЧКА УДРУЖЕЊА И БАНДЕ

(СВРШЕТАК)

Мале банде нижих државних класа.

У великим удруженима злочинаца нижих друштвених класа образују се мале банде, као што смо рекли приликом говора о париским апашима. Ове банде састављене су или само из специјалисти за једну врсту крађа; или из индивидуа које експлоатишу више врсте злочина или преступа. Из ових последњих регрутују се, у главноме, и ноћни нападачи, крадљивци пијаних личности и т. д. Поред овога, а према приликама, чланови банде врше, такође, и опасне крађе са обијањем, са или без убиства.

Год. 1906. ухапшена је у Рио де Жанеиру једна банда злочинаца, која је вршила опасне крађе и убиства. Упропастило ју је убиство једног трговца с драгоценостима и његова два сина. У стану злочинаца нађен је читав арсенал оружја, маса правних књига, већа количина отрова и читава колекција исечака из новина, који су се односили на ово троструко убиство и друге злочине. Банда је била абонирана код једне агенције за исечке из новина, а овај факт раније је констатован и код многих других банди, а нарочито код банди интернационалних.

У опште се може рећи, да организације банди нижих друштвених класа нису тако савршене као што је била организација ове банде у Рио де Жанеиру. То су најчешће удружења неколико повратника, чији број верира од 6 до 20 личности, која извршују појављење послове.

Банде специјалиста врше, као што рекосмо, само једну врсту злочина или преступа. Тако нпр. постоје банде за разбијање и пљачкање ненастањених летњиковаца, затим банде за крађу робе из натоварених кола, банде за разбијање дућана са драгоценостима, банде крадљиваца велосипеда које украдене велосипеде демонтирају, фарбају поједине делове, а затим их ремонтирају са новим

машинама и сасвим другим деловима, и т. д. У последње банде треба уврстити и француску „*Северну Банду*," као и банду „*Тома*", чији је стецијалитет разбијање и крађа цркава.

Све банде специјалиста раде с јатацима.

Мале банде злочинаца виших друштвених класа.

Злочинци виших друштвених класа имају такође своје мале банде, које су увек састављене из специјалиста. Њихови специјалитети много су савршенији од оних нижих друштвених класа: банде хотелских лопова, кесароша, лажних играча на картама и т. д. Многе од ових банди састављене су из врлог малог броја индивидуа. У овом случају то су дружине.

Организација банди.

Банде једне и друге врсте злочинаца често су потпуно организоване и уређење. Оне имају шефа коме се остали чланови покоравају.

Росињол у својим интересантним мемоарима износи верно статуте банде *Абади*, *Жил* и др., убица г-ђе Басино, из Мантреја. Ове статуте, које су саставили Жил и Абади, издиктирао је последни Госињолу у бироима париске полиције сигурности. Пошто су ови статути врло интересантни, јер изванредно оцртавају дух који влада у појединим бандама овог рода, то их овде репродукујемо. Треба још знати да је Жил имао 16, а Абади 14 год.

1. Друштво не може имати више од 14 чланова: 12 људи и 2 жене.

2. Људи могу носити само оно оружје, које су шефови одобрили.

3. У оружје долази: револвер од шест пука, ловачки нож, штап наливен оловом и боксер.

4. Члан друштва, који би носио какво друго оружје, биће кажњен новчаном казном од 10 динара.

5. Нарочито се забрањује вршење кривичних дела понаособ и без наредбе шефова. Противно поступање кажњава се смрћу.

6. Ниједан члан друштва не може имати сталну метресу, већ само метресу за један дан, с којом ни једну реч не сме проговорити. Противно поступање кажњава се смрћу.

7. Ниједан члан друштва не сме имати домицил на своје име, нити, ма под којим изговором, сме становати у хотелу.

8. Забрањује се члановима да при себи задржавају ма какве хартије од вредности од извршеног кривичног дела, као акције, облигације и т. д.

9. Сваки члан друштва мора имати више разних одела за мењање, а сем ових и једно радничко одело.

10. Треба радити, и никад не походати продавнице вина. Члан, за кога би се констатовало да је у напитом стању, биће кажњен новчаном казном од 6 дин.

11. Чланови друштва добијаће по 6 дин. дневно, па радили или не радили а сем овога још и по 10 дин. од сваких украдених 1000 динара.

12. Свако крваво одело мора се спалити, и пепео од њега одмах расути.

13. Шефова има четири: Абади, Жил, Клод и Дегриндел, од којих су прва двојица виши, а остали предводе банду приликом вршења кривичних дела.

14. После извршеног кривичног дела сваки бежи на своју страну, и не излази из куће пре посете једног шефа, који има дужност да покупи покрадене предмете.

15. Сваки члан друштва, а нарочито шефови, морају бити снабдевени лажним исправама.

16. Сваки човек дужан је долазити тачно на заказане скупове, ако неће да буде кажњен новчаном казном од 3 динара.

17. Сваки скуп имаће за циљ означење крађе која се има извршити, или кажњавање кривог члана.

18. Виши шефови имаће за жене две чланице друштва, које су у исто доба и служавке у месту где станују.

19. Жене не смеју пустити код шефова ниједно лице пре него што сазнају циљ његовог доласка.

20. Оне не могу никуд излазити без шефа.

21. Ухваћени члан друштва не треба да се одупире, ако је сам, већ да чека помоћ других.

22. Ухапшен члан не сме ништа признати, већ ће се старати да докаже *alibi*.

23. Чланови морају све време провести у раду, нетражећи за то великих бенефиција. У местима где раде, и где станују, не смеју извршити никакво дело.

24. Треба увек бити добро одевен, походати само солидна места и никад не трошити много, да се не би изазвала сумња.

25. Ово исто вреди и за шефове.

26. У друштву никад не може бити више од 14 чланова. За свако упражњено место вршиће се нов избор.

27. Забрањено је, под претњом смртне казне, напуштање друштва, осим ако би се оно растурило, али и у овом случају шефови ће сачувати исту власт да би се избегла проказивања.

28. Сваки члан у затвору има право на 2 динара дневно, а поред овога и на помоћ, где долази и храна двапут недељно.

29. Њих ће походати само жене, које ће они називати сестрама, а писма ће писати само шефовима.

30. Сваки рањеник или болесник примаће по 3 динара дневно, поред онога што му другови донесу.

31. Украдене драгоцености морају се одмах предати шефовама. Нико их не сме носити нити покушавати да их прода.

32. Сваки члан друштва биће снабдевен једном образином за сакривање лица.

33. Употреба оружја, без потребе, нарочито се забрањује. Ко противно поступи казниће се смрћу.

34. Од оружја употребити прво боксер, или штап наливен оловом, да би се, ако је могућно, проузроковала несвест, а не смрт.

35. На случај да је члан друштва ухваћен, може употребити револвер или нож да би се спасао.

36. Треба се спасавати одвојено, али никад мање од двојице, да би један другом могли помоћи.

37. Ако ова двојица буду нападнути, па један падне а други побегне, овај ће се старати да остале другове доведе у помоћ.

38. Кад ухваћени члан види да би му сваки отпор био узалудан, трудиће се да одбаци од себе оружје, и да га дода друговима.

39. Оружје сваког члана биће обележено нарочитим знаком.

40. Чланови не смеју имати никаквих хартија о свом идентитету, и

41. Сваки члан друштва заклеће се, на једном ножу који је код шефа, да ће остати потпуно нем о свима члановима овог статута.

Очигледно је, да се банда Абади Жил и др. није, у пракси, никад управљала, по овим статутима, али дух, који их је диктирао, среће се још и данас у злочиначким бандама, нарочито код млађих злочинаца. Пада нарочито у очи како су творци ових статута предвидели све случајеве који се могу појавити у пракси. Али, и поред свега овога, оба виша шефа била су ухваћена после првог важнијег злочина. И поред чл. 12. статута Абади је, у моменту затварања, имао још трагове крви на својим панталонама.

Злочиначке банде у провинцијама.

У малим варошима и по селима злочиначке банде много су ређе но у великим варошима, али ипак постоје, за доказ чега служе: *Северна Банда*, *Драмски Шофери* и т. д. Провинцијске банде састављене су, по правилу, из мање чланова но банде по варошима. То су најчешће дружине од 3 до 5 чланова, које експлоатишу у извесном пределу један или више специјалитета. Банде великих вароши у извесним епохама такође раде у провинцијама. Тако се често дешава, нарочито приликом панађура и великих пазарних дана, да специјалисте у појединим врстама крађа, које обично живе у великим варошима, напуштају ове и долазе у главна места кантона, у циљу упражњавања њиховог сталног заната.

Велике патриотске свечаности, велики празници и т. д. привлаче, такође, банде појединих специјалиста. Тако приликом великих швајцерских свечаности виноградара у Вевеју, федералних утакмица у гађању и т. д. увек се констатује долазак крадљиваца, који краду из џепова, и који припадају малим бандама или дружинама злочинаца суседних земаља, нарочито Италије.

Бање, морска купатила и т. д. за време сезона такође су посећени од ових банди. Треба знати да њихови чланови не остају дуго на једном месту. После неколико успешних операција, они одлазе у друга, слична и даља места. Циљ им је, да заведу полицију, која ће их пре тражити у каквој суседној вароши но на другој страни земље.

С француског,

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

— Идемо у Брест рече уча.

— Да, одговори чиновник. Идемо у Брест.. познајем то место... био сам ту као помоћник у 16. полубригади... леп предео, вере ми... не љутим се што ћу га видети.

— Има ли тамо каквог задовољства? пита педагог, који ми није правио утисак искусна човека.

— Задовољства! зачуди се упитани.

— Па да... задовољства... волео бих ако се може имати каквог уживања ако то дозвољавају...

— Испочетка храниће вас, одговори упитани мирно... и то добро хранити, неће вам требати по два сата док у чорби ухватите зрно пасуља, а у Тулону вам је за то требало осам дана.

Овде разговор прекиде велика ларма са другог ланца; тукли су три осуђеника: бившег војног комесара Лемјера, чиновника Симона и неког продавца званог »Мали Бродар«, које су оптуживали да су издали њихове другове, и да су осујетили неки затворенички договор. Њих је доставио робијашима неки млад човек, који би био срећа за сликара или глумца, кад би га срео. Са поцепаним зеленим папучама, са ловачком блузом без дугмета, са панталонама од платна које изгледаху да пркосе времену, као капу имао је једну качкету без сунцобрана из које је вирила стара постава. У Бисетру су га звали *госпођица,* а дознао сам да је он један од оних бедника, који су, навикнути у Паризу на гадну поквареност, налазили у казненом заводу позорницу достојну њихове одвратне похотљивости. — Аргусени дотрчав на ларму не учинише ниједан покрет да извуку »Малог Бродара« из руку осуђеника, и он је четврти дан од поласка умро од ових батина, а Ламијер и Симон погинули би такође да се нисам ја умешао; првога сам познавао још у »летећој војсци« где ми је учинио неке услуге. Ја знам, рекох осуђеницима, да је то онај који нам је набавио нужне алате за сечење прозора у »Тврђави«, и од тада га оставише са другим на миру.

Ноћ смо провели на слами у капели која тада беше претворена у магацин. Аргусени нас обилазише често да би се уверили да ли који од нас не *свира* (сече окове) а сутра рано сви смо били на ногама. Прозваше нас, прегледаше нам окове и у 6 сати попеше нас на дугачка кола леђа у леђа, а ноге су нам висиле напоље; били смо покривени иње̂м и дрхтали смо од зиме. После кратког времена, кад смо стигли у Сен-Сир, свукоше нас голе да би нам прегледали ципеле, чарапе, кошуље, уста, уши, ноздрве и друга још тајнија места. Нису тражили само тестерице у лиманој кутији него и федер од сата, који је једном осуђенику био довољан па да исече гвожђе за мање од три сахата. Преглед је трајао скоро један час; чудо је како половини од нас нису носеви и ноге премрзли. Предвече натрпаше нас у једну воловску шталу тако збијено, да је тело једнога служило као јастук ономе за њим; замрси ли се ко у свој или комшиски ланац, ударци штапова падаху на њега као киша. Чим смо полегали на оно мало сламе, која је већ служила била стоци као простирка, звиждање пиштаљке даде нам знак да сваки ћути, и ништа не би прекидало ћутање да аргусени нису прелазили преко наших тела кад је требало сменити шиљбока који је био пред вратима.

Вечера нам се састојала из назови чорбе и неколико парчади меса пола смрдљивог. Делили су нам у дрвеним чинијама, које су хватале оброк за тридесеторо, а кувар наоружан једном великом варјачом не престајаше да сваком осуђенику који приђе каже: »један, два, три, четири... пружи твоју чинију, лопове!« Вино су нам давали у истим чинијама у којима и чорбу и месо. Затим један аргусен узе пиштаљку, која му висаше о рупицу на блузи, и свирну трипут, па викну: Пазите, лопови! нека сваки одговори са *да* или *не*. Јесте ли имали хлеба? — Да. — Чорбе? — Да. — меса? — Да — Вина? — Да... спавајте или се правите да спавате.

Међутим на улазу поставише један сто; капетан, помоћник и каплар аргусена поседаше около њега да вечерају, разуме се, бољу вечеру него ми. Ови људи, који су сваки тренутак употребљавали да од осуђеника измаме новац, нису себи ускраћивали ништа. Штала у овом тренутку представљаше призор гаднији него што се може замислити: на једној страни сто двадесет људи затворени као обичне животиње у обор одакле је бол прогнао сан, а на другој осам људи страшног изгледа, који једу са апетитом, не губећи ниједног тренутка из очију своје карабине и мотке. Неколико свећица, запаљених о шталски црни зид, бацаху неку ружичасту светлост на ову жалосну слику, а ћутање није прекидано ничим до тешким јечањем или одјекивањем окова. Нехтевши да туку онако »без разлога«, аргусени су изливали своје расположење над сиротим осуђеницима; на пример, потражили ко воде они повичу »онај ко хоће воде нека подигне руку«, а несрећник и несумњајући ништа подигне руку и одмах је под ударцима спушта. Они који су имали по неку црквицу били су штеђени али таквих је било мало, јер је дуго бављење по затворима исцрпело њихове и иначе слабе изворе.

Ова злоупотреба није била једина, која би се имала забележити са пута спровода. Да би на своју корист уштедео на трошковима спровода, капетан је готово увек одређивао један ланац да путује пешице. Тај ланац је био увек од најздравијих, а то ће рећи, и од најнемирнијих осуђеника: тешко женама које су сретали путем и дућанима куда су пролазили! Жене су најбруталније псовали, а дућане су просто пљачкали за трен ока, као што је био случај у Морле-у код једног ситничара, коме није остало ни парче шећера, ни један сапун. Питаће се свакојако шта раде чувари док се ово дешава. Чувари су их још само журили не предузимајући ништа стварно да то спрече, јер су знали да ће се на крају крајева они користити од крађе, пошто су осуђеници њима продавали покрађу или с њима трампили за пиће. — Било је чак пљачкања која су вршена над осуђеницима који су примани уз пут. Обично, чим их окују, њиховим другови их опколе и крали би им оно мало пара што су имали. Далеко од тога да спрече или обуставе крађе, аргусени су их још често изазивали, као што сам ја видео да раде са једним бившим жандармом, који је био ушио неколико дуката у своје кожне панталоне. »Ту има мрса« рекли су и за три минута овај грешник остаде без пара. У сличним случајевима жртве су јаукале и позивале у помоћ аргусене, али ови су стизали тек кад је све свршено и да изударају .... оне који су били покрадени. У Рену ови су разбојници опљачкали, у згради где смо требали преноћити, једну милосрдну сестру, која нам беше донела дувана и пара. — Најтеже од ових злоупотреба су ишчезле, али их има још, и тешко их је искоренити по томе, каквим се људима поверава спровод и на који га начин они врше.

Наш тешки пут трајао је двадесет четири дана. Дошав у Понта-Лезен затворили су нас у заводски депо, где осуђеници издржаваху као неки карантин дотле, док се не поврате од умора и док се не утврди: да ли не носе какву заразну болест. Чим смо дошли натераше нас по два и два да се оперемо у великим карлицама пуних топле воде; после купања даће нам одело. Као и други и ја сам добио једну црвену кабаницу, два пара ципела и једну зелену капу; на свакој од ових ствари беше написано Gal.[1]) а на капи је била још једна плочица од блеха, на којој је био утиснут број регистра где смо били уписани. Приликом давања одела оковали су нам ноге, али нас нису везивали заједно.

Депо у Понт-а-Лезену био је једна врста болнице, надзирање није било баш строго. Одмах су ме уверавали да је доста лако побећи из соба и после прескочити спољни зид. Ова обавештења дао ми је неки Блонди, који је већ бежао из затвора у Бресту и надао сам се да се њима користим само сам чекао згодну прилику. Уз пут су нам давали кадкад хлебове који су мерили и по осам кила; идући из Морле-а био сам издубио један од њих и у њему сам носио једну кошуљу, панталоне и џепне мараме: то је била нова торба коју ми нису прегледали. Помоћник Тијер није ме ни био препоручио да ме нарочито пазе, па је чак, кад је дознао узрок моје казне, рекао, говорећи са комесаром о мени, да са тако мирним људима он би водио спровод као пансионат девојака. Ја пак нисам изазивао никакво неповерење и премишљао сам да извршим мој план. Требало

[1]) Робијаш. Пр.

је прво пробити зид на соби где смо били затворени; једне кљеште, које сам нашао под креветом, где их је заборавио пандур који нас је оковао, послужише ми за то, док је Блонди стругао моје окове. Посао се сврши; моји другови начинише једну лутку да је метну на моје место да би преварили аргусене, и ускоро преобучен у одело које сам имао, нађем се у авлији депоа. Зидови који су опасивали затвор нису имали мање од петнаест стопа висине; видео сам да ми треба нешто налик на стубе да би могао прескочити. Нашао сам једну греду и она ми замени стубе, али била је толико тешка да је нисам могао пребацити преко зида те да се сиђем на другу страну. Пошто сам пробао, колико узалудно толико исто и тешко, намислио сам да скочим. То ми испаде врло рђаво; толико сам нагњечио обе ноге да сам једва имао снаге да се довучем до једног оближњег шумарка. Надао сам се да ћу, кад ми се бол стиша, моћи побећи пре дана, али бол постајаше све већи и већи, а ноге ми отекоше тако да сам се морао одрећи сваке наде на бегство. Довучем се, дакле, како сам могао до капије депоа, рачунајући кад се јавим сам да ћу добити мање батина, које ми нема сумње „следују". Једна сестра, коју сам питао и којој сам признао случај, уведе ме у једну собу где су ми лечили ноге. Ова необична жена, коју сам ражалио мојом судбином, умоли комесара депоа те ми опрости. Кад сам после три недеље оздравио одвели су ме у Брест.

Тај завод је у једној луки. Пирамиде пушака и два топа намештена пред капијом, казивали су ми улаз у одаје где су ме увели пошто сам био испитан од свих чувара заводских. Најнеустрашивији осуђеници су признавали, да ма како човек окорео био, немогућно му је одбранити се од једног врло живог узбуђења, које га обузима кад види ово место беде. Свака соба има двадесет и осам војничких кревета, званих клупе, на којима спавају оковани шест стотина осуђеника. Дугачки редови црвених огртача, обријаних глава, упалих очију, потамнелих лица, стално звецкање окова, све то улева у душу неки тајни ужас. Али за осуђеника утисак је био само тренутан, и осећајући да овде нема пред ким да црвени, он је се мирио са својим положајем. Да не би служио за масне шале и увесељавање својих другова, он је се претварао да је и сам задовољан, па је чак и претеривао у гласу, у покретима, а ускоро то му постане и истинито. У Анверу један бивши владика пробао је испочетка, није трпео простачку веселост осуђеника. Па ипак они су га звали *госиодине* и тражили му опроштај за изговарање срамотних речи и принуђавали га да свој стари позив вређа безбожним речима, те нагнан да понавља оскрнављења, он је се најзад морао да измири с тим. Доцније је постао крчмар у заводу, звали су га опет *госиодине*, али му нису тражили опроштај а и он би њима одговарао са *хуље*.

У часовима одмора приче о злочинима често измишљеним, присни односи, срамне услуге, довршавају кварење човека којега казна први пут излаже овом нечистом додиру. Да би се спречило предлаже се измена у систему завода. Испрва су сви били зато, али кад је требало изнаћи начин кажњавања, мишљења су се поделила. Једни су предлагали затвор у ћелијама, усамљенички затвор, по угледу на оне у Швајцарској и у Сједињеним Државама у Америци; други, којих је већи број, изјаснили су се за колонизацију ослањајући се на срећне резултате и успевање енглеских завода у Новој Галији[1]) познатих под именом Ботани-Беј. Да видимо да ли Француска има услова за ове *срећне резултате* и ово *благостање*.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине вртишке, актом својим Бр. 1220, пита:

„Милорад, Сима и Ранђел браћа Миљковићи, земљод. из Чифлука, продали су известан део земљишта Илији Стевановићу из Гор. Топонице, и Николи Крстићу, из Ниша, и купцима издати и тапије.

Но како није издато уверење да један дан орања има 1600 квадр. хвати, већ да има 1600 кв. метара, то је нишки прв. суд позвао наредбом купце и продавце, да у року од месец дана поднесу суду друго уверење, у коме да се означи да један дан орања има 1600 кв. хвати, те су купци поднели молбу овом суду и тражили да им суд изда уверење по § 471. гр. суд. поступка.

Како је суд посумњао да продавци немају довољно земље, јер су после те продаје дали у залогу једну њиву од 0·80 хек. на коју је поверилац и интабулацију код суда ставио, то је суд морао приступити премеру њиховог имања, и нашао: да имају сада земљиште чисту својину са кућним плацем од 5 хект. без њиве дате у залогу и продатог браника, јавном лицитацијом, за паплату кривич. трошка Милорадовог, који је браник велики 2·50 хек. а коју су лицитацију успорили Сима и Ранђел Миљковићи зато, што је Милорад одобрио и њихов део да се узме у попис и изложи продаји, те их је суд упутио на грађанску парницу, да код суда докажу право својине, и спор се води још код суда.

Даље да имају утринско земљиште, које уживају више од 26 година, велико преко 2 хек. које им суд овај није ни премеравао.

Суд овај као претплатник листа „Полиц. Гласника" моли за што скорије обавештење:

1. Сме ли суд издати молиоцима уверење, да они имају довољно земље како тражи § 471. грађ. суд. пост.".

2. Да ли у остатак њихове земље сме да урачуна и земљиште, продато на лицитацији, која је оспорена код суда, те се имање налази и данас на уживању код браће Миљковића, као и земљиште од 0·80 хек. дато у залогу?

3. Да ли сме да урачуна и земљиште утринско, које ови уживају више од 26 година.

Ово је потребно суду да приликом издавања уверења не би пао у грешку".

— На ово питање одговарамо:

Према § 471. тачке 4. а. грађанског судског поступка, свакој пореској глави земљорадничкој заштићено је од продаје по пет дана земље и кућа с плацем до једног дана орања.

Како су овде у питању три задругара, то њима треба да остане по пет дана свега петнаест и по један дан на име окућице свега три, укупно дакле осамнаест дана земље, односно на једнога по 9600 □ хвати или за сву тројицу 28.800 □ хвати.

Кад се ових 28.800 □ хвати преобрате у хектаре, узимајући за један квадратни хват 3·60 м. онда излази, да им укупно треба заштити 103.680 □ метара, односно 10 хектара, 3 ара и 680 м.

Како они оволико земље немају ни онда, кад би се рачунало све што имају, онда им суд не сме издати уверење.

У осталом и њива дата у залогу, и забран продат за наплату кривичних трошкова, и земљиште заузето од општинске утрине, ни у ком случају не смеју се убрајати у њихову својину, јер је све то спорно.

II

Суд општине д. нерадовачке, у срезу пчињском, актом својим Бр. 1640, пита:

„Под Бр. 33. таксене тарифе, у 2. напомени става последњег, закона о таксама стоји:

„На суме испод 4 динара, и кад је вредност предмета мања од 4 динара, не плаћа се никаква такса".

Стога суд моли уредништво за што скорије обавештење: треба ли наплаћивати таксу по ставу другом поменутог броја таксене тарифе од 0·10 динара од оних лица, којима је по разним предметима досуђено испод 4 динара, као дангуба и накнада трошкова, јер је суд овај мишљења да исту не треба наплаћивати, а полицијска власт овога среза исту наплаћује".

— На ово питање одговарамо:

Напомена под 2. која иде уз тарифски број 33. закона о таксама јасна је, и према њој не треба наплаћивати никакву таксу на признанице, по којима се примају суме до 4 динара.

То важи, наравно, и за признанице по којима се примају досуђене дангубе, накнада трошкова и томе слично.

Ако које власти другчије поступају, оне греше.

III

Суд општине рсовачке, актом својим Бр. 1023, пита:

„Код овог суда поднет је уговор о усиновљењу, на потврду, од стране три лица тј. поочима, мајке и посинка.

[1]) Енглеска колонија у Аустралији Пр.

§ 140. грађанског законика гласи: »поочим или помајка морају бити бар 15 година старији од посинка или поћерке.

Сви ови, тј. поочим, помајка и посинак, рођени су за време турске владавине, и када је био попис Књиге Буки записате су године овим лицима по њиховом казивању или по казивању њихових родитеља, и разлика је у годинама старости по пописној »Књ. Б.« између поочима и помајке и посинка свега 2 године.

У самој ствари посинак је млађи преко 15 година од поочима и помајке, као што § 140. грађ. закона тражи.

За доказ да су заиста поочим и помајка старији од посинка 15 и више година, поднели су суду овом уверање, издато од стране два старца, који знају кад су се они родили, а ово су уверење потврдили код полициске власти.

Суду треба да реши ствар, али не зна да ли је већи доказ уверење издато од два старца и потврђено полициском влашћу, или је већи доказ пописна »Књ. Б.«, регистри и пописне листе од пописне Књиге Буки па на овамо.

Да би суд могао ово питање решити потребно му је *обавештење:* шта је већи доказ — да ли уверење или пописна Књига Буки?«

— На ово питање одговарамо:

Пописне књиге »А« и »Б«, састављане су по исказу или старешина породица, или појединих чланова ових.

Године су уношене онако, како су их казивали они, који су за дотичну породицу давали податке.

Податци ови некад су били тачни, а некад су давати погрешно намерно, како би се избегла служба у војсци итп.

То се нарочито могло чинити у крајевима, где су црквене књиге уништене за време српско-турског рата, као и у новоослобођеним покрајинама, где се за време турске владавине, нису ни водиле књиге рођених.

Из ових разлога, књиге »А« и »Б« не могу се дићи, као доказна средства, изнад других доказа, који се могу поднети, у који ред долазе и сведоџбе старијих лица.

Према овоме, ако суд нема разлога да сумња у савесност оних, који су издали уверење о годинама старости посинка, он може примити уверење као доказ о ономе, зашта се подноси.

IV.

Г. Вој. Новаковић, полицијски писар среза златиборског, пита:

»Начелник среза златиборског, при потпису пресуда за дела из §§ 355. т. 1., 327. т. 1. и 360. т. 2. казнен. зак., као иследник увек прецрта речи: »на основу §§ 15. и 16. пол. уредбе, одмах је извршити« и ставља: »извршити је, кад извршном постане«.

Налазећи, да сам ја у праву, да пресуду, по напред изложеним зак. прописима, треба одмах по саопштењу и извршити, молим уредништво за објашњење, шта ми остаје да чиним у повтореном случају?«

— На ово питање одговоримо:

По члану 37. закона о уређењу округа и срезова, срески писари су помоћници среских начелника, и све послове раде у име ових и по њиховим наређењима (чл. 33—36).

Само у случајевима, кад је срески начелник одсутан, онда најстарији писар улази у права његова, и ради самостално.

Према овоме, кадгод је срески начелник у месту, онда срески писари морају да раде све послове онако, како он буде наређивао у границама закона.

Само код продаја имања, где срески писари, као извршиоци, одговарају непосредно суду, могу давати своје примедбе у смислу § 13. закона о чиновницима грађанског реда.

У овом истакнутом случају, где срески начелник потписује пресуде о осуди извесних лица, мора бити онако, како он хоће, у толико пре, што његов захтев није незаконит. јер по § 15. и 16. Полицијске Уредбе, пресуде донесене на основу § 327. т. 1. и § 360. могу бити одмах извршене, али не морају, него то зависи од нахођења и увиђавности власти.

Међутим, ако кривица није тако учињена, да до очигледности показује потребу, да се прибави задовољење ауторитету власти или заштита општим интересима, онда је боље да се пресуда не извршује одмах, пошто у многим случајевима може бити измењена од стране суда по жалби осуђеног.

Према свему овоме, може се одговорити на питање: »шта да се ради у поновљеном случају« само са две речи: да слушате.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касационог Суда од 25. августа 1911. г. № 9966.

Првостепеном суду за окр. београдски, били су оптужени Ј. Н. и жена му Р. из Рожанаца, и то оптужени Ј. што је ноћу између 2 и 3. новембра пр. год. убио са предумишљајем у својој кући свога сина Д. чиме је себи створио кривицу из § 155. крив. зак. и опт. Р. за то, што је она држала лампу за време, док је оптужени Ј. ударао комадом од лотре по глави погинулог Д. и као мајка његова мирно стајала и ничим није покушавала да спречи оптуженог Ј. од извршења овог дела — дакле да је она потпомагала оптуженог Ј. у извршењу овог дела и тиме учествовала у извршењу истог.

Апелациони суд пресудом својом од 27. априла 1911. год. № 2333, нашав да је оптужени Ј. главни кривац а оптужена Р. саучесник и Ј. осудио са 20. године робије а Р. са 18. година робије.

Но по жалби оптужене Р. и бранилаца оптужених, Касациони Суд примедбама свог I одељења од 9. јуна 1911. г. № 8405, поништио је помен. пресуду Апелац. Суда а са разлога:

»Погрешни су разлози са којих Апелациони Суд налази да је оптужена Р. потпомагала Ј. у извршењу овог дела и да је према томе она саучасник у овом убиству.

Да би се оптужена Р. могла сматрати као помагач у извршењу овога дела, потребно је утврдити неку њену позитивну радњу, која олакшава извршење дела или да је, у циљу да извршењу помогне, пропустила какву радњу, која јој је у дужности стајала и којом би могла спречити или отежати извршење — тач. 2. § 46. крив. суд, поступка.

Из тога што је Р., како је извиђајем утврђено, истрчала из собе са лампом после већ предузетог боја, од стране оптуженог Ј. према сину и тако била присутна последњем ударцу Ј. — овом над убијеним, не може се извести саучешће без оцене још и тога: да ли је и по чему Р. била баш уверена да оптужени Ј. иде на убиство сина, или је могла као вероватније мислити да он иде само на то да туче сина, који ноћу, остављајући своју кућу, долази њима да их узнемирава, као и да ли је она, као жена, и могла што предузимати противу Ј., коме је, као мужу своме, дужна покоравати се и кад хоће да казни своје млађе, ма и непосредно или да им да отпора.

Најпосле, суд за доказ постојања дела саучешћа противно закону узима и мржњу оптужене Р. према убијеноме сину, кад се само постојање дела саучешћа, по тач. 1. и тач. 2. под *а* § 236. крив. суд. пост. основима подозрења из § 121 и 122 крив. суд. пост. не може доказивати, а узимајући мржњу као основ подозрења за кривичну одговорност оптужене Р., ако би претходно нашао да је дело саучешћа иначе доказано, требао је да је оцени са обзиром и на то, да у друштвеном реду, коме припадају обоје оптужених, мати често куне своје дете, и ако га у истини не мрзи, те је и Р. могла у прилици своме сину Д., кад јој је овај тражио кафу као част, рећи: даћу ти кафу за душу, а да у ствари не жели његову смрт. У сваком пак случају то не може, по закону, послужити и као доказ за постојање самога дела саучешћа«.

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе Касационог Суда, већ је 2. августа 1911, год. под № 3665, дао следеће противразлоге:

»По тач. 2. § 46. крив. законика, саучесник је у злачинству или преступљењу онај, ко је кривца знајући потпомагао у ономе, чиме је зло дело приправљено, *олакшано* или извршено.

Исказом сведока С. кћери оптуженог Ј. и оптужене Р. а у неколико и признањем оптужене Р., утврђено је, да је оптужена Р. држала лампу и светлила оптуженом Ј. за време, док је овај свога сина — погинулог Д. *ударао* комадом од лотре по глави и као мајка погинулог мирно стајала и ничим није покушавала да спречи оптуженог Ј. од извршења овог дела.

Оваквом својом радњом оптужена Р. помагала је оптуженом Ј. у извршењу овог дела, јер је држећи лампу олакшавала извршење овог дела, а тиме, што је као мајка погинулог мирно стајала и гледала када је оптужени Ј. *ударао* погинулог Д., а не да је она била присутна

само *последњем ударцу* Ј — овом над убијеним, као што то Касациони Суд у горњим својим примедбама наводи, и од своје стране ничим није покушавала да спречи оптуженог Ј. од извршења овог дела — пропустила је од своје стране да учини оно што јој је у дужности стајало, на име да спречи оптуженог Ј. да свог сина — погинулог Д. убије.

Из овакве радње оптужене Р., као и мржње оптужене Р. према своме сину погинулом Д., а која се мржња састоји у томе, што је по сведоџби сведока Л. П. једном приликом пред њим — сведоком, а на тражење погинулог Д. да га части кафом, Д. у одговорила: „даћу ти ја кафу за душу“, Апелациони Суд изводи и њено саучешће у извршењу овог дела тач. 2. § 46 крив. законика.

Касациони Суд у својој општој седници од 25. августа 1911. г. № 9966 усвојио је примедбе свога I. одељења а противразлоге Апелационог Суда, као несаобразне закону, одбацио.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Филе Јошка, осуђеник митровачког казненог завода (Срем), чију слику износимо, побегао је са осуде 24. јула тек. год. (п. н.) и сада се, по дознању, налази у једној столарској радионици у Србији, понајпре у Београду.

Јошка је родом из Касталош-Домба, у Угарској, по народности је Мађар, стар 16 год., стаса високог, лица округлог и белог, косе, обрва и очију смеђих; био је осуђен на 5. год. робије због разбојништва.

Акт антропометријско-полицијског одељења Бр. 1512.

---

2. тек. месеца, око 2 часа по подне, непознати крадљивац украо је и однео Светозару Јовичићу, илицару из Београда: 250 динара у српским новчаницама од по 10 динара, 53 динара у сребру, једну акцију Заложне Банке Бр. 1298 у вредности 50 динара, један златан женски брош у вредности до 30 динара и двоје нове панталоне грао и на штрафте.

Акт комесара топчидерске полиције Бр. 2986.

Миљко Мисић, осуђеник београдског казненог завода, чију слику износимо, побегао је 3. тек. месеца из окружне економије у Ћуприји, где је био на раду. Миљко је родом из Принчева Брда, среза моравичког, стар 25 год. висок 1·73 мет., очију угаситих, косе смеђе, од особених знакова има: а) белегу од посе котине у облику праве линије, правца косог, величине 1·5 см., на другој фаланги левог палца; б) белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, величине 2 см. на десном кажипрсту, и в) брадавицу длакаву, у величини просиног зрна, на грклану.

Акт управе београдског казненог завода Бр. 5135.

Милан Симић и **Радован Николић,** скитачки цигани, решењем начелника среза посавског, округа београдског стављени су под кривичну истрагу и у притвор због крађе стоке. Обојица су у бегству.

Акт среског начелника Бр. 11954.

---

7. тек. месеца, између $6^1/_2$ и $7^1/_2$ часова по подне, непознати крадљивац ушао је у стан госпође Јовице Христића, у винограду на Топчидерском Брду, и из незакључаног ормана украо и однео: један округао брош у брилијантима, од којих су три у средини а једанаест унаокло; два броша у брилијантима — по девет брилијаната уздуж — у вредности 4000 дин.; једну низу бисера од 59 до 60 зрна, од којих је средње у величине грашка а остала нешто мало ситнија, у вредности 15.000 динара; осам разних, златних прстенова: један од сафира и брилијанат унаоколо (један фали) један маркиз (дугуљаст), два са крупним брилијантима, сви у вредности 9000. динара; два златна чешља, један дугачак златан ланац у вредности 500 динара; један мали брош са три реда бисера у вредности 70 дин.; једна бразлетна у виду ланца од брилијаната, дијаманата и рубина у вредности 2000 динара; један златан брош у величини 6 сан. са малим црним емаљираним каменом (плаво) у вредности 50 дин.; један костим од загасито-тегет штофа, једно платнено одело браон-лихт, једна вунена крем хаљина, један турски пасош на име *Марија Павлани — Плаша* и служавку *Софију*, један турски печат са написом *„Мари Фенерли“*, и у готовом новцу: 400 дин. у наполеонима, 100 дин. у српским новчаницама и једна златна турска лира.

Акт управе града Београда Бр. 34412.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖИ СЕ

Ђорђа Величковића, из Вел. Плане, среза орашког, нестало је још 9. августа тек. год. и до данас се о њему није могло ништа сазнати. Ђорђе има 60 год., раста је средњег, у лицу сувоњав, косе проседе, очију плавих, нарамљује у ходу: у оделу је сукненом и поцепаном. Није искључена могућност да је над Ђорђем и злочин извршен.

Депеша начелника среза орашког Бр. 13695.

КРАЂЕ СТОКЕ

Матеји Прокићу, из Шума, среза лепеничког, ноћу између 2. и 3. тек. месеца украден је коњ, матор 4 год., висок 153 см., алатаст и цветаст, са жигом „К“.

Депеша начелника среза лепеничког Бр. 23568.

Ноћу између 5. и 6. тек. месеца, украдено је: Андрији Милутиновићу, из Азање, једна кобила длаке доратасте, матора 4 год., висока 150 сан., звездаста, са жигом положено „К“, а Матеји Николићу, из Селевца, кобила омица длаке мрко-вране, на челу цветаста, матора 4 год., висока 153 сан., ст истим жигом.

Депеша начелника среза јасеничког, округа смедеревског Бр. 19444.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника прве класе округа београдског Михаила Церовића, начелника исте класе округа пожаревачког с платом коју је до сада имао. по потреби службе:

за начелника прве класе округа пожаревачког Милића Милићевића. начелника исте класе Министарства правде с платом коју је до сада имао, по потреби службе;

за начелника друге класе округа чачанског Стевана Живановића, начелника исте класе округа пиротског, по потреби службе:

за начелника друге класе округа нишког Петра Благојевића. начелника исте класе округа врањског, — по потреби службе;

за начелника друге класе округа моравског Др. Ђорђа Бошковића, начелника окружног у пензији;

за начелника четврте класе округа врањског Манојла Лазаревића, начелника исте класе округа моравског, по потреби службе; и

за начелника четврте класе округа пиротског Станоја Бељића, члана прве класе управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника треће класе среза пожешког Влајка М. Поповића, полицискот писара прве класе начелства округа крагујевачког.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а на основу члана 70. закона о уређењу округа и срезова, решено је: да се окружна скупштина у свакоме округу сазове у редован сазив на дан двадесетога септембра ове године у окружном месту.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Иван Ђонић, начелник треће класе округа нишког; и

Живојин Топаловић, начелник треће класе округа чачанског, — на основу § 70. закона о чиновницима грађанскога реда, ставе у стање покоја с пензијом која им припада према годинама службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Михаило Хаџи-Ционић. полициски писар треће класе начелства округа нишког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. год., у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима, Управи града Београда и Суду општине града Београда.

У граду Нова Пешта од 12. августа до 2. септембра ов. год. појавило се 16 обољења са 9 смртних случајева од колере.

Пошто је у томе месту било нових случајева и после 2. септембра ов. год. то се, на основу чл. 7. Париске Конвенције, град Нова Пешта оглашава заражен колером.

У исто доба оглашава се, колером заражена вода у Дунаву.

СБр. 11393.
13. септембра 1911. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
М. Трифковић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА

КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од
М. С. Ђуричића
члана Касационог Суда

(свршетак)

31. Кад је у коме специјалном закону казано, да ће се оптуженоме новчана казна, коју не би могао платити својим имањем, заменити затвором, онда та замена има да наступи по општем начелу о замени новчане казне затвором, она ће дакле наступити у случају: да оптужени ту казну не може да исплати трећином свога имања. [в. чл. 169. закона о општин.]

[III § V 1911. № 3504].

X. је оптужен за дело из чл. 163. зак. о општинама, па је за то дело и и осуђен на 150 динара новчане казне. У пресуди првостепеног суда казано је, да ће оптужени, ако ову казну у 150 динара не плати, бити 15 дана у затвору. [Пресуда петровачког првост. суда IXII 1910. № 24248].

Апелациони Суд одобри ову пресуду, позивајући се у мотивима своје пресуде на § 28. к. зак. по коме ова замена казне наступа на случај да осуђени казну не може да исплати $^1/_3$ свога имања, али не уносећи такву одлуку у диспозитив своје пресуде. [I—13 I 1911—№ 173]

Ову пресуду уништи III одељење Касационога Суда, примедбама од § V 1911 г. № 3504, које гласе:

„Ма да није у закону о општинама изриком предвиђено, да ако оптужени не буду у могућности трећином свога имања платити новчану казну, да се тек онда имају ставити у затвор, ипак суд није могао оптужене осудити на затвор, у случају да не буду могли платити новчану казну из целокупног имања, јер у колико то није предвиђено тим специјалним законом, има се применити одредба § 28. крив. зак.“

Ове су примедбе тачне и њима не треба даљега коментара.

32. О судском поступању на случај да се судском пресудом оптужени осуди за више дела на једну казну, па доцније неко од тих дела буде амнестирано онда, кад је судска пресуда већ извршном постала.

Начелство окр. моравског, коме је био послан на извршење предмет кривице Х. У. и ост., вратило је овај предмет суду с молбом за објашњење, како ће се пресуда извршити над осуђенима, јер су нека дела, за која су оптужени осуђени, амнестирана, а казна је изречена укупно за више дела.

Услед овога тражења суд је одредио претрес, на који је позвао странке и пошто је од њих узета реч, суд је узео у оцену да су нека од дела амнестирана, па је с обзиром на то сада одмерио казну оптуженима само за она дела, која нису амнестирана. [Решење првост. ћупр. суда од 8 VI 1909. г. № 15322].

На ово решење изјаве жалбу државни тужиоц и браниоц једнога од оптужених, и Касациони Суд уништи то решење примедбама свога I одељења од 9 XII 1909. г. № 13984. Ево тих примедаба:

„Кад Апелациони Суд по тач. 6. § 264 и § § 265 и 266. крив. с. пост. има права и сам умеравати казну оптуженима, и кад је исти суд по овоме предмету донео своју пресуду под 29 октом. 1908 г. № 4752, која је оснажена решењем Касац. Суда № 726/909, онда је првостепени суд погрешио, што се упустио у раздељивање казне оптуженима, поред извршне пресуде Апелац. Суда, који је ту казну изрекао. Суд дакле није могао ову казну сам делити, пошто се има узети, да је то казна досуђена пресудом Апелац Суда, који је према томе једино и надлежан, да то раздељивање изврши и донесе одлуку о томе, како се његова пресуда има разумети и извршити, поводом тога што су нека дела помилована, јер се овим појавила немогућност извршења пресуде Апелационога Суда, без обзира на то, што је исти суд одобрио пресуду првостепеног суда — § 281. крив. с. пост.

Зато је суд тај, по аналогији § 281. крив. с. пост. имао предмет овај послати Апелац. Суду на решење и даљи надлежни поступак.“

За овај случај нема у нашем крив. с. поступку изричног наређења и тачно је да се овде има применити аналогија § 281. крив. с. пост. Истина овде у ствари до суда нема никакве погрешке, коју би он имао да исправља, али стоји немогућност извршења пресуде. Да би се овде пресуда могла да изврши, треба суд да изрече: на колику казну осуђује оптужене за она дела, која нису амнестирана Суд дакле треба овде да суди, Првостепени Суд правилно је поступио што је одредио претрес, и на исти звао странке и од њих реч узимао, само је тада требао да изрече и нову пресуду, која би престављала ту исправку, која је потребна да би се пресуда могла да изврши. Таква пресуда саопштила би се странама и онда би се, на случај правног сретства противу исте, имало да поступи по прописима Главе XIX крив. с. пост.

Сматрамо да би овакво поступање било правилније, јер код поступка који је предузет по примедбама Касационога Суда стоје ове две погрешке:

а) Решење замењује судску пресуду, а њиме се у ствари врши суђење.

б) Елиминиран је првостепени суд, а он је надлежан да суди у првом степену, па тек ако има правног сретства, онда се предмет упућује вишем суду.

33. Чиновник, који ошамари какво лице приликом вршења своје службе, не чини тиме дело из § 125. к, зак., већ јавну увреду, учињену делом, која се казни по § 213. к. законика.

Х. је оптужен зато, што је као шеф железничке станице у Н., у канцеларији станице опалио шамар М. трг. помоћнику.

Мотиви првост. суда:

„У радњи оптуженога, што је у својој канцеларији, као шеф станице ошамарио прив. тужиоца, стоји дело из § 125 к. зак. а не дело из § 213. к. зак., јер је оптужени ово дело извршио као државни чиновник, а за појам овога дела није потребно да постоји и повреда тела на оном месту, које је било предмет самовласне туче, већ је довољно да је извесни чиновник свој званичан рад везао са самовласном тучом, а то је овде и учињено.“

Са ових разлога суд је оптуженоме изрекао и казну за дело из § 125. к. зак. [Пресуда првост. беогр. окр. суда 17 XI 1910. № 12260]. Ову пресуду одобрио је и Апелациони Суд. [II 31 I 1911. № 518].

По изјављеним жалбама I одељење Касационога Суда уништило је ову пресуду следећим примедбама:

„Одобравајући пресуду првос. суда, Апелациони Суд погрешно налази, да у радњи опт. Благоја, што је у својој канцеларији ударио један шамар приватном тужиоцу, стоји представљено дело из § 125. казн. зак. Погрешно зато, што се под изразима: „тукао или туђи дао,“ који су у овом законском пропису употребљени, има разумети таква радња, која долази под појам *злостављања*, а такав се карактер не може дати инкримином радњи оптуженога. —

Ну како се ислеђењем утврђује, да је оптужени ошамарио прив. тужиоца у својој канцеларији, дакле на јавном месту, то је Апелациони Суд дужан да оцени, да ли у таквој његовој радњи не стоји дело јавне увреде, делом причињене — § 213. к. зак.“

Усљед противразлога Апелационога Суда, предмет је дошао пред Општу Седницу Касационог Суда, која је одржала поменуте примедбе, а противразлоге одбацила. [О. с. 13. V 1911. г. № 6324].

Кад се узме у виду случај, који је изнет у Никетићевом казн. законику код § 125, онда се види да је гледиште опште седнице Касационога Суда у овоме питању стално.

Ово је гледиште правилно. Овде је законодавац имао на уму теже случајеве као: злоставе и телесне повреде, а не и увреде делом. С тога је свакако боља и јаснија одредба немачког казн. зак., која предвиђа, кад чиновник у служби учини да се коме нанесе или кад сам коме у служби нанесе *повреду тела* (§ 340. нем. казн. зак.).

Разуме се, да оваква радња чиновника садржи и дисциплинску кривицу, која се не искључује судским поступањем.

С тога је најбоље de lege ferenda ову кривицу, у колико би се она састојала у реалној инјурији или у злостави или телесној повреди, сасвим искључити из одељка „кривица чиновника у служби“ и оставити да за те кривице важе општи прописи казненог законика[1]). Чиновнички положај деликвента могао би му судија узети само као отежицу при одмеравању казне.

34. Кад је учињена пљевина објеката, изложених у § 296. к. зак., тако, да се није имало бојати да може наступити каква већа опасност или штета, онда таква кажњива радња долази под појам поништаја туђих ствари, па се учинилац има и казнити по одредбама Главе XXX Казн. Законика.

[Кас. I — 6. X 1908. — № 3456].

Х. је оптужен и стављен под поротни суд и у притвор зато, што је запалио два сена и две шаше Н. Н. из Моравца, која су била у његовој ливади и тиме учинио дело пљевине из § 296. к. зак.

Мотиви поротнога Суда:

„Преставком прив. тужиоца под заклетвом, полицијским увиђајем и осталим ислеђеним околностима утврђено је, да је опт. Х. запалио два сена и две шаше оштећеном Н. које су ствари биле у пољу, у једном простору ограђеном врзином и да у близини није било никаквог предмета, коме би се ватра могла саопштити, но само једна кошара од прућа тужиочева, у којој тада није било стоке нити других ствари.

Према томе, пошто од те пљевине, којом су уништена сена и шаше тужиочеве, није било никакве веће опасности, и порота цени да је намера учинноца била, да на овај начин само злонамерно поништи ствари тужиочеве. Оваквим сво-

[1]) Види у истом смислу и Пројекат Казн. Законика за Краљевину Србију, Мотиви, стр. 689.

јим поступком, учинилац је оштетио тужиоца са 250 динара".

Поротни суд огласио је оптуженога за крива. Државни Суд. према изнетим побудама поротнога суда, нашао је да овде не стоји дело паљевине из § 296. к. зак., већ дело поништаја туђих ствари, која се казни по § 289. у в. с § 291. к. зак., па је за то дело оптуженога и осудио. [Пресуда Горњо-Милановачког прв. суда од 18 II 1908. г. № 4592].

Ову пресуду оснажио је и Касациони Суд [II 6 X 1908. № 3456].

Мора се признати да није лако правилно решити изнето питање. Наш законодавац је у § 296. к. зак. веома нејасан и нелогичан, тако да судија нема никакве сигурне основице за решење изнетог случаја. Одељци овога закона супротни су један другом и судија примењујући овакав закон мора увек поступити противно једноме од његових одељака

Да ово изближе објаснимо: У првом одсеку § 296. к. зак. прво се помињу објекти паљевине, па се даље вели „у колико се отуда (т. ј. паљевином) *велика опасност и штета изродити може*". Овде се дакле ставља као елеменат дела *угрожавање у великом обиму* (тзв. општа опасност). Ако таквог угрожавања не би било, нема ни дела из § 296. к. зак., већ би стајало дело поништаја туђих ствари из § 289. у в. с § 291. к. зак.

После овога долази други став трећег одсека истог прописа, где се вели: „ако штета не би била већа од 200 гр. чар., а запаљени предмет био би у таквом положају да се није било бојати никакве веће штете и опасности, казна се може спустити и на затвор".

По овоме законском ставу, сасвим супротно цитираном првом одељку закона, изгледа, да се и паљевина *без угрожавања у великом обиму* уврштује под овај законски пропис, само се допушта спуштање казне на затвор, ако штета причињена паљевином не би била већа од 200 гроша чаршијских. До 1863. год., место садањег трећег одсека § 296. к. зак., био је овај став: „Ако је у поједином случају штета врло мала испала, казна се може и на затвор спустити". Овакво наређење било је добро и оно је било у хармонији с првим одсеком овога закона. Ну изменама од 1863. год. (пошто је закон и пре онога већ био искварен изменом од 1865. год. види други одсек овога нарсђења) унет је место цитираног става, сада важећи трећи одсек, који је закон начинио нејасним и нелогичним.

Наш коментатор Ценић вели (код § 296. к. зак., на стр. 775. и 776.) да би он за мање паљевине ових ствари упутио на предњу главу, која говори о повреди туђих ствари, да законодавац, другом и трећом тачком овога §-а, није све случајеве паљевине овде ставио.

Ми се с овим не слажемо, јер држимо да овим изменама (од 1861 и 1863. год) законодавац није изменио главни основ, на коме је извршена конструкција деликта из § 296. зак. — *угрожавање у великом обиму* — ма да се не може порицати да и једна и друга измена чине праву бесмислицу према првом одсеку закона, који је остао непромењен. Према овоме, за постојање деликта из § 296 к. зак. мора се тражити да стоји изнети моменат угрожавања, јер се он изрично законом тражи, а ако тога нема — онда може стојати само поништај ствари из § 289 и 291. к. зак.

Што се тиче измене од 1863 год. њоме је свакако законодавац хтео да изврши ублажавање казне за овај исти деликт угрожавања, где је штета испала мањом од 200 гр. чар. па је то незгодно извео и из тог става избацио елеменат *веће опасности*. Ово избацивање сматрамо много пре као случајну грешку неже ли као намеру законодавца да свима паљевинама у опште одузме карактер деликта угрожавања и тиме сасвим поништи деликт из првог одсека § 296. јер на сваки начин да се то озбиљно хтело, требало је приликом ових измена то учинити и са овим одсеком истог закона.

Ако би се противно тумачило, онда ми не знамо под који би закон могли подвести паљевину ствари, означених у § 296. кад је вредност штете већа од 200 гр. чар., а није било опасности, која се по § 296, првог одсека изрично тражи. Онда тај деликт очевидно не може доћи под први одсек § 296, а не би могао доћи ни под последњи став трећег одсека истог закона, јер се ту тражи мања вредност. Па шта ћемо онда с њиме? Морамо га негде подвести, и најбоље ћемо учинити ако га подведемо под § 289 у в. с. § 291 к. зак.[1])

ТРАГОВИ ОБИЈАЊА[2])

У крађама помоћу обијања, трагови и отисци од употребљеног оруђа од највеће су важности по истрагу. Они нас обавештавају о врсти оруђа које је злочинац употребио, о његовој већој или мањој умешности а, понекад, и о самом његовом идентитету.

Упознајмо се у почетку са дефиницијом отиска коју нам даје Д-р. Андре Фрекон у својој знаменитој студији: „*О отисцима у опште и њиховој примени у судско медицинској пракси*[3]) — првој студији овог рода — која је и данас сачувала своју вредност.

„Са гледишта судско-медицинског — вели Д-р. Фрекон — отисак је свака фигура коју производи један део тела или ма који предмет, овлажен или не материјом у боји, на површини с којом је у додиру, — фигура — која показује форму или бар контуре објекта који ју је произвео, и чије је брижљиво испитивање у стању да утврди идентитет једне личности, као и односе или интервенцију извесног објекта у криминалној афери.

Има две врсте отисака. Једни постају услед шупљине, угњућа у земљи, снегу ит.д. и то су *негативни* отисци. Други просто представљају фигуре или слике, и нацртани су на паркетима, тапетима итд. Ови отисци *позитивни* су ако су произведени услед додира са телом, које је овлажено ма каквом материјом".

Отисци или трагови оруђа за обијање готово су увек негативни, јер постају услед притиска ових оруђа на материје које се у већој или мањој мери могу згњечити, као што су дрво, гипс и т. д.

Позививни отисци производе се понекад, истина врло ретко, услед стављања пљоснатих оруђа на равне површине. које су покривене прашином.

Трагови обијања могу произићи од врло разноликог оруђа, које је немогућно поименце набројати, пошто је сваки предмет, који се може увући између две површине. а притом је довољно отпоран, способан за обијање. Отуда и врло велика разноликост отисака, која захтева специјално студирање готово за сваки случај који се јави у пракси.

Места на којима треба тражити трагове обијања.

Где треба тражити трагове оруђа за обијање? Пре свега очигледно на свима вратима или отворима, који се редовно закључавају, и кроз које се долази на место покрађе. Пошто крадљивац треба да дође до овог места, и пошто су врата, која до њега воде, обично затворена, он је принуђен да их насилно отвори. Први отисци за обијање налазе се, дакле, на вратима. То су обично најважнији отисци за истраживања, јер су врата, по правилу, више заштићена од обијања но намештај. Употребљујући више снаге да их разбије, крадљивац ће, самим тим, произвести дубље и јасније отиске но на меблу. Међутим дешава се понекад, да се и на меблу нађу трагови, по изгледу незнатни, који су много кориснији за идентификовање од прагова на вратима.

Пошто су прегледана врата, трагове обијања треба тражити на намештају, који је крадљивац обио тражећи предмете од вредности.

Трагови обијања врата налазе се делом на унутрашњој ивици оквира, а делом на местима спајања табли (дасака) са оквиром. Према покретима извршеним за време обијања, траг оштрице или врха оруђа налазиће се или на оквиру врата, или на спољашњој ивици места спајања табли. Ако су врата двокрилна, отисци ће се налазити на дебљини непокретног крила.

Отисци оштре стране оруђа могу нас обавестити о покретима крадљивчевим

---

[1]) Овај § 296 к. зак. сасвим је фаталан. Код њега има још једна нелогичност. Изменама од 26. марта 1893 г. било је додато: „Злочинци за казнима дела изложена у првој тачци овога §-а да се казне смрћу." Ну тај додатак укинут је изменама и допунама од 13 маја 1902. г. Тако дакле сада после ових измена од 1902. г. по првом одсеку § 296. казни се робијом до 15 година најтежа паљевина и по вредности и по начину извршења, а паљевина с мањом штетом и под истим осталим условима (ако штета не би била већа од 1000 гр. чар.) казни се до 20 година робије. Ово је заиста прави апсурд.!

[2]) Из дела Дг. Р. А. Pajca: Manuel de police scientifique (technique).

[3]) Des empreintes en général et de leur application dans la pratique judiciaire (Lyon, 1889).

за време обијања. Ако се ови отисци налазе на оквиру, покрет је био одбојни, што ће рећи да је оруђе, употребљено као полуга, гурано у врата. Ако ли се пак отисци налазе на ивици састављања табли, покрет је извршен у противном правцу, што значи да је крадљивац трзао себи оруђе, које је претходно био увукао између крила врата и ивице оквира. Овај последњи покрет обично је безуспешан код простих једнокрилних врата, јер оруђе не може да продре у довољној мери и да произведе довољну рупу. Поред овога, и сила употребљена за извршење овог покрета мања је од оне у покрету гурања. Први покрет привлачења (трзања) међутим је готово увек потребан да би се оруђе могло увући између крила и оквира. Овај покрет махом се редовно употребљује и за први напад на двокрилна врата. Пошто је непокретно крило врата много крће од оквира, то је и рупа, која се овом приликом производи, довољна да се у њу увуче клин или подметач.

Отисци оштрог дела оруђа, који се налазе сасвим близу један до другог, или се чак делом покривају, доказују да са разбијањем врата није ишло тако лако, или да је употребљено оруђе било слабо, услед чега је крадљивац — да би добио довољну рупу за увлачење клина — био принуђен да помиче лагано, на брави, своје оруђе у моменту растављања крила врата, или само једног крила од оквира.

За лакше обијање врата са једним крилом, крадљивац се служи оруђем савијеним у облику лакта, чији се држак наслања близу ивице спајања табли, док оштрица буши дрво од оквира врата близу његове ивице. Притисци са оваквим оруђима извршују се покретима гурања. Ивица оквира врата у овим случајевима напада се приликом првог покрета трзања, оштрицом оруђа, у моменту кад је оно увучено између оквира и крила врата. Она је, дакле, само лако окрњена. Отисак оштрице на оквиру дубок је на крајевима, али му се дубина нагло смањује ка ивици. На ивици крила констатује се плићи или дубљи траг од дршке оруђа, према природи дрвета. Ако су врата лакована, лак је често згњечен и сљуштен.

Покрет привлачења — трзања — употребљен за отварање једнокрилних врата заокружује или спљештава ивицу оквира. Ако оруђе није померано за време притискивања, ово заокружење има ширину оног дела дршке које је до оштрице, и ограничено је са обе стране испупчењем, чија висина зависи од дебљине оруђа, употребљене силе и природе дрвета.

Отисак оштрице оруђе налази се на оном делу спајања табли, који прелази оквир. Сва ова означења односе се, разуме се само по себи, на врата која се изнутра отварају. На вратима, која се с поља отварају, положај отисака обрнут је.

Поменули смо, да су оруђа која се употребљавају за обијање веома разноврсна: почев од ћускије, класичног оруђа специјалисте за обијање па до простог длета каменарских радника или чак и обичне секире.

Отисци свију ових врста оруђа разликују се, сасвим природно, међу собом. Ћускија обично производи правилан отисак свога оштрог дела, много шири но дубљи, док је отисак каменарског длета више или мање конусан. Обијање са овим последњим оруђем доста је тешко, јер, пошто је тачка наслона врло уска, врх оруђа продире дубоко у дрво, услед чега је рупа између крила, или између једног крила и рагастов врата, незнатна. Најзад, сикира производи специјалан отисак, који се одликује својом ширином. Она је, у осталом, често забијена између оквира и крила врата, услед чега је један део дрвета скинут њеном оштрицом.

Имали смо прилике више пута да посматрамо како крадљивци, да би што лакше увукли своја оруђа обијања између крила, или између једног крила и оквира врата, дељу овај последњи помоћу врха перореза. Ово се нарочито ради кад се за обијање употребљују велика оруђа са дебелим оштрицама.

Одржање отисака.

Трагови и отисци оруђа за обијање врло су корисни по истрагу, те их с тога треба сачувати. У важним случајевима треба просто исећи делове врата на којима се налазе типични отисци, и сачувати их тако у природи за истрагу. Ово радикално средство може се, разуме се, употребити само у највећим крађама, јер треба избегавати, у колико је год то могућно, уништавање туће имовине.

Ако је немогућно сачувати ове отиске у природном стању, треба их фотографисати и излити. Фотографија треба да буде што већа, и за сваки отисак засебна. Ако има много отисака, треба међу њима изабрати најбоље, односно најјасније. Фотографисање посебно треба да буде допуњено општом фотографијом, на којој ће се видети цела нападнута површина врата. Да би се добила тачна редукција фотографија, треба поред сваког отиска ставити парче хартије, величине једног десиметра и подељено на милиметре. А да би се на фотографији добиле тачне мере, треба фотографски апарат тако наместити да буде потпуно паралелан објекту који се фотографише. Употреба светлости магнезијума потребна је у свима случајевима непотпуног осветљења. Много је боље, међутим, скинути врата на којима се налазе отисци и пренети их, ради фотографисања, у атеље фотографски, јер се у овом осветљење може по вољи удешавати, па чак и добити јаснији отисци на фотографији помоћу згодног осветљења.

За изливање отисака оруђа употребљује се восак за моделисање. Треба изабрати восак средње чврстине, више чврсто но мек. Ако је восак сувише мек, он се лако лепи за неравнине дрвета и повлачи им са собом, услед чега се отисак криви. Пошто се восак умекша топлотом руку, гњечењем, треба га добро притиснути на отисак који се жели репродуковати, и после два до три минута — које му је време потребно да се охлади и очврсне — подићи га пажљиво. Позитивна матрица, добијена на овај начин, показиваће најситније детаље отиска. Позитивне матрице служе даље за изливање калупа отисака у гипсу. Ови последњи, као негативи, репродукују тачно отисак нађен на месту извршеног дела, и корисно служе даље за евентуално упоређење са оруђима нађеним код осумњичених личности, односно са отисцима ових оруђа. Поред овога они, заједно са фотографијом, служе и за доказивање пред судовима.

Отисци оруђа на намештају.

Делови намештаја, на којима се могу наћи отисци оруђа за обијање јесу: шифоњери, писаћи столови, наслони за писање, фијоке на орманима и т. д. и у опште сваки део намештаја који служи за остављање ствари, а затвара се кључем. Трагови, који се налазе на намештају, исти су као и они на вратима. Сва је разлика у томе што се крадљивци за обијање брава на намештају служе оруђима мањих димензија, једно с тога што им је за ово потребна и мања снага, а друго што је често немогућно, или бар врло тешко, радити са великим оруђем приликом обијања намештаја. Изузетак од овог чине обични крадљивци обијачи, који се служе једним истим оруђем и за обијање врата и за обијање намештаја, пошто не располажу алатом крадљиваца специјалиста.

Констатације, које се могу чинити на основу отисака оруђа на намештају, исте су као и код отисака на вратима.

Идентификовање помоћу отисака оруђа.

Отисци оруђа на вратима и намештају служе, као што је раније речено, за реконституисање механизма обијања, и одређивање врсте оруђа које их је произвело, али они, поред овога, могу пружити истрази корисна обавештења и о идентитету употребљеног оруђа, а самим овим и о идентитету крадљивца.

Добри отисци — а они су доста чести — репродукују верно све особености оштре стране оруђа, а врло често и један део његове дршке. На овај начин недостаци употребљеног оруђа констатоваће се на отиску у обрнутом положају. Подударност свију недостатака оштрице оруђа са онима на нађеном отиску, биће доказ да је овај произведен дотичним оруђем.

Многи нови инструменти имају оштрицу без икаквих недостатака и толико велику, да се она репродукује на дрвету, нарочито ако је ово превучено лаком који се љушти. У овом случају идентитет или неидентитет отиска утврђује се на основу подударности величине отиска са величином инструмента. Само што у овим случајевима, т.ј. кад се идентитет утврђује на основу величине и форме отиска, не треба изгубити из вида да се оруђа, која служе за обијање, продају у трговинама на хиљаде, и да фабрикација на велико нуди масу сличних. Облик и величина отиска не могу се, дакле, сматрати као апсолутни доказ идентитета,

осим ако је оруђе, које га је произвело, израда занатска а не фабрична.

Браник, који се ставља на крајеве извесних инструмената, да би их спречио да се сами отварају, и који се заједно с њима репродукује на отиску, може такође послужити за идентификацију оруђа.

Методе идентификовања оруђа обијања, а делом и извршилаца крађа помоћу отисака нађених на месту извршеног дела, најбоље ће се видети из неколико практичних примера које ћемо овде изложити, употребљујући чак и текст наших протокола вештачења.

Идентификовање помоћу отисака нађених на једном наслону за писање.

По захтеву истражног судије изишли смо на место извршене крађе са обијањем. Крадљивац је ушао у собу Б... помоћу обичног калауза и разбио наслон за писање да би се дочепао златног сата. који је у њему био. Овај наслон налази се на столу, у једној мансадри, чија су врата отворена помоћу калауза или лажног кључа. Брава је нетакнута. Наслон је од чамовине, политиран, са обичном, више слабом бравом, која се може врло лако разбити. На поклопцу и ивици наслона налазило се више отисака од оруђа којим је овај изломљен.

„Код именованог А..., који је осумњичен за ову крађу, нађено је: један кључ за завртање и одвртање шрафова и више лажних кључева и калауза, од којих неки лако отварају врата од мансарде, у којој је био наслон за писање. Кључ за завртање и одвртање, чија је оштрица у врло рђавом стању, подудара се потпуно са отисцима на наслону. Сви недостаци оштрице овог оруђа показују се и на отиску у дрвету од наслона, што се врло јасно види и из фотографија. Да би контролисали ову констатацију, ми смо на једној кртој дрвеној дашчици, а под истим условима под којима се и крадљивац морао налазити за време ломљења наслона, произвели отиске са кључем који је нађен код осумњиченог. Сви отисци, које смо ми произвели, потпуно су слични са отисцима нађеним на наслону, само што су мало јаснији услед тога што дашчица није била политирана као наслон. Један други отисак, који се налази на ивици наслона, одговара средњем делу оруђа. Ово се може лако проверити сравњењем увеличаних фотографских снимака. Све фотографије, које су приложене уз овај рапорт, четвороструко су увећане. Оне очигледно доказују да је обијање извршено са оруђем нађеним код А...

Закључак: Пошто више лажних кључева, нађених код осумњиченог А. отварају мансарду Б... и пошто је кључем за одвртање, који је такође нађен код њега, извршено обијање наслона, то и осумњичени мора бити извршилац крађе у мансарди Б... апартмана“

(свршиће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Девета глава.

О колонизацији осуђеника.

„Погледајте, књигу присталице колонизације“ погледајте лен напредак Нове Галије; има свега четрдесет година [1]) како су Енглези почели да шаљу своје осуђенике и већ тамо има пет вароши; тамо већ обрађују и луксузне вештине а имају и штампу. У Сиднеј-Ков-у, главном месту колоније, штампају се троје новине; основали су ту разна филозофска и земљорадничка друштва; подигли су једну католичку и две протестантске цркве. И ако су већина насељеника и млађих чиновника пуштени осуђеници, или они који су издржали казну, ипак, сви се владају добро и исправни су грађани. Женскиње које се осрамотило и одметнуло од рода у Енглеској, или које је постало мајком срамотећи све своје, овде су у новим везама пример реда и исправности. У корист овог система говори још једна околност која није без интереса. Рад осуђеника у Енглеској, конкуришући слободним занатлијама, има за рђаву последицу да занатлије остају без посла и према томе смањује се надница сиротињи; у место да рад осуђеника буде користан он је шкодљив. У Новој Галији, напротив, далеко од тога да сметају занатлијама, осуђеници су у исто време и потрошачи занатлијских производа, јер се ту троше само енглески производи. Увоз у Нову Галију достигао је 350.000 фунти штерлинга, а извоз производа из Енглеске на којима ради сиротиња цени се на трећину ове суме. Ето користи од колонизације шта; смета да исто уради и Француска?“ [2])

Све је то, нема спора, лепо, али да ли је све тачно? Може ли се извести закључак да је овај систем згодан за Француску? На прво питање одговарам, да у Енглеској нису нимало више сагласни, него код нас, о корисности колонизације осуђеника у опште, и о успесима Нове Галије посебице. Независно од сваког другог опажања, Нова Галија служи згодно британској трговини за станице између Индије, Кине, Судских Острва и целог источног острвља. Па ипак те користи, које би се, може бити, могле добити и без увођења колонизације, не изгледају да би покриле грдне трошкове, које је колонизација изазвала и који се настављају на штету државе, да влада нема на терету од пре неколико година и један број од осам до десет хиљада пресељених, за које се у Енглеској не би могло наћи корисно заузимање. Овим се објашњава потпуно и предлог поднет скупштини да се у Нову Галију, или у установе које њој припадају, шаљу и ирландски ускоци; број сиротиње тиме би се смањио, а ускоци би тамо имали осуђенике који би им крчењем земљишта и подизањем станова спремили боравиште.

Очекујући да се влада реши, беспослени осуђеници живе једним за њих мора бити врло угодним животом, јер је једном скорашњом истрагом утврђено, да су многи кривци намерно удешавали да буду кажњени за дело које повлачи казну шиљања у колонију. Човечност, разуме се, не би имала ништа противу овога, ако би ова угодност поправљала навике осуђених, али се зна да доколичарство само увећава рђаве навике; о томе има доказа на онима који су се по издржању осуде вратили у Енглеску. Ни у колонији није примећено да се поправљају, јер се зна да су они запалили три цркве подигнуте у Сиднеј Ков-у, две у доказаној намери да не би присуствовали служби божјој, што је за њих обвезно.

Најзад жене, за које кажу да су се поправиле променив земљу, дају вечити пример разузданости, донекле изазвате грдном бројном разликом у полу, јер на четрнаест људи долази једва једно женскиње. Брак са помилованим или ослобођеним осуђеником, који се може с места развести, то је прво што жене — изгнанице траже приликом доласка, то јест, удаје се за човека који пристаје на тај услов. Оне тако често узимају старца, бедника, кога остављају после неколико дана да би отишле у Сиднеј и да ту некажњено живе пороком. Из тога опет излази да се деца, која се овако роде, окружења рђавим примерима, одају проституцији још у најраније доба.

Због ових ствари, случајно скупљених у скупштинској дебати о стању земље, излази да је колонизација далеко од тога да поправља морал осуђеника, као што је се веровало, а сем тога она је неизводљива за Француску. Први главни разлог је то, што Француска нема земље згодне за ту сврху, јер установити тако што у Светој Марији, на Мадагаскару, једној француској земљи која би могла послужити за ову ствар, било би готово сигурно послати у смрт не само осуђенике, него још и управљаче и чуваре. Мали број оних, који не би због климе пропали, не би се могао уздржати да не гусари по мору, као што је већ више пута чињено у Новој Галији, и место казненог завода створило би се легло нових разбојника. С друге стране немогућно је и помислити иселити осуђенике у коју другу насеобину, па чак ни у Гујану, чије пусте равнице не би довољно обезбедиле неопходно издвајање; бежања би се умножила и насељеници би могли подсетити на лекцију коју је, кажу, дао Франклин енглеској влади, која у то време шиљаше још своје осуђенике у Сједињене Државе. Кажу да је он, чим спровод стигне у Бостон, слао министру Валполу четири сандука змија звечарки молећи га, да их пусти у Виндзорбашту „да би се, каже он, раса умножила и постала тако корисна Енглеској као што су осуђеници били Северној Америци.“

[1]) Мемоари су штампани 1828. год.

[2]) Данас и Француска има осуђеничку колонију Пр.

Данас се у Новој Галији много више бежи у групама него што се то може замислити. О томе се доказ налази у овоме ставу L'ume Relation, који је објавио у Лондону неки пуштени осуђеник, који је и не помишљајући да убија углед установе учинио да буде ускоро затворен за нове злочине.

„Кад је дошао крај мога изгнанства, и кад сам се решио да напустим колонију, укрцао сам се као слуга код неког племића и његове жене, бивших осуђеника — изгнаника, који су имали зашто радовати се повратку у Енглеску и тамошњем животу. Помисливше се да сам и ја требао бити задовољан и спокојан. Ништа од тога; никад нисам био жалоснији ни забринутији као од часа кад сам ушао у лађу. Ево зашто: повео сам са мном *шест* осуђеника, мојих другова и био сам их сакрио на дну лађе. Ја сам те људе много уважавао, а дужност је изгнаника, који оставља ту земљу изгнаних, да никада не остави пријатеља ако има начина да му помогне изаћи. Највише сам се бринуо што је овим људима требало набавити хране: зато сам морао почети да крадем, а тим сам сваки час могао издати и себе и њих. Сваке вечери прегледао сам да ли имају што им треба и доносио сам им крађу.

„На лађи је било много путника и ја сам од сваког узимао по мало да не би познали и да би дуже трајало. Али и поред те обазривости чуо сам често да једни другима говоре, како им се храна троши брзо, а не могу да погоде узрок. Највише ме је бацало у бригу сирово месо, јер њега су моји другови морали јести такво какво је, а нисам га могао увек ни набавити, нарочито кад је била месечина, и тад сам морао дизати два пута више хлеба. Најзад мој господар нареди да ја кувам за њега и његову жену, те сам ову прилику искоришћавао: ако сам кувао чорбу, делио сам увек напола и половину давао друговима. Све што сам могао дохватити давао сам им такође, а посећивао сам често и кувара на лађи, кобојаги из другарства, те сам и од њега дизао.

„На лађи сам као пријатеља имао и једног качара, који се, као и ја, пошто је издржао осуду, враћаше кући; поверим му моју тајну и он ме је невероватно помагао у крађи код кувара: обично га изведе на страну и задржава док ја узмем извесан део од свега што ми дође под руку. Осим овог качара на лађи је био и један морнар, који је такође знао за моју тајну, а видеће се доцније да је то био шпијун.

„Једне недеље, било је месец дана како смо на мору, качар и морнар разговараху се на предњем крају лађе и за мало па се посвађаше за неку ситницу. У том тренутку ја сам отварао један сандук да узмем штогод, кад морнар, који је љутито оставио качара, нађе поред мене и помислив због сумрака од мене да је неки други његов познаник, ударајући ме по рамену, упита ме где је капетан?“ Ја му показах, али познав ме он се удаљи брзо и уђе у капетанову собу вичући на сав глас: „Убице!.. разбојници!!... ми смо пропали... лађа је заробљена.. Има десет људи сакривени на дну, тај и тај (и он именова мене и качара) су у завери, они ће да заузму лађу и да нас поубијају све“...

„Одмах капетан зовну свога помоћника, попне се с њим на кров и нареди да се сви скупе. Пошто смо се скупили морнар нас означи опет, мене и качара, као вође завере, тврдећи да има десет људи сакривених на дну лађе. Сишли су одмах доле са свећом, али се вратише не нашав ништа; тако су добро били сакривени моји људи. Али капетан се не задовољи тим него нареди да се тај део лађе напуни димом. Сироти људи су морали изаћи да се не би у диму угушили. Излазећи горе изгледали су јадно; од поласка из Сиднеј-Ков-а нису се ни бријали ни умивали а одело им је било све у ритама. Овај призор био је још жалоснији у мраку осветљен свега једном лампом.

Капетан нареди да им метну лисице на руке, затим, пошто их је испитао и уверио се да их нема више од шест, нареди да полежу потрбушке. Остајаше још други део ове игре, а он се састојао у томе да и самном и са качаром поступи као и с њима. Кад се и то сврши бацише на нас једно велико платно, које нас потпуно зави. Тако смо провели ноћ. Сутра дан рано изјутра, једног по једног, помоћу конопца опасаног око појаса, скидоше нас на дно лађе у једну ћелију, у којој је био такав мрак, да се и ми сами не виђасмо. Ту смо лежали на голим даскама; за храну добијали смо сваки дан сваки по оку воде и пола оке хлеба. То смо примали и не видећи га; морнар коме је била дужност да нам даје храну, јављао нам је узвиком да пружа руку, а кад примимо оброк ми смо га делили пипајући се међу собом.

Овако затворене држали су нас четрнаест дана, а то ће рећи, док нисмо стигли на гребен Добре Наде. Капетан оде гувернеру и јави му, да има на лађи побеглих осуђеника и замоли га, да ли би их могао примити и затворити у општи затвор, али овај одговори да он нема шта с њима да ради и да неће да се они искрцавају. Међутим се капетан утеши брзо дознав да у луци има једна ирландска лађа, која носи осуђенике за Ботани-Бej. Он се договори са капетаном те лађе и решише без тешкоће да он моје другове поведе са собом, и затим дође на нашу лађу, одведе их, и ја нисам више видео ни једне ни друге“.

Сметње које сам поменуо тако су велике и да не говорим о могућности поморског рата, који би погоршаво још више положај и спречио свако општење и сваки пренос. Зна се да заражене стране у интересу науке дозвољавају пролаз природњацима и математичарима, али је слободно посумњати да ли би то дозволиле осуђеницима, који би увек могли бити преобучени војници.

Узмимо за тренутак да су све ове сметње отклоњене и да одашиљање буде могућно: хоће ли оно бити вечито за све осуђенике без разлике, или ће се у примени пазити на начело постепености, које је усвојено за робију. У првој поставци ништи се свака сразмера између казне и кривице, јер човек који би по закону заслужио привремену робију, неће, онако исто као и онај, који је осуђен на вечиту робију, видети више своју земљу ако га одведу у колонију. У Енглеској где се минимум трајања изгнанства (депортације) — седам година — примењује за крађу од двадесет четири суа, као и за тешка насиља учињења противу власти, ова несразмера постоји, али она често још блажи суровост законодавства, које казни смрћу кривице кажњиве код нас усамљеничким затвором. Тако да у енглеским судовима ништа није необично да се чује како, при изрицању пресуде, осуђени на изгнанство каже: *госиодо, ја вам благодарим.*

Ако изгнанство није вечито, долази се у незгоду на коју сваке године указују окружне скупштине протествујући противу мешања пуштених робијаша са народом. Наши пуштени робијаши враћају се у друштво са новим манама које су добили у заводу. Све то гони да се верује, да би они били непоправљивији него енглески изгнаници, које њихов путнички и колонизаторски дух везује често за земљу на коју су пресељени.

Ако се усвоји да је колонизација немогућна, онда не остаје друго за побољшање морала код осуђеника него у казненим заводима увести потребне новине стечене искуством. Прво би било потребно издвојити осуђенике према њиховим способностима, а за то је потребно испитати не само последње њихово владање, него још и њихове везе и њихове претке; о тим стварима не брине се ни мало управа завода којој је само брига да спречи бегство; и људи, који би се поправили морају да се задовоље оним ситним милостима, резервисаним данас за смеле крадљивце, и за осуђене на вечиту робију, које се чувају да им униште вољу за бежањем. То је још једино средство да их задржите, јер ништа више не може отежати њихову казну. Било би најзад корисно у циљу поправке осуђеника скратити казне, јер један човек, кога би бављење од шест месеци у затвору поправило, излази после пет година потпуно покварен.

Једна друга предострожност, предузимана према робијашима, који имају да издрже више година, јесте, метнути их заједно, по два, са онима који имају да издрже једну кратку осуду. Верује се да им се тако постављају чувари, који ненавикнути на бежање и бојећи се да не продуже свој затвор, ако се посумња да су саучесници, проказивали би сваки покушај бегства. Али, отуда излази напротив, да се новајлија удружен са прекаљеним робијашем поквари брзо. Преко дана (робијаше у казненим заводима окивају само у вече) он иде стално са својим другом у друштво других разбојника, где се квари примером онога што разврат страсти може најнаказније створити. Разумете ме... Али зар није одвратно водити јавно организовану проституцију, која се чак и у средини разврата великих вароши, крије, видети како се бар

дела ове врсте не спречавају издвајајући младе људе, који сад обично служе у овим развратностима.

Неопходно је потребно такође спречити злоупотребу са јаким алкохолним пићима, која код осуђеника одржавају подстицање противно мирноћи у којој их треба одржавати, ако се хоће да их размишљање наведе на кајање. Не кажем да их треба од тога потпуно одбити, као што то раде у неким случајевима у Сједињеним Државама. Та апсолутна уздржљивост не би се могла без незгода применити на људе који раде тешке послове; требало би само пазити на то, да одређене делове тога пића потроше они којима су и дати. Тако би се заштитило здравље ових бедника и избегли велики нереди. Дешава се често да неки осуђеник хоће да »лумпује« и за то чува своје оброке за петнаест дана и са оним што још прими у натури унапред, он се опија, прави ларму, туче се, а после живи о води и пасуљу кад му треба да има мало алкохола за одржање. — Додуше, има и других начина којима се ове неуредности одржавају: краде се у радионицама, у магацинима, у дрвари. Једни краду бакар за постављање лаћа да би градили новац од две паре које су продавали јевтино сељацима. Други краду дрва, и искрађена носе их у станове аргусена, који се тим обезоружавају. Уверавају ме да је данас та служба измењена на боље, ја желим да је тако. ала могу рећи да кад сам ја био у Бресту, било је познато сваком, да аргусени нису никад куповали дрва.

Тако исто се ради и у браварници; осуђеници се стално уче у прављењу лажних кључева и других алатки потребних за отварање врата. Ова је незгода може бити неизбежна у једноме пристаништу, где је неопходно потребно гвожђаријом снабдевати лађе, али зашто се сличне радионице не укидају у затворима у унутрашњости. Додајем, да је рад осуђеника ма какав био, далеко од тога да буде користан онолико колико рад слободних раденика; али најмање има наде да ће се ова штетност искоренити. Батина може без сумње натерати осуђенике да раде, јер постоји разлика између рада и одмора, али никаквим средством не може се код осуђеника изазвати предузимљивост која само убрзава рад и води га ка савршенству. Влада треба да размисли о незнатним користима које дају обданице осуђеника и које никада не улазе као приход у буџет. Општи трошкови робијаша пењу се до 2.718·900 динара. Ево неких кредита.

Одело робијаша	220.500 д.
» » пуштених .	23.012 »
Обућа »	72.900 »
Набавка и оправка окова . .	11.250 »
Издаци на крађе	7.690 »
Трошкови завода	130.000 »

Долази још плата чиновника и надница, одело и крађа чувара и. т. д.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине рсовачке, актом својим Бр. 1121, пита:

»Председник овога суда дао је оставку на своје звање, па пошто му онда није уважена од стране одбора, он је изјавио жалбу противу решења одборског Г. Мин. Унутрашњих Дела. Ово решење одборско поништено је због тога, што нису именовани законски прописи, на основу којих је донесено.

Кад су акта дошла одбору понова на решење, према примедбама Г. Мин. Унутрашњих Дела, онда се подносиоц оставке изјаснио, да повлачи оставку, и моли да је одбор сматра као и да не постоји, јер је нестало узрока, који су га определили да оставку поднесе.

Суд и одбор не знају сада шта да раде са овим актима, пошто молиоц повлачи оставку — да ли да одлучи да се оставка сматра да не постоји, или да исту уважи и противу воље молиоца, и ако је повлачи, и како је правилнији рад и законитији.

Према овоме суд моли за обавештење, по могућству у првом наредном броју, јер предмет чека на рад«.

— На ово питање одговарамо:

По члану 107. закона о општинама, председник и остали општински часници могу дати оставку на своје положаје, ако за то има оправданих разлога, и ову им уважава или одбија општински одбор.

У случајевима кад општински одбор уважи оставку, онда је његово решење извршно, и дотични се часник разрешава од дужности.

Пошто одбор уважи оставку, изјава дотичног часника, да оставку повлачи, не може се узимати у обзир.

А у овом случају, где је одбор одбио да уважи оставку, и где се стоји пред новом одлуком, председник може да тргне своју оставку, и да остане и даље на положају, јер са овога није ни силазио.

У таком случају одбор не може да решава о оставци, јер ње у ствари и нема.

II

Основна школа оровичка, у срезу азбуковачком, службеним актом својим пита:

»Учтиво се умољава уредништво, да одговори на ниже изложено питање у једном од првих наредних бројева листа:

Чл. 58. закона о народним школама, стављено је у дужност месном школском одбору да саставља школски буџет, и да га шаље окружном одбору на одобрење. Чл. 28. закона о окружним, срески и општинским буџетима предвиђено је, да се једном надлежно одобрен буџет не може мењати.

Суд и одбор општине торничке, у 1910 год. изоставио је 534 дин. и није хтео унети у свој општински буџет; овако преиначен школски буџет одобрава окружни одбор и Г. Министар.

У овој 1911 год. изоставили су 264 дин. и нису унели у свој оп. буџет: Да ли ће се и овај буџет одобрити у овој години, и да ли је правилан овакав рад?»

— На ово питање одговарамо:

По члану 58. тачке 2. закона о народним школама, школски одбори састављају, у почетку сваке школске године, школски буџет за нову годину, и шаљу га на одобрење окружном школском одбору.

По чл. 61. тачке 4. истога закона, окружни школски одбори прегледају и *одобравају* буџете школских општина.

Из ових законских одредаба јасно се види, да је последња инстанца за преглед и одобравање школских буџета окружни школски одбор и нико више.

Према томе, овако одобрен буџет има само да се достави политичким општинама, из којих је школа састављена, да целокупне одобрене суме унесу у своје буџете.

Ни политички одбори, ни окружни одбори, по мишљењу уредништва, не смеју да окрње ни једну пару из одобреног школског буџета.

Што се ипак противно ради, и од стране политичких општинских одбора и од стране окружног одбора, то само показује невршење закона, а никако какво њихово право.

Баш тиме, што је законодавац истргао из руку општинског одбора прављење школског буџета и пренео га на са свим друго тело, хтео је да живот школе обезбеди и отргне од расположења или нерасположења политичких општина.

Против оваке одлуке политичког одбора, којом редуцира буџете школске општине, треба изјавити жалбу у законском року надлежној среској власти и тражити да такво решење задржи од извршења.

Ако ово редуцирање врши окружни одбор, приликом прегледа буџета, онда и против његовог рада изјавити жалбу.

Независно, опет, од овога, тражити помоћ г. Министра Просвете и Црквених Послова, који по закону води општи надзор над школама.

III

Пауна, жена Јована Катришана, из Шарбановца, у срезу бољевачком, пита:

»На јавној лицитацији, коју је држала пореска власт на дан 24. јула 1909. год. продата је једна њива Јована Катришана, за наплату пореза, и уступљена је мени, као највећем понуђачу.

На ову њиву добила сам и тапију од првостепеног суда под 3. новембра 1909. године Бр. 21294.

Пре извесног времена, Станка ж. Петрашка П. Крајића, поднела је власти пресуду Првостепеног суда од 19. септембра 1909 год. Бр. 18054, и тражи да јој се уступи ова њива коју сам ја купила и имам тапију, јер је, вели, ита њој досуђена горњом пресудом, донесеном по спору њеном против Јована Ил. Ђорђевића, овдашњег.

Како сам ја сирота жена, те би ми било тешко водити спорове, ја се обраћам уредништву и молим га да ми изволи дати обавештење:

1. да ли је тапија, од које прилажем препис, доказ о својини.;

2. Има ли поменута Станка пре право на ово имање, по пресуди коју такође прилажем у препису, и у опште чија је сада својина ово имање?

— На ово питање одговарамо:

Тапија је доказ о својини имања, и све дотле, докле не буде поништена пресудом надлежног суда, имање мора остати као својина онога, на чије име гласи тапија.

Пресуда првост. суда Бр. 18054, није поништила ову тапију, јер она регулисава један спор, вођен између Станке и Јована, и никакву обавезу не ствара за Пауну, која у овом спору нити је суделовала, нити била у њему у опште заступљена.

Станка мора тражити редовним судским путем уништај тапије Бр. 21294, а дотле Пауну нико не може узнемиравати у уживању купљене њиве на јавној лицитацији.

IV

Један општински деловођа пита:

„Среска власт наредила је општинском суду, да узме у попис непокретно имање једног лица, које живи у овој општини већ девет година, али које је поданик Аустро-угарски, како би се наплатио неки дуг за његове повериоце.

Ово лице нема више земље од пет дана орања и кућу с плацем, и кад је приступљено попису, оно је изјавило да је земљоделац и да му се имање не може узети у попис.

Како ми је непознато, да ли § 471. грађ. суд. пост. важи и за стране поданике, то молим уредништво за потребно обавештење по овоме, како се не би учинила погрешка при попису?“

— На ово питање одговарамо:

По члану I уговора са Аустро-Угарском од 8. јануара ове године, држављани сваке уговорне стране уживају, у областима друге, иста *права повластице и ослобођења*, која уживају сопствени држављани.

Ако би се, сада, за расправу истакнутог питања, узела као основица само ова одредба из уговора, онда би се морало узети, да се благодејање из § 471. грађ. суд. пост. односи и на стране поданике, само ако су земљоделци.

Али како се ово питање не може да реши овако једностраним схватањем ове уговорне одредбе, него се основица за његово решење мора тражити прво у наређењима § 471. поменутог закона, из чије примене оно и истиче, а ова, међутим, говоре са свим другчије, онда и само питање добија други вид.

Тако, ако се добро проуче одредбе § 471. онда се мора уочити, да оне уз права која дају српским држављанима, обезбеђујући им извесно имање од продаје за дугове, стављају овима и једно ограничење у уживању и располагању са имањем, на име забрањују им да и сами могу отуђити пет дана орања и кућу с плацем.

Ово ограничење, међутим, никако се не може наметнути страним поданицима. у овом случају аустро-угарским, јер се томе противи члан II поменутог уговора који, између осталога, вели: „*у опште да могу набављати покретна и непокретна добра, да их могу отуђивати или преносити сваким правним путем, а за све то неће им требати овлашћење или* **одобрење од земаљских власти.**“

Кад се дакле, § 471. грађ. суд. поступка, не може применити на аустро-угарске поданике и у оном делу његовом, којим се ограничава право слободног располагања имањем, онда за њих не важи ни благодејање, јер се извесне одредбе не могу само делимично примењивати према некоме, него важе у целокупном пространству своме.

У осталом, благодејања, о којима говори § 471. дата су као једна политичко економска мера, да заштите нашег сељака од пропасти и спрече сеоски пролетеријат, а никако и у тој намери, да заштите и стране држављане, према чијој судбини наша држава може бити равнодушна.

На крају стоји и овај разлог: уговор је закључен на основи рецопроцитета. Како аустро-угарски поданици немају у својој земљи право на благодејање, о коме говори наш § 471. то га не би имали ни наши држављани, и обрнуто, не могу га аустро-угарски држављани присвајати за себе у нашој земљи.

Према овоме уредништво иалази да треба узети имање у попис, па ће се, по извршењу продаје, ово питање расправити и судским путем.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Крста Јовановић, цигљар, родом из Кононице, среза власотиначког, окривљен је код начелства округа крагујевачког због преваре, али је у бегству. Стар је око 30 год., повисок, сув, црномањаст.

Акт начелства окр. крагујевачког Бр. 18512.

Милић Ђорђевић, из Жировнице, окривљен је код начелства округа крагујевачког због крађе, али је у бегству. Стар је 23 год., високог раста, у лицу пун, косе и очију црних; на левом образу има белегу од изгоретине у величини шаке.

Акт начелства окр. крагујевачког Бр. 19430.

Фридрих Хецлер, прокуратор баварске економске банке у Аугсбургу, проневерио је милиун марака и побегао. Стар је 30 год., висок 187 см. боје плаве, лица округла, косе бујне, браду и бркове бријао је.

Акт Министарства Унутрашњих Дела Бр. 17938.

Миливој Станковић, радник из Београда, окривљен је код кварта палилулског због крађе. Миливој је у бегству, има око 30 год., висок је, црномањаст; на једном образу има белегу од скрофула.

Акт кварта палилулског Бр. 8165.

Алекса Главашевић, касапски радник, стар 24 године, родом из Београда, средњег раста, у опште плав, побегао је из притвора Управе града Београда, где је издржавао затвор од 6 месеци по пресуди првост. суда за град Београд. Он има још да издржи 79 дана затвора.

Акт Управе града Београда бр. 35174.

Михаило Лазић, земљоделац, из Доњих Јарушица, среза лепеничког, побегао је из општинског притвора у коме је био због опасне крађе. Стар је 29 год., средњег раста, очију зелених, у лицу плав, ћосав, носа повијеног, кад говори врска и замуцкује, у оделу од шајка.

Депеша начелника среза лепеничког Бр. 23107.

Драгутин Протић и **Драгољуб Лазић,** бив. трговачки помоћници, из Шапца, окривљени су код начелства округа подринског због крађе. Драгутин има 15 год., омален је, пун. а Драгољуб је сувоњав и црномањаст.

Депеша начелства округа подринског Бр. 15169.

Миливој Остојић, звани „Банбрак“, стар 16 год., средњег раста, у лицу пун, боје плаве; **Добросав Петровић,** звани „Јелац“, стар 18 год., раста средњег, у лицу смеђ, и **Милорад Пузовић,** стар 16 год. средњег раста — сви коцкари из Ужица — ноћу између 9. и 10. тек. месеца извршили су једну опасну крађу и побегли.

Депеша начелства окр. ужичког Бр. 8590.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖЕ СЕ

Светозара, сина Неце **Јеличића,** кочијаша, који је био шегрт код Томе Кручковића, ковача у Дражевцу, нестао је пре месец дана. Стар је 12 год., омален, плав; у времену нестанка на себи је имао порхетско одело.

Акт начелника среза посавског, округа београдског Бр. 12203.

Душан, син Станка **Ристића,** из Катуна, среза темнићског, побегао је пре неколико дана од својих родитеља, и до данас се није вратио нити се о њему могло ма што сазнати. Стар је 14 год., омален, плав, блесав, у оделу од црног сукна.

Депеша начелника среза темнићског Бр. 11773.

Марију, жену Јозефа **Целнера,** из Вел. Митровице, која је одбегла од свог мужа, тражи начелство округа подринског актом Бр. 15243. Марија има 30 год., омалена је, црномањаста, у лицу пегава; говори српски, мађарски и немачки; по занимању је куварица.

Првослав, син Игњата **Радоњића,** из Бачевице, побегао је од својих родитеља још 24. прошлог месеца, и до данас се није вратио нити се о њему ма шта сазнало. Стар је 14 год., средњег раста, смеђ, очију аелених, носа повећег, образа дугачких.

Акт вачелника ср. гружанског Бр. 21080.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, по саслушању Министарског Савета, а на основу члана 54. и 101. Устава земаљског, решено је:

„Народна Скупштина, састављена од Народних Посланика изабраних за скупштинску периоду: 1908., 1909., 1910. и 1911. годину, сазива се у четврти редован сазив на дан првога октобра ове године у Београду“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 19. септембра 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за члана друге класе Управе вароши Београда Петра Банцића начелника прве класе среза пиротског, по службеној потреби;

за начелника прве класе среза посавског, округа београдског, Милутина Пећанина, начелника исте класе среза поречког, по молби;

за начелника друге класе среза поречког Ђорђа Матојића, начелника исте класе среза грочанског, по службеној потреби; и

за начелника друге класе среза грочанског Милорада Тутунџића, начелника исте класе среза посавког, округа београдског, по службеној потреби

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. септембра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за шефа хирушког одељења нишке окружне болнице, Д-р Михаила Петровића, санитетског потпуковника, са платом од 4000 динара годишње, по његовом пристанку.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. септембра 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за лекара среза качерског, Д-р Милутина Јанковића, среског лекара у оставци, по молби, и

за лекара среза пољаничког, Д-р Милована Миловановића, лекара помоћника опште државне болнице.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. септембра 1911. год., у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза орашког Рељу Ђорђевића, полицијског писара исте класе среза копаоничког, по молби;

за полицијског писара прве класе среза млавског Предрага Обркнежевића, полицијског писара исте класе начелства округа моравског, по службеној потреби;

за полицијског писара прве класе среза заглавског Драгомира Крстића, полицијског писара исте класе среза сврљишког, по службеној потреби;

за полицијског писара прве класе среза грочанског Владимира Стојадиновића, полицијског писара друге класе среза лужничког;

за полицијског писара прве класе начелства округа крагујевачког Јанићија Красојевића, писара друге класе првостепеног крагујевачког суда;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Милана Кондића, полицијског писара исте класе среза орашког, по службеној потреби;

за полицијског писара друге класе среза деспотовачког Витомира Денића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, по службеној потреби;

за полицијског писара друге класе начелства округа подринског Косту Митровића, полицијског писара исте класе среза посаво-тамнавског, по службеној потреби;

за полицијског писара друге класе среза сврљишког Цветка Петровића, полицијског писара исте класе среза заглавског, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе начелства округа моравског Бранислава Ђорђевића, полицијског писара исте класе среза млавског, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе начелства округа крушевачког Михајла Лучића, полицијског писара исте класе среза жупског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа нишког Светислава Обрадовића, полицијског писара исте класе среза деспотовачког, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза копаоничког Михаила Кречковића, апсолвираног правника;

за полицијског писара треће класе среза љубићског Михаила А. Семана, апсолвираног правника и практиканта среза подунавског;

за полицијског писара треће класе среза жупског Милана Живанчевића, апсолвираног правника;

за полицијског писара треће класе начелства округа нишког Јордана Ђорђевића, практиканта истога начелства;

за полицијског писара треће класе среза посаво-тамнавског Светислава Јешића, практиканта начелства округа подринског;

за полицијског писара треће класе среза лужничког Александра Т. Костића, практиканта истога среза;

за полицијског писара треће класе среза пожешког Љубишу А. Рачића, артилеријског наредника и полицијског приправника; и

за полицијског писара треће класе среза рачанског Миливоја Поповића, артилеријског наредника и полицијског приправника.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Војислав Новаковић, полицијски писар треће класе среза златиборског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 19. септембра 1911. год., у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу августу 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца августа ове године извршено је у Србији:

1. **Убистава** 27
2. **Детоубистава** 2
3. **Нехотичних убистава** . . . 10
4. **Покушаја убистава** 30
5. **Разбојништава** 17
6. **Силовања** 4
7. **Тешких телесних повреда** . 20
8. **Паљевина** 55
9. **Опасних крађа** 83
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари** . . . . . 20 [1]).

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	25	или	92·5%
Детоубистава	1	»	50 %
Нехотичних убистава	10	»	100 %
Покушаја убистава .	28	»	93·3%
Разбојништава . .	13	»	76·4%
Силовања	4	»	100 %
Тешких тел. повреда	20	»	100 %
Паљевина	7	»	12·7%
Опасних крађа . . .	43	»	52·4%
Злонамер. поништаја туђих ствари . . .	5	»	25 %

Највећи број **убистава** извршен је помоћу *ватреног оружја* (**14**), затим помоћу *тупог оруђа* (**9**) и *оштрог* (**4**).

Узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за **15** случајева, у *освети* за **4**, у *нужној одбрани* за **4**, у *користољубљу* за **2**, у *рђавом животу* за **1**. За **један** случај узрок је *непознат*.

Посматрана према местима, у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу гружанском **3**, у срезу поречком **3** (1 непронађено). у срезу зајечарском **2**, и по **1** у срезовима: грочанском, ваљевском, јабланичком (непронађено), крагујевачком, лепеничком, јасеничком округа крагујевачког, крајинском, трстеничком, ражањском, копаоничком, сврљишком, јадранском, поцерском, хомољском, звишком, орашком, бољевачком, добричком и драгачевском.

Детоубиства су извршена по **1:** у срезу ваљевском и у вароши Београду (непронађено).

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: посавском округа београдског, тамнавском, јасеничком округа крагујевачког, расинском, ресавском, нишком, бањском, хомољском, љубићском и драгачевском.

Покушаји убистава извршени су: у срезу деспотовачком **2**, у срезу пожаревачком **2**, у срезу звишком **2**, у срезу прокупачком **2**, у срезу златиборском **2**, у срезу ужичком **2** и по **1** у срезовима: грочанском, врачарском, пчињском, јабланичком (непронађен), крагујевачком. брзопаланачком, левачком, мачванском, посаво-тамнавском, хомољском, таковском, орашком, јасеничком округа смедеревског, тимочком (непронађен), зајечарском, добричком, драгачевском и у вароши Пожаревцу.

Сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу звишком **2**, и по **1** у срезовима: космајском, посавском округа београдског (непронађено), тамнавском, брзопаланачком, поречком (непронађено), лужничком, нишавском , пожаревачком (непронађено), рамском, подунавском, прокупачком, рачанском, драгачевском и у варошима: Пожаревцу (непронађено), и Неготину.

Силовања су извршена по **1** у срезовима: грочанском, ваљевском, нишавском и прокупачком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу бољевачком **4**, у срезу гружанском **2**, у срезу млавском **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, јабланичком, крагујевачком, неготинском, нишком, азбуковачком, качерском, јасеничком округа смедеревског, златиборском, ужичком, црногорском и моравичком.

Паљевине су извршене: у срезу крагујевачком **5** (1 пронађена), у срезу мачванском **5** (2 пронађене), у срезу звишком **4**, у срезу зајечарском **4** (1 пронађена), у срезу лесковачком **3**, у срезу параћинском **3**, у срезу хомољском **3**, у срезу посавском округа београдског **2**, у срезу грочанском **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу поцерском 2 и по **1** у срезовима: врачарском, колубарском округа ваљевског, посавском округа ваљевског, пчињском, власотиначком (пронађена), масуричком, поречком, крајинском, трстеничком (пронађена), копаоничком, деспотовачком, моравском округа пожаревачког, голубачком, подунавском, заглавском, прокупачком, ужичком, драгачевском, трнавском (пронађена), и у вароши Смедереву.

Вредност свих ових паљевина износи око **17.600** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **22** (10 пронађених), у срезу параћинском **7** (6 пронађених), у срезу ресавском **4**, у срезу гружанском **3** (2 пронађене), у срезу темнићском **3** (све пронађене), у вароши Пожаревцу **3** (2 пронађене), у срезу зајечарском **3** (1 пронађена), у срезу колубарском округа ваљевског **2** (обе пронађене), у срезу беличком **2** (обе пронађене), алексиначком **2** (1 пронађена), у срезу посавотамнавском **2**, у вароши Шапцу **2**, у срезу рамском **2** (1 пронађена), у срезу орашком **2** (обе пронађене), у срезу ариљском **2**, у срезу млавском **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, јабланичком, крагујевачком, неготинском, нишком, азбуковачком, качерском, јасеничком округа смедеревског, златиборском, ужичком, црногорском и моравичком.

Паљевине су извршене: у срезу крагујевачком **5** (1 пронађена), у срезу мачванском **5** (2 пронађене), у срезу звишком **4**, у срезу зајечарском **4** (1 пронађена), у срезу лесковачком **3**, у срезу параћинском **3**, у срезу хомољском **3**, у срезу посавском округа београдског **2**, у срезу грочанском **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу поцерском 2 и по **1** у срезовима: врачарском, колубарском округа ваљевског, посавском округа ваљевског, пчињском, власотиначком (пронађена), масуричком, поречком, крајинском, трстеничком (пронађена), копаоничком, деспотовачком, моравском округа пожаревачког, голубачком, подунавском, заглавском, прокупачком, ужичком, драгачевском, трнавском (пронађена), и у вароши Смедереву.

Вредност свих ових паљевина износи око **17.600** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **22** (10 пронађених), у срезу параћинском **7** (6 пронађених), у срезу ресавском **4**, у срезу гружанском **3** (2 пронађене), у срезу темнићском **3** (све пронађене), у вароши Пожаревцу **3** (2 пронађене), у срезу зајечарском **3** (1 пронађена), у срезу колубарском округа ваљевског **2** (обе пронађене), у срезу беличком **2** (обе пронађене), алексиначком **2** (1 пронађена), у срезу посавотамнавском **2**, у вароши Шапцу **2**, у срезу рамском **2** (1 пронађена), у срезу орашком **2** (обе пронађене), у срезу ариљ-

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	1	2	2	1	1	5	1	—	1	—
2	« ваљевски	1	1	1	—	1	1	—	2	5	1	2	—
3	« врањски	1	—	—	2	—	—	1	6	3	2	2	—
4	« крагујевачки	6	—	1	1	—	—	3	5	4	2	—	—
5	« крајински	4	—	—	1	3	—	1	4	—	1	—	—
6	« крушевачки	3	—	1	—	—	—	—	2	2	5	1	—
7	« моравски	—	—	1	3	—	—	—	4	17	1	1	—
8	« нишки	1	—	2	—	—	—	1	—	2	—	2	—
9	« пиротски	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	2	—
10	« подрински	2	—	—	2	—	—	1	7	4	1	1	—
11	» пожаревачки	2	—	1	6	5	—	2	9	9	1	—	—
12	« руднички	—	—	1	1	—	—	1	—	—	1	2	—
13	« смедеревски	1	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	—
14	« тимочки	3	—	—	2	—	—	4	5	4	—	—	—
15	« топлички	1	—	—	3	1	1	—	1	—	1	1	—
16	« ужички	—	—	—	4	1	—	3	1	4	3	3	—
17	« чачански	1	—	1	1	1	—	1	2	3	1	—	—
18	Управе града Београда	—	1	—	—	—	—	—	—	22	—	4	1
	Свега:	**27**	**2**	**10**	**30**	**17**	**4**	**20**	**55**	**83**	**20**	**22**	**1**

[1]) У августу месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	36
2. Детоубистава	3
3. Нехотичних убистава	8
4. Покушаја убистава	36
5. Разбојништава	13
6. Силовања	6
7. Тешких телесних повреда	23
8. Паљевина	47
9. Опасних крађа	108
10. Злонамерних поништаја туђих ствари . .	18

ском **2** (1 пронађена), у срезу моравичком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, посавском округа ваљевског (пронађена), подгорском (пронађена), ваљевском, пчињском, масуричком, лесковачком (пронађена), лепеничком (пронађена), трстеничком (пронађена), копаоничком (пронађена), левачком (пронађена), лужничком, моравском округа пожаревачког (пронађена), хомољском, пожаревачком, голубачком, тимочком (пронађена), рачанском, ужичком и жичком (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **50.700** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу копаоничком **3**, у срезу лесковачком **2** (1 пронађен), у срезу гружанском **2**, у срезу трстеничком **2** (1 пронађен), у срезу црногорском **2** (1 пронађен) и по **1** у срезовима: тамнавском (пронађен), брзопаланачком, параћинском (пронађен), поцерском, пожаревачком, качерском, добричком, златиборском и драгачевском.

Вредност свих уништених ствари износи око **2.400** динара.

Поред изложених дела у току месеца августа ове год. извршено је у Србији и **22 самоубистава,** и то: у вароши Београду **4,** у срезу тамнавском **2** и по **1** у срезовима: грочанском, јабланичком, лесковачком, ражањском, деспотовачком, моравском округа нишког, нишком, нишавском, белопаланачком, мачванском, таковском, косаничком, ужичком, пожешком и у варошима: Горњем Милановцу и Ужицу.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* **12,** *дављењем у води* **6,** *ватреним оружјем* **3** и *тровањем* **1.** Узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **6** случајева, у *душевном растројству* за **3,** у *рђавом домаћем животу* за **4,** у *страху од казне* за **2,** у *љубави* за **2,** у *часољубљу* за **1,** у *стиду* за **1,** у *тузи* за **1,** у *рђавом материјалном стању* за **1**; и за **један** случај узрок је *непознат.*

Покушај самоубиства извршен је у вароши Београду; тровањем, рђав домаћи живот.

Општи преглед до сад изложених дела овакав је: (Види 282. страну).

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 19. септембра 1911. године АБр. 1633, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

АУСТРИЈСКИ УХОДА МЛИНАРИЋ

ЛИСТАК ИЗ АУСТРИЈСКЕ ШПИЈУНАЖЕ ИЗ 1807. И 1808. ГОДИНЕ

Од кад постоји тежња Аустрије, да постане наследницом Турскога царства у Европи, од тада постоји и њена шпијунажа, раније према Турцима а доцније, кад је основана Српска држава, и према Србији и према Турцима. Нарочито је развијана војна шпијунажа у свакој прилици, кад се Аустрија спремала да ратује с Турцима, као пред 1717. и пред 1788. годину. Поменућемо овде само војну шпијунажу пред рат 1788. године.

После договора с Русијом 1782. године Аустрија је рачунала поуздано, да ће доћи до рата у коме ће она морати да учествује. Знајући то, она је предузела све мере, да придобије и припреми виђеније људе по Србији и Босни, да проучи земљиште, да разгледа путеве и одреди згодне стратегијске тачке. С тога је била послала доста војнички спремљених људи, који су требали да прокрстаре Босну и Србију и да проуче људе, земљиште и прилике у поменутим покрајинама. Од 1782 до до 1787. године ретко ко од виђенијих људи у Србији да није био у ма каквим везама са аустриским агентима а нарочито свештеници и калуђери, који су највише помагали аустриским агентима проводећи их по разним крајевима тајно, било као манастирске момке, било као своје пратиоце при обилажењу парохија[1]).

За прво време устанка под Карађорђем Аустријске су власти помагале устаницима допуштајући Србима с оне стране Саве и Дунава да испод руке додају устаницима оружје, барут, олово и друге потребе за ратовање. Али у то време Аустрија се надала, да ће се сама користити устанком и да ће једнога дана Београдски Пашалук са околним нахијама постати саставни део Аустријске Царевине. Међутим чим су устаници успели у свом подузећу и ослободили Београдски Пашалук од Турака, знали су да се сами не могу одржати, знали су, да им је потребан моћан заштитник, који би их бранио од Турске и заступао њихове захтеве на Порти. Због тога су се обратили прво Аустрији за заштиту. Али како у Бечу ни бечки двор ни бечки кабинет нису желели Србији не само ослобођење од Турака већ ни аутономију, то нису могли пристати на српске понуде да Аустрија буде заштитник Србије. Како су Срби опазили да Аустрија жели или да Србија постане област аустријска или да остане и даље турска а никако аутономна или слободна држава, то су се обратили Русији за помоћ и заштиту. Пошто се Русија налазала у другим политичким приликама, и како је о Србији и српском устанку мислила друкчије него Аустрија, прими се да помаже устанак и да буде заштитник Срба. Ма да је руско-аустријски договор од 1782 год. у ствари био покварен одмах после Свиштовскога Мира па тиме изгубиле значај и одређене зоне интереса руских и аустриских према утврђеним тачкама поменутог договора, опет се у Бечу страховало од појаве рускога имена или рускога утицаја на западу од Видина и Тимока. Гледајући на Русију као на свога супарника у наслеђу Турскога Царства представници бечке политике, пуни ускога егоизма и плашећи се стално утицаја руског на Србе, кварили су све што је Русија предузимала у корист Срба трудећи се да и у Цариграду на Порти и код Срба у Србији изазову неповерење према Русији. У том погледу развијане су интриге и у Цариграду и у Србији, особито од краја 1806 године па за све време, докле је трајао устанак.

Да би покварила оно што је Русија радила у корист Срба (у колико се та корист поклапала с руским интересима) и да би омела утицај руски даље од Видина западу ка Јадранском Мору, Аустрија је предузела све што су њене дипломате знале и умеле. На аустриску суровост Русија је одговарала удвојеном радљивошћу, у чему су се одликовали нарочито руски представници у Београду. На тај начин у Београду и у Србији развила се дипломатска борба између Аустрије и Русије. Русија је од 1807 године имала свога дипломатскога представника у Београду, који јој је стално слао извештаје о свему шта се ради у Београду и шта се догађа у Србији. А Аустрија није га имала. С тога се послужила шпијунажом развијеном на граници између Србије и Аустрије. Средиште те шпијунаже и у оно време, као и данас, био је Земун. У том граду било је пуно људи и разних шпијунских агената, који су не само пратили све, шта се дешава у Београду и у Србији, већ који су интригирали међу Србима сејући свађе између војвода и изазивајући неповерење код војвода устаничких и код народа према Русији.

Ми смо намерни на овом месту изнети само један листак из те шпијунаже аустријских агената из 1807. и 1908. године, баш у оно време када су у новоослобођеној Србији, после оних лепих успеха из 1806. године, отпочели да се развијају раздори међу старешинама и неповерење према руском представнику у Београду К. К. Родофиникину и према Русији.

II.

Јачу пажњу отпочела је Аустрија обраћати на догађаје у Србији, од кад су Срби заузели Београд и Шабац, и од кад су ступили у борбу противу Турака као савезници Русије, дакле од децембра 1806. године и од почетка 1807.

Како је руска војска још у половини децембра 1806 године заузела Букурешт у Влашкој, то се спремила на даље ратовање против Турака, трудећи се да из Букурешта преко Крајине и Пореча ухвати везу са Србима. Аустрија да би пратила кретање руске војске у Влашкој, то је дворска канцеларија била одредила некога *Емерика Млинарића* у почетку фебруара 1807. год и снабдевши га путним исправама упутила у стан руске војске у Влашку. Кад дође у Пешту задржи га Краљевско Угарска канцеларија читава четири месеца. Пошто се обавестила о свему поменута канцеларија дала му је други пасош и он се одатле упути руској војсци у Влашку. У путу дозна да је руска војска упућена једним делом за Србију, да је прешла Дунав, састала се са српском војском и да се налази

[1]) О тој радњи аустријској ваља видети опширније у књизи Драг. М. Павловића, Србија за време последњег аустријско-турског рата (1788—1791). Београд. 1910. Стр. 8—14. Моју књигу Кара-Ђорђе I. 1907. стр. 35—37.

код Штубика у Крајини. С тога Млинарић промени свој пут, па место да иде руској војсци у Влашку преко Баната и Ердеља, упути се у Србију да преко Земуна, Београда и Смедерева дође у Крајину.

Кад дође у Земун задржи се више дана и позна се добро са земунским Србима којима је казао: да је само с тога дошао у Земун, како би прешао у Београд и ступио у службу и помогао општој ствари. Пошто је језик српски добро знао, Срби га у Земуну приме као свога једноверца и поклоне му пуну веру и открили све своје тајне. С тога и вели Млинарић у своме извештају од 12 октомбра 1807 године, упућеном цару аустријском, како је за време многодневнога бављења у Земуну могао пратити *издајничку радњу земунских Срба*. „Одуда „сам дознао, вели даље, да они имају „једнога свога повереника у Бечу, име„ном *Дрвара* трговца; затим у Пешти „банкротираног трговца *Петровића* са „многим присталицама; карловачки ми„трополит *Стратимировић* стоји на челу „ове радње и жели да народ по својој „вољи окреће. Поред поменутих има у „Земуну још много трговаца као Милош „(Урошевић), Братоглић, Михаиловић и „т.д. који раде на овом послу. Они имају „и своју лозинку, којом се служе.... и „чекају само миг од Карађорђа па да се „здруже са Србима како они тако и сви „њихови повереници, који се налазе на „целој линији поред Дунава до Оршаве. „Сваке ноћи 10—12 дезертираца царских „њиховом помоћу прелазн преко Саве и „Дунава у Србију.

„Ја сам се нарочито хтео дуже задр„жати у Земуну да бих могао што пот„пунији извештај послати Вашем Вели„чанству, само сам се бојао да и овде не „будем задржан као у Пешти, с тога сам се „пожурио на пут за Београд с надом да ћу „оданде моћи према исказима земунских „трговаца и многих царских дезертираца, „који се овамо налазе, написати још пот„пунији извештај. Али то ми је осујећено. „Јер тек што сам (по преласку у Бео„град) хтео да пишем, кад ме изненади „градски командант Младен Миловано„вић, коме су издане моје намере и који „дође у моју собу тражећи све моје хар„тије. које сам хтео послати *Кратају*, „управнику поште и моме поверенику... „Остављам Вашем Величанству да расу„дите у какав сам незгодан положај до„шао овим изненадним препадом у зем„љи, у којој сам могао очекивати оштра „и нечовечна робеспијеровска понашања „према ономе, који би се учинио ма и „најмање крив. Срећа је била што ни „градски командант ни његов дикатери„јант (судија) нису знали немачки, те „сам се тим њиховим незнањем кори„стио колико сам могао....

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ТРАГОВИ ОБИЈАЊА

(СВРШЕТАК)

У овом вештачењу важна је репродукција трагова оруђа на дашчици од истог дрвета од кога је и обијени намештај, и под условима сличним оним под којима је обијање извршено. Ово је изврсно доказно средство, и с тога га треба употребити у свима сличним случајевима.

Идентификовање помоћу отисака нађених на једном обијеном писаћем столу.

Били смо позвани од истражног судије да испитамо обијен писаћи сто у једном хотелу, и да учинимо све корисне констатације за проналазак кривца.

У биро-у хотела налази се један раван писаћи сто, од чамовине, са два места, од којих једно употребљује директор (јужна страна), а друго (са северне стране) секретар хотела. Са обе ове стране стола поређани су редови фијока. Горња десна фијока са стране директорове била је осигурана бравом сигурности. У њој је директор закључао новац у очи краће. На њеној побочној страни нађена су три врло јасна отиска оруђа.

Први отисак, нешто мало кос, удаљен је за 4·5 см. од доње ивице, и отприлике за 1·5 см. од предње стране фијоке. Други отисак удаљен је за 5 см. од доње ивице и отприлике за 2·3 см. од предње стране, а трећи за 5·4 см. од прве и 1·7 см. од друге. Ови отисци доста су дубоки.

На стубу, поред фијоке, налази се отисак произведен услед више покрета — притисака — а на ригли од браве читава серија малих греботина у правцу одозго на доле. Ови отисци слични су отисцима који произлазе на ригли кад се она гура на доле малим ударцима каквог металног иструмента, сличног кључу за завртање и одвртање шрафова. Горња метална плочица, у коју улази ригла показује такође извесан број греботина и једно угњуће, које доказује покушај да се између ње и ригле увуче један метални инструменат, да би се ригла гурнула на доле, или да би се подигла дрвена плоча — горња табла — над столом, у циљу ослобођења ригле. Пошто је ова ослобођена, плато је придржан руком док је фијока извучена. Да би је извукао крадљивац је увукао своје оруђе између левог стуба и побочне стране, пошто фијока није била снабдевена дугметом за извлачење.

Унутрашњост браве не показује никакву специјалну греботину на основу које би се могао закључити покушај отварења помоћу лажног кључа или калауза.

Агент сигурности D... предао је вештаку један кључ за завртање и одвртање шрафова, који је нађен у соби хотелског чиновника X... Брижљивим испитивањем овог оруђа нађено је, да оно није било од оних која се продају по трговинама, већ да је грубо сковано од каквог ковача или механичара. Кључ је имао два оштра краја, од којих је један био увучен у дрвену дршку. Овај крај и његови околни делови покривени су рђом, што извесно доказује да оруђе није одавно употребљавано.

Оба краја овог оруђа показују грубе трагове турпије. На једном крају налази се издубљен крст. Слични крстови употребљују се у радионицама браварским итд. на алатима за означење фијоке радникове коме припада оруђе.

Слободна ивица сумњивог кључа широка је 1·3 см. Као и код осталих оруђа овог рода, сечиво се шири до 1·6 см. па се ова ширина затим поново смањује. Дебљина оштрице износи отприлике 1 мм. Оштрица и њени суседни делови подударају се потпуно са траговима на левој бочној страни преграде. Трећи отисак показује доста јасно дебљину врха оруђа који га је произвео. Ова дебљина одговара дебљини врха сумњивог кључа.

Да би се уверио, да ли се оруђа димензије сумњивог кључа налазе у трговини, вештак се обратно највећим локалним радњама које продају оруђа ове врсте, али сви многобројни кључеви, који су му показани, били су или шири или ужи од оног који је нађен код чиновника X....

Закључак: Фијока писаћег стола у у хотелу У.... отворена је у почетку подизањем даске — платоа — над столом, а потом извлачењем фијоке притискивањем леве бочне стране. Оруђе нађено у соби чиновника X.. подудара се потпуно са траговима, који су констатовани било на левој бочној страни фијоке било на стубу намештаја. Пошто је ово оруђе специјалних димензија и форми, вештак има разлога да верује, да је с њим извршено обијање писаћег стола.

Даља истрага утврдила је тачност ових наших закључака.

Вештачење отисака оруђа обијања треба да врше специјалисте.

Два цитирана примера показују могућност идентификације помоћу отисака оруђа, нађених на обијеним вратима или намештају. Следећи пример показаће да треба бити врло обазрив у сличним случајевима, и да треба испитивати из основа нађене отиске и сумњиво оруђе пре доношења закључака. Он ће такође показати, да испитивање отисака треба да буде вршено од специјалисте, а не од обичног агента, који може бити најбољи детектив, али који није нарочито спреман за овакав посао. Под изразом „специјалисте“ ми подразумевамо вештака у полицијској техници који, захваљујући методичним студијама великог броја аналогих случајева и научним знањима, може искористити трагове обијања, нађене на месту извршеног дела, за директну или индиректну идентификацију злочинца, а не обичног занатлију, као н.пр. столара, бравара итд. Овај последњи познаје, истина, оруђа свога заната, због чега у извесним случајевима може означити врсту употребљеног оруђа, али није спреман за веома деликатан посао идентификације.

Ми идемо још даље, и тврдимо, да је у истини опасно поверавати идентификацију обичном занатлији. Нерасполажући потребним фотографским апаратима, он ће свој посао извршити „од ока“. Шта више, ненавикнут на деликатне и пуне одговорности функције судског вештака,

он своје опсервације неће подврћи критици, као што то раде професијонални вештаци. Најзад, случајни вештак, без стручне спреме, не познаје сумњу, или још боље, не усуђује се познати је. Доиста, он верује да ће се посумњати у његове особине вештака ако на постављена питања не одговори категорички са „да“ или „не“. Очигледно је, да је све ово врло опасно за манифестацију истине, те је с тога и у интересу оптужења и у интересу одбране да испитивање трагова обијања и идентификовање, на основу ових трагова, буду вршени од вештака специјалиста, а не од случајних вештака.

Један скорашњи пример илустроваће најбоље ово што смо рекли. У једној малој вароши романске Швајцарске била је извршена крађа са обијањем. Полицијски судија, позван на лице места ради потребних констатација, нашао је на вратима отиске оруђа. После кратког времена полиција сигурности ухапсила је три опасна повратника, против којих је било ваздан основа подозрења. Код једног од њих, најопаснијег, нађена је једна гвоздена полуга која се, изгледа, подударала се отисцима нађеним на месту извршене крађе. У место да и оруђе и трагове вештачи преко специјалисте, полицијски судија задовољио се вештачењем које је извршио један агент сигурности, врло добар практични полицајац, али ни мало спреман за једну овакву деликатну мисију, за коју су потребна специјална знања. Сасвим природно да је агент утврдио, да је овим оруђем извршено обијање. Ово своје тврђење поновио је и пред судом, али је адвокат, који се по мало разумевао у столарству, и који је, још као студент, посећивао полицијски курс на универзитету, био упознат са методама идентификације, те му с тога није било тешко да докаже, да је оруђе, о коме је реч, могло произвести све друге врсте отисака само не онај, који је нађен на месту извршеног дела. И ако је осуда оптуженог изгледала несумњива по осталим основима подозрења, ипак га је порота пустила, пошто је била веома импресионирана обарањем вештачења агента сигурности. Остала два саучесника међутим су осуђени.

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ [1])

— Једно разбојништво са убиством у купеу —

Hugo Friedlaeuder

Не да се докучити, шта се све може догађати у души једнога човека. И поред свега напретка науке, психолог стоји пред неким злочином као пред каквом вечитом загонетком. Кад се неко попне у један празан купе друге класе и то у такозваном локалном возу, који стаје скоро сваких десет минута, онда је на сваки начин потпуно неоснована свака бојазан, да би у купе могаоући какав сапутник у тој намери, да у згодној прилици изврши разбојништво и убиство. На тако страшне мисли човек може у толико мање доћи, ако је тај сапутник, који пред сам полазак воза улази у купе, какав млад, елегантно одевен човек од својих 17 година, који уз то има право анђелско лице. Клаусен, зубни лекар из Алтоне, одлазио је сваке суботе по подне возом у Бланкенезе, где је имао своју вилу, да тамо са женом и децом проведе недељу. Тако је било и у суботу, 10. новембра 1906. Расположен кренуо се Клаусен на главну железничку станицу, да се возом, који полази у 3 часа и 33 минута по подне, одвезе својој жени и деци. У возу је било мало путника. Купе друге класе, у који је он ушао, био је празан. Клаусен се без сумње радовао, што ће после шестодневног осуства моћи загрлити своју жену и децу. Мора бити да није била ништа мања ни радост жене и деце, који су нестрпељиво очекивали супруга и оца. Клаусен није могао ни слутити, да ће у томе купеу он бити жртва једнога убиства. Сем њега у купеу није било више никога. Тада пред сам полазак воза, ушао је у купе један врло љубак, као анђео леп деран, најелегантније обучен и пошто је љубазно поздравио лекара сео је према њему. По фином кретању младога човека могло би се закључити, да је припадао бољем сталежу. Лекар га је кратко отпоздравио и продужио је читати своје новине. Њему није могао изгледати ни најмање сумњив тај чисти младић, чије су лепе плаве очи тако невино гледале у свет. Па ипак тај тако упадљиво лепи човек био је изабрао њега за своју жртву. Он је сакрио у свој џеп једну секиру којом је његов газда од стана цепкао дрва. Лекар му је био потпуно непознат. Млади човек није био неки професионални злочинац, већ је до тога тренутка био врло пристојан човек. Али он је био гладан, како је он тврдио, већ више дана није ништа јео. Тада је дошао на страшну мисао, да оде на железничку станицу, да узме једну карту друге класе до Малог Флотбека, па да онда потражи један купе, у коме би седео сам какав имућан човек. Зубни лекар Клаусен учинио му се као погодна жртва. Неколико ударача секиром, коју је сакрио у џепу, морају бити довољни, да се убије отмени господин. Прилика је била повољна, али за младога човека ипак није била равнодушна његова страшна намера. Он се маши у џеп, од панталона, да извуче секиру, али му тада изађоше пред очи слике његових честитих родитеља и јединог брата. Он задрхта и поче се колебати, али с друге стране опет мучила га је глад. Само неколико добро смишљених удараца секиром и ти ће моћи опљачкати своју жртву, то је синуло кроз памет овог младог чудовишта. Ова демонска мисао одржа превагу. Тада стаде воз у Великом Флотбеку. Нико не уђе у воз и он одмах појури даље. Најближа станица, до које ће воз стићи за неколико минута, била је Мали Флотбек. Ту мора млади човек изаћи из воза. Пара више није имао, јер је последњим новцем платио карту за вожњу до Малог Флотбека. Сад ил' никад. Лекар Клаусен седео је још једнако мирно, читајући своје новине. Младић извуче неприметно секиру из свога џепа на панталонама и изненада зададе лекару пет удараца по глави. Ударци су били необично силни, јер је убица био врло јак и снажан човек. Лекару је теме било потпуно размрскано и мозак је далеко прснуо по купеу. Већ први ударац био је дат таквом силином, да је он сам био смртоносан. Лекар је пао са седишта непустивши ни гласа. Убица међутим. ударао је и даље. Кад се уверио да је његова жртва мртва, клекао је на лешину и са ње опљачкао сат, ланац и портмоне. У томе тренутку звизнуо је воз, а одмах затим улетео је у станицу Мали Флотбек. Ту је убица сав умрљан крвљу сишао. При излазу из станице пао је у очи службенику који купи белете. „Ви сте од горе до доле упрскани крвљу“ довикнуо му је тај службеник. „Текла ми је крв из носа“ одговорио је убица. Билетар није могао ни слутити, да је тај човек убица. Убица утече у један писоар, где је очистио своје одело. Отворио је опљачкани портмоне, из кога му засијаше пред очима многи златни новци. Са овим ће већ моћи поживети дуже време, помислио је он. Отишао је у једну пекарницу и тамо је купио један хлебчић. Затим је ушао у једну пиљарницу да купи јабука. Он је био вегетеријанац и антиалкохоличар. Он је живео искључиво о сухом хлебу и води, а када је био при новцу, допуштао је себи и то задовољство, да поједе коју јабуку. Алкохолна пића избегавао је начелно. Он још никада није ступио ногом у какву крчму, а дотле су му били потпуно непознати и интимни односи са женама. У скоро је стигао пешице у свој стан у Алтони. Секиру, чији нестанак још нису приметили његов газда и газдарица, оставио је на исто место, одакле је и узео. Пошто је повечерао своју посну вечеру, легао је да спава, јер је у то време већ била наступила ноћ. Али о сну није могло бити ни речи. Његова несрећна жртва мутила му је ум и он је почео силно да плаче. Помисао да је постао убицом, да је својој фамилији нанео вечити срам и поругу и да ће ма где бити ухваћен, није му дала ока склопити.

Вратимо се сада натраг на место злочина. Тек што је убица био изашао из станице у Малом Флотбеку, одмах је био откривен ужасан злочин. Железнички службеници видели су да из купеа прокапава крв. Сумња је одмах пала на мла-

[1]) Од априла прошле године почео је H. F. издавати збирке интересантних крив. процеса, које садрже најчувеније и најинтересантније кривичне процесе од културно-историског значаја. H. F. је врло познат писац у правноме свету и како је он новинарски сарадник за судске ствари у Немачкој, то његова збирка у главноме садржи процесе, који су се одигравали пред његовим очима. Насупрот оној множини тзв. Ник Картер и других дедективских романа, којима се обично на опасан начин узбуђује велика маса, махом нерасудних читалаца, H. F. описује у својој збирци на прост начин и верно људска недела, како су се она у истини догађала. Он није имао потребе, да својој машти пушта на вољу, већ је изнео кривичне случајеве из живота, који по својој разноликости и страхоти често пута премашају најсмелије измишљотине дедективских романа. Познат правник Dr. Sello, правни саветник, написао је предговор првој књизи ове збирке. У *Полицијском Гласнику* донећемо један низ најинтересантнијих процеса из ове збирке.

дог човека, који је сав крвав изашао у Малом Флотбеку, да је он извршилац овога злочина. Разуме се да је тај злочин изазвао највећу узбуну. Још истога вечера полиција је предузела грозничаво најживље трагање за злочинцем у целој околини. Одмах је издата јавна потерница, у којој је био изнет тачан опис убичин. Објављена је била награда од хиљаду марака ономе, ко открије убицу. Газди од стана и његовој жени пао је у очи опис убичев. Газдарица је рекла своме мужу: Знаш шта, овај опис слаже се са нашим кирајџијом. Како можеш тако шта рећи, одговорио је љутито муж. Та млади човек је тако солидан и син је врло честитих и имућних родитеља.

У недељу изјутра, 11. новембра 1906. год., дошла је убичина газдарица к њему у собу. Млади човек, који се целу ноћ без мира и покоја претурао у својој постељи, баш је спавао најдубљим сном, ма да је јутарње сунце већ било продрло у собу. Господине Рикере, време је устајати, звона у цркви већ звоне, тим речима пробудила је газдарица младога човека. Он страшљиво поскочи трљајући сањиво своје очи. Јесте ли већ чули за страшно убиство, које се догодило јуче по подне у возу између Алтоне и Малог Флотбека, упитала је газдарица. У граду влада страшно узбуђење. За хватање убице одређена је награда од хиљаду марака. Млади човек побледео је као смрт и није могао прозборити ни једне речи. Он скочи из постеље и хитро се обуче. Дршћући од страха он отвори прозоре. Тада спази повише гомилица људи, који су разговарали о ужасном убиству у возу, живо махајући рукама. Једна густа гомила људи опколила је улични стуб за објаве. На њему је блештала велика, као ватра црвена плаката месне полициске власти. Плаката је садржавала тачан извештај о убиству у возу и исцрпан опис вероватног убице, за чије се хватање обећавала награда од 1000 марака. Ова слика била је страшна за младога човека. Он затвори прозоре и трчаше немирно по соби горе, доле. Потом се обуче потпуно и изађе из куће. Без циља и правца лутао је улицама, плашећи се увек кад би се приближио каквом констаблеру. Тада се реши — то је било први пут у његовом животу — да оде у кафану. Тек што је сео за један сто, придружише му се три младића његових година привучени његовим потпуно симпатичним изгледом. Премда је он нерадо пио поручено пиво — што је такође први пут чинио у животу — попустио је пријатељима, који су га наговарали, да покуша попити још коју чашу. Ненавикнут на алкохол он се убрзо мало напио. Упљачканим новцем платио је трошак за себе и своје нове пријатеље. Кад су младићи том приликом приметили да њихов млади познаник има повише новаца они га наговорише, да с њима пође у једну јавну кућу.

(свршиће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Да би ови трошкови постали корисни, да би се пошло путем побољшања, о чему се толико времена већ говори, и што се остварује веома споро, требало би препоручити надлештвима умереност, од које се не би требали никад да одвајају, па чак и у примени најстрожијих казни. Видео сам чуваре који су осуђенике доводили до очајања злостављајући их због својих ћефова и да их само муче. „Како се зовеш ти!“ говораше један од ових бедника новом осуђенику, „кладио бих се да ти је име *прашина*... добро, ја сам ветар и растераћу прашину“. И ударци воловске жиле падали су као плева. Неки опет чувари пљачкали су се међу собом да би тако изазвали помисао на осветy од које ништа није заштићавало осуђенике. У овим мојим мемоарима ја ћу имати прилике да поново говорим о овом предмету, нарочито о чувању које чини једну нову казну за слободне људе.

Незгоде и злоупотребе које сам поменуо постојале су скоро све у заводу у Бресту кад сам ја био. То ми је био разлог да скратим бављење које сам имао тамо да издржим. У сличним случајевима прво што се ради то је да се човек увери о поузданости друга. Мој друг беше један виноградија из околине Дижола, стар око 37 година, осуђен на двадесет година и четири године за опасну крађу у повратy, неки глупак кога беда и рђаво поступање беху готово убили. Савијен од батина изгледао је као да је још само знао да се као псето или мајмун пожури на звиждање аргусена. Такав један друг није ми се допадао, пошто ми је за план требао неки одрешит човек, који неће уступити ако су у изгледу батине, којима не престају никада частити осуђенике који су помагали или знали за бегство других. Да би се отресао овога Бургоњца направим се болестан те њега метнуше с другим, а кад сам се оправио затвориште ме са једним ђаволом, осуђеним на осам година за крађу кокошака у парохијском дому.

Овај је већ имао мало живости. Кад смо се нашли и сели на *клуау* он ми рече: „чуј, друже, ти не изгледаш да ћеш дуго јести народни хлеб, буди слободан према мени, нећеш изгубити ништа“. Признах му да се носим мишљу да утекнем у првој прилици. „Е добро, каже он, имам и ја један савет да ти дам. Треба прво ове носороге заварати да не би познали твоју намеру, али то није све... имаш ли *Филиие* (талире)?“ Одговорио сам му да имам мало пара у кутији, онда ми он каза да би он лако набавио одело код једног осуђеника, него да би избегли сумњу треба да купим „штогод за кућу“, као човек који се решио да мирно одува своју осуду. Ово „штогод“ састојало се из два дрвена вагана, једног малог буренцета за вино, пара обојака (сукно за подметање под окове због зиме) најзад из једног душечића напуњеног ситним кучинама. Био је четвртак, шести дан од мога доласка у завод; још у суботу у вече сам набавио мрнарско одело, које обучем одмах испод робијашког огртача. Испраћајући продавца приметио сам да он има на рукама ожиљке од дубоких изгоретина и дознам да је осуђен на вечиту робију у 1774. год., а у Рену је издржао опекотине и није признао крађу за коју је оптужен. Кад је објављен закон од 1791. год. он је помилован на двадесет и четири године тешке робије.

Сутра дан одељење, у коме сам и ја био, оде да оправља шмрк који стално није ваљао. У сали нам као обично прегледаше лисице и одело. Знајући ово ја сам врз моје мрнарско одело на грудима био метнуо једну бешику обојену као месо. Како сам намерно оставио кошуљу и огртач отворене, ниједан чувар и не помисли да ме озбиљније прегледа и изађем без препрека. Дошав код шмрка изађем са мојим другом иза једне гомиле дасака као ради нужде; лисице сам исекао још увече и састанак, који је сакривао трагове стругања, попусти одмах. Ослобођен гвожђа скинем брзо огртач и панталоне осуђеничке. Под кожну капу метнем лажну косу донету из Бисетра, и пошто сам дао томе другу малу награду, коју сам му обећао, шмугнем иза гомиле исечених дрва.

Десета глава.

Без икакве сметње изашао сам из ограде и нађох се у Бресту који нисам ни мало познавао, а бојазан, да ме размишљање којим путем треба да пођем, не изда, увећаваше моје неспојство. После ваљда хиљаду идења и враћања дошао сам на једину капију коју варош имађаше. Ту је био увек на сталној стражи један бивши чувар робијаша, неки Лашик, који је робијаше познавао по ходу, по држању, по изгледу, а нарочито је лако познавао по томе што је сваки, који је провео неко време у заводу, и несвесно избацивао ногу, којом је вукао гвожђе. Требало је дакле проћи пред овог страшног човека, који пушећи полако орловским оком загледаше сваког који уђе и изађе. Дошав пред Лашика спустих крај његових ногу један суд с млеком, који сам купио да би моје прерушавање било потпуно. Напунив сад лулу молио сам га за мало ватре; он се пожури да ми је да са свом оном учтивошћу, због које је био познат и, пошто смо мало пушили, ја га оставим и ухватим пут који је био преда мном.

Ишао сам три четврти часа и чујем три топовска пуцња, који су значили да је робијаш утекао и јављали су сељацима из околине, јер онај који ухвати бегунца добијао је сто динара награде. Видео сам доиста много људи где наоружани моткама и пушкама трче по пољу, претресајући пажљиво шумарке и најмање жбунове траве. Неки земљорадници били су још раније понели оружје, јер сам видео многе са пушкама да су оставили запрегу тек што су били почели орати. Један од ових прође баш поред мене путем који се укрштао са оним којим

сам ја сврнуо кад сам чуо пуцање топа. Био сам одењут добро, и како је било топло скинуо сам шешир те ми се вијаше дугачка коса, коју није могао имати робијаш.

Продужио сам ићи даље у унутрашњост земље избегавајући села и засеоке. Око заранака сретох две жене које питах којим путем идем; оне ми одговорише неким наречјем од кога нисам разумевао ни речи, али кад сам им показао новац и знаком да сам гладан, оне ме одведоше у једну крчму на улазу у село, коју је држао пољак, кога сам одмах угледао обученог са свима знацима његовог достојанства. Збуних се за тренутак али се брзо прибером и кажем му да хоћу да говорим са председником. — „Ја сам тај“ рече један стари сељак у вуненој капи и у дрвеним ципелама, који је седео за једним малим столом и јео лепињу од хелде. Нова неприлика за мене која ме вођаше из крчме у општину. Требало је дакле, извући се одавде ма на који начин. Кажем овоме званичнику у напулама да сам идући из Мерле-а за Брест залутао и питао сам га у исто време на којој сам даљини од ове вароши, уверавајући га да би желео да у Брест ноћим. — „Ви сте на пет миља далеко од Бреста, рече ми он. Немогућно је да вечерас тамо стигнете, а ако хоћете да ноћите овде примићу вас у мој кош и сутра идите са пољаком, који има да води једног робијаша кога смо јуче ухватили.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Један општински деловођа пита:

1. „Имао сам прилике да видим, да неки извршни органи општинских судова предлажу, да се казне она лица, која су осуђена на плаћање дуга, кад им не дођу по позиву у канцеларију, и не донесу дотичну суму новаца, на плаћање које су осуђена. Ово се и данас догађа не само у сеоским, већ и у варошким општинама, где су извршни органи полициски чиновници у пензији, и за које се држи а и природно је, да боље знају и администрацију и примену законских прописа, од обичних писара који се налазе по сеоским општинама.

Питање је, управо, о томе: да ли се може дужник оптужити и казнити за недолазак на позив по предмету дуговања и плаћања, код јасног прописа § 466. грађан, суд. пост. како се има поступити према ономе, који на опомену власти не плати оно на што је осуђен? И код судова окружних, ово је питање више пута расправљено тако, да казне у овом случају бити не може; и

2. По § 13. граћ. суд. пост. општински судови сами по званичној дужности извршују наплате досуда, по својим пресудама. Неки извршни органи и код извршне пресуде траже забрану за осигурање суме, коју по пресуди имају да наплате. — Кад је у глави 18-тој граћ. суд пост. прописано како се извршују наплате досуда по извршним пресудама, пита се: је ли оправдана радња оних извршних органа општинских судова, који по таквим пресудама треба да изврше наплате, јер забрану треба правдати по пропису § 14. граћ. суд. пост. а попис имања по § 469. истог поступка остаје сталан, и пречи је од забране стављене истога дана када је попис извршен. Ово треба објаснити дотичним извршним органима општинских судова, те да у будуће оваким својим радом не причињавају и себи излишне послове а и могуће штете повериоцима, јер би по оправданој забрани морала поново да се плаћа такса и изриче пресуда; дакле за један исти дуг два пут пресуда доносила.

— На ова питања одговарамо:

1. По ставу првом § 466. грађанског судског поступка, власт је дужна да опомене дужника да плати дуг по пресуди, и ако он то не учини одмах нити определи имање, које ће му се узети у попис, онда власт приступи сама попису његове имовине.

Опомена власти, која се условљава горњом законском одредбом, састоји се у томе, што позива дужника и протоколарно га саслушава: хоће ли да измири дуг готовим новцем, или ће одредити штогод, од имовине, покретне или непокретне, за продају.

Ова законска одредба важи и за пресуде општинских судова, јер се у § 13. истог закона изречно вели, да ће се и ове пресуде, кад се морају вршити из непокретности, извршивати по прописима § 466. поменутог закона.

Да органи општинских судова могу учинити потребну опомену, они морају позивати дужнике у канцеларију, и ови су дужни да следују томе позиву, јер се не да претпоставити, да закон тражи од органа да ради ове опомене иду лично самом дужнику, јер они то имају да чине само у оном случају, кад дужник није сам на прву опомену платио дуг.

Ако се дужници неоправдано не одазову овом позиву, они чине кривицу из § 327. кр. закона и могу бити кажњени, јер онемогућавају рад власти.

Погрешно је мишљење да у оваквој радњи нема кривице, на макар такво мишљење заступали и првостепени судови.

Само кад власт некога зове да га узме на одговор за какву иступну кривицу, па он на позив не дође, не може бити кривице из § 327. кр. закона, јер се у таквим случајевима власти даје право по § 21, Полицијске Уредбе, да га силом дотера, те је казна за недолазак садржана у тој самој употреби силе; и

2. Кад општински суд изрекне пресуду и она постане извршном, он је дужан, према § 13. граћ. суд. пост. да је сам изврши у року од четрдесет дана—§ 24. истог закона.

При извршењу ових пресуда суд се мора држати прописа § 466. пом. закона, и он нема ни потребе ни права да ставља какве забране, него има да врши попис, а за тим и продају.

Али, ако приватни тужилац нађе разлога, да независно од судске акције око извршења, стави забрану по извршној судској пресуди, ради обезбеђења, било што општински суд дотле није ништа радио на извршењу исте, било што страхује да дужник не отуђи ствари, таква му се забрана мора уважити.

У овом случају он није дужан да правда забрану, јер се по § 386. гр. с. п. правдање врши само онда, ако тужба за дуг није раније дата, а у овом случају то је раније учињено, па чак и осуда изашла.

Овако забрањене ствари излажу се продаји и пресуда извршује из њих као из сваке друге залоге.

II

Суд општине субјелске актом својим Бр. 1135, пита:

„Суд овај, према наређењу Пореског Оделења ср. Црногор. од 25. августа 1911. год. бр. 2186, изабрао је порески одбор за идућу 1912. годину, и на дан 29. истог месеца позвао свештеника да одборнике закуне.

Међутим појавиле су се несугласице између свештеника и одборника услед тога: што свештеник тражи по 1 динар награле од сваког лица, а они — одборници — нису дали, веле да су бесплатници и не морају му платити.

Услед овог није заклетва извршена, те и суд није пореску наредбу могао извршити према горњем наређењу.

Суд овај не зна у овом случају како ће поступити, да ли да свештеника примора на вршење своје дужности и којим законским прописом?, да ли да примора одборнике да плате награду, и да ли има право свештеник на ове награде од лица које врше своју дужност бесплатно?

— На ово питање одговарамо:

Чланом 5. закона о уређењу свештеничког стања, није предвиђено и заклињање општинских и других часника као једна од службених радња свештеничких, које они морају вршити без награде.

Према томе не може се ни тражити од свештеника, да ове послове врши бесплатно, него имају да падну на терет надлештва, које заклетву захтева.

Тако, за општински и порески одбор треба таксу да плате општински судови, за школски одбор школска благајна ит.д.

Како чл. 8. поменутог закона нису одређене нарочите таксе за заклетву, то се и награда има узети онолика, колика се наплаћује за слична чинодејства, као нпр. резање колача или водосвећење.

Ако суд нема у буџету нарочиту позицију аа овај издатак, он то може ставити на терет партије „непредвиђених потреба“, пошто, наравно, и одбор донесе своју одлуку у смислу чл. 133 зак. о општинама.

Како се из овог питања види, да општински суд није пратио оно, што је у

току ове године излазило у листу, јер је слично питање већ једном објашњавано, то нека од сада боље прати оно што у листу излази, како се не би правила излишна питања.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Јевта Милић, скитница, из Куниновца, ноћу између 13. и 14. тек. месеца извршио је крађу и побегао. Стар је 37 година, средњег раста, црномањаст.

Депеша начелника среза ресавског Бр. 19572.

Драгутин Протић, трговачки помоћник, из Шапца, који одговара за крађу, и чију слику

износимо, побегао је 19. тек. месеца испред спроводнака на цуту Обреновац — Шабац. Стар је 15 година, омален, у лицу пун.

Депеша начелства округа подринског Бр. 15169.

Радисав-Радивој Бошковић, осуђеник београдског казненог завода, родом из Грошнице среза гружанског, округа крагујевачког, побегао је 20. тек. месеца из Добричева, где је био на раду. Стар је 24 год., висок 1·68 м., добро развијен, у лицу пун, очију угасито жућкастих; од особених знакова има: а) белегу од посекотине на палцу леве руке, у облику праве линије, величине 4 см., и б) младеж у величини кукурузног зрна на средини десног образа. Био је осуђен на 2 год. робије због опасне крађе.

Акт управе београдског казненог завода Бр. 5469.

Младен Јовановић, аустро-угарски војни бегунац, побегао је из Ниша 18. тек. месеца. Стар је око 28 година, висок, сувоњав, смеђ, бркова жутих, у лицу мало рошав, говори лепо српски.

Депеша начелства округа нишког Бр. 22265.

Живан Марковић, из Баре, извршио је опасну крађу Антонију Томићу. механцији из истог места и побегао. Стар је 18 год., сув, висок, црномањаст, косе велике.

Депеша начелника среза гружанског Бр. 32074.

Радован Ивановић, земљоделац, из Умке, одговара код своје среске власти за опасну крађу, али је у бегству. Стар је 30 до 32 год., средњег раста, великих плавих бркова.

Депеша начелника среза посавског округа београдског Бр. 13165.

Алекса Ђорђевић, слуга, окривљен је код начелства округа крагујевачког због крађе и преваре. Стар је 37 год., средњег раста, у лицу плав, очију смеђих.

Акт начелства округа крагујевачког Бр. 20005.

Ноћу између 12. и 13. тек. месеца, непознати зликовци просекли су касу општине В. Пчеличке и из ове однели 6836 дин. државне порезе и осталих општинских прихода у овој моперти: 472 новчанице од по 10 дин., 12 новчаница од по 100 дин. у сребру, 6 новчаница од по 100 динара у злату, три наполеона, 200 дин. у сребру, 36 дин. у никлу и 20 дин. у двопарцима.

Акт Начелника среза левачког Бр. 13158.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потерпице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖЕ СЕ

Винка, кћи Драгутина **Дамњановића,** из Луњевица, отишла је од куће својих родитеља 2. тек. месеца, и до данас се о њој није могло ништа сазнати. Стара је 16 год., црномањаста, пуна, очију граорастих.

Депеша начелника ср. таковског Бр. 10246.

Миленко Томовић, из Лознице, отишао је из своје куће 2. тек. месеца, и до данас се није вратио нити се о њему што сазнало. Стар је 22 године, средњег раста, црномањаст; испод десне јагодице има младеж, у оделу је земљорадничком.

Акт начелника среза тршавског Бр. 12838.

Богољуб, син Драгомира **Бабића,** земљоделца из Десимировца, који је био шегрт у Крагујевцу, побегао је пре неколико дана од свога газде, и до данас се није вратио. Стар је 18 год., раста малог, дежмекаст, у лицу бео, очију црних, косе смеђе.

Акт начелства округа крагујевачког Бр. 19521.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

На дан 8. овог месеца, после подне, један непознати човек, путујући на колима кроз село Шапину за Пожаревац, зауставио се код једне гомиле жена. које су седеле крај пута, међу којима је била и Велика, жена Станка Б. Милошевића, онд. са својом ћерчицом старом 4 месеца.

Ушав у разговор са овим женама, непознати је изјавио: како би радо узео једно дете под своје, па затражи од Велике да види њено дете и она му га да.

Он дете дода једној жени, која је с њим била на колима, а одмах за тим ошине коње и побегне пут Пожаревца.

Док је са женама разговарао, рекао је да се зове Јован Лазић-Стојановић, и да је из Осипаонице у срезу подунавском.

Чињеним извиђајем утврђено је да овај непознати човек није из Осипаонице.

Он је, по казивању Велике, раста високог, стар око 50 година, сув, црномањаст, обријан, са црним средњим брковима; на десној руци сакат у оба прста где има и белегу.

Жена је средовечна и доста лепа.

У колима била је запрегнута кобила длаке доратасте, и имала је ждребе.

Овог непознатог треба живо тражити и ако се пронађе одузети дете, а с њим даље поступати по закону.

Акт начелника среза пожаревачког Бр. 17012.

КРАЂЕ СТОКЕ

Радоју Мацаревићу, земљоделцу из Остружнице, украден је 16. тек. месеца један коњ, матор 10 година, длаке доратасте, у обе задње ноге путоногаст, са жигом положено „К".

Депеша начелника среза посавског округа београдског Бр. 13219.

Цветку Стевановићу, из Вукање, украдена су 13. тек. месеца 2 вола, оба длаке сиве и матори по 5 година.

Депеша начелника среза алексиначког Бр. Бр. 11892.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 37. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 2. ОКТОБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Светог Саве
ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Сретена Јовановића, начелника среза студеничког, и

Д-р Властимира Пантелића, лекара среза студеничког.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 16. септембра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за члана друге класе управе вароши Београда Марка Новаковића, комесара железничке полиције у Београду, у рангу начелника среског друге класе;

за начелника друге класе среза ваљевског Косту Стојановића, начелника исте класе среза подгорског, по молби;

за начелника друге класе среза нишког Душана Јеремића, начелника исте класе среза бањског, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза кључког Велимира Кузмановића, начелника исте класе среза брзопаланачког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза орашког Косту Ђорђевића, вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза посавског, округа ваљевског, Војислава Анђелковића, начелника исте класе среза орашког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза бањског Јована М. Илића, секретара исте класе начелства округа топличког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза брзопаланачког Драгомира Јовановића, начелника исте класе среза кључког, по службеној потреби;

за начелника треће класе среза подгорског Вељка Јовичића, полицискот писара прве класе среза рачанског;

за секретара прве класе начелства округа топличког Данила Драгашевића, секретара исте класе начелства округа врањског, по службеној потреби;

за секретара прве класе начелства округа ваљевског Андрију Станковића, начелника исте класе среза ваљевског, по службеној потреби;

за секретара друге класе начелства округа београдског Михаила Гудовића, секретара исте класе начелства округа ваљевског, по службеној потреби;

за секретара треће класе начелства округа врањског Николу Ђуричића, начелника исте класе среза посавског, округа ваљевског, по службеној потреби;

за комесара железничке полиције у Нишу, у рангу начелника среског прве класе, Анту Иванковића; комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника среског исте класе, по службеној потреби, но без права на накнаду путних и селидбених трошкова;

за комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника среског друге класе, Д-р. Душана Ђ. Миловановића, секретара исте класе начелства округа београдског, по службеној потреби; и

за комесара железничке полиције у Београду, у рангу начелника среског треће класе, Милана Ф. Александрића, комесара железничке полиције у Нишу, у рангу начелника среског исте класе, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 26. септембра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за полицискот писара прве класе начелства округа тимочког Петра Иванковића, полицискот писара исте класе среза бољевачког, по службеној потреби;

за полицискот писара прве класе среза беличког Драгољуба Кошутића, полицискот писара исте класе среза бањског, по службеној потреби;

за полицискот писара прве класе среза брзопаланачког Лазара Тршића, полицискот писара исте класе среза рамског, по службеној потреби;

за полицискот писара прве класе начелства округа нишког Мирка Гавриловића, полицискот писара исте класе среза прокупачког, по службеној потреби;

за полицискот писара прве класе среза неготинског Јована Симића, полицискот писара исте класе среза бољевачког, по молби;

за полицискот писара прве класе среза параћинског Јању Константиновића, судског писара у оставци;

за полицискот писара друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Радослава У. Шљивића, полицискот писара исте класе среза беличког, по службеној потреби;

за полицискот писара друге класе среза копаоничког Александра Југовића, полицискот писара исте класе среза трстеничког, по службеној потреби:

за полицискот писара друге класе среза бољевачког Добривоја Трифунца, полицискот писара исте класе среза кључког, по службеној потреби;

за полицискот писара друге класе среза кључког Лазара Петковића, полицискот писара исте класе среза неготинског, по службеној потреби

за полицискот писара треће класе среза рамског Петра М. Јовановића, полицискот писара исте класе среза копаоничког, по молби;

за полицискот писара треће класе среза прокупачког Радивоја Мирковића, полицискот писара исте класе начелства округа нишког, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе среза бољевачког Живојина Поповића, полицискот писара исте класе начелства округа тимочког, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе среза трстеничког Петра Ђ. Јовановића, полицискот писара исте класе среза брзопаланачког, по службеној потреби;

за полицискот писара треће класе среза бањског Миливоја М. Миљковића, апсолвираног правника;

за полицискога писара треће класе среза рачанског Стевана Пауновића, практиканта начелства округа нишког; и

за полицискога писара треће класе среза златиборског Стевана Милићевића, практиканта среза ресавског.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 26. септембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Милосав Тешић, полициски писара треће класе среза белопаланачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 26. септембра 1911. год., у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима, Управи града Београда и Суду општине града Београда.

Пошто је у Угарској, а у местима: Оршави, Дубову и Љуткову и Турском Бечеју званичним извештајима утврђено постојање колере, то на основу члана 7. Париске конвенције и члана 1., 3., 4. и 33. закона о уређењу санитетске струке оглашавам напред побројана места као заражена колером.

Према путницима, њиховом пртљагу и роби из тих места примениће се од данас све мере објављене у „Упутствима за сузбијање колере“ од 10. септембра 1910. г. СБр. 10081.

Препоручује се грађанству и путницима да ову наредбу приме знању, а властима и санит. полицијском особљу препоручује се брижљива и строга примена наредаба, имајући у виду потребну предусретљивост у служби.

СБр. 12165.
25. септембра 1911. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
М. Н. Трифковић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

АУСТРИЈСКИ УХОДА МЛИНАРИЋ

ЛИСТАК ИЗ АУСТРИЈСКЕ ШПИЈУНАЖЕ ИЗ 1807. И 1808. ГОДИНЕ

(НАСТАВАК)

Скоро у исто време када је дворска бечка канцеларија одредила Млинарића да уходи руску војску у Влашкој, одредио је и руски министар иностраних дела, барон Б. Будберг, маркиза *Паулучија*, родом Талијана, са заповешћу да отиде у Далмацију и да се што боље извести о стању француске војске у Далмацији, да види да ли се не би како могла створити преко Србије и Босне веза између руске војске у Влашкој и руске поморске војске, која се налазила у Котору и на Јонским Острвима. У исто време Будберг је дао нарочито писмо Паулучију за Кара-Ђорђа.

Маркиз Паулучи, пошто је прибрао потребне податке о француској војсци, крене се из Трста и дође у Земун с намером да пређе у Београд, али га аустријски пуковник и командант места у Земуну задржи говорећи му да његов пасош не гласи за Србију већ за Влашку. Како тако успео је Паулучи да пређе у Београд[1]) Али тек у Београду наишао је на сметње и незгоде.

Прешавши у Београд 18 јуна примио га је Младен Миловановић као командант места са оним поштовањем, које се одаје изасланику пријатељске државе. Али у то стигну неки трговци из Земуна и, нема сумње, по упутима земунскога команданта, кажу Младену, како је Паулучи француски агент и варалица. Пошто Паулучи није знао руски, и врло рђаво немачки, већ само талијански и француски, није се могао ни на који начин споразумети са Младеном, то овај посумња да је Паулучи заиста изасланик Будбергов и почне се према њему понашати оштро и непријатељски, а нарочито кад му на питање и земунски командант представи Паулучија као варалицу. И да није било секретара саветскога Михаила Грујовића, који је уједно и секретар Младенов, можда би Паулучи врло зло прошао. Његов је положај постао још гори кад је 20 јуна прешао из Земуна у Београд Милош Урошевић, земунски трговац, који је био један од главних усталачких ликераната, али уједно и поверљив аустријски човек, који је извештавао петроварадинску команду о свему, шта се мислило и радило како у Београду тако и у Србији. Утицајем Милошевим умало Младен није бацио Паулучија у Небојшу Кулу као француског агента. Најпосле једва је Паулучи успео да убеди Младена да га пошље Кара-Ђорђу, коме је носио писмо од руског министра иностраних дела.

Паулучи је био повереник руског министарства иностраних дела, носио је поверљиве заповести Карађорђу за српски народ, али због незнања језика десило се да су му били тумачи људи који су били у служби аустријских власти, који су могли сазнати баш оно, што је требало да остане тајна за аустријску дипломацију. Не само то, већ су прилике донеле, да се и агенат аустријске дворске канцеларије, Млинарић, умеша у ту ствар и да сазна унеколико тајне, које није требао знати. У поменутом извештају Млинарић помиње долазак Паулучијев у Београд као и намеру истога доласка.

„У исто време кад се спремао поћи „из Београда, руској војсци вели Млинарић дошао је из Земуна у Београд један руски пуковник., који је некад био „у аустријској служби а по имену маркиз *Паулучи*, пријавио се градском команданту Младену и рекао му: да је „послан од рускога цара Карађорђу као „курир с депешама и другим заповестима, да се тачно обавести о намерама „устаника и ако нађе да је народ одан „вољи царској да им као царев пуномоћник све њихове жеље и претензије „помогне и у име цара обећа сваку помоћ у војсци и у ратним потребама.

„Због тога се Паулучи морао неколико дана у Београду задржати, да би „сазнао мишљење људи и да би испитао „положај Београда у војном погледу и „снимио београдску тврђаву. Али како „овај пуковник осим францускога и талијанскога језика није знао други, па „ни руски ни српски, осим по мало немачки, то ме је поменути Младен потражио, да будем тумач, чему сам се „одмах одазвао... Паулучи је са обале по „српском обичају одмах у град одведен „и тамо је заједно са мном и с његовом „пратњом, која се састојала из једнога „Француза и једног Талијана, намештен „у резиденцију пређашњега паше.

„Сутрадан овај пуковник као што сам „и очекивао, дође у моју собу, која је „била поред његове и покуша на најлепши начин, да ме испитује, дајући ми „прилике да уђем у његов посао, пошто „је желео да се опријатељи са мном. Узрок „тој његовој жељи лако је наћи, пошто „је желео преко мене тачно сазнати *политичке и војне прилике српскога народа, као да ли српски народ мрзи Аустријанце, да ли више нагиње Французима „или Русима; зашто се досад овај храбри „народ није обратио за заштиту моћној „Француској, која би им досад могла учинити да и краља имају; затим са које „се стране може овај град најлакше заузети; колико топова и колико муниције „има у граду. Замишљајући да ја добро „познајем град, тражио је чак и то, да „му дам мали идеални план тврђаве.* Из „свега његовога понашања могао сам мислити да је француски агент, те сам глеадао да осујетим његове намере, колико „сам год био у стању, дајући му у свему „супротна обавештења. „Моје понашање „одмах му је пало у очи, јер је знао „да сам раније био у служби аустријскога цара па је почео не само на аустријску владу већ и на Његово Царско Величанство бацати разне заједљиве речи, „због чега сам мислио, да ми је дужност, „чим је оставио моју собу, јавити Младену. како ми је овај пуковник врло „сумњив, јер ради све у француском „духу.

„Ово, што сам ја казао Младену, као „и захтев пуковников да се разна писма, „која су он и његов секретар спремили, „кроз два дана пошљу у Беч и у Трст, „изазвали су велику сензацију у народу. „Стога је затим одмах држано савето„вање и од поменутога пуковника тра-

[1]) Бављење Паулучијево у Земуну, прелазак у Београд и о ономе, шта је с њим било у Београду види његове извештаје у Богишића: Разборъ сочиненія Н. А. Попова «Россія и Сербія». Страна 97 и даље.

„жено да потпуно објасни какве запо-„вести има, а тражен је и његов пасош. „Јасно се видело, да он има запечаћено „писмо за врховнога вожда Кара-Ђорђа „а из пасоша видело се, да је дошао из Не-„мачке преко Пољске, Беча, Трста, Црне „Горе, Карловаца (код Новога Сада) у „Београд. Затим је испитиван каква је „посла имао у Бечу, у Трсту, у Црној „Гори, и у Карловцима и како је могао „тај пут прећи у току 12—14 дана?

„На то је он одговорио да је у Бечу „имао посла код руског посланика а у „Црној Гори и у Карловцима код ми-„трополита.

„Пошто је у пола одговорио на тра-„жена питања, речено му је, да се овде „ништа не може решити, пошто Врховни „Вожд није ту, да његова понашања и „његове претње изазивају сумњу као да „је француски агент, то да не могу ни „његови људи ни његова писма бити ода-„слана у Земун. На ову неочекивану за-„брану он се реши да се одмах, и пе „свршивши посао, врати у Земун, што му „такође није одобрено. Тада је он по-„нова истакао своје захтеве и тиме цео „Савет раздражио и наљутио и мене гр-„дио. Од њега је најпосле тражено да иде „Врховном Вожду, па ма колико то да-„леко било или ако неће то, онда да про-„веде свој живот у Небојши у тамници.

„На ову претњу пуковник, бојећи се „да је у дело не приведу, није се више „противио, већ је са мном, као са тума-„чем, и са још четворицом пратилаца по-„шао одмах врховном вожду Карађорђу".

Стицајем прилика, као што се види, десило се да повереник царском и руског министра иностраних дела буде у Београду пред Младеном Миловановићем и Београдским Саветом тумач шпијун царске бечке канцеларије Емерик Млинарић. И не само то, већ је исти Млинарић одређен да прати Паулучија и у српски стан под Неготином и да му и тамо буде тумач.

Млинарић је уз пут пратио Паулучија и обраћао пажњу на све оно, што ради, и у помнеутом извештају напомиње: како је Паулучи у свој дневник бележио и цртао сваки брежуљак и опустели замак (путовало се до Пореча Дунавом) и свако место према аустријској граници згодно било за одбрану или за напад. Кад су стигли у Смедерево, у вече, где је био Управни Савет, Паулучије је мислио да ће код Управнога Савета проћи боље, него у Београду код Младена. Али како је с њиме путовао Млинарић и земунски трговац Милош Урошевић, то су одмах разгласили како је Паулучи француски агент.

(ПАСТАВИЋЕ СЕ)

КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ У 1910. ГОД.

У нашој расправи: „Криминалитет у Србији 1905—1909. год.)"[1]) изнели смо и аналисали најтежа кривична дела, која су у Србији извршена у времену од 1905. до 1909. год. закључно, и утврдили:

1. Да наш криминалитет, са врло малим изузетком, није *професијонални*, већ *специјални* и *локални*, и

2. Да ми у погледу општег криминалитета не стојимо тако рђаво као што се верује, већ да су то свега 10 до 12 срезова који са својим ненормалним локалним криминалитетом погоршавају знатно цифру општег криминалитета, и у овом погледу целу земљу представљају много горе него што је у истини.

Да видимо сада како стојимо са криминалитетом у прошлој 1910. години. У стању смо, међутим, одмах изјавити, да је прошла година у погледу криминалитета знатно одмакла од претходних јој пет год., и да се овај напредак не огледа само у мањем броју извршених кривичних дела, већ и у јачем проценту пронађених криваца, као што ће се то већ видети из даљег излагања.

* * *

Према званичним и накнадно провереним подацима полицијских власти, у прошлој години извршено је у Србији:

1. **Убистава**	**378**
2. **Детоубистава**	**49**
3. **Покушаји убистава**	**349**
4. **Разбојништава**	**122**
5. **Паљевина**	**730**
6. **Опасних крађа**	**1640**
7. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	**200**
Свега	**3468**

У ранијим годинама дела ових било је:

	у 1905.	у 1906.	у 1907.	у 1908.	у 1909.	Свега
1. Убистава	466	470	415	480	469	2300
2. Детоубистава	39	50	46	31	36	202
3. Покушаја убистава	328	395	357	411	401	1892
4. Разбојништава	146	116	117	112	162	653
5. Паљевина	578	552	720	768	622	3240
6. Опасних крађа	2514	1874	2114	1972	2064	10538
7. Злонамерних поништаја	236	237	195	265	266	1199
Свега	**4307**	**3694**	**3964**	**4039**	**4020**	**20024**

Као што се из изложеног прегледа види, општи број кривичних дела у прошлој години (*3468*) за читаву је осмину мањи од средњег општег броја за претходних јој пет година. Пада нарочито у очи — и то са задовољством констатујемо — да су се најважнија и најтежа кривична дела — *убиства* — знатно смањила према ранијим годинама (*378 : 469 : : 480 : 415 : 470 : 466* у 1905. год.). Исти је случај и са *опасним крађама*, па и са *покушајима убистава* (са изузетком 1905. год.). Број *разбојништава* (122) знатно је опао према броју разбојништава из 1909. год. (162), а тако исто и *злонамерни поништаји туђих ствари* (200 : 266).

Прошла година, као што смо поменули, показује знатан напредак и у погледу *репресивном*. Општи проценат пронађених кривичних дела у њој износи **56%**, док је ранијим годинама износио: *44·8%* у 1905; *48·5%* у 1906; *44%* у 1907; *44·4%* у 1908 и *48%* у 1909 год.

* * *

Аналишући криминалитет по окрузима у поменутој нашој расправи констатовали смо, да су у погледу криминалитета најбољи окрузи: пиротски, ваљевски, нишки, подрински итд. а најгори: топлички, крагујевачки, руднички, чачански, београдски, пожаревачки и т. д. Општи преглед криминалитета по окрузима у петогодишњој периоди од 1905. до 1909. год. закључно, и његов однос према броју становништва био је овакав:

ОКРУЗИ	Број становн.	Убиства		Детоубиства		Покушај убиства		Разбојништва		Паљевине		Опасне крађе		Зл. поништаји	
		Свега	1 убиство на становника	Свега	1 детоубиство на станов.	Свега	1 покушај убиства на станов.	Свега	1 разбојништво на станов.	Свега	1 паљевина на станов.	Свега	1 опасна крађа на станов.	Свега	1 зл. поништај на станов.
Београдски	139962	148	878	1	139962	170	823	28	4987	187	748	583	240	38	3681
Ваљевски	143710	74	1941	10	14371	50	2894	29	4958	124	1159	410	350	67	2142
Врањски	230702	209	1102	16	14419	174	1326	27	8544	173	1322	423	545	71	3389
Крагујевачки	147978	181	817	14	10555	145	1014	47	3148	267	554	689	215	90	1644
Крајински	104450	74	1411	11	9459	65	1638	50	2089	178	589	606	172	59	1170
Крушевачки	150279	131	1149	8	18788	81	1855	31	4847	176	853	538	279	214	702
Моравски	186900	174	1074	12	15575	149	1298	68	2735	270	690	836	223	111	1700
Нишки	183854	104	1767	4	45963	95	1935	15	12259	226	813	565	324	61	3014
Пиротски	104086	24	4573	12	8673	24	4573	7	14869	89	1169	192	542	28	3714
Подрински	219755	129	1703	13	16904	110	1997	30	7325	196	1121	748	293	78	2814
Пожаревачки	243705	244	998	25	9750	180	1354	140	1740	353	690	1581	154	59	4130
Руднички	78111	93	840	8	9777	55	1420	34	2297	60	1301	258	303	49	1594
Смедеревски	134574	100	1345	5	26914	129	1044	30	4485	244	551	773	174	70	1922
Тимочки	140807	116	1213	11	12806	81	1738	39	3841	257	548	683	206	56	2514
Топлички	102592	195	526	6	17098	149	682	20	5128	150	684	329	312	69	1447
Ужички	138760	128	1084	19	7303	90	1541	23	6034	129	1075	359	386	36	3854
Чачански	130989	151	866	20	6549	94	1393	28	4680	151	866	442	295	29	4484
Београд	80747	25	3229	7	11535	56	1442	7	11535	10	8075	519	156	14	5767

[1]) Видети „Полицијски Гласник" од ове године бр. 4—11.

Ако кривична дела из 1910. год. расподелимо по окрузима, и посматрамо их у односу према броју становника[1]), добићемо овај преглед:

ОКРУЗИ	Број сатнн.	Убиства		Детоубиства		Покушај убиства		Разбојништва		Паљевине		Опасне крађе		Зл. поништаји	
		Свега	1 убиство на становника	Свега	1 детоубиство на станов.	Свега	1 покушај убиства на станов.	Свега	1 разбојништво на станов.	Свега	1 паљевина на станов.	Свега	1 опасна крађа на станов.	Свега	1 зл. поништај на станов.
Београдски	157220	32	4913	—	157220	18	8734	8	19660	56	2804	70	2246	11	14291
Ваљевски	158190	24	6591	2	79095	14	11299	9	17576	53	2984	158	1001	10	15819
Врањски	256750	28	9170	6	42791	33	7780	6	42791	44	5835	69	3720	9	28527
Крагујевачки	187406	30	6246	1	187406	25	7494	8	23425	55	3407	90	2082	24	7808
Крајински	113502	9	12611	3	37834	17	6676	10	11350	38	2986	98	1158	7	16214
Крушевачки	167810	24	6993	7	23972	17	9897	6	27967	29	5786	60	2797	33	5085
Моравски	202019	41	4927	3	67339	24	8417	12	16834	72	2818	160	1262	19	10630
Нишки	195975	10	19597	2	97987	19	10317	3	65325	60	3266	50	3919	18	10887
Пиротски	112703	2	56351	1	112703	8	14087	1	112703	23	4900	50	2254	8	14087
Подрински	226873	14	16205	4	56718	22	10312	2	113436	17	13345	120	1890	14	16205
Пожаревачки	260510	44	5920	3	86836	35	7443	28	9304	93	2801	250	1042	8	32562
Руднички	86218	18	4801	2	43109	12	7184	2	43104	14	6163	40	2155	3	28739
Смедеревски	144438	21	6878	2	72219	20	7222	7	20632	51	2832	79	1828	9	16040
Тимочки	148123	12	12344	4	37030	5	29624	6	24687	43	3443	80	1851	10	14812
Топлички	110361	27	4087	—	110361	33	3344	3	36787	32	3448	16	6896	6	18393
Ужички	150195	18	8344	2	75097	17	8835	2	75097	26	5776	70	2154	4	37547
Чачански	140943	18	7830	3	46981	18	7830	4	35235	24	5872	70	2013	5	28188
Београд	90000	6	15000	4	22500	12	7500	5	18000	—	90000	110	818	2	45000

Из изложеног прегледа види се да је у погледу убистава најгори округ *топлички* (једно убиство на 4087 становника), а најбољи округ *пиротски* (једно убиство на 56351 становника). Овакво исто стање за ова два округа констатовали смо, међутим, и приликом анализања криминалитета за време од 1905. до 1909. (у округу топличком једно убиство на 526, а у округу пиротском на 457 становника, за 5 год.), што значи да ови резултати нису случајни, већ редовни, стални. Другим речима, може се узети готово као поуздано, да се у Србији *најмање* убистава извршује у округу *пиротском*, а *највише* у округу *топличком*. Доцније ћемо видети, да је округ пиротски скоро и у свима осталим кривичним делима далеко заостао иза осталих округа, и да је у погледу криминалитета међу њима најбољи.

(свршиће се)

„ГРАЂАНСКИ И КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

Средио Гојко Никетић“

До пре неколико година, никоме није падало на памет да штампа поједине законе, јер се то некако сматрало као искључиво право државе.

Рачунало се, на сваки начин, да ће држава и моћи и морати дати апсолутно исправне законе, онако, како су донесени од законодавних фактора, и да је гаранција за ту тачност баш у томе, што ће се израда тих књига поверавати и већем броју људи и много јачој контроли, него што би то могло бити код приватних издања.

Међутим, од пре извесног времена и код нас се пошло другим путем, као што је то одавно учињено у другим земљама, и ми већ имамо два приватна издања Грађанског, и једно Кривичног Законика.

Ово одступање од ранијег схватања изазвало је разноврсне оцене.

Тако по некима оно је једна повреда једног искључивог државног права да штампа законе; по другима оно је једна новина и један прогрес, јер се пружа могућност приватној иницијативи да пружи много боље и корисније издање од онога што је пружала држава, а по трећима то је једна опасност за правосуђе, јер та приватна издања могу бити погрешна, пошто је искључен државни надзор при њиховом издавању, те би, тако, многи грађанин био изложен већој осуди или гажењу извесног права, и обрнуто многи би прошао са мањом казном, него што би по самом оригиналном законику требало и т. д.

Ми лично не делимо мишљење ових последњих, јер су извесна, чисто државна издања појединих закона, тако немарно и аљкаво срећена, да казују скоро одсуство најобичније савесности у вршењу једног повереног посла.

Последње издање законика о поступку судском у грађанским парницима, казује то до очигледности.

Ми, велимо, нисмо зато, да се стане на пут појединцима да прештампавају поједине законе било са личним коментарисањем ових, било са изношењем јуриспруденције која је променом ових створена, али, наравно, признајемо пуно право држави, да таква издања подвргне својој ревизији, и да их, према њиховој тачности, призна или не призна као ручну књигу за оне, који примењују законе.

То се право и не може и не сме одрећи држави, јер није искључена могућност, да та издања одиста буду погрешна и различита од оригиналних закона; и ако би се на њих наслонили сви судови и све власти, и они нижи и они виши, могло би се догодити, да једна законска одредба буде погрешно примењена од свију њих.

Овакав случај, рекосмо, могућан је и код државних издања непажљиво сређених, само што у том случају одговорност за ту погрешку пада на саму државу, као творца тога издања, док би за слични случај, који би био наслоњен на приватно погрешно издање, били лично одговорни органи, који би се тим издањем служили, пошто држава није ничим суделовала у његовој изради нити га је на какав други начин признала, и на тај начин дала овлашћење, да се неко сме и њиме послужити.

* * *

Законици које је средио г. Никетић, имају ту добру страну, што уз текст доносе све новије одлуке Касационог Суда, те тако примену дотичних одредаба, у већини случајева, чине сталном, а сем тога доносе и све расписе који су у вези са применом појединих законских одредаба.

Верност њихову са оригиналима ми нисмо поредили у целини, те по томе не можемо ни говорити о тачности ових књига у опште.

Али у колико смо летимичним прегледом запазили неке погрешке ми ћемо их изнети, те ће то помоћи да се ове погрешке поправе било при евентуалном прештампавању ове књиге, било при самој употреби њиховој.

Како ових погрешака има и у књизи Грађанског Законика и у оној Кривичног, то ћемо ми прво почети са Грађанским Закоником.

Дакле, код § 20. Грађанског Закона, штампана су два законодавна решења — једно од 7. јуна 1852. године ВБр. 423, и друго од 15. септембра 1855. године ВБр. 1008, која говоре о одузимању приватних добара за јавне потребе.

Како је г. Никетић, како сам вели у предговору ових издања, употребио тако звани чист систем сређивања, то су и ова законодавна решења штампана не као историјски податци о развоју нашега законодавства, него као закони који и данас важе, и који треба да регулишавају односаје приватних сопственика према онима, који покушавају да им ограниче и одузму сопственост.

Међутим, оба ова законодавна решења не могу да послуже овој сврси, јер су *укинута* § 30. закона о заузимању приватних добара за општенародну потребу (експропријација), који гласи: „Кад овај закон почне да важи, губе силу: 1. Прва тачка највишег решења од 7. *јуна 1852. године ВБр. 432* (збор. IV стр. 113); *друга тачка укинута је законом о сувоземним* јавним друмовима (Збор. 18 стр. 125. § 21.), и 2. *решење од 15. септембра 1855. године* ВБр. 1008 (Збор. 8. стр. 80)“.

Код § 924. овога закона, г. Никетић је штампао чл. 126. закона о непосредном порезу, који говори о застарелости распорећеног и казненог пореза.

Како § 924. говори о томе, да се путем застарелости не могу прибавити она права, која држави припадају, односно да се приватна лица не могу ослободити уопште дужности плаћања пореза држави путем застарелости, управо да не могу стећи у овом погледу повластице и изузетан положај од других грађана, а

[1]) По последњем попису.

члан 126. међутим, регулисава оне случајеве, у којима се држава лишава права наплате распоређеног пореза, то се тешко може наћи ма каква веза и заједница између ових одредаба, те препис чл. 126. пре може унети забуну, него што би помогао, да се значај § 924. правилно схвати.

У овој књизи штампана су и правила о односима слугу и њихових газда.

Члан 10. ових правила мењан је под 9. априла 1905. године П№ 8061, и после првог добио други став, који гласи: „*Уговор о служби закључује се најмање на месец дана, а ако у уговору или исправи није рок службе нарочито уговорен, сматра се да уговор важи за шест месеца*“.

Према томе, ранији други став постао је трећим ставом.

Ове измене г. Никетић није унео у своју књигу, те су у овоме делу правила погрешна.

Измене од 30. октобра 1910. године, П№ 20891, доцнијег су датума и године, те у ову књигу нису могле ни ући.

У Кривичном Законику, г. Никетић је оставио у целини извесне параграфе, који су или са свим или делимично укинути и замењени специјалним законима.

Истина, он је код њих одмах штампао текст тих специјалних закона, који их укидају или мењају, али, по нашем нахођењу, ово последње неће помоћи, да се избегне примена Кривичног Законика за све случајеве, место специјалних закона, јер се многи органи, нарочито општински, који се такође могу служити његовим издањем, неће умети наћи у издвајању ових случајева.

Наше је уверење, да је г. Никетић требао бити доследан постављеном систему сређивања, и да у закон унесе само чист текст који важи.

У овом погледу свакако одмиче последње државно издање, где је нарочито напоменуто, да те одредбе не важе, или да су бар спорне и зашто, те су тако сви они, који се њиме служе, нагнани да о овоме озбиљније мисле пре примене.

Одредбе, код којих су учињене грешке, ове су: §§ 334., 334. а., 335. тачка 1., 365. тачка 6., 367. тачке: 2., 3., 4. и 5., 371., 375. тачке 3. и 4., 395. т. 6. у вези са т. 4. § 339. и тач. 3. § 375., 381., 382. и 392.

Кад су, како, у чему, и којим законима укинуте или измењене поменуте одредбе, ми овде не можемо износити, јер нам то не допушта простор листа, али упућујемо оне, који се интересују, на наш чланак „Кривични Закон“, који је штампан у 10. броју „Полицијског Гласника“ за 1905. годину, у коме је то исцрпно изнесено.

Дим. С. Калајџић.

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

— Једно разбојништво са убиством у купеу —

Hugo Friedlaeuder

(свршетак)

Млади човек се истина опирао тврдећи, како не осећа никакву склоност за интиман однос са женскињем, али је напослетку ипак пристао. Он је рекао у себи: можда ћу на тај начин, бар за кратко време, мислити на што друго. Али ни у наручју жена из полусвета, ни у просторијама, где су се преливали вино, музика, љубав и разуздана веселост, млади убица није нашао мира. Располућена тамењача и онакажено лице убијене жртве непрестано су му се кезили. Он ускоро похита кући. Али покој и сан као да су за увек побегли од њега. У уторак 13. новембра, он је напослетку савладан умором заспао око 6 часова у јутру. Још је био мрак на улици. Тада неко закуца јако на његова врата. Стари полициски инспектор Енгел са три жандарма ступише унутра. Они пробудише младога човека, и натераше га, да одмах устане и да се обуче. Потом му везаше гвозденим ланцем руке на леђа и поведоше га у полицију. Одричући у почетку, млади је човек признао да је извршио разбојништво са убиством у купеу. Он је изјавио: зове се Тома Рикер. Рођен је 28. децембра 1888. у Херменицу у Чешкој, а вере је католичке. Отац му је грађевинар и имућан човек. Он сада станује у Рајхенбергу у Чешкој. Мати му је такође жива. Он има још само једног млађег брата, који учи гимназију у Рајхенбергу. И он је у истом месту учио гимназију до 7 разреда. Хтео је студирати теологију, али му је тешко било учити. За то је напустио школу и ступио код једног рајхенбершког вртара на занат. Отац га је давао, те је и музику учио. Он има скупоцену виолину, на којој уме изврсно да свира. По свршеном занату у Рајхенбергу провео је два семестра у заводу за повртарство у Оранијенбургу код Берлина. Одатле је отишао у Триер као повртарски помоћник. Неко време потом ангажовао га је вртар Берндт, из Вандсбека. Али Берндт га је после кратког времена отпустио. Берндт му је записао у радничкој књизи, да је као вртар потпуно неупотребљив. Сем тога Берндт му је казао: „Ја сам први секретар немачког повртарског савеза; ја ћу се постарати, да нигде у Немачкој не нађете рада и да будете протерани“. Због тога он није могао као повртарски помоћник више наћи никаква посла. Берндт му је још и то казао, да ће он бити стављен на црној листи. Али он је нашао место у једној гвожђарској радњи у Хамбургу са платом од 20 марака недељно. Како је био вегетеријанац и антиалкохоличар, он је могао врло добро излазити на крај са том платом. Али после неког времена он је изгубио и то место. После тога он више није могао наћи никакво занимање. Оно мало новаца, што је имао, измакло се брзо и он није имао зашта купити ни парче хлеба. Он је данима гладовао. Да је писао своме оцу, он би добио новац обратном поштом, али му је мучно било, да оцу открије своју беду. Када једне ноћи није могао од глади заспати, дошао је на мисао, да оде на железничку станицу, да ту потражи каквог имућног господина, који сам путује, да уђе у његов купе, па да га ту у згодној прилици убије сикиром и опљачка. Последња три дана пред убиство није имао више ни парчета леба да једе. Зубног лекара изабрао је за своју жртву, када је дошао на станицу. —

С обзиром на то, што Тома Рикер у доба извршења дела још није имао 18 год. старости, он није могао бити изведен пред поротни суд. На дан 19. јануара 1907. г. судио му је због убиства и разбојништва редован кривичан суд у Алтони. Млади убица, који је везаних руку био доведен на оптуженичку клупу, чинио је најлепши утисак не само својом дивном фигуром и прекрасним лицем, већ и својим финим манирима, отменошћу своје појаве, а и пријатним органом и пробраним говором без акцента. Било је тешко замислити, да је тај млади човек био хладнокрвни убица.

Председник: Ви сте 6. новембра 1906. отпочели један дневник са мотом: „У име Бога“, како сте дошли на ту мисао? — Оптужени: Не знам ни сâм. — Предс.: Из кога сте разлога написали мото: „У име Бога?“ — Оптуж.: То ни сам не знам. — Предс.: Можда вам је било познато, да трговци стављају на својим главним књигама мото: „У име Бога?“ — Оптуж.: Није ми познато. — Предс.: Јесте ли религиозно васпитани? — Оптуж.: Јесам. — Предс.: Јесте ли и доцније продужили религиозан живот? — Оптуж.: Ја сам често ишао у цркву. — Предс.: Ви сте написали у дневнику: „Берндтово поступање одузело ми је сваку вољу за повртарство. Он је успео, да ме руинира. Ја сам већ толико време без посла. У таквој беспослици човек увек мора све дубље тонути. Ја сам врло дубоко пао. На што ће то још изаћи?“ — Предс.: Шта сте ви мислили са оним, како сте већ дубоко пали? — Оптуж.: Кад је човек у неку руку вагабунд, онда је он на сваки начин дубоко пао.

Рикер је у дневнику написао још и ово: „Да извршим какву превару недостаје ми храбрости, напротив могао бих се одлучити, да убијем и опљачкам неког човека само да бих задовољио своју глад“. На питање председниково оптужени је приметио, да је он, док је био без посла, врло много читао и то нарочито стручну литературу. Он је једном читао један роман, у коме је било описано једно убиство са разбојништвом у возу, али он није због тога дошао на мисао, да изврши убиство. Једном је био дошао на мисао, да виолином заслужује новац, али ту мисао није никада остварио. Он је слао и чланке и песме у хамбуршке и алтонске новине, али за то није добио никакав хонорар. — Председ.: Веле, да сте ви, кад сте били у Оранијенбургу, причали једној младој дами, како се не зовете Рикер, већ Ферналдо и да је Рикер само ваш поочим; да је ваш отац немачки племић, а да вам је мати била циганка? — Оптуж.: То је било само хвалисање. — Предс.: Одкуда вам је био новац, којим сте платили путну карту? — Оптуж.: Узајмио сам од газдарице једну марку. — Његов газда и газдарица изјавили су као сведоци, да је Рикер био врло уредан човек, који је живио сасвим повучено. Они му не би могли никада при-

писати никакво рђаво дело, а најмање један тако страшан злочин. Они нису слутили, да је млади човек гладовао. Да им је признао своју невољу, они би му несумњиво позајмили новац, нарочито што им је било познато да је он син имућних родитеља. Он је свирао тако дивно на виолини, да су људи на улици застајали, да слушају мелодичне звуке.

Доказало се, да је оптужени, још као дечак често патио од главобоље, а да је покадкад патио и од грчева. Оптужени је на питање председниково приметио још, да је увек био на ларму врло осетљив. Патио је од бесанице и сневао је врло тешке снове. — Сведоцима је утврђено, да је Рикер ноћу сâм гласно говорно. Лекари су и поред тога дали мишљење: да је оптужени у доба извршења дела био душевно здрав и да његова слободна воља није била искључена. — У току претреса појавиле су се као сведоци две даме из полусвета, са којима је Рикер у недељу по убиству провео у једној јавној кући. На захтев државног тужиоца за време саслушања ових сведока оглашен је претрес за тајан из нравствених обзира, али је представницима штампе било допуштено, да остану у сали. Сведоџбе ових „дама“ наравно нису за саопштавање, али се може толико изнети, да су ови сведоци у интимном односу са Рикером добили утисак као да је он Хомосексуалац. Суд је осудио оптуженога највише допуштеном казном од 15 година затвора.

С немачког, **М. Ј. П.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Од ових последњих речи тек сам се уплашио, јер по начину како су изговорене видео сам да председник није поверовао у моје причање. Примио сам ипак његову љубазну понуду, али после вечере у часу кад сам требао поћи у кош, гурајући руку у џепове стао сам викати, представљајући човека који је у очајању: Ах. Боже! та ја сам заборавио у Мерле-у моју кесу у којој су ми банке и осам небушених дуката... треба да сместа одем... да, сместа, али како ћу да нађем пут... кад би пољак који зна предео хтео да пође са мном?... вратили би се сутра рано те да на време пођемо са вашим робијашем“. Овај предлог отклони сваку сумњу од мене, пошто човек који гледа да умакне обично не тражи друштво које сам ја тражио; а опет пољак предвиђајући награду пристаде на тај предлог. Ми отпутовасмо, дакле, и у свануће бесмо у Морле-у. Пољака сам добро појио путем и он беше добро удешен; довршим га румом у првој кафани на коју наиђосмо у вароши. Он ту оста да ме чека за столом, или боље под столом, и чекао ме је сигурно дуго.

Првога кога сам срео питао сам за пут у Ван, и дознав га доста тачно, те пођем као што каже холандска пословица са страхом у потпетицама. Два дана прођоше без сметње, а трећега на неколико миља од Демена, на једној окуци друма, паднем у руке двојици жандарма који су се враћали са спровода.

Изненадна појава жутих панталона и оперважених шешира збуни ме и нагнем да бегам; жандарми ми викнуше да станем, показујући ми да ће да пуцају из карабина. Стао сам; нисам имао никакве исправе, али и им кажем на ризик: ја сам Дивал родом из Оријона, побегао сам са лађе „Кокарде“, која је сада у луци Сен Мало. Сетиће се сваки, да сам ове појединости дознао у заводу где сваки дан стижу новости из свију лука. — „Како! повика каплар... ви сте Август син чича-Дивала који станује у Оријону на нијаци преко од „Златне Кугле“. Нисам могао рећи противно па ма шта било; ништа горе није ми се могло десити него да дознају да сам одбегли робијаш, „Е, рече каплар, баш ми је криво што сам вас ухватио... али сад нема другог лека, треба да вас водимо у Оријон или у Сен-Мало“. Молио сам га да ме не води у Оријон, јер сам се бојао суочења са мојом новом фамилијом, али поднаредник нареди да ме води и сутра дан стигнем у Оријон, где ме затворише у Понтанијо, кућу у којој су затварали бродаре и која је до новога здања које су мислили употребити за робијаше које би узели из Бреста.

Упитан поново сутра дан изјавио сам: да сам Август Дивал, и да сам без дозволе напустио лађу да бих видео родитеље. Одведоше ме тада у собу где се налазаше један млад човек из Оријона, оптужен да је противстао неком поручнику. Пошто је раговарао са мном он ми једно јутро рече: „мој земљаче, ако хоћете да платите доручак ја ћу вам рећи нешто што вам може користити“. Његов тајанствен изглед, нагласак којим је изговорио реч „земљаче“ онеспокојише ме и натераше те сам платио доручак и при вину он ми исприча ово:

„Ви верујете мени?“ — Да. — „Е, добро, ја ћу вас извући из неприлике.. не знам који сте ви, али знам поуздано да нисте Дивал, јер он је умро пре две године у болници „Св. Петар“ на Мартинику (ја се тргох), да, он је умро пре две године, али овде то нико не зна, толико је реда у нашим болницама у колонијама. Сад, ја вам могу о његовој фамилији дати доста података да би могли проћи под његовим именом чак и код родитеља; то ће бити у толико лакше, што је он отишао од куће врло млад. Него има друга једна ствар. Пре но што је отишао, Август Дивал је био тетовиран на левој руци цртежом што га имају већина морнара и војника: то је био олтар са венцима. Ако хоћете да вас затворе са мном у ћелију за петнаест дана ја ћу вам израдити исти знак, на исти начин, како га и други праве.

Мој гост изгледаше слободан и искрен. Објаснићу зашто је се он заузимао за моју ствар показујући вољу да исмеје правду, да уради оно чиме су сви осуђеници одушевљени. За њих уништити траг, сакрити свој пут, и навести на погрешан рад, јесте једно задовољство, које они драге воље купују по цену да буду неколико дана у ћелији. Требало је то и овде учинити; начин је брзо био нађен. Под прозорима собе где смо ми доручковали налажаше се један шиљбок и ми га почесмо гађати куглицама од хлеба, а кад нам он попрети апсанџијом ми га зачикивасмо да се тужи. Кад њега сменише није постајало дуго а дође апсанџија и изведе нас не казујући нам зашто. То смо тек сазнали улазећи у једно сопче врло влажно, али доста видно. Чим смо били затворени мој друг започе посао у коме успе потпуно. Рад се састојао у томе, што ми је руку бо са више игала скупљених у снопић и уквашених у туш и у кармин. После дванаест дана бодови су били зарасли и само су остали ожиљци по којима се није могло познати колико има дана када су начињени. Тај друг ми је казао још неке појединости о фамилији Дивал, коју је познавао још од детињства; он је чини ми се чак био и род, те ми каза и неке особине мога другога ја.

Ова су ми обавештења била од неоцењене користи, јер шеснаестог дана, од нашег затварања у ћелију, изведоше ме да ме представе „оцу“ кога су били позвали. Мој друг већ ми га је описао и ја видев га, паднем му о врат; он ме познаде! његова жена, која доцније дође, познаде ме такође' и мене доиста примише за Августа Дивала. Није се имало ништа више сумњати, чак и старешина затвора беше убеђен. Али то није било довољно да би ме пустили: као војног бегунца са „Кокарде“ требали су ме одвести у Сен-Мало и предати мрнарском суду. Истину да кажем, то ме није нимало плашило, јер сам рачунао, да сам сигуран, да ћу утећи. Пошао сам најзад окупан сузама мојих „родитеља“ и са неколико дуката више које сам додао онима што сам посио у сакривеној кутији као што сам то већ рекао.

До Кемпера где су ме имали предати даљем спроводу, не указа ми се никаква прилика да напустим друштво жандарма, који су ме водили, и других пробисвета: крадљиваца и дезертираца. Затворили су нас у варошком затвору. Улазећи у собу, у којој сам требао провести ноћ, приметим на једном јадном кревету црвену капу на којој су била написана почетна слова Gal., мени добро позната. На кревету је спавао покривен прљавим покривачем неки човек, који је био у зеленој капици са нумерисаном блеханом таблицом; познао сам да је то неки робијаш. Био сам већ претрнуо: да ли ће ме познати и да ли ће ме проказати, кад он пробуђен лупњавом устаде и седе те видех да је то млад човек, неки Гупи, осуђен на вечиту робију због крађе извршене ноћу са обијањем у околини Бернеја у Нормандији; његов отац помагао је аргусенима у Бресту, где зацело није био дошао да промени ваздух. Нехтевши да једнако има пред очима сина, био је успео да га преведе у завод Рошфор и сад је овај био на путу за ново опредељење. Испричам му моју невољу, он ми обећа

да неће никоме казивати и он ме је у толико више чувао што није имао ништа добити ако би ме издао.

Међутим, спровод не полазаше а петнаест дана беху прошли од како сам дошао у Кемпер, и нико не помишљаше на полазак. Ово одлагање даде ми идеју да пробијем дувар те да бегам, али пошто сам се уверио да нећу успети, пробао сам да стекнем пријатељство апсанџино и да тако може бити добијем прилику да извршим мој план. Казао сам му прво како сам дознао да се апсенници нешто договарају и покажем му место у затвору где су радили, он најмарљивије изврши претраживање и нађе, разуме се, рупу коју сам ја био направио и то ми стече његову наклоност. Али ни од тога нисам имао велику ваљу јер се опште чување опсеника вршаше тако тачно, да ми нису ништа помогла моја смерања.

(наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Рад. М. Ђермановић, општински деловођа, пита:

„По чл. 25. зак. о општинама, свака варошка општина, која има преко хиљаду пореских глава, мора свој азбучни гласачки списак штампати у року од пет дана, од дана, кад га као потврђеног прими од надлежног првостепеног суда.

Међутим, по чл. 27. под д. зак. о општинама, свака општина после ове потврде првост. суда, на дан 20. октобра сваке године; мора свој азбучни гласачки списак закључити и послати на накнадну потврду надлежном првост. суду; пошто у њему упише сва она лица, којима је право гласа *од надлежног суда признато*, а у гласачки списак нису била уписата, или из овога испишу све оне гласаче, којима је надлежни првост. суд право гласа својим решењем одузео.

Према томе, ако би се поступило по чл. 25. зак. о општинама, и спискови штампали после прве потврде надлежног првост. суда а у означеноме року, онда ови спискови не би имали вредности, јер не одговарају стварности, пошто у њима не би могле бити штампане и све учињене измене и допуне од стране надлежног првост. суда.

На против, ако би се пропустило штампање ових спискова у року, кога је предвидео чл. 25. зак. о општинама, па се спискови штампали по учињеним изменама и допунама на основу чл. 27. под д. зак. о општинама, онда такав поступак општинске чланике доводи до кривичне одговорности из чл. 163. зак. о општинама.

Стога, имајући на уму оне користи, које је законодавац хтео постићи штампањем ових гласачких спискова, мени је част учтиво умолити уредништво за објашњење: *да ли треба азбучни гласачки списак штампати у року означеном у чл. 25. зак. о општинама, или се то може учинити и онда, кад се исауне услови предвиђени у чл. 27. под д. зак. о општинама.*

Моје је скромно мишљење: да се гласачки списак, треба да штампа онда, кад буде коначно завршен, а то је после накнадне потврде од првост. суда, по чл. 27. под д. зак. о општинама; јер ако би се штампао у року кога је предвидио чл. 25. зак. о општинама, он би се штампао неподпун, и као такав био би само од штете потреби за коју је намењен а не од користи?“

— На ово питање одговарамо:

Уносећи у чл. 25. закона о општинама, наређење: да се спискови штампају и раздају појединцима, по наплати тамо прописане таксе, законодавац је желео да азбучне спискове учини општим, и тако пружи могућност свакоме правном грађанину, да се увери, да ли је он лично, или онај за кога се он интересује, унесен у списак или не, или да није унесен неко, који нема права, па да према потреби тражи: или да се некоме призна право гласа, или одрекне.

То је само могла бити тежња законодавчева, и то је потпуно и постигнуто.

Постигнуто велимо, јер кад би се то радило после, пошто се све учињене исправке унесу у списак, онда би он одиста престављао тачно стање правних гласача, за сам избор, али би тада била немогућна ма каква даља промена у њему.

Никако, велимо, не би било оправданих разлога, да се списак штампа после учињених измена, пошто се све измене, покретане оне било приватном иницијативом, било службеном, шаљу на одобрење првостепеном суду, и саопштавају интересованима, те је ту у опште непотребна контрола осталих гласача, док је она, међутим, пре учињених измена неопходно потребна, те да се тражењем исправака сузбију сва самовоље и неправилности у изради азбучног списка.

Према овоме, баш кад чл. 25. не би онако категорички наређивао штампање спискова, разумно би било то ипак чинити, али кад је то већ и законска дужност, онда се не сме ни радити другчије, ако се не жели законска одговорност.

II.

Суд општине трупалске, аком својим Бр. 1413, пита:

„По чл. 41. зак. финансиског, суд општине трупалске, у срезу нишком, одредио је својим решењима заступнике свима оним пореским обвезницима, који нису из места ове општине, а нису до 1. јуна тек. год. сами себи заступника одредила.

Ови заступници позвани су од стране општ. суда ради саопштења потребне одлуке у погледу плаћања пореза, пошто у року порез нису плаћали, и они су неки по 1 а неки према потреби дангубили 2 и 3 дана.

За време вршења те процедуре, њих више донели су и платили порез (само после рока) — и општ. суд је за заступнике првенствено наплатио заступничке награде, причињене до дана када је дотични порез донео, неком 2 неком 4 и 6 динара, и новац одмах предат заступнику.

За ове наплаћене заступничке дијурне, неколико њих поднели су жалбу пореском одељењу, а неки полицијској власти, и обе власти траже извештај суда општинског.

Из обавештења траженог од стране надзорних власти, види се, да оне налазе, да је закон непотпун, и да се дијурна не сме да наплати, сем кад дужник дозволи да му се продаја имања изврши.

Да не би суд падао у грешку, као претплатник листа обраћа се уредништву за објашњење:

Сме ли суд у овим приликама да наплати заступничку дијурну и како сме? и носи ли то и какву одговорност, те ако тога буде да суд пригони заступнике да примљену дијурну врате, онима од којих је наплаћена?“

— На ово питање одговарамо:

Члан 41. финансијског закона, за ову годину, јасан је.

Он у последњем својем ставу вели, да заступници имају право на награду, и то по селима по 2, а по варошима по 3 динара за сваки дан, кад по позиву престају пореској власти, без обзира на то, да ли је дошло до продаје имања или не.

У ред пореских власти улазе и општински судови, јер у већини случајева они врше и наплату пореза и пописе имовине.

Према томе, општински судови, кад год позивају ове заступнике, признаваће им и законску дијурну.

Количину ове нека констатују нарочитом одлуком, па кад приватни сами донесу порез, нека од њих наплаћују ову првенствено, а ако би је ови спорили, онда да наплату траже прек› Пореских Одељења.

У сваком случају спора, нека своју одлуку саопштавају и сопственицима имања — дужницима пореза, те ће им, тако, пружати могућност да употребе правна средства.

III.

Суд општине ђуриначке, актом својим Бр. 968, пита:

„Најновијим законом о таксама, није нигде прецизирано, да ли општински часници, службеници и служитељи, подлеже плаћању таксе на признанице, са којима примају своје плате итп. из општинске касе.

С тога се учтиво моли уредништво, да ову ствар изволи објаснити у наредном броју Полицијског Гласника, те како би се суд знао управљати у будуће“.

— На ово питање одговарамо:

По члану 1. тачке 4. закона о таксама, самоуправне установе не плаћају таксу, кад врше јавне послове у име државно и за државни рачун.

Како и установа општинског суда истиче из закона о општинама, па је и положај општинских часника регулисан овим законом, те је и пријам плате последица његове примене, то се и овај посао има убрајати у јавне и службене послове, и према томе не подлежи такси.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Светозар Урошевић, звани **„Сека Перса“**, коцкар, родом из Параћина, одговара за обијање касе у Параћину, али му се не зна место пребивања. Он је стар 44—45 година, висок, сувоњав, косе и бркова смеђих, очију жућкасто плавих. Од особених знакова има: 1) белегу од посекотине у величини 2 см, у облику праве линије, правца косог, за 4 см. изнад превоја десног лакта; 2) по грудима је јако маљав; 3) на леђима има две незнатне белеге од посекотине.

Светозар је већ два пут судски осуђиван због опасних крађа 1905. год., када је био на осуди у београдском казненом заводу. Износи се његова фотографија и препоручује се свима полицијским властима, да га најживље потраже и пронађеног спроведу начелнику среза параћинског или Управи града Београда с позивом на Бр. 36819.

Миливоје Тодоровић, звани **„Муја“**, стар 29 година, средњег стаса, сувоњав, црномањаст, побегао је из притвора Управе града Београда, где је одговарао за крађу.

Он је у грао оделу, носи жуте ципеле и црн мекани шешир.

Депеша управе града Београда Бр. 32638.

Др. Стојан Стаменковић, приватни лекар, из Ужица, има да издржи 6 месеца затвора, по извршној пресуди Апелационог Суда, због покушаја убиства, али се налази у бегству.

Власт, која га тражи, није саопштила његов лични опис.

Депеша начелства округа ужичког Бр. 9095.

Ранко Милекић, келнер, родом из Јабланице, у срезу златиборском, који је био у затвору код комесара Бање Ковиљаче, због утаје, провалио је апсану и побегао.

Он је стар 21 годину, повисок, сувоњав, плав, ћосав, у оделу грађанском.

Акт начелника среза јадранског Бр. 19318.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖИ СЕ

Винка, подсвојче Драгутина Дамњановића, из Луњевице, отумарала је незнано куд.

Она је стара 16 година, црномањаста, пуна, очију граорастих, носа правилног, раста средњег. Од одела имала је: сељачку сукњу и белу реклу, а на глави мараму.

Депеша начелника среза таковског Бр. 10246.

Депеша начелника среза космајског Бр. 20163.

Мијајлу Марковићу, из Ратара, украдена је кобила длаке доратасте, стара 8 година, цветаста, са жигом „К“, на грудима има рупу од убоја.

Депеша начелника среза јасеничког, округа смедеревског Бр. 20986.

Обраду Влајковићу, шумару, из Аранђеловца, украден је коњ длаке вране, стар 12 година, у предњу десну ногу нарамљује.

Депеша начелника среза јасеничког, округа крагујевачког, Бр. 25338.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

УХВАЋЕН

Радисав Бошњовић, из Грошнице, одбегли осуђеник београдског казненог завода, чију смо слику изнели у прошлом броју овога листа, ухваћен је и предат заводу.

КО ЈЕ ОВО?

Женска ова, чију слику износимо, кажњена је пресудом Управе града Београда Бр. 9555, са тридесет дана затвора и четири месеца полицијског надзора, због крађе.

На саслушању код власти она је изјавила да јој је име **Катица,** а презиме: **Јовановић, Поповић** и **Дамњановић.**

Како има разлога веровању, да она није казала ни право име ни презиме, то се износи њена слика ради утврђивања њене личности.

Позивају се сви они, који је познају и знају што о њој, да о томе известе Управу града Београда, с позивом на њен акт Бр. 9555.

КРАЂЕ СТОКЕ

Милеви, удови Обрадовића, из Међулужја, украден је коњ длаке доратасте, висок 154 см., стар 9 година.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 38. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА ОКТОБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

АУСТРИЈСКИ УХОДА МЛИНАРИЋ

ЛИСТАК ИЗ АУСТРИЈСКЕ ШПИЈУНАЖЕ ИЗ 1807. И 1808. ГОДИНЕ

(НАСТАВАК)

С тога се сутрадан, кад се састала седница Управнога Савета, чланови попашаху према њему врло неповерљиво, те се одмах крене Врховном Вожду у стан под Неготином, где су стигли 24 јуна на Иван-дан. Кад су стигли у стан и Паулучи и Млинарић били су представљени Исајеву и Карађорђу. И сам руски командант Исајев мало је био познат с мисијом Паулучијевом, али верујући му представио га је Карађорђу разуме се у пратњи Млинарићевој. Паулучи кад је изашао пред Карађорђа испоручио је поздраве од цара и министра А. Будберга, а кад је дошао ред на поменуто писмо, он је потражио састанак у четири ока, да би сазнао у чему је права жеља народа. „Сам Карађорђе, вели Млинарић, „и ако је врло прост човек, поклонио је „мало вере лукавом талијану пошто је „с више страна о његовом карактеру био „обавештен. С тога примио га је врло ра„внодушно и био је према њему затво„рен, а да би још више показао пу„ковнику своје неповерење, отпутовао је „с половином војске исте ноћи, без сва„кога даљег преговарања, Нишу, оста„вљајући другу половину војске (око 3000) „под Миленковом командом код Неготина.

„По изненадном одласку Карађорђе„вом предузео је даље договарање с Па„улучијем Миленко такође с неповерењем „и уздржљивошћу и предложио му је „тринаест тачака, у којима је изнео за„хтеве и жеље у име народа... у исто „време предложио је да с њиме пођу и „двојица изасланика од српскога народа: „*Чардаклија*, некадашњи капетан аустрија„ско царске службе, и *Јеремија Гагић*, „раније трговачки помоћник у Земуну“.

Појединости погодбе између Миленка и Паулучија, које су се састојале у оних 13 тачака, Млинарићу нису биле познате, али је знао да Срби траже да добију посредовањем руског цара свога владаоца (Млинарић вели краља) из своје средине; да траже помоћ у новцу и у војсци, и једнога руског генерала у Београд, који би руководио свима пословима и трудио се према Аустрији за добро целога народа. Сутра дан (т. ј. 29. јуна). Паулучије у пратњи поменуте двојице изасланика отишао из стана под Неготином врло незадовољан. Њега и изасланике отпратило је неколико козака за Влашку.

II

По одласку Паулучијевим Млинарић је остао у логору под Неготином где га је Исајев у недостатку официра поставио за команданта једнога одреда од 600 људи, састављеног од козака и искупљених Ипсилантових арнаута и пандура. Учествовао је као капетан и у неким бојевима у Крајини. Затим је молио Исајева да га разреши од дужности и пошље на расположење главном команданту Михељсалу у Букурешт. Исајев га разреши од дужности и пред полазак Млинарићев за Букурешт дође Миленко и преда Исајеву једно писмо, које је добио из Београда с вестима (лажним), како ће 10.000 аустријских војника прећи у Србију, што је изазвало силно узбуђење како код Миленка тако и код осталих Срба. И ако их је Исајев уверавао, да то не може бити, ипак се Миленко, како вели Млинарић, заклео тешком заклетвом, да ће и с сви помрети, да ће пре сатрети и децу у утроби матера, него што ће се продати Аустрији. Због овога писма послан је одмах један курир за Букурешт с поменутим вестима, с којим је отпутовао и Млинарић из Србије под именом „бившег устаничког капетана“.

Као што се види, овоме аустријском уходи све је пшло на руку, да сазна и највеће тајне, које су постојале између Русије и Срба, а одласком у главни стан руске војске на Дунаву то му је још лакше било.

Дошавши у Букурешт нађе се са Јеремијом Гагићем, који је био с Чардаклијом народни депутат у руском стану, који се још под Неготином био спријатељио с Млинарићем, тако да није имао никакве тајне пред њим. Чим је дошао у Букурешт спремио је поменути извештај од 30. септембра (12. октобра) 1807. год. и предао га аустријском консулу у Букурешту *Игњату Бренеру*, да га преко министра иностраних дела у Бечу, Стадијана, достави цару. И већ у почетку новембра цар је имао поменути извештај.

У време док се бавио у Букурешту Млинарић, дошао је у Букурешт као српски депутат Иван Југовић, па се и он познао са Млинарићем, а опет Млинарић се трудио да га доведе у везу са аустриским консулом И. Бренером. С тога и пише о Југовићу И. Бренер 5. новембра (24. октобра), како се вратио у Србију 28. (16.) октобра, али како му је још пре одласка саопштио преко поузданога човека (Млинарића), да није задовољан са Русима; исто тако преко истога човека Југовић се извинио Бренеру ако га случајно не би могао лично посетити из бојазни да не изазове мржњу (Руса) на се. „Осим тога он је уверавао *да су по„једини цесаро-краљевски поданици ире„злазили Србима једино у намери да за„добију за цесарски светли двор разум„нији део народа, а нарочито његове ста„решине, које су одане царској кући, и „све зависи само од једнога мига па да „ириступе свом погађању.*

„За већи доказ своје готовости по„менути депутат оставио ми је своју „адресу, на коју му се може писати. Не„познати с плановима Њ. В. у погледу „Србa и незнајући у колико је овај пут „(канал) поуздан, ја све ово јављам“.

Адреса, коју је Југовић преко Млинарића оставио И. Бренеру гласила је: „Стојану Миленковићу у Панчево за Југовића“; а кључ за преписку, коју је Бренер дао Југовићу, био је: „Ma, La, Gi, So, Tu“.

Југовић дошавши у Смедерево, задржао се неки дан, па је већ отишао за Београд. одакле је 7. новембра писао Млинарићу:

„Драги Млинарићу, јављам ти што „могу брже, да сам одмах из Смедерева „у Београд ради народних потреба по-

»зван, а и ради користи обећаног плана »и односно извођења његовог тамо има »више изгледа, да се ради. Штета само »што при одласку из Букурешта не имадох част, као што је била моја топла »жеља, с тамошњим консулом о овим »приликама усмено поразговарати. Али »како сам ја то могао учинити, кад писам »знао његово мишљење и кад до последњега тренутка један према другом затворени бесмо, и тек претпоследњега »дана пред мој полазак постадосмо поверљивији.... а из политичких обзира »ништа не уречисмо, те тако само на »теби остаје да даље код консула ствар »развијаш. Јави ми тајно докле су дошли »твоји послови, према предлогу, који си »ми последњега дана учинио, а који сам »по доцнијем испитивању нашао, да је »основан и да мора за руком поћи; желео бих само да ц. к. консул г. Бренер »ствар у руке узме и да се код Њ. Ц. »Величанства заузме за добро народа, а »што се тиче мога труда и заузимања у »томе неће оскудевати«.

Даље у писму Југовић моли Млинарића да се што јаче заузме код консула и заклиње га, да га што пре преко познат адресе извести о свему, што буде учињено, без чега ништа даље не може радити. Затим: »Цео је народ сит Руса »и не треба сумњати да се његово одушевљење неће све више разлађивати, »пошто нису испунили ни оно прво, што »су обећали.

»Остај због *и буди уверен, да сам »увек остао веран царској аустријској кући.* »*Твој најискренији пријатељ Југовић*«.

Превод овога писма послао је И. Бренер аустријском министру иностраних дела Стадијону уз свој рапорт од 25(13) новембра 1807. године № 84, дакле баш у оно време кад је у Београду Доситеј Обрадовић отворио школу и као директор школа трудно се о васпитању Карађорђева сина и других дечака.

Млинарић завичи се у руском стану као »бивши српски устанички капетан« био је примљен код свију војних старешина и њему се све веровало. Он је био у прилици да сазна многе ствари. Како се Исајев у то време био вратио из Србије, то му је Миленко Стојковић чешће пута писао о приликама у Србији. Млинарић, пошто му је био слободан приступ код Исајева, украде једно писмо Миленково датирано 17. новембра 1807. и уз свој извештај од 22. новембра (4. децембра) пошље цару у Беч. У овом рапорту износио је план како би се Срби могли задобити за Аустрију. То само помињемо, а опширно би било улазити у појединости тога плана.

У свом одговору Стадијону цар је 19.(7) децембра напоменуо како је *Југовић*, о коме Млинарић пише исто лице са *Савићем*, о коме је писао барон Симпмен.

III.

Докле се Млинарић бавио у главном стану руске војске, да би сакрио траг, молио је главнога заповедника руске војске кнеза Прозоравскога, да га прими у у руску војну службу, па кад је указ изашао, а он се изгубио, јер је имао довољно времена да проучи оно, што му је требало. Осим тога њему је било наређено по царевој заповести да остави Букурешт на да се упути преко Темишвара, Панчева и Земуна у Београд те да у Земуну и Београду сазна како је расположење Срба према царско-аустријској кући. И Млинарић се одазвао заповести, оставио Букурешт по свој прилици у јануару 1808., и дошао у Земун за тим у Београд. Уз пут се трудио да на целом путу сазна, како је мишљење и расположење Срба с леве стране Дунава (у оригиналу стоји Инра) према царској кући, а како опет према Србијанцима. Дошавши најпосле у Земун, да би сазнао расположење Земунаца морао је прво стећи њихово поверење, с тога је избегавао војне пограничне власти у Земуну као и остале царске чиновнике, а понајвише се задржавао по механама и кафанама, где се састају Срби Земунци. Међутим Срби Земунци мислили су да је он руски официр, па су га питали за разне ствари као например: шта ће од њих бити, (пошто су они себе и Србијанце сматрали за једно исто) и да ли ће им Русија скоро помоћи и послати војску у Србију? Желећи да им укаже како се Србијанци могу једино надати помоћи од аустријскога царскога дома, то им је говорио: да се сви варају, који се надају на руску помоћ, јер им Русија такву помоћ не може дати. Истичући се као родољуб говорио им је, како се спремно да пређе у Београд, те да добрим и племенитим људима отвори очи и да их обавести, да им толики труд у борби за слободу не буде узалуд. Радећи тако сазнао је у извесној мери поверење појединих Земунаца а нарочито устаничкога ливеранта Милоша Урошевића, за кога вели да није био »далеко од царскоаустријскога дома«. С њим је ступио у ближе познанство и у тешње везе. На једном састанку у Милошевој кући Млинарић је убеђивао Милана, како се Срби могу надати једино помоћи од Аустрије. На што га је Милош упитао: »Да ли ће »Аустрија заиста помоћи жеље народне »онако, као што је Русија обећала а на»рочито да ли би учинила да народ по»стане независним? Ако не то, онда да »ли Аустрија може дати поуздану за»штиту и да ли и она због разних ин»тереса неће обманути народ?«

(свршиће се)

КРИМИНАЛИТЕТ У СРБИЈИ У 1910. ГОД.

(свршетак)

После округа топличког, у погледу убистава у прошлој години најгоре стоји округ *руднички* (једно убиство на 4801 становника), затим *београдски* (једно убиство на 4913 становника), па *моравски* (једно убиство на 4927 становника), *пожаревачки* (једно убиство на 5920 становника) и *крагујевачки* (једно убиство на 6246 становника).

Ако бацимо поглед на преглед кривичних дела по окрузима у времену од 1905 до 1909 год. видећемо, да су сви ови окрузи и у овом времену били најгори у погледу убистава; сва је разлика у томе, што је *крагујевачки* округ раније био *други* по реду а сада је *шести*, док је округ *моравски* сада *четврти* а раније је био *седми*. Исто је тако и *београдски* округ од *петог* постао *трећи* а *руднички* од *трећег други*.

Округ *чачански*, који је раније стајао врло рђаво у погледу убистава (био је четврти по реду међу најгорим окрузима), показао је у прошлој години знатан напредак у овом погледу (једно убиство на 7830 становника), тако да већ прелази у *средње* округе.

Противно овом, округ *ваљевски*, који је раније долазио у најбоље округе у погледу убистава (био је трећи по реду међу њима), у прошлој години толико се погоршао у овом погледу, и да је прешао у групу горих округа (једно убиство на 6591 становника). У погледу *крађа* овај округ био је најгори у прошлој години (једна крађа на 1001 становника), у погледу *разбојништва* заузима *четврто* а *пљевиначко* место међу најгорим окрузима.

Тешко је утврдити прави узрок овом наглом увећању криминалитета у округу ваљевском у прошлој години, али је скоро несумњиво да он великим делом лежи и у слабој акцији власти услед знатних промена у полицијском особљу овога округа.

После округа пиротског, у погледу убистава најбољи је округ *нишки* (једно убиство на 19597 становника) затим *подрински* (једно убиство на 16205 становника) и варош Београд (једно убиство на 15.000 становника).

Ови окрузи, као и Београд, били су у овом погледу најбољи и у времену од 1905 до 1909 год.

У погледу *детоубистава* у прошлој години најгори су окрузи: *крушевачки, тимочки и крајински*, док су у поменутој петогодишњој периоди у овом погледу били најгори окрузи *ужички и чачански*.

Интересантно је, да у округу београдском у целој овој периоди није било ниједног детоубистава, као што га нема ни у прошлој години.

Покушаји убистава, као што смо и раније констатовали, иду скоро паралелно са убиствима, те их с тога највише има у округу *топличком* (један покушај убистава на 3.334 становника), а најмање у окрузима *тимочком* (један покушај убистава на 29624 становника) и *пиротском* (један покушај убиства на 14087 становник).

Разбојништава, разуме се, има највише у округу *пожаревачком*, (једно разбојништво на 9.340 становника), као што их је било и у времену од 1905 до 1909 год. Исто је тако и са округом *крајинским*, који је и раније а и у прошлој години у овом погледу био *други* међу најгорим окрузима (једно разбојништво на 11 350 становника), па и са округом *моравским*, који је и раније био а и у прошлој години је *четврти*, међу најгорим окрузима (једно разбојништво на 16.834 становника).

Руднички округ, који је раније у погледу разбојништава био *трећи* међу окрузима, дао је прошле год. свега два разбојништва (једно разбојништво на 43.104 становника), и на овај начин ушао у најбоље округе у овом погледу.

У округу *подринском* извршено је у прошлој години свега *два* разбојништва, и с тога је он у овом погледу најбољи. (једно разбојништво на 113.43 становника).

После округа подринског најбољи су окрузи: *пиротски* (једно разбојништво на 112.703 становника), *ужички* (једно разбојништво на 75097 становника) и *нишки* (једно разбојништво на 65325 становника). Из прегледа криминалитета по окрузима за петогодишњу периоду од 1905 до 1909 год. види се, да су ови окрузи били и у овом времену најбољи у погледу разбојништва.

За време ове периоде у погледу паљевине најгори су били окрузи: *тимочки, смедеревски, крагујевачки,* и *крајински.*

У прошлој години, међутим, стање ово у неколико се изменило.

Као што се види из прегледа криминалитета по окрузима за ову год., у погледу *паљевина* најгори је округ *пожаревачки* (једна паљевина на 2801 становника), па *београдски* (једна паљевина на 2804 становника), *моравски* (једна паљевина на 2818 становника), па *смедеревски* (једна паљевина на 2832 становника), *ваљевски* (једна паљевина на 2934 становника) и *крајински* једна паљевина на 2986 становника).

Округ *тимочки,* који је у погледу паљевина раније био најгори, у прошлој години долази тек после крајинског (седми је по реду), а *Београд* и окрузи: *подрински* и *руднички* били су и раније а и у прошлој години су најбољи.

Са *опасним крађама* у прошлој години најгоре стоји *Београд* (једна опасна крађа на 818 становника), затим окрузи: *ваљевски* (једна опасна крађа на 1001 становника), *пожаревачки* (једна опасна крађа, на 1042 становника), *крајински* (једна опасна крађа на 1158 становника), *моравски* (једна опасна крађа на 1262 становника), *смедеревски* (једна опасна крађа на 1828 становника) и *тимочки* (једна опасна крађа на 1851 становника).

У времену од 1905 до 1909 год. најгори је био округ *пожаревачки,* затим *Београд,* па округ *крајински, смедеревски, тимочки* и т. д.

У овом истом времену у погледу крађа најбољи је био округ *врањски,* а у прошлој години то је округ *топлички* (једна опасна крађа на 5896 становника).

Злонамерних оштећења туђих ствари у прошлој години највише има, а и раније их је било, у округу *крушевачком.*

* * *

После свега што смо изложили није тешко увидети, да је стање криминалитета по окрузима у прошлој години у главноме исто као и у периоди од 1905 до 1909 год. То су поглавито неколико округа (топлички, пожаревачки, моравски, београдски, крагујевачки, смедеревски и тимочки), који се у погледу криминалитета знатно издвајају од осталих округа. Али, што је још интересантније, а што смо и раније констатовали, и између самих срезова у овим окрузима постоји знатна разлика у погледу криминалитета. Готово у сваком од ових округа постоји један или два среза који својим ненормалним локалним криминалитетом претежу над осталим срезовима, и на овај начин знатно погоршавају општу цифру криминалитета у округу. Ми се овога пута нисмо могли упуштати у анализање криминалитета по срезовима — јер у Статистичком Одељењу још нису сређени подаци о њиховом становништву — али ћемо то учинити чим до ових података дођемо.

Д. Ђ. Алимпић.

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Хановерски процес против коцкара и зеленаша.

Hugo Friedlaeuder

Једна од најгорих страсти, којој робује цео културни свет, без сумње је коцка и то нарочито коцка картама и рулетом у најразличнијим формама. Наравно овде је реч о игрању, које се не чини ради забаве, већ у циљу да се „cherger la fortune". Коцкарским банкама у Висбадену, Баден-Бадену и Хамбургу учињено је наједанпут крај кнез Бизмарк 1866. после извршене анексије. Котико је мени познато дотадашњи сопственик тих банака, Г. Бланк, преселио се тада у Монако. Али не само тамо, него се и у Ници, Остенду и другим местима још и данас најстрасније коцка. Мада је у Немачкој законом забрањена коцка у виду заната, ипак је ова страст у свима друштвеним круговима врло јако развијена. Велики коцкарски процес у Хановеру и процес против клуба „Безазленних" у Берлину осветлили су као муњом ову страст у Немачкој.

Процес против коцкара и зеленаша, који се водио у октобру 1893. пред кривичним судом у Хановеру, побудио је бескрајно интересовање и то поглавито за то, што су за тај процес били позвати као сведоци преко 100 официра из свију родова оружја, од генерал-мајора до потпоручника, и из свију гарнизона немачких. Оптужени су били: 1. банкар Макс Розенберг. 2. банкар Алберт Хес, звани Семан. 3. банкар Луи Абтер. 4. банкар Лудвик Сусман. 5. рентијер Јован Ферле. 6. коњички капетан у оставци Фрајхер од Мајеринка. 7. рентијер Самуило Семан, звани „честити Семан". 8. банкар Јулије Розенберг. 9. трговачки путник Лудвиг Штамер. — Макс Розенберг, Абтер, Алберт Хес и рентијер Алберт Арнолд Лихтнер водили су у Хановеру „банкарску радњу", т. ј. они су под маском те радње нудили циркуларима зајмове официрима хановеранског гарнизона и официрима хановеранске коњичке школе. Када би неки официр хтео да позајми новац, „банкари су се прво двоумили. Напослетку би изјавили, да су готови дати тражену суму на меницу и часну признаницу са 5—6% интереса и 1—2% провизије, што се одмах одбијало од главне суме. Али су официри добијали врло мале суме у готову, јер су највећу суму добијали у виду брауншвајгских, саксонских и хамбуршких лутријских лозова, па и то не у оригиналним лозовима, већ у удеоницама, такозваним лозовима са одрицањем. Са таквим лозовима, односно удеоницама, официри су имали права на игру само за ону класу, на коју гласи удеоница, али и то с правом на добитак само до 2000 марака. Ако би лоз извукао који већи добитак, он је припадао зајмодавцима. У највише случајева официри нису имали никаква права на играње у другој класи. На последњу класу, која као што се зна пружа највише шанса за добит, нису никада имали права. Није била никаква реткост, да је по неки официр имао оваквих лозова у вредности од 10.000 марака па и више. Ако се сад о року није могла платити меница, онда је за добијање пролонгације менице била потребна нова откупна цена и то у још већој суми него што је била прва меница. Услед тога се дешавало, да је по неки официр, који се био задужио само са неколико стотина марака, после кратког времена у ствари био дужан по неколико хиљада марака.

Приликом какве пролонгације меничне или у случају да се прави други зајам они, који су за извесне нумере лозова били већ платили прву или више претходних класа, добијали су друге нумере, за које су опет морали платити све претходне класе. Њихове дотадашње нумере добијали су други официри, који су претходне класе такође морали још једном платити. Један официр, који је од Абтера био узајмио 2500 марака, морао је за 8500 марака узети таквих лутријских удеоница, тако да је потписана меница гласила на 11.000 марака. Отац једног официра неки племићски поседник, предао је том истом Абтеру 2.000 марака са налогом, да са том сумом исплати дугове његовог сина. Абтер је наплатио на име „труда" 300 марака; дугове није исплатио, већ је новац задржао при себи. Макс Розенберг, Хес, Ферле, Самуило Семан. од Мајерника, Штамер, Абтер, већ поменути рентијер Лихтнер и један потпоручник у оставци, Фрајхер од Цедлиц-Најкирха посећивали су сва већа купатила и тркалишта у земљи и на страни и велике немачке градове и тамо су лажном игром опљачкали у најпунијем смислу те речи велики број официра, племићских поседника, студената и др. Они су представљали своју компанију под лажним именима као фабриканте, индустријалце, бароне или грофове, а официрима су дошаптавали на уво, како та господа увек имају много пара при себи, како су страсни коцкари, али у игри немају никакве среће, те је за то лако од тих људи узети 50—80.000 марака. Ако се довучене жртве паговоре, да се упусте у игру, онда се окретао други лист. „Индустријалце" је „изузетно" необично пратила срећа, јер су они играли дво-

струким рулетом, или обележеним картама, а знали су и свакојаким знацима увек држати срећу на својој страни тако, да су официри, студенти итд. често пута за једну ноћ губили многе хиљаде марака. Ако опљачкани не би при себи имали довољно готових пара, морали су за остатак дати меницу. Када је Самуило Семан, који је становао у Берлину, али је са својим рулетом путовао по свету, долазио у Ханновер, Фрајхер од Мајеринка је најмио згодне собе у хотелу „Русија“, а уз то се старао и о томе, да многи официри долазе у хотел и да за време игре буде тишине. Он је од келнера, који су послуживали, примао пред вратима поручена јела и пића. Лихтнер је једном из Баден-Бадена писао својој љубазници ово: „Ја сам овде површио прилично велики посао, у сваком случају нисам се узалуд мучио“. Ово писмо односило се на једну коцку у Баден-Бадену, у којој је он дан раније, у друштву са Мајеринком, узео једном племићском поседнику Ландфриду 60.000 марака. Да не би овај што посумњао, Лихтнер је привидно такође изгубио 60.000 марака. Међу најинтересантнијим личностима на оптуженичкој клупи био је коњички капетан у оставци Фрајхер од Мајеринка. Он је изјавио на питање председника среског суда Хајнрота: да је код Брезе имао два имања, од којих је једно вредело 180.000, а друго 110.000 талира. За прво је платио 120.000 талира, а за друго 80.000. Године 1880. био је принуђен, да оба имања прода и за њих је добио 855.000 и 360.000 марака. За тим се са својом породицом преселио у Кобург, а 1885. год. у Ханновер. — Предс.: Ви сте већ у години 1879. полагали у Штрасбургу откривајућу заклетву? — Мајеринк: Тада сам већ био имовно оронуо. — Председ.: Од чега сте живели после продаје својих добара? — Мајеринк: Ја и моја ташта имали смо заједно годишњу ренту од 22.000 марака. — Предс.: Пошто сте продали своја добра, Ви сте још добили остатак од наслеђене очевине у 42.000 марака, на који сте начин онда тако запали у новчане неприлике? — Мајеринк: Једно због губитака на коцки, а с друге стране услед великих домаћих трошкова. — Предс.: Ваш домаћи трошак мора бити да је био врло велики, јер вас је једном био тужио један касапин за 8.000 марака дуга од узетог меса. Из рачуна се видело, да сте ви годишње узимали за 4.000 марака меса, па и то није био једини касапин од кога сте ви узимали месо. Ваша годишња потрошња меса морала је стајати на 5—6000 марака? — Мајеринк: То је тачно. — Председ.: Ви тврдите, да сте због своје страсти за коцком допали немаштине, док се тужбом тврди: да сте ви коцком хтели побољшати своје имовно стање и да сте га у ствари и побољшали? — Мајеринк: То са свим одлучно одбијам. — Предс.: Како сте се нашли са Ферлеом и Лихтнером, та ти људи стоје друштвено далеко испод вас? — Мајеринк: Па ја друштвено нисам ни отишао са тим људима, али као играчи они су ми били симпатични. —

Мајеринк је на даље питање изјавио, да се са Лихтнером, Албертом Хесом и племићским поседником Ландфридом коцкао у Оин-Хаузену и да је Ландфрид том приликом за неколико часова изгубио 14.000 марака. У Баден-Бадену Ландфрид је изгубио 50.000 марака, а Лихтнер 40.000 марака. Том су се приликом с њима коцкали још Цедлиц и нека госпођица Шенк, из Берлина. Па ко је онда добио 90.000 марака? — Ја сам добио 62.000 марака, а остало су добили Цедлиц и г-ца Шенк. Али ја од Лихтнера нисам добио новац, јер сам ја њему много дуговао. Председник је приметио оптуженоме, да је он у Готи у друштву са Лихтнером играо карата са двојицом официра и једним новинаром и да га је један од тих официра окривљавао: да је он предавао келнеру лажне карте ради доношења за игру. — Оптужени је одрицао то. — Предс.: Године 1891. ви сте се коцкали са Ферлеом и капетаном Бодицком у Хамбургу. Прича се, да је тада у главноме Ферле добио. Кажу, да сте ви изненада напустили игру под изговором, да имате неки састанак. Одмах затим изгубио се и Ферле. Бодицки вас је пратио обоицу и вас није нашао на месту, где сте казали да имате састанак, већ пред вашим хотелом. Одмах затим ви сте са Ферлеом ушли у своју собу. Бодицки је пошао за вама и када је отворио врата, ви сте са Ферлеом пребројавали добитак? — Мајеринк: То је истина било, јер сам хтео од Ферлеа позајмити новац, али ми је он рекао да нема толико. — Предс.: Тужбом се тврди, да сте ви тада са Ферлеом ортачки играли и да сте отишли у хотел, да поделите зараду? — М.: То одбијам сасвим одлучно.

(свршиће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Намислим тада да одем у болницу, надајући се да ћу тамо бити срећнији у извршењу мојих намера. Да би се разболео од грознице довољно ми је било да за два дана пијем сок од дувана; лекар ме одмах упути у болницу. Кад сам дошао у болницу у замену за моје одело дали су ми једну капу и сив капут, и метнуше ме са апсеницима.

Мислио сам остати у болници док не упознам све излазе, али болест коју сам био изазвао соком од дувана не могаше трајати дуже од четири дана; требало је наћи други рецепт за неку другу болест, а нарочито што не познавах никог у болници те нисам могао поново набавити сок од дувана. У Бисетру сам био научио неколико начина да сам себи направим повреде и гнојаве ране, помоћу којих толико просјака пљачкају милосрђе пролазника и узимају милостињу која се на тај начин не може бити горе чини.

Од свих ових начина усвојио сам онај којим се може глава да падује као мерница, прво зато, што се тиме лекари могу сигурно преварити, а друго, што нимало не боли и што се може уклонити одмах сутра дан. Моја глава одмах необично отече; међу лекарима, који како изгледаше не беху баш печени у свом занату, наста домуњавање и нису знали шта да мисле о мојој глави. Учини ми се да сам чуо кад рекоше *елефантијазис*[1]) или чак, чини ми се, водена болест. Како било да било тек ова се лепа консултација сврши преписивањем општега лека: да издржавам најстрожију дијету.

Због новаца нисам се баш много бринуо јер сам у кутији имао неколико златника, али их нисам смео мењати бојећи се да не изазовем сумњу. Намислим напак де пробам нешто са једним ослобођеним робијашем, који је био болничар у болници; овај човек набави ми ускоро оно што сам хтео. Кад му рекох да бих изашао у варош на неки сат, он ми каза да то не би било немогућно ако би се преобукао, јер зид није висок више од осам стопа. Тим путем се, каже, он и његово друштво служе кад им затреба. Договоримо се да ми набави одело и да ме прати у моме ноћном излету, који је требао да се ограничи само на вечеру с девојкама. Али одело које ми је он у болници могао набавити било ми је врло мало, те смо морали одложити намеру.

Међутим поред мога кревета прође једна од милосрдних сестара, коју сам више пута загледао са световним намерама; то је била сестра Франсоаза, једна од оних кађиперки особите лепоте што се виђају у опери Visitandines[2]) пре него што калуђерчице постану пансионаткиње (калуђерице) и пре но што им мараму око врата замени зелена кецеља. Имала је 34 године а била је црномањаста висока, румена и њена телесна примамљивост изазиваше наклоност како лекара тако и болничара. Гледајући је онако привлачну паде ми на памет да за тренутак позајмим њено калуђеричко одело; кажем то болничару онако у шали, али он то узе за озбиљно и обећа да ми набави за идућу ноћ нешто од одела сестре Франсоазе. Око два сата изјутра он дође са једним пакетом у коме је донео: огртач, мараму за око врата, чарапе и тд. које је био украо из Франсоазине собе док је она била на јутрењу. Сви моји собни другови, на броју девет, спаваху још дубоко; приђем прозору да наместим моју тоалету. Највише сам се намучио око „фризуре“, просто нисам умео да је наместим, а ако се не бих удесио могао бих по томе бити ухваћен, јер је њихово одело увек у највећем реду.

Најзад тоалета *сестре Ведок* беше готова; прођосмо двориште, башту и дођосмо на место где је зид најлакше било прескочити. Дам тад болничару педесет динара, колико сам скоро још свега имао, он ми пружи руку и, ево ме у малој пустој улици, одатле уватим поље дражећи се пута који ми је он био означио.

[1]) Болест од које кожа постане као слоновска Пр.

[2]) Религиозни позоришни комад. Пр.

Доста спутан у женском оделу ишао сам ипак брзо, те сам могао прећи две велике миље до изласка сунца. На путу сретнем једног сељака, пђаше у Кемпер да продаје поврће, запитам га којим путем да идем, а он ми рече, да идем у Брест. Тамо, разуме се, нисам ни мислио ићи и кажем овом човеку да хоћу у Рен, и он ми означи пут, којим сам требао изаћи на главни друм за ову варош. Пошао сам одмах стрепећи да не сретнем кога војника из *енглеске војске* која је логоровала по селима од Нанта до Бреста. У десет сати изјутра, дошав у једну малу општину, питао сам одмах има ли ту војника казујући отворено да се, као женска страна, бојим да ме не дирају. Лице коме сам се обратио био је неки клисар говорљив и врло приступачан, који ме позва да дођем да се одморим у парохијанском дому, од кога сам већ видео беле зидове и зелене капке на прозорима.

Свештеник, старији човек, чији изглед одаваше доброчинство тако ретко код свештеника који траже само своја права и крију покварености, тај свештеник ме прими љубазно: „моја драга сестро, каже ми он , идем да служим службу, а чим је свршим доручковаћете с нама“. Требало је дакле ићи у цркву а то није била мала неприлика за мене који нисам знао чинити приклоњење и друго што је прописано калуђерици. Срећа моја те до мене беше стара служавка свештеникова; све сам на њу гледао и што она уради и ја сам чинио. Служба се сврши, седосмо за сто и питања почеше. Кажем овим честитим људима да сам пошао у Рен да издржим епитимију. Поп не рече ништа али клисар навали на мене да му кажем зашто сам тако кажњен. „Зато, рекох му, што сам била љубопитљива“. Он то схвати као прекор и прекиде тај разговор. Мој положај поред свега био је доста тежак, нисам смео јести да не би ми опазили велики апетит, а опет говорио сам врло често место *господине попо, мој драги брате*, тако да би ме ова расејаност издала да нисам скратио доручак. Зато време нашао сам био начин да се обавестим о местима куда идем и, пошто ме је поп благословио и обећао да ће ме се и у молитвама сетити, пођем на пут већ навикнут на ново одело.

На путу сам срео мало света; Револуциски ратови беху опустили ову несрећну земљу, и пролазио сам кроз села где није остала ниједна кућа. У ноћ стигнем у један заселак од неколико кућа, закуцам на вратима једне кровињаре. Пека старија жена отвори ми и уведе ме у једну доста велику собу али која нечистоћом није уступала кућерцима и Галицији и Астурији[1].) Породица се састојала из оца, матере, једног младића и двеју девојака, једна од петнаест а друга од седамнаест година. Кад сам ушао месили су колаче од хелде и сви се беху окупили око фуруне и њихови ликови осветљени, као код Рембранта, светлошћу из пећи, давали су једну слику која би и сликара задовољила, али ја нисам имао ни мало времена да уживам у томе и потражим одмах да штогод једем. Из поштовања, које је изазивало моје одело, дадоше мени прве колаче и ја их прогутам и не обзирајући се што су били врући, те ми непца изгореше. Доцније сам седао за богате трпезе, служили су ме најлепшим вином, најделикатнијим и најређим јелима, али никада нисам могао заборавити колаче овога сељака.

Вечера се сврши; помоли смо се богу заједнички. Отац и мати задремаше брзо уморни од дневнога рада, а и ја изразим жељу да се повучем. „Ми немамо засебну постељу за вас“, рече домаћин, који зато што је био морнар говораше доста добро француски, „спаваћете са мојим ћеркама“.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Шпанске покрајине. Пр.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине града Ћуприје, службеним актом својим пита:

„У закону о таксама од 20. марта 1911. год. а под ТБр. 333. I „Опште таксе“ стоји: „За све писмене и протоколарне претставке или молбе, по којима општински суд не издаје нарочито писмено решење“ — наплаћиваће општин. суд 0·20 дин.

Моли се уредништво за објашњење: хоће ли и смеју ли општински судови да ову таксу наплаћују и за представке, које говоре о крађи као и о уништају пољских усева, пошто се кривице и све представке оваковних врста извиђају и ислеђују по званичној дужности?“

— На ово питање одговарамо:

Истина, у одељку Л., који говори о наплати такса код општинских власти нису постављена никаква правила ни начела, па ништа није речено ни о случајевима, који су истакнути у предњем питању.

Али се отуда не може и не сме извести закључак у корист општина, јер принципи, постављени у општем делу закона о таксама, морају важити и важе и за таксе код општинских власти.

Тако, поред осталога важе прописи чл. 5. и 6. као и сви остали, па и извесне напомене из посебног дела — тарифе.

И како се код тачке 82. тарифе, поставља правило, да ће се таксе код иступа, *који се извиђају по званичној дужности*, наплаћивати по осуди, то се и општински судови морају држати овога правила и вршити све извиђаје, који се казне по званичној дужности, без икакве таксе унапред, и таксу стављати на терет кривој страни самом пресудом или решењем.

Према томе и све доставе и представке, учињене по оваквим делима, узимаће се у поступак без плаћене таксе.

II.

Суд општине уровичке, актом својим Бр. 5052, пита:

„Суд општине уровичке, по распореду Бр „6“ за ову 1911. годину, задужен је порезом са 727·68 дин. и то на земљиште плаћа 115·01 дин. на кафане и гостионице 109·60 дин. а на дућане 4·80 дин.

Пошто ова општина до данас није плаћала ову порезу општинску разрезом утринског пореза на стоку, већ је исту плаћала разрезом прираза с главе на главу према непокретној порези, то суд учтиво моли за обавештење:

1. Да ли ће се утринска пореза — то јест целокупна општинска пореза у 727·68 исплатити и разрезати на сопственике стоке да исти плате, или ће се на њих распоредити порез на земљиште колико долази, или на целокупну порезу?

2. Ако сопственици стоке само плаћају утринску порезу, онда којим путем и начином ће суд наплатити порезу колико припада на гостионице и дућане, јер по чл. 12 закона пореског то није предвиђено нити обавештено.

— На ово питање одговарамо:

Онај порез са прирезима, којим се општине задужују чисто на утрину, наплаћује се од оних, који своју стоку пасу на општинским утринама и јавним испустима.

Према томе, овај се порез не уноси у буџет, нити се плаћа из буџетских прихода.

Што се тиче осталог пореза, који се плаћа на општинска имања, као: дућане, кафане, њиве итд. он се сваке године уноси у буџет као издатак, и плаћа из буџетских прихода, управо он пада на терет свију оних, који су чланови општине и задужени порезом по распоредима.

Нека, дакле, суд издвоји онај порез од 115·01 дин., и пошто прорачуна и прирезе, нека то распореди на сопственике стоке који своју стоку пасу на општинским утринама, и од њих га наплати.

За остали порез нека унесе у буџет потребну суму као расход, ако то до сада није учињено.

Ако пореска власт неће да чека да се наплата изврши тек онда, кад се ово буџетом регулише, онда нека суд из овогодишњих општинских прихода плати колико треба, па ће друге неисплаћене издатке показати у буџету за наступајућу годину и исплатити их по буџету.

III.

Суд општине пепељевачке, актом својим Бр. 1962, пита:

„Приликом састава буџета општ. прихода и расхода за ову 1911 год. општински одбор није хтео одобрити „хонорар“ општ. поштару према чл. 35 правила о општ. поштама.

При спроводу буџета надзорној власти, суд је скренуо пажњу, да надзорна власт, то сама стави. Но, среска власт вратила је суду овоме буџет с наређењем да суд овај унесе плату општ. поштара у одговарајућу рубрику која није попуњена.

Суд, налазећи да нема права да ову рубрику (на плату општ. поштара) попуни, већ да је то надлежна надзорна

власт, а пошто ни општ. одбор исту није хтео одобрити — суд је поново вратио овај буџет среској власти те да ова то сама учини.

Среска власт добивши буџет одмах га је спровела окр. одбору, и пошто је припрез прелазио 50% то је исти послат на одобрење г. Министру, а кога је и г. Министар Фин. вратио у свему одобрен онако како га је општ. одбор одобрио.

Но како је плата општ. поштара за време од 1. јануара до 31. августа т. г. у 96. динара издата, који је и дужност општ. поштара отправљао, то се моли уредништво, да изнесе своје обавештење у првом наред. броју „Полиц. Гласника“: шта ће суд у овом случају радити и како може поступити, те да рачунополагач не дође до одговорности!“

— На ово питање одговарамо:

Кад је среска власт учинила своје примедбе на буџет у смислу чл. 132. закона о општинама па се преко тога при одобравању буџета прешло ћутке, онда значи да та позиција није примљена.

Према томе, ако се без ње не могу обављати послови општинског поштара, нека суд учини нов предлог за накнадно одобрење у смислу чл. 10. закона о окружним среским и општинским буџетима.

Што се тиче издатка у 96 динара, учињеног до дана пријема одобреног буџета, он није незаконито учињен ако је та сума била предвиђена у буџету за 1910 г., пошто тај буџет по чл. 6. поменутог закона важи све до дана одобравања, односно пријема новог буџета.

Ако, пак, ова сумња није била предвиђена ни прошлогодишњим буџетом, онда и за њу треба тражити накнадно одобрење у смислу чл. 10., иначе пада на терет рачунополагача и наредбодавца.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касационог суда од 19. септембра 1911 № 11260.

Лажна изјава извесног лица дата пред судом па поречена, пре него што је од суда оверена, представља дело из § 149. I. одељак у вези са § 41. и 44. крив. законика, а не дело из § 359. I. одељ. кривич. законика.

Шабачком првост. суду био је оптужен. О. Б. за то што је на дан 12. Марта 1911. год. дошао у првостепени суд под именом И. В., и као такав дао на протоколу № 11158 изјаву да одустаје од жалбе на пресуду суда општине деспићске од 3. фебруара 1911. год. № 386, која је изречена у спору И. В. са њиме О. Б.

Но када је истога дана примећено и он ухваћен, да је његова изјава у погледу имена и презимена лажна т. ј. да је пред судом горњег дана био и дао поменуту изјаву не И. В. већ сам О. Б. коме је у интересу било да одустане од жалбе да пресуда постане извршном, исти О. на том истом протоколу признао је да се не зове И. но О. и да је одустанак од жалбе учинио на основу усменог овлашћења И. што му И. није потврдио.

Првостепени шабач. суд је нашао, да у оваквој радњи оптуженога постоји дело из I. одељка § 149. кривичног законика у покушају, и пресудом својом од 27. априла 1911. г. № 17995, оптуженог осудио на две године робије.

Ову пресуду првостеп. шабачког суда одобрио је и Апелациони Суд пресудом својом од 11. јула 1911. № 3492.

Но по жалби државног тужиоца и и бранилаца оптуженог, Касациони Суд примедбама својим од 16. августа 1911 г. № 10176, поништио је пресуду Апелационог Суда са разлога:

Кад се из протокола саслушања оптуженог О. у акту № 11158 види, да је он своју изјаву, којом се суду представио као И. В., порекао пре него што је она од стране суда оверена, објаснивши да он није оно лице—И.—за које се био представио, онда је суд био дужан да с обзиром и на ово цени, да ли у такој његовој радњи може постојати представљено дело из § 149 I. одељ. кривичног законика. Ово зато, што се по поменутоме законском пропису, за постојање овога дела тражи, да то неистинито представљање буде *одостоворено*, што овде није случај, јер је опт. жени свој исказ исправио, пре но што је од стране суда оверен.

Према оваком стању ствари суд ће бити дужан да цени: да ли у радњи оптуженога О., не стоји друго које казнимо дело, а нарочито дело из § 359. I. одељ. кривичног законика“.

Апелациони Суд није примио примедбе I. одељења Касационог Суда, већ је дао следеће противразлоге:

„Стоји навод у примедбама Касационог суда, да је оптужени своју лажну изјаву на протоколу № 11158 порекао у накнадном саслушању на истом протоколу, пре него је прва његова лажна изјава оверена од стране суда. Али да би се дала правилна квалификација овога дела треба имати на уму да је и ово само порицање и ако пре оверења неистинито представљене ствари у првом саслушању оптуженог О., учињено тек и кад је ухваћен у лажном представљању свога имена“.

„Из његовог првог саслушања на протоколу № 11958 види се, да је се он неистинито представио суду као И. В. његов парничар у спору који су имали код суда општине деспићске и као такав изјавио да одустаје од своје жалбе, коју је изјавио на пресуду општинског суда. Та његова изјава стављена је у потпуности и на судски протокол. Остало је само још да идентичност његову потврде два сведока. Приведени сведоци због сумњивости то нису хтели учинити као што то они сведоче. Оптужени О. и даље остаје при томе да је он И. В. и тражи сведоке познаваоце. У ходнику судском на питање судског писара сведока М. Ј. Н. као што се то види из ислеђења оптужени је О. изјавио да га познаје и адвокат Д. П. И. тек кад је адвокат П. на против казао да се оптужени зове О. Б., одведен пред председником суда оптужени је О. пристао на накнадну изјаву да се не зове И. О. већ О. Б. и на тај начин порекне своју прву неистиниту изјаву“.

„Из овога таког догађаја утврђеног ислеђењем, којим се дошло до признања, види се да је ово порицање оптуженога О. последица околности које су га обелоданиле независно од њега и да је О. под њиховим утицајем пристао да и сам то призна — § 41 кривич. законика.

Према оваком стању ствари, сама та околност, на коју инсистирају примедбе Касационог Суда, што је оптужени своју прву неистиниту изјаву порекао пре него што је она била оверена од стране суда, чини само да у радњи оптуженога не може стојати свршено дело из I. одељка § 149. кривичног законика већ је остало у покушају, али никако не може дати овој радњи вид другог каквог кривичног дела па ни иступа из § 395. I. одељка кривичног законика, на које су дело примедбе Касационог Суда скренуле пажњу Апелационом Суду.

„Апелациони Суд налази, да у инкриминисаној радњи оптуженог Б. не може бити дело из § 359 I. одељка кривич. законика, јер по овом закону казне се неистините преставке власти, које су индиферентне за чија права и правне односаје, већ имају саме за циљ да заведу власт у тачном и правилном вршењу своје дужности. Међу тим инкриминисана изјава оптуженог имала је за циљ да прибави оптуженом материјалну корист—поништавањем жалбе његовог парничара И. да одржи у снази оптужбену пресуду општинског суда, која је изречена у његову корист. Оваква радња има све карактерне знаке дела из § 149. кривичног законика како је Апелациони Суд својом пресудом узео, и само за ово дело оптужени треба и има да одговара“.

Касациони Суд је у својој општој седници нашао да су ови противразлози Апелационог Суда и његова пресуда на закону основани, а да примедбе I. одељења Касац. Суда не стоје и за то је помен. пресуду Апелац. Суда огласио за снажну.

Мишљење опште седнице Касационог Суда од 19. септембра 1911. г. № 11719

Касациони Суд, проучивши у својој општој седници питање, постављено му у писму господина Министра од 17. септембра 1911. год. № 14074 о томе, да ли се кривице из чл. 153. закона о радњама, имају третирати као преступна или иступна дела, и колика се такса има плаћати по жалбама изјављеним првостепеним судовима, на основу чл. 16 тач. 2. закона о своме устројству има част поднети овај свој одговор:

Закон о радњама има за задатак: да регулише јавно—правне односаје трговачких, индустријских и земаљских радња према државној власти. Према томе све оне мере, које је законодавна власт предвидела у томе закону ради његове правилне примене имају крајњи циљ да заштите интересе трговине, индустрије и заната, па зато и вређање тих интереса од стране појединаца нема карактер по-

вреде основног правног поретка, који штити општи казнени законик, већ на против, има карактер вређања полицијских мера установљених ради заштите специјалних интереса државе као целине.

Услед тога је централна државна власт примену већине наређења овог закона и поверила полицијској као управној власти.

На тај начин јасно је: да и ако наређење чл. 153. закона о радњама предвиђа новчане казне, које по својој висини одговарају новчаним казнама, којима се, по општем казненом законику, кажњавају преступна дела, ипак се кривице кажњиве по томе законском наређењу не могу сматрати као аналоге преступним кривицама из општег казненог законика.

На против, оне по карактеру своме, а и по смеру, који се хоће њиховим кажњавањем да постигне, више одговарају оним кривицама које предвиђа општи казнени законик у одељку који о иступима говори (в. главу 40, 41, 43 и § 395 глава 44.); па с тога Касациони Суд налази: да се на жалбе изјављене против пресуда полицијских власти, изречених по закону о радњама, имају аналого примењивати она законска наређења, која важе за иступна дела, како у погледу поступка тако и у погледу такса.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Лиза Маркус, служавка, из Митровице, чију слику износимо, извршила је опасну крађу своме газди Др. Владимиру Чобанчићу, и однела 300 круна у новцу.

Она је стара 19—20 година, висока стаса и у опште прномањаста; глас јој је слаб и потмуо, очи мале, носа малог, те изгледа шљосната лица.

По извештајима аустро-угарских власти, Лиза је прешла у Србију и сада служи негде у Београду, или којој вароши у унутрашњости.

Пронађену треба притворити и известити Управу града Београда, с позивом на акт Бр. 36307.

Риста Кржан, из Дубочке у срезу млавском, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику износимо, побегао је из завода.

Он је стар 17 година, висок 163 см., очију жутих, косе црне. Од особених знакова има: а) белегу од посекотине неправилног облика, величине 1·5/1 см. за 6 см. изнад трагуса левог уха; б) брадавицу мањаву, величине житног зрна за 2 см. испод и испред лоба левог уха; и в) младеж величине житног зрна од 1·4 см. испод 7 с. и за 6 см. у лево од кичме.

Акт Управе Пожаревачког Казненог Завода Бр. 3059.

Виден Милојковић, из Дреновца, среза тимочког, чију слику износимо, извршио је опасну крађу и побегао. Стар је 29 година, средњег раста, очију угасито жуто зелених, косе плаве; од особених знакова има: а) младеж мањав величине сочива за 4 см. испод и десно од левог угла уста; б) младеж величине просног зрна за 1 см. у лево од леве поздрве; в) младеж величине просног зрна за 0·5 см. испод спољњег угла десног ока; г) младеж величине кукурузног зрна за 16 см. испод седмог обртња и за 2 см. у лево од кичме.

Депеша начелника ср. тимочког Бр. 11127.

Стојадин Радосављевић, земљоделац, из Стопање, има да одговара код начелника среза трстеничког за противстајање власти, али се налази у бегству.

Он је стар 24 године, средњег раста, сувоњав, косе и очију црних, бркова малих, у оделу сукненом.

Акт начелника ср. трстеничког Бр. 16884.

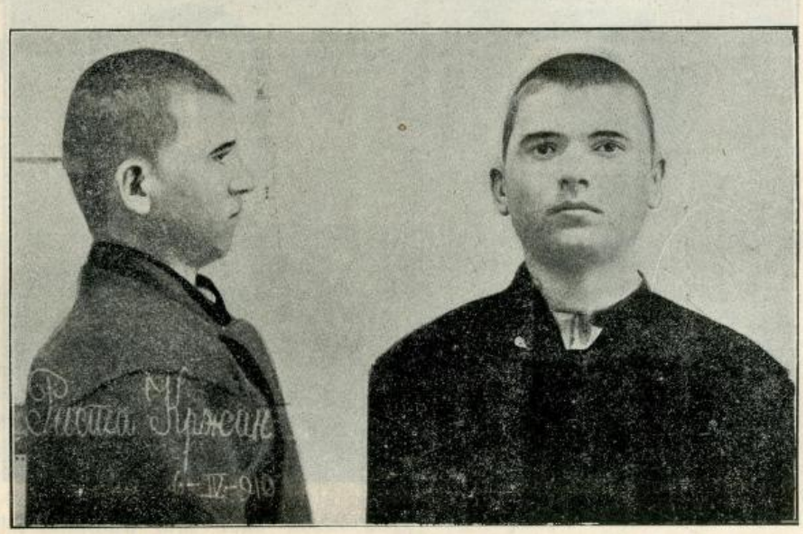

Петар Павловић, осуђеник београдског казненог завода, чију слику износимо на идућој страни, побегао је 5. ов. м. са рада у Добричеву. Он је стар 64 године, средњег раста, сувоњав, проседих бркова и косе, крупних угаситих очију, црних обрва, дугачких и густих, а испод средине леве обрве има једну брадавицу у величини кукурузног зрна. Слика му је из прошле године.

Акт Београдског Казненог Завода Бр. 5781.

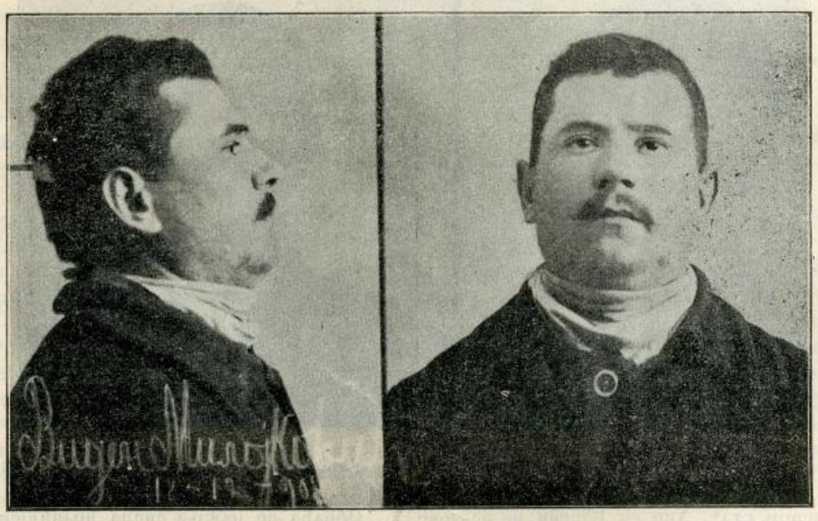

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају пропаласка стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ПОЗИВ

Вуксан Радовановић, из Свињишта, бив. робијаш, чија се слика износи, 25. ов. месеца убио је из брзометне пушке у општинској судници општине Иван-кулске Милорада Тимотијевића, деловођу; Радована Мисића, писара и Никодија Момчиловића чувара државних шума, па је по извршењу ових дела побегао, одметнувши се од власти у намери да и даље врши казнима дела, а та његова намера документована је тиме, што је 28. ов месеца па гувну у близини своје куће убио из пушке и Грују Гвозденовића онд.

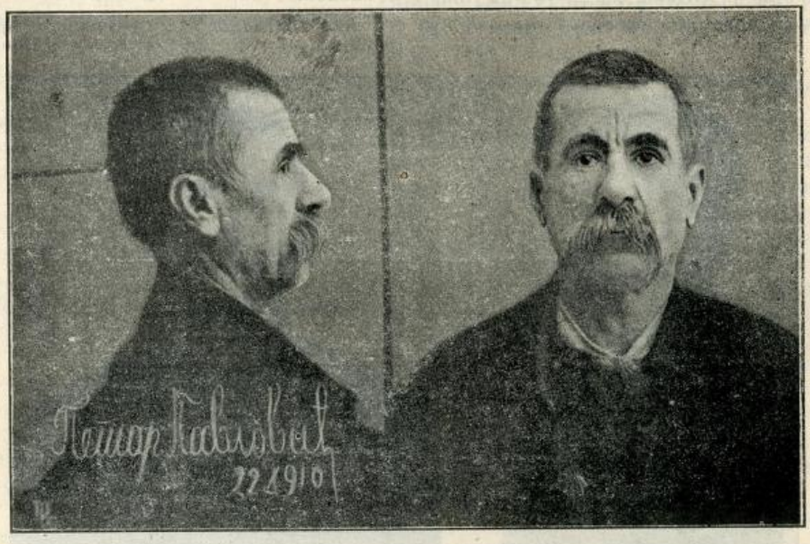

Вуксан је стар око 26 год. омален, дуга лица, косе и очију црних, бркова малих црних и танких, брија се, оштра погледа, а говора хитра.

На основи чл. 9. закона о јавној безбедности, начелство округа топличкога позива Вуксана да се у року за 20 дана, од дана када овај оглас изађе у „Српским Новинама" пријави најближој полиц. власти или најближем првостепеном суду. Ако се Вуксан не одазове овоме позиву, начелство ће са њиме поступити по чл. 10. зак. о јавној безбедности и огласити га за хајдука.

Из канцеларије начелства округа топличког 30. септембра 1911. год. Бр. 8011.

КРАЂЕ СТОКЕ

Обраду Маринковићу, Циганину, из Наупара, украдена је крава на панађуру јагодинском. Крава је матора 9 година, длаке плаве, без роваша.

Депеша комесара панађура Бр. 12.

Благоју Ашковићу, из Ваљана, ноћу између 28. и 29. пр. месеца, украдена је кобила, матора 16 година, длаке доратасте, жиг положено „Т", по ребрима бела од колана.

Депеша начелника среза пожаревачког Бр. 16565.

Василију Симићу, из Грабовнице, украдена је кобила длаке алатасте, цветаста, матора 8 година, а Милисаву Миланковићу, из Стењевца, коњ матор 3 године, цветаст, путаст у две ноге, пастув.

Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 15887.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

ОБЈАВА

Решењем ћупријског првостепеног суда од 5. јула ове год. Бр. 23640, стављен је под поротни суд и у притвор и Јован Ћетковић, раденик из Црне Горе, за дело разбојништва са убијством над Јованом Ђоновићем, радеником из Црне Горе, које је извршено зимус у почетку ове године.

На основу §§ 312 и 313. кривич. пост. Истражни судија ћуприје. првостепеног суда моли све полицијске власти да најенергичније траже оптуженог **Јована Ћетковића**, из Црне Горе, и у случају проналаска, да се Јован спроведе ћупријском првостепеном суду ради суђења.

Оптужени Јован родом је из Пипера у Црној Гори, стар око 30 година, раста средњег, у лицу плав, бркова жутих, брија се, а у оделу је био црном грађанском.

Начелник среза параћинског телеграмом од 2. новембра ове године Бр. 2740 извршио је потерницу за осумњиченим Јованом.

Од истражног судије ћупријског прв. суда 1. октобра 1911. год. Бр. 35.734 у Ћуприји.

ТРАЖИ СЕ

Цветан Павловић, асурција, из Београда, отишао је пре три месеца од своје куће, и до данас се није вратио ни јављао.

Он је стар 36 година, средњег раста и у опште плав. Ради лакшег проналаска износимо му и слику.

Акт Управе града Београда Бр. 32091.

УХВАЋЕН

Драгутин Протић, трговачки помоћник, чију смо слику изнели у бр. 36. листа, ухваћен је и спроведен начелству подринском.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 39. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 16. ОКТОБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

АУСТРИЈСКИ УХОДА МЛИНАРИЋ

ЛИСТАК ИЗ АУСТРИЈСКЕ ШПИЈУНАЖЕ ИЗ 1807. И 1808. ГОДИНЕ

(свршетак)

На то питање Млинарић је одговорио Милану да сумња, да ће Аустрија помагати да Срби у Србији добију независност и за друго рекао је, да је готов чим тачно сазна у чему се састоје прави захтеви народа, ићи у Беч и на највишем месту заступати захтеве народне, додајући да не сумња у успех, само ако захтеви нису претерани На овом састанку уговорили су њих двојица да Млинарић пређе у Београд и да у уговореном правцу поради код паметнијих и утицајнијих људи.

Осим тога Млинарић је у Земуну сазнао за све везе, које су Срби из Србије имали са Србима из Баната и Срема; сазнао је колика је и каква снага у устаника, каква им је опрема, начин борбе, како се међу собом слажу и т д.

Још док се бавио у Панчеву састајао се са Стојаном Миленковићем и дао му једно писмо да га поузданим путем дотури Ивану Луговићу у Београд. Пошто је уговорио с Милошем Урошевићем и са Ратковићем како да пређе у Београд спреми се а у исто време јавио је Луговићу дан и време, кад ће доћи. Кад је дошао под зидове београдске тврђаве и ступио ногом на обалу дочекао га је Луговић и због света, који је био на обали, могли су говорити о сасвим обичним стварима. Затим га је запитао латинским језиком: да ли је паметно ићи у варош и да ли он и сада о њему добро мисли као раније?

На то му Луговић одговори: „Сасвим, овде ћеш се тек уверити о мојој искрености“. После овога Млинарић је пошао с њиме у варош небојећи се ни чега. Уз пут Луговић му је саветовао да ни са ким не говори о политичким стварима и да се нигде не задржава. Затим се обрне и показа му руком на две магацинске колибе близу Земуна на Дунаву, говорећи му како ће онде у сутон наћи један српски чун и весларе, који ће га за добру напојницу одмах превести у Београд, и том приликом моћи ће да говоре о свему. Затим је заједно са Луговићем отишао Родофиникину и другим виђенијим члановима Савета и нико ништа није посумњао. Учинивши још неке незнатне посете Млинарић се врати у Земун по подне око 4 сата, и одмах оде пуковнику и пограничном команданту и јави им, да ће кроз који дан поћи у свој завичај, па чим се смркне отиде на одређено место, где нађе два веслача и чамац, који су га очекивали, пријатељски примили и превезли у Београд. Шта је Млинарић радио у Београду, пустимо га нека сам казује:

„Био сам опет у Београду, и одмах „сам отишао Луговићу, који ме врло срдачно прими у свој стан. Прво вече про„вели смо у томе, што ми је изнео ко„лико се Русија и Француска труде, да „привуку народ ове земље на своју страну, „која је тако значајна за европску Тур„ску како са војничкога гледишта тако „и са трговачкога. Ради овога Родофи„никин непрестано приповеда као ли„сица гускама, али од свога доласка у „Београд врло је мало или готово није „нимало испунио своје обећање, и народ „је почео да сумња у све оно, што он „говори и обећава. Исто је тако и са „француске стране. Пре неки дан стигао „је у Београд као сликар (als Mahler) не„какав француски пуковник, који се на „све начине трудио да придобије прве „саветнике на своју страну, али му је „труд био узалудан и морао се манути „предузетога посла, јер није знао српски „и могао је само са Живковићем (Сте„ваном) говорити, који је такође у Савету. „Даље ми је говорио, како је из Управ„ног Савета уклоњен за неодређено „време приписујући то Родофиникину, „који је опазио, како он (Луговић) ради „против руске политике и да народ више „нагиње аустријској политици. Стога ме „сад стаје више труда да све савете и „подузећа Родофиникинова осујетим.

„Ова освета Луговићева према Родо„финикину добро ми је дошла, да мој „пређашњи план у неколико изменим... „и потрудио сам се што сам више мо„гао, да Луговића што боље задобијем „на своју страну као и некоје саветнике, „што ми је пошло за руком. Као што је „речено, Луговић има велику странку „како у управном Савету тако и у на„роду против Родофиникина. Користе„ћи се тиме рекао сам Луговићу: „при „таквим приликама, драги пријатељу, мо„рамо сад бити врло обазриви, морамо „много радити те да неколике међу са„ветничким првацима придобијемо на „своју страну, да ове Родофиникипове „намере и планове не само осујетимо „већ да их омразимо код народа и тиме „што скорије остваримо наше планове „уговорене у Букурешту и ову земљу „доведемо под власт аустријску».

„Ово је једини пут, одговорио ми је „он, а ја на томе радим има више вре„мена и придобио сам на своју страну „познатога *Јеремију Гагића*, *Ђорђа По„повића* и *Михаила Филиповића*, и још „морам придобити *Живковића* и *Томића* „и онда смо успели. Томић ми је и школ„ски друг а од сада и мој пријатељ и с „њиме ћу већ сутра говорити, а пошто „је он са Живковићем добар пријатељ, „можда ћу и ту што год успети.

„Другога јутра отидем одмах Томићу „а за тим Живковићу у посету. Они су „ме питали откуда долазим и зашто ни„сам код Руса остао или код Ипсилан„това корпуса? Одговорио сам им с пре„зривим тоном: Долазим из Букурешта „и немам више воље, да служим код „Руса, пошто много обећавају а мало „испуњавају... Тако су прошле године „послали само 1000 војника у помоћ. У „даљем разговору нисам одобравао (ру„софилску) политику и бавећи се три дана „у разговору, припремао сам земљиште „и наговорио их, да раде у корист Ау„стрије. Они су ми одобравали и са мном „се сложили. А пошто сам са Живкови„ћем давно познат пријатељио сам се „и са Томићем... После тога отишао сам „другим својим познаницима, којима сам, „да бих заметнуо траг, говорио, како су

„ме у Оршави ухапсили, како су ме у „Темишвару задржали и како сам са „опасношћу живота једва стигао у Земун; говорио сам како су ме назвали „српским шпијуном, пошто сам руски „пасош имао...

„После неколико дана по мом доласку „дође у Београд 18. тек. мес. (марта) је„дан руски курир из Јаша, из главнога „рускога стана. Пошто сам познавао ве„ћину руских официра лично у Влашкој, „то сам врло желео да сазнам што о са„држини депеше, коју је донео, те сам „му отишао у друштву с Луговићем, па „од њега на дунавску обалу. Одмах сам „га запитао: шта нам ново доноси? Али „при првом погледу познали смо једно „друго. „Шта је у депеши ново не знам, „одговори он, али сам новац донео Ро„дофиникину и знам толико да је већина „руске војске поред Дунава“. За тим ми „рече: „Ви сте тај официр, који је код „кнеза Прозоровскога молио за службу „руску, па кад је указ изашао, он се из„губио?“ Извинио сам се потпуним не„знањем и одговорио: пошто сам дуго „чекао на пријем у службу а нисам но„ваца имао, био сам принуђен, да се вра„тим“. После овога он се с једним човеком „врати Родофиникину... а ја с Луговићем „кући. По подне дође Живковић с То„мићем код Луговића, код кога сам ста„новао, и обадва ми рекоше, да је курир „донео заповест, да Срби спреме своју „војску што могу брже и појачају свој „корпус на десној страни Мораве, пошто „Руси стоје на Дунаву код Острва да опет „пређу и да се сједине код Штубика... „За тим узе реч Томић и рече, да ће то „бити врло тешко, јер су сад Турци тамо „много јачи, а ми много слабији него „прошле године. Руси хоће да им ми пут „отворимо а како? на који начин? и са „чиме? Са ово мало новца, што је дошло, „не може се ништа учинити?“

Чим је Томић завршио говор, Млинарић је отпочео на дугачко и на широко да им говори и да их убеђује, како се не могу ничему надати од Русије. У исто време почео их је убеђивати да им једино може Аустрија од користи бити. У томе задобијању Томића и Живковића за Аустрију живо је помагао Млинарића Луговић. После дугога разговора Живковић и Томић отишли су од Луговића.

„Није прошло, вели даље Млинарић, „ни сат после тога разговора с Луговићем, кад у вече око шест сати дођоше „обојица (Живковић и Томић) и рекоше: „Пријатељу, ви сте издани. Ми сад до„лазимо од Родофиникина, који тек што „је издао заповест Христићу (Јевти) по„лицијском комесару, да вас ухвати и „под стражом доведе к њему; не чекајте „ни тренутка већ хајдете с нама; овде из„међу вароши и обале има неких рибара, „који ће вас пребацити на ону страну“. — „Шта да радим?“ запитах Луговића. „И он је био истога мишљења, једно да „ме спасе од опасности а друго да са себе „скине сумњу. „Вама саветујем, рекао је „Луговић, као пријатељу, да се задржа„вате на граници у Земуну или у Панчеву „а ја ћу вама преко поузданих прија„теља сваких четрнаест дана, или и че„шће, слати вести о седницама Управнога „Савета, које се буду држале, као и о „предлозима Родофиникиновим и о даљем „нашем раду и подузећу“.

„Овом паметном савету Луговићевом „следовао сам одмах и у пратњи њих тро„јице доцкан у вече дошли смо на обалу „дунавску и помоћу њиховом нашао сам „два рибара, који су ме на свом чуну „превезли у Земун у девет сати у вече“.

После 18. марта 1808. године Млинарић се бавио неко време у Земуну, затим је отишао у Беч, где је поднео цару два рапорта о свом бављењу у Панчеву, Земуну и Београду, један 30. (18.) марта и други 3. априла (22. марта) 1808. године. Кад је писао те рапорте становао је у Бечу: Ландстрасе zur „Goldenen Biern“. № 42. други спрат, соба № 4.

На основу поменутих извештаја и описано је у овом чланку бављење Млинарићево у Панчеву, Земуну и Београду.

Дворска канцеларија била је незадовољна радом Млинарићевим, а тако исто и министар иностраних дела. Стадијон, јер у свом реферату цару од 2. априла 1808. г. министар вели, да је Млинарић невешто вршио своју дужност, јер је почео пре времена (unzeitig) да агитује и проповеда па је с тога морао потајно умаћи из Београда и тиме онемогућио везу с оном страном.

После овога не сусрећемо више Млинарића као аустријскога агента у крајевима око Панчева, Земуна и Београда. Тај су посао вршили други људи, а мало им је ко требао, кад је ту био Милош Урошевић, Иван Луговић и други.

Најпосле да напоменемо да је највећи део грађе за овај чланак узет из исписа Д-р Владана Ђорђевића.

22. септембра 1911. год.

Мил. Вукићевић

ПОТКАЗИВАЧИ.

Д-р Р. А. Рајс[1])

И анонимне доставе упућују понекад полицију на траг извршеног кривичног дела. Са овим је у вези и питање о *потказивачима*, тако важно у полицијској материји, с којим ћемо се овде укратко позабавити.

Многи злочинци специјалисте измакли би правосуђу, захваљујући својој умешности, и поред све полицијске обазривости и савршенства појединих данашњих научних метода за идентификацију, да није *потказивача*,[2]) који су преко потребни. Ми знамо да је ово питање врло деликатно, али у исто доба и сматрамо да га треба третирати у једној књизи, која је намењена полицијским и судским истражним органима.

Изјављујемо одмах да шира публика и поједини истражни чиновници радо мешају потказиваче са провокаторима. Излишно је доказивати да је ово једна велика заблуда. Провокатори се не употребљују ни у једној земљи која води рачуна о своме достојанству, а ако се догоди да их који чиновник, из необјашњиве заблуде, употреби сам на своју руку, њега одмах и оштро кажњавају, што доказује случај са Енглеском из 1908 год. Истина је да се у Русији, како изгледа, служе понекад, не обичним провокаторима, већ агентима провокаторима, т. ј. чиновницима који се толико ниско спуштају да сами провоцирају злочине, али то је само једна земља и један велики изузетак. Једино оправдање за оваквог начин поступања у томе је, што и противници, с којима се бори руска политичка полиција, употребљују такође оваква иста одвратна средства. У осталим земљама, у којима смо имали прилике да студирамо организацију полиције: Швајцарска, Француска, Немачка, Енглеска, Италија и т. д. провокатор је непознат.

Полицијски потказивач повратник је, који за новац или какву другу корист, доставља све што зна о каквом злочину или преступу, и персоналитету њихових извршилаца. Он, дакле, у главноме чини оно исто, што је дужан чинити сваки грађанин да би помогао правосуђу своје земље, само што он ово не чини за љубав правосуђа, већ за новац, или из освете, или да не би био гоњен због повраћаја из прогонства. То је достављач, чија улога није ни мало лепа, али „à la guerre comme à la guerre“ (у рату као у рату — шта ко повуче), и с тога полиција треба да се користи обавештењима потказивача да би заштитила часну популацију.

Зар се у нашим војним министарствима не искоришћавају, у циљу националне одбране, обавештења добивена путем шпијунаже? Зар шпијуни (не говоримо о официрима у тајној мисији који се жртвују за своју земљу) нису вулгарни потказивачи, па још и гнуснији, јер раде против целе једне часне популације, док су потказивачи штетни само за злочанце, т. ј. за непријатеље друштва! Кад се, дакле, ништа не пребацује нашим војним министарствима због употребе обавештења добивених путем шпијунаже, зашто се то чини нашој полицији, као унутрашњој војсци, која је увек на ратној нози са непријатељима часне популације?

Потказивачи нису ниуколико, разуме се, званични органи. То су случајни помоћници, које најчешће познаје само агент који је оптерећен истрагом. Да би се од потказивача добила корисна обавештења треба му их платити, било готовим новцем, било на који други начин, нудећи га да пије н. пр., или затварајући очи пред његовом кривицом због повраћаја из прогонства. Извесни људи, који траже популарности у омаловажењу полиције, тврде да је незгодно куповати ова обавештења по цену неизвршења одлуке о прогонству, али им ми скрећемо пажњу на то: да је много корисније за сигурност целе популације да полиција ухапси једно туце опасних злочинаца на основу добивених обавештења од потказивача, него да за неколико дана ухапси инди-

[1]) Из књиге „Manuel de police scientifique (technique)“.

[2]) На француском аргу потказивачи се зову; *les donneurs* или *les coqueurs* или *vaches*.

видуу, која је издржала своју казну у затвору, и која је потпуно мирна, — јер јој један виши интерес налаже да се држи мирно — за преступ који не наноси никакве штете друштву.

Казали смо, да потказивачи дају обавештења за новац. Занат њихов врло је опасан, јер их њихови другови, ако само посумњају у њихову издају, убијају немилосрдно. Суме новаца, које они, дакле, захтевају компензације су за опасности којима се излажу. Многе полиције, поред осталих француска и швајцарска, не располажу, на жалост, потребним фондовима за плаћање потказивача, Ово несумњиво представља инфериоритет према осталим полицијама, као нпр. енглеској.

Употреба потказивача доста је стара. Још 1849 год. шеф париске полиције сигурности Канлер употребљавао је поједине повратнике, продавце разних ситница и патроне меблираних кућа за добијање обавештења. Повратнике је називао *својим козацима*, и плаћао их *на ларче* из фонда који је у овом циљу имао на расположењу, али их није употребљавао као званичне полицијске органе. Негодовање, које се још и данас осећа, с времена на време, због званичне употребе бивших злочинаца, долази од једног врло старог факта.

Год. 1810 познати Видок налазио се у затвору „Бисетру“ (Париз). Био је осуђен (неправедно тврди он у својим оригиналним мемоарима) због крађе. Пошто му се режим затвора, са временом, није допадао, а у жељи да дође до угоднијег живота, понудио се Хенри-у, тадањем шефу друге дивизије у париској префектури за потказивача, т. ј. да шпијуниште своје затворене другове. Уз своју понуду Видок је једновремено приложио и један реферат о многим побеглим осуђеницима, који су такође били затворени у Бисетру. Пошто су се ова његова обавештења показала као тачна, примљен је за потказивача па, најзад, и ослобођен под условом да сваког месеца ухапси утврђен број злочинаца. За ово је примао по 100 динара месечно, и одлично је испуњавао свој задатак.

Год. 1817 придодато је Видоку дванаест помоћника, који су га имали помагати у лову на злочинце. Ови помоћници били су изједначени са полицијским агентима и названи бригадом сигурности. Управник полиције Делаве увећао је, године 1821, број агената ове бригаде на 21. Имајући одрешене руке, Видок је за њу ангажовао људе својих особина — бивше робијаше — који су, махом, били осуђивани за пљава дела.

Год. 1827 Видок је напустио бригаду сигурности и основао, у Сен-Манде, фабрику хартије, која није могла просперирати. У год. 1832 основао је, са допуштењем управника полиције, једну врсту приватног полицијског биро-а, који се много занимао политиком, такмичећи се са бригадом сигурности.

Желећи заузети своје старо место у бригади сигурности, Видок организова, са својим старим другом Коко-Лакуром, опасну крађу код ресторатера Шмита, на фламанској баријери. У последњем моменту извесно је о овоме полицију, и на овај начин припомогао да се крадљивци похватају. Ови, у току истраге, означише Лакура као подстрекача, а овај, опет, означи Видока као шефа комплота. Ово, међутим, ништа није сметало Видоку, који се у овој прилици показао много јачим од свог конкурента, да буде поново враћен за шефа бригаде сигурности, и да у своје агенте уврсти и Лакура, под именом „Августа“.

Пад Видоков није проузроковала афера са ресторатером Шмитом, већ један вулгаран догађај: Год. 1832 један сатиричан лист доносио је врло често лик Видоков упоредо са ликом једне високе личности.

Наљућена због поређења са бившим робијашем, ова висока личност растурила је бригаду сигурности преко министра унутрашњих дела, и поново је организовала на новој основи. Од овог доба ни једно лице, које је било осуђивано, није могло бити орган париског одељења сигурности. Овако је исто и у осталим земљама. Што се и данас среће легенда о бившем робијашу као агенту сигурности, то проистиче из апокрифних Видокових мемоара (прави се не могу наћи), који су растурени на хиљаде од издавача литературе за један су.

* * *

Потребно је да на овом месту поменемо и анонимне доставе, које долазе тучетима дневно директорима сигурности у великим варошима. Готово сви писци ових достава имају за циљ освету. Треба, дакле, бити веома обазрив у погледу употребе обавештења које оне садрже, јер врло често оне нису ништа друго до лажна оптужења. С друге стране, опет, оне могу садржавати факта тачна и од велике важности по судску или полицијску истрагу, и с тога их не треба бацати у ватру, већ брижљиво контролисати. Поједини професионални злочинци, да би се ослободили конкурента или незгодног саучесника, денунцирају га помоћу анонимног писма. Исто тако и варалице на картама, тако зване „*les grecs*“, ослобођавају се сваког вештијег конкурента, који би их могао компромитовати, достављајући га анонимно полицији.

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Хановерски процес против коцкара и зеленаша.

Hugo Friedlaender

(свршетак)

У даљем току претреса Мајеринка су сви означавали као лице, које је намамљивало разне личности на коцку. Он има у Хановеру врло елегантан, кнежевски намештен стан. У њему је приређивао балове и друге свечаности, на које су увек били позивани официри месног гарнизона, а нарочито официри хановерске јахачке школе. Мајеринк је такође много пута ручавао са официрима у најфинијим хотелима и имао је обичај рећи по ручку: „Идем да играм карата“. Тумарајући и ван Хановера по другим местима, он се у свима тим местима „сасвим случајно“ налазио са Ферлеом, Абтером и Лихтнером, које је представљао на разне начине. Ферле је био увек титулисан као „Господин трговачки саветник“. Једнога вечера коцкао се Мајеринк и Лихтнер са једним официром. Лихтнер је добио, а официр изгубио неких 50.000 марака. Када се напослетку официр дигао и пошао, он је спазио у једном огледалу, да је Мајеринке добацио Лихтнеру један поглед пун прекора и вртео главом. Лихтнер, који је најчешће представљан као барон, био је у ствари раније трговачки помоћник, а доцније један интернационални хохштаплер. Био је више пута осуђиван због разних пљавих дела, а сада са осталим оптуженима притворен успео је умаћи из притвора, те је тек доцније ухваћен и осуђен у Бечу. Штамер је такође био умакао, а Фрајхер од Цедлица није се могао пронаћи. — И Ферле је био такав исти хохштаплер као и Лихтнер. Он је на питање председниково изјавио, да је 17 година лутао као рулетски банкер по Аустрији, Угарској, Немачкој, Белгији, Холандији, Швајцарској и да је тиме стекао извесно имање. У Штрасбургу је био кажњаван због крађе; у Баден-Бадену украо је пет наполеона приликом игре на рулету. Ма да је тај човек, који је у својој младости по улицама продавао новине, потпуно погрешно говорио немачки, он је ипак у најфинијим купатилима играо карата са вишим официрима, племићима итд. и увек је добијао велике суме. Веле, да је имао нарочито гипке и окретне прсте и да је врло често играо са обележеним картама. Где је био Ферле, ту је морао бити близу и Мајеринк. У једном хотелу, у Хановеру, једном је био ухваћен у крађи карата и тада су га келнери избацили из кафане. И за друге оптужене веле да су играли са обележеним картама. Један млад официр нашао је једнога дана Цедлица у хотелу „Енглески двор“, у Франкфурту на Мајни. Ту му је Цедлиц представио Мајеринка. Тада је наједанпут наишао у салу неки господин, кога она двоица поздравише, а уз то ће Цедлиц још рећи: „А, ето ту је и Г. од Линднера, из Берлина“. Мајеринк је додао: „Упознао сам господина пре неког времена у Хелголанду“. Затим ће Цедлиц рећи: „То је врло богат човек, могли би с њиме једном мало поиграти, он увек има при себи најмање 50.000 марака, али за тај посао ми морамо бити врло опрезни“. Мајеринк је пристао и господа су се приближила господину Линднеру. — Предс.: „Зар се Вама чинило, као да су они хтели упецати тога г. Линднера?“ — Сведок: „Јесте. Споразумели смо се, да идемо у собу Цедлицову и да тамо играмо макао. Али ја сам хтео да играмо само екарте. Играли смо екарте неких десет минута. Тада рекоше, да је та игра и сувише досадна и да би радије играли макао. Ја сам пристао и изгубио сам 3.000 марака“. — Предс.: „Па ко је добио?“ — Сведок: „Господин Линднер“. — Предс.: „*То је*

био Лихтнер". — Сведок: „Јесте, ја сам чуо доцније, да је то био Лихтнер. —

Једна ништа мање опасна варалица био је Самуило Семан, названи „честити Семан". Он је не само играо са обележеним картама, већ је и са једним рулетом скитао по свету. Семан је свуда становао по најфинијим хотелима. Чим би у коме месту официри дознали, да је дошао Семан са својим рулетом, они су гомилама јурили томе човеку, да играју рулета. Један официр из високог племства, саслушан као сведок, приметио је: „Ја сам рекао себи, а ишао у Монако или ишао Семану, то му у главноме на исто излази". — Један други официр изјавио је као сведок, да је неколико пута играо рулета код Семана у хотелу „Русија" у Хановеру. Он је имао утисак, као да Семан, који је увек држао банку, врши преваре. Осећао је, да су у рулету биле две лопте. Када би права лопта пала, она би се преметала неколико пута и падала би преко поља јасно клопарајући. Напротив, када би лажна лопта пала, тада би се чуо туп шум и лопта би падала на поља без преметања или клопарања. — Оптужени Семан: Ја нисам имао друге лопте. У осталом ја молим, г. председниче, да испитате сву господу официре о моме реномеу. Ма да се ја нажалост већ одавно бавим овим послом, опет сам ја свуда називан *честити Семан*. (Свеопшти смех). — Опасан коцкар и зеленаш био је и оптужени Абтер. И он је играо са лажним картама и „добијао" од официра за неколико часова по 30—40.000 марака.

У току претреса појавио се као сведок трговац Енгелке, из Шенеберга код Берлина. Он је упитан изјавио, да Ферле последње две године није општио са Лихтнером. Једном га је Лихтнер послао Ферлеу ради регулисања неког дуга. Ферле је међутим одбио тај посао са примедбом, да он са Лихтнером неће више да има никаква посла. Председ.: „Није ли можда Ферле рекао, како њему изгледа, да је Лихтнер лажан играч, који пљачка официре? — Сведок: „Господине председниче, о томе се у коцкарским круговима не говори. По неки зна о другоме, да тако што ради, али нипошто о томе неће говорити". На претресу је сем тога утврђено, да се врло много коцкало и по железничким купеима и при том „добијало" од официра знатне суме. — У овоме процесу био је вештак за игру картама и рулетом криминални комесар Фрајхер од Мантефена и један професионалан коцкар по имену Хингст (Берлин). Познати коцкар Конрад Рајтер (Берлин) био је међу многим другима као сведок. — Оптужну власт представљали су државни тужилац Вилхелм и судски помоћник Сел. Оптужене су бранили осам правозаступника. — Било би још од интереса бацити један поглед на оптуженичку клупу. Капетан домобранске коњице, потомак једне старе племићске породице, Фрајхер од Мајеринка био је личан, висок човек. Он је обично долазио на оптуженичку клупу огрнут у велики, јасно сиви огртач. Седео је између Ферлеа и „честитог Семана", али с њима никад није ни речи проговорио. Једино ако би поздравио новинарске извештаче, које је молио, да према њему буду благи из обзира према његовој деци. Његова лепо негована затворено плава пуна брада, на подбратку избријана, била се већ мало прогрушала. И његова затворено плава, елегантно фризирана коса, мало проређена, већ је била почела седети. Његова одбрана била је врло вешта. У мирноћи надмашавао га је само Абтер. То је био још млад човек, средњега раста. Он је имао пуну црну косу и такву исту браду, лепо неговану. Носио је златне наочаре. Његово ружно лице показивало је извесну лукавост. Ферле је изгледао врло достојанствен; човек би га могао сматрати за трговинског саветника. То је био висок, снажан, постарији господин, ћелаве главе и проседе пуне браде. Он је истина погрешно говорио немачки, али ипак то није чинило утисак, као да је он необразован; његов изговор давао му је више изглед неког странца. Он се родио у Офенбаху на Мајни, али је у Угарској одрастао. Његове живе очи немирно су лутале по сали; он је са грозничавим узбуђењем пратио исказе оних сведока, који су га теретили. „То није истина, што ту говорите, господ. поручниче", узвикнуо је он неколико пута у сали. Председник је имао муке, да га држи у прописним границама. И сам његов бранилац морао га је више пута уђуткивати. Самуило Семан, „честити Семан", имао је физиогномију једног правог поштењаковића. Он је био прилично висок човек пуне, седе косе и такве исте браде. Он је показивао велику мирноћу. Јулије Розенберг и Сусман чинили су утисак солидних трговаца. — После десетодневног претреса оптужени су били осуђени: Мајеринк, Ферле и Абтер на по 4 год. затвора и по 5 год. губитка грађанске части, Самуило Семан и Хес на по 2 год. затвора и по 5 год. губитка грађанске части, Јулије Розенберг због кривице по закону о класној лутрији са 750 марака, Сусман због исте кривице са 1000 марака новчане казне. Макс Розенберг је ослобођен. — Мајеринк се после неколико дана од изречене пресуде обесио у својој ћелији, а Самуило Семан умро је у затвору после неколико месеца.

Леш у коферу.

Гадна грамзивост, главни покретач свију страсти, понајвише је узрок највећим злочинима. Најгаднија грамзивост била је такође узрок, те је, дотле сасвим беспрекоран, продавац намештаја Вилхелм Мајер, из идиличног месташца Вилдунгена, извршио убиство, због кога је био изведен пред пороту првостепеног суда у Каселу.

Крајем априла 1906. приспео је из Вилдунгена у Франкфурт на Мајни један велики кофер и смештен у железнички магацин. После неколико дана из кофера је почео избијати одвратан задах. Када је кофер отворен, у њему је нађен један леш, по изгледу женски, који је у велико био прешао у распадање и већ нагрижен црвима. Леш је био потпуно преливен хлорним кречом. Одмах се утврдило, да је извршено убиство, а да је убијена приватијерка Марија Фогел, из Вилдунгена, старица од 76 година.

Сумња је одмах пала на Вилхелма Мајера, продавца намештаја из Вилдунгена, да је он извршио ово убиство. Мајер, који је рођен 1875., био је изучен декоратер и врло млад дошао је у Њу-Јорк. Тамо му је у прво време ишло врло рђаво. Он се се с муком пробијао кроз живот прво као прач флаша, а за тим као покућар и келнер. Једнога дана упознао се на улици у Њу-Јорку са старом Маријом Фогел. Ма да му је она могла бити скоро прабаба, опет се међу њима у скоро развио интиман однос. После неколико година Мајер се са Маријом вратио у Европу, где су у прво време продузели неколико већих путовања. Напослетку су се повукли у Вилдунген и ту су отворили радњу са намештајем. У Вилдунгену Мајер се упознао са младом, лепом девојком, по имену Софија Христијани. Због тога је стара Фогел постала необично љубоморна и између ње и Мајера долазило је готово свакога вечера до врло оштрих сукоба.

Једнога дана причао је Мајер својим познаницима, како је тетка Фогел отпутовала на дуже време. Он је стару Фогел звао „тетком", јер му је она казала, чим су се упознали у Њу-Јорку, да је тако стално зове. У Вилдунгену се на сваки начин свашта шапутало, а нарочито тим поводом, што нико није приметио Маријин одлазак. Тако исто било је пало у очи, што се Мајер изненада почео разметати скупоценим бриљантским прстењем, па их и на продају нудио. Међутим знало се, да је стара Фогел имала много скупоценог прстења као и то, да је била врло богата. У кући, у којој је стара Фогел становала са Мајером, приметио се после неког времена неки гадан задах, али никоме није ни падала на памет тако страшна помисао, да је Мајер могао убити стару госпођу. Тек после 9 месеца од тобожњег одласка старе госпође Фогел послао је Мајер железницом један врло тежак кофер за Франкфурт на Мајни. Он је био већ раније продао своју радњу са намештајем, коју му је Фогел отворила, и чим је испослао кофер, ишчезао је са Софијом Христијани из Вилдунгена. Када се у Франкфурту видело шта је у коферу, одмах је за Мајером издата потерница. Он је са Софијом био отишао за Њу-Јорк, али је тамо кратко време по своме доласку ухваћен и транспортиран натраг за Немачку. Он је одрицао, да је убио Марију Фогел, већ је изјавио: да је због љубавних односа са Софијом сваког вечера долазило до жестоких сукоба између њега и Марије. Кад је једнога вечера дошао кући, било је све мирно, запалио је свећу и кад је ушао у спаваћу собу Маријину, њу је затекао мртву на једној столици. Она се, седећи на столици, обесила једним конопцем. Он је прво покушао да је поврати у живот, али без успеха. Затим је хтео известити полицију, али је од тога одустао, јер се побојао, да се на њега не посумња, да је он убио ста-

рицу. Услед тога он је скинуо одело са лешине и положио је у постељу. Али пошто је леш после неколико дана почео заударати, он га је спаковао у један велики кофер, *т.ј. он га је силом угурао, пошто је иооткидао поједине удове.* Да би угушио задах од лешине, он је леш полио хлорним кречом. Кофер, у коме је лежао леш, стајао је крај његове постеље; он је, дакле, пуних девет месеца спавао покрај једне лешине. Ову одбрану није изменио ни пред поротним судом у Каселу, пред којим је одговарао због умишљајног убиства од 5—11. децембра 1906. Сем тога оптужени је ту тврдио: да са старом Фогел није стајао ни у каквом интимном односу. Фогел је на неколико дана пред своју смрт бацила у нужник више својих бриљантских прстенова по свој прилици из мржње према њему. Међутим распоред намештаја у Маријином стану несумњиво је показивао, да је Мајер с њоме живео као муж и жена. Сем тога по одлуци суда извршено је било најбрижљивије истраживање у нужнику њихова стана, али није нађен ни један бриљантски прстен.

Испражњени и дезинфицирани кофер био је показат поротницима, али је одмах морао бити уклоњен из судске сале, јер је још једнако заударао на лешину. Медински стручњаци изјавили су, како је у највећем степену вероватно, да је Мајер удавио стару Фогел. Поротници су огласили, да је крив због разбојништва с убиством у смислу § 251. казненог закона. Суд га је на основу тога осудио на 15 година робије, на 10 година губитка грађанске части и да за толико време буде под полициским надзором.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Кажем му да зато што идем на епитимију треба да спавам на слами и да ћу се задовољити и једним крајичком у штали. „О, рече он, кад спавате са Јованком и Мадленом ви се нећете нимало огрешити о ваш завет јер се и њихова постеља састоји само из сламе.... а међутим у штали нема места... тамо су већ један казанџија, и два војника који су пошли на одсуство, па су замолили да ту преноће“. Нисам ништа рекао, него још задовољан што ћу избећи сусрет са војницима, пошао сам у спаваћу собу девојака. То је био један ћилер пун јабука, сира и суве сланине; у једноме ћошку на седалу боху дванаестину кокошака, а на пасуљу осам зечева. Намештај се састојао из једне крње тестије, једне црвоточне клупице и једног парчета огледала, а кревет као и код свих сељака овога краја беше сасвим прост сандук као за пиво, пун сламе и није имао више од три стопа ширине.

Овде сам имао нову неприлику: младе девојке су се свлачиле предамном сасвим слободно, али ја сам имао много разлога да се покажем обазривији. Независно од околности, којих је лако сетити се, ја сам под женским оделом имао мушку кошуљу која би обелоданила мој пол и мој *инкогнито.* Да не би се издао ја сам полако откачињао неке чиоде и, кад су девојке полегале, као случајно угасим лампу, те сам могао без страха свући женско одело. Спуштајући се у кревет легао сам пажљиво да би избегао сваку непријатност. Ова ми је ноћ била стрпшна. Госпођица Јованка не могаше мрднути а да ме не додирне, ма да није била лепа, била је тако свежа и једра а то је било врло примамљиво за човека који је већ од толико времена живео као калуђер. Они који су били у сличном положају повероваће ми да нисам ни трепнуо.

Лежао сам дакле непомично, очију отворених као у зеца, кад у прозорје чу се да на вратима неки лупају кундацима. Моја прва помисао као и сваког човека који се налази у незгоди, би, да су ми наишли на траг и да ће ме ухватити; нисам знао где да се денем. После се сетим војника који су спавали у штали и мало се умирим. — Ко лупа? упита домаћин тргнут из сна. — Ваши јучерашњи војници. — А шта хоћете? — Ватре, да запалимо луле, па да идемо.

Наш се домаћин тада диже, нађе жар у пепелу и отвори војницима. Један од њих, погледав према светлости лампе на свој сат, рече: „четири и по сâта.... пођимо... време је... на пут рђава војско!“ и доиста они одоше. Домаћин угаси лампу и поново леже, а ја, да се не би облачио пред мојим „другарицама“ као што сам се свлачио, устанем одмах, упалим лампу, обучем се и за тим клекнем у једном ћошету као да се молим Богу очекујући да се породица избуди, а на то није требало дуго чекати. У пет сахати мајка викну из свога кревета: „Јованка... устај!... треба спремити што за сестру која хоће да иде рано“ Јованка се диже, спремише ми „белу кафу“, коју сам слатко попио и оставим ове добре људе који су ме тако лепо примили.

Пошто сам цео дан ишао журно стигнем увече у једно село, у околини Вана, где приметим да сам залутао због обавештења, која су била лажна, или сам их ја погрешно разумео. Ноћио сам у овом селу и сутра рано изјутра прођем кроз Ван. Још једнако сам мислио да идем у Рен, одакле сам се надао да ћу лако отићи у Париз, али излазећи из Вана деси ми се нешто што учини да променим намеру. Истим путем иђаше и једна жена са једним малим дететом, које ношаше на леђима једну котарицу са светим моштима, које је показивала по селима певајући пригодне песме и продавајући крстење Св. Хуберта или освећене бројанице. Она ми рече да иде у Нант преким путем. Ја сам пак имао толико разлога да бежим од главног друма да се нимало нисам устезао да пођем за њом, нарочито што ми је Нант изгледао погоднији него Рен, као што ће се видети одмах.

После осам дана хода стигнем у Нант где жена се светим моштима оста у једном предграђу а ја се упутим на *Острво Фејдо*[1]. Док сам био у Бисетру дознао сам од некога Пре нија. званог Нанте[2]), да у овоме крају има једна крчма где се лопови скупљају без бојазни да буду узнемиравани. Знао сам да би се овде препоручио са неколико *изнатих* имена, али мука је била што сам ја знао само општа имена, а сад нисам имао начина како да их дознам. Најзад једно ми средство успе: заћем редом у неколико радњи тражећи господина Гренија. У четвртој газдарица која је разговарала са двоицом, остави њих и уведе ме у један мали кабинет, па ми рече: Ви сте видели Гренија?... Је ли још увек болестан (у затвору)? — Не, рекох, он је здрав (слободан) и видећете да сам код *мајке лоиовске;* ја јој кажем без устезања који сам и у каквој се незгоди налазим. Не одговорив ми ништа она ме узе за руку, отвори једна врата, направљена у некој дрвенарији, и угура ме у једну ниску собу, где осам људи и две жене играху карте и пијаху ракију. „Слушајте“, рече моја водаља представљајући ме друштву које беше врло зачуђено видев калуђерицу, „слушајте... ево сестра је дошла да вас покрсти“ У исто време ја склоним моју мараму и три разбојника, које сам видео у затвору познадоше ме; то су били Бери, Видо Можер и млад Гупи, њих сам нашао у Кемперу, а други су били утекли из Рошфора. Врло су се интересовали о моме оделу и, кад нас вечера све расположи, једна од жена, која је ту била, обуче га, а њен говор и држање тако су одбијали од одела да смо се искидали од од смеја док не дође време да се спава.

Кад сам се разбудио нашао сам на кревету ново одело, рубље и све што је потребно да се човек добро одене. Одакле је све то? Нисам имао времена да још и о томе разбирам. Оно мало пара што не бејах потрошио у болници у Кемперу где сам све скупо плаћао, био сам потрошио у путу, а остав без одела, без помоћи, без познанства требао сам да пишем матери да ми пошаље помоћ. Али једна особита околност скрати моје бављење на Острву Фејдо. Осмога дана моји другови, видев ме да сам се потпуно опоравио, рекоше ми увече да ће сутра напасти једну кућу на тргу Граслен и да они рачунају да ћу и ја поћи.

То ми није пшло у рачун. Хтео сам да улучим прилику да се измакнем па да одем у Париз, где близу фамилије не бих остајао без пара, али никако нисам мислио да се удружим са крадљивцима, јер и ако сам се дружио са кесарошима и живео са пуштоловима, осећао сам несавладљиву одвратност према овој врсти злочинаца јер ми је рано искуство већ било показало опасности од њих. Али, одбијање би ме учинило сумњивим пред мојим новим друговима, који су ме могли, у овоме тајном склоништу, без икакве ларме уништити и послати да правим друштво сомовима и шаранима у Лоари. Није ми остајало ништа друго него да одмах бежим и ја се решим.

[1]) Крај у Нанту. Пр.

[2]) Нантејац. Пр.

Пошто сам променио моје ново одело за једно сељачко, уз које сам добио и осамнаест динара прида, пођем из Нанта, носећи на штапу котарицу са храном да бих изгледао као човек из околине. Није потребно да кажем да сам пошао пречицом. где би, узгред да напоменем, жандарми били кориснији него на главним друмовима где се ретко виђају људи који имају нешто помешано са правцем. Ову примедбу чиним, у осталом, систему општинске полиције, од које би се могле имати, ја верујем, огромне користи. Кад би се она ограничила само на безбедност. у правом смислу те речи, она би по трагу могла из општине у општину гонити злочинце, место што они изишав из атара великих вароши пркосе свима службеним тражењима. У разно време, а увек приликом каквих великих слутњи, кад разбојници крстараху по Северу, кад глад владаше у Кавадо-у и Леру, кад Оаза сваке ноћи имађаше пожаре применили су делимично овај систем и резултати су показали да је користан.

Једанаеста глава.

Изишав из Нанта пшао сам један дан и две ноћи не свраћајући ни у једно село, те ми храна коју сам био понео нестаде; ишао сам онако, насумице, ма да увек решен да идем у Париз или на обалу мора, надајући се да будем примљен на коју лађу; тако сам стигао до првих кућа једне вароши, која је изгледала као да је недавно била поприште какве битке. Већина кућа беше само гомила рушевина поцрнелих од ватре; све оно што је окружавало пијацу беше порушено; остао је био још само тороњ који још избијаше сâте за становнике који нису постојали. Ова слика пустоши представљала је у то време најобичније догађаје. На једноме крилу зида који је остао од неке гостионице могаше се још прочитати: добар стан за пешака и за коњаника. Онде су војници појили њихове коње крстионицом коју су узели из једне капеле, а мало даље њихови другови играли су уз оргуље са мештанкама које оскудица и беда приморавраху да се продају за један тајин. По траговима ове страшне борбе рекао би човек да се налази у средини америчких ледина или у оазама пустиња где се дивљачка племена тамане са слепом бесомучношћу. Међутим овде није било двеју страна, него сами Французи, које је заслепљеност била довела дотле. Налазио сам се у Вандеји, у Шолету.

Газда једне бараке покривене травом, у коју сам свратио, даде ми једну идеју питав ме, да нисам дошао у Шолет за пазарни дан, који је сутра. Одговорио сам потврдно чудећи се, прво ко се то скупља на овим рушевинама, а после, шта околни сељаци имају још за продају, али ме баракер обавести да на трг догоне једино стоку из удаљених срезова, и ма да још ништа није учињено да се поправи пустош од рата, мир је био утврђен, и, ако се у земљи виде још републикански војници они, су да застрашавају присталице краљевства, који би могли постати опасни.

Изишао сам на пијацу сабајле и, мислећи да се користим приликом, пређем једном воловарском трговцу молећи га да ме саслуша. Испрва он ме је гледао са неповерењем сматрајући ме сигурно за каквог шпијуна, али ја упех да га уверим говорећи му да се тиче једне чисто моје ствари. Уђосмо затим под једну шатру где се продаваше ракија; испричао сам му укратко да сам побегао из тридесет шесте полубригаде да бих видео родитеље који станују у Паризу, и да тражим место које би ме могло одвести мети, а да не будем ухваћен. Овај поштени човек одговори ми да нема места за мене, али ако би хтео да терам волове до Со-а могао бих поћи с њим. Никад предлог није примљен свесрдније; ступио сам одмах у службу с вољом да моме господару учиним све оно што је зависило од мене.

После подне он ме посла да однесем писмо једноме у вароши и тај ме упита: зар ми господар није наредио ништа да примим: није ништа, одговорим. „Све једно“ рече ми овај, који је, мислим, био бележник, „ви ћете му дати ову кесу са три стотине динара“. Предао сам исправно ову суму воловарском трговцу, коме моја тачност ули још веће поверење. Сутра дан смо отпутовали. На крају трећега дана мој господар ме зовну: — Луј, знаш ли писати? — Знам, господине. — Рачунати? — Знам. — Књиговодство? — И то. — Е, добро, пошто ја морам променити пут да идем да видим мршаве волове у Св. Гобиржу, ти ћеш терати волове са Јаковом и Сатурном; ти ћеш заступати мене“. Даде ми још нека упутства и оде.

Држећи се унапређења које сам добио, престао сам да идем више пешице и то ми поправи живот, јер гониоци волова увек су или прашњиви од прашине коју дижу волови, или су каљави до колена од блата, које волови још више увеличавају. Био сам одсад боље плаћен, боље храњен, али нисам злоупотребљавао ове користи као што сам видео да раде други заступници, који су ишли истим путем. Докле се сточна храна код њих претварала у полиће и јагњеће бутове, или док они са кафеџијама прављаху рачуне, дотле сирота стока очевидно опадаше.

Живео сам врло поштено, тако, да кад се нађосмо у Вернеју, мој господар, који је стигао пре нас, похвали ме због доброга изгледа стоке, а у Со-у моји волови вредели су по грлу двадесет динара скупље него свих других, и ја сам на путу био потрошио деведесет динара мање него други заступници, те ми господар расположен даде четрдесет динара и похвали ме код свих гонилаца стоке као Аристида међу терачима волова; и ја сам у неку руку био на дневном реду на тргу у Со-у; али ме моји другови не трпљаху. Један од њих, млађи из Доње Нормандије, познат за своје снаге и вештине, пробао је да ми огади посао узимајући на се да чува Дервен; али шта могаше један прост гејак противу ученика славнога Гупи-а! Нормандианац подлеже у једној од најзначајнијих борби у песничању, коју становници трга за дебеле краве памте још.

Ова победа била је у толико славнија, што сам ја био врло пажљив у моме владању, и нисам пристајао да се тучем, сем где није могло друкчије бити. Мој газда, све више задовољан мноме, хтео ме је пошто пото погодити за годину као помоћника, обећавајући ми и мали удео у трговини. Нисам био ништа чуо о мајци; а овде сам код газде нашао оно што сам пошао тражити у Паризу; најзад моје ново одело прерушавало ме је тако, да се нисам ни мало бојао да ће ме ко познати у честим излетима које сам чинио по Паризу. Пролажах поред више мојих познаника али се они и не осврташе на мене, па ипак једно вече кад сам прелазио преко улице Дофен осетим да ме неко пљесну по плећима; прво сам помислио да бегам и не осврћући се зато, што онај који нас зауставља, тако исто рачуна да нас у окретању ухвати, али једна кола препречише ми пут. Очекивао сам шта ће бити и за трен ока увидео сам да сам се џабе уплашио.

Тај што ми је направио толики страх није био нико други него Вилдје, капетан из тринаестог ловачког пука, са којим се у Љиљу био врло спријатељио. Ма да изненађен што ме види са шеширом преокривеним увоштањеним платном, у кожним чакширама и блузи, он се показа врло љубазан и позва ме на вечеру рекав, да има да ми прича врло занимљиве ствари. Он није био у униформи, али ме то није чудило; официри обично облаче цивилно одело кад се баве у Паризу. Оно што ме је бунило било је његово немирно држање и његова до крајности бледоћа Како је он хтео да вечерамо ван вароши то узмемо фијакер и дођемо до Со-а.

Кад смо дошли код „Великог Јелена“ затражисмо засебну собу. Тек што смо били послужени а Вилдије закључав врата два пута и спуштајући кључ у џеп рече ми са сузама у очима и са неким тамним изгледом: „Мој пријатељу, ја сам један изгубљен човек... изгубљен... траже ме... треба да ми набавиш једно одело као што је твоје... да ли ти то хоћеш?.. ја имам пара... имам много.., отпутоваћемо заједно у Швајцарску... знам твоју вештину у бежању и ти си једини који ми можеш помоћи?

Ова изјава није ме баш ни мало обрадовала, али код толиких мојих брига нисам жалио да против себе чиним још и то, што се уздружујем са једним човеком кога такође гоне, те би ме и то могло издати. Ово размишљање, које сам у себи учинио, реши ме да се удружим са Вилдјеном, и ако нисам знао због чега све то. У Љиљу сам га видео да троши више него што његова плата допушта, али један официр млад и умешан има толико начина да дође до пара, те нико и не обраћаше пажњу на његово трошење. Био сам, дакле, врло изненађен кад ми стаде причати ово што следује:

„Нећу да ти говорим о приликама које су предходиле нашем познанству; довољно ти је да знаш, да сам поштенији и паметнији од других, помоћу при-

јатеља, у 34. години постао капетан ловаца, кад сам те и срео у Лиљу, у брдској кафани. Ту сам се упознао са једним човеком и неосетно ово познанство пређе у пријатељство, те ме он позва и у кућу. Кућа је била препуна угодности, а указивали су ми и најситнију пажњу; ако је г. Лемер био љубазан г-ђа Лемер је била још више. Он је био јувелир и морао је трговачким послом путовати и остављао је кућу по шест до осам дана, и, ти већ погађаш, ја сам постао госпођин љубавник. Лемер ми није примећавао ништа, он се правио да не види. Главно је да сам ја живео боговски, али једног јутра нађем Јозефину уплакану. Њен муж је, каза ми она, затворен у Куртре-у, са својим саучесником, под оптужбом да је продавао нежигосане ствари и, пошто је сигурно да ће претресати и њихову кућу, да треба што пре све склонити. Најскупоценије ствари одмах су упаковане у један сандук и пренесене у мој стан; још ме Јозефина мољаше да идем у Куртре, где бих мојим чином могао утицати и бити од користи њеном мужу. Нисам се предомишљао ни за тренутак. Тако сам био очаран овом женом да ми је изгледало, да бих порицао вредност мојих моћи, ако не бих мислио само што она мисли, и кад не бих хтео оно што она хоће.

Од пуковника сам добио дозволу; и поштанским колима отпутујем одмах, заједно са весником који је био јавио о хапшењу Лемеровом. Изглед овога човека нији ми се ни мало допадао, а нарочита што је он Јозефини говорио *ти*, и што је у опште према њој био слободан. Чим смо се попели у кола он се намести у угао и спавао је све до Менена, где застадосмо да узмем штогод. Изгледајући да се ненадно буди он ми фамилијарно рече: "Капетане, ја не бих силазио, будите добри те ми донесите чашу ракије. Доста изненађен овим покушајем пошљем му оно што је тражио по једној келнерици, која се одмах врати и каза ми да мој друг није одговорио, сигурно спава. Вратих се брзо у кола и нађем га наслоњеног у углу са марамом на лицу. — Спавате ли? рекох му полако. — Не, одговори он. Нисам ни имао намеру, али зашто, за Бога, посласте служавку кад сам вам казао: да не волим да ме ови људе овде виде.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине јаловик-изворске, актом својим Бр. 2728, пита:

„У селу Стањанцу, ове општине, десио се овај случај: једно лице, из истог села, пошло је на рад са воловима у празнични дан „Недељу", а за време „св. литургије". Кмет дотичног села опоменуо га, да за време св. литургије не ради са воловима; но поменуто лице није хтело кметову опомену да прими, већ је извршило своју намеру. За ову непослушност, кмет је реферисао дотично лице општинском суду, зашта га је председник по чл. 109. зак. о општ. казнио са 24 сата затвора.

После 5—6 дана, кажњено лице позвато је од стране суда, да изречену казну издржи што је и учинило.

Незадовољно овом казном, поднело је кривичну тужбу полиц. власти, противу кмета и председника, наводећи: да је казна изречена због тога, што је радило у Недељу.

Полициска власт тужбу је узела у поступак, ислеђење водила и дело суду спровела, и суд је ставио како кмета тако и председника под суд.

Међу тим реферат председника има садржину: „да је дотично лице кажњено за непослушност, што је одрекло извршење кметове опомене".

Настаје питање:

1. Да ли је у опште сељанима слободно радити своје пољске радове и у празничне дане, које је православна црква обележила за такве, па ма који то празник био (ма и Ускрс) кад тај посао не трпи никакве штетне последице;

2. Да ли општински суд има права спречавати и кажњавати она лица, која намеравају да своје послове раде у речене дане; и

3. Да ли за овакав поступак општинских часника постоји кривична одговорност и по ком закону.

За овакве случајеве суд овај добија прекор од овд. свештеника, који је са верског гледишта строго противан да се у празничне дане ради.

Моли се Уредништво, да по овоме изнесе своје мишљење, те да би се у будуће знало, како се има суд управљати?"

— На ово питање одговарамо:

По тачци 1. § 364. кр. закона, казне се само они, који држе отворене радње и дућане у празничне дане.

Тежачки радови у пољу, не могу се казнити ни по том, ни по коме другом законском пропису, јер они нису предвиђени кривичним законом као кажњива радња (§ 2.).

Према томе, кмет није могао, нити је требао забрањивати тужиоцу да ради, кад га од посла не задржавају његови верски осећаји.

Пошто кмет и председник, према чл. 109. и 110. закона о општинама, могу кажњавати за непослушност само онда, кад се не изврше њихове наредбе, које имају свога ослонца у закону, то у истакнутом случају може бити одговорности за дело из другог става § 123. кр. закона, пошто се види, да је дело учињено из законске заблуде.

У осталом то ће бити ствар оцене надлежног суда, с обзиром на прилике и околности, под којима је дело учињено, али овај случај треба да послужи свима кметовима као пример, да буду обазриви у примени свога права, које им је закон дао за кажњавање непослушности.

II.

Суд општине црњеначке, актом својим Бр. 1413, пита:

„Моли се Уредништво, да у једном од својих наредних бројева „Полицијског Гласника" да своје објашњење и мишљење о следећем:

У броју 19. „Полиц. Гласника" од 15. маја 1911. год. а на питање суда општине превешке објашњено је, да се таксе из ПТБр. 370. зак. о так. за иступе, неће наплаћивати и за државу у маркама, него само у готову новцу за општинску касу. — И суд се овај према овоме управљао и пре и после овога објашњења.

Ну Првостепени Пож. Суд, примедбама својим, у три маха, наређује Суду: да таксу наплати и за државну касу у маркама поред таксе за општину.

Да ли су примедбе првостепеног суда на закону основане, пошто се суд у примедбама не позива ни на какав законски пропис, и да ли се ТБр. 82. на коју можда суд своје примедбе оснива, односи и на општинске судове, пошто овај суд мисли да се тај тарифни број односи само на полицијске власти, а у бр. 19 „Пол. Гласника" ово није објашњено; и

2. По иступним делима код општинских судова, може ли приватни тужилац тражити изузеће суда, на начин кад општинске часнике именује за сведоке, — само у тој намери да изузеће добије, и ко је надлежан да овакво изузеће у иступним делима решава, да ли првостепени судови или полицијске власти. И кад суд сам акта шаље ради решавања о изузећу часника, хоће ли се такса и колика наплатити од приватног тужиоца у корист општине или државе?

— На ово питање одговарамо:

1. Као што је много пута наглашено у овом листу, мишљења, која износи уредништво у рубрици „Поуке и Обавештења", нису обвезна за власти, јер се ту износи само субјективно мишљење уредништва, а не гледиште министарства, чији је орган, у коме се ово износи.

Према томе није никакво чудо, што првостепени суд има противно мишљење од онога, што га има уредништво.

И како су његове примедбе још и обвезне за тај суд, то нека он онако ради, како првостепени суд тражи.

А они, од којих се такса наплаћује, нека траже повраћај, па ће се то питање расправити на надлежном месту.

Међутим, уредништво и даље стоји на томе гледишту, да се за извиђаје иступа код општинских судова наплаћује само такса у новцу према т. бр. 370, јер где год је држава хтела да се наплати и такса за државу, она је то изречно напоменула, као што је случај у тачкама: 339., 366., 379. итд.

За жалбу на пресуде по иступима, наплаћује се такса у маркама за државу по т. бр. 83, из разлога изнесених у бр. 27. за ову годину на питање под I; и

2. Кад неко тражи изузеће целог општинског суда, позивајући се на кметове и председника као сведоке, а они, међутим, знају, да по тој ствари нису очевидци, него да је то само начин да се

они од суђења одстране, они ће дати писмене изјаве, да по тој ствари не знају ништа да сведоче и констатоваће намеру онога, који их изузима, па за тим донети и решење, да изузећу нема места.

То решење саопштиће ономе, који изузеће тражи, па он ако не буде задовољан, може изјавити жалбу првостепеном суду

Ако пак, општински суд нађе да има места изузећу, он ће сва акта послати првостепеном суду, те да он одреди суд, који ће водити даљу истрагу.

За тражење изузеће наплатиће се такса из т. бр. 334. за решење, које има да се донесе по овоме, наравно, у корист општинске касе.

III.

Суд општине блазнавске, актом својим Бр. 787, пита:

„Још пре 40—5 година, суд ово општински издао је из своје касе, на 45. облигација, 3000 дин. грађанима под интерес са 10% годишње, и на тај капитал плаћа редовно порез.

Исти су дужници плаћали редовно интерес до пре 5. година, а од тог доба једна половина не плаћа никако, већ наводе да су те облигације пропале и застареле?

А друга половина поменутих дужника и данас плаћа редовно интерес, јер су њихове облигације прешле у пресуде — извршне.

На пошто се поменуто потраживање у 3000 дин. као и дуговани интерес, уноси редовно у буџет ово општински као приход, — примање, а међутим не купи се, те према томе ова општина редовно трпи уштрб, и не може своје давање — расходе да поклопи, то се моли Уредништво за обавештење: да ли су могле те облигације застарити, пошто су њихови дужници били редовне платише до пре 5 година, па и ако имају облигације старост по 40—6 год. А ако су застариле и пропале, онда којим путем треба те облигације расходовати, те да се у буџет не уноси тај пропали приход. А и да пред контролом има оправдање данашњи благајник; и најзад, шта да се ради у границама закона?«

— На ово питање одговарамо:

По § 928. ж. грађанског закона, облигациони дуг и право застарева ако се за 24 године *не употребљава,* ма да је и у јавне књиге записано и обезбеђено.

Како општински суд тврди, да су дужници до пре 5 година плаћали интерес, то је застарелост прекидана у смислу § 945. поменутог закона, јер су они, плаћањем интереса, делом признали општинско право.

Према овим законским одредбама Уредништво налази. да застарелост за главну суму није наступила, и да све дужнике треба одмах тужити, преко општинског пуномоћника, и тражити и главно и неплаћени интерес.

Ако би судови нашли, да је ово потраживање застарело, онда би се на основу пресуде могло извршити расходовање, у смислу расписа Министра Финансија од 9. јуна 1907 Пр.Бр. 1848, а према одговорним чиницима подићи тужбу за накнаду штете што су пропустили да заменом облигација обезбеде општинску имовину.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милош Лазаревић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију слику износимо, побегао је 9. тек. месеца са рада из Љубичева. Родом је из Гор. Милатовца у срезу таковском, по занимању шлосер, стар 26 год., висок 1·70 м., косе смеђе, очију жуто-зелених, носа правилног, бркова густих и смеђих.

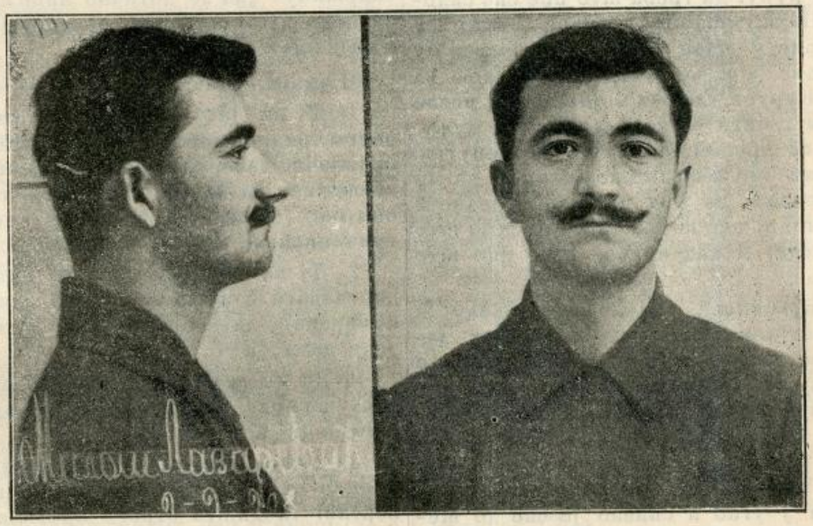

Депеша управе пожаревачког казненог завода Бр. 3234.

Станимир Милутиновић, осуђеник нишког казненог завода, побегао је 5. тек. м-ца из нишке болнице. Родом је из Књажевца, стар 30 год., средњег стаса, косе плаве, образа дугих.

Депеша управе нишког казненог завода Бр. 3106.

Крста Стојиљковић, чистач обуће, из Београда, одговара код кварта савамалског за крађу. Стар је 36 година, раста високог, црномањаст, сувоњав.

Акт кварта савамалског Бр. 10131.

Лазар Стојановић, звани **„Кљунча“,** родом из Ниша, одговара код начелства округа нишког за крађу. Стар је 16 год., омален, црномањаст, сувоњав, очију црних, носа дугачка.

Депеша начелства округа нишког Бр. 23079.

Настас Павловић, земљоделац, из Власа, одговара код начелника среза пчињског за покушај убиства. Стар је 50 год., средњег стаса, косе плаве, бркова смеђих.

Депеша начелника среза. пчињског Бр. 15043.

Стеван Милинковић, келнер, родом из Беле Реке, среза златиборског, одговара код начелства округа ужичког за крађу. Стар је 17 год., у лицу бео, очију зелених, косе смеђе, дежмекаст.

Акт начелства округа ужичког Бр. 7806.

Радивој Милошевић, бив. трговац, из Д. Раче, одговара код смедеревског првостепеног суда због фалсификата. Лични опис није јављен.

Акт иследног судије Бр. 13962.

Сава Миленковић. калфа обућарски, ноћу између 9. и 10. тек. месеца, извршио је опасну крађу у смедереву и побегао. Стар је 14 год.

Депеша начелника округа смедеревског Бр. 14138.

Станоје Маринковић, Циганин, из Грушића, извршио је опасну крађу па побегао.

Он је стар 30. година, црн, малих брчића, рамље на једну ногу.

Депеша начелника среза подринског Бр. 10763.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

КРАЂЕ СТОКЕ

Петру Младеновићу, из Мијатовца, ноћу између 7. и 8. тек. месеца украдена су два коња, оба длаке зелене, матори по 6 год. и са жигом „В“.

Депеша начелника среза. беличког Бр. 2110.

Санди Петровић, из Супске, ноћу између 6. и 7. тек. месеца украдена су два вола: један длаке беле. матор 6 год., у оба ува ровашен, а други длаке жуте, такође матор 6 год. без икаквих ровааша.

Депеша начелника среза параћинског Бр. 27395.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 40. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 23. ОКТОБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника прве класе санитетског одељења Министарства Унутрашњих Дела Д-р Миту Николића, начелника друге класе санитетског одељења истог Министарства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 12. октобра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за благајника треће класе Министарства Унутрашњих Дела, Живка Срећковића, благајника четврте класе истог Министарства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 12. октобра 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа врањског Данила Драгашевића, секретара исте класе начелста округа топличког, по службеној потреби;

за секретара прве класе начелства округа топличког Радомира Гаталовића, секретара исте класе начелства округа моравског, по службеној потреби;

за секретара прве класе начелства округа моравског Јована Л. Илића, начелника исте класе среза колубарског, округа београдског, по службеној потреби;

за секретара прве класе начелства округа београдског Михаила Ј. Гудовића, секретара друге класе истога начелства;

за секретара прве класе начелства округа пожаревачког Живојина Будимировића, секретара друге класе истога начелства;

за начелника друге класе среза колубарског, округа београдског, Обрада Коларевића, начелника исте класе среза јабланичког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза јабланичког Милорада Матића, начелника исте класе среза прокупачког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза прокупачког Петронија Ивановића, начелника исте класе среза власотиначког по службеној потреби;

за начелника друге класе среза орашког Косту Ђорђевића, начелника треће класе истога среза;

за начелника треће класе среза власотиначког Михаила П. Илића, начелника исте класе среза рачанског, по службенј потреди;

за комесара железнице полиције у Пироту, у рангу начелника среског прве класе Д-р. Душана Ђ. Миловановића, комесара исте полиције у рангу начелника среског друге класе; и

за комесара железничке полиције у Ристовцу, у рангу начелника среског друге класе Д-р. Драгослава Ковановића, комесара исте полиције у рангу начелника среског треће класе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 17. октобра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за писара прве класе антропометриско-полициског одељења Министарства Унутрашњих Дела у Пожаревцу Драгутина Васића, писара друге класе истога одељења;

за полициског писара прве класе среза моравског, округа нишког, Александра Грујића, полициског писара исте класе среза левачког, по службеној потреби;

за полициског писара прве класе среза прокупачког Милована Тадића, полициског писара исте класе среза бањског, по службеној потреби;

за полициског писара прве класе начелства округа пожаревачког Богољуба Марковића, полициског писара исте класе среза јадранског, по молби;

за полициског писара прве класе среза мачванског Милорада Ристића, полициског писара друге класе истога среза;

за полициског писара прве класе среза нишавског Милована Илића, полициског писара друге класе истога среза;

за полициског писара прве класе начелства округа крушевачког Милана И. Цветковића, полициског писара друге класе истога начелства;

за полициског писара друге класе среза моравичког Василија Брачинца, полициског писара исте класе начелства округа тимочког, по службеној потреби;

за полициског писара друге класе среза бањског Милутина Милића, полициског писара исте класе среза црногорског, по службеној потреби;

за полициског писара друге класе среза левачког Радисава Ђ. Ђорђевића, полициског писара исте класе среза моравичког, по молби;

за полициског писара друге класе среза подгорског Алексу Поповића, полициског писара треће класе истога среза;

за полициског писара друге класе среза рамског Петра М. Јовановића, полициског писара треће класе истога среза;

за полициског писара друге класе управе вароши Београда Јосифа Стојановића, полициског писара треће класе исте управе;

за полициског писара друге класе среза поречког Животу Милошевића, полициског писара треће класе истога среза;

за полициског писара друге класе среза космајског Михаила Алексића, полициског писара треће класе истога среза;

за полициског писара треће класе среза тамнавског Милорада Илића, полициског писара исте класе среза моравског, округа нишког, по службеној потреби; и

за полициског писара треће класе начелства округа тимочког Миливоја Јездимировића, полициског писара исте класе среза тамнавског, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 17. октобра 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за полициског писара друге класе среза драгачевског Стевана Здравковића, полициског писара треће класе истога среза; и

за полициског писара друге класе среза драгачевског Божидара Голубовића, полициског писара треће класе истога среза.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 17. октобра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, решено је:

да се Николи К. Ђуричићу, секретару треће класе начелства округа врањског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 17. октобра 1911. године, у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу септембру 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца септембра ове године извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	**35**
2.	**Детоубистава**	**—**
3.	**Нехотичних убистава**	**4**
4.	**Покушаја убистава**	**27**
5.	**Разбојништава**	**6**
6.	**Силовања**	**2**
7.	**Тешких телесних повреда**	**8**
8.	**Паљевина**	**61**
9.	**Опасних крађа**	**81**
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	**5** [1].

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	34	или	97·1%
Детоубистава	—	»	— %
Нехотичних убистава	4	»	100 %
Покушаја убистава	25	»	92·5%
Разбојништава	5	»	83·3%
Силовања	2	»	100 %
Тешких тел. повреда	8	»	100 %
Паљевина	8	»	13·1%
Опасних крађа	38	»	48·1%
Злонамер. поништаја туђих ствари	1	»	20 %

Највећи број **убистава** извршен је помоћу *ватреног оружја* (**20**), затим помоћу *тупог оруђа* (**9**) и *оштрог* (**6**).

Узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за **13** случајева, у *освети* за **10**, у *користољубљу* за **5**, у *љубави* за **3**, у *нужној одбрани* за **2**, у *вршењу званичне дужности* за **1** и за **један** случај узрок је *непознат*.

Посматрана према местима, у којима су извршена изложена убиства, јављају се: у срезу косаничком **5**, у срезу јабланичком **4**, у срезу расинском **2**, у срезу љубићском **2**, у срезу добричком **2**, и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, посавском округа ваљевског, тамнавском, лесковачком, јасеничком округа крагујевачког, деспотовачком, ресавском (непронађено), беличком, параћинском, сврљишком, мачванском, звишком, млавском, таковском, подунавском, ужичком, жичком, трнавском, и у варошима: Шапцу и Београду.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: ресавском, беличком, хомољском и подунавском.

Покушаји убистава извршени су: у срезу моравском округа пожаревачког **5**, у срезу беличком **3**, у срезу пчињском **2**, у срезу јабланичком **2**, (1 непронађен), у срезу лесковачком **2**, у срезу звишком **2**, и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, космајском, колубарском округа ваљевског, ваљевском, крагујевачком, темнићском, белопаланачком, орашком, златиборском, моравичком (непронађено) и у вароши Београду.

Сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: тамнавском, лесковачком (непронађено), мачванском, моравском округа пожаревачког, звишком и млавском.

Силовања су извршена по **1**: у срезу деспотовачком и у вароши Београду.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу драгачевском **2** и по **1** у срезовима: грочанском, гружанском, лепеничком, сврљишком, звишком и у вароши Београду.

Паљевине су извршене: у срезу параћинском **6**, у срезу сврљишком **6**, у срезу хомољском **5**, у срезу звишком **4** (1 пронађена), у срезу лепеничком **3**, у срезу алексиначком **3** (2 пронађене), у срезу бољевачком **3**, у срезу подгорском **2**, у срезу ваљевском **2**, у срезу јабланичком **2** (1 пронађена), у срезу лесковачком **2**, у срезу подунавском **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, грочанском, посавском округа ваљевског (пронађена), крагујевачком (пронађена), брзопаланачком, трстеничком, ражањском, копаоничком, деспотовачком, беличком (пронађена), нишком, бањском, пожаревачком (пронађена), голубачком, качерском, љубићском, заглавском, тимочком, прокупачком, златиборском и у вароши Смедереву.

Вредност свих ових паљевина износи око **18.600** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду **13** (6 пронађених), у срезу ресавском **5** (1 пронађена), у вароши Нишу **4** (1 пронађена), у срезу поцерском **4** (1 пронађена), у вароши Пожаревцу **4** (1 пронађена), у срезу лепеничком **3** (2 пронађене), у срезу мачванском **3** (1 пронађена), у срезу звишком **3** (све пронађене), у срезу посавском округа београдског **2** (1 пронађена), у срезу колубарском округа ваљевског **2** (обе пронађене), у срезу подгорском **2** (1 пронађена), у срезу пчињском **2**, у срезу брзопаланачком **2** (1 пронађена), у срезу сврљишком **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу ариљском **2** и по **1** у срезовима: ваљевском, пољаничком (пронађена), јабланичком, лесковачком (пронађена), гружанском

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	2	—	—	1	2	2	—	—	—
2	« ваљевски	2	—	—	2	1	—	—	5	5	1	2	—
3	« врањски	5	—	—	6	1	—	—	4	5	1	—	—
4	« крагујевачки	1	—	—	1	—	—	2	4	5	—	—	—
5	« крајински	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	1	—
6	« крушевачки	2	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—
7	« моравски	4	—	2	4	—	1	—	8	7	—	3	—
8	« нишки	1	—	—	—	—	—	1	11	6	—	—	—
9	« пиротски	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—
10	« подрински	2	—	—	—	1	—	—	—	9	2	2	—
11	» пожаревачки	2	—	1	7	3	—	1	11	9	—	—	—
12	« руднички	3	—	—	—	—	—	—	2	1	—	2	—
13	« смедеревски	1	—	1	1	—	—	—	3	3	—	—	—
14	« тимочки	—	—	—	—	—	—	—	5	4	—	1	—
15	« топлички	7	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—
16	« ужички	1	—	—	1	—	—	—	1	4	—	—	—
17	« чачански	2	—	—	1	—	—	2	—	1	—	—	—
18	Управе града Београда	1	—	—	1	—	1	1	—	13	—	2	5
	Свега:	35	—	4	27	6	2	8	61	81	5	14	5

[1]) У септембру месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	28
2. Детоубистава	3
3. Нехотичних убистава	7
4. Покушаја убистава	30
5. Разбојништава	12
6. Силовања	3
7. Тешких телесних повреда	17
8. Паљевина	46
9. Опасних крађа	112
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	11

(пронађена), јасеничком округа крагујевачког (пронађена), неготинском, ражањском, левачком (пронађена), параћинском (пронађена), нишавском, јадранском, рађевском (пронађена), пожаревачком (пронађена), млавском (пронађена), таковском, подунавском (пронађена), орашком (пронађена), заглавском (пронађена), тимочком (пронађена), добричком (пронађена), косаничком, ужичком (пронађена), златиборском, жичком (пронађена) и у варошн Смедереву (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **22.800** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је по **1** у срезовима: подгорском, лесковачком, поцерском, рађевском (пронађен) и прокупачком.

Вредност свих уништених ствари износи око **1.200** динара.

Поред изложених дела у току месеца септембра ове год. извршено је у Србији и **14 самоубистава,** и то: у вароши Београду **2,** у срезу београдском **2** и по **1** у срезовима: пчињском, неготинском, параћинском, азбуковачком, поцерском, љубићском, таковском, тимочком и у варошима: Врању и Пироту.

Ова самоубиства извршена су: *вешањем* **8,** *ватреним оружјем* **3,** *тровањем* **1,** *дављењем у води* **1** и *раскидањем гуке на врату* **1.** Узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **6** случајева, у *душевном растројству* за **2,** у *страху од казне* за **2,** у *рђавом материјалном стању* за **1,** у *жалости* за **1,** у *пијанству* за **1;** и за **један** случај узрок је *непознат.*

Покушаји самоубиства извршени су у вароши Београду **5** (сва тровањем; страх од казне, љубав, болест и за 2 рђав домаћи живот).

Општи преглед до сад изложених дела овакав је: (Види таблицу на стр. 314.).

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 18. октобра 1911. године АБр. 1804, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВЉЕЊЕ ЛАЖНОГ НОВЦА[1])

Прављење лажног новца веома је старог порекла. Врло је вероватно, да се оно датира још од оно доба од кад је новац постао предметом размене, и да је лажан новац извесно био фабрикован у циљу личног обогаћења. Око половине прошлог века, поред обичних фалсификатора новца срећу се и други, који новац фалсификују у политичком циљу. Тако је немачки револуционар Кингел, који је 1848. год. емигрирао у Швајцарску, препоручивао својим политичким пријатељима да сруше владу његове отаџбине подривањем њеног финансијског кредита плавећи земљу са лажним металним и папирним новцем. Постоје ноте француског и аустријског посланика у Берну, из овог времена, у којима скрећу пажњу својим владама на ову нову опасност.

Финансијско рушнирање било је употребљено, врло вероватно у истој намери, и од пољских емиграната, и то у толикој мери да је руска влада била принуђена да нарочито одреди неколико виших чиновника за истраживање тајних фабрика лажног новца у земљи која је емигрантима указала гостопримство. Поједини од ових чиновника, поступајући као агенти провокатори, ангажовали су преко посредника емиграпте да праве лажан новац, а нарочито лажне новчанице, па су их после — кад су ови то почели чинити — достављали властима и за то добијали богате награде од своје владе. Год. 1870. суђен је у водском кантону један процес фабрикације лажних новчаница, у коме је главни кривац био један поверљиви руски саветник који је, имајући за задатак да открије тајне фабрике лажних новчаница, сам провоцирао њихово стварање преко једног агента француске народности. Осуђен је, као одсутан, на 7 год. затвора.

Извесан број фалсификатора новца данас ради под етикетом анархиста. Да ли ови фалсификатори — анархисти праве, доиста лажан новац у циљу политичком, т. ј. да би нашкодили својим противницима — постојећем друштву — или у циљу личног коришћења? Ми мислимо да је тачно ово последње, и да ови фалсификатори, као и многи обични злочинци, а нарочито тако звани руски терористички револуционари, употребљују политичку етикету да би импресионирали публику, и на овај начин избегли, улевајући страх, оштре казне на случај открића.

* * *

Лажан новац представља извесну опасност за државе. Обилност његова изазива неповерење публике од чега држава, чији је новац фалсификован, може имати извесне штете, пошто је новац законо средство размене. Опасност ова није, међутим, тако велика код лажног металног новца. Сасвим је друкчије, пак, код новчаница, које представљају циркулацију папирног новца једне земље. Ако би публика, по праву које има, а поводом каквог вештог фалсификата новчаница, тражила њихову замену од државне или државом привелегисане банке, као што су Француска Народна Банка, Рајхсбанк итд. њихове благајне убрзо би се исцрпиле и земља би морала банкротирати. Фалсификовање новчаница дакле је веома опасно по финансијски напредак једне земље, и с тога репресија ових дела мора бити у толико строжа.

Прављење лажног металног новца.

Лажан метални новац данас се фабрикује на три начина: 1. *ливењем у калупима,* 2. *помоћу галваноластике* и 3. *ковањем.* Први начин нарочито је у употреби. Лажан новац помоћу галванопластике врло је редак, а помоћу ковања још ређи.

Комади лажног ливеног новца, који се срећу у судској и полицијској пракси, веома су различити по вредности. Једни су у погледу израде готово савршени и имитују врло добро прави новац, док су други врло рђаво израђени и одмах се познају по своме спољашњем изгледу.

Фабрикација лажног металног новца помоћу ливења у калупима врши се на овај начин:

Матрица.

Фалсификатори у почетку фабрикују *матрицу,* која се обично назива калупом. Ова прва операција најделикатнија је у целој фабрикацији лажног новца, јер савршенство фалсификата зависи највећим делом од финоће калупа. За израду ових фалсификатори употребљују врло фини париски гипс, који се претходно просеје кроз врло често сито. Пре него што се приступи ливењу треба прави новац, од кога се жели добити калуп, очистити помоћу четке и сапуна, да би се с њега скинуле све масне материје, које би могле покварити нацрт у калупу. За овим га треба намазати зејтином или машћу, а потом метнути на чисту стаклену плочу и окружити, на извесном одстојању, картоном висине отприлике 2 см., који служи за давање спољашње форме матрици.

Растапање гипса врши се на тај начин, што се он одједном сипа у воду (један део воде један део гипса) па се после меша прстима да би се избегло образовање грумуљица. Растворен гипс сипа се, по овом, на новац чији се калуп излива. Ивица картона спречава му отицање. Пошто се гипс стврдне, али пре него што постане потпуно чврст, картон се уклања а ивице матрице уравњују, помоћу ножа, изузимајући површине на којој се налази отисак, и која је потпуно равна захваљујући стаклу које јој је служило као подупирач.

Овако направљена матрица представља парче гипса, дебело отприлике 1·5 до 2 см., на чијој је равној површини утиснут новац чији се калуп излива. Страну новца, која се помаља из гипса, треба брисати прстима, оквашеним водом, све дотле док се парчад гипса, која су продрла између новца и површине стакла, потпуно не скину. За овим се на сваком углу матрице буше, врхом ножа, мале конусне рупе, дубоке отприлике 3 mm., које служе доцније за тачно састављање двеју половина матрице. Најзад се површина парцијелне матрице, подразумевајући овде и новац, окваси сапуњавом водом, па се онда цело парче гипса окружује новим картоном, који ће за 2 cm. превазилазити површину гипса. У овај картон сипа се нов слој раствореног гипса, после чијег се стврдњавања диже картон и помоћу ножа поново уравњују ивице као и приликом ливења прве половине матрице Чим је гипс потпуно стврднут, матрице се врло лако растављају, а новац вади без икакве тешкоће. Неопходно је потребно да гипс буде потпуно сув, јер ако је само мало влажан, једна од парцијелних матрица повући ће са површине друге мале честице због чега ће обе матрице постати неупотреб-

[1]) Из дела Dr. R. A. Reiss-a: Manuel de police scientifique (technique).

љиве за дуже време. Ако је операција добро вршена, оригинални новац треба да остане на оној половини матрице која је последња ливена. Лети, кад су велике врућине, за потпуно сушење гипса, у соби у којој има довољно промаје, потребно је најмање 48 сати. Да је гипс потпуно сув познаје се по звуку, скоро металном, који одаје кад се удари каквим тврдим предметом. Калупи, направљени на овај начин без недостатака, могу служити, према обавештењима које смо добили од веома вештих фалсификатора, за изливање до 35 комада лажног новца. Ако се употребљују за много већи број, контури рељефа лижу се. Да би овоме стали на пут, фалсификатори су били принуђени да траже какво средство за очвршћавање гипса. Поједини су пробали, али са мало успеха, да ово постигну помоћу салицијумове киселине или стипсе. Други су са гипсом мешали цемент, али је матрицама од ове смеше оскудевала финоћа. С тога су фалсификатори и данас принуђени да мењају матрице после сваких 35 до 40 изливених комада лажног новца, ако хоће да им овај у истини буде добар.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Убица Хениг.

Много се прича о великој лукавости разбојничких поглавица из ранијих векова. Злочинци из старих времена легли су у гроб, много је њих завршило свој живот на ешафоту. Рађају се нови злочиначки типови, чеда новијег доба, која у лукавости, подмуклости и свирепости далеко надмашавају своје претходнике. У такве злочинце спада и убица Хениг, који је пре неколико година најживље занимао духове у целој Немачкој па можда и у иностранству.

Почетком децембра 1905. нађен је убијен у вансенској шуми покућар и келнер Август Гирнот, стар 21 годину. Пошто је на убијеном био сат и ланац, а крај леша лежао револвер, у прво време се веровало, да је ту случај самоубиства. Међутим ускоро се утврдило, да је Гирнот пао као жртва једног злочина. Он је становао у Берлину код свога брата, неког кројача. Млади човек био је огласио у новинама, да тражи службу. Поводом тога огласа њему је дошао 4. децембра 1905. неки човек, који се представио као *Рајман, виши инсиектор из Потсдама*. Тај човек рекао је младићу, да је он у стању да му нађе место у једном отменом ресторану у околини Вансеа, ако би могао положити јемство од 500 марака. Гирнот се јако обрадовао тој вести. Он се одмах обукао, узео је своје сведоџбе и уложну књижицу, која је гласила на 750 марака датих на штедњу, и пошао за љубазним посредником. Он није наслутио, да се тада кретао у смрт. Када се тобожњи виши инспектор Рајман са Гирнотом налазио у усамљеној вансенској шуми, Рајман је изненада потегао револвер из џепа и опалио два метка младићу у главу. Гирнот је одмах пао мртав на земљу.

Пљачкање леша. Тобожни виши инспектор одмах се постарао, да своме делу дâ изглед као да се Гирнот сам убио. Оставио је револвер покрај лешине и оставио недирнуте сат, ланац и новчаник. Он се задовољио сведоџбама и уложном књижицом Поневши то отишао је у Берлин. У Фридриховој улици 22 заложио је код зајмодавца Гернера уложну књижицу за 500 марака. На захтев Вернеров издао му је за ту суму и признаницу на име Августа Гирнота.

Проналазак леша. Кројач Гирнот и његова породица узалуд су очекивали повратак свога сродника. Тобожни виши инспектор Рајман међутим проводио се са упљачканим новцем у вртлогу светске вароши. После неколико дана добио је кројач Гирнот вест, да је његов брат Август нађен мртав у вансенској шуми. Кројач је одмах изјавио сумњу, да се његов брат није сâм убио, а нарочито је утврдио, да нема његових сведоџаба и уложне књижице. Тајанствени догађај у вансенској шуми новине су одмах објавиле и то је скренуло пажњу зајмодавцу Вернеру. Он је саопштио полицији, да се код њега налази уложна књижица убијеног Августа Гирнота и на који је начин дошао до ње.

Утврђивање личности убичине. Полиција је утврдила на основу рукописа тобожњег инспектора в злочиначког албума, да је „виши инспектор Рајман“ идентичан са *кожарским радеником Карлом Рудолфом Хенигом*. Одмах је издана потерница и одређена награда од 500 марака. Али је прошло више недеља, а од убице није било никаква трага.

Хватање и бегство Хенигово. 6. фебруара 1906. дошла је удова Шулц, са станом у хоринској улици 54 у Берлину, у кварт 17-ти и саопштила полицији, да код ње од пре неколико дана станује један млад човек, који се представио као Хајне из Хамбурга. Тај човек изгледа јој врло чудноват; видевши слику убице Хенига у потерници, она мисли да је тобожни Хајне тражени убица. Старешина кварта наредио је одмах двоици криминалних чиновника, да оду и изближе виде тога Хајнеа из Хамбурга. Оба криминална чиновника, дошавши у стан удовице Шулц, позвали су тобожњег Хајнеа да пође за њима. Он се одмах и са највећом готовошћу одазвао томе позиву. Није утврђено, да ли су чиновници у тобожњем Хајнеу познали убицу Хенига. На степеницама квартовним изненада се окренуо Хениг, јер је то он био извукао је револвер из џепа и скресао га на жандарма Волка, који је ишао за њим. Срећом револвер је био укочен, те није упалио. Хениг тада окрете револвер и удари чиновника по глави тако, да је он посрнуо на земљу. По том је Хениг одатле појурио у бесном трку да бежи, а за њим је расла гомила свакога секунда. За време бежања Хениг је успео, да откочи револвер. На једног полицијског чиновника, који га је хтео зауставити, опалио је из револвера и зрно га окрзло. Убица је јурнуо у једну кућу (Schönhauser Allee 28), која је била отворена, устрчао на таван и кроз једну уску баџу изашао на кров. Међутим доле су се већ биле слегле гомиле жандарма и непрегледна маса света. Хениг је пуцао два пута доле, али срећом није никога погодио. Затим је прескочио један грдно широк празан простор, дубок као бездна и појурио као ветар преко кућних кровова. На кући у тресковој улици 14 он се зауставио. Ту се опет спустио кроз једну баџу, јурнуо низ степенице право код обућара Крауза, који је становао у приземном спрату. Дошавши овоме, најпокорније га је умолио, да му одмах оправи поцепане ципеле. Честити мајстор, који није имао ни појма о лудом лову на Хенига, одмах је отпочео крпити поцепане ципеле. „Ала су лепе такве папуче“, рекао је Хениг, показујући на пар затворено-зелених папуча. У истом тренутку привукао их је себи. „И како је практична једна таква капа за рад“, тим речима је натакао мајсторову капу себи на главу и — брзим корацима напустио је обућареву радионицу. Мајстор, који се са свим био занео оправком поцепаних ципела, помислио је, да је његов муштерија само онако изашао напоље. Хениг ступи на улицу, прође без икакве сметње кроз чету жандарма и кроз хиљаде присутне публике и за тренут је ишчезао. Тек после дужег времена жандарми су приметили, да је човек, кога су они сматрали за невиног обућара, био убица Хениг.

Поновна потера за Хенигом. Сада је изнова настао лов за Хенигом и то са знатно већим напорима. Потсдамски председник објавио је награду од 3000 марака за његово хватање. Све је стављено у покрет да се Хениг ухвати. Међутим, Хениг је био ишчезао без трага и гласа, а на рачун његова бегства прављене су досетке по орфеумима, позориштима и циркусима и деца се по улицама играла Хенига.

Хенигово хватање у Штетину. 14. марта 1906. украђен је неком чиновнику на сред улице у Штетину један велосипед. Чиновник се дао у потеру за крадљивцем и испало му је за руком не само да поново дође до свога велосипеда, већ је ухватио и самог крадљивца и предао га полицији. У полицији се одмах утврдило, да је крадљивац велосипеда-убица Хениг.

Под сигурном стражом Хениг је одведен у Берлин а одатле у Потсдам. Пошто се убиство Гирнотово догодило у потсдамском реону, то је Хениг 30. априла 1906. одговарао пред поротом потсдамског првостепеног суда због умишљајног убиства, вишеструког покушаја убиства, крађе и фалсификовања исправе. Хениг се родио 30. октобра 1874. у Берлину као син једног честитог занатлије. Пошто је напустио основну школу, ступио је код једног кожара на занат. Већ у години 1890., дакле у непуних 16 година, био је осуђен на пет месеци затвора због повреде тела, учињене опасним оруђем. Три године доцније био је пред судом због опасне крађе, извршене у једном дућану. Дуго времена он

је био један од најопаснијих берлинских лопова. Као такав он је био на робији више година. Пошто је изашао са робије, извршио је невероватне преваре, фалсификовао је заложнице и напослетку је постао женидбени швиндлер. Он је био врло допадљиве спољашности. Под маском неког агента, трговца или фабриканта он се приближавао младим девојкама и удовицама, па када би дознао да имају новаца, обећавао им да ће их узети. Брзим мењањем свога имена увек је успевао, да се срећно извуче, чим би га која од преварених хтела предати полицији. Он се представљао као г. од Хохенхајма, од Нордхајма и т. д. Лажни аристократ продужио је своје женидбене швинделаје и после оног свог бегства преко кровова. — На претресу Хениг је изјавио, да се он после свога бегства преко кровова задржао у Берлину још неколико дана и да се по том са једним својим пријатељем преселио у Штетин. Тамо је све док није ухваћен живео нешто на рачун превара женидбом, нешто од крађа. Одрицао је, да је убио келнера Гирнота, тврдећи, да је то учинио његов „пријатељ Франц“ и једно непознато лице, које је упознао у једној злочиначкој крчми у Берлину. Он је Гирноту узео само уложну књигу и сведоџбе.

У току претреса јавио се као сведок Хенигов стар отац, утучен болом. Старац је од суза једва могао говорити. Он је изјавио гушећи се сузама, да је за свога сина, који није био глуп, све учинио, те да га васпита као уредна и честита човека. Сва су његова остала деца добра и уредна. Њему се цепа срце, што је дочекао да види свога сина на оптуженичкој клупи као разбојника и убицу. И поред утехе од стране председника суда, старац је по свршеном исказу напустио салу горко плачући. Оптуженог, изгледа, да није ни најмање дирнула ова драмска сцена. На крају он је одржао један подужи говор у своју одбрану и у том говору показао је извесну умешност у судским стварима. Он је изазвао грдну веселост код многобројне присутне публике, кад је поротнике опоменуо на правно начело; „*In dubio pro reo*“, молећи их, да га не осуђују на смрт. Међутим на претресу се несумњиво утврдила његова кривица и он је био осуђен на смрт. У последњем тренутку захтевао је да се потражи његов пријатељ Франц, али је одбијен од тога захтева. Погубљен је децембра 1906. у дворишту судском у Потсдаму.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

— Донех му чашу ракије коју он испи на искап и за тим пођемо. Како се он показиваше да хоће да спава питао сам га о разлозима зашто „чува инкогнито“ и, неупуштајући се у ситнице, о стварима које ме чекају у Куртре-у. Он ми рече врло кратко да је Лемер оптужен да је био члан неке разбојничке дружине, и додаде: да о томе није ништа казао Јозефини из бојазни да је и сувише не уцвели. Међутим ми смо се приближавали Куртреу. На четири стотине корака од вароши мој друг викну кочијашу да застане за часак, спусти лажну косу коју је држао сакривену под шеширом, на лево око удари један широк завој, извуче из прсника два пара двоцевних пиштоља, метну капсле, врати пиштоље на старо место, отвори врата, скочи и ишчезе.

„Све ово још више ме бацаше у бригу, јер му нисам знао циљ. Да ли хапшење Лемерово не беше само изговор? Да ме не увлаче у неку клопку? Да нису удесили да нешто урадим у некој сплетки, у некој пљавштини? Нисам знао шта да радим и ходао сам крупним корацима у једној соби хотела du Damier, где ми је мој тајанствени друг саветовао да одседнем, кад се наједанпут врата отворише и угледам — Јозефину! На њену појаву све моје сумње ишчезоше. Ово ненадно виђење, њено журно путовање, учињено без мене, неколико сати доцније, и ако је могла поћи са мном, требали су међутим да ми сумњу удвоје. Али, био сам заљубљен, и кад ми Јозефина рече да није могла издржати без мене, ја сам то сматрао као особити разлог и нисам више питао. Било је четири сата по подне, Јозефина се обуче и изађе; вратила се тек око десет сати у вече са једним човеком обученим као сељак из околине Лијежа, али његово држање и изглед лица не одговараху нимало оделу.

„Вечерасмо тек да се мало окрепимо. Чим се то сврши Јозефина се баци мени о врат и стаде ме молити да спасем њеног мужа понављајући ми да једино од мене зависи хоћу ли му учинити ову услугу. Обећао сам јој све што је хтела. Онај назови сељак, који је дотле ћутао, узе реч и објасни ми шта треба радити...

„Лемер, рече он, долазаше у Куртре са другим путницима, које је срео на путу а није их ни познавао, кад наједанпут њих опколи одред жандарма и позове их у име закона да стану. Непознати стадоше да се бране, два пута се пуцало из пиштоља и Лемера, који оста сам са калфом на месту борбе, ухвате. Он није ништа предузимао да се спасе јер је био уверен да није крив и да нема шта да се плаши. Међутим њега су доста тешко оптужили: није могао тачно објаснити због чега је дошао у тај крај, а био је осумњичен да је у хајдучији; затим нашли су у једном жбуну два пара пиштоља, за које су тврдили да их је он бацио у часу кад су га ухватили; најзад једна је жена тврдила да га је прошле недеље видела на путу из Гана са путницима за које је он рекао да их није видео пре него тек оног јутра кад су се сукобили са жандармима.

„У оваквим околностима, рече овај сељак, треба наћи начина и доказати:

„1 Да је Лемер отишао из Љиља пре три дана;

„2. Да никад није носио пиштоље;

„3. Да је пре поласка понео шест дуката“.

„Ово је доиста требало да ми отвори очи о природи посла који је од мене захтеван, али опијен дражима Јозефининим ја сам разгонио неповољне мисли и трудио сам се да не мислим на несрећну будућност. Отпутовасмо сви троје исте ноћи за Љиљ. Стигав ишао сам цео дан да спремим шта треба и увече имао сам потребне сведоке[1]). Њихове сведоџбе не беху тако рећи ни стигле у Куртре а Лемер и његов помоћник беху пуштени. Може се већ замислити радост: Она је била толика да сам морао помислити, какав ли то узрок може бити што им толику радост причињава. Сутра дан, кад је Лемер дошао, при ручку код њих нашао сам у моме „салфету“ један завој са сто дуката. Ја сам то примио и од тада сам постао изгубљен човек.

„Живећи на великој нози, частећи двугове, трошећи много, ускоро сам потрошио ову суму. Лемер ми је сваки дан нудио да ми чини нове услуге и ја сам то искоришћавао, те ми је чинио разне позајмице које су ишле и до 2000 динара; па бар да сам постао богатији или искуснији! Петнајест стотина динара које сам позајмио од једног Јеврејина на меницу од хиљаду талира и двадесет пет дуката што ми даде „аконто“ благајник, нестадоше истом брзином. Потрошио сам најзад пет стотина динара које ми даде мој поручник да причувам док не дође трговац, коме је дуговао за коња. Ову сам суму прокоцкао једне вечери у „Брдској Кафани“ са неким Каром, који је већ био упропастио половину пука. Та ноћ ми је била страшна. Наизменично мучен стидом да сам упропастио једну оставу, која је била цело поручниково имање, и бесом да сам глупак и необузданом жељом да играм још, ја сам двадесет пута пробао да се убијем. Кад је изјутра труба засвирала „устајање“ нисам још био ока склопио, и како сам био дежурни сиђем да прегледам штале. Први кога сам срео био је поручник који ме извести, да је послао посилног да иште од мене оних пет стотина динара, јер је, каже, трговац дошао. Толико сам се збунио да нисам знао шта сам говорио; једино још мрачност у штали може да се забуна на мени не види. Није се смео ни тренутак губити ако сам хтео да избегнем да код мојих старешина и другова не изгубим углед.

„У овом страшном положају нисам се смео обратити Лемеру толико сам био исцрпео његово пријатељство, али нисам имао други излаз и решим се да га о мојој неприлици известим писмом. Он дотрча одмах и спуштајући на мој сто две златне „табакере“, три сахата и столно посуђе за дванајест особа, са грбовима, рече ми, да сада нема пара али да ћу га лако добити залажући ове вред-

[1]) Неко ће се може бити чудити овој лакоћи у набављању сведока, али престаће чудити се кад се сети са колико сведоџби за љубав беше суд у то време претрпан сваки дан. Није ли скоро у поротном суду у Каору половина сељана једне општине сведочила за једну очевидну ствар, докле је друга половина тврдила обрнуто.

ности, које ми ставља на расположење. Пошто сам му збуњено захвалио послао сам момка да све заложи и он ми донесе хиљаду и две стотине динара. Вратио сам прво поручнику његово, а после вођен мојом злом судбином полетим у „Брдску кафану“ где Кара, пошто сам га за дуго молио да игра, из моје кесе преручи у своју седам стотина динара, што ми беху остали.

Сав утучен овим последњим ударом лутао сам неко време улицама лиљским претурајући по памети стотину страшних мисли. У том положају сасвим несвесно сам се нашао пред вратима Лемеровим, ушао сам и сам незнајући за што. Кад је Јозефина угледала моју страшну бледоћу, упита ме забринуто, како ми иду ствари и јесам ли здрав. Био сам тад у једном од оних часова кад поимање о својој неприлици чини најсмишљенијег човека отвореним. Признао сам све моје расипање и додам да пре но што истеку два месеца имам да платим више од четири хиљаде динара а нисам имао ни марјаша.

„На ове речи Лемер ме је гледао убезекнуто и погледом које ја нећу заборавити никад па ма колико живео. „Капетане рече, ми он. ја вас нећу оставити у несрећи... али услуга тражи услугу.. немате шта да кријете од човека који вас је спасао од...“ и са неким дивљим смехом он превуче левом руком себи преко грла. ја задрхтах, погледам Јозефину — она ћуташе. Ах, то је био страшан тренутак! Правећи се да не види моју забуну Лемер настављаше свој ужасни говор. Каза ми да је био члан Саламбијеве дружине, да су они. пошто су њега пред Куртре-ом ухватили жандарми, извршили крађу употребљавајући и оружје у неком пољском имању близу Гана. Кад су слуге покушале да се бране они су убили тројицу и две слушкиње обесили у једном сопчету. Ствари, које сам ја заложио, они су били упљачкали тад. Пошто ми је објаснио како је био ухваћен код Куртреа осигуравајући њима одступницу, Лемер додаде да ће гледати да поврати моје губитке и да поправи моје ствари узимајући учешћа још само у два или три „излета“.

„Био сам уништен. Дотадање понашање Лемерово, његово саопштење, услуга коју сам му учинио, све ми је изгледало сумњиво, те сам брижљиво избегавао све оно што је могло моју сумњу претворити у извесност. Као да ме је у сну давила нека мора очекивао сам буђење... али буђење би још страшније. — „Лепо“, рече Јозефина са неким проницљивим погледом, „ви не пристајете.. ја то видим... ми смо изгубили ваше пријатељство... ја ћу због тога умрети..,“ Ова се спремаше да плаче; мени се пред очима смрче, заборављајући присуство Лемерово паднем крај њених колена и као избезумљен повичем: „мене! да оставите? Не, никада! никада!“ Јецање ми пресече глас; видео сам једну сузу у очима Јозефининим, али она се брзо уозбиљи, а Лемер нам пружи један цвет од поморанце тако мирно као кад кавалјер на балу предаје огледало својој играчици.

„Ето мало сам ушао у ову дружину страшну за округе: Норд, Лис и Еско. Ускоро сам се упознао са Саламбијем. који је био сељак из околине Лијежа, са Дихамелом, са Шопином, Коландријем и другим главним разбојницима. Први напад, у коме сам и ја узео учешћа, био је у околини Дуја. Љубазница Дихмелова, која је такође учествовала, уведе нас у један замак, где је она служила као собарица. Псе је био опио вратар, који је у тој кући радио, и ушли смо не чекајући чак ни да укућани полежу. Али каква брава није сметала Каландрену. У највећем ћутању стигосмо до врата од салона; фамилија састављена од оца, матере, бабе две девојке и једнога рођака који је био гост, играше карте. Чујаху се само речи понављане неким једноликим гласом: баци, пази, кад се Саламбије отворив нагло врата појави са десет својих нагарављених другова На ово карте испадоше из руку свију; девојке хтедоше викати; једним покретом руке Саламбије им нареди да ћуте. За то време један од наших попе се на камин и пресече жице од звонцета; жене попадаше у несвест али на то нико није ни главе окретао.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине бабушничке, актом својим Бр. 2967, пита:

„По чл. 21. г зак. о општинама, свака општина, најдаље до 20. септембра сваке године, саставља азбучни гласачки списак за свако гласачко место.

По чл. 23. пом. закона, на дан двадесет првог септембра овако састављен азбучни списак шаље надлежном првостепеном суду на потврду.

По чл. 23. пом. зак. III-ег става, првостепени суд ће потврдити списак најдаље за десет дана, и један примерак, преко дотичне полициске власти, вратити општ. суду, а један задржати за своју архиву.

По чл. 24. зак. о општ. овако потврђен азбучни списак стајаће изложен у првостепеном и општинском суду пуних 15 дана; у првостепеном суду од дана потврде а у општинском од дана пријема.

По чл. 27. д зак. о општ. на дан 20. октобра сваке године, општински суд мора закључити азбучни гласачки списак, пошто до тога дана уведе у исти сва она лица, којима је решењем првостепеног суда признато право гласа, и избрише сва она лица, којима је ово право овим путем одузето.

Овако закључен списак општински суд одмах шаље надлежном првостепеном суду на накнадну потврду.

На дан 21. септембра ове год. суд овај, по чл. 23. пом. зак. послао је свој азбучни гласачки списак под бр. 2742 пиротском првостепеном суду на потврду. Исти списак добио је потврђен од пиротског првостепеног суда, преко начел. среза лужничког, тек сада 12. октобра под бр. 2956, много, дакле доцније, него што је требало по чл. 23. пом. закона.

Моли се уредништво за објашњење: да ли да суд ове спискове закључи до 20. октобра према чл. 27. д и пошље их суду на накнадну потврду и у томе случају не изврши наређења чл. 24. поменутог закона, или да их држи грађанству на углед пуних петнаест дана и у томе случају повреди прописе чл. 27. д. И у једном и у другом случају моли се уредништво за објашњење: који ће бити за ово одговоран?

— На ово питање одговарамо:

По члану 23. закона о општинама, Првостепени Пиротски Суд био је дужан, да списак потврди у року од 10 дана, од пријема.

С обзиром на време, које је морало протећи за пренос списка од општине до суда и од суда до општине, потврђен списак могао је бити у општинском суду најдаље до 5. октобра.

У том случају, таман би било довољно времена да он лежи на углед грађанству пуних 15 дана, као што прописује чл. 24. закона о општинама.

Пошто је списак, међутим, примљен тек 12. октобра а по чл. 27. д. на дан 20. октобра мора бити закључен и враћен првостепеном суду на коначну потврду, то он не може више стајати на углед грађанству од 8 дана.

Општински суд нека на време закључи списак и пошље суду, јер би другчијим поступањем повредио наређења чл. 27. д. и био одговоран, пошто он не може одговарати за повреду чл. 24. јер је та повреда дошла кривицом других, и општински је суд био у немогућности да је отклони.

За повреду чл. 24 одговорни су они органи судски или полициски, чијом је кривицом списак задржан до 12. октобра чл. 28. и 163. закона о општинама.

II.

Деловођа општине осеченичке, пита:

Прећашња општина осеченичка имала је своју судницу на своме земљишту.

Пре 10—15 година, село Осеченица ушло је у састав општине брожђанске, и за све то време, судница је била на другом месту, а не онде, где је била прећашње осеченичке општине.

Марта месеца ове године, село Осеченица изашло је из састава општине брожђанске, и образовало опет општину осеченичку.

Сад настаје питање: да ли ће судница нове осеченичке општине опет бити у старој згради, где је била и пре 10—15 година, или ће збор морати решавати о томе?

Стара судница знатно је опала, и не одговара чл. 14. зак. о општинама.

Моли се уредништво за потребно обавештење по овоме.“

— На ово питање одговарамо:

Ако је стара општинска зграда у селу, и ако село Осеченица само саставља општину, онда нема потребе да збор одре-

ђује: где ће бити судница, него ће се употребити ранија општинска судница.

У колико она не би одговарала чл. 14. зак. о општинама, мора се сада удесити.

Ако је, међутим, судница ван села, где по чл. 13. поменутог закона не може постојати, онда збор има да реши где ће бити нова судница.

III

Ал. Костић, полицијски писар, пита:

„Пресудом ово ср. власти од 26. априла т. г. Ба. 3374, кажњени су Д. А., А. Ј., из Р. и П. Р., из Р. Д., и то: Д. и А. са по 25, а П. са 50 динара у корист државне касе за бесправно крчмење пића. Ова им је пресуда саопштена 3. маја т. г.

Противу ове пресуде П. је изјавио жалбу у законом року и начелство је пресуду оснажило. Противу решења начелства, П. се жалио Министарству унутрашњих дела, па је и Министарство пресуду оснажило решењем ПБр. 12.699, које је П. предато 13. августа т. г.

Д. и А. нису се жалили противу пресуде Бр. 3374, али је од дана, када је пресуда постала извршном наспрам ове двојице, па до данас, протекло више од три месеца а наплата није извршена зато, што су акта са пресудом по жалби П. за то време била при начелству и Министарству; дакле у току рада и очекивало се, да ли ће пресуда остати у снази наспрам жалиоца П.

Молим уредништво за извештај преко листа: да ли је пресуда ове власти Бр. 3374, наспрам Д. и А. застарила, или ће се застарелост рачунати од 13. августа т. г. када је жалиоцу П. предато решење Министарства?“

— На ово питање одговарамо:

Према подели кривичних дела, која је учињена у § 1. кр. закона, све осуде по уредби механско-кафанској, долазе у ред иступних дела.

Према томе, и застарелост њихова мора бити она иста, која је по § 396. кр. закона за сва иступна дела.

Како је у истакнутом случају пресуда саопштена Д. А. и А. Ј. још 3. маја ове године, и како они нису изјавили жалбу, то је она, према њима, постала извршном још 11. августа, с обзиром на § 22. а и 23. уредбе механско-кафанске.

Према томе, она се сада, по мишљењу уредништва, не може извршавати, без обзира на то, што је према П. постала извршном тек сада.

IV

Јов. Д. Најдановић адвокатски кандидат, пита:

„У ТБр. 335 нов. зак. о таксама, јасно се каже, да се има наплаћивати такса на све оне прилоге, за које није никаква такса плаћена итд. Међутим општин. суд вар. Београда наплаћује таксу и на оне прилоге, који се подносе у овереном препису, било од стране полиц. власти било од стране првостеп. судова. Ја мислим, да је ова и оваква радња општин. неправилна, ово у толико пре, што се смисао ТБр. 335 не да разумети онако, како то схвата суд општине београдске.

С тога, учтиво молим уредништво „Полицијског Гласника“ да ми изволи дати, по могућству, што пре, објашњење о томе: да ли је овакво тумачење овог тариф. броја од стране београд. општин. суда правилно и на закону основаво?

— На ово питање одговарамо:

Тачка 335. тарифе јасна је.

По њој се наплаћује такса на прилоге само онда, кад прилози нису оптерећени никаквом таксом, а никако и онда кад су прилози већ оптерећени извесном таксом.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касационог суда од 20. септембра 1911 № 12164.

Ако се општина састоји из више села, општински чланици дужни су да поднесу гласачке спискове за поједина села, иначе одговарају за дело из чл. 163 I. одељ. закон о општинама.

Шабач. првостеп. суду били су оптужени чланици општине белотињске за то, што су пропустили да према чл. 21. у в. чл. 23. чл. 23 а и 181 б. зак. о општинама поднесу шабач. првостеп. суду на потврду уредне азбучне спискове до 11. фебруара 1910. год. а за избор чланика општинских на дан 28. марта 1910. г.

Првостеп. шабач. суд је решењем својим од 28. марта 1911. г. № 909, пустио оптужене испод суђења, налазећи да у радњи њиховој, што нису поднели азбучне гласачке спискове засебно за свако поједино место, нема дела из чл. 163. зак. о општинама, већ да би они могли одговарати административно за неизвршење наредбе прописане у формулару „3“ у зак. о општинама.

Но по жалби држав. тужиоца Касациони Суд примедбама својим од 22. августа 1911. год. № 7222, поништио је решење шабач. првостеп. суда са разлога:

„По члану 117. Устава, сви закони и *законите наредбе*, који су законим начином обнародовани, имају обавезну силу за све грађане и *власти земаљске*“.

„Па како је Министар Унутрашњих Дела, на основу чл. 21, 22, 23, 27 и других закона о општинама прописао формуларе за гласачке спискове, по којима су све власти дужне биле да поступају, јер су као прилози уз закон о општинама прописно објављени, то је суд према овоме требао да оцени, да ли за оптужене у овоме делу *постоји кривична* одговорност у смислу чл. 163. зак. о општинама, пошто су они, као органи општинске власти, пропустили да изврше на време своје дужности у погледу правилног потврђења бирачких спискова“.

Првостепени шабач. суд није усвојио ове примедбе Касационог Суда, већ је дао следеће противразлоге:

„Оптужени чине се одговорним зато, што су попустили да на време (до 11. фебруара 1910. г.) пошаљу овом суду на потврду азбучне бирачке спискове за општину д. белотињску.

Такав њихов поступак тужба државног тужиоца квалификовала је као дело кривично из чл. 163. I. одељ. зак. о општинама, јед овај законски пропис садржи општу санкцију за неизвршење дужности, коју је органима општинским ставио у надлежност закон о општинама.

Међу тим из података које је истрага прибавила види се, да су оптужени азбучни бирачки списак за општину белотињску, послали на време суду на потврду, што значи да је отпао сваки разлог за њихово даље инкриминирање, кад су они ову своју дужност правилно и благовремено извршили (види чл. 22 и 181 б. зак. о општинама).

То што оптужени нису до означеног рока — 11. фебруара 1910. год. — послали суду на потврду и гласачке азбучне спискове за поједина села, која улазе у састав поменуте општине белотињске, не може манифестовати кривично дело из чл. 163. I. одељ. зак. о општинама, кад закон о општинама изрично такву дужност није им ставио у надлежност (в. чл. 22 и 36 зак. о општин).

За расправу питања, да ли су оптужени како чланици општински (органи) били дужни да пошаљу посебне бирачке азбучне спискове за свако село, које улази у састав њихове општине, суду првостепеном на потврду, од одлучне су важности чл. 22 и 23 зак. о општинама.

Чл. 23. зак. о општинама ставља у дужност општинском суду, да пошаље прв. суду на потврду у означено време азбучни гласачки списак за свако гласачко место.

Како сеоске општине образују једно гласачко место [в. чл. 36. 22. и 58 зак. о општинама] то онда значи да органи те општине обавезни су да прв. суду пошљу на потврду само општи азбучни гласачки списак за своју општину. Ту законодавац није учинио никакву резерву, какву је учинио код варошких општина које испуњавају услове из члана 36 зак. о општ. те се онда чл. 23. истог зак. не може екстензивно тумачити; као да је обухватио потврду и ових бирачких спискова, јер би такво интерпретирање било у даном случају у колизији с начелом, које је изражено у § 221. кр. поступ.

Шта више из текста члана 27. *б* зак. о општинама (претпослед. одељак), кад се пажљиво прочита и доведе у везу са последњим одељком истог прописа, закључује се да је законодавац потврду ових бирачких азбучних спискова оставио дотичном општинском суду.

Овакво тумачење члана 27. ђ. закон. о општинама, појављује се као тачно и кад се стави на гледиште логичног тумачења. Јер законодавац прописујући азбучни гласачки списак за свако гласачко место и захтевајући да се он тврди прв. судом, ишао је на то да пружи веће гаранције за правилност самога избора и искључи злоупотребе избора које су под режимом старог зак. о општинама биле могуће, кад ти спискови нису били потврђивани прв. судом. Док уводећи посебан гласачки азбучни списак за свако село, које улази у састав једне општине, чију је потврду оставио општинском суду,

законодавчева је тежња била да упрости избор сеоских кметова и олакша његово обављање, не упуштајући том приликом оне гаранције, које аутентични азбучни гласачки списак за целу општину даје, јер и при избору сеоских кметова употребљује се овај општи азбучни бирачки списак као контрола тачности пореског сеоског азбучног списка, те је онда појава злоупотреба онемогућена.

Позивању на чл. 117 Устава нема места, јер овде није у питању наредба, коју је Господ. Министар Унутрашњих Дела издо само на основу овлашћења законодавца. Напротив овде је случај, где је, Г. Министар мимо закона наредбом својом прогласио обавезност потврде сеоских азбучних спискова (које улазе у састав једне сеоске општине), од стране прв. суда, зашта није био овлашћен од законодавца, јер дато овлашћење у чл. 23 зак. о општинама има се тако разумети: да изради само формулар ових бирачких спискова, у границама које је законодавац у чл. 21, 22, 23 и 36 закона о општ. поставио.

Међу тим за обавезност наредбе Г. Мин. Унутр. Дела тражи се, да и она почива на легалној основи. Она ће тај услов испуњавати, ако постоји законодавчево овлашћење за њено доношење и ако се не противи тексту ни духу закона, који у томе има да се допуни. Но ако она иде даље од тога, па мења или проширује одредбу једног позитивног закона, какав је дани случај; онда таквој наредби оскудева легална основа у колико се односи на потврду ових сеоских бирачких спискова, због чега је суд не може респектовати као наредбу са законодавним карактером.

Са изнетих разлога суд налази, да престављени поступак оптужених не може претпоставити деликт sui generis из чл. 130. год. зак. о општинама.

Касациони Суд у својој општој седници расмотрив акта нашао је да су примедбе I. одељења Касац. Суда на закону основане и за то их је усвојио, а противразлоге првостеп. суда шабачког одбацио.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивац отворио је 12. овог месеца врата на сајиској радњи Фрање Лешетчког у Краљеву, и овом приликом украо и однео 20 нових сатова: 4 сребрна, мушка, отворена, са позлаћеним венцем, 3 женска (1 у виду срца, дамасциран, 1 од никла округао и затворен, и 1 од никла, отворен и дамасциран), 1 мушки сат од тула, затворен, 3 комада никлени сата, затворена, цилиндер «реморкер», 1 сребрни турски сат, нов, и 8 сребрних мушких сатова са по 3 капка и позлаћеним венцима.

Депеша начелника среза жичког Бр. 17705.

Стеван Пиперски, пекарски момак, родом из Вел. Бечкерека, извршио је опасну крађу у месту рођења и побегао у Србију. Стар је 26 год., средњег стаса, дугуљастог лица, косе и очију црних.

Акт управе града Београда Бр. 38531.

Ноћу између 14. и 15. овог месеца, непознати лопови обили су стају Милије Миљићевића, тежака из Ратара, и из сандука украли 47 динара у готову новцу, у разној монети, даље: 9 комада тапија; 4 или 5 комада пресуда; разне квите, пореске књиге, две војничке исправе, и ове менице: две менице од по 1300 а једна од 1400 дин. по којима је дужник Вићентије Димитријевић, из Ратара; једну меницу од 800 и једну од 200 динара, по којима је дужник Радован Луковић; меницу од 870 динара, по којој је дужник Станоје Исаковић; меницу од 290 дин. по којој је дужник Василије Исаковић; меницу од 260 дин. по којој је дужник Драга Аћимовић, меницу од 110 дин. дужник Среја Нешић; и меницу од 110 дин. дужник Милија Новаковић из Ратара.

Акт начелника среза јасеничког, окр. смедеревског Бр. 22751.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

КРАЂЕ СТОКЕ

Стојку Петровићу, из Влашке, среза космајског, ноћу између 14. и 15. тек. месеца, украдена су два вола: један длаке црно-беле, матор 5 год., а други длаке сиве, матор 7 год.

Акт начелника среза космајског Бр.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Врло су чести гласови, који се чују у нашој дневној штампи, како је наше друштво у застоју, како тешко прима корисне новине, и како је у томе правцу потребан рад и подстрек, те да идемо упоредо са културним светом.

Ми не можемо да се бавимо испитивањем: да ли су ова опажања штампе баш потпуно тачна, јер би то излазило из оквира задатка нашега листа, али можемо одмах констатовати, да се она никако не могу примити као тачна, у колико се односе на криминалогију.

У томе правцу наше друштво корача крупним корацима, и ако није претекло, а оно је на равној нози са свима нашим суседима, и онима културнијим, и онима што су иза нас.

Наше је друштво већ избацило неколико варалица светског гласа, који су са крупним титулама: «Дука од Медуне», «Кнез Демидов», «Фон Баришић», и како још не, допирали у салоне толиких контеса европских, и били интимуси и војничких и политичких великана многих културних европских држава.

Оно већ има модерне обијаче каса; модерне фалсификаторе, модерне сутенере, макро-е и све оно чиме на овом пољу обилују велики европски градови. Има, даље и модерне дефрауданте разних каса, а на пољу кесароштва и превара има многобројних типова, који чине разноврсне пијансе од Марка Ђорђевића «Чапкуна», до Алексе Костића, чија брига за хумане установе задаје добру бригу полицији.

Све је ово дало наше друштво, али, признајемо, могло се очајавати, да ћемо на једном пољу превара остати незаступљени.

Међутим, тај је страх био излишан, јер смо за последње две три године имали неколико њих, који су показали ванредне успехе и на томе пољу.

На име, у прошлој години имали смо неколико младића, који су за кратко време просили неколико девојака, где се само чуло за добар мираз, па пошто су узели извесну суму на рачун мираза, онда су тражили нове веренице.

Ти проналасци, као и све друге заразне болести, прешле су из Београда и у унутрашњост Србије.

У слици, коју износимо, имамо такође једнога од тих јунака, што на рачун части и

спокојства честитих и простих породица закључују данас веридбу, да сутра, чим приме паре, кидну у бели свет, остављајући преварене и осрамоћене свима незгодама, које отуда морају да дођу.

Слика преставља **Светислава Симића,** родом из Зајечара, бившег саобраћајног приправника при алексиначкој железничкој станици, који је веридбом дигао 2952 динара, па одмах побегао незнано куд.

Њега сада тражи начелник среза алексиначког ради притвора због преваре, те да се бар на тај начин да задовољење увређеној и осрамоћеној породици.

Он је стар 24—25 година, стаса високог, црномањаст, бркова малих, очију и косе црне.

Ухваћеног треба спровести поменутој власти, с позивом на њен акт Бр. 12414.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 41. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 30. ОКТОБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

од

Др. Томе Живановића

I. **Превара је оштећење имовине средством обмане** (§ 251.).

1. Средство, којим се нечија имовина оштећује, је дакле *обмана*. Обмана је *изазивање или подржавање заблуде:*

а) Заблуда може бити *изазвана*, т. ј. радња обмане може се састојати у:

1⁰ *„Лажном представљању“, т. ј. тврђењу нечега лажног.*

(1) Довољно је дакле, да се *ма шта тврди*, т. ј. то не мора бити каква *чињеница*[1]. Тако превара се може извршити тврђењем будућих догађаја, н. пр. тврђењем повољног имовног стања ради добијања кредита (т. зв. кредитна превара), правних одношаја (н. пр. о својини ствари, која се продаје) итд. Но превара се не може извршити тиме, што би се изражавало *веровање* или *нада* у нешто, н.пр. да ће се курс попети, да ће известан посао добро испасти, јер овде не може бити говора о *тврђењу* нечега. Друкчије би са имало узети само онда, кад би извршилац у исто време тврдио нешто, из чега се може закључити, да се веровање или наде могу остварити.

(2) Оно што се тврди треба да је *лажно*, т. ј. да не одговара истини. Без значаја је међутим, да ли то у опште може одговарати истини, т. ј. да ли је то у опште могуће.

(3) Нешто се може тврдити било *непосредно*, т. ј. изричито, било *посредно*. Посредно се може нешто тврдити било *усменим или писменим изјавама* било *конклудентним радњама*. Тако ко тврди, да је увек у могућности да меницу у одређеном року плати, посредно тврди, да је способан за плаћање; ко поручи јело или пиће у гостионици или робу код фабриканта, посредно тврди, да је намеран и да је у могућности да плати рачун; ко ступи у какав правни посао, посредно тврди нешто (конклудентна радња). н. пр. ко прода извесну ствар, тврди, да је овлашћен на продају; ко испоручи робу противно уговору, а споља изгледа да она уговору одговара, тврди ово последње; ко етикетира робу друкчије, но што је она у ствари, и етикета има да означи порекло и квалитет робе, тврди посредно оно прво[1].

(4) За постојање лажног представљања довољно је дакле тврђење нечега лажног без ичега даљег[2]. Неки захтевају међутим поред тога нешто више. Тако *Kohler* захтева, „да је извршилац нешто учинио, да би своје тврђење обманутом инсинуирао, било изношењем лажних доказа, било упорством или сигурношћу тврђења“[3].

(5) Лажно представљање може се састојати и у *нечињењу*, н. пр. у ћутању, наравно под условом, да правна обвеза на чињење постоји. В. ниже.

2⁰ *Изопачавању истине.* Изопачавање истине постоји, кад је нешто, што у ствари постоји, представљено друкчије, но што је или што је било. Ово може бити учињено било тиме, што је нешто додато ономе, што у ствари постоји, било тиме што је нешто од овога измењено или сасвим одбачено[4]. И изопачавање истине се може састојати у нечињењу, н. пр. у прећуткивању појединих момената при описивању нечега.

3⁰ *Прикривању истине.* Њега ће бити онда, кад се спречава, да нешто буде сазнато од некога. Тако то би био случај онда кад поверилац, који је дуг цедирао, не би ово саопштио свом ранијем дужнику, или кад састављач тестамента не би саопштио тестатору извесно завештање у његову корист унето у тестамент без знања и воље тестаторове.

Неки захтевају међутим за појам прикривања извесно *тајанствено држање* код извршиоца, јер, вели неумесно, иначе не би могао бити спречен, да сазна право стање ствари, онај који се има да обмане.

Прикривање истине може се састојати и у *нечињењу*, н. пр. прећуткивању нечега, ако правна обвеза на чињење постоји. Што се тиче питања, кад ова обвеза постоји, важи и овде оно исто што и у опште код кривичних дела чињењем извршених нечињењем (в. О. Д. § 20 I)[1]. Према некима правна обвеза на саопштавање може проистећи и из начела „верности и вере“ у пословном саобраћају, т. ј. ово начело може захтевати, да се нешто каже[2]. Но ово начело није изрично признато ни у приватном праву. Тако исто из приватно-правне одговорности за нешто не истиче правна обвеза, да се то саопшти[3]. Тако не би извршио превару продавац, који би прећутао мане продате робе. Но и сама правна обвеза на саопштавање није увек довољна, да би се прећуткивање сматрало као прикривање, јер се прећуткивањем не изазива увек заблуда. Тако не извршује превару онај, који одбија сведочење, јер се не може рећи, да тиме прикрива неку истину, али ће бити прикривања истине, ако би он при сведочењу нешто прећутао[4].

Према *Binding-у* прикривање као и изопачавање истине су у ствари лажно представљање т.ј. тврђење нечега лажног, те је излишно навести их поред лажног представљања[5]. Кад се истина изопачи, вели, онда се нешто лажно представља, а кад се истина прикрива, онда се представља, да ста не постоји, а то значи да се нешто лажно представља. Примедба *Binding*-ова је умесна, али је ипак ради веће одређености потребно навести поред лажног представљања прикривање и изопачавање истине.

---

[1]) У § 263 немачког к. з. се захтева тврђење лажних *чињеница*. В. *Frank* § 263 II 1.

[1]) Уп. *Olshausen* § 263, 12, *Frank* § 263 II.

[2]) Уп. *Olshausen* § 263, 10, *Frank* § 263 II 1, *Rotering* G S *60* 259.

[3]) Treue und Glauben 23. Тако и *v. Liszt* § 139, *Seifried* Vorzatz und Handluug des Betrugs (1893) 23. *Gross* 66.

[4]) Уп. *Olshausen* § 263, 12, *Frank* § 263 II 2.

[1] Тако *Olshausen* § 263, 13, *Frank* § 263 II 3, *Meyer-Allfeld* 478, *Binding 1* 348, *Hälschner* 2 260.

[2]) Тако *v. Liszt* § 139 II 2.

[3]) Уп. *Frank* § 263 II 3 a.

[4]) Уп. *Binding 1* 348, *Frank* § 263 II 3, *Rotering* 205.

[5]) *1.* 348.

б) Довољно је дакле за превару и *подржавање већ постојеће заблуде*, т.ј. радња обмане може се састојати и у подражавању заблуде. Но за појам подржавања није довољно просто искоришћавање заблуде, која већ постоји[1]), већ је потребно, или да се она ојачава, или да се спречава њен пристанак, т.ј. сазнавање правог стања ствари[2]). Ово се пак може учинити било лажним представљањем било прикривањем или изопачавањем истине.

в) Да би постојала *обмана*, потребно је, да су лажно представљање, изопачавање и прикривање истине проузроковали *заблуду* код неког, одн. да је подржавање већ постојеће заблуде ову појачало или да је спречило да она престане. Другим речима потребно је, да је заблуда одн. појачање или одржање исте *последица* горе наведених радњи обмане.

1° Заблуда значи овде само *погрешну представу о извесној околности*. Не може према томе бити говора о обмани при недостатку сваке представе о извесној околности, т.ј. кад се извесна околност потпуно не зна[3]). Тако неће бити преваре, већ крађе, кад ко убаци у какав аутомат комад метала, који само по спољашности личи на комад од десет пара дин[4]).; или кад ко путује без карте кришом, или у општте дође у извесан простор или га употреби без легитимационе хартије[5]). То важи и за случај, кад се без карте путује са знањем кондуктера и у општте контролног возног персонала[6]).

2° Лажно представљање, прикривање и изопачавање истине биће узрок заблуде онда, кад су нешто допринели да се ова појави одн. да се појача или одржи, ако је већ постојала. Није дакле потребно, да су они једини томе допринели, већ је довољно, да су проузроковали онаку последицу заједно с другим факторима. Кад се пак има узети, да су они допринели проузроковању оне последице, једно је фактичко питање.

(1) Тако н. пр. хваљење робе од продавца биће превара само онда, кад је проузроковало одлуку на куповину, а фактичко је питање, кад ће то бити случај[7]).

(2) Новинарске рекламе трговаца и других лица обично су неподесне да проузрокују заблуду[1]).

(3) Претежно је мишљење, да неће постојати превара онда, кад се је новац подигао од дужника просто на основу показивања какве легитимационе исправе н.пр. уложне књижице, јер се за онога који плаћа без испитивања личности подносиоца, не може рећи, да је подношењем исправе био доведен у заблуду о његовој личности[2]).

3° Кад постоји наведена узрочна веза, без значаја је, да ли је обманути заблуду могао избећи одн. отклонити, да је био пажљивији[3]).

2. Радња се састоји у *оштећењу нечије имовине*. Оштећење имовине је код преваре *навођење неког на извесно држање, којим се имовински оштећује било он сам, било неко трећи*. Радња се не састоји дакле у оштећењу нечије имовине *непосредно* од извршиоца преваре, т.ј. његовом делатношћу, а по себи се пак разуме, да заблуда не може *непосредно* проузроковати оштећење имовине већ само *посредно*, и то тиме, што је неко услед заблуде извршио какву радњу којом се имовина оштећује.

а) Пошто је обмана средство радње, то између заблуде обманом изазване или подржаване и радње обманутог лица треба да постоји *узрочна веза*. Да ли је пак заблуда узрок оне радње, има се решити према општем правилу о узроцима у Кривичном Праву (в. О. Д. § 14 VI)[4]). Није потребно према томе, да је *искључиво* заблуда навела обманутог на ону радњу, већ је довољно, да је она само један услов њен, који може бити узрок према теорији о узроку. Тако неће бити узрочне везе онда, кад би купац ствар купио, и да није веровао у истинитост тврђења продавчевог; или кад је неко дао новац просјаку не зато што је веровао његовим лажима, већ само да би га се отресао.

б) Имовинска штета треба да истиче *непосредно* из радње обманутог лица, коју је услед заблуде извршило[5]). Тако не би било преваре, већ повреде ствари, кад је А навео Б обманом на извесан пут и за време његовог одсуства оштети му ствари у кући.

в) Из оног, што је под б) речено, излази, да радња обманутог мора бити радња *располагања имовином*. Но обманути не мора бити *свестан* тога, да је његова радња таква, да се њоме располаже имовином, т.ј. не мора бити свестан правне природе своје радње[6]). Тако постојаће превара, кад је А наведен да акцептира какву меницу не знајући ништа о значају акцепта, или кад је пот исао формулар какве облигације, за који му је речено да је петиција. Према некима је међутим она свест потребна[1]). Но ово мишљење нема законског ослонца, јер закон захтева само то, да се неко „лукавим и лажним представљањем или изопачавањем и прикривањем истине наведе, да што на уштрб свог имања учини или не учини", т.ј. само узрочну везу између обмане и оштећења имовине".

г) Потребно је, да обманути *није свестан* тога, *да се његовом радњом штети имовина*, јер ако има свести о томе, онда неће постојати узрочна веза између обмане и његове радње, те његову имовину неће оштетити онај, који га обмањује, већ он сам[2]).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПРАВЉЕЊЕ ЛАЖНОГ НОВЦА

(НАСТАВАК)

Опис који смо дали односи се на фабрикацију парцијелних матрица за метални новац, чија је ивица једнолика или избраздана (са чарком). За ливење новаца, који имају ивицу са натписом, фалсификатори су принуђени да праве калуп са три исека у облику уста на судовима и са натписом ивице. Израда ових калупа није лака, те је с тога само веште и искусне личности могу са успехом практиковати. Остале се, с обзиром на ову тешкоћу, задовољавају ливењем новца са простим ивицама, т. ј. двогинарака и комада од мање вредности. Доцније ћемо видети, „трик" једног фалсификатора самоука за израду натписа на ивицама петодинарки. Помињемо још, да су издубљени натписи на ивицама, петодинарки, као што су они на италијанским ивицама, много гежи за имитацију од натписа у рељефу на француским петодинаркама н. пр.

Пре него што се приступи ливењу, треба на обема половинама матрице направити мали канал за отицање смесе, доста широк на бочној површини и узан близу ивице од отиска новца. Поред овога, на једној половини матрице праве се узани и у целој њиховој дужини подједнако широки канали, који иду од спољашње ивице до отиска новца и служе за одвођење ваздуха у моменту ливења. Ове канале употребљују само вешти фалсификатори.

Смеса.

За ливење лажног металног новца фалсификатори употребљују смесу веома разног састава. У највише случајева ова смеса садржи највећи део калаја. Пошто се калај већ топи на 231°, то није потребна скупа инсталација за грејање. За топљење калаја довољна је топлота једне обичне кујнске пећи. Поред овога, лажан новац ливен од калаја има боју всома приближну боји правог новца, а и звек му је врло добар. Мала тврдоћа калаја поправља се додавањем извесне коли-

---

[1]) Тако нема преваре, кад је купац у заблуди о вредности ствари, а продавац то искористи продавши за далеко већу цену, но што она вреди.

[2]) Уп. *Ollhausen* § 263, 15, *Frank* § 263 III 1, *Meyer-Allfeld*, 479. Према *Binding-y* (*1* 349) није довољно ни ојачавање исте, већ само спречавање, да се сазна право стање ствари.

[3]) Уп. *Olshausen* § 263, 2 a, *Frank* § 263 III, *v. Liszt* § 139 II, 2, *Rotering* 272, *Hegler* 439.

[4]) Уп. *Frank* § 263 III, *Ollhausen* § 263, 2 a, *v. Liszt* § 139, Пр. 6. Против *Günther* Automatenrecht (1892) 31, јер се, вели овде ствар не „узима" већ „предаје".

[5]) Уп. *Meuer-Allfeld* 477 пр. 17, *Hälschner* 2 262 пр. 1, *Frank* § 263 V (438). Друкчије би наравно стајала ствар, кад би се кондуктер и т. д. обмануо, да се има таква исправа. — Спорно је, да ли треће лице може извршити превару *употребом аутоматске карте или другог чега томе сличног, која се по изричном означењу не може на другог преносити*. Умесно је претежно мишљење, да се превара на овај начин може извршити, јер и ту има обмане. Уп. *Frank*, § 263 V, *v. Bar G s 40* 481, *de Ionge* Die Unübertragbarkeit der Retourbillets (1888) и Retourbillets und kein Ende (1889), *Stenglein G* s 42 150.

[6]) Уп. *Frank* § 263 III.

[7]) Hälschner 2 264.

[1]) Уп. *Frank* § 263.

[2]) Уп. *Olshausen* § 263, 17, *Frank* 263 II 1. В. о овом спорном питању и код крађе (*Посебни Део* § 45 V II б 1°, пр. 5).

[3]) Уп *Olslausen* § 263, 17.

[4]) Уп. *Frauk* § 263 IV.

[5]) Уп. *Frank* § 26в IV, *Merkel* H. H. *3* 763.

[6]) Тако *Binding 1* 354, *Olslausen* § 263, 26, *Frauk* § 263 IV, *Hegler* 424.

[1]) Тако *Merkel* H. H. *3* 777.

[2]) Уп. *Binding 1* 352, *Frank* § 263 IV 1, *Merkel* 329.

чине антимона, која може ићи до 17%. Ако би се додало одвише антимона, новац би постао крт. Пошто је калај много лакши од сребра (специјална тежина калаја износи 7·3 а сребра 10·57), фалсификатори му додају мало олова, које га чини тежим, али му у исто доба квари звек и боју, која постаје много сива. Смесу од самог олова употребљују само почетници у прављењу лажног новца.

Има и других смеса које служе за прављење лажног новца. Тако се врло често употребљује мешавина калаја, цинка, олова, и алуминијума. „Бео метал", од кога се праве јевтине кашике, такође се често употребљује. Само једанпут нашли смо сребро у смеси, која је још садржавала: калај, антимон, бакар и мало арсеника. Ова смеса топи се доста тешко, а употребљују је златари за ливење сребрних ствари мање вредности.

Инсталације за топљење.

Инсталација за топљење метала код већине фалсификатора веома је рудиментарна: једач мангал са каменим угљем, сличан оном којим се служе лимари кад раде на кућама, или проста кујнска пећ, довољни су им. Код једног врло оштроумног фалсификатора нашли смо обично пегло, које се загревало дрвеним угљем. Метал је био загреван у једној кашици за топљење. Поједини фалсификатори, да би олакшали топљење метала, додају смеси нешто мало калофоније у праху.

Метална згура.

Пошто се смеса загреје мало више од њеног степена топљења сипа се што брже у канал за отицање на калупу. Да би ова операција испала како треба, калуп мора бити потпуно сув, јер ако би садржавао ма и најмање влаге, водена пара, која се овом приликом развија, тера један део растопљене смесе преко калупа услед чега се производи згура, која често издаје фабриканта приликом претреса његовог стана. Поред овога, услед влажног калупа и само ливење испада рђаво, јер се у металу образују мехурићи од паре. Згура растопљеног метала може још испећи и руке операторове. Ми смо често на њиховим рукама посматрали старе ожиљке од опекотина који су, по њиховом сопственом признању, произлазили од згуре растопљеног метала, истераног влагом из калупа.

Заокружавање ивица.

Да би ливење добро испало, потребно је да температура смесе буде прилично већа од степена њеног топљења, јер ће се у противном она стврднути чим се успе у калуп. У овим случајевима ивице рељефа сасвим су нејасне и заокругљене. У осталом, чак и онда кад се употребљује веома врела смеса, растопљен метал стврдњава се врло брзо по површини, и на њој се одмах образује кора, док се ивице рељефа увек по мало заокружују, на основу чега се увек може познати лажност новца.

Ова незгода код ливења лажног новца, која је фалсификаторима врло добро позната, може се избећи само употребом загрејаних калупа, и то до исте температуре на којој је и смеса. Пошто се хлађење, услед овога, врши постепено и полако, метал има времена да продре у најмање шупљине калупа, а и поменуто образовање коре на његовој површини избегнуто је. Незгода је само у томе што се калупи од гипса не могу загревати, јер се распадају. Неки фалсификатори, због овога, употребљују калупе од месинга, чији је степен топљења много већи од степена топљења смесе, која се употребљује за ливење.

Калупи од метала.

Полицијски музеум у Лозани притежава неколико примерака ових калупа. Израђени су махом од месинга. Матрице се фабрикују на тај начин што се растопљен месинг сипа на комад правог новца од кога се жели калуп. Један од месинганих калупа у лозанском музеуму — творевина једног Италијана — направљен је од свећњака сличног онима које свештеници у појединим крајевима Италије поклањају новим супрузима.

Као што смо већ поменули, калуп од гипса може послужити за изливање до 35 комада лажног новца. Матрице, које се дуже употребљују, почну да се кваре на ивицама које су оперважене ситним тачкицама. Ове нису више усамљене већ спојене. У исто доба и рецке на ивицама постају нејасне.

Ретуширање.

Пошто је излио извесан број комада лажног новца, фалсификатор их ретушира. Он, пре свега, скида са њих тако звани „жиг ливења", који произлази од канала за отицање смесе и пријања уз сваки изливен комад, а за овим помоћу врха фине турпије и све остале трагове метала. Ова иста турпија служи му и за произвођење рецки на оном делу ивице за који је био прилепљен „жиг ливења".

Новац је сада готов, али у већини случајева он је веома сјајан. Сјајност и чистота чине га на први поглед сумњивим, јер се његова сјајност потпуно разликује од сјајности правог новоскованог новца. Да би избегао сумњу, фалсификатор је принуђен да својој рукотворини дâ изглед дуге употребе. Ово се постиже разним средствима: или трљањем са раствором чађи у води, или премазивањем фиксом за обућу итд. Лажан новац, превучен чађу, трља се четком, која скида чађ са рељефа а оставља је у издубљеностима. Да би му, пак, одузео сјајност, која је врло велика на деловима рељефа, он га још трља са влажном руком. Вешти фалсификатори на овај начин дају лажном новцу спољашност, веома сличну оној коју имају прави и дуго употребљавани новци.

Лажни новци, које лију вешти фалсификатори са добром смесом, могу се лако протурити као прави. При свем овом, ако их човек изближе испитује, открије на њима јасне знаке фалсификата: недовољна тежина, рђава боја, лажан или никакав звук, врло мала или врло велика чврстина (изобиље антимона у смеси) осећање масноће при додиру итд. Што више, површина лажних новаца тамни врло брзо, и постаје више или мање суро-црнкаста. Да би избегли ово брзо потављивање, фалсификатори понекад посребљују лажан новац помоћу галванопластике.

Идентификовање лажног новца.

Фотографско увеличавање лажног новца, увећавајући јасноћу ситних детаља, може у извесним случајевима послужити за идентификовање лажног новца. На овај начин ми смо успели, да у једном случају утврдимо, да је извесан број новца произлазио из исте фабрике, јер су сви изливени комади имали исте недостатке.

Ливење лажног новца помоћу смесе која садржи сребро.

Као што смо раније поменули, свега смо једном приликом наишли на новац, направљен од смесе у којој је било сребра. Фалсификатор овог новца био је један аустријски повратник и новајлија у овом послу. Без помоћи професионалног фалсификатора он је сам приправио формуле смесе итд. и у овом циљу консултирао више књига из области хемије, а нарочито Притцлафово мало дело којим се служе златари. Његова смеса била је састављена из сребра, калаја, антимона, бакра и арсеника.

Апарати за ливење и маса за моделисање.

Матрице за лажан новац умећу се у апарате за ливење, којима се служе златарски радници. Ови апарати састављени су из две гвоздене половине, које се једна с другом поклапају. Обе ове половине шупље су у средини за примање пластичне масе и снабдевене каналом за отицање смесе и малим каналима за излажење ваздуха приликом ливења. Њихова шупљина нешто је мало већа од шупљине једне петодинарке.

Ова шупљина пуни се масом за моделисање, у којој се производи нацрт лажног новца. Маса за моделисање мешавина је од три дела песка за моделисање (мешавина финог песка, масне иловаче без креча и оксида гвожђа), једног дела истуцане цигле и оксида гвожђа (црвена иловача). Пре употребе, песак се просеје на ситном ситу и окваси водом или пивом. Може се употребити тек онда кад се на њему, услед притиска, познају јасно отисци прстију.

Ова маса за моделисање, довољно осушена, даје доста чврсте матрице, али њихов нацрт није тако фини као онај у матрицама од париског гипса првог квалитета. Шта више, лажан новац ливен у овим матрицама има увек мало зрнасту површину.

Смеса.

О садржини смесе за лажне новце говорили смо раније. Пошто ова смеса садржи много бакра, сребра и арсеника, то је врло чврста и топљива тек на великој температури. За њено топљење није довољна Бинсенова лампа, чак и са меховима, већ јак жар од каменог или др-

веног угља, произведен јаким меховима. Фалсификатор се служио топионицама у земљи.

Натпис на ивици.

Лажан новац, који је фалсификовао поменути аустријски повратник, био је италијански, дакле са издубљеним натписом на ивици. Да би га произвео, фалсификатор се послужио једним гвозденим котуром, састављеним из две половине, од којих је једна била шупља. Ова шупљина тачно се подударала са величином једне петодинарке и била је избушена малим рупама, кроз које је фалсификатор помоћу челичних слова утискивао на ивици новца натпис, који је потпуно одговарао оригиналном натпису на петодинаркама. Међупростори између ових рупа одговарали су дистанцији између слова на ивици. Помоћу овог практичног котура фалсификатор је био у могућности да производи натпис тачан, јасан и потпуно сличан оригиналу.

Лажан новац, који је овај фалсификатор фабриковао, имао је одличан звук а његова тежина била је отприлике за 4 грама мања од тежине правог новца. На њему су се налазили сви знаци ливених новаца, али им је рељеф био знатно несавршенији од већине лажног новца, ливеног у калупима од гипса. Површина му је била зрнаста и неравна, боја жућкаста, бакарно цинкана а додир рапав. Поред овога, они су још били веома крти.

Златан новац.

Златан новац такође се често фалсификује помоћу ливења. Ово се ради на исти начин као и код сребрних новаца. Сва је разлика у томе што се ови новци морају позлатити помоћу галванопластике, али се ова, као што смо видели, употребљује и за посребљавање лажног сребрног новца. Боја лажног златног новца у опште је више зеленкаста и рђа но у правих златних новаца. Слаб слој злата ишчезава брзо са рељефа услед отирања. Њихова тежина много је мања од тежине правих новаца.

Прављење лажног новца помоћу галванопластике.

Други начин прављења лажног новца јесте помоћу галванопластике. Негативне парцијелне матрице добијају се на исти начин, т. ј. изливањем у гипсу. Фалсификатор се, наравно, труди да изради што финију матрицу. У израђене матрице сипа се танак слој графита да би се новац уз њих што боље припио, а потом се меће у раствор нитрата сребра.

Електрична струја раствара сребрну со, и ова се сталожава у слојеве, дебље или тање, што зависи од времена трајања операције и концетрисања раствора на матрици, производећи тачно, у позитиву, рељеф оригинала. Пошто се добије слој сребра довољно дебео треба дићи матрицу, која се лако раставља од сребрне плоче. Матрице се, у осталом, могу направити од сваког тела способног за ливење, које се према галванској струји односи као графит.

На овај начин добијају се две растављене стране новца који се жели фабриковати, од којих свака представља једну врсту шкољке. Ове стране затим се састављају уједно, тако да се њихове ивице потпуно поклапају пошто се претходно шупљина, које оне образују, испуни ма каквим металом. Код једне врсте новаца, прављених помоћу галванопластике, ми смо у њиховој унутрашњости налазили смесу бакра и антимона, код друге исту смесу од које су ливени, а код трећих опет: калај, антимон и олово.

Спољашност новца, који је фабрикован помоћу галванопластике, обично је врло слична спољашности правих новаца. Њихов рељеф савршен је, а њихова боја потпуно слична боји правог сребрног новца. Звек им, међутим, није добар. Кад се један њихов комад баци на сто, као што се то обично чини приликом пробања новца, он одаје звек препуклог новца, сличан звеку тантуза од картона. Приликом испитивања ивице ових новаца, констатује се готово увек мала неподударност једне половине ивице са другом, а ако се између њих увуче оштрица малог перореза, новац се обично раздваја на две половине. Ово с тога што је унутрашња кошчица (садржина), као и спољашња, састављена из две непотпуно спојене половине, које се могу растaвити без великих тешкоћа.

Златан новац.

Фалсификовање новца помоћу галванопластике парочито се употребљује за златан новац. Ми смо, међутим, имали у рукама сребрне комаде од 1, 2 па чак и од 0·50 дин. који су били направљени на овај начин.

Шкољке за комаде златног новца или су израђене директно у раствору злата, или су, што је чешћи случај, прво направљене од сребра па потом позлаћене помоћу галванопластике.

Ови новци релативно су ретки, јер њихова фабрикација захтева од фалсификатора потпуно познавање технике репродуковања помоћу галванопластике, као и ливења у гипсу.

Додајемо, да галванопластика служи још фалсификаторима за директно репродуковање матрица на правим новцима помоћу сталожавања бакра на њима. Спољашност ових матрица доцније се појачава цементом или каквом другом материјом, која је способна за већу температуру.

Прављење лажног новца помоћу ковања.

Ова врста лажних новаца врло је ретка. Да би их могао направити, фалсификатор се претходно мора снабдети скупим прибором и машинама: теразије, машина за сечење и т. д Поред овога, он се мора снабдети челичним жиговима, чија би гравура потпуно одговарала гравури жигова који се употребљују за званичне монете. Ови су новци од сребра или, ако имитују златан новац, од позлаћеног сребра. Њихова чистота сребра често је готово једнака са оном правих новаца, чије сребро вреди, отприлике, половину њихове званичне вредности.

Пре неколико десетина година, док је платина била много јевтинија од злата, фалсификатори су ковали новац од платине, па га затим позлаћивали. Пошто је платина данас много скупља од злата, то су и ови новци, који се понекад још налазе, скупљи од правих новаца. Имали смо прилике да посматрамо један примерак. То је био комад од 20 динара, потпуно имитиран, али му је позлата била ишчезла са рељефа.

Врло је тешко познати кован лажан новац, јер су жигови обично добро гравирани, и не показују, бар голом оку, разлике од правог новца. Њихова тежина, боја и додир готово су исти као и код правих новаца. Ну, и поред свега овога, помоћу фотографског увеличавања дају се открити разлике у гравури, које могу послужити, не само за констатовање фалсификата, већ и за идентификовање фалсификатора.

Понекад ови лажни новци имају ивицу лако испупчену, а ако су нови онда и мале трагове од сечења. И ова испупченост и ови трагови ишчезавају доста брзо услед циркулације новца.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Убиство двеју „сапутница“.

Ниска грамзивост у стању је да убије свако људско осећање, и да од људи начини бестије. О томе дају жалостан доказ два злочина, који су били тако језовити, да се чак перо и мастило опиру да их опишу. И да није било једнога пса, који је њушењем наишао на траг ових злочина, они би можда за увек остали неоткривени. У лето 1890. нестало је двеју младих девојака, које су припадале бољим друштвеним круговима. Знало се, да су се оне по једном шифрираном огласу у новинама пријавиле за сапутнице, али се и поред свега труда није могао одгонетати њихов нестанак. У новембру 1891. обилазио је један чувар шума Најханденслебенску шуму у близини Магдебурга. Наједанпут је чуварев пас застао код корена једног дрвета. Животиња је њушкала земљу, гласно лајући, и није се хтела маћи од тога места. Чувар је разгледао изближе то место и у скоро је открио један сасвим наг људски труп, чији су се поједини делови већ у велико били распали. Псето је њушкало, једнако лајући, још на једном другом месту, које се налазило у близини оног првог. Чувар поче копати и на то место и ту открије једну људску главу, руке и ноге. Чувар је одмах пријавио власти свој страшан проналазак. Утврдило се, да су нађени делови тела Еме Кастен, из Миндена, бивше настојнице, старе 30 година.

Ема се налазила у пролеће 1890. код своје родбине у Магдебургу. Једнога дана прочитала је оглас у новинама, у коме нека грофовска породица тражи сапутницу, која може одмах ступити, нудећи

пристојну награду и добру плату. Ема је одмах писала под назначеном шифром уредништву дотичног листа. После неколико часова била је позвана од једне посреднице за службу у једну посластичарницу. Та посредница рекла је девојци: да замак грофовске породице, која тражи сапутницу, лежи на ивици најханденслебенске шуме. Доцкан у вече 21. маја кренула се посредница са девојком ка тој шуми, да бајаги стигну у грофовски замак. Нећака госпођице Кастен срдачно се опростила са својом тетком и од тога доба нестало је госпођице Кастен без трага и гласа. Лисице су нема сумње нањушиле леш закопан у шуми, пошто је био прешао у трулеж, па га откриле јер је месо са појединих делова тела било оглодано. Поједини људи сећали су се тобожње посреднице, која се неко време вукла по Магдбургу и често се виђала у друштву једнога човека. Већ после кратког времена полиција је успела утврдити: да је та посредница била *Дора Бунтрок*, рођена 1856. у Холцминдену, која се била настанила у Оснабрику као учитељица за кројење рубља. Дора је одмах била ухапшена. Она је у почетку све одрицала најодлучније. Али кад јој је доказано, да она носи на себи одело убијене Еме, она је напослетку признала, да је она убица. Али она није то учинила сама, већ у друштву са агентом Фрицом Ербе, рођеним 1855. Из писама, која су нађена код Доре, несумњиво се утврђивало саучешће Фрицово. Из тих писама се видело и то, да се Фриц налази у еванђелистичкој друштвеној кући у Билефелду. Још истог вечера Фриц је ухваћен. Он је некада био стаклар и ожењен, али је већ неколико година одвојен од своје жене. Он је живео већ подуже време са Дором у дивљем браку, а из тога брака имали су и једно дете. Али Фриц се опирао, да то дете призна за своје; он је тврдио, да је детету отац један други Дорин љубавник, неки Карло Беренс. Биће да је тај учествовао и у убиству, а он је потпуно невин.

Друго убиство у шуми.

Кад се дознало за убиство у најхалденслебенској шуми, хотелијер Клагес, из Хамелна, поново је доставио полицији, да је његову седамнаестогодишњу кћер Ану у августу 1890. под готово истоветним обећањима одвукла нека тобожња посредница у Хановер, и од тога доба је нестало без икаква трага. На један оглас у новинама, који је изашао у Хановеру, како једна грофовска породица тражи сапутницу, пријавило се четири младе даме. Од њих је она претпоставила Ану за то, што је она била најелегантније одевена. Ана се прво још једном вратила у Хамелн, да се опрости са родитељима. (Она се за навек опростила). Кад се Ана вратила у Хановер, Дора је с њоме отпутовала у Ешеде. Фриц је истим возом путовао, али није био у истом купеу. Кад су стигли у Ешеде, она је с младом девојком отишла у једну гостионицу, да попију кафу. Ускоро затим наишао је и Фриц у гостионицу. Али он је сео за други сто и правио се, као да их не познаје. После 26 минута она је са младом девојком пошла у грофовски замак, који је како је казала, лежао на ивици шуме. Али оне су у шуми залутале. Тада је она рекла младој девојци, да седну мало да се одморе. Наћи ће можда ко, који ће им показати пут. Мало потом наишао је Фриц. „Овај страни господин“ показао је с највећом готовошћу пут за замак и повео је даме кроз једну јаругу. Ту су Дора и Фриц напали Ану и оборили је на земљу. Фриц је прво над девојком извршио насиље, на јој је потом, клечећи на њој пресекао врат једним великим оштрим ножем. Затим је Фриц ископао једну рупу лопатом, коју је увек носио собом. За то време Дора је скинула одело са убијене и одузела јој прстење и минђуше. Пошто је прстење и сувише чврсто стојало на прстима, она је убијеној отсекла прсте. Затим је она, у друштву са Фрицом, искомадала леш па га у парчадима закопала у шуми. На сасвим сличан начин они су убили и Ему Кастен у најхалденслебенској шуми.

Судски претрес. Крајем јуна 1892 одговарали су Фриц и Дора пред магдебуршким поротним судом. Фриц је најодлучније одрицао, да ма шта зна о овим убиствима. Дора, која је извршила ова убиства свакако са својим другим љубавником, неким Карлом Беренс, терети га за то, што хоће да му се освети. На претресу појавила се као сведок једна млада девојка, госпођица Герехт (гостионичарева кћи из Ешеде). Она је изјавила: Она се сећа сасвим тачно, да је Дора једно пре подне у августу 1890. свратила у гостионицу њеногa оца са једном младом, врло лепом девојком. Кратко време затим у гостионицу је ушао један човек и сео за други сто. Дора и млада девојка пиле су кафу, а човек, за кога са највећом поузданошћу тврди да је био Фриц, пио је пиво. Фриц је изашао из гостионице за Дором и младом девојком отприлике после 10 минута. Она је дуго време гледала за Фрицом и том приликом пао јој је у очи његов нарочити ход. На захтев председникова сведок је подражавао тај ход. Затим је председник наредио Фрицу, да пређе неколико пута преко сале. „То је тај човек, свака је сумња искључена“, узвикнула је девојка. — Предс.: Шта Вам је дало повода, да тога човека тако тачно загледате и да посматрате његов ход? — Сведок: Човек па и Дора учинили су на мене непријатан утисак. Мени се чинило, као да Фриц и Дора имају нечега заједничког и ја се нисам могла отрести помисли, да њих двоје хоће да убију и опљачкају ону лепу младу девојку. (У сали велика и свеопшта узбуђеност). — Дора је изјавила на питање председниково: да је Ема Кастен била велика и снажна и да се страшно бранила. Пошто јој Фриц није могао дуго тражити главну жилу на врату, то је морао девојци брзо пресећи врат. Предс.: Па да ли је Ема, пошто јој је пресечен врат, била одмах мртва? Дора: Није, она се копрцала још неких 10 минута. — Предс.: Па зар она није викала? Дора: Она није могла викати, ми смо јој прво угурали у уста једну крпу, па смо је онда оборили на земљу. — Предс.: Шта сте Ви радили, док је Фриц секао Еми врат? Дора: Ја сам јој чврсто држала главу, јер је хтела да се брани. — Предс.: Онда сте ви обоје морали бити јако попрскани крвљу? Дора: Јесмо. — Предс.: То је било у мају 1890 а у августу 1890 ви сте тачно на исти начин заклали у шуми код Ешеде и седамнаестогодишњу Ану Клагес? Дора: Јесте. — Предс.: На ви сте клање девојака управо изабрали као занат, јер то није ваша заслуга, што нисте поубијали још више девојака? У Дортмунду две девојке одбиле су, да са Вама иду кроз шуму, јер сте им изгледали и сувише наметљиви. Једна друга девојка избегла је смрт само тако, што је баба није на време пробудила. Да се више девојака користило Вашим посредништвом, онда би Ви можда много више убистава починили? Дора: То ја не могу рећи. — Предс.: Да ли се и Ана бранила? Дора: Јесте, али је Ана била далеко слабија од Еме и за то смо је могли брже савладати. — Предс.: На зар она није викала? Дора: Она је покушала то, и ако смо и њој угурали у уста једну крпу, али кад је она почела да виче ја сам јој бацила преко лица мој огртач. — Предс.: Је ли Ана умрла брзо? Дора: Ана се још врло дуго копрцала и за то смо јој отсекли ноге. (Узвици ужаса у сали.) — Предс.: Ви сте Еми Кастен опљачкали осем одела, златан сат, ланац, прстење и 60 марака у готову? Дора: Јесте. — Предс.: Је ли и Ана Клагес имала новаца при себи? Дора: Ни једног пфенига. — Предс.: То Вам је било раније познато? Дора: Ја сам је питали у Ешеде, да ли има новаца и она ми је тада одговорила, да нема ниједног пфенига. — Предс.: Јесте ли Ви платили за девојку пут од Хановера до Ешеде и кафу у Ешеде? Дора: Јесте. — Предс.: Ви сте знали да Ана нема при себи ни мало новаца, па сте је и поред тога убили? Дора: Али Ана је имала врло лепе ствари. — Предс.: Па зар сте Ви само због тричавих ствари заклали девојку као говече? Дора: Она је имала врло лепу хаљину. — Предс.: Ваша газдарица у Оснабрику причала је, да сте ноћу често пута плакали? Дора: То је било због многог убиства. — Гушећи се у плачу, ступио је у судску салу као сведок хотелијер Кнагес из Хамелна. Он је изјавио јецајући: да је Ана била његово љубимче. Кад је она дошла из Хановера у Хамелн, да се још једном опрости, он није био код куће и тако он више није могао видети своје дете. Одкада је нестало његове миле и добре Ане, од тада он нема више среће. — И брат оптужене Доре, један имућан столар, појавио се као сведок. Кад је Дора спазила брата, бризнула је у грчевит плач. Њен брат плакао је такође горко. На Фрица све то није чинило ни најмањи утисак. Он је упорно одрицао, да је учествовао у убиствима и стално је био мишљења, да је убица ранији Дорин љубавник, Карло Беренс, који је пре неколико месеца отишао у Америку. Дока-

зивао је свој алиби, али му то ни мало није испало за руком. На претресу се показало, да се не може ни најмање сумњати о његову учешћу у убиствима, а сем тога нико није могао утврдити, да је Дора икада имала неког другог љубавника. Обоје оптужених били су осуђени на смрт и погубљени.

С немачког, **М. Ј. П.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Домаћин, ма да беше веома узбуђен, ипак је имао мало присебности; пошто је двадесет пута отворио уста а не могаше наћи реч успе најзад да пита шта тражимо: *Пара!* одговори Саламбије, чији глас ми се учини са свим промењен, и узимајући лампу са стола где су играли, једним знаком нареди сопственику куће да пође за њим у споредну собу где смо знали да стоје паре и пакит. Ми остасмо без свеће, непомични на местима где се ко затекао, и само се чујаше загушено уздисање жена, звек новца и ове речи: још! још! које је Саламбије с времена на време понављао неким мртвачким гласом. После двадесет минута он се врати са једном црвеном марамом пуном пара; пакити беху у џеповима. Да не би ништа заборавио он узе баби и домаћици мињуше, а сât ономе рођаку, који је изабрао тако згодно време да дође у госте. Отишли смо пошто смо закључали цело друштво да не би слуге, који су већ одавно поспали били осумњичени за ово разбојништво.

„Учествовао сам и у више других дела, у којима је било и више тешкоће него у овом о коме сам причао. Било је места где су се укућани противили, или су били сакрили новац те да би га предали метани су на највеће муке. Обично су им горећи табани усијаним гвожђем; али кад је требало брже радити онда су упорнима чупани нокти. Неки од ових несрећника немајући више пара, које су им тражене, умирали су на мукама. — Ето, мој пријатељу, у шта је био ушао један официр од честите фамилије, кога су дванаест година службе, неколико славних успеха и сведоџбе његових другова окружавале уважењем, које је он престао да заслужује од толиких времена, и који је био на путу пропасти“.

Ту Вилџе застаде и глава му клону на груди као притиснута успоменама, али имена која је он помињао, била су ми толико позната да ме је сад све интересовало. Неколико чаша шампањца повратише му снагу и он настави овим речима:

„Злочинства су се била умножила толико, да сама жандармерија није била у стању да их спречава, и зато установише *покретне колоне* узете из гарнизона разних вароши. Ти већ помишљаш да је та мера имала дејство супротно ономе које се од ње очекивало, јер су разбојници, које сам ја извештавао, бежали из оног краја куда сам требао проћи са војском. Ствари су, дакле, ишле само горе. Власт није знала шта више да ради, али је знала да већина разбојника живи у Лиљу и би издана наредба да се најстроже мотри на варошке капије. Ми смо ипак нашли начина да и ову меру учинимо некорисном. Саламбије набави код телала петнаест униформи тринаестог пешачког пука, обуче толико разбојника а ја сам их у сумрак изводио из вароши као одред који има поверљив задатак.

„Ма да сам у овоме успевао ипак сам приметио да су и мене нарочито пазили. По околини пуче глас да има људи преобучених као ловци на коњима пуковник изгледаше сумња на мене; један од мојих другова би одређен самном на службу у покретној колони, коју сам пређе водио сам. Уместо да ми дају наредбе увече као и другим официрима жандармерије, мени су је казивали у часу поласка. Најзад ме оптужише доста непосредно да сам морао објашњавати се лично са пуковником, који ми није крио да се чује да имам везе са разбојницима. Ја сам се прилично бранио и оста на томе: само сам напустио службу у покретним колонама, које развише такву ревност да се разбојници не усуђиваху изаћи.

„Саламбије, пак, није могао мирovати тако дуго и удвоји своју смелост у колико су се више препреке око нас умножавале. У једној истој општини једне ноћи изврши три разбојништва. Али сопственици прве нападнуте куће, пошто су се ослободили затвора и веза, нападу ларму. На две миље у около звоњено је на узбуну и за свој спас разбојници имају да захвале само брзини својих коња. Браћу Саламбије тако су крвнички гонили да су гониоцима тек у Брицу заварали траг. У неком великом селу они су закупили кола са два коња да иду, тако су рекли, на неколико миља па да се увече врате. Дошав на обалу морску Саламбије старији удари кочијаша ножем у леђа и овај се претури на седиште. Они га баце затим у море, надајући се да ће вода однети леш, па продуже пут. Око заласка сунчевог сретну једног човека, сељака, који им назва добро вече. Како они не одговорише човек се приближи и рече: „О, Вандек, зар ме не познајеш?... Ја сам, Јозеф“ Саламбије му каза да је погодио кола за три дана без кочијаша. Његов глас, изглед коња потпуно окупаних у зноју, које њихов газда не би без сумње поверио без кочијаша, све то ули неку сумњу питачу. Не говорећи дале ништа он отрча у прво село и диже узбуну. Седам или осам људи појашу коње и појуре за колима, која у брзо примете да иду доста полако. Пожуре више и стигну их... али кола беху празна... Нашав се тако изиграни они узеше кола, одведоше их у општину где се реше да преноће. Тек што су били сели за сто чу се велика ларма: довели су код председника два путника оптужена за убиство неког човека кога су рибари нашли убијеног на морској обали. Кад стигоше Јозеф познаде људе које је видео на колима која су оставили пошто коњи нису више могли ићи. То су била доиста браћа Саламбије, који изгледаху да их је мало суочење са Јозефом збунило. Њихова идентичност би одмах утврђена. Због сумње да су они може бити чланови какве разбојничке дружине пренеше их у Лиљ, где су их такође познали кад су стигли у „Мали Хотел“.

„Ту Саламбије старији, преварен од полицијских органа, проказа све своје другове, казујући где се и како могу похватати. По његовим упуствима четрдесет и три личности обојега пола су ухваћене, а међу њима били су и Лемер и његова жена. У исто време издата је наредба да и мене затворе. Извештен о томе од једног жандармеријског наредника, коме сам учинио доста добра, могао сам утећи и доћи у Париз, где сам има већ десет дана. Кад сам те срео тражио сам стан једне моје старе познанице, која ме, мислио сам, може сигурно сакрити или научити како да пређем у иностранство, али сад сам спокојан пошто сам нашао тебе, Видоче“.

Дванаеста глава.

Нема сумње да ми је поверење, које ми је указао Вилџе, ласкало, али сам ипак сматрао његово друштво као врло опасно, и кад ме је питао о начину како живим и где живим ја сам му испричао једну „историју“. Због свега тога избегао сам да се састанем с њим сутра дан кад ме је на састанак позвао, јер то би значило да и ја пропаднем а њему да не користим. Кад сам се с њим у једанаест сати у вече растао, ја сам прошетао сам неколико пута, па сам ушао у кафану из бојазни да ме полициски агенти не прате. Мој господар, који је био легао, разбуди ме сутра дан пре дана да ми каже да треба одмах да идемо у Ножан-Ротру, одакле смо опет требали отићи на његово имање у околини ове вароши.

Путовали смо четири дана. У његовој фамилији примише ме као вредног и марљивог момка, али ипак нисам напуштао мисао да се вратим кући одакле нисам добијао ни вести ни пара. Кад смо се вратили у Париз где смо догнали стоку, известим мога господара о мојој жељи и он ме са жаљењем отпусти. Пошав од њега свратим у једну кафану на пијаци Шатре, да причекам носача који ми је носио ствари, узмем прве новине, које ми дођоше под руку, и прво што ми паде у очи био је чланак о хапшењу Вилџјевом. Он се није предао пре док није убио два агента, који су имали задатак да се увере да ли је баш он, и том приликом и сам је тешко рањен. После два месеца погубљен је у Брицу, последњи од седамнаест његових саучесника; он је гледао како падају њихове главе а није проговорио ни речи.

Сматрао сам за срећу што сам се од мога газде одвојио, јер остајући са њим морао бих два пута месечно долазити у Париз, а политичка полиција противу завереника и иностраних агената беше се развила и узела енергију, која би ми била кобнија у толико више, у колико су марљивије надзиране све личности

које по својим занимањима идући сваки час по југозападним окрузима, могаху служити као посредници између привржeника краљевства и њихових пријатеља у престоници. Трећи дан био сам пред Арасом и ућем у вече кад су се радници враћали с рада. Нисам одмах отишао очевој кући већ једној мојој тетки, која јави мојим родитељима. Они су мислили да сам умро јер нису били примили моја последња писма; никада нисам могао сазнати како су она залутала и ко их је задржао. Пошто сам на дугачко испричао своје доживљаје запитам их о новостима у фамилији и тако се известим и о мојој жени. Дознао сам да ју је мој отац био примио неко време к себи, али да њени поступци беху постали тако неморални да ју је морао најурити. Била је после код неког адвоката, а после о њој се није ништа чуло, а нико није ни распитивао.

И ја нисам размишљао о томе; имао сам да бринем о другом. Сваког часа су ме могли пронаћи и ухватити код родитеља и да њих тиме доведем у неприлику; било ми је нужно наћи неко склониште где је полиција лабавија него у Арасу. Бацисмо око на једно село у околини, Амберкур, где је живео неки бивши калуђер, пријатељ мога оца, који приста да ме прими. У ово време (1798) свештеници су се још крили кад чиподејствују, јер је још било непријатељства противу њих и отац Ламберт, мој домаћин, вршаше обреде у некој качари, а како није имао никога да га помаже сем једног изнемоглог старца, ја се понудим да вршим дужност црквењака, и вршио сам то тако добро да је изгледало као да целог свог века нисам ништа друго ни радио. Тако исто помагао сам пречасном оцу и у учењу комшиске деце. Моји успеси у настави направише читаву ларму у околини, јер сам био узео добар метод да убрзам напредак мојих ученика: увео сам да деца пишу писаљком, а дотле су писали пером, јер сад су могли слова дотеривати гумом. Њихови родитељи беху очарани, само било је мало тешко мојим ђацима да раде без учитеља, али су се сељаци и ако препредени при прављењу уговора ипак правили да то не примећују.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Један општински деловођа пита:

У општини овдашњој има око сто лица, која дугују општини попашу за своју стоку на општинској утрини, неко 2, неко 3, а неко и више динара.

Извршни чиновник ово-општински, коме је списак истих дужника ради наплате предат, тражи за сваког нарочитим актом не само да се осуди на плаћање ове попаше, већ да се у исто време и казни за недолазак на позив ради плаћања попаше.

Молим уредништво ради објашњења:

1. Је ли у опште овакав поступак извршног чиновника — да једним актом тражи и осуду на плаћање и осуду за недолазак на позив правилан или не; и

2. Да ли ови дужници попаше у опште и могу бити кажњени за недолазак на позив ради плаћања исте пре него су од стране суда и осуђени".

— На ово питање одговарамо:

Ако овде није реч о трговачкој стоци, која пасе по општинској утрини, и за коју општине наплаћују кирију према чл. 1. уредбе од 29. марта 1857. године, него о домазлуку појединих грађана општинских, онда наплата има да се регулише и врши према чл. 12. закона о непосредном порезу.

У овом случају, према поменутој законској одредби и § 465. грађанског судског поступка, општина не мора да осуђује нарочитом пресудом или решењима оне сопственике, чија стока пасе по општинској утрини, јер се ту просто разрезани порез општински наплаћује од њих без икакве претходне осуде, пошто, наравно, општински одбор претходно својом одлуком одреди: на коју врсту стоке треба и колико платити, а општински суд пребројавањем ове утврди плаћање свакога појединца.

Чим неко, по тако утврђеним списковима, неће драговољно да плати разрезани порез, према њему ће се вршити егзекуција.

Наравно, да свима овим сопственицима стоке треба прво саопштити: колико који има да плати, и позвати их, протоколарно, да то учине у остављеном року.

Ако ко не дође на позив да му се саопшти распоред пореза, њега ће власт, по реферату дотичног извршиоца узети на одговор и казнити, јер је сваки дужан да дође на позив власти.

Општински суд не треба да се осврће на неоправдане захтеве својих службеника — извршитеља — него да их упути да раде онако, како закон наређује, иначе их нагнати на то мерама, које суду стоје на расположењу.

Како они непосредно носе одговорност пред судом за своје поступке, то је општински суд дужан да их увери, да је његова наредба о наплати наслоњена на законске прописе, па онда и они неће са зебњом и страхом приступати овоме послу.

II.

Суд општине барошевачке, актом својим Бр. 2262, пита:

„Моли се уредништво за објашњење: да ли се и општинске касе убрајају у јавне касе према § 471. грађ. суд. пост. или не; и

да ли се може једном касеном дужнику, који дугује општинској каси, узети у попис за наплату касеног дуга остало непокретно имање, ако дужник има више од два плуга земље, или стоји благодејање за дужнике код општинске касе као и код приватних повериоца.

Моли се уредништво да изволи што пре послати објашњење јер је овом суду потребно знати".

— На ово питање одговарамо:

У Високој уредби од 22. јула 1855. године ВБр. 801, о издавању општинског новца под интерес, поред осталог, вели се: „нашавши да се не могу *јавни* следовательно ни општински новци, без довољне безбедности у зајам издавати".

У Високој уредби од 16. априла 1860. год. ВБр. 1085. вели се: „који по невољи по 200 до 500 гроша из касе општинске узимати морају, и да не би сиромашнија класа људи, почем немамо других фондова и штедионица, и уложена била нечовечству зеленаша" итд.

Као што се из прве уредбе види, тамо се издавање општинског новца под интерес изједначује са јавним, односно државним касама.

Како се, пак, из друге уредбе види, тамо се такође претпоставља невољно стање појединаца, које их је на зајам определио.

Према томе, несумњиво би било, да су и општинске касе изједначене са јавним касама, и да § 471. грађ. суд. поступка обухвата и њих.

Само, наравно, то може бити једино у оним случајевима, где се из саме обвезе о дугу види, да је зајам направљен из невоље и под условима и повластицама, које § 471. поменутог закона чини јавним касама.

Где таквих доказа нема у самој обвези или актима, која су задужењу и обвези претходила, ту се општина јавља као свако приватно-правно лице, и према томе отпадају и оне повластице, које важе за јавне касе, наравно и код њих кад је дуг учињен из нужде.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касационог суда од 5. октомбра 1911 № 12336.

Врањском Првостеп. Суду П. А. тужио је С. А. и тражио да суд пресудом забрани туженом службеност пута поред саме његове—тужиочеве—куће, а досуди му нови службени пут који му он одобрава на свом кућњем плацу, за то што му пролаз туженога са стоком садањим путем може нанети штете и стока направити какву несрећу са његовим укућанима. Врањски Првостеп. Суд је одбио тужиоца од тражења као неумесног и недоказаног својом пресудом од 29. марта 1911. г. № 6490, коју је пресуду одобрио и Апелациони Суд пресудом од 6. маја 1911. № 25.2.

Но по жалби тужиочевој Касациони Суд примедбама својим од 3. августа 1911. г. № 8539 поништио је пресуду Апелационог Суда, а са разлога:

„Основни принцип, у питању службености садржи се у § 343. грађ. законика по коме службеност на непокретним добрима није никаква нарочита обавеза већ само *дошуштење* да неко други на имању има извесно право.

У овом случају тврди се да тужени има право да преко имања тужиочевог прелази колима и стоком, односно да тужилац мора допустити тај прелаз.

Тужилац одиста и признаје то право туженом, али тражи да тај прелаз не буде баш поред врата његове куће, јер му чини немогућним уживање куће.

Ценећи овај захтев тужиоца, суд је требао да се држи напред поменутог руководног принципа, и да је тако учинио, он би дошао до закључка: да ово тражење не ништи ни принцип „допуштања" прелаза преко имања тужиочевог, ни право туженог да прелази баш преко истог имања преко кога је и досад прелазио.

Сем тога суд је пропустио узети у обзир и несумњиви факат да служење добро, и ако има да служи, није у том погледу законом ограничено толико да сопственик господарећег добра може то своје право произвољно вршити тако, да тиме штети служење добро и изван пута који му се допушта. А тај факт овде постоји; јер кад је и одговором туженога утврђено, да он пролази и колима и стоком покрај саме куће тужиоца, онда је суд погрешно навео да тужилац није своје наводе доказао, јер да стока у пролазу може чинити онакве штете, какве се у тужби спомињу ноторично је познато, што не треба нарочито доказивати.

Сем тога тужени не наводи ни један озбиљан разлог из кога би се видело да би му било немогућно пролазити преко имања тужиочевог, по предлогу тужиочевом. Према томе суд није имао законског ослонца навести у својој пресуди да је тражење тужиочево остало недоказано, јер ако му напред изнети наводи нису били довољни, онда ствар није требало оставити неизвиђену него извршити увиђај на лицу места и по том изрећи пресуду".

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе касационог суда већ је дао следеће противразлоге:

„Овде није у спору сâмо право службености пролаза које имање тужиочево дугује имању туженога, те да би се оно имало пресудом утврђивати; то право тужилац признаје имању туженога. Овде је у спору само садање *лежиште* тога службенога пута, чије измештање тражи тужилац, на другу страну свога имања.

За правилну оцену овога питања треба имати на уму то, да тужилац не пориче навод туженога да је његово имање стекло право, да се за пролаз колима, стоком и пешице преко имања тужиочевог, служи баш тим путем који пролази непосредно поред куће тужиочеве, него шта више потврђује и то, да је ово лежиште службености туженога утврђено по споразуму њиховом приликом прегледања заједничких плаћева и да је тужени по том основу а од пре 8 година своје право на истом лежишту упражњавао (види жалбу касац. суду № 11303).

Овакво признање тужиочево износи споразум—уговор—између њега и туженог као правни основ праву службености туженога и тачно обележено лежиште на имању тужиочевом. Службености, које су за какву ствар везане, остају постојано, а дају право господару њеном да је искоришћује онако, онолико и онде како је и где конституисана. Она се по § 346 грађ. зак. не може по једностраној вољи од ствари одделити нити *на другу страну или друго лице пренети*. Таква службеност се сматра за нераздељиву, јер се то право које неко на служећој ствари има, не може ни преиначити ни поделити.

И спорна службеност туженога на имању тужиочевом, као стварна, и ако је теретна за тужиоца као и свако друго ограничење права својина, не може се по једностраној вољи тужиочевој премештати на другу страну, без обзира да ли ће угодност за туженог бити иста или не, јер се овакви једнострани захтеви тужиочеви противе изричном наређењу поменутог § 346 и § 19 и 20 грађ. закона пошто тужилац и не наводи а још мање доказује који случај законски, где се и против воље тужени по сили изричног законског наређења може лишити овог права.

Тужбено тражење нема ослонца ни у онаквом екстензивном тумачењу § 343. грађ. зак. у примедбама Касац. Суда, јер ово наређење законско упућује суд само у том правцу, да се при суђењу о стварним службеностима, које леже на имању господара служећег добра: „допустити господару службености да ово право на имању упражњава" — не проширује и на какву радњу или нерадњу његову, што би иначе као сопственик у својој ствари могао чинити.

Овде није у спору никаква лична дужност тужиочева да штогод чини или не чини у корист туженог, већ ограничавање права туженог, које му је санкционисано § 346. грађ. зак. Најзад тужилац и не износи, да је тужени уживајући право службености, прекорачио правно овлашћење, које му оваква службеност даје, нити да је повредио оно допуштење тужиочево као господара служећег добра, које спорна службеност садржи. Тужилац тврди само да му је неугодна службеност туженога на месту на коме постоји, али таква неугодност не даје право тужиоцу на једнострано измештање лежиште пролаза по наведеном § 346. гр. закона.

Неумесна је и недоказана одбрана тужиочева у жалби № 11303, да спорна службеност туженога није стечена — § 340. гр. зак. већ принудна из § 341 грађ. зак. јер не подноси судску пресуду којом се овакве службености конституишу, пошто, су против воље господара служећег добра а таква одбрана противречи његовим осталим наводима и у истој жалби и тужби, рочишној белешци и у незадовољству".

Касациони суд је у својој општој седници од 5. октобра 1911. усвојио противразлоге апелационог суда, и пресуду апелационог суда огласио за снажну, а примедбе свога III. одељења одбацио.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Крста Трајковић, родом из Трстене, одговара код начелника среза пчињског због покушаја убиства. Стар је 28 год., високог стаса, плавог лица, косе и бркова смеђих, очију зелених.

Акт начелника среза пчињског Бр. 15686.

Ђорђе и **Макс** браћа **Кон**, из Равича (А-Угарска), одговарају због преваре и фалсификовања меница. Ђорђе је малог раста, црномањаст, на леву ногу нарамљује, а Макс је висок, слабуњав, дугуљастог лица.

Акт управе града Београда Бр. 38511.

Лазар Стојановић, звани „Кљунча", столарски шегрт из Ниша, одговара за опасну крађу, али је у бегству.

Он је омален, стар 16 година, сувоњав, очију црних, косе црне, носа дугачког, без бркова, у опште црномањаст. Раније је био у војној музици у Београду.

Депеша начелства округа нишког Бр. 25702.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖИ СЕ

Милана, сина Радована **Божиновића**, из Буљана, нестало је 14. тек. месеца. Стар је 18 година, висок, црномањаст, танак, сув, носа дугачка и савијена, у оделу народном.

Депеша начелника среза параћинског Бр. 59140.

Мијата П. Московљевића, из Доброселице, нестало је 16. тек. месеца. Стар је 21 годину, висок, добро развијен, бубуљичав, има мале плаве бркове.

Депеше начелника среза левачког Бр. 10523.

КРАЂЕ СТОКЕ

Лазару Петронијевићу, из Живковаца, ноћу између 16. и 17. тек. месеца, украден је коњ длаке мрке, цветаст, матор 11 год., висок 140 см., у десну ногу шарен, са жигом положено „Т".

Депеша начелника среза качерског Бр. 10562.

Илији Ђорђевићу, из Мучња, ноћу између 22. и 23. тек месеца украдено је 9 оваца, међу којима 2 овна и 2 јагњета, длаке беле.

Депеша начелника округа рудничког Бр. 8614.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић**.

БРОЈ 42. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 6. НОВЕМБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, поставити:

за полицискога писара друге класе среза белопаланачког Николу Величковића, полицискога писара исте класе Управе вароши Београда;

за полицискога писара друге класе начелства округа крагујевачког Ристу Кузмановића, полицискога писара исте класе Управе вароши Београда — обојицу по службеној потреби; и

за полицискe писаре треће класе Управе вараши Београда: Милорада А. Јовановића и Чедомира Ј. Ђурића, апсолвиране правнике.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 27. октобра 1911. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Према томе просјачење средством обмане не може никад бити превара[1]). Онај, који, обманут од просјака, да је н. пр. богаљ, овоме да новаца, свестан је, да оштећује своју имовину. Према некима је међутим просјачење обмањивањем превара. Обманути дародавац, вели, није држао милостињу за оштећење своје имовине, јер ју је дао, да би помогао једном беднику и тиме себи прибавио једно задовољство, јер је дакле очекивао, да ће милостиња бити компензирана једним идеалним еквивалентом, и према томе да његова имовина неће бити оштећена[2]). Ово је нетачно, јер кад је у питању оштећење имовине, без значаја је за постојање истог, да ли оно има какав идеални еквивалент[1]).

д) Радња, на коју се наводи обмануто лице, може се састојати и у нечињењу, што је изрично наглашено у § 251. к. з. („учини или не учини“)[2]). То ће бити случај онда, кад неко услед обмане пропусти да учини нешто, чиме би отклонио штету од своје имовине, да н. пр. подигне тужбу против дужника.

ђ) Потребно, да се радњом обманутог штети *његова* имовина, а не само имовина неког трећег лица. Обманути и оштећени морају дакле бити једно исто лице. Ово је изрично наглашено у § 251. к. з. („онај, који *другога*... наведе, да што на уштрб *свог* имања учини или не учини“[3]). Тако неће бити преваре онда, кад А прода лицу Б туђу ствар обмањујући га, да је његова, јер овим неће бити оштећен купац, обманути дакле, већ сопственик ствари. Тако исто неће је бити онда, кад је обманом судија наведен на какву делатност, којом је противна парнична страна оштећена[4]); или кад је пуномоћник наведен обманом на какву радњу, којом је оштећена имовина његовог властодавца. Постојаће пак превара, кад је ко свог парничног противника навео на какву радњу, којом он располаже својом имовином на штету исте (н. пр. на признање, одустајање од тужбе)[1]).

3. Последица се састоји у *имовној штети* проузрокованој непосредно радњом обманутог, а посредно радњом извршиочевом.

а) Спорно је шта се има разумети под *имовином*.

1° Према *Binding*-у имовина је *скуп свих имовинских права истог лица*, не дакле и правних односаја, из којих не истичу права, као што је клиентела[2]). Ово је т. з. *правни* појам имовине, који он противставља следећем (2°), називајући га *економским* појмом имовине. Што се имовинских права тиче, она према њему не морају имати новчане вредности. Постоји, вели, својина, према томе и тражбена права на стварима без вредности, и доследно повреда својине и тражбених права, која се не могу у новцу проценити. „Ово протезање својине ван домашаја новчане вредности, продужује *Binding*, значи велики културни напредак, према коме Кривично Право не сме остати и није остало равнодушно. Такође видим научни као и практички напредак у независности субјективних права од појма вредности, којим се често тако тешко и непоуздано може руковати“.

2° Према другом умеснијем мишљењу имовина је *скуп правних односаја, који имају новчане вредности, без обзира на то, да ли из њих истичу субјективна права*, другим речима *скуп правних добара новчане вредности*[3]). Према томе с једне стране ствари без вредности (н. пр. лажне банкноте нису саставни део имовине, па ма имале извесну афекциону вредност), с друге и клиентала може спадати у имо-

[1]) Тако *Frank* § 263 VI 1 a.

[2]) Тако *Binding* 1 351, *Olshausen* § 263, 38 a, *v. Liszt* § 139 II 3, *Meyer-Allfeld* 479, *Hegler* 438.

[1]) Уп. *Frank* § 263 VI 1 a. Прот. *Binding* 1 354.

[2]) Уп. *Frank* § 263 IV.

[3]) У § 363. немачког к. к. з. се о овоме ништа не говори, те се узима као довољно за постојање преваре, да је радњом обманутог оштећена имовина неког трећег лица. У овом случају је према некима (в. *Frank* § 263 VI 2) довољно, да обманути *стварно* може располагати туђом имовином, док други (*Binding* 1 345, *Hegler* 430) захтевају, да он *има права* располагати туђом имовином. Према § 300 прој. довољно је такође, да је оштећена имовина неког трећег лица, што је изрично наглашено, али се захтева, да је обманути *пуномоћник* лица, чију је имовину оштетио („или имања лица, чији је пуномоћник“).

[4]) Према некима (*v. Liszt* § 139 II 3) превара ће постојати само онда, кад је обмана извршена употребом лажних доказних средстава (фалсификованим исправама или правим али по садржини неистинитим, н. пр. признаницом, која се односи на неки други дуг, а не на онај, који се тужбом хоће да наплати); према другима (*Binding* 1 350 *Meyer-Alfeld* 478, *Rommel* 55) пак и онда, кад је обмана извршена простим тврђењем, против чега први наводе, да судија не сме веровати самом тврђењу; према некима (*Kohler* 50) превара се никад не може извршити обманом судије. — Уп. *Frank* § 263 VI 2.

[1]) Уп. *Frank* § 263 VI 2, *Olshausen* § 263, 40. Неки (*v. Liszt* § 139 II 3) захтевају и овде, да су употребљена лажна доказна средства.

[2]) 1 238 и 241. — „Та права могу, вели (348), бити приватна или јавна, својина, jura in re aliena, права регенције или тражбена права: за превару је ово ризиковање без икаквог значаја“.

[3]) Уп. *Frank* § 263 V 1, *v. Liszt* § 139 II, *Olshausen* § 263, 38, *Jehle* 11, *v. Liszt* § 139 II 1, *Birkmeyer* 78. v.

вину, т. ј. и правни одношаји, из којих не истичу субјективна права. Кад би се само субјективна права сматрала као саставни део имовине, појам преваре би неоправдано био сувише сужен. Тако не би је било, кад би се обманом неко навео на то, да дође у какву обвезу, да се н. пр. прими јемства. Шта се има овде разумети под „правним односом" в. б 2° (9).

б) Спорно је такође, кад се има узети, да је имовина *оштећена*.

1° Из свог појма имовине *Binding* изводи закључак, да имовина не може бити нападнута у целини, већ само у својим саставним деловима. Из овога пак закључује, да је имовина оштећена, *кад је повређен ма који њен саставни део, т. ј. ма које имовинско право*, без обзира на то да ли се истовремено на другој страни појављује какав прираштај у имовинским правима, т. ј. да ли је имовина и као целина осматрана оштећена[1]). Према томе постојаће имовинска штета и онда, кад имовина као целина са гледишта своје вредности није оштећена, а то ће бити случај, кад је на место изгубљеног права ушло као саставни део имовине друго које право исте вредности. Тако ће према *Binding*-у постојати имовинска штета и према томе превара и онда, кад ко услед обмане купи какву сеоску кућу место гостионице, и ако вредност оне прве није мања од вредности оне друге; или кад купи место природног вина вештачко исте вредности, или кад се осигура код другог, а не код оног друштва, код кога је он хтео, и ако оба друштва дају подједнаке гарантије.

2° Према другом једино умесном мишљењу имовина је оштећена само онда, *кад је смањена њена укупна новчана вредност*, другим речима, кад је наступила *новчана* штета[2]). Неће према томе постојати превара, кад А средством обмане одузме лицу Б извесну имовинску вредност, али истовремено у имовину овог лица унесе одговарајућу имовинску вредност. Тако не би постојала имовинска штета и према томе превара, кад би А навео Б, да се осигура, не код оног друштва, код којег он хоће, већ код неког другог, које улива исто поверење као и прво; или кад услед обмане А наручи цигаре код неког њему непознатог трговца, или кад купи место уговорених хартија друге истог курса и исте вредности.

(1) При испитивању, да ли је вредност имовине окрњена, има се узети у обзир имовинско стање *самог обманутог*, јер је могуће, да се једним истим догађајем имовина једног лица оштећује, а другог не[3]). Тако кад би који трговац детаљист добио место наручене другу робу, коју он не може продати, превара би постојала, док међутим то не би била превара за трговца, који ту робу може продати под условом наравно, да је она исте вредности као наручена.

(2) Постојање преваре се не искључује тиме, што постоји могућност да се од извршиоца накнади проузрокована штета, и то чак ни онда, кад је накнада потпуно поуздана[1]). У овом другом случају неки узимају противно[2]). Но онда би изашло, да не би никад могло извршити превару лице имућно, чије је место становања познато, од кога се дакле може судским путем наплатити нанета штета. Сем тога се тражбено право, ма како поуздано изгледало његово остварење, не може сматрати као еквивалент имовинске вредности већ одузете. Постојаће дакле превара и онда, кад прималац лошије, уговору противне робе одбије при плаћању мањак у вредности робе.

(3) Без значаја је, да ли је имовинска штета трајна или само привремена.

(4) Није довољно, да је наступање штете вероватно, већ треба да постоји, да би било преваре.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПРАВЉЕЊЕ ЛАЖНОГ НОВЦА

(НАСТАВАК)

Лажни новци шпанског порекла.

Велика количина кованог лажног новца, која циркулише у земљама Монетарне Уније, пореклом је из Шпаније. У овој земљи постоје праве фабрике за прављење лажног новца, али већина од њих не фалсификује новац своје земље, јер зна да се то кажњава робијом, која може бити и вечита. Прављи новац страних држава, они могу бити гоњени само по захтеву оштећене државе. Шта више, ова кривица — прављење новца страних држава — у Шпанији се сматра као обичан преступ, који се кажњава са неколико дана затвора.

То су нарочито Барцелона и Севиља, у којима се фабрикују лажни новци Монетарне Уније, и то све могуће врсте: почев од 0·50 па до 20 дин. Неке од фабрика лажног новца израђују овај само помоћу ковања, друге само помоћу ливења, а треће, опет, и на један и на други начин. Поједине фабрике доносе из Француске и Енглеске сребро или сребрну смесу у листовима потребне им дебљине. Сечење се врши у радионицама. Једна од ових радионица имала је 32 радника. За већу сигурност, она је поједине операције вршила у разним локалима.

Лажан новац шпанског порекла, кован или ливен, растурен је по свима земљама Монетарне Уније: Француској, Шпанији, Швајцарској а нарочито у Алжиру. Фабриканти их отприлике продају по овим ценама: петодинарка кована = 4·25 дин.; ливена = 1·25 дин. Понекад се директно експедирају у одређену земљу, а понекад индиректно, преко које незаинтересоване државе, из које се после поново експедирају, обично у унутрашњости плодова: лубеница, диња итд. Понекад фабриканти употребљују, за растурање своје робе, нарочита лица, која се привидно занимају куповином и продајом вина, стоке, разних јужних производа итд. Жене их ушивају у одело, и на овај начин избегавају непријатности царине.

Ови разносачи лажног новца продају своју робу протурачима, који је даље протурају комад по комад. Понекад су толико дрски да целу примљену количину одједном протуре. На једном вашару у Француској год. 1906. један купац стоке успео је, у споразуму са једним куваром, да извесном сељаку исплати у лажном новцу од по 20 дин. два коња које је био купио за 600 динара.

Банде фалсификатора новца.

Кад је реч о бандама фалсификатора новца, онда под њима треба разумети банде или дружине протурача у њиховом односу са фабрикантом лажног новца. Удружење фалсификатора лажног новца обухвата увек једну или више индивидуа које га фалсификују, и већи или мањи број протурача. Индивидуални фабриканти понекад су, као што смо видели, замењени правом фабриком, чији су главни разносачи тако рећи прави трговачки путници. Последње организације врло су ретке. У већини случајева друштво је састављено из индивидуалног фабриканта и протурача.

Постоје и удружења са врло великим бројем чланова, људи и жена. По правилу, међутим, ове банде или удружења не броје више од 3 до 6 чланова.

У свима удруженима или бандама фалсификатора новца главно је правило да се пресеку трагови како би, на случај хапшења једног члана, остали, а нарочито фабрикант, остали непознати. С тога се фалсификован новац увек предаје на одређеном месту од једног члана друштва, а никако у фабрикантовом стану или радионици. Ако би овај члан друштва, који предаје новац, био ухваћен и ухапшен, он нипошто неће издати своје саучеснике, а нарочито фабриканта, јер зна добро да ће за време истраге и по изласку из затвора бити од њих помаган у награду за ћутање. Ово ћутање, међутим, по њега лично штетно је, јер би, због издавања саучесника, у многим земљама био осуђен на врло малу казну, па чак и ослобођен. Несумњиво је, притом, да би се услед овога изложио освети пријатеља издатих саучесника и пресекао извор својих будућих прихода. Ретко се, дакле, дешава, да се у аферама прављења и протурања лажног новца добију од окривљених обавештења о њиховим саучесницима, а нарочито о фабриканту.

Пресецање трагова врши се на разне начине. Пре свега протурач, који има задатак да промени лажан новац у каквој радњи, не носи са собом више од једног комада. Чим га је протурио, купујући какву ствар мање вредности и мењајући га том приликом, други саучесник, који ништа не купује, а који се пред публиком прави да свог друга и не познаје,

---

[1]) *1* 238 и 357.

[2]) Тако *v. Liszt* § 139 II 1, *Meyer-Allfeld* 480, *Hegler* 426|7, *Olshausen* § 263, 18.

[3]) Уп. *Olshausen* § 263, 18, *v. Liszt* § 139 II 1, *Frank* § 263 V 2.

[1]) Тако *Olshausen* § 263, 22, *Oppenhof* § 263, 16, *Hälchner* 2 255 пр. 2, *Rotering* 369.

[2]) Тако *v. Liszt* 5 139 II 1, *Hegler* 427|8, *Merkel* H. H. *3* 767.

додаје му нови комад фалсификованог новца на уговореном месту. Ако би, дакле, први протурач био ухваћен код њега би се, у највише случајева, нашао само један комад лажног новца — онај који је требало протурити — и с тога ће се моћи бранити да га је добио у некој кафани, радњи, па чак и у поштанском бироу, и да није знао да је лажан. Ова одбрана вероватна је, јер се готово целом свету дешава да прими лажан новрц, и да га потроши, и не опажајући његову лажност. Многи опет, и ако ово констатују, налазе да није ништа ружно ако примљени фалсификат протуре другима. Да би се, дакле, утврдила кривица протурања лажног новца, треба констатовати да га је фалсификатор више пута протурао. Ова констатација може се учинити сако помоћу вештог ухођења сумњиве индивидуе. Помоћу овог ухођења могућно је открити и саучесника који чува резерву.

Понекад фалсификатори, ради веће сигурности, преносе већу количину лажног новца у кожним кесама, ручним торбама трговачких путника за ношење мустара итп. преко једног саучесника који их предаје, комад по комад, другом саучеснику па тек овај протурачу.

Фабрикант такође предузима пресецање трагова да би компликовао полицијска истраживања на случај хапшења једног саучесника. Обазрив фабрикант никад не прима код себе протураче, да би им дао новац за протурање, већ ово ради преко посредника, или им га шаље у унутрашњости плодова, или у малим поштанским пакетима као poste-restante итд. У овом последњем случају пакете са поште не узимају непосредно протурачи, већ увек трећа лица. Разуме се већ, да и фабрикант ове пакете не предаје у поштанском бироу свога кварта, већ у бироу кварта у коме је непознат. У овом циљу он, према потреби, предузима и мали пут у које околно мсто.

Усамљени фалсификатори новца.

У полицијској пракси врло се ретко дешава, да се наиђу организоване банде или дружине фалсификатора новца. Већина фалсификатора, која је изведена пред суд, била је усамљена, што ће рећи да су сами фабриканти протурали своје продукте. У овоме их често помаже један једини саучесник или сама њихова фамилија. У овом последњем случају то су нарочито деца, која протурају лажан новац у продавницама животних намирница; то је *фамилијарни* лажан новац. Овај новац готово је увек ливен, и то су често комади од 0·20 дин. Разуме се већ да су полицијска истраживања у овим случајевима много лакша но кад се има посла са организованом бандом фалсификатора. Пресецање трагова овде је много теже извести, а и сам фабрикант често је неискусан.

Потребно је да поменемо још једну специјалну категорију фалсификатора новца, која употребљује као протураче келнере по кафанама, или продавце разних ситница по улицама, који примљене фалсификате протурају клијентима Келнеру је, доиста врло лако, да госту, који плаћа новцем од 20 дин. да, са кусуром, и једну лажну дводинарку, нарочито кад је велика навала гостију. Примљени кусур гост оставља у џеп обично и не заглелајући га. Исто овако раде и улични продавци. У замену за примљену праву дводинарку, они враћају један лажан динар, а све остало у ситнини која сакрива фалсификат. Фабриканти лажног новца деле добит са својим саучесницима.

Лажне новчанице.

Фабриканти лажних новчаница представљају аристократију фалсификатора новца. То су често прави вештаци, који разним начинима успевају да потпуно имитују папирну монету.

Не треба, међутим, заборавити да је публика у опште веома поверљива према новчаницама, и да понекад прима као добре и оне које су најгрубље израђене. Ми смо имали да испитујемо лажне новчанице, које су једва наличиле на оригинале, и које су фалсификатори ипак успели да протуре у знатној количини. Пре неколико година један фалсификатор у Јужној Русији нацртао је обичним црвеним плавзазом на плавој хартији, у коју је био увијен шећерни хлеб, врло грубо једну руску новчаницу, која је после била примљена као добра у једној сеоској бакалници.

С друге стране, опет, поједини фалсификатори успевају до ретког савршенства у својим имитацијама. Год. 1907. белгијска новчаница од 1000 динара била је имитована тако рећи до савршенства. Фридрих, фалсификатор новчаница француске банке од 100 дин. такође је израдио једну опасну имитацију. Италијанске новчанице биле су неколико пута тако добро фалсификоване да су фалсификати, у погледу израде, надмашивали оригинал. Стоји, међутим, факт да су италијанске новчанице (праве) у погледу израде врло рђаве и готово без заштите од фалсификовања.

Наше лично искуство не допушта нам да верујемо у новчанице које се не би могле фалсификовати. Све се може имитовати. Ступањ савршенства фалсификата зависи, на првом месту, од вештине фалсификаторове, на другом од отпорне природе предмета, који се фалсификује, према фалсификату, а на трећом од техничких и новчаних средстава којима располаже фалсификатор. Ну, и поред свега овога, и најсавршенији фалсификат лажне новчанице може се констатовати од вештака специјалисте.

(свршиће се)

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Звер жена.

„Поштујте жене, оне уплетају и утискивају небеске руже у земаљски живот“. Кад је Шилер написао ове речи, он свакако није слутио, да ће једно створење у облику жене икада моћи одговарати због најсвирепијих злочина пред једним судом у срцу Немачке. Оскудица у домовима за находчад већ је стала живота доста невине дечице у Немачкој. Судски претрес, који ћемо изнети, показао је, да је „прављење анђела“ (убијање деце), кад се врши у виду заната, шта више врло приносан посао. Пре неколико година излазили су у хамбуршким листовима огласи, у којима се нудило служавкама, бонама и т. д., да се њихова ванбрачна деца примају на чување уз награду за храну. Са таквим огласима јављала се много пута нека госпођа Визе. Она се нудила, да узима децу на чување уз награду за храну. Али чим би она приметила, да девојке имају више новаца, она би им предложила, да јој се плати једном за свагда једна сума по погодби. Она ће отпутовати у Лондон, Манчестер, Беч, Берлин или у које друго место, јер је дознала, да тамо нека грофовска или кнежевска породица хоће да усвоји једно дете. У више случајева девојке су, и ако тешка срца, пристајале, да се за навек одвоје од свога љубимчета, нарочито због тога, што су се тада ослобођавале дужности, да стално издржавају дете После неког времена, пак, победила би материнска љубав. Оне би захтевале од Визе, да им каже где се налазе деца. Визе би уверавала девојке, да им деца спавају у свили. Она се налазе у неком грофовском или кнежевском замку, где имају свега и свачега, али им даља обавештења не може дати. Међутим, девојке се нису задовољавале тиме и то у толико мање, што су почеле сумњати на Визе, да је њој било стало до новца, који је добила, а да се на злочиначки начин ослобођавала примљене деце. Напослетку девојке су пријавиле ствар полицији. Полиција је одмах предузела истрагу нарочито и због тога, што је госпођи Визе било забрањено, да прима децу на храну, јер је раније била много пута кажњавана. Суседи Визини већ су одавно сумњали, да се она у виду заната бави „прављењем анђела“, т. ј. убијањем деце. Многе околности говориле су за то, *да госпођа Визе спаљује малу децу*. Веле, да је она тако много ложила свој шпорет, да су табле шпоретске прскале. Сем тога често пута се осећао страшан задах из њеног стана. Још се тврдило, да је госпођа Визе ванђана, како се касно у вече шета обалом Елбе са неким великим пакетом, а враћа се без пакета. За тим се сазнало, да је код Визе једном становала нека јектичава играчица. Та играчица набављала је преко госпође Визе по лекарском рецепту морфиум. Играчица се после неког времена преселила из Хамбурга у Берлин и тамо је умрла. Али је рецепт, веле, остао код госпође Визе и по њему је она набављала морфиум. Напослетку јавили су се сведоци. који су тврдили, да је госпођа Визе убила ванбрачно дете своје кћери одмах по рођењу. Услед свега тога полиција се одлучила да притвори госпођу Визе.

Визе је била некада срећна супруга казанџије Хајнриха Визеа. Али последњих година била је помућена брачна

среће ових супружника. Супруг Визе сумњао је, да му супруга ради о глави. Он је имао нешто мало имања. Госпођа Визе изјављивала је суседима, како се њен муж не осећа најбоље са здрављем. Ако би он умро, те би она морала понети црнину, она би се могла врло брзо утешити због тог тешког губитка имањем, које би јој остало иза мужа. Ова њена срдачна жеља дошла је мужу до ушију. Од тога тренутка он је постао неповерљив и то у толико више, што су му разна јела и пића, која му је његова жена спремала, изгледала сумњива. Он се на име често пута после јела осећао рђаво; морао је повраћати и добијао је јаке наступе кашља тако да му је на нос крв ударала. Једном му је била послата кафа, која је била сасвим горка и која је имала натруо укус. Кад је дошао кући, рекао је жени: Ја верујем да хоћеш да ме отрујеш и за то ћу дати да се кафа испита. Она је у највећем узбуђењу истргла мужу флашу са кафом из руке и просула је. Тако исто госпођа Визе је другом приликом покушала, да своме мужу за време спавања бријачем пресече врат. Тај покушај осујећен је само тако, што је муж сумњао и целу ноћ провео будан. Госпођа Визе имала је једну врло лепу ванбрачну кћер, по имену Паула Беркефелд. Посао са убијањем деце на сваки начин покадкад није ишао као што треба и за то се мегера постарала, да своју младу и живописно лепу кћер отера у наручје порока, те да и на тај начин заради коју пару. Она је у разним новинама давала овакве огласе: „Једна млада дама моли ког племенитог господина за помоћ од 30 марака, зашто ће му се захвално одужити". С почетка је испод таквих огласа додавана пуна адреса, а доцније само шифра. На те огласе јављала су се господа, која су изјављивала да су готови под извесним околностима дати тражену помоћ. Госпођа Визе представљала је своју кћер као даму, којој је потребна помоћ. Кћер се опирала, да се пода пороку, али је госпођа Визе умела сломити њену упорност бијући је немилосрдно пацучом и другим предметима. Кад ни то не би помогло, онда би мегера саветевала људима, да према девојци употребе силу. По себи се разуме, да је Визе за себе задржавала новац грехом добивен. Паула је присиљавана бојем и глађу, да се одаје уличној проституцији. Ако девојка не би донела кући ништа или би донела али мало новаца, онда би је њена звер мати злостављала. Напослетку Паули је досадио такав живот и она је једног дана кришом напустила материну кућу и побегла у Лондон, где је нашла место код једне немачке породице.

Напослетку је зла судбина постигла госпођу Визе. Она је, као што је већ речено, била притворена. Али пре него што се то десило, она је покушала да обећањима наговори неку госпођу Јургенс, која је раније код ње становала, те да се на суду евентуално закуне, како је видела, да су несталу децу одвеле неке фине даме, „јер противно не би могао нико доказати". То је исто она покушала и код једне притворенице, с којом се упознала у истражном затвору.

Власт се годину дана најмарљивије старала расписивањем великих награда по новинама и стручним листовима домаћим и страним, да пронађе где су остављена нестала деца, али јој није испало за руком, да открије макар један траг. Некадашња бабица Јелисавета Визе имала је почетком октобра 1904 да одговара пред поротним судом у Хамбургу због пет свршених и једног покушаног умишљајног убиства, због подвођења и због покушаног навођења на кривоклетство у два случаја. Госпођа Визе, рођена 1850 и католичке вере, била је већ кажњавана затвором и губитком грађанске части због подстицања на крађу, због јатаковања, фалсификовања исправа, преваре, покушаја преваре и подвођења. Она је била осредња, витка жена. Имала је лице жуто као сланина, упале образе, дуг орловски нос и мале живе очи. Потпуно је чинила утисак једре вештице, с којом би се могла деца плашити. Председавајући је био на претресу судија D-r Краземан. Државни тужилац је био D-r Холендер, а бранилац је био судом одређени заступник адвокат D-r Блекведел. Оптужена је у својој одбрани показала да има окретан језик и све је одрицала. Деца, која су јој предата, делом су доспела у руке врло финим особама у иностранству, а делом су мора бити поубијана од других жена, којима је она предавала децу. Нарочито је терегила неку госпођу Muosi-у, да је она убила двоје деце, која су јој била предата. Она је једнога дана видела код Muosi-е на патосу један велики пакет, који је заударао на леш. На њено питање Muosi-а јој је одговорила, да се у пакету налази укварено месо и да ће га с вечера бацити у Елбу. Она (оптужена) у вече је отишла да вреба и видела је, да је Muosi-а бацила пакет у Елбу. — На претресу се утврдило, да је у пакету доиста било труло месо а не људски леш. Особито драматично се развијало саслушање Пауле Беркефелд (ванбрачне кћери оптужене) као и саслушање казанџије Хајнриха Визе, мужа оптужене. Паула Беркефелд, витка, упадљиво бледа, врло лепа девојка од 22 год., била је у то доба служавка код неког D-r Голдшмита у Лондону. Она није хтела своју матер удостојити ни једног погледа и увек је говорила: „Та Визе". — Председник: Зашто ви увек велите „Та Визе", кад је оптужена ипак ваша мати? — Сведок: Ја ту жену не могу више признавати за своју матер. Оптужена је по том називала своју кћер „Та личност". Паула је својим исказом веома теретила своју матер. За време њеног саслушања претрес је због опасности по јаван морал био претворен у тајан за све сем новинара. Према Паулином исказу није било никакве сумње, да је њена мати убила њено дете, које је родила у лето 1902. Упитана Паула је изјавила, како јој је лекар саветовао, да се породи у једној болници. Међутим она је једно после подне, док се налазила у стану некога Шредера, осетила порођајне болове. Шредер је одмах дозвао њену матер. Мати је том приликом жестоко истукла зато, што није отишла кући, те се морао умешати Шредер. Потом јој је помогла да се породи. Она је пустила да дете падне у једну кофу с водом, па га је за тим положила на један џак. Паула је видела, да је дете млатарало ножицама, да је било мушко и да је имало црну косу. Визе јој је рекла; „Уби то дете!," на шта јој је она одговорила, да нити може, нити хоће то да учини. Потом је пала у несвест и освестила се тек сутра дан. Детета више није било ту. — Предс.: Зар се нисте ни једном ма и најмање будили из несвести? — Сведок: Јесам. — Предс.: Нисте ли тада ниједном помислили, где Вам је дете остало? — Св док: Ја сам смат ала, да је Визе узела дете на чување. Сутра дан, кад сам је упитала Визе где је дете, казала ми је, да је дете мртво. Вели, однела га је у један завод за погребе и тамо платила 20 марака, те је сарањено. — Предс.: Шта Вам је Визе сем тога још испричала? — Сведок: Она је рекла, да кад се једно новорођено дете загњури у кофу с водом, оно онда умре. Она је хтела прво да остави дете у један сандук, али је у томе била спречена присуством неке госпођице Рајх. По том је хтела да дете спали у пећи, али ни то се није могло извести јер је дете било здраво велико. — Кад је Паула изјавила, да је готова заклети се на свој исказ, оптужена Визе је на питање председниково врло узбуђено изјавила: Све што је та личност овде казала, све је лаж. Ја ту личност нисам тукла, нити се она породила у Шредеревом стану. Та личност није родила никакво живо дете, већ је побацила. Више сведока потврдило је Паулин исказ, а од куће, у којој је са службом у Лондону, о њој је стигла најбоља сведоџба. — Нека госпођица Рајх изјавила је као сведок, да је неколико месеца становала код оптужене. Паула је у лето 1902 становала нек лико дана код обућара Шредера, стара човека од 74 година, с којим је оптужена стајала у интимним љубавним односима. Паула је хтела да код Шредера сачека порођај. Једнога јутра дошао је Шредер код госпође Визе и нешто јој саопштио, после чега је она одмах отишла у његов стан. После неколико часова она је опет дошла и рекла: како је њена кћер родила једног красног мушкарца, али је дете мртво. После неколико дана она (сведок) је преместила у кујну много сагорелог угљена. На њено питање рекла јој је госпођа Визе, да је спалила постељицу детета, које је Паула родила. — Предс.: Но, оптужена, шта Ви велите на то? — Оптуж.: То није истина ја нисам ништа спалила. — Пр дс.: Кажу, да је оптужена била врло сујеверна? — Сведок: Јесте. — Предс.: Шта Ви знате о томе да кажете? — Сведок.: Госпођа Визе је ноћу застирала прозоре а у кујни је остављала светлост да јој гори. Она је говорила: кад се тако моли Богу, да јој подари згодитак на лутрији, онда се молитва испуњава. — Предс.: Није ли причала и то, да она општи са духовима? — Сведок: Јесте, она ми је једном причала, да често пута у поноћ

говори са духовима. Она је такође купила себи шесту и седму књигу Мојсијеву. Те је књиге читала врло ревносно, јер су у њима исписане све могуће приче из царства духова. Једном сам јој морала из тих књига преписати једну молитву. — Пред.: Шта је још било у тим књигама? — Сведок: Мислим, да је у њима још било нешто о клању деце. — Предс.: Је ли стојало у тим књигама, да клање мале деце доноси срећу? — Сведок: Није, али је госпођа Визе једном рекла: да су детиња крв и крв белог голуба добра ствар, јер доносе срећу. — Предс.: Да ли је Визе казала и то. да спаљивање постељице доноси срећу. — Сведок: Јесте, она је казала, да остаци угљена од спаљене постељице доносе срећу. — Државни тужилац: Јесте ли Ви и са Паулом говорили о томе рођеном детету? — Сведок: Јесам, Паула је казала, да је то било дивно дете, али да је на жалост мртво. — Држав. тужилац: Је ли Паула казала, да је то дете живело? — Сведок: То не знам. — Паула Беркефелд на поновном саслушању изјавила је, да је по наговору своје матере доиста давала преко новина огласе, у којима се нудила за новац и да је то чинила из бојазни од матере, која је тукла; да се господи, која се јављала, није драговољно предавала, већ на силу, јер је мати тукла, вукла за косу, обарала на земљу и газила ногама. Једном је побегла и тада је мати јурила једним кућиским ножем. Кад све то не би помогло, онда је мати упућивала господу, да употребе силу. Добивени новац она је задржавала за себе, а када би се десило, да по неки господин не да новац, тада је оптужена правила страшне скандале и њу тукла. — На даља питања Паула је још изјавила, да је мати наговнила, да се у друштву с неком младом девојком, по имену Фус, одаје уличној проституцији и да јој је саветовала, да у извесној улици узме нарочити стан, у који ће доводити публику.

(свршиће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Овај начин живота гоњаше ми доста: обучен као калуђер, трпљен од месне власти нисам се бојао да ћу бити предмет сумње; с друге стране, животињски живот, који нисам никако занемаривао, био је врло добар; родитељи су нам слали сваког часа пиво, живине и воћа.

Међу својим ђацима имао сам и неколико сељанки, које су врло лако схватале моје задаће. Све је ишло добро за неко време, али се поче сумњати у мене; вребали су ме и уверише се да сам много развио послове, те се пожалише оцу Ламберту. Он ми каза шта све износе противу мене, али ја одрекнем потпуно. Жалиоци се истина ућуташе, али удвојише вребање и једне ноћи, гоњен особитом жудњом, имао сам да држим час у једноме сељаку једној ученици од шеснаест година и ту ме ухватише четири пивар ска момка, одведоше ме у једну њиву засејану хмељом, свукоше ме и на крваво истукеше трњем и коприва ма. Болови су били тако јаки да сам онесвесну о, а кад сам дошао к себи нашао сам се на улици го, покривен модрицама.

Шта да радим? Да се вратим Ламбрету значило би ићи у нову опасност. Ма да ме је тресла грозница упутим се у Мареј, једноме моме ујаку; ту стигнем у два сата изјутра изнурен од умора и увијен у једну асуру коју сам нашао крај једне баре. Пошто су се исмејали мало мојој неприлици истрљали су ме зејтином. После осам дана здрав, продужио сам пут у Арас. Ту међутим нисам мого остати; полиција је могла сваки час дознати за моје бављење, те пођем у Холандију са намером да тамо останем. Имао сам толико пара да сам могао живети док не нађем неко корисно занимање.

Пошто сам прошао Брисел, (где сазнам да је се бароница... настанила у Лондону), Анвер и Бреду, укрцам се за Ротердам. Казали су ми били једну крчму где сам могао одсести. Ту нађем једног Француза који ми је учинио много услуга и позва ме неколико пута наручак, обећавајући ми да ми нађе неко добро место у марини. Ја сам у све ове услужности сумњао знајући да холандска влада има толико начина за попуњавање своје марине. У пркос свему томе мој нови пријатељ успе ипак да ме напије неком особитом врстом ликера. Сутра дан сам се разбудио у луки на једној ратној холандској лађи. Није се могло више сумњати: моја неумереност предала ме је *трговцима с душама*.

Опружен крај једног једека размишљао сам о својој особитој судбини, која око мене умножаваше догађаје, кад ми један од посаде, ударајући ме ногом, рече да устанем, и да идем да примим мрнарско одело. Правио сам се да не разумем; тад заповедник брода дође и заповеди ми на француском. На моју примедбу да ја нисам морнар јер нисам ни тражио пријам, он дохвати једно уже као да би ме ударио, али ја зграбим нож једног мрнара, који је доручковао крај велике катарке и, заклонив се иза једног топа, претио сам да распорим сваког који би ми се приближио. Међу посадом наста негодовање. У ларми капетан се попе на брод. То беше човек од четрдесет година пријатне спољашњости, чији покрети немаху ништа од оне напраситости својствене морнарима. Он саслуша моју жалбу стрпљиво, а то је све што је и могао учинити, јер он није био у власти да мења устројство мрнарства његове државе.

У Енглеској, где је служба на ратним бродовима тежа, а мање корисна и мање слободна него на трговачким лађама, поморска в јска, још и данас се регрутује силом. У ратно време ова сила је вршена на мору на трговачким лађама, којима су давани уморни или слабуњави мрнари за свеже и снажне људе; вршили су је такође и на суву у великим варошима, али узимају увек људе чије држање и одело показују да су упознати са морем. У Холандији, напротив, у времену о коме говорим, радило се скоро као у Турској, где, кад је потреба, узимају и шаљу на убојне лађе зидаре, коњушаре, кројаче или бербере, људе, као што се види, врло корисне. Кад после та лађа буде принуђена да се бори са сличном лађом, они не знају да врше службу и та околност обј шњава како су толике турске лађе заробиле или уништиле мале грчке лађице.

Имали смо, дакле, на лађи људе чије су наклоности и навике из свога живота биле толико удаљене од поморске службе, да је било смешно и помислити употребити их за ту службу. Од две хиљаде људи намораних, као што сам био и ја, није бчло ни двадесет који су икад били крочили на лађу. Већина је била доведена силом или пошто су опијени; друге су преварили обећавајући им бесплатан превоз у Батавију[1]) где могу радити своје занате: у овоме броју била су два Француза, један књиговођа Бургоњац и други баштован, Лимчњанин, који су, као што се види, обећавали бити изврсни морнари. Да би нас утешили, посада нам је говорила, да нећемо изаћи на земљу пре шест месеци, а у Енглеској се практикује да мрнари по читаву годину дана не виде земљу; а међутим поуздани људи су руковали бродом те су се стога међу посадом виђали и страни људи. Да би ублажили овај затвор, пуштали су да на лађу долази и по која од оних рђавих женскиња, којима су препуне луке и које, не знам зашто, зову кћерима краљице Каролине. Мрнари енглески од којих сам доцније и дознао ове појединости, које треба сматрати као у опште тачне, кажу, да су строги капетани, да би се неморал смањио колико толико, кадкад захтевали да те жене узму име рођаке или сестре.

Овај положај за мене, који сам од толико времена мислио на морепловство, не би имао ништа непријатнога, да нисам био наморан и да нисам имао у изгледу ропство којим су ми претили; додајте томе још рђаво поступање старешине посаде, који ми није могао опростити онај први испад. За најмању погрешку у раду, ударци конопцем падаху као киша, да сам се просто зажелео батина аргусена у заводу. Био сам очајан; двадесет пута ми је падало на памет да пустим да падне са катарке један чекрк за једрима на главу мога мучиоца, или још боље, да га бацим у море кад будем ноћу на стражи. Ја бих доиста и извршио који од ових мојих планова, да ми поручник, који ме је волео, јер сам га учио мачевању, не олакша мало живот. За то време ми смо стално пловили ка Хелвецијусу, где нас је чекао „Хајндрак", коме смо требали бити посада; у путу надао сам се побећи.

Дан преласка дође. искрцасмо се нас 270 рекрута на један мали смак[2]), којим

[1]) Главно место на острву Јави. Пр.

[2]) Врста лађице. Пр.

су управљали пет људи са двадесет пет војника, који су нас требали чувати. Малобројност овог одреда наведе ме да предложим, да једним препадом разоружамо војнике и да приморамо морнаре да нас возе у Анверс. Сто двадесет рекрута, Белгијанаца и Француза, уђоше у заверу. Договоримо се да стражу нападнемо у време кад њихови другови ручају с којима би лако били готови. Овај план се изврши са толико више успеха што наши људи нису се премишљали ни мало. Официр, који је командовао одредом би ухваћен у часу кад је пио тај; са њим нисмо нимало рђаво поступали. Неки млад човек из Турне-а, који је као трговачки помоћник узет у поморску војску, изложи му тако речито разлоге, који су нас изазвали на буну, да је он без икаква протеста дозволио да са својим војницима буде затворен на дно лађе. Мрнари који су управљали смаком остали су на својим местима, сем што један Дункерац, који је био с нама, узе крму у своје руке.

Кад паде ноћ ја сам хтео да изађемо на обалу, да не би натрапали на неку лађу која чува обалу и којој би наши морнари могли дати знак, али Дункерац то одби тако упорно да сам посумњао у њега. Настави се пловљење и у зору смак се нађе на домаку топова једног утврђења близу Хелвецијуса. Дункерац одмах рече да ће ићи на обалу да види да ли се можемо без опасности искрцати. Видео сам тад да смо пропали, али се натраг није могло узмицати; знаци су мора бити раније били дати; са најмањим покретом из тврђаве су нас могли потопити; требало је, дакле, чекати догађаје. Ускоро једна барка, у којој је било двестину људи, дође са обале до смака; три официра који су били на барци попеше се на смак не показујући никакву зебњу, ма да се између наших људи и мрнара изроди доста жива свађа, јер су мрнари хтели ослободити војнике из смака.

Најстарији по годинама од официра прво упита који је коловођа побуне; сви су ћутали; сам ја узмем реч и француски објасним да овде нема завере; да смо покретом без договора и сами од себе тражили да се ослободимо ропства које нам је натурено, и да нисмо рђаво поступали са заповедником смака; то ће потврдити и он и холандски војници који знају да би им оставили смак да смо се искрцали код Анверса. Не знам да ли би мој говор направио какво дејство, јер ме не пустише да довршим; само, док су нас трпали на дно лађе на место где смо војнике били затворили, чуо сам где говоре: „има међу њима више њих који би сутра могли висити о катарци“. Затим окренуше смак ка Хелвецијусу где стиже истога дана у четири сата по подне. У луци беше укотвљен „Хајндрак“. Командант тврђаве дође чамцем и један сахат после изведоше само мене. Нашао сам скупљен као неки ратни суд који ме је испитивао о појединостима побуне и о моме учешћу. Ја сам остао при ономе што сам већ био рекао пред командантом тврђаве: да сам зато, што нисам ни тражио да ме приме у Марину, био у праву да извојујем себи слободу свима могућим начинима.

Одведоше тада мене те да испитају оног младог човека из Турне-а, који је ухапсио команданта смака; нас су двојицу сматрали као коловође завере, а зна се да су у сличним приликама они ти на којима се ломе кола; није нам без сумње следовало ни више ни мање него вешала. За срећу млади човек, кога сам благовремено известио, одговори као и ја, тврдећи упорно да није подговорен ни од кога и да је мисао о побуни дошла у исто време свима. Били смо међутим сигурни да нас ниједан од наших другова неће утерати у лаж, јер су нам они засведочили да брину о нама рекав да ако ми будемо осуђени, да ће се лађа распрснути као кара, а то ће рећи, да би они потпалили барут. Било да су се бојали да се ове претње не остваре и да рђави пример који би они дали не утиче на друге мрнаре врбоване на исти начин, било да је суд стекао уверење да смо ми били устали у праведној нужној одбрани, тражећи да се извучемо из једне замке, обећаше нам да ће молити адмирала за милост под условом да наше другове наговоримо на послушност, која како је изгледало није била омиљена њихова врлина. Обећали смо све што су тражили, јер ништа не омогућава боље закључење уговора него осећање ужета о врату.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине криво-вирске, актом својим Бр. 2727, пита:

„М. С. О. ковач овд. пресудом овога суда од 24. септембра тек. год. № 1731, кажњен је са 15 дин. у корист ово општ. касе, зато што је у недељу 17. јула тек. год. поткивао коње поштанске, који врше пренос поште од криво-вирске жељ. станице до жељ. станице Извор. Исте је је поткивао код колебе Саве Петровића, земљ. овд. где коњи станују, која је од села овог удаљена око 4 к. м.

Но по жалби осуђенога зајечарски првостепени суд, одлуком својом од 15. октобра тек год. № 20401, поништио је речену пресуду са разлога: што осуђени није овај посао обављао у селу, у својој радњи, већ изван села.

Како у овом селу има више занатлија, који се користе тиме што у тач. 1. § 364. крив. законика стоји казна само за оне, који радње у недељне дане држе отворене у селу или вароши. то се моли Уредништво за објашњење: може ли суд овај за оваке иступе узимати кривце на одговор и кажњавати, кад они у недељне дане не држе своје радње отворене, већ свој занат обављају у поменуте дане у селу, изван села, или на сокаку?“

— На ово питање одговарамо:

Наређења § 364. кр. закона имају свога извора у оним прописима наше вере, који веле: шест дана ради, а седми посвети Богу и своме одмору.

Хтело се, на име, да се недељни и остали празници, поменути у тачци 1. § 364. одреде као дани, када ће се напустити посведневни послови и брига живота, и упутити свет, да уз свој физички одмор поклони извесно време и својим религиозним дужностима и осећањима.

Да се то постиге, законодавац никако није могао мислити да ће бити довољно, ако забрани да се радње и дућани — (зграде) држе затворени. а да је слободно пред овима, на улици, ван села, изнети алат и робу, па радити или пазаривати.

Импутирати законодавцу такву малоумност и непромишљеност, значи нанети му увреду.

Према овоме, значај § 364. кр закона, никако се не сме сузити онако, како је то учинио првостепени суд, јер би то значило свесно дозволити изигравање закона.

Кад је суд ипак дао такво значење овој законској одредби он је, по мишљењу уредништва, учинио то само зато, што је у овом конкретном случају и општински суд и сувише строго примењивао закон, не осврћући се на то, да је осуђени био нагнан да ради неодољивошћу потребе да се поштански коњи поткују, како се саобраћај не би прекидао.

У овом једном случају, могао је, велимо, првостепени суд овако схватити значај § 364, да би ублажио строг и скоро неоправдан поступак тога суда, али уверени смо, он то неће учинити у оним случајевима, где не стоје овакве побуде.

Према томе, општински суд нека кажњава сваког оног, који горњих дана држи радњу или пазарује ма где у селу или атару овога, јер је то забрањено поменутом законском одредбом.

За оне, који покушавају да очигледно изигравају закон на тај начин, што ће радити ван зграде у којој иначе редовно раде, или што ће робу изнети из свога дућана и продавати је по улицама или ван села, треба се помоћи и законом о радњама, а евентуално и законом о сеоским дућанима.

Не треба никад са положаја власти намерно чинити пакости или незаконитости, али против оних, који су склони да изигравају законе, треба употребити све законске мере у најпунијем њиховом значају.

II

Основна школа кленовачка, у срезу крајинском, службеним својим актом пита:

„Учтиво се моли Уредништво за објашњење ниже изложених питања:

Чл. 24. закона о народним школама предвидео је казну за ђачке родитеље, који своје ђаке не шаљу у школу. Школски одбори на основу тога изричу казну. Али општински судови односно председници, као надлежни за наплату изречене казне, према претпоследњој алинеји овога члана, где се каже: „Родитељима ученика који плаћају испод 15 дин. непосредне порезе, може се новчана казна заменити

затвором или радом на општинским пословима....“ ит.д., свима ђачким родитељима са 15 дин. непосредне порезе замењују новчану казну затвором одн. радом, без обзира на то, да ли се иста може од дотичних наплатити или не. Како је пак цензус казне мали (0,20 дневно), то такви ђачки родитељи имају за 10 месеци школскога рада да издрже 10 дана затвора и да преко целе школске године не шаљу своје ђаке у школу, пошто му се дан затвора рачуна за пет динара, а то је таман казна за месец дана. Овим се упропашћује принцип обавезног школовања.

Да ли је овакав рад општинских судова правилан, т.ј. да ли је правилно заменити новчану казну затвором или радом свима ђач. родитељима са непосредном порезом испод 15 динара, без обзира на то, да ли се иста може од њих наплатити или не?

Кад је законодавац ставио: „*може* се новчана казна заменити затвором или радом“ да ли није имао на уму само оне, од којих је апсолутно немогућно наплатити изречену казну?

С овим не треба да се користе и они, који су иначе доброг стања, али им непосредна пореза мала.“

— На ово питање одговарамо:

Има доста света, који не схвата значај школовања, па зато нерадо даје своју децу у школу.

С обзиром на ово, законодавац је унео у чл. 24 казну ротитеља или стараоца за све ђачке неоправдане изостанке, место да казни саме ђаке.

На овај начин он је мислио да омогући систем обвезне наставе.

И ако су казне незнатне, ипак би се могли очекивати повољни ресултати ако би оне разумно биле изрицане а нарочито извршаване.

Самим тим, што је законодавац условио прво новчану казну, он је знао, да она јаче погађа наш сељачки свет од казне затвора, па зато увек треба гледати да се она и изврши онако, како је изречена.

Само у оним случајевима, где би извршење новчане казне било од осетне штете и злих последица по ђачке родитеље, треба замењивати новчану казну казном затвора.

Зато је, управо, законодавац и условио: да се казна „*може*“ али не мора заменити и код оних, који плаћају испод 15 дин. непосредног пореза, те се по томе убрајају у сиромашније људе.

Општински председници треба да схвате намеру законодавца, па да при извршењу осуда ђачких родитеља одговоре овој намери.

III

Суд општине ужичке, службеним својим актом пита:

„Тариф. Бр: 377 закона о таксама прописано је, да општински судови, у корист своје касе, наплаћују: за извршење сваке пресуде или решења према вредности од сто динара 3 динара. Напоменом код тога тарифног броја казато је: да се ова такса наплаћује из новаца добивених по извршењу пресуде или решења.

Моли се уредништво за објашњење: Пада ли ова такса на терет повериоца, или дужника, и како се она има наплаћивати?

— На ово питање одговарамо:

Такса, о којој говори тачка 377. таксене тарифе, пада на терет дужника, јер се она наплаћује првенствено из новаца добивених продајом, а поверилац, у колико због овога остане ненамирен, има права тражити ди се намири продајом остале имовине дужника.

IV

Деловођа општине града Пирота пита:

Молим уредништво, да у Полициском Гласнику изволи објаснити:

Да ли се, према изричној одредби чл. 27 Ђ. закона о општинама, да је азбучни гласачки списак сталан, могу у току године у исти увести државни чиновници и други, који буду са службом премештени, по чл. 17 пом. закона, или не?, јер, као што се види, ова два члана стоје у контрадикцији?“

На ово питање одговарамо:

Члан 27 Ђ. закона о општинама јасан је и одређен.

По њему се нико не може увести у гласачки списак у току године па ни чиновници и остали о којима говори чл. 17 истог закона.

Према овоме, чл. 17 има се тако разумети, да се именована лица пријављују ради тога, да буду уведена у списак за наступајућу годину.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Вуксан Радовановић, одметник, из Свињишта, среза косаничког, чију слику износимо, није се у остављеном року предао властима, те га је стога начелство округа топличког решењем својим од 25. прошлог месеца Бр. 8728 **огласио за хајдука, и уценило са 500 динара**, која ће се сума издати ономе који га убије, ухвати или власти прокаже.

Вуксан је стар 26 год., омален, дуга лица, косе, бркова и очију црних; на трећем зглобу левог домалог прста има белегу од посекотине у облику криве линије величине 1 см., а на левом образу, одмах више горње ивице уха, младеж у величини зрна од сочива.

ПОТЕРЕ

Милош Милинковић, кројачки калфа, родом из Вуковара у Аустро-Угарској, извршио је више крађа и утаја своме газди Николи Станимировићу, из Шапца, па побегао.

Он је стар 26 година, раста средњег, у лицу смеђ и доста црвен. Ради лакшег проналаска износимо му и слику.

Ухваћеног треба притворити и известити начелство округа подринског, с позивом на његов акт Бр. 18088.

Илија Петровић, осуђеник пожаревачког казненог завода, побегао је 28. прошлог месеца из Љубичева, где је био на раду. Родом је из Кобиља, среза млавског, стар 18 год., средњег стаса, смеђе косе, чела мала, образа округлих, без браде и бркова.

Акт управе пожаревачког казненог завода Бр. 3414.

Васа Арсовић, пекарски момак, из Ниша, 31. прошлог месеца, украо је 200 динара у разној монети, и побегао. Стар је 19 до 20 год., веома висок, у лицу пун, глават, црномањаст.

Депеша начелства округа нишког Бр. 26342.

Миливој Томић, из М. Крчмара, одговара код начелника среза лепеничког за опасну крађу, али је од дужег времена у бегству. Стар је 30 год., раста високог, у опште прномањаст; на трбуху има белегу од посекотине; у оделу је сукненом.

Депеша начелника среза лепеничког Бр. 26427.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

КРАЂЕ СТОКЕ

Животи Исаковићу, из В. Крсне, ноћу између 28. и 29. прошлог месеца, украден је један коњ, длаке зелене, са жигом «К», матор 9 год., а Спасоју Лукићу, из истог села кобила длаке мрко-дорастасте, матора 12 год., са жигом «а».

Депеша начелника среза јасеничког, округа смедеревског Бр. 24020.

Животи Милојевићу, из Луковице, украдена су 28 прошлог месеца два вола: један длаке беле а други шарене, оба матора по 5 год. и без роваша.

Депеша начелника среза ресавског Бр. 22921.

Владимиру Наумовићу, кафецији из Београда, нестала је кобила матора 4 године, длаке дорастасте, на врату има белегу од опекотине, без роваша, омалена. Сопственик држи да су му је украли неки Цигани — цамбаси.

Акт Управе града Београда Бр. 33245.

Станку Цакићу, из Страже, нестала су 21. прошлог месеца два вола: један длаке беле, матор 5 год., а други длаке зелене, матор 4 год., оба без роваша.

Депеша начелника среза јадранског Бр. 28802.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Милорад-Миша-Пузовић, бивши шегрт шлосерски, родом из Ужица, стар 17 година, средњег раста, у опште смеђ; **Добросав Ј. Петровић**, звани „**Јелац**“, бивши шегрт обућарски, родом из Ужица, стар 20 година, средњег раста, сувоњав, мале главе, боје смеђе, погледа намрштеног и **Миливоје Остојић**, звани „**Зељић-Ванбрак**“, без занимања, родом из Ужица, стар 19 година, средњег раста, у лицу пун, у опште плав, повећег мало кривог носа, када говори муца, ноћу између 9. и 10. септембра тек. год. извршили су опасну крађу Илији Живковићу, абаџији из Ужица, и по извршеној крађи побегли. Похватани су 16. октобра тек. год. у Ваљеву. За време бегства 11. октобра тек. год. у вече извршили су опасну крађу у Краљеву, Фрањи Лешетицком, сајџији ондашњем.

Пошто је доста вероватно, да су именовани за време бегства извршили још које кривично дело, то је начелство округа ужичког актом Бр. 10318 молило, да им изнесемо фотографије у листу, те да би остале власти могле

видети и њему што пре јавити: да ли је ова мала банда крадљиваца извршила још које кривично дело? У овом случају акта истраге треба послати поменутом начелству, код кога се она налази под истрагом и у притвору због више опасних крађа.

Лице, чију слику износимо, ухваћено је и ухапшено у Загребу као посве сумњиво.

На саслушању код тамошње власти изјавило је: да се зове „**Ненад Брановић**“, да је родом из Губеревца, среза орашког, где има оца Видоја и матер Босиљку, и да је по занимању механичар, који је занат изучило у Гоњевчевој фабрици.

На молбу загребачке полиције. Управа града Београда проверавала је истинитост ових «Ненадових» исказа, па је утврдила, да он никад није био у Гоњевчевој фабрици и да се тамо о њему ништа не зна.

Да би се утврдио идентитет овог лица, износимо му, на молбу Управину, фотографију, и позивамо све полицијске и општинске власти — а приватна лица умољавамо — да што пре доставе или Управи или овом Уредништву податке о његовој прошлости и његовом идентитету. Пошто је «Ненад» у притвору, то са овим треба похитати.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 43. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 13. НОВЕМБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

(5) Штета може бити стварна, састојећи се у смањењу већ постојеће имовине (н.пр. у неприбављању или губитку какве ствари или тражбине, предузимању какве штетне радње ит.д.) или *изгубљена добит* (lucrum cessans). Но спорно је питање, кад је добит саставни део имовине, и према томе, кад ће изгубљена добит бити имовинска штета. Према некима добит је саставни део имовине и према томе губитак исте је имовинска штета онда, кад она може бити очекивана с вероватношом према обичном току ствари[1]). Но тачније је мишљење, да је добит саставни део имовине само онда, кад постоји правно основни захтев, да се она постигне, јер прво мишљење даје повод за произвољност[2]). Тако неће бити преваре онда, кад А, обмањујући Б о владању лица В, наведе га, да њему завешта своје имање а не В — у.

(6) Просто угрожење имовине, т. ј. могућност наступања какве имовинске штете не може се наравно сматрати као имовинско оштећење. Оно ће се појавити као имовинска штета само онда, кад већ сад садржи у себи погоршање имовинског стања. Тако пролонгација менице је угрожење имовине, али да би представљала имовинску штету, потребно је, да је дужник у року плаћања способан за исплату док је у питању његова способност исплате у будуће[3]). Тако исто постојаће оштећење имовине угрожењем исте онда, кад је вредност какве тражбине, која је угрожена несигурношћу наплате исте, постала услед тога мања од вредности сигурне тражбине, као и онда, кад је проузроковано веће угрожење од већ постојећег.

Један случај угрожења имовине постоји и онда, кад је измамљен или продужен кредит средством обмане, на пр. неискреним уверавањем о постојању намере плаћања. Да би овде било преваре (т. зв. кредитна превара), потребно је као и у опште, да је услед тражења вредност тражбине смањена[1]).

(7) Из *неморалних* или *недопуштених* радњи не могу произићи никакви *правни захтеви*. Имовинска штета је међутим овде само штета имовине *правно* заштићене. Према томе неће постајати имовинска штета, кад онакав захтев није испуњен[2]). Тако јавна женска нема права за награду уговорену за обљубу, те њена имовина неће бити оштећена у правом смислу, кад награду није примила, и према томе неће постојати ни превара, и ако је обмана против ње употребљена). Ово важи и за случај, кад је обманути извршио радњу, којом је своју имовину смањио[4]). Тако у правном смислу неће моћи бити преварен онај, који је дао новац у циљу подмићавања или да би добио средства за побацивање, или куплер, који је ангажавао какву јавну женску за награду.

Из горњег излази, да неће постајати имовинско оштећење у правном смислу ни онда, кад су обманом измамљене имовинске вредности, које се *противправно* притежавају, јер ова имовина није правно заштићена[1]). Тако неће бити преваре, кад је крадљивцу обманом измамљена украдена ствар.

(8) Превара се може извршити и измамљивањем *државине* или *притежања* на каквој ствари средством обмане, јер је и у том случају могуће, да постоји имовинска штета, а то ће бити онда, кад постоји опасност, да се ствар не врати[2]). Ако би извршилац ствар присвојио, тиме би извршио утају, која би тако била у реченом стицају с преваром. Тако било би преваре, кад би А продао на кредит извесну ствар лицу Б, задржавајући право својине до исплате, док Б има намеру прикривену од продавца, да ствар одмах заложи; а и утаје, ако би је заиста заложио.

(9) Спорно је, да ли се превара може извршити измамљивањем *муштерија*. Одговор зависи од тога, да ли су одношаји према муштеријама правни или не, пошто само правни одношаји спадају у имовину. Неки узимају да су одношаји према *сталним* муштеријама (не наравно и према будућим) правни, те да се према томе превара може извршити измамљивањем муштерија[3]). Према некима ти одношаји нису правни[4]). Они су, ккко вели *Frank*, односно уговора, који ће се с њима доцније закључити, само економски. Ово је мишљење једино умесно, јер су правни

[1]) Тако *Frank* § 263 V 1. *Hälschner* § 257 пр. 1, *Rinding* 1343.

[2]) Тако *Olshausen* § 263, 21, *v. Liszt* § 139 II 1, *Meyer-Allfeld* 480 пр. 37, *Hegler* 429.

[3]) Тако *Meyer-Allfeld* 480 пр. 37. Према *Binding-y* (1 361 пр. 3.) за постојање преваре у овом случају довољно је, да је дужник у време рока имао средства да плати дуг, а без значаја је, да ли ће он и доцније бити способан за исплату дуга или не. — Ако дужник о року нема средстава да плати дуг, о превари не може бити говора, јер је штета за повериоца и раније постајала, т. ј. није обманом проузрокована.

[1]) Тако *Olshausen* § 263, 20, *Meyer-Allfeld* 481 пр. 41, *Bindind 1* 361. Према некима кредитна превара није превара. Имовина веле, овде је само угрожена, а не и оштећена, јер мања мера сигурности од очекиване није већ по себи имовинска штета. Тако *Hälschner* 2 253, *H H Merkel* 3763, *Gryziecki* 104.— Овде спада и превара гостионичара, т. ј. случај, кад неко без средстава за плаћање наручи јело или пиће. Неки узимају да овде увек постоји превара, ако се кредитирање није могло очекивати, јер је, вели се, обичај, да се одмах плати. Тако *Meyer-Allfeld* 481, пр. 41 и *Binding* 1361.

[2]) Тако *Olshausen* § 263, 18, *Binding 1* 343, *Meyer-Allfeld* 2181, *Hegler* 428|9. Прот. немачки Reichsgericht у ранијим одлукама, *Lucas* 364, *Lindenberg* Deutsche Juristenzeitung *9* 425.

[3]) У осталом у овом случају, као и у многим другим, нема, као што умесно примећује *Hegler*, ни *располагања имовином* од стране обманутог, те већ и по томе се не може узети, да постоји превара.

[4]) Уп. *Olshausen* 5263,18.

[1]) Уп. *Frank* § 263 V (437). Према њима превара је могућа (*Meyer-Allfeld*, Gryziecki 40).

[2]) Тако *Olshausen* § 263, 29, *Rommel* 73. Прот. *Binding 1* 355 *Hälschner* 2 268|269, *Gryziecki* 92, *Merkel* HH 3764, према којима штете ће бити тек онда, кад је ствар присвојена и тада ће наравно постојати само утаја. Немачки Reichsgericht узима, да штета увек постоји (в. *Binding* loc. cit пр. 1). Према *Frank-y* § 263 VI 1 б овде неће бити преваре зато, што је обманути свестан штете, коју тиме наноси својој имовини. Но те свести не мора увек бити.

[3]) Тако *Olshausen* § 263, 28, *Meyer-Allfeld* 480.

[4]) Тако *Frank* § 263 V (43611) *Rotering* 214.

само одношаји према вредностима, којима се може правно располагати или које се могу правно захтевати у сопственом интересу, а ни одношаји према клиентели нису очигледно такви. Према *Binding-y* клиентела није саставни део имовине већ по томе, што право на муштерије не постоји, изузев случај уговора о томе[1]).

(10.) Пошто из коцке не могу произићи никакве правне обвезе, то се и оштећење при коцки не може сматрати као оштећење имовине у правном смислу, те је према томе и превара у правном смислу при коцки немогућа[2]).

(11.) Без значаја је за постајање имовинске штете[3]), да ли се за нанету штету може подићи тужба за накнаду, и да ли оштећени има средстава за отклањање губитка (н. пр. да ли може да оспорава важност уговора, којим је оштећен). У случају, да се штета састоји у оптерећењу имовине каквим дугом без правног основа, без значаја је такође, да ли је извршилац касније добио право на оптерећење имовине тим дугом.

3° Према некима имовинска штета постоји чим је какво располагање имовином проузроковано обманом. т.j. чим се без ове не би догодило[4]). Према њима је на тај начин довољно за постојање имовинске штете *промена имовине*, и ако, објективно посматрајући ствар, у ствари вредност имовине није смањена, т. j. и ако у ствари нема имовинске штете. Ово је мишљење противно закону; јер се у њему изрично захтева, да се нешто учини на штету имовине.

II. Као што се види, превара је кривично дело против *имовине у опште*[5]). Тиме се она по својој суштини разликује од крађе, утаје и разбојништва, који су управљени *против појединих саставних делова имовине*. Код покушаја преваре није потребно, да већ постоји лице које у својој имовини има бити оштећено[6]). Тако могуће је, да је обмана била управљена на оштећење имовине неког друштва, које се тек има основати.

III. Превара је свршена онда. *кад је проузрокована имовинска штета*, т.j. онда кад је обманути учинио или није учинио нешто на штету своје имовине. Покушај почиње с лажним представљањем, прикривањем или изопачавањем истине. Покушај преваре ће постојати, кад на пр. онај, који се је хтео обмануги, није мо гао бити обманут. или кад је био обманут, али није учинио за њега штетно располагање имовином.

IV. Као преваром *повређени* има се сматрати не само обманути, већ сваки, који је у својој имовини преварен и оштећен, јер имовинска штета може бити посредно нанета[7]). То би био случај. кад су оштећењем дужника оштећени и повериоци[1]).

V. 1. О *дефраудацији* се говори у специјалним одредбама споредног казненог законодавца, те се ове одредбе, а не одредбе гл 25. к. з., имају применити и онда, кад се дефраудација појављује као превара, т.j. кад садржи све елементе преваре[2]). В. дефраудација.

2. О односу преваре ка утаји в. I 1, зб. 2° (8).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) *1343.*

[2]) Тако *Kohler* 43. Прот. *Frank* § 263 V (438).

[3]) Уп. *Openhof* § 263,13.

[4]) Тако *Stenglein* § 40102

[5]) Уп. *v. Liszt* § 139 II, *Hegler* 426. Према *Binding-y* је, као што се је видело (I 3 б 1°), и превара кривично дело против појединих саставних делова имовине, а не против ње у опште,

[6]) Уп. *Olshausen* § 263,24.

[7]) Уп. *v. Liszt* § 139 II 6.

[1]) Уп. *Meyer-Allfeld* 480.

[2]) Уп. *v. Liszt* § 1o9 II 7, *Meyer-Allfeld* 482, *Frank* § 263 X 3, *Binding* 1341, *Olshausen* § 263 Vorbem. 3 уз 2 I Abstu. *Heinemaun* Defraude und Betrug, 894, *Kaula* Die echtliche Natur der Defraudation öffentlicher Abgaben 1897, *Weber* 581.

ПРАВЉЕЊЕ ЛАЖНОГ НОВЦА

(СВРШЕТАК)

Личности, које примају новчанице. ове су: 1. шира публика, која је мало навикнута да с њима рукује, 2. благајници и чиновници банака, и 3. вештаци. Последња категорија не интересује нас, пошто је број личности који је састављају тако мали да у пракси не улази у рачун. Противно овом друга, а нарочито прва категорија, веома су изложене опасности да у место добре новчанице приме фалсификовану.

Фалсификатори се, у циљу протурања своје робе, готово увек обраћају личностима, које не манипулишу често са новчаницама. У поменутој Фридриховој афери, протурачи су бирали магазине и дућане, у којима су моментано служиле сасвим младе девојке. Они се. тако исто, често користе специјалним распоредом места и рђавим осветљењем да би протурили своје фалсификате. Тако је француска протурачица У .... обично протурала лажне новчаннце у париском магазину Г..... у и то у вече, чим се упали осветљење. Ово с тога, што је боја Фридрихових фалсификата наличила више боји правих новчаница према светлости гаса него према дневној светлости.

«Хитни моменти« у јавним етаблисманима, кафанама, већим магазинама итд. такође су врло погодни за рад фалсификатора. Узнемираван са свију страна, келнер у овим случајевима нема времена да изближе испитује новчаницу која му се даје, већ гледа само њену боју. и размењује је. Исте су прилике и на благајнама ових етаблисмана. Фалсификатор, у осталом, никад не пружа развијену новчаницу, већ је брижљиво савије, тако да је њена видљива површина што је могуће мања. Гарсон се готово никад не труди да је развије, већ је гура у џеп од прслука онакву какву је примио. Треба знати да ови исти гарсони по јавним и врло живим етаблисманима могу тако што, готово са истом лакоћом, и растуиати лажне новчанице.

Лаковерност публике.

Доиста је за чуђење шта све може у овим приликама проћи као добро код публике. Имали смо прилике, као судски вештак и захваљујући љубазности многих емисионих банака, да посматрамо велики број фалсификованих новчаница, и били смо пренераженн кад смо видели какве су грубе имитације примане као праве новчанице. Последње фалсификовање париских новчаница од 100 дин. било је сасвим рђаво, па ипак су фалсификоване новчанице примане од многобројних личности.

Али, поред лукавства које употребљују фалсификатори или њихови протурачи, треба рачунати са још једним врло важним фактором: публика је, у опште, врло поверљива према свима званичним документима, а нарочито према новчаницама, које прима као добре ако само мало наличе моделу. Овај факт корисан је с једне стране. јер у врло великој мери олакшава циркулацију папирног новца. С друге стране опет, он нагони емисионе банке да бирају такав тип новчанице, који ће бити врло тежак чак и за грубе фалсификате.

Избор овог типа врло је тежак. Не тврдимо апсолутно, али верујемо, ослањајући се на наше лично искуство; да се тип новчанице која се, бар грубо, не би могла фалсификовати, не може пронаћи. Све што се може учинити то је, да се имитација, разуме се груба, што више отежа. Шта више, треба се задржати на типу, чије је приближно подражавање могућно, јер то су у ствари фалсификати ове врсте који доводе у заблуду другу категорију жртава лажних новчаница банкарске чиновнике и благајнике. За њих је опасност од лажних новчаница: друкчије но за публику. Они могу релативно лако познати лажну новчаницу кад им се она засебно поднесе. С тога фалсификатори и протурачи готово никад не протурају своје фалсификате директно у банкама. Међутим, један комад лажне новчанице може врло лако проћи у свежњу правих новчаница, а да не буде опажен од чиновника или благајника, ако јој се само општи изглед довољно добар, т.j. ако не привлачи на себе пажњу у средини правих новчаница.

Имитације ове врсте нису ретке, и с тога је важно заштити се од њих.

Ови фалсификати обично су извршени од једног или више вештих фалсификатора који се, услед оскудице материјалних средстава, нису могли снабдети свима потребним оруђима. Што се тиче савршених фалсификата, који се израђују, као и оригинали, у радионицама потпуно снабдевеним свима потребним алатима, чију лажност може познати само вештак специјалист, против њих се не може ништа учинити. Са капиталом довољним за куповину машина, сличних онима које служе за израду оригиналних новчаница, и плаћање граверских и других радника специјалиста, могле би се имитовати најзаштићеније новчанице до тог сааршенства, да би за доказивање фалсификата био потребан брижљив рад вештака специјалисте. Срећом, капитал за једно овакво предузеће огроман је, те су с тога и случајеви ове имитације врло ретки.

Организоване банде протурача лажних новчаница.

Организација ових банди потпуно је слична бандама или удружењима за протурање лажног металног новца. У центру налазимо фабриканта, који никад лично не протура своју робу, а око њега протураче. Међутим, чланови банде протурача лажних новчаница често су врло многобројни, многобројнији од чланова дружина за протурање лажног металног новца.

Фабрикација лажних новчаница много је скупља од фабрикације лажног металног новца. Да би дошао до доброг резултата, фабрикант мора провести неколико месеци у приправљању литографског клишеа и т. д. Поменути Фридрих радио је на овоме скоро целу годину дана. Поред својих личних трошкова, фалсификатор мора још трошити на прибор, машине итд., а трошкови око овога знатни су. Да би од свог фалсификата имао користи, потребно је да надокнади суму коју мора дати протурачима. Најзад, пошто се фалсификовање новчаница врло строго казни, он ризикује много, и у накнаду за овај ризик хоће да има великих користи. Он, дакле, мора протурити врло велику количину лажних новчаница, али ово протурање није тако лако као код металног новца. Један протурач лажних новчаница не може једно за другим ићи у 10 и 12 радњи ради размене новчанице од 100 динара, јер ће то изазвати сумњу. С тога је потребно да се протурање врши у исто време на разним местима па, дакле, и од разних протурача.

Ово и јесте узрок због кога се у модерним бандама налази врло знатан број протурача, који често раде у разним земљама. Тако је у афери Фридриховој било протурача у Француској, Швајцарској и Италији, дакле у земљама у којима се лако примају француске новчанице. Ови протурачи нису се често познавали међу собом; познавао их је само фабрикант. На случај хапшења нису се, дакле, могли узајамно одавати, а имали су интереса да не одају фабриканта као год и протурачи лажног металног новца.

Проценат, који протурачи добијају за свој рад, зависи од њихове вештине. У афери Фридриховој поједини протурачи добијали су по 50%, дакле половину, док су други примали по 5 дин. од протурене стотинарке.

Постоје и такви фалсификатори новчаница, који своју робу протурају сами или са једним или два саучесника. Један аустријски студент медицине, који је мајсторски фалсификовао аустријске новчанице да би имао новаца за довршење својих студија, вршио је обе операције, и прављење и протурање, у друштву са својом метресом.

Претреси.

У аферама фалсификовања лажног новца, и металног и папирног, а готово и у свима криминалним аферама, једна од најважнијих полицијских операција јесте претрес. Често се дешава, да се приликом вршења претреса нађе код окривљеног доказ за извршен злочин или преступ, као што је н. пр. оруђе којим је жртва убијена, или калупи који су служили за прављење лажног новца, или хартија за упијање мастила на којој се налази адреса јатака итд. Природно је, дакле, да речемо неколико речи о вршењу претреса.

Противно оном што се може претпоставити, истражним чиновницама и вештацима није ни мало лако да рационално изврше један претрес, тако да им ниједна, по истрагу важнија ствар, не измакне из вида. Ми чак држимо, да ћемо се сагласити са свима практичарима изјављујући, да је у пракси готово немогућно, изузев изванредних околности, извршити један савршен претрес.

У највише случајеве претреси се врше под веома неповољним условима: или је време кратко и не допушта да се испитају сва потребна места, или је осветљење недовољно, или се, најзад, из бојазни да се не проузрокује излишна штета, избегава рушење зидова, подизање патоса и тапета итд. што би чешће требало учинити.

Кад претрес има да се врши само у једном локалу, још је и могућно, радећи методично, извршити скоро савршену операцију, али кад је у питању цела кућа или сеоски ферм н. пр. апсолутно је немогућно све претрести. Откриће сумњивих објеката у овим случајевима зависи од оштроумности вршилаца претреса, а у много прилика и од самог случаја.

Изгледи на успех приликом вршења претреса уверавају се, међутим, ако се они врше брижљиво и методично. Изложићемо овде неколико упута, који су у пракси дали добре резултате.

Пре свега, претрес треба увек вршити са довољно особља. На овај начин посао се може поделити, те ће тако сваки имати времена да своје одељење детаљно претресе. Разуме се већ, да треба, по могућству, изабрати агенте и инспекторе који су добро упознати са овим послом, који никако није прост као што се то верује. Истраживањима треба да руководи било сам иследник, било — што је још боље — какав специјалиста ако је у питању какав специјални злочин или преступ (прављење лажног новца, фалсификати уопште, тровање итд.).

Претрес не треба почињати случајно, од средине локала, већ од једног угла, и продужити поред зида у одређеном правцу, прегледајући пажљиво све делове намештаја који се сусрећу. У средини локала треба извршити претрес напослетку. На овај начин могућно је све испитати, и нема бојазни да ће се заборавити који део намештаја или какво евентуално тајно место. Приликом вршења претреса у каквом делу намештаја треба почети одозго.

Овог методичног реда у истраживањима треба се држати и приликом претреса шупа, штала итд.

Скривена места

Ако има места веровању да су сумњиви предмети сакривени под патосом, или у зиду итд. треба по сумњивим местима лупати са чекићем, чији ће звук открити њихове шупљине. Документи су често сакривени иза тепиха и тапета по зидовима, с тога треба испитати и опипати испупченост зида, незаборављајући подизање слика, огледала итд. иза којих се могу сакрити документи и предмети мање дебљине.

Не треба никад сметнути са ума, да поједини предмети могу бити сакривени на местима за која се тешко може претпоставити да садрже какву сумњиву ствар. У једном случају прављења лажних новчаница, ове су биле сакривене у точку машине за шивење, у манжетнама тек испеглане али још несавијене кошуље, и у унутрашњости једне фотеље. У једном случају крађе, покрадени састави нађени су, са целом клекцијом лажних кључева, у унутрашњости даске од машине за шивење. Најзад, једном приликом лажан новац нађен је у шупљини ноге од кревета, која је била затворена једним запушачем.

Треба, тако исто, испитати и саксије с цвећем, и том приликом подићи биљку са земљом, а тако исто и видљива места у која се, како изгледа, не може ништа сакрити. Ми смо једном приликом нашли покрадено сребро на столу у средини собе, који је био покривен обичном хартијом за паковање. Крадљивац је мислио да ће се тражити свуда, али да никако неће претпоставити да је он толико дрзак да, тако рећи, излаже украдено сребро.

Коресподенција

Приликом претреса треба узаптити и сву коресподенцију, забелешке и разне хартије, јер је очигледно да их је немогућно испитивати на лицу места, већ то треба чинити доцније са великом брижљивошћу. Нарочиту пажњу треба обратити на илустроване поштанске карте, које се готово увек чувају у нижим и средњим друштвеним класама. Помоћу њих могућно је реконституисати употребу времена окривљеног, и изнаћи његове односе. Оне су нам, у неколико прилика, пружиле драгоцена обавештења за правац истрага, у којима смо функционисали као вештак.

Хартија за упијање мастила

Потребно је, најзад, да још поменемо као врло важну ствар, и хартију за упијање мастила, јер она може садржавати, у обрнутим словима, фразе, адресе и друге написе од врло велике важности по истрагу. Кривци обично нису неповерљиви према овој хартији, јер мисле да се она не може прочитати услед изврнутих и непотпуних слова. Злочинац брижљиво спаљује све хартије које би га могле компромитовати, али на ову и не помишља Међутим, довољно је, понекад, метнути ову хартију пред огледало па дешифрирати лако њену садржину.

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Звер жена.

(свршетак)

На питање председниково оптужена је поновила своје раније тврђење, да је њен муж полно злоупотребио дете Клоче и да га је при томе удавио. Кад га је она због тога стала карати, он је на њу потегао један лонац и ударио је у главу услед чега је пала у несвест. Кад је опет дошла к себи, њеног мужа је било нестало са дететом. — Предс.: Оптужена, ја сам већ много што шта слушао, али да један одрастао човек полно злоупотреби дете старо свега два месеца, то још нисам чуо. — Оптужена: Али то је истина: он је и самном покушавао да чини разне неморалности. Морам још приметити, да је мој муж тога дана био пијан. Потом је био позван у салу као сведок казанџија Хајнрих Визе, човек плаве браде у најбољој мушкој снази, који је чинио врло добар утисак. Председник је опоменуо сведока, да он има права да не одговара на она питања, за која се боји, да би се својим одговорима могао изложити могућности, да се према њему предузме кривична истрага. За тим му је саопштио тврђења оптужене Визе. Муж: Ја на то могу изјавити, да је то потпуна лаж. — Предс.: Да ли би се могли на то заклети? Сведок: Зацело — Председ.: Како сте ви у опште дошли на то, да се *овом* женом ожените? Сведок: Она је тада изгледала сасвим солидна девојка и била је врло вична у свима пословима. — На даља питања изјавио је сведок: Ја сам првих година живео врло мирно са својом женом. Али после неколико година моја је жена почела придизати из шпаркасе од моје уштеђевине по 60, 80, 150 марака и т.д. Од тога доба нисмо више живели у миру. Моја жена узимала је децу на неговање против моје воље. О томе даље нисам водио бриге.

За тим је сведоку представљена служавка Клоче, мати несталог малог Клочеа. Сведок је изјавио, да не познаје служавку Клоче, да никада није писао никакву квиту и да никад није примио никакав новац за негу деце. Клоче и неке друге девојке оплакивале су губитак своје деце плачући гласно. — По свршеном саслушању позваних сведока државни тужилац Д-р Холендер изјавио је у своме пледоајеу: Прво се узело, да овде стоји случај преварног одбачаја двоје деце. Али се су врло брзо јавиле још две матере, које су тражиле своју децу. Да ли су се пријавиле све матере које су дале оптуженој своју децу. на чување. или су многе служавке од лажног стида одустале од тужбе, по себи се разуме. да се сада то не може утврдити. На сваки начин претрес је показао, да је нестало без трага и гласа четворо деце, која су оптуженој била предата на исхрану за суме новца сразмерно велике. Податци оптужене о томе где су деца показали су се као дрске лажи. Муж оптужене је честит, поштен и врло пријежан човек. Али у кући оптужене вршиле су се неморалне радње. Ради пусте зараде оптужена је пуштала по новинама огласе, да своју рођену кћер баца блуду у наручје. И пошто се кћер опирала, мати је злоставља на најбруталнији начин. Кад је кћер родила једног мушкарца у стану обућара Шредера, онда је оптужена убила своје рођено унуче. Саопштења Паулина о овоме убиству у главноме су потврдили и други сведоци. Оптужена је казала једној жени: „Моја кћер је родила једно красно мушкарче, али је дете одмах умрло. Добро је што се тако десило, јер моја кћи мора опет да се враћа у Енглеску, а ја не знам шта бих са дететом“. Ето вам побуде за њен злочин, господо поротници. Паула Беркефелд ни нијмање није нека психолошка загонетка. Она је свакако из Енглеске писала оптуженој нежна писма. Али кад је чула, да је њена мати за љубав новца убила четврто деце, она је тада рекла: ја ту жену не могу више сматрати за своју матер. Државни тужилац је у даљем току свог говора доказивао, да је оптужена крива и због преступног подвођења и покушаја домишљајног убиства према своме мужу. У оба ова случаја ствар се тицала лица, која су се могла увек одбранити. Али сем тога оптужена је убила четири немоћна бића. Она се увек налазила у новчаној оскудици. Да би се у томе помогла, она је одлучила, да узима децу на храну и чување. Она се јављала на огласе, које су служавке давале у новинама, да своју ванбрачну децу дају на чување. Оптужена је одмах девојкама предлагала, да је воља за једну повећу суму примити децу за своју, односно, да их одведе некој отменој госпоштини у иностранство. Оптужена се трудила, да за велике суме прими повише деце, али јој то само није испало за руком. Али овај претрес није оставио никакве сумње о томе, да је оптужена побила сву децу, која су јој била предата на неговање. Сад настаје питање: Да ли су нестала деца баш побијена или је оптужена у својој одбрани ударила погрешним путем. Ја сам већ приметио, да се у почетку мислило, да овде стоји само случај преварног одбачаја двоје деце. Једино и само због тога оптужена је била позвана у варошку кућу. Али она је тада рекла госпођи Jupienc: Позвата сам у варошку кућу, што сам, веле, изела дању неком детету. Како је оптужена дошла на то, да учини такву изјаву. Сама оптужена изјављује: да је дете Клоче мртво, али да није она убила дете, већ њен муж. Напослетку она изјављује и то, да су мртва деца Сомер и Шултхајс, али да је њих побила г-ђа Muosi-a. Истина је, да је Muosi-a чувала само 24 часа мушкарца Швепке. Оптужену терети и та околност, што се старала, да добије натраг дете Шулц, јер ће оно и онако врло брзо „крепати“. Ви знате, да јој то није испало за руком и да је дечко Шулц, и данас жив. Оптужена је очевидно покушала убити и дечка Швепке, гурајући сиротом детету бурмут у нос. Треба даље узети у обзир, да је оптужена увек матерама чинила предлог, да би децу узела као своју, ако јој се једном за свагда плати једна повећа сума. Међутим само врло имућни људи, којима Бог није дао деце, имају обичај узимати децу под своје, а не људи кова ове оптужене, која је вечито била у новчаним неприликама. На претресу се несумњиво показало, да је оптужена имала у кући морфиум. Само зашто је било потребно једно такво средство? Довољан је један стисак руке, погрешно намештен јастук, па да тако мала бића буду угушена. Али и та околност, што се поред свега труда није могла открити ни најмањи траг нестале деце, говори за то, да је оптужена побила ту децу. Могло би се приметити: да су нека деца, која су била предата оптуженој, још жива. Али што су та мала бића још у животу, за то не треба захвалити оптуженој, већ једном срећном случају. Сад настаје питање да ли је оптужена радила са предумишљајем? Кад један посрамљени љубавник из љубоморе прободе ножем свога супарника, тада би се можда могло рећи, да је он радио без предумишљаја. Али се не може тврдити, да је оптужена убијала невину децу без предумишљаја. Кад је госпођа Вилфинг поново довела оптуженој дете Бланко, јер није била добила ни паре на име издржања детињег, тада је оптужена казала: Добро је, што је дете ту, сутра ће оно ићи за Енглеску. У томе тренутку оптужена је несумњиво донела одлуку, да дете убије. То што вам износим на сваки начин је само гола индиција, али је она необориво показала кривицу оптужене у пуном обиму. Ја сам уверен, да ћете ви осећати големо задовољство, што се успело, да се открију ови страшни злочини. Кад сте били очевидци неизмерног очајања сведока госпође Шултхајс, којој никаква сила на свету не може повратити њено чедо, онда ћете ви делити са мном необично задовољство, што се успело, да се виновник ових страшних злочина доведе пред суд. На вама је, да повређеном правном поретку прибавите потребну сатисфакцију, држећи се оног старог правног начела: око за око, зуб за зуб. — Бранилац, адвокат Д-р Блекведел дао је израза мишљењу, да је оптужена у циљу одбачаја продала децу у иностранству. Одбачаји ради наслеђа или каквог издржавања никако нису нека ретка ствар. За моју претпоставку говори и та околност, што се оптужена задовољавала са сразмерно малим сумама. За то даље говори и та околност, што су три детета, која је оптужена имала на чување, још у животу. Господо поротници! Ако постоји само ма и најдаља могућност, да су деца још у животу, и та могућност ипак није искључена, онда ви морате оптужену због четири убиства ослободити. Будете ли ви и поред тога гласали да је она крива и пресуда се изврши, па се доцније наједанпут појави једно од нестале деце онда ће то бити живи доказ ваше погрешне пресуде. Нека би вас милостиви Бог сачувао од једне такве погрешне пресуде!

Суд је осудио оптужену, сходно одлуци поротника да је крива, због пет из-

вршених умишљајних убистава пет пута на смрт и на трајан губитак грађанских часних права. Због преступног подвођења и покушаног навођења на кривоклетство оптужена је била осуђена на укупну казну од две године затвора. За кривицу односно једног покушаног умишљајног убиства порота је огласила оптужену да није крива. Кад је пресуда постала извршном, оптужена је погубљена.

С немачког, **М. Ј. П.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Наши другови беху преведени на брод и помешани са посадом коју су допунили; све је било у највећем реду; нико се ни најмање не пожали, нити се осети најмањи немир. Мора се признати да нису с нама поступали као на лађици где је наш бивши пријатељ, старешина посаде командовао само са бичем у руци. С друге стране, зато што сам давао часове из мачевања, имали су према мени и нарочитих обзира, чак сам постао бомбаш[1]) са двадесет и осам форината месечно плате. Два месеца прођоше; ја сам се био навикао на нови живот, али сам ипак мислио, да изађем кад дознадосмо да француске власти траже своје поданике који су били међу холандском посадом. Прилика беше згодна за оне међу нама којима се није допадала служба, али се нико не усуђиваше да се користи. Тражили су нас једино да би нас превели у посаду француских лађа, а та промена не представљаше никакву добит; затим већина од мојих другова имала је, ја мислим, и сувише разлога, као и ја, да не жуди да се јавља француским властима. Сваки је, дакле, ћутао. Француске власти су после тражиле од капетана спискове посаде, али ни тим нису успеле из простог разлога што смо сви били уписани под лажним именима, и мишљасмо да је олуја прошла.

Међутим истраживања су настављена; само, место да воде ислеђење, поставише у луци и у крчмама агенте, којима је био задатак да испитују људе који послом или по дозволи изађу на обалу. Тако се десило да су и мене ухватили: ја сам дуго то објашњавао захвалношћу кувара са брода, који ме је мрзео од кад сам му приметио да нам је дао лој у место масла, и трулу у место свеже рибе. Кад сам дошао пред команданта места кажем се да сам Холандез; језик сам знао добро те ми је то помагало; чак сам тражио да ме под стражом пошљу на лађу да узмем исправе које ће утврдити моју народност; ништа није изгледало истинитије и природније. Одреди ше једног подофицира да ме прати; одосмо истим чамцем којим сам и дошао на обалу. Дошавши до брода ја пустим подофицира да се прво попне он и кад сам га видео да се ухватио за једеке, одгурнем чун на пучину и кажем чамцијама да веслају свом снагом и да ће добити најпојницу. Ми смо пловили у велико докле се мој подофицир, остав на конопцима, батргао после међу посадом, која га није разумевала или се правила да га не разуме. Дошав на обалу потрчао сам да се сакријем у једну познату ми кућу, тврдо решен да напустим брод где се више нисам ни смео појављивати јер би ме затворили. Моје бегство потврди све сумње које су против мене постојале па ипак сам известио капетана, који ми пређутно одобри да радим оно што сам налазио као корисно за моју безбедност.

У луци тад беше и једна гусарска лађа „Барас“ под командом капетана Фромантина. У ово доба лађе ове врсте имале су ту као неку врсту прибежишта и врло ретко су их прегледали: било је добро да ме на „Барас“ приме. Један поручник који је врбовао посаду и коме сам се обратио, представи ме капетану Фромантину, који ме због мог угледа постави за старешину оружја. После четири дана Барас разапе једра у циљу да оде и да крстари на Сунду; беше почетак зиме 1799 године, кад су многе лађе, због бурног времена, пропале на балтиској обали. Таман смо били на пучини кад се диже ветар сасвим противан нашем путу; морали смо се служити само великим једрилом; љуљање је било толико да за три дана нисам имао воље да узмем ма шта друго до ракије помешане са водом; половина посаде беше у истом положају и могла нас је каква рибарска лађа заробити и без пушке. Најзад време се поправи, ветар се наједанпут окрену југозападу и „Барас“, исврсан пловац, прелазаше двадесет метара за секунду а посада оздраве. Наједанпут стража повика *лево лађа*. Капетан узе доглед и рече да је то нека трговачка енглеска лађа са неутралном заставом, и да ју је вероватно ветар одвојио од осталих. Приближимо се њој пошто смо истакли француску заставу. На други пуцањ топа она се предаде и не чекајући судар; посаду затворисмо на дно лађе и упутисмо се ка Бержену (Норвешка) где продасмо упљачкани товар.

Остао сам шест месеци на „Барасу“ и кад смо дошли на одмор у Остенде био сам од мога дела у пљачкању доста уштедео. Видеће се да ми је ова варош била увек кобна, и оно што ми се сад десило натерало ме је готово да верујем у судбину. Тек што смо били ушли у пристаниште а један комесар жандарма и полицијских агената дође на лађу да провери исправе посаде; дознао сам после да је ову меру, која иначе није употребљавана, изазвало једно убиство, а мислило се да се убице могу наћи међу нама. Кад дођох ја на ред рекох му да се зовем Август Дивал, рођен у Лоријану и да су ми исправе остале у Ротердаму, у канцеларији холандске марине; не рече ми ништа и мислио сам да сам се извукао. Кад је испитао на лађи сто три човека, зовну нас осам, рекав нам да ће нас одвести у канцеларију да тамо дамо обавештење. Како су мало пазили на мене, ја сам већ на окуци прве улице побегао и већ сам био измакао тридесет стопа испред жандарма, кад једна стара жена, која је прала пред својом кућом, баци ми пред ноге метлу те паднем; жандарми дотрчаше, метуше ми лисице а нису ме нимало штедели ударцима сабаља и кундака. Тако везаног одвели су ме пред комесара, који ме, пошто ме је саслушао упита: да нисам утекао из болнице у Кемперу. Видео сам да сам ухваћен, јер је било опасно и за Видала као и за Видока, па ипак сам остао при првом имену, које ми је обећавало мало мање непријатности него друго, пошто ми пут из Остенде у Лоријан, који је био дужи него онај из Остенде у Арас, пружаше више прилике за бегство.

Тринаеста глава.

За пет дана што прођоше, свега сам још једном видео полицискот старешину; затим су ме са осталим апсеницима, војним бегунцима и другима, спроводом упутили ка Лиљу. Бојао сам се врло да моју идентичност не утврде у овој вароши, у којој сам се бавио тако често, кад сам дознао да ћемо туда проћи предузмем такве мере да ни жандарми, који су ме раније видели, нису ме више познавали. Моје црте сакривене дебелим слојем блата и гара беху осим тога промењене лажним отоком образа, готово тако исто пуних као код оног анђела на иконама по црквама што дува у трубу страшнога суда. Ето такав сам ушао у војни затвор *Једнакост*, где сам имао остати неколико дана. Ту, да бих ублажио досаду од самоће, одлазио сам у крчму; надао сам се да ћу мешајући се са гостима ограбити прилику да умакнем. Сусрет са једним морнаром, кога сам упознао на Барасу, изгледаше ми као добар знак за извршење мога пројекта; платио сам му доручак. Кад се обед свршио вратио сам се у своју собу; ту сам био скоро три сата мислећи о средствима како да дођем до слободе, кад се мрнар попе и зовне ме да ручамо заједно ручак који му је жена донела. Мрнар имађаше жену; сину ми мисао да би ми она могла набавити женско одело или нешто друго за прерушавање, да бих преварио апсанџије. Сав заузет овом мишљу сишао сам у крчму и пришао столу; наједанпут чу се неки врисак, једна се жена обнезнани; то беше жена мога друга... хтео сам помоћи... један крик ми се оте... Небо, та то је Франсина!... Уплашен од своје непромишљености покушао сам да загладим први поступак који ми се и против воље отео. Изненађени, зачуђени гледаоци ове сцене скупише се око мене и окупише ме питањима; после неколико тренутака ћутања ја им одговорим изговором: учинило ми се да је то моја сестра.

Овај догађај немаде последица. Сутра дан смо отпутовали у зору; запрепастио сам се видећи да спровод место да иде као обично путем за Лан пође оним за Дуј. Зашто је ова промена у правцу? ја сам је приписивао издаји од стране Фран-

[1]) Bombardier, војник који баца бомбе. Пр.

сине, али сам ускоро сазнао да је то учињено из потребе да се у Арасу остави извесан број војних бегунаца, нагомилаиих у затвору у Камбре.

Франсина, коју сам неправедно сумњичио, сачекала ме је на првом одмораишту... У пркос жандарма она ме је загрлила и разговарали смо: плакали смо обоје. Са каквом горчином она пребациваше себи неверство које је било узрок свих мојих несрећа! Њено кајање било је свесрдно и ја сам јој опростио, и кад нас на заповест каплара раздвојише, не могући боље урадити, она ми тутну у руку две стотине динара у злату.

Најзад дођосмо у Дуј; ево нас на капији окружнога затвора: један жандарм зазвони. Ко нам отвори? Дитијел, онај вратар, који ме је због једног мог покушаја бегства, поминьао месец дана. Он ме, изгледаше и не примети. У канцеларији нађем још једно познато лице. писара Хиртрела; био је тако пијан да сам мислио да ме се и он неће сетити. За три дана нико ми не рече ништа, али четвртога изведоше ме пред иследнога судију у присуству Хиртлела и Дитијела. Питали су ме да нисам Видок, ја сам остао при томе да сам Дивал и да се о томе могу уверити ако пишу у Лоријан; да то доказује и разлог што сам ухапшен у Остенди, пошто сам оптужен само за бегство са државне лађе. Моје самопоуздање изгледаше да обману судију, он се двоумљаше, али Хиртрел и Дитијел понављаху да се они не варају. У брзо дође да ме види и државни тужилац Росон, и он рече да ме познаје; али ипак како се ја нисам пимало бунио оста неке неизвесности и да би ствар расветлили измисле једно лукавство.

Једног јутра јавише ми да ме неко тражи у канцеларији: моја мати, коју су позвали из Араса лако је погодити у којој намери. Сирота жена потрча да ме загрли... видео сам клопку... полако је одгурнем говорећи судији да није лепо што су дали наду овој сиротој жени да ће видети сина кад нису били у могућности да то учине. Међутим моја мати обавештена једним знаком, који сам јој био дао удаљујући је, учини се као да ме испитује са пажњом и рече да је се због изванредне сличности преварила; затим оде кунући оне који су је толико намучили само да јој приреде једну лажну радост.

Судија и остали били су у неизвесности, али у том стиже једно писмо из Лоријана које је изгледало да ће расветлити ствар; у њему се говорило о цртежу израђеном на левој руци Дивала који је побегао из болнице у Кемперу, и то је требало да уклони сваку сумњу о моме идентитету. Поновa сам изведен пред иследног судију; Хиртл је већ славећи своју оштроумност присуствовао испиту.. Од првих речи знао сам у чему је ствар и загрнув рукав од капута до више лакта покажем им нацрт, за који су мислили да га сигурно неће бити. Тад се још утврди и потпуна истоветност описа који су послати из Лоријана. Сви су се чудили, али ствар је замршавало још више то што ме је власт из Лоријана тражила као маринског бегунца. Петнаест дана прођоше тако и ништа се не реши у погледу мене; тада, уморен од свирепости које су предузимали према мени да би ми измамили признање, напишем преседнику кривичног суда и известим га да сам ја Видок. То сам урадио зато што сам мислио да ћу одмах отићи у Бисетр са једним спроводом у који ме доиста и примише; а беше ми, међутим, немогућно на путу учинити макакав покушај бегства као што сам рачунао, толико су нас строго пазили.

По други пут сам ушао у Бисетр 2. априла 1799. године; ту сам нашао старе апсенике, који су, ма да осуђени на тешку робију, били добили да им се одложи рок за спровод у казнени завод, а од тога су имали стварне користи пошто се издржавање осуде рачуна од дана осуде. Ово одлагање чини се понекад још и данас. Ако се оно примењује само на осуђенике, које околности њихове осуде или њихово кајање чини достојним тога, могло би се прећутно још и одобрити, али ова одступања од општега правила стварају неку врсту борбе између окружне и државне полиције, од којих свака има своје »штићенике«. Према овоме државна полиција, којој припадају сви осуђеници без изузетка, могла их је слати где за згодније нађе, у Бисетр или у друге затворе. Тако се да разумети оправданост моје примедбе коју сам учинио: такав осуђеник, који се за тамо показује миран и побожан, скида маску и постаје најдрскији робијаш.

У Бисетру сам видео капетана Лабра, који ми је, као што се зна, раније у Бриелу набавио исправе помоћу којих сам пребарио бароницу... Он је био осуђен на шест година робије за саучасништво у великој крађи, извршеној у Гану код кафеџије Шаипона. Он је требао као и ми поћи истим спроводом, а спровод је изгледао да ће бити врло непријатан. Капетан Вијец, знајући с ким има посла, беше објавио да ће нам, да би спречио свако бегство метнути лисице, и то две огрлице до Тулона. Наша обећања успеше ипак да одустане од овог „лепог“ плана.

Пошто нас оковаше, као и при првом поласку, поставише на чело ланца мене са једним од најчувенијих крадљиваца у Паризу и околини, Жозасом, који је био познатији под именом *маркиз Сен-Аманд де Форал*, које је име увек носио. Он је био човек од тридесет и шест година, имао је отмен изглед и фино понашање. Његово путничко одело било је као некога кицоша, који из свога кревета прелази у собу отмене госпође. Са дугачким пантал нама, на листовима „трико“ боје сребрнасто сиве, носио је капут и капу са астраханом исте боје, а преко капута широк огртач постављен црвеном кадифом. Његов трошак одговарао је његовоме држању; њему није било доста што је сам живео луксузно на сваком одмору него је још увек хранио по три четири човека са ланца.

Жозаса није нико васпитавао, али ушав врло млад у службу неког богаташа, кога је пратио на путовима, стекао је телпко умешности, да је се у сваком друштву умео да понаша. Због тога су га његови другови, видев га како улази у најотменија друштва, називали *калауз*. Он се толико био саживео са овом улогом, да је и у казненом заводу под дуплим оковом, измешан са љулима најбеднијег изгледа, био сачувао и под робијашком кабницом отмен изглед. Снабдевен са потребним стварима, он је сваког јутра по један сат посвећивао својој тоалети и озбиљно је неговао руке, које су му биле врло лепе.

Жозас је био један од оних крадљиваца каквих је данас, за срећу, врло мало, који су смишљали и спремали планове за читаву једну годину. Радио је у главном са лажним кључевима и почињао је узимањем отиска од кључанице спољних врата. Направљеним кључем улазио је у прво одељење, ако би наишао на друга затворена врата узимао би нов отисак, направио био други кључ и тако редом док није постигао свој циљ. Разуме се да је за то, што је могаоући само у одсуству становника, морао губити доста времена чекајући на прилику. На овај начин радио је само кад му је било немогућно ући у кућу, али ако успе да уђе ма по каквим изговором узимао је одједном отиске од свих кључаница. Кад су кључеви били начињени, он је позивао газде од куће код себе на ручак у улицу Шантерен, и док су они седели за столом, његови саучесници су пљачкали кућу, одакле је Жозас нашао начина да удаљи и слуге, било што су их господари довели да их дворе, било што је удешавао да собарице или куварице изађу са својим љубазницима, које им је он набављао. Вратари опет нису видели никад ништа, јер је обично дизан само новац или накит. Ако би се нашао какав предмет веће запремине, они су га завијали у прљав веш и бацали кроз прозор на улицу саучеснику који је ту чекао са перионичним колима.

Познат је један велики број Жозасових крађа и све оне показују онај фини дух опажања и проницљивости, којим је он располагао. И свету се често издавао за Креолца из Хаване; сретао је често становнике ове вароши и никад му није ништа измакло што би га могло одати. Више пута је доводио отмене фамилије да му понуде руку дивних девојака. Обавештен у преговорима где је остављен мираз, он га је увек дизао и ишчезавао у часу кад је требао уговор отпочети. Али од ових његових подвига најчувенији је онај, у коме је настрадао један банкар из Лиона. Ушав у кућу под изговором ради трговачких послова, стекао је у брзо неку врсту пријатељства, које му даде могућности да узме отисак од кључаница на свима бравама, сем оне на каси, са које се отисак никако није могао узети зато, што је њена особитост била изнутра, у брави, а не с поља. Поред тога каса је била узидана и обложена гвожђем, те није било ни мислити на разбијање, а банкар се опет никад не одвајаше од кључа. Али ни све те препреке нису одбијале нимало Жозаса. Будући се пријатељио с банкаром, он му предложи да се провозају до Со-

лоњка. Одређеног дана оду на двоколицама. Дошав близу до Сен-Ромберта примете у лађици неку жену која је издисала и избацивала крв и на нос и на уста. Крај ње је био неки човек који се свим силама трућаше да јој помогне. Жозас му рече, да јој се заустави крв довољно је да јој метну један кључ на леђа; али нико немаше кључ изузимајући банкара, који одмах понуди свој кључ од куће; само што он није био довољан. Тада банкар изазват гледајући толику крв даде и кључ од касе, који притискоше болесници између плећа и и крв стаде. Читаоци ће се сетити да је ту већ био намештен слој воска за моделисање и да је цела ова ствар била још раније спремљена. После три дана каса је похарана.

Као што сам казао, представљајући господина, Жозас је трошио новац са лакоћом човека који га лако зарађује. Он је био врло дарежљив и ја бих овде имао навести више његових дела ретке племенитости коју остављам оцени моралиста. Једнога дана између других уђе и он у један стан у улици Хазард, за који су му рекли да је добар за пљачку. Одмах му паде у очи никакав намештај, али помисли: може бити да је сопственик цицију, те продужи тражење, испретура све, оби све затворе и не нађе ништа сем један свежањ захвалница од друштва „Брдо Милосрђа“. Он извуче из свога џепа пет дуката, метну их на камин и, пошто је на огледалу написаи ове речи: *накнада за покварени намештај*, изађе затварајући савесно врата из бојазни да не нађу други, мање пажљиви лопови, па да однесу и оно што он није хтео.

Кад је Жозас пошао с нама из Бисетра то му је био трећи пуу како иде у казнени завод. После је још два пута бежао па су га ухватали и умро је 1805. године у казненом заводу у Рошфору.

Приликом проласка кроз Монтеро био сам сведок једног догађаја, који треба да се зна, пошто се може поновити. Један робијаш, неки Можер, познаваше неког младог човека у вароши, чији су родитељи веровали да им је син осуђен на робију; пошто је Можер рекао своме суседу да марамом сакрије лице, каза у поверењу неколицини људи, који су били дошли да нас виде, да је тај што се крије тај младић из њихове вароши. Спровод је затим отишао даље али приметисмо да један човек трчи за нама и кад стиже даде капетану педесет динара као милостињу скупљену за онога човека са марамом. Ових педесет динара подељени су у веће међу оне који су за ово знали, а нико више сем њих није ни знао узрок ове дарежљивости.

У Сану Жозас направи једну другу комедију: јавио беше некоме Сержану, кафецији из Екија. Кад га је овај човек видео растужи се веома. „Како“, узвикну он са сузама у очима „ви, господине маркиже, овде!... ја сам мислио да сте се вратили у Немачку!.. Ох, Боже, Боже, каква несрећа!“ Читалац погађа да је Жозас долазио у Сан ради својих „послова“, а ту је се представљао као емигрант, који је се вратио тајно и као брат некога грофа, код кога је Сержан био кувар.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Дим. Станковић, писар општине параћинске, пита:

„Извесна лица као повериоци, тражили су код општ. суда забрану на покретност њиховог дужника.

Пошто је дужник дуг признао, а повериоци испунили све законске формалности које се при тражењу забране траже, то је општ. суд донео решење којим се забране уважавају.

Та решења о забрани општ. суд дао је на извршење своме кмету — извршиоцу — који је забране извршио обезбедом пописате покретности дужника, за коју је дужник изјавио да је његова својина.

Но, како усљед законске немогућности, кмет — извршиоц — није пописату покретност онога дана, кад је забрану вршио, предао одређеноме стараоцу, то је сутра дан отишао да по списку пописа ову предају изврши.

Кад је приступио овоме послу, дотична среска власт, преко једног свога писара, забранила је овај рад, а ово по жалби лица које се је јавило као правни господар пописате покретности. Забрану ову извршио је писар на тај начин, што је пописату покретност дао на слободно руковање новом појављеноме господару, а кмету наредио: *да се одмах са места пописа удали.*

Како повериоци траже, да се њихове забране изврше и пописата покретност од дужника одузме и стараоцу преда, а часници општ. суда боје се, да то изврше услед забране од стране полиц. власти, а међу тим повериоци за неизвршење забране прете тужбом општ. часницима код простеп. суда, то једно с тога, а друго да би се знало да ли је интервенција, коју је полиц. власт у овоме конкретном случају узела на начин како је изложен на закону основана, молим уредништво, да по томе изволи дати своје обавештење.

Што се тиче мене, моје је скромно мишљење у овоме случају овако:

1.) Да полиц. власт изузетно за овај случај, није имало права никакве интервенције, јер јој то право императивно забрањује II одељак чл. 144. зак. о општинама, пошто је целокупна ова радња општ. суда била судске природе где право надзора полиц. власти отпада.

2.) Што је општ. суд по § 466. грађ. суд. пост. имао право да ову покретност попише и преда одређеном стараоцу.

3.) Што је по горе изложеном зак. пропису одређено, на какав се начин доказује право сопствености пописне покретности, кад се појави нов господар, као и да су за решавање такве својине искључиво надлежни судови а не полиц. власти.

4.) Што онај који налази, да је на начин по коме је ова забрана од стране општ. органа извршена оштећен, или му је какво законско право повређено, има права, да код надлежног првостеп. суда, противу дотичног општ. органа тужбом задовољења тражи; и

5.) Да је према свему овоме полиц. власт овде у овоме случају, учинила једну кардиналну грешку, која према расположењу повериоца, може полиц. органа који се је као сасвим ненадлежан умешао у судски рад општ. суда, довести и до кривичне одговорности, тач. 2. § 121. кр. зак.“

— На ово питање одговарамо:

У случајевима забрана, општински судови делају у двојаком својству.

Тако, докле је питање само о томе: има ли места забрани у опште, и јесу ли испуњени сви потребни услови за ово, дотле општински суд ради као судска власт, и рад његов не подлежи оцени полицијске власти, као надзорне, према чл. 144. закона о општинама, него умесност општинских одлука цене првостепени судови по § 19. грађ. суд. поступ.

Кад настане тренутак *извршења* саме забране, онда општински судови то врше у својству управних власти, и правилност рада прелази у оцену надзорне полицијске власти.

Према томе, полицијске власти могу и имају дужност, да у смислу § 466. и 471. грађ. суд. поступка оцењују: да ли је попис ствари правилно и по закону извршен, па да на случај погрешне примене ових законских наређења, ниште одлуке општинског суда, донесене у погледу извршења забране, наслањајући то на чл. 33. закона о уређењу округа и срезова.

Само, наравно, никако нема права полицијска власт, да интервенише на начин. како је у предњем питању представљено, јер је она на овај начин искључила функцију општинског суда, као надлежног за извршење забране, и ушла у тај посао као ненадлежна за непосредан рад.

Она је у овом случају имала само то право, да нагна општински суд, да појављеном господару, односно ономе који је слабији у праву, да писмено решење, и да то решење после она цени по изјављеној жалби.

И, ако би она нашла, да је одлука општинског суда неправилна, па њена оцена постане и извршном, онда тек настаје њено право, да силом своје власти прибави важност својој одлуци. ако је општински суд не би сам извршио.

Овако, наравно, пружена је могућност оштећеном да употреби право из чл. 28. Устава.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Богдан Н. момак у проституткој радњи Милана Филиповића, у Крушевцу, украо је своме

газди 220 динара, па побегао, по свој прилици за Београд.

Он је плав, ћосав, средњег раста. Обично служи као портир.

Депеша начелства округа крушевачког Бр. 13802.

Јозеф Бенес, келнер, чију слику износимо, у друштву са Рудолфом Штебетоком, убио

је Каролину Немет и кћер јој Каролу, у Пожуну, па побегао незнано куд, а Рудолф је ухваћен.

Јозеф је малог раста, блед у лицу, црномањаст.

Пронађеног треба одмах притворити и известити Управу града Београда, или Антропометријско-Полицијско Одељење.

Онај, који допринесе да се кривац ухвати, добиће награду у 500 круна.

Радован Сандуљевић, тежак, из Пољане у срезу пожаревачком, одговара за извесно кривично дело, али се не зна где се сада налази.

Он је стар 20 година, црномањаст, стаса средњег, бркова малих, црних, косе црне, очију плавих, у лицу у опште црномањаст, кад говори замуцкује.

Акт начелника среза пожаревачког, Бр. 19988.

Светозар Мратинковић, келнер, из Смедерева, осуђен је на десет дана затвора и четири месеца полицијског надзора, али се пресуда не може да изврши, јер је он отумарао незнано куд.

Депеша начелства округа смедеревског Бр. 14902.

Миливоје М. Томић, земљоделац, из Топонице среза пожаревачког, има да издржи четири месеца полицијског надзора, по пресуди општ. топоничке Бр. 1368, али му се не зна место борављења.

Нађеног треба ставити под надзор, па о томе известити начелника среза пожаревачког, с позивом на његов акт Бр. 21036.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

КО ЈЕ ОВО?

Лице, чије слике износимо, ухватила је руска полиција, у Одеси.

Оно се тамо издаје за **Михаила Мефодјејева Шоп-Мишића**, из Србије.

По томе, што није показало место свога рођења, него само да је из округа Угоја, а такав, међутим, округ не постоји у Србији, вероватно је да се крије какво лице, које је код нас учинило какву тежу кривицу, па нема рачуна да се овамо враћа.

Према броју слика, које је одеска полиција послала, види се, да се ово лице прерушавало по потреби.

Тако, оно је тамо било и у униформи официра, и у оделу једног Турчина, и разним другим ношњама, и то по неки пут са брадом, а по неки пут без ове.

Позивају се и све власти и појединци, који би што знали о овом лицу, да о томе одмах известе Антропометријско-Полицијско Одељење, с позивом на његов акт Бр. 1886.

ТРАЖЕ СЕ

Даринка, кћи пок. Ставре Стаменковића, из Ћуприје, отумарала је незнано где.

Она је стара 12 година, раста малог, дежмекаста, лица пуног. Од одела има: црну сукњу и реклу, главу повезује марамом.

Депеша начелства округа моравског Бр. 14226.

Александар, син Ђорђа Радовића, из Границе ср. јасеничког, отумарао је незнано где.

Он је стар 15 година, у опште плав, раста средњег, лица чистог. Од одела има жути кожух без рукава, сељачке гаће, на глави сур шешир, а на ногама опанке.

Депеша начелника среза јасеничког округа смедеревског Бр. 24146.

Димитрије, син Јанче Митровића, из Гор. Јабукова, отумарао је незнано куд. Он је стар 14 година, омален, очију црних, косе црне, сувоњав.

Депеша начелника среза тимочког Бр. 10020.

КРАЂЕ СТОКЕ

Јевти Лазаревићу, из Стојника, украдено је десет брава оваца, од којих су 4 вране, 5 белих и 1 шарена.

Депеша начелника ср. јасеничког округа крагујевачког Бр. 28657.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник **Душан Ђ. Алимпић**.

БРОЈ 44. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 20. НОВЕМБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а на основу тачке 5-те члана 8-ог закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља од 30. марта 1881. године, поставити:

у Главном Санитетском Савету:

а) за редовне чланове:

Д-р. Јована Данића, управника болнице за душевне болести у пензији;

Д-р. Едуарда Михела, просектора опште државне болнице и референта за јавну хигијену;

Д-р. Ђоку Ј. Николића, физикуса Управе града Београда;

Д-р. Јеврема Жујовића, шефа одељења за сифилистичне и кожне болести у општој државној болници;

Д-р. Демостена Т. Николајевића, шефа унутрашњег одељења у општој државној болници;

Д-р. Милана Јовановића-Батута, професора Велике Школе у пензији; и

Д-р. Војислава Суботића, шефа хируршког одељења у општој државној болници.

б.) за чланове заменике:

Д-р. Жарка Трпковића, санитетског мајора;

Д-р. Светозара М. Марковића, лекара општине београдске; и

Д-р. Војислава Кујунџића, лекара општине београдске.

в.) за ванредне чланове:

Д-р. Марка Т. Леко, професора Велике Школе у пензији;

Алексу Љ. Поповића, главног марвеног лекара;

Андру Стефановића, професора Универзитета; и

Николу Николића, јавног правозаступника.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 11. новембра 1911. године у Београду.

У име Његовог Величанства Краља Петар I, Александар наследник Престола, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за лекара среза ариљског Др. Милована Миловановића, лекара среза пољаничког, по службеној потреби;

за лекара среза пољаничког Др. Исајила Хаџијевског, свршеног лекара; и

за лекара среза моравичког Др. Љубинка Ивковића, свршеног лекара и бившег државног питомца.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 4. новембра 1911. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

од

Др. Томе Живановића

(наставак)

VI. Кривац.

1. Што се *виности* тиче, треба да постоји код извршиоца:

а) *Умишљај*. За исти је потребна:

1° Свест о изазивању одн. подржавању заблуде код некога.

2° Свест о узрочној вези између заблуде и предузимања какве радње (чињења или нечињења), којом се имовина штети. Извршилац треба дакле да је свестан оштећења туђе имовине.

б) *Намера прибављања користи* („из користољубивих намера“) или ако ње нема, *намера да се другоме шкоди*.

1° У § 251 се вели само „из користољубивих намера“, те се има узети као и код изнуде (§ 24 IV 2 б), да је довољно прибављање *ма какве* користи, т. ј. било моралне било материјалне (н. пр. имовинске[1]).

(1) Има се узети такође као код изнуде, да је довољна намера, да се та корист *неком другоме* прибави, а не самом извршиоцу. Тај други може бити у време извршења преваре непознат. То ће бити случај н. пр. онда, кад се превара врши у циљу да се прибере новац ради оснивања каквог фонда.

(2) У § 251 се за разлику од § 246 (изнуде) такође не вели ништа, да ли та корист треба бити *противправна*. Но по себи се разуме, да се и овде мора то захтевати. Тако не би могло бити говора о превари у правном смислу, кад би А обманом навео Б. да му исплати дуг, који иначе није хтео да плати. Има се узети пак као и код изнуде (§ 24 IV 2 б 40), да је корист противправна онда, *кад извршилац или лице, за које је он хоће да прибави нема права на исту*[1]). Тако у наведеном случају ово право постоји, јер поверилац има право да му се дуг плати, а он је ту корист једино и хтео постићи обманом свог дужника.

(3) Намера да се противправна корист прибави постојаће и овде онда, кад је *мотив* обмане прибављање ове користи[2]). Израз „намера“ се има дакле схватити у свом техничком значењу, а не у смислу *умишљаја* као што тврде неки[3]). Тако не би било кривца код преваре због одсуства намере н. пр. онда,

[1]) У § 263 немачког к. з. се захтева намера прибављења *имовинске* користи. Према општем мишљењу (в-з-*Liszt* § 139. II-4a) имовинска корист постоји онда, *кад је новчана вредност имовине кривдело увећана* (према *Binding-y 1* 363 корист не мора имати новчане вредности). Према неким је потребно још и то да се корист може у новцу проценити (*v. List* н пр.), док према другима то није потребно (уп. *Olshausen* § 263,43). Спорно је, да ли је потребан идентитет између одузетог имовинског објекта и објекта обогаћења т. ј. користи преваром прибављене (в. *Frank* §. 263-VII-3. који то захтева). — У § 300. прој. се такође не захтева *имовинска* корист, док из мотива излази, да је то потребно (стр. 662)!

[1]) Тако *Berner* 587, *Lucas* 345, *v-Buri* Beilageheft 65, *Katz* GS *31* 443, *Geyer* 2 57, као и немачки Reichsgericht (в. *Frank* §ə263-VII-ɛ и *Olshausen* § 263, 45. Неки (*v. Liszt*) § 139-II-4б, *Binding 1* 363, *Kitzinger* GS *55* 96. *Meyer-Alfeld* 475, *v. Bar Gezetz und Schuld 3* 15) захтевају, да би корист била противправна *прибављање исте у противности с правним поретком*, т. ј. против права (contra ius). Но практичне разлике нема између ове две формуле (v. Liszt 139 пр. 13).

[2]) Тако *v. Liszt* §-139-II-4. *Frank* §-263-VII-3.

[3]) Тако *Binding 1* 365.

кад какав скупљач прода другоме копију каквог старинског рукописа под видом правог само да би збирку овога покварио, или да би га само бламирао као некомпетентног познаваоца ових рукописа.

(4) Намера, да се касније накнади штета, не искључује постојање намере прибављања користи[1]).

(5) Намера прибављања *противправне* користи претпоставља свест, да је корист противправна.

(6) Не захтева се, да је она намера и остварена, т. ј. да се је жељена корист заиста прибавила. Зато је без значаја, да ли је било могуће преваром у питању постићи ону корист, и да ли је било могуће постићи је другим, допуштеним путем[2]).

(7) Пошто корист не мора бити имовинска, то је несумњиво, да корист не мора истицати ни непосредно ни посредно из саме преваром проузроковане имовинске штете, да дакле између њих не мора постојати *однос узрочности*, узајамности[3]). Тако довољна је намера, да се добије награда, коју је А обећао, ако се превари Б, и ако жељена корист не може проистећи из саме преваром нанесене штете, пошто је неко трећи има дати. Другим речима, кад се жели да постигне *имовинска* корист, она не мора бити идентична са штетом преваром нанетом, т.ј. та се корист не мора састојати у добијању онога, што се од имовине туђе одузима, н.пр. у преваром измамљеном новцу, нити је потребно да истиче посредно из нанесте штете, н. пр. из каквог уговора, на који је А обманом наведен, већ се може састојати и у користи коју неко трећи има пружити.

(8) Кад постоји намера прибављања користи, онда је излишна *намера оштећења туђе имовине*, т. ј. није потребно, да је мотив обмане оштећење нечије имовине.

2⁰ Према § 257 к. з. кривица код преваре постојаће и онда, кад извршилац није имао намеру прибављање користи, али је имао *намеру да другом шкоди*[4]). „Намера“ се има и овде узети у свом техничком значењу, т. ј. постојаће онда, *кад је оштећење туђе имовине мотив обмане.*

2. За појам кривца код преваре потребан је према § 258 к. з.) исти објективни лични услов крив. одговорности као код крађе и утаје (§ 45-VI-2), о коме је реч у § 234. к. з.). Потребно је на име, *да варалица није* супруг повређеном или предак у правој линији.

а) Пошто се има сматрати као повређени како обманути тако и сваки оштећени (в. IV), то овај услов кривичне одговорности неће бити испуњен онда, кад поред обманутог има и других лица, на штету чије имовине је радња (чињење или нечињење) извршена, а варалица није супруг или предак свакоме од њих.

б) В. § 45. VI 2б.

§ 1. Врсте преваре.

I. **Обична преступна и иступна превара.** Обична је превара из §§ 252. и 391. к. з. Она се разликује на преступну и иступну према *вредности* њоме нанете имовинске штете.

1. Преступна је превара „у вредности већој од 300 гроша чаршијских, па било да само једна превара или да више њих ову вредност износе, а у поврату мање од 300 гроша али више од 10 гроша чаршијских“ (§ 252. к. з.).

а) За превару од тачно 300 гроша као и за превару у поврату од тачно 10 гроша има се узети, да су преступне (в. Посебни Део § 46. II 7 б).

б) Као што се види, и *више* превара, које у скупу износе вредност најмање од 100 гроша а у поврату најмање од 10 гроша, сматрају се као *једна*, и то *преступна* превара, и ако би вредност сваке поједине била мања од 300 одн. од 10 гроша. Законодавац није ни овде одредио, под којим се условима ове преваре имају сматрати као *једна* превара. С обзиром на појам продуженог кривичног дела има се узети, да је за то потребно (в. Општи Део § 37 А II):

1⁰ Да је наравно једно лице њихов извршилац (или подстрекач и помагач).

2⁰ Да је свим преварама повређено једно исто лице.

3⁰ Да су све преваре следовале једна другој с кратким и неизбежним прекидима.

в) У § 399. al. 3. к. з. прописано је за крађе, да се вредност има узети „*по обичној цени*“, а то важи наравно и за одређивање вредности штете код преваре. При одређивању вредности има се узети у обзир, не вредност преваром одузетог имовинског објекта самог за себе, већ вредност, коју он има у вези с другим имовинским објектима, с којима је у вези, другим речима меродавна је *целокупна штета* преваром причињена повређеном лицу (уп. Посебни Део § 46 II 7 д 2⁰).

г) *Покушана* преступна превара сматра се као кривично дело (§ 252. al. 2. к. з.), т. ј. казни се и за покушај. Ово важи и за остале врсте преступне преваре.

2. *Иступне* су све преваре, које нису преступне, т. ј. које не спадају под § 252. к. з. (§ 391. к. з.).

II. **Превара одвођењем туђе електричне струје поверене „руковању или потрошку“ извршиочевом** (§ 253. а к. з.). Тако превара ове врсте била би извршена, кад би се електрична струја присвојила после пролаза кроз струјомер, и то би присвајање било прикривено н.пр. померањем казаљке у назад. Извршилац може бити само онај, коме је електрична струја поверена била на руковање или употребу. О преступној превари ове врсте говори се у § 253. а к. з., о иступној § 391. б к. з.

III. **Превара при уговорима** (§ 253 к. з.). У § 253. су предвиђена неколико случајева ове преваре, и то су према изричном пропису овог §-а („*само* у следујућим случајима“) једини могући случајеви преваре при уговорима. Деоба на преступне и иступне према вредности важи и за њих („казниће се по предидућем § 252“). Преваре при уговорима предвиђене у § 253. к. з. су:

1. „Ако је једна страна уговор само као средство за превару закључила и другу страну у имању заиста оштетила“ (т. 1.), т. ј. превара *извршена тиме, што је извесно лице обманом наведено, да закључи какав за себе штетан уговор с извршиоцем.*

а) Радња обманутог лица састоји се дакле овде *у закључењу* каквог *уговора* штетног по његову имовину.

б) Уговор треба да је закључен са самим извршиоцем преваре. Не би дакле постојала ова врста преваре, кад би А навео Б на закључење каквог за њега штетног уговора с лицем В, већ превара из § 251. к. з.

в) Од појма преваре датог у § 251 не чини се овде никакво одступање. Ова превара је дакле свршена, тек онда кад је наступила имовинска штета[1]).

2. „Ако је ко место уговореног предмета други предмет мање вредности или другог својства подметнуо или вредност уговореног предмета умалио или преиначио“ (т. 2.), т. ј. превара извршена средством обмане *при испуњењу уговора.*

а) Ова се превара одликује дакле од осталих тиме, што треба да је извршена приликом испуњења каквог уговора лажним представљањем да је исти испуњен.

б) Од појма преваре датог у § 251 к. з. не чини се ни овде никакво одступање. Потребно је дакле, да би превара била свршена, да је наступила имовинска штета, а то ће бити онда, кад је од друге уговорне стране примљен предмет мање вредности или других својства или предмет, чија је вредност смањена или преиначена.

в) *Извршилац* ове врсте преваре може бити само уговорна страна. Трећа лица могу дакле бити само подстрекачи и помагачи.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОЖАРИ И ПАЉЕВИНЕ[2])

Једна врста оштећења имовине, која доста често занима правосуђе и полиције, јесу и пожари. Има их тројаких: 1. *природних*, т. ј. оних који произлазе услед каквог природног узрока (удара грома, превирања итд.); 2. *случајних*, и 3. *злонамерних* или *злочиначких*. То је последња категорија која нарочито интересује криминалисту. Потребно је, међу-

[1]) Уп. *Olshausen* § 263, 49, *Oppenhof* § 263.

[2]) Уп. *Oppenhoh* § 263, 9а.

[3]) Тако *Oppenhof* § 263 к. и с. гледишта немачког к. з., који захтева имовинску корист. В. против њега *Olshausen* § 263, 50, *Frank* § 263 VII з, (који за разлику од првог захтева и идентитет између имовинске користи и штете).

[4]) § 257. к. з.: „Варалица ће се казнити и у оном случају, ако је превару учинио без сваке своје користи, једнствено да другом шкоди, па је преварени какву штету у имању претрпио.“

[1]) Зато погрешно вели К. С. (1904, Бр. 3006, II. § 253, ст. 7); „за постојање дела из т. 1. § 253. к. з. тражи се, да је једна уговорна страна другу страну у имању заиста оштетила *поред испуњених општих захтева из § 251. к. з.*“.

[2]) Из дела Dr. R. A. Reiss-a: Manuel de police scientifique (technique).

тим, да он буде упознат и са узроцима осталих двеју врста пожара, да би у даном случају могао разликовати је ли у питању злочин, или случај, или природни факт. Помињемо узгред да случајни пожари могу понекад бити повод споровима о одговорности (грађанској или кривичној).

Тешкоћа истрага по делу пожара и паљевина.

Истраге ове обично су врло тешке, јер у многим случајевима ватра уништава све оно на основу чега би се могло утврдити да ли је у питању обичан пожар или злонамерна паљевина. У овим случајевима до резултата се може доћи једино на основу истраживања о *моралитету*. Истраге ове врсте спадају у надлежност активне полиције, што ће рећи да се код њих мора радити директно, испитивањем сведока и истраживањима о моралитету оштећеног, његове околине итд.

У свима овим аферама главна је ствар утврдити: је ли пожар могао коме користити? Доцније ћемо говорити о различитим мотивима који могу бити узрок злонамерним паљевинама.

Истраге по делу пожара и паљевина увек су врло деликатне, и с тога за њих треба употребити само оне чиновнике који су врло обазриви, и који из основа познају популацију краја у коме је био сумњиви пожар. Ова мера обазривости апсолутно је потребна у свима случајевима пожара у пољима.

Сваки практичан криминалист познаје тешкоће истрага у пољима: многобројна пређуткивања сведока — сељака, неподударност њихових исказа па чак и покушаји да се власт упути на погрешан траг. Готово у свима земљама сељак је врло неповерљив, а нарочито према људима из вароши и органима правосуђа. Његова обавештења врло су неодређена, а чим му се затражи да их прецизира, он их одмах опозива. Шта више, он често неће ништа да каже из страха од освете. Врло су ретки сеоски сведоци који, по тражењу, дају тачна и потпуна обавештења.

Мотиви злонамерних паљевина.

Мотиви ови врло су различите природе, и сваком практичном криминалисти познати у довољном броју из сопственог искуства. Они могу потицати и из једне врсте лудила, *пироманије*. У овим случајевима злочинци су болесници које, као такве, треба интернирати у азиле за душевно оболеле. Под утицајем својих ненормалних инстиката, они врше паљевине да би само могли гледати ватру. Многи прави злочинци, међутим, једном ухваћени, покушавају да симулирају пироманију, често са врло великом вештином. Откривање овог симулирања не спада само у надлежност лекара, већ и у надлежност истражног чиновника, полиције и лекара — специјалисте.

Један једини преглед недовољан је за ово по нашем мишљењу. Има врло много примера у којима су познати лекари — специјалисте били обманути од вештих повратника. Лекар за душевне болести не познаје злочинце практично, већ само теоријски, из књига Криминалне Антропологије и, може бити по томе, што их је видео у затвору, у извесном броју. Сваки криминалист — практичар зна, међутим, да се злочинац у затвору потпуно разликује од злочинца у слободи. Злочинац у затвору употребљује све да би само што пре дошао до слободе. Да би постигао смањење казне, он прикрива своју праву природу и понаша се на начин који ће му донети користи. Шта више, лекар за душевне болести лако је склон на увеличавање важности аномалија, и с тога објављује неодговорност индивидуе која, у ствари, не показује више болесног наслеђа од већине људи који се сматрају за нормалне. Овим нећемо да кажемо да индивидуе, за које се сумња да пате од пироманије, не треба да буду подвргнуте прегледу лекара за душевне болести. Напротив, овај преглед врло је користан, али под условом да буде контролисан, у извесном смислу, од истражног судије, а нарочито од вештог полицајца. Шиљање акта лекару за душевне болести, онако како се данас практикује, недовољно је. Из њих лекар врло често црпе само она обавештења, која се подударају са његовим мишљењем, а прелази преко индикација које су у противности са његовом тезом. Разуме се већ, да он ово не чини у рђавој намери, већ под утицајем својих професионалних склоности. Дискусија са озбиљним и вештим полицајцем, који познаје врло добро навике, нарави и обичаје злочинаца, и који ће изложити резултате својих истраживања у крају, у коме је паљевина извршена, учиниће често да лекар промени своје мишљење и упозна лукавство индивидуе која је потчињена његовом прегледу. Ова сурадња полицајчева са лекаром за душевне болести треба, у осталом, да буде усвојена у свима случајевима, у којима се има утврдити, на основу лекарског прегледа, одговорност или неодговорност сумњиве индивидуе.

Помињемо, да су пожари, који проистичу од пиромана, врло ретки. Један од најчешћих узрока злонамерним паљевинама јесте *освета*. Отпуштен чиновник или слуга врши паљевину да би се осветио кући свога бившег господара. Одбијен љубазник, нарочито у селу, такође се врло често свети на овај начин. Чак и деца која, узгред буди речено, дају релативно знатан проценат у овој категорији злочина, служе се ватром да би задовољила своју детињу освету. Тако су лицејски ученици у Ламији, у Грчкој, запалили 1893. год. школску зграду да би се осветили директору који је, по њиховом мишљењу, био сувише строг.

Злонамерне паљевине служе, такође, презадуженим сопственицима да се извуку из неприлика. Незнајући како више да одговарају обвезама, они упаљују своје куће да би дошли до сума на које су ове биле осигуране. Било је и таквих осигураника, који су, на врло кратко време пред пожар, знатно повећавали полисе изгорелих објеката. Излишно је доказивати да овај, веома несмотрен маневар, допушта у многим случајевима да се открије творац злочина.

Ватра се понекад употребљује за уништење извесних незгодних објеката, који се тешко могу уништити на други начин. Тако се многе паљевине врше од убица у циљу стварања уверења да су њихове жртве случајно изгореле.

Понекад, опет, злонамерне паљевине имају за циљ да скину сумњу са личности које се налазе у притвору због раније извршених паљевина, и то су тако зване *маскиране паљевине*.

У својој књизи „*Варалица и Злочиначки Тип*“, Е. Вулфен помиње случај једног младог човека, који је палио куће у селу да би скинуо сумњу са своје пријатељице, која је на неколико дана раније била ухапшена због злонамерне паљевине.

Маскиране паљевине у неким случајевима дела су трећих личности. Оне их врше само зато да би власт довеле у забуну, и при овом не воде никаквог рачуна о томе да ли су ухапшене индивидуе невине или криве. Њима се, најзад, служе и прави кривци, који су остали у слободи, да би помогли невино ухапшеним.

У извесним, истина врло ретким случајевима, мотив злонамерним паљевинама је прави *алтруизам*. Вулфен, у поменутом делу, помиње више паљевина овог рода. Стара кућа једне удовице, која је била веома уважена међу својим суграђанима, имала је, по наредби власти, бити потпуно оправљена. Трошкови око ове оправке изнели би врло много за пропријетерку, која иначе није била најбољег стања. Да би је спасли ових трошкова, и помогли јој да дође до суме, на коју је стара кућа била осигурана, неки непознати људи из села запалили су ову кућу. Вулфен додаје, са много разлога, да је овај осећај алтруизма вероватно био појачан изгледом на посао, који би подизање нове грађевине пружило многим људима из села.

И *сујета* је, такође, често мотив злонамерним паљевинама. Један млад ватрогасац, да би могао пропарадирати у униформи пред младим девојкама, није нашао ништа боље до да сам произведе пожар, на лице кога је отишао међу првима и одликовао се особитом ревношћу. Други један ватрогасац, новајлија, у једном селу, издао се као творац једне паљевине тиме, што је први дошао на место ове, и то у великој униформи и потпуно углађен. Исказом сведока утврђено је да је он, пошто је брижљиво обукао своју униформу, легао обучен у кревет, и очекивао ватру коју је, пре овога, сам потпалио.

Али то није само сујета због униформе ради које се врше паљевине; она се манифестује и на друге начине. Кућевна послуга, незадовољна са својим собама или кујнама, упаљује их понекад да би дошла до нових одаја.

Да поменемо најзад један веома интересантан покушај паљевине, коме је мотив био страх од отпуштања. У Лозани, као и у многим другим варошима, постоји приватно предузеће за полициске

послове, слично немачким предузећима *Vach — und Schliessgesellschaften.* Да би придобило што више клијената, ово друштво објављивало је преко новина, у циљу рекламе колики су број прозора и врата њихови агенти нашли отворени и затворили. Један од ових агената, немајући среће да наиђе на који отворен прозор или која отворена, врата и да на овој начин увећа горњи број, био је, због овога, више пута укорен од свог шефа. Бојећи се отпуштања, а у жељи да одједном донесе што велико, он је упалио друштвену зграду. Разуме се већ, да је он био први који је ватру опазио и дао сигнал на узбуну.

Као што се види из побројаних примера, мотиви злонамерних паљевина могу бити веома разне природе. Утврђивање ових мотива међутим је од највеће важности, јер то су они који, доказујући потпуно кривицу, пружају судијама могућност да оцене ступањ јавне опасности који представља окривљени. и који ће им послужити за одмеравање казне.

Природни узроци пожара

Под пожарима, произведеним природним узроцима. подразумевамо оне који се јављају без интервенције човека.

Удар грома

Један од природних узрока пожара јесте гром. Карактеристика његовог удара у томе је, што се ватра најчешће јавља на разним местима куће. Гром обично оставља јасно специјалне трагове: растопљени метали, магнетисани гвоздени предмети, оксидисање металних плоча, изломљено дрво и пробушени зидови. Поменућемо, да се многи злочинци, према тврђењу Денштетовом, користе олујом и грмљавином и пале куће, да би створили веровање као да је ватра од грома произишла. Побројани карактерни знаци удара грома послужиће за одређивање праве природе пожара у овим случајевима.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Убиство једнога детета у Ксантену.

На Нидерхајну, у непосредној близини холандске границе, далеко од великог светског саобраћаја, лежи мала варошица Ксантен. Становници ове варошице живели су у опште врло мирним животом. Премда је у варошици било нешто индустрије, ипак су у тој околини били потпуно непознати класна борба или борба око наднице. Па ни од *антисемитизма* није било ни трага у тој околини, у којој је становништво било претежно католичко. Католици су живели у потпуној слози са оно мало протестаната и Јевреја. Ова идиличка слика изненада се сасвим променила. На Петров-дан, 29. јуна 1891, око $6^1/_2$ часова у вече нађен је у амбару одборника Кипера, из Ксантена, леш дечка од $5^1/_2$ година *Јохана Хегмана,* вере католичке. Дечку је био пресечен врат до кичме. Сем тога на доњој вилици примећавала се једна велика рана. Леш је лежао на плеви. Ручице убијеног дечка биле су стиснуте и чврсто су држале плеву и кукољ, чега је било врло много у амбару. Наравно, да се вест о овоме убиству муњевитом брзином раширила по варошици. Ускоро се гласно тврдило, *да су дечка заклали Јевреји ради ритуалних циљева, јер је Јеврејима потребна хришћанска крв за њихове ускршње колаче,* (мацес). Један од главних букача био је трговац, и некадашњи касапин Јункерман. Овај је најодлучније тврдио, да је овде случај једног *ритуалног убиства,* јер је он слушао од свога сина, „доктора", да је Јеврејима потребна хришћанска крв за верске циљеве, а с друге стране он као касапин зна сасвим тачно како шахтери кољу. Он је прегледао убијено дете и за то је уверен, да је то ритуално убиство.

Сумња, да је извршилац овога убиства, одмах је управљена на некадашњег шахтера јеврејске општине у Ксантену. *Адолфа Волфа Бушхофа.* Он је имао касапницу баш поред Киперовог амбара. Убијеног дечка, који је био леп и чио, нестало је било још око $10^1/_2$ часова пре подне. Кажу. да се он кратко време пре тога играо са осталом децом пред Адолфовим дућаном. Један човек одан пићу, стар 68 година, по имену Мелдерс и десето-годишњи дечак Герхард Хајстер тврдили су, као да су видели, да је мали Хегман био увучен у Адолфов дућан. Други људи видели су опет, да су Адолфова жена и њена кћер Хермина дозвали дечка у кућу. Тврдило се и то, како су неки видели, да је Хермина Бушхоф, 29. јуна по подне, однела у Киперов амбар неки тежак предмет, увијен у једну мараму. Неки Јевреин, по имену Исак, стајао је, веле, у суседној башти и Хермини дао знак, да нема никога, који би је приметио. Dr med. Штајнер, који је прегледао детињи леш кратко време по проналаску леша, тврдио је: да на месту није нађено толико крви, колико би се морало наћи према начину, на који је дете заклано. Он је мишљења, да је у амбару нађен само преостатак крви и да убиство није извршено у амбару. Тврдило се и то, да је мали Хегман оштетио Адолфу један надгробни камен. (Адолф се занимао и прављењем надгробних споменика). Адолф је због тога жестоко истукао дечка тако, да је дете добило грчевита трзања. Потом је он дечка заклао, крв ухватио у један суд, а леш је предао кћери да га однесе у амбар. Многим људима пало је у очи и понашање Адолфово. Када се по Ксантену рашчуло да је нађен леш, Адолф се налазио у једном ресторану. Веле, да се он јако уплашио, кад је чуо за проналазак леша. Тако исто веле, да је пало у очи, како се он тога дана није живо разговарао као иначе. Једна жена тврдила је, да је видела, како је Адолфу, кад се враћао кући пошто се дознало за убиство, нешто на уво казао његов тринаестогодишњи син Сигмунд. Адолф је, веле, на т‹ одговорио: „Неће ништа бити". Жена је остала при овом свом тврђењу и на главном претресу, ма да јој је предочено, да је Адолф јако глув тако и да је немогућно, шапутати му што на уво. Адолф се такође противио, да иде у амбар, у коме је лежало дете. Он је на име припадао јеврејском свештеничком колену. Члановима тога колена забрањено је по прописима старога завета, да улазе у какав простор, у коме лежи мртвац. У такав простор сме се ући само ако је мртвац какав члан породице. По себи се разуме, да је опирање Адолфово, да уђе у амбар и види убијено дете, схваћено као осећање кривице. Тврђење, да су Јевреји заклали дете ради верских циљева, ширило се све више по варошици, и пре него се могло предвидети, по улицама ксантенским избили су нереди против Јевреја. Станови и дућани јеврејски бомбардовани су каменицама, а Јевреји јавно злостављани на улици уз узвике: хеп, хеп[1]). Најгоре је прошла Адолфова породица. Она је морала побећи испред јаросне светине. Председник општине морао је дозвати полицију, па напослетку и војску. Старешина јеврејске општине телеграфски је умолио министра унутрашњих дела, да о трошку општине пошаље у Ксантен једног ваљаног криминалног чиновника, коме ће можда испасти за руком, да пронађе убицу. Министар је одмах послао у Ксантен тадашњег криминалног комесара Волфа, из Берлина, Криминални комесар Волф ухапсио је 14. октобра 1891 Адолфа Бушхофа са женом и ћерком. Сва три притворена лица пуштена су из притвора 20. децембра 1891, пошто се није утврдио ни најмањи основ за њихову кривицу.

Фебруара 1892 Адолф је поново притворен, и то овога пута сам, јер је окружни физикус Д-р Бауер саопштио првом државном правобраниоцу Баумгарду, из Клевеа, да је прегледао Адолфове шахтерске ножеве и утврдио, да се могло извршити убиство ножем № 13.

Напослетку је против Адолфа подигнута тужба због умишљајног убиства. Он је одговарао пред поротним судом у Клевеу од 4—14 јула 1892. На овом претресу, који је с највећим интересовањем пратио цео културни свет, председавао је председник првостеп. суда Клут. Државни тужиоци били су тадашњи виши државни правобранилац Хам (Келн) и први државни правобранилац Баумгард (Клеве). Оптуженога бранили су адвокати Флајшхауер (Клеве), Штапер (Дизелдорф) и Гамерсбах (Келн). Адолф је најодлучније одрицао, да ма шта зна о убиству. Окружни физикус Д-р Бауер изјавио је, како он може само то рећи, да је Адолфов шахтерски нож № 13 подобан за извршење убиства, али је убиство могло бити извршено и каквим другим оруђем. Он познаје сасвим тачно шахтерски зарез. О шахтерском зарезу код овог убиства не може бити ни говора. Код убијеног детета нађено је толико крви, колико може изгубити једно

[1]) Погрдни узвици за Јевреје код простог народа у Немачкој (скраћено од Hebräer или представља подржавање јарчевом гласу, да би се тиме наругало брадатим Јеврејима). Преводилац.

дете од $5^1/_2$ година. Он је уверења: *да је дете убијено ту, где је и нађено.* Окружни лекар Д-р Нинингхоф и сви чланови медицинске колегије за рајнску провинцију потпуно су се сложили са мишљењем окружног физикуса Д-р Бауера. Тајни владин и медицински саветник Д-р Кирхгесер изјавио је: Медицинска колегија рајнске провинције предузимала је врло подробне огледе и утврдила је, да је нађена крв одговарала количини, коју је убијено дете морало изгубити. Дело је очевидно извршено од неког човека, који није био извежбан у руковању ножем. Медицинска колегија тако исто тачно је испитала, да ли је зарез на убијеном детету био шахтерски зарез, али за то није нађен ни најмањи ослонац. Код шахтерског зареза пропис је, да се нож намести вертикално, међутим убица је наместио нож у косо. Па нису били испуњени ниједан од осталих прописа за шахтерско клање. Исто тако није било ни најмањег основа за ритуално убиство. — Сви остали медицински стручњаци потпуно су се придружили овом мишљењу. Тајни медицински саветник професор Д-р Пелман приметио је, на питање председниково, како постоји могућност, да је убиство извршио какав лудак. — У току претреса понова је саслушан Д-р Штајнер и он је изјавио, да при првом прегледу леша није био овлашћен, да с леша скине одело и да није имао времена, да тачно прегледа под, али му је изгледало, као да је у амбару било мало крви. Кад је пак чуо од медицинских вештака, да је у амбару било толико крви, колико је у опште могло истећи из једног тако младог тела, онда се и он придружује мишљењу медицинских вештака и сматра, да је дете убијено на месту где је нађено.

Да ли је Јеврејима потребна Хришћанска крв? На позив бранилаца појавио се у току претреса као стручњак професор Д-р Нелдеке, професор семитских језика на штрасбуршком универзитету. Бранилац Гамерсбах: Ми смо позвали господина професора због тврђења, да је дете убијено за то, што је Јеврејима потребна хришћанска крв за њихове ритуалне циљеве. Г. професор је данас ауторитет првога степена за науку о талмуду. За то ја управљам питање на Г. професора, да ли се верским правилима прописује Јеврејима да купе крв иноверaца? — Проф. Д-р Нелдеке: Талмуд је на сваки начин једна збирка закона и објашњења многих столећа и у таквом обиму, да нико не може сасвим поуздано рећи, чега нема у Талмуду. Али ја сам тачно испитао талмуд, а да би нашао једно такво место и могу рећи са прилично поузданости, да се у талмуду *не налази* какав пропис, по коме се Јеврејима препоручује да цеде и купе крв иноверaца.

Бранилац Гамерсбах: Године 1883 био је у Бечу процес Ролинга против Блоха. У томе процесу ви сте, г. професоре, тако исто били стручњак и изјавили сте, да вама није познато ниједно место у каквом јеврејском закону, које говори о ритуалном убиству. — Проф. Д-р Нелдеке: Познати професор Ролинг тврдио је тада, да ритуално убиство није можда прописано у талмуду, али је прописано у сохар и сефер халкутим. Премда ове књиге нису признате од свију Јевреја, ипак оне још важе код једног дела Јевреја као свете књиге. Ја сам онда испитивао и књиге сохар и сефер Халкутим, али такође ништа нисам нашао, што би упућивало на ритуално убиство. Ја морам да обележим као *по све фриволно* то, што се тврди, да је Јеврејима потребна хришћанска крв ради ритуалних циљева. Додајем још: колико год могу поуздано тврдити, да у талмуду ништа нема о железницама, са истом поузданошћу могу тврдити, да у талмуду ничега нема ни о ритуалном убиству. Покојни проф. Д-р Делић, из Лајпцига, један од највећих познавалаца талмуда, оповргао је најодсудније ту потвору и означио је као фриволну. Проф. Д-р Ајзенменгер, који није био никакав пријатељ Јевреја, али један врло часан карактер, такође је тврдио, да он није нашао ниједно место, које би казивало, да је Јеврејима прописано ритуално убиство. — Бранилац Гамерсбах: Није ли Јеврејима најстрашније забрањено да крв употребљавају за јело? Стручњак: Јесте. — Бранилац: Није ли Јеврејима прописано, да пазе на то, те да другима чак и не изгледају, као да употребљавају крв за јело? Стручњак: То је тачно.— Бранилац: У процесу Ролинг против Блоха проф. Д-р Делић дао је извесно мишљење. Том приликом он је ово саопштио: Један шпански Јеврејин, који је био оптужен због ритуалног убиства, изјавио је: „Нама Јеврејима најстрожије је забрањено, да употребљавамо за јело животињску крв, па треба ли да баш људску крв употребљавамо. Кад се Јеврејин за време јела повреди по устима, па му крв покапа на прибор за јело, он мора покапалу крв да изгребе. На сваки начин није никакав грех, ако он прогута крв, јер је то његова рођена крв, али Јеврејин не треба ни да изгледа, као да једе крв.“ Овом мишљењу проф. Делића придружио се читав низ универзитетских и хришћанских научника о талмуду као Лагарде, Дилман, Штрак па и кардинал—кнезвладика Д-р Коп, из Бреславе. Католички професор на универзитету у Инсбруку, Д-р Бикел, такође је огласио као обману ову крвну потвору, која се подмеће Јеврејима, али је молио, да га ослободе од давања одређеног мишљења по томе, јер је са Ролингом у пријатељству од пре 20 година. — Проф. Д-р Нелдеке: Ја могу све то само потврдити. Хоћу још да приметим: Године 1714 херцог Карл Август позвао је теолошки факултет на универзитету у Лајпцигу, да се изјасни: да ли је Јеврејима прописано ритуално убиство. И факултет је одговорио: да се у јеврејским религиозним правилима апсолутно ништа не налази о ритуалном убиству.

Деветог дана претреса, на предлог вишег државног правобраноца Хама, отишао је цео суд са поротницима и браниоцима у Ксантен ради увиђаја на лицу места. Тамо се утврдило, да су дан раније били дошли у варошицу неки страни велосипедисти и да су Адолфову кућу потпуно демолирали. По повратку суда отпочели су пледоаеи.

(СВРШИЋЕ СЕ)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Жозас рече овоме како је због лажног пасоша затворен у тренутку када је хтео прећи границу и да је осуђен као фалсификатор. Честити кафеција не задржа се само на лепим речима, него отменом робијашу даде диван ручак у коме сам и ја учествовао са апетитом, какав неби требало да има човек мога рђавога положаја.

Сем што су дивљачки батињани два осуђеника, који су покушали утећи у Бону, ништа нам се особито није десило до Шалона, где нас утоваре у једну велику лађу, пуну сламе, сличну онима које доносе угаљ у Париз, а била је покривена једним дебелим платном. Ако би који осуђеник подигао крајичак од протне главу, да погледа у поље или да се надише чиста ваздуха, за час би на његова леђа почели падати као киша ударци батина. Ма да сам био поштеђен овог рђавог поступања нисам ни мало био мање тронут мојим положајем; једино расположење Жозасово, који је увек био исти, чињаше ми да заборавим за тренутак да ћу кад дођем у завод бити предмет пажње која ће учинити немогућним свако бежање. Овом сам се мишљу бавио и кад дођосмо у Лион.

Приметивши острово Барбе Жозас ми рече: „сад ћеш видети нешто ново.“ И доиста, на кеју Саоне видео сам једна елегантна кола, која изгледаше да чекају лађу, а чим се ова појави једна жена провуче главу кроз вратанца машући белом марамом. „То је она,“ рече Жозас и одговори на знак. Кад је лађа пришла кеју ова се жена умеша у гомилу љубопитљиваца; нисам јој могао видети лица јер га покриваше густ црн вео. Она оста ту до четири сата после подне и, кад се гомила разиђе, Жозас јој посла поручника Тијери. који се ускоро врати носећи један комад саламе, у који је било сакривено педесет дуката. Дознао сам после да је Жозас ову жену био задобио под именом маркиза и да ју је о својој осуди известио писмом, које је, нема сумње, садржавало оно исто што је био писао и кафецији у Сану. Овакве преваре данас су доста ретке, али у оно доба због револуције и друштвене распуштености биле су врло честе. Не знајући да је преварена ова жена дошла је и сутра дан на кеј и остала све до нашега одласка. Жозас беше одушевљен: не само да је поправио своје финансије него је и осигурао још једно склониште ако побегне.

Били смо већ при крају нашега пловљења кад нас на две миље од Понт-Сент-Еспри-а изненади бура, тако опасна на

Рони. Она се показа дугачком грмљавином, а ускоро киша груну потоцима; ветар, какав дува још само у тропским пределима, обараше куће, искорењаваше дрвећа и подизаше вале, који су претили свакога часа да прогутају нашу лађу. Она у овом тренутку представљаше страшан призор: кад сине муња видело би се две стотине људи окованих као да би им се онемогућило спасавање; они су запрепашћеним узвицима исказивали последњи ропац смрти коју окови, што их окиваху, чињаху неизбежном. На овим страшним лицима прочитала би се жеља за одржањем једнога живота који се равна гилотини, живота који ће тек тећи у беди и понижењу. Неки осуђеници показивали су потпуну неосетљивост свега, а неки баш на против предавали су се радости. Сећајући се школе из ране младости, ови последњи су звецкали гвожђем певајући ђачке песме, и усред ове дуге дерњаве молитва оних првих изумираше.

Оно што удвајаше опште запрепашћење била је утученост морнара који изгледаху да очајавају за нас; стражари нас нису нимало више успокојавали, они чак показиваху као да би напустили лађу, коју вода пуњаше на наше очи. Тада се призор промени: осуђеници се устремише на аргусене вичући: на обалу! на обалу сви! И како помрчина и забуна дозвољаваху да се рачуна на некажњавање, најслободнији међу робијашима скочише изјављујући да нико не сме сићи са лађе пре но што би она дошла до обале. Поручник Тијери једини, који није био изгубио главу, викну да нема никакве опасности и за доказ наведе, да ни он ни морнари не мисле напуштати лађу. Поверова му се у толико пре што се време осетно примириваше. И дан свану: на реци, која изгледаше као огледало, ништа не би подсећало на ноћашњу несрећу да мутна вода не ношаше удављене животиње, цела дрвета и делове намештаја и зграда.

Побегав од буре искрцасмо се у Авињон, где нас затвориште у град. Ту отпоче освета аргусена; они не беху заборавили оно што они називаху нашом буном, а нама освежише сећање на то штаповима: затим су забранили публици да даје помоћ осуђеницима. „Милостиња овим разбојницима!“ говораше један од њих, неки чича Лами, дамама које мољаху да се приближе, „то значи бацити паре... у осталом јавите се шефу...“ Поручник Тијери, кога доиста не треба мешати са грубим и нечовечним бићима, о којима сам већ говорио, даде дозволу, али препредени у рђавштинама аргусени дадоше знак за полазак пре но што се деленье оконча. Напослетку, после тридесет и седам дана најмучнијега путовања, спровод уђе у Тулон.

На њеју осуђеници поседаше у петнаест кола и чиновник их одведе у двориште казненог завода.. За време тога пута они, који су имали одело, које нешто вреди, свукоше га и продадоше или га поклоните гомили која се скупи на долазак новог спровода. Пошто нам дадоше осуђеничко одело и пошто нам метнуше лисице одведоше нас на лађу „Срећа“ која је служила као покретни завод. Осуђеници који су вршили дужност писара, узели су наше описе а после су одвајали коње са придом, (оне који су бежали) да их метну у двојни ланац. Њихово бежање продужавало им је казну још за три године.

Како сам и ја био у овом броју превели су ме у собу бр. 3. где су били најсумњивији осуђеници, које, из бојазни да не би уграбили прилику да утекну ако пролазе кроз луку, нису никад ни изводили на рад. Увек на *клупама*, лежећи на голим даскама, поједени од гада, изнурени од рђавога поступања, без добре хране, без кретања, они су били за оплакивање.

Оно што сам рекао за разне злоупотребе, вршене у казненом заводу у Бресту, допушта ми да поменем и оне које сам запазио у Тулону. И овде су осуђеници мешани, аргусени су били онако исто груби, државне ствари су онако исто растуране, а мноштво материјала за лађе давало је још више прилику за крађе оним осуђеницима, који су радили у арсеналима и у магацинима. Гвожђе, олово, бакар, кудеља, смола, катран, зејтин, рум, бисквит, пастрма, нестајаху сваки дан, а било их је у толико лакше прикривати, што су осуђеници имали врло ревносне помогаче у мрнарима и слободним радницима у луци. Предмети, које су на овај начин дизали, служили су за опрему једног грдног броја лађица и рибарских лађа, које су њихови господари снабдевали по ниску цену, а говорили су да их купују на јавним продајама расходованих државних ствари.

Један осуђеник из наше собе, који је у затвору у Енглеској радио као дрводеља у радионици у Шатаму и Плимуту, причао нам је, да се и тамо и још више краде. Он нас је уверавао да у свима селима на реци Темзи и Медвеју има људи који се стално занимају распредањем ужарије са краљевске марине, те тако јој отклањају жигове и мешају је са другим узицама да се не би познала; други су само стругали стрелицу, утиснуту на свима металним предметима које украду из арсенала. Ово растурање ма колико знатно било не могаше се упоредити са лоповлуцима који су на Темзи вршени под окриљем трговине. Ма да је увођење маринске полиције у многоме спречило ове крађе, мислим да не би било без интереса знати неколико појединости о њима, јер се оне и данас још у извесним лукама врше.

Злочинци, о којима је овде реч, деле се на више група, од којих свака има своје послове и своје засебне делокруге. Они се зову: *речни разбојници, лака коњица, жандарми, ловци на лађама, ловци преноса, бродовске ласте, лармације* и *јатаци*.

Речни разбојници су најсмелији а најопаснији разбојници, који су пустошили Темзу. Они су нападали, нарочито ноћу, лађе рђаво чуване и убијали су слабу посаду да би плачкали комотно. Најчешће су се задовољавали да узму само ужарију, весла, мотке или чак само памучне пуркове. У Кастлан-Теру капетан једне енглеске лађе чувши ларму изађе да види шта је то: један чун се удаљаваше и он примети речне разбојнике који му, довикујући му „лаку ноћ“, рекоше да су узели његов ленгер са ланцем. Здружени са онима, којима је дужност да ноћу чувају товаре у лађи, ови су разбојници крали још са више лакоће, а кад се нису могли договорити они су секли ужета на малим лађама, које су олакшавале товар већима, па су те мале лађе спуштали на место где су били сигурно да их неће пронаћи. Ни лој из Русије, који је био у грдно великим и врло незгодним за покретање бурадима, није био заштићен од ових напада; једне ноћи дигли су седам од ових буради, која су мерила између тридесет и четрдесет центи.[1])

Лака коњица плачкала је такође ноћу али поглавито лађе које су дошле из Источне Индије. Ове су краће имале свој основ у договору између старешина на лађи и јатака који купују сметлиште, то јест, парчад шећера, зрна кафе или просуте течности које остају у магацину после истовара робе. Разуме, да је било лако увећати сметлиште секући џакове и бушећи рупе на бурадима. То је на своје запрепашћење запазио неки трговац из Канаде, који је сваке године слао грдну количину зејтина. Имајући увек у зејтину мањак много већи него што обично треба да буде и, кад од својих посредника није могао о томе добити обавештења, која би га задовољила, он се дигне сам у Лондон да прокљуви тајну. Решен да испитивање изврши најмарљивије, он је са нестрпљењем чекао на обали лађу, чије задоцњење беше му већ чудно, Најзад она се појави и трговац виде једну гомилу људи сумњива изгледа да се упути на лађу онако исто жустро као и гусари који нападају лађу. Уђе и сам и стаде запањен видећи бурад поређану са врањевима на ниже. Кад се сврши истоваривање на дну лађе био је просуто толико зејтина да су напунили девет буради, а кад је сопственик дигао неколико талпи нашао је зејтина још за пет буради; дакле, од једног товара на једној лађи, били су одвојили четрнаест буради! Тешко је вероватв, али послуга не само што није признала своје непоштење него имаде још дрскости да каже како је лишавају једне користи која њој припада.

Незадовољна оваквим плачкањем *лака коњица* удружена са *ловцима преноса* обијала је ноћу бурад са шећером и шећер дизали носећи га у црним џаковима. Конштаблери[2]) који су долазили у Париз, и с којима сам био у друштву, уверавали су ме да су једне ноћи на тај начин на разним лађама испражњена до двадесет бурета (свако по 30 до 40 центи) шећера и чак су и рум помоћу пумпе извлачили и пунили мешине. Лађе на којима је ово рађено називали су *лађе за дивљач*. У ово време краће спиритуозних течности биле су тако обичне чак и на краљевским лађама. Има један врло интересантан пример који се десио на лађи „Победа“, која је преносила у Енглеску

[1]) Једна цента 50 килограма Пр.

[2]) Полицајци у Енглеској.

посмртне остатке Нелзона[1]), који је, као што се зна. погинуо у битци код Трафалгара[2]). Да би сачували леш били су га метнули у рум. Кад су стигли у Плумут отворили су суд али је тело било суво... У путу мрнари знајући да подрумари неће прегледати овај суд попили су сав рум помоћу сламке.

Ловци на лађама бавили су се на лађама при истоваривању да приме и пренесу на обалу украдене ствари. И они су морали уговарати са јатацима, али су задржавали за себе знатне користи; сви су они много трошили. Био је један који је од ове „зараде“ издржавао једну врло гиздаву жену а држао је чак и коња за јахање.

Бродовске су ласте људи који тумарају за време осеке около лађе под изговором да траже стару ужарију, гвожђе, угаљ, а у ствари да приме и сакрију предмете који им се добацују с лађе.

Лармације су радници са дугачким кецељама, који се под изговором да траже рада устремљују у гомилама на лађе где вребају прилику да у оној гунгули што украду.

Најзад долазе *јатаци*, који незадовољни што купују све оно што им напред побројани крадљивци донесу, уговарају покаткад још непосредно са капетанима и официрима на лађама. Они су ове договоре вршили наречјем које само они разуму. Шећер је *шесак*, кафа је *шасуљ*, паприка је *грашак*, рум је *сирће*, чај је *хмељ*, и на тај начин могли су уговарати чак и у присуству стражара а да он и не примети да се тиче товара.

У соби № 3. затекао сам најсавршеније разбојнике који су били у заводу. Ту сам видео некога Видала, који је био страх чак и робијашима!... Кад су га ухватили у четрнајестој години са неком разбојничком бандом, са којом је чинио злочине, само га је младост спасла од гилотине. Био је осуђен на двадесет и четири године усамљеничког затвора, али чим је ушао у затвор убио је у препирци једног свог друга ножем. Осуда на двадесет и четири године робије тада је заменила казну затвора. Пошто је био неколико година у заводу неки робијаш би осуђен на смрт. У то време у вароши није било џелата и Видал се понуди да га замени; примише га и погубљење се изврши, али је после требало Видала вратити на клупу у завод. Па ипак претње га џису спречиле да употреби извесно време после оне мрске дужности. Он је тако исто ударао батине досуђене осуђеницима. Најзад, у 1794. години револуциски суд се настани у Тулону, пошто је ову варош освојио Дигомије, и Видала одредише да извршује судске пресуде. Он је се сматрао као потпуно ослобођен, али кад терор преста њега затворише поново у казнени завод где је нарочито чуван.

На истој клупи на којој и Видал био је окован и Јевреин Дешан, један од извршилаца крађе у Garde-Meuble-у[3]) о којој су робијаши слушали причање са особитом пажњом. На само набрајање украдених дијаманата и накита њихове су се очи засијале, њихови мишићи су се грчевито покретали и по изразу њихових лица могло је се судити шта би учинили да су у слободи. Ово расположење се нарочито опажало код људи осуђених за за лаке кривице, којима су се подсмевали за лудост да узимају предмете од мале вредности. Због тога што су ствари украђене из Гард-Мебла цењене на деведесет милиона, Дешан са презрењем дираше једног убогог ђавола, који је био осуђен за крађу поврћа, говорећи му: то је био купус.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

[1]) Адмирал енглески.

[2]) Гребен у Шпанији. Пр.

[3]) Дословно значи: одаја за чување ствари, али овде значи магацин за чување државних ствари који и данас постоји. У Француској о свима државним покретностима води бригу нарочита Управа, која поједина надлештва снабдева намештајем и другим, и оне ствари које су ван употребе чува у Garde-Meuble-у. Пр.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине семегњевске, актом својим Бр. 795, пита:

„Суд овај, саставио је свој буџет са прирезом 140% за ову 1911. год. и исти буџет одобрио је одбор и збор ово општински, па је послат окружном одбору на одобрење 15. маја ове год. Окр. одбор спровео је буџет господину Министру Финансија на одобрење. Г. Министар је приреч у буџету смањио од 140% на 100%. Како буџет није враћен суду све до 28. октобра ове године, то је наплата приреза од грађана, вршена по 140%, а не по 100% и тако и у општинске рачунске књиге уведено.

Како су неки исплатили цео порез, то је од њих наплаћен много већи прирез, него што је по буџету, одобреном од стране г. Министра, могло бити.

Моли се уредништво за објашњење: шта сада да се ради са овим више покупљеним прирезом, и како би се могао оправдати рачунополагач код Главне Контроле те да не би одговарао?“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 4. финансијског закона, не сме се наплатити ни од кога више приреза, него што је одобрено од стране надлежних власти.

Како је, међутим, од многих грађана већ наплаћено више, јер се претпостављало да ће остати прирез 140%, то се сада више наплаћена сума мора вратити онима, од којих је наплаћена.

О томе треба донети једно решење, које ће бити придружено рачунима за ову годину, па на признанице вратити свакоме колико треба, и то показати по рачунима као издатак.

На тај начин рачунополагач неће доћи ни у какав незгодан положај.

Ако је наплаћени прирез већ утрошен на буџетске издатке, онда се овај повраћај мора извршити из буџетскнх прихода до краја ове године, односно до дана, докле књиге не буду закључене.

II

Један порезник пита:

„Молим уредништво да ми изволи преко свога, листа одговорити на ова питања:

1.) По чл. 79, зак. о непоср. порези дужан је сваки порески обвезник да пријави своју имовину, те да му се распореди пореза, а по чл. 93. истога закона, дужан је сваки онај, коме се деси каква промена у имовини, да ту промену пријави, те да му се према њој или пореза распореди или сасвим ослободи. Како се то ослобођење врши извесним решењем првостепених пореских органа, питање је, треба ли пријавник да плати два динара таксе за то решење по тач. 5. таксене тарифе зак. о таксама?

2.) По тач. 6. чл. 5. зак. о таксама ослобођавају се таксе сиромашна лица, која своје сиромаштво докажу уверењем надлежне власти. Даље се у истој тачци опредељује, ко је надлежни да издаје уверења о сиромаштву и да се та уверења могу употребити: „само у грађанским споровима, кривичним делима по тужби приватних, брачним парницама, административним споровима код свију власти и ради добијања школске сведоџбе“. Питање је сада, спадају ли у коју од ових побројаних категорија и решења, која доносе пореска одељења на молбу приватних лица о ослобођењу кога задуженога пореског облика? О овом последњем био је овакав конкретни пример: А. Т. моли да се његов задружни брат К. ослободи личне порезе по чл. 71. зак. о непоср. порези, пошто је умро јула ов године. Уз молбу приложио је и уверење о сиромаштву од надлежног општ. суда, да не плаћа таксу, јер плаћа свега 1.74 динара непосредне порезе без личне. Питам, треба ли пор. одељење да прими А. Т.- у уверење о сиромаштву или да му наплати 0·50 дин. таксе за молбу и 2 динара за решење?

Одељење је примило уверење, али Пор. Управа не прима, већ тражи да се од А. Т. наплати 2·50 дин. таксе.

— На ово питање одговарамо:

1. Члан 93. закона о непосредном порезу. намеће једну од јавних дужности грађанима у томе, што тражи да они саопштавају властима сваку промену у својој имовини и приносима.

Прописујући ову дужност грађанима, горње законско наређење једновремено ставља у дужност и властима, да грађане ослободе плаћања пореза у случајевима, кад томе по закону има места.

Према томе, не може се узети, да се у оним случајевима, кад грађане треба ослободити, њихово саопштење — пријава — има сматрати као нарочита молба за ослобођење, и да ову треба оптеретити са 2. односно са 2·50 динара.

Та пријава, која потиче из дужности наметнуте законом, има да се узме само као обична пријава, и да се оптерети таксом из тачке 1. тарифе закона о так-

сама, а сав даљи рад власти по томе, последица је законске дужности која је чл. 93. наметнута самој власти.

Овако гледа уредништво на ову ствар. Међутим, како његово мишљење није обавезно за власти, и како Пореска Управа тражи другчије поступање, то су власти дужне да следују њеном наређењу све дотле, докле се ово питање не расправи од стране надлежних власти поводом каквог истакнутог случаја; и

2. У ред административних спорова свакако улазе и спорови, који потичу из примене закона о непосредном порезу.

Према томе, кад се уверења о сиромаштини примају и у свима административним споровима, несумњиво их треба примити и у споровима, који потичу из примене закона о порезу.

Али кад је Пореска Управа стала на друго гледиште, онда важи оно што смо рекли код првог питања.

III

Суд општине орашачке, актом својим Бр. 1781, пита:

Код овога суда постоји један спор ради пресуђења.

Председник ово општинског суда по § 57 грађ. суд. поступка, решењем својим од 19 септембра т. г. Бр. 1527, решио је, да се деловођа овог суда изузме од овог суђења и цео предмет спровео књажевачком првостепеном суду, да за пресуђење одреди коју другу ближњу општину, пошто ова општина нема другог писара, који би деловођу могао заступати у суђењу.

Књажевачки првостепени суд, под 24 септембра т. г. Бр. 18121, вратио је цео предмет нерасмотрен, јер, вели, да по § 17 а грађ. суд. пост. није надлежан да расматра решења о изузетку писара, а да по чл. 113 зак. о општинама општински суд мора имати, поред деловође, и потребан број писара, који могу замењивати деловођу ако председник налази да је деловођа по § 57 гр. поступ. изузет.

Суд овај решењем својим од 4 октомбра тек. год. Бр. 1573, дао је против разлоге на решење првостепеног суда у коме је нагласио: да општински суд, по члану 113 зак. о општинама, није обавезни да поред деловође има и потребан број писара, и да је према потреби послова деловођа довољан за ову општину да сврши све послове.

Првостепени суд вратио је поново овај предмет 6 октобра т. г. Бр. 18993, и остао је и даље при својој одлуцн од 24 септембра т. год. Бр. 18121.

Стога се моли уредништво за објашњење: шта да ради суд у овом случају, и да ли је општински суд обавезан по чл. 113 зак. о општинама да поред деловође има и писара, кад то општински послови не захтевају?

На ово питање одговарамо:

По члану 88 закона о општинама општински суд чине: председник или његов заменик, два кмета и *деловођа*.

Према овоме, суд не може судити без деловође, јер би тада био непотпун састав суда па и све одлуке његове по томе незаконите.

Кад општина та нема другог деловођу нити писара онда је за спор, у коме је деловођа изузет, онемогућен састав суда.

Нрема томе овде би стајао случај из § 17 б. грађ. суд. поступка, на име не би било суда за суђење, те би се морао одредити други суд.

Нека суд у овоме смислу донесе ново решење, и нека га пошље првост. суду, па ће он, уверен да је суђење онемогућено, одредити други суд.

Ако првост. суд не би ни по овоме хтео одредити други суд, онда треба узети неко лице, које има услове за писара, само за дан суђења тога спора, у коме је деловођа изузет.

Ако се и то не може наћи, онда је суђење тога спора немогућно, и за тај случај ни уредништво не може наћи другог излаза.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Јован Гргић, из Нереснице. среза звишког, који је био под истрагом и у притвору због разбојништва, ноћу између 14. и 15. тек. мес. провалио је зид на апсани и побегао. Стар је 25 год., висок 160 см., црномањаст, бркова малих; на левој руци нема домалог прста, а мали и средњи савијени су и готово срасли; од одела има: црне чакшире и сур копоран од сукна, стари кожух и јагњећу шубару.

Депеша комесара полиције у М. Пеку Бр. 1422.

Димитрије Ђорђевић, из Винче, који је био под истрагом и у притвору због убиства, провалио је ноћу између 14. и 15. тек. мес. општински затвор и побегао. Стар је 14. год., омален, смеђ, очију плавих.

Депеша начелника среза врачарског Бр. 20756.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ОГЛАШЕНИ ЗА ХАЈДУКЕ

Атем Елезовић. из Дуката, **Тајир Бислимовић,** из Сијерине и **Муса Дуњић,** из Тулара, среза јабланичког, сва тројица Арнаути по народности, нису се, као одметници, у остављеном року предали власти, те их је с тога начелство округа врањског решењем својим од 11. тек. месеца Бр. 16909 **огласило за хајдуке** и уценило са **по 500 динара,** која ће се сума издати онима који их побију, похватају или власти прокажу.

Атем је стар 35 год., раста средњег, у лицу плав и сув, косе смеђе, бркова малих и жутих, браду брија.

Тајир је стар 20 год., раста средњег, црномањаст, косе и бркова црних, без браде.

Муса је стар 24 год., омален, лица округла, црномањаст, усана дебелих, зуба ретких, у говору замуцкује.

Сва тра зликовца имају од одела гуњ и чакшире од црног сукна, арнаутског кроја, а наоружани су брзометним пушкама и револверима.

КО ЈЕ ОВО?

У притвору код начелника среза параћинског налази се ово лице, чију слику износимо, које се издаје за **Јована Ђедића,** зидара и

опачара, родом из Дорушице, округа Бохоња, у Галицији, Јован је у путу кроз Параћин за Ражањ извршио неколико крађа у Параћину.

Како се сумња да је ово лице казало право име и презиме и да је још где извршило какво казнимо дело, моле се све полицијске власти, да ако што о овоме лицу знаду, путем телеграфа известе вачелника среза параћинског, с позивом на Бр. 30125.

КРАЂЕ СТОКЕ

Таси Петровићу, из Седлара украдене су, ноћу 9. и 10. тек. месеца, две краве; једна жућкаста и добро урањена, а друга бело-плава, музара и мршава.

Депеша начелника ср. ресавског Бр. 24063.

Драгољубу Стевановићу, из Кусатка, украдене су, ноћу између 11. и 12. тек. месеца, две краве, обе маторе по 8 год.; једна длаке шарене а друга буласте.

Депеша начелника среза јасеничког, округа смедеревског Бр. 25023,

Михаилу Поповићу, из В. Плане, ноћу између 9. и 10. тек. месеца, украдена је кобила длаке алатасте, висока 167 см. на челу пветаста, у вредности 1000 динара.

Депеша начелника среза орашког Бр. 19542.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**

БРОЈ 45. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 27. НОВЕМБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника прве класе среза рачанског Живојина Будимировића, секретара исте класе начелства округа пожаревачког, по службеној потреби;

за секретара друге класе начелства округа пожаревачког Љубомира Јоцића, начелника исте класе среза пожаревачког, по службеној потреби;

за начелника друге класе среза пожаревачког Љубомира Кнежевића, начелника исте класе среза зајечарског, по службеној потреби; и

за начелника треће класе среза зајечарског Мира Делевића, секретара друге класе лозничког првостепеног суда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 19. новембра 1911. године, у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу октобру 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца октобра ове године извршено је у Србији:

1. **Убистава**	42
2. **Детоубистава**	2
3. **Нехотичних убистава**	4
4. **Покушаја убистава**	29
5. **Разбојништава**	17
6. **Силовања**	1
7. **Тешких телесних повреда**	23
8. **Паљевина**	107
9. **Опасних крађа**	100
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	13 [1]).

[1]) У октобру месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	32
2. Детоубистава	3
3. Нехотичних убистава	3
4. Покушаја убистава	28
5. Разбојништава	20
6. Силовања	3

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	39	или 92·8%
Детоубистава	1	» 50·0%
Нехотичних убистава	4	» 100·0%
Покушаја убистава	26	» 89·6%
Разбојништава	14	» 82·3%
Силовања	1	» 100·0%
Тешких тел. повреда	23	» 100·0%
Паљевина	8	» 7·4%
Опасних крађа	41	» 41·0%
Злонамер. поништаја туђих ствари	1	» 7·6%

Највећи број **убистава** извршен је помоћу *ватреног оружја* (**22**), затим помоћу *оштрог оруђа* (**12**) и *тупог* (**8**).

Узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за **26** случајева, у *освети* за **8**, у *нужној одбрани* за **2**, у *користољубљу* за **1**; и за **пет** случајева узроци су *непознати*.

Посматрана према местима, у којима су извршена изложена убиства, јављају се: у вароши Крагујевцу **3**, у вароши Београду **2**, у срезу космајском **2**, у срезу јабланичком **2** (1 непропађено), у срезу јасеничком округа крагујевачког **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу ресавском **2**, у срезу алексиначком **2**, у срезу бањском **2**, у срезу јадранском **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2**, у срезу зајечарском **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: врачарском, грочанском, посавском округа ваљевског, власотиначком, гружанском, крагујевачком, поречком (непронађено), параћинском, нишком, звишком, млавском, качерском, орашком, јасеничком округа смедеревског, косаничком, ариљском и златиборском.

Детоубиства су извршена по **1** у срезу ражањском и у вароши Београду (непронађено).

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: темнићском, беличком, моравском округа пожаревачком и таковском.

Покушаји убистава извршени су: у у срезу златиборском **3**, у срезу космајском **2**, у срезу јабланичком **2** (1 непронађен), у срезу ресавском **2** (1 непронађен), у срезу беличком **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, ваљевском, пчињском, лесковачком, власотиначком, оба јасеничка, брзопаланачком, нишавском, мачванском, посавотамнавском, моравском округа пожаревачког, пожаревачком, љубићском, драгачевском, моравичком (непронађен), и у варошима: Ћуприји и Смедереву.

Сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу гружанском **3** (1 непронађено), у срезу параћинском **3**, у срезу тамнавском **2**, у срезу звишком **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: грочанском, космајском, пчињском, поречком, трстеничком, бољевачком и косаничком (непронађено).

Једно **силовање** извршено је у срезу млавском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу посавском округа ваљевског **2**, у срезу лесковачком **2**, у срезу моравичком **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа ваљевског, пчињском, крагујевачком, лепеничком, неготинском, брзопаланачком, сврљишком, азбуковачком, звишком, млавском, таковском, подунавском, тимочком, добричком и у варошима: Београду и Ћуприји.

Паљевине су извршене: у срезу бањском **9** (1 пронађена), у срезу параћинском **7** (2 пронађене), у срезу звишком **6** (1 пронађена), у срезу хомољском **5**, у срезу посавском округа београдског **4**, у срезу алексиначком **4**, у срезу зајечарском **4**, у срезу деспотовачком **3**, у срезу пожаревачком **3**, у срезу заглавском **3**, у срезу прокупачком **3**, у срезу ариљском **3**, у срезу ваљевском **2**, у срезу колубарском округа ваљевског **2**, у срезу пољаничком **2** (1 пронађена), у срезу поречком **2**, у срезу кључком **2**, у срезу моравском округа нишког **2**, у срезу нишавском **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу поцерском **2**, у срезу млавском **2**, у срезу таковском **2**, у срезу подунав-

7. Тешких телесних повреда	15
8. Паљевина	83
9. Опасних крађа	137
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	6

ском **2**, у срезу добричком **2**, у срезу пожешком **2** (1 пронађена), у срезу трнавском **2** и по **1** у срезовима: подгорском, тамнавском, пчињском, јабланичком, власотиначком, лепеничком, крајинском, неготинском, брзопаланачком, трстеничком, ражањском, копаоничком, левачком (пронађена), ресавском, нишком, лужничком, моравском округа пожаревачког (пронађена), бољевачком, тимочком, косаничком, рачанском, студеничком, и у вароши Београду.

Вредност свих ових паљевина износи око **27.400** динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Нишу **12**, у вароши Београду **11**, (2 пронађене), у срезу гружанском **6** (4 пронађене), у срезу подунавском **6** (4 пронађене), у срезу ваљевском **5** (2 пронађене), у срезу тамнавском **3** (све пронађене), у срезу лесковачком **3**, у срезу мачванском **3** (2 пронађене), у вароши Пожаревцу **3** (2 пронађене), у срезу жичком **3** (1 пронађена), у срезу пчињском **2** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **2** (обе пронађене), у срезу беличком **2** (1 пронађена), у срезу лужничком **2**, у вароши Шапцу **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2** (1 пронађена), у срезу хомољском **2** (1 пронађена), у срезу пожаревачком **2**, у срезу тимочком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског (пронађена), колубарском округа ваљевског, масуричком, лепеничком, јасеничком округа крагујевачког (пронађена), крајинском (пронађена), брзопаланачком (пронађена), левачком (пронађена), бањском (пронађена), сврљишком, јадранском (пронађена), посавс - тамнавском (пронађена), поцерском, звишком, млавском, таковском (пронађена), орашком (пронађена), јасеничком округа смедеревског (пронађена), зајечарском, добричком (пронађена), ариљском, златиборском, рачанском, пожешком (пронађена) и у варошима: Крагујевцу (пронађена), Крушевцу (пронађена), и Смедереву.

Вредност свих ових крађа износи око **22.900** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу жупском **3**, у срезу поречком **2** (1 пронађен), и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, ваљевском, ражањском, таковском, љубићском, црногорском, златиборском и у вароши Пожаревцу.

Вредност свих уништених ствари износи око **1.900** динара.

Поред изложених дела у току месеца октобра ове године извршено је у Србији и **16 самоубистава**, и то: у вароши Београду **2**, у срезу јасеничком округа смедеревског **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, посавском округа ваљевског, ваљевском, пчињском, власотиначком, ражањском, копаоничком, лужничком, звишком, заглавском, црногорском и моравичком.

Сва ова самоубиства извршена су: *вешањем* **10**, *ватреним оружјем* **3**, *дављењем у води* **2** и *скакањем кроз прозор* **1**.

Узроци њиховом извршењу леже: у *рђавом материјалном стању* за **4** случаја, у *болести* за **3**, у *душевном растројству* за **3**, у *љубави* за **1**, и за **пет** случајева узроци су *непознати*.

Покушаји самоубиства извршени су у вароши Београду **6** (3 ватреним оружјем и по 1: оштрим оруђем, дављењем у води и тровањем; за 2 случаја страх од казне, частољубље, болест, рђав живот, рђаво материјално стање)

Општи преглед до сад изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	4	—	—	3	2	—	1	4	1	1	—	—
2	« ваљевски	1	—	—	1	2	—	3	6	9	1	3	—
3	« врањски	3	—	—	5	1	—	3	5	6	—	2	—
4	« крагујевачки	7	—	—	1	3	—	2	1	11	—	—	—
5	« крајински	3	—	—	1	1	—	2	7	2	2	—	—
6	« крушевачки	—	1	—	—	1	—	—	3	1	4	2	—
7	« моравски	3	—	2	5	3	—	1	12	3	—	—	—
8	« нишки	5	—	—	—	—	—	1	16	14	—	—	—
9	« пиротски	—	—	—	1	—	—	—	3	2	—	1	—
10	« подрински	2	—	—	2	—	—	1	4	8	—	—	—
11	» пожаревачки	4	—	1	2	2	1	2	17	11	1	1	—
12	« руднички	1	—	1	1	—	—	1	2	1	2	—	—
13	« смедеревски	2	—	—	2	—	—	1	2	9	—	2	—
14	« тимочки	2	—	—	—	1	—	1	9	3	—	1	—
15	« топлички	1	—	—	—	1	—	1	6	1	—	—	—
16	« ужички	2	—	—	3	—	—	—	6	4	2	1	—
17	« чачански	—	—	—	2	—	—	2	3	3	—	1	—
18	Управе града Београда	2	1	—	—	—	—	1	1	11	—	2	6
	Свега:	**42**	**2**	**4**	**29**	**17**	**1**	**23**	**107**	**100**	**13**	**16**	**6**

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 21. новембра 1911. године АБр. 1982, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

3. „Који би од себе дано обвезательство сасвим или од части порицао, а на суду би се сасвим противно доказало", т. ј. превара извршена *потпуним или делимичним порицањем обвезе* (т. 3).

а) Ова се врста преваре одликује од осталих тиме, што се лажно представљање састоји у (потпуном или делимичном) *порицању обвезе*.

б) У закону се не вели, да је потребно, да се обвеза, која се пориче. утврђује каквом *исправом, да* је то дакле обвеза по исправи. Довољно је према томе, да је обвеза *усмено* дата[1]).

в) Кад би ко порицао обвезу по исправи *потврђеној влашку*, постојао би само *покушај* ове врсте преваре, и то *апсолутно* неподобан покушај, јер је оваква исправа јавна исправа, а ова се према § 188 грађ. суд. пост. не може порицати од издаваоца. Пошто пак апсолутно неподобан покушај није *покушај* у правом смислу (в. О. Д. § 56 IV Зв.), то се има

[1]) Прот. К. С., према коме „пореч од себе дану обвезу" значи „пореч *исправу* у којој се обвеза налази" т. ј. само „пореч *писмено* дату обвезу". (1881. Бр. 1084 в. И. § 253, ст. 1.). К. С. наводи за ово два разлога: 1. „Да је то смисао и значење горњег законског израза, увиђа се одмах из четврте тачке тога истог § 253 к. з., где је прописана казна за оног повериоца, који по исправи од свог дужника нешто наплати, па наплаћено и опет, по други пут, тражи да наплати. А тач. 4. § 253 к. з. није ништа друго но упоредно наређење према тач. 3 § 253 к. з., — па као што се у тач. 4 § 253 к. з. прописује, да је кривица, кад поверилац наплати нешто по исправи, и то наплаћено понова тражи да наплати, тако је у тач. 3 § 253 к. з. проглашено за кривицу, кад дужник порече обвезу (по исправи), коју је од себе издао, т. ј. кад порече од себе издану исправу у којој се налази доказ о његовој обвези". Но баш то, што је законодавац, у т. 4. казао „по исправи", а у т. 3 не, говори у прилог тога, да није хтео овде захтевати порицање обвезе *по исправи*. — 2. „Исто тако увиђа се и отуд, да порицање обвезе значи порицање исправе, коју је дужник од себе издао, што би се иначе свагда, кад год неко одриче, да је дужан оно што се од њега тражи, — ако би осуђен био, сместа морао по тач. 3 § 253. к. з. казнити: јер би се у таквом случају свагда налазило порицање обвезе, која је међутим судом утврђена: а такво пространо тумачење горепоменути законски пропис не може имати, јер би се тада спорови чисто грађанске природе претворили у спорове кривичне и учинило би се, да постане кривица свако одрицање обвезе, па ма које врсте та обвеза била". Но овај аргументат је неоснован, јер да би се казнило, потребно је, да је дужник био свестан своје обвезе при порицању исте, а ако је свестан нема разлога, да се не казни.

узети да код овог случаја порицања обвезе нема кривичног дела преваре[1]).

г) Ако се пориче каква обавеза по исправи, по себи се разуме, да исправа треба бити пуноважна, да би било преваре[2]).

д) Ова се врста преваре разликује од осталих тиме, што је она *свршена самим лажним представљањем*, да обвеза не постоји, т. ј. самим порицањем обвезе. За постојање исте није дакле потребно, да је неко био обманут, да изврши какву радњу на штету своје имовине т. ј. да, у заблуди о постојању обвезе, не тражи њено испуњење.

4. „Ако је ко по исправи, по којој је што од кога примати имао, сасвим или од части наплатно, па би опет наплаћено, наплатити тражио", т.ј. *захтевање плаћања дуга по исправи, који је већ од извршиоца наплаћен*, т. зв. *дуална наплата дуга* или боље *захтевање дуплог плаћања дуга* (т. 4.[3]).

а) Ова врста преваре одликује се од осталих тиме, што се обмана састоји у навођењу некога да плати дуг или део дуга, који је већ наплаћен од повериоца, лажним представљањем, да није плаћен, одн. прикривањем или изопачавањем истине о томе.

б) Дуг, чија се наплата понова тражи, треба, да је утврђен каквом *исправом*. Ако то није случај, о превари не може бити говора, јер се у § 253 к. з. вели, да само у њему наведеним случајевима може постојати превара при уговорима.

в) И ова се врста преваре разликује од осталих тиме, што се сматра као свршена самим захтевањем поновно плаћање дуга, т. ј. самим навођењем средством обмане да се дуг или део дуга већ плаћен понова плати. Није дакле потребно, да је дужник наведен на какву радњу штетну по његову имовину, т. ј. да је дуг по други пут платио[4]).

г) *Извршилац* може бити (за разлику од подстрекача и помагача) само *поверилац*. То је услов инкриминације код преваре из § 253 тач. 4 к. з. Ако би ко други према томе наводно средством обмане некога да понова плати плаћени дуг или део дуга могла би постојати само обична превара *из § 251 к. з. Но поверилац, који би другог подстрекнуо*, да као његов заступник понова наплати дуг од његовог дужника, био би подстрекач из § 253 т. 4. к. з.

д) Што се умишљаја гиче, потребно је наравно за постојање кривца, да је извршилац био свестан, да је дуг већ наплаћен.

IV. Преваре из § 254 к. з. — У § 254 к. з предвиђене су неколико врсти преваре. У колико није друкчије изрично или прећутно речено, важи и овде појам преваре и кривца дат у § 251 к. з. Деоба на преступне и иступне према вредности мора важити и за њих, и ако то није изрично казано. Те су преваре:

1. *Уништење, кварење, померање или премештање граничног камења на штету другог.* „Ко гранично камење (белеге) намерно на штету другога уништи, поквари, помери или премести"[1]).

а) Ова се превара одликује од осталих тиме, што је средство обмане уништење, кварење, померање или премештање граничног камења.

б) Став „на штету другога" излишан је, јер се по себи разуме.

в) Ова је превара *свршена* самим тим, што је гранично камење уништено, покварено, померено или премештено, јер није потребно, да се онај, на чију је штету ово учињено, сложио с тиме. т.ј. да је доведен у заблуду о граници свог имања, те да у средству ње није предузео мере, да се границе исправе. *И сам покушај преваре* сматра се дакле овде као свршена превара.

г) Помиње се само *гранично камење* за разлику од § 243 т. 6 пруског к. з., у коме се вели „ко гранично камење *или друге знаке одређене за означење границе или висине воде...*", али се у загради вели „белеге", те се има узети, да се т. 1. § 254 односи и на остале знаке, који служе *за означење границе*, као што су унке, које служе за омеђавање.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОЖАРИ И ПАЉЕВИНЕ

(НАСТАВАК)

Електричне варнице.

И ове варнице, које се понекад производе и поред најсавршеније конструкције електричних спроводника, могу такође произвести пожар. Треба међутим знати да ови пожари често постају случајно, због рђаве конструкције спроводника. Узроци електричним варницама врло су разни: ударање грома у електричне жице, падање дрвећа на њих итд. Тачно одређивање овог узрока пожара у извесним случајевима врло је тешко и за електричаре — специјалисте.

Спонтано упаљивање.

Извесне материје могу се упалити саме од себе, као нпр. дрвени и камени угаљ. Будући веома порозне, ове материје кондензирају на својим површинама велику количину воздуха у коме, као што је познато, има оксигена. Ово кондензирање — згушњавање — ваздуха производи у исто доба увећавање температуре, која може достићи степен запаљивања дрвеног угља (254·400°). Да би ова температура могла бити достигнута, потребно је да се развијена топлота не губи у околном ваздуху. Другим речима потребно је, да гомила угља буде доста знатна, и да кроз њену унутрашњост не пролази свеж ваздух. Овом упаљивању нарочито је подложан нов, тек израђен дрвени угаљ, који је сложен на месту без ваздушне промаје. Хладећи се, он се врло брзо препуни гасом, и на онај начин кондензује у своје поре оксиген.

И камени угаљ може се спонтано запалити из истих узрока. Опасност од овог упаљивања отклоњена је, међутим, ако је он наслаган из великих комада, јер кондензирање гаса, које је могућно само по површини, у овим случајевима производи незнатну температуру у сравњену са количином горива. Сасвим је друкчије са угљем у мањим комадима или у праху. Површине, на којима се може произвести кондензација гаса, веома су многобројне, те је с тога и опасност од спонтаног упаљивања увећана. Брикети, који се израђују од овлаженог и пресованог праха дрвеног угља, и који се, и ако осушени, наслажу у већој количини, могу се такође спонтано упалити. С тога су вароши, у којима се брикети употребљују у већој количини, прописале извесне мере сигурности за смештење овог горива по магацинима И материје за потпаљивање ватре, приправљене од иверја и смоле, могу се саме од себе упалити кад су наслагане у већој количини.

Извесна уља и животињске или биљне масти, нарочито уља сува као што је оно од лана или мака, такође су способна да апсорбују оксиген из ваздуха, а и њихова температура може се увећати до степена упаљивања. Ово се нарочито дешава кад су она у већим површинама изложена ваздуху, као нпр. кад се наслажу, ма и у релативно малим количинама, крпе и кучина натопљене уљем или масним материјама. Минерална уља не апсорбују оксиген из ваздуха, и с тога се не могу упалити сама од себе.

Спонтано упаљивање влажног сена почива, на првом месту, на продуженом раду ћелија, које још нису мртве, и на активности бактерија разних категорија. Услед овог рада температура се понекад увећава до тог степена, да се производи спонтано упаљиване услед оксидације. Ово упаљивање тако исто могућно је и

---

[1]) Тако К. С. (1899. Бр. 9223), в. И. § 253, т. 4.

[2]) „За појам дела из т. 3. § 253, вели такође К. С. (1900. Бр. 6641 и о. с. 1900. Бр. 10796), потребно је, да је исправа, по којој се обавеза порече, пуноважна. Меница, којој недостаје потпис издатељев, није таква исправа, нити се може таквом учинити накнадним потписивањем".

[3]) *Ценић* (716) наводи за ову врсту преваре неколико примера, који су се у нас дешавали. „Догађало се је, вели, да је когод какву облигацију наплатно, па или превари дужника, како облигацију при себи нема, те му тако ову и не изда, или другим случајем облигацију задржи, па после поново наплату тражи; или наплативши неку част, ово што је наплатно, не назначи на облигацији, него целу облигациону суму тражи, а догађало се и таквих случајева, да је поверитељ на навађивање дужника на полеђини облигације записао оно, што је примио, а после онај крај, где је записка била, одсече, на облигацију као ни у колико ненаплаћену суду поднесе и наплату тражи. Било је још и такви случајева, да је поверитељ за рачун свог потраживања имање дужника узео, и тако се с њим намирио, без да му је облигацију издао, а доцније, пошто му се куповина непробитачна учинила, изиђе пред суд с тражењем наплате по облигацији и не спомињући, како је за њу измирен".

[4]) Нетачно према томе К. С. (1898. Бр. 2091 и о. с. 1898. Бр. 2352, в. И. § 253, ст. 3): „За појам дела два пут наплате дуга као преваре из т. 4 § 253 к. з. тражи се, да се ко у преварној а користољубивој намери са знањем и неправедно користи, и по исправи, коју је једном наплатно тражи понова наплату, као и да се лажним представљањем или изопачавањем и прикривањем истине користи и *другог оштети*".

[1]) У немачком к. з. говори се о овом кривичном делу у глави, која има за предмет кривична дела због лажних исправа, сматрајући гранично камење као *исправу* (§ 274 т. 2). Не сматра га тако *Frank* § 274 II 1 a.

са ђубретом од појединих фуражи које садрже уља.

Експлозивне материје.

Извесне експлозивне материје подложне су спонтаном упаљивању у приликама које још нису дефинитивно одређене. Тако је француска оклопњача „Јена" била разорена спонтаном експлозијом барута.

Упаљивање сунчаним зрацима.

Сунчани зраци, пролазећи кроз сочиво, и конденизирајући се на овај начин на извесној тачци каквог запаљивог тела, могу произвести пожар. Као сочиво могу послужити лупе, бутеље испуњене водом, стакла од наочара па, шта више, и обична прозорска стакла. Изгледа, међутим, да су врло ретки пожари, произведени овим природним начином. Према месту на коме је утврђено сочиво, које скупља зраке, могућно је одредити моменат упаљивања. Ако све није уништено пожаром, налажење лако запаљивих материја око тачке упаљивања, може у извесним случајевима помоћи истрази да утврди случајни или намерни узрок пожара.

У свима случајевима спонтаног упаљивања, потребно је вештачење сумњивих материја са специјалним апаратима и од хемичара — специјалиста.

Случајни узроци пожара.

Сви случајни узроци пожара проистичу из непажње. Непажња ова може бити *директна,* т. ј. састојати се у покрету, акцији, која директно производи ватру (покрет пушача који баца неугашену машину у стог сена), или *индиректна,* која се састоји у рђавој конструкцији извесног апарата, или у одсуству обазривости приликом чувања извесних материја.

Да би се појавио пожар услед индиректне непажње, није увек довољна рђава конструкција апарата и т. д., већ је још потребна случајна интервенција каквог запаљивог агента. Тако електрични струјомер, рђаво конструисан, или покварен усљед дуге употребе, или удара, који испушта гас за осветљење, није директни узрок упаљивања, већ је то запаљена свећа с којом становник куће улази у подрум ради тражења какве ствари. Веома загрејане фуруне или пећи, у близини дрвеног зида, загрејаће дрво до велике температуре, али да би се произвела ватра потребна је још и довољна циркулација ваздуха.

Случајни узроци пожара врло су различни и веома их је тешко одредити кад је ватра све уништила. Сва истраживања у овим случајевима почивају искључиво на сведоџбама сведока.

Као што смо већ поменули, и случајни пожари могу бити предмет казненог поступања. Сваки кривични закон садржи, доиста, по један параграф, који се односи на пожаре из непажње. Тако § 320 казненог законика водског кантона (Лозана) гласи: „Онај који ненамерно, али услед непажње или небрежења, запали један од предмета споменутих у чл. 313, казниће се новчаном казном до 600 динара, или затвором до шест месеци".

Случајни пожари врло су често проузроковани непажњом деце, која се играју са машином, или пушача, који бацају упаљене машине на лако запаљиве материје. На овај начин уништавају се, ватром, често пута, не само зграде, већ и шуме на великим просторима.

И варнице од угља, које баца локомотива, могу произвести исте последице. Исто је овако и са рђаво конструисаним димњацима, који испуштају варнице.

Поминьемо нарочито неугашене машине, цигаре и цигарете које, бачене у подрум, на запаљиве материје, кроз решетку на прозорима, могу такође произвести пожар.

Рђава конструкција димњака, пећи и фуруна, које су у близини дрвеног зида, као и рубље стављено уз врелу пећ, у циљу сушења, били су доста често узрок озбиљним пожарима.

Рђава навика извесних млађих да потпаљују ватру са петролеумом, или да поједине предмете чисте, поред слободног пламена, са есенцијом, проузроковала је многобројне несрећне догађаје, чији су непажљиви проузроковачи били озбиљно повређени ватром, или чак и сасвим страдали.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Убиство једнога детета у Ксантену.

(СВРШЕТАК)

Виши државни правобранилац Хам: Господо поротници! Овај процес је већ одавно пре овога претреса занимао широку јавност. Он је морао послужити социјалним и политичким партијама као предмет за одвратне хајке и подбадања. Службени органи, који су по дужности морали водити истрагу, нападани су на најпростији начин. Партизани и партиски листови нису се устручавали, да претичу судску пресуду и да чине покушаје, те да свакојаким раздражљивим чланцима измене праву пресуду. Али велика пажљивост, са којом су поротници пратили овај претрес, мени дају јемства, да ће се они показати неприступачни за све спољне утицаје и да ће само на основу резултата овога претреса дати свој глас по свом најбољем уверењу.

Изложивши по том наново и подробно поротницима цео ток претреса, говорник је продужио: Браниоци су сматрали за потребно, да позивањем једнога стручњака докажу, како овде није случај ритуалног убиства. Ја сам сматрао то мишљење стручњака за излишно. Могућно је, да има Јевреја, који хришћанску крв сматрају као потребну ради лечења или верских циљева. То би било могућно и ако то не пише у талмуду. Али то се нас ништа не тиче; овде у сваком случају не постоји ритуално убиство. То су утврдили медицински стручњаци, који су изјавили, да је убиство извршено на месту где је леш нађен, да је код леша нађено толико крви, колико је леш у опште могао изгубити, да зарез на врату није шахтерски зарез и да убиство није извршено шахтерским ножем. Као што су медицински стручњаци изјавили, одмах је и најбрижљивије испитано, да ли ту није био случај убиства из задовољства, али се ни за то нису показали никакви основи.

Сада долазим до главне тачке, која је у ствари дала повода за подизање тужбе, а то је исказ сведока Мелдерса. Ја примећујем, да државно правобранилаштво стоји на гледишту, да тужба остаје у снази и онда, кад мотив убиства није доказан и морам признати, да исказ сведока Мелдерса није уздрман ни данас после увиђаја на лицу места. Па исказ сведока Мелдерса и не стоји усамљен, тај исказ поткрепљују два дечака. Ту је на првом месту дечак, Стефан Керндер. Он је, веле, казао својим родитељима, да је видео, како је госпођа Бушхов вукла малог Хегмана у кућу. Али то је дечак Керндер причао својим родитељима читаву недељу дана после убиства, а друго, дечак се и поред свега труда није дао саслушати. Напослетку треба имати у виду, да је дечко, кад га је запитала сестра малога Хегмана, да ли зна где јој је брат, одговорио: „Отишао је да бере трешње". Пошто ми нисмо чули самога дечка, то његовом исказу не можемо придати никакве важности. Сад долазим на дечка Герхарда Хајстера, који нам је и данас показао, у ком је положају седео на камену. Али и овај дечко саопштио је своја опажања тек после две недеље од убиства, пошто је Мелдерсов исказ био одавно познат. За то се и исказу дечка Хајстера не може придати никаква важност. Али и поред тога ја сматрам Мелдерса за потпуно веродостојног сведока. Тачно је, да Мелдерс радо није ракије и да се то примећавало приликом његовог саслушања код среског судије, али оно пре подне, кад је учинио своја опажања, он је био попио само једну ракију. Морам признати, да се ја не бих ни мало устезао, да на основу Мелдерсовог исказа тражим осуду за оптуженог, да није оптужени у пуном обиму и најубедљивије доказао свој алиби. Чим је утврђено, да је дечко напослетку био у Адолфовој кући, онда он мора дати рачуна и о томе, шта је било са дететом. Понављам, тај је моменат био главни разлог, да се против Адолфа, његове жене и кћери поведе истрага.

Суд је био решио, да се према жени и кћери прекине истрага и за то се државно правобранилаштво жалило против тога решења, али је виши суд одбацио жалбу. И тако је остала оптужба само према Адолфу. Утврђено је дакле, да убијено дете није више виђено после 10 часова пре подне и да је дело извршено у амбару. За то не може подлежати никаквој сумњи, да је дете убијено одмах после 10 часова пре подне у Киперовом амбару. Адолф је, међутим, највероватније доказао, где је био у то доба и да према томе он није могао извршити дело. Ја сам већ рекао, да оскудица мотива није разлог, који би државном пра-

вобранилаштву дао повода, да предлаже ослобођење оптуженога. Оно не може делити мишљење кривичног комесара Волфа, по коме је Адолф могао извршити убиство за то, што му је дечко оштетио један надгробни споменик. Та незнатна штета није могла дати повода оптуженоме, да изврши убиство.

Пошто није било никаквих мотива за ово убиство, то се тврдило, да је оно ритуално. Код ритуалног убиства није потребан никакав даљи мотив, убица може бити сасвим добар и честит човек — какву је сведоџбу добио и Адолф од свију сведока — али он и поред тога врши убиство, јер је Јеврејима потребна хришћанска крв, било за лек било за верске ствари. Ја сам већ изложио, да за то нема ни најмање основа. То веровање не би никада ни поникло, да није Др. Штајнер дао мишљење, да у амбару није нађена никаква крв, док је међутим ту нађено крви у обиљу. Ја, дакле, према доказима који су изнети на овоме претресу, долазим до уверења, да не само није доказана Адолфова кривица, већ да је на претресу потпуно утврђена његова невиност. Али може се рећи: „Па ипак десило се једно убиство, ко је онда убица?“ У томе погледу на жалост претрес није дао никаквих података, али он има бар тај резултат, да је доказао Адолфову невиност. С тога ја пуним уверењем предлажем, да се оптужени огласи за некривог и гајим наду, да ће овај претрес допринети, да се утврди вера у непартајичност и правичност пруских судија. —

Први државни правобранилац Баумгард, пошто је подвргао подробној оцени цео доказни материјал, дао је такође израза мишљењу, да оптужени није ни убица, нити је помагао, нити знао за убиство. Том приликом изјавио је: Ја вам, господо поротници, изрично напомињем да ми овде немамо посла са једним: Non liquet. Необично сажаљевам, што овај злочин није расветљен, и то у толико више, што сам ја, чим је откривен злочин, уложио све силе, да у ово дело унесем светлости и да пронађем учиниоца. Ја сам одмах преко листа „Гласник за варош и село“, који излази у Ксантену, упутио апел на становништво, да не ометају рад власти религиозним побудама. Нажалост та моја молба није имала никаква успеха. Ја се надам, да ће се, кад се стиша религиозно узбуђење и кад власт буде била у положају, да јасно гледа, ипак успети да се пронађе прави кривац. Казало се, да ствар остаје нерасветљена за то, што се она тиче једнога Јевреjина. Не, господо поротници, није ствар остала нерасветљена зато, што се она тиче једнога Јевреjина, већ због тога што је ствар нејасна, зато је одмах шчепан за јаку један Јевреjин. На основу доказног материјала ја не могу друкчије, него да по дужности и савести предложим, да се оптужени огласи за некривог. За то вас молим, господо поротници, да оптуженог ослободите.

Бранилац адвокат Штапер, доказујући невиност оптуженога, истиче, како је истрагу за проналазак правога кривца грдно омело то, што је убиство одмах начињено предметом једне религиозне хајке. Тим поводом он је у току свога говора изјавио: Ви се можда сећате, господо, оне седнице посланичке куће, у којој је посланик Рикерт прочитао неке новине, у којима је стојало написано: „Постоји ритуално убиство, убица је Адолф Бушхоф и нико други“. Кад се има у виду, како су сви напори власти, да се пронађе кривац, били ометани крвавим бајкама, онда се мора добити уверење, да у тој хајци има системе. Људи немају никаква интереса, да прави кривац буде пронађен, дело је само по себи њима било добро дошло као агитационо средство. Овде није мој задатак, да држим говор против ровења антисемита. Кад људи сматрају за свој задатак, да раде на томе, да се Јевреји протерају из Немачке и да се поврате времена Августова, habeant sibi. Мој задатак као браниоца сасвим је други. Само замислите, господо поротници, какве би последице могла имати ова хајка, да Бушхофу није испало за руком, те да на тако убедљив начин докаже свој алби. Немам потребе, да вам још описујем оптуженога, јер сте га ви за ово десет дана претреса довољно упознали. Хоћу само да вас потсетим на онај збиља драматичан догађај са џаком. Морам признати, да сам очекивао, да ће тај џак са својим затворено црвеним мрљама довести у забуну оптуженога. Али ви се сећате, са каквом је отвореношћу приступио оптужени и да је он на питање председниково, како објашњава мрље на џаку, одговорио најприроднијим одговором на свету: да је он тај џак употребљавао за сушење меса и да су сумњиве мрље од дима. Али сем тога треба узети у обзир и владање оптуженога. Чули сте, да Бушхоф сваке године на дан очеве смрти иде и јутром и вечером у синагогу и да он на тај дан до подне пости. Сваки онај, који се са толико пијетета сећа својих родитеља и на тај начин буди љубав код своје деце, није дрво, из кога ће се истесати убица. — Даље се говорник трудио, да за сведоџбу Мелдерсову докаже, како је велико узбуђење у Ксантену навело људе на понеку фикс-идеју, у коју су и сами веровали.

Бранилац адвокат Флајшхауер: Биће да вам је познато, господо поротници, да сам ја због тога што сам се примио ове одбране био нападан на нечувен начин. Па и у самој посланичкој кући нашао се човек, чији је положај претпостављао, да ће се он држати само истине, да ме сумњичи на начин, који се не да оквалификовати. Могу вас уверити, господо, да сам ја и поред свију тих грдња сматрао за највећу част, да браним баш оптуженог Бушхофа, чија је невиност од почетка тако јасно обелодањена. Част мојих нападача не стоји више од њихових напада. Али ја вас могу и то уверити, да ја никада не бих бранио једнога човека, за кога бих могао само и слутити, да су му прсти умрљани крвљу. Кад ја не бих био уверен о невиности Бушхофовој и кад би у том погледу ма шта сумњао, ја извесно не бих стајао на овоме месту. Ви се сећате, господо, да се, у децембру пр. год. кад је донето решење о прекиду истраге над оптуженим, подигла читава бура протеста у антисемитским листовима и ако тим решењем није било завршено поступање. Овој хајци придружило се и мишљење окружног физикуса Д-р Бауера о извршеном прегледу ножева. То је био повод, да се Бушхоф поново притвори и да се напослетку преда суду. Ово последње није се десило за то, што се веровало у његову кривицу, већ за то, што се свету хтео пружити доказ, да у свима сумњичењима нема ниједне речи истините. И претрес је на најсјајнији начин доказао Бушхофову невиност. Говорник је даље представио повољан утисак, који оптужени чини на претресу и изближе оценио исказе сведока, па је по том продужио: Ја не могу делити ни наде првог државног правобраниоца, да ће се антисемитска хајка завршити са овим процесом. Ја се бојим: продужиће се са даљим лагањем. Опште је позната чињеница, да је потребно најмање 7 лажи, да се потре једна истина. Али ја сам мишљења, да је потребно 7 пута по 70 лажи, те да се одржи антисемитска зграда од лажи. Међутим, велика марљивост и пажња, с којом сте ви, господо поротници, пратили овај претрес, мени дају јемства, да ће се, и ако лажи неће умукнути, ипак у овој сали извршити право и правда. Ја се даље одајем нади, да ће са овим процесом ишчезнути са света стара крвава бајка. Кад одете из ове сале, онда вас молим, да понесете у својим срцима слику једнога човека, који је — и ако одавно лишен слободе, отргнут од породице и осуђен да једе горак хлеб милостиње — предано подносио своју судбу, јер зна да је невин, јер зна, да истина мора изаћи на светлост дана и да се у Пруској још врши право и правица. Ја могу своју одбрану у толико више скратити, што су представници државног тужиоштва у овом процесу вршили најлепше право своје службе, која се не састоји само у томе, да се гони кривац, него и да дају заштите невино гоњеном.

Бранилац, адвокат Гамерсбах излаже прво на који је начин поникло веровање, да је овде случај ритуалног убиства, па је онда продужио: Та бајка, како Јевреји кољу хришћане ради крви, тако је будаласта, да бих ја просто могао преко тога прећи, кад не бих знао, да у главама просте масе није све чисто и да ће се та бајка потхрањивати за партиске циљеве. Кад би се нама хришћанима пребацило, да ми употребљавамо крв иноверaца и да због тога морамо вршити убиства, тада бих ја одговорио: у десет заповести божјих стоји: „Не уби!“ Тиме је управо цела оптужба потрвена. Међутим, не смемо заборавити, да ми хришћани присвајамо десет божјих заповести тек од пре 1900 година, док Јевреји имају десет божјих заповести од пре 3000 година. К тому долази још и то, да је Јевејима употреба крви у опште забрањена. У старом завету, који је приступачан и сваком хришћанину, стоји на-

писано: „Не једите никакву крв, ко једе крв, тај ће бити као коров ишчупан из мога народа. ја ћу своје лице окренути од њега.“ Карактеристично је, да се у Кини и на Мадагаскару код тамошњег становништва подижу исте потворе против хришћана и то тамо служи као разлог да се хришћани прогоне. Па и пре него је хришћанство завладало светом, Римљани су измишљали о хришћанима исте бајке и због тога је прогоњено безброј хришћана. Празноверица, да Јевреји употребљавају крв, код нас је поникла у 13. веку. Али тада несрећни оптуженик још није уживао заштите, коју данас има. Тада је ступала највећа сила тога доба, папа, да ту бајку оповргава и да Јевреје заштити од гоњења. Ја бих вам могао навести многобројне папске буле, у којима се са највећом одлучношћу борило против ове народне празноверице. Године 1247 и 1253 папа Инокентије IV окомио се жестоким речима против те празноверице. Али од 13-ог века та бајка није више ишчезла из народа. Научници су се поново бавили тиме и давали своја мишљења. — Говорник је по том поново изложио све што су стручњаци о истом питању изнели на претресу; доказивао је, да код оптуженог није могло бити никаквих мотива за ово убиство, па напослетку — скрећући пажњу суду на честит живот оптуженога и његово скромно и отворено понашање пред судом — тражио је његово ослобођење.

Један тежак злочин, који вапије до Бога, лежи пред вама да га пресудите, тако је отпочео председник Клут своју правну поуку. Закон ми забрањује, да се упустим у оцену доказног материјала. Ја ипак мислим, да је претресом руковођено на такав начин, да нико не може погодити, да ли сам ја за ослобођење или за осуду оптуженога. Опет ћу приметити, да је суд на овом претресу одступио од поступања на осталим претресима. Док се иначе, чим отпочне јаван претрес, не допуштају више нови докази, ми смо, с обзиром на велики значај и важност овога случаја, приступили испитивању свију доказа, који су пружени у току самога претреса. Сви ти докази показали су се као празна слама. Анонимни достављачи можда ће наћи задовољства у томе, што им је испало за руком, да на тај начин мало заведу суд. Ја им не завидим на тој радости. Ми имамо то задовољство, да нисмо ништа пропустили у овом процесу, који је у целом свету побудио највеће интересовање, и да нисмо жалили ни труда ни времена, да би дошли до истине. Ја се радујем, што су и господа поротници са највећом пажљивошћу пратили ток претреса. То ми даје јемства, да ћете ви дати своју одлуку о овоме делу савесно и по најбољем свом уверењу. Ви знате, да се политичка и социјална начела све више заоштравају и да се становништво Немачке састоји делом из пријатеља Јевреја делом из њихових противника. Ја нећу да употребим израз „антисемити“. Али таласи партиских трвења не смеју допирати до судскога стола. „Судија стоји на једној вишој стражарској кули него што је врх партије“. Ове речи песникове у својој варијацији морају и вама служити за правац. Пред судским столом сви су људи једнаки. Судија нема да пита, да ли је оптужени Јеврејин или хришћанин, он треба да суди без обзира на личност и да се не подаје утицају партијског ровења споља. Ви сте добили велики број писама, али ја сам уверен да ви не ћете допустити да се ма какав стран утицај изврши на вама. Ви имате дужност, да правично судите како о оптужби тако и о оптуженоме и то само на основу резултата овога претреса, који је пред вама обављен. Ја сам сматрао за потребно, да ово истакнем, да бих тиме једновремено обележио и гледиште суда. Председник је у даљој поуци приметио поротницима, да њих не везује предлог државног тужиоштва, да се оптужени огласи за невиног. Председник је завршио свој говор речима: „Сада с пуним поверењем предајем у ваше руке судбину тужбе и оптуженога“.

Саветовање поротника трајало је једва пола часа, а потом је председник пороте гроф од Лое објавио, да су поротници одлучили, да оптужени није крив. Затим је председник суда објавио, да се оптужени Адолф Бушхоф, на основу одлуке пороте да није крив. ослобођава по оптужби због убиства и да трошкови око ислеђења падају на терет државне касе. Сем тога суд је одлучио, да се Бушхоф одмах пусти на слободу.

Присутна публика пропратила је ову пресуду бурним узвицима: браво! Бушхоф је силно плакао. По себи се разуме, да се он више није могао враћати у Ксантен. Он је продао своје порушено имање и живео је још неколико година у Еренфелду код Келна. Добровољним прилозима отворио је био нову радњу. Али велико узбуђење и дуг притвор били су поткопали његово здравље. Он је пре неколико година умро.

С немачког, **М. Ј. П.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Од часа кад је ова крађа извршена она је постала предмет најразличнијег коментарисања, а тадање прилике и узбудљивост духова чињаху је још особитијом. У седници од недеље увече 16. септембра 1792. године, министар унутрашњих дела, Роланд, извештавајући скупштину о догађају, горко се жалаше на недовољно чување које су вршили службеници и војници, који су били напустили њихова стражарска места под изговором превелике хладноће. Неколико дана доцније Тириз, члан скупштинске анкете, која је извиђала ову ствар, оптужио је опет немарност министра, али овај одговори доста хладно да он има и друге ствари да ради, а не да чува Гард-Меблб. Дискусија скупштинска није продужена, али је дебата скренула пажњу и у вароши се не говораше ни о чем другом него о вештини крадљиваца, и о томе како добит од крађе требаше да служи за поткуп полициских агената. Ишло се чак дотле да се говорило, да је се влада покрала сама; ове је гласове подржавало и то што је 18. октобра дато одлагање издржавања осуде неким лицима осуђеним за ово дело, од којих се очекивало проказивање. Међутим 22. фебруара 1797. године, у своме извештају из Conseil des Anciens, о предлогу да се поклони 5000 динара некој гђи Корбен, која је помогла проналажење већега дела украдених предмета, Тијебон је изрично рекао, да овај догађај није нимало политички и да је он просто изазван неисправношћу чувара и нередом који тада владаше у целој администрацији.

У почетку Moniteur беше загрејао и најсмотреније уобразиље говорећи о четрдесеторици наоружаних разбојника, који су ухваћени у одајама Гард Мебла. У ствари, пак, нико није био ухваћен и кад је се приметио недостатак *регента*, *четрталке престолонаследникове* и гомиле других ствари у вредности на седамнаест милиона, већ четири ноћи узастопце Дешан, Бернар Сал и неки Јевреин Португалац, по имену Дакоста, улазили су наизменце у сале без икаквог оружја сем алата потребног за одвајање драгога камења, углављеног у сребрне ствари које се нису могле однети; тако исто пажљиво су дизали и величанствене рубине који су замењивали очи у риба од слонове кости.

Дешан, који је дао идеју за ову крађу, ушао је први у одају, прескачући кроз један прозорчић помоћу фењера, који још постоји на углу улице Роајал и пијаце Луј XV. Бернар Сал и Дакоста, који су чували стражу, били су испрва једини помагачи, али трећу ноћи учествовали су у овој крађи Беноа Кед, Филипоно, Помет, Фромон, Геј, Мутон, поручник у народној гарди и Диран звани Турчин. јувелир из улице Сен Совер и још неки познати лопови, које су пријатељски позвани да узму учешћа у овој пљачки. Главни стан лопова био је у једној билијарници у улици Рохан. Крађу су тако мало крили, да је сутра дан по првој крађи, Помет при ручку са девојкама у једноме ресторану у улици Аржантеј, бацио девојкама на сто шаку ситних дијаманата и брилијаната Полиција о томе није чак ништа ни дознала. Да се открију главни учиниоци ове крађе требало је да се Диран, ухапшен за прављење лажног новца, реши да прокаже, да би извукао за себе помиловање. На основу тога пронашли су *регента* у Туру, у шеширу једне жене, неке Легијевре, која, пошто није могла због рата прећи у Енглеску, беше пошла да га прода у Бордо-у неком Јевреину, пријатељу Дакосте. Лопови хтели су га прво продати у Паризу, али вредност ове ствари цењена на дванаест милиона изазвала би опасну сумњу; тако исто одбачен је предлог да га изделе тестером из бојазни да их не изда онај који би га изделио јер драго камење секу само стручњаци.

Већина извршилаца ове крађе били су постепено похватани и осуђени за друге кривице; у томе броју били су Беноа Нед, Дакоста, Бернард Сал, Фромон и Филипоно. Овај последни ухваћен је у Лондону 1791. године у моменту кад је израђивао новчанице од 300 динара и доведен у Париз затворен је био у тврђави одакле је побегао користећи се буном од 2. септембра.

Пре но што је био осуђен за крађу из Гард-Мебла, Дешан је учествовао у једној крупној ствари из које се извукао, и ако крив, како се он хваљаше пред нама причајући појединости, које нису дозвољавале да се у то сумња. Он је учествовао у двогубом убиству златара Делонга и његове служавке, које је извршено са продавцем икона Фромоном.

Делонг је имао врло разгранат посао у земљи. Осим особитога свога избора, он је посредовао за бисере и дијаманте, и како је био познат као частан човек, поверовали су му често скупоцене ствари, било да их прода, било да издвоји делове преправљајући их; тако је ишао на продаје и ту се упознао са Фромоном који је нарочито гледао да купи ордење и друге украсе украдене из цркава као санћим због метала са ширита (1793.). Због тога што су се виђали и налазили као такмичари на неколиким пословима, између ових људи разви се нека врста блискости, која ускоро пређе у пријатељство. Делонг није ништа више крио од Фромона и припитивао га је за све што је намеравао предузети, па му је чак казао и вредност готовине коју има, и за једну касицу у којој је чувао скупоцене ствари.

Кад је дознао све ове појединости, а имајући слободан приступ код Делонга, Фромон смисли да га покраде док се он са женом бави у позоришту, куда је често одлазио. Требао му је један помагач за чување страже, и нађе прво једнога бравара, који је био утекао са робије и који му направи лажне кључеве да с њима уђе у Делонгов стан. Али овај човек, гоњен од полиције; мораде напустити Париз и Фромон нађе Дешана.

На дан изабран за крађу Делонг, и његова жена беху отишли у Théâtre de la Republique; Фромон се сакри у заседу код једног винара да пази кад ће се вратити служавка која обично за одсуства својих господара одлажаше своме љубавнику, а Дешан се попе у стан; лажним кључевима отвори полако врата... Али какво изненађење! У претсобљу затече служавку за коју је мислио да је изашла, јер је у ствари био видео њену сестру, која је на њу личила много. Кад је угледала Дешана, који је изненађен изгледао још страшнији, девојка испусти рад и стаде викати, Дешан јурну на њу, пресави је, ухвати је за гушу и удари је пет пута ножем, који је носио увек у десном џепу својих панталона. Несрећница паде у локву своје крви. Докле је она грцала у ропцу зликовац претресе све буџаке у стану, али, било да га је овај догађај збунио, било да је чуо какву лупу на басамацима, он се задовољи да узме неколико сребрних ствари, које му дођоше под руку, и врати се да нађе саучесника код винара, и исприча му цео догађај. Овај се наљути јако, не због сироте служавке. већ због неувиђавности и плашљивости Дешона, пребацивајући му да није умео наћи касицу коју му је тачно означио Највише га је једило то, што ће се Делонг, после једног таквог напада, чувати много боље и да ће бити немогућно добити поново такву прилику.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине креманске. актом својим Бр. 2319, пита:

„У општини креманској, учињена су неколика дела злонамерних поништаја туђих ствари још пре ступања на дужност ове управе, а и после овога, и сва су акта и предмети послати власти среза златиборског, у своје време, на ислеђење, пошто се учиниоци овог дела нису могли пронаћи у одређено време.

Среска власт два пута је враћала ове предмете овом суду с наређењем, да се општина са оштећеним изравна по чл. 19. закона о накнади учињене штете, или да за сваки предмет пошаље по 23 таксе и дијурне за вештаке. Оба пута суд је изнео пред одбор ове предмете, као што пропис чл. 22. истог закона гласи, да се са оштећеним равња, и одбор није хтео пристати. Тим поводом суд је враћао сва акта среској власти и није имао да пошаље тражену суму за трошкове.

Начелник сресни актом својим бр. 1245, наређује суду овом, да у року за 5 дана тражене суме пошаље ср. власти, или се поравња са оштећеним, па чак прети да изврши попис општинске имовине и исту продаји изложи, а још шта више да предложи општинске часнике за разрешење.

Чл. 12. истог закона прописано је, да одговорна општина плаћа вештацима на име дијурине три динара дневно, а не каже да то општина у напред полаже.

Зато суд општине креманске, као претплатник „Полицискога Гласника“, моли уредништво да оно обавести овај суд, хоће ли и мора ли послати у напред тражених по 23 динара, што свега чини 184 дин., и ако зато нема буџетске могућности, и ако пошаље хоће ли бити ко одговоран за неправилан издатак?“

— На ово питање одговарамо:

По члану 1. закона о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништајем ствари, општине морају накнадити штету оштећенима, ако се кривац не ухвати у року од 30 дана, од кад је иследна државна власт извештена о извршењу кривичног дела.

Кад је овај закон овако јасан, онда је саветно било, да је општина прихватила напомену среске власти, и да се изравнала са оштећенима, јер би на тај начин бар избегла плаћање такса и трошкова, пошто штету мора и иначе накнадити.

Али кад код општинских представника није било увиђавности, да савет среске власти послушају, онда је суд дужан да одмах пошље новац, који среска власт тражи, иначе општински часнници морају бити одговорни.

И дијурна вештацима, о којој говори чл. 12. и такса о којој се говори у чл. 18. поменутог закона, мора се послати у напред, пошто чл. 18 то изречно наређује, а за дијурну, опет, важи правило постављено у § 258. гр. суд. пост. пошто је члановима 7., 10. и 11. закона о накнади, ова вештачка оцена, у свему изједначена са оценом по грађанском судском поступку.

Ако у буџету нема нарочите позиције за ове трошкове, ма да је то требало унети у своје време, онда се издатак може учинити из партије непредвиђених трошкова по чл. 133. закона о оптинама.

На случај, да одбор не одобри издатак из ове позиције, нека суд одмах извести надлежну полициску власт, па ће она тражити разрешење одборника у смислу чл. 149. закона о општинама, како би на њихово место дошли људи, који неће кочити службене послове онде, где томе нема места по закону. и који ће у опште радити по закону.

II

Суд општине грбичке, актом својим Бр. 1770, пита:

„По тач. 2. члана 118. зак. о општинама прописано је, кад деловођа или писар општинског суда, врши поред редовне дужности и дужност благајника, добија награду 240 динара на годину.

Како је деловођа ове општине вршио и дужност благајника од почетка нове године па све до 20. октобра ове год. то је он и примио награлу колико му је до тог дана припадало.

Тога дана, пак, деловођа је, по решењу одбора, смењен са дужности благајничке, и одбор одлуком својом решио, да дужност благајника врши председник овог суда.

Моли се Уредништво за објашњење о томе: може ли председник, који врши и дужност благајника, примити ову награду, као остатак који деловођа није примио, кад је законом наменута само деловођи или писару, а другом лицу не, и да ли ће овај издатак бити правилан или не?“

— На ово питање одговарамо:

Кад чл. 112. закона о општинама, који говори о случајевима, у којима општински часнници врше дужност благајника, не предвиђа никакву нарочиту накнаду за њих и за благајничку службу, а међутим је код деловоље то нарочито учињено, онда се закон има тако разумети, да законодавац није ни имао намере, да и кметовима или председнику да додатак за вршење благајничке дужности, па им се зато ова не може ни издавати.

III

Суд општине крупајске, актом својим Бр. 1248, пита:

1. У закону о таксама, у таксеној тарифи под Тбр. 336, предвиђена је такса, да општински судови за свако издато уверење приватним лицима наплаћују по 2 динара таксе у корист своје касе.

Изузетак за ово чини се само код оних лица, која спадају под чл. 5 тач. 6. истог закона.

Ову таксу суд је наплаћивао и оним лицима, која су тражила уверења и за службу, а не спадају под чл. 5. тач. 7. зак. о таксама.

Многи овд. грађани, који траже уверења за службу или за Сењски Рудник, долазе у сукоб са општинским судом што им ову таксу наплаћује, док већина општинских судова у срезу хомољском ову таксу ненаплаћује, којима издају уверење за службу, према овоме и одбор ове општине доставио је суду овом, да од данас ову таксу не наплаћује за уверења, која се односе за службу, па ма колику они непосредну порезу плаћали.

Па зато се моли уредништво да то објасни, сме ли и овај суд исту таксу да обустави, и ако постоји каква кривица ко је зато одговоран; и

2. „Једном овд. бив. грађанину, дато је пре 20 година од селске утрине 0.50 ара, те је на истом подигао кућу и посадио шљивар. У 1906 год. исти је домаћин куће погинуо; по смрти његовој кућа и остала покретност — зграде са истог је земљишта дигнута и продата, сем шљивара и поменутог земљишта. Бив. овај грађанин има само једну кћер као наследника на истом земљишту.

Село сада тражи повраћај свога земљишта и ако постоји на истом засађени шљивар. Моли се уредништво за објашњење, ко је у пречем праву за овај шљивар и земљиште, да ли село чија је и својина била, или приватна наследница?«

— На ова питања одговарамо:

1. По начелу постављеном у тачци 6, чл. 5. закона о таксама, уверење о сиротном стању може се издати само оним лицима, која неплаћају више од 5. дин. непосредног пореза без приреза и личног пореза, односно 10 ако је случај другога става ове тачке.

Према томе, греше они судови, који издају уверења о сиротном стању, макар ова била и за службу, онима, који плаћају изнад 5 односно 10 динара непоср. пореза.

Тај суд не мора да изврши одлуку одбора, око је она противна закону, а одлука одбора, којом се забрањује томе суду наплаћај таксе, незаконита је, јер суд одговара сам за примену закона, па он има право и да цени његове одредбе не осврћујући се на мишљење других; и

2. Кад је општинска утрина дата на уживање редовним путем, и кад је она, на тај начин, савесна државина наследнице умрлог, онда село може тражити повраћај ове само путем једног редовног грађанског спора, и уз накнаду за шљивар.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Живојин - Живко - Маринковић, притвореник првостепеног суда за град Београд, који је био на посматрању у болници за душевне

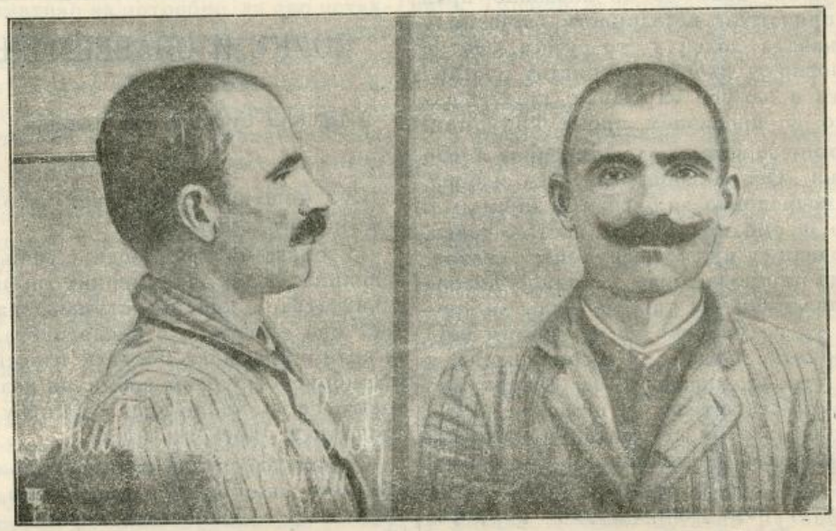

болести, чију слику износимо, побегао је из болнице 14. тек. месеца.

Живко је висок 1·68 м., стар 40 год., смеђ, бркова плавих и великих, очију жутих; на средини унутрашње ивице лéве ноздрве има брадавицу у величини зрна од сочива.

Акт Управе града Београда Бр. 43549.

Никола Стевановић, из Ракинца, одговара за фалсификат, али је одавно у бегству. Стар је 19 год., средњег стаса, бркова црних, обрва састављених, у оделу је сукненом.

Депеша начелника среза моравског, округа пожаревачког Бр. 20369.

Јелисавета Краус, бив. жена Фридриха Гудовског, чиновника из Босне, чију слику износимо, одбегла је од свог мужа и том приликом однела му већу суму готовог новца и

накит. Јелисавета је средњег стаса, облог тела, дугуљастог лица, сувоњава; на једном кажипрсту нокат јој је повијен на више.

Акт управе града Београда Бр. 43497.

Аладар Фажи, аустро-угарски војни бегунац, који је био упућен у Прокупље, отишао је из овога без знања власти. Стар је 23 до 24 год., омален, добро развијен (акробата је), лица округла и пуна, бркова плавих, зна пекарски занат.

Акт начелства округа нишког Бр. 24322.

Божидар Јанковић, бив. поднаредник II пешачког пука, одговара код начелства округа нишког за прављење лажних исправа, али му се не зна место пребивања. Стар је 18 год., црномањаст, очију црних, средњег стаса.

Акт начелства округа нишког Бр. 12014.

Михаило Мартеновић, из Грабовца, има да издржава затвор код начелника среза тршеничког, али је у бегству. Стар је 36 година, плав, очију и бркова плавих, у оделу је сукненом.

Депеша начелника среза тршеничког Бр. 20428.

Драгутин Митровић, звани «Мајмунче», одговара код кварта савамалског за опасну крађу, али је у бегству. Стар је 16 год., раста средњег, у лицу сувоњав и црномањаст.

Акт кварта савамалског Бр. 14193.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖИ СЕ

Спасоје, син Ивана **Савића,** из Ритопека, отишао је од куће још 2. овог месеца и до данас се није вратио. Стар је 19 год., раста средњег, смеђ, очију црних, у оделу је сукненом.

Акт начелства окр. београдског Бр. 11376.

КРАЂЕ СТОКЕ

Кости Јовановићу, мутавџији, из Ниша украдена је пре кратког времена кобила длаке беле, висока 130 см., матора 10 година, у оба ока ћорава.

Акт начелства округа нишког Бр. 26660.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 46. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 4. ДЕЦЕМБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Светог Саве
ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА:

Д-р Ђоку Петровића, физикуса округа београдског;

Д-р Милана Дамјановића, физикуса округа рудничког, и

Д-р Селимира Ђорђевића, физикуса округа ваљевског.

Орденом Св. Саве
ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Д-р Петра Јовичића, лекара среза неготинског;

Д-р Мишу Михаиловића, лекара среза посавског, округа ваљевског;

Д р Рафаила Бићерани, лекара среза жичког;

Д-р Живка Михајловића, лекара среза темнићског;

Д-р Гигу Цермановића, лекара среза посавског, округа београдског;

Д-р Милана Крстића, лекара среза космајског;

Д-р Слободана Рибникара, лекара општине београдске, и

Д-р Хуга Хоровица, лекара помоћника опште државне болнице.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 30. новембра 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Св. Саве
ЧЕТВРТОГ СТЕПЕНА:

Љубомира Вуловића, деловођу окружног одбора округа подринског.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 30. новембра 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Белог Орла
ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Тому Бојичића, председника општине гуњачке.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 30. новембра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Светог Саве
ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Ђуру Савковића, економа из Слатине; Радисава Ђокића, економа из Сибнице; Владимира Пауновића, економа из Лисовића; Благоја Алексића, економа из Вел. Иванче; Радојицу Дачића, земљоделца из Бождаревца; Милутина Трифуновића, земљоделца из Борка; Живана Станића, земљоделца из Вранића; Грују Павловића, свештеника из Даросаве; Харитона Поповића, свештеника из Шопића; Драгомира Крцалића, индустријалца из Јунковца: Радована Милошевића, председника општине из Болеча; Обрада Миосављевића, председника општине из Умчара; Стевана Петковића, трговца из Ваљева; Воју Тадића, индустријалца из Ваљева; Васу Илића, предузимача из Ваљева; Драгића Атанацковића, трговца из Ваљева; Василија Живановића, земљоделца из Станине Реке; Петра Кушаковића, апотекара из Врања; Стојана Костића, председника општине големо-селске; Онуфрија Поповића, почасног проту из Власотинца; Јована Јовановића, председника општине крагујевачке; Димитрија Стевановића, свештеника из Крагујевца; Ранка Јанковића, економа из Кијева, председника окружног одбора округа крагујевачког; Гају Прокића, економа из Маслошева; Васу Радовановића, трговца и Раче; Димитрија Петровића, трговца из Неготина; Димитрија Адамовића, трговца из Горњана; Ранка Обрадовића, из Округлице; Милована Ристића, трговца из Ћуприје; Душана Додића, трговца из Свилајнца; Љубомира Радојевића, из Слатине; Матеју Миљковића, таговца из Станаца; Илију Ракића, земљоделца из Краљева; Живка Милићевића, економа из Четережа, и Алексу Нешића, економа из Великог Села.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 30. новембра 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, одликовати:

Орденом Светог Саве
ПЕТОГ СТЕПЕНА:

Добросава Марковића, окружног протојереја из Г. Милановца; Радојка Илића, учитеља из Барановице; Владимира Никшића, економа из Милићевца; Марка Исаковића, трговца из Новог Села; Петра Николића, судију првостепеног шабачког суда; Ђорђа Куртовића, председника Дринског Кола Јахача; Панту Пауновића, председника општине крупањске; Вацу Манића, трговца из Пирота; Алексу Ст. Антића, трговца из Пирота; Јована Даскаловића, рентијера из Пирота; Петра Гошића трговца из Б. Паланке; Данила Ђ. Милојевића, економа из Марковца; Никодија Јовановића, економа из В. Плане; Љубу Рајковића, трговца из Смедерева; Милосава Јовића, трговца из Слатине; Драгољуба Илића, учитеља у Бору; Димитрија Павловића, трговца из Књажевца; Нестора Вукојичића, трговца из Куршумлије; Недељка Радовића, председника општине ужичке; Драгомира Смиљанића, свештеника из Равни; Радована Захарића, свештеника из Кремана; Митра Савовића, земљоделца из Радобуђе; Војислава Ракића, председника општине дубске; Васу Радовића, судију у пензији; Марка Стевановића, председника окружног одбора из Краљева; Ђуру Јеремића, трговца из Ивањице; Милоша Главинића, трговца из Чачка, и Драгутина Лазовића, кафеџију из Чачка.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 30. новембра 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

у Министарству Унутрашњих Дела:

за писаре прве класе: Жарка Т. Миловановића и Јеремију П. Протића, писаре друге класе истога Министарства;

за писара друге класе Светолика Ђ. Гајића, писара треће класе истога Министарства, и

за писара четврте класе Косту Ј. Симића, писара пете класе истога Министарства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 30. новембра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза ражањског Милована Радотића, полицијског писара исте класе среза моравског, округа пожаревачког, по службеној потреби;

за полицијског писара прве класе среза нишког Митана Радуловића, полицијског писара исте класе среза моравског, округа нишког, по службеној потреби;

за полицијског писара прве класе среза златиборског Стевана Пантића, полицијског писара исте класе среза жичког, по службеној потреби;

за полицијског писара прве класе начелства округа пожаревачког Косту Младеновића, полицијског писара исте класе среза рамског, по службеној потреби;

за полицијског писара прве класе среза црногорског Добрила Ил. Јокановића, судског писара у оставци;

за полицијског писара друге класе начелства округа крушевачког Гаврила Левтића, полицијског писара исте класе среза златиборског, по службеној потреби;

за полицијског писара друге класе среза рамског Николу Величковића, полицијског писара исте класе среза белопаланачког, по службеној потреби;

за полицијског писара друге класе среза моравског, округа нишког Ђорђа Павловића, полицијског писара исте класе среза нишког, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза јадранског Чедомира Вучићевића, полицијског писара исте класе среза азбуковачког, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Косту Трифуновића, полицијског писара исте класе начелства округа пожаревачког, по службеној потреби;

за полицијског писара треће класе среза прокупачког Живојина Миловановића, дипломираног правника;

за полицијског писара треће класе среза жичког Јанићија Јанићијевића, апсолвираног правника;

за полицијског писара треће класе среза азбуковачког Светислава Стојановића, практиканта среза крајинског; и

за полицијског писара треће класе среза белопаланачког Милана Милошевића, практиканта начелства округа нишког.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 29. новембра 1911. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

д) Под граничним белегама имају се разумети како оне, које су од власти постављене, тако и оне, које су поставила *приватна лица у споразуму* са лицима, чије се имање граничи с њиховим[1]). Случајеви пак, кад је то учињено без споразума, имају се подвести под § 252 к. з., ако испуњују појам преваре из § 251 к. з.

ђ) За разлику од наведене одредбе пруског к. з. није предвиђен поред померања граничне белеге и случај, кад је гранична белега самовласно подигнута или намештена, те би се, тај случај, ако би испуњавао појам преваре из § 251 к. з. имао подвести под § 252 к. з.

е) За разлику од пруског к. з. није такође предвиђен случај, кад су граничне белеге *однете*, но ово се може подвести под „уништи“, јер је у ствари одношењем гранична белега уништена, у колико служи као знак за обележавање границе.

ж) Превара кварењем и уништавањем од власти постављених граничних белега биће у идеалном стицају с иступном повредом ствари из § 375 т. 2. к. з. У овом § се оне радње саме за себе инкриминишу као једна врста кривичног дела повреде ствари без обзира на то, да ли је тиме извршена и превара („ко какве од власти постављене знаке поквари“).

2. *Уништавање (повреда у широм смислу), повреда или прикривање туђе исправе* („који туђе исправе уништи, повреди или прикрије“ т. 2.[2]).

а) Ова се врста преваре одликује од осталих тиме, што је средство обмане *уништење, повреда* или *прикривање исправе.*

1° *Уништење* исправе постоји онда, кад се садржина исправе не може више ни мало сазнати, а *повреда*, кад се не може сазнати онако разговетно као раније (н.пр. кад је доказна снага исправе смањена услед радирања и прецртавања)[3]).

(1) Повреда *само супстрата* исправе биће довољна за постојање овог кривичног дела само онда, кад је услед тога исправа изгубила форму, која се захтева за њену доказну снагу.

(2) Ако би услед делимичног оштећења садржине какве исправе преостали део њене садржине добио други смисао тако да она сад служи као доказ неке друге правно релевантне чињенице, онда би постојало и *фалсификовање исправе.* Тако то би био случај онда, кад би дужник цепањем хартије делимичној квити дао изглед укупне квите; али не онда, кад би била израдирана у каквој трговачкој књизи извесна белешка, која нема везе с осталом садржином.

(3) Без значаја је то, што би се писмено могло понова читати после извесног времена од дана, кад је исправа имала бити употребљена[4]).

2° *Прикривање* исправе постоји онда, *кад је неком другом тајним начином одузета могућност, да је употреби*[5]).

(1) Без значаја је међутим, на који је начин ово постигнуто.

(2) Такође није потребно, да је промењен положај исправе у простору.

(3) *Тајност* је потребана за појам ове радње, јер је овде у питању једна врста преваре.

(4) Ако би се прикривање исправе појављивало као *присвајање* исте, онда би постојала *утаја*, а не ово кривично дело. Оно би дакле било консумирано утајом.

б) Има се узети, да је и ова врста преваре свршена самим уништењем, повредом или прикривањем исправе, т.ј. није потребно, да је онај, који се је имао обманути, доведен у заблуду и у следству исте извршио какву радњу на штету своје имовине. Тако било би ове врсте преваре, кад би А прикрио своју облигацију дату лицу Б, како би га тиме навео у заблуду, да је она изгубљена, те да га Б не тужи о року за неплаћање дуга, или да пристане на мању суму.

в) И овде важи наравно појам *исправе* дат у § 147. al. 4. к. з.

г) Исправа треба да је *туђа*[6]). Но овај случај преваре могао би постојати и онда, кад је извршилац њен савласник што је изрично речено у § 247. т. 7 пруског к. з., јер је она тада ипак једним делом туђа. Ако би исправа била извршиочева, онда би могла постојати само обична превара из § 252 к. з.

д) У § 104. в. к. з. говори се о уништавању и прикривању исправа, које се на каквом јавном месту чувају или су каквом званичнику на чување предане. Према томе превара из § 254 т. 2. биће у идеалном стицају с овим кривичним

---

[1]) Уп. *Ценик* 718.

[2]) У немачком к. з. се и о овом кривичном делу говори у глави о кривичним делима *због лажних исправа* (§ 274. т. 1).

[3]) Тако *Frank* § 274 I 2 a, *Olshausen* § 274, 4. — Према *Binding*-у 2 299 уништење је онда, кад је доказна снага исправе потпуно одузета одстрањивањем једног њеног битног дела — било текста било потписа (изузев случај, кад исправа има доказну снагу и без потписа).

[4]) Уп. *Binding* 2 299.

[5]) Тако *Frank* § 274 I 2 б, *Olshausen* § 274, 6.

[6]) У § 274 т. 1. немачког к. з. вели се: „исправу, која му или у општене припада *или му не припада искључиво*“. Спорно је, шта се има разумети под „или му не припада искључиво“. Према некима се то односи само за случај, кад је извршилац *савласник* исправе (*v. Liszt* § 163, *Meyer-Allfeld* 610, *Merkel* II H *3* 807); према некима ту спада и случај, кад на исправи извршиочевој неко трећи има какво стварно право или кад је неком трећем пренео државину с тим, да он постане сопственик, кад наступи извесан догађај (тако Reichsgericht); а према некима и случај, кад неко трећи има право да тражи издавање ствари (*Olshausen* § 274, 2).

делом, кад је уништена или прикривена исправа чувана на јавном месту или је била предана на чување каквом званичнику. Пошто је пак превара теже кривично дело од дела из § 104. в, то се има применити § 254 т. 2.

3. *Предаја завоја с новцима, званичним печатом запечаћених и с натписом њихове садржине, под потпуну вредност, ма да су отворени и новци из њих извађени* („који завијутке (кесе, пакете) с новцима, који су званичним печатом запечаћени с натписом њиховог садржаја под потпуну вредност преда, знајући, да су исти отворени и новци из њих извађени"), (т. 3,).

а) Ова се врста преваре одликује од осталих тиме, што је средство обмане *предаја под потпуну вредност завоја, из којег је новац сав или једним делом извађен.*

б) Начин изражавања је таки („преда"), да овде није учињена никаква измена у општем појму преваре. Ова превара као свршено кривично дело постоји на име тек онда, кад је завој предан, т. ј. кад је обманути примио завој, те на тај начин извршио једну радњу штетну по његову имовину.

в) Без значаја је, какав је завој. Као пример се наводе кесе и пакети.

г) Завој треба да је *званичним* печатом запечаћен и да се на њему налази натпис садржине. Ако ово није случај, може постојати само обична превара из § 252 к. з. Захтев, да је завој званичним печатом запечаћен, објашњава се тиме, што по правилу само за оваке завоје постоји безусловно поверење, да њихова садржина одговара натпису, тако да се само овде на основу голог примања завоја има узети, да је прималац у заблуди.

д) Без значаја је, ко је завој отворио и новац узео, што се јасно види из начина изражавања („знајући, да су исти отворени и новци из њих извађени"). Но захтева се, да је завој *отворен и тада новац узет.* Према томе ако је завој гласио на већу суму, но што је у ствари у њ' стављено, могла би постојати само обична превара из § 252 к. з.

е) За постојање кривице потребно је наравно, да је подносилац завоја *знао.* да је завој отворен и новац узет.

4. *Служење лажним мерама* („ко се при мерењу каквих ствари у знању послужи лажним (неправим) мерама на штету другога), (т. 4).

а) Ова се превара одликује од осталих тиме, што је средство обмане *употреба лажних мера.*

б) По себи се разуме, да употреба лажних мера мора бити управљена на то, да се другоме нанесе штета. а не себи, те је став „на штету другом" излишан.

в) Не види се, да је учињен изузетак од општег појма превара, те се има узети, да свршена превара ове врсте постоји тек онда, кад је другоме нанета штета, т.ј. кад је лажна мера заиста употребљена.

(наставиће се)

ПОЖАРИ И ПАЉЕВИНЕ

(наставак)

Петролеумске лампе и т. д.

Случајно обарање лампе са петролеумом или есенцијом може такође проузроковати пожар. Поводом овога да поменемо, да се петролеумске лампе обично гасе падајући на земљу. Несрећни случај може се догодити само тако ако се петролеум проспе са стране фитиља, или ако непосредно дође у додир са пламеном услед разбијања резервоара. Експлозија лампе не може никад наступити ако је резервоар пун петролеума. Да би се експлозија произвела, потребна је мешавина извесне количине ваздуха са паром мало загрејаног петролеума. Количина ваздуха која се налази у резервоару лампе, изнад петролеума, треба да садржи довољно оксигена да би сва пара, која излази из петролеума, могла бити оксидисана. Другим речима: празнина резервоара треба да је знатна.

Мешавина ваздуха и петролеумске паре треба да дође у додир са пламеном па да експлодира. То се може догодити ако постоји слободан пролаз између пламена и резервоара у коме је петролеум. Струјање ваздуха може променити правац пламена и натерати га, кроз овај пролаз, у резервоар испуњен експлозивном смешом.

У добро конструисаним лампама ови слободни пролази не треба да постоје. али у трговини има јевтиних лампи, које их притежавају, и ако је њиховђ присуство излишно.

Узани фитиљи, који не испуњују цео простор резервисан за њихов пролаз, могу бити узрок експлозије, ако у резервоару има експлозивне смеше. Пламен, теран ветром, пролази у овим случајевима кроз слободан пролаз, или се на слободној ивици фитиља производи мали пламен, који излази до резервоара

Експлозија је у сваком случају толико јака да потпуно уништава лампу, а њене металне делове цепа онако исто као и експлозија барута. Ако се на месту пожара нађе лампа нетакнута, или разбијена са металним деловима просто одлемљеним, може се тврдити да није било експлозије и ако би ови делови били нешто мало увијени. Помињемо, да злочинци често покушавају, да узрок пожара маскирају експлозијом лампе. Ако се има у виду горе наведено, моћи ће се лако утврдити истина на основу остатака лампе.

Гас за осветљење и ацетилен.

Мешање гаса за осветљење и ацетилена са ваздухом може такође бити узрок пожара, којима готово увек претходе јаке експлозије. Гасови обично пролазе кроз рђаво затворене славине, или кроз струјомере са одушкама, или кроз рђаво састављене цеви итд. Потребно је, да овде нарочито поменемо цеви од каучука, које везују фуруне или пећи са гасом за кућни спроводник гаса. Многи млађи имају навику да затворе само славину на пећи, тако да цев од каучука остаје и даље испуњена гасом. Док је цев нова, њена еластичност довољна је да спречи излажење гаса, али ако је стара и отврдла, или ако затварање није било довољно, цев пропушта гас из спроводника.

Ако је гас пропуштен у довољној количини, он са ваздухом образује експлозивну смешу, која експлодира са великом јачином и производи пожар, ако дође у додир са слободним пламеном. Непажљиво пуњене апарата са ацетиленским гасом производи такође многобројне експлозије, праћене пожарима.

Могућност случајног пожара услед експлозије смеше гаса и ваздуха експлоатисали су често злочинци да би створили веровање у случајни пожар. С тога је потребно у овим приликама приступити брижљивом испитивању и истраживању. и на овај начин утврдити да ли пожару није узрок злонамера.

Додајмо још, да експлозивне материје као динамит, а нарочито ловачки барут и ватрометна тела, могу, експлодирајући, или упаљујући се случајно или из непажње, запалити предмете који их окружују, и на овај начин произвести пожаре.

Злонамерне паљевине.

Говорили смо већ о мотивима злонамерних паљевина, и казали да је њихово истраживање од највеће важности по истрагу. Остаје нам да испитамо на који начин злочинац врши паљевину и како ћемо познати злочиначку природу пожара и, евентуално, идентификовати његовог творца.

Упаљивање.

Упаљивање може бити *директно*, т. ј. злочинац може са слободним пламеном директно и одмах изазвати ватру и *индиректно*, или *времено*. У овом последњем случају злочинац употребљује диспозитиве који производе ватру тек после извесног времена.

Директно упаљивање најчешће се врши приближавањем слободног пламена (машине и т. п.) запаљивим материјама, као: сену, хартији, иверју и т. д. Да би се ватра лакше упалила, злочинац нагомилава ове материје на месту које му изгледа најзгодније за изазивање ватре, надајући се да од њих неће остати трага после појављене ватре. Многи злочинци, међутим, рачунају и са евентуалним неуспехом, т. ј. са случајним угушивањем пожара, или са брзом и успешном помоћи ватрогасаца. У овом случају остаци вештачког огњишта (карбозовано иверје и т. д). могли би их издати. Да би избегли ову опасност, они употребљују течна горива, као н. пр. петролеум Запаљујући се лако, он преноси ватру и на гориво које се теже пали. Нису ретки случаји, да злочинац полива гасом намештај, кревете, тепихе, дрвене зидове и т. д.

Извесни злочинци употребљују за потпаљивање лако запаљиве материје, као: сено, петролеум и иверје. Ми смо у пракси имали један случај, у коме је злочанац потпалио сено помоћу фитиља од лампе, натопљеног петролеумом.

Директно упаљивање помоћу смеше експлозивног гаса, или помоћу експлозива. врло је ретко, јер злочинац у овим случајевима ризикује увек свој живот.

Индиректно упаљивање.

Код овог упаљивања ватра се не јавља одмах, већ после извесног времена, а за потпаљивање употребљују са махом најобичнији диспозитиви. Тако се често налази обична свећа у средини запаљивих материја: сена, згужване хартије, иверја и т. д. У овом случају ватра се не појављује пре него што пламен доспе до нивоа материја које свећу окружују. Пошто је светлост свеће релативно слаба, то се може лако сакрити испод каквог већег сандука, дасака, обешених покривача и т. д. Према величини дела свеће, који је над запаљивом гомилом, ватра се појављује брже или спорије. Чак и у оним случајевима кад је пожар трајао кратко време. свећа не оставља трагове на основу којих би се могао открити злочинчев маневар. Међутим, ако је ватра одмах угашена, на карбонизованим материјама наћи ће се масан и сјајан слој стеарина, као и карбонизован фитиљ, који је сачувао своју форму. Овај начин индиректног упаљивања употребљује се често за паљење зграда у пољима, житница, штала и т. д. у којима има сламе и сена.

Хемијско упаљивање.

Извесни злочинци употребљују хемијске реакције за произвођење индиректног пожара. Као потпаљивач употребљује се н. пр. пакло шведских жигица, привезано за тег једне шеталице испод кога се налази — на одстојању које варира према моменту у коме ватра треба да се појави — мали рецепијенат са концентрисаном сумпорном киселином. Главићи машине, долазећи у додир са овом киселином, упаљују се и саопштавају ватру запаљивим материјама којима је злочинац окружао реципијент.

За индиректно упаљивање употребљује се још и дугачак фитиљ од труда, чији је један крај у додиру са гомилом ловачког барута, окруженом запаљивим материјама.

Паклене машине.

Употреба машина, званих *паклених*, онаквих какве се налазе описане у анархистичким брошурама, врло је ретка. Ми знамо само један случај у коме је пожар могао бити произведен на овај начин, али и он није несумњиво утврђен. Поменимо узгред да је конструкција једне овакве машине врло лака за техничара ниже математике. Чак и обичан сат — будилник може се употребити за ово. Паклене машине нарочито се употребљују за атентате помоћу експлозива.

Пожарне бомбе.

Потребно је још поменути анархистичке пожарне бомбе, које се употребљују за упаљивање зграда. Ове бомбе праве се на тај начин што се дванаест делова белог фосфора растварају у једном делу сумпор — угљеника па се овај раствор сипа у флашу од танког стакла, или у рецепијент од крте печене земље. Овако справљен и затворен раствор баца се на место, на коме се налазе запаљиве материје, али тако да се флаша или рециипијент при паду разбију. Услед овог разбијања сумпор — угљеник се испарава врло брзо, а фосфор, који остаје, спонтано се упаљује. Ако се жели да се ватра не појави одмах, треба додати већу количину сумпора да би његово испарење дуже трајало.

Гас за осветљење.

И гас за осветљење употребљује се за индиректан пожар. Да би га помоћу овога произвели, злочинци не затварају потпуно славину на спроводнику, већ остављају један сасвим мали пламен, а у суседној соби, која је, разуме се, у вези са првом, отварају је потпуно. Услед овога, у даном моменту образује се, мешањем гаса са ваздухом, експлозивна смеша, која се упаљује приликом додира са слободним пламеном. Ми смо видели један случај, у коме је злочинац скинуо шраф са струјомера за гас, који се налазио у нужнику. Пролазећи корз отвор, у коме је био шраф, и мешајући се са ваздухом, гас је кроз рђаво затворена врата дошао у додир са слободним пламеном на славини у коридору, услед чега је наступила експлозија праћена пожаром.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

И доиста Делонг је одмах после овог догађаја променио стан, пошто се био врло уплашио и никога од оно мало света што је примао, није примао без велике предострожности. Ма да Хромол избегаваше да му дође ипак он не сумњаше на њега ни мало, јер како би могао тако што помислити за човека, који да је извршио злочин не би оставио касицу јер је знао шта има у њој. Нашав га после неколико дана на пијаци, Вандом Делонг га позва себи и зближише се још више него пре. Фромон, пак, поче опет мислити о својим ранијим плановима, али не могући дограбити касицу која је сад марљивије чувана реши се да измени план. Он одведе Делонга у Дешанов стан под изговором да пазари једну већу количину дијзманата и ту га убију, узму му 17000 динара у злату и у новчаницама, што је био понео на позив Фромолов, који му је и задао први удар.

Два дана прођоше; госпођа Делонг се забрину, јер се Делонг никад не задржаваше тако дуго а да јој не јави, и знајући да је понео знатну суму, помисли да му се није десила каква несрећа. Она се обрати полицији, у којој се осећао онај исти неред који је владао и у другим службама, али полиција ипак успе да мете руку на Фромона и Дешана. и открића. која је учинио онај бравар, који је требао помоћи извршење крађе, а који је био понова ухваћен, могла су за Фромона и Дешана бити кобна. Али, власт одрече да дâ овом човеку слободу, која му је као награда била обећана, те полицијски агент Кадо који је био посредник у тој ствари, нехтев да испадне ленљив, учини да бравар на путу из тврђаве у суд побегне, Кад је овако отпао и тај једини сведок који је теретно Фромона и Дешана, њих пустише у слободу.

После је Фромон осуђен за друга дела на осамнаест година робије и спроведен је првога нивоза године седме у казнени завод у Рошфор. Помоћу новаца који је стекао крађом он је поткупио неке личности, које су водиле спровод, да му олакшају бежање у случају кад буде покушао, или чак да га пусте, ако буде било згоде. Он је мислио чим се ослободи да убије председника суда који га је осудио и полициског чиновника који га је оптеретио. Све је било готово за извршење овога плана, али нека „јавна женска“, која је дознала о томе од једног свог познаника, проказа све то и власт према томе предузе мере. Јавише спроводу и при излазу из Бисетра Фромону метуше лисице и нису му их скидали до доласка у Рошфор, где су га нарочито препоручили. Доцније сам дознао да је умро у заводу. Што се тиче Дешана, који је ускоро побегао из Тулона, њега су после три године ухватили због крађе извршене у Auteuil-у и кривични сенски суд осудио га на смрт; погубљен је у Паризу.

У соби № 3. од Дешана раздвајао ме је само крадљивац и разбојник Луј Милот, син онога Корни-а, који је дуго времена задавао страх по пољима Нормандије, где се његови злочини још памте. Обучен као џамбас, Корни је ишао с вашара на вашар, проналазио трговце који носе собом веће суме и онда трчао пречицом на неко склонито место, сачекивао их и убијао. Трећи пут се оженио младом и лепом девојком Бернеј од које је испочетка брижљиво крио своје занимање, али није дуго требало чекати па да се види да је и она била достојна њега. Од тада он је посвети у све своје послове. Она је тако исто ишла по вашарима и улазила лако код богатих сељака по долини Ож, и више њих је нашло смрт на љубавном састанку с њом. На њу се више пута због тога посумњало али она је увек доказивала свој alibi, благодарећи добрим коњима које је увек раније спремала.

У 1794. години породица Корни састојала се из оца, матере, три сина, две кћери и њихових љубазника. Децу су били навикли на злочине још из њихове ране младости, било што су их терали да буду уходе, било да пале житнице. Најмлађа ћерка, Флорентина, испочетка је показивала неку одвратност према томе послу али су је „излечили“ давши јој да у кецељи носи две миље далеко главу неке жене из околине Аржантана!!! Доцније, сасвим ослобођена, она је имала за љубазника разбојника Капели-а, који је погубљен у Паризу 1802. год. Фами-

лија је после саставила разбојничку дружину и крстарила између Кара и Фалеза; она је мучила оне који су становали по салашима, метајући им под пазухе упаљену свећу или под палац на нози зажарен труд.

Гоњен ревносно од полиције канске, а нарочито од рујанске, која успе да у Бријону ухвати два млада човека, Корни се реши да се за извесно време повуче у околину Париза, надајући се да ће тако заварати траг. Настани се са фамилијом у једној усамљеној кући на путу за Севр и долазио је често сасвим слободно у шетњу до Јелисејских Поља, где је сретао готово увек по неког познатог крадљивца.

— Шта радите сад, оче Корни? рекоше му једног дана.

— Увек *велику утеху* (убиство) моја децо, увек велику утеху.

— То је забавно, очеˊ Корни, али *тешнаџ* (смртна казна)...

— Ех, кад нема *кумова* (сведока) није то ништа... да сам поубијао све салашаре којима сам горео табане не бих се данас бојао.

— Приликом једног изласка Корни срете једног од бивших колега, који му предложи да обију једну бараку у вилдаврејској шуми. Крађа се изврши, поделише плаћку, али Корниу се учини да су га преварили. Дошав у средину шуме он испусти своју табакеру показујући је своме другу; овај се саже да је дохвати у том моменту Корни му проби главу једним метком из пиштоља. опљачка га и оде својој кући. где је смејући се на глас испричао догађај својој фамилији.

Ухватили су га близу Вернола кад је хтеоући на један салаш и одвели су га у Рујан, предали кривичном суду који га осуди на смрт. У међувремену његове жалбе жена му, која је била у слободи, долазаше сваки дан да га теши. — „Слушај“, рече му она једног дана кад је био туробнији него иначе, „слушај, Јозефе, говоре да те је страх од *иса* (смрти)... не прави се дете, а најмање кад будеш *на орману* (месту погубљења)... смејаћети се *сељачићи* (друмски лопови)...

— Да, рече Корни, било би све лепо и красно да се не тиче *тикве* (главе) али кад буде *шарлот* (џелат) с једне а *дивља свиња* (исповедник) с друге стране и *иродавци гајтана* (жандарми) позади онда... нема уживања кад се човек спрема да прави храну црвима!

— Добро, де, мани те мисли! Ја сам жена али бих тамо ишла као на молитву, нарочито с тобом, мој сироти Јозефе! Да, ја ти кажем, вере ми, ја бих тамо пошла с тобом...

— Истина! упита Корни.

— Да, да, баш истина, уздахну Маргарита... Али, шта ти смераш? шта хоћеш?

— Ништа, одговори Корни; затим приђе до кључанице и викну у ходник: Рошу, зовни, бога ти, апсанџију имам нешто да кажем државном тужиоцу.

— Како? повика жена; државног тужиоца?! хоћеш ли да поједенш *мамаџ* (проказивати). Ах, Јозефе, какав ћеш ти углед оставити деци!

Корни ћуташе док не дође чиновник, а тад оптужи своју жену и ова несрећница, на основу тога осуђена, би погубљена у исто време кад и он. Милот, који ми је овај разговор причао, није га никад причао а да се не смеје до суза; па ипак он није хтео да се шали са гилотином и за дуго је избегавао сваки посао који би га могао одвести оцу, мајци, брату и сестри Флорентини, који су сви погубљени у Рујану. Причајући о њима и о њиховом свршетку он би често говорио: *тако је то кад се игра ватром, не радим ја то.* И доиста његове су „игре“ биле мање страшне, оне су се ограничавале на једну врсту крађа у којима је се он одликовао.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине сеоначке, у срезу подунавском, службеним својим актом пита:

„Још 31. октобра тек. год. суд је молио уредништво да му објасни: да ли може бити опроштај казне од затвора, т. ј. да ли тужилац може опростити казну затвора осуђеном лицу и то за дела иступних кривица, које се извиђају и суде само на тужбу приватног тужиоца, а кад овог не би имало оне се по званичној дужности не би могле извиђати ни судити по § 397. тач. 2. каз. зак.

Ово је питање учињено уредништву зато, што се тај случај десио код овог суда — да тужилац *оптуженом опрашта казну затвора,* на коју је казну осуђен по тужби истог тужиоца за дело из § 375. а каз. зак., али се кметови овог суда буне противу изјаве тужиоца и вели да у опште не може бити опроштај казне, — већ хоће осуђеног *да подвргну издржању затвора* ма да је тужиоц дао изјаву, да осуђеном казну опрашта.

Да се кметови са њиховим поступком не би огрешили ни о правду ни о закон моли се уредништво „Полицијског Гласника“, да на ово питање изволе дати што скорије своје обавештење, — преко свог листа — како би се суд знао управљати и да услед тога не би застарела пресуда“.

— На ово питање одговарамо:

Одредбе § 17. и 33. кр. суд. поступка и § 397. тачке 2. кр. закона, разно су схватане и тумачене до сада.

Тако, било је првостепених судова који су налазили, да у свима случајевима увреда, лажног оптужења и клевете, могу приватни тужиоци задржати чак и извршну пресуду од извршења, а било их је, опет, који су налазили, да приватни тужиоци могу само одложити њено извршење, али не и са свим спречити, него да се мора тражити највиша милост.

Управне власти, које су извршивале судске или своје пресуде по оваквим кривицама, такође су различито тумачиле поменуте законске одредбе.

И поједини писци, који су се бавили оценом овога питања нису сагласни у закључцима.

Све ово, наравно, долази отуда, што су поменуте законске одредбе непотпуне.

Али ми налазимо, да између § 17. и и 33. кр. суд. поступка и § 397. кр. закона има знатне разлике, јер док се у првим одредбама све везује за *одустанак* од тужбе, дотле се у овом последњем све везује за *опроштај,* што га приватни тужилац чини кривцу.

По тој разлици ми налазимо, да кадгод стоји кривица која се казни само на тужбу приватног лица, па приватни тужилац опрости кривцу, онда се казна неће изрицати ако већ није изречена, а ако је изречена па пресуда постала извршном онда се неће извршивати.

Како се по последњем ставу § 375 *а* кр. закона, и кривице из ове законске одредбе казне само на тужбу приватних, то се, по мишљењу уредништва, неће чинити извиђаји нити пресуде извршивати кадгод тужилац кривцу опрости.

Наравно, да о овоме треба донети потребно решење, наслоњено на поменута законска наређења,

II

Председник општине горњо-бело речке, у срезу зајечарском, пита:

„Приликом пописа имовине 1885. године, остао је извесан простор утрине општине гор. бело речке, у планини „Тупижници“, непријављен у пописним књигама „Б“ и порезом неоптерећен, усљед чега је овај простор 1902 године решењем окружне шумске управе, у Књажевцу, општини оспорен до проласка шумске комисије ради ограничења, и од тога времена у овом простору се општини оспорава право уживања а комисија се не одређује.

Прошле пак 1910 год, општина гор. бело речка, према постојећем распису г. Министра, овај простор општинске утрине пријавила је накнадно, уписала у пописне књиге „Б“ и порезом оптерила, па јој се ипак оспорава право уживања.

Према довде изложеном учтиво молим уредништво „Полицискога Гласника“ да изволе у своме листу објаснити следеће:

I Када општина гор. бело речка плаћа порезу на сву своју утрину у планини „Тупижници“, као што је напред напоменуто, има ли право уживања те своје утрине или нема, и ако нема докле то право нема и по ком закону?

II Ако општина нема право уживања да ли треба да се и даље терети плаћањем пореза. или да се од тога неправедног плаћања ослободи и

III Ако општина нема право уживања на ову утрину, онда ко на исту има право уживања и по ком закону?“

— На ово питање одговарамо:

Кад је општина пропустила да у своје време упише у књиге Б. своју утрину, те тако није плаћала порез на исту за дуги низ година, па шта више и шумска управа огласила то земљиште за саставни део државне шуме све дотле, до-

кле се од стране комисије не расправи питање о својини, општина није требала да га уписује за порез,

Кад је она то ипак учинила у смислу чл. 35. финансијског закона за ову годину, њој не остаје ништа друго, него или да плаћа порез за све време докле не прође шумска комисија и изврши ограничење, па ако ову утрину призна за општинску, онда је општина овако избегла плаћање пореза за раније године, или да тражи сада ослобођење од пореза, и да рескира да после плати порез за пет па и више година.

Што се тиче самог уживања ове утрине, општина нема права на то по том једином основу, што плаћа порез, јер плаћање пореза није доказ о својини, пошто пореске власти задужују порезом по пријави појединаца, не разбирајући о томе: да ли ко тиме стиче или губи какво друго право.

Све дотле докле шумска комисија, састављена у смислу чл. 9—12. зак. о шумама, не утврди: да је то својина општинска, дотле, сва права припадају држави.

Ако ко хоће да се користи државном шумом, он то може у смислу чл. 81. 82—89. закона о шумама, под тамо прописаним погодбама.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касационог суда од 12. новембра 1911 г. № 14213.

Пирот. првостепеном суду била је оптужена Р. Ђерка Р. П. зато што је употребила принудно средство те дете побацила на дан 16. октобра 1909. г. и по побачају бацила га у реку и С. М. зато што је овај набавио средство и предао га Р. да овај побачај изврши, чиме су себи створили кривицу казниму по § 168. крив. зак.

Оптужена Р. признала је извршење овога дела, али се бранила, да јој је средство за овај побачај набавио и дао оптужени С. с киме је пре тога живела у недозвољеним односима, и оптужени С. није признао учешће у извршењу овог дела.

Првостепени пиротски суд је решењем од 12. новембра 1910. год. № 23252, пустио оптужене испод суђења, налазећи да није утврђено постојање дела насилног побачаја и ако је оптужена Р. признала да јој је оптужени С. дао некакав напитак за то, и ако је утврђен побачај детета, јер се лекарским уверењем није могло да констатује, да је било ма каквих трагова, да је овај побачај изазват механичким манипулацијама, нити је накнадним прегледом према уверењу № 13647 константовано, да је било ма каквих трагова, да је овај побачај изазват и хемијским — унутарњим средствима.

Но по жалби државног тужиоца Касациони Суд у III одељењу своме примедбама од 23. децембра 1910. г. № 15064 поништио је напредпоменуто решење а са разлога:

„Кад се признањем оптужене Р. на протоколу № 19929 при коме је и на претресу остала, утврђује, да је она попила течност, коју јој је дао оптужени С. и да је одмах после тога побацила дете; а с друге стране, кад акта истраге по овом оптужењу показују, да је лекарски преглед оптужене Р. извршен тек на две недеље после побачаја, који су се трагови од повреде на трбуху или другом којем органу Р. — у могли евентуално изгубити, онда је суд, ценећи поменуто признање оптужене Р. по § 555 и 225 крив. суд. пост., у вези и односу с осталим прибраним доказним материјалом, требао да размисли и оцени да ли поменута радња оптужених не садржи оне битне елементе, чији скуп чини правни појам дела из § 168 крив. зак,, па потом своју одлуку по овом оптужењу донесе".

Првостепени пиротски суд није усвојио ове примедбе касационог суда, већ је дао следеће противразлоге:

„По § 220 крив. пост. суд ће само оно за истинито сматрати што је по прописима овог закона доказано".

И признање окривљеног по § 225 крив. пост. сматраће се као доказ, ако исто има све услове из тога прописа.

У даном случају, признање оптужене Р., да је она у скоро пошто је попила напитак, који јој је С. дао, побацила дете, не може служити као доказ да је она употребила хемијско средство — напитак у циљи насилног побачаја, кад лекарским прегледом извршеним над опт. Р., као јединим доказом, није констатовано ни да је она употребила какво хемијско средство — напитак, нити да је побачај последица употребе оваквих средстава.

То пак, што се ова констатација код оптужене Р. није могла извршити услед одоцњеног прегледа, не може њеном признању дати толику доказну снагу, да је она због употребе напитка побацила дете, кад се не зна ни шта је попила, нити какво је дејство напитак имао на плод у утроби.

Па како овде није утврђено, да је избацивање детета последица употребе хемијских или физичких средстава оптужене Р. у овој сврси, онда овде и нема ни један од карактерних знакова за постојање дела из § 168 крив. зак.

Њено признање, како га је пред судом исказала без лекарске констатације, кад би се узело за доказ о постојању овог дела, било би претпоставка са вероватноћом, али таква претпоставка несме се чинити по § 221 кривич. пост.

И кад ни других доказа нема о намерном насилном побачају од стране оптужене Р. онда се има сматрати да представљено дело није доказано".

Касациони Суд у својој општој седници од 12 новембра 1911. г. № 14213 нашао је да су противразлози пиротског првостеп. суда на закону основани, и за то је, усвајајући исте, огласио решење суда за снажно, а примедбе свога одељења одбацио.

Одлука опште седнице Касац. суда од 12. новембра 1911. год. № 14299.

Ислед. судија лесковач. првостеп. суда тужио је истом суду М. С, из Лесковца и Г. П. из Серинице и тражио је да их суд осуди на казну за то: што је оптужени М. 19. јуна тек. год. у недељу, из акта спора М. Ј. Ђурчије из Лесковца противу опт. Г. П. због дуга по меници у 3.500 дин. украо оригиналну меницу са акцептом оптуженог Г., па у место ње оставио другу фалсификовану меницу, у чему је оптужени Г. био саучесник, те М. тиме учинио два кривична дела — дело из § 104 крив. зак. крађа и уништај менице из званичних акта судских и дело из §148 тач. 5 крив. зак. — фалсификат менице, а оптужени Г. као саучасник истог.

Првостеп. лесковачки суд је решењем својим од 1 октобра 1911. г. № 32199 оптуженог М, за оба ова дела ставио под суд и у притвор а оптуженог Г. ослободио стављања под суд.

Но по жалби иследног судије и заступника приватног тужиоца Касациони Суд у своме I одељењу примедбама од 19 октобра 1911. № 13135 поништио је поменуто решење лесков. првостеп. суда а са разлога:

„За решење о стављању под суд није потребно да постоје онакве и онолико околности или основа подазрења, како се тражи за потпун доказ о кривичној одговорности оптуженог, већ се, у смислу тач. 3 § 161 крив. пост., захтева да има само *довољно основа* да се може *вероватно* закључити да је оптужени учинилац или помагач дела за које се оптужује.

Па како се из акта овога оптужења види да и према оптуженом Г. по закону има довољно основа за стављање под суд, а на име: што је *само оптужени Г.* као главни и једини дужник *имао интереса* да се украде инкриминована меница, јер је осудним решењем № 18105 *једино он* — Г. био осуђен на плаћање дуга по украденој меници; а када се овај основ доведе у везу са утврђеним фактима: да се оптужени Г. баш у очи дана ове крађе, састајао са оптуженим М.; да се против решења о забрани за три и по месеца није жалио суду, нити ма шта изјављивао о непостојању менице и толиког дуга, већ је то учинио тек по сазнању да је меница украдена, а *одмах после састанка са оптуженим* М. у Власотинцу; што се оптужени Г. *лажно брани* да се његово писмо (приложено у акту № 17090) не односи на дуг у 3500 дин., јер се датуми у писму слажу са датумом издања украдене менице, које околности, у смислу § 118 крив. пост., између представљеног дела и оптуженог Г. у тако тесној вези стоје, да се са великом вероватноћом да закључити: да је оптужени Г. заиста учествовао у делу за које се окривљује, онда је суд погрешио што, према оваквом стању ствари, и оптуженог Г. није ставио под суд за представљено дело. А тек по потпуном извиђају на *претресу* суд ће имати да се

упусти у *ближу* и детаљнију оцену свију изнетих доказа и околности, у вези и са осталим ислеђењем утврђеним фактима".

Првостеп. лесковачки суд није примио ове примедбе Касац. Суда, већ је дао следеће противразлоге:

„Истина, по тач. 3 § 161 крив с. пост., суд је увек дужан, да оптуженога стави под суд, кад год нађе да има *довољно основа* подозрења против њега, разуме се, доказаних, на онај начин, као што закон предвиђа.

По § 239 крив. пост. „основи подозрења у § § 121—123 казани као и у § 238 наведене околности, треба да су доказане тако, да се о њима не може сумњати и да нису одбраном оптуженог или супротним исказом или другим околностима, које би оптуженог правдале, обеснажене или у сумњу доведене».

Ово правило о доказивању основа, вреди за све основе и околности без разлике, а не само за оне који се у крив. поступку у поменутим параграфима *примера ради наводе.*

Основи и околности што их Касациони Суд у својим примедбама изводи, и по фактима по којима их Касациони Суд изводи, и по закључцима како се тим утврђују, очевидно је, по нахођењу овог суда, да нису несумњиво доказани, већ се оснивају на претпоставкама.

Међутим претпоставке су забрањене у кривичном праву, а и по нашем закону према § 221 крив. пост.

Тако, Касациони Суд изводи основ, против оптуж. Г. по томе, што он није ништа изјављивао о непостојању менице и толиког дуга (раније), већ је то чинио тек по сазнању, да је меница украдена а одмах после састанка са оптуженим М. у Власотинцу.

То не стоји. Јер, баш на против, сведоци П. Т., Т. М. и М. К. тврде, да је оптужени Г. још у фебруару месецу ове године (а крађа менице је извршена 19 јуна), изјављивао овим људима, да он тужиоцу М. не дугује 3500 дин. већ највише 350—380 дин.

У осталом оптуженом Г. није то питање, да ли је се коме раније жалио о непостојању овог дуга, ни постављено при ислеђењу као што се види из његових саслушања.

Кад по нахођењу овог суда противу оптуженог Г. нема основа онаквих и на онај начин утврђених, као што закон предвиђа, онда по мишљењу овог суда, против њега не може постајати ни околност — лажна одбрана; јер само онда када би оптужени нешто „*противу основа подозрења наводио*", па би се то утврдило да је лажно, може се оптуженом на терет лажна одбрана ставити према тач. 1, § 238. крив. пост. Дакле, свака лаж оптуженог не може састављати његову лажну одбрану.

И лажна одбрана, коју Касациони Суд за оптуженог Г. у својим примедбама утврђује, по мишљењу овог суда, није несумњиво доказана, нити онаква као што се по наведеном законском пропису тражи, већ је на чистој претпоставци изведена противно § 221. крив. пост.

Лесковачком првостеп. суду част је обратити Касационом Суду пажњу на следећа факта, досадањим ислеђењем утврђена:

Кривац и крадљивац инкриминисане менице јесте М. С.

Он је добар пријатељ не само оптуженог Г. већ и тужиоца М. Ј. Са њима обојицом стоји у меничним односима. Оптуженом М. тужилац Ј. поверава да му пише забрану, прибелешку и тужбу по тој инкриминисаној меници, па га одређујем за стараоца и шаље на извршење саме забране и даје му овлашћење да се за њега може и равнати са опт. Г.: што се види и из исказа опт. М. и Г. и одвојених акта.

Даље сведок П. Т. каже за тужиоца Ј, даје познат као зеленаш; јер је као такав извикан од целе вароши". Пред сведоком Т., по његовом исказу, опт. Г. говорио је да никада не дугује толику суму, већ много мање; што је најзад био и наплатио, па је после само преко тужиоца Ј. исплаћивао две менице у новчаним заводима. Једног плаћања, вели опт. Г., послао му је тужилац Ј. једну бланко меницу да је он — опт. Г. потпише и да му је врати, те да том меницом замени своју — заводску. Он је се преварио и ту бланко меницу потписао и вратио Ј., међутим тужилац Ј. је заводску меницу, којој је рок био, исплатио целу а ону бланко меницу задржао код себе, те је исту, по мишљењу опт. Г. преправно на ову суму од 3500 динара.

Исказ овог сведока П. Т., који и ако признаје да не говори са тужиоцем поткрепљује се исказима Т, М. и М. К.

Сведок Ђ. Р. Тврди, када је одвео опт. Г. кући тужиоца Ј. одмах после одобрене забране и када је опт. Г. рекао тужиоцу Ј.: „шта уради оно самном, хоћеш да ме отераш од куће и да ме упропастиш", а тужилац Ј, се беше уплашио па дрхтећи рече: „Де, де, водим ја рачуна о теби, не бој се ти ништа".

Сведок Ј. С. тврди, да је пред њим тужилац Ј. пристајао, да се са опт, Г. за овај дуг од 3500 дин, изравна за 2000 дин. што вели и сам опт. М.

Кад се сва ова факта, која досадање ислеђење пружа, доведу у везу, онда би се из њих могле правити претпоставке са свим друкчије и противно оним, исказаним у примедбама Касационог Суда; али овај се суд у то није упуштао зато, што је налазио, да му то забрањује § 221. крив. пост.

Лесковачки првостепени суд не може да усвоји ни примедбе Касационог Суда у наводима: да опт. Г. треба ставити под суд па ће суд „тек по потпуном извиђању *на претресу* имати да се упусти у ближу и детаљнију оцену ових изнетих доказа и околности у вези и са осталим ислеђењем утврђеним фактима". Лесковачки првостеп. суд на против налази, када је већ опт. М. у притвору за крађу ове менице, и када ће се по том оптужењу и претрес одржати, то ће моћи суд и доцније истрагу отворити према опт. Г. ако се на томе претресу по свестраној изтрази утврде *јасни и несумњиви* основи подозрења и околности против њега; и да за сад таквих нема; јер и оно што би га могло са претпоставкама теретити, то је у сумњу доведено са другим фактима као што је напред изложено.

Најзад оцена ових факата, као чисто фактичко питање, и спада у надлежност искључиво првостепеног суда".

Касациони Суд у својој општој седници од 12. новембра 1911. год. № 14299 усвојио је примедбе свога I одељења. а против разлоге првостеп. суда одбацио.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Лудвик - Бауер - Бајор, чију слику износимо, из В. Пеште. оштетио је, фалсификовањем, будим - пештанску трговачку банку са 280.000 круна, и побегао. Стар је 36 год., по народности Јеврејин, по занимању банкарски

чиновник, висок 174 см. дугуљастог и мрког лица, косе црне (по темену ћелав), обрва црних, очију смеђих, бркоза густих, црних и потшишаних; говори мађарски, немачки и енглески.

Акт Управе града Београда Бр. 45738.

Франц Пенцл Пендула, из Берлина, по занимању шлосер и монтер, обио је касу пиротске пекарске удеоничке задруге па по извршеном делу побегао.

Он је стар 27 година, стаса средњег, развијен, трбушат, у лицу смеђ, очију плавих, на десној страни носа има израштај, косе велике, бркова смеђих, брија се, предњих зуба нема — штрб.

Од одела има: црн штофан капут, на левом лакту поцепан, панталоне кратке до колена, чарапе жућкасте боје, ципеле на шнирање, говори немачки.

Депеша начелства окр. пиротског Бр. 12424.

Ђорђе Милић, из Дубља, има да издржи четворомесечни полицијски надзор по извршној

пресуди суда општине дубљанске, али је отумарао незнано куд. Он је високог раста, добро развијен, смеђ.

Депеша начелника среза ресавског Бр. 25033.

Таса Митић, надничар, из Врање, извршио је крађу 28. прошлог месеца и побегао. Стар је 60 година, омален, просед.

Депеша начелства округа врањског Бр. 17360.

Урош Вељковић, из Г. Требешиња, украо је 180 динара Петру Додићу, из истог места, и побегао. Стар је 14 год., стаса средњег, косе црне.

Депеша начелника среза пчињског Бр. 18020.

Богосаву Илићу, продавцу лозова Класне Лутрије, украдено је 11 комада лозова ове лутрије под овим бројевима: 1.178, 2.758, 13.052, 12.558, 24.806, 28 319, 0.115, 2.150, 10.304, 10.305 и 10.306.

Депеша начелства округа крушевачког Бр. 14516.

Живко Чавић, тежак, родом из Купинова у Аустро-Угарској, који је стално живео у Бргулама, у срезу тамнавском, ранио је из пушке Сретена Илића, из Пиромана, па побегао.

Живко је средњег раста, сувоњав, ушију клемпавих, бркова малих, танких.

Депеша начелника среза тамнавског Бр. 20787.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖЕ СЕ

Милић Танасковић, из Придворице, отумарао је од своје куће, а оставио жену и дете.

Он је стар 30 година, плав, очију смеђих, раста средњег, у цивилном оделу.

Депеша начелника среза јасеничког, окр. смедеревског, Бр. 26557.

Велимир, син Милана **Ђорђевића**, из Рутевца, ђак IV разреда основне школе, отишао је од куће још 1. прошлог месеца, и до данас се није вратио, нити се о њему ма шта сазнало. Стар је 11 до 12 година, на једној (?) нози има белегу од огреботине.

Депеша начелника среза алексиначког Бр. 17800.

КРАЂЕ СТОКЕ

Антонију Михаиловићу, из Белушића, ноћу између 17. и 18. тек. месеца украдена је кобила, матора 10 година, длаке доратасте, по гребену с леве стране бела, са жигом положено „Т".

Депеша начелника среза левачког Бр. 15793.

Обраду Јовановићу, из Пољане, ноћу између 25. и 26. пр. месеца украдени су два бика: један длаке жуте, буласт, а други длаке беле; оба матора по 3 год. и без роваша.

Депеша начелства окр. моравског Бр. 15047.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Христо Манев-Цанев-Бакалов, познати коцкар и фалсификатор, покушао је 20. овог месеца, да извуче новчаник г. Св. Јакшићу,

новинару овдашњем, али је био лоше среће, јер је на делу ухваћен, те га је Управа града Београда, казнила са 30 дана затвора.

Христо је родом из Солуна у Турској, а живи у Рушчуку у Бугарској.

Као човек, чији су подвизи, на пољу неваљалства, познати већ и сличним неваљалцима суседних земаља, он чини честе излете у Србију, Румунију и Аустро-Угарску и ту са равним друштвом врши разне операције.

Тако је на крају 1908. године, у друштву са Симом Миленковићем и Светозаром Станковићем, из Србије и Хајнрихом Поморанцем, коцкаром из Румуније, био у Араду, у Аустро-Угарској, у затвору.

Он се бави, по потреби, и трговином са белим робљем, а тако исто успешно оперише и са клауб картама и разним другим коцкарским алатима.

У Бугарској је осуђиван на годину дана затвора за крађу, према извештајима бугарских полицијских власти.

Како није искључена могућност, да је он обилазио и друге градове по Србији, ми му износимо слику и позивамо све оне, који би што о њему знали, да то саопште овоме одељењу, с позивом на његов акт Бр. 2033, или Управи града Београда, с позивом на њен акт Бр. 44571.

Јашар Капетановић, из Аустро-Угарске, који је прошле године протеран из Србије као сумњив, прешао је сада опет овамо, само сада, наравно, под именом Јована Вераја, српског учитеља у Македонији.

Како он сам изјављује, он је овамо дошао

у циљу шпијунаже, те га је због тога Управа ставила под истрагу и у затвор.

Износимо му слику, како би они, који што о њему знају, могли обавестити ово одељење, или Управу града Београда, јер је он, врло вероватно, прелазио и у друга српска погранична места.

Акт Управе града Београда Бр. 45422.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 47. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 11. ДЕЦЕМБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за архивара Министарства Унутрашњих Дела, у рангу писара прве класе Богдана З. Јовановића, пређашњег писара прве класе истога Министарства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 7. децембра 1911. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

г) За постојање кривца потребно је наравно, да је извршилац знао, да је мера лажна.

д) *Кривац* код *иступне* преваре ове врсте разликује се у неколико врсти:

1° *Кривац* је *трговац* и у опште *продавац* (§ 382 т. 2. к. з.).

(1) За појам кривца је дакле овде потребно, да је испуњен један специјалан услов кривичне одговорности, на име да је извршилац *продавац*.

(2) Према § 382 т. 2. продавац се казни и *за само држање лажних мера*, и ако их дакле није употребио („код кога се лажне мере нађу, било да је с овима што куповао или продавао или не“). Но ако их је употребио, и тиме превару извршио, онда према наведеној законској одредби превара апсорбује иступ држања лажних мера, т. ј. узето је, да постоји не реални стицај између преваре и држања лажних мера, већ само превара, јер је казна прописана без обзира на то, да ли је лажна мера употребљена или не.

2° Кривац је *кантарџија* („кантарџије за свако криво и лажно мереље“ (§ 382 т. 3). Овде је дакле специјалан услов кривичне одговорности, да је извршилац *кантарџија*.

3° Кривац је *пиљар* („пиљари, који на пијаци лажном мером што продају или купују“) (§ 383 т. 1). Овде је дакле специјалан услов кривичне одговорности, да је извршилац *пиљар*. Ова врста кривица се сматра као блажија од прве две!

4° Кривац је *касапин* (§ 369 т. 7). Услов кривичне одговорности је дакле, да је извршилац *касапин*.

4° Кривац је *друго које лице*, н. пр. појединац, који је што за своју потребу купио и при томе лажну меру употребио. За њих важи § 391 к. з., у коме се говори о иступној превари у опште. Ту је услов кривичне одговорности, да извршилац није продавац, кантарџија или пиљар.

Кад је извршилац механџија, кафеџија, пиљар, крчмар и у опште лице, које пиће точи, он се према § 371 к. з. казни и за само држање лажних мера. Према томе ако би исте и употребио, постојао би реални стицај између преваре из § 391 к. з. и држања лажних мера из § 371 к. з. („Код кога се јексичне мере као окапице, пол-окапице, сатлици, пиварске чаше итд. нађу, да плати у новцу од пет до десет талира, а јексичне мере одузеће му се“).

V Преваре из § 255. к. з. — У § 255 су предвиђене неколико врсти преваре. У колико није друкчије изрично или пређутно прописано и овде важи општи појам преваре и кривца код исте. Деоба на преступну и иступну превару према вредности важи и овде. Преваре из § 255. к. з. су:

1. *Прикривање, уништавање или узимање тајним недопуштеним начином исиод заита сопствене ствари узаптене од надлежне власти ради осигурања поверилаца или ради продаје, ако се поверилац не би могао намирити на други начин потпуно или никако* (§ 251, т. 1).

а) Ова врста преваре одликује се тиме, што је средство обмане *тајно узимање исиод заита, прикривање или уништавање узаптене ствари.*

б) *Радња није овде управљена на то*, да се ко обмане, да изврши какву радњу на штету своје имовине. Штета потиче из саме радње извршочеве. Ова врста преваре постоји дакле самим тим, што је наведено средство обмане употребљено. Зато се ова превара има сматрати као *нарочита* врста преваре.

в) Противправност је изрично унета у појам ове врсте преваре (недозвољеним начином), те је свест о противправности потребна за појам кривца.

г) За постојање ове врсте преваре захтева се један *специјалан услов инкриминације*. Потребно је на име, *да се поверилац не може на други начин потпуно или никако намирити*. Неће дакле бити преваре, ако се поверилац може намирити на други начин, т. ј. из остале, имовине дужникове.

д) „Под заптом се разуме и онај случај, вели се у посл. аl § 255, кад власт ствари само попише, па их опет самом господару истих на храњење повери, или кад господару или у опште дотичном лицу власт закаже, да извесне ствари отуђити, потрошити или упропастити не сме.“

ђ) Према ст. 2 т. 1. § 255. извршиоци ове нарочите врсте преваре могу бити и:

1° *Чувари* узаптених ствари. Ако је чувар јавни служитељ (§ 132 к. з.), он се има казнити с обзиром на § 131. к. з. Чувар који би ради обмане прикрио ствар, могао би тиме извршити поред преваре и утају, која ће бити у идеалном стицају с првим кривичним делом.

2° Свако друго лице без разлике. Но да би оно било кривац, потребно је наравно, да зна, да су ствари узаптене.

2 *Тајно одузимање ручне залоге дате повериоцу по уговору, ако се овај не може на други начин потпуно или никако намирити* (т. 2).

а) Ова врста преваре одликује се тиме, што је средство обмане *тајно одузимање заложене ствари*. Не помиње се као у т. 1 поред одузимања тајно прикривање и уништавање ствари, но и ове се радње могу подвести под појам „одузимања“.

б) И ово је нарочита врста преваре као и претходна и из истог разлога (в. 1 б).

в) Противправност овде није унета као специјалан елеменат.

г) И овде је потребан исти *специјалан услов инкриминације* као код претходне врсте преваре (в. 1 г).

д) *Извршилац* може бити као и код претходне врсте преваре сваки без разлике („онај, који по уговору повериоцу предану (дакле ма од кога, т. ј. било од њега било од кога другога ручну залогу тајно од овога одузме).

3. *Захтевање судским путем извесне покретне ствари или вредности те ствари, на коју се има право, али коју је тужилац већ узео тајно из притежања лица, код кога се је она налазила* (т. 3).

а) Ова врста преваре одликује се тиме, што се обмана састоји у навођењу некога срествм тужбе, да изда какву ствар или да плати вредност какве ствари од извршиоца тајно већ одузете лажним представљањем, да она није узета, одн. прикривањем или изопачавањем истине о томе.

б) Ствар треба да је покретна, да се на њој има право, т. ј. да припада извршиоцу, и да се тражи судским путем. Ако је не би захтевао судским путем, превара ће постојати само онда, кад је испуњен појам преваре дат у § 251. к. з.

в) Ова врста преваре свршена је самим тим, што се судским путем захтева ствар или вредност ствари тајно узете. Није дакле потребно, да је притежалац ствари био наведен, да у заблуди плати вредност ствари, т. ј. да учини нешто на уштрб свог имања, јер се вели само, „захтева", а сем тога се додаје: „Овај ће се казнити и онда, кад бивши притежатељ никакву штету због тога претрпео није".

VI. **Продаја робе извесног квалитета под видом робе бољег квалитета но што је она у ствари, или лажне робе под видом праве од стране занатлија** (§ 256. к. з).

а) Ова се превара одликује тиме, што се обмана састоји у навођењу у заблуду при продаји робе лажним представљањем о њеном квалитету прикривањем или изопачавањем истине о томе.

б) Од општег појма преваре није учињен никакав изузетак у погледу питања, кад је ова превара свршена. Потребно је према томе за постојање свршене преваре ове врсте, да је продавац у заблуди о квалитету робе исту купио.

в) Потребан је један *специјалан* услов инкриминације. Извршилац треба на име, да је *занатлија* или *трговац*. Захтевање овог услова инкриминације објашњава се тиме, што се веће поверење у погледу квалитета робе полаже у онога, који ју је сам израдио или који њоме тргује него у друго које лице. Ако би према томе друго које лице извршило какву продају, могла би постојати само превара из § 252. к. з.

г) Законодавац наводи *за пример* преваре ове врсте продају злата, сребра и драгоцености („н. пр. кад они, који злато или сребро обделавају, без нумере и свог имена лажно злато или сребро продају, или га за чистије, него што је, продају..«). С обзиром на то што се у злату, сребру и драгоценостима публика мало разуме, те се према томе од златара и трговаца с драгоценостима купује више на веру, него од занатлија и трговаца с другом робом, *Ценик* узима, да се § 256 односи само на златаре и трговце с драгоценостима. По ово мишљење је очигледно противно закону, у коме се вели: Кад *занатлије* упражњавајући свој занат превару учине (не чини се дакле разлика међу занатлијама), *н. пр.* кад они, који злато и сребро обделавају...«

д) Деоба на преступну и иступну превару према вредности важи и за, ову врсту преваре.

VII. У 383 т. 2 к. з. предвиђена је једна врста иступне преваре: **Издавање новца од мање вредности под већу вредност при пазару или иначе при промени другоме, који течај новца не познаје као и обарање вредности новца.** Ако би вредност штете нанете обманутим прелазила меру означеную § 391. к. з., постојала би наравно преступна превара из § 252. к. з. За постојање кривца потребно је, разуме се, да је извршилац свестан тога, да је вредност новца мања одн. веће од вредности, под коју га он из" даје одн. прима („навалице значи дакле умишљајно").

VIII. У § 382. к. з. предвиђене су две врсте иступне преваре:

1. *Уметање ствари мање вредности у брашно, маст, лој, восак, сир и друге сличне ствари* (т 4). Ако је ова врста преваре преступна, има се применити § 252. к. з. За ово дело се казни, и ако ствари у питању нису никоме продате, и ако дакле превара још није ни покушаја јер се ово не захтева, казни се према томе и за само уметање других ствари, т. ј. за једну *припремну* радњу преваре.

3, *Стављање у брашно, жито и томе подобно одозго боље робе а одоздо лошије* (т. 5). И овде важи исто што и за претходну врсту преваре (в. 1).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОЖАРИ И ПАЉЕВИНЕ

(НАСТАВАК)

Излази само од себе да и остали диспозитиви за упаљивање, базирани на хемијским реакцијама, могу послужити за вршење злонамерних паљевина, али би нас далеко одвело кад би их овде све набрајали Они, које смо описали, најтипичнији су и најћешће се употребљују.

Констатације на лицу места.

Приликом изласка на место пожара или паљевине треба, пре свега, изнаћи оно место на коме је ватра почела. Ако је ватра благовремено угашена, ово место може се лако открити по већој количини сагорелих материја на њему услед дужег трајања ватре.

Пошто је ово место откривено, треба утврдити природу остатака изгорелих материја. Ако је ватра била потпаљена хартијом, сеном или иверјем, ове материје могу се често познати по облику и изгледу сагорелих остатака, који често нису потпуно изгорели, већ само карбонизовани, ако не сасвим а оно бар делом. Овом приликом не треба изгубити из вида да је сагоревање знатно задржато ако су ове материје претходно биле поливене петролеумом. У овим случајевима могућно је још осетити карактеристични мирис петролеума који је, у највише прилика, доказ злонамерне паљевине.

Помињемо овом приликом да злочинци, у циљу што сигурнијег изазивања ватре, нагомилавају око њене почетне тачке што више лако запаљивих материја, или ову тачку преносе што ближе месту на коме ове материје обично стаје. Констатовање остатака запаљивих материја око ове тачке, на месту на коме се обично оне не налазе, или њено откривање у непосредној близини ових материја, драгоцени су, дакле, знаци за решење питања о томе да ли је пожар случајан или злонамеран.

Почетци пожара у извесним случајевима — кад нема довољно ваздуха — гасе се сами од себе, као н. пр. у малим, херметички затвореним собама. Да би избегли ову евентуалност, обазриви злочинци старају се да произведу довољну ваздушну промају на месту потпаљивања ватре. Констатовање овог факта може бити од велике важности по истрагу. Ако се одељењу, у коме је појављени пожар одмах угашен, нађу, преко обичаја, отворени прозори и врата, услед чега је наступила промаја, ова констатација доказиваће један необичан факт. Разуме се већ, да у сличним случајевима треба утврдити, испитивањем оних који су први дошли на лице места, стање овог места у моменту њиховог доласка, јер се лако може десити да су и они сами поотварали прозоре.

Један пример увиђаја на месту пожара.

Из примера који наводимо, а у коме је репродукован један од наших рапората поводом једног покушаја пожара, увидеће се најбоље како у сличним случајевима треба вршити увиђај на лицу места.

„.... У стану реченог Г... појавио се пожар ноћу између 27. и 28. новембра. Задатак потписатог вештака био је да, по могућству, констатује да ли је овај пожар био резултат злочиначке намере или не?

Кућа, у којој станује именовани Г... састоји се из једне кујне до које се доспева спољним басамацима, а која је, помоћу врата, у вези са једном собом. Ова соба у вези је са једном малом собом (спаваћом), а из ове се, опет, кроз једну рупу, може доспети у шупу. Спољне степенице воде још и у собу на тавану.

Једне стрмените и узане степенице воде из кујне у другу, пространу собу на тавану, која је у вези са две ниске суседне собе. Све су ове собе обложене дрветом. Г..., према његовом сопственом казивању, не станује већ од дужег времена у овој кући, већ код рођака у селу.

Намештај овог напуштеног стана врло је примитиван и без вредности. Ормани

су готови сасвим празни. Човек је под јасним утиском да је из куће однет већи део намештаја.

Види се, да се ватра прво појавила у соби на тавану, до спољних степеница и зида спрољу улице. Испитујући изгоретине, потписати је нашао остатке једне бутеље специјалног облика, сличне бутељама од угарских минералних вода (Хуњади Јанош); затим делове једног старог сандука и једних грабуља, доста дугачке и карбонизоване делове фитиља од лампе, остатке новина Courrier du Vignoble и l'Exspesse de N.... један чокот винове лозе, ситна дрва за потпаљивање, остатке иверја, растових дрва, хартије итд. Све ово било је више или мање карбонизовано. Поред овога, потписати је нашао и старе крпе, делом карбонизоване.

Ватра је знатно оштетила кров.

Улазећи у кујну потписати је нашао, на једном столу, флашу, величине отприлике 400 куб. сантиметара, испуњену делом петролеумом. На једном другом столу налазила се друга мала флаша, са стакленим запушачем, такође напуњена петролеумом, и старе крпе потпуно сличне онима нађеним у остацима пожара.

У кујнском орману нађена је једна бутеља облика и величине оне, чији су остаци нађени у пожару.

У соби за становање налази се само један кревет, и то је цео њен намештај, а испод њега друга почетна тачка пожара. Ту је одело делом карбонизовано, старе крпе, једна плава, округла капа и иверје у пола изгорело Пламен је знатно оцрнео плафон собе. Г... признаје, да је нађено одело његово.

Трећа почетна тачка пожара била је у шупи. где је нађен један фитиљ од лампе, дугачак 45 см., који је на слободном крају био карбонизован. Овај фитиљ, који је још заударао на петролеум, налазио се на једном сандуку, и једним крајем био је увучен у гомилу дрва и сламе. Дрва су такође била поливена гасом, а тако исто и греда уз коју су она и слама били наслагани.

У кујни је потписати узаптио једну лампу, којој је потпуно одговарао нађени фитиљ.

Суседи, који су дотрчали одмах у почетку пожара, нашли су и однели, у циљу предавања власти, три бутеље, од којих је свака садржавала по литар гаса; четврта бутеља била је готово празна.

На папучама и кецељи Г.... које је, по сопствéном признању, носио оно вече кад се ватра појавила, потписати је констатовао мирис петролеума, и с тога их је узаптио.

Поред овога, потписати је у соби на тавану нашао гомилу сена и лако запаљивих материја, која представља, вероватно, четврту почетну тачку пожара. Уз ову гомилу запаљивих материја налазио се и извесан број дрвених дасака.

Све почетне тачке пожара биле су врло вешто распоређене, и да ватра није на време опажена оне би, несумњиво, упалиле целу кућу.

Скуп ових тачака, њихова многобројност, а нарочито присуство петролеума, доказују несумњиво да је овде у питању злонамерни покушај паљевине. А материје употребљене за произвођење ватре — које несумњиво произлазе из самог стана — распоред почетних тачака пожара и присуство петролеума на папучама и кецељи сопственика Г.... допуштају потписаном вештаку да закључи: да је сам Г... творац овог покушаја.

Истраживање петролеума

Хемијском анализом папуча и кецеље биле су потпуно утврђене наше констатације.. Ова анализа врши се дестилисањем петролеума. Ово се ради на тај начин што се на сумњиве објекте пушта пара кључале воде, па се ова пара после скупља у охлађену стаклену цев. Водена пара повлачи са собом састојке петролеума, који се, са водом, скупљају у једном реципијенту после кондензације у охлађеној стакленој цеви. Карактеристични мирис ове мешавине показиваће јасно присуство петролеума на предмету који је испитиван. Боље је пустити водену пару на сумњив предмет него овај предмет мешати у реципијент са водом.

Састојци петролеума могу се скупити и екстракцијом помоћу етра. Овом приликом помињемо, да они врло дуго остају на предметима, па чак и онда кад су они близу ватре. Према овоме, они се могу открити хемијском анализом и онда кад су испарени.

Више почетних тачака пожара

У горе наведеном примеру видили смо да је злочинац, у циљу упаљивања куће, био приправио три а, вероватно, и четири почетне тачке пожара. У пракси су ове тачке врло често многобројне. Злочинац, сасвим природно, мисли да се ватра, коју би изазвао само на једном месту, може угасити из овог или оног узрока, услед чега би му и план пропао и злочиначка намера била обелодањена. Да би избегао ову опасност, он потпаљује ватру на више разних места. Откриће ових места може, дакле, послужити као доказ злочиначе намере. Међутим, на случај удара грома ватра се јавља, као што смо већ поменули, на више разних места.

Опасне крађе и пожари

Извесни крадљивци, пошто покупе све ствари од вредности, упаљују понекад покрадене куће, апартмане итд. да би на овај начин прикрили извршене крађе. Личности, које су упознате са овим фактом, искоришћавају га и упаљују своје робе да би дошле до осигураних сума. Оне, разуме се, рачунају на брзу помоћ ватрогасаца ради спасења куће. По њиховом мишљењу, разбијен прозор или обијена врата довољни су за обману правосуђа у овим случајевима.

Пример

Рапорт који наводимо, а који се односи на један случај овог рода, типичан је у погледу констатација у овим приликама.

Покушај пожара у дућану А. Х. у Н.

Место покушаја пожара. Дућан Х... налази се у улици U... у приземном спрату куће у којој је кафана „Круна". У облику је дугачког правоугаоника, који је са улице затворен вратима и излогом, а задњом страном у вези је са кујном кроз једна врата широка 90 см. На овој истој страни, а у левом зиду, налазе се још једна врата, која воде у подрум. На овоме се налази само један прозор, и он је брижљиво затворен гвозденом решетком, на којој нема никаквих трагова од покушаја насилног отварања.

Кујна је, помоћу дрвених степеница, у вези са апартманом, који се налази на првом спрату. И апартман је, као и приземни спрат, у облику правоугаоника, а састоји се из једног салона, са улице, два мала алкова и собе која је у вези са кујном помоћу поменутих степеница. Салон и два алкова налазе се над дућаном, а соба је над кујном. Све ове одаје у вези су једна с другом помоћу врата. Из другог алкова, који је поред собе, кроз стаклена врата излази се на главне степенице куће. Цео апартман, рачунајући у овај и дућан, има свега два излаза: један на улицу кроз дућанска врата, а други на главне степенице кроз стаклена врата на алкову првог спрата.

Дућан са две почетне тачке пожара. На 3·20 м. од врата налази се једна трансверсална тезга, висока 90 см., која дели дућан на два дела., С десне стране ове тезге остављен је пролаз, широк 95 см. а у самој њеној шупљини налази се једна почетна тачка пожара, али то није она на којој се ватра најјаче развила. Са ове исте стране тезге, а растављен од ње пролазом, налази се дућански орман, висок и дубок по 1 м. а дугачак 2·30 м. На овом орману, изнад кога се налазе рафови испуњени разном робом, појавила се најјача ватра.

У задњем делу ормана налази се једна друга тезга — клупа — дугачка 3·80 м, широка 75 см. и висока 80 см.

Отприлике на 3 м. позади ормана, на коме је ватра упаљена, налази се резерва петролеума, а на земљи једна велика и отпушена флаша шпиритуса, испуњена за $^3/_4$ своје садржине.

У дућану се налази велика количина бакалске робе: пакети цигурије, флакони пуни бомбона, кесе с макаронима и резанцима, илустроване поштанске карте и т. д. Општи утисак дућана у погледу чистоће и свежине робе мало је повољан. Многа роба прашњава је и изгледа доста стара.

Почетне тачке пожара. Прва ватра била је упаљена у једном углу између зида и ормана. Сва роба, која се налазила изнад ватре, као и један део горњег дела ормана, потпуно су корбонизовани и почађали. Карбонизовање, које иде одоздо на горе, прелази преграду испупчености ормана. Стаклене флаше, у којима су биле бомбоне, разбијене су. Поред овога, налазе се још и остаци једне испаљене ракетле и два потпаљивача ватре од азбеста.

За упаљивање ватре под тезгом употребљене су старе крпе, кошуље и један

картон. Све ово било је на једном сандуку од бисквита. Ватра је уништила само један део овог материјала, а остало је узапћено. Доњи део горње стране тезге, као и фијоке, веома су карбонизовани.

Потписати није могао констатовати употребу петролеума за потпаљивање ватре пошто су оба места, на којима се ватра појавила, била обично поливена водом од ватрогасаца приликом гашења пожара. Могућно је, при том, да је за лакше потпаљивање ватре употребљен шпиритус.

(свршиће се)

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Спиритистички медиум Ана Роте.

Ми се налазимо у једном добу, у коме су природне науке учиниле грдне напретке. Али ако се народни живот ближе посматра, онда ће се увидети, да се ми још увек у велико налазимо у средњем веку. Празноверица је још у извесној мери раширена у широким народним масама, тако да се не би могло замислити да је то још могућно. У престоници Немачке, у „метрополи интелигенције“ влада чак и код образованих кругова празноверица, која живо потсећа на средњи век. Готово у свима великим судским расправама играју извесну улогу „мудре жене“, које проричу будућност из беланцета, кафеног талога, из карата, пламена од шпиритуса и из линија на руци. У Берлину постоји извесан број врачара, које бацају карте и које имају тако много муштерија чак из најбољих друштвених кругова, да се морају на дан раније пријављивати телефоном или писмено, ако желе, да у опште буду примљени. У најелегантнијим екипажама и аутомобилима довозе се овим „Сибилама“ најотменије даме а покашто и господа, да им се за новац открије будућност. Не мање је распрострањен и *спиритизам*. Пре 20 година у селу Ресау код Вердера, један седамнаесто-годишњи сеоски деран направио је шалу, бацајући се с вечера кромпирима, тањирима, чашама ит.д. Пошто је младић ову шалу понављао сваког вечера, а предмети тако бацани као да долетају, то се овој појави није могао наћи узрок и селом је овладао ужасан страх, Они су били уверени, да су то били духови, који су сваког вечера вршљали. Трећега вечера општи страх био је тако велики, да су сељани одлучили умолити свештеника, да се потруди до тајанствене куће. Свештеник оде тамо са својим молитвеником. Поменути деран, који се звао Карл Волтер, није се дао збунити присуством свештениковим. Кад се попа појавио у тајанствену кућу, тада су духови привидно спавали. Али наскоро они су почели дејствовати. Долетали су тањири, чаше, кромпири; било је загонетно одкуда су долазили сви ти предмети. Тада наједанпут зазуја кроз ваздух један тањир и удари доста јако господина попу у леђа. И сам попа сада се мало поплаши и рече: „Драги сугрђани, против таквих сила не остаје нам ништа друго него да се молимо Богу“.

Кад свештеник није могао ништа учинити духовима, онда су се престрављени сељаци обратили полицији. Тада је жандармерија заузела позицију у тајанственој кући. Тој реалној сили врло брзо је пошло за руком, да утврди, како опасни дух није нико други него сеоски деран Карло Волтер, који је имао лаку и окретну руку. Жандарми су повели собом младића и духови су престали. Карло је одговарао пред судом због преступног прављења нереда и намерног оштећења ствари и осуђен на неколико недеља затвора. Када је на осуду баба оптуженог обешењака пришла столу одређеном за сведоке, тада се случајно затресла и почела звекетати једна чаша, а баба је дрекнула: „Вампир, вампир!“ на што је у сали настао општи смех. Председник је имао муке да умири бабу. По свршеној процедури Карла је ангажовао краљ. — дворски мађионичар Реснер, који је њиме давао представе у берлинској зимској башти. Али тај је ангажман трајао кратко време, јер Карло, као што се чуло, није био погодан за вештака.

Неколико година доцније осудила је порота I-ог срескога суда у Берлину због преваре на $1^1/_2$ годину затвора госпођу Валеску Тепфер, једног од „најчувенијих“ медиума. Виши суд спустио је ову казну на 6 месеца. Правни саветник Вронкер, који је бранио ту жену, изјавио је: Кад ја платим улазницу три марке каквом опсенару, па овај не изведе ништа надприродно, и ако је то јавно обећао огласима, онда се ја у том случају никако не могу осећати превареним у смислу § 263 казненог закона.

Године 1895 скупљао се на спиритистичке седнице извесан број врло угледних грађана, из Диселдорфа, међу којима је било и повише виших официра у оставци. Било је прокламовано, да седе на часну реч, тј. сви присутни обвезали су се на часну реч, да неће чинити никаквих обмана, и да неће ништа предузимати, што би се могло означити као вређање позваних духова. У ово друштво био је уведен и један млад писар, данашњи књижевник Д-р Ханс Хајну Еверс. Он је једнога вечера спустио у џеп свога суседа једну новчаницу. Тај маневар буде откривен и млади писар изобличен. Д-р Еверс изазове господу на двобој, али сви изазвани одбију позив са изјавом, да Д-р Еверс није способан за давање задовољења, јер је прекршио своју часну реч. Војни суд части ипак је одлучио, да се двобој мора обавити. Чланови тога суда због такве одлуке били су вређани, те је услед тога дошла ствар пред редован грађ. суд и била предметом једног великога процеса,

Године 1901 била је извештена берлинска полиција, да се код неке госпође Ане Роте, у Шенебергу, држе спиритистичке седнице, за које се наплаћује као улазница 2 и 3 марке. На седницама се приказују појаве духова, кретања асталчића, игре цвећем и друге сличне ствари. Шенебершки криминални комесар Леонхардт и берлински криминални комесар Крахт са полициским агентом, госпођицом Бинсвангер, израдили су себи приступ на седнице. Једнога вечера, у децембру 1901 испало је за руком криминалним комесарима, да медиуму скину образину и да га ухапсе. Госпођа Роте одговарала је у марту 1903 пред другим првостепеним судом у Берлину *због преваре*. На претресу је председавао председник суда, правни саветник Гарц; државни тужилац био је државни правобранилац Фрид Хајм, а браниоци оптужене били су адвокат Д-р Швиндт и адвокат Д-р Вили Тиле. На претресу, који је читаву недељу дана занимао цео културни свет, показало се, да је број верних спиритиста био врло велики и да је међу њима било чак и људи од науке, који су заузимали високе положаје у државној служби. Интересантно је било посматрати оне спиритисте који су се појавили као сведоци, са каквом су важношћу и са каквим сажаљивим презрењем гледали на „неверне“, т.ј. на оне смртне, који нису веровали у спиритистичка чудеса. Тужба је била подигнута због 61 свршене и због 9 покушаних случајева преваре. Оптужена госпођа Ана Роте, рођена Јол, рођена је 1850 у Алтенбургу. Њен муж био је казанџија. Била је прилично висока и витка стаса. Њене велике очи имале су неки непријатан жар; њене узане усне биле су стиснуте, а њени прсти покретали су се у нервозном немиру на огради простора одређеног за оптужене. У осталом ова је жена чинила бедну слику; сем њених необично великих; страшних очију на њој није било ничега интересантнога. На питање председниково изјавила је, како је отприлике пре 12 година умро вереник њене кћери. Пошто је он већ давно био сарањен, она га је видела у својој стану да седи као обично на софи; она је с њиме и разговарала, Још као девојче од десет година она је виђала лица, која други нису могли видети. Кад је она описивала изглед тих лица, казато јој је, на кога од већ давно умрлих лица личи тај опис. Због тога су њу спиритисти признали као *изврсног медиума*. На захтевање других она је држала спиритистичке седнице, али то никада није чинила у виду заната, Од пре четири године био јој је импресарио неки Јенч, бивши учитељ. Са њиме је она по изричном позиву била у Паризу, Цириху, Бриселу и у многим местима Немачке и свуда је држала спиритистичке седнице. Јенч, је отправљао велику преписку и припремао седнице. Она је дуго времена становала у Шемницу. Пре неколико година преселила се из Шемница у Шенеберг код Берлина. — Предс.: Како сте дошли на то, да своје седнице отварате молитвом? Оптуж.: Па цео живот је за мене једна молитва. — Предс.: Одкуда су Вам биле те молитве. Јесу ли оне биле производ слободног надахнућа, или сте их учили на памет? Оптуж.: Кад се ја молим Богу, молим се тако, како ми дође на памет. Понајчешће сам понешто читала из песмарице. — Предс.: Када је на седницама престајала Ваша

свест? Оптуж.: Чим су ме људи оштро погледали у очи, ја сам падала у тако звано стање транса. — Предс.: Како Ви објашњавате то? Оптуж.: То не могу баш никако да објасним. — Предс.: Напослетку Ви сте се увек поново освестили, шта се после дешавало? Оптуж.: Ја сам тада говорила, па сам потом ускоро поново падала у бесвесно стање. — Предс.: Покадкад је као додатак Вашим седницама било заједничко једење? Оптуж.: Да, кадкада, али ја сам се за то напослетку одмолила Богу. — Председ.: Веле, да сте Ви по неки пут и за време јела губили свест? Оптуж.: То је тачно. — Предс.: У трансу Ви сте, кажу, водили разговоре, Кроз Ваша уста говорили су духови умрлих лица? Оптуж.: То сам чула, али ја то не знам. — Предс.: Ви сте се разговарали са Павлом Флелингом и Увинглијем, а нарочито са неким дететом, по имену Фридиком? Оптуж.: Кажу ми то. — Предс.: Па зар Ви баш никако не знате, да сте са Фридиком стајали у вези? Оптуж.: Не знам. — Предс.: Раније сте били изјавили, да сте се разговарали са духовима своје помрле деце? Оптуж.: Јесте. — Оптужена почиње да плаче. — Предс.: Прва седница била је у Вашем стану у Шенебергу 19. октобра 1900. г. Кажу, да је тада било присутно врло мало особа, које су жртвовале укупно око 130 марака? Оптуж,: О томе се нисам бринула. — Предс.: Напослетку седнице су биле многобројно посећиване а то је, веле, доносило добар принос? Оптуж.: О томе се нисам бринула.

Као први сведок саслушан је криминални комесар Леонхардт: он је 19. новембра 1901 први пут по службеном налогу присуствовао седницама оптужене. Преко једнога познаника добио је једну улазницу за три марке. Пошто је ступио у једно предсобље, у коме нема ничега што би пало у очи, уведен је у једну побочну собу, која је била готово сасвим празна, У соби је био само један прилично велики сто, застрт неким покривачем. Око стола стојале су столице, које су биле већ скоро све заузете. Госпођа Роте седела је на једном крају стола у близини прозора. Пошто се нису очекивали други гости, отпочела је седница, коју је отворио Јенч једном поповском придиком. Тада је соба постала мало мрачнија. За време док је владала дубок" тишина, пала је госпођа Роте у једно стање слично сну, али је при том држала очи отворене. После мало времена почело је слетати цвеће, како је изгледало, са тавана. Он је оштро посматрао госпођу Роте и приметио је, да она левом руком чини неке сумњиве покрете према својим ногама. Једном је имала у левој руци и један лимун или поморанџу. Он је већ првог вечера дошао до уверења, да је у тој игри само превара. Предс.: Није ли Јенч објаснио, које особе говоре из госпође Роте? Сведок: Јенч је рекао, да из госпође Роте говори дух Павла Флеминга, Цвинглија, а нарочито дух детата Фридике. — Фридика је говорио јасним детињим гласом, али — тако исто као и сама оптужена — са једним јасно обележеним саксонским дијалектом. — Предс.: Јесу ли тим дијалектом говорили сви духови из госпође Роте? Свед.: Јесу. — На питање бранилаца изјавио је сведок, како је он био уверен, да је оптужена и у стању транса била при потпуној свести. Он је видео, како оптужена за време свог побожњег стања транса, са полу-отвореним очима тачно посматра присутне. — Бранилац Д-р Тиле: Је ли сведоку познато, да и хипнотисане, личности, ма да су доиста хипнотисане, често пута држе отворене очи? Сведок: Ја сам био чврсто уверен у то, да је оптужена тачно посматрала гледаоце. — На даља питања изјавио је сведок: Седница, на којој смо хтели обелоданити махинације госпође Роте, одржана је у Јенчовој соби. Ја сам се старао, да будем у близини госпође Роте, и за то сам сео на софу. Са криминалним комесаром Крахтом био сам се споразумео, да обелоданимо махинације госпође Роте, кад се буде хтела продуцирати цвећем. Зато смо причекали на прво добављање цвећа из ваздуха, које је госпођа Рота предала једном новинару, који је седео према нама. У томе тренутку скочио је Крахт, викнуо „стој" и ухватио чврсто оптужену за обе руке. Ја сам притрчао. Госпођа Роте изгледала је прво као да је пала у несвест, али је напослетку стала да се опире свом снагом. Гледаоци су у први мах стали на страну госпође Роте, али ми смо им онда скренули пажњу, да ми радимо у име закона. Кад смо људе испратили из собе и кад је госпођица Бинсвангер хтела претрести оптужену, она се опирала и рукама и ногама. Напослетку је увидела, да јој не помаже опирање, и тада смо нашли у њеној доњој сукњи, коју је у виду левка носила око тела, 157 цветова, а уз то поморанџа и лимунова. Јенч се трудио да нас увери, како цвеће није било код Роте, већ се оно по свој прилици услед неправичног напада „материјализирало". — Предс.: Но госпођа Роте, шта Ви велите на то? Оптуж.: Ја сам доњу сукњу, коју сам купила у Паризу, навукла тако, као што облачим и сваку другу. Прво се рекло, како имам неки џеп на доњој сукњи, па онда како на њој има нека двострука постава. Треба само видети сукњу, па да се појми, да у њу није могућно сакрити толико цвеће. — Сведок криминални комесар Крахт потврдио је сведоџбу Леонхардтову и изјавио: На првој седници, којој сам ја присуствовао, чуо сам куцање, којим су духови тобож објављивали свој долазак. По том је Роте привидно пала у транс. Она је прво дала нека општа религиозна објашњења, говорила о љубави према ближњем и казала: да људи морају напустити људске ствари и да своје мисли управе на надземаљске ствари. Да бих се направио што мање сумњивим, ја сам испричао један истинит доживљај. Причао сам како сам, док сам био у гимназији, присуствовао једне недеље служби божјој. Тада сам помислио, какав би утисак учинило, кад би неко наједанпут бацио једну гранату у побожну публику. Непосредно за тим чуо се пуцањ; један млад човек пуцао је на свештеника, који је служио службу. Јенч је приметио: „То је пренашање воље." Потом се сто подигао неколико пута и госпођа Роте пала је у транс. Она је наједанпут рекла, како види једну зелену шуму и у њој једног старог господина са проседом пуном брадом: Ја сам рекао: мој покојни отац имао је проседу пуну браду. Госпођа Роте рекла је даље: како види нешто светло на грудима господиновим, изгледа да су то три ордена. Ја рекох: мој отац имао је три одличја. Затим се изненада показала са десне стране госпође Роте једна велика, лепа јелова грана, чији је прелом био потпуно свеж. Госпођа Роте ишла је око стола и рече ми, пружајући ми грану: Ја ти захваљујем, што си ми се у овим свечаном тренутку приближио са љубављу. Одмах затим почела је привидно из ваздуха хватати цвеће, говорећи, како види фигуру једнога човека, који је благосиља. Напослетку дошао сам до уверења, да је крајње време учинити тој обмани крај и то у толико више, што ми је било познато, да је госпођа Роте једном већ хватана у варању 1884. год. Ја сам и за последњу седницу добио улазницу као „пољопривредник Најман." Кад је Роте предавала један руковет цвећа новинару Флису, ја сам шчепао госпођу Роте за обе руке, да не би добила прилике, те да све цвеће наједанпут изнесе из четврте димензије. Роте је прво пала на патос, али је после стала бранити се нечувеном снагом. Публика, а нарочито даме, била је ван себе. Добио сам неколико удараца. Јенч ми је са ужасом довикнуо: „Та Ви ће те убити медиума, он се налази у трансу." Код Роте смо нашли у доњој сукњи сем 157 цветова и две необично велике поморанџе. Госпођа Роте звала је у помоћ и свога мужа, који је био негде у близини. Кад смо били у полицији упитао сам Господина Роте: Па хоће ли Ваша жена и у затвору доносити цвеће из ваздуха? Зашто не, одговорио је Господин Роте. Али она није донела ниједног цвета, па ни за своје браниоце. Другог дана рекао је господин Роте: Моја жена сигурно није имала цвећа; њој се десило као некој заплашеној животињи, из ње је цвеће изашло у самртном страху. Кад је госпођа Роте саслушавана у полицији, она се учинила, као да је пала у транс. Поред мене је стајао један жандарм, чија је жена умрла пре 10 месеци. Он је носио црнину око руке. Госпођа Роте мора бити да је видела бурму, јер је наједанпуг рекла, како види неку женску особу. Кад је почела седница, на којој је госпођа Роте демаскирана, мени је пало у очи, како је она упадљиво дебела и како врло опрезно седа. Тада сам рекао у себи: Ова мора бити да данас има при себи добру порцију цвећа. — Госпођица Бинсвангер сведочи, да је оптужена кад је савладана викала: „Не држите ме, оставите ме, ја сам у трансу, од тога могу умрети". Оптужена се бранила као бесомучна. Она је вадила цвеће кроз шлиц од своје хаљине.

(свршиће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Старија његова сестра, која је била одведена у Париз, помагала га је у његовим пословима. Обучена као праља, са корпом на леђима, она је улазила комотно у куће и куцала на свима вратима, па кад би се уверила да укућани нису код куће, враћала би се да јави Милоту, а овај преобучен као браварски калфа трчаше са кључевима у руци и за тре нутак је отварао најтежу браву. Често, да не би изазвао сумњу, ако неко наиђе, отварању би присуствовала и његова сестра са кецељом, са скромном марамом на глави и са изгледом као да је изгубила кључ Као што се види Милот није заборављао да предвиди што треба, па ипак је ухваћен на делу и осуђен на робију.

Четрнаеста Глава.

Никада нисам био несрећнији него сад у овом заводу; затворен у 24. години са најокорелијим зликовцима, с којима сам се морао стално дружити, волео сам сто пута више живети међу зараженима кугом него међу њима. Стрепео сам да слушам и да гледам та пропала бића чији се ум занимао само злим, и због заразности примера бојао сам се за самог себе. Кад су ноћу и дању у моме присуству хвалили радње најсупротније моралу нисам био довољно сигуран у чврстину мога карактера, те сам се бојао да се најзад не навикнем на њин покварени и опасни разговор. Ја сам се истина одупро многобројним искушењима, али, нужда, беда, нарочито тежња за слободом, могли су често навести човека на злочин и без његове воље. Нисам додуше још био у положају да би ми било неопходно потребно да бегам, али моје су се мисли ипак врзале само око тога. Разни планови долажаху ми на ум, али није било довољно само имати их; да се остваре требало је чекати згодан моменат, а дотле једини лек мојих тешкоћа било је стрпљење. Затворен са лоповима, којима је лоповлук био занимање и који су више пута бежали, и мене су чували са предострожношћу која се није могла изиграти Аргусени су били у собама баш до наших и увек готови да опазе и најмањи наш покрет. Чича Матија, њихов старешина, имађаше лисичије очи и такву извежбаност да је на први поглед примећивао, да ли неко има намеру да га превари. Овај стари лисац био је дотерао близу шеесетих, али је био још снажан; он је био један од оних људи који се не троше. Гледајући га са кратким курјуком, са сиво напудрованом косом и намрштеним лицем, мислио сам да је вршио врло добро свој занат. Он никад није говорио док није умешао свој штап, а било му је задовољство да прича о многобројном батињању, које је већ био извршио или које ће тек учинити. Стално у рату са робијашима он је познавао свакога од њих; он је толико сумњао у њих да их је оптуживао за завере и кад они сироти нису на то ни помишљали. Према томе може се замислити да није било лако умилостивити овога Кербера. Па ипак, ја сам покушао да задобијем његову наклоност, пробао сам начином којим нико досад није успео, а убрзо сам увидео да ме нада није преварила; ја сам му ухватио нараф. Покаткад он би ми рекао по штогод, а то је, казивали су ми старији, био први знак да сам му у вољи, те се нисам бојао да га замолим за милост, да ми дозволи да правим дечје играчке од парчади дрвета, која су ми доносили робијаши који су ишли на рад. Он ми дозволи све што сам хтео, али под условом да будем *паметан*, и сутра дан сам почео посао. Моји су другови дељали, а ја сам састављао. Чича Матија је налазио да је то, што ја радим, добро, а кад је видео да у томе маломе послу имам и помагача, он се не мога уздржати да не призна своје задовољство, оно што му се није десило за толико време. „У добри час! рече он, било би добро да сви тако раде, то би вас разонодило, а са приходима од тога могли би прибавити још какву пријатност". За кратко време па моја соба би претворена у радионицу у којој четрнаест људи, колико орни да растерају досаду, толико и да зараде коју пару, радијаху најмарљивије. Имали смо увек готову робу и продавали смо је преко робијаша, који су нам и материјал доносили. За месец дана наша се трговина веома разви; сваки дан смо имали доста зараде од које ниједна пара није ишла у канцеларију. Као што се обично практиковало, чича Матија нас за бакшиш овласти да за нашег благајника узмемо неког Пантарала, осуђеника, који је продавао јело и пиће у соби где смо ми били. За нашу несрећу било је предмета који се нису могли производити без потребне сразмере између производње и потрошње; у осталом, то је један закон економске политике. Дође једно време кад наша фабрикација застаде немајући потрошње. Тулон беше препун играчака сваке врсте; требало нам је скрстити руке. Не знајући шта друго да радим направим се да ме боле ноге да би отишао у болницу. Лекар, коме ме препоручи чича Матија, чији сам штићеник доиста био, поверова да заиста не могу да коракнем. Кад се мисли на бегство добро је изазвати такво мишљење. Доктор Феран није ни најмање посумњао да имам намеру да га преварим: он је био један од оних ученика Ескулапових, који као и већина хипократа из монпељејске школе, одакле је и он изашао, мишљаше, да је грубијанство један од саставних делова његовог занимања, али ипак је био човечан, нарочито према мени био је наклоњен. Главни хирург ми је такође указивао своју благонаклоност и поверити ми бригу о његовом сандучићу са стварима за превијање; ја сам располагао са чешљањем платна за превијање, спремао сам завоје, те сам тако постао користан, а због услужности био сам радо примљен; и све до болничног аргусена није било човека који није био према мени љубазан; а међутим нико није био суров као тај г. Лом (тако је било име томе аргусену), кога су мало шаљиво називали Ecce Homo[1]), зато што је некада и он продавао свете мошти. Ма да су му били казали да сам ја врло опасан, г. Лом је био тако опијен мојим владањем, а још више мојим флашама вина, које сам му давао, да је био очевидно омекшао. Кад сам био готово сигуран да му више не уливам неповерење ја сам предузео да његову будноћу, онако исто као и друге његове сабраће, изиграм. Био сам већ набавио лажну косу и црне бакембарде а у сламњачи сам имао једне старе ципеле, које кад се „офиксају" изгледаће као нове, али то ми је тек било за главу и за ноге, а за остало рачунао сам на главног хирурга, који имађаше обичај да на моме кревету оставља реденгот, шешир, штап и рукавице. Једно јутро кад се он био занео у ампутирање мишице једног болесника, видео сам да је за њим отишао и г. Лом да присуствује раду који се обављао у једној од крајњих соба; прилика је била одлична за преоблечење и ја пожурим. У новом оделу пођем право на излаз, ту сам имао проћи кроз један одред подаргусена; ја се безочно дрзнем, нико ме од њих и не примети, и већ сам мислио да сам ван опасности кад чујем узвик. „Дужите га! држите га! то је робијаш који је утекао". Требало ми је ваљда још двадесет корачаји па да се дохватим врата на арсеналу; не бунећи се нимало ја удвојим брзину и дошав пред стражару викнем шиљбоку, показујући му једно лице које је улазило у варош: „потрчите са мном, онај је побегао из болнице". Можда би ме ова присебност спасла, али баш кад сам излазио на капију осетим да ме неко вуче за косу, окренем се и видим-г. Лома. Да се противим, убиће ме; покорим се, пођем пред њим и он ме врати у завод где су ме метнули у двојни оков. Било је јасно да ћу за ово добити засебну казну и да бих је избегао паднем на колена пред комесарем: Господине, рекох му, само да ме не туку, то вас једино молим; робовању радије три године више ако хоћете. Комесар мало дирнут мојом молбом имаде муке да сачува своју озбиљност; најзад одговори да ће ми опростити и због смелости и због новине у начину, али хоће да му кажем лице које ми је набавило оне ствари које хирург није имао. „Ви и не знате, рекох му, да су људи, који нас чувају, бедници и чине све за новац, али нема ничега на свету што би ме натерало да издам онога који ми је помогао". Задовољан због моје искрености нареди одма да ме ослободе дуплог окова, и како су аргусени гунђали због толике попустљивости он им нареди — да ћуте додајући: „ви би требали да га волите, у место што се на њ љутите; он вам је дао наук којим треба да се користите". Захвалим се комесару и тренутак после одвели су ме на моју кобну *клуау* за коју сам требао бити везан за шест го-

[1]) Фигура која представља Христа са венцем од трња на глави. Пр.

дина. Још сам се тешио надом да ћу поново градити дечје играчке, али ми то не даде чича Матија и био сам примо ран да седим беспослен. Два месеца прођоше а моје се стање ни у колико не промени. Једне ноћи нисам могао спавати и наједанпут ми дође једна од оних светлих мисли које долазе само у невољи; Жозас се беше разбудио и ја му је доставим. Сетићете се да је се тицало бегства; он нађе да је план изврстан, особит, саветова ми да га не напуштам. Једно јутро комесар завода обилазећи све прође и поред мене; ја га умолим да разговарамо насамо. „Е, а шта би хтео, рече он; да се жалиш? Говори младићу, говори гласно пресудићу праведно.“

Охрабрен овом љубазношћу ја наставим: „Ах, мој добри господине, ви пред собом видите *пример невиног кривца*. Ви се сећате може бити да сам вам казао, кад сам дошао овде, да замењујем брата; ја га не оптужујем, чак верујем да није ни он крив за фалсификат за који је осуђен, али, ипак, важно је, да је он у Дују под мојим именом и презименом осуђен, да је побегао из завода у Бресту и да је пребегао у Америку. Он је слободан, а ја, жртва једне кобне заблуде, морам да издржавам његову казну само због тога што несрећник личим на њега, а да није то било, не би ме водили у Бисетер и чувари тога завода не би казали да су ме познали. Залуд сам ја молио да се поведе истрага, нису хтели, јер је њиховом сведоџбом утврђена идентичност, и ако не постоји. Најзад је заблуда потпуно довршена и ја сам за жаљење. Знам да не стоји до вас да се без апелате измени пресуда, али има једна милост коју ми можете учинити. Ради боље сигурности метнули су ме у одељење подозриви и ту сам бачен у једну гомилу крадљиваца, убица и окорелих зликоваца... Свакога часа дрктим од прича о злочинима које су извршили, као и од нада за оне које ће извршити ако икада успу да се из гвожђа извуку. Ја вас преклињем у име човетности не остављајте ме и даље међу тим пропалим бићима. Затворите ме у ћелију, претрпајте ме гвожђем, чините самном све што хоћете, само да не будем више с њима. И што сам бежао, чинио сам само да бих се ослободио ових злогласника. (У овом тренутку окренем се робијашима). Видите, господине, каквим крвничким погледом гледају на мене, они се већ спремају да ме натерају да се покајем за ово што сам вам говорио; они горе од нестрпљења да своје руке натопе мојом крвљу. Још једном вас преклињем, не остављајте ме осветити ових наказа. За време овог говора робијаши беху као скамењени од чуда: они нису могли да појме, како то да један из њиховог друштва има толико храбрости да их вређа; комесар сам не знађаше шта да мисли о једном тако новом поступку; он ћуташе а видео сам да је дубоко дирнут. Ја се тад бацим пред његове ноге и поново почнем: „Имајте сажаљења према мени! Ако ме одбијете, ако одете а мене неизведете одавде не ћете ме више видети.“ Ове последње речи заиста произведоше дејство на које сам и рачунао. Комесар, који је био честит човек, нареди да ме преведу у његовом присуству, и заповеди да ме редовно терају на рад. Метуше ме са неким Салесом Гаскоњцем, такође опаким човеком, какав већ може бити робијаш. Чим смо остали сами он ме упита мислим ли да бежим. Ја се чувам да о томе и мислим, одговорио сам му; зар ми није доста што су ме пустили да радим. Међутим Жозас је знао за моју тајну и он удеси све за бегство.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине каланске, актом својим Бр. 2165, пита:

„Суд обо општински, тражио је од полицијске власти, те је ова задржала извесну суму новаца из примања извесног лица, да би се из ње наплатио како дуговани порез тако и текући за I полгође ове године, а поред тога и означена сума дугованог општ. приреза, за раније године, сходно чл. 97. т. 2. закона о општинама.

Полициска власт одазвала се овом тражењу општ. суда, и задржала тражену суму порезе и дуг општ. приреза, и послала упутницу пореском одељењу да се исто лице и одужи.

Пореско одељење упутницом, с позивом на акт општин. суда, доставило је овоме суду у месецу септембру тек. год. да исто лице одужи, и општ. суд је одужење извршио, као што је горе речено, разуме се поред пореза и дугованим општ. прирезом, пошто у месецу септембру није била настала принудна наплата пореза, за II полгође ове године, код пољопривредника, и што је тако актом наплата тражена.

Моли се уредништво да изнесе своје мишљење, да ли је општ. суд правилно извршио ово одужење, или је у чему грешио, пошто се исто лице жали пореском одељењу на овакво одужење, наводећи да општ. суд није могао, или смео да га на општ. прирез одужи, пошто још дугује порезу за II полгође ове године?“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 40. закона о окружним, срески и општинским буџетима и чл. 97. т. 2. закона о општинама, општински судови сами наплаћују општински прирез, који се одређује буџетом.

Ако које лице не плати драговољно и на време овај прирез, општински суд има право, да ову наплату врши без пресуде и решења у смислу § 465. т. 2. грађ. суд. поступка.

Кад ово стоји, и кад је општински суд актом тражио наплату како дугованог тако и пореза за I полгође ове године, а уз то и дуговани општински прирез, онда он није учинио никакву погрешку што је наплатио прирез пре него што је исплаћен порез за другу половину ове године, јер се он може наплатити из остале имовине дужникове, кад дође време екзекутивној наплати.

II

Деловођа општине брлошке, пита:

„1. За застарелост једног иступног предмета, пресудом Пиротског првостепеног суда од 20. јануара ове године Бр. 1364, кажњен сам са 50 динара у корист државне касе, што ако немам да платим 1/3 свог имања, да будем 10 дана у затвору.

Када је начелник среза нишавског наредио општ. суду, да од мене казну наплати и новац пошље, ја сам на протоколу код општ. суда изјавио: да готовог новца немам, и да из једне трећине свог имања казну не могу платити.

Ову моју изјаву општ. суд спровео је среској власти, али среска власт враћа суду моју изјаву са наређењем, да се казна наплати од моје плате.

Како у пресуди стоји: „што ако неможе да плати 1/3 свог имања да буде 10 дана у затвору,“ а о плати ни помена нема, то учтиво молим Уредништво за објашњење: могу ли без обзира на плату да место новчане казне издржим 10 дана затвора, пошто казну не могу да платим једном трећином свог имања не рачунећи ту плату, и може ли општ. суд без одговорности да ми изда уверење о томе, како из 1/3 свог имања не могу да платим казну нерачунећи овде и плату.

2. Суд општине Р. пресудом својом казнио је Р. П. из Ј. са 4 дана затвора и да плати 2 дин. таксе. Пресуда је послата овоме суду на извршење и суд овај место 2 дин. таксе послао је уверење за Р. о сиротном стању, али суд општ. Р. враћа предмет са уверењем и тражи да се од Р. наплати 2 динара такса.

Молим за објашњење: може ли се од Р. наплатити по овоме предмету тражена такса и ако је сиротног стања; и

3. Често пута поједина лица званичним путем буду достављена општ. суду од стране кога општ. чесника, за иступну кривицу из III части кривичног закона, али чињеним ислеђењем утврди се да је достављено — општ. лице невино те се као невино казне ослобођава.

Како је потписатоме нејасно: да ли за рад у оваквим случајевима треба досуђивати таксу или не, и ако треба онда кога осудити да плати таксу — да ли достављача или оптуженог, то молим за објашњење и по овоме.“

— На ова питања одговарамо:

1. И у § 28. кр. закона који говори о замени новчане казне затвором, а и у самој пресуди вели се, да ће се новчана казна заменити затвором само тада, ако је осуђени не може платити трећином свога имања

Како појам имања обухвата све оно. што једно лице у тренутку извршења пресуде притежава као своје, па наравно да ту улази и стална — одређена — плата, то онда о замени казне не може бити ни речи, него се ова има извршити из плате.

Општински би суд погрешио кад би издао уверење, којим би се истинито стање порицало;

2. По ставу седмом тачке 6 чл. 5. закона о таксама, уверења о сиромаштву морају бити примљена и по кривичним делима.

Према томе, ако лице. које је осуђено, у опште не подлежи плаћању таксе, јер се сматра за сиромашно, онда се наплата неће вршити, него се мора примити уверење; и

3. Кад год се утврди: да лица, против којих је поведена истрага за иступна дела по службеној дужности, нису дала повода својим поступцима, да се против њих покреће истрага. онда се неће осуђивати на плаћање таксе, него ће се констатовати да се такса у опште не може наплатити, пошто се она не може ставити ни на терет органа власти, пошто су они сматрали да по дужности морају учинити извесну доставу власти.

Ако су пак, достављени ма којим својим поступком дали оправдана повода, да се против њих покрене извиђај, онда ће се осуђивати и на плаћање таксе.

III.

Сад општине жупањевачке, актом својим Бр. 2923. пита.

Извесно лице, из Жупањевца, пресудом јагодин. првостеп. суда од 30. децембра 1898. год. № 34564, кажњено је са 6 месеци затвора за дело утаје § 113. ув. § 132. крив. закона, али по уверењу јагодинског првостепеног суда, од 26. маја 1907. године № 12657, није том пресудом осуђено на губитак грађанске части.

Може ли сада ово лице бити деловођа овога суда и да ли му што смета горња осуда или не?

Моли се уредништво да ово питање у своме наредном броју објасни.«

— На ово питање одговарамо:

Закон о општинама подвојио је општинске службенике и чланике у овоме погледу у два реда.

Тако у први ред уврстио је председнике, кметове и све друге јавне службенике, и за њих је поставио правило у чл. 53. в. да не могу бити бирани ни постављени докле не прође пет година од дана, када су повратили грађанску част.

У други ред је уврстио општинске деловође, и у чл. 114. т. 3. поставио правило, да деловођа може бити онај, који није никада осуђиван за злочинства, преступе или иступе учињене из користољубља.

Према овоме, кад је поменуто лице осуђивано за дело из § 113. кр. зак. оно не може бити деловођа без обзира на то, што у пресуди није речено да губи грађанску част.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ни у страном свету, где су казнени заводи тако уређени, да пружају све повољне услове за поправку оних, који су учинили какву кривицу, нису у овом погледу резултати тако повољни, јер већина осуђеника, кад изађе из затвора, продужује свој стари занат.

У нас се, не могу очекивати никакви успеси у поправљању, јер су наши казнени заводи, док су овакви какви су, у немогућности да отклоне утицај повратника (рецидивиста) на оне, који први пут у затвор долазе.

Отуда видимо, да отпуштени осуђеници махом продужују рђав живот и улазе у нове кривице и неваљалства.

Ово нам уверење потврђује и **Петар Кујовић**, који је ухваћен у Куршумлији, у сумњивој скитњи са **Владимиром Бошковићем**, из Пакошнице, општине крушевачке.

Петар је био осуђен на 2 године за крађу и кад је пуштен, он се није вратио дому и честитом животу.

Како количина новца, нађена код Петра, пружа вероватност, да је она набављена недозвољеним путем, то износимо његову слику с позивом, да сваки онај, који буде знао за какву његову кривицу, или друга му Владимира, извести о томе начелника среза косаничког, с позивом на његов акт Бр. 14206.

Петар је стар до 24 године, косе затворено смеђе, висок 1·86 метара, очију жутих. Владимир је такође стар до 24 године, средњег стаса, црномањаст, очију црних, бркова малих, црних.

ПОТЕРЕ

Тома Радосављевић, Стојан - Ранђел Гавриловић и кћи му **Стоја**, скитачки Цигани, решењем пиротског првостепеног суда Бр. 3714, стављени су под поротни суд и у притвор због крађе и разбојништва, али су у бегству.

Тома има 40 год., омален је, црномањаст, лица округла, очију великих.

Ранђел је стар 58—60 год., средњег раста; над левим оком има зараслу рупу од 1 см. дубљине.

Стоја је стара 34 год., омалена, пуна.

Акт пиротског првостепеног суда Бр. 16285.

Настас Павловић, из Власа, одговара код начелника среза пчињског за покушај убиства, али је у бегству. Стар је 40—45 год., средњег стаса, плав, очију зелених, косе, бркова и обрва смеђих.

Акт начелника среза пчињског Бр. 14325.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖЕ СЕ

Милоје Стошић, из Корбевца, који је био у служби код Младена Јевтића, из Ћуковца, побегао је од овога још 15. маја тек. год., и до данас се о њему није ништа сазнало. Стар је 13 год., средњег раста, дежмекаст, црномањаст.

Акт начелника среза пчињског Бр. 18264.

КРАЂЕ СТОКЕ

Милутину Пецићу, из Ресника, 4. овог месеца. украдено је, из шуме манастира Раковице, 9 брава свиња и то: три крмаче, једна назимица (све супрасне), један вепар и једна назимица угојена, и тешки по 70 кила, два назимчета уштројена и један нераст.

Депеша начелника среза врачарског Бр. 22235.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

УХВАЋЕН

Душан Брзаковић, одбегли осуђеник пожаревачког казненог завода, чију смо потерницу изнели у 30 броју овог листа од ове год., ухваћен је 30. прошлог месеца у Вел. Плани и спроведен на даље издржавање осуде.

Акт управе пожаревачког казненог завода Бр. 3857.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник Душан Ђ. Алимпић.

БРОЈ 48. и 49. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 25. ДЕЦЕМБРА 1911. ГОДИНА VII

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године вод свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви **„Полицијског Гласника“** не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника прве класе среза грочанског Живојина Будимировића, начелника исте класе среза рачанског, по молби;

за начелника друге класе среза рамског Милорада Тутунџића, начелника исте класе среза грочанског, по молби;

за секретара друге класе начелства округа пиротског Д-р Божидара Љубишића, пређашњег секретара посланства:

за начелника треће класе среза врачарског Светислава Ј. Марковића, начелника исте класе среза рамског, по молби;

за начелника треће класе среза рачанског Маринка Маринковића, начелника исте класе среза звишког, по службеној потреби; и

за начелника треће класе среза звишког Владимира Петровића, секретара друге класе првостепеног врањског суда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 12. децембра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за секретара прве класе Министарства Унутрашњих Дела Милутина Пећанина, начелника исте класе среза посавског, округа београдског;

за начелника прве класе среза трнавског Николу Ђ. Ванића, начелника исте класе среза врачарског, по службеној потреби;

за члана друге класе Управе вароши Београда Милана О. Доронтића, начелника друге класе среза трнавског; и

за начелника треће класе среза посавског, округа београдског, Божидара Ристића, секретара исте класе начелства округа пиротског, по службеној потреби.

Наш Министар Унутрашњих Дела нека изврши овај указ.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 10. децембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, решено је:

да се Миленко Г. Чабрић, секретар прве класе Министарства Унутрашњих Дела, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. децембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, решено је:

да се Добрилу Ил. Јокановићу, полициском писару прве класе среза црногорског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. децембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, решено је:

да се општина трстеничка, у срезу трстеничком, округа крушевачког, по изјављеној жељи њених становника у будуће назива: „општина чаирска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. дэцембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, решено је:

да се заселак Владичин Хан, који долази у састав општине калиманске, у срезу пољаничком, округа врањског, по изјављеној жељи његових становника прогласи за село под називом: „Владичин Хан“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. децембра 1911. године, у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу новембру 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца новембра ове године извршено је у Србији:

1. **Убистава**	25
2. **Детоубистава**	1
3. **Нехотичних убистава**	5
4. **Покушаја убистава**	19
5. **Разбојништава**	9
6. **Силовања**	2
7. **Тешких телесних повреда**	12
8. **Паљевина**	123
9. **Опасних крађа**	119
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	11 [1]).

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	24	или	96·0%
Детоубистава	1	»	100·0%
Нехотичних убистава	5	»	100·0%
Покушаја убистава	18	»	94·7%
Разбојништава	8	»	88·8%
Силовања	2	»	100·0%
Тешких тел. повреда	12	»	100·0%
Паљевина	13	»	10·5%
Опасних крађа	55	»	46·2%
Злонамер. поништаја туђих ствари	2	»	18·1%

Највећи број **убистава** извршен је *ватреним оружјем* (**9**), затим *оштрим оруђем* (**8**), *тупим* (**7**) и *дављењем* (**1**).

Узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* за **12** случајева, у *освети* за **3**, у *користољубљу* за **2**, у *частољубљу* за **2**, у *љубомори* за **2**, у *вршењу званичне дужности* за **1**; и за **три** случаја узроци су *непознати*.

---

[1]) У новембру месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	35
2. Детоубистава	2
3. Нехотичних убистава	4
4. Покушаја убистава	24
5. Разбојништава	14
6. Силовања	3
7. Тешких телесних повреда	19
8. Паљевина	87
9. Опасних крађа	189
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	13

Посматрана према местима, у којима су извршена изложена убиства, јављају се: у срезу колубарском округа ваљевског **2**, у срезу поцерском **2**, у срезу пожешком **2** и по **1** у срезовима: врачарском, грочанском, пчињском, власотиначком, гружанском, поречком темнићском, сврљишком, моравском округа пожаревачког (непронађено), звишком, таковском, љубићском, качерском, подунавском, бољевачком, прокупачком, косаничком, ужичком и жичком.

Једно **детоубиство** извршено је у срезу крагујевачком.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: јабланичком, лесковачком, темнићском, таковском и драгачевском.

Покушаји убистава извршени су: у у срезу лесковачком **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу љубићском **2** и по **1** у срезовима: грочанском, врачарском, колубарском округа ваљевског, тамнавском, неготинском, брзопаланачком, ражањском, поцерском, тимочком, прокупачком (непронађен), косаничком, златиборском и жичком.

Сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу таковском **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, параћинском, поцерском, млавском, рачанском, пожешком (непронађено) и у вароши Београду.

Силовања су извршена по **1** у срезовима. поцерском и моравском округа пожаревачког.

Тешке телесне повреде извршене су по **1** у срезовима: гружанском, крагујевачком, поречком, деспотовачком, звишком, љубићском, подунавском, јасеничком округа смедеревског, орашком, бољевачком и у варошима: Ћуприји и Чачку.

Паљевине су извршене: у срезу звишом **10** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **8**, у срезу подунавском **8**, у срезу прокупачком **7**, у срезу ваљевском **4**, у срезу брзопаланачком **4** (1 пронађена), у срезу беличком **4** (1 пронађена), у срезу бањском **4** (1 пронађена), у срезу сврљишком **4**, у срезу хомољском **4**, у срезу зајечарском **4** (1 пронађена), у срезу тамнавском **3** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **3**, у срезу копаоничком **3**, у срезу параћинском **3**, у срезу нишавском **3** (1 пронађена), у срезу бољевачком **3**, у срезу добричком **3**, у срезу златиборском **3**, у срезу посавском округа београдског **2**, у срезу колубарском округа ваљевског **2**, у срезу подгорском **2** (1 пронађена), у срезу пољаничком **2** (1 пронађена), у срезу поречком **2**, у срезу кључком **2**, у срезу нишком **2** (1 пронађена), у срезу поцерском **2**, у срезу голубачком **2**, у срезу млавском **2**, у срезу љубићском **2**, у срезу моравичком **2** и по **1** у срезовима: врачарском, пчињском, масуричком (пронађена), гружанском, неготинском, ражањском, жупском (пронађена), левачком (пронађена), алексиначком, таковском, тимочком, рачанском, ариљском и драгачевском.

Вредност свих ових паљевина износи око **24.800** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу орашком **16** (све пронађене), у вароши Београду **10** (7 пронађених). у срезу тамнавском **8**, у срезу јасеничком округа смедеревског **7** (све пронађене), у срезу зајечарском **5** (1 пронађена), у срезу посавском округа београдског **3**, у срезу ваљевском **3**, у срезу бањском **3** (1 пронађена), у срезу љубићском **3** (2 пронађене), у срезу бољевачком **3**, у срезу црногорском **3**, у срезу лесковачком **2**, у срезу лепеничком **2**, у срезу неготинском **2** (обе пронађене), у срезу трстеничком **2** (обе пронађене), у срезу ражањском **2**, у срезу жупском **2** (обе пронађене), у срезу левачком **2**, у срезу параћинском **2** (обе пронађене), у вароши Нишу **2**, у срезу јадранском **2** (1 пронађена), у вароши Пожаревцу **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу пожаревачком **2** (1 пронађена), у срезу подунавском **2**, у срезу прокупачком **2** (1 пронађена), у срезу жичком **2** и по **1** у срезовима: посавском округа ваљевског (пронађена), подгорском (пронађена), пољаничком (пронађена), власотиначком, гружанском (пронађена), крагујевачком, јасеничком округа крагујевачког, крајинском, поречком, кључком (пронађена), беличком, ресавском, мачванском, посаво - тамнавском (пронађена), моравском округа пожаревачког (пронађена), косаничком, рачанском, ариљском, студеничком, драгачевском (пронађена), и у варошима: Ваљеву (пронађена), Пироту (пронађена) и Смедереву.

Вредност свих ових крађа износи око **14.900** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу беличком **2** (1 пронађен), и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, брзопаланачком, трстеничком, ражањском, жупском, рамском (пронађен), моравском округа пожаревачког, подунавском и драгачевском.

Вредност свих уништених ствари износи око **3.600** динара.

Поред изложених дела у току месеца новембра ове године извршено је у Србији и **10 самоубистава,** и то по **1** у срезовима: посавском округа београдског, јабланичком, жупском, беличком, пожаревачком, бољевачком, заглавском, драгачевском и у варошима: Крагујевцу и Београду.

Сва ова самоубиства извршена су: *вешањем* **5**, *ватреним оружјем* **4**, и *оштрим оруђем* **1**.

Узроци њиховом извршењу леже: у *болести* за **2** случаја, у *рђавом домаћем животу* за **1**, у *душевном растројству* за **1**, у *страсти* за **1**, у *частољубљу* за **1**, и за **четири** случаја узроци су *непознати*.

Покушаји самоубиства извршени су по **1**: у срезу рачанском (ватрено, рђаво материјално стање), и у вароши Београду (оштро, рђав домаћи живот).

Општи преглед до сад изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	2	—	—	—	3	3	1	1	—
2	« ваљевски	2	—	—	2	1	—	—	11	14	—	—	—
3	« врањски	2	—	2	2	—	—	—	4	4	—	1	—
4	« крагујевачки	1	1	—	—	—	—	2	4	5	—	1	—
5	« крајински	1	—	—	2	—	—	1	9	5	1	—	—
6	« крушевачки	—	—	—	1	—	—	—	5	6	3	1	—
7	« моравски	1	—	1	—	1	—	2	16	6	2	1	—
8	« нишки	1	—	—	—	—	—	—	11	5	—	—	—
9	« пиротски	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—
10	« подрински	2	—	—	3	1	1	—	2	4	—	—	—
11	» пожаревачки	2	—	—	—	1	1	1	18	7	2	1	—
12	« руднички	3	—	1	2	2	—	1	3	3	—	—	—
13	« смедеревски	1	—	—	—	—	—	3	—	26	1	—	—
14	« тимочки	1	—	—	1	—	—	1	16	8	—	2	—
15	« топлички	2	—	—	2	—	—	—	10	3	—	—	—
16	« ужички	3	—	—	1	2	—	—	5	5	—	—	1
17	« чачански	1	—	1	1	—	—	1	3	4	1	1	—
18	Управе града Београда	—	—	—	—	1	—	—	—	10	—	1	1
	Свега:	25	1	5	19	9	2	12	123	119	11	10	2

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 14. децембра 1911. године АБр. 2124, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

од

Др. Томе Живановића

(свршетак)

IX. **Превара код осигурања** (§ 255 *а* к. з.). Она је злочин, те се не може узети да и за њу важи деоба преваре на преступну и иступну. Ово је дакле *тешка* превара.

1. У § 255 а к. з. су предвиђене само две врсте осигурања:

а) Осигурање какве ствари од *пожара*. Не прави се разлика међу стварима, т. ј. без значаја је, да ли је ствар покретна или непокретна. Овде спада према томе и осигурање лађе и њеног товара од пожара.

б) *Поморско осигурање*. Од објеката овог осигурања помињу се само *лађе* и њихови *товари* (не дакле возарина, новац, који се превози, итд.). С обзиром пак на то, да се осигурање од пожара засебно помиње, има се узети, да се под осигурањем лађа и њихових товара разуме само осигурање од опасности вожње на води, а не и осигурање истих од пожара. С обзиром на то, да је циљ законодавчев, да заштити обезбеђеоца од преваре, као лађа се има овде разумети свако водено превозно средство ма које величине (н. пр. чунови и гондоле), а не само лађе у техничком смислу те речи[1]).

2. Свар се има сматрати као осигурана онда, кад је закључен *формално* пуноважан уговор о осигурању[2]). Без значаја је према томе, да ли је уговор и *материјално* пуноважан, т.ј. такав, да из њега одиста истиче право на накнаду у случају н.пр. пожара[3]).

3. Превара се код поменутих осигурања састоји у томе, што се обезбеђилац наводи на плаћање накнаде за ствар запаљену одн. за лађу или њен товар, потопљене или разбијене, лажним представљањем, да то није од самог обезбеђеника вино проузроковано, одн. прикривањем или изопачавањем истине о томе.

а) Радња се састоји у *паљењу* ствари одн. у *разбијању* или *потапљавању* лађе или њеног товара. Без значаја је, да ли је пожаром нанета штета толика, да се према уговору о осигурању има право на накнаду[4]). Довољно је дакле, да је ствар запаљена. О појму наведених радњи в. код опште опасних кривичних дела.

б) Ова врста преваре је *свршена* самим тим, што је ствар запаљена, одн. што су лађа или њен товар потопљени или разбијени. Није дакле потребно, да је сума осигурања примљена, нити чак да је тражена, т. ј. није потребно за разлику од општег појма преваре, да је обезбеђилац био наведен на радњу, штетну по његову имовину.

1° Но покушај ове врсте преваре је ипак могућ. Било би га н. пр онда, кад извршилац није успео да запали осигурану ствар, већ само предмет, који је имао да пренесе ватру на ону[1]).

2° У § 255 *а* к. з. казна је прописана, тако, да погађа и случај, кад је наплаћена сума осигурања. Према томе не би се могло узети, да постоји превара из § 252 к. з. у реалном стицају с преваром из § 255 *а* онда, кад је извршилац успео да наплати суму осигурања т. ј. да он тиме врши нову превару[2]).

4 Ова врста преваре може бити у *идеалном* стицају с опште опасним кривичним делима из §§ 295—297 и § 307 к. з.

5. *Извршилац* може бити *свако*, дакле не само обезбеђеник, јер се у § 255 а к. з. не тражи, да је извршилац превару извршио ради своје користи (в. 6.)[3]). Извршилац је онај, који је извршилац паљевине одн. потопљавања или разбијања лађе или њеног товара.

6. Захтева се, да извршилац дела у *намери ипреваре*. „*У намери ипреваре*“ значи у намери, да се сума обезбеђења пот пуно или делимично прибави за себе или другога лажним представљањем, да догађај није од њега вино проузрокован, одн. прикривањем и изопачавањем истине о томе. Није потребно, да извршилац има поред ове и другу коју намеру, нити је друга која намера довољна, н.пр. намера да се добије награда. За постојање оне намере је без значаја то, што би вредност ствари прелазила суму осигурања[4]).

X. *Превара против сродника наведених у § 50 al. 2 к. з., зидругара, хранитеља, тутора и васпитатеља* (§ 258 к. з.: „У параграфима... 235... у смотрењу крађе и утаје казано, важи такође и за превару,“ в. § 46 IV). За превару извршену против ових лица прописана је мања казна и истрага се може повести само по тужби повређеног, чиме се она и одликује од осталих врста преваре.

XI. Законодавац је уврстио у ову главу две врсте преваре, *које нису управљене против имовине*, које су према томе два самостална кривична дела. С преваром, о којој је до сада било речи, заједничко им је само то, што им је радња *обмана*. Та су кривична дела:

1. *Превара подметањем и промењивањем деце испод седам година* (§ 259 к. з.).

а) Ова превара је свршена подметањем или промењивањем детета.

б) Детету треба да је мање од *седам* година.

в) Ова превара је кривично дело против породице и породичних права детињих, јер се њоме чини непознатом детиња породица, а тиме се оно уједно лишава породичних права.

г) Радња се састоји у стварању заблуде о пореклу детињом подметањем или промењивањем истога.

д) Што се виности тиче, довољан је умишљај. Он се састоји у свести, да се дете испод 7 година подмеће одн. промењује.

2. *Превара извршена тиме, што је неко навео извесно лице на ступање у брак, а ирећутао, да каже иреионе, које брак уништавају, и услед којих је он одиста уништен* (§ 260 к. з.).

а) Као што се види, за ову превару је потребан један специјалан услов инкриминације: *да је брак уништен*.

б) Средство обмане је *одржавање заблуде о непостојању наведених сметњи за брак*.

в) Објекат овог кривичног дела се не може да одреди. Оно се карактерише само својим средством обманом.

г) Што се виности тиче, довољан је умишљај. Исти се састоји у свести, да се неко наводи на брак, и да су препоне таке, да се због њих брак уништава.

XI. У *закону о таксама* наводи се једна засебна врста преваре: *продаја таксених марака и таксених хартија скупље, но што њихова вредност износи* (чл. 48.).

а) Ова се врста преваре одликује тиме, што се обмана састоји у навођењу *у* заблуду о вредности таксене марке или хартије.

б) За постојање кривца из чл. 48 потребан је један специјалан услов кривичне одговорности: да је извршилац *овлашћени продавац* или *државни и општински чиновник, који врши продају таксених марака и хартија*.

§ 2. Казна за превару.

I. 1. За *обичну иреступну иревару* прописани су затвор до пет година или новчана казна до пет стотина талира поред губитка грађанске части (§ 252 к. з.), а за *обичну иступну* превару затвор до тридесет дана (§ 391 к. з.).

2. За *преступну* превару одвођењем електричне струје прописан је затвор до годину дана или новчана казна до хиљаду динара (253 а к. з.), а за *иступну* затвор до тридесет дана (§ 391 к. з.).

3. За преваре *при уговорима* прописана је иста казна која и за обичну преступну (§ 252 а к. з.) или иступну (§ 391 к. з.) превару (§ 253 к. з.).

4. а) За преваре из § 254 к. з. прописани су затвор од најмање три месеца

---

[1]) Уп. *Olshausen* § 265, 2а, *Spesshardt* 53.

[2]) Тако *Olshausen* § 265, 1а, *Binding* I 368, *Offenhof* § 265 9.

[3]) *Frank* § 265 II и *Spesshardt* 39 захтевају материјалну пуноважност.

[4]) Уп. *Olshausen* § 265, 2б, прот. Golfd. Materialien § 244, 4 узимајући, да постоји покушај, кад се нема право на накнаду с обзиром на величину штете.

[1]) Уп. *Olshausen* § 265,5.

[2]) Тако *v. Liszt* § 140 III, *Binding* I 369 *Meyer-Allfeld* 483, *Frank* § 265 I, *Hälschner* 2 279, *Merkel* H. H. 3784 Прот. *Olshausen* § 265,6 (узимајући, да је превара код осигурања del. s. gen.) *Hegler* Vergl. D. 7 444, *Spesshardt* 70.

[3]) Тако *Frank* § 265 IV, *Thiel* 104, *Olshausen* § 265,4, *Kohler* 130., *v. Liszt* § 140 III. Према некима *(Spesshardt* 34) то може бити само *обезбеђеник*. *Binding* (1368) заступа средње мишљење: „Извршилац може бити само онај, који у време дела има права да наплати суму осигурања у своје име или у име онога, кога заступа, или умесно очекује, да ће после дела имати ово право (наследник смртно болесног обезбеђеника запали кућу, да би после новац подигао), и има вољу, да тражбину оствари лажним представљањем, да он има права, или да тражи исплату суме осигурања као заступник онога, који има права,“ дакле не само обезбеђеник, али не ни свако. — Ко би подстрекао некога у намери преваре обезбеђеника, подстрекач је. Извршилац пак неће бити кривац код преваре, пошто нема намеру преваре (према *v. Liszt*-у [§ 140 т.] и осталим биће посредни извршилац — в. о томе О. Д. § 43 II). — Према *Kohler*-у (Studien 1130) помагач у паљевини итд. је извршилац преваре.

[4]) Уп. Frank § 265 III 3.

или новчана казна до пет стотина талира поред губитка грађанске части.

б) Против кривца код иступне преваре лажним мереньем из § 382 к. з. прописан је затвор од три до тридесет дана или новчана казна до тридесет талира (§ 382 т. 2. и 3.), а против кривца код преваре исте врсте из § 383 т. 1 новчана казна до пет талира.

5. За превару из § 255 к. з. прописана је иста казна као и за обичну преступну (§ 252 к. з.) и иступну (§ 391 к. з.) превару.

6. За преступну превару из 256 а к. з. (в. § VI) прописана је новчана казна од сто до пет стотина талира поред губитка грађанске части и забрана упражњавања заната на свагда или на одређено време,

7. За иступну превару из § 383 т. 2 к. з. (в. § VII) прописана је новчана казна до пет талира.

8. За иступне преваре из § 382 т. 4 и 5 к. з. (в. § VIII) прописани су затвор или новчана казна од три до тридесет талира.

9. За превару код осигурања (в. § IX) прописани су робија до десет година и новчана казна од педесет до хиљаду динара (§ 255 а к. з.).

10. За превару подметањем и променьиванем деце (в. § XI, 1) прописана је робија до десет година (§ 259 к. з.).

11. За превару при закључивању (в. § XI, 2) брака прописан је затвор до три године без губитка грађанске части (§ 260).

12. За превару из чл. 48 зак. о таксама прописана је новчана казна педесет пута онолика, колико је више вредности узето, а државни чиновници и службеници, казниће се и дисциплински по закону о чиновницима грађанског реда. За ову превару *у повратку* прописано је у чл. 49. да ће се кривац казнити по § 252 к. з., т.ј. увек као за обичну преступну превару без обзира на вредност преваре.

13. За превару против сродника наведених у § 235 к. з. (в. § V) може се досудити затвор од највише четири месеца. У § 258 се вели на име да оно, што је прописано за крађу и утају у § 235 к. з., важи и за превару, а за њих је у al. 2. овог § прописан затвор од највише четири месеца.

II. Превара је кривично дело *по тужби* превареног. Према § 258 к. з. на име оно што је речено за крађе и утаје односно истраге, важи и за превару. У § 236 к. з. пак за утаје је прописано, да се *у опште* сем утаје из § 232 т. 2 к. з. истрага може повести само по тужби повређеног, те то исто мора важити и за преваре[1]).

1. Изузетно се истрага има повести *по званичној дужности:*

а) За преваре при уговорима из § 253 т. 3 и 4 к. з. (§ 253 у посл. *al.*: „У случајима под бр. 3 и 4 варалица ће се казнити и без тужбе онога, на кога се штету превара клонила").

б) За преваре из § 253 т. 1 и 2 к. з., ако је превара учињена од занатлија и трговаца.

[1]) Тако К. С. (1866. Бр. 2765), в. N. § 258.

2. Ко се има сматрати као повређени, в. раније.

Упражњавање хазардних игара (коцкање).

I. Према §§ 285 и 361 к. з. *упражњавање хазардних (коцкарских) игара на новце или на другу какву добит* сматра се као кривично дело.

1. Игра н. пр. на новац или другу какву добит је *условљавање добитка или губитка играча каквим будућим још неизвесним догађајем.* Но овим још није утврђен појам игре. Тога ради је потребно, да се одреди разлика између *игре* и *опкладе.*

а) Према некима разлика између игре и опкладе је *сиољна, објективна*: код уговора о игри губитак и добитак зависи, вели се, од исхода какве *делатности* самих уговарача[1]), или, према некима, од исхода делатности, коју према њиховом налогу има да предузме неко трећи[2]). Тако уговори о добитку или губитку при коњским тркама су опкладе.

б) Према некима разлике у опште нема. Свакад игра је у исто време опклада и обрнуто[3]).

в) Према у кривично-правној науци готово опште заступљеном мишљењу разлика између игре и опкладе је *субјективна:* код опкладе је уговорним странама стало до тога, чије је мишљење основано, док код игре не[4]). Суштина опкладе је дакле борба мишљења, другим речима разлика између ње и игре је у њиховом *мотиву.* Тако уговор о добитку и губитку при коњским тркама је уговор о опклади, кад су уговорне стране стручна лица, док он ће бити уговор о игри, ако су уговорне стране лица некомпетентна за оцену брзине коња.

г) Прво мишљење је неосновано, јер и код опкладе зависе добитак и губитак од исхода какве делатности. Да је пак и друго нетачно, види се по томе, што је субјективна теорија ипак изнела једну битну разлику. Она се има у толико да исправи, што се за разликовање између опкладе и игре треба да одреди један објективан критеријум, зато се дакле наведени субјективни критеријум треба да објективира, пошто је овде у питању постојање кривичног дела, дакле једне појаве спољњег света. Ово је међутим могуће, јер наведена субјективна разлика проистиче из једне разлике објективне. На име да ли се има узети, да постоји борба мишљења или не, зависи од тога, *да ли су уговорне стране компетентне за оцењивање исхода будуће делатности.* Има се за тај начин према нашем мишљењу узети, да разлика између опкладе и игре лежи у томе, што се прва врши између лица компетентних за оцену исхода будућег догађаја, од којег зависе добитак и губитак.

Хазардна игра је кривично дело.

[1]) Тако *Thöl* Deutsches Handelsrecht § 301.

[2]) Тако *Gerber-Losack* System des deutschen Privatrechts § 219.

[3]) Тако *Stenglein* Z 3 111, *Kriegsmann* 387. *Rüdorff-Stenglein* § 284, 2.

[4]) Тако *Olshausen* § 284, 1, *Jonas* Z 2 551, *Hälschner* 2 444.

2. Игра треба да је *хазардна* („коцкарска"). Игра је хазардна онда, кад исход зависи једино или поглавито од *случаја*, т. ј. од појаве, које су изван моћи људског предвиђања, а не од снаге вештине или размишљања играча. Игра, која није хазардна, то ће бити за оне играче, који нису вешти у дотичној игри, тако да исход зависи у главном од случаја[1]).

3. Хазардна игра је од значаја за Кривично Право само у колико је она управљена против имовине. Зато је потребно, да би хазардна игра била кривично дело, да је њен предмет новац или друга каква ствар, која има *имовинску вредност.*

II. Разликују се две врсте упражњавања хазардних игара:

1. Упражњавање хазардних игара *на велике новце и у виду заната* (§ 285 al. 1. к. з.). Овде су дакле потребна два *специјална* услова инкриминације:

а) Да се игра на *велике новце.*

1°. Потребно је да је дакле предмет хазардне игре *новац*, не дакле друга каква ствар од имовинске вредности.

2°. Потребно је, да се игра на *велики* новац, т. ј. на већу суму новаца. Врло је спорно, шта се има узети у обзир при испитивању, да ли је предмет игре већа сума новаца.

1) Према некима сума новаца (и у опште објекат игре) је већа (значајнија) онда, кад се њоме могу подмирити поједине животне потребе[2]). Но сваки има потреба, које се минималном сумом новца могу подмирити.

2) Према некима има се узети у обзир при испитивању социјални одношаји целог круга играча[3]). Али је могуће да су ови одношаји различни.

3) Према некима меродавно је опште друштвено гледиште, а не гледиште појединих друштвених кругова[4]). Али о општем друштвеном гледишту не може ни бити говора, пошто су имовински одношаји различни.

4) Према некима треба узети у обзир имовинско стање оног играча, који имовно стоји најслабије. Но играчи су један од другог независни, кад је у питању постојање кривичног дела, јер је сваки од њих извршилац, а не саучесник.

5) Према нашем мишљењу треба узети у обзир имовинско стање сваког појединог играча, пошто је сваки од њих извршилац, тако да ово кривично дело може за једног постојати, док не за другога, чије би имовинско стање било такво, да се сума у питању не појављује као велика.

б) Да се хазардна игра упражњава у *виду заната*, т.ј. да је она сталан (ма да не искључив) извор прихода према одлуци извршиочевој (в. О. Д. 38 I 2). Ако који од играча не упражњава хазардну игру у виду заната, он се не може сматрати као

[1]) Уп. *Olshausen* § 284, 2 a.

[2]) Тако *Kriegsmann* 309.

[3]) Тако *olshausen* § 284, 2 б.

[4]) Тако немачки Reichsgericht в) Olshause § 284, б, и Frauk § 284 II.

извршилац ове врсте упражњавања хазардне игре, и ако остали то чине у виду заната.

3. Упражњавање хазардних игара на новац или на другу какву добит на јавним местима (§ 361. к. з.). Ово је *иступно* упражњавање хазардних игара.

а) Овде су услови инкриминације.

1° Да се *не* игра на велике суме новаца, или

2° Да се не игра у виду заната.

Да се игра на јавним местима, као што су кафане. Код прве врсте ових кривичних дела се то међутим не тражи.

Ова врста упражњавања хазардних игара постоји дакле, чим је осигуран макоји од ова два наведена услова инкриминације.

б) Овде је довољно да је предмет *мања ствар од имаовинске вредности* („на новце или другу какву добит"). Није дакле потребно, да је то новац.

III. Хазардна игра као кривично дело је почета а уједно и свршена, са *полагањем улога*, који је као такав примљен од друге стране[1]) Неки захтевају и то, да је већ одлучено о добити, или губитку[2]).

IV. Кривац.

1. Извршилац је *сваки* играч, а то је сваки, који у игри учествује стварно, т. ј. излаже се губитку или добитку.

а) Помагање је могуће, н. пр. давањем локала за играње (изузев случаја из § 286 к. з., где постоји самостално кривично дело), позајмљивањем новца било играчу у виду заната било каквом саиграчу, који не игра у виду заната

Крупно је такав помагач.

б) Саиграч који би другоме помагао, н. пр позајмљивањем новца неће одговарати и за помагање. Тако се исто има узети и онда. кад би он помогао некоме у игри, у којој не суделује, јер је ово једно колективно кривично дело (в. О. Д. § 38)[3]).

2. Што се власти тиче умишљај је потребан код обе врсте упражњивања хазардних игара. Он се састоји у свести, да се упражњава једна игра на добит, као и околностима, под којима се та игра врши, т.ј. да исход зависи до случаја, и да је улог толики и толики. Није дакле потребна и свест, да се та игра квалификује од законодавца, као *хазардна* (коцкарска) игра, јер за умишљај у опште није потребна свест о законској квалификација стварних околности, (в. О. Д. § 45 III 1)[4]). Из истог разлога није потребна свест о томе, да се игра на „*велике*" новце.

а) Код упражњавања хазардних игара у виду заната потребна је поред умишљаја и *намера прибављања добити*, т.ј. намера да се игра учини извором тековине. (§ 285 al. 1.: „онај, који карте или друге коцкарске игре..... *за корист*..... „упражњава").

б) *Намера забављања* не искључује постојање кривице, ма како мали био улог[1]).

V. Казна

1. а) За упражњавање хазардних игара у виду заната и на велике новце прописани је затвор од три до дванаест месеци и новчана казна од педесет до три стотине талира (§ 285 al. 1 к. з.). Осим тога прописано је одузимање свег при игри нађеног новца и протеривање из Србије оних играча, који су странци.

б) У § 285 al. 2 к. з. је прописано, да ће се тако казнити и они, који по вашарима, саборима или иначе по варошима и паланкама или селима иду, карте или друге справе за овакове игре (scili хазардне) са собом носе и свет варају", т.ј. *помагачи*, који у виду заната приређују коцкарске игре. Према томе да би наведена лица била кривци, потребно је, да су заиста приредила коју хазардну игру.

в) За иступно упражњање хазардних игара прописан је затвор од једног до десет дана и одузимања новца при игри положеног (§ 361. к. з.).

2. Упражњавање хазардних игара је кривично дело, које се ислеђује по званичној дужности.

ПОЖАРИ И ПАЉЕВИНЕ

(свршетак)

Брава на дућанским вратима.

На сандуку браве налазе се три знака насилног притискивања, које одговарају голиким и таквим истим знацима на делу браве који је на рагастову врата. Горњи део гвожђа на рагастову сломљен је. Шраф, који држи унутрашњи део овог гвожђа, одшрафљен је, а не ишчупан. На земљи има малих дрвених отпадака. На шрафу се, шта више, налазе скорашњи трагови већег кључа за одвртање шрафова са исквареним ивицама. Сви ови знаци, међутим, одговарају специјалним клештама, која су нађена у кујни X. . .

Све ово показује јасно да је брава насилно покварена из унутрашњости дућана инструментом који је нађен у кујни X.

Врата и капци на прозорима. Ни на вратима ни на спољашњим прозорским капцима нема никаквих трагова насилног отварања, нити су стакла на вратима разбијена. Два горња стакла истопљена су услед велике топлоте. Врата су била затворена чим се пожар појавио. Ово се види по чађи која се налази на стаклима горњег дела врата и на спољној страни њихових горњих углова. Пукотине, које се налазе на овим местима, пропуштале су дим који је, изишав из дућана, падао ка доњем дну врата.

Закључак. Ватра је намерно произведена од неког који је врло добро познавао распоред дућана и апартмана. Да би се створило уверење, да је ватра дошла с поља, обијена су врата из унутрашњости дућана.

Уз овај рапорт биле су придружене многобројне фотографије и нацрти, који су илустровали поједине констатације.

Констатовање насилног отварања врата из унутрашњости дућана и идентификовање оруђа обијања у овом случају послужили су као доказ да је ватра потпаљена од једног становника апартмана. Ово мишљење било је, у осталом, потврђено признањем окривљеног. Наш пример још показује, да у аферама пожара са опасним крађама треба водити рачуна о могућности симулиране крађе у циљу ометања полицијских и судских истраживања.

Трагови ногу.

Око упаљене зграде налазе се често трагови на основу којих је могућно идентификовати творца пожара. По несрећи ретки су случаји у којима се налазе добри трагови на самом месту злочина. Ово с тога што у моменту појављивања ватре суседи, ватрогасци и т. д. притрчавају у помоћ, непазећи овом приликом на трагове злочинчеве, који се могу наћи на терену око зграде. Отисци злочинчевих ногу на овај начин бивају утрвени новим отисцима, и с тога је веома тешко реконституисати их у толикој мери да би могли послужити за индентификацију. Шта више, ако на месту злочина има много разних трагова, често је потпуно немогућно изнаћи међу њима трагове злочинчеве. За ово би било потребно испитивати обућу свију оних, који су били на месту пожара, било у циљу помоћи или као прости посматрачи. а ова операција не би била ни мало лака и могла би се практиковати само у врло ретким случајевима.

Изгледи на успех биће много већи ако се на извесном одстојању од места пожара нађу трагови који се могу искористити, те с тога је испитивање околине пожара неопходно. Да би ово испитивање дало добре резултате, треба у почетку испитивати путеве којима је злочинац могао доћи до места пожара. Овом приликом треба имати на уму да се злочинац, са ретким изузецима, служи оним путевима на којима неће бити виђен од суседа или осталих личности које се налазе у близини куће, шупа за жито итд. Разуме се већ, да се претходно треба уверити да нађени трагови не произлазе од личности против којих не постоји никаква сумња.

Изгубљени предмети.

Нарочиту пажњу треба обратити на предмете. које је злочинац могао евентуално изгубити на месту злочина, н. пр. услед изненадног бегства. У многим приликама злочинац је могао бити пронађен, захваљујући искључиво предметима које је изгубио на месту пожара или паљевине приликом бегства. Једна индивидуа запалила је, у циљу освете, кућу једног сељака. Док је скупљала иверје и хартију ради потпале, испао јој је из џепа на капуту плајваз и пао на неколико метара од места на коме је ватра упаљена. Пошто је ватра благовремено угашена,

---

[1]) Тако *Frank* § 285 IV, *Olshausen* § 294, 9, *Meuer-Allfeld* 506.

[2]) Тако *Hälschner*? 446.

[3]) Уп. *Olshausen* § 284, 2 a.

[4]) Уп. *Olshausen* § 284, 10.

[5]) Тако *Schiler g* § 51 184. Проп. *Meyer Allfeld* 504. *s. Llszt* § 144. *Binding 1* 406, кад је безначајан за играча.

нађен је овај изгубљен плајваз, на коме је мастилом било исписане име његовог сопственика, те је тако, на овај начин, и злочинац пронађен. У другом случају злочинца је проказао изгубљени нож, на чијој се дршци налазио његов монограм.

Изгореле хартије.

За потпаљивање ватре злачинци често употребљују и хартије, које собом носе. Ако ватра не уништи потпуно ове хартије, готово је увек могућно реконституисати, бар делом, текст карбонизоване хартије. Поред делова новина, који нису тако важни по истрагу, могу се наћи и личне хартије, које директно одају злочинце.

У нашој пракси имали смо један типичан пример идентификовања злочинаца на овај начин.

У току зиме, 1904—1905. год. популација једног кроја водског кантона била је узнемирена читавом серијом учесталих паљевина. Пошто су се ове паљевине јављале ноћу и у влажно доба године. било је апсолутно немогућно, и полицији и нама, да на лицу места нађемо ма какав траг на основу кога би се могао идентификовати злочинац. Суседи су понекад преко ноћи наилазили у селу трагове ногу, али је обично изјутра падала киша која је, топећи снег, уништавала и ове трагове. Најзад се злочинац решио да упали и једну фабрику дрвених сандука у Ниону, и у овом циљу потпалио је гомилу иверја у унутрашњости фабрике. Срећом великом ватра ова угасила се сама од себе, и када смо сутра дан изишли на лице места нашли смо карбонизовано иверје, и у њему остатке једног бележника са корицама од увоштављеног платна. У овом бележнику опет налазили су се делови листића хартије са пробушеним ивицама. Фотографишући ове листиће успели смо да реконституишемо њихов текст; то је била признаница од измерених кола сена. Помоћу нумере ове признанице, тежине измереног сена и првих слова имена потписника признанице, било нам је лако да изнађемо њен дупликат, и да на овај начин откријемо сопственика измереног сена, односно нађеног бележника.

Сопственик бележника био је неки Д.. ватрогасац села Р... који је учествовао у извршењу свију ових паљевина. Он није одрицао да је нађени бележник негова својина, али је тврдио да га је изгубио на три недеље пре покушаја паљевине у фабрици. Лажност овог исказа утврдили смо фотографским реконституисањем последњих страна бележника. Ове стране, исписане плајвазом, садржавале су имена ватрогасаца који су учествовали у гашењу претпоследњег пожара, на три дана пре покушаја паљевине у Ниону. Било је, дакле, несумњиво да је осумњичени Д. притежавао свој бележник до на три дана пре овог покушаја. После овог факта, Д.. је признао да је извршио седам паљевина. Осуђен је на 16 год. заточења.

И упаљене машине могу понекад припомоћи да се утврди идентитет злочинаца.

Необазривост злочинаца.

Приступајући истрагама по делу злонамерних паљевина треба брижљиво прикупити исказе сведока, који означују чудновато понашање појединих индивиду-а присутних овим паљевинама. Разуме се већ, да ова обавештења треба искоришћавати са највећом обазривошћу, јер се, у извесним случајевима, врло често манифестује мржња целе популације против извесне, мало симпатичне личности. Понашање злачинчево за време паљевине, или његов долазак на ово место међу првима може га, међутим, врло често издати.

Говорили смо већ о оном младом ватрогасцу који је легао да спава у униформи. Један други злочинац издао се тиме, што није испуштао из очију шупу са житом коју је био потпалио. Чим се ватра појавила, он је први отрчао у собу где је пумпа и онеспособио је за употребу невештом манипулацијом, разуме се намерном. Други су се издали после ватре, говорећи о њеним детаљима. Један злочинац издао се, најзад, тиме, што је тврдио да је први опазио ватру и викао за помоћ, док је међутим истрагом утврђено да се он за ово време налазио на месту са кога је било апсолутно немогућно видети ватру. Ове необазривости многобројне су, и литература пружа масу примера о њима. Њихово искоришћавање за истрагу, опет понављамо, треба да буде са највећом обазривошћу. Нарочито у селима искоришћавају ове прилике да би се ослободили незгодних индивидуа. Дешава се чак, да сведоци оптужују потпуно невине личности, у тврдом уверењу да су на правом путу. Искази хладнокрвних сведока већ су мало сигурнији. Али ако су ови сведоци под утицајем каквог догађаја, сличног пожару, њихове сведоџбе несигурне су и опасне. Нека се, дакле, прикупе ова сведочанства, али неко се у исто доба и брижљиво контролишу пре употребе сведоџбама других лица и испитивањем осумњичене индивидуе.

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Спиритистички медиум Ана Роте.

(НАСТАВАК)

Нека госпођа Емихен изјавила је као сведок: како је њу оптужена довела у везу са духом њеног покојног мужа. Он јој је предао једну јелову грану. Она је уверена, да је та грана била од њенога мужа, јер није могућно да је госпођа Роте знала, да је она молила свога мужа за једну јелову грану. На њено питање муж јој је одговорио: „Природни духови предали су ти грану, ја ти је шаљем“ — Три продавачице цвећа сведочиле су, да је оптужена и зими сваког дана куповала цвеће и јелове гране. Она је била врло добра муштерија. Упитана једном изјавила је, како јој је цвеће потребно за гробље. — Нека госпођа Урбан изјавила је као сведок, да је спиритиста и понекад видовита. Госпођа Роте ја хватала из ваздуха цвеће са врло нежним дршкама, затим гране са врло танким дршкама, поморанџе итд. И ако је и она (сведок) сама покашто видовита, она не може ниједног цвета да ухвати из ваздуха. — Предс.: На какве је боје било то цвеће? Сведок: То су биле беле руже са дугачким нежним дршкама, које би се безусловно морале сломити, кад би се хтеле сакрити. Госпођа Роте дала ми је једном један цвет у руку, и кад сам тај цвет показала једној мојој сусетци, наједанпут су израсла још два плава цветића. (Смех у сали). Сведок (публици): Не треба ни мало да се смејете, то је цела истина. Стручњак, виши лекар Д-р Хенеберг: Јесте ли Ви уверени, да је госпођа Роте падала у право стање транса? Сведок; Потпуно. Госпођа Роте без транса не би могла никада држати тако дивне говоре, тако красно не може говорити ниједан пастор. — Судски лекар професор Д-р Пупе изјавио је као стручњак, да је оптужена једна хистерична личност и да му је неочекивано брзо испало за руком, да је хипнотише, али је он био у сумњи, да ли је то била права Хипноза. На једној седници одржаној са оптуженом она је држала и придике, које су биле врло комичне. Она је говорила неким високим стилом, али у саксонском дијалекту и са свима могућним језичним погрешкама. Њему је било сасвим јасно, да је то било дело госпође Роте, а не неког вишег духа. На питање браниоца Д-р Тинеа приметио је стручњак, да оптужена није душевно болесна и сва је прилика, да је она била свесна својих поступака и у стању транса. У сваком случају припреме за седнице нису се дешавале у стању транса. — У даљем току претреса показало се, да су седницама у стану госпође Роте присуствовали: књегиња Карачка, грофица Молтке, генерал-лајтнант Застров дворски свештеник Штекер. — Један део сведока изјавио је, да су они одмах дошли до уверења, да је посреди обмана и да су преварени за новац, који су дали на име улазнице. Али један велики број сведока изјавио је напротив: како су они уверени, да госпођа Роте није варалица. Један сведок, по имену Грол, који вели да је учио медицину, изјавио је: Цвеће је долазило од неког земаљског бића, али *одкуда* је долазило? Ту долази у питање теорија о дематеријализацији и рематеријализацији. Ја знам *тачно,* да је госпођа Роте држала руке на столу и кад их је отворила, испао јој је из руку један букет цвећа са кореньем. Овај експеримент госпође Роте извршен је у једном ресторану после једне седнице. Локал је био осветљен и госпођа Роте није могла извршити апсолутно никакве претходне припреме. Дворски капелник Тидеман (Кобург) био је сведок овога догађаја. — Један други сведок изјавио је, да му је госпођа Роте привела дух његове покојне бабе; он је бабу јасно познао по стасу. Други сведок, нека жена из Бреславе, изјавила је, како су се на једној седници показали 15 духова у најразличнијим ве-

личинама; они су сви били обучени у бело и светлили су се, шире̂ћи некакав мирис фосфора. Те појаве изашле су из једне споредне собе, у коју никада нису ушли ни Роте ни Јенч. У тој споредној соби чуо се и говор. Један дух имао је дете на руци; он је сео. На једној другој седници лебдео је један дух над главом њене сестре; тај дух био је у стању, да да̂ тачне податке о животу њене сестре. Тада се у ваздуху појавила једна грана мирте, која се полако спустила на главу њене сестре. Кад су ишчезли духови осетио се задах фосфора. Овој седници у главноме су присуствовали пензионисани официри, и још неке даме и друга господа. — Адвокат и нотар Мајер (Лицен): Он је бранио Ану Роте у Квикау, где је била осуђена због грубе непристојности. Он сматра њене продукције за потпуно истинске. Он не може да појми, како материјалистичка наука може одрицати дејство надземаљских сила — Од великог интереса било је саслушање председника Касационог Суда у Цириху, Ђорђа Сулцера. Он је на питање председниково изјавио: Он је већ седам година председник Касац. Суда. Ана Роте дошла је 1899 у једно предграђе вароши Констанце; он је присуствовао ту једној седници. Госпођу Роте прегледала је једна дама. Чим су приспели Роте и Јенч њихов је пртљаг најтачније прегледан. Он је на седници имао једно врло згодно место. Госпођа Роте је изненада учинила, да га ослови глас некога духа. Он је јасно познао, да му једна његова рођака нешто говори, што га је морало задивити, јер је то што је говорила доиста било. На име била је истина, да је он пре дужег времена био отпао од хришћанске вере, па се по том опет вратио вери. Немогућно је било, да је то знала госпођа Роте. Дух, који је из ње говорио, дао је због тога израза својој радости. Затим је дух рекао: ти си се пре неког времена молио Богу за свога оца, то му је било мило. Он се, међутим, доиста био молио Богу за свога оца. Потом се јавио један дух куцањем; куцање је долазило из средине стола. Роте је рекао: да види једног духа, који стоји за мном. Питањем се утврдило, да је то био дух моје покојне жене. Госпођа Роте је потом рекла: да дух држи своју десну руку на мом левом рамену. Сведок је потом описао апорте (хватање цвећа из ваздуха), који су били врло многобројни. Сви присутни добили су цвећа. Соба је била потпуно јасно осветљена. Могло се јасно видети, да Роте доноси цвеће из ваздуха. Сем цвећа из ваздуха је хватана и разна бижутерија. Одприлике две године доцније дошли су Ана Роте и Јенч у Цирих. Они су на мој позив одржали више седница у мојој кући, којима је присуствовао и професор А. Селин. Госпођа Роте рекла је двема присутним дамама, које апсолутно није познавала, да су погубиле своју децу. Шта више она је знала и имена деце. Мој син добио је једну сасвим свежу језерску ружу, које, као што је познато, врло брзо увену, а коју је госпођа Роте из ваздуха ухватила. И многе друге сасвим свеже руже апортиране су, па међу њима и егземплари нарочите врсте, чије су дршке начичкане малим трњем. Ја сам те руже сасвим тачно разгледао и утврдио, да ниједан једини трн није повређен. Кад би Роте држала то цвеће сакривено у својој одећи, онда би то било немогућно одржати их неповређене. Кад сам доцније чуо, да је госпођа Роте то цвеће раније купила у једној цвећарници, тада сам рекао у себи: ја стојим пред једном загонетком. Ја могу само претпоставити, да је госпођа Роте то цвеће купила у неком двоструком стању свести, па га прво дематеријализирала, а за тим рематеријализирала На једној другој седници која покојна жена која се звала Ана, казала је мом сину кроз уста госпође Роте: „Ана се зовем, Ана се зове; она није за тебе, избиј је из главе.“ Мој је син побледео и признао ми: да има односа са једном дамом, али да ће је одсада избити из главе. Нека лица пребацили су Ани Роте и Јенчу куповање цвећа. Они су одговорили: Духови се могу користити само *астралним телом* госпође Роте: пошто то није пољско цвеће, они га нису могли красти, него су га морали, дакле, купити и дематеријализирати. — Бранилац Д-р Швиндт: Је су ли апортиране језерске руже биле са циришког језера? Сведок: Нису, али је утврђено, да су оне набављене из једне циришке цвећарнице. — Д-р med. Лангедорф: Оптужена је држала једну седницу у моме стану у присуству моје одрасле деце. Кад је госпођа Роте била у стању транса, она је тачно описала како изгледа једна моја тетка, која је умрла пре више година и тачно је подражавала све карактеристичне покрете, који су били својствени покојници. Сви присутни били су у највећој мери изненађени. Моја жена упитала је духа преко медиума: Тетка, зар ме не можеж ослободити мога реуматизма? Могу, одговорио је дух кроз уста медиумова. Моја жена је осетила, као да је нека рука неколико пута глади преко мишице од горе до доле. Бол је одмах престао. Моја жена рече: Тетка, имаш ли какву успомену за мене? Дух одговори: Имам и добићеш. У плавој соби позади стоји један стари ноћни сто. У најгорњој скрињи, у десном углу, лежи један стари златан ланац, који ћеш узети. Тај ланац, о чијем постојању нико није имао појма, доиста је нађен на означеном месту. Ја више нисам могао сумњати у егзистенцију бесмртних душа. Стари лекар после ове сведоџбе погледа по сали и рече: „Е сад питам свакога у овој сали, кад се некоме деси тако што, зар он ни онда још неће веровати? У мени живи сада узвишено осећање: Ти си бесмртан.“

Новинар Герлинг изјавио је, да је Роте, кад је хватала цвеће из ваздуха, имала обичај, да прво одстрани пажњу публике тиме, што би демонстративно дигла у вис једну руку. Сви присутни тада би са напрегнутом пажњом гледали у правцу те руке, а она је онда, као што сам тачно видео, бацала другом руком цвеће у ваздух са чудном хитрином, па га поново хватала испруженом руком. О томе што сам видео нисам јој хтео ништа рећи, јер нисам никако имао намере да је изобличим, већ сам хтео имати само за себе објашњење њених продукција. Таква изобличења у опште су врло тешка и незахвална, нарочито у берлинским спиритистичним круговима, јер они у све верују. Сваки, који им каже, да су били жртва преваре, биће сам од њих жигосан као варалица и то не баш благим изразима. На једној седници десио се Роти малер, да је из њених сукања пала једна поморанџа и откотрљала се испод софе. Један господин хтео се сагнути да је дохвати, али је тада прискочио Јенч и рекао: „За име Бога, оставите то, медиум се не сме узнемиривати.“ Једном је Роте апортирала делове некога ланца, који је тобож водио порекло из египатских царских гробница, али то је био ланац, који се могао купити за 50 пфенига у једноме базару у лајпцишкој улици. Медиуми су сујетни. Роте није хтела бити само цветни већ и писаћи медиум. Она је наредила једном духу да напише на парчету хартије: „Драги брате, бори се за нас,“ то значи дакле, да ја треба да пишем рекламе за њу. Рукопис је показивао јасно, да га је Роте исписала испод свстала. Ја не сматрам Ану Роте за прави медиум. Мислим, да је Јенч њу хипнотизирао и да је она у хипнози говорила. Јенч је био прави вештак, он је на седницама ишао тамо амо као нека птица грабљивица. — Бранилац Д-р Тиле: Па може ли се неко довести у једно такво хипнотичко стање, које у себи нема ни најмање медиумства?

Сведок: 60 до 80% свију људи може се хипнотисати. Могу се човеку хипнозом издати наређења, која ће се извршавати тек после више часова. — Д-р Шпадиер је означио Ану Роте као медиума, који није без замерака. Али он мора рећи, да је било чудновато, да се један сто тежак двеста кила са четири табле за извлачење три пута дизао високо у ваздух и то без икаква шума као какво перо. Он је затим покушао, да тај сто подигне, али није могао.

Магнетизер Розен: Кад сам ја први пут дошао код госпође Роте, она је рекла: Зар неће ући и други господин? Кад сам ја одговорио, да никога нема самном, одговорила је госпођа Роте: Али ја видим једног великог, плећатог, плавог човека са гргуравом косом. Тај опис слагао се са једним мојим умрлим познаником. У току седнице била су ми учињена извесна саопштења о томе господину. — Госпођа Штајнман: Она има једну видовиту нећаку. Та нећака, пошто је пола године била видовита, држала је говоре у трансу. Она се молила својој покојној матери, да је ослободи тога и видовитост је престала. Тада су почела врло често да се чују нека куцања и нека шуморења као кад мачка преде. Девојка је рекла, да је то један дух и да она мора очитати 20 очењаша, па ће шуморење престати. Тако је и било. Та девојка је предсказала своме брату, да ће изгубити леву руку; једној рођаци је тако исто предсказала једну

болест, од које се она доцније доиста разболела. — Бранилац Д-р Тиле: Колико је година сада тој вашој нећаци? Сведок: 21. — Бранилац: Онда ја предлажем, да се та девојка позове. — Државни тужилац: Шта би хтео бранилац да докаже тим сведоком? Бранилац: Ја хоћу да докажем, како доиста има људи, који су видовити. Ако би се то овде под заклетвом потврдило, онда је могућно, да и госпођа Роте има дар видовитости. — Сведок неки Велше сведочио је, да је он видовит и да је на седницама код Роте видео духове Цвинглија и Фридике.

Магнетизер Гајст: Јенч је био врло обазрив при избору учесника на седницама. Он шта више није хтео пустити на седнице једног адвоката. Јенч и Роте хвалили су се једном, како су дворском проповеднику Штекеру извукли из џепа читав пакет цвећа. Роте мора бити да има врло оштроумно психолошко осећање, јер је она умела удалити сва она лица, која су збиља била неповерљива. Њему (сведоку) пало је у очи, да је оптужена за време седница по могућству увек имала поред себе корпулентне људе. — Виши телеграфиста Кухаупт: Кад је оптужена једном пала у стање транса, рекла је једном господину, који је седео према њој: Ја видим иза Вас једну жену, која носи на глави неки нарочити украс, сличан овоме што носе милосрдне сестре по болницама, Господин је сасвим задивљен одговорио: То је моја покојна мати, она је носила такав украс на глави. Сведок је затим напричао, како је госпођа Роте једном одржала једну седницу у његовој кући и том приликом за 7. минута ослободила се једног џака, у који су је зашили и увезали његови укућани, неповредивши ни печате, који су били стављени на крајевима увеза. На једној седници у стану госпође Роте седело је цело друштво око једног тешког стола. Кад је Роте пала у стање транса, сто се почео дизати; сем тога чуло се неко особито куцање. Госпођа Роте није седела непосредно за столом; а ни њене руке нису додиривале сто. Кад се сто дигао, Роте је рекла једној дами од 60 год., која је седела преко пута од ње: „То је дух Вашег мужа, који се јавља.“ Сто се онда неколико пута покренуо према старици. После мало старица рече: „Па иди једном и до мога сина.“ Сто је одмах променио свој правац и стао се клатити према означеном младом господину. Затим је цело друштво положило руке на сто, на што се он подиже са патоса, лебдећи слободно у ваздуху. — Благајник једне банке, Штединг сведочио је, да су апорти госпође Роте били беспрекорни. Један официр уверио се, да је једна књига, коју је Роте узела у руке, била неисписана. После кратког времена било је исписано неких 20 страна, разним рукописима. Једном приликом је толико много падало цвећа из ваздуха, да је један присутан лекар управо занемео од чуда.

Гимназиски професор у пензији Д-р Селин испричао је сва могућа чуда, која је изводила госпођа Роте. И на питања стављана на енглеском језику давати су помоћу куцања врло тачни одговори. Куцања, која је он чуо код госпође Роте, увек су била електрична куцања. Што се тиче апорта, он се потпуно уверио, да су они били прави. За њега су такви апорти у опште само доњи и често пута нечист крај на степеницама феномена, које воде у најсветлије висине. Он ни најмање не сумња у физикално медиумство госпође Роте. Госпођа Роте је најјачи, најинтересантнији и најчистији медиум, који је он икада видео. Предс: Како Вама изгледа тај факт, што је на последњој седници нађено цвеће у доњој сукњи госпође Роте? Сведок: Ако тужби треба да служи за основу обмана и превара, онда се то мора сасвим јасно доказати. — Предс.: Па пред Вама леже ствари, које су одузете од оптужене и које доказују обману? Сведок: Па ту се мора прво утврдити, где су оне нађене у доњој сукњи, ко је сведок за то, ко их је видео? — Сведок је затим даље сведочио како је он једном кроз уста госпође Роте разговарао са својим покојним пријатељем Баумгартеном, некадашњим професором у Ростоку, с којим се он у Мекленбургу 10 година борио за слободу мисли. Баумгартен му је рекао: „Драги пријатељу, радујем се, што једном могу говорити с тобом посредством једне слабе жене. Хоћу само да ти кажем, да није право оно, што сам о теби написао у својим мемоарима. Ја сам ти учинио неправду, кад сам изјавио своје жаљење, што те видим међу спиритистима; сад увиђам, да си ти имао право“. Стручњак, виши лекар Д-р Хенеберг: Да ли је код госпође Роте, кад сте већ често били заједно, икада наступало стање транса у незгодно време, на улици, у возу, трамвају или тако где ван куће? Сведок: Није. — Предс.: Господине стручњаче, да ли стање транса искључује слободну вољу? Стручњак: Све зависи од тога, какво је стање транса, јер има најразноврснијих ступњева транса, тако исто као и код хипнозе и сна. У болници је код Роте у стању транса изгледа било само лако ограничење свести, тако да је она сасвим тачно видела све, што се око ње дешавало. С друге стране она је нема сумње једна хистерична личност, наклоњена абнормалности, која лако пада у антихипнозу. Али она у том стању потпуно влада собом. То се види и отуда, што она никада није на улици држала говоре у трансу. Она се тако исто увек благовремено повраћала из стања транса. Дакле код ње није случај, да наступају тешки напади помућења свести, већ само мала ограничења свести. Као год што има људи, који могу спавати кадгод хоћете, тако исто она може по вољи падати у транс. Притом треба имати у виду, да се она у томе донекле и извежбала многим представама. Али и поред тога то је абнормално стање духа. Кад би овде доиста био случај правог стања транса, онда би се могао применити § 51 казненог закона[1]).

[1]) § 51 казненог закона за немачко царство искључује кажњивост, „ако се учинилац у доба извршења дела налазио у бесвесном стању или у стању болесног поремећаја духа, услед чега је била искључена слободна воља“. Преводилац.

— Предс.: Како Ви мислите о видовитости оптужене? — Стручњак: Ту је случај халуцинација привиђења, а кад се чују куцања, онда су то халуцинације акустичке природе. Те халуцинације јављају се при необичним расположењима, а на име при таквом стању концентрације мисли, у коме се обично налазе учесници спиритистичких седница. Врло многе абнормалне личности имају халуцинација, па им опет није потребан завод. — Бранилац Д р Швиндт: Кад је оптужена по мишљењу стручњака у могућности, да пада у стање транса кад хоће, онда је чудно, зашто се не би једном решила, да то и овде ad oculos покаже? Д-р Хенеберг: Као што је то могла чинити у болници, могла би то и овде учинити, ако мисли да би то било опортуно. — Бран. Д-р Швиндт: Но, па то би било сасвим опортуно; можда да је дуго бављење у затвору почетак неког процеса оздрављења? — Бран. Д-р Тиле: Је ли оптужена у стању транса имала визија? Стручњак: Јесте, али то је у неку руку спадало у програм. Колико је у томе било болесног стања или симулирања, не могу рећи. — Бранилац: Да ли код таквих визија постоји умањење свести у смислу §-а 51? Стручњак: Не постоји.

Необичан интересантан је био исказ трговца Павла Кригера: На једној седници, на којој су присуствовале и отмене даме, као грофица Молтке и госпођа генералица Молтке, оптужена је апортирала прекрасно цвеће. Ускоро затим била је једна седница у Нидервал улици. Ја сам дошао тако доцкан из Шемница, да сам приспео кад је седница била готово при крају. Ја одох госпођи Роте у споредну собу и пружим јој обе руке, поздрављајући се с њоме. Госпођа Роте пружи ми тако исто обе руке и док смо се ми држали за руке, наједанпут поче на нас падати права киша од цвећа. Искључена је могућност, да је при том госпођа Роте могла употребити једну руку. Одмах затим маши се она у ваздуху и у руци је имала једну поморанџу. Један сасвим необичан догађај догодио ми се у новембру 1901. Био сам посвршавао неке послове по разним радњама на западу Берлина, па онда одем у посету до госпође Роте. Кад сам улазио у стан приметио сам, да сам свој кишобран заборавио у једном дућану. Хтедох се вратити, али ми госпођа Роте рече: Оставите се амрела, он ће се већ наћи. Ја седох покрај госпође Роте на софу: госпођа Роте крпила је чарапе. Тада наједанпут видех потпуно јасно, како се госпођа Роте маши руком према углу, где је био прозор, и донесе мој кишобран. За тренут после нестало је визије. Отприлике после десет минута ја сам се кренуо, да потражим свој кишобран. Већ у другом дућану рекоше ми: „Јесте, ево Вашег амрела“. Том приликом господар радње саопштио ми је ово: Одмах после мога одласка појавила се изненада једна жена, узела амрел и запитала, чији је амрел. У истом тренутку жена је ишчезла са амрелом. После неколико минута амрел је долетео кроз прозор на оно место, где је стајао. — Државни ту-

жилац: Је ли амрел дошао кроз отворен или кроз затворен прозор? Сведок: Прозор је био затворен. — Државни тужилац: И окна се нису разбила? Седок: Нису. Једнога вечера после одржане седнице код госпође Роте посетили смо још једну кафану на пијаци Бел-алијанс. Пошто смо сели, рекох ја: чудим се, да ја још нисам добио никакав апорт. Тада се госпођа Роте маши руком у једну вазу, која је стојала на симсу, извади један колач сломи га и извади један крст, који ми даде. — Предс.: Је ли крст био од блеха? Сведок: Јесте, био је блехан. (Општи смех). Једном ми је госпођа Роте рекла у трансу, како види, да се више моје главе лепрша једна црна застава. И доцније се у нашој породици десио један жалостан случај. — Глумац Макс Бергер сведочио је, како је он видовит и како је на једној седници, кад му је госпођа Роте апортила један букет мирта од стране његовог покојног оца, јасно видео, да се на врховима прстију госпође Роте образовала нека магла, из које је поникао букет. На другој једној седници он је видео своју бабу са једном поморанџом у руци; поморанџа је имала дршку са три до четири листа. Ја сам упитао привиђење: „Ко си ти?“ оно је одговорило: Ти си ме већ видео, ја сам твоја баба. — Бранилац Д-р Швинд: Зар Ви не правите од ваше видовитости занат? Сведок: Никако. — Бран.: Ви се тако исто нисте због видовитости отпадили од религије? Сведок: Нисам, баш напротив. Раније сам био слободне религије, али ме је спиритизам повратио вери. Вера је у мени сада тако дубоко укорењена, да ми она помаже у свима ударцима судбине.

(свршиће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Имао сам испод робијашког капута грађанско одело, а то мој нови друг није ни приметио. Жица је заменила екер на лисицама и ја сам био готов да пођем. Трећега дана од када сам преведен, изађем у радионицу и кажем да хоћу аргусенима. „Одлази, ниткове, рече ми чича Матија, није време!“ Уђем у ужарницу; место ми изгледаше згодно; кажем другу да ми се иде напоље, он ми показа неке дашчаре иза којих могу радити шта ми је воља. Тек што ме он беше изгубио из вида бацим црвену капу, скинем лисице и запнем бежати у правцу пристаништа. Ту су тада спремали Фрегату Мирон, једну од оних које су Наполеона и његову свиту вратиле из Египта. Уђем на лађу и затражим мајстора дрводељу, а знао сам да је он у болници. Кувар коме сам се обратио помисли да сам неко од њиховс посаде. Ухватим се за ту његову заблуду и да бих га још више уверио, познав по нагласку да је Аверњанац почнем с њим разговор у наречју његовога краја; међутим био сам као на трњу; четрдесет парова робијаша радили су два корака од нас и свакога часа могли су ме познати. У том један чамац пође у варош, ја потрчим и дограбив једно весло секао сам таласе као стари морнар; ускоро стигосмо у Тулон. Журио сам да се дохватим поља и дођем на Италијанску капију али ту нико није могао изићи који није имао зелену карту, издану од општине, и мене врати̏ше. Док сам се премишљао како да докажем да се та забрана не односи на мене, чујем три топовска пуцња који су објављивали моје бегство. У том тренутку нека дрхтавица ме пређе од главе до пете, већ сам се видео окружен аргусенима и свом заводском војском; чинило ми се да излазим пред онога честитога комесара, кога сам тако нечасно преварио: — ако ме ухвате пропао сам! Сав предат овим жалосним мислима удаљим се журно и да бих што мање света срео упутим се ка бедему.

Кад сам стигао на једно усамљено место ишао сам полако као човек који не зна куда ће па се саветује са самим собом. У том приђе ми једна женска и упита ме колико је сати, ја јој одговорим да не знам; она поче да разговара о лепом времену и позва ме да пођем с њом, „Нећемо далеко, четири корака одавде, неће вас нико видети“, додаде она. Прилика да нађем склониште беше врло лепа и нисам је хтео пропустити, Ово ме чељаде одведе у неку собу на тавану где сам се мало окрепио. Док смо ми разговарали чуше се друга три топовска пуцња. „Браво, повика ова жена са неким задовољством, то је други који је данас побегао“. — А што, лепо дете, рекох јој ја, теби то чини задовољство? да се не надаш да добијеш награду? — Ја! ти мене не познајеш ни мало. — Знам, али педесед динара су увек добро дошли и ја те уверавам ако један од ових јунака падне под моју руку... — Ви сте несрећник! викну она и ману руком као да ме тера. Ја сам доиста сирота девојка, али никад Целестина неће јести тај „хлеб“. На ове речи, које она изговори свесрдно и у које се није могло сумњати, ја јој поверим моју тајну. Не могу да изразим колико се она заузе за моју судбину од тог часа кад дознаде да сам робијаш. „Боже, рече она, сви су они које сам спасла за жаљење, а ја сам их спасла више! а затим као да је нешто размишљала додаде: не брини ништа, имам ја љубавника који има зелену карту, сутра ћу је узајмити те се ти послужи, а кад будеш ван вароши ти ћеш је оставити под камен, који ћу ти означити. Дотле, пошто овде нисмо сигурни одвешћу те у моју собу“. Кад смо стигли она ми рече да ме оставља за један тренутак самог. „Треба да известим мог љубавника, рече ми она, вратићу се одмах“. Жене су врло препредене и поред све њене толике пажње бојао сам се преваре; може бити Целестина је изашла баш да ме оптужи, и, она не беше још ни на улаци а ја сиђем брзо низ степенице. „Е, е, повика ова девојка, да те није страх? Ако сумњаш хајде и ти самном“. Помислио сам да је паметније надзирати је изближе и пођемо заједно и ако нисам знао куда ћемо. Нисмо ишли неколико корачаји на сретосмо неку пратњу. „Пођи и ти с њима, рече ми она, и спасао си се“. Док сам се ја сетио да јој благодарим ње нестаде. Пратња је била велика и ја се умешам у свет, и да не би изгледао као туђин упустим се у разговор са једним морнарем, који ме изазва чак да хвалим покојника, Кад сам прешао бедеме плакао сам готово од радости и да се не бих издао терао сам до краја: дошао сам са пратњом на гробље, и пошто сам бацио грудву земље у гроб одвојим се и окренем је оном околишном путањом. Ишао сам врло дуго не губећи из вида Тулон. Око пет сати пред вече улазећи у неку јелову шуму приметим једног човека са пушком. Како је био добро обучен и имао ловачку торбу помислио сам да је ловац, али видев да му из појаса вири пиштољ побојао сам се да није који из околине, који је на пуцањ топова пошао у поље да тражи одбеглог робијаша. Ако су моја опажања била тачна, свако бегство је било немогућно; изгледало ми је боље ићи напред него узмицати и ја се тако решим. Кад сам му се приближио толико да би га могао одмах ишчепати, ако би се показао непријатељски, питам га за пут у Екс.

— „Пречица или друм?“ одговори он са неким значајним изразом.

— Свеједно, рекнем ја надајући се да овом немарношћу отклоним сваку сумњу.

— „Онда идите овом путањом, она ће вас одвести право на жандармску стражару, и ако вас мрзи да путујете сами можете одатле поштом“.

На помен жандарма ја пребледе, Непознати примети какав је утисак на мене учинио. „Хајдмо, хајдмо, рече он видим, да ви не мислите ићи друмом ако се не журите ја ћу вас одвести до села Пурије̏р које је свега две миље од Екса, Видео сам да он добро познаје место и пристанем да га чекам. Не мичући се с места он ми тада показа шуму у коју је он имао доћи. Два сата проћоше док је он свршио свој посао те најзад дође. „На ноге!“ рече ми. Дигнем се и пођем за њим и кад сам мислио да смо још у сред шуме били смо већ на крају на педесет корака од једне куће пред којом су седели — жандарми. Видећи њихове униформе ја задрхтим. „Е, шта вам је? упита ме мој вођ, бојите се да вас не издам? Ако се бојите ево вам да се браните“. У исто време он ми пружи своје пиштоље; ја то одбијем. „У добри час! рече он и стеже ми руку да искаже задовољство због овог доказа поверења“. Заклонив се иза жбуња који беше поред пута ми стадосмо; нисам знао циљ тога заустављања тако близу непријатеља. Стојали смо дуго; најзад у сумрак угледасмо да од Тулона долазе једна поштанска кола праћена са четири жандарма; ове жандарме сменише друга четири из одреда, који нам је био тако близу. Кола продуже пут и ускоро

ишчезоше. Тада ме мој друг повуче за рукав и рече ми кратко; „хајдемо, не може се данас ништа учинити“.

Удалисмо се одмах променив правац у путу; ишли смо скоро један сат; код једног дрвета мој вођ приђе те о стабло протрља руке: видео сам после да је он тад избројао рецке које су на стаблу биле направљене ножем. „Добро је!“ рече он са задовољством коме ја нисам могао погодити узрок, затим из ловачке торбе извади једно парче хлеба које подели са мном, па ми онда даде да пијем из његове тикве. Ужина није могла доћи згодније јер сам већ био осетно потребу да се поткрепим. И ако је била помр чина ишли смо тако брзо да сам се ја уморио; моје ноге не навикнуте на пешачење беху јадне и кажем другу да не могу ићи далеко. У томе на једном сату у селу искуца три сата. „Полако“, рече ми вођа савијајући се да прислони ухо на земљу, „савијте се као ја и слушајте, са овом пољском жандармеријом мора се увек бити на опрезу. Не чујете ли штогод?“ Одговорим да ми се чини да чујем људске кораке. — „Да, рече он, то су они. Не мрдајте, иначе смо ухваћени“. Таман он доврши а нека патрола стиже близу трња где смо се били сакрили. — „Видите ли ви штогод?“ рече неко полако. — „Ништа поднаредниче“, одговори неко други. — „До ђавола! ја сам мислио... мрачно је као у џаку. Ах, овај погани Роман, гром нека га спали! тера нас да целе ноћи лутамо по шуми као курјаци. Али, ако га нађем, њега или кога од његових!..“

— Ко иде? викну на једанпут један војник.

— Шта си видео? пита поднаредник.

— Ништа, али сам чуо дисање са ове стране (и вероватно он показа на место где смо ми били.)

— Е, мој брате, ти сањаш.. ти си се толико уплашио од Романа да чим шушне а ти мислиш он је.

Два друга војника изјавише да су тако исто чули.

— Ћутите, понови поднаредник, ја тврдим да нема никог и овог пута, као и обично, вратићемо се у Пуријер без лова; слушајте, време је да се вратимо.

Патрола се спремаше за повратак.

— Ово је ратно лукавство, шапну ми садруг, сигуран сам да ће они обићи шуму и вратити се на нас правећи полукруг. Да ли би се бојали?

— Таман посла! одговорим ја.

— Е онда гледајте мене; ево мојих пиштоља, кад пуцам ја пуцајте и ви, али тако да четири пуцња изгледају као један. Време је; пали!

Четири хитца полетеше, а ми заждимо да бежимо; нико нас није гонио. Бојећи се да не упадну у заседу војници нису смели поћи и ми настависмо наш пут. Дошав до једне усамљене куће у пољу непознати ми рече: свањује се, али и ми смо у сигурности. Он се провуче тада кроз плот једне баште и пружив руку уз стабло једног дрвета узе кључ те отвори кућу у коју одмах уђосмо.

Једна гвоздена лампа обешена на оџаку осветљаваше унутрашњост просту и сељачку. Али сам у једноме ћошету видео једно буре које изгледаше да служи за барут; а мало више њега беху по једној дасци растурена теста барута. Женско одело које беше на једној столици са једним црним великим сељачким шеширом казиваше да ту спава какво женскиње, чије правилно дисање допираше чак до нас. Док сам ја около мене брзо разгледао мој вођ извуче из једног сандука, черек печене јаретине, црна лука и један тулум вина и позва ме да једемо, а већ ја сам, дабоме, био гладан. Он је изгледао као да хоће нешто да ме пита, али ја сам тако халапљиво јео да је се, ја мислим, устезао да ме прекида. Кад сам био готов, то јест, кад на столу није остало ништа више, он ме одведе у један амбар понављајући ми да сам ту потпуно сигуран; затим је он отишао и нисам могао сазнати да ли је остао у кући, јер чим сам се пружио по слами сан ме савлада.

Кад сам се пробудио ценио сам по сунцу да има два сата по подне. Нека сељанка, без сумње она што сам јој видео одело, осетив моје мешкољење, провуче главу кроз отвор на вратима моје собице: „не мрдајте, рече ми у наречју, околина је препуна јела (жандарма), и ничу са сваке стране“. Нисам знао шта она подразуме под речју јеле, али нисам ни памишљао да се то односи на неко добро.

Пред вече видео сам опет оног синоћњег човека, који, пошто измењасмо неколико безначајних речи, упита ме отворено који сам, одакле долазим и куда идем. Очекивао сам такво питање и одговорим да сам утекао са лађе „Океан“, која је тада била на путу за Тулон и да сам пошао у Екс одакле мислим прећи у мој завичај.

— Добро рече мој домаћин. Знам ко сте ви, али шта мислите ко сам ја?

— Вере ми истину да кажем, испочетка сам мислио да сте пољак, затим да сте може бити арамбаша кријумчара, а сад... ја не знам шта да мислим

— Знаћете сад... Наши су људи храбри, али нико не воли да буде војник силом... тако исто нико не пристаје на реквизицију сем кад се не може друкчије... Сви они који су били уписати из Пуријера одрекли су да иду; дошли су жандарми да похватају бунџије, ови се одупру и на обема странама било је мртвих. Сви они који су учествовали у битци утекли су у шуму да би избегли ратни суд. Тако смо се скупили на број шездесет под заповедништво г. Романа и браће Бисона. Ако хоћете да останете са нама ја ћу се радовати, јер сам ноћас видео да сте добар друг и да се не треба ни мало бојати да ћете се сложити са жандармима. У осталом нама не фали ништа и не идемо у велику опасност... Сељаци нас извештавају о свему што се догађа и они нам набављају за живот више него што нам треба... но, јесте ли наш?

Нисам ни помишљао да одбијам предлог и, без обзира на последице, одговорио сам како је он желео. Провео сам још два дана у овој кући, а трећега пођем са мојим другом који ми даде карабин и два пиштоља. После идења од неколико сахати преко брда покривених шумом стигнемо у једну пољску кућу, много већу од оне коју смо оставили: ту је био главни логор Романов. Причекао сам један тренутак на капији, колико је требало да мој друг јави за мене. Он се врати ускоро и уведе ме у једну велику качару где нађох око четрдесет људи скупљених око једног човека обученог пола као сељак а пола као грађанин и који је личио на велепоседника. Мој вођ ме представи овом човеку, „Радујем се што вас видим, рече он; говорили су ми о вашој хладнокрвности и знам шта вредите. Ако хоћете да с нама делите наше опасности наћићете овде пријатељство и искреност; ми вас не познајемо, али са таквим изгледом као што је ваш нађу се увек пријатељи. Пре свега, ми примамо, све часне људе а тако исто и све храбре људе, јер ми и часност сматрамо као храброст“. После овога говора, који ми је управио, нема сумње, Роман, обојица Бисона и остали стадоше ме братски грлити. Такав је био мој пријем у ово друштво, чији је шеф присвајао себи политички циљ, и ако је тачно да је он почев као Шуани заустављао прво делижанце који су носили државни новац а после је пљачкао и путнике. Одметници из којих се у главном састојала његова дружина били су испрва против тога посла, а нарочито што им је то правило тешкоће да се врате породици, али су се најзад и они свикли.

Сутра дан од мога доласка Роман ме одреди да са шест људи идем у околину св. Максима, а не каза ми зашто. Стигав око поноћи на крај једне мале шуме коју дељаше пут ми ухватисмо заседу у једној јаруги. Романов помоћник Бисон нареди ћутање; ускоро чусмо тутањ кола; она дођоше према нама; Бисон подиже опрезно главу: „Делижанац из Ницe, али не може се ништа учинити, води више војника него што носи пакета“. Бисон нам нареди да се повучемо и вратисмо се кући, где Роман љут што смо се вратили празних шака викну псујући... „нека. платиће нам он сутра!“

Није дакле било више никакве сумње о друштву у коме сам: био сам међу друмским разбојницима који су задавали страх и трепет по целој Прованси. И зато, а нарочито што сам побегао из казненог завода, нисам се никако могао надати да ће ми власт опростити, ако ме овде ухвате, као што би се могло учинити неким младићима који су били с нама. Размишљајући о моме положају био сам готов да бегам, али пошто сам већ примљен у дружину зар ме они може бити нису надзиравали? С друге стране, изразити жељу да се повучем не значи ли изазвати неповерење кога бих био сигурно жртва? Зар није Роман могао помислити да сам ухода и наредити да ме пушкарају?.. Смрт и бешчашће претили су ми од свуда...

У овој недоумици помислим да питам једнога који ме је и иначе обавештавао, да ли би се од нашега шефа могло добити одсуство за неколико дана. Он ми

одговори врло сухо, да се оно даје само добро познатим људима и затим окрете ми леђа.

Провео сам једанаест дана са разбојницима тврдо решен да чиним све да се извучем из њиховог друштва, кад једне ноћи, кад сам од великог умора био у дубоком сну, разбуди ме нека необична ларма. Једном нашем другу украдена кеса прилично пуна, па он падао дреку.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине бабушиначке, службеним актом својим, пита:

„Суд овај моли уредништво „Полицијског Гласника" за одговор на ово питање:

Иступне кривице извиђа и суди општински суд. Њему за то, по 334. тариф. броју закона о таксама припада 2 дин. у новцу за његов рад и за његову општ. касу. Али бива, да сељак залепи 2 дин. у такс. маркама на тужбу због каквог иступа, па је однесе среској власти, која ту тужбу са том таксом упути општин. суду на поступак.

Да ли је суд дужан узети дело у поступак, не тражећи она 2 дин. која њему припадају по зак. о таксама?"

— На ово питање одговарамо:

Четврти став § 4. а Полицијске Уредбе гласи: „Но за ислеђење и суђење иступа по тужби приватнога *дужан је* приватни тужилац да се најпре обрати општинском суду итд.

Према овоме јасном законском наређењу, све се тужбе за иступна дела морају предавати општинским судовима.

Ако неко и поред овога преда тужбу непосредно полицијској власти, и оптерети је таксом у маркама, па је ова не узме сама у поступак, него пошље општинском суду на даљи рад, онда општински суд има право да наплати још и таксу из т. 370. закона о таксама, у новцу, јер то општинама припада по јасном наређењу чл. 2. поменутог закона.

У случајевима где приватни тужилац не би хтео да плати накнадно таксу у новцу, судови би требали да враћају предмет среској власти, како би она приводила ствар крају, пошто она није требала ни примати тужбу као ненадлежна, ако је, наравно, ова лично предата.

Ако је, пак, послата поштом, онда обзири правичности захтевају да она извиди ствар, како тужилац не би морао плаћати две таксе.

II.

Суд општине доњо-нерадовачке, актом својим Бр. 2332, пита.

„По чл. 5. тач. 6. закона о таксама, сиромашна лица не плаћају никакву таксу, кад докажу уверењем, да не плаћају више од пет односно десет динара.

Врањско пореско одељење тражи, да се наплаћује такса за уверења, која издају сиромашним лицима приватни грађани, без обзира што ти сиромаси доказују да су сиротног стања, и да немају откуда да ову таксу плате, јер, вели, ову таксу за сиромахе плаћају издаваоци уверења. Ово оснива на чл. 5. тач. 6. става осмог где стоји: „Уверења о сиромаштву вреде за годину дана од дана издања, а могу се употребити само у грађанским споровима, кривичним делима по тужби приватних, брачним парницама, административним споровима код свију власти и ради добијања школске сведобе".

Па пошто не стоји у овом ставу изрично, да се сиромах може својим уверењем користити код приватних лица — издаваоца уверења, то одељење тражи да за ово уверење по тач. 3. таксене тарифе плате таксу издаваоци уверења, велећи да ако је молиоц сиротног стања нису сиротног стања издаваоци уверења.

Суд је овај мишљења, да за ова уверења, издата по тачци 3. и 337. таксене тарифе, сиротним лицима, која доказују своју сиромаштину, не треба наплаћивати никакву таксу како за државну тако ни за општинску касу, јер издаваоци уверења нису обавезни да ову таксу плаћају.

Стога суд моли уредништво, да према предњем изволи у наредном броју Полицијског Гласника дати обавештење: треба ли наплаћивати ову таксу за уверења издата од приватних грађана сиромасима или не, како суд не би падао у грешке?"

— На ово питање одговарамо:

Лица, која су ослобођена плаћања таксе по члану 5. тачке 6. закона о таксама, не плаћају таксу кад сама подносе какве молбе, воде спорове или врше друге какве правне послове.

Али кад ма што од овога раде у заједници са лицима, која нису ослобођена плаћања таксе, онда се, према члану 8. поменутог закона, такса наплаћује од ових других лица. По томе, у случајевима, кад нека друга лица издају уверење неком сиромаху о каквом факту, који је њима познат, они морају плаћати таксу, јер ту они сами врше један посао који подлежи плаћању таксе, без обзира на то, ко ће то уверење употребити.

Према овоме, правилно је гледиште пореског одељења, и суд би био одговоран ако друкчије поступа у даним случајевима.

III

Писар општине мирошевачке, у срезу лесковачком, пита:

„Окружна Шумска Управа у Лесковцу, актом својим од 26-XI-1911 г. Бр. 5149., издала је свима, па и овом суду своје наређење, које у првој тачци гласи: „Да нико, апсолутно нико, без разлике и без обзира на врсту, степен и начин притежања и својине земљишта под шумом, не сме у будуће предузимати никакву сечу горе ни у забрану ни у окућници, па баш и за домаћу потребу, док зато не учини писмену представку управи и не добије потребно одобрење".

Сопственици приватних забрана, налазећи се у територији ове општине, и то из села Мирошевца, Дрводеље, Славујевца и Игришта, уживају и са истим располажу по својој вољи од ваикада па до данас своје забране; по томе они су вршили сечу без одобрења, гонили дрва на пијацу без питања власти, пошто њихови забрани не подлеже државном надзору, јер не спадају у склад побројаних положаја под а, б, в. чл. 78. зак. о шумама.

Њихово уживање и располагање регулисао је Закон о шумама, као специјалан својим прописима а нарочито чл. 78. I-ва алинеја која вели: Са приватним шумама сопственици имају неограничено право располагања, и могу сећи у њима дрва без икаквог предходног одобрења" итд.

Како је горња наредба управе, сопственике ових забрана довела у незгодан положај, јер им је забранила даљу сечу, и спречила продају дрва на пијацу од стране својих органа, то учтиво молим уредништво, да у једном од наредних бројева у свом листу даде објашњење: Има ли права да шумска управа издаје наређење и за оне забране, који не подлеже државном надзору, и на основу ког зак. прописа, или не, као и да ли се то наређење може односити, на сопственике ових забрана или не"?

— На ово питање одговарамо:

По члану 78. закона о шумама, сопственици приватних шума имају неограничено право располагања са овима и могу сећи у њима дрва *без икаквог претходног одобрења.*

Изузетак од овога чини се са оним приватним шумама;

1. које су по планинским висовима и странама, од куда долазе јаки ветрови и олујине;

2. које су по каменим брдима, странама и обронцима, на којима шума има да спречава нагло отицање воде, спирање и одношење земље, образовање вододерина и поплаве; и

3. по несталним мочарним земљиштима и летећем песку.

Да нека приватна шума долази у ред ових изузетих шума, мора се утврдити од стране Шумске управе, и сопственицима издати решење против кога имају места жалби г. Министру Народне Привреде.

Сопственици овако ограничених шума морају се, у сечи ових, придржавати правила која им пропише г. Министар Народне Привреде.

Ако Шумска Управа још није извршила наређења чл. 78 у погледу категорисања приватних шума, онда она није извршила једну законску дужност, те је, онда и њена оваква генерална наредба без законског ослонца.

Она је без законског ослонца нарочито за оне забране, који се не налазе у шумским комплексима, него појединачно и притежавају се по тапијама.

Али како наредбе власти треба слушати и онда, кад оне не почивају на несумњивом законском праву, и против ових треба употребити законско право жалбе, онда и ову треба вршити дотле, док је г. Министар Привреде, на жалбу било појединаца било општинског суда, не поништи као незакониту.

IV.

Суд општине башке, актом својим Бр. 1281, пита:

„Ова општина имала је своје земљиште пом шумом и утрином, у простору 3—400 хектара, коју је за разрез пореза пријавила 1884—5 год. и на исту порез плаћала све до 1902. год. Те године суд општине бањанске, са којом је општином и ова општина била груписана, због своје много запуштене дужне утринске порезе, дао је шумској управи одустанак од плаћања порезе како за своју, тако и за ово општинску утринску порезу.

Шумска комисија за ограничење држ. шуме „*Сувобор*“, пресудом својом од 17. септембра 1910 г. бр. 482, одузела је ту сву селску имовину ове општине и присајединила са државном шумом. „*Сувобор*“, изузев 107 : 82 хект. колико је дала селу Бау. које сада само сачињава башку општину, на економске потребе, а осталу ймовину бив села Ба-а коју комисија није одузела разграбили су појединци, и по пропису финансиског закона од 1910 и 1911 год. као своју имовину пријавили за разрез пореза, и као такву за своју сматрају и на силу уживају.

Према томе, дата површина селу Бау у 107·82 хект. пресудом шумске комисије, на економске потребе, у означеним границама, не постоји у ствари и мањи је простор за 20—30 хектара, јер онај простор који се реченом пресудом означава да је дат селу Бау на економске потребе, заузела су, као што је напред речено, приватна лица пре 10—15 год. За ову разлику суд је тражио извешће од шумске Рудничке Управе, но ова се изјашњава као ненадлежна за ово питање.

Моли се уредништво за обавештење:

1. Има ли село Ба-а, и по чему да тражи у својину напред означено земљиште сеоско, на које је порез плаћало до 1902 год

2. Како ће суд да одвоји имовину дату на економске потребе, кад се то земљиште већином налази у државини приватни сопственика;

3. како се сматра оно селско земљиште, које су приватни сопственици у 1910 и 1911. г. пријавили по финансијском закону за разрез пореза и приграбили га за себе, а у ствари је селско, и како ће га село себи прибавити; и

4. са каквим правом српска држава може да полаже јаче право на поједина земљишта, на која нема тапије, а која се налазе у државини села Ба-а, — ове општине, и поједини грађани села Ба-а“?

— На ово питање одговарамо:

Кад је општина бањанска, као законити представник села Ба-а, докле је оно било у саставу њеном, уступила држави у својину шуму и утрину овога села, односно садашње општине башке, у смислу чл. 12. закона о непосредном порезу, јер није могла плаћати порез на исту, онда то земљиште није више својина те општине, него државе.

Према томе, садашња општина башка има да рачуна само са оном шумом, коју није уступила држави и са оних 107·82 хектара, што јој је држава уступила на економске потребе у смислу чл. 10. зак. о шумама.

Како су ових 107·82 хектара уступљени општини у својину под нарочитим условом да се ово имање штити од приватних захватача, то на општини и лежи дужност да све ове тужи, преко свога пупомоћника, и тражи повраћај заузетог земљишта, без обзира на то што су га они пријавили за порез, јер плаћање пореза у овом случају, не може бити никакав доказ о својини.

V.

Суд општине кожељске, актом својим Бр. 8770, пита:

„Једно лице, из ове општине, овога лета, правило је креч на свом имању и продавало појединим лицима, а није мерило на ово-општинском кантару, нити се обраћало њој, већ је креч мерило на свом кантару и продавало.

Ова општина моли Уредништво Полицискот Гласника за објашњење у првом наредном броју:

Да ли има право да од истог лица наплати кантарију и по ком законском пропису?

Да ли има право да таково лице узме на одговор и казни, зашто се није обраћало ово-општ. суду за кантар, већ на своме кантару мерило веће количине?

За ово објашњење, суд моли и по други пут, јер је још м-ца јула т. г. писао Уредништву за објашњење, па није добио никаква одговора“.

— На ово питање одговарамо:

Ако креч није продаван ћутуре или на кола, него на килограм, онда према чл. 1. закона о општинској мерини општина има право на мерину по чл. 10. истог закона, ако креч није нарочито ослобођен од стране г. Министра Народне Привреде, о чему треба добавити податке из овог Министарства.

Према овоме, ако је креч продаван на килограм и не буде ослобођен, онда продавац може бити кажњен по чл. 11. поменутог закона.

Све ово, наравно, може бити само у том случају, ако општина има својих мерила и кантарџија—мерача.

VI.

Суд општине гуњачке, актом својим Бр. 1651, пита:

У Тбр. 90. закона о таксама, стоји: да се за допуштење подизања покретних ваљарица или воденица на води плаћа такса и то:

1. За воденице или ваљарице на Дунаву, Сави и Морави по 1000 дин.

2. А за воденице или ваљарице на осталим рекама по 250 дин. а под Т.Бр. 385 поменутог закона стоји, такса за допуштење подизања воденица или ваљарица поточара, плаћа се 10 дин.

У овој општини, на речици Пецкој, постоје три ујамске и шест поредовничких воденица, које само мељу од октобра па до маја месеца, а лети услед суше већином не мељу, јер тада река пресуши, од којих воденица њихови поредовници и сопственици немају никакве добити, но само у њима мељу за своју искључиво домаћу потребу.

Начелник среза азбуковачког, актом својим од 12. овог месеца т. год. Бр. 10322, тражи да поредовници и сопственици ових воденица плате на сваку воденицу по 250 дин. таксе по Т.Бр. 90 закона о таксама.

Стога се моли уредништво, да у свом наредном броју листа, даде објашњење морају ли овдашњи сопственици и поредовници воденица платити тражену таксу у по 250 дин. на једну воденицу, или оне спадају за плаћање таксе под Т.Бр. 385 реченог закона као поточаре, пошто исте не мељу преко целе године, а у поредовничким воденицама има поредовника преко 150, који искључиво мељу за своју домаћу употребу без икакве друге добити.

— На ово питање одговарамо:

Закон о таксама, у своме тарифском броју 90, предвиђа таксу за оне воденице, које се подижу по дозволи власти.

Према томе, ако су воденице и ваљарице на Пецкој, подигнуте у своје време по дозволи взасти, оне су платиле таксу, коју је требало платити по ондашњем закону о таксама, и сада неће плаћати ни ону таксу из т. 90 ни ону из т. 385.

Ако, међутим, у своје време није дата дозвола за подизање ових воденица онако, како прописује закон о водама, онда сопственици морају сада тражити ту дозволу, па ће, нараравно и платити таксу за дозволу.

Ако се Пецка по закону о водама сматра као поток, онда ће бити такса из т. 385, а ако се сматра као река, онда из т. бр. 90.

Од правилног категорисања вода зависи и правилна наплата таксе.

Ако начелник остане при своме захтеву, онда сопственици нека траже решење и употребе право жалбе.

VII

Суд општине рудничке, актом својим Бр. 2634, пита:

„По рачунима ове општине, а у изводу дуговања и потраживања од 1904 и 5 год., води се на дугу извесна сума ненаплаћених акциса интереса и аренди код разних лица.

На потраживање овог суда, сва ова лица позивају се на застарелост, а нека подносе и квите да су платила, у којима није означено за које године.

Како је ондашњи благајник и руковалац касе умро на осуди, и нема се од кога тражити ова наплате, јер му је сво имање продато за кривицу, а и наредбодавац — председ. суда умро је, то је одбор својом одлуком *Број 691* предложио ову суму за расходовање, но на-

зорна полиц. власт задржала је ову одлуку од извршења неводећи да треба прво утврдити немогућност наплате.

Овде је потпуно утврђена немогућност а ова се сума вуче по буџету из године у годину и показује се дефицит.

Моли се уредништво за објашњење у своме листу што пре.

Ко је и на какав начин надлежан да ову суму расходује те како би се буџет за идућу 1912 год. донео на здравој основи.

— На ово питање одговарамо:

По последњем ставу тачке 13. чл. 86. закона о општинама, расходовање буџетом предвиђених прихода, општинских права и потраживања, као и поклона општинске имовине, ма које вредности, *не могу у опште бити предмет одборске одлуке.*

Код овако јасних законских прописа, одбор није требао ни да доноси никаква решења о расходовању пропалих прихода; а кад је он то ипак учинио, власт је онда морала поступити по чл. 152. поменутога закона.

Али, ако одбор није имао право да решава о самом расходовању сума, које се не могу наплатити, ако је та немогућност надлежно утврђена, он је могао на предлог суда, донети одлуку, да се сазове збор (чл. 34) који би ово питање, као надлежан по чл. 33. т. 3. зак. о општинама, расправио како треба.

VIII

Суд општине красавске, актом својим Бр. 2257, пита:

»Ова општина била је у заједници са још неким селима, па се једно село одвојило и образовало засебну општину.

Подвајање имовине извршено је августа месеца.

Све до овога дана, стара општина није била саставила свој буџет, него је по извршеној подели ново-образована општина правила буџет за себе, а стара за себе, по сразмери свога непосредног пореза.

Да је буџет направљен у своје време, онда би плата чланика општинских, у заједничкој општини (до разгруписања) била већа, него што је сада предвиђена, и они траже да им се да плата и изда до дана разгруписања.

Међутим, зато нема буџетске могућности, јер је буџет састављан по разгруписању општина и без обзира на стање, које је било у општини до тога дана.

На какав се начин сада може њима накнадити ова разлика, и треба ли њу да поднесе и село, које је изашло из састава старе општине, пошто су чланици преташње заједничке општине служили и ово село све до дана разгруписавања.

Ако ове издатке треба да поднесе и село, које се одвојило, па оно то не би драговољно учинило, који су путеви којима се оно може нагнати на то?«

— На ово питање одговарамо:

Кад су чланици, који сада траже плату по старом стању општине — пре разгруписавања — били толико немарни, те нису саставили буџет у законском року, па нису ништа учинили ни онда, кад су прављени буџети за нове општине да се то питање регулише, онда је и право што су сада доведени у положај, да ово своје право траже другим и много тежим путевима.

Дакле, ако им ону разлику не признају и једна и друга општина на леп начин, уносећи исту у буџет за наступајућу годину, онда они морају подићи редовну тужбу против једне и друге општине за то.

Што се тиче плата, које су им буџетом предвиђене, они ће примати сваки од своје општине, узимајући као да је свака одвојено дејствовала све од почетка године.

Што се тиче накнаде коју би стара општина имала тражити од села, које је изашло из састава, ако оно у току године није подносило сразмерне трошкове до дана разгруписања, то се такође може регулисати међусобним споразумом, иначе редовним спором.

IX

Суд општине јабучке, актом својим Бр. 2855, пита:

»Пред суд долазе врло често питања ове врсте: отац се задужи приватном лицу па умре. У времену задужења није имао са собом у кући ни једне пунољетне порез-плаћајуће главе, но само малољетну мушку децу. Кад ова деца порасту пунољетна, и порез плаћајуће главе, да ли она одмах имају право на наглавицу по § 471. грађ. суд пост. из заоставштине очеве, наспрам ранијих поверилаца очевих; па, ако немају одмах ко ова питања расправља, да ли судови пресудом или друге које власти пред која дођу ове наплате, а докаже се њихово малолетство у времену задужења.

Суд моли уредништво да му изволи дати одговор на напред изношена питања у своме наредном броју листа.

— На ово питање одговарамо:

Питање ово расправљено је начелном одлузом Касационог Суда која гласи:

Законодавац је у тач. 4 *а* § 471 грађ. судског поступка поставио правило: да се земљоделцу не може, рачунајући за сваку пореску главу у кући, узети у попис за приватна потраживања, нити он сам може продати нити ма којим начином отуђити пет дана ораће земље, кућу са зградама и окућницу до једног дана орања.

Међутим, Касациони је Суд приметио, да се у његовим одељењима неједнако тумачи ово законско наређење, кад је реч о питању: по коме времену треба ценити да ли земљоделцу остају напред изложени минимуми непокретног имања; т. ј. да ли та судска оцена треба да буде по времену кад се врши попис, односно кад је земљоделац код суда изјавио да на другога преноси своје непокретно имање, или, на против та оцена треба да буде по његовом имовном стању у времену, кад је учињено дуговање, односно кад је уговорио продају имања.

С тога је Касациони Суд, а на основи чач. 1 § 16 свог уређења, у општој седници, проучио ово питање и нашао:

Законодавац нигде у § 471 не говори о задужењу већ само о отуђењу. Он, дакле, у томе своме наређењу мисли на актуелну, а не на пређашњу имовину земљоделца, па према томе и регулише поступак извршне власти (аргументат: »за извршење пресуде не могу се узети у попис«). Зашто је законодавац тако учинио, види се из правила Г. Министра правде од 4. фебруара 1874. № 354. (Зборник XXVI стр. 14) прописаних за извршење закона о коме је овде реч и предлога којега је Министра тај закон и донесен, где се, у тач. 10. (други одељак) изрично вели: *»да је дух закона да земљоделац не остане без земље и куће«*

На тај се начин наређење § 471 грађ. суд. пост. појављује као једна заштитна мера, установљена против економског пропадања земљорадника, па с тога оно треба да буде примењивано тако, како ће у сваком случају показати подједнако дејство, што не би било, ако би се оцена судска о минимуму управљала према имовном стању земљорадника из времена задужења, јер би тада ова заштитна мера, установљена у јавном интересу, зависила од појединих евентуалности, а нарочито од добре воље дужника: колико ће се задужити, и повериоца: колико ће дуго оставити тај дуг ненаплаћен, а тога код принципијелних питања не може бити.

Овако тумачење § 471., истина није у складу с интересима поверилачким, али, као што је речено, економско политички разлози траже од законодавца, не да води бригу о онима, који свој сувишак дају другима на приплод, већ траже од њега да се стави у заштиту оних, којима прети опасност да остану без минимума имања, потребног за живот, јер би, иначе, дошло у питање опште благостање народа. Као потврду за овако схватање намере законодавчеве, изражено у § 471, општа седница налази и у поменутим правилима Г. Министра правде, у чијој се тач. а. (одељку четвртом изречно вели: »законодавац није напред о задужењу говорио јер је оставио да приватни повериоци сами воде бригу о томе, колико који дужник има имања. које се на случај, ако се зајам учини, па се на време дуг не плати, у попис може узети«.

На основу изложеног, општа седница Касационог Суда донела је ову начелну одлуку: *да, по духу § 471 грађ. суд. пост. и смеру који је законодавац овом установом хтео постићи, судска оцена о остатку земље треба увек да се врши по имовном стању земљорадника у времену, кад се предузима извршење пресуде за приватна потраживања, односно по времену, кад земљоделац код суда приступа отуђењу непокретног имања, односно по времену кад се подигне тужба за испуњење или раскид уговора о продаји и куповини земље«.*

Како деца умрлог улазе у сва права очева, па и у ово о заштити имовине, то општински судови, кад врше попис имовине за продају, или врше потврде уговора о преносу. треба да поступају по предњој одлуци.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касац. суда од 24. новембра 1911. год. № 14787.

Првостеп. вел. градиштанском суду био је оптужен Ж. В. што је ноћу између 15. и 16. јуна 1911. год. из затворене штале украо Димитрију Ђорђевићу, крмачу са петоро прасади у вредности 90 дин. и тиме учинио кривицу кажњиву по § 223. *б.* крив. зак.

Првостепени је суд нашао, да је ова кривица кажњива по § 223.*б.* крив. зак. али да се оптуженом има казна да одмери по § 223. *г.* крив. законика зато што је он раније извршном пресудом пожаревач, првостепеног суда од 25. маја 1895. год. био кажњен са четири месеца затвора за опасну крађу и према томе га је суд пресудом својом од 20. октобра 1911. год № 20565. и казнио са три године робије

Но по жалби држав. тужиоца и оптуженог, Касациони, Суд, примедбама својим од 4. новембра 1911. г. № 14255. поништио је ову пресуду са разлога:

„По II. одељку § 73. крив. законика не може се *као повратак* узимати ни казнити дело, кад га кривац учини *после десет година* од кад је издржао или му је опроштена казна, на коју је за раније дело, истог рода, осуђен био.

Па како се из аката овога оптужења види, а и сам суд у пресуди својој наводи, да је оптужени Ж. *још 25. маја 1895.* год, извршном пресудом пожаревачког првостепеног суда, био кажњен за опасну крађу, дакле пре *више од 10 година*, то је тај суд погрешио што је, противно горњем законском пропису, оптуженом Ж. одмерио казну по § 223. *г,* кривич. законика, када после горњег законског рока од десет година, не може о повратку ни речи бити, већ се та раније осуда има узети само као отежавна околност из тач. 5. § 69. кривич. законика".

Првостепени велико — градиштански суд није примио ове примедбе Касационог Суда, већ је дао следеће противразлоге:

„И ако је од 25. маја 1895. год., када је оптужени Ж. први пут осуђен за опасну крађу, до дана када је учињено ово дело протекло више од десет година, те нема повратка услед застарелости и ако суд овај налази, да се оптуженом Ж. за ово дело има казна да одмери по § 223.*г.* кривич. законика. Ово зато, што се по § 223 *г.* кривич. законика имају казнити крађе стоке и земљоделског алата не само онда, када су учињене у стицају или повратку, већ и онда, кад су учињене онако како предвиђају претпоследњи и последњи одељак § 223. кривич. законика.

У последњем, пак, одељењу § 223. крив. законика каже се, да ће со по њему казнити и онај, који учини опасну крађу, почем је пре тога два пута за просте крађе или један пут за опасну осуђен био.

Из овога се наређења види, да закон не тражи да се ово друго дело учини у року од 10 година, па да ипак буде кажњиво по њему изузетно од наређења о повратку.

Овим се хтело, да се крадљивци из навике и по занату нарочито строже казне, јер се овде казна много више повећава но код повратка, пошто у повратку може бити већа само за половину законом предвиђене, док је код последњег одељка § 223. кр. зак. два пута, а код § 223.*г.* три пута већа од законом предвиђене казне.

Према томе, суд овај налази, да у овоме случају нема места примени § 73. и тач. 5. § 65. кривич. законика како то Касациони Суд налази у својим примедбама. за то, што је ово специјалан случај, који је предвиђен наређењем § 223. *г.* крив. законика изузетно од наређења о повратку".

Касациони Суд у својој општој седници од 24. новембра 1911. год. усвојио је примедбе свога одељења а противразлоге првостеп. велико—градиштаског суда одбацио.

Одлука опште седнице Касационог суда од 3. новембра 1911 г. № 15857.

Начелник среза алексиначког оптужио је алексиначком првостепеном суду М. Ш. и М, Д. што су једном жалбом нанели среском чиновнику увреду и опт. *Ш.* што је ту жалбу писао, а опт. Д. што је наговорио Ш. да му такву жалбу напише.

Првостепени алексинач. суд је нашао да стоји дело увреде кажњиво по § 104. крив. законика, и да је учинилац истога, само оптужени Д. а не и оптужени *Ш.* пошто је признањем оптуженог Д. утврђено да је оптужени Ш. по његовом наговору написао онакву жалбу, и за то је решењем својим од 19 марта 1911. г. № 6765. оптуженог Д. ставио под суд, а оптуженог Ш. ослободио стављања под суд.

Но по жалби иследне власти и приватног тужиоца, Касациони Суд примедбама свог I. одељења од 10. октобра 1911. № 12588, поништио поменп. решење првостеп. суда а са разлога:

„Погрешно је суд нашао, да у овоме делу нема одговорности за оптуженог Ш. као саучесника.

Према § 46. тач. 2. кривич. законика, да би у каквом делу било саучешћа, довољно је само то да је ко кривца, знајући, потпомагао у ономе, чиме је зло дело направљено, олакшано или извршено. — Оптужени Ш. пак у томе, што је, по тражењу оптуженог Д, жалбу са инкриминованим изразима написао и овога као неписменог потписао, припомогао је извршењу дела, будући свестан тога, да ти изрази садрже у себи увреду, као и то, да се тиме хтела нанети увреда приватном тужиоцу, а који су елементи према поменутом пропису, потпуно довољни за постојање саучешћа".

Првостепени алексиначки суд није усвојио ове примедбе Касационог Суда, већ је дао следеће противразлоге!

„За представљено дело увреде у званичној дужности може бити једино одговоран оптужени Д. као жалилац, а никако и оптужени Ш. као писац жалбе, која инкриминисане изразе садржи. Оптужени Ш. по захтеву оптуженог Д. написао је жалбу и по овлашћењу његову жалиоца Д. и потписао, која је жалба, као акт оптуженога Д. и упућена Управи Државних Монопола. Полазећи са општег принципа, да нико за туђе дело не може одговарати, првостепени суд сматра, да се по овом оптужењу једино жалилац — оптужени Д. може третирати као учинилац дела увреде у званичној дужности, а никако и оптужени Ш.. јер по оваквим делима и не може бити саучешћа, које примедбе Касационог Суда истичу.

На овакво становиште првостепеног суда ставио се и Касациони Суд у другом оптужењу, са истоветним случајем, јер је по кривици В. Ш. и В. Н. решењем Касац. Суда од 5. августа т. г. № 9177, оснажена пресуда Апелационог Суда од 20. децембра 1910 г. № 6070. која је изрично искључивала свако саучешће по оваквим делима, ослобођавајући сваке казне писца жалбе, који за туђе дело не може бити кривично одговоран. кад постоји случај, да је жалба по захтеву жалиоца писана, и он по његову овлашћењу потписан.

Касациони Суд је у својој општој седници од 3. децембра 1911. г. усвојио примедбе свога I. одељења, а противразлоге првостеп. алексинач. суда одбацио.

Одлука опште седнице Касационог Суда од 24. Новембра 1911. г. № 15155.

Начелник среза таковског оптужио је првостепеном горњо-милановачком суду П. Ј. и остале и то: Петра, Димитра и Владимира што су саставили и потписали, Петар као сопственик, Владимир као кмет и граничар и Димитар као граничар тапију баштинску № 1325/902. којом се Петар убаштинио лажно на државно земљиште звано „силама" описато у тој тапији као четврта парцела, и Љубомира, Симеуна и Миливоја, што су ту лажну тапију као часни суди општински потврдили 7. маја 1902., да је то земљиште Петар наследно од свога оца и да том тапијом није заузета ничија па ни државна, ни општенародна ни општинска земља, па је тражио да суд осуди и то: Петра и Димитра по § 147. крив. зак., Љубомира, Симеуна и Миливоја по § 111. крив. зак. и Владимира по § 147. у в. § 111. и 142. т. 2. крив. зак. и суд је решењем својим налазећи да сва та дела стоје ставио све оптужене сем Димитра решењем својим од 22. септембра 1911. № 24505, под суд и у притвор.

Но по жалби оптужених и њихових бранилаца у I. своме одељењу Касациони Суд је поништио поменуто решење са разлога:

„И по § 147. и по § 111. крив. законика тражи се, да је ко у намери да себи или другима какву корист прибави или да другоме шкоди лажну исправу начинио или праву исправу преиначио. Дакле, да би ко могао одговарати за дело из поменутих законских прописа, треба да буде несумњиво утврђено. да је каква исправа направљена лажно у намери, да

би се њоме извесном лицу користило или другоме шкодило.

Суд тај, доносећи решење по овоме оптужењу, није у њему навео разлоге, којима би несумњиво било утврђено, да је тапија, којом се оптужени Петар убаштинио на спорно имање, направљена лажно у намери да се њему прибави корист а држави српској штета нанесе, већ је само просто констатовао да је увиђајем комисије за ограничавање шума и увиђајем полицијске власти утврђено постојање дела прављења и употребе лажне исправе.

Приликом те оцене, да ли у овој радњи оптужених има намере за прављење лажне исправе, нужно је да суд узме у оцену сва факта утврђена ислеђењем по овоме делу, а на име:

Да је актом Министарства Народне Привреде ТБр. 26142/902, од 8. јануара 1903. год. утврђено, да комисија за ограничавање државних шума, која је радила на ограничавању „Сувобора“ у 1892. години, није обухватила спорно имање у границе државне шуме, већ да је тај простор, у коме је спорно имање, остао ван границе са оним простором, који је остао сслу. као сеоска шума и испуст.

Да је тек комисија за ограничавање државних шума, која је радила у 1909. години приликом поновног ограничавања државне планине Сувобора захватила спорно имање у границе државне, којој је оптужени Петар поднео ур дну пријаву тражећи, да му се призна право својине на цело спорно имање, које је обухваћено тапијом.

Да је спорна тапија потврђена у 1902. години, када је стање било онако, како га је створила комисија из 1892. године, а то је, да тада држава није полагала право својине на спорно имање; да је спорно имање, па ма и у мањем облику оптужени Петар пријавио пописној комисији у 1884. години и од тада на њ плаћао порезу; да се исто налази у државини његовој и његових предака од пописа а и пре овога; да је ову тапију потврдила општинска и полиц.-власт, које су биле позване да по распису Г. Министра Народне Привреде од . новембра 1898. год. ТБр. 11999. воде по званичној дужности рачуна, да ли се имање, на које се неко убаштињаво, налази удаљено за 2000 метара од државне шуме или не, и према томе да исту потврде или њено потврђење одбију; и да је на истој тапији кмет селски потписан као граничар за сеоску утрину.

Тек кад суд узме у оцену сва напред поменута факта, и кад накнадно извиди, *да ли оптужени Петар и његови претци држе ово спорно имање у оном обиму у тапији обележеном или у обиму који је уписан у пописне књиге*, моћи ће суд да потврди, да ли се оптужени на спорно имање убаштинио *намерно лажно* или је то учинио у уверењу, да је он имао права на цело имање обухваћено тапијом. Ов' још с погледом и на то, што је полиц. увиђајем утврђено, да се како онај део уписан у пописне књиге тако и вишак, који је ушао у тапију, налази у загради.

Најзад, кад је упутствима за ограничавање држав. шума, која је прописао Г. Министар Народне Привреде, на основу закона о шумама, дато право комисијама да улазе у оцену исправности тапија, које би биле поднете као доказ о својини у спору са државом. онда је суд и према томе дужан да оцени, да ли за прављење такве исправе могу оптужени одговарати за дело прављења лажне исправе казнимо по § 147. и 111. крив. зак., док се не би њена важност или неважност утврдила путем грађанског спора како је решењем горњо—милановачког суда од 7. марта 1903. год № 4014, било и наређено.

Првостепени горњо-милановач. суд је усвојио ове примедбе Касационог Суда и оценив сва факта изложена у примедбама решењем својим од 22. октобра 1911. г. № 28194 опет све оптужене сем Димитра ставио под суд и у притвор

Но по жалби оптужених и бранилаца Касациони Суд је у I. своме одељењу примедбама својим од 5. новембра 1911. г. № 14298 поништио и ово решење првостеп. суда, а са разлога:

„Примедбама својим од 11. октобра 1911. г. № 12674. Касациони је суд препоручио суду да поред осталога накнадно извиди да ли оптужени Петар и његови преци држе ово спорно имање у ономе обиму у тапији обележеном или у обиму који је уписан у пописне књиге, јер ће тек тада моћи да утврди да ли се је оптужени на спорно имање убаштинио *намерно лажно* или је то учинио у уверењу да је имао право на цело имање, које је тапијом обухваћено. Ово још с погледом на то, што је полиц. увиђајем утврђено, да се како онај део уписан у пописне књиге, тако и вишак који је ушао у тапију налази у загради.

Како је првостепени суд горње примедбе усвојио, он је био дужан да по њима у целости поступи, па да поред осталога извиди и ово напред наведено.

Првостеп. горњо-милановачки суд није усвојио ове примедбе Касац. Суда већ је у противразлозима навео да и сад остаје при своме решењу од 22. октобра т. г. № 28194, и са разлога у истом и по томе, што Касациони Суд није у горњим примедбама својом означио на који начин и у чему има да се понова дослеђује државина оптуженог Петра. кад је иста извиђена пред комисијом за ограничавање шума и у оцену узета решењем овога суда.

Касациони Суд у својој општој седници од 24. новембра 1911. год. усвојио је примедбе свога одељења, а противразлоге првостеп. суда одбацио.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милан Шупута, из Шегеновца, осуђеник митровичког казненог завода у А. Угарској, побегао је са рада, и по свој прилици прешао у Србију.

Он је стар 38 година, средњег раста, дугуљастих здравих образа, косе, бркова и обрва

црних, чела високог, очију плавих, од особених знакова има две кврге на врату.

Ради лакшег проналаска износимо му слику под бр. 1012.

Милан Ердељац, из Трпиње, такође осуђеник митровачког завода, чију слику износимо

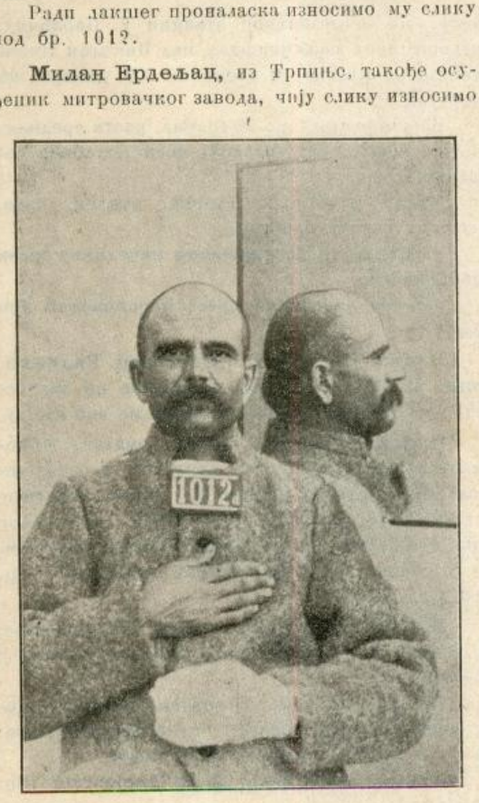

под Бр. 1055, побегао је са рада и вероватно прешао у Србију.

Он је висок 1·65 метара, стар 19 година, округлих белих образа, косе и бркова кестењавих, чела округла, очију жућкастих.

И један и други осуђени су за крађу, а побегли су у оделу осуђеничком.

Одело је првог под Бр. 379, а другог под Бр. 459.

Акт Управе Митровичког Казненог Завода Бр. 1012.

Драгутин Стаменковнћ, из Рајиног Поља, одговара за насилно одвођење, али је побегао незнано куд. Он је стар 25 година, средњег раста, очију граорастих, косе и бркова смеђих.

Депеша начелника среза лесковачког Бр. 26833.

Божин Јовановић, коцкар из В. Дренове, чију слику износимо, и **Милан Кузмановић,** такође коцкар, 10. ов. месеца, око 5 сати у

вече, на железничкој станици у Параћину, извршили су разбојништво над Николом Николићем, из Шапца, и отели му 40 динара, па побегли.

Божин је стар око 36 година, раста средњег, косе смеђе, очију плавих, носи похабано сељачко одело.

Милан је стар 28 година, омален, плав, пун; по занату берберин.

Ухваћене треба спровести начелнику среза параћинског.

Депеша начелника среза параћинског Бр. 35428.

Влајко Пауновић и **Светозар Раденковић,** из Стрелца, имају да издрже по три месеца полицијског надзора, али се не зна где су.

Влајко је стар 23 године, омален, црномањаст, косе црне, лица округлог, у оделу сељачком. Светозар је стар 27 година, средњег стаса. лица округлог, косе смеђе, код левог ока има белегу од опекотине, у оделу сељачком.

Депеша начелника среза лужничког Бр. 10267.

Живојин Јеремић, слуга, из Љубовије, одговара за опасну крађу, али се налази у бегству.

Он је стар око 20 година, повисок, црномањаст, дугих образа, без браде и бркова, а у оделу је сељачком онога краја.

Депеша начелника среза јадранског Бр. 25763.

Живко Антић, из Лукова, притвореник при срезу сврљишком, обио је апсану и побегао.

Он је стар 33 године, косе црне, лица округлог, плав, ћосав, носа шиљастог, очију граорастих. Одело му је сељачко.

Акт начелника среза сврљишког Бр. 12637.

Димитрије Ђорђевић, из Винче, који одговара за убиство, побегао је из затвора среза врачарског.

Он је стар 19—20 година, омален, сувоњав, плав, има мале танке брчиће и шишке, а од одела има кожух, чакшире од црног шајка, на глави шајкачу.

Депеша начелника среза врачарског Бр 22643.

Петар—Пера—Марјановић, из Висибабе, окривљен је за разбојништво, извршено над Стеваном Савићем, механџијом из Севојне, али се незна где је.

Он је стар 28 година, средњег раста, несразмерно широких плећа. бркова смеђих; на левој страни врата има велики траг од шкрофула, а са десне стране шкрофулозну гугу.

Одева се обично као каменорезачки радник, а бави се надничењем или као слуга по апотекарским лабораторијумима.

Акт начелника среза пожешког Бр. 18920.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖЕ СЕ

Драгутин Михајла Рајковића. из Лукомира, отумарао је од своје куће. Он је стар 21 годину, средњег стаса, косе смеђе, очију граорастих.

Депеша начелника среза добричког Бр. 15826.

МАНГУП СТОКА

У атару општине топоничке, среза поречког, нађено је 20 комада мангуп коза.

Акт начелника среза поречког Бр. 9181.

У атару општине д. милановачке, среза поречког, нађено је једно мангуп јуне, старо 2 године, длаке суро мургасте, рогова при врху црних, без роваша.

Акт начелника среза поречког Бр. 9158.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Више села Стубла, општине прибојске, на месту «Градиште,» нађен је 10. овог месеца обешен непознат човек, чију слику износимо.

Он је стар 50—60 година, висок 1·69 м. сувоњав, дугуљаста лица, носа правог и танког, бркова и косе проседе—црне, бркова потшишаних, кратких, има младеж на левом образу на јагодици, и на горњем капку левог ока.

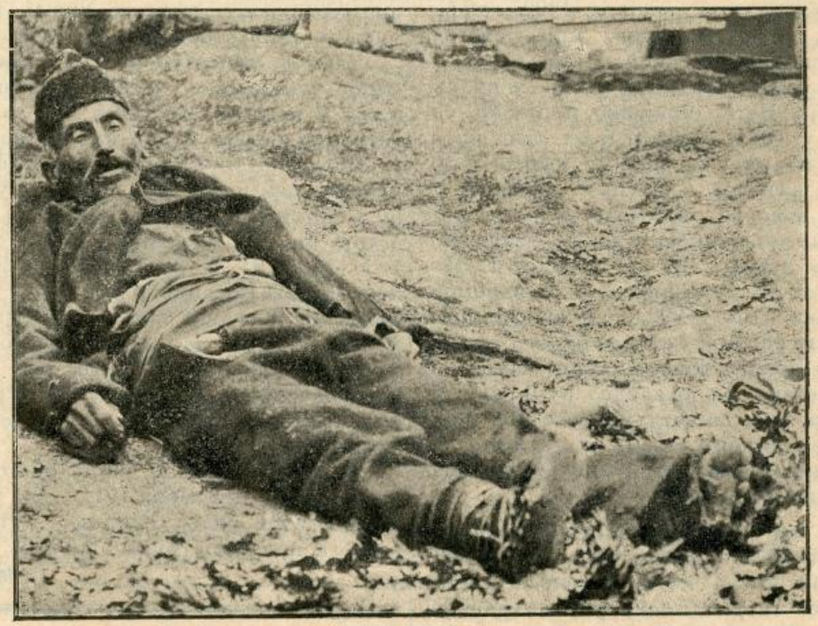

Јоца Петровић, земљоделац из Н. Села, има да издржи 300 дана затвора за кријумчарење, али је отумарао незнано куда.

Он је стар 45—50 година, средњег раста, црномањаст, бркова и косе проседе. подбрадак брије.

Депеша начелника среза јадранског Бр. 26430.

Од одела је имао: стару поабану, црну, памучну шубару, нове чакшире и минтан-коноран од сељачког црног сукна, стар гуњац—доламу,—тежињаву кошуљу, вунен црвен појас и вунене чарапе.

Акт начелника среза пољаничког Бр. 12399.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије Уредник **Душан Ђ. Алимпић.**